Opuskler

No. 22 findes i 2 Expl.

EX LIBRIS

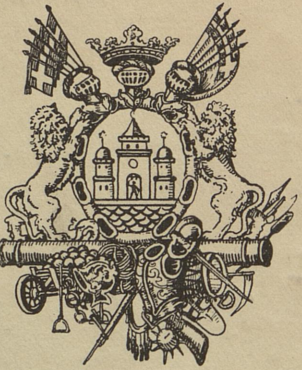

KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK

EH

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Femte Bind.

Kjøbenhavn, 1806.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Höeckes Enke.

07
Ny 49
1806-06
B15
23706

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 1.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 15 October, 1805.

Fire og tyve Maaneder ere nu forløbne siden Udgiveren begyndte dette Blad. Den Gang var det en spæd Plante, som han hensatte paa Alfarveien. Han overlod det til Almeenheden at bestemme, om den skulde voxe op til et Træ eller visne som Pode. Denne Tillid til den offentlige Retfærdighed har havt den bedste Virkning; man har fredet og pleiet den spæde Plante, og den er nu opvoxet til et Træ, hvorunder — man tilgive Faderen den maaskee ubeskedne Kjerlighed til sit Barn — endeel søge, om just ikke Ly, saa dog en kjølende Skygge paa Livets Bane, hvor enhver, i hvad Stilling han er, oplever flere mørke end blide Timer. Mine Bestræbelser for at more og gavne mine Medborgere paa en sømmelig Maade, ere blevne lønnede med opmuntrende Bifald, og man har viist mine Arbeider en Overbærenhed, som indtil mit sidste Aandedræt skal erindre mig, om hvilken Aand, der besjelede mine samtidige Danske Medborgere. Jeg føler, hvor meget jeg trænger til den Overbærenhed, man har viist mig, og den skal ogsaa fordobble min Skjønsomhed.

I No. 1 af forrige Aargang bar jeg bedet mine Læsere om at betragte dette Blad som en gammel Huusven, hvis Ord man ikke veier med Guldvægt, og i hvis utvungne, ukonstlede og frimodige Væsen man snarere finder Behag end Mishag. Denne Bøn synes at være bleven opfyldt. Bladet vinder dagligen flere og flere Yndere, og det læses nu lige fra den meest glimrende Borg indtil det jevneste Borgerhuus. Den, som troer, at det skrives blot for at høste Fordeel, han tager mærkelig Feil. Maaskee aldrig noget Skrivt er blevet udgivet i mindre egennyttige eller ærgjerrige Hensigter, end netop dette. Publicums Bifald gav det en varig Tilværelse; kun et Vink om dets Mishag — og det er ikke mere til!

For end mere at forøge Bladets Interesse har Udgiveren besluttet at lade det udgaae i et beqvemmere og større Format, hvorved han tillige vinder Plads til flere Artikler. For dem,

som endnu maatte ønske at holde det, anføres her korteligen dets Indretning. Det bestaaer af to Afdelinger:

A) Første Afdeling indeholder:

1) Smaa satiriske og humoristiske Stykker, hvori herskende Daarligheder revses.

2) Moralske og philosophiske Stykker af blandet Indhold.

3) Historiske og politiske Stykker, der vise den i Fædrenelandet herskende Aand.

B) Anden Afdeling, som trykkes med finere Stiil, indeholder Dagens Historie, fortalt paa en Maade, som kan interessere de fleste Mennesker. Man vil finde her det Vigtigste i Politikens og Handelens Rige, Efterretninger om Skibsfarten, Fabrik, Manufactur- og Industrievæsenet ꝛc.

Man har her altsaa en Tidende, som paa den ene Side er et Speil af Kjøbenhavn og Alt hvad der staaer i Forbindelse med denne Foreningspunct for alle Danske Stater, og paa den anden et Repositorium for alt det Vidværdige, Nye og Almeeninteressante, som Dagens Historie frembyder.

Formedelst det Format, som jeg har valgt, seer jeg mig istand til i et kjernefuldt Udtog at samle her Alt, hvad der kan være gavnligt at vide for hele Næringsstanden. Saaledes er det meget nyttigt for en Handelsmand med eet Øiekast at kunne oversee de Auctioner, der ere berammede, og de Varer, der ere tilfals ꝛc. De Læsere derimod, som Efterretninger af den Natur ikke interessere, tabe i det Hele aldeles

intet derved, da de kunne betragtes som en reen Tilgivt, og i Grunden kun forøge Udgiverens Omkostninger og Møie, uden at han fordrer nogen Erstatning derfor af Subskribenterne.

Skuepladsen.

Anmelderen har allerede længe ønsket, at bestemme Theatret en egen Artikel i dette Blad, men hidtil har Rummet aldeles ikke tilladt det. Nu derimod, da Bladet trykkes i et større Format, lader det sig saa meget lettere gjøre. Det være langtfra, at Anmelderen anseer Skuespillet for en saa vigtig Gjenstand, at det skulde kunne interessere alle Læsere uden Forskjel. Vel gives der Folk, der troe, at hele Rigers Vee og Vel beroe paa den eller hiin Skuespillers eller Skuespillerindes Spil, men til disses Tal hører han aldeles ikke. Som en Hovedgreen af vore offentlige Forlystelser, hvis Indflydelse paa Nationalsmagen ikke er ringe, troer han imidlertid dog, at en saadan Artikel vil interessere en stor Deel Læsere, hvad enten de besøge Skuespillet eller ei. De, som besøge det, ville derved kunne tilbagekalde i deres Erindring en eller anden skjøn Scene, og maaskee sættes istand til bedre at bedømme hvad de have seet; de, som ikke besøge det, ville derved kunne danne sig en Idee om Theatervæsenets Gang i vore Dage.

Men det er ingenlunde Anmelderens Hensigt, at levere her en udførlig Caracteristik over Rollernes Udførelse. Deels vilde en saa-

dan Udførlighed optage mere Plads i dette Blad, end vigtigere Artikler tillade, deels vilde den neppe interessere andre end de egentlige Konstkjendere og Konstyndere. Anmelderen veed desuden af Andres Erfaring, hvor vanskeligt det er at bedømme saadanne transitoriske (forgjængelige) Konsthandlinger, uden at udsætte sig for Mistydning. Ved ethvert andet Konstværk ligge Beviserne for Øinene; man kan appellere til enhvers egen Dommekraft og Følelse. Men det er ikke Tilfældet med Skuespillerens Spil. Beviserne paa dets Dyder og Lyder ligge i Tilskuernes egen Sjel; uden for denne existere de ikke mere. Det kommer altsaa meget an paa, om den, der offentlig bedømmer et saadant Spil, har været i den rigtige Stemming, da han saae det, og om hans Følelse ikke har skuffet ham. Man kunde saaledes gjøre den største Konstner Uret og miskjende hans fortræffeligste Spil, naar man har seet det i et ubehageligt Lune, og man kunde omvendt have største Føie til at dømme ufordeelagtig, uden at man seer sig istand til at fremsætte andet, end sin egen Følelse, som Bevisgrund for sin Dom. Den, som altsaa ikke vil betjene sig af imponerende Magtsprog, maa være yderst forsigtig i at afsige en bestemt Dom over saadanne transitoriske Gjenstande. Nytten af saadanne offentlige Domme er i Almindelighed heller ikke saa stor, som mange maaskee troe. Ingen stor Skuespiller eller Skuespillerinde har vel nogensinde blot havt Theaterrecensenter at takke for sin Udvikling, og den, som i eet og alt vil indrette sit Spil efter Konst-

dommerens Mening, forekommer mig som den, der vil lære Mimik af Speilet. Som oftest ere saadanne Domme ogsaa alt for partiske. Man har havt Konstdommere, som paa den ene Side valgte sig visse Skytsguder og Skytsgudinder, paa hvis Altar de indtil Væmmelse offrede deres Virak, og paa den anden bestandig søgte at skyde til Maals efter enkelte, som de af Privataarsager ikke yndede. En saadan Partiskhed kan ikke være andet end høist skadelig for Smagen og Konsten. Mangt et sandt Genie vristes derved Palmen af Haanden, mangen en Stymper løftes derved op til en Trone, som han ikke burde sidde paa, og mangen en Begynders Mod knækkes derved for bestandig. Anmelderen har besøgt vort Theater i en Række af tyve Aar. Han har havt Leilighed til at see, hvorledes mangt et Menneske, der betraadte Skuepladsen som Kong Salomon, efter nogle Aars Forløb, var færdig at forlade den som Jørgen Hattemager; han har seet, hvorledes de, som man med Magt vilde løfte op til Skyerne, som skulde erstatte de første Konstneres Savn, omsider maatte bruges til Portechaisedragere i Holbergs Stykker. Han har derimod seet Folk, som ingen beskyttede, ingen yndede og hvis ivrigste Bestræbelser endog lønnedes med Spot, lidet efter lidet udvikle deres skjulte Talenter, og omsider blive Publicums Yndlinger. Øvelse er i den dramatiske Konst en væsentlig Ting, og hverken Garrik, Schröder eller Island vilde opnaaet den Grad af Konstudvikling, som Verden beundrer hos dem, dersom man ved Cabaler hav-

de afskaaret dem Leiligheden til at øve deres Talenter.

Fra en anden Side betragtet er det altid en betænkelig Sag, offentlig at dadle Folk, der Aftenen i Forveien have været Konger eller Dronninger, Prindser eller Prindsesser. Men uden Spøg — det er virkelig en delicat Sag, offentlig at bedømme en Konstners Spil, der staaer i saa nøie en Forbindelse med hans timelige Vel. Anmelderen agter derfor at være yderst forsigtig i den Henseende. Uagtet hans fuldkommen uafhængige Forhold sætte ham istand til at sige sin Mening, uden mindste Tilbageholdenhed, vil han dog bestræbe sig for at yttre den i saa uafgjørende en Tone som muligt.

Den 10 Oct. opførtes: Selim, Prinds af Algier, Sørgespil i 5 Acter af Jünger, frit oversat af N. T. Bruun. — Thalias Yndling, den vittige og lunefulde Jünger, har, imod Sædvane, offret her en Krands paa Melpomene's Alter, og det udeelte Bifald, hvormed Stykket er blevet modtaget paa vort Theater, vidner om, at dette Offer ikke har været Gudinden ubehageligt. Stykkets Æmne er i Korthed følgende: Barbarossa (Hr. Frydendal), som har tilranet sig Algiers Trone, ladet den retmæssige Konge dræbe, jaget Kronarvingen Selim (Hr. Foersom) i Landflygtighed, og udøvet de største Grusomheder, for at befæste sin ulovlige Magt, beiler til Enkedronningen. Osman, i det Udvortes hans Fortrolige, men i Hjertet hans Fiende, forener sig med sin gamle Ven

Sadi (Hr. Knudsen), om at fælde Tyrannen ved hans Hjemkomst fra en Seier over Maurerne. Barbarossa faaer Budskab om at Selim er dræbt. Hans Datter Irene, som skyldte denne sin Frelse, kommer for at bede for Enkedronningen, men hendes Deeltagelse i Selims Skjebne opvækker Tyrannens Harme. Budskabet om Sønnens Død sønderknuser Moderens Hjerte, og hun overøser Barbarossa med Bebreidelser. Selim kommer nu forklædt som Slave under Navn af Achmet; han udgiver sig for Drabsmanden, og til Belønning skjenker Barbarossa ham sin Frihed. Han aabenbarer sig for den ædle Osman, og omsider gjenkjendes han af Irene. Hun erfarer hans Hensigt, at dræbe Tyrannen, og forlader ham med de Ord: "dit Liv er mig dyrebart — dyrebarere end mit eget — men jeg maa frelse min Fader!" — Dette opvækker paa begge Sider en Kamp imellem Faderkjerlighed og Elskov. For at trøste sin Moder beretter Selim hende, at hendes Søn lever endnu. Selim forener sig med Sadi og Osman om at dræbe Tyrannen. Den ængstelige Irene fortæller sin Fader de skrækkelige Anelser, hun har havt, for at bevæge ham til, ikke at være for tryg, men han ændser dem ikke. Der berettes ham, at det hedder; Selim lever endnu. Han lader Slaven Achmet komme, og derpaa fængsle. Ogsaa Saphira kommer nu; hun vedbliver at foragte hans Kjerlighed. Han vil lade hende føre bort af Vagten, da Selim, som allerede er borte, styrter ind igjen, og beder for hende.

Da Tyrannen ikke vil høre hans Bønner, vil han gjennembore ham, men een af Vagten vrister Dolken fra ham. Han aabenbarer sig for sin Moder i Barbarossas Overværelse, og begge føres bort. Rygtet om den Sammensværgelse, der skal udbryde, gjør Tyrannen urolig. Irene kommer midt om Natten til ham og beder om Naade for Selim, men han er ubevægelig. Han beslutter at lade Prindsen ufortøvet henrette, men han kommer dog først til ham i Fængslet og tilbyder ham Livet, dersom han vil vise Anger; men Selim foragter hans Tilbud. Nu kommer Irene og erklærer Selim, at det er hende, som røbede ham; hun vil overtale Vagten til at lade dem begge flygte, men i det samme udbryder Oprøret; Osman med sit Følge styrter ind i Fængslet, og befrier Selim. Barbarossa fældes af Sadi, men førend han døer forsoner han sig med Selim, og anbefaler sin Datter til hans Beskyttelse. — Hr. Foersom udførte Hovedrollen med Liv og Følelse, og denne Rolle er et værdigt Sidestykke til hans Eduard af Skotland, som den overalt har stor Lighed med. Barbarossas Rolle kunde neppe være i bedre Hænder end Hr. Frydendals, men lidet mere Ild havde maaskee ikke været paa sit urette Sted her. Hr. Knudsen har den ubetydeligste Rolle i Stykket, endskjønt det er ham, som bestemmer dets Catastrophe. Efter Anmelderens Mening gjør hans alt for store Hæftighed, uagtet Forfatteren foreskriver ham et hidsigt Sind, ikke den beste Virkning. Catastrophen synes at

endes alt for hovedkuls. Hr. Lindgreen udførte Osmans Rolle med al den Konst og Smag, som man er vant til hos ham, men ogsaa her fandt Anmelderen ikke den Fyrighed og varme Følelse, som man bør forudsætte hos den, der af Hengivenhed for sin retmæssige og ulykkelige Konge, paatager sig en saa farlig Masque. Jomfru Astrups og Mad. Hegers Spil var ganske fortræffeligt. Den sidste Replik i 2 A. 2 S.: en Dronning kan døe, men ikke skjelve! sagde hun med en Majestæt og Værdighed, som om hun havde været en født Dronning, og Enden af Madame Hegers sidste Replik i 3 A. 3 S., "mit Liv er mig dyrebart — dyrebarere end mit eget — men jeg maa frelse min Fader!" — var det sande Udtryk af et Menneske, hvis Hjerte befinder sig i den heftigste Kamp mellem Natur og Kjerlighed. — Dialogen i Stykket er een af de fortræffeligste Anm. kjender, og det Hele er udført med saa megen Smag og Konst, at man ikke finder en eneste virkelig Usandsynlighed deri. Men, som Sørgespil betragtet, opvækker det maaskee ikke de Følelser, det burde, fordi Handlingen foregaaer imellem Barbarer, hos hvilke Tyrannie, Blodsudgydelse og Usurpation ere Hverdagsoptrin. Oversættelsen er i det Hele betragtet flydende, men paa ikke faa Steder støder man paa den Tydskhed: at en saa grusom Skjebne skal rane dine Dyder! — og at jeg skal myrde den, der er mig kjerere end Livet! &c.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. D. Gall agter at begive sig til Rusland, naar han har endt sine Forelæsninger i Kjøbenhavn.

Den Dreng, der, som forhen er meldt, har maattet bøde med sit Liv for den usle Fornøielse, at svinges omkring i en horizontal Gynge udenfor Vesterport, havde Dagen i Forveien d. 6 Oct. staaet til Confirmation. Da han var oppe i Veiret vilde han see ned efter Siden og stødte ulykkeligviis Hovedet mod een af Støtterne, som strax knuste det. — Det er næsten utroligt, hvor meget den Industriegreen, at oprette saadanne Gynger, som synes at afløse Forsørgelsescasserne, dagligen alt mere udbreder sig. En ret eftertrykkelig Afgivt deraf vilde overalt kunne sætte Grændser for dette Raserie. I det mindste vilde det være billigt, at saadanne Gyngeentrepreneurer betalte 10 PC. til de Fattige, ligesom alle andre Virtuoser.

I Hempels Avis fortælles som et Rygte, at H. D. Prindsen af Würtemberg træder i Keis. Russisk Tjeneste og at H. D. Prinds Friedrich af Hessen bliver i hans Sted udnævnt til Gouverneuer i Kjøbenhavn.

Da man i Odensee har Formodning om, at Hr. D. Gall ogsaa paa sin Gjennemreise vil være at formaae til at holde Forelæsninger over sin Hjerneskallære i denne Stad, saa har man paa Adressecomptoiret aabnet en Subskription. I Indbydelsen siges, at den hele Cursus kun vil vare i fem Dage (?).

Skjønfarver Tobias Riedel i Haderslev har opfunden en Maade, at give det almindelige Kornbrændeviin en overordentlig Grad af skjøn Farve og Styrke, og det almindelige Franske Brændeviin en udvortes Godhed, der sætter det i lige Rang med den bedste gamle Rom, uden at denne Tilsætning skeer paa Sundhedens Bekostning. Han tilbyder sig at bekjendtgjøre Opfindelsen, naar han ved et tilstrækkeligt Antal Prænumeranter mod Betaling 5 Rdlr. Sl. H. Cour. pro Pers. seer sig skadesløs for sine mange dermed forhen mislykkede Forsøg.

Paa Compagn. Auction. d. 14 blev Caffeen betalt med 52 ß. Pundet, uagtet der var 90,000 Pd.

Alle Huuseiere her i Staden og paa dens Grund uden for Porten, saavelsom alle offentlige

Stiftelsers Inspecteurer anmodes af Magistraten om, nøiagtig at opgive for Rodemesterne Antallet af de Personer, som findes paa hvert Sted fra 1 Nov. af, og tillige at berette hvem der holder Heste og Køer.

I Moniteuren siges, at Kongen af Sverrig reiser til Pommern, og at det Danske Hof med Bestemthed har svaret det Svenske, at det bliver ved sit Neutralitetssystem.

Den Bekjendtgjørelse fra Generaltoldkamret, som i et No. af Moniteuren har været aftrykt med vanskabte Underskrivter, er i et efterfølgende No. bleven aftrykt paa ny og uden Feil.

Yndere af Dreierkonsten kunne nu faae Underviisning deri hos Konstdreier Wandinge i Silkegaden No. 70.

Den 12 Oct. er paa Veien ud af Vesterport til Hedehuuskro bortkommen fra en Vognmandsvogn en Koffert, hvori der fandtes en Brevtaske med 300 Rdlr., to Classelotteriesedler, samt adskillige andre Sager.

Som Bidrag til de Brandlidte i Nykjøbing er nu ialt indkommet 1775 Rdlr. 3 Mk. 4 ß.

I Foraaret kom en Ulv til en Gaard i Stangvigs Præstegjeld i Norge for at snappe et Lam. To Koner, som just stode i Gaarden, fik Øie paa den, da den havde grebet Lammet. Den ene af disse kastede sig over Ulven, greb den i Ørene og holdt den saaledes fast, medens den anden Kone løb bort og hentede en Øxe, hvormed hun hastig kom tilbage og gav den sit Banesaar.

Postexpeditionen til Ostindien sluttes sidst i denne Maaned.

Major og Landconducteur Bruun i Trondhjem klager meget over de Skumlerier, han har været udsat for i Anledning af den Vei, han har anlagt igjennem Sparboen, og den dermed forbundne nye Bro over Figgeelv. Hvad der i dette Tilfælde er foregaaet ved en befalet Kongel. Commission forbigaaer han, da Vedkommende snart kunne vente en vedbørlig Revselse for Høiesteret. En eller flere Skurke have for at tage hemmelig en nedrig Hevn nedbrudt med Vold Ziraterne af den over Veibroen anbragte Port, nedvæltet af Broen til Elven nogle paa Sidekanten, istedet for Rækværk, henlagte store Stene og udbrækket Stene af Muren, for at faae Broen til at falde. Den, som meddeler ham Oplysning herom, lover han en Douceur af 10 Rdlr.

Udenlandske Efterretninger. Europas politiske Forfatning er i denne Tid et Chaos, som end ikke det meest skarpseende Øie formaaer at gjennemtrænge. De Franskes Operationer ere en reen Gaade. Churbayern har sluttet en Angrebs- og Forsvarstractat med Frankrige og ladet sine 26,000 Mand støde til den Franske General Bernadottes og Marmonts Corps. Churførsten har i en heftig Bekjendtgjørelse fremsat sine Anker over Østerriges Fremfærd og de Grunde, som have bevæget ham til at tye under Frankriges Vinger. Medens Preussen af alle Kræfter væbner sig for at forsvare sin Neutralitet, og paa det strængeste forbyder alle fremmede Tropper, de være fra fiendtlige eller venskabelige Magter, under nogen mulig Betingelse at passere dets Stater, have de Franskbayerske Tropper betraadt den Preussiske Grund, for des hastigere at falde Østerrigerne i Flankerne, og den Bayerske General har, ved at erklære, at han havde udtrykkelig Befaling, at bryde igjennem med Magt, seet sig istand til at opslaae en Leier ved Fürth, uden at finde Modstand. Den Franske Armee rykker frem mod Donau, og Napoleon var d. 2 Oct. i Ludvigsburg, en Stad i det Würtembergske, hvor man bekjendtgjorde, at Krigen var erklæret, og hvor sideneffter to fremmede Ministre med deres fire Legationssecretaire ꝛc. bleve belagte med Arrest. De første Krigsoptrin have fundet Sted i det Würtembergske, hvor en Østerrigsk Cavallerie-Patrouille blev opfordret af nogle Franske Dragoner at trække sig tilbage, og da de negtede det, bleve tagne til Fange. Den store Franske Armee bestaaer af 180,000 Mand, og den under Marchal Massena af 85,000. Den Russiske Keiser er afreist til sin Hær, og den femte Colonne af den første Russiske Armee skal, efter Bestemmelsen, indtræffe d. 18 Oct. i Brlinau. I Stralsund er der allerede ankommen 30 Skibe med Russiske Tropper. — Medens de mægtigste Regenter paa Fastlandet saaledes møde hinanden, arbeider Engelland paa at understøtte sine Allieredes Foretagender ved en hemmelig Expedition. — Elbblocquaden skal være ophævet og en Engelsk Cutter er allerede ankommen fra Elbmundingen til Hamborg.

Ved Goederode var man nylig Vidne til et Syn, som paa de Hollandske Kyster er en stor Sjeldenhed, nemlig en Hvalfisk, som var 29 Rhinlandske Fod lang. Den blev solgt af dem, som havde fanget den, for 215 Gylden.

Som et Beviis paa, hvor rundelig Mænd af Talenter lønnes i Rusland fortjener det at anføres, at den berømte Tydske Læge Frank faaer en aarlig Gage af 12000 Rubler.

Uagtet Journal de l'Empire er een af de Parisiske priviligerede Journaler, saa indeholder den dog ofte Usandfærdigheder — en Egenskab, som endog Moniteuren selv ikke altid er saa ganske fri for. Nyligen fandt den for godt at berette følgende: "Hertugen af Brunsvigs Søn, som er Generalmajor, skal paa Paraden have truet en Officier med Stokken; denne trak derpaa blank mod Prindsen, men man standsede ham og gjorde ham vaabenløs. Den bestyrtede Prinds gik hjem, uden at lade ham arrestere; men Officieren, som ligeledes gik hjem, skjød sig ihjel." — Commandeuren over Prindsens Regiment har nu offentlig erklæret den hele Anecdote for en reen Opdigtelse.

Om en Pramcanal igjennem Vendsyssel.

(Indsendt.)

I Anledning af sidste Bemærkning, i Aalborgs Avis No. 101 for 1804 over en horizontal Pramcanal igjennem Vendsyssel, spørger en og anden, Hvor? og Svaret bliver: fra Rødaae til Lykken:

Thi der kan ikke allene blive en Canal, men om man vil, ogsaa et Sund, og Vendsyssel kan derved blive en Øe, Tummel- og Torneplads imellem Nord- og Østersøen; følgelig kan dette Anlæg blive yderst vigtigt for Dannemark.

De paa denne Strækning liggende Vildmoser og Moradser turde maaskee betale Omkostningerne, og saa havde man det øvrige for intet.

Blev det blot en Canal, saa kunde Pramme og Kaage gaae fra Liimfjorden til Lykkens Strandkant; men blev der et Sund, saa kunde Skibene — og selv fra Østen — og Norden — lugre der igjennem; thi den rivende Havstrøm vilde snart gjøre Dybde baade ved Hals, Hallager og Lykken. Hele Liimfjorden vil derved faae snevre Grændser, altsaa holde sig dybere og skabe en ny Mærskstrækning rundt omkring sig.

I denne Grundrevne Sysselsund kunde Skibene Havne og ligge Vinterleie, og ved Lykken kunde der

danne sig en Søstad og Fæstning uden Lige; thi den var fri for Havlæg og man havde derfra kun 1 eller 2 Dages Fart til Norge og Engelland, som hele Vinteren igjennem kunde fortsættes.

Hvor let man kan faae en jevn Canal, samt Rødaas Styrtvand og Limfjordens høie Vand til at rive sig et Sund ud til Lykken og i den lavere Nordsø, skulle Afrinnings-Instrumenterne sige, ligesom Penne og Rosser kunne afgjøre Resten.

Bratskov, den 14 Jan. 1805.

Kroymann.

Offentlige Forelæsninger.

Transl. Schneiders Engelske Forelæsninger begynde i Novemb., og holdes i Skinderg. No. 15. Mand. Onsd. og Fred. fra Kl. 5 til 6 om Aftenen. — D. Gall begyndte anden Gang at læse d. 15 Oct. — Prof. Bruun agter at læse i Vinter over det Engelske Sprog. Man melder sig i Brolæggerstrædet 113.

Generalforsamlinger.

D. 16 Oct. i det forenede musicalske Selskab. — dito i det musicalske Academie, Efterm. Kl. 5. — dito i det bestandige borgerlige Selskab i Klareboderne. — d. 27 Nov. Efterm. Kl. 4 i den 1792 oprettede Tontine i Badstuestrædet 176 — den 28 Nov. Kl. 4 i den 1775 oprettede Tontine sammesteds.

Concerter.

Den første Concert i det harmoniske Selskab d. 16 Oct. Kl. 6. — Rieffelsens Melodicaconcert i Tydsk Kirke d. 16 Oct. — Zink (den Yngres) Concert i det music. Academie d. 19 Oct. Kl. 7.

Skibsleiligheder.

Til Antwerpen, anvises hos Heckscher — til Amsterdam, hos samme. — til Stockholm, hos Lange. — til Bourdeaux, hos Mauer. — til Carlshavn, hos samme. — til Rendsborg, hos Skipper Kühl, liggende ved Qvæsthuset. — til Odensee, hos Skipper Andersson i Nyhavn, lige for No. 26. — til Christiania, hos Petresch & Kragh. — til Gothenborg, hos Mohl. — til Frederichsstad, Frederikshald og Mos, hos Hend. & J. Winther. — til Rostock, hos samme.

Auctioner.

Jordeiendomme: D. 17 Oct. Kammerherre Kroghs Gaard ved Roeskilde Landevei i Glostrup; Conditionerne hos Commiss. Bonum i Landemærket 95. — d. 22 Oct. udparcelleres ved en eneste Auction Worumgaard, tæt ved Sorgenfri, i 10 til 11 Parceller, Kort og Hartkorns Beregning forevisser Kammerraad Bjerg, Nørreg. No. 5. — d. 30 Oct. tre Parceller af Rivaae Gaard. Conditionerne i Mikkelsbryggersgaden 178—79, anden Sal.

Gaarde og Huse: D. 18 Oct. Brændeviinsbrænder Hermandsens Gaard, Helsingørsgaden 325. Conditonerne hos Proc. Wilse i Vimmelskaftet 162. — d. 19 Oct. Bryggergaarden i lille Torvegaden No. 96 paa Christianshavn. Conditionerne hos Steenholm paa Østerg. 25, 1ste Sal. — d. 19 Oct. Huset No. 43 paa Hjørnet af Myntergaden og Springgaden. Conditionerne hos Proc. Kinch i Helsingørsgaden 317. — d. 21 Oct. afg. Bager Trachmans Huus i Dragøe.

Varer. D. 17 Oct. paa Børsen adskillige isl. Varer, anvises af Mægler Herløv; sammesteds paa Sukker, Rum ꝛc. hos Hyllest. & Gand. — I store Kongensg. 209 Litr. E. over Sukker ꝛc., hos Hyllested & Gandil — paa Børsen Tobak og Humle, hos Petresch & Kragh — sammest. d. 18 Oct. adskillige Isl. Varer, hos Herløv — dito Vine, hos Hyllested & G. — d. 21 Oct. i store Kongensgade 209 Litr. E over Cap. Ogelvie's Ladning (Sukker, Caffe, Peber ꝛc.), fra Batavia. — Først i Nov. lader det Reiersenske Fond bortsælge 5000 Alen blegede Hør- og Blaarlærreder paa Nørregade 57. — d. 18 Oct. paa Børsen, Formiddagen Kl. 9, Blomstersvibler.

Effecter. D. 17 i Overg. ov. Vandet 175. — d. 21 Oct. i Gaarden Kildehøi i Birkerød.

Actier. D. 17 Oct. 1 og ½ Specieactie paa Børsen. — d. 18 forskjellige Actier sammest.

Varer, som ere tilfals.

Norske og Holsteenske Skrivpapiirer sælges i hele Riis, paa Adressecomptoiret fra 2 Rdlr. 1 Mk. til 4 Rdlr. 2 Mk. Riset.

Islandske Varer, nemlig Tran, Tælle, Uld, Uldgarn, Trøier og Strømper, Vanter, Vadmel, Ræveskind, Lammeskind, Edderduun faaes i Pakhuset 294—95 ved Nyhavn og Mynten. — Engelsk Saalelæder faaes i Bredgaden 201—2. — Islandske Varer faaes paa Christianshavn hos Kjøbmand Sinckenberg Overg. ov. Vandet 185 L. B., og ligeledes i Nyhavn 283—84.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 2.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 19 October, 1805.

Breve fra Kjøbenhavn til en Ven paa Landet.

III.

I denne Tid er Politiken atter bleven en Hovedgjenstand for Samtalerne i Kjøbenhavn, og den offentlige Opmærksomhed er spændt paa det store, blodige og rædsomme Sørgespil, som man udenlands er i Begreb med at opføre. Tæppet er endnu ikke ganske trukket op, og de fleste vide endnu ikke hvor mange Bipersoner der vil komme til at spille i dette Sørgespil. Lige fra det stolteste Palads indtil den simpleste Kro, bryder man sin Hjerne med Opløsningen af denne Gaade. Den ene leer over den andens Eenfoldighed, og alle ere maaskee i Grunden lige kloge. Vort Aarhundredes Politik fortjener at kaldes den hemmelighedsfulde, thi den hemmeligste ansees for den bedste.

Man kan ikke fortænke menig Mand, at han politiserer, var det end nok saa urimeligt; det er jo naturligt, at Menneskene helst tale om de Ting, som man søger at skjule for dem, og hvad er desuden vel vigtigere for Statsborgeren, end Krig og Fred? Bør det være ham ligegyldigt, hvad enten han sidder ved sin rolige Arne og nyder Frugterne af en hæderfuld Fred, eller at Krigsluen ødelægger de skjønneste Egne af hans Fædreneland, og hans Sønner føres til Valpladsen? Med al den Agtelse, jeg har for vor udødelige Holbergs Minde, har jeg dog aldrig saa ganske og aldeles kunnet bifalde, at han ved sin politiske Kandestøber har satireseret over Lægmands Deeltagelse i offentlige Anliggender. Sandt er det, at Borgeren i Almindelighed kun kjender lidet til Statskonsten, og at han, ved at dømme om Ting, som han ikke forstaaer, udsætter sig for at belees af den Kyndigere. Men hvad er en Stat, hvis Borgere ikke føle nogen Interesse for de Anliggender, der staae i saa nøie en Forbindelse med deres Vee og Vel? Hvad vilde Engelland være, dersom dets Indbyggere, fra den Høieste til den

Laveste, ikke toge saa megen Deel i dets Statsinteresse? Hvad andet end denne politiske Syge har det at takke for den Almeenaand, som hersker der, for de næsten uudtømmelige Guldgruber, som dets egne Indbyggere aabne for det, til at føre bekostelige Krige og til at forsvare sit engang antagne System? Staten vinder i det Hele aldrig ved, at dens Indbyggere ere Kjødmachiner, som det ikke engang interesserer at politisere, eller med andre Ord, at tale om det, der netop angaaer dem. I Frankriges revolutionaire Dage politiserede enhver Franskmand, og Mennesker, som forhen ikke havde kjendt det mindste til Statskonsten, bleve omsider Statsmænd, som Verden beundrede; for dette Folk, som næsten kun bestod af politiske Kandestøbere, skjelvede siden de mægtigste Forster. — Lad altsaa kun enhver politisere og kandestøberere! Almeenaanden vinder mere derved, end man troer.

Krig er vort Aarhundredes Løsen, og Erobringsplaner een af de værste Syger, som hjemsøge de fleste store Stater. Begge Dele ere den Hovedpunct, hvori næsten alle store Nationer paa Jorden ligesom hver Tidsalders store Stater ligne hverandre. Endnu fører man Krig paa samme Maade, og næsten af samme Grunde, som for mange Aarhundreder siden og i de meest barbariske Lande. Staters ubetydeligste Tvistigheder maa afgjøres ved Strømme af Blod. Og naar alt kommer til alt, kan en snu Minister med et eneste Pennestrøg tilintetgjøre

Frugterne af gjentagne Seiervindinger, og utallige Offre. Og alligevel kalde vi vor Tidsalders Mennesker o p l y s t e, og de henrundne Aarhundredes raae Barbarer!

Meningerne om den forestaaende Krig i Europa ere, som De selv let indseer, ligesaa forskjellige som de Følelser, Forventningen derom opvækker hos de forskjellige Menneskeclasser. For Speculanten aabner Krigen en viid Mark — men Fleerheden af Menneskene har Grund til at sukke. Det blotte Rygte om Krig havde allerede drevet Priserne paa Livets første Fornødenheder høit i Veiret, og nu, da vi skrive den 17 Oct. er der endnu næsten aldeles intet Skib med Fødevarer ankommen fra Holsteen. Saavidt jeg har hørt opkjøbes de i Provindserne, og sendes til de udenlandske Armeer. Endog den Formuende seer sig nu ikke istand til at indkjøbe Vinterføde, uden i dyre Domme, og for den Fattige, som skal kjøbe den af Høkere, ere Udsigterne altsaa saa meget desmørkere.

Men enhver god Borger takker imidlertid vor vise Regjering, at den saa trofast vil vedblive sit Neutralitetssystem. De, som troe, at den vil afvige et Haarsbred fra de Grundsætninger, som den, lige fra den store Bernstorffs Tid af, har fulgt, tage mærkelig Feil. Til at forsvare sine Qvinder, Hytter og Altere er Danmark mægtig nok, og have vi i et heelt Aarhundrede ikke indladt os i offensive Krige, saa vil det saa meget mindre skee i Fremtiden. Intet er desuden gavnligere for os end Freden.

Et Land, der mangler mange af de naturlige Hjelpekilder, som andre Riger skjule i deres eget Skjød, og som kun kan bestaaae ved sin Handel og sine Indbyggeres uforstyrrede Vindskibelighed, kan aldrig være tjent med Krig.

IV.

Jeg var forleden Aften i et Selskab, hvor der blev talet om Allianccr imellem mægtige og smaa Stater. Vor fælles Ven Hr. X. som var ogsaa tilstede, anførte i den Anledning følgende Fabel: en Kjæmpe og en Dverg vare gode Venner, og søgte meget hinandens Selskab. De indgik en Forening, at de aldrig vilde forlade hinanden, og at de vilde gaae ud paa Eventyrer. Den første Kamp, de havde, var med to Saracener, og Dvergen, som var meget modig, bibragte een af de Kjæmpende et vældigt Slag. Det gjorde Saraceneren just ikke stor Skade, men han opløftede sit Sværd og huggede Dvergen den ene Arm af. Denne var nu i stor Vaande, men da Kjæmpen ilede ham flux til Hjelp, laae begge Saracenerne strax derpaa døde paa Valpladsen, og, til Trods, skar nu Dvergen Hovedet af dem. De fortsatte nu deres Vandringer, for at udmærke sig ved flere Bedrivter. De stødte paa tre blodtørstige Skovtrolde, som vare i Færd med at bortføre en Jomfru. Dvergen var nu langtfra ikke mere saa forvoven som før, men desuagtet gav han dog det første Hug, som blev besvaret med

et andet, hvorved han mistede Øiet; men Kjæmpen var snart i Lav med Troldene, og dersom de ikke havde taget Flugten, havde han dræbt dem alle tre. De vare ret glade over denne Seier, og Jomfruen, som var bleven frelst, forelskede sig i Kjæmpen og ægtede ham. De reiste nu videre, videre end jeg kan sige Dem, indtil de mødte en Røverbande. Kjæmpen var nu for det meste foran, men Dvergen holdt sig noget bagved. Kampen var heftig og varede længe. Overalt, hvor Kjæmpen kom, fældte han sine Fjender, men Dvergen var mere end eengang nær bleven dræbt. Tilsidst var Seieren ganske paa begge Eventyrernes Side. Men Dvergen havde mistet en Arm, en Fod og et Øie, medens Kjæmpen ikke havde faaet et eneste Saar. Han raabte derpaa til sin lille Staldbroder: min lille Helt! det var et seierrigt Eventyr; lader os søge at vinde endnu en eneste Seier, og da skulle vi for evig hvile paa vore Laurbær. Nei, raabte Dvergen, som imidlertid var bleven klogere, jeg erklærer engang for alle, at jeg ikke vil fægte mere, thi jeg seer, at Du i enhver Feide høster Æren og Lønnen, og jeg Prygl. — Moral. — Alle ulige Foreninger ere stedse skadelige for den Svagere. Den Rige høster Fornøielsen og den Fattige de Ubehageligheder, der flyde deraf. — Hver Gang, at jeg i Aviserne læser en Efterretning om, at den eller hiin svage Magt har forenet sig med en hundrede Gange mægtigere, falder mig altid denne Fabel ind.

En liden Stat gjør altid bedst i, blot at bestræbe sig for, at forsvare, saa meget det, efter Tidsomstændighederne, er muligt, sin Selvstændighed, og aldrig at indlade sig i krigerske Forbindelser med mægtigere Stater, eller at stole paa deres Bistand. Det gaaer ellers sædvanlig dem, som det er gaaet den stakkels Dverg. De Saar, som hos den store Stat læges i en meget kort Tid, forbinder den lille ikke i Aarhundreder. Endnu har Europa's nyere Statshistorie ikke opviist noget Exempel paa, at et Folk, som ikke ønskede andet end Freden, som aldeles ikke blandede sig i andre Staters Tvistigheder, som ikke, ved at forøge sine Stridskræfter, søgte at opvække andre Rigers Mistanke eller Skinsyge, nogensinde er bleven tvungen til at give Slip paa sine fredelige Hensigter. Vel kunde man maaskee anføre enkelte Exempler paa Stater, som fulgte et Slags Neutralitetssystem, og siden dog maatte forandre det. Men naar man nøie undersøger disse Staters Politik, saa vil man finde, at deres Neutralitet næsten altid kun har været tilsyneladende, og at de i Grunden dog have holdt mere med det ene Partie end med det andet, eller og at deres physiske Beliggenhed var af den Natur, at de umulig kunde blive neutral.

Biskop Absalon.

Det har før været anført i dette Blad, at Hr. D. Gall har taget Absalons Hovedskal,

som gjemmes paa Konstkamret, i Øiesyn, og at han i Øieblikket, uden i Forveien at have vidst, hvem den havde tilhørt, fandt Modets Organ i høi Grad udviklet paa samme. I den sidste Forelæsning af hans første Cursus, forevisste han sine Tilhørere den, og han fandt den saa mærkelig, at han skal have udbedet sig Tilladelse til at tage et Gibsaftryk deraf, for at indlemme dette i sin store Samling af Hjerneskaller. Mange, og deriblandt maaskee Damer, som just ikke er alt for bevandrede i den Danske Historie, ville udraabe: en Biskop og saa tapper? De ville finde det besynderligt, at denne Mand, som var Religionens ivrigste Talsmand, tillige var den tappreste Hærfører, men deres Forundring vil snart forsvinde, naar de ophøre at sammenligne Oldtidens Geistlige med vor Tidsalders. I hine gamle, ærværdige Dage lod man sig ikke nøie med, at Præsterne prædikede om Tapperhed og Fædrenelandskjerlighed, man fordrede ogsaa, at de selv skulde udøve dem. Det var den Gang Brug, at der aldrig blev holdt noget Feldtslag, uden at jo Bisper og Præster fandtes med Kaarden i Haanden paa Valpladsen. Efter Holbergs Vidnesbyrd havde, forend Absalons Tid, endog Degne anført hele Flaader, og Erkebiskop Christianus af Maynz blev endog afsat af Paven, blot fordi han ikke var duelig til Krig. Den Sætning, at Folket skal handle efter de Geistliges Ord, ikke efter deres Gjerninger, faldt altsaa ganske bort i ældre Tider.

Den, som vor Absalon har megen Lighed med, er den berømte Sully, Henrik den Fjerdes Ven og trofaste Raadgiver. Hvad denne var for Henrik, det var Absalon for Waldemar den Store. Han forenede alle de Egenskaber, der udgjøre en stor Mand, og maaskee intet Land i Verden kan opvise en større. Han var en stor Hærfører og Søhelt, en stor Statsmand, en stor Bisp og en stor Lærd. Han var en frimodig Mand, som ikke frygtede for, at sige Konger selv Sandhed. Han var arbeidsom og drivtig, og sine Fritimer anvendte han til at styrke sit Legeme ved haarde Arbeider. Den Mand, som fjerne Folkeslag bævede for, og hvis Raad næsten bleve fulgte af Nordens største Konge som hellige Love, maatte man hente fra den eensomme Skov, hvor han morede sig med at hugge Brænde. Næsten tvinge maatte man ham til at modtage Lunds Bispesæde, saa høit elskede han sin Menighed i Roeskilde, og saa høit elskedes han igjen af den. Han yndede Videnskaberne og beskyttede dem med Kongelig Rundhed. Ham have vi at takke for det, skjønt maaskee tildeels svage Lys, som Saxo har tændt i vor Historie. Det var ham, som lod denne berømte Mand skrive den bekjendte Krønike; som understøttede ham ved dette Arbeide baade ved sin store Indflydelse og sin udbredte Lærdom. Hvidtfeldt mener, at han endog har gjort en Fundats ved Sorøe Kloster, efter hvilken der skulde holdes lærde Mænd, som aarligen skulde beskrive Dannemarks Historie. Man

seer heraf, at denne store Mand allerede den Gang befrygtede, hvad der siden tildeels ogsaa indtraf, at hans Forfædres Efterladenhed i den fædrenelandske Histories Studium, ogsaa vilde forplante sig til hans Efterkommere.

Men hvor uudgrandskelige ere ikke Forsynets Veie? Efter sex samfulde Aarhundredes Forløb, hvor Absalons Navn næsten er glemt med hans Bedrivter, kommer der fra et fjernt Land en Mand til os, hvis skarpsindige Aand har opdaget Sjelens Værksted, og som viser os i den endnu levnede Hjerneskal, de øiensynligste Beviser paa, at Absalon virkelig har været, hvad vi hidtil kun have havt historisk Vished om? Saaledes opfoldede Tiden det Slør, som i en Række af Aarhundreder har bedækket een af de største Mænds udmærkede Naturanlæg!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger: Ved Høiesteret er der nylig bleven paadømt en Sag, der ikke allene opløser, hvad der hidtil har været en juridisk Gaade, men som tillige maa interessere enhver, der giver sig af med Pengesager. En Debitor havde udstædt en Obligation, hvori han anførte den Clausel, at hans Moratorium i Tilfælde af, at han skulde opgive sit Bo, ikke skulde have nogen Kraft i Henseende til denne Fordring, men at det skulde desuagtet staae Creditoren frit for, at gjøre Arrest hos ham. Debitoren saae sig siden nødt til at opgive sit Bo, og den anførte Creditor gjorde Arrest. Boets Commissairer protesterede vel imod den, men ved Høiesteret blev den confirmeret.

Efter Forlydende skal een af vore første Grosserere, der, som forhen er meldt, har havt den heldige Idee, at forskrive Rug fra Archangel,

have solgt 100,000 Tønder til H. M. K. for 8 Rdlr. Td.

Paa Auctionen d. 17de d. M. i store Kongensgade blev Risengryn betalt med 17 ß. Pundet.

Det, som man i denne Tid har meest Forraad af i Kjøbenhavn, er Brændeved, og det lader ikke, som der til Vinter vil blive synderlig Mangel paa denne Artikel.

For den, som Videnskabsmand og Borger lige fordeelagtig bekjendte og altfor tidlig henslumrede Justitsraad J. Wadum, have nogle Venner ladet opreise et meget passende og betydningsfuldt Mindesmærke paa Holmens Kirkegaard. Det bestaaer af en simpel Granitsteen i Form af et Tetraedron (et af fire Triangler indsluttet Rum), med ingen videre Paaskrivt end hans blotte Navn. — En Mand, hvis Minde boer i ethvert Hjerte, som kjendte ham, trænger heller ikke til noget glimrende Gravmæle.

Sørgespillet Dyveke er blevet oversat paa Hollandsk, under Titel af Columba, eller Pigen fra Amsterdam, ved F. Rabeholm. Men Hollænderne mene, at det ikke vil gjøre stor Lykke i den Bataviske Republik, fordi det er skrevet i Prosa, og der, efter deres Begreb, aldrig kan skrives noget godt Sørgespil uden paa Vers. Man omskaber derfor i Holland prosaiske Stykker til poetiske, ligesom man hos os forvandler poetiske Stykker til prosaiske.

En Hattemager, ved Navn Carco, i Altona, har aabnet en Subskription for den elegante Verden, og bekjendtgjort den ved en trykt Indbydelse, som er ganske ny i sit Slags. Hver Subskribent faaer hver tredie Maaned en Hat efter den nyeste Mode. Den gamle Hat ombyttes i Slutningen af hver tredie Maaned med en ny. Ved Modtagelsen af den første Hat betales Halvdelen af Subskriptionsprisen, som er 37 Mk. 8 ßl. aarligen. Mister en Subskribent sin Hat, saa maa han kjøbe en ny i dens Sted, som han kan bære indtil Skiftetiden. Vil han hellere oppebie Enden af de første 3 Maaneder, saa betaler han 9 Mkl. og faaer en anden Hat. Planen er trykt i fire Sprog, og kaldes: Subskriptionsindbydelse til 4 nye Hatte aarligen for en taalelig Priis.

Udenlandske Efterretninger.

Prof. Jungius i Berlin, som den 16 Sept. gik op i en Luftballon, havde anvendt en lille Arv, som han nylig havde faaet, til dette Foretagende; thi Tilskuernes Antal kunde langtfra ikke holde ham skadesløs, især, da en anden Prof. havde i Forveien gjort et mislykket Forsøg. Han gik op Kl. 12 om Middagen, og hans Ballon steg 19—20,000 Fod høit. Thermometret stod i den høieste Luftregion, og hans Hænder vare saa hvalne af Kulde, at han neppe var istand til at kaste en Kappe om sig. Han kunde ikke bare sig for at falde i Søvn, og da Ballonen imidlertid havde faaet et Hul, saa dalede den og svævede over en Sø, nær ved Jorden. Her kastede han den meste Ballast ud, og lod Ballonen stige høiere igjen, indtil han endelig 25 Minuter til to, om Middagen, lod den dale, og kastede et Anker ned; men da dette var for svagt, saa kastede han et Reb ned til en Jæger, som just befandt sig der i Nærheden. Denne bandt Rebet til en stor Steen paa Marken, og trak Ballonen efterhaanden til sig. — Da Prof. Jungius, Aftenen imellem den 17 og 18, kom paa Comoedien i Berlin, og een af Tilskuerne blev ham vaer i en Loge, saa kaldte man ham frem med lydelige og enthusiastiske Bifaldsraab. En Viinhandler, som paa en fiin Maade vilde tilkjendegive ham sin Erkjendtlighed, sendte ham en Kurv med endeel Flasker forskjellige Vine, hvorpaa Priserne stode anførte, og bad ham probere disse og i Fremtiden at unde ham sin Søgning.

For dem, som have seet Fourés og hans Kone spille paa vort Theater, vilde det ikke være uninteressant, at høre hvad man dømmer om dem i Königsberg, hvorfra der meldes følgende: Fourés har nu forladt os. Hverken Bernard (en ny Skuespiller, som har associeret sig med den Fouréske Troup), Fourés eller hans Kone kan maale sig med Schwarz, Weiß og Mad. Schwarz (Königsbergske Konstnere). Den af somme saa lydelig beundrede Mad. Fourés er endnu langt fra det Maal, som saa mange Damer af hendes Nation have opnaaet i det lette, overgivne Spil. Hendes Organ er raat og mandligt, hendes Bevægelser ofte intet mindre end skjønne, især i jeux mixte (Dobbeltspil), som sædvanlig mangle den Gratie og Finhed, der gjør dem saa behagelige. Men hun og

Duclos ere dog det interessanteste Partie. Fourés hører til den ældre Franske Skoles Middelmaadigheder.

I Göttingen rykkede den 2 Septbr. 2100 Franskmænd ind, og deriblandt 94 Officierer, som næsten alle bleve indqvarterede i Professorbygningerne. — D. Gall læste der i 5 Dage, 4 Timer om Dagen, for 120 Tilhørere. Wrisberg, Richter, Blumenbach og Meiners vare blandt disse, men iøvrigt ingen Jurist. Hans Hjerneskallære fandt mindre Bifald end det øvrige. Wrisberg, som tilforn var meget imod Gall, blev siden meget indtaget for ham. — Fra Brunsvig meldes: "ogsaa vi have havt den mærkværdige D. Gall hos os. Manden har betragtet den menneskelige Natur fra mange nye Sider, men det Hele er endnu i en vordende Tilstand. Det bliver endnu et Spørgsmaal, om vi vilde komme videre i Kundskaben om den menneskelige Sjel, hvis man end kunde give os den fineste Topographie over dens Organer? Om det Locale kan give Oplysning angaaende det Indre og om Nødvendigheden af hiint multiplicerende Organvæsen kan bevises? I modsat Fald trænger Sjelen ikke dertil. Den empiriske Sjelelære kan høste store Skatte af Organlæren, naar den først bringes under høiere Synspuncter. Iøvrigt er Gall en fortræffelig Docent; kun var han her for vred paa sine Modstandere, og ofte ivrede han uden Nødvendighed mod den speculative Philosophie.

En eneste Tydsk Boghandler har paa sidste Leipziger Messe medbragt 96 nye Bøger.

Det Archangelske Compagnie for Handelen paa det hvide Hav har i Aar for første Gang sendt et Skib paa Hvalfangst.

Det fortræffelige og berømte Fattigvæsen i Hamborg er, uden Redning, sin Opløsning nær. Elbbloquaden skal især have været Aarsag dertil. Den har ved sin skadelige Indflydelse paa Hamborgs Handel og Industrie, tillige forringet Fattigvæsenets Indkomster. Dette har iblandt andre forsørget i Aar 1806 Familier (eller 2230 Personer), sat 1700 i Arbeide, understøttet 264 i deres Næringsveie, ladet pleie og helbrede 1550 Syge, og klæde, undervise og underholde 2779 fattige Børn.

I Berlin ere nyligen tolv kostbare Vaser blevne færdige, der, bestemte til en Foræring for

den Franske Keiserinde, allerede ere indpakkede og afsendte. Forgyldningen og Maleriet derpaa ere ganske fortræffelige. De ere af forskjellig Størrelse, omtrent af 4 Fods Høide. Paa een af dem findes en Forestilling af Egnen omkring Potsdam, og paa en anden af Egnen omkring Berneck. En er prydet med et Malerie i den hetruriske Smag à la mosaique, og to andre med Figurer i Sort og Hvidt, forestillende Dag og Nat. Af de mindre Vaser ere nogle prydede med Blomstermalerier; paa to findes Egnen af Malmaison (Keiser Napoleons Lyststed) nemlig Orangerie- og Badehuset.

En Fransk Chemiker, Roard, har beviist, at Ulden af syge eller styrtede Faar, kun antager Farven paa en langsom og ufuldkommen Maade. I Uldfabrikerne i Engelland har man fundet det stadfæstet ved Forsøg, og er derfor meget opmærksom paa den Uld, man vælger.

I London er det nu Mode, at Damerne ride paa — Esler.

Skibsleiligheder.

Til Aalborg, anvises hos H. & I. Winther. — til Lübeck, i Gottersgad. 174. — til Stockholm, h. Lange. — til Aalborg, h. Gustmeyer, gl. Strand. — til Pillau, Elbing, Königsberg, h. Mad. Bohnum, Magst. 33. — til Laurvigen, i Klædeboderne 144, 3die Sal. — til St. Croix, h. Heckscher. — igjennem Canalen til Hamborg, Altona, Tönningen, Rendsborg, Amalieg. Lt. B. 69, i Stuen. — til Tønsberg, Holmstrand, h. H. & I. Winther. — til Arendal, Christiansand, Østerrisøer, sammest — til Stralsund, h. N. Schiøt. — til Sarkjøbing og Maribo, Skibet ved No. 4 und. Børs. — til Farsund og Mandal, h. Schiøt. — til Christiania, h. Jacobsen.

Auctioner.

Huse og Gaarde. D. 21 Oct. Bogtrykk. E. I. Oettingers Huus No. 24 paa Vesterg. Cond. h. Proc. Palle, st. Kjøbmg. 92.

Varer. D. 19 Oct. fire Kister Kampey Thee a 22 Pd. Thara, paa Børs. — d. 24: Blamstersvibler, sammest. h. Petr. & Kragh. — d. 23: Capit. Ogelvies Ladning fra Batavia, i Deconincks Auctionssal, h. Hyllest. & Can-

dil. — d. 30: et Partie Cattunvarer, sammest. hos Hyllest. & Gandil. — Kramvare, paa store Kjöbmagergade hos Procurator Fugl.

Effecter. D. 24 Oct. i st. Kongensg. 35 h. Proc. Kinch.

Porcellain. D. 21 Oct. paa Porcell. Fabriken.

Böger. D. 21 Oct. i Assist. Hornbechs Gaard, Vimmelsk. 18. — d. 24 Justitsr. Wilkens Sterboe. — d. 4 Nov. hos Proc. Langballe. — Hos Bogh. Malling i Nov. Maaned.

Huse og Gaarde, som ere tilfals.

Et Eiendomssted, mellem Helsingøer og Fredensborg med 100 Td. Land, anv. hos Mægler Lange, Toldbodveien No. 70 Lt. E. f. 4—5 om Efterm. — et grundmuret Huus, som indbringer aarlig 350 Rd. i Overskud, anvises hos Steenholm, Østerg. 25 1ste Sal, fra 2—4. — et dito i Nærheden af Nørrebro, anv. sammest. — et lidet grundmuret Huus, sammest. — et dito sammest.

Varer, som ere tilfals.

Dantziger Krølhaar, paa Chavn, Overg. neden Vandet. 161. — Tyrkisk Garn, Østerg. 30. — Chines. Vinduesjalusier, Hjørn. af Laxe- og Ulkeg. 324. — Moderne Meubler, h. Ring paa Østerg. 45. — dito h. Paulsen paa Kong. Nytorv 167. — Bomuldsgarn, Bommesier, Olmerduger, h. Madsen paa Hjørn. af Vimmelsk. og Badstuest. — Tyndt valset Baandjern, dobbelte og enkelte valsede Jernplader, Toldbodg. 211 Lt. B. — Russ. Formelys a 26 Mk. Lp. og grønl. Fuglefjer, Kronprindsg. Lt. I. No. 11. — Rigaer, tørret Rug, Nyh. 27.

Postefterretninger. D. 18 Oct. Den Danske Neutralitetscordon, som under Gen. Maj. v. Ewalds Commando trækkes fra Egnen af Neustadt, langs med den Lübeckske og Lauenborgske Grændse, er bleven forstærket med Cavallerie og Infanterie. Det hedder, at H. K. H. Kronprindsessen bliver i Kiel, saalænge som Kronprindsen opholder sig der, og at Slottet desaarsag skal indrettes. — Et Dansk Skib, ladet med Penge rc., er blevet taget af Sørøvere i Mosambique-Canalen. — De Russiske Tropper ere landede i Pommern paa tre forskjellige Steder. Den Russiske Gen. Lieutn. Tolstoy befinder sig endnu i Skaane hos Kongen af Sverrig. General Osterman commanderer indtil videre Tropperne i Pommern. I forskjellige Districter staae 15000 Mand Russer, og fra Sverrig ventes flere Tropper. — Endnu er der ikke forefaldet noget egentlig krigersk Optrin; Armeerne rykke alt nærmere og nærmere mod hinanden, og man venter med det første et alvorligt Engagement. De udenlandske Tidender indeholde næsten intet uden Troupernes Marchrouter rc. Den Franske Keisers Hovedqvarteer er i Stutgard. De Franske vedblive at marchere igjennem de Preussiske Stater, uagtet Preussen har protesteret derimod, og General Bernadotte har erklæret, at Neutraliteten skulde respecteres. Deres Plan skal være at overrumple den store Østerrigske Armee, som rykker frem i Schwaben, og at forekomme dens Forening med de Russiske Tropper. Deres Keiser har bemyndiget sin Broder Prinds Joseph, i hans Fraværelse at præsidere i hans Sted i Senatet. — Schweiz har erklæret at det vil være neutral. — Den Engelske Expedition, som er gaaet til Gibralter og Maltha, under Admiral Craig, vil, som det hedder, forene sig med de Russiske Tropper fra Corfu, og lande i Neapel. I de Engelske Farvande venter man med det første 8—10 Russiske Krigsskibe. Sir S. Smith har gjort et mislykket Forsøg paa at sætte Ild paa den Boulogneske Flottille. — Den Svenske Minister Caperlan er reist fra London til Sverrig, efter at han skal have bragt Alliancen imellem Sverrig og Engelland i Rigtighed. Sverrig skal levere et bestemt Antal Skibe og Tropper, som skulle fegte i Forening med de Allieredes Armeer.

Hr. Legationsraad Eggers skal have i Sinde, at udgive med Allerhøieste Tilladelse, fra næstkommende Nytaar af, et officielt Blad for de Dansk-tydske Provindser, omtrent i Form af Collegialtidenden.

Skuepladsen.

Mand. d. 21: Pebersvendene og en Entree. — Tirsd. d. 22: Herrens Hjemkomst, og den gamle Borg (nyt Stykke). — Torsd. d. 24: Reisen til Ostindien. — Fred. d. 25: Aline.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 3.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 22 October, 1805.

Tryllespeilet.

Min Herre!

Jeg har opfundet et Speil, der, uden at rose mig selv, er det første i sit Slags. I dette Speil kan man hver Løverdags Nat fra 12 til 2, ganske tydelig see og høre alt hvad der foregaaer i Kjøbenhavn. De smiler? — De leer maaskee? Smiil, lee kun De saalænge De vil! Den leer bedst, som leer sidst. Alle store Opfindelser have jo maattet friste samme Skjebne. Man loe ogsaa i Førstningen af Luftpompen og Tordenaflederen, Luftmachiner og Kokopper. Intet i Verden er lettere, end at belee en Ting. Min Opfindelse er af den Natur, at om end hele Verden paa engang opslog en Skoggerlatter, der gjenlød fra Nordkap til det grønne Forbjerg, saa skal jeg dog ikke sætte Lyset under Skjæppen.

Mit Tryllespeil er af samme Størrelse som det, De formodentlig engang har seet i Syngespillet Zemire og Azor. Paa et Vink med min Tryllestav fremstiller der sig adskillige Scener; paa mit Vink forsvinde de igjen. Alle Personerne handle og tale i deres naturlige Tilstand. De vil maaskee troe, at jeg er en Hexemester, men det er jeg ingenlunde. De veed jo nok, at Hexemestere efter vore Love brændes levende, og det er vel neppe rimeligt, at nogen i vore Dage lægger sig efter en Konst, der belønnes med Baalet.

I Løverdags Nat gjorde jeg det første Forsøg med mit Speil i endeel af mine Venners Overværelse. Paa disses Vidnesbyrd kan jeg i al Fald beraabe mig. Jeg sender Dem her en Beskrivelse over det, vi have seet og hørt, til Indrykkelse i Deres Blad.

Den første Forestilling var een af Sygestuerne paa et af Hospitalerne. Det var af det Slags, som modtage Syge uden Betalning. En mat Lampe kastede sit svage Skin paa de dødblege Ansigter. De, som skulde sove her, vaagede, og de, som skulde vaage, sov. De

Syges afmægtige Stønnen, Sukken og Hvinen blev dæmpet af en Vaagekones Snorken, som sad nikkende med Hovedet ved een af Sengene, hvor der laae en Ulykkelig, hvis Been skulde afsættes næste Morgen. Vansmægtende af Tørst bad han Konen om lidet Theevand, men den hele Franske Armee kunde have defileret forbi hende med Tyrkisk Musik, uden at hun havde hørt det. I en anden Seng laae der et Menneske og phantaserede i en heftig Forraadnelsesfeber; han vilde hvert Dieblik springe med Voldsomhed op af Sengen, for at myrde Gangkonen, og segnede hver Gang afmægtig tilbage. I en tredie Seng laae der et Menneske med en ulægelig Aarebrok, som allerede i syv Maaneder havde ventet her paa sin visse Død. Han læste i Holger Danskes-Kronike, thi Søvnen var flygtet fra hans Dine. Paa engang hørte man en huul Stemme raabe udenfor: nu er da hun med det slemme Been død! Det var en af Karlene, som berettede, at den døde Kone maatte ufortøvet bæres bort, da den Lugt hendes Liig udbredte, var færdig at forpeste Luften i hele Værelset.

For ikke at sætte mine Venner i en alt for melancholsk Stemning gav jeg et Vink, og der præsenterede sig strax en anden Forestilling. Man saae her en stor oplyst Sal, hvor et heelt Selskab havde forsamlet sig, for at spise Skildpadde og spille Kort. Man havde nylig prøvet det syvende Slags Viin, og man var i Færd med at istemme: Druen voxer paa vor Klode og paa Ranken Glæden groer! Viin, Glæde og Kjerlighed vare her de herskende Gudinder. En tyk Mand, der lod til at være en rig Kjøbmand, med et Par Kinder som en fyldt Luftmachine og en Maye, der altid tre Skridt i Forveien bebudede hans Ankomst, havde i den fjerde Flaske Champagner fundet de Livsaander, som de Naturkyndige disputere saa meget om, og Kjerligheden luede i hans Hjerte, med samme Heftighed som for tredive Aar siden. Med al hans Gravitet kunde han dog ikke bare sig for, af og til at smile og smidske til et vakkert ungt Fruentimmer, som tillige med sin Mand, der lod til at være et Sællefaar, sad ved Siden af hende. Hans Dine tindrede som Bornholmske Diamanter, og hans hele Aasyn blussede af den Glæde, der findes paa Bunden af Pokaler. Ved Siden af ham sad en Philosoph, som man havde indbudet, fordi han Dagen i Forveien havde spiist hos en Conferenceraad, og som a priori og a posteriori, vilde bevise, at denne Verden og ingen anden, var den bedste. Han havde skrevet over dette Emne et k r o n e t Priisskrivt, som han førte overalt med sig, og som han for at insinuere sig, viiste den tykke Mand og ved denne Leilighed i al Underdanighed bad om en allernaadigst Dom.

Men den tykke Mand, hvis Dine bestandig trasserede paa den smukke Kone, som altid honorerede hans Diekast, raabte nu i en spodsk Tone: jeg gider heller k r o n e end k r o n e s. — Hele Selskabet brast i Latter over det vittige Indfald, og den tykke Mand fandt det selv saa vittigt, at han var den sidste, der op-

hørte med at lee over sit Indfald. Den stakkels Forfatter maatte nu ganske skamfuld putte sin Afhandling i Lommen, og den vittige Z., der formodentlig var Hofnar der i Huset, begyndte nu at udkramme saa mange uvittige og uanstændige Anecdoter, som bestandig bleve lønnede med lydelig Latter, at jeg paa hans Vegne næsten undsaae mig for mine Venner. Adskillige fine Damer, der ikke vilde lade som de hørte paa sligt, talde ganske fortrolig med hverandre. Men, ligesom Mandfolkene spottede Anstændigheden, saaledes morede Damerne sig med at skumle og bagvaske. Jeg gav et Vink, og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et Qvistkammer langt ude i Adelgaden. Her sad en fattig Skomager og arbeidede paa et Par Sko, som en ung Herre, der næste Dag skulde staae Fadder hos sin Fru Moders forrige Kokkepige, som han paa egen Bekostning havde skaffet en Mand og hvis Høimodighed var bleven offentlig omtalt med tilbørlig Berømmelse. Den hele Stue var Fattigdommens sande Bolig. I en stor Klædekurv laae tre Børn, og i Sengen Konen med et diende Barn ved Brystet. Skomageren var en Tydsker og nynnede den bekjendte Vise af Kotzebues Versöhnung:

Die da in Pallästen
Tagediebe mästen
Sind sie wohl beglückt?
Ein jeder weiß am besten
Wo der Schuh ihn drückt!

En Flaske Skillingsøl, der med Føie for-

tjener dette Navn, da det virkelig ikke er en Skilling værd, stod paa Arbeidsbordet imellem hans Værktøi. Han tog sig af og til en Slurk, og den syntes at smage ham som om det kunde været Champagner. Børnene i Kurven sov sødt og rolig; det diende Barn lønnede med smilende Øiekast den ømme Moder, i hvis Favn det hvilede saa trygt; det udstrakte sine smaa Hænder, og syntes at ville velsigne hende for Opfyldesen af saa hellig en Moderpligt. Faderen, som nu var færdig med Skoene, reiste sig op, og gik hen for at see til sine Smaa. Han kyste dem med faderlig Ømhed. Den troefaste Sultan havde siddet den hele Tid ved hans Side, og vilde ikke sove medens hans Herre vaagede. Klokken slog to, da han slukkede Lyset, og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et smukt Cabinet, hvori der stod en Seng, med Silkegardiner, hvis Top var en forgyldt Krone. Her laae den tykke Mand, der allerede for en halv Time siden var kommet hjem. Han befandt sig i en skrækkelig Forfatning. Det Mareridt, som han saa idelig var plaget af, havde atter indfundet sig. Det forekom ham som en Dæmon vilde med Magt sønderslide ham. Han vilde kjæmpe imod den, men han segnede bestandig i Kampen. Han vilde kalde sine Folk til Hjelp, men hans Tunge var lam. Endelig forlod Maren ham, og nu vilde han søge at falde i Søvn. Efter at have væltet sig fra den ene Side til den anden, efter at have talt syv Gange fra Et til Hundrede, for saa at

sige at indkalde Søvnen ved en physisk Notarial-bestikkelse, lykkedes det ham endelig at falde i en svag Slummer; men nu drømte han, at begge hans Ostindiefarere dreve omkring i Ishavet og vare i Begreb med at strande paa en Klippe, — at hans Pakhuus stod i lys Lue, at en Kjøbmand i London, for hvem han havde accepteret for 16,000 Pund, havde falleret, kort, de rædsomste Drømme reve ham ud af Søvnens Arme, og i det han vaagnede op, udraabte han: o, Gud! jeg er en ulykkelig, ødelagt Mand! —

Nu præsenterede der sig en Stue, hvor vi saae den Dame, som den tykke Mand havde coquetteret med over Bordet. Hun var endnu ikke gaaet til Sengs. Hun var i Færd med at klæde sig speilende af. Hun gav nu Konsten tilbage, hvad hun havde laant af den. Den Gjeld, hun stod i, var maaskee større end hendes Mands, som Dagen i Forveien havde spillet Fallit. Laante Tænder — laante Rosenkinder — laante Guldlokker, kort, de fleste af de Yndigheder, som charmerede den tykke Mand, vare laante. — Medens hun lagde Pynten fra sig og mønstrede den, laae en tyk Bondeamme i det andet Værelse, og snorkede som en Generalbas. Hun havde slynget sin Jernarm omkring det spæde, to Maaneder gamle Barn, som var saa forgrædt og forsulten, at det ikke aarkede mere. Forgjeves udstrakte det sine smaa Hænder. Det hvilede ved en leiet Qvindes, ikke ved en øm Moders Bryst.

Nu præsenterede der sig en Viinkjelder. Her vare henved tyve honette Borgermænd samlede. Man politiserede, røgede Tobak, spillede Polskpas, exercerede og sang Drikkeviser. Øverst ved Bordet sad een af de Dagdrivere, som bestandig residere paa saadanne Steder, og drikke og svire paa Samfundets Bekostning. De fleste vare beskjenkede. Bag ved Kakkelovnen sad Viintapperdrengen Adam og tog sig en Luur. Men et tordnende: "endnu en Pægel! Adam — din dovne Hund!" forstyrrede ham bestandig i hans søde Søvn. — Jeg gav et Vink med min Tryllestav, og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig een af Gjesternes Værelse hjemme i Huset. Her sad en fattig Kone med et Barn paa Skjødet og et andet ved Brystet. Det ene af dem, som var tre Aar gammel, havde endnu ikke faaet noget at spise den hele Dag. "Naar din Fader kommer hjem, min Dreng," sagde hun: "saa skal Ane hente Mad til dig!" Men den ubarmhjertige Fader sad endnu i Suus og Duus paa Viinkjelderen. Det var endnu ikke rundet ham i Tankerne, at hans Børn manglede Brød.

(Fortsættes.)

Anecdoter.

Digteren Evald var i sine sidste Leveaar ganske contract, og hans Ligkiste var een af de høieste man nogensinde havde seet, thi han maatte

nedlægges deri i en næsten siddende Stilling. Een af hans Venner, som besøgte ham i hans Sygdom, yttrede en medlidende Forundring over hans krummede Figur. "Det maa De ikke finde saa besynderligt," svarede Evald: "det er Cirklens Figur, som jeg nu nærmer mig."

Een af vore yndede Digtere havde eengang været i Besøg hos sin Ven paa Landet, som havde foræret ham et Dæggelam. Da han paa sin Hjemreise om Aftenen meget sildig kom kjørende til Vesterport, erindrede han sig, at han havde forglemt at betale Accise af sit Lam. Det vilde ufeilbarlig blevet confisqueret, om han ikke lykkeligviis havde hittet paa en lille List. Han tog Lammet imellem Benene, og lod nu Visiteuren undersøge Vognen. Da denne endelig kom til det Sæde, som Poeten sad paa, vilde han ogsaa give sig til undersøge dette Sted, men i det samme han begynder at befamle Lammet, raaber Poeten høit: "Hilledød! tag sig i Agt for Hunden, den bider!" — Ganske beængstet trak nu Visiteuren Haanden tilbage og raabte i sin Betuttelse: "hvorfor Pokker sagde De mig da ikke i Forveien, at De har Hunde i Deres Selskab," og lod Vognen passere.

En anden af vore Digtere var engang bleven bidt af en Hund, om hvilken han fuldt og fast troede, at den var gal, uagtet det

arme Dyr var saa fornuftigt, som nogen anden Hund i hele Byen. Uheldigviis traf det sig, at Digteren vaagnede op midt om Natten og vilde slukke sin umaadelige Torst ved at tage en Slurk af Ølflasken, som stod lige for hans Seng. Men, man tænke sig hans Forfærdelse — han kunde ikke drikke! Nu tvivlede han aldeles ikke mere om, at han havde den skrækkeligste af alle Sygdomme — Vandskræk. Han lod ufortøvet hente en Doctor, men da alt kom til alt, sad Tollen endnu i Flasken. Imidlertid maatte Lægen dog ordinere ham Medicamenter, thi Indbildningskraften havde allerede virket paa hans Sundhed.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. Der arbeides nu paa to Medailler, hvoraf den ene er bestemt for Forligelsescommissairer, som have beklædt denne Post i otte Aar, og den anden for Landmænd ꝛc., der udmærke sig i Henseende til Stutterierne. Paa Reversen af den første staaer Justitia, med et Bind for Øinene og en Vægtskaal i Haanden; nedenunder sees en Genius, der er sysselsat med at sammenbinde adskillige Fasciner (Riisknipper) som ere faldne fra hinanden. Paa Reversen af den anden staaer en Hest. Stemplerne til begge forfærdiges af Hr. Medailleur Gianelli.

Den nye Anordning angaaende Gadeviser og Rygter ꝛc. er nu under Trykken og udkommer om nogle Dage. Efter denne tør der hverken raabes mere med Viser eller Almanakker ꝛc. De, som handle dermed, skulle have dem liggende paa Borde. Enhver, som i offentlige Blade indrykker Rygter, skal, naar det lovlig forlanges, indestaae for deres Paalidelighed.

Det Danske Asiatiske Compagnie har overdraget Hr. Jac Dull & Sønner i Amsterdam,

at gjøre sammesteds et Laan for det paa en Million Gylden, hvoraf det vil svare 5 PC. Rente. Capitalen skal afbetales i 6 Aar, og Compagniets Indkomster og Eiendomme i og uden for Europa gives til Underpant.

Hr. Værgeland har udgivet et satirisk Skrivt, under Titel af Haldors Smæk, i den Sterniske Smag.

Det hedder, at Hr. D. Gall reiser paa Onsdag, men det skal endnu ikke være bestemt, hvor han reiser hen. Hr. Mølsted i Göttersgaden leverer nu tre forskjellige Gibsaftryk af Hjerneskaller, hvorpaa Organerne findes betegnede, efter D. Gall's Anviisning. Prisen bliver 10, 5 og 1 Rdlr. Stykket. Hr. Gianelli, som har besørget Hr. D. Gall et Gibsaftryk af Biskop Absalons Hjerneskal, lader støbe flere Copier af dette Hoved, med paategnede Organer, som han overlader for 6 Mk. Stykket. Disse Gibsaftryk blive at faae paa begge Steder næstkommende Løverdag.

Der trykkes nu paa et fuldstændig Register over den Fogtmanske Rescriptsamling. Det kommer til at bestaae af to store Octavbind, og vil blive af yderst stor Vigtighed for alle vore Jurister.

En Mand i Kjøbenhavn faldt nylig midt i sit Spil paa et Privattheater død hen paa Stedet.

Odensee d. 18 Oct. Som man formodede gik Vinden i Midten af forrige Maaned nordlig og østlig, og bragte os, efter den vaade og kolde Sommer, 4 Ugers usædvanlig smukt Høstveir. Efter et Par Dages kold Blæst af Nordvest og dermed følgende høit Vand, saaes d. 10de ved klar Luft Sneeskyer trække op, og om Middagen henimod Kl. 1 faldt i en halv Timestid en temmelig stærk Snee over Byen: et Særsyn, som man ikke mindes her saa tidlig. Efter at Sneen havde hørt op frøs det kjendeligen; Luften blev ved at være kold i nogle Dage, og der frøs hver Nat Iis paa Vandet ved Broerne af Canalen. Siden Tirsdags har Luften været omtrent som naar Vaaren bringer Tø.

Trondhjem d. 10 Oct. Fjeldene ere nu belagde med Snee og Kulden har i Nat været saa stærk, at Rendestenene ere frosne en Kobberskillings Tykkelse.

En Ubenævnt har sendt Bogtrykker Stephanson et Stykke angaaende Veien fra Røraars til Trondhjem med Anmodning om at faae det indrykket i hans Avis. Stephanson har bedet Indsenderen at lade det afhente igjen, og erklæret, at saa meget han end ønsker, at alt maatte være jevnt for hans Medskabninger, saa lidet anseer han det for rigtigt, at gjøre desaarsag sin egen Livsbane ujevn, især da han ingen Actier har i Røraarsværket og Indsenderen ikke har været Mand nok til at sætte sit Navn under det, han skrev. — Det vilde være godt, om alle Avisudgivere tænkde som han.

Hr. Biskop Bech skal ved sin Ankomst til Bispeboligen i Opsloe ved Christiania have fundet samme forsynet med nødvendige Meubler og Vinterforraad, som nogle skjønsomme Medborgere paa egen Bekostning havde besørget.

Ladeby, som ikke gider gaaet mere paa Vandet, har nu valgt et andet Element til Vehikel for sit mechaniske Genie. Han har nemlig oprettet en Horizontal-Gynge ved Kronprindsens Kilde ved Aalborg, hvori nu ogsaa det Aalborgske Publicum kan svinges omkring i Luften.

I Fridericia er der udkommet et Skrivt under Titel: Anecdoter af fremmede Skrivter, samlede og oversatte ved D. G. Bett, Præm. Lieutn. ved Infanteriet.

I neue theol. Annalen 1804 recenseres Hr. Pastor Pavels Præken om den tiltagende Ringeagt for offentlig Gudsdyrkelse er Tegn paa at ogsaa Oplysningen tiltager hos os? Rec. roser Prækenens hjertelige Sprog, skjønne Tanker og enkelte fortræffelige Steder, men gjør adskillige Indvendinger mod Themaets Behandling. Især ivres mod Forfatterens Forudsætning, at man i Kjøbenhavn kunde troe, at Folk bleve mere oplyste. Rec. nævner Præssefrihedens Indskrænkelse, Tallotteriet, Borgerbevæbningen, de protestantiske Kirkers hævdede Adskillelse, og et gammelt Kirkeritual, og udraaber nu: kan man i saadan en Stad tale om Oplysning? Rec. vilde langt anderledes have behandlet dette Emne; han vilde have begyndt med at fortælle sine Tilhørere, at der ingensteds i den hele protestantiske Verden, Sverrig og Norge maaskee undtagne, hersker mindre sand Oplysning end i deres Stad. — Anmelderen har overalt lagt Mærke til, at udenlandske Skribentere, der forhen gjerne have skildret Dannemark som et meget oplyst Land, i den senere Tid have begyndt at tale om

vor Cultur og vort Oplysningsvæsen paa en temmelig ufordeelagtig Maade.

Udenlandske Efterretninger.

I London er der udkommen en biographisk, critisk og historisk Commentair over The Tatler, Spectator og Guardian. — Et Værk under Titel af popular Tales, by Miss Edgeworth gjør megen Opsigt.

Kongen af Engelland har befalet, at Elbbloquaden skal ophæves, efterdi de Franske Tropper have forladt deres Position ved Kysterne af Elben og Weseren. Bloquaden har nu ialt varet 27 Maaneder og 11 Dage, nemlig fra d. 28 Junii 1803 af. — I Engelland iler man med at indskibe Tropper, fordi man befrygter, at den nærforestaaende Vinter vilde forhindre Farten igjennem Sundet. — Man veed nu bestemt, at kun et Krigsskib paa 56 Canoner af den Ostindiske Convoy, som stødte paa den Rochefortske Escadre, er blevet tage, og at saavel de Svenske som Engelske Skibe ere undkomne og indløbne i Engelske Havne. Den Rochef. Escadre havde 8—10 andre Coffardiefarere hos sig som Priser. — Lord Lake har d. 18 April sluttet en fordeelagtig Fred med Rajahen af Bhurtporre. Holkar, hans Bundsforvandt, er flygtet ind i det indre Land, og denne Flugt har opvakt Misforstaaelse imellem ham og Rajahen af Bhurtporre.

De Franske have aabnet dette Feldttog med en anseelig Seier over Østerrigerne. Marchal Bernadotte gik ved Amberg og Ingolstadt over Donauen. Ved Verting, imellem Donau og Lech, blev 12 Batallioner (omtrent 10,000 Mand Østerrigske Grenaderer) omringede, og tagne til Fange, tillige med deres Bagage, Artillerie og Faner. Østerrigerne havde 100,000 Mand Franske i Ryggen.

De Würtenbergske Embedsmænd have faaet Ordre, paa alle mulige Maader, at understøtte den Franske Armee, som en allieret Souverains Tropper. Den Bayerske, 26,000 Mand stærke Armee, har i de Preussiske Lande i Franken gjort betydelige Requisitioner, under Trusel af Militairexecution. — I Spalt befalede den Bayerske General Lieutn. v. Wrede, da alt Melet var forbrugt, og der ikke fandtes mere tærsket Korn, at det fornødne Korn skulde tages af Kongens Magazin, og at han i Tilfælde af, at man vægrede sig, vilde lade det aabne med Magt. Den Armee, som Førstendømmet Anspach er blevet oversvømmet af, bestaaer af 100,000 Mand. Ved Gjennemmarchen er der, de strængeste Befalinger uagtede, bleven begaaet Excesser, ja endog Plyndringer.

50,000 Mand Russer skulle passere igjennem de Preussiske Stater. En Colonne af den første Russiske Armee har taget en urigtig Vei, og maattet vende en Strækning af 5 Mile tilbage igjen.

Det hedder, at den Spanske Regjering har forpligtet sig til at sende 10 Mill. Piastre til Frankrige.

I Kongeriget Italien oprettes der en inappeslabel Ret af syv Dommere for dem, som forsee sig mod Staten og Tingenes nuværende Forfatning.

Magistraten i Utrecht har Natten d. 10 ladet nedbryde og bortføre en stor Træfigur, der forestillede Friheden og havde staaet der siden Revolutionen.

Kotzebue, som er en Ven af D. Gall, har udgivet et Stykke under Titel af: Hiernens Organer.

Man seer i denne Tid Keiser Napoleon, hvis Hovedqvarteer er i Stuttgard, næsten bestandig til Hest og i Spidsen for sine Tropper. Meget ofte spiser han af Soldaternes Commisbrod, og han har overalt et vaaget Øie med, at alt hvad der leveres af Landets Indbyggere betales i rede Penge.

Den Franske Regjering har ladet forfatte en Navnefortegnelse paa alle de Skibe, der ligge i Havnen af Livorno, for, som det hedder, at betjene sig deraf til at transportere Tropper til Neapel.

I Tifles i Georgien er der, efter Keiser Alexanders Befaling, blevet oprettet et Gymnasium, som bestyres af en Grusinisk Geistlig, der besidder gode belletristiske Kundskaber. Der oversættes allerede adskillige Skrivter i det Grusiniske, og man venter ogsaa en Oversættelse af den gamle Grusiniske Digter Rusawegs og en anden berømt Grusinisk Romandigters Værker.

I St. Petersburger Monatschrift læses nu en forhen ubekjendt Anecdote af den Svenske Historie. Sigesmund, Konge af Polen og Sverrig, bar en saa udmærket Kjerlighed til sin Residencestad: Warschau, at han tilsidst ikke vilde forlade den, uagtet han efter Tractaterne var forbunden til, hvert femte Aar at komme til Stockholm. Han lod sig overtale af Jesuiterne, der besadde hans hele

Fortrolighed, til at sende et af deres Orden udvalgt Senat, med uindskrænket Fuldmagt til Stockholm, for der at regjere. Hans Onkel Carl og Rigets Store ansaae dette for saa stor en Skjændsel for sig, at de besluttede at modtage Senatet paa en Maade, der vilde gjøre det umueligt for det, at faae Fodfæste i Sverrig. Ved Strandkanten blev der foranstaltet et Fyrværkerie, der skulde afbrændes som en Æresbeviisning for Gesandterne. Ved deres Ankomst seilede Carl langs ned ad Canalen, for at hilse paa dem. Men da han nærmede sig det Skib, de befandt sig paa, lod han fyre paa dem; Skibet sank og og ingen af dem blev reddet.

I Maanedskrivtet Aurora anføres, at der i en Planetbog, som er trykt 1674 og forsynet med smukke Træsnit, findes et heelt Capitel om at kjende Menneskenes Sindelav af deres Pande. Der findes tillige i samme Tegninger af forskjellige Hoveder.

I Engelland ere Selvmord nu blevne en Industriegreen. Nyligen gik et velklædt Fruentimmer, der saae ud til at være afsindig, op og ned ad Lincolnes Square, og støttede, med en melancholsk Mine, Hovedet paa en Steenpille. Siden tog hun en lille Flaske op af Lommen, betragtede den betænkeligen, og gik hen i en Krog, for at drikke deraf. En Gentleman, som havde seet alt dette med Deeltagelse, og troede, at hun vilde tage Gift ind, ilede hen til hende, og rev Flasken fra hende. Han tilbød hende Understøttelse og gav hende strax nogle Bancosedler. Hun havde allerede drukket noget af Giften, og han formaaede hende til at følge med ham til en Læge. Endelig aftvang han hende den Tilstaaelse, at hun havde foresat sig, at forlade Verden, hvor hun efterlod en troløs Elsker og et Barn. Medens der blev gjort Anstalt til hendes Helbredelse, listede Damen sig bort. Den Gift, hun havde taget ind, var — Limonade.

En Mand, klædt som Søofficier, brugte i London den Maade, at gaae omkring hos Folk, og under det Paaskud, at han havde Efterretning til dem fra deres Paarørende, at tigge paa Grund af hans Fattigdom. Ved saadanne Leiligheder pleiede han, naar han saae sit Snit, at have begede Fingre. Nyligen kom han i samme Ærinde til en Dame, og medens hun gik ind i et andet Værelse, for at hente de Penge, hun vilde give ham, stjal han de Sølvskeer, som laae paa Bordet. Tjeneren, som blev det vaer, tog fat i ham; "gjør kun ingen Allarm" sagde nu Tyven: "her ere Skeerne!" Men da Tjeneren ikke vilde lade sig nøie hermed, saa raabte Spidsbuben ganske høit: Mord! Mord! — Damen kom tilløbende, og besvimede, da hun saae Mennesket, bedækket med Blod, ligge halvdød paa Gulvet. Tjeneren ilede naturligviis Damen til Hjelp, og imidlertid listede Tyven sig bort.

For at forekomme den gule Feber har man i Newyork befalet: at ingen fra 1 Junii til 1 Nov. tør oplægge i Staden noget Forraad af røget eller saltet Kjød; at Østers fra 1 Junii til 1 Sept. skulle være forbudne og at ingen Slagter paa den Tid maa sælge smaahugget Kjød. Ingen Fabrik, som medfører nogen ilde Lugt, maa arbeide om Sommeren.

I Madrid er der nylig forefaldet en stor Tumult i Anledning af de indførte Papirspenge, som kaldes Dinero Papale. Regjeringen havde fra Tid til anden ladet disse Penge indløse ved Speciemynt, men ophørte derpaa pludseligen med Indløsningen, og befalede, at disse Papirer skulle antages for rede Penge. Derved tabte de aldeles deres Credit. De fornemste Grands og Kjøbmænd gik i Forening til Fredsførsten, og gjorde ham adskillige Forestillinger — men forgjeves. Han vilde lade adskillige af dem arrettere, men de modsatte sig, og da de fra Slottet kom ud paa Gaden, sammenstimlede den saakaldte Pøbel med truende Skraal, for at tage dem i Forsvar. Schweitzergarden kunde end ikke ved at skyde skarpt adsprede Folket, og 4 til 500 Mennesker bleve deels dræbte, deels saarede. Næste Dag bleve 4 Grands forviste til deres Landsæde, men Gjæringen i Madrid vedvarede endnu.

Den Norske Expresse afgaaer den 24 Oct. Anmeldelsen og Modtagelsen skeer Dagen forhen fra Kl. 1 til 5 om Eftermiddagen.

Nogle af de bedst beliggende Boutiquer i Kronprindsessegaden, anvises til Leie i Adelgaden No. 299 1ste Sal.

Bekjendtgjørelse.

Avertissementer, der kunne interessere Publicum, indrykkes uden Betaling i Skilderiet, naar de, førend de endnu have været offentlig bekjendtgjorte i andre Blade, indsendes til Bogtrykker Høeckes Enke i store Helliggeiststræde No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 4.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 26 October, 1805.

Skrivelse til en ung Forfatter.

De er i Begreb med at betræde den litteraire Bane, og De spørger mig, om De skal vælge den eller ei. Den Tanke, engang at kunne tælles blandt Deres Fædrenelands navnkundige Skribenter, synes at have saa megen Tillokkelse for Dem, at De i dette Øieblik maaskee vilde opoffre Sundhed, Formue og Velfærd, blot for at kunne opnaae dette i Deres Øine store Maal. Jeg vilde nødig forstyrre Dem i en Drøm, som De føler Dem saa lykkelig ved, men høiere Pligter byde mig, at tage Bladet fra Munden, og at gavne Dem med mine Raad medens det endnu er Tid. Det er meget naturligt, at enhver Mand af Indsigter ønsker engang at kunne meddele Verden sine samlede Kundskaber, det være nu af Forfængelighed eller for virkelig at gavne den, og Rousseau paastaaer endog, at ingen vilde lære noget, dersom han i Forveien var overbeviist om, at han ikke vilde kunne meddele nogen sine indsamlede Kundskaber. Men dersom De vil lyde mit Raad, saa søg at berige Deres Forstand med saa mange Kundskaber, som mueligt, søg at gjøre dem frugtbringende i det daglige Livs Sysler, saavel for Dem selv som for andre; men vogt Dem for at betræde den offentlige Skribents Bane, der er bestrøet med saa mangfoldige Tjørne og hvorpaa Roserne er saa faa — saa ganske faa! Tro mig, jeg kjender denne Bane, ikke fordi jeg selv er nogen Forfatter ex professo, men fordi jeg har kjendt saa mange, der med Grund beklagede at de havde betraadt den. — Den Uindviede troer, at den lærde Republik kun bestaaer af retfærdige og fordomsfrie Mennesker, men ingensteds hersker der større Uretfærdighed og flere Fordomme, end netop blandt de saakaldte Lærde. Den ene Soel frygter her at formørkes af den anden; tusinde Maaner søge her at laane Lys af en eneste Soel, og Millioner Smaastjerner kappes bestandig om at

tindre ved Siden af hverandre. Dette kan naturligviis ikke føde andet af sig, end Partieaand, Misundelse og Skumlerie. Alle ville klavre op paa Pynten af Parnasset, og naar det ikke kan skee paa nogen anden Maade, holder den ene sig fast ved Benene af den anden, og river ham ned, i det han selv dratter. Seer De, saaledes ere de Lærde! Man roser sit Partie, for at roses igjen, og laster Modpartiet, for at hæve sig selv i det andre synke. Naar mundtlig og skrivtlig Forkleinelse ikke er tilstrækkelig, naar man føler sig for afmægtig til at berøve en Forfatter den litteraire Agtelse, saa tager man sin Tilflugt til at berøve ham den borgerlige. Man taler ikke om hans Arbeider, men om hans Person; man siger: det er et godt Hoved, men et slet — nedrig sindet Menneske; man digter Anecdoter, der kaste en Skygge paa hans Caracteer, og man vedbliver saalænge med at skumle, indtil de fleste virkelig faae slette Tanker om Forfatteren, og indtil Smaadrengene paa Gaden raabe efter ham: "see der gaaer et slet Menneske!" Man spørger nu ikke mere: hvad har han da egentlig gjort, thi det hedder altid: hele Byen siger det; og De veed jo nok, at hele Byen ofte faaer Skyld for, hvad en eneste Skurk falder paa at sige. Men imidlertid skade dog saadanne Fordomme en saadan Forfatter, og hans ivrigste Bestræbelser lønnes derved med Uerkjendtlighed. Den, som altsaa ikke vil slaae sig til et mægtigt Partie, som ikke vil fornedre sig til at hykle for Men-

nesker, som han føler sig langt ophøiet over, som ikke vil staae eller falde med den lærde Pøbels Naade eller Unaade, han kan altid gjøre sig Regning paa at blive miskjendt paa en eller anden Maade. Siig nu, bedste Ven! kunde De vel fornedre Dem saa dybt? Har De Kraft nok til at opoffre en saa stor Deel af Deres Sindsro og borgerlige Lykke, blot for at roses af nogle faa Upartiske? Hvilket Fag De end vælger at skrive i, vil De altid paadrage Dem Ubehageligheder. Skriver De i virkelig videnskabelige Fag, saa vil De bestandig forfølges af en Sværm Bræmser, som, indtagne af Authoritetsaand, uafladelig ville stikke og plage Dem; skriver De Satirer, saa vil man, om de end ere nok saa uskyldige, sige: De er ond; skriver De Lovtaler, vil man kalde Dem en Hykler. Blandt det læsende Publicum vil De finde Mennesker i Skokketal, der, uagtet de ikke selv kunne skrive ti Linier, som der er sund Sands i, ville nedrive og lade haant om de Arbeider, som have kostet Dem Anstrængelse og søvnløse Nætter. Mange ville endog bedømme Dem, uden at have læst Deres Skrivter. — Tro ikke, at jeg leverer Dem her noget overdrevet Billede af en Forfatter, der ikke vil være en Maane for større Sole. Jeg har skildret det efter Naturen, og gid De aldrig maatte finde det stadfæstet ved egen Erfaring! — Deres Higen efter at høste Ære og Berømmelse er rosværdig, men De maa vide, at det er med Æren som med Viisheden: den, som jager efter den, og indbyder

den med tusinde Visitbilletter, den kommer den aldrig til; men den, som behandler den som en god Ven, og siger: besøg mig, naar Du har Leilighed dertil, kommer den saa meget snarere til. Den ligner en Sommerfugl, der sætter sig paa Skuldren af den, som ikke skjøtter om at fange den, og som med Ørneflugt skyer den, der gjør Jagt efter den.

Vi leve i en Tidsalder, hvor Ringeagtelsen for Videnskabeligheden dagligen tiltager; hvor endog den store Rousseau kaldes af de Vældige en skadelig Sværmer; hvor Oldtidens Barbarie tildeels indføres igjen under Forfinelsens Maske; hvor Munkemoral og Mørke paa ikke faa Steder i Europa atter opløfte med Frækhed deres Hydrahoved. I en saadan Tidspunct byder Klogskab, end ikke naar man føler meest Kald dertil, at fremtræde som offentlig Skribent. Der gives jo saa mange andre Maader, hvorpaa De kan gavne Deres Medmennesker; hvorfor vil De just vælge den utaknemmeligste, den ubehageligste, ja den farligste? Jeg har seet Skribenter, ja endog berømte Skribenter i deres sidste Leveaar, men ak! Fattigdom og et svækket Legeme var den Løn de havde høstet for mange Aars Arbeide og Anstrængelse. Det falder iøvrigt af sig selv, at jeg her kun taler om Skribenter ex professo.

Søg derfor heller at forskaffe Dem grundige Indsigter i de Forretninger, som det Embede, De vælger Dem, i sin Tid kræver af Dem. Forestil Dem en Digter, som kaldes sit

Tidsalders Homer af Mennesker, som negte ham Brød, og en agtet Embedsmand, der befordrer sin egen og sin Familes Lykke, forestil Dem dette Billede, ret levende, og det vil aldrig falde dem mere ind, at blive offentlig Skribent! — "Skal man da, liig Caliphen Omar, lade alle Bøger brænde? Skal alt Skriverie ophøre?" vil De maaskee indvende. Dersom det var muueligt, at de gode Skribenter kunne blive enige om, i de første ti Aar at ophøre med at skrive, saa troer jeg, at det maaskee vilde være meget gavnligt. Jordens Store vilde da komme til at føle, hvor dybt hele Nationer kunne synke, naar de mangle Folk, der ved Skrivter kunne befordre deres Cultur. Nu betragter man endog de største Skribenter som unyttige Skabninger, som Væsener, hvoraf man, hvad Øieblik det behøves, kan samle hele Regimenter; uden at betænke, at Naturen er meget sparsom i at frembringe sande store Forfattere, og at der fødes tusinde Tordenskjolde mod en eneste Holberg.

Deres &c.

Tryllespeilet.

(Fortsat.)

Nu præsenterede der sig en Dansebod, hvor alting var Liv og Glæde. Man dansede og man sang, og det Hele var en sand Bacchusfest. Her fandtes Tjenere, Tjenestepiger, Gaardskarle, Haarskjærere, Skrædersvende, Sømænd, Poeter og Philosopher. Men in-

gen af dem i sine daglige Klæder eller Liberie. Alle vare pyntede og havde deres Stadseklæder paa. Fra Kammerjomfruen indtil Barnepigen, fra Kammertjeneren indtil Rideknægten var Alting her en galla. De fleste Piger vare klædte i deres Frøkens eller Frues Costume, og Silketøiet radslede her som Sølverbække i de nyere Poesiesamlinger. Alle Chinas Herligheder vare her samlede. Silkebaand, Blomsterkrandse, Guldørenringe, Braceleter, blottede Arme og Barme smilede os fra alle Kanter i Møde, og dersom de opsmøgede Arme, som tildeels lignede corinthiske Søiler af violet Marmor, ikke havde røbet Damernes Stand, vilde man ved første Øiekast let kunde forbyttet dem med deres Herskaber. Her herskede den sande Frihed og Lighed. Mangt et Menneske, som var bestemt til at spille en betydelig Rolle paa Verdens Skueplads, feiede her omkring i en Engelskdans med en lille trind Tjenestepige, og mangen en tilkommende Herremand tracterede her en Tjener eller Gaardskarl. Paa en lang Bænk sad en Række af Bacchantinder, med Ansigter, der blussede som Ild, og Frækhedens udtrykte Billede i deres hele Aasyn og alle deres Stillinger. De, som enten vare trætte af Dansen eller som ikke kunne danse, søgte at erstatte Savnet af denne Glæde i disse hæderlige Damers Selskab. En Philosoph, som havde skrevet to tykke Bind om Menneskeslægtens Perfectibilitet, sad her ved en Bolle Punsch, som han tracterede to af Damerne med, og sang de

meest obscene Drikkeviser. Blandt Tilskuerne var der en Vægter, med sin Morgenstjerne i Haanden, som egentlig ikke var kommet her paa Embedsvegne, men blot for at faae den sædvanlige Dram, som Verten, der betragtede ham med samme Øine som Politikerne de Africanske Røverstater, i Almindelighed betalte ham som en Tribut Kl. 1. om Natten, for i Tilfælde af, at der skulde opkomme nogen Hurlumhei, at være allieret med ham. Jeg gav et Vink, og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et lidet Qvistkammer, hvor der sad en meget lærd Mand, som arbeidede paa et Værk, der skulde sætte Kronen paa hans Udødelighed. Det hele Værelse var opfyldt med Bøger. Næsten alle Meublerne bestode af Bøger, og den Stoel, som den lærde Mand sad paa, var paa en konstig Maade sammensat af Folianter, Qvarter og Octaver. Han havde en Slaaprok paa, som kun naaede ham til Knæerne, og som i Henseende til Couleuren havde stor Lighed med en Cameleons. Hans Nathue saae ud som graat Marmor, og Støvet bedækkede ham og alt hvad der omgav ham ligesom et Slags Lava, hvori alting aftrykte sig; alt hans Lintøi var ligesom marmoreret med Blæk. Paa Bordet laae der en opstablet Dynge af tilrøgede Manuscripter, hvilke han betragtede som en Helligdom og som hans eneste Rigdom paa Jorden. Ingen Støvekost turde nogensinde vanhellige dem med sin Berørelse. Paa Væggen hang hans hele Garderobe, der bestod af en

fort Kjole, der var ligesom besaaet med Duun, og to Par sorte Beenklæder, der en Tid lang havde ligget i Sengen, men som nu igjen vare blevne tagne frem igjem, fordi han næste Dag agtede at præsentere en stor Mand sit Skrivt til Gjennemlæsning. Det Værk, han egentlig arbeidede paa, var en philosophisk-politisk Afhandlig om Midlerne til at befordre den gode Orden i Staten, fremme dens Flor og forbedre Opdragelsesvæsenet. Han havde, for at faae sit Genies og sin Indbildningskrafts svære Artillerie samlet, reqvireret en Portion stærk Caffe hos sin Opvartningspige. Denne Ambrosia stod nu paa Bordet i en lille Blikkande, og hver Gang han drak en Slurk deraf, strømmede Ideerne ind paa ham, som Franskmændene paa Østerrigerne. Mons, hans store graae Kat, hans udkaarede Yndling og bestandige Staldbroder, sad ved Siden af ham, og saae med en ret alvorlig Mine op til ham. Den syntes ordentlig at beundre ham hver Gang han sprang op af Stolen og raabte: o, det var er herlig Idee! Det stakkels Dyr, der saa trofast vaagede over, at ingen af hans kostbare Manuskripter og Bøger bleve ødelagte af barbariske, smagløse og illiteraire Muus, havde ikke faaet den hele Dag det mindste at spise. Den lærde Mand var saa ivrigen sysselsat med sit Værk, at han aldeles glemte sin trofaste Mons.

(Fortsættes)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. For nærværende Tid gageres Overofficiererne ved den Danske Armee paa følgende Maade: Ved Livgarden til Hest: Oberstlieutenant 2000 Rdlr. aarligen; Major 1400 Rdlr.; Second-Ritmester 600 Rdlr.; Præmier-Lieutenant 550 Rdlr.; Second-Lieutenant 450 Rdlr.; Adjutant 364 Rdlr. Det hele Corps koster aarligen at underholde 26,952 Rdlr. 22½ ß. — Ved det Sjellandske Jægercorps: Commandeuren 1000 Rdlr.; Capitainen 700 Rdlr.; Stabscapit. 260 Rdlr.; Præmier-Lieut. 144 Rdlr.; Fændrik 120 Rdlr. Dets aarlige Underhold koster i det Hele 17,285 Rdlr. 70½ ß. — Ved det Slesvigske lønnes Overoff. paa samme Maade, og dets Underhold koster 20008 Rdlr. 80ß. — Ved det Norske ligeledes, dets aarlige Underhold: 21,952 Rdlr. 13 ß. — Ved Feltjægercorpset: General Qvarteermester 1000 Rdlr.; Capit. 700 Rdlr.; Præmier-Lieut. 192 Rdlr.; Second-Lieut. 168 Rdlr. — Dets aarlige Underhold: 7482 Rdlr. 90½ ß. — Ved 1ste og 2den Sjællandske og den 1ste Slesvigholst. Batall. let Infanterie: Commandeuren 800 Rdlr.; Comp. Chef 700 Rdlr.; Stabscapit. 260 Rdlr.; Præm. Lieuten. 168 Rdlr.; Second-Lieuten. 144 Rdlr.; Fændrik 120 Rdlr. — Dets aarlige Underhold 16,244 Rdlr. 56½ ß. — Fæstningen Vardøhuus: Commandanten 300 Rdlr.; Præmier Lieuten. 168 Rdlr. Garnisonens aarlige Underhold 1321 Rdlr. 77 ß. (Fortsættes).

I de Norske Tidender læses en Taksigelse fra en Mand, som ved Magrinis Forestilling i Grøndsehaugen blev meget syg, og som Politiemester Wulfsberg var saa ædel, strax at sende en Læge, der reddede ham.

Hr. D. Gall har i disse Dage anatomeret et Hoved i det medicinske Selskab, hvor mange lærde Mænd og Læger vare tilstede.

Langebro er endnu under Reparation. Men paa det Forbindelsen imellem Christianshavn og Kjøbenhavn ikke fra den Kant skal være aldeles standset, ligge her bestandig Joller, som for en ringe Betaling sætte Folk over. Det er egentlig Hr. Brandmajor Kirkerup, som, efter Contract, har forbundet sig til at holde denne Bro i forsvarlig

Stand i en Tid af tyve Aar, fra d. 2 Dec. 1797 af at regne.

Hr. Assessor Høst har nu atter aabnet Thalia's og Melpomene's litteraire Tribunal, som i en Række af Aar har været lukt. Han har begyndt at udgive et Theater, som enhver indlades i, for 6 ß. om Ugen, og hvis første to Numer opvække Længsel efter Fortsættelsen. Det faaes paa Vestergaden No. 24 1ste Sal.

Den talentrige D. Ørsted har udarbeidet en Physik, som enhver Ynder af denne Videnskab seer med Længsel i Møde, og med Føie venter sig meget godt af. Subskriptionen staaer endnu aaben og modtages hos Forfatteren i Bredgaden 159.

Nogle Hundrede Drenge ved Kongsbergs Sølvværk komme til Kjøbenhavn, for at sættes i Lære hos Haandværksmestere, som hver især tilstaaes i visse Aar af Bergcassen 12 Rdlr. aarligen. Gruben Sextus og to andre, som ligge nogle Mile fra Kongsberg i det Nummedalske District, give i denne Tid et godt Udbytte. Ved det Kongsbergske Bergseminarium ere i denne Tid kun 3—4 Elever. Paa Kongsberg har man nu et meget godt Herbergeershuus paa Dyremyr: et smukt Sted med en stor Hauge, hvor man i Sommer har afbrændt Fyrværkerier.

En Student i Kjøbenhavn er bleven tiltalt og arresteret for Bancosedlers Forfalskelse. — En Skræder, der havde anlagt et Magazin af nye færdige Klæder, har gjort en Fallit paa 20,000 Rdlr., og efter hans Usynlighed har hans Svend gjort samme Mesterstykke. (Af Iversens Avis.)

I Odensee bleve nyligen tre Qvindespersoner kagpidskede paa engang, og strax derpaa transporterede til Tugthuset i Kjøbenhavn, hvor de ere hendømte paa Livstid for begaaet Tyverie.

I et af vore Blade findes nu en heel Recension over Indskriften paa den Guldplade, som blev nedlagt i Grundstenen til det ny Domhuus. Medens store Bøger, hvoraf der endog er udkommen adskillige Oplag, ikke engang nævnes i vore critiske Blade, recenseres Indskriften paa sex Linier. Ogsaa dette henhører til vor Tidsalders mange Meteorer!

Den i forrige No. bebudede Anordning angaaende Viser og Rygter, er nu offentlig bekjendtgjort. Efter samme maa der i offentlige Tidender aldeles

ikke indføres Rygter om almindelige og offentlige Foranstaltninger, eller om Borgernes huuslige Stilling og private Liv, under Mulct af 50 til 200 Rdl. eller anden Straf, for saavidt Rygterne maatte kunne anføres under een eller anden af de ved Forordningen af 27 Sept. 1799 fastsatte Bestemmelser, og al Udraaben paa Gaden med Viser, Bøger, Almanakker og Fortællinger, trykte eller skrevne, er under Straf for første Gang Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage, for anden Gang 14 Dage og for oftere Igjentagelser af saadan Forseelse, af 3 Maaneders Arbeide i Forbedringshuset, aldeles forbuden.

Hr. D. Gall besøger Helsingøer paa nogle Dage. — Dersom der melder sig 50 Subskribentere, saa vil han være at formaae til at læse endnu engang.

Vor Litteratur har nu endelig ogsaa faaet et Brændemærke. — Man har givet sig den Umage at hente det fra Tydskland.

Videnskabersselskabet har valgt den berømte Anatom — D. Galls litteraire Modstander — Geheimeraad Walter i Berlin, til Medlem.

Den 18 d. M. har Grev Joachim Bernstorff forladt Berlin.

Hveden koster for nærværende Tid i Kjøbenhavn 11 à 11 Rdlr. 2 Mk. Tønden, og Rugen 8 à 8 Rdlr. 3 Mk. Bonden paastaaer, at endskjønt Kornpriserne ere saa høie, taber han dog betydelig derved, da den Sæd, hvoraf der tilforn kunde tærskes tre Tønder Korn, i Aar kun giver een, og der af et svært Læs kun faaes en enste Tønde, fordi Sæden er svang.

Udtog af en Skrivelse fra Grønland. Fiskenæsset 1805. Den 4 Julii d. A. indtraf her i Egnen eller paa disse Høider et haardt Tordenveir, der trak op i S. V. og gik N. V. over. Samme Dag var jeg paa et lidet Fartøi, besat med 2 Matroser, seilende langs Kysten nogle Mile S. for dette Sted. Vi hørte tidlig om Morgenen en huul Buldren, men tænkde mindst paa Tordenveir. Hen paa Formidd. blev Solen ganske skjult af tykke Skyer; med eet kom Lyn, og umiddelbar derpaa et overmaade stærkt Knald, som i en stiv Time gav Gjenlyd fra Fjeldene. Et haardt Vindstød havde nær kastet vort lidet Fartøi over Hovedet paa os. Havet blev pludselig oprørt og Bølgernes fjerne Brølen forkyndte et nær forestaaende Uveir. Under disse Omstændigheder besluttede jeg at tage den første bed-

ste Havn, holdt derpaa ind i en liden Havbugt, hvor vi ei allene fandt en god Havn, men en prægtig Telteplads. Paa samme Plads befandtes hændelsesviis 2de grønlandske Telte, tilhørende 2de hedenske Familier fra Fiskehaabs District, som laae der paa Rensdyrjagt. Som vi vare ifærd med at reise vort Telt, kom et stærkt Lyn og Tordenskrald: lidet efter hørte vi en ynkelig Skrigen: opmærksomme herpaa kastede vi Øinene hen til Stedet, hvor dette Jammerskrig kom fra, og saae da det ene grønlandske Telt kastet omkuld og adsplidtet og dets Indboere alle løbe til Fjelds, en gammel Mand undtagen, som blev tilbage og gav sig af alle Kræfter til at flense en Sælhund, han samme Dag havde fanget. Efterat have fortøiet Fartøiet, ilede vi hen til de grønlandske Telte, for at erfare hvad der var paa Færde, og fik nu at see, at Lynstraalen var faret ned ved Siden af Teltet, og havde kastet det om, dog uden at skade noget Menneske. Men denne uhørte Tildragelse havde indjaget Grønlænderne overordentlig Skræk, da de troede, at det var en umiddelbar Virkning af Tornarsuks (deres Satans) Vrede, fordi han var sulten, og for at formilde ham, tog bemeldte gamle Mand det lækkerste Stykke af sin fangne Sæl, hængte det paa en Stang, som han med megen Møie opstillede paa en høi og steil Klippe, der vendte ud mod Havet, paa det Tornarsuk en passant kunde erholde sin Frokost. Henimod Aften var Uveiret forbi og afløstes af et deiligt, klart stille Veir og Havblik, hvilket den gamle Grønlænder forklarede os at være en Følge af det gode Tractement, han havde gjort den forhungrede og opbragte Tornarsuk. Endnu før min Afreise kom de bortløbne Grønlændere tilbage for at opreise deres omkastede Bolig igjen, og vare færdig at forgude den Gamle, fordi han saa snildelig havde vidst at redde dem fra Tornarsuks Kløer."

Udenlandske Efterretninger.

Medens hele Europa's Øine ere hæftede paa Krigsbegivenhederne i Tydskland, og et Rygte endog fortalte, at de Franske have taget 20,000 indsluttede Østerrigere til Fange, melder Dagsposten under d. 19de d. M., at der ved Günzburg, en By i den Schwabiske Kreds, 2½ Mile fra Ulm, den 11 og 12 d. M. er forefaldet en Fægtning, hvori de Franske, som vilde forcere Broen ved denne By, bleve med betydeligt Tab drevne tilbage;

at Marchal Ney, som red foran, for at opmuntre Folkene, blev ihjelskudt paa Broen, og at 10,000 Franskmænd ere indsluttede. Derimod melder den Augsborgske Tidende, under den 14de d. M., at de Franske, efter en blodig Fægtning med Bajonetter, have bemestret sig den sydlige eller høire Donaubredde, og, som det hedder, besat Günzburg. — Den Franske Keiser var d. 11 i Augsburg (kun 6 Mile V. N. V. for Günzburg), hvor hans Italienske Garde, der for 40 Dage siden stod ved Kysten af Boulogne, ligeoverfor Engelland, nu befinder sig, og altsaa i saa utrolig kort en Tid har tilbagelagt den uhyre March til Bredderne af Lech, ved Grændserne af Bayern. Man venter et afgjørende Slag, og det hedder, at den Østerrigske Armee næsten er ganske indsluttet og at den omtrent befinder sig i samme Stilling, som Mela's Armee ved Marengo. — Paa Lechbroen holdt den Franske Keiser en Tale til sine Tropper angaaende Fiendens Stilling og det forestaaende store Slag. — Der paastaaes, at Feldtoget og den Østerrigske Armées Skjebne vil være bestemt inden 14 Dage. Ved sin Forening med Bayern, Würtemberg og Baden bliver den Franske Armee forøget med 36,000 Mand. Frankrige behandler alle de Magter, der ikke holde med Østerrige, som Venner, men de andre derimod som Fiender. Hvor alvorlig denne Krig synes at blive, sees deraf, at man i Frankfurt og Ulm endog har forbudt at tale uforsigtig om Krigsanliggender. I Mailand har man dicteret Livsstraf for ethvert Slags Oprør, og hvert Angreb eller hver Modstand mod den civile eller militaire Magt, ja endog for den, der taler om den nuværende Regierings Afskaffelse, i den Hensigt at stifte Complot ꝛc. — De Russiske Tropper vedblive at marchere fremad, men endnu have de ikke været i noget Engagement. — En betydelig Deel af Garnisonen i Stockholm er d. 9de og 10de marcheret til Carlscrona, for der at indskibes og gaae til Svensk-Pommern, hvorhen Kongen agter at begive sig den 20de. Grev Wachtmeister og Baron Armfeld skulle commandere under Kongen som Generaler. — Ogsaa i Preussen seer det meget krigersk ud. Nyligen uddeltes der Comoedie-billetter til alle Underofficierer ved de der garnisonerende Regimenter, for ved Wallensteins Leir

af Schiller at opflamme deres krigerske Mod. Der blev afsjunget en Sang, hvori der raabtes: leve Krigen! Krigen er god! — I Hammeln, som ligger i Førstendømmet Calenberg og hører til det Hanoverske, maa enhver Borger forsyne sig med Proviant for 1 Aar, og de, som ikke have Raad dertil, maa forlade Byen. Paa Festningen arbeide dagligen 2000 Mand og den er bleven forsynet med ny Munition. Det lader altsaa som der ogsaa i denne Egn ventes krigerske Optrin. I det Mecklenborgske ventes ikke allene Russiske, men ogsaa Preussiske Tropper.

I den allerførste Affaire, som er forefaldet imellem Frankrige og Østerrige, nemlig d. 7 Oct. ved den Neuburgske Bro, toge de sidste 400 Mand Franske til Fange og dræbte 200. Det var altsaa Østerrigerne, som allerførst seirede.

I Algier er der d. 1 Sept. udbrudt et skrækkeligt Oprør i Casernerne. Soldaterne streifede omkring i Staden og truede med Mord og Plyndring. Derpaa gik de op paa Palaiet, og dræbte Deyen og hans Præmierminister. En ny Prinds, navnlig Achmet, blev sat paa Tronen igjen, og fra den Tid af har alting været rolig. — Soldaterne gjelde nu alt her. — Mærkeligt er det, at det Danske Oeconomie- og Commercecollegium allerede for henved 14 Dage siden, ved en extraordinair Leilighed har havt Efterretning herom fra den Danske Consul, uagtet alle vore indenlandske Tidender ikke med et eneste Ord have berørt denne Punct.

I Engellænderen Tuckeys Reise i Aarene 1802 til 4 fortælles følgende: kort før hans Ankomst til Brasilien i Maji 1803 var der en indfødt Neger, som i en Tid af syv Aar kummerligen havde sammensparet saa meget, at han kunde løskjøbe sig selv, sin Zelida, som han inderligen elskede, og de Børn, han havde avlet med hende. Loven berettigede ham dertil. Da hans Herre, som havde været paa Reisen, kom hjem, forestillede han ham Sagen. Denne modtog Pengene, men var grusom og nedrig nok til at lade den stakkels Slave skrækkelig hudflette under det Paaskud, at han havde frastjaalet ham dem. Den forbittrede og mishandlede Neger gik nu hen til sin Zelida, forestillede hende, hvorledes deres barbariske Herre havde behandlet ham, og hvor kummerligen han havde sammensparet de Penge, der vare

bestemte til deres fælles Frelse, og nu var bleven en Aarsag til den grusomste Mishandling. Han erklærede hende, at han ansaae det for sin Pligt, at befrie hende og sine Børn fra Barbarens Vold, og tog derpaa en Dolk frem, hvormed han gjennemborede hende og Børnene. Siden stak han i sin Fortvivlelse et stort Søm igjennem sin høire Arm. Den Brasiliske Ret, som ellers just ikke er den humaneste, frikjendte Negeren og dømte hans barbariske Herre til at betale en betydelig Pengestraf.

Generalforsamlinger.
D. 26 Oct. i Venneselskabet.

Skibsleiligheder.

Til Christiania seiler om 3 a 4 Dage, anvises hos Mauer. — Frederikshald (i næste Uge) h. Møhl. — Randers (6 a 8 Dage) h. Mauer. — Fridericia h. J. Buntzen. — Drammen, Kongsberg og Holmestrand h. Haase. — Liebau, h. Mauer. — Christiania (om 8 a 10 Dage) h. J. Jacobsen. — Christiansand, h. Mauer. — London (om 5 a 6 Dage) h. Schidt. — Livorno (om 12 a 14 Dage) h. Jacobsen. — Horsens (4 a 5 Dage) h. Lange. — Gothenborg, h. Møhl. — Flensborg (6 a 8 Dage) h. Petresch & Kragh. — Aalborg (6 a 8 Dage) H. & J. Winther. — Rostock (3 a 4 Dage) sammesteds.

Auctioner.

Gaarde. D. 25de Brændeviinsbr. Hermandsens Gaard i Hesingørsg. 325 (sidste Gang).

Skibe paa Børsen: d. 28 Oct. Fyrre-Skonnerten Achilles, 24 Com. L., anv. hos Mauer. — Egegaleasen Ludvig Wilhelm, 40 Com. L. h. J. Jacobsen. — d. 1 Nov. Fregatskibet Johanne & Marie, 147 Com. L. kobberforhudet, h. J. Jacobsen.

Varer. D. 30 Oct. sælges i Deconincks Auctionssal i st. Kongensg. 24 St. superfine Nordskjorte Lærreder.

Effecter. D. 26 i Mynterg. 43; samme Dato paa Børsen: et Partie Holl. Tøndebaand; d. 28: nogle Vogne og Seletøi, Hør, Hamp og Blaar, Hegler, Jernbalancer og Lodder ic. Vesterg. 27; d. 29 paa Børsen: Citroner, Correnter, Snyger, Ingefær, Arrak, Capsviin, Liqueurer, Sago; d. 18 Nov. Kramvarer, paa st. Kjøbmg. 22.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 5.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 29 October, 1805.

Om Naturanlæg og Instinct.

Den selskabelige Tone i en stor Stad har megen Lighed med Strængene paa et Instrument, hvorpaa alle udvortes Indtryk virke; thi store Begivenheder i den physiske eller moralske Verden omstemme ofte de Meninger, som have Aarhundreders Hævd for sig, og som ganske synes at være rodfastede i de fleste Menneskers Sjel. Saaledes har D. Gall's Theorie om Hjernen og Hjerneskallen opvakt ganske nye Ideer, og bragt Meninger paa Bane, som man fordum enten allerede ansaae for aldeles afgjorte, eller ingen vovede at modsige. De forskjellige Naturanlæg hos de forskjellige Mennesker er nu en Hovedgjenstand for Dagens Samtaler, som endog Damerne finde stor Interesse for, og Meningerne kunne naturligviis ikke være andet, end meget afvigende fra hinanden. Det ene Partie paastaaer, at Mennesket, efter Gall's System, fødes med bestemte Naturanlæg, og det andet, at Mennesket fødes med meget faa bestemte Anlæg, og at de fleste af dets gode og slette Egenskaber ere en Følge af tilfældige udvortes Omstændigheder. Uden ganske at holde med det ene eller andet Partie, vil det maaskee ikke være uinterressant, noget nøiere at undersøge denne, for ethvert tænkende Menneske høist interessante Gjenstand.

Allerede den store Leibnitz har beviist, at der ikke gives to Blade, der fuldkommen ligne hinanden, og enhver, som betragter Naturen med et grandskende Øie, vil finde, at den ikke har frembragt to Gjenstande af eet og det samme Slags, som ikke i en eller anden Henseende ere forskjellige. Endnu har der ikke existeret to Mennesker, om det end vare Tvillinger, som fuldkommen lignede hinanden. Den daglige Erfaring viser, at ethvert Ansigt har egne Træk og en egen Dannelse. Lige fra Kjæmpebjergene indtil det mindste Sandskorn, lige fra Mennesket indtil det mindste Kryb, har Na-

turen indført denne Forskjellighed. Hvorfor den findes der, vide vi ikke og kunne vi ikke undersøge, men at den findes der, det see vi. Den samme Forskjellighed, der finder Sted i den materielle Verden, møde vi ogsaa i den intellectuelle. Ligesom vi see Herkules overvinde en Løve, saaledes see vi ogsaa en Newton med en herkulisk Aandskraft gjennemtrænge et Chaos af Hypotheser, bygte paa Authoritetens Marmorgrund, opdage Planeters skjulte Kredsløb, og vise Straalebrækningen ved Hjelp af et simpelt Stykke Cristal. Millioner Mennesker have i Aartusinder seet Millioner Æbler falde fra Træer, uden at de fandt det deres Opmærksomhed værdigt. En Newton saae det, og han opfandt en Theorie, som Verden beundrer. Ligesom der altsaa gives physiske Kjæmper og Dverge, saaledes gives der ogsaa intellectuelle, og Uligheden imellem Menneske og Menneske indbyrdes er ligesaa stor i Henseende til den aandelige som den legemlige Kraft. Denne Ulighed yttrer sig nu hos forskjellige Mennesker paa forskjellige Maader. Der er neppe nogen Tvivl om, at en stor Maler seer og føler Gjenstande i Naturen med andre Øine og Følelser end de fleste Mennesker udenfor dette Fag; det samme er Tilfældet med musicalske Genier; hvor paradox det end maatte synes, kan man dog paastaae, at de næsten tænke musicalsk, det vil sige, de fleste Gjenstande gjøre et musicalsk Indtryk paa dem. Jeg har kjendt Mennesker, der, uden nogensinde at have havt mindste Anviisning, have

allerede som Børn kunnet spille taalelig paa Violin; jeg kjender endnu et Menneske, der, opdraget til et ganske andet Fag, har, uden mindste Veiledning, forfærdiget en Electriceermachine, en Luftpompe, et Positiv og et Stueuhr. Men jeg har derimod kjendt Mennesker, der med den bedste Veiledning, den største Opmuntring og en naturlig god Forstand, ikke have seet sig istand til at lære Musik eller nogen mechanisk Konst. Selv vor berømte Suhm anfører et Steds i hans Smaaskrivter, at han, al Anviisning uagtet, ikke har været istand til at lære Musik, Dans ꝛc. Spiren til at lære Videnskaber og Konster ligger altsaa i Menneskets Sjel, men ligesom Plantespirens Udvikling beroer paa Jordbundens og Luftens udvortes Virkning, saaledes beroer Udvikling af de menneskelige Sjeleævner paa udvortes Omstændigheder. Vist er det, at Raphael, som Lessings Conti siger, om han ulykkeligviis var bleven født uden Arme, ikke havde været mindre stor Maler, thi det er i Sjelen, ikke i Haanden eller Øiet, at Spiren til Konstnergeniet ligger. Ligesom Nattergalens Sang er en uvilkaarlig Kraftyttring, uafhængig af al Erfaring, saaledes er det musicalske Genies oprindelige Productioner et Udtryk af dets Sjels uvilkaarlige Følelser. Ved Erfaring og Øvelse kan man vel fremkonstle visse Færdigheder, men ligesom den Sagkyndige ved første Øiekast vil kunne see, om en Annanas er fremkommet i et Drivehuus eller en Hauge, saaledes vil man ogsaa strax kunne see, hvad der er

Frugten af et virkeligt Naturanlæg eller af møisommelig Anstrængelse og Flid *).

Alle de Naturanlæg, som man finder samlede hos Mennesket, findes i større eller mindre Grad enkelt hos Dyrene, og det er det, der, som bekjendt, har ledet D. Gall paa sin Theorie. Men man maa beklage, at man i Henseende til Dyrenes Naturdrivter endnu ikke er i det Rene. Hvad Philosopherne hos Mennesket kalde Forstandsævne, det kalde de hos Dyret Instinct eller

blind Naturdrivt. Det er sandt, at Dyret i alle de Forretninger, som røbe Fornuft, endnu bestandig staae paa det samme Trin, som ved Verdens Skabelse. Man beundrer den mathematiske Nøiagtighed, hvormed Bien afmaaler sine Celler: en Færdighed, hvori den største Mathematiker staaer langt tilbage for den. Men netop denne, efter evige urokkelige Love, fulgte Nøiagtighed, viser, at den følger en blind Drivt, thi dersom man fandt, at en Bie engang imellem dannede sig

*) Rousseau siger i den Anledning: man kan virkelig let indsee, at adskillige af de Forskjelligheder, der udmærke Menneskene fra hinanden, ansees for naturlige, skjønt de dog kun ere Følger af Vanen og den forskjellige Levemaade, de have antaget i Selskabet. Et fast eller forkjelet Temperament, og den Styrke eller Svaghed, som er en Virkning deraf, er snarere en Følge af den haarde eller qvindagtige Opdragelsesmaade, end af den oprindelige Legemsbeskaffenhed. Det samme gjelder om Sjeleævnerne; Opdragelsen frembringer ikke allene en Ulighed imellem cultiverede og ucultiverede Mennesker, men den forøger den end; og hos den første i Forhold til Culturen, thi naar en Kjæmpe og en Dverg gaae een og den samme Vei, giver ethvert Skridt, de gjøre, Kjæmpen et nyt Forspring." — Mod dette Raisonnement lader der sig dog indvende meget. Vel er det sandt, at Opdragelsen kan forøge den naturlige Ulighed, men den kan aldrig frembringe den der, hvor den forhen aldeles ikke har existeret. Desuden see vi jo denne Forskjellighed ganske tydelig hos de enfoldige Pesheræer, der, efter de Reisendes Beretning, neppe kunne tælle til fem, og som næsten føre et reent Planteliv. Blandt disse Mennesker vilde der, om end Opdragelsen tillod det, ligesaa lidet kunne opstaae en Newton, som en Herkules blandt Pygmæer. Man seer heraf, at Naturen selv har indført her mærkelige Forskjelligheder blandt Menneskene. Det er muligt, at Opdragelsen kan qvæle eller forstemme et Naturanlæg, men man har endnu aldrig seet, at den hos et Menneske har frembragt Evner, som man fra Ungdommen af savnede hos det. Den unge Virtuos Fürstenau, der, uagtet han kun var ni Aar gammel, lod sig høre paa Fløite, kan tjene til Beviis herpaa. Den Tid, som dette Barn kan have anvendt paa at lære Musik, kan jo i det allerhøieste kun have været 4½ Aar. Man tage nu hvilket andet Menneske man vil, som mangler et saadant Genie, og give det de største Læremestere af Verden; det vil end ikke i tredive Aar lære, hvad dette Barn har lært i 4½ Aar. Det er altsaa aabenbart, at Opdragelsen og Vanen ligesaa lidet her, som i alle andre Fag, kan, som Rousseau paastaaer, være Aarsag til Sjeleævnernes Forskjellighed.

en uregelmæssig Celle, saa kunne man snarere kuldkaste den Meuing, at den handler efter Instinct. Men ligesom den menneskelige Aand bestandig stræber at komme høiere, og bringer hver Færdighed til større Fuldkommenhed, saaledes bliver Dyret bestandig ved een Punct, som det aldrig viger et Haarsbrede fra. Vi kunne altsaa ikke give begge disse forskjellige Egenskaver eens Benævnelse hos Mennesket og Dyret. Men naar Philosopherne reent ud ville paastaae, at alle Dyrets virkelige Forstandsforretninger skee af en blot dyrisk og blind Drivt, saa gaae de nok forvidt heri. Forf. vil gjerne indromme, at Fuglen ligesaalidet veed hvorfor den bygger sin Rede, som Edderkoppen hvorfor den spinder sit Væv, thi man maatte i saa Fald tillægge dem Hukommelse, Dømmekraft ꝛc., Sjelevner, som man ved andre Leiligheder fabner hos dem. Men imidlertid finde vi dog hos Dyr af høiere Rang Egenskaber, som vi umuligen kunne antage for en blot Instinct. Den afdøde, fortjente D. Smith har i sin Bog om Dyrene anført skjønne Anecdoter om Dyr. Men disse vil jeg forbigaae, thi man kunne maaskee drage deres Paalidelighed i Tvivl; jeg vil blot holde mig til min egen Erfaring. Mange af mine Læsere erindre uden Tvivl, at der for en Halvsnees Aar siden ulykkeligviis druknede ni Mennesker paa engang, som vilde seile i en Baad til Hveen. Den ene af de Ulykkelige havde en stor Pudelhund, som han holdt meget af, men som han ikke havde taget med sig. Da Dyret saae at

han ikke kom tilbage, begyndte det først at hyle, og da man siden indspærrede det, benyttede det sig omsider af en Leilighed, og løb bort. Nu løb det hylende omkring paa alle de Steder, hvor den Afdøde pleiede at komme, gjennemsøgte alle Værelser, og løb hylende bort igjen. Dette gjentog det paa somme Steder 3—4 Gange. — At nu en Hund ved sin fine Lugt kan opsøge en og anden Gjenstand, det veed man; men hvilken Lugt kunde her vel bevæge Hunden til at søge sin Herre, paa de Steder han pleiede at komme, thi han laae jo i Havet, og det var altsaa der, ikke hos hans Bekjendtere, at han maatte søge ham? Hvad var det, der sagde ham, at hans Herre var paa et af de Steder, han løb hen til? Maa man ikke antage, at den besad en Forestillingskraft og Tænkeævne til at gjøre den Slutning: at han maatte være paa eet af disse Steder? — Blot Instinct kan det ikke være. — Hos een af mine Venner kommer der bestandig om Middagen præsice Kl. 1 og om Aftenen præsice Kl. 8 en Hund, som egentlig tilhører hans Huusvært, men, som er vant til at faae sit Middags- og Aftensmaaltid hos ham. Han kommer i samme Ærinde paa flere Steder, men paa andre Tider. Hvad er det nu, som siger denne Hund saa bestemt hvad Klokken er? — Hans Hunger? — Det kan ikke være, thi han er ingen Kostforagter, og han har en saa god Appetit, at han kunde spise paa ti forskjellige Steder om Dagen. Det er altsaa klart, at hans Forestillingskraft siger

ham: der fik Du Mad i Gaar, der vil Du ogsaa faae den i Dag; og at hans Hukommelse paaminder ham om, at det netop nu er den rette Tid. Instincten kan ikke have nogen Deel heri. Man maa altsaa tilstaae, at der gives Naturanlæg, som ere eens saavel hos Mennesket som hos Dyret, og at det er urigtigt, at Philosopherne bestandigen ville forklare enhver af Dyrets fornuftige Handlinger, som blot instinctmæssig. Vel finder man aldrig at noget firebeent Dyr foretager sig fornuftige Handlinger, der i eet og alt have Lighed med Mennesket. Men dette beviser hverken mere eller mindre end at Mennesket besidder samlet, hvad Dyret kun besidder enkelt, og at iøvrigt disse enkelte Naturanlæg ere lige hos begge. Dyrets Mangel paa de Anlæg, som Mennesket besidder i Forening med alle dem, som Dyret besidder, er Aarsag til, at dette bestandig bliver staaende paa eet og det samme Trin, og at ingen større Udvikling eller Perfectibilitet lader sig tænke hos det.

Disse jevne Ideer findes maaskee i mange Bøger; men findes de der, saa er det fordi de ere saa simple, at de maatte falde ethvert Menneske ind, ikke fordi Forf. har hentet dem der. Ideer af den Natur øser han altid af sig selv og Naturen, men aldrig af Bøger.

Anecdoter.

En Candidat var kommen til en Præst, for at høre hans Dom om den Prøveprækenen, han havde holdt den foregaaende Søndag. "Ja, Prækenen var ganske god," sagde Præsten: "jeg fandt kun den eneste Feil derved, at den var tagen af min Samling." — "O, jeg beder om Forladelse, Deres Velærværdighed!" faldt Candidaten ham ind i Talen: "jeg har man selv oversat den efter Zollikofer."

* * *

En Præst lod et Soldaterbarn bede Fadervor. Da Bønnen var ude, spurgte han: "hvor er da nu Faderen efter de Ord, Du har oplæst?" — Ganske trohjertig, svarede Barnet: "Faer er ikke hjemme, men paa Vagt."

* * *

En afdød Politiefuldmægtig havde den Vane, at han sagde I til de agtbareste Borgermænd, og betjente sig af Udtrykke, som just ikke vare de sømmeligste. Engang var han saa grov at sige til en Mand, der mødte for hans Protocol: "aa, I er en Spidsbub!" — "Man siger De er en Spidsbub, Hr. Fuldmægtig," svarede nu Manden ganske koldsindig. — Enhver indseer let, at de Ord: "man siger De," havde her en dobbelt Bemærkelse.

* * *

Et Barn af Tydske Forældre blev spurgt af Præsten: "hvor mange Sacramenter er der?" "Det veed jeg ikke med Vished" svarede Drengen

gen: "thi min Moder siger fiedse hundrede, og min Fader tausendsacrament!"

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. Trondhjem d. 18 Oct. Kulden er her vedholdende stærk. Ingen er ved denne Leilighed mere at beklage end de Mænd, der drive Gartnerie, hvoraf der i Forhold til Trondhjems Størrelse virkelig er et temmeligt Antal. Deres Tab er betydeligt og Frugterne af deres møisommelige Arbeide ere for endeel tilintetgjorte. Flere tusinde Kartofler ere bedærvede.

Den uheldige Ildsvaade, som afvigte 14 Maji ødelagte endeel af Trondhjem, rammede, som bekjendt, for det meste fattige Indboere eller Huuseiere. Disse have nu næsten alle faaet deres Smaahuse opreist af Ruinerne, men man maa beklage, at de, efter saa lang en Tids Forløb, endnu ikke have faaet Brandhjelpen. Følgen deraf bliver, at mange af disse Ulykkelige til Vinteren maa ligge paa aabne Værelser, og for endeel ikke kunne benytte sig af de Leiligheder, som ellers ved Hjelpens hurtige Tilveiebringelse havde fundet Sted, og det saa meget mindre, som Pengene i de senere Aar have været temmelig sjeldne her. Man maa tillige betænke, at disse Folk maae laane i Smaasummer hos en og anden, som har Hjerte og Evne til, at kunne forstrække dem dermed.

I Trondhjemsavisen har Capitain Nissen ved det 1ste Aggerhusiske Infant. Regiment, manet sine Creditorer paa en ganske originel Maade. Han har nemlig ladet følgende bekjendtgjøre: da venskabelige Anmodninger hos somme Mennesker ere frugtesløse, og jeg hverken har Lyst eller Tid til at befatte mig med unyttig Correspondence, og pengesp ldende Processer, ville mine Herrer Debitorer gunstigst tilgive, at jeg, hvis de ikke inden 3 Uger fra Dato af betale deres Gjeld til mig, eller erklære, at saadant er dem umueligt, lader deres ærede Navne med store Bogstaver indrykke i alle Danske og Norske Tidender, for at de dog engang i deres Liv skal have den Glæde, at see sig paa Prent. — Man seer ellers heraf, at der til Litteraturens Ære ikke findes nogen Skribent blandt Capitainens Debitorer.

Under d. 18 d. M. har H. M. K. bevilget Cancelliedeputeret og Overprocureur i det Tydske Cancellie, Legationsraad v. Eggers et Privilegium paa at udgive et officielt Blad, under Navn af Schleswig-Holsteinische Landes Zeitung.

I Odensee har Vinterkulden allerede indfundet sig med stor Strænghed. Det har frosset saa stærkt, at Isen og den faldne Riim ikke kunde optøe førend om Aftenen paa de Steder, hvor Solen ikke umiddelbar kunde virke.

D. 21 Oct. kom to Skibe til Fridericia fra Aalborg med Regimentsinventarium, som der skulde have været taget i Forvaring, men, efter en Natten derpaa ankommen Estaffettes medbragte Ordre, afgaae nu disse dermed til Rendsborg.

Fra Christianssunds Arresthuus er der nylig undvigt en Svensk Person, ved Navn Erich Lindberg, som var under Justitiens Tiltale for begaaet Tyverie.

Hr. Kobberstikker Grosch stikker D. Gall's Portrait i Kobber, efter en Tegning som er forfærdiget med Mechanicus Pløtzes Tegnemachine, og saa heldig udført af Ekkersberg, at D. Gall har erklæret dette Portrait for det eneste rigtig lignende, han kjender. Hr. Grosch vil levere det baade i naturlig Størrelse i Kridmaneer, og i et formindsket Maal i Octavformat, Hovedet af en halv Tommes Størrelse. Prisen for det store, hvortil Originalen kan tages i Øiesyn hos ham, hver Formiddag i næste Uge, Fredagen undtagen, til Kl. 1, bliver 5 Rdlr., hvoraf det halve betales strax. Subskriptionen modtages paa Kultorvet No. 79.

Der er atter undvigt en ærlig Slave fra Stokhuset. Men paa det ingen skal troe, at han er saa ærlig som han har Navn for, ønsker man, at enhver, som faaer fat paa Personen, vil lade ham bringe til det nærmeste Arresthuus, hvorfra han da besørges videre.

Mærkeligt er det, at H. K. H. Kronprindsessen og hendes Datters Fødselsdag indtræffer paa een Dag, nemlig d. 28 Oct. I Aar høitideligholdes denne dobbelte Fødselsdagsfest nok paa Louisenlund.

Forhen var Antallet af de fra Kiel til Kjøbenhavn kommende Breve kun saare ubetydeligt; nu derimod da Omstændighederne have gjort det lille Kiel saa levende, er Brevverlingen imellem begge Stæder saa stærk, at man næsten hver Postdag kan anslaae de fra Kiel kommende Breve til 2 à 300.

Efter allerhøieste Befaling skulle endnu 100 Stykknegte og Artillerieheste udskrives, for ufortøvet at støde til den i Holsteen camperende Artillerie-Brigade.

I det Kongel. medicinske Selskabs overordentlige Møde d. 10 Oct. valgtes til dets Præses Hr. Etatsraad Callisen, til Vicepræses Hr. Prof. Mynster, og til Secretair Hr. D. Sørensen.

Ogsaa Fyen har nu faaet en Peter Mikkelsen. Han er ved Høiesteret nylig bleven dømt til at kagstryges og arbeide paa Nyborg Fæstning.

Een af de Visekoner i Kjøbenhavn, som var almindelig bekjendt for sin Gesticulation og Stemme, har nu, for ikke, som en Virkning af Conjuncturerne, at lade disse Talenter ligge aldeles brak, omskiftet Viserne med Fiskerkurven, og raaber nu med Torsk &c. Hendes Stemme og Mimik gjøre hende, som det lader, ogsaa her god Tjeneste.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Krigsskuepladsen i Tydskland indløbe nu dagligen de blodigste Efterretninger, og Franskmændene betegne ethvert af deres Skridt med en Seiervinding. Canonernes Torden have i Paris bebudet Prinds Murats og Marschal Lannes Seier ved Wertingen d. 8 d. M., hvor 12 Batailloner Østerrigske Grenaderer bleve fangne. Marschal Berthier har i en Skrivelse til General Barbon, Hovedanføreren for Tropperne i Hannover, meddeelt Efterretninger om en endnu langt større Seir. Den Østerrigske Armee i Bayern bestod af henved 100,000 Mand; dens høire Fløi stødte til Memmingen og dens venstre til Ulm. Den Franske Keiser omringede den og bragte den næsten i samme Stilling som Mela's Armee ved Marengo; men istedet for som denne at forene sine Kræfter og levere et Slag, deelte Østerrigerne sig denne Gang i forskjellige Collonner, som kom i Fægtninger med de Franske Divisioner, og hvorved Franskmændene gjorde 30,000 Østerrigere til Fanger, erobrede over 30 Faner, deres hele Artillerie og alle deres Magaziner. Memmingen, som var indsluttet af Marchal Soult, og har capituleret, indbefatter over 15,000 Mand, og næsten hele Armeens Artillerie og Magaziner. Prinds Ferdinand har med en stærk Collonne trukket sig til Biberach, 5 Mile S. O. for Ulm, hvor Marchal Soult strax derpaa ankom, og maaskee

allerede har taget Resten af Armeen. 60,000 Mand Russer ere paa Jilvogne komne til Tydskland, og det hedder, at et Corps Svenske og Russer allerede er landet, og vil beleire Hannover. Marchal Augerau rykker med 35,000 Mand frem i Schwaben, og Keiser Napoleon med 90,000 mod Russerne. Imidlertid have Frankriges Seiervindinger dog kostet meget Blod og Anstrængelse. Tre Gange trængte de ind i Günzburg, hvor man endog fægtede paa Gaderne, og de bleve hver Gang drevne tilbage, indtil de om Aftenen fik 12,000 Mand Undsætning. I Augsburg føiede man i Klostrene Anstalter til at modtage fire tusinde Saarede paa eengang. Keiser Napoleon tager Deel i alle Krigens Møisommeligheder. I Ludvigsburg gik han til Sengs Kl. 1, og sad Kl. 3 igjen ved sit Arbeidsbord. Han har bestandig 300 Heste hos sig, som altid staae sadlede. Hvor uheldige end Østerrigerne ere, saa have dog 6000 af dem d. 18 d. M. taget 600 Franske Infanterie, og 800 Mand Cavallerie, tilligemed 50 Canoner og 1000 Munitionsvogne, som de escorterede. Imidlertid har det hidtil kun været Østerrigerne ene, som de Franske maalede deres Stridskræfter med. Det kommer nu an paa, hvilken Vending Tingene tage, naar Russerne ere saa heldige, paa alle Puncter at kunne forene sig med Østerrigerne. De to nye Collonner Russer, som allerede skulle være ankomne i Vestgalizien, anslaaes for 50,000 Mand. Endnu to andre Collonner skulle indrykke samme Dag i Dubienka; og endnu en anden Armee er underveis; derpaa følge 12,000 Mand Garde, under Storførsten Constantins Anførsel. Denne Ruslands uhyre Magt, der, i Forening med de Svenske Tropper, skal agere imod Frankrige, kan maaskee give det Hele et ganske andet Udseende, end man i dette Dieblik af Østerrigernes Nederlag i Schwaben skulde formode.

Den ældste Russiske General, som skal commandere i Tydskland, er Michelson, en munter Olding paa 72 Aar. — Preussen har endnu ikke taget noget Partie. — Paa alle Kanter i Østerrige og Frankrige gjør man sig færdig til nye Kamp og Opoffrelser. — I Frankrige har man 250,000 Conscriberede i Beredskab, og i Wien har man oprettet et nyt Lotterie, hvori de Spillende næsten

ikke kunne tabe, og de Penge, som det indbringer, koster Regjeringen, som Laan, 7 pro C. i Rente.

Den Franske Keisers Krigslevned er nu en Hovedgjenstand for alle Franske Blades Opmærksomhed. Nyligen recognescerede han, sige de, ledsaget af adskillige Generaler i Egnen af Donauwärth. Han havde en graa Overkjole paa. En munter ung Pige, hvis Fader er Friseur, blev ham vaer. Hun løb hen til ham og spurgte, hvem af disse Herrer der var Keiseren. Monarken standsede sin Hest, morede sig over de naive Svar, som Pigen gav ham paa Fransk, tilstod hende, at han selv var Keiseren, og befalede een af sine Generaler, at flye hende en Napoleonsd'or til Amindelse; men den unge Pige erklærede, at hun kun vilde modtage Foræringen af Keiserens egen Haand; han opfyldte hendes Begjering, og Pigebarnet løb nu hoppende af Glæde afsted med sin Foræring. — Ved Zusmerhausen mønstrede han Dragonerne, og lod sig her præsentere den brave Dragon, som, ved Overgangen over Lech, havde reddet sin Capitains Liv, uagtet denne nogle faa Dage i Forveien havde degraderet ham, fra Underofficier til simpel Dragon. Keiseren forærede ham Æreslegionens Ørn. Soldaten svarede: "Jeg har blot opfyldt min Pligt; min Capitain har afsat mig formedelst en Disciplinsfeil; men han veed, at jeg altid har været en god Soldat."

Prof. Huth, i Frankfurt an der Oder, har d. 20 Oct. om Morgenen Kl. 3 opdaget en Comet, ved Bagfoden af den store Bjørn. Med ubevæbnet Øie var den kun svag, med Kikkert var den meget synlig. Den rykker stærkt frem mod Sønden, henad Egnen af Denebola i Løven.

Blandede Efterretninger.

Commissionen i Herr Grosserer Jørgen Bechs Bo holdes hver Torsdag Eftermiddag i hans Gaard 87 i Toldbodgaden. — paa Onsdag begynder D. Gall en tredie Cursus efter en af Tilhørerne bestemt Tid. — Cataloget over et Partie Cattunvarer, som skal sælges d. 30te d. M. faaes hos Hyllested & Gandil.

Auctioner.

Gaarde og Huse. D. 29 Oct. Bredeværk (tredie og sidste Gang). — d. 31 Oct. Kherre Kroghs Eiendomsgaard ved Roeskilde Landevei (sidste Gang). — d. 31 Oct. Raadmand Langes Gaard i Borgerg. 193, Condit. h. Landv. Com. Bay, Frederiksbergg. 215 (anden Gang).

Skibe. D. 28 Oct. paa Børsen: Skonnerten Achilles (24 Com. L.) h. Mauer. — d. 29: Egegaleasen L. Wilhelm (40 Com. L.) h. J. Jacobsen.

Varer. D. 29 Oct. over færøiske Hoser, No. 39 ved Nybors (Kl. 11) forevises i det Færøiske Handels Pakhuus. — d. 29 Oct. forskjellige Varer, h. Herløv. — d. 29 Oct. forskjellige Varer paa Børsen, h. Witter. — d. 29 Oct. Hvalfiskbarder, ved Nybørs 89, forevises af Forv. Balling i den Grønl. Handels Pakhuus. — d. 30 Oct. Blomstersvibler, paa Børsen, h. J. Buntzen — d. 1 Nov. Grev Knuths Efterladenskaber (hvoriblandt nogle Stiftamtmandsuniformer og andre Klæder med Guld- og Sølvbroderie ꝛc.) i Skidenstræde 163. — d. 1 Nov. Skræderm. Bentz's Fallitbo, i Helsingørsg. 317, hvor Cataloget faaes d. 28 Oct.

Bortforpagtning.

D. 18 Nov. Teglbrænderiet paa Frederiksværk (paa 6 Aar) h. Inspect. Major v. Tscherning.

Skuepladsen.

Torsdagen d. 31 Oct. opføres Myndlingerne. — Fred. d. 1 Nov. Negeren. — Mand. d. 4: Den umulige Duel og den gamle Borg. — Tirsd. d. 5: Bagtalelsens Skole. — Tord. d. 7: Erik Eiegod. — Fred. d. 8: Selim. — Mand. d. 11: Medbeilerne. — Tird. d. 12: Den forladte Datter. — Torsd. d. 14: Reisen til Byen. — Fred. d. 15: Fra Værtshuus til Værtshuus. — Mand. d. 18: Selim. — Tirsd. d. 19: Fra Værtshuus til Værtshuus. — Torsd. d. 21: De to Brødre. — Fred. d. 22: Barselstuen. — Mand. d. 25: Skibbrudet og Rivalerne. — Tirsd. d. 26: Erindringen. — Torsd. d. 28: Den bogstavelige Udtydning og Høstgildet. — Fred. d. 29: Ringen No. 1. — Løverd. d. 30: Niels Ebbesen *).

*) Dette er Fortegnelsen over de Stykker, som ere bestemte at opføres, men Ann kan ikke indestaae for, at et eller andet Stykke bliver opført sildigere end her er ansørt.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 6.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 2 November, 1805.

Fyrgetyve Timer i Kjøbenhavn.

Ikke i den Yorickske Smag.

O vita! stulto longa, sapienti brevis — udraabte jeg, og kastede Avisen til Side, — hvorfor lever man saa kort og døer man saa længe! — hvorfor forestilles Tiden med Vinger paa Skuldrene og Lænker om Benene? —

Ilden luede i min Camin; min Kone vandt Garn, og det omløbende Hjul bragte mig Evigheden i Erindring.

"Hvad er der, min Engel?" raabte min Kone med et Par straalende Øine, hvori jeg læste den samme Ømhed, som den Dag, hun stod Brud, — den samme Blidhed, hvormed Eva hilsede Adam, da hun første Gang omfavnede ham i Edens Hauge. — — —

"Jeg maa til Kjøbenhavn, endnu i Morgen maa jeg til Kjøbenhavn!" svarede jeg.

"Og Du kan forlade mig?" spurgte min Kone.

"Trine! Trine! Deraf kan Du slutte Dig, hvad jeg venter at see og høre i Hovedstaden. Store Ting, — større end Du troer!"

"Nu saa reis," sagde hun: "og mine og vore Børns Velsignelser ledsage Dig!"

Gjøgen kom ud af mit Stueuhr og raabte ti Gange: Gukuk! Jeg gik til Sengs, og stod op igjen med Solen, eller, rettere sagt, Solen stod op med mig. Natten var forsvunden, uden at jeg vidste hvorledes, men saa meget veed jeg, at hverken Storsultanen eller Keiseren af China have i de sidste sex Uger sovet saa sødt som jeg.

Et Capitel uden Overskrivt.

Lad Kotzebue og alle dem, der reise for at skrive Reiser, længe nok beskrive Landeveie og Gjestgiversteder, Posthuse og Postkarle — jeg forbigaaer saadanne Ting med Taushed. Det vilde være en smal Sag for mig, at tale

dit og dat om Befordringsvæsenet; men uagtet jeg ikke attraaer at befordres paa denne store Klode af nogen anden Dødelig end en — Postkarl, saa vil jeg dog tie, fordi jeg med Vished veed, at der lige fra Prinds Absalons Tider ingen endnu er kommen under nogen Tiltale fordi han har tiet. Der er ikke længere end 3½ Mile fra mit Hjem til Kjøbenhavn, men uagtet man kan fange en heel Armee paa 100,000 Mand paa denne Strækning, og der i 3½ Timer kan vendes op og ned paa en heel Jordklode, saa hændte der sig dog intet underveis, som fortjente at meddeles Nutidens og Eftertidens Mennesker. Altsaa er det bedst at vi skride lige til Maalet —

Tobaksdaasen.

"Østerrigernes Manoeuvre er ikke en Priis Tobak værd!" — raabte en grøn Mand, der sad øverst ved Bordet i den Gjestgivergaard, jeg tog ind i. Han havde en Keiserpibe i Munden og de Tydske Aviser for sig.

"En Priis Tobak?" — raabte nu en Mand, der sad lige for ham. — "Veed De da ogsaa hvad en Priis Tobak egentlig betyder?"

"Hvilket Spørgsmaal?" svarede den grønne Mand.

"O, min Herre! Spørgsmaalet er vigtigere end De troer. De maa vide, Emnet for min Doctordisputats paa 10 Ark var intet uden en simpel Priis Tobak. Jeg veed nok at man, naar man vil betegne en Tings ubetydelige

Værd, betjener sig ofte af det Udtryk: det er ingen Priis Tobak værd. Men netop dette beviser det Vaklende i saadanne Almeensætninger. Jeg skal godtgjøre, at en Priis Tobak betyder langt mere end man sædvanligen troer, men dertil udkræves baade psychologiske og philosophiske Grunde. Vel er det sandt, at Snustobak dagligen gaaer mere og mere af Brug; men dette skal dog ikke afholde mig fra, at gjøre Dem opmærksom paa, af hvilken Vigtighed en Priis Tobak ofte er i det daglige Liv."

"Naar De i en Audiencesal seer, at den Mand, som De gjør Deres Opvartning hos, tager sig en Priis, saa kan De være vis paa, at denne Priis betyder, enten at han allerede har bortlovet hvad De søger om, eller at han er kjed af at høre længere paa Deres Forestillinger."

"Naar en Doctor ved Sygesengen med en meget betænkelig Mine tager sig en Priis, saa kan De være vis paa, at han kjender ligesaa lidet til Sygdommen, som den Tobaksdaase, hvoraf han tog Prisen. Leger han endnu oven i Kjøbet med Daasen, og dreier den rundt i Haanden, saa kan De jo før jo heller bede den Syge at befale sig Gud i Hænder, thi Kong David har sagt: "det er bedre at falde i Guds Hænder end i Menneskenes", — og, da Doctorer i Almindelighed ere skrøbelige Mennesker — end i Doctorers."

"Naar een af vore Skuespillere tager Tobak, saa kan De være vis paa,

at han ikke tilgavns har lært sin Rolle. Man vil paastaae, det er en gammel Overtro blandt Skuespillere, at de derved søge at komme Hukommelsen til Hjelp; thi ved at pirre Nerverne i Næsen pirres ogsaa Nerverne i Hjernen, og denne fælles Pirring virker da omsider paa Hukommelsen. — En Tydsk Skuespiller, som engang spillede Grev Appianis Rolle i Emilie Gallotti, var kommet i Staa, da han skulde sige: Perler betyde Taarer. Men han var ikke raadvild. Han tog sig en Priis, og strax huskede han paa Perler, — han tog atter en Priis, — og huskede paa betyde, — atter en Priis, og der fremtraadte — Taarer! Han slog nu med den flade Haand paa sin Gulddaase, og gjentog meget pathetisk: Perler betyde Taarer! Tilskuerne brast vel i Latter istedetfor Taarer, men Tobakken havde dog hjulpet Skuespilleren ind i hans Rolle igjen. Det er sært nok, at endnu ingen er faldet paa den Idee, at oprette en Tobaksboutique ved Indgangen til vort Theater."

"Naar en Præst eller offentlig Taler tager sig en Priis midt i hans Tale, saa er det det samme som om han vilde sige: hører Børnlille! jeg veed ikke hvad jeg skal sige. Af denne Aarsag føre de fleste offentlige Talere en stor Tobaksdaase med sig."

"En Priis Tobak er ogsaa et reent Fripas, til at gjøre Bekjendtskab med enhver paa offentlige Steder, og mangt et Menneske har ofte kun en eneste Priis Tobak at takke for det Bekjendtskab, der grundfæster hans Lykke. Jeg kjender en Mand, der, uagtet han ikke eier en Hvid, bestandig fører en stor Gulddaase med sig, som han søger at faae laant hos en og anden Ven. Denne Mand har ved sin Tobak skaffet sig det vidtløftigste Bekjendtskab. En Priis Tobak har gjort ham bekjendt med Grever og Baroner. Kommer han paa Parterret, saa spørger han sin Sidemand: "behager De en Priis Tobak," — kommer han paa andre offentlige Steder, saa gjør han det samme, kort, hans Priis Tobak baner ham Veien til alles Bekjendtskab, og han har vidst at forskaffe sig mange Tusinde saadanne Snustobaksvenner."

"At Snustobak er et probat Middel til at skjærpe Tænkeævnen, derom er der neppe nogen Tvivl. Næsten alle afsindige Mennesker, det vil sige saadanne, der have fixe Ideer, som de bestandig tænke paa, bruge Tobak i en meget høi Grad. Aarsagen dertil er meget naturlig. De have en dunkel og næsten dyrisk Forestilling om, at Tobakken styrker deres Tænkekraft, og da de nu finde saa stor Behag i at forfølge deres fixe Ideer, hvilket netop udgjør deres Galskab, saa snuse de Tobak i Forhold til den Heftighed, hvormed de hænge ved deres Ideer."

"Det er overalt stor Skade, at Tobakken' som vore Forfædre gjorde saa meget af, forkastes saa ganske i vor forfinede Tidsalder. Fine Folk ansee det ordentlig for gemeent, at tale om Tobak, og endog den Papirsdaase med Tobak, som man ikke for længe siden præsente-

rede det læsende Publicum, gjorde ikke synderlig Lykke."

"Det første jeg agter at forære min Søn, naar han skal træde ud i den vide Verden, skal være en Tobaksdaase, saa brillant som mueligt — af pure Guld og besat med Diamanter — naar han veed at bruge sin Daase rigtig, saa er han en holden Mand."

O, Kjøbenhavn! Du alle Viisdomskilders Kilde! I dit Skjød allene kan Grandskeren faae sin Kundskabstørst lædsket. — Jeg glemte nu alt det Optrækkerie, jeg plagedes af underveis hos egennyttige Gjestgivere; thi i denne Forelæsning over Tobakken, havde jeg allerede faaet fuldkommen Valuta for det Halve af mine Penge.

Advarsel.

Onsdagen den 23 Oct., om Formiddagen, kom et velklædt ungt Menneske ind til mig, under det Paaskud, at ville kjøbe en Brystnaal. Jeg havde ingen færdig, som anstod ham, men vel under Arbeide, og han forlangte derfor at see paa disse. Det traf sig just, at jeg var allene hjemme, og medens jeg gik ind i et andet Værelse, for at hente Brystnaalen, fandt den foregivne Kjøber Leilighed til at putte adskilligt til sig, som hængte i Vinduet, hvilket jeg hændelsesviis blev vaer ved at see igjennem et Vindue, som gaaer ind til Stuen. — Jeg gik nu ind for at vise ham de Brystnaale jeg havde i

Arbeide, lukte Døren af, og fordrede, at han skulde lade sig visitere, hvilket han efter nogen Vægring ogsaa beqvemmede sig til. Under denne Visitation fremkom der adskilligt, som han havde hos sig; men da jeg ingen havde i Nærheden, som kunde være mig behjelpelig i at faae ham hæftet, saa tvang jeg ham til at udlevere det han havde taget, og jog ham nu med en lille Irettesættelse paa Døren. — Det samme har været Tilfældet hos en anden Guldsmed her i Staden, og det anmeldes derfor, paa det Vedkommende kunde vogte sig for saadanne Kjøbere *).

A. Møller, Guldsmed.

*) Udgiveren kan ved denne Leilighed ikke undlade, at gjentage, at han vil være enhver, som beærer hans Blad med Bekjendtgjørelser, særdeles forbunden. De indrykkes uden Betaling, og han skal med Fornøielse rette Stilen, naar det gjøres fornødent. Skulde der være en og anden, som ikke kan opsætte sine Tanker skrivtligen, saa behage man kun at anmelde det mundtligen i det Bogtrykkerie, hvorfra dette Blad udgaaer, da der er føiet den fornødne Anstalt til, at saadanne Anmeldelser strax kunne blive optegnede. Naar de indleveres inden Tirsdag Morgen Kl. 9, og inden Løverdag Morgen samme Klokkeslæt, skulle de, om Indholdet gjør det nødvendigt, uopholdelig blive indrykkede i det Blad, som udgaaer samme Dag.

Udgiveren.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. Den 27 Oct. døde her i Kjøbenhavn Frue Charlotte Catharine Andersen, født Hauber, en Kone, som med Føie fortjener Plads i et Billedgallerie for lærde Danske Fruentimmer. Hun havde i sin Ungdom af naturlig Tilbøielighed til Videnskaberne studeret i Forening med sin Broder, den afdøde Secretair Hauber. Hun forstod Græsk og Latin og de fleste levende Sprog, og besad overhoved mange Kundskaber og en udbredt Læsning, som hun indtil sin sidste Levetid fortsatte med utrættelig Iver. Hun var den, der tilforn corrigerede alle de Avertissementer i fremmede Sprog, som indrykkedes i Adresseavisen. Hun var med alt det en meget god Huusmoder, og forenede med en uddannet Forstand et godmodigt Hjerte. Enhver, som kjender hende offrer hendes Minde vemodige Taarer, og hun kan tjene til Beviis paa, at et Fruentimmer gjerne kan besidde mandlige Kundskaber, uden at mangle qvindelige Dyder. Hun opnaaede en Alder af 71 Aar.

Den Regn, som vi nu have faaet, kan ikke betales med Guld, endskjønt vi trænge til mere. Landmanden sukkede efter den. Ikke den halve Sæd har hidtil været saaet, og Jorden var saa fortørret, at al udsaaet Sæd fordærvedes i Jorden og ikke kunne komme op.

Man har hidtil troet, at Sælhunden, uagtet den besad en temmelig Qvantitet Hjerne, dog var meget dum. D. Gall har under sit Ophold her i Kjøbenhavn været saa heldig, at faae en levende Sælhund. Han har med den ham egne Iagttagelsesaand lagt nøie Mærke til den, og erfaret, at den tvertimod er et meget klogt Dyr.

Den berømte Loder har fundet de fleste af D. Gall's Erfaringer stadfæstede, og man vil med det første læse hans Stadfæstelse paa Prænt.

Ogsaa i Aar seer man i Kjøbenhavn adskillige Sorte, der, efter Sædvane ere fulgte som Matroser med vore Ostindiefarere. De stakkels Mennesker fryse her som om det kunde være i Grønland, og indhylle sig i alle de Pjalter, de kunne faae fat paa. En af dem havde nylig faaet sig en heel Kjellingehabit, og gik saaledes klædt, som et Fruentimmer paa Kjøbenhavns Gader.

Under 14 f. M. er for Hertugdømmet Holsteen udkommet et Patent, hvorved Generalqvarteermester, Generalmajor v. Bintzer, er bemyndiget til at reqvirere alt Slags Befordring, for de fra et til andet Sted commanderede Militaire, som Øvrigheden paa Foreviisning af dertil meddeelte Autorisation, uopholdelig hos Vedkommende skal assistere, ligesom og de Ordonancer, der maatte tage Feil af deres bestemte Vei, paa Forlangende, ligeledes ufortøvet skal gives en Veileder, uden nogen Godtgjørelse eller Betaling.

Et Patent for Hertugdømmene af 26 Oct. bestemmer, at ingen, som beklæder noget Embede i Retten, maa befatte sig med Advocaturen, under hvad Navn eller Paaskud det end maatte være.

Man veed nu, at den i Holsteen camperende Danske Armee, bestaaer af 24,000 Mand.

Den Franske Skuespiller la Vilette, der i forrige Sommer erhværvede sig saa meget Bifald, ved sit Spil, hos det Kjøbenhavnske Publicum, især ved sin fortrinlige Basstemme, er i disse Dage kommen tilbage til Hovedstaden. Siden hans Afreise fra Kjøbenhavn har han opholdt sig i Petersborg, hvorhen han ogsaa agter at reise igjen med adskillige af det forrige Stockholmske Skuespillerselskab.

I Hovedstaden arbeides der paa et Fyrtaarn, som skal opsættes paa Langeland.

Det Wedel-Jarlsbergske Theater paa Sortebrødre Gaard ved Nestved, som nu ventes til Odensee, skal siden sidste Vinter have forbedret sig særdeles meget, og være blevet forøget med de bedste Subjecter af det Schwarziske Selskab fra Helsingøer.

Hr. E. O. Friling vil udgive en original Samling caracteristiske Stykker for Claveer eller Pianoforto, under Titel af: Amusement (hvorfor ikke Underholdning?) for Damer. Den stikkes i Kobber af Hr. Angelo. Subskriptionen modtages hos Lose & Comp. i Boldhuusgaden, og hos Samleren paa Nytorv 139. — Hr. Sønnichsen har udgivet adskillige musicalske Nyheder, nemlig Claveerudtog af Favoritarien i den gamle Borg: Tage Verden 2c. (en nydelig Vise og det bedste Stykke Meubel i den gamle Borg); de 5 Skaaler, en Selskabssang af D. Frankenau, Rodo Polonoise for Fortepiano; de tre første koste 12 ß. Stykket, og den sidste 24 ß.

Hr. Auditeur Lange har udgivet en Anciennitetsbog for Kjøbenhavns borgerlige Infanterie, som desuden indeholder adskillige mærkelige Ting.

I de offentlige Tidender raabes der endnu bestandig, uden at man veed hvem Raaberen egentligen er, paa en Person af den Jødiske Nation, som man i en Tid af 25 Aar — siden 1783 — ikke har villet udbetale en Fordring paa hans afdøde Kjereste, fordi der kun stod et Døbenavn under Beviset, og man frygtede for, at Pengene kunde fordres af hendes Creditorer. Efter at man har negtet Manden Betaling i fem og tyve Aar, vil man, at han skal melde sig inden sex Uger, og truer ham i modsat Fald med, at udbetale Summen til Jødernes Ældste, som igjen skulle uddele den blandt de Fattige. Det hele Avertissement synes at være sammensat af Galimathias.

En Mærkværdighed for Naturforskeren er det, at efterat man i endeel Aar ingen Torsk havde i Svendborgs Fiskevande, eller i det mindste saare sjeldent, at en Torsk ansaaes for et Vidunder og solgtes langt dyrere end i Kjøbenhavn, indfandt denne Fiskeart sig omtrent for tre Aars Tid siden, ikke lidt efter lidt, men paa engang i Mængde. En Dreng, som var ude at fiske, forbavsede Byen ved en Mængde herlige Torsk, som han kom hjem med efter et kort Ophold paa Vandet. Siden den Tid opholder den sig i Svendborg Fjord, og fiskes deraf i en saa betydelig Mængde, at to til tre Fiskeqvaser fra Kjøbenhavn forsynes dermed. Den er af den skjønneste gule Art.

En Isländer, som for 5 Aar siden dræbte sin Kone, har i Midten af October mistet Hoved og Haand i Christianssund. Dette der saa uvante Syn virkede saa stærkt paa nogle af Tilskuerne, at de faldt ned af Klippen og bleve beskadigede.

D. Gall begyndte i Torsdags sin tredie Cursus paa Eilersens Collegium for omtrent 60 Tilhørere.

Udenlandske Efterretninger.

Ved sin Ankomst til Göttingen besøgte D. Gall sin Modstander Osiander, der ikke allene havde angrebet hans Lære, men endog hans Person. Den Aabenhed, hvormed Gall talede til ham, og forestillede ham, at han havde misforstaaet ham, satte i Førstningen Osiander i Forlegenhed. Han blev snart D. Gall's Ven, og forærede ham endog adskillige mærkelige Hjerneskaller.

Hvad man allerede i forrige Numer formodede, er nu virkelig gaaet i Opfyldelse. Kjernen af

den Østerrigske Armee er bleven slaaet af de Franske. 24 Timer efter Fægtningen ved Wertingen, hvor de Franske Tropper toge 12 Østerrigske Batailloner, paafulgte et Slag ved Günzburg. Marchal Ney lod sin Armee rykke frem; Østerrigerne modsatte sig den, og Prinds Ferdinand ilede i egen Person til Hjelp for at forsvare Staden, men forgjeves. Broen blev indtaget med Storm, og Privatbreve, som ere komne til Kjøbenhavn, melde, at dens Erobring har kostet langt mere Blod, end man forestiller sig, og at dens Forcering har megen Lighed med Bestormelsen af Broen ved Lodi. Østerrigerne synes at have værget sig som Løver, men enhver Kraft i Naturen er en høiere Kraft underordnet. De angrebe tre Gange, men maatte trække sig tilbage, da Prinds Murat ankom om Natten i Burgau med en Reserve-Armee og derved afskjar dem. Endelig faldt d. 16 Oct. Ulm i de Franskes Hænder, og derved fik de 34,000 Krigsfanger. Denne Seier var Frugten af to Dages Fægtning, nemlig d. 15 og 16 Oct. Foruden disse bleve endnu 10,000 Østerrigere tagne til Fanger ved Herlingen. Der gives nu ingen Østerriger mere i Schwaben. — Et Corps paa 12,000 Mand, som efter General Macks fuldkomne Nederlag, flygtede til Nördlingen, blev forfulgt og fanget af Prinds Murat, som ogsaa forfulgte et andet Corps paa 6000 Mand, der tog Veien til Würzburg. De Franske have saaledes 60,000 Fanger, 30 Generaler, hvoriblandt Prinds Lichtenstein og Overgeneral Mack, Krigscassen, 736 Canoner, Faner ꝛc. i deres Magt. En Armee paa 80,000 Mand er bleven opløst i ikke fulde otte Dage, og Erkehertug Ferdinand maatte redde sig ved at forlade Ulm førend Beleiringen. I Fægtningen var han omringet, og undkom ved at kaste sig paa en fangen Officiers Hest, som han havde laant. Ogsaa Memmingen er bleven tagen af de Franske Tropper og Besætningen, der bestod af 6000 Mand, gjort til Krigsfanger. 3000 Mand af det 10,000 Mand stærke Corps, hvormed Erkehertug Ferdinand reddede sig saa godt som han kunne, ere blevne grebne i Flugten af Prinds Murats Tropper. Saaledes lyde i det Hele de Franske Efterretninger. Men dette Østerrigernes Nederlag var, efter Østerrigske Beretninger, langt

fra ikke Virkningen af nogen Feighed. Svækkede ved de foregaaende enkelte Fægtninger, som de bestandig tabde Folk i, skilte fra deres Fædreneland ved de Franskes Overgang over Donau ved Donauwärth, hvorved desuden deres Armee, som ikke hang sammen ved nogen Forbindelse, blev deelt i to Dele, hvoraf den største umuelig kunde faae nogen Undsætning; sammenpræsset af Omstændighederne i en lille Strækning Land, hvis Grændser vare omgivne deels af neutrale, deels af fiendtlige Lande, som de umuelig kunde trække sig tilbage i, lige for sig en talrig og overlegen fiendtlig Armee, i Ryggen Rhinen, paa venstre Side Würtemberg og Baden, deres Modstanderes Forbundne, paa høire det neutrale Schweiz — i saadan en ulykkelig Forfatning var et tappert Forsvar det eneste Middel til at opbie Russernes Ankomst i Bayern. Men d. 14 f. M. bleve de saaledes omringede paa alle Kanter, i den hele Linie fra Memmingen til Ulm, at endog deres tappreste Modstand var frugtesløs. I den Wienske Hoftidende klages især over, at de Franske Tropper have betraadt den neutrale Preussiske Jordbund, for at forhindre Østerrigernes Forening med Russerne. Men man kan neppe paastaae, at Østerrigernes Indrykkelse i Bayern, just var overeensstemmende med Neutralitetens Love. — Keiser Napoleon handlede midt i sin Seir meget høimodig. Han frigav alle Generalerne paa deres Æresløfte: ikke at tjene mere i denne Krig. Overgeneral Mack, hvis Fangenskab og Befrielsesmaade i forrige Krig endnu er i frisk Minde, tilskrives nu den hele Østerrigske Armees Nederlag, og det hedder endog, at denne ulykkelige Mand har skudt sig ihjel. Den Franske Keiser har ikke villet indlade sig med ham i nogen Underhandling. — Omtrent paa samme Tid, da alt dette er foregaaet i Schwaben, maa der i Italien være forefaldet blodige Optrin; thi General Massena havde Ordre, at angribe Erkehertug Carl imellem d. 11 og 12, men endnu har man ikke havt Efterretninger angaaende noget Slag.

Staden Ulm, som de Franske have erobret, ligger ved Donau og har 15,000 Indb., som for det meste ere lutherske. Den har for nærværende Tid ingen Fæstningsværker. Den derværende Münsterkirke er meget berømt og er een af de største Kirker i Tydskland. Her er et berømt Gymnasium; Staden har især betydelige Linnedvæverier og Garverier; Handelen er ikke ubetydelig og Seiladsen paa Donau vigtig. Til Staden hører et District af 17 □ Mile med 20,000 Indb.

Keiseren af Rusland er d. 22 Oct. ankommen til Berlin, for at besøge det Kongel. Hof. I Vogelsdorf blev han modtaget af Kongens Brødre, Prindserne Heinrich og Wilhelm i Hertuginden af Holstein-Beck's Lystslot. Efter at have tøvet der noget, satte Prinds Heinrich sig ved Siden af Keiseren i Vognen, og kom, under Indbyggernes Fryderaab, til Berlin, hvor han blev modtaget af Kongen, Kronprindsen og Prinds Friedrich. Ved denne Leilighed fortjener det at erindres, at det nu er omtrent 100 Aar siden, at Ruslands største Keiser, Peter den Første, var i Besøg her i Kjøbenhavn.

Keiser Napoleon har sendt Staden Paris de otte Faner, der bleve tagne ved Wertingen, som en Foræring, med den Erindring, at det var dens Gouverneur, som anførte de Tropper, der erobrede disse Faner.

Coffardieflaaden fra Jamaica og Lewadsøerne, bestaaende af 134 Seilere, er lykkelig ankommen ved de Engelske Kyster.

Den anden Afdeling af den Russiske Armee, bestaaende af 20,000 Mand, er ankommen i Böhmen.

Hovedqvarteret for den Preussiske Armee, som Førsten af Hohenlohe commanderer, kommer til Erfurt, Hovedstaden i det preussiske Forstendømme af samme Navn, i Thüringen. Foruden denne Armee og den i Nedersachsen og Westphalen, tilsammen 130,000 Mand, med hvilken den Churhessiske og Chursachsiske forener sig, er der endnu en fjerde stor Armee ved Berlin og i Mark. Men om denne store Magt nogensinde vil komme til at fægte imod Frankrige, derom tvivle Politikerne. Keiserens nærværende Ophold i Berlin, kan maaskee ogsaa bidrage til at give Krigsoperationerne en anden Vending. Russerne vedblive vel at marchere og samle sig, men det synes at gaae temmelig langsomt, og hidtil har endnu ikke en eneste Russer været i Fægtning med nogen Franskmand.

Preussen har den 25 Oct. taget Staden Hannover i Besiddelse. Om Morgenen Kl. 5 blev der slaaet Generalmarch og Løgterne tændte. Den hele Franske Garnison forsamlede sig Kl. $7\frac{1}{2}$ paa Paradepladsen, og marcherede derpaa, under militair Musik til Hameln. Borgerne besørge Garnisonstjenesten, og der findes her ingen Fransk Militair mere. Dagen derpaa forlode de Franske igjen Hameln, under militair Musik, sløifede Bygningerne og fældede Træerne omkring Staden. Paa de Hannoverske Grændser staae Preussiske Tropper. De forrige Churhannoverske Embedsmænd ere formelig blevne indsatte igjen i deres Embeder, og det gamle Churhann. Vaaben, som de Franske havde nedtaget, blevne opsatte igjen.

En Marineofficier i Paris, navnlig Cayeux, har opfundet en Svømmemachine, som han kalder Scuirasse, og som han havde indsendt til Nationalinstituters Bedømmelse. Dette havde udnævnt nogle af sine Medlemmer, i hvis Overværelse Cayeux gjorde et Forsøg i Seine, hvor han endog svømmede imod Strømmen. Machinen er $7\frac{1}{2}$ Diametres lang, og man kan endog affyre et Gevær i Vandet, naar man har den paa.

Indenlandsk.

Biskop Bøiesen har indsendt til Cancelliet et af ham forfattet Haandskrivt, som indeholder et Forsøg til Forbedring i den offentlige Gudstjeneste, med det Ønske, at det maatte trykkes efter Collegiets Befaling, paa det tænkende Religionslærere kunde, førend Sagen forelægges H. M. Kongen til Resolution, faae Leilighed til at fremsætte deres Betænkning derover. Kongen har nu besluttet, at Skrivtet maa trykkes; at Biskop Balle, Justitsr. C. E. Lassen, og Prof. Münther skulle sammentræde i en Commission, for at bedømme dette Forslag og de Betænkninger, som der skrivtlig maatte blive tilstillede, eller udkomme i Tryk, og derpaa forestille Cancelliet, hvorvidt dette Forslag er antageligt eller ei. Det skal dernæst omsendes til alle vore Biskopper, og dersom de ville gjøre Erindringer desangaaende, kunne disse indsendes til Commissionen, indtil Slutningen af Sept. 1806. Commissionens Forestilling maa tilstilles Cancelliet inden Udgangen af Dec. 1806.

Grev Danneskjold Samsøe og Grev Holstein, have frivillig renunceret paa det i Lovens 1 — 6 — 11 Grevskabernes Birkedomme tillagte Privilegium.

Auctioner.

Huse og Gaarde. D. 4 Nov. Bogtr. Oettingers Huus (sidste Gang). — d. 8 Nov. Raadmand Langes Gaard (sidste Gang). — d. 8 Nov. Bredeværk (sidste Gang). — d. 11 Nov. Bager Trochmans Gaard i Dragøe.

Skibe. D. 5 Nov. paa Børsen Galeasen Anna Margaretha (45 Com. L.) h. Petresch & Kragh.

Varer og Effecter. D. 4 Nov. h. Dich i Laxegaden 315. — d. 4 Nov. i Frederiksdal (paa Kreature, 100 Lindetræer til Meubelarbeide). — d. 4 Nov. paa Børsen, 235 Fade St. Croix Sukker, Fortegnelsen faaes i von Hemmerts Gaard. — d. 5 Nov. paa Børsen 25 Fustager isl. Stumpe-Tælle, circa 30 Skpd. h. Hyllested & Gandil. — d. 8 Nov. paa Børsen 175 Casser Sukker Candis, 12 Fustager Eddike. h. Petresch & Kragh. — d. 5 Nov. paa Børsen 1 Balle med 501 Stk. Cambrix (havereret) h. Heckscher.

Heste. D. 4 Nov. to brune Vognheste, omtrent 9 Aar gamle, i von Hemmerts Gaard paa st. Kjøbmagerg.

Bøger. D. 4 Nov. Biskop Jansens Bogsamling, Studiistr. 116.

Gaarde, som ere tilfals.

En Bryggergaard, hvis Bryggerie kan forpagtes eller bruges til egen Drivt. Kjøberen kan boe huusfrit og endog have noget tilovers. Der behøves kun at udbetales 4 a 5000 Rdlr., anv. h. Johnsen, Pilestr. 99. — Steenholm paa Østerg. 25, anviser 1) et lidet Huus i en nærsom Gade; 2) et Huus, hvori der længe har været drevet Spekhøkerhandel; 3) et Huus i Nærheden af Nørreport, som sælges under Assurancen og hvori der kun udbetales 500 Rdlr. — En Kjøbmandsgaard med 2 Pakhuse, ved Nyhavns Canal, anvises i Borgerg. 183, anden Sal.

Skuepladsen.

Mandagen d. 4 Nov. opføres: Den gamle Borg og Califen i Bagdad. — Tirsd. d. 5: Bagtalelsens Skole. — Torsd. d. 7: Den hemmelige Forlovelse. — Fred. d. 8: De to Brødre.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 7.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 5 November, 1805.

Fyrgetyve Timer i Kjøbenhavn.
(Fortsat).

Aviserne.

— "Hele Regimenter ere blevne nedsablede, — man havde ikke Linned nok til at forbinde de Saarede, — man maatte putte Halm ind i de friske Saar, for at standse Blodet, — 30,000 Mand ere faldne paa begge Sider. En stor, en glimrende Seir!" raabte den grønne Mand i det han læste disse Ord i Avisen. "Hvor stor en Hader jeg end er af al saadan Blodsudgydelse, glæder det mig dog, at" — —

"Glæder?" raabte jeg, som havde staaet den hele Tid saa taus som Loths Kone, da hun blev til en Saltstøtte. — "Glæder? Hvem er De, min Herre! Et Menneske eller en Tiger? — Om det var min eneste Søns Morder, saa kunde jeg ikke glæde mig over, at see hans Blod flyde — og De, — De kan glæde Dem over, at 30,000 uskyldige Mennesker ere blevne dræbte, lemlæstede og mishandlede?" —

Alle de Tilstedeværende forbavsedes og vare tause som Graven. Min Heftighed havde gjort den grønne Mand maal- og vaabenløs, og hans Glæde blev med eet forvandlet til Forfærdelse.

Da mit Blod var kjølnet lidet, indsaae jeg min Ubesindighed. Jeg gik hen til den grønne Mand, og rakte ham min Haand. — "Tilgiv mig, min Herre! jeg er et hidsigt Menneske. Mine Følelser løbe saaledes ofte løbsk med min Forstand, men —"

"De er et ubehøvlet, et uslebet, et upoleret Menneske," svarede den grønne Mand med hiin stolte Mine, hvormed den mægtigere Uretfærdighed pleier at betragte den krænkede Uskyldighed, naar den paa sine Knæe seer sig tvungen til at bede Magten, ikke Retfærdigheden, om Forladelse.

"Ubehøvlet — uslebet — det er sandt — men en redelig, upartisk Mand, hvis Hjerte bløder, naar han seer sine Medmennesker lide! Jeg er kommen her til Kjøbenhavn, for at lære

at agte Mennesket og alt hvad der staaer i Forbindelse med dets Værdighed. Jeg lever i det lykkelige Landlivs Skjød, hvor jeg seer Markens Blomstre pryde Jorden, uden at misunde, uden at forfølge hinanden; hvor den kjæmpestærke Tyr græsser fredeligen ved Siden af det spæde Lam, uden at den fornærmer det i mindste Maade — jeg seer den hele Natur nyde den evige Fred, som hos Menneskene kun er en behagelig Drøm. Vel tager Ræven engang imellem een af mine Høns — vel slaaer Høgen ofte ned i mit Dueslag, og bortfører een af mine bedste Duer. Men jeg veed, at den gjør det for at tilfredsstille een af sine naturligste og største Fornødenheder. Ræven røver mine Høns og Høgen mine Duer, ikke fordi de ere deres Fjender, men fordi de ere nødvendige for dem til at opholde Livet. De dræbe dem saa hurtig som mueligt og paa den mindst smertelige Maade. De sønderlemme dem ikke; de spotte ikke den lidende Natur. Ellers leve Alting i hele Naturriget i største Fred. Den ene Ræv eller Høg dræber aldrig den anden. Derfor ønsker jeg ogsaa, at Menneskene ikke maatte være værre end Høgen og de fleste Rovdyr; derfor smerter det mig altid, naar jeg hører nogen finde Behag i hans Medmenneskers Lidelser, de være forskyldte eller uforskyldte." —

"Men i Krig" — begyndte nu een af Gjesterne, som sad ved Bordet: — "der regner man Menneskers Liv ikke saa nøie. De veed jo nok, at man i Statskonsten kalder hele

Lande med alle de Skabninger, som beboede dem, Statsmachinen. I en stor Machine kommer det altsaa ikke saa meget an paa at udtage nogle Hjul, hvis Savn saa let kan erstattes igjen. Ludvig den Fjortende begyndte engang at fælde Taarer, da man berettede ham, at han havde mistet endeel tusinde Mennesker i et eneste Feldtslag. — "Saa mange Mand" — sagde hans Minister smilende; "leverer Paris, Deres Majestæt, i en eneste Nat."

"Nævn mig ikke denne Minister! Hans Navn være udslettet af de Levendes Erindring, og hans Grusomhed være glemt med hans Minde!" — svarede jeg.

"Men skylde vi ikke Fædrenelandet Alt?" begyndte nu den grønne Mand, som syntes at være bleven forsonet med mig.

"Alt" svarede jeg — "Liv, Blod og Formue! Intet tilhører os mere, naar Fødelandet kræver det. Ligesom Patriarchen bragte sin eneste Søn til Offer, da Gud befalede det, saaledes opoffrer ogsaa enhver sand Fædrenelandsven, var det end sin eneste Søn for sit Fædrenelands Held. Dyret forsvarer jo sine Unger og sin Rede med sit Blod? Skulde Mennesket have mindre Følelse for det Land, som det lever i, som forunder det Ly og Ophold? Naturen har jo forsynet Mennesket ligesom Dyret med Vaaben til at forsvare sig og Sine, naar det angribes. Erindrer De ikke, hvad Schiller saa skjønt siger:

Jedem Wesen ward
Ein Nothgewehr in der Verzweiflungsangst,
Es stellt sich der erschöpfte Hirsch und zeigt
Der Meute sein gefürchtetes Geweih,
Die Gemse reißt den Jäger in den Abgrund —
Der Pflugstier selbst, der sanfte Hausgenoß
Des Menschen, der die ungeheure Kraft
Des Halses duldsam unter's Joch gebogen,
Springt auf, gereitz, wetz sein gewaltig Horn
Und schleudert seinen Feind den Wolken zu.

Naturen selv opfordrer os til at forsvare Fædrenelandets Sag. Men Ordet Fædrenelandet vanhelliges og misbruges alt for ofte.

Jeg kjender Mennesker, der uden mindste Grund, aldrig finde Aviserne interessantere, uden naar de vrimle af de blodigste Efterretninger. Folk, som ved andre Leiligheder yttre den ømmeste Medlidenhed for deres Medmenneskers Lidelser kunne med den største Ligegyldighed, ja endog inderligste Glæde fortælle og høre fortælle de gyseligste Blodsoptrin i de ulykkelige Egne, hvor Krigsluen raser. Det er i mine Øine en Gaade, hvis Opløsning fortjente Psychologernes Opmærksomhed. Jeg for min Deel læser aldrig Aviserne i krigerske Tidspuncter. Franskmænd eller Østerrigere, Russer eller Engelskmænd — ere mig, som Mennesker betragtede, alle lige kjere. Naar deres Blod flyder, bløder mit Hjerte. Er det til Menneskeslægtens Ulykke ikke nok, at Krig er bleven til en Nødvendighed endog i et Aarhundrede, der kalder sig det oplyste; skulde den vilde Krigsaand endog forlede fredelige Mennesker

til at yttre, var det end kun det svageste Glimt af Glæde over Optrin, som — om man end vilde antage dem for nødvendige — saa dybt fornedre Menneskeheden? Vor Tidsalders Mennesker behandle Africas ulykkelige Negere saa umenneskelig, fordi de betragte dem som Barbarer, medens de selv ere stolte af alt hvad kun Barbarer ansaae og endnu ansee for Dyder.

Børsen.

Et af de første Steder, som en Dansk Reisende pleier at besøge i Kjøbenhavn, er Børsen. Det være nu, at denne store Stad virkelig har stor Mangel paa egentlige Mærkværdigheder, eller at enhver Dansk føler en hemmelig Drivt til at see den stolteste Levning af Dannemarks Guldalder — af Fjerde Christians Regjeringstid; nok er det — den første offentlige Bygning, jeg besøgte, var Børsen. — Jeg havde min yngste Søn, Frederik, med mig, og Drengen fik her Lyst til at kjøbe saa mange Ting, at jeg i dette Øieblik havde været en ruineret Mand, om jeg havde opfyldt alle hans Ønsker. Imidlertid vilde jeg dog kjøbe noget for ham. Jeg fik just Øie paa en smuk Kjephest. "Hør, Frederik!" sagde jeg: "du er en stor Dreng; det klæder aldeles ikke, at du leger som et Barn. Det sømmer sig bedre for din Søster Mine. Men et Stykke Legetøi, som du kan gjøre dig saa lystig med, som du vil, skal jeg dog kjøbe for dig. Der — tag denne Kjephest — og rid

omkring paa den saa godt som du kan. Møder du nogen, der siger til dig: Skikker det sig for en Dreng i din Alder at ride paa en Kjephest? saa svar ham: "bedre er det at gjøre et livløst Stykke Træ end mange tusinde Menneskers Liv og Blod til sin Kjephest," — og bliv ved at ride!"

Hos Nürnbergeren fandt jeg mange snurrige Ting, og deriblandt mange Portraiter af store Generaler og store Ministre, kort, af Mennesker, som i vore Dage ere ret i Velten. Da jeg for 25 Aar siden var her i Kjøbenhavn, saae man ikke en Snustobaksdaase — ikke et Kistelaag, som jo Kongen af Preussens Portrait præsenterede sig paa. Den Gang var Nürnbergerens Brædt behængt med General Laudon og General Ziethen, General Schwerin og Gud veed hvor mange andre Generaler. — Alle disse store Helte ere nu glemte. Jeg havde veddet ti mod een, at de havde overlevet Cæsar og Pompejus. Nu staaer en ganske anden Slægt ved Indgangen til Udødelighedens Tempel. Franskmænd, hvis Navne jeg aldrig tilforn havde hørt nævne, prydede nu Nürnbergerens Billedgallerie. Jeg søgte efter den store Friedrich den Anden, hvis Laurbær havde kostet saa meget Blod, — men forgjeves. Hans Billede var ikke at finde. Jeg havde givet en blank Daler, blot for at see denne Mands Contrefei, var det end kun paa den usleste Papirsdaase, men forgjeves. Man svarede mig, at intet Menneske brød sig mere om Friedrich den Anden eller hans Generaler. Her erindrede jeg mig Matthisons Ord:

So vergehn des Lebens Herrlichkeiten,
So entflieht das Traumbild eitler Macht!
So versinkt, im schnellen Lauf der Zeiten
Was die Erde trägt, in öde Nacht!
Lorbeern, die des Siegers Stirn umkränzen,
Thaten, die in Erz und Marmor glänzen.

Men jeg fandt her imidlertid to Billeder, der fortjene en udførlig Beskrivelse. Stikket var usselt, men Ideen ganske fortræffelig. De forestillede to Contraster, nemlig: En Vinteraften i en borgerlig Familie i Aaret 1705 og i Aaret 1805. De vare betegnede med No. 1 og No. 2.

Paa No. 1 saaes en stor Dagligstue, hvor en Huusfader sad ved Bordet, omgiven af sin Kone, sine Børn, og sin Tjenestepige. Han var iklædt en Slaaprok og havde en stor Comptoirhue paa. Han sad og læste i Arild Hvidtfeldts Krønike og fortalde sin Familie Forfædres Bedrivter. Konen havde den Weimarske Bibel, med Billeder i, for sig, hvor hun viste sin yngste Søn i Josephs Historie et Exempel paa sand Broderkjerlighed. Med utvungen, men dog ærbødig Mine, hørte Tjenestepigen, der sad ved sin Spinderok, paa Huusfaderens Fortælling, og man kunde aabenbart see, at han ikke fandt det under sin Værdighed, at sidde ved eet Bord med sin Tjenestepige. I Caminen gnistrede Ilden, og bag ved den sad en graahærdet Olding. Han syntes at glæde sig ved disse

huuslige Scener, og Tilfredshed stod malet i hans ærværdige Aasyn. Selv Trofast sad ved sin Herres Fødder, og syntes at deeltage i denne huuslige Lykke. Viseren paa Stueuhret stod paa $7\frac{1}{2}$, og Kokkepigen traadte ind i Værelset med to Tallerkener fulde med Smørebrød, som formodentlig vare bestemte til Aftensmad. Ved Enden af Bordet sad den ældste Søn og malede et Nytaarsønske, hvormed han formodentlig vilde overraske sin Bedstefader, der sad bag Caminen.

Paa No. 2 saae man en Stue, som var belagt med broderede tyrkiske Gulvtæpper. Alle Meublerne vare af Mahagonietræ. Speilene vare saa lange, at Madamen og Jomfruen kunde speile sig deri fra Top til Taa. I en Atlaskes Sopha sad Madamen i fuld Stads og læste i Abellino, den store Bandit. Tre sire Rollinger kravlede omkring paa den deilige Sopha og tilsolede den med deres smudsige Fødder. Paa Bordet laae en Gibsafstøbning af et Dødningshoved, og ved Siden af samme en tyk Bog om Empirismens Ufeilbarhed, nogle Hefter af Zeitung für die elegante Welt og der Freimüthige. Et af Børnene klippede Billeder af en Bog om den speculative Philosophie, og en lille Bologneser havde fat paa et Værk af Helvetius, som han sønderslæd med Tænderne. I en Krog stode fem Par ny Saffiansskoe med en hosliggende uqvitteret Regning. Klokken var allerede otte, men Tjeneren traadte først nu med Theetøiet ind i Stuen; man maatte slutte heraf,

at Herskabet først agtede at spise til Aften Kl. 11 eller 12. Herren var ikke hjemme. Han var formodentlig i Klubben. Ingen graahærdet Bedstefader sad bag Caminen, thi enten var han allerede død, eller ogsaa ønskede man ikke at plages af den Gamles Knarvurrenhed.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. H. K. H. Kronprindsen bærer nu sit Haar rundt afskaaret, og endeel Officierer af Høistsammes Regiment have fulgt dette Exempel.

D. Gall har i Helsingøer fundet Pesthuset i en beklagelig Forfatning. Fire til fem aldeles ikke farlige Galninger vare indspærrede her, værre end Umælende. Han beklager, at man ikke indfører en humanere Behandlingsmaade i vore saakaldte Pesthuse. — Anm. har allerede i den første Aargang af dette Blad ført billig Anke i den Henseende, men hidtil sandsynligviis — forgjeves.

Den til Petersborg for 3 Uger siden afsendte Cabinetscourer Glas, ventes i disse Dage tilbage til Hovedstaden.

Præsidenten i det Danske Cancellie Hr. Khr. Kaas reiser til Kiel.

Paa en af den Kgl. Svenske Gesandt Khr. Burke indgiven Klage over en Vognmand i Oldesloe, som havde befordret ham til Wandsbeck, er denne sidste bleven dømt til at sidde paa Vand og Brød.

Stephanson klager i Trondhjemsavisen over, at Markedsdagen i Trondhjem, er ansat i Almanakken for det tilkommende Aar til 1 Junii istedetfor 1 Julii. Han mener at dette kunde have ubehagelige Følger, og beder derfor hver Embedsmand at gjøre Almuen opmærksom derpaa.

Ogsaa i Christiania gives nu store Lystfyrværkerier af en vis Joseph Chisi Kornpriserne ere: Østersl. Rug 8 à $8\frac{1}{4}$ Rdlr. Td. Byg $5\frac{3}{4}$ à 6 Rdlr. Td. Havre $3\frac{1}{2}$ à $3\frac{3}{4}$ pr. Td. Hvede 11 à 12 Rdlr. Td. Malt $4\frac{1}{2}$ à 5 Rdlr. Td.

I en Recension har Hr. Prof. Begtrup yttret det Ønske, at nogen her til Lands vilde anlægge et Forstinstitut til Forstelevers Dannelse, thi ønsker en Godseier nu at opdrage paa sin Bekostning et dueligt Subject, for i Tiden at anbetroe ham Opsigten over sine Skove, gives der intet Sted, hvor han kan blive baade theoretisk og practisk underviist i de fornødne Kundskaber. Han maa da lade ham opdrage ved et Forstinstitut i Tydskland, saasom det Hartigske i Dillenburg, i det Gjörschenske i Dessau, eller et andet. Og hvor god en Leilighed gives der ikke hos os til et saadant Institut, f. Ex. i Sorøe, Hirschholm, Haderslev? Dersom man forsømmer at give Landets Godseiere Leilighed, til at faae duelige Forstbetjente dannede til deres Tjeneste, saa ville Landets private Skove for største Delen blive skjødesløst og planløst behandlede. Vel have de værdige Mænd Viborg, Brüel og Schäffer tilbudt en veiledende Haand for Forstelever, men een Mand kan ikke uden fleres Medvirkning opfylde det, som forlanges af Forstinstitutet; han kan ikke heller, formedelst sine Forretninger, udfylde Elevernes hele Tid og tilbørlig beskjæftige dem.

Bidsterup Gods, hvis Eiendomme ligge i Roeskilde og Holbecks Amter, eier og tilhører Hovedstaden 1030 Td. Land Skov, som er bestemt til at indfredes, og Hegnets Længde, som aarlig maa vedligeholdes, udgjør 8067 Favne. Paa Skovareal findes 9155 Egetræer, hule og beskadigede Egetræer 830, Alm: og Ask 2311, Gærdsel 2389 Bønderlæs. — Forstinspecteuren Hr. Kammerraad Brüels Hensigt med Egeskoven er følgende: da der udkræves 200 Aar til Egens fulde Væxt, saa fældes i de første 60 Aar kun Ege af 38 Tommer i Gjennemsnit, i de paafølgende 50 Aar de, som nu holde 20—26 Tommer, paa det at de yngre Sorter kunne i den givne Tidsperiode opnaae de første Eges Alder og Tykkelse. De hule Ege borthugges strax i de første ti Aar. Bøgeskove mener han bør drives i en Tid af 80 til 90 Aar, deels fordi den største Deel af Træerne ikke uden Tab kunne staae længere, deels fordi Grunden er bedre og beqvemmere til Bøgeskov. Rodskudsskoven maa drives i 30 Aar og inddeles derpaa.

Een af vore unge Konstnere har udgivet nogle ret vakkre Prospecter af Staden Kiel fra forskjellige Sider, hvis Beliggenhed, som bekjendt, er ganske romantisk.

Hr. Prof. Begtrup yttrer det Ønske, at vi maatte faae en Skovforordning, som vi, uagtet Skovvæsenets umiskjendelige Forbedring i de sidste Tider, dog saa høiligen trænge til.

I Januarii Maaned næste Aar faae vi paa det Kongel. Theater tre nye Stykker: Huissiterne i Naumburg. — Stratonice. — Den gamle Skuespiller.

D. Gall ender sin tredie Cursus næstkommende Onsdag eller Torsdag, og forlader da uden Tvivl strax derpaa Kjøbenhavn.

Udenlandske Efterretninger.

At der i Horsens i Jylland i mange Aar har levet nogle Russiske Prindser og Prindsesser, som udgjorde et eget Hof og af denne Aarsag kaldtes det Russiske Hof, er almindelig bekjendt. Den sidste af disse førstelige Personer døde for en rum Tid siden. Men Maaden hvorpaa og Aarsagen hvorfor de vare komne did er langt fra ikke saa ganske bekjendt. Det vil derfor neppe være Skilderiets Læsere ukjert, at finde her en authentisk og udførlig Beretning om disse Personers egentlige Skjebne. — Den 18 Oct. 1740, den næstfølgende Morgen efter Keiserinde Anna's Dødsdag, bleve i den unge Keiser, Iwans Navn Geistligheden og Rigets Ypperste sammenkaldte i det Keiserl. Sommerpalais. I deres og Prindsen af Brunsvigs og hans Gemalindes Overværelse aabnede man her den afdøde Keiserindes Testamente, hvori Hertug E. J. v. Biron var udnævnt til Rigscantsler indtil Prindsens 17de Aar. Det blev oplæst af Generalprocureuren, og derpaa bekjendtgjort i Spidsen for Tropperne. Hertugen, der under den forrige Regjering var saa betydelig en Mand, overlod nu den unge Prinds Værelser i den Keiserl. Sommerbolig; Keiserens Forældre, der hidtil havde nydt Alting tilfælles med den Keiserl. Familie, gav han et bestemt aarligt Underhold, og Senatet, som i Begyndelsen af den forrige Regjering, ved Cabinettets Oprettelse havde mistet sin Forrettighed, at være den høieste Domstoel, søgte han at smigre ved at være adskillige Gange tilstede i dets Forsamling. Til Gjengjeld tilbød dette sig igjen at forskaffe ham en aarlig Indkomst af 500,000 Rubler. Da førstelig Durchlaucht syntes at være en for ringe Titel for Rigsregenten, saa gav Senatet ham Titel af Keiserlig Høihed; men den vilde Hertugen ikke antage, førend man

havde tilstaaet den unge Keisers Fader samme Titel. I Begyndelsen var alting ganske rolig; men omsider begyndte man at knurre, thi neppe havde Hertugen regjeret fredeligen i 8 Dage, førend han begyndte at hævde sin Anseelse og betjene sig af strænge Midler, thi da han meget vel følte, at man hadede ham, vilde han i det mindste at man skulde frygte ham. Der forløb ingen Dag, hvor ikke Folk af alle Stænder bleve angivne hos ham som mistænkelige og derpaa arresterede. (Fortsættes).

I Zeitnng für die elegante Welt fortælles en Anecdote, som endmere skal stadfæste at der existerer et Tyvsorgan. En Haandværksmand havde den slemme Vane, at han, hvor han kom hen, rapsede hvad han kunde faae fat paa. I et Slagsmaal fik han for ikke længe siden et dygtigt Slag i Hovedet, som han imidlertid dog blev cureret for. Fra den Tid af mærkede Konen, som altid pleiede at undersøge hans Lommer, for at kunne tilbagelevere Tyvekosterne, at han aldeles havde ophørt med at stjele. Konen, som fandt det besynderligt, gik nu hen til de Folk, han pleiede at komme til med Arbeide, og spurgte dem om de savnede noget, men de svarede, at hendes Mand nu en Tidlang ikke havde stjaalet noget. Endelig erfarede man af Doctoren, som havde cureret Personen, at denne netop havde faaet Slaget paa det Sted, hvor Tyvsorganet har sit Sæde, og paa denne Maade var blevet indtrykt. — Læseren behage at lægge Mærke til, hvor mange Urimeligheder disse faa Linier indeholde: 1) Hvo er saa ufornuftig, at lade arbeide hos et Menneske, naar han i Forveien veed, at han er en Tyv, blot fordi han troer, at Konen selv vil tilbagelevere Kosterne; 2) hvilken Kone er saa taabelig, at røbe sin Mands Tilbøielighed til en saadan Last paa en saadan Maade; 3) hvor vidunderligt er det ikke, at Slaget just skulde træffe Tyven paa det Sted, hvor han havde Tyvsorganet? — Sandelig, saadanne Anecdotmagere skade det Gallske System mere end deres Exempler kunne gavne det.

I Ramsgate, en Havn i Gent, har man nu begyndt med, at bringe den Hannoverske Legion ombord. Men de Skibe, som ere bestemte til at transportere Tropperne, bestaae af 70, og saa mange behøves der ikke til at transportere Legionen. Expeditionens Bestemmelse er derfor hidtil ubekjendt.

Gouverneuren i Ægypten har paa en temmelig lumsk Maade fanget Bayerne. Han indbød dem til en venskabelig Underhandling til Cairo, og da de indfandt sig med deres første Officierer, lod han dem alle myrde, og sendte derpaa deres Hoveder, som Seierstegn til Constantinopel, hvor Storsultanen, efter Sædvane, har ladet dem opsætte paa Murene af Seraillet. Den bekjendte Elphi Bey skal have reddet sig med Flugten.

I Paris gik Pauli og Lemercier nylig op i en Luftmachine, som styredes ved Fløie og et Ror, der ved en simpel Mechanismus vare anbragte paa Ballonen. Da de gik i Veiret førtes de noget af Vinden, men strax derpaa saae man dem styre imod Vinden og ordentlig lavere.

Den Franske Keiser lader nu Fæstningen Ingolstadt, paa egen Bekostning sætte i Forsvarsstand.

De Franske Kugler have ikke anrettet stor Skade i Memmingen; Franskmændene vare saa menneskelige, ikke at skyde med Granater. Af de ny Skandser, som Østerrigerne opførte, vare kun 3 færdige, og 7 andre neppe halvfærdige. Staden manglede Skyts, Munition og Levnedsmidler til at udholde en Beleiring. De Franskes Ankomst var ganske uformodet, og de omringede Staden fra alle Kanter.

Alle Østerrigske Officierer, som gave sig til Fanger i Ulm, kunne, paa General Mack nær, gaae hjem paa det sædvanlige Æresord, ikke at tjene mere i denne Krig førend de ere udverlede.

Hertugdømmet Venedig maa betale en Krigsstyr af 1 Mill. 161,000 Gylden, som skal udredes inden næstkommende Januarii M. Efter den Tid indkræves Skatten ved Execution.

De Svenske Tropper vedblive at samles i Stralsund.

I Franske Blade anføres det som en Besynderlighed, at næsten alle Østerrigske Generaler, som have fægtet imod Keiser Napoleon, synes at have været bestemte til at tages til Fanger i befæstede Stæder. Den gamle General Wurmser blev tagen i Mantua, Melas i Allessandria, og Mack i Ulm.

I det for Østerrigerne saa uheldige Slag ved Ulm, havde Erkehertug Ferdinand og hans 7 Generaler, ikke mere Tid tilovers, end der netop behø-

vedes til at stige til Hest. Man fandt deres Bord dækket.

Da den Franske Keiser passerede igjennem en Mængde fiendtlige Fanger, yttrede en Østerrigsk Oberst sin Forundring over, at Keiseren var saa gjennemvaad af Regn og saa fuld af Stænk, som den ringeste Tambour i Armeen. Efterat een af Adjutanterne havde forklaret Keiseren hvad den Østerrigske Officier havde sagt, lod Napoleon ham svare: "Deres Herre har villet lade mig erindre om, at jeg er en Soldat; og jeg haaber, han vil tilstaae, at Tronen og Keiserpurpuren ikke har bragt mig til at glemme min første Haandtering."

I en Brevverling mellem Churførsten af Bayern og den Tydske Keiser, yttrer den første blandt andet følgende: Deres Majestæt tillade, at jeg i dette Øieblik henvender mig til deres faderlige Hjerte. Min Søn, Churprindsen, opholder sig i dette Øieblik i Frankrige. Da jeg stedse stolede paa Freden, lod jeg ham reise til Italien, og siden til de sydlige Provindser af Frankrige. Skal jeg nødes til at lade mine Tropper marchere, saa er mit Barn forloren (?). Bliver jeg derimod rolig i mine Stater, saa har jeg Tid til at lade ham komme tilbage. Knælende anraaber jeg derfor Deres Majestæt om at tilstede mig Neutraliteten rc. Det Hele er ledsaget med bittre Noter, f. Ex. at Churførsten betimelig kunde ved en Courer have ladet sin Søn hjemkalde; at hans Ømhed over sine Undersaatters Blod dog ikke afholder ham fra at lade det flyde for Keiserens og Rigets Fiender rc.

Senatoren Volney i Paris har meddeelt Academie celtique en Efterretning om et i det Russiske Sprog, af Prof. Pallas udgivet Værk, som sammenligner alle (?) Sprog i Verden, og indbefatter en Sammenligning af 200 Sprog. Han beklager, at man i Rusland, som i andre Henseender dog retter sig efter den Europæiske Cultur, endnu ikke har begyndt at trykke Skrivter med Europæiske Bogstaver.

Tusinde af den opløste Østerrigske Armee løbe nu omkring i Schwaben og Franken, og søge saa godt som mueligt at naae Böhmen. De finde imidlertid i deres Elendighed Understøttelse af medlidende Mennesker. I en Tid af fem Dage passerede over 2000 vaabenløse Soldater igjennem det Erlangske District. Mange af dem ere undgaaede det Franske Fangenskab, fordi de Franske ikke bryde sig noget om dem. Disse Ulykkelige ere i den beklageligste Forfatning.

Blandede Efterretninger.

Den Ostind. Posterpedition sluttes d. 8 d. M. — Bopælsforandring til Veiviseren anmeldes inden d. 24 Novemb. hos Proft paa Børsen.

Offentlige Forelæsninger.

Prof. Olufsen læser i Vinter i det Classenske Agerdyrkningsinstitut over 1) den oeconomiske Machinlære; 2) den oecon. Mineralogie; 3) Atmosphærens Indflydelse paa Jordsmonnet og Planterne; 4) Huusdyrenes oecon. Naturhist. og Behandling. Man melder sig d. 7 Nov. Kl. 2 i det Class. Bibliothek. — Prof. Fümar begynder at læse over det Franske Sprog d. 5 Nov. — Assessor Brorson begynder sine jurid. Forel. d. 6 Nov.

Generalforsamlinger.

D. 6 Nov. i det music. Academie.

Forsamlinger.

D. 6 Nov. Eftermidd. Kl. 5, Repræsentantmøde i Brudegaveselskabet, oprettet 1794, i Kokkegaden 121 B., 1ste Sal. — d. 7 Nov. Eftermid. imellem Kl. 4 og 6, Direct. Møde i det forenede Begravelses-Selskab, Studii Str. 73, 1 Sal. — d. 7 Nov. Direct. og Repræsent. Forsamling i det stigende og arv. Livrenteselskab, St. Peders Str. 151—52.

Auctioner.

Gaarde og Huse. D. 6 Nov. Bryggersvend Schoubyes Huus med 2 Jordlodd. i Roeskilde (første G.) — d. 7 Nov. Mad. Terkeldsens Huus 378 Lt. B paa Chavn (Cond. h. Archivarius Eller (første G.)

Skibe. D. 7 Nov. paa Børsen Jagten Fortuna (9 Com. L.) h. Jocobsen. — d. 8 Nov. en Svensk Fyrrejagt ($24\frac{1}{2}$ Com. L.) h. Petresch & Kragh.

Varer og Effecter. D. 6 Nov. paa Børsen 10 Skp. havar. Hamp, 40 Lp. Fuglefjer h. Herløv. — d. 11 Nov. h. Assist. Hornbech.

Skuepladsen.

Mandagen d. 11 Nov. opføres: Selim. — Tirsd. d. 12: Reisen til Byen. — Tord. d. 14: Den forladte Datter. — Fred. d. 15: Erik Eiegod.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 8.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 9 November, 1805.

Breve over den Gallske Lære om Hjernen og Hjerneskallen.

II.

Jeg har lovet Dem en udførlig Efterretning om D. Gall's Forelæsninger i Kjøbenhavn. Mit Løvte skal jeg opfylde, men om det vil blive opfyldt paa en fyldestgjørende Maade, det maa Tiden lære. At Gall's Opdagelse henhører til een af de mærkværdigste i vort Aarhundrede, derom er der neppe nogen Tvivl, og man kan aldeles ikke finde det besynderligt, at de fleste Mennesker føle en saa varm Interesse for den. Mennesket bør altid være Menneskets første og værdigste Studium. Jeg har fra det første Dieblik af fundet det upassende, at Adskillige have villet spotte over denne Lære, uden at kjende den, især da den i det Hele betragtet er af saa yderst stor Vigtighed. Men jeg finder det ikke mindre upassende, at alle de, som forhen vare dens ivrigste Modstandere, nu med eet ere blevne dens første Forgudere. Denne pludselige og unaturlige Overgang viser, hvor svage Menneskene ere, og hvorledes deres Bifald og Mishag ligner en Chameleon, der hvert Dieblik skifter Farve.

Den Enthusiasme, hvormed Gall er bleven modtagen i Kjøbenhavn, er grændseløs. Hans sjeldne Jagttagelsesaand, hans skarpe Blik paa den hele organiske Natur, hans mange nye og kjekke Ideer fortjente det, men imod hans Philosophie er der meget at indvende. De vil maaskee spørge: hvorledes er det sidste mueligt? Hele Verden, Førster og Adelsmænd, Lærde og Ulærde, alle kappes jo om at høre hans Forelæsninger? Ingen af Tydsklands største Hoveder vove at staae op imod ham, og de, som have gjort det, maatte jo midt i Kampen give sig tabt?" — Alt dette skal jeg efterhaanden søge at besvare, men jeg beder Dem, at forunde mig Tid til at forklare mig paa saa indlysende en Maade som mueligt. Jeg skal for det første søge at besvare de Indvendinger

man har gjort mod den Maade, hvorpaa D. Gall søger at udbrede sin Lære.

"Hvorfor udgiver han den ikke i Trykken, og overlader den til det egentlige sagkyndige og lærde Europa's Bedømmelse? Hvorfor gjør han en Videnskabssag til en Gjenstand for et blandet Publicums Domme? Hvorfor henvendte han sig, især i Tydskland, næsten altid til de Store, ret som om politisk Styrke altid forudsætter Aandsstyrke?"

Disse Indvendinger, som Adskillige have gjort, synes vel ved første Øiekast noget grundede, men ved nøiere Eftertanke finder man, at de ere meget svage. Den, som kjender den lærde Verden, den, som veed, hvorledes mange Lærde styrte løs paa enhver ny Opdagelse ligesom sande Rovfugle, hvorledes de ofte nedsætte og haane den, naar det kun nogenlunde lader sig gjøre, han vil let indsee, at en Mand, som Gall, handler meget rigtigt i, ikke at give sin Opdagelse til Priis for partiske Dommere, og at han, saa at sige, gjør sin Sag til Publicums. Naar han først har Almeenheden paa sin Side, saa følge de Lærde og hele Skaren af Bogdommere nok bagefter. At han henvender sig til de Store, handler han ligeledes meget klogt i. Ved enhver Opdagelse og Reformation er det nødvendigt, at have Mænd af Indflydelse paa sin Side. Allerede Salomon har sagt: Viisdommen bør søge Ly i Guldets Skygge. Dersom Luther ikke havde havt kronede Hoveder til Venner, dersom han ikke havde forenet Re-

ligionens Interesse med Politikens, saa havde han været ligesaa ulykkelig som hans Forgjængere. Hus's Skjebne vilde blevet hans Lod. — At D. Gall reiser omkring og fremlægger sin Lære for hele Verdens Aasyn, er ligeledes meget viseligt. Man veed hvor meget man var ham imod i hans eget Fædreneland, ja at man endog forbød ham at læse offentligen i Wien; man veed hvor vigtigt det er for hans Lære, at berige sig med Erfaringer, som kun kunne indsamles ved Reiser i fremmede Lande. Alt dette er Bevæggrund nok for ham til at reise. At han fordrer et Honorar for Meddelelsen af saa mange skjønne Erfaringer: Frugten af et sjeldent Genie, møisommelig indhøstede Kundskaber, søvnløse Nætter, Aandsanstrængelse og Pengeudgivter, det fortænker ham dog vel neppe nogen? Alle disse Indvendinger falde altsaa bort af sig selv. Fra en anden Side betragtet er det meget gavnligt, at mange Rige og Store saaledes tilskyndes at tænke over Naturen og at fatte Høiagtelse for Videnskabeligheden.

"Men," spørger De: "hvorfor optages han med en saa udmærket Enthusiasme af alle muelige Slags Mennesker, naar der er saa meget at indvende imod hans Philosophie? Hvorfor bestrider ingen offentlig hans philosophiske Sætninger?" — Ogsaa disse Spørgsmaale lade sig meget let besvare.

Der gives to Slags Lærde, som egentlig skulde bestride de Gallske Sætninger, nemlig Anatomer og Philosopher. De første maa til-

staae, at Gall har lært dem Ting, som de aldrig forhen have kjendt noget til. Een af mine Venner sagde nylig til mig: "Efter at denne Videnskab er bleven dyrket i to tusinde Aar, efter at man har sønderlemmet Myriader Hoveder og behandlet saa mange tusinde Syge efter de engang fastsatte Grundsætninger, kommer en Mand og siger: I veed ikke selv hvad I gjør; I har hidtil sønderskaaret Hoveder ligesom eders Kokkepiger sønderskjærer Kaalhoveder! — Anatomerne høre det, folde Hænderne og sige med een Mund: Manden har Ret!" — Siig mig, bedste Ven! bør Anatomernes Dom herefter komme i Betragtning? Nu sige de D. Gall har Ret; om tredive Aar maaskee opstaaer et endnu større Genie og søger med Skarpsindighed at bevise det Modsatte. Hvo indestaaer os for, at de da ikke atter nikke med Hovedet, og sige: Ogsaa I har Ret! De have Snese Gange maattet høre ved Gall's Forelæsninger: "det have Anatomerne hidtil aldeles ikke kjendt noget til!" — Mod denne min Vens Raisonnement kan man imidlertid dog indvende saa meget, at der i Anatomien ligesom i hver anden Videnskab, som en Følge af Tingens Natur, maa kunne gjøres mange tilfældige, skjønt store Opdagelser. Men dersom det ikke kan negtes, at Anatomerne have været saa uvidende i Hjernens Anatomie, som Gall paastaaer, saa røber det rigtig nok, at de hidtil have behandlet denne Videnskab alt for mechanisk.

Tydsklands Philosopher ere, som De veed, for det meste Veirhaner, der efter Omstændighederne dreie sig til alle Kanter. De bygge Systemer ligesom deres Romanskrivere forfatte Moderomaner og deres Modehandlere Pynt. Selv de skarpsindigste iblandt dem kan man ikke kalde andet end philosophiske Modehandlere. For at bestyrke denne Sætning behøver jeg ikke at sige dem andet end at den berømte Fichte allerede har lovet Gall, at lempe sin Philosophie efter hans Lære *). Den, som nu kjender Forskjellen imellem den Fichtiske Philosophie og den Gallske, han maa tilstaae, at Philosophien maa være en Polyp, som lader sig sønderskjære i hundrede Stykker, og ligefuldt bliver Polyp.

Til at skrive for og imod Gall paa en grundig Maade udkræves en Mand, som baade er stor Anatom og stor Philosoph: to Egenskaber, som sjelden findes forenede. Anatomerne ere for det meste ligesaa svage i Philosophien, som Philosopherne i Anatomien. Men om der end fandtes en saadan Mand, saa vilde han neppe træde frem mod Gall saa længe som denne ikke lader sin Lære offentlig trykke. Gall kan om han vil — jeg siger derfor ikke at han gjør det — paastaae i Dag, hvad han forkaster i Morgen, og saaledes omvendt. Han kan bestandig sige: det har ikke været min Mening; det Udtryk har jeg ikke betjent mig af ꝛc. ligesom han overalt ved sine Forelæsninger alt

*) Det er Gall's egne Ord.

for ofte siger: "det er kun saaledes i Almindelighed, i det Hele taget &c." et Udtryk, som altid lader en viid Mark aaben for Undtagelser. Den, som derimod lader noget trykke imod ham, kan ikke frafalde sin Mening og beraabe sig paa, hvad han har meent eller ikke meent. Hans Sætninger staaer paa Prent, det vil sige uforanderlig for hele Verdens Øine. Jeg skal oplyse det med et Exempel. I et lille Skrivt, som Prof. Steffens har skrevet om den Gallske Lære, siges at Gall antager negative Organer. Nu siger Gall i sine Forelæsninger: "det er urigtigt: jeg har aldrig sagt, hvad Steffens lader mig sige: jeg har sagt, der gives negative Egenskaber. Jeg kan aldrig begribe, hvorledes en Mand af Steffens Cultur kan paastaae sligt!" — Hvorledes skal man nu afgjøre Striden: skal man lade optage et Vidneforhør i Halle, for at overtydes om hvilket Udtryk, der blev brugt? Det er deels for vidtløftigt, deels for usømmeligt i den lærde Verden. — Dette fraregnet bruger Gall ikke altid de lemfældigste Yttringer mod sine Modstandere. Ogsaa i Tydskland har man ikke bifaldt den Djervhed i Udtryk, som han ofte tillader sig mod enhver, der er af modsat Mening.*) De seer altsaa, at ingen fand stor

*) Det eneste, som kan undskylde denne Djærvhed, er den inhumane Maade, hvorpaa hans Modstandere hidtil have behandlet ham. De have ganske tilsidesat den Agtelse, som man skylder en Mand af Gall's Aand og Fortje-

Mand saa let kan vove nogen alvorlig Dyst mod Gall's Lære, saa længe som denne ikke er trykt, og de Sætninger, der bestrides, ikke kunne documenteres.

Det er tillige altfor vanskeligt, at fælde nogen bestemt Dom over Gjenstande af saadan Vigtighed, naar man blot hører dem mundtligen og kun en eneste Gang. Ganske anderledes er det, naar man har Bogen for sig, og kan recapitulere, hvad man ikke tilbørlig har fattet. Endog det opmærksomste og skarpsindigste Menneske er ikke istand til uafbrudt at følge en saadan Talers Ideegang. Ogsaa om det endog var mueligt for Forstanden, saa kan Øret dog sjelden følge den. Det mundtlige Foredrag medfører desuden altid et Slags Illusion. Man prøve det f. Ex. med en Tale, den vil for det meste gjøre et ganske andet Indtryk, og opvække ganske andre Domme, naar man hører den fremsige paa en Talestoel, end

nester af Anatomien. Man har søgt at gjøre hans Organlære latterlig i Folks Øine, som vare for kortsynede til at indsee de store Principer, hvorpaa den er bygt. Dette kunde, i mere end en Henseende, ikke andet end smerte den store Mand, og forlede ham til, under sine Forelæsninger, at tillade sig Bitterheder, som han under andre Omstændigheder aldrig havde betjent sig af. Men saa meget er imidlertid dog vist, at det virkelige Sande og Gode næsten altid vinder ved at have enkelte Modstandere, og at kun uomstødelige Grunde ere de skarpeste Vaaben til at fælde disse.

naar man roligen læser den paa sin Studerestue. Det samme gjelder om enhver videnskabelig Gjenstand, der foredrages mundtligen.

Alt dette uagtet maa Gall's Opdagelse betragtes som et evig mærkværdigt Særsyn i den lærde Verden, og hans Lære vil til alle Tider endog nøde hans Modstandere til at beundre ham.

Alt dette er kun min individuelle Mening. At den vilde behage alle de Lærde, der i eet og alt forgude Gall's Lære, har jeg ikke nogen Grund til at formode. Disse confisquere alt, hvad der ikke er fortoldet efter deres Tarif. Men jeg siger med Congrave:

Criticks he knows, for this may damn his books,
But he makes feasts for friends, and not for cooks *).

D. Gall's Maade at foredrage sin Lære paa, er ganske fortræffelig. Den fortjente at fremsættes som et Mønster for offentlige Lærere. Det er ikke Veltalenhed, men Tydelighed, som han især lægger Vind paa. Alt, hvad han siger, fremsættes paa en saa indlysende Maade og er saa nøie lempet efter de fleste Menneskers Fatteævne, at man virkelig maa beundre hans Inductionstalent. Jeg smigrer mig med, at De endog i de Ideer af hans Lærer, som jeg meddeler Dem her i mine Breve, just ikke vil savne Spor dertil. Men De maa ikke vente

*) Konstdommerne, veed han, vil desaarsag fordømme hans Skrivter, men han gjør Gjestebud for Venner, ikke for Kokke.

Dem her nogen udførlig Fremstilling af Organlæren; thi den hverken vil eller kan interessere Dem i Deres Stilling. Medens jeg hørte Galls Forelæsninger, optegnede jeg ikke et eneste Ord, fordi jeg indsaae, at dette vilde forstyrre mig i min Opmærksomhed og hindre mig i, fuldkommen at følge hans Ideegang. Men jeg har derimod brugt den Methode, hver Gang, jeg kom hjem fra en Forelæsning, at optegne Hovedideerne, især de philosophiske, med Galls egne Ord, og disse Ideer er det, som jeg i de følgende Breve skal have den Ære at meddele Dem. Deres rc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger. I Onsdags endte D. Gall sin tredie Cursus, og samme Dags Aften reiste han til Kiel. Under sine Forelæsninger sagde han, at han i sin Tid agter at udgive et djærvt Værk om Fængslerne, som han næsten allevegne har fundet yderst usle.

Stephanson klager meget over, at der endnu gives Folk i Norge, som lægge Hindringer i Veien for Kokoppernes Udbredelse, og ere taabelige nok til at troe, at Vaccinationen er et Indgreb i Guds Bestyrelse. Saaledes havde man nylig i Trondhjem et Exempel paa en Kone, som kom ind i en velhavende Borgers Huus, og da man just talde om denne Punct, yttrede hun stor Frygt for at miste sine Børn i Kopper. Manden forsikkrede hende, at det nu ikke havde nogen Fare med Børnekopperne, thi dem kunde man nu ganske undgaae, og fortalde hende, at han nylig havde vaccineret sine Børn, og at de ei engang havde været syge. Nu korsede Konen sig og sagde: ak, min Gud, det lader jeg vel være; det vilde jo være, at gribe ind i Guds Beskikkelse! Nogen Tid derefter bleve hendes Børn syge af naturlige Kopper, og det ene af dem døde.

I den Hempelske Avis læses følgende: Der streifer nu atter en Person om i Landet, og fører en Konst-Pige med sig, som han har lært Dannemarks Landkort. Han giver sig tillige af med at spaae Folk af Hænderne. Ligesaa indfinder der sig ved Makederne i Smaakjøbstæderne nogle Optrækkere med Perspectiver og Lotterier, hvor menig Mand lokkes til at søge sin Lykke, men naturligviis ved Directeurens Omsorg tømme deres egne Lommer for at fylde hans. Moraliteten lider meest ved saadanne Omløbere, da de ved deres ublu Snak søge at lokke og more, paa det deres Konstgreb kunne gjøre desbedre Virkning. To saadanne Optrækkere bleve nyligen ved Politiets Aarvaagenhed opkapprede paa Odensee Kræmarked.

Udenfor en Gibsers Gaard her i Kjøbenhavn saae man i disse Dage adskillige Kjellinger ꝛc. med største Iver og Opmærksomhed afskrive de Numere, som findes paa de med Organer betegnede Gibshovedskaller, der laae i Vinduet. De stode i den Tanke, at dette vare Hoveder af lykkelige Lotteriespillere, og agtede derfor at tage de paategnede Numere i Tallotteriet.

Dette Aars sildige og vanskelige Høst samt tidlig indtrufne Vinter vil, saavel for Kjøbstædssom Landmanden have meget skadelig Indflydelse, hvis Virkninger først ret ville vise sig næste Aar. Neppe kan man antage, at $\frac{1}{10}$ Part af den sædvanlige læggende Vinterrug i Aar er bleven nedlagt, og denne endda heel fordærvet og svang. I Fyen, hvor en Tønde Sæderug for nærværende Tid betales med 12 Rdlr., paastaaer endda Bonden, at han taber betydelig derved.

Det Luftsyn, som d. 23 f. M. saaes i Omegnen af Hamborg er ogsaa bleven seet af Reisende i Fyen ved Faaborg Kanten. Det viste sig først som en Ildkugle, dalede i vertical Linie, og blev stedse større ved dets Nærmelse mod Horizonten, hvor det omsider sprang og udspyede en Mængde Raketlignende Ildmaterie, der i en Tid af omtrent ti Minuter var synlig. Vognens Raslen tillod ikke, at høre Knaldet ved Explosionen.

Agenten i Harwich har faaet Ordre fra den Engelske Generalpostmester, at den Engelske Paketbaad ikke skal gaae mere til Husum, men til Curhaven. Den første Postsæk afgik did den 1 Nov.

Planen og Tegning til det nye Daarehuus*) i Kjøbenhavn ere aldeles færdige. Vor fortjente Justitsraad Bang skal have den fornemste Deel i begges Udarbeidelse. Man har hverken sparet Møie eller Bekostning for at forskaffe sig Efterretning fra Europas fornemste Stæder angaaende Indretninger af den Natur, og det Danske Daarehuus vil i sin Tid forene alle hines Fuldkommenheder, uden at besidde en eneste af deres Mangler. Efter Planen skal der indrettes rummeligere og lysere Værelser for de Afsindige; de skulle efter en Engelsk Indretning have et Slags Trøier paa, som bagtil ere saaledes bundne med Baand, at de ikke kunne bevæge Armene, uden for saavidt det er nødvendigt for dem. Derved sættes man istand til, at lade mange af dem paa visse Timer af Dagen spadsere omkring i den fri Luft, hvilket er saa yderst vigtigt for saadanne Syges Helbredelse. Menneskevennen har i den Henseende nu intet andet Ønske tilovers, end at denne fortræffelige Plan ret snart maatte blive udført.

Udenlandske Efterretninger.

Keiser Napoleon sagde til de Østerrigske Generaler, som han lod kalde til sig, medens den fiendtlige Armee defilerede: "Mine Herrer! Deres Herre fører for nærværende Tid Krig med mig. Jeg tilstaaer Dem aabenhjertig: jeg veed ikke, hvorfor jeg slaaes; jeg veed ikke, hvad man egentlig vil, at jeg skal gjøre. Mine Hjelpekilder bestaae ikke i denne ene Armee. Og skulde end det være Tilfældet, saa vilde baade jeg og min Armee, endnu tilbagelægge mangen Vei. Men jeg beraaber mig paa Beretningen fra Deres egne Fanger, som nu drage igjennem Frankrige. De ville med egne Øine see, hvilken Aand, der besjeler mit Folk, og hvorledes det kappes om at fægte under min Fane. Dette er Fortrinet af min Nation og min Stilling. Paa et Vink ville 200,000 Mand frivillig begive sig herhid, og om 6 Uger ville de være gode Soldater. Jeg vil raade min Broder, Keiseren af Tydskland, at skynde sig at slutte Fred. Jeg attraaer intet paa Fastlandet. Krigsskibe, Colonier og Handel er det, som jeg vil have, og dette er gavnligt saavel for ham som for os."

(Fortsættelse.) Under Hertug Birons Regentskab, i hvilken Periode, han kun var syssel-

*) Almindelig, men urigtig kaldet Pesthuus.

fat med at forsøge sin Magt og personlige Sikkerhed, var Residentsen kun bleven lidet eller rettere sagt aldeles ikke forskjønnet. Det eneste Gode han stiftede og hvorved han søgte at gjøre sig yndet, bestod deri, at han i fire Maaneder fritog Undersaatterne for at betale Kopskat. Strax efter Hertugens Arrestering blev d. 9 Nov. 1740, endnu førend Dagbrækning, den hele Begivenhed bekjendtgjort i hele Staden, og alt hvad der var af Rang, fik Ordre, at komme til Hoffet. Efterat man havde lykønsket den Keiserlige Familie, forsamlede der sig et overordentlig Conseil, i hvilket man besluttede, at anmode Prindsessen om, at paatage sig Regjeringen, under Titel af Storførstinde, i det Keiserlige Barns Mindreaarighed. Da hun havde samtykket heri, og faaet Andreasordenen paa, blev efter Messen, under Canonernes Løsning, afsjungen et Te Deum i Hofcapellet, og derpaa blev Storførstinden hyldet. Prinds Anton Ulrich, Storførstindens Gemal, blev udnævnt til Generalismus, Grev Osterman blev Storadmiral o. s. f. Endnu samme Dag blev der afsendt Courerer saavel til alle Rigets Provindser, som udenlandske Hoffer, med Efterretning om hvad der var forefaldet. Under Regentinden Anna kom i Julii 1741 et Tyrkisk Gesandtskab og strax derpaa en persisk Gesandt fra Thachmas Kuli Chan, (siden efter den bekjendte Schach Nadir), til Petersborg, hvor han fik Audience. Hans Følge bestod af 2000 Personer; han havde tillige 12—14 Elephanter med sig. Denne Gesandt, som var nær beslægtet med Schachen og Overstaldmester, havde meget anseelige Foræringer med sig, især en Mængde meget store uslebne Diamanter, som Schachen havde frataget Mogol. Disse Foræringer vare af Værdie tre Millioner Rubler. — Den 13 August 1741, Keiserens første Fødselsdagsfest, publiceredes Krigserklæringen mod Sverrig, som først havde brudt med Rusland. Medens Feldtoget aabnedes meget heldigen for Rusland ved Erobringen af Wilmansstrand (Sept. 1741), herskede i Petersborg Uenigheder imellem Prinds Anton Ulrich og hans Gemalinde. Den sidste havde gjort Vicekantsleren Grev Goloskin det Forslag, at erklære sig for Keiserinde og bestige Tronen. Denne Plan skulde udføres den 7 Dec., Storførstindens Fødselsdag; men ved Hjelp af sin Livchirurg L' Estoc, den Franske Minister Marquis de la Chédardie, som under-

støttede Prindsessen med Penge, og 2 til 300 Soldater, bemægtigede Elisabeth Petravona sig Natten imellem d. 24 og 25 Tronen. I Spidsen for de sidste begav hun sig i Stilhed til det Keiserlige Vinterpalais, og lod alle Indgangene besætte. Prinds Anton Ulrich og hans Gemalinde bleve, tillige med deres Børn, Iwan og Catharina, samt deres Amme, arreterede. Klokken 3 om Morgenen var alting forbi, og Elisabeth vendte nu som Keiserinde tilbage til sit Palais. Den arreterede, kort forhen saa betydelige Familie, blev derpaa bragt til Keiserinde Elisabeths Palais, hvor hver for sig blev bevogtet i forskjellige Værelser. Næste Dag bleve Greverne Münnich, Ostermann, Goloskin og Løwenwolde arreterede, og strax derpaa landsforvist, efterat Tropperne allerede om Morgenen havde hyldet den ny Regentinde. Keiserinden flyttede strax derpaa til det Keiserlige Vinterpalais. Hertug Anton's ulykkelige Familie med dens Tyende bleve i Begyndelsen, under en Escorte af Gardesoldater, ført af Overpolitiemesteren, General Soltikow, som allerede under Keiserinde Anna havde beklædt denne Post, til Citadellet i Riga, hvor man indsluttede den. Derfra kom den til Dünamünder-Skandsen, og i Aaret 1743 til Cholmogori, en bekjendt landsbyagtig Stad i det Archangelske Statholderskab paa en Øe i Dwina. Her døde Storførstinden d. 8 Martii 1746 i Barselseng. Hendes Legeme blev bragt til Petersborg og bisat i Klosterkirken Alexander Newsky. Hendes Gemal, Hertug Anton Ulrich af Brunsvig, døde 1776. Efter Forældrenes Død bestod den efterladte Familie af Prindserne Peter og Alexi Antonowish og Prindsesserne Catharine og Elisabeth Antonowna. Foruden disse efterlod Hertugen endnu naturlige Sønner og Døttre. Disse Ulykkeliges Skjebne rørte Catharine den Anden. Efterat Enkedronningen Juliane Marie havde bestræbt sig for at udvirke deres Frihed, bleve begge de efterladte Prindser og Prindsesser i Sommeren 1780 sendte paa en Keiserlig Fregat til Dannemark, hvor man anviste dem Horsens til Opholdssted. Keiserinden medgav disse Ulykkelige 200,000 Rubler til deres Equipering, og Brillanter og Peltsværk af det Keiserlige Cabinet. Hun forærede dem til deres Bosættelse i Horsens 60,000 Rubler, og betalte aarligen til deres Hofstats Underholdning 32,000 Rubler, Elisabeth Antonowna,

den forstandigste blandt Børnene, græmmede sig over hendes Adskillelse fra hendes Halvsøstre, som vare blevne tilbage i Rusland, fik en Pension, og døde 1782. Prinds Alexi, født 1746, som ved sin Blidhed havde erhvervet sig saa megen Yndest i Horsens, at hele Byen sørgede over hans Død, fulgte 1787 sin Søster i Graven. Prinds Peter, født 1745, er ogsaa død. — Prinds Iwan *) blev et Offer for et Oprør 1764, som en Lieutenant Morowitsch havde stiftet, for at befrie ham.

Krigsberetninger.

Siden det sidste vigtige Feldtslag er der, saa vidt man hidtil veed, ikke forefaldet noget vigtigt. Russerne vare d. 15 ankomne i Passau (i den Bayerske Kreds); Fæstningen Oberhaus er af Østerrigerne bleven opfordret til at overgive sig til Russerne, og da dette blev nægtet, befrygtede man et fiendtligt Besøg. De Franske ere med forcerede Marcher rykkede op mod Floden Inn, hvor 45,000 Mand Russer have forenet sig med det Kienmayerske Corps og med de fra alle Kanter tililende Østerrigske Forstærkninger. Man kan saaledes regne, at de kunne møde de Franske og Bayerske Tropper med 80,000 Mand, altsaa med en efter al Sandsynlighed for svag Magt. Endeel af Bernadottes Corps skal allerede være gaaet over Inn. Nogle mene, at næste Feldttog vil aabnes af tre Franske Armeecorpser, som nu staae i Forbindelse. Den venstre Fløi, under Prinds Murat, skal trænge frem i den sydlige Deel af Bøhmen; Centrummet, under Keiser Napoleons egen Anførsel, angribe Positionen ved Inn ved Wassenburg, og den høire, under Marchal Soult, true Tyrol og betrygge Armeen i Ryggen mod fiendtlige Udfald fra dette Østerriges naturlige Bolværk. Andre paastaae, at de Franskes Plan er, at erobre Salzburg, for derved at faae Tyrol i Ryggen, at skaffe sig igjennem Kärnthen en Forbindelse med Massena, og omringe Erkehertug Carl. — Der er maaskee allerede i dette Øieblik forefaldet et blodigt Slag. — Den Franske Armee i Italien, under Marchal Massena, har erobret Broen ved det gamle veroniske Slot. Østerrigerne bleve for-

*) Der blev præget Mynter med Iwans Billede, men saavel disse som de med Peter den Tredies Portrait bleve i Elisabeths og Catharina den Andens Tid under stræng Straf forbudne.

drevne fra deres Stillinger, mistede 7 Canoner, 14–15,00 Mand, som bleve tagne til Fanger, og ligesaa mange, som deels faldt, deels bleve saarede. — Preussen vedbliver endnu at være neutral, men den Russiske Keisers Ophold i Berlin, og den af den Preussiske Consul i Engelland udstædte Bekjendtgjørelse, at intet Preussisk Skib, som opholder sig i Engelland, skulde gaae til nogen Fransk eller Hollandsk Havn, fordi der kunde være Fare at befrygte, har hos adskillige opvakt Gisning om, at maaskee Preussen kunde slaae sig til Østerrigsk og Russisk Partie. — General Mack er kommen tilbage til Wien, og det hedder, at han har medbragt Fredsforslag. Han har i sit Fangenskab adskillige Gange havt lange Samtaler med Keiser Napoleon. Men det lader, som disse Fredsforslag, i det mindste i dette Øieblik neppe ville blive tagne i Betragtning, thi Østerrige tilstaaer i sin Hoftidende vel at Tabet ved Ulm har været føleligt og sørgeligt, men hverken afskrækkende eller afgjørende, da det Østerrigske Monarchie har endnu Hjelpekilder nok til at bøde paa dette Tab og forsone sig med Lykken. — Prinds Murat, som er bleven udnævnt til Hovedanfører for den Armee, der skal fægte paa den venstre Donaubredde, og under hvem Generalerne Bernadotte, Lannes, Soult &c. staae, havde d. 25 sit Hovedqvarteer i Neumarkt i Egnen af Regensburg. Keiser Napoleon havde d. 25 Oct. sit Hovedqvarteer i München.

Auctioner.

Gaarde. D. 14 Nov. Formidd. mellem 9–11, Huset No. 378 Lt. B paa Christiansh. Torv (2den Gang).

Skibe. D. 13 Nov. paa Børsen et Svensk Jagtskib, h. Petresch & Kragh.

Varer. Paa Børsen: d. 12 Nov. 450 Td. Bergens Sild, h. Herløw. — d. 15 Nov. i Huset No. 89 ved Nybørs et stort Partie Sælskind og Rævesskind.

Bortforpagtning.

D. 20 Nov. Formidd. Kl. 10 Tømmerpladsen No. 2 uden for Vesterport fra Januarii 1806 først paa 6 Aar og siden paa Fæsterens Livstid.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 9.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 12 November, 1805.

Breve over den Gallske Lære om Hjernen og Hjerneskallen.

II.

I sin første Forelæsning søgte D. Gall at bevise, at Mennesket fødes med bestemte Anlæg, og at disse ved Opdragelsen og udvortes Omstændigheder kunne modificeres, men at Mennesket desuagtet ikke bliver andet end det, Naturen har bestemt det til. Helvetius paastaaer vel, at vi fødes alle eens, og at kun Opdragelsen og sammenstødende Omstændigheder give enhvers Caracteer en egen Retning. Men vi see aabenbart, at det ene Menneske fødes med udmærkede Naturanlæg fremfor det andet. Den berømte Mozard besad allerede i sit fjerde Aar det største Talent for Musik, og hans endnu levende Søn kunde ligeledes allerede som Barn spille de vanskeligste Concerter. Den unge Roscius saae i sit trettende Aar første Gang et Skuespil, og debuterede strax derpaa med største Bifald. Man indvender, at man har fundet adskillige Mennesker vilde i Skoven, og at disse altsaa, dersom vore Anlæg vare medfødte, maatte kunne lære Alting, endskjøndt Erfaringen beviste det modsatte, da de vare dumme og sløve, og aldeles ikke oplagte til at lære noget. Men Gall paastaaer, at han har selv havt Leilighed til at lære at kjende saadanne Mennesker, og at han har fundet, at de enten af Naturen i en eller anden Henseende have været sløve, eller at de, naar dette ikke var Tilfældet, kunde lære Alting. Han har gjort den Erfaring, at de saakaldte Skiftinger rc. vare i Almindelighed Børn af en naturlig slet Organisation eller Legemsconstitution, og netop af denne Aarsag vare blevne forsømte i deres Børneaar, da man overlod dem til sig selv. Om end et saadant Barn havde nydt den bedste Opdragelse,

vilde det dog ikke blevet mindre sløvt. Han har i et Hospital i Tydskland truffet en Kone, som var bleven fundet i en saadan forvildet Tilstand, men hun laae bestandig til Sengs og i et Slags Dvale (See Anm. 1.).

Gall indlader sig aldeles ikke paa at bestemme Sjelens Væsen eller Sæde. Det overlader han aldeles til Methaphysikerne; men han vil blot bevise, at Sjelens Hovedforretninger gaae for sig i Hjernen, og at denne altsaa er Sjelens **Organ**, eller, om man saa vil kalde det, Værksted. Det er en gammel Sætning, at Mennesket, blandt alle dyriske Skabninger, besidder den største Deel Hjerne, og til Exempel fremviste Gall Hovedskallen af et stort Sviin, hvori Rummet for Hjernen var meget lidet. En Stud, hvis Hovedskal er meget stor, har dog kun en ringe Qvantitet Hjerne, og det samme er Tilfældet med mange andre Dyr. Men man indvender, at f. Ex. Elephanten, der, som man paastaaer, har tre Gange saa megen Hjerne som Mennesket, altsaa burde være tre Gange saa klog, og at Kaskelotten: en Fisk, der næsten er saa stor som en Hvalfisk, og ligeledes skal have en stor Qvantitet Hjerne, maatte være meget klog, endskjøndt den er dum. Ogsaa om Sælhunden har man paastaaet, at den er meget dum, uagtet den besidder en temmelig Deel Hjerne. Men Gall har i Kjøbenhavn havt Leilighed til at faae en levende Sælhund, og han har fundet, at den tvertimod er et meget sluu Dyr. Haller har derfor antaget, at det egentlig kom-

mer an paa Nervernes Forhold til Hjernemassen; jo flere Nerver, des mere Forstandsævne. Uagtet nu den menneskelige Hjerne, i det Hele betragtet, udgjør $\frac{1}{30}$ eller $\frac{1}{35}$ Deel af hele Legemets Vægt, og man altsaa allerede af denne Aarsag kunne tillægge Menneskets Hjerne et stort Fortrin for Dyret, saa antager Gall dog, at det ved Bestemmelsen af Hjernens Størrelse ikke blot kommer an paa dens Forhold til Legemet, men fornemmelig paa dens enkelte Dele. Han har tillige fundet, at de egentlige Sandseredskaber ikke have deres Sæde i Midten, men i Omkredsen af Hjernemassen, og at denne Deel virkelig er større hos Menneskene end hos Dyrene (Anm. 2.).

At Sjelens **Organ** virkelig har sit Sæde i Hjernen sees deraf, at den mindste Beskadigelse af denne Deel forstyrrer Sjelens Forretninger, og at der **uden** Hjerne aldeles ikke lader sig tænke noget Liv. Man seer hos Børn, at Hjernen er blød og lasket, at den med Aarene bliver fastere, og at Forstanden derved tiltager, ligesom den med Alderen aftager, fordi den indtørres og forhærdes. Man har hidtil antaget, at de, som have Vand i Hjernen, altsaa enten aldeles mangle den, eller besidde den i en fordærvet Tilstand, uagtet de ligefuldt kunne tænke, ja endog ofte ere meget kloge. Men alt dette beviser intet. Gall har anatomeret saadanne Hoveder og fundet, at Hjernen her blot **udfolder** sig, men at den iøvrigt er fuldkommen tilstede (Anm. 3.). Vel har Geheimeraad Walther paastaaet, at

Gall blot har fremkonstlet denne Udfoldning, men den berømte Loder i Halle har fundet Gall's Erfaring stadfæstet, og man vil med det første kunne læse hans Betænkninger paa Præmt. Adskillige Forfattere have anført endog mange Exempler paa Mennesker, hvis Hjerne var forstenet og som desuagtet kunde tænke, men Gall negter alle disse foregivne Kjendsgjerninger aldeles, og paastaaer, at han, hvis man kan bevise en eneste af dem, i Øieblikket vil opgive sin Lære. Vel kan et Been voxe ind i Hjernen og forstyrre dens Forretninger, men det beviser iøvrigt aldeles intet. Det kan vel ikke negtes, at man kan udtage endeel af Hjernen, som f. Ex. ved Beskadigelser i Hovedet ofte er Tilfældet, uagtet Mennesket just ikke døer, men at det efterlader en Svækkelse i Tænkeævnen, og at saadanne Mennesker i Almindelighed faae en Sindssvaghed, det stadfæster Erfaringen. Det er altsaa vist, at der hvor der er total Mangel paa Hjerne, lader der sig heller ikke tænke noget Liv, og at Sjelens Organ har sit Sæde i Hjernen.

Men der gives tre Slags Liv: 1) det animaliske (dyriske), 2) det organiske og 3) det vegetabiliske (Planteliv). Planterne have, som bekjendt, et Slags Liv, ja endog et Slags Fornemmelse. Hos Mennesket er det animaliske Liv det Liv, som styres af den fri Villie. Alle de Organer (Redskaber), som høre til det animaliske Liv ere dobbelte. Vi have saaledes dobbelte Øine, dobbelte Øren, dobbelte Arme

og dobbelte Fødder. Man kan indvende, at vi ogsaa have dobbelte Lunger, men disse høre baade til animaliske og organiske Liv. Alle de Organer, som høre til det organiske eller vegetabiliske Liv, ere derimod enkelte, som f. Ex. Maven, Leveren &c. Hjernen med sine Dele, som ogsaa hører til det animaliske Liv, er derfor dobbelt, thi den lader sig dele i to Parter. Herimod har man indvendt: naar Hjernen og dens Organer ere dobbelte, saa maatte jo ogsaa deres Forretninger, eller vore Forestillinger være dobbelte? Men af samme Grund kunde man jo spørge: vi have jo to Øine, to Øren, hvorfor see og høre vi ikke Alting dobbelt? Gall mener derfor, at vi kun see og høre med et Øie og eet Øre, og at især det høire besidder den meste Kraft. Naar man lægger nøie Mærke dertil, og den, som har et godt Syn vil endog finde det strax, saa seer man, at det høire Øie altid er noget større end det venstre. Det har ligeledes mere Kraft end det venstre. Naar man gaaer vil man altid kunne dreie den høire Fod mere ud end den venstre, og Børn bruge endog ofte strax den høire Haand. Fuglene f. Ex. kunne, som man let indseer, aldrig see med begge Øinene, thi de sidde alt for dybt i Hovedet, og de dreie det derfor saa tidt, naar de søge noget. Naturen samler sædvanligen de fleste Kræfter paa høire Side. Saaledes have skrutryggede Folk i Almindelighed Puklen paa høire Side, og der er ingen Tvivl om, at man ved Gnidning, Legemsøvelse, og det saakaldte

Hængen, vilde kunne bringe mere Kraft i den venstre Side, og derved helbrede saadanne Mennesker for saadanne Legemsfeil. Der gives ogsaa Mennesker, som ere døve paa det ene Øre og kunne høre med det andet. I Wien var der en Bonde, der paa den ene Side af Hovedet var meget fornuftig, men paa den anden bestandig troede, at en heel Flok Bønder vilde anfalde ham. I lysere Timer tilstod han selv, at han var syg eller svag paa den ene Side af Hovedet. Der gives saaledes ogsaa Migraine eller Halvhovedpine, hvor denne Svaghed kun har sit Sæde paa den ene Side. Gall har i Wien aabnet Hovedet af en Dreng, som havde faaet et Slag i samme, hvoraf han døde. Han fandt den ene Halvdeel af Hjernen ganske ubeskadiget, men den anden derimod inflammeret. Havde denne Dreng beholdt Livet, vilde han uden Tvivl blevet forrykt paa den ene Side og fornuftig paa den anden. Man finder ogsaa meget ofte Mennesker, som ere lam paa den ene Side &c. Den Sætning, at man kun seer med eet Øie, har allerede Cuvier anført. Den Idee, at vi have en dobbelt Hjerne, er, efter Gall's egen Tilstaaelse, ikke heller ganske ny; allerede Hippocrates, og efter ham Haller, har berørt denne Punct; men man har bestandig forkastet deres Mening. Mange Philosopher have paastaaet, at det f. Ex. kun er Øiet i Forening med hele Legemets Organisation, ikke Øiet allene, som seer. Gall er omtrent af samme Mening, men han paastaaer, at Hovedorganet for Synet har sit bestemte Sæde i Øiet. (Fortsættes.)

Anmærkninger til det Foregaaende.

1) Den sande Aarsag, hvorfor Mennesker, der findes vilde i Skove, ikke kunne lære noget, er nok snarere Mangel paa Lyst end Mangel paa Evne. Det samme er Tilfældet med alle uciviliserede Mennesker. De have almindeligen en uovervindelig Afsky for al vor Opdragelse og Underviisning, og deres eneste Ønske er, at kunne vende tilbage til deres forrige Levemaade. Den Hollandske Gouverneur paa Cap, van Stael, tog engang en Hottentot til sig som Barn, og lod ham opdrage i den christelige Religion og efter Europæiske Sæder. Man klædte ham prægtig; lærte ham adskillige Sprog, og han gjorde de heldigste Fremskridt. Han blev siden sendt til Ostindien, hvor han blev brugt med Nytte i Compagniets Tjeneste, men da han efter sin Tilbagekomst til Cap besøgte nogle Hottentotter, der vare beslægtede med ham, fattede han den Beslutning at aflægge sin Europæiske Dragt og igjen at tage et Faareskind paa, vendte saaledes tilbage til Fortet, med en Byldt, hvori hans Klæder fandtes, og sagde til Gouverneuren, i det han overleverede ham den: tilgiv min Herre! at jeg for stedse aflægger denne Dragt. Jeg frasiger mig for bestandig den christelige Religion. Jeg har besluttet, at leve og døe, overeensstemmende med mine Forfædres Sæder og Religion. Den eneste Naade, jeg udbeder mig af Dem, er den: at De vil lade mig beholde det Halsbaand og den Dolk, jeg bærer. Jeg vil bære disse af Kjerlighed til Dem. Uden at oppebie Gouverneurens Svar, gav han sig paa Flugten, og man saae ham aldrig mere paa Cap. — I Paris havde man for nogle Aar siden fanget i Skoven et forvildet Pigebarn, der havde ført et reent dyrisk Levned, og som kunde klavre op i Træerne og løbe med samme Hurtighed som et Dyr. Man

begyndte paa at ville undervise og opdrage det, men inden man vidste et Ord deraf, tog det Flugten og man saae det aldrig mere. I Kjøbenhavn har man allerede havt Grønlændere; man behandlede dem med største Omhed og fornøiede dem paa alle Maader; men de sukkede ligefuldt efter deres forrige Levemaade, og man maatte omsider ogsaa sende dem hjem. Det samme har ligeledes været Tilfældet med det Lapplandske Ægtepar, som man for ikke længe siden havde ladet komme til Wien; hvor meget man end søgte at gjøre dem Livet behageligt og overøste dem med Foræringer, sukkede de dog efter deres kjere Lappland. — Dette, ikke Organisationen, er Aarsag i, at vi ofte finde saadanne vilde Mennesker sløve og ulærvillige. Deres Sløvhed voxer med deres Længsel efter at vende tilbage til deres forrige Levemaade. Hos det vilde Menneske kalde vi ofte en saadan Egenskab Sløvhed, og hos det cultiverede Hjemvee. Iøvrigt er der aldeles intet Spørgsmaal om, at jo det vilde Menneske ligesaa godt som det civiliserede er istand til at lære alt, hvad dets Organisation gjør det skikket til.

2) De Ideer, som Gall her fremsætter, ere i Grunden ikke nye. I et lidet Skrivt: L'homme machine, à Leyde 1758 hvori Forf. søger at godtgjøre, at Mennesket ligesom Dyrrt kun er en Machine, siger han S. 21 om Hjernen: i det Hele betragtet er Dannelsen og Sammensætningen af de firefødede Dyrs Hjerne omtrent den samme som hos Mennesket. Den samme Figur, og samme Disposition findes her overalt, paa det nær, at Mennesket blandt alle Dyr er det, som besidder meest Hjerne og den meest krumbøiede (tortuosus). Aben, Elephanten, Hunden, Katten ꝛc. ere de Dyr, som heri meest ligne Mennesket, thi man finder hos dem samme graduerede Analogie ꝛc.

3) Imidlertid vil dette dog altid kunne give Anledning til mange Indvendninger imod den Gallske Lære. Om vi end vilde antage det for aldeles afgjort, at saadan en Hjerne virkelig udfolder sig, saa kan man dog endnu altid spørge: naar Forstandens Forretninger fuldkommen beroe paa Hjernens locale Forfatning, saa maatte jo en saadan unaturlig Udfoldning, der dog maa betragtes som en Forstyrrelse i det Hele, ligeledes forstyrre Forstandsforretningerne? Kan en alt for tyk Hjerneskal, efter Gall's egen Forsikkring, frembringe Afsindighed, saa maatte jo en alt for tynd og udspendt, forenet med en udfoldet Hjerne, ligeledes frembringe en Forstyrrelse i Tænkeevnen? At det sidste ikke er Tilfældet behøver intet Beviis. Man har her i Kjøbenhavn et Barn paa 13 Aar, som Gall forevisste sine Tilhørere. Uagter dette Barn skal have omtrent 9 Pund Vand i Hovedet, og Hovedskallen er dobbelt saa stor som et andet Menneskes (altsaa halv saa tynd eller dobbelt saa stærkt udspændt), er dette Barn dog ganske fornuftigt. Det er vel svagt paa Legemet, men ikke paa Sjelen.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Tre af vore bekjendte Skribenter agte fra Nytaar af, at udgive et Qvartalskrift under Titel af Journal for Dannemarks Koner og Piger.

Stephanson fortæller, at han for 5 Aar siden har bøxlet et lidet Sted i Nærheden af Trondhjem. Dets hele Størrelse er kun 20 Mælinger (en Mæling er 50 Alen i Qvadrat), og det er særdeles bakket og brat. Han kjøber ingen anden Giødsel end den, han og hans Familie omhyggelig sammensparer hjemme, og dog har han paa dette Stykke Jord hvert Aar, hvor uheldigt det end havde været, ikke mindre end 15 Td. Korn, 20 à 30 Td. Kartofler og Kaalrabi, og omtrent 15 Grinvogne Hø, hver beregnet til 12 Vog. I Aar har han avlet paa samme Stykke omtrent 20 Td. Byg og

Havre, 10 Grinvogne Hø, 12 Td. Kartofler, foruden 7—8 Td. som Frosten fordærvede, 12 Td. Kaalraabi og omtrent 2 Vog Liin. Man seer heraf, hvor meget man ved Flid og Arbeidsomhed kan aftvinge Jorden endog saa høit oppe i Norge. Men man finder derimod ogsaa Gaarde der, som uagtet de ere 50 til 100 Gange saa store som Stephansons, ikke yde stort mere.

Det er næsten utroligt, hvormange Gjæs der indføres fra Sverrig til Kjøbenhavn. Allerede i dette Efteraar er der indført 8200.

Den 11te ventede man H. K. H. Kronprindsessen til Kiel. En af H. K. Høiheds Hofdamer og adskillige andre Personer, der høre til Høistsammes Hof afreise i disse Dage fra Kjøbenhavn til Kiel.

Noget lidet af en Reisendes Dagbog, i Efteraaret 1805, ikkun som Anmærkninger for ham selv. — 1) Gamle Kjøge Vei fra Valbye forbi Flaskekroen og til Kjøge, kom jeg denne Gang til at passere, og som var første Gang siden den ny Vei er bleven anlagt, altsaa mange Aar tilforn. Formedelst den vaade Sommer var Veien temmelig god, og mindre stødende end den ny. Et ved Veilen, nær Stranden forskjønnet Huus med indhegnede trende Hauger, hvis Grøvtvolde vare beplantede med Piletræer i bedste Vext, tiltrak sig min Opmærksomhed, som noget nyt i denne sandige Egn. Jeg steg af Vognen og gik derind. Eieren var ei hjemme, men i Kjøbenhavn, hvor han boer og har en liden Betjening, som ikkun tillader ham Løverdag og Søndag at see ud til sit Flittigheds-Værk, der efter en udvendig Overskrivt kaldes Veilehuus; men de der boende Huusfolk, underrettede mig om, at Eieren for 4 à 5 Aar siden havde selv indrettet Alt. To Værelser for neden og et under Taget med smukke Vinduer, hvorfra haves en behagelig Udsigt til Østersøen, var for dem selv engang om Ugen; de øvrige underste for et Par Væverfolk, som tildeels deraf ernærede sig. Tre adskilte, men dog sammenstødende Hauger omgave Huset med utallige mange, saavel Gavn- som Frugttræer af udsøgte fine Sorter, foruden andet Busk- og Blomsterværk i frodigste Vext, flere end 4000. Min Forundring derover i en saa øde Sandegn, blev afløst ved Fortællingen, at nemlig Eieren, i det første Aar havde ladet Sand og Stene paa disse Haugestykker afføre, og fylde Veien udenfor dermed, og da derunder fandtes en horizontal Flade af Leerbund og Muldjord 3 à 4 Qvarteer fra Sandgræs-Skorpen, saa vandt han derved det passelige Jordmon for Træplantning og Jordvæxter. Paa et Firetønderlands tilliggende Vænge, har han ladet føre gammel forraadnet Søetang, hvoraf utallige Millioner Læs ligge stinkende, nogle Stæder i Bjerge- og Voldeviis, langs med Kysten fra Flaskekroen indtil Kjøge, samt endog paa den anden Side indtil Strandbroen, og hvilken betydelig Guldmine for Landmændene i disse Egne, dog ikkun saa faa benytte sig af, men enten formedelst Ukyndighed eller ligegyldig for mange tusinde udyrkede Tønder Land, lade ligge unyttet. Naar derimod Halvgaarde og passelige Huse med Jord til, her bleve opbyggede langs med denne fire Mile lange Søekyst, var det en betydelig og reen Gevinst for Staten til Folkemængde, der vilde finde Underhold ved Agerdyrkning, som og for det endmere forsømte Strandfiskerie. — Jeg lagde Mærke til, at der ved bemeldte Huus var plantet tre Eger, som stode i bedste Vext, ligesom og to Bøge, opelskede af Kærne (Olden) foruden Grannetræer ved Haugedigerne herlig var slaaet an, og slutter deraf, at naar denne øde Strækning forstmæssig blev optaget til Dyrkning, vilde Naturen i maaskee en Snees Aar lade see en ønskelig Skov i Møde til Efterslægtens Forhaabning og Trøst. — 2) Kjøgekro er næsten ikke mere til, ikkun nogle af de gamle Huse er staaende og nogle maadelig tillukte Fag, hvilket og kan være ligegyldigt fra Vertshuussiden betragtet. Veien herfra og til den ny Landevei ved Skillingskroen er med 1000 Hjulspor, og vildførende for at træffe et Par af de bedste, naar man vil reise denne ellers unødvendige Vei. — 3) Kjøge By tiltager i Forskjønnelse, og allerede meget lover den udenfor af ny Grundmuur opbyggede Toetage smukke og vel indrettede Herbergergaard, hvis Indvortes, i enhver Forstand, svarer til det Udvortes. Byens Gader ere ikke af den Franske, men snarere af den Spanske Brolægning, thi for ikke at støde sin Fod paa de mange tusinde Ujævnheder, maa man gjøre høie Spanske Hanetrin. Raadstuen har faaet et skjønt Udseende, som dens stolte Udvortes ogsaa fortjener. Havne-Bolværket er et

ærefuldt Anlæg, som uden al Tvivl vil befordre Byens Velstand; men Fiskeriet her, lige for det aabne Hav, er i den elendigste Tilstand. — 4) Haarløw Kroe, som nu meer end før besøges af Reisende, siden den afbrændte Carise blev nedlagt. Mig forekom det og, at Beværtningen var anstændig og Prisen ikke ubillig. — 5) Farøe Kro er et sand Bedested, naar man har været der een Gang, for ei at komme oftere uden sær Nødvendighed. — 6) Vindbyeholts Kro har ved ny Folk og ny Tilbygning, modtaget Forbedring af det saa ofte tilforn paaankede Ubehagelige, og har Anseende til at blive ret Godt. Veien herfra og forbi Bekkeskov, er paa endeel Stæder meget udbedret; dog er en Huulvei et Stæd over en Leerbakke meget farlig og næsten umuelig at passere med to mødende Vogne. (fortsættes).

Udenlandske Efterretninger.

Keiser Alexander har nu forladt Potsdam og er reist over Leipzig til Weimar. De Foræringer, som han har uddeelt i Berlin og Potsdam beløbe sig til mere end 100,000 Rubler. Kort før sin Afreise besøgte han endog om Natten Friedrich den Stores Gravsted i Garnisonskirken i Potsdam.

Den uheldige General Mack fik ikke Tilladelse til at komme ind i Staden Wien. Dog dette maa ikke betragtes som nogen Følge af Keiserens Unaade, men snarere som en sand Tjeneste, man beviste ham. Pøbelen var saa forbittret paa ham, at man befrygtede den vilde mishandle ham. Keiseren har ikke seet ham siden hans Afreise, og paa hans Forlangende: at man skulde holde Krigsret over hans Fremfærd, svarede Monarken: "det skal skee med Strænghed, men tillige med Retfærdighed." Han opholder sig nu indtil videre som Statsfange i Brün, hvor der allerede er sat Krigsret over ham saavelsom over alle dem, som man tilskriver Armeens ulykkelige Skjebne. Det hedder nu endog at Mack har modsat sig Prinds Ferdinands Beslutning, at slaae sig igjennem med Magt, men at Prindsen blev urokkelig, og man tager det nu denne General meget ilde op, at han ikke med hele Armeen havde fattet samme Beslutning. Keiserstaden Wien befinder sig nu næsten i samme Forfatning, som 1796 og 1800, hvor der blev truet med Indfald fra Fransk Side. Man anvender alt for at gaae Faren mandig i Møde.

Den Mannheimske Tidende anførte, at den Franske Minister Didelot var bleven anholdt af Østerrigerne og to Timer derefter sat paa fri Fod igjen. Ministeren lader nu bekjendtdjøre, at han i 48 Timer var bleven anholdt som Fange; at man havde frataget ham hans Papirer, og at hans Vogn, hvori disse fandtes, var bleven gjennemsøgt. Men det var Erkehertug Ferdinand allene, som han havde at takke for sin Befrielse. Han mødte ham just ved Aal. Denne beklagede meget hvad der var skeet og misbilligede nogle Østerrigske Officierers Opførsel.

Paa Landeveien fra Augsburg til Anspach er en Østerrigsk Qvarteermester ved Armeen bleven morderisk overfaldet, og plyndret. I Skoven mellem Augsburg og Ulm trække mange bortrømte Soldader omkring. De gjøre Landeveiene usikkre og sætte hele Landsbyer i Contribution. Omegnen af Ulm seer sørgelig ud. Mangen Haugeeier kjender sin Eiendom ikke mere. Haugehusene have for det meste mistet deres Dørre og andet Træværk, fordi man har Mangel paa det fornødne Brændeved til at underholde Ilden paa Vagtstederne.

Under sit Ophold i Münchm morede Keiser Napoleon sig en kort Tid med Fasanjagt.

Den berømte Humboldt er reist til Berlin. Han kommer fra Italien, og har medbragt fra sin fem Aars Reise i Sydamerica saare mange Manuskripter og Konstsamlinger.

I Stokholm har man d. 1 Nov. paa Kongens Fødselsdag opført Gustav Vasa. Kulden er stegen der til 20 Grader.

Livorno er bleven erklæret for en neutral Havn.

Den gule Feber har atter begyndt at rase i Newyork. Den har hidtil kun angrebet faa Mennesker, men næsten alle de, der bleve smittede, døde.

Sverrig skal i sin Subsidietractat med Rusland have lovet at levere et Svensk Corps paa 12000 Mand.

Den bekjendte Engelske Capitain Wright, som havde sat Georges's, Pichegru's Tilhængere i Land, og sad fangen i Temple, har skaaret Halsen over paa sig med en Ragekniv, efter at han i Forveien havde læst Krigsberetningen i Moniteuren og dygtig skjendt paa en vis ulykkelig General (formodentlig Mack).

I et nylig udkommet Engelsk Værk siges, at Storbritanien nu kan stille en Milits af 2,744,847 Mand, fra 15 til 60 Aar, i Marken; de Frivilliges Antal er 700,000. De aarlige Ægteskabers Tal beløber sig til 98,000, hvoriblandt 3 af 63 kun ere børneløse. Hvert tredivte Aar fremkommer en ny Menneskeslægt.

Den kostbareste Samling af Østerlandske Manuskripter, som nogensinde er bleven bragt til Europa, er den, som Major Ouseley nylig har bragt hjem med den Bengalske Flaade. Foruden Arabiske, Persiske og Sanskritske Bøger, henved 1500 i Tallet, findes her adskillige overmaade store Portefeuiller med ældgamle mythologiske Tegninger, fortræffelig illuminerede og tilveiebragte med store Bekostninger i alle Parter af Hindostan, Tibet, China, Ava, Ceylon 2c.; dernæst Afguder af Steen, Metal, Træ 2c. Mange af Bøgerne ere fulde af ypperlig udførte botaniske Tegninger. Her findes tillige en stor Samling naturhistoriske og mineralske Gjenstande; Originalprospecter, tegnede paa Stederne selv, i forskjellige Dele af Indien; et Cabinet af de sjeldneste Medailler, Gemer og andre Oldsager; en complet Samling af Mynter, prægede under Mahomedanske Førster, siden Timurs Regjeringstid, med Forestillinger af de i de østlige Lande brugelige Vaaben, Sværde, Buer, Pile 2c.; musicalske Instrumenter og adskillige Hundrede Nodebøger, som Major Ouseley har sat i Musik efter Persiske, Indianske Sangere 2c. Ouseley har havt saa meget bedre Leilighed til at forskaffe sig disse store Sjeldenheder, som han var Adjutant og Anfører for Livgarden hos Naboben af Oud.

Krigsbegivenheder.

Erkehertug Carl, Hovedanfører for den Østerrigske Armee i Italien, har fra sit Hovedqvarteer i St. Stephano, under d. 19 Oct. beretter, at de Franske have begyndt Fiendtlighederne ved en heftig Canonade paa forskjellige Puncter af Etsch, hvilken Flod de gik over paa to forskjellige Steder, uden at det kunde forbydes dem. — Medens begge Armeerne saaledes staae i Begreb med at levere et afgjørende Slag, er Erkehertug Carl bleven anmodet om, at komme til Wien, og ventedes der hvert Dieblik: en Omstændighed, som dog giver et svagt Glimt af Fredsforhaabninger. Den Franske General Augereau er ankommen i Hüningen og agtede den 25 eller 26 f. M. at gaae med 15,000 Mand over Rhinen; Marchal Ney vil forene sig med ham, og med fælles Kraft angribe Tyrol. Keiser Napoleon vil over Salzburg og Kärnthen forene sig med Massena's høire Fløi. 50,000 Mand Franske er paa een Dag passerede igjennem München, hvorfra Keiseren d. 29 gik til Haag i Bayern, som Østerrigerne nu aldeles have forladt. — Den store Franske Armee skal paa tre Steder være gaaet over Inn, uden at finde nogen Modstand. — En Preussisk Armee passerer med forcerede Marcher igjennem Dresden til Franken. — Det hedder, at der d. 24 Oct. er forefaldet en Fægtning imellem en Afdeling Russer og de bayerske Tropper under General v. Wrede. — Preussen samler bestandig flere Tropper i Hannover, og det hedder, at det indtil videre vil besætte dette Land med 30,000 Mand, hvoraf Totrediedele skal underholdes af Preussen, og ⅓ af Hannover. — Den Russiske Armee paa flere end 60,000 Mand, under General Buxhøvdens Commando, marcherer igjennem Sydpreussen, Schlesien og Sachsen til Rhinen. — Den Russiske Keiser ventes i Petersborg ikke tilbage fra Armeen førend om tre Maaneder. Uagtet der saaledes fra alle Kanter er al muelig Udsigt til de blodigste Krigsoptrin, ville mange dog paastaae, at der dog endnu maaskee kunne være Haab om Fred.

Bekjendtgjørelse.

Da jeg erfarer, at nogle af mine ærede Kjøbere har været af den Formening, at jeg havde ophørt med min hidindtil førte Handel, saa giver jeg mig herved den Frihed at tilkjendegive, at samme Handel endnu fortsættes, som forhen, paa det sædvanlige Sted i lille Helliggjeststræde No. 154. Paa rafinerede Sukkere gives, ligesom paa Raffinaderierne, 5 PC. Rabat, naar Partier kjøbes og til Huusholdninger udsælges i enkelte Topper, samt lignende smaa Partier. Ligeledes bekommes alle Sorter fine og ordinaire Theer, saavelsom extra fiin og ordinair Lak og Chocolade.

J. W. Top.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 10.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 16 November, 1805.

Breve over den Gallske Lære om Hjernen og Hjerneskallen.

III.

Da Hjernen er dobbelt *), saa følger heraf, at de samme Organer, der findes paa den ene Side, ogsaa findes paa den anden, og at et af Organerne paa den ene Side kan være beskadiget, ja endog aldeles forstyrret, uden at de øvrige derved ophøre at virke. — At Hjernen indbefatter Tænkeorganerne, det beviser den Erfaring, at den aldeles ikke er nodvendig til det organiske Liv. Endog Fostere have levet i Modersliv og ere komne til Verden uden Hjerne, ja uden Rygmarv.

Da Gall iblandt andet saae, at en Lamhed i Extremiteterne var en Følge af en Beskadigelse i een af Hjernens Hemisphærer eller Halvkugler, saa slyttede han heraf, at der maatte være en uafbrudt Forbindelse imellem disse og Rygmarven. Men for at kunne opdage denne Hjernens Beskaffenhed og bevise den anatomisk, valgte han en hidtil ubetraadt Vei. Han undersøgte ikke, saaledes som Anatomerne pleie at gjøre, Hjernen ovenfra, men fra Rygmarven af op ad, og betjente sig ikke af Kniven, som forstyrrer Delene, men af et sløvt Instrument, hvorved han saae sig istand til at adskille og udfolde disse Dele. Naturen var her hans trofaste Veileder; thi saavel Hjernen som alle dens Dele sætte sig gradeviis fast i denne Direction, ligesom den ogsaa i alle Dyreclasser fremkommer paa samme Maade. Hos de simpleste Dyr, f. Ex. hos Polypen, finder man blot almindelig adspredte Nerver, hos fuldkomnere Dyr, en Nervestamme, og hos endnu fuldkomnere endelig Nerver, som træde frem af samme. Hos høiere Dyreclasser danne nu de af begge Halvdelene af Rygmarven dobbelt fremtrædende Nerver, deels Hjernen, deels alle

*) Øinenes, Synets ꝛc. Nerver i Hjernen ere ligeledes alle dobbelte.

de Nerver, som, uden Undtagelse, udspringe fra Rygmarven, men dog saaledes, at nogle af samme synes at udspringe i Hjernen, skjønt de først i denne ere komne fra den øvrige Nervemasse. Det er her ikke Stedet at anføre de øvrige Opdagelser, som alt det har ledet Gall paa. Resultatet deraf er, at enhver af de i Hjernegang lionen forekommende Nerver danner en egen Omvinding (Windung) og maa betragtes som et Organ for en bestemt Aandsforretning, d. e. som en Deel, hvorpaa Aanden ved en bestemt Virksomhed virker, og derfor er organiseret overeensstemmende med denne bestemte Virkning.

Tilgiv, bedste Ven! at jeg her bebyrder Dem med adskillige anatomiske Vink, som neppe ville interessere Dem. Men det er nødvendigt, at jeg anfører dem her korteligen, for at give Dem et nogenlunde fatteligt Begreb om det Hele. — Den Maade, hvorpaa Gall egentlig er kommen paa sin Theorie, er meget mærkværdig. Ogsaa han troede i Begyndelsen, at der gaves en almindelig Livskraft; men omsider blev han dog overbeviist om, at den ikke var til, uden for saavidt ethvert enkelt Organ besidder den. Man kan derfor gjerne hugge Hovedet af et Menneske, og Kroppen bevæger sig dog, men dette skeer kun formedelst den Livskraft, som enkelte Organer endnu besidde. Man kan saaledes gjerne være død, uden at alle Livskræfterne have ophørt at virke. Gall havde allerede længe havt en Idee om, at Menneskets forskjellige Organer findes udmærkede paa Hjerneskallen. Allerede i hans trettende Aar anstilte han Forsøg blandt smaa Drenge ꝛc. Siden forskaffede han sig Gibsafstøbninger af udmærkede Menneskers, især af store Virtuosers, Hjerneskaller. Var det levende Folk, saa søgte han at stryge Haarene saaledes tilside, at Formen kunde blive ganske nøiagtig; var det Døde, saa lod han Haarene rage bort. Han sparede hverken Umage eller Bekostning, for at forskaffe sig saadanne Former. Han besøgte mørke Gravsteder; afformede Hovedskaller af Mennesker, som allerede i ti Dage havde været jordede, gik omkring i Hospitaler, Daarekister ꝛc. for at berige sine Erfaringer. Til at udfinde en saadan Theorie udkrævedes der altsaa en Mand, som var Anatom, Læge, Physiolog og Psycholog, og som med alt det havde Kraft nok til, ikke at agte noget Offer for stort. — Efterat han saaledes havde forskaffet sig 150 saadanne Hjerneskaller af Mennesker *), som han i levende Live alle havde kjendt, sammenlignede han dem, og fandt bestandig de bestemte Forhøininger at være Kjendemærker paa Organerne. Ved tyve Aars Erfaring har han bragt det saavidt, at han kan sige om et Menneske: det har det og det Anlæg; men det følger af Tingens Natur, at han umuelig kan sige, om et saadant Anlæg virkelig er blevet udviklet; thi utallige udvortes Omstændigheder kunne jo have lagt

*) Gall har endnu i dette Øieblik næsten ingen Hovedskaller i sin Samling uden af saadanne Mennesker, som han i levende Live har kjendt.

Hindringer i Veien for dets Udvikling. Under sit Ophold i Kjøbenhavn besøgte Gall en vis Minister. Han fandt i hans Værelse mange Redskaber til Konstarbeider rc., og sluttede deraf, at han maatte sysselsætte sig med saadanne Arbeider. Ministeren tilstod ogsaa, at han i adskillige Aar havde givet sig af med at udskjære adskillige Ting i Træ, dreie rc. Gall undersøgte nu hans Hjerneskal og fandt, at han besad Konstorganet, uden at han selv vidste noget deraf. Hans Stilling gjorde altsaa, at dette Organ ikke udviklede sig hos ham i saa høi en Grad, som det under andre Omstændigheder upaatvivlelig vilde have udviklet sig. — Gall beder af denne Aarsag enhver, først at gjøre saadanne Erfaringer, om just ikke i 20 — saa dog i 5 Aar, og da at fremkomme med Indvendinger mod hans Lære. Men at forkaste hans Erfaringer førend man endnu har prøvet dem, anseer han for meget ubilligt. Fra Menneskene gik han nu over til Dyrene. At vi kalde **Forstand, Hukommelse, Dommekraft** og **Indbildningskraft** egne Organer, er falsk, thi der existerer intet saadant enkelt Organ. Hvert Organ besidder enhver af disse Egenskaber, som ved Øvelse kunne bringes til høiere Fuldkommenhed. De ere altsaa de samme hos Menneskene som hos Dyrene. Mennesket er saaledes et Aggregat *) af Dyreriget, det vil sige, naar man vil danne af en Dyrehjerne en

*) Et Ord, som betegner: et Indbegreb af mange ligeartede Ting, der ere forenede til et Heelt.

Menneskehjerne, saa maa man bestandig føie mere Hjerne til, men naar man derimod vil danne af en Menneskehjerne en Dyrehjerne, maa man bestandig tage fra. Hos Frøen er f. Ex. Avlingsorganet meget lidet. Det stiger og stiger hos de forskjellige Dyreclasser, og kaldes hos Fuglene Ormen; hos Mennesket bliver det endeligen til den saakaldte lille Hjerne.

IV.

Philosopherne have fra de ældste Tider paastaaet, at Sjelen har et bestemt Sæde, og nogle have endog meent, at den boer midt i Hjernen. Men denne Sætning er urigtig. Sjelen kan som et aandeligt Væsen ikke optage noget Rum, thi hvad der optager et Rum kan ikke være Aand. Men Grunden til denne Vildfarelse ligger deri, at man hidtil endnu ikke har kjendt Hjernens sande Bygning. Man ansaae den alt for intricat (indviklet, vanskelig), og paastod, at det var umuligt for nogen Dødelig, at finde Rede deri.

Philosophernes Paastand, at der hersker Enhed i Sjelens Forretninger, er ligeledes falsk. Enhver af disse Forretninger bestyres af et bestemt Redskab i Hjernen, hvilket man kan bevise af Anatomien. Man seer desuden, at ethvert Dyr er, ligesom Mennesket, begavet med visse Evner, som det besidder fremfor andre Dyr. Hunden er et klogt Dyr, men med al sin Klogskab kan den dog ikke bygge sig et Huus som Bæveren. Aarsagen dertil er den, at den

mangler det Organ, som Bæveren besidder. Intet Menneske besidder Evner til alle Ting. En stor General er ofte en meget ussel Poet o. s. f. Det er altsaa vist, at Evnerne, som forhen er anført, ere forskjellige.

Dyret overhoved udmærker sig fra den hele øvrige Natur derved, at det har Bevidsthed om de Ting, der foregaae uden for sig selv, eller rettere sagt i den ydere Verden, og sættes derved istand til at virke paa samme. Men det fornemmer kun saa meget af Ydreverdenen, som det har Organer til at iagttage. Jo simplere, jo færre Organer det har, desmere indskrænkes dets Verden. Jo fuldkomnere og talrigere dets Organer ere, desmere udvides Verden for det, desstørre bliver dets indvortes Sands. Hvert Dyr har saaledes en egen Verden. Hunden har en anden Verden end Bæveren, Bæveren en anden end Ræven o. s. f.

Herefter kan man nu bestemme Grændserne imellem Dyrenes Verden og Menneskets. Vi see, at uagtet Dyrene for største Delen ikke besidde mindre fuldkomne, og næsten fuldkomnere Sandseredskaber end Mennesket, kan dette dog gjøre sig bedre Forestillinger om Ydreverdenen og virke fuldkomnere paa den. Aarsagen dertil er, at Mennesket har Kraft til bedre at bedømme og skjelne den ydre Verdens Forhold, som det, ligesom Dyret, bliver vaer ved udvortes Sandser, thi det har en indvortes Sands, en Tænkekraft. Mennesket maa derfor ogsaa have Organer, som Dyret mangler. Organlæren er det, som bestemmer: hvilke af disse Organer der ere uafhængige og kunne bestaae for sig selv.

De Evner, som man i Almindelighed hos Mennesket kalder Forstand, kalder man hos Dyret Instinct (Naturdrivt). Men Forstand og Instinct ere i sig selv ikke forskjellige. Ved den samme Kraft, som Bæveren bygger sit Huus, opfører Bygmesteren et Palais. Mennesket udmærker sig kun fra Dyret derved, at det har et Begreb om sin Kraft. Instinct betegner derimod en Mangel paa Bevidsthed om sine Evner, eller med andre Ord: Drivt. — Vi maae altsaa antage hos Menneskene og Dyrene bestemte Organer for Kraftyttringen, som ere Grundprincipet for enhver Aandsvirksomhed. Thi hvad skulde ellers være Aarsag til de bestemte enkelte Instincter eller Drivter hos Dyrene? — Man vil maaskee svare: deres Fornødenheder: Fuglen bygger sig en Rede fordi den er nødt dertil ɪc. Men vi see jo saa ofte mangt et Dyr ikke tilfredsstille sine største Fornødenheder. En Hund f. Ex. løber i Regn, Slud og Frost hele Dagen under aaben Himmel, og det falder den aldrig ind at søge Ly, uagtet der tilbyder sig tusinde Leiligheder for den.

(Fortsættes.)

Anmærkninger til det Foregaaende.

Mod den Paastand, at man kun seer med eet Øie, har den berømte Hufeland indvendt følgende. Naar man holder et Ark Papiir ganske lodret med Ryggen mod Panden og Næsen, saa-

ledes at man kan dele Halvparten af Synet og Synskredsen i to særskilte Dele, saa hindres derved Lysstraalerne fra den ene Side at falde i Øiet paa den anden, paa hiin Side af den uigjennemsigtige Skillevæg. Dersom man nu kun saae med eet Øie, saa vilde man i dette Tilfælde ogsaa kun see den ene Halvdeel af Synskredsen. Men man seer begge paa engang, og dette kuldkaster altsaa den anførte Sætning. Man maa altsaa antage, at ethvert Menneske seer bedre med det ene Øie end det andet, enten fordi man af Naturen har to Slags Øine, eller fordi man har vant sig til at bruge det ene Øie mere end det andet. — Gall selv paastaaer iøvrigt, at han i den Henseende endnu ikke er ganske enig med sig selv. Men Hufelands Indvendinger i Almindelighed agter han overalt ikke meget. Han tilstaaer, at Hufeland er en i hver Henseende fortræffelig Mand, men han er nu gammel og blind, altsaa physisk uskikket til at bedømme Ting af den Natur. — Imidlertid maa man vogte sig for, at misforstaae Gall. Det er ikke hans Mening, at man aldeles ikke seer noget med det ene Øie, men han paastaaer blot, at kun et Øie afficeres paa engang, og at det ene, saa at sige, hviler medens det andet virker med sin hele Kraft.

Buffon siger i sin Histoire naturelle T. 4. S. 327, at vi virkelig see alle Gjenstandene dobbelt, uagtet vi antage dem for enkelte, men at vi ved Sandserne og Vanen rette denne Feil. I Cheselden's Anatomie S. 324 fortælles, at et Menneske, som ved et Slag i Hovedet var bleven skeløiet, saae i lang Tid alle Gjenstandene dobbelt, men at han efterhaanden vante sig til at betragte dem alle som enkelte, uagtet hans Øine endnu beholdt den urigtige Disposition, som Slaget havde foranlediget. Dette beviser tilfulde, at vi virkelig see alle Gjenstandene dobbelt, og at vi kun vænne

os til at betragte dem som enkelte. Naar man vil indvende: hvorfor kan Barnet i saa kort en Tid vænne sig hertil, medens et voxent Menneske, der f. Ex. er blevet skeløiet ved et og andet Tilfælde, behøver saa lang Tid dertil, saa kan man svare: da Barnet ikke har nogen foregaaende Vane at stride imod, saa behøver det mindre Tid end den Voxne, der i 20, 30 eller 40 Aar har været vant til at see alle Gjenstandene enkelt.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Hamborg Correspondent fortælles, at en iøvrigt *anseelig og formuende* Borger og Familiefader i Kjøbenhavn, som formodentlig i en Ruus har havt den Ulykke (?) at overfalde den Keiserlige Minister paa en offentlig Landevei, er ved en efter høiere Ordre nedsat Commission bleven dømt til at arbeide sex Maaneder i Raspehuset og erstatte alle Omkostningerne, men paa Ministerens Forbøn har H. K. H. Kronprindsen formildet Straffen til to Maaneders Arbeide i Forbedringshuset. — Den "anseelige og formuende Familiefader," er egentlig en Slagter, og Affairen indtraf i Sommer paa Ordrups Veien; Slagteren sidder, imod Caution, indtil videre i Slutteriet, hvor han nu allerede har siddet i 3—4 Uger.

Odense var ikke saa heldig at høre D. Gall's Forelæsninger, da der ikke indfandt sig et tilstrækkeligt Antal Subskribenter, uagtet enkelte Mænd havde tilbudet at bidrage *femdobbelt* for deres Deel. I Begyndelsen var Betalingen for det Hele fastsat til 1000 Rdlr., men den blev siden — men for sildig — *nedsat* til det Halve. Paa sin Tilbagereise igjennem Odensee besøgte D. Gall d. 9 d. M. Hospitalet og den ved samme værende Daarekiste.

I disse Dage sad en tilsyneladende sund og frisk Mand paa en Viinkjelder her i Kjøbenhavn og begjerte et Glas Viin. Medens Svenden hentede Vinen, faldt Manden død hen paa Stedet.

Natten til d. 19 Oct. opkom, under en rasende Storm, en pludselig Ildebrand paa Gaarden Dahlem i Henne Præstegjeld, hvorved to velhavende Mænd Ole Erichsen og Knud Pedersen, bleve i faa Timer næsten ødelagte. Ilden formodes at være opkommen ved Ole Erichsens gamle Svigermoder, som havde med Foringen at bestille, og som ogsaa selv, tilligemed Oles 19aarige Søn blev et ulykkeligt Offer for Luerne. Nattens Mørke og Gaardens afsides Beliggenhed var Aarsag i, at Ilden hverken af mange kunde sees eller betydelig Hjelp kunde ydes. Selv maatte de næsten nøgne see alle deres Huse, deres Agers Grøde, Bohave og Fødevarer, kort Frugten af mange Aars Arbeide og Møie, blive et Offer for Ilden.

Man har i et af de foregaaende Numere allerede læst et Exempel paa to Koners Heltemod, som i Stangvigens Præstegjeld paa Nordmøer bleve enige om at dræbe en Ulv. Som et Sidestykke til denne Handling fortjener følgende at anføres: en Kone i det skovrige og til Rigsgrændsen stødende Hammerøens Præstegjeld, i det nordre Salten, under Nordlandenes Amt, vogtede Qvæg i Marken, hvor en hungrig Bjørn graadigen angreb et Faar. Hun ilede til for at redde sit Faar, styrtede sig saa at sige i Dødens Strube, droges med Bjørnen om Faaret, som de begge holdt i, og frarev den sit Bytte, som den forbavset gav Slip paa. Den gav imidlertid Konen et Slag mellem Skuldrene og et Ørefigen med Labben, hvorved hun fik et Saar, men som dog siden lægtes. Konens Navn er Siri Oldsdatter, og hun var paa den Tid paa Hamsund Gaard i Hammerøe Præstegjeld. Vi undres i de gamle Nordiske Fortællinger saa meget over, at Mænd fældte Bjørne; man seer her hvad Norges Qvinder endnu ere istand til endog i vort forkjelede Aarhundrede.

H. K. H. Kronprindsen tiltraadte d. 4 d M. en liden Reise til nogle af de i det Holsteenske samlede Troppers Cantonnements-Qvarteer, og kom tilbage til Kiel d. 7 næstefter.

Under d. 8de d. M. er der udkommet en Forordning for Hertugdømmene, der paabyder en Afgivt af 6 Rdlr. af hver Ploug Land til at bestride overordentlige Indqvarterings-Omkostninger.

Den ved det Kgl. Fiskerie og Handelsinstitut i Altona ansatte Justitsraad og Prof. Pelt er pludselig død af Apoplexie. Blandt hans litteraire Arbeider er en Oversættelse af Nicolais Anecdoter om Friedrich den Anden, og et lidet Orginalskrivt om Handelsvidenskaben.

Den 25de Oct. gav Gruben Juliane Marie ved Kongsberg Sølvværk en Klump af 320 Marks Værd, i en Uge ialt 556 Mark. — En sørgelig Hændelse er nylig indtruffen ved Værket med Opstigeren Jonas Ravnøe, der har brækket begge sine Been paa to Steder.

Paa Generaltoldkamrets Forestilling har Kongen befalet, af der skal oprettes et Extratold- og Kryds-Opsyn i Tønsberg. Stud. J. Stoud er ansat derved som Told- og Krydsinspecteur, og J. F. Ullitz som Told- og Krydsbetjent. Begge skulle boe i Tønsberg.

H. K. H. Arveprindsen var den 15 i bedste Velbefindende paa Comoedien.

Den Person, som den 6 d. M. har begaaet et Mord paa en Amagerkone i Magleby og nyliger bleven paagreben i Helsingborg, maatte først føres 15 Mile op i Skaane, for at forestilles Commandanten over denne Provinds. Han transporteres nu til Kjøbenhavn.

Noget lidet af en Reisendes Dagbog, i Efteraaret 1805, ꝛc. (fortsat). — 7) Kallehauge Færgegaard: dette i saa mange Aar meget smukke Sted, er nu ikkun taaleligt; men Overfarten er god. — 8) Kosters Færgegaard paa Møens Land er deilig, saavel udvendig som indvendig. Befordringen herfra til Stege er postmæssig, og man faaer en trykt Timeseddel til Paategning. Denne Foranstaltning i det hele offentlige Befordringsvæsen er til stor Nytte for enhver Reisende. — 9) Stege smukke Kjøbstæd viser sig fra den fordeelagtigste Side over Indløbsfjorden. Kirken og Tugthuset ere to smukke Bygninger i denne lille Stad. Skibs-Vindebroen, som man passerer over til Byen, er nylig bleven paa en meget fordeelagtig Maade forbedret, da den nu aabnes i en næsten horizontal Linie, og Skibene kunne seile ud og ind i en Bredde af omtrent 12 Fod. Den aabnes formedelst et underløbende centralsk Hjul, som løber paa bevægelige runde Metalkugler, og ligeledes lukkes i. Resten af det ælde gamle Stegeberg Slot er nu aldeles forsvunden. I denne By findes mange smukke Huse, et temmelig stort Torv i Midten, men som meget vanzires ved et gammelt Sprøitehuus og en Brønd

med Vippe. Hvorfor dog ikke Postværk isteden? Da jeg besøgte Tugt- og Forbedringshuset fortalte man mig, at to af de udtiente Fanger havde arbeidet der i forskjellige Maaneder, den ene — for at have stjaalet syv Kartofler ved sit Haugearbeide som Ugedags-Huusmand, og den anden for at have stjaalet nogle Hesselkjeppe, hvis Værdie var vurderet til tolv Skilling dansk —?? Paa den N. O. Side findes endnu Rudera af denne gamle Stads Befæstning, saasom et grundmuret Fangetaarn (nu kaldet Mølleporten) og en krum Linie af Grave og Volde. I Anledning af bedste Skud for mange Aar siden i det daværende Pappegøielaug, erindrer jeg mig Begyndelsen af Professor Wadskiærs derom gjorte Høitidsvers, efterdi at største Gevinst: et forgyldt Bæger, tilfaldt Kong Frederik den Femte: "Paa Svensken skjød man før til Maals paa Stege Volde, Man tapper veed endnu i Stege sig at holde — —" Og endnu kan man kjende en tilsyneladende tilkommende Tapperhed, da Byen atter har stiftet et end større Skydeselskab, og dertil ladet bygge et Huus udenfor med behørige Indretninger, og i hvis Dansesal Skydeskiverne for bedste Skud findes. Agerbruget til Byen er her fortræffeligt og værd at lægge Mærke til om nogle Aar. Landeveiene ere temmelig gode, men Gaderne i Byen ere halv Spanske. (Fortsættes.)

Udenlandske Efterretninger.

Malthe Conrad Bruun har i Paris leveret i det Franske Sprog en Skildring af det Østerrigske Monarchie. I denne siges: Østerriges physiske Beliggenhed og politiske Kraft er Aarsag i, at det bestandig maa tage Deel i enhver politisk Bevægelse, der ryster Europa. Det lader sig dele i 5 store Parter. 1) Den østerrigske Kreds tillige med de sidst som Erstatning tilkomne Lande, indbefatter 6,000 Franske □ Mile (hvoraf der gaaer 25 paa en Grad) og beboes af 460,000 Mennesker. 2) Böhmen og Mähren indbefatte 3,900 □ Mile og beboes af 4,700,000 Mennesker. 3) Gallizien indbefatter tilligemed alle de erhvervede Besiddelser i Polen, samt Bukowina, 8,000 □ Mile, og neppe 4½ Mill. Mennesker. 4) Ungern, Siebenbürgen, Sclavonien og andre didhørende Lande indbefatte allene et ligesaa stort Fladerum som hele det

Preussiske Monarchie, og tæller paa 15,400 □ Mile 9 Mill. og 1 til 200,000 Mennesker. 5) De Østerrigske Stater i det Venetianske udgjøre den skjønneste Deel af Riget og tælle paa 1900 □ Mile 2 Mill. Indbyggere. Østerrige indbefatter altsaa i det Hele omtrent 36,000 □ Mile og 25 Mill. Indb. Det er følgelig ⅙ større end Frankrige, men paa det samme Rum, hvorpaa der i Frankrige leve 100 Mennesker, har Østerrige kun 66, Preussen 60, Rusland 14 Indb. — Statskræfterne svækkes ved Folkeslagenes Forskjellighed. Her findes kun 7 Mill. Tydske, medens Nationerne af Slavonisk Stamme udgjøre 12 Mill.; Ungerne, som ere ganske forskjellige fra disse, beløbe sig kun til 3 Mill. Hver Provinds har desuden en egen Statsforfatning. I Siebenbürgen ere tre Slags Regjeringsformer, i Ungern stræber Adelen efter Aristocratie; i Tyrol hersker et Slags Democratie; Venetianerne have endnu ikke glemt deres gamle Rettigheder o. s. f. Østerrige er altsaa i egentlig Forstand et foederativt Monarchie. Men det skjuler derimod uudtømmelige Naturskatte i sit Skjød. Om dets militaire Grændser siges: Gallizien er for nærværende Tid ganske ubeskyttet; under et muligt Angreb fra Russisk og Preussisk Side kunde det kun gjøre sig Regning paa sit Mod, og i Tilfælde af et Nederlag, paa at trække sig tilbage i de Karpathiske Bjerge; Böhmen er, ved adskillige Fæstninger omkring Prag, betrygget mod et pludseligt Overfald; Tyrol er dets naturlige Bolværk. I det forrige Venetianske District seer man vel Fæstninger, men de ere endnu langtfra ikke i tilbørlig Stand. Armeen bestaaer i Fredstider af 380,000 Mand, hvoraf 240,000 ere regulair Infanterie, 50,000 reg. Cavallerie, 12,000 Artillerie, 70,000 Grændsemilits ꝛc. Soldaterne ere fortræffelige, men Armeernes Uheld maa man tilskrive Hofkrigsraadet, som Erkehertug Carl vel hidtil har indskrænket, men ikke ophævet. Generalerne vove ikke at seire, førend de have forespurgt sig i Wien. Marinen er endnu i sin Barndom. Statsindkomsterne beløbe sig omtrent til 100 Mill. Rdlr. D. C.

Erkehertug Johan af Østerrige besidder gode Kundskaber i Mineralogien og Geologien. Han har for ikke længe siden i Selskab med Førsterkebispen af Gurk og adskillige andre Personer af

Rang gjort en Reise paa Alperne, og Resultaterne af denne interessante Reise findes anførte i Baron Moll's Journal.

Efter de nyeste Beretninger have Engellændernes politiske og militaire Operationer i Indien siden 1787 forøget deres Indkomster med 180,600,000 Livres.

Endnu er der intet vigtigt forefaldet siden den sidste store og blodige Begivenhed; man ruster sig endnu paa alle Kanter, men om denne Rustning vil fremskynde den Fred, som Europa sukker efter, eller samle ny Tønder til den Tvedragtsild, der ødelægger de skjønneste Egne, er endnu en Gaade. Historien kan neppe opvise et Exempel paa, at der har staaet større og frygteligere Hære væbnede mod hinanden, end netop i dette Dieblik. Frankrige har tilligemed sine Bundsforvandte 560,000 Mand, Østerrige 380,000, Rusland 230,000, Sverrig 24,000, Engelland 46,000. Alle disse Magter have i Reserve: Frankrige (de Conscriberede, som endnu skulde udskrives, iberegnede) 230,000, Østerrige 130,000, Rusland 420,000, Sverrig 26,000, Engelland 54,000. Endelig har Preussen, Dannemark og Hessen til Neutralitetens Vedligeholdelse opstillet 380,000 Mand. Alle disse Tropper udgjøre ialt 2 Mill. 580,000 Mand, som, naar man beregner hver Mands daglige Lønning til 3 Franske Livres, koster hver Dag at underholde 7 Mill. 740,000 Livres. — Under alle disse Storme har den Franske Keiser forundt Neapel Neutralitet. Men Sicilien synes ikke at være saa lykkeligt. Engellænderne have fragtet i dets Havne mange Transportskibe og sendt dem til Maltha, hvor 15 til 1800 Engelske under General Craig, holde sig i Beredskab til at gaae om Bord. I Livorno ventes 6 Russiske Krigsskibe, og de fleste Russiske Tropper paa Corfu ere nu afseilede til Italien, for at afløse Østerrigerne. Engellænderne have atter gjort et frugtesløst Forsøg paa at angribe Boulogne. — Fra Italien hedder det vel, at Massena skal have slaaet Erkehertug Carls Armee, men endnu har man intet officielt derom.

— Den Russisk-Østerrigske Armee har trukket sig tilbage fra Inn, og det lader som den vil forene alle sine Kræfter ved Salzburg. — Den Russiske Avantgarde, under Grev Ostermann, er gaaet, 3000 Mand stærk, over Elben, og rykket ind i Lüneburg, hvor man venter 20,000 Mand. 1200 Russer og 800 Svenske ere allerede indtrufne i Lauenburg.

Indenlandsk.

De ved Borgerbevæbningen i Kjøbstæderne ansatte Officierer, som bære det borgerlige Feldttegn, skulle af de, som ere dem underordnede og høre til Borgerbevæbningen, gives militaire Honneurs, men dette kan, i Følge en Kongelig Befaling, fra nu af ikke fordres mere af den staaende Armees Mandskab.

Konstberider Chiariny har faaet Tilladelse til i een af Kjøbenhavns Forstæder, daglig, efter Godtbefindende, at forevise forskjellige gymnastiske Øvelser i Ridekonsten, og at indrette et Vauxhall med indhegnet rummelig Bygning til Illumination, Springen, Linedansen og Pantomine, samt Fyrværkerie, og hvor der tillige kan opvartes med Forfriskning &c.

Skuepladsen.

Mandagen den 18 opføres: Heckinborn. — Tirsd. den 19: De pudseerlige Arvinger, og Renau d'Ast. — Torsd. den 21: De to Brødre. — Fred. den 22: Vestindianerne.

Enhver, som vil have nogen Bekjendtgjørelse, der i en eller anden Henseende kan interessere Publicum, indrykket i dette Blad, behage at indsende den til Bogtrykker Høeckes Enke, i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 11.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 19 November, 1805.

Fyrgetyve Timer i Kjøbenhavn.
(Fortsat.)

En chirurgisk Strid.

"Det kommer ret tilpas, min Herre!" sagde den grønne Mand ganske forpustet, da jeg traadte ind i Gjestestuen — "det kommer ret tilpas! De skal dømme os imellem — —"

Jeg stod ganske perplex, og vidste ikke hvad jeg skulde tilskrive den Tillid, som den grønne Mand satte til min Dommekraft. Men endelig erfarede jeg, at han var kommen i en heftig Strid med en Tydsk Chirurg, der med Avisen i Haanden og Piben i Munden, sad øverst ved Bordet. Striden angik egentlig Tydske Forelæsninger. Chirurgen var af den Mening, at det ved et offentligt Bud burde være Professorerne paalagt, at læse paa Tydsk, fordi de fleste Danske kunne Tydsk, og de færreste Tydske forstode Dansk; fordi vort Modersmaal taber sin Værdie, naar man nærmer sig Bæltet, og er ligesaa u som det Mesopotamiske, naar man kommer over Rhinen. Den grønne Mand paastod derimod, at vort Modersmaal er en Nationalskat, som vi ere forbundne til at vaage over, og at det i hver Henseende er vor Pligt, at hævde dets Rang. Striden var just kommen til det yderste, da jeg traadte ind i Værelset, og den Tydske Chirurg var saa forsnakket og forpustet, at han ikke kunde faae andet frem end et bredt aber, som den grønne Mand bestandig drev tilbage med tusind Million Djevler.

"Mine Herrer!" begyndte jeg: "i vore Dage er det en vanskelig Sag at være Fredsmægler. Men da De opfordrer mig til at dømme Dem imellem, vil jeg ikke undslaae mig derfor. Jeg er ligesaa lidet Chirurg som jeg har den Ære at kjende nogen af Dem, og min Dom maa altsaa være upartisk. At vort Sprog desværre har en alt for indskrænket Virkekreds, det veed jeg. En Dansk Digter som Evald ligner derfor en Blomst, som Naturen lader fremkomme imellem to Klippe-

Vægge, hvor den blomstrer og visner useet; født i et Land, hvis Sprog var almindeligere udbredt, vilde man maaskee have hørt hans Roes gjenlyde fra en Verdensdeel til den anden. Men desstørre Hæder er det for os, at vi endog under saa ublide Omstændigheder kunne opvise saa mange indfødte store Mænd; des større Hæder for os, at vi, uden Opmuntring, blot af Kjerlighed til det Nationale, have givet vort Sprog den Grad af Dannelse, som end ikke Udlændinge kunne negte det. Vi ere et lidet Folk, næsten et af de mindste i Europa, det er sandt, men vort Sprog er et af de kraftigste Vidnesbyrd om vor ældgamle Selvstændighed. Man har i henrundne Tider ofte nok prøvet paa at berøve os det. Med fremmede Sæder har man søgt at indføre fremmede Sprog. Men Fædrenelandets gode Genius — Waldemars og Absalons Aand — svævede dog over Dannemark. Vort Modersmaal har reist sig op igjen af de Ruiner, som Tydsk Barbarisme har villet begrave det under. Det er kommet saa vidt, at alle offentlige Documenter forfattes i Landets eget Sprog; at Forældre ikke skamme sig mere ved at lade deres Børn lære det Tungemaal, som deres Forfædre for Aarhundreder siden have talet o. s. v. I saadan en Tidspunct er det dobbelt Pligt at vaage over, at denne Tænkemaade befæstes, og at Modersmaalet paa ingen muelig Maade lider noget Skaar i sine Rettigheder. Jeg anseer det virkelig for høist upassende, at der holdes Tydske Forelæsninger

ved et Dansk Academie, især nu, da næsten alle de, der beklæde et academisk Læreembede, enten ere indfødte Danske, eller saadanne Mænd, der allerede have levet saa længe i Dannemark, at de kunne, eller i det mindste burde kunne, foredrage deres Lære paa Dansk. Man indvender rigtig nok, at de fleste unge Mennesker, der f. Ex. studere Chirurgien, som oftest ere Tydskere, eller i det mindste Holstenere, der ikke forstaae Dansk, og som, naar de have overstaaet deres Examen, ikke troe at kunne have stor Nytte af at have lært det Danske Sprog. Men saavidt jeg veed, kan enhver Studerende uden Forskjel frequentere Academiet, uden mindste Betaling. De egentlige Tydske, som komme hertil, for at studere ved Academiet, bør dog vise Dannemark saa megen Agtelse, at de lægge sig efter dets Sprog, som de nødvendig nogenlunde maa kunne lære under deres Ophold i Kjøbenhavn; og naar de fordre, at man skal holde Tydske Forelæsninger, blot for at spare dem den Umage, at lære Dansk, saa røbe de Ringeagtelse for det Land, hvis offentlige Læreanstalter vise sig saa liberal mod dem. Af unge Holstenere er en saadan Begjering endnu ubilligere. Skulde een Konges Undersaatter, — eet Lands Indbyggere ansee det under deres Værdighed, at lære Dannemarks Hovedsprog? — Hvorfor have saa mange af vore første Lærde kunnet lære Dansk, uagtet de vare fødte i Tydske Provindser? Hvorfor skal overalt Tydsk ved alle Leiligheder have Fortrinet? Ere vi nærmere beslægtede med

Tydskland end med Engelland og Frankrige? Skal det endelig være vor Lod, bestandig at lempe vort Sprog, vor Smag og vore Sæder efter andre Nationer, hvorfor da ikke ligesaa godt efter Franskmænd og Engelskmænd som efter Tydskere? Vil endelig nogen af vore offentlige Lærere holde Tydske Forelæsninger, saa bør man ogsaa holde Engelske og Franske. — Men alt dette være iøvrigt sagt, uden bestemt Hensyn til den Strid, der har reist sig angaaende Forelæsningerne ved det chirurgiske Academie. Dersom det er sandt, at Forslaget er gjort af to værdige Mænd, som Academiet skylder en saa stor Deel af sin Hæder, saa bør man antage, at de have vægtige Grunde for sig, som jeg ikke føler Kald til at bedømme. Enhver Ting lader sig betragte fra forskjellige Synspuncter. Dernæst skal man jo kun have foreslaaet, at holde en enkelt Tydsk Forelæsning — —"

Konstneren og Konstdommeren.

"Hjelp! Hjelp! Hjelp!" Dette Jammerskrig afbrød den hele Samtale. Alle Gjesterne sprang op fra Bordet, og gik ud i Forstuen for at frelse det stakkels Menneske, som raabte om Hjelp. Her vare to Personer i den heftigste Nævekamp. Man skilte dem ad, og førte dem derpaa ind i Stuen. Begge vare blodige, begge fnysede af Harme. Den ene raabte: "den Idiot, den Dosmer, den Nar, den —, jeg kunde partere ham i fem Acter og knuse ham i hundrede Scener — —" — "Den

Fusker, den Stymper, den Usling, den Bønhas," raabte den anden: "jeg kunde dræbe hans litteraire Existence, dersom han havde nogen, — hænge ham i Litteraturens Galge, — o, gid han bare maatte skrive en Bog! gid han bare maatte skrive en Bog!" —

Jeg kunde ikke begribe det mindste af alt dette; men langt om længe erfarede jeg, at det var en Konstdommer og en Konstner, der søgte at afgjøre med Næverne, hvad de ikke kunde blive enige om med Hovedet.

Opvartningspigen Trine var ivrig sysselsat med at binde Konstneren et Tørklæde om det ene Øie, og beklagede ret inderligen, at hans unge Blod skulde saaledes flyde til Unytte.

"Mine Herrer!" sagde nu Konstneren, og pegede paa Konstdommeren — "jeg slaaer med det allerførste Arm og Been itu paa den Karl —" — "Det er dog vel meget," faldt een af Gjesterne ham ind i Talen: "De kunne dog lade Dem nøie med Benene; en Konstdommer kan lettere undvære Hovedet end Armene."

Da Blodet hos begge de Kjæmpende var kjølnet lidet, ansaae jeg det for passende ved Fornuftgrunde at forsone Gemytterne.

"Mine Herrer!" begyndte jeg: "jeg er en upartisk Mand. Jeg kommer fra en Krog i Sjælland, hvor man hverken kjender til Konstnere eller Konstdommere. Men naar jeg om Vinteraftenen bag min Camin pleiede at læse i Dagens Blade om Thalia's, Melpomene's og Apollo's Yndlinger, om deres Triumph, om de

Blomster, som deres Krands dagelig forøges med, om den fortjente Røgelse, som Publicum offrer paa deres Altar, saa har jeg altid tænkt mig en Konstner som et Non-plus-ultra af Finhed, Anstændighed og Levemaade. Jeg troede at der herskede den strængeste Harmonie imellem Konstnerne og Konstdommerne. Men det faldt mig aldrig ind, at de afgjorde deres Stridigheder paa saadan en Maade.

"O, min Herre!" begyndte nu Konstdommeren — "jeg er ikke den første, som man har behandlet saaledes. Alle mine Forgjængere have havt samme Skjebne. Lessing vilde ufeilbarlig have blevet til en Krøbling, dersom han ulykkeligviis var bleven født i Dannemark og havde skrevet i Kjøbenhavn. Med Næsestyver, Knortekjeppe og Skjeldsord troer man at kunne kuldkaste Aristoteles, Diderots og de første Mænds første Grundlove i Æsthetiken. Naar man ikke bestandig roser, bestandig forguder, saa maa man belave sig paa Angreb, det være nu med Næver eller Skjeldsord."

"O, I Idiot, I Stymper, som ikke kan binde eder eders Halstørklæde, I, som hverken kan staae eller gaae" — raabte nu Konstneren: "hvem har gjort eder til Konstdommer? — I, som hverken kan — —"

Striden blev nu alt for heftig. Jeg fulgte Klogskabs Bud, og listede mig uformærkt bort, thi man stred ikke mere blot med Munden, men med Næver.

Reflexioner.

Historien fortæller om en viis Romersk Keiser, at han aldrig nogen Aften gik til Sengs, førend han havde holdt Regnskab med sig selv, og spurgte: hvad Godt har du stiftet i Dag? Hver Gang han saae sig nødt til at besvare dette Spørgsmaal benegtende, fældte han Taarer, og betragtede en saadan Dag som aldeles spildt. — Uagtet jeg ikke er Romersk Keiser, har jeg dog fra min Ungdom af fulgt denne Regel. — — Da jeg kom op paa mit Kammer, tog jeg min moralske Regnskabsbog frem. Hvad Godt har du stiftet i de 24 Timer, du har været i Kjøbenhavn? — "Du har gjort den grønne Mand opmærksom paa, at han ikke bør glæde sig over Blodsudgydelse — du har taget det Danske Sprog i Forsvar — du har forekommet, at en Konstner og en Konstdommer dræbte hinanden. — Ak! udraabte jeg i et Slags Extase, hvorfor er du ikke saa lykkelig, at kunne leve i Kjøbenhavn, hvor man har Leilighed til at stifte mere Godt paa en eneste Dag, end i din Landsbykrog i hele Maaneder!" — Men da jeg nøiere eftertænkte denne Sag, saa fandt jeg, at det just ikke altid er nogen Anbefaling for en stor Stad, at der gives saa mange Leiligheder til at stifte Godt. Hvor Gavmildheden har en stor Virkekreds, der er Fattigdom, Usselhed og Ladhed ikke sjeldne; hvor man hvert andet Skridt har Leilighed til at omvende Folk og bringe dem paa bedre Veie, der hviler Moraliteten just ikke paa de fasteste Grundstotter; hvor Fredsmægle-

ren kan krone sin Isse med Oliegrene, der maa Tvedragtens Lue ufeilbarlig rase. — Held den, der har mindre Leilighed til at virke Godt, fordi Aarsagerne til det Onde ere faa! — I dette Øieblik ønskede jeg mig igjen tilbage til min Trine, til mine Børn, og til min fredelige Camin. Med denne Tanke lagde jeg mig, med denne Tanke stod jeg op igjen.

Morderen.

Da jeg om Morgenen kom ned i Gjestestuen, var Alting igjen i fuld Flor. Den grønne Mand var allerede sysselsat med at læse Adresseavisen. — "Atter en Morderhistorie! En Kone paa Amager er bleven dræbt i sit eget Huus af en Person, der har tjent hos hende for en Tid siden — —"

"Det er det tredie Mord, der er begaaet i Kjøbenhavn i en Tid af omtrent et Aar," sagde een af Gjesterne: "hvad mon der egentlig er Aarsag til, at Drabsgjerninger nu ere hyppigere end før?"

En meget agtværdig gammel Mand, som sad ved Siden af Spørgeren, tog nu Ordet: "jeg har længe tænkt over denne Sag, min Ven! Man siger i Almindelighed: saadanne Misgjerninger ere tilfældige. Men man feiler heri som i saa meget andet. Der gives intet tilfældigt under Solen. Alting har sin velgrundede Aarsag, men fordi vi ikke bestræbe os for eller ere istand til at indsee den, skrive vi mange Begivenheder paa Tilfældets Regning, som vi ved nøie-

re Eftertanke vilde finde at være en Følge af Tingenes naturlige Gang. Dr. Gall har rigtig nok paastaaet, at Drabsgjerninger ofte ere periodiske, og at der gives Lande, hvor der paa bestemte Tider bestandig begaaes Mord. Men hans Paastand er nok neppe rigtig. Ingen Last er periodisk, uden for saavidt, at den er en Virkning af Tidsomstændighederne. Det vilde være for vidtløftigt at sige Dem mine udførlige Tanker om denne Punct, men, saa meget er vist, at Drabsgjerninger, naar de saa ofte og i saa kort et Tidsrum gjentages, ere i mine Øine, intet mindre end blot tilfældige. Det Mord, som er bleven begaaet paa Amager, har bragt mig paa adskillige andre Ideer, som jeg ønskede man vilde tage til Eftertanke. — Amager er en ganske besynderlig Øe. Dens Indbyggere ere baade Bønder, Søfarende, Handelsmænd og Vævere. De ere slavisk bundne til ældgamle Fordomme, og det synes i lang Tid ikke at have været os ret om at gjøre, for Alvor at befrie dem derfra. De ere Danske Folk, og alligevel præker man i Hollænderby Hollandsk, fordi deres Forfædre for henved tre Aarhundreder siden have været Hollændere. Indgroede Fordomme, som forplante sig hos dem fra Slægt til Slægt, hindre dem i at gjøre Fremskridt i Cultur og Oplysning. Man paastaaer, at de have den største Mangel paa indfødte Tjenestefolk, thi deres unge Piger og Karle gide sjelden tjene for deres Brød. Derfor seer man saa mange unge Amagerpiger streife ørkesløse

omkring med Kurven; derfor maa de mere formuende Gaardmænd tage mangen forløben Fremmed i deres Tjeneste, derfor finder man paa Amager saa mange Svenske ꝛc., der kunne komme til Amager, uden at man veed, hvor de komme fra, og kunne forlade det igjen, uden at man veed hvor de drage hen. Efter mine Tanker burde det være Amagerne paalagt at dyrke deres Jorder med deres egne Folk, og naar det blev Pigerne paalagt, at blive hjemme og ikke løbe omkring med Kurve; naar der blev føiet en saadan Anstalt, at den arbeidende Tjenestekarl ogsaa engang kunde vente, at faae et Huus eller en Gaard; naar Rigdommene ikke mere vare saa indskrænkede til enkelte Familier, saa vilde man aldrig blandt Øens Indfødte savne Tjenestefolk. Nu derimod træffer man enkelte Folk paa Amager, som eie 20 til 50,000 Rdlr., medens Flerheden af Indbyggerne mangle Livets første Fornødenheder og, saa at sige, ere Vasaler af de Rige. Amagernes borgerlige Forfatning trænger virkelig til en Reformation, ligesom det overalt vilde være godt, om der blev sat Grændser for, at ikke Udskudet fra andre Lande kunde tage sin Tilflugt til denne Øe. — Men for at komme tilbage til vort første Emne, saa troer jeg, at Almuen ikke noksom er underrettet om, at Mordere, som flygte til Sverrig, udleveres efter den mellem Sverrig og Dannemark sluttede Forening. De fleste saadanne Forbrydere staae i den Tanke, at de, saasnart de have naaet den Svenske Grændse, ere fri. Denne vrange Mening kan let bidrage til at befordre saadanne Forbrydelser, og man burde derfor paa alle muelige Maader søge at oplyse Almuen derom, deels i Skolerne, deels ved offentlige Bekjendtgjørelser paa bestemte Tider af Aaret."

(Fortsættes)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den Person, som har myrdet Vildbrandt Jansens Hustrue i Magleby, er i Løverdags bleven bragt til Kjøbenhavn, under Bevogtning. Da han blev paagreben i Helsingborg, fordi han manglede Pas, tilstod han strax sin Forbrydelse.

Præsidenten i det Kgl. Danske Cancellie, Hr. Kammerherre Kaas, er ankommen til Kiel.

Medens Nyborg By i Aar ved Commandantens Bestræbelse har faaet fastsatte Concerter, som blive meget besøgte af Byens og Omegnens Beboere, seer Odensee, denne lille Coquette, som ved alle Leiligheder søger at efterligne sine større Søstre Kjøbenhavns Flanerie, sig ikke istand til at fremdringe nogen Concert. Det har heller ikke i Mands Minde været saa jammerlig bestilt med Musiken i Odensee som nu paa nogle Aar. For 13 eller 14 Aar siden havde denne Stad Concerter, som fortjente Kjenderes Beundring, og som uden for Hovedstaden neppe fandtes saa fuldstændige.

Prof. Pfaff i Kiel havde allerede d. 16 Oct. indbudet til Gall's Forelæsninger, naar han kom did fra Kjøbenhavn.

Da Hvælvingerne over Sonnerup Kirke, under Stamhuset Rosenkrantz, sidste Julii Maaned bleve renoverede, fandtes i Gruset paa fire forskjellige Steder endeel gamle Kroner og andre Myntsorter, hvoraf ingen var yngre end fra Christian den Femtes Tid, hvis Værdie beløb sig til omtrent nogle og 70 Rdlr.

Noget lidet af en Reisendes Dagbog, i Efteraaret 1805 ꝛc. (sluttet). — 10) Paa Møens Klint, synes den Nordiske Gud-

dom selv, at have opslaaet sin Bolig. Den N. V. Deel deraf, er saa natur- og konstskjøn, at de 10 Tegninger af samme i Kobber, ikkun blive taalelige Efterligninger; men de mange Forandringer maae man selv tage i Øiesyn, naar man vil bedømme dem rigtig. Natur og Konst række her hinanden søsterligen Haand, men deres Forening har maaskee kostet nogle Tønder Guld. I en mig bekjendt, om nogen Tid udkommende Beskrivelse over Møen, af en Mand, som har største Kald til at udarbeide den, vil denne Hoveddeel af Landet ufeilbarlig paa det nøiagtigste blive beskrevet, ligesom og den mærkværdige Bondeby Borre, fordum en Købstad med Havn og Skibsfart til Østersøen, hvor der endog i den senere Tid er seet Mindesmærker af Bolværker og Fortøiningspæle med Jernbolte og Ringe. Paa den vestre Deel af Stege, er den deilige Marienborg Hauge, som fortjener at tages i Øiesyn, da den er mange geometriske Tønder Land stor, pragtfuld anlagt, og, skjønt i anden Smag, et sandt Sidestykke til de ommeldte Klinteherligheder; begge m. m. ere nu tilhørende den fra sin Udenlandsreise nylig hjemkomne Kammerjunker de la Calmette. — 11) Grønsunds Færgegaard er et taaleligt Opholdssted; men derimod — 12) Borrehuset paa Falster-Siden, hvor til og fra, mellem disse to Provindser Farten er, er yderlig slet. Det er et lidet Huus, beboet af fattige Folk, som er en Contrast af det sletteste Herberge man kan tænke sig, ganske isoleret fra Menneskesamfund, og, tillige fra Befordringsvæsen derfra, hvilket er det værste af Alt. Tilforn skulle fire Bønder fra en lille By i Nærheden have været pligtige til at befordre til Nykjøbing 2½ eller Stubbekjøbing 1 Miil; men nu maa man betale for et Bud til det sidste Stæd, for derfra, efter adskillige Timers Forløb, at faae Befordring. Dersom der blev skrevet derom offentlig, eller Forestilling skede til det herlige Carlstedske Fidei Commis, paa hvis Eiendom denne Uting har hjemme, torde man dog formode en saa følelig Ubillighed mod Reisende vilde blive hævet. — 13) Stubbekjøbing har intet synderlig Mærkeligt. En gammel Klagesang 1748 af Præsten Glatved, erindrer jeg Begyndelsen af: "— — — Plov og Harve er vor Stads; Vi kan ikkun lidt frembringe ved vor fattige Seilads." Og dette forholder sig i Sandhed ogsaa rigtig,

næsten tre Snese Aar derefter. Kirken har i den senere Tid faaet et nyt Trætaarn i Ligning med Kjøbenhavns Garnisons, og Byens Raadhuus: en ny Spansk Kappe (?) hvorom man fortalte dens Indvielse, at være skeet i en sommerlys Nat ved Byens eneste Vægter, som, fordi han ikke havde opfyldt sine Pligter, maatte bære den igjennem Gaderne, ledsaget af to Borgere, som vare udnævnte dertil. Byens Gader ere her noger over halv Spanske, dog skal de formedelst en ny Øvrigheds Skytte have vundet i Forbedring, ligesom og Landeveien; Agerdyrkningen drives her med Skjønsomhed og Kraft. Veien herfra til Gaabense er temmelig god, med bred Inddigning og god Fyldning paa endeel af de værste Stæder; dog er paa et lidet Stykke ved Stranden, en halv Miil fra Stubbekjøbing, nogle forfærdelige Blaaleershuller, hvor baade Heste og Vogn kunne forlises, især naar det er mørkt om Aftenen. Skyttets ny Øvrighed havde ellers i Almindelighed fortjent Berømmelse for at ville have Veie, Broer og Gader i passabel Stand. Men, længe og forsømt Arbeide, udkræver Tid og Taalmodighed. — 14) Gaabense Færgegaard er i Bygning og ny Indretning saavel indvortes som udvortes, paa nogle faa Aar, meget forbedret, og er nu ret behagelig; Overfarten er god. — 15) Vordingborg Færgegaard har nu ogsaa fremfor tilforn en skjøn Indretning. Veien herfra til Kjøbstaden er en buldrende Steenbro, og maadelig bred. Op imod Byen forbi der gamle Slots Rudera, er over et Mosedrag, tilforn en Slotsgrav, begyndt med den ny forordnede Landevei ad Kjøge. — 16) Vordingborg Kjøbstad har ligesom de fleste andre Smaastæder, hvor Landeveien ikke gaaer igjennem, temmelig Spansk.

Udenlandske Efterretninger.

Archenholtz siger i det sidste Hefte af hans Minerva, i Anledning af Elbblokadens Ophævelse, at Historien neppe kan opvise Mage til en saadan Blokade. At man i Krigstider spærrer sine Fienders Havne er en almindelig Regel, men ganske anderledes er det, naar man behandler Handelsstæder som Hamborg og Bremen, som Krigen er aldeles uvedkommende, blot af Egensindighed, paa en saa fiendtlig Maade. Mange tusinde Familier af de lavere Folkeclasser ere paa begge disse Stæder blevne forarmede ved Elbblo-

kaden. De have nu næsten ingen Grund mere til at glæde sig over dens Ophævelse. Ligesaa lidet kunne Indbyggerne i Altona, Glückstadt og andre Stæder ved Elbbredden betragte den som nogen Velgjerning; de befinde sig kun nu igjen i deres naturlige Tilstand, som mægtigere Mennesker ikkun for en Tid kunne fortrænge dem fra.

Krigsbegivenheder.

Napoleons Hær rykker med Kjæmpeskridt frem mod Wien, og efter de seneste Tidender skulle Franske Tropper allerede have havt deres Hovedqvarteer i St. Pölten, en By, 8 Mile V. til N. for Wien. Braunau, i den Bayerske Kreds, have de Franske taget i Besiddelse, og forefundet der en Mængde Levnedsmidler og Munition. Man venter nu snart Efterretning om et vigtigt Slag imellem den Franske og den Russiskøsterrigske Armee, imellem Linz og Wien, hvilket første Sted ligger 23 Mile V. for Wien. Dette Slag vil ufeilbarlig bestemme denne Keiserstads Skjebne. Fra Frankrige kommer der daglig ny Tropper, der støde til den store Armee, og deres Marsch ligner en Folkevandring. I Italien ere de Franske ikke saa lykkelige som i Tydskland. Vel har Massena gjentagne Gange angrebet Østerrigerne, ja endog taget 6,000 Mand til Fanger, men Overgangen over Floden Etsch har kostet ham 2000 Mand, som bleve tagne til Fanger, og 5—6000, som bleve dræbte. Imidlertid anvender han Alt for at kunne forene sig med den store Armee, under Napoleon. De ulykkelige Lande, paa hvis Grund dette rædsomme Sørgespil opføres, lide utrolig Nød. I Schwaben har man offentlig maattet befale, at de Franske Tropper, der begaae Excesser, skulle arresteres, og der klages endog over, at de tillade sig Mishandlinger og Plyndringer i deres Bundsforvandtes Lande. Keiser Napoleon har befalet, at Landeveien over Simpleton i Schweitz skulde inden d. 22 Nov. være i den Stand, at der kunde transporteres Artillerie derover: en Omstændighed, der lader formode, at man ogsaa fra den Kant agter at modsætte sig Fienden. Medens Fastlandets Seierherrer, saaledes kjæmpe i Hjertet af den Østerrigske Stat, have Havets Beherskere, Britterne: d. 21 f. M. aldeles ødelagt den forenede Franskspanske Flaade, ved Cap Trafelger, et Forbjerg ved Indløbet til Strædet ved Gibralter, 7½ Miil fra Cadix. Nelson angreb 33 Linieskibe, hvoraf 18 Franske og 15 Spanske, og seirede. Men denne Seier kostede ham Livet. Midt i Slaget fik han en Musketkugle i Brystet. Inden Nelson blev saaret havde to fiendtlige Linieskibe strøget. 19 Linieskibe, hvoriblandt to Tredækkere, bleve tagne tilligemed Admiral Villeneuve og Viceadmiral Cisuros. Et af de overgivne Skibe fløi i Luften; Admiral Gravina med 10 Skibe og Fregatterne holdt sig ad Cadix til; Collingwood paatog sig Commandoen efter Nelsons Død; Priserne maatte tages paa Slæbetougene, og de Engelske maatte selv ødelægge saa mange de kunde, for at kunne møde ti fiendtlige Skibe, som to Dage derefter truede med et Angreb. Admiralen tvivlede selv meget paa at kunne redde Priserne. 4000 Mand Landtropper, som vare paa den Franskspanske Flaade, under General Contamin, bleve ligeledes tagne af de Engelske. — Admiral Nelson er født i Engelland i Grevskabet Nordfolk 1758, og opnaaede en Alder af henved 48 Aar. Hans Fader er Præst og lever endnu. Han kom som Barn i Engelsk Søtjeneste og blev siden ansat som Midshipman. I sit 15de Aar gjorde han med Lord Mulgrave en Opdagelsesreise til Nordpolen. I sit 19de Aar blev han Lieutenant, i sit 21de Capitain. Han givtede sig tidlig med en D. Nisbites Enke. Allerede i sit 23 Aar havde han Commandoen over en Fregatflaade, som havde sin Station ved Lewardsøerne. Sit ene Øie mistede han for 11 Aar siden ved Bastias Beleiring. I Slaget mellem St. Vincent og Spanierne blev hans Skib paa engang angreben af to større. Han stod sig imod dem, entrede det ene af dem, fratog den Spanske Admiral hans Kaarde, og blev af den Engelske Regjering for denne Kjekhed udnævnt til Contreadmiral. Sin høire Arm mistede han i Angrebet paa Teneriffa ved et Sabelhug. Førend Slaget ved Abukir maatte han anholde hos Parlementet om en Forøgelse i sin Gage, og beraabte sig ved denne Leilighed paa sine Saar og de 102 forskjellige Fægtninger, han havde taget Deel i. Slaget af Abukir kronede hans Seiervindinger. Viceadmiral blev han, da man udnævnte ham til at angribe de nordiske Magter i Anden Aprils Dage. Han førte sin Liigkiste overalt med sig. Den er forfærdiget af det ved Abukir erobrede Franske Admiralskibs Stormast.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 12.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 23 November, 1805.

Breve over den Gallske Lære om Hjernen og Hjerneskallen.

V.

Man har spurgt D. Gall, om han kunde give nogen Forklaring over den vaagende og sovende Tilstand? Han har, overeensstemmende med Organlæren, besvaret dette Spørgsmaal paa en ligesaa sindrig som interessant Maade.

Det er forhen sagt, at saavel det organiske som det animaliske Liv har særegne Organer. Det førstes Organer svækkes og tiltage i Kraft; det sidstes derimod blive bestandig de samme, fordi de ikke ere afhængige af vor Villie. Det staaer ikke i vor Magt at lade Hjertet, hvis Forretninger henhøre under det animaliske Livs Herredømme, ophøre at banke. Det følger sit Kald, uden at vor Medvirkning kan standse eller befordre dets Virksomhed. Der gives visse Evner, f. Ex. Kjønsdriften, som ere umærkelige i Barndommen, medens de i den mandbare Alder tiltage, ligesom der ligeledes gives andre, der ere stærke i Barndommen og svækkes med Aarene, f. Ex. Hukommelsen. Enkelte af disse Organer kunne blive trætte; naar man studerer for meget trættes Tænkeævnens Organer; lægger man Bogen bort og hører en smuk Concert, saa er Øret dog ligefuldt skikket til at finde Behag i Musiken. Aarsagen dertil ligger deri, at dette Organ har hvilet. Mange Mennesker ere bedre oplagte til at studere paa een Tid end paa en anden; nogle maae drikke Caffe for at samle Kraft til Eftertanke; andre maae være fastende. Af alt dette lader det sig let forklare, hvad Søvn egentlig er.

Naar man sover, saa hvile visse Organer, medens andre ere i Virksomhed. Af denne Aarsag kunne Nattevandrere skrive, regne, gaae paa de farligste Steder; thi de Organer, der ere i Virksomhed, virke desstærkere, fordi de virke ene. Gall har kjendt en vis Magister, der, naar han var beruset, kunde holde ypperlige

Latinske Taler; rigtig nok forstod han ogsaa at holde saadanne Taler naar han var ædru, men dog ikke saa godt, som naar han var beskjenket (Anm. 1.). Digteren Göthe har selv fortalt Gall, at han engang havde en gammel Mynt, hvis Indskrivt han ikke saae sig istand til at dechiffrere eller opløse. Han gik til Sengs, og nu dechiffrerede han den i Drømme. Gall siger, at det gik ganske naturligt til. Ved at see enkelte Streger af Bogstaver kan man ofte meget let slutte sig til Meningen. I den vaagende Tilstand gider man sædvanlig ikke bryde sit Hoved med saadanne Tings Opløsning, men i Søvne virke kun de dertil fornødne Organer allene, og derfor lykkes det saa meget lettere. Friedrich den Anden af Preussen pleiede gjerne, hver Gang han agtede at foretage en stor Handling, at spise og drikke godt Aftenen i Forveien, og derpaa at udføre den Morgenen derefter. Da Alexander den Store i Slaget mod Darius fik Efterretning om sin slette Stilling, lagde han sig til at sove. Om Natten drømte han, hvilken Maade der var den bedste at angribe Darius's Hær paa. Han fulgte denne Maade om Morgenen derpaa, og vandt virkelig Seier (Anm. 2.). Man siger af denne Aarsag i Almindelighed: "jeg vil sove paa det". At man om Aftenen er bedre oplagt til at studere end om Dagen, det veed enhver Studerende. Alt hvad vi see i Drømme forekommer os langt behageligere end i den vaagende Tilstand. Rosen dufter dobbelt Vellugt, og Musiken er dobbelt henrykkende. Det er almindelig bekjendt, hvilke

Virkninger vellystige Følelser kunne frembringe i Drømme. Enkelte Organers Virksomhed kunne ogsaa i den syge Tilstand frembringe Drømme. — Et ungt Menneske i Berlin, der, som en Følge af Udsvævelse, var beladt med Epilepsie, kunde under Paroxysmen yttre de vellystigste Udtryk, og den tilsyneladende Mangel paa Bevidsthed uagtet, støde de Ting fra sig, som man holdt ham for Ansigtet, skjende paa de Fruentimmer, der omgave ham, ꝛc. — Gall selv har i lang Tid været Nattevandrer. Da han i sit 17de eller 18de Aar var forelsket i hans nu værende Kone, spadserede han engang ganske allene i Marken med Tacitus i Haanden, og saae med eet sin Fæstemø staae lige for sig. Han vilde gaae hende i Møde, omfavne og kysse hende, men i det han nærmede sig hende var hun forsvunden. Han troede nu fuldt og fast, at han havde seet hende, og overbevistes først om det Modsatte, da han fandt hende i Haugen hos hendes Fader og Moder, hvor hun sad og drak Theevand. — — Alle Alchymister, og overalt alle saadanne Folk, som foregive at have Syner, see Djevelen ꝛc, ere syge. De ere sjelden Bedragere. Der gives Ideer, som existere udenfor os selv. Man kan jo binde Øinene til paa os, og vi ville desuagtet kunne finde Døren; dette skeer paa ingen anden Maade, end netop fordi Ideen om det Rum, som Døren optager, ligger udenfor os selv. Derfor gives der ogsaa blindfødte Mennesker, der kunne gjøre sig Forestilling om Ting, hvortil Synet, efter

vort Begreb, er uomgjængelig nødvendigt. Gall spurgte en blindfødt Mand, som han traf i et Hospital: hvad han egentlig pleiede at drømme om? — "I Almindelighed om Reiser," svarede den Blinde (Anm. 3.). Hvor kunne nu dette Menneske, som aldrig havde seet Solens Lys, gjøre sig nogen Forestilling om Reiser? Man har havt fødte Døvstumme, der kunde slaae Tacten saaledes, at andre kunne danse derefter. — De saakaldte Hexer rc. have ligeledes saadanne Ideer, som existere udenfor dem selv. Van Svieten vilde gjerne engang overbevise den Østerrigske Keiserinde, Maria Theresia om, at der ikke existerede virkelige Hexer, og han betjente sig dertil af en Snildhed. Da disse i Tydskland pleie at smøre Brysterne med Saften af Valbirk (Stikpalme), og derved opvække en egen Sensation i Hjernen, saa falde de i Søvn, og have da Syner. Van Svieten lod engang saadanne Troldqvinder, da de sov paa deres almindelige Forsamlingssted udenfor Wien, berøre med gloende Jern, og nu fortalde de, da de vaagnede op igjen, at de havde drømt om Djevle, som havde sønderslidt dem med gloende Tænger rc. Keiserinden indsaae nu Aarsagen til deres Syner.

Anmærkninger til det Foregaaende.

1) Ogsaa jeg har kjendt Mennesker, der frembragte i en Ruus, hvad de aldrig kunde frembringe naar de vare ædru. En vis Sang, der engang circulerede i Manuskript, og ved sine vittige Udfald gjorde stor Opsigt i Kjøbenhavn, skyldte ene

Druesaften sin Tilværelse. Dens Forfatter, et isvrigt ædelt Menneske, som døde for adskillige Aar siden, havde foranstaltet et lidet Gilde for Genier af alle Classer, hvor man drak saalænge indtil Gildet lignede en Bacchusfest. Man opgav nu enhver af Selskabet et vist Thema, der bestod af et eneste Ord, over hvilket der skulde forfattes et poetisk eller prosaisk Stykke. Tracteuren, der var saa beruset, at hele Verden løb rundt for ham som et Rokkehjul, forfattede nu den anførte Sang, der imod hans Ønske kom ud iblandt Folk. Den var, som sagt, i en vis Henseende meget vittig, skjønt dens Forfatter ikke vilde kunnet frembragt den i en ædru Tilstand, om det skulde have kostet hans Liv. Saaledes troer jeg ogsaa at det for visse Mennesker er muligt paa Bunden af Champagnerflasken ofte at finde poetisk Aand og Ild. Men i det Hele beviser det dog neppe andet, end at Mennesket i den exalterede og berusede Tilstand, hvor Hjertet føler sig saa let og glad, hvor alle Bekymringer forsvinde for Sjelen, nødvendigviis maa kunne frembringe mere genialske Arbeider, end i den ædru Tilstand, hvor ubehagelige Indtryk, i høiere eller mindre Grad, nedtrykke Sjelen, og hvor Blodet ikke strømmer med en saadan Lethed igjennem Aarerne. Man seer overalt, at den Berusede altid er mere snaksom og aabenhjertig end den Ædrue, og Aarsagen dertil ligger jo aabenbart deri, at han tænker sig sine udvortes Forhold og sine Medmennesker fra en behageligere og bedre Side end ellers. Ligesom vi i den naturlige Tilstand kunne arbeide med langt mere Lethed naar vi ere muntre og bekymringsfri, end naar vi ere vrantne og bekymringsfulde, saaledes bliver det ogsaa for den Berusede muligt, at frembringe bedre Arbeider i den berusede Tilstand end i den ædru. Men imidlertid ere dog saadanne Tilfælde altid kun Sjelden-

heder, der aldrig bør anføres som Exempler, der skulle stadfæste almindelige Sætninger.

2) Denne Paastand er, i det Hele betragtet, neppe saa ganske rigtig. At man ligesaa godt kan have et godt Indfald naar man drømmer, som naar man er vaagen, falder af sig selv. Ligesom man ved en Slumpelykke kan drømme, hvilke Numer der udkommer i næste Trækning af Tallotteriet, saaledes maa man ved en Slumpelykke ogsaa kunne dechiffrere en Inscription, især naar man længe i Forveien har grublet derpaa. Men begge Dele ere og blive dog kun Tilfælde. — Ofte troer man, strax naar man vaagner op, at man har havt et ret ypperligt Indfald, som man ønsker, at kunne bevare i sin Hukommelse, men naar man ret kommer til sig selv igjen, saa finder man som ofteſt, at det hele Indfald ikke er en Pibe Tobak værd. Der gives vist mange blandt mine Læsere, som mere end engang have gjort denne Erfaring. Ofte troer man ogsaa, hvilket f. Ex. nok har været Tilfældet med Göthe, at man sover og drømmer, uagtet man er vaagen. I saadan en Dvale, hvor intet fremmed Indtryk kan virke paa Sandserne, maa man naturligviis lettere kunne udtænke en Ting end i den vaagende Tilstand, hvor Tankerne adspredes af tusinde udvortes Gjenstande. Jeg kjender saaledes Mennesker, der udtænke i Sengen Planer til hele Digte; ogsaa de troe ofte, at de kunne tænke i Søvne, hvilket deres Arbeider bære saa tydeligt Præg af; men det er ikke sandt. De troe at de sove; men i Grunden ere de virkelig vaagne. Nattevandrernes Dvale eller Døsighed er vel heller ikke nogen egentlig Søvn. Ogsaa er det hændt mig i min Opvæxt, at jeg om Aftenen, da jeg vilde gaae til Sengs, klædte mig ordentlig af, tog mine Klæder under Armen, gik ned ad Trappen og lagde mig paa samme at sove.

Men jeg kan i dette Dieblik ganske godt huske, at jeg ikke gjorde det uden Bevidsthed. Jeg havde just siddet ved en varm Kakkelovn, hvor jeg faldt i en Slummer, og ved den stærke Stuevarmen blev noget ør i Hovedet. Rigtig nok fortælles mange Vidunder om Nattevandrere. Man siger de kunne gaae paa de farligste Steder, forrette deres sædvanlige Arbeide med største Nøiagtighed, og f. Ex. som Gall forsikkrer, skrive Prækener, componere Musik ꝛc. Men man bør i dette Tilfælde heller ikke være alt for lettroende. Hvo fortæller i Almindelighed saadanne Historier? Ingen uden Nattevandreren selv, eller gamle Bedstemødre ꝛc. At man sovende kan skrive Prækener, det har man desværre daglig Exempler paa. Men **hvorledes** skrives de? Jeg har kjendt Mennesker, der have havt Leilighed til at høre Nattevandrere tale; men de have forsikkret mig, at det, de talde, var i Almindelighed usammenhængende Pjat. Der gives desuden Grader af Søvn. Deres Stigen udgjør det, som vi kalde Munterhed. Der gives Mennesker, som bestandig sove, eller leve i en mindre eller større Grad af Dvale, og der gives sikkert mange Dieblikke, hvor de fleste Mennesker mere sove end vaage, uagtet vi see dem handle og tale. Naar de trætte Organer, som Gall paastaaer, virkelig hvile, og de, som have hvilet, virke i Drømme, saa kan man jo spørge: hvorfor drømmer man da just om de Ting, som man har tænkt **meest** paa om Dagen? De Organer, der ere fornødne dertil, maatte jo da saa meget mere trænge til Hvile? Man vil maaskee indvende, at man ofte drømmer om Ting, som man meget længe i Forveien har tænkt paa. Men sædvanlig drømmer enhver dog kun om de Ting, der ligge indenfor hans Erfarings- og Virkekreds, og hvortil Anspændelsen af hans Organer, er nødvendig. Hvor-

for følger en vellystig Drøm paa vellystige Forestillinger? De fornødne Organer maatte jo netop hvile formedelst Tankens foregaaende Anstrængelse? Göthe maatte jo da ikke have drømt om sin Mynts Dechiffrering, netop fordi han havde tænkt saa meget derpaa i Forveien?

3) At den Blindfødte kan have Forestillinger om Reiser, det er vel mueligt. Men hvilke Forestillinger og hvilke Reiser? Dette Slags Slutninger er overalt den Klippe, som Gall ofte strander paa. En saadan Blind kan ogsaa have en Idee om Farver, men paa samme Maade som om Reiser. Vi kunne saaledes ogsaa forestille os Engle som unge Mennesker med Vinger; men er denne Forestilling derfor rigtig? Vi kunne aldrig have nogen rigtig Idee om Ting, uden at vi have seeet dem selv eller og vi have seet noget andet, der har Lighed dermed. Det er bekjendt, at Americanerne ved Europæernes første Ankomst til America, troede, at Rytteren og den Hest, han sad paa, udgjorde een og den samme Person, og at de faldt paa Knæe for den Ridende. Da de tilforn ikke havde seet nogen Hest, saa kunde det heller ikke falde dem ind, at troe, at denne Sammensætning af Menneske og af Dyr, bestod af to forskjellige Skabninger. Hvad der fortælles om den Døvstumme, som saa nøie kunde slaae Tacten, beviser intet. Til at slaae Tacten behøves der kun en rigtig Forestilling om Tiden, og denne kan end og den Døve have. Det er denne Forestilling, han udtrykker med Slagene; men om Musiken kan han ligesaalidet have nogen rigtig Idee, som den Blindfødte om Farverne. Den, som ikke har noget Begreb om, hvad det er at høre, kan umueligt have nogen Idee om, hvad det er at frembringe Toner. Man fortæller rigtig nok mange Underværker om Døvstumme; men jeg troer dem ikke, forend jeg

selv har overbeviist mig derom. Man kan maaskee lære et saadant Menneske at spille nogle Stykker paa Instrument, omtrent som et Automat, ved at bibringe ham Begreber om Strængenes Berørelse; men Musiken bliver da nok ogsaa derefter.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Prof. Schielderup, som har begyndt sine Forelæsninger over Anthropologien paa Borchens Collegium, havde strax den første Dag 60 Tilhørere, hvis Tal dagligen forøges.

I disse Dage anlægge samtlige Assessorer i Landsoverretten samt Hof- og Stadsretten den anordnede Uniform.

Der skal endnu udskrives endeel Stykknegte og Artilleriesheste, for at begive sig til den i Holsteen camperende Artilleriebrigade, og et endnu større Antal af begge skal holdes beredt til paa første Vink ligeledes at afgaae til samme.

At Skjær og Klipperev forhøie sig paa den vestlige Kyst af Island, og komme nu reent op af Vandet og fuldkommen tilsyne i Ebbetiden, er en Naturbegivenhed, der forekommer Ukyndige utrolig. Folk der paa Stedet mene, at det er en Virkning af Jordbranden, som stedse ulmer og arbeider i Jordens Inderste Grunden dertil ligger snarere i Havets Aftagelse, som gjerne kan være mærkeligere paa denne store Øe, Vesten for end Østen for. Men det er utroligt, at Verdenshavet aftager i samme Grad som de anførte Skjær og Rev skyde i Veiret

I dette Efteraar ere samtlige Medlemmer af den Islandske Matriculeringscommission nedkomne til Kjøbenhavn. Deres Ærinde har medtaget fem Aar, som ikke kan kaldes nogen lang Tid, naar man betænker Landets Udstrækning og den med Reiser i disse Egne forbundne Vanskelighed. Disse Reiser vilde nu maaske blevet umuelige for Commissionen, hvis den ikke var bleven færdig før den ulykkelige Hestesyge indtraf og hvis Overhaandtagelse alle senere Breve fra Island kun alt for meget stadfæste. Medlemmerne af Commissionen vare aflagte med 3—400 Rdlr.

Magistraten i Trondhjem har nu aflagt offentlig Regnskab for de Bidrag, der ere indkomne til Understøttelse for dem, som have liidt ved den ulykkelige Ildebrand, der overgik denne Stad d. 14 Maji. I dette Regnskab findes paa det bestemteste anført de Brandlidtes Navn og den Sum, som enhver af dem har faaet. Den høieste Understøttelse, som nogen har faaet, er 300 Rd. og den mindste 48 ß. Den hele indkomne Sum beløber sig til 2181 Rdlr. 48 ß.

Under d. 8de d. M. er der udkommet et Patent angaaende Døvstummes Underviisning og Forsørgelse i Hertugdømmene af følgende væsentlige Indhold. Alle trængende Døvstumme under 15 Aar skulle bringes til de Døvstummes Institut i Kiel, hvor de skulle nyde Ophold og Underviisning paa Landets Bekostning; dog undtages herfra de, som enten ere fjantede, epileptiske eller befængte med nogen smitsom Syge. Efter deres Demission fra Institutet skal Directionen paa muueligste Maade bære Omsorg for de Trængendes Forsørgelse og den kan til den Ende tilstaae de Mestere, som maatte tage dem i Lære, en aarlig Godtgjørelse af 24 Rdlr. i de første to Aar. Enhver Haandværksmester maa antage og uden Betaling lade dem ind- og udskrive; ligeledes tillades det enhver concessioneret Haandværksmand paa Landet, at antage Døvstumme, om han endog ellers er formeent at have Hjelpere. Enhver Døvstum, som saaledes har lært et Haandværk tilgavns, kan meddeles gratis Bevilling til at nedsætte sig som Frimester i en Stad eller Flække, eller paa Landet at drive sin Haandtering ved en Medhjelper.

Den høitydske Jødemenighed i Hamborg har i en lang Række af Aar havt sin Kirkegaard i Landsbyen Ottensen i Nærheden af Altona. Da denne Kirkegaard begynder at opfyldes med Liig, og disse efter Jødernes Religionslove ikke bør begraves paa hinanden og ligesaa lidet opgraves, saa have Menighedens Ældste anholdt om Tilladelse, at kjøbe et Stykke Jord af en Kongel. Undersaat for 7000 Mark L. for dermed at udvide deres Kirkegaard, og H. M. har allernaadigst behaget, at forunde dem Tilladelse dertil. (Af Hempels Avis).

Anledningen til Feiden angaaende Tydske Forelæsninger ved det chirurgiske Academie, har egentlig været følgende. Efter Academiets Statuter er det

overladt til Professorerne, enten at læse paa Tydsk eller Dansk. Da de ældre chirurgiske Professorer for det meste vare Tydske og de fleste Lærebøger forfattede i disses Modersmaal, saa fandt de det naturligviis hensigtmæssigst, at holde Tydske Forelæsninger, skjønt i den senere Tid alle Professorerne, paa en eneste nær, holdt Danske. Ved Hr. Etatsraad Callisens Fratrædelse have endeel unge Chirurger, især Holstenere, anholdt om, at der maatte holdes enkelte Tydske Forelæsninger. Pluraliteten af Stemmerne skal have været for Danske Forelæsninger. Academiet agter nu at overlade det Hele til Cancelliets Afgjørelse.

Det er just ikke sieldent, at Børn fødes eller blive confirmerede i et Tugt- eller Tvangshuus, men sieldnere er det sikkert, at et Par bliver viet paa et saadant Sted. Dette har imidlertid dog nylig været Tilfældet. Et Fruentimmer i det Holsteenske har nylig ansøgt om Tilladelse, til at lade sig vie til sin Kjereste, som er i Tugthuset i Neumünster, med tilføiet Løvte, strax efter Vielsen at forlade ham igjen, og det Kongel. Overconsistorium har bevilget Ansøgningen.

Den Danske Maler Hansen, som nu er kommen tilbage fra sin tiaars Udenlandsreise, er i sin Ungdom bleven holdt til Konstens Studium af den afdøde Kammerherre Plessen, paa hvis Gods hans Fader boede. Han understøttede ham i to Aar med 300 Rdlr. aarligen til at reise udenlands. Hansen fortsatte siden sin Reise og sine Studeringer uden ringeste Hjelp, indtil han i det sidste Aar fik en Understøttelse af Fondet ad usus publicos til at gjøre en Reise til Italien. Han har paa sine Reiser opholdt sig i Hamborg, Dresden, Prag, Wien, paa hvilket sidste Sted han forblev indtil Aaret 1803 og gik derpaa til Italien. Han sysselsatte sig overalt med sin Konst. Han agter nu at udøve den som Portraitmaler, og naar dette ikke tilfulde kan beskjeftige ham, at antage et eller andet Decorationsarbeide.

Pladen til Forestillingen af Slaget d. 2 April, af Hr. Clemens, er nu færdig, men aftrykt er den endnu ikke.

Følgende kan tjene som et Bidrag til Fanatikeren Hans Hanges Caracteristik: Det er nu omtrent ti Aar siden, at han i Thunøe Sogn begyndte at agere Apostel. Ethvert ophøiet Sted paa viid

Mark, saasom Høie, Gjerder &c., valgte han sædvanlig til Talestoel; et Par unge Mennesker gjorde han næsten afsindige; nogle, sagde Rygtet, styrtede sig ned af Tagene, da de troede at de end ikke skulde støde deres Fod paa nogen Steen; Andre gjorde, liig Jesus, Forsøg paa at gaae paa Vandet, og vare nær omkomne. Han opholdt sig for det meste i Annebo Præstegjeld i Grevskabet Jarlsberg, og forsøgte blandt andet at indføre Uskyldighedsstanden. Et Exempel havdes hos en velhavende Bonde. Da denne var bortreist paa nogle Dage, indfandt sig i hans Huus to af Hauges Emissarier, der talde saa vel for Konen i Huset, at de fik denne iøvrigt anstændige og agtede Kone omvendt. Manden kommer om Aftenen hjem, og finder sin Kone liggende nøgen imellem to nøgne Ungkarle. Han bliver naturligviis alarmeret herover og spørger: hvad skal det betyde? Konen svarede: "*giv dig tilfreds: jeg ligger imellem to Frelsere!*" Den stakkels Mand gav sig tilfreds og blev omvendt.

(Fortsatte Efterretninger om Officierernes Lønning ved den Danske Armee.) *Dronningens Livregiment til Fods*: 1 Oberst 1740 Rdlr. aarlig; 1 Oberstlieutenant 852 Rdlr.; 1 tredie Stabsofficier 732 Rdlr.; 1 fjerde 648 Rdlr.; 1 femte 600 Rdlr.; 5 Compagniechefer à 600 Rdlr.; 2 Stabscapitainer à 228 Rdlr.; 10 Præmierlieutenanter à 156 Rdlr.; 10 Secondlieut. à 135 Rdlr.; 10 Fændrikker à 114 Rdlr.; ialt 42 Officierer, hvis Lønning beløber sig til 12,078 Rdlr. Hele Regimentet koster at underholde: 63,366 Rdlr. 43½ ß. — *Skieløber-Compagniet*: 1 Chef 276 Rdlr. aarlig; 1 Præm. Lieut. 135 Rdlr.; 1 Second Lieut. 114 Rdlr. Compagniet, som egentlig bestaaer af 100 Skieløbere og 50 Landeværn, koster aarlig at underholde 1002 Rdlr. 23 ß. (Munderingsudgivterne uberegnede). (Fortsættes.)

En ugivt Uhrmager i Odensee er for nogen Tid siden bortreist, til ikke liden Sorg for alle dem, som have betroet ham deres Uhre, og ikke vide, hvor de nu skulle søge dem.

Konstberider Chiariny har i en Tid af 14 Dage daglig moret Odensee Indvaanere med sine Ridekonster. — D. 18 d. M. blev til almindelig Glæde for denne Stads Indbyggere dens Theater aabnet med *de lystige Passagerer*.

Alle Billetterne til Jomfru Astrups Benefice vare, paa Parquetbilletter nær, allerede afsatte i Gaar.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsbegivenheder. Lord Nelsons Seier over den forenede Flaade, har i Engelland opvakt enthusiastisk Glæde. Hele London har været illumineret, og Pøbelen slog Vinduerne ind hos enhver, der forsømte at yttre sin Glæde paa denne lysende Maade. Men efter Collingwoods (Koellingsvuds) egen Beretning, kan man i Grunden ikke sige, at de Engelske have vundet nogen egentlig Seier. Vel har den forenede Flaade tabt 19 Skibe, og en stor Deel af sit Mandskab; men de erobrede Skibe vare saa ilde tilredte, at de Engelske maatte lade sig nøie med at ødelægge dem, og at neppe et eneste af dem, nogensinde vil see nogen Engelsk Havn. Britterne maatte altsaa dyrt betale deres Fienders Nederlag. Imidlertid har dette Slag dog ganske forandret de hidtil værende krigerske Forhold imellem Engelland og Frankrige. Det sidste er i sine Operationer som Sømagt sat betydelig tilbage, og den saa længe omtalte Landgang paa Engelland vil nu saa meget mere forhales herved. — Frankriges Modstandere paa Fastlandet ere derimod langtfra ikke saa heldige som de Engelske til Søes. Den Østerrigske Keiser har forladt sin Residence, og opslaaet sin Bolig i *Olmütz*, en stærk Fæstning i Mähren. Vel forstærkes hans Hær deels ved Reserveregimenter, deels ved ankomne Russer, og deels ved Ungerske Hjelpetropper, men alligevel har den Østerrigsk-russiske Armee ved Donau dog trukket sig tilbage til Mähren og Unger[illegible], medens de Franske med raske Skridt rykke frem mod Keiserstaden. Der, hvor de nu staae, have de allerede udskrevet over 14 Mill. i Contribution og Provision. Men Keiseren af Østerrige skal have besluttet, i Forening med sine Bundsforvandte, fremdeles at anvende de kraftigste Midler mod Fienden, og ikke at slutte nogen Separatfred. Et Fransk Corps skal være rykket frem mod Mähren, og allerede have taget *Pilsen*, en stor Stad 37 Mile N. V. for Wien, i Besiddelse. Et andet Fransk Corps rykker frem mod *Inspruck*, Hovedstaden i Tyrol, hvis sydlige Deel nu er erobret af de Franske, som nu kunne angribe Erkehertug Carls Armee i Ryggen. Ogsaa denne Østerriges

fornemste Herfører synes kun at have liden Lykke. I Affairen d. 30 Oct. tog Massena 3500 Østerrigere til Fanger, og de Dødes Antal var saa stort, at Erkehertugen, for at faae dem jordede, maatte foreslaae en Vaabenstilstand. Den 2 Nov. bleve ved Verona 6000 Østerrigere tagne til Fanger, og Erkehertugen maatte derpaa trække sig tilbage. Den Franske Armee i Italien er bleven forstærket med 22,000 Mand, under General Cyr, fra Neapel, og har i dette Øieblik uden Tvivl allerede forenet sig med den store Franske Armee. De Franske have deres Hovedqvarteer i den lille By Lambach i Øvre-Østerrige. Den Østerrigske General Wolfskehls Corps, som staaer i Schwaben, er aldeles afskaaret, og kan ikke undgaae Angereau og Ney, uden at det vil retirere ind i det neutrale Schweiz. Østerrigerne ere saaledes næsten paa alle Sider omgivne af Fiender og neutrale Lande.

Anecdoter om Nelson.

Paa sin Reise til Nordpolen med Lord Mulgrave, foer han i en meget liden Baad imellem og over Isen, for at udfinde Canaler. Man savnede ham en heel Nat. I Dagbrækningen saae man ham forfølge en Bjørn, og da man spurgte ham, hvorfor han havde forladt Skibet, svarede han, at han ønskede at faae et Bjørneskind for sin Fader. Førend han sidst forlod London bestilte han sin Liigkiste, og sagde til Snedkeren, at han formodentlig vil komme til at behøve den. De fiendtlige Skarpskyttere havde lagt sig i Mærset, hvorfra de især fyrede paa Officiererne, og traf Nelson lige paa Ordenen. Hans Capitain havde bedet ham, at tage en Overkjole paa, men han svarede, at han ikke havde Tid dertil.

Den nærværende Behersker af Sandvichøerne i Sydhavet, Thamahama kaldet, har i høi Grad befordret sine Landes Cultur. Da den Engelske Capitain Vancouver besøgte ham, overdrog han ham som Repræsentant for Kongen af Storbritannien, Overherredømmet over Oveihi, fordi han haabede derved, at beskyttes endmere, og at faae Midler i Hænderne til at trodse sine Fiender. Hans Magt er nu temmelig befæstet. Han er ligesaa stor Kriger og Statsmand som Handelsmand. Han er nøie bekjendt med de forskjellige Slags Maal og Vægt, og giver i Handelskonsten ingen

Europæer noget efter. Han besidder nu over 25 til 30 Skibe af forskjellig Størrelse og af 25 til 50 Comercelæster, hvoraf adskillige endog ere forhudede med Kobber. Han har en Livgarde, som overalt omgiver ham. Den kan i visse Henseender betragtes som regelmæssige, disciplinerede Tropper; den trækker paa Vagt, og afløses paa Europæisk Viis. Hver halve Time raabes: Alting er i sin Orden! Det samme er Tilfældet paa Skibene. Deres Uniform var en blaa Overkjole med gule Opslag. Han finder nu ogsaa Behag i hidsige Drikke, og naar hans Brændeviin engang imellem er paa Hældingen, saa sysselsætter han de Europæer, der have nedsat sig hos ham, med at lade dem brænde Brændeviin af de bedste Sukkerrør. I sine Fritimer indbyder han sine egne saavelsom de Stores Qvinder til et Brændeviinsgilde. Virkningerne deraf ere let at indsee. Sandvichøernes Beboere ere meget for at svømme, og besidde deri en beundringsværdig Færdighed. De elske Vandet i saa høi en Grad, at man ofte seer dem en heel Dag ligge udstrakte paa Søen, og ligesaa magelig som det var deres naturlige Element, men desuagtet har man dog kun faa Exempler paa, at de finde deres Død i Bølgerne. Nogle gaae femten Favne dybt i Vandet og løsne Kabeltoug, som have snoet sig fast ved Klippetaggerne. For at prøve Dykkernes Kræfter, kastede man engang en Ambolt i Søen, men dette faldt dem for vanskeligt, thi den laae ti Favne dybt; imidlertid vilde de dog ikke give Slip paa saa stor en Skat, og ved bestandig at afløse hverandre, lykkedes det dem omsider at trille Ambolten i en Strækning af en halv Miil, indtil de havde naaet Strandkanten, hvor de bleve modtagne med de lydeligste Bifaldsraab. Men naar de komme op af Vandet, er deres Ansigt opsvolmet, deres Øine røde og betændte, og Blodet strømmer dem ud af Næse og Mund. — Oveihi kan i klart Veir sees i en Afstand af 40 Mile, formedelst to høie Bjerge, hvoraf det ene Manna-Roa skal være 16,200 Fod høi, altsaa 3,680 Fod høiere end Pico paa Teneriffa.

Skuepladsen. Mandagen d. 25 Nov. opføres: Min Bedstemoder, og Balletten: Fanden er løs. — Tirsd. d. 26: Jægerne. — Torsd. d. 28: Gevinsten i Classelotteriet, og Renau d'Ast. — Fred. d. 29: Barberen i Sevilla.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 13.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 26 November, 1805.

Fyrgetyve Timer i Kjøbenhavn.
(Fortsat.)

En politisk Samtale.

Jeg havde hørt saa meget tale om de mange Restaurateurer, som Kjøbenhavn i den senere Tid har faaet, at jeg, efter min Frederiks gjentagne Anmodninger, ikke kunde give mig til Taals, forend jeg havde besøgt et af disse Steder. I min Ungdom kjendte man i Kjøbenhavn aldeles intet til saadanne Tracteursteder, og endog i mine Studenteraar vare Pebernødder og Honningkager det eneste, som man kunne tractere sig med. Chocolade drak kun førstelige Personer og kronede Hoveder, Jis var ligesaa sjelden som Chinesiske Fuglereder, og Punsch havde jeg kun nydt en eneste Gang i mit Liv, nemlig da min Bedstefader blev udnævnt til at være den tre og tredivte af de to og tredive Mænd.

Saaledes stod det til i Kjøbenhavn, da jeg forlod det; men hvor meget have Tiderne ikke forandret sig i min Fraværelse! Baade jeg og min Søn vare færdige at tabe Næse og Mund, da vi traadte ind hos Restaurateuren. Store Lysekroner straalede os i Møde, og det saae her ud, som hos Herren paa Godset hver Juleaften. Frederik holdt mig ganske ængstelig ved Haanden. Jeg begjerte to Glas Punsch, og satte mig ned ved et Marmorbord med forgyldte Zirater.

Stuen var fuld af Mennesker, som sadde med deres Punsch, Jis og Chocolade for sig og læste i alskens Blade og Aviser, der laae omkring paa Bordene. — Der herskede en dyb Taushed, som endelig blev afbrudt af en gammel Officier, der sad ligeover for mig. — "Nelson er død" — begyndte han. "Det smerter mig." — I det han sagde disse Ord, trillede Taarer ned ad hans Kinder. — "Det smerter Dem?" — svarede en Anden. "Husker De da ikke den anden April?" — "Ogsaa om han var faldet den Gang, skulde det have smertet

mig," svarede Officieren. "Lad den lave Pøbel længe nok dadle den Mand, der er nidkjer for at opfylde de sørgelige Pligter, han skylder sin Konge og sit Fædreneland! En Mand som Nelson fortjener endog sine Fienders Høiagtelse. Det er skrækkeligt, at pryde sin Tinding med blodbestænkte Laurbær; men, i det Øieblik, hvor vi maa betragte Krig, som en sørgelig Nødvendighed, fordi enhver ikke længere kan nyde Fred, end hans Nabo vil forunde ham den, ere Mænd som Nelson en sand Velgjerning for et Land. Nutiden kan ikke tilfulde bedømme Nelsons Værd; Efterverdenen vil bedre skjønne derpaa. Rig paa Seier og Hæder, lemlæstet og svækket, kunde han nu rolig have hvilet paa sine indhøstede Laurbær; Slaget ved Abukir var tilstrækkelig til at forevige hans Navn; men da Fædrenelandet krævede hans Tjeneste, opoffrede han frivilligen den lykkelige Ro, som hans Saar og hans Tjenester saa hoilig berettigede ham til, og gik uforfærdet en mægtig Flaade i Møde. Efterat han havde opoffret sin Førlighed, vilde han endnu gjerne opoffre et Been, for at seire. Ergjerrighed kunde ikke have været Drivefjederen her; thi han nød jo, som sagt, allerede al den Ære, som nogen Dødelig kunde nyde i hans Stilling. Hvilken Mand i Verden har med mere Opoffrelse og Trofasthed fægtet for sit Fødelands Sag? Naar en saadan Mand ikke kan kaldes stor, saa veed jeg ikke hvem der er stor paa denne Jord.

"Men skaanede han Menneskeblod?" spurgte nu den Anden.

"Det er den Indvending, man altid er fremkommet med imod Nelson? — Men de fleste Mennesker vide i Grunden ikke selv hvad de ville sige hermed, fordi de betragte saadanne Ting alt for ensidigen. — Scherer i Italien og flere andre, som overgave Fæstninger, og lode sig tage til Fanger ꝛc., skaanede i Øieblikket virkelig meget Menneskeblod. Naar en saadan Skaansomhed kan hos en Anfører blive til en Dyd, saa ere de feigeste Uslinger, der overgive sig uden mindste Modstand, virkelig store, thi det maa gaae, hvorledes det vil, saa vinder Menneskeligheden altid derved. Men hvad er i Almindelighed Følgen deraf? Man skaaner tusinde Mennesker, og hundrede tusinde komme siden til at lide derved. Nelson handlede altid med Eftertryk; han hadede ethvert ufuldendt Værk; og dette er nok, saavel i Politiken som i Krigskonsten, det rigtigste. Et eneste eftertrykkeligt Slag kan i hele Aarhundreder have Indflydelse paa Staters Vel; istedetfor at der i hine evige Skarmydsler i Grunden kun til Unytte opoffres Mennesker. Vor Tidsalders største Helt og Hærfører, har derfor bestandig brugt den Maade, at handle med Eftertryk der, hvor det var nødvendigt Han opoffrer alt for at vinde en eneste Position, naar han seer, at den vil bestemme et heelt Feldtslags Udfald. Kortsynede Mennesker korse Hænderne, naar de høre, at man bestormer

en Bro, som er peplantet med Kanoner, og opoffrer endeel hundrede Mand for at erobre den. De samme Folk vilde langtfra ikke finde det grusomt, naar man, som adskillige Generaler, opoffrede mange tusinde i unyttige Skarmydsler. Derfor tier jeg i Almindelighed, naar jeg hører Folk tale om Anføreres Grusomhed og Høimodighed i Krig. De betragte en Armee som et Menneske, der har Koldfyr i en Finger, og de ansee det for mindre grusomt, naar Lægen opoffrer Mennesket, end naar han afsætter det Fingeren. I Krig lader der sig i det Hele ikke tænke nogen egentlig Høimodighed. Paa Valpladsen at være saa lidet som muligt grusom, er alt hvad man her kan kalde høimodigt. Jeg har kjendt Generaler, som i Feldten kunde kløve Hovedet paa enhver af deres Fiender, og som i Fredens Dage fældte Taarer, naar de saae den mindste Skabning lide. At svække sin Fiendes Magt, ved at sætte hans Forsvarere i en afmægtig Tilstand, er Øiemedet for enhver Krig. Dette kan nu engang ikke skee, uden ved Blodsudgydelse. Det kommer her aldeles ikke an paa at skaane det enkelte Menneske, endskjønt det bør skee, hvor det er muligt. Det Heles Tarv maa man her have for Øinene, og uagtet den Munkegrundsætning, at man bør offre enkelte Uskyldige, naar det Heles Tarv kræver det, er en foragtelig Sætning, der i fredelige Tider bør fordømmes fra enhver velindrettet Stat, saa kan den i Krigstider, hvor Menneskene saa

at sige vende tilbage til den uciviliserede Stand og hvor den Stærkeres Ret er den høieste Lov, aldeles ikke forkastes. Hvo kan negte, at de Krige, som Preussens Friedrich den Anden har ført, have kostet Strømme af Menneskeblod? Men hvor mange flere Strømme kunde det ikke have kostet i de Aar, hvor hans Rige siden har nydt Fred, hvis han ikke ved at handle med saa megen Eftertryk tilforn havde lagt en varig Grundvold dertil? Salzmann har i sin Bog om den menneskelige Elendighed indført en vis Første, som han lader drømme om de Feldtslag han har holdt. Alle de blodige Offre, som ere faldne i disse, fremføres for ham i Drømme, og de fordre deres tabte Lemmer 2c. tilbage af ham. Det skal især have Hentydning paa Friedrich den Anden. Men saadanne Forfattere gjøre meget ilde i, at de betragte Krige fra saadanne vrange Synspuncter. Præsterne især vilde handle klogest i, aldrig at præke om Krig og Politik, som de sjelden kjende noget til. De forvirre kun menig Mands Begreber. Jeg er bleven graa i Krigen; jeg afskyer af mit ganske Hjerte al Blodsudgydelse, og vee den Første, der, af Erobringslyst eller uværdige Hensigter, griber til Vaaben! Hans Skyld vil blive stor, naar han engang møder for Guds Domstoel. Men saalænge som Tingene i den politiske Verden staae paa den nuværende Fod, er og bliver Krig en Nødvendighed. Vi bør ikke philosophere over en Ting, der ikke kan være anderledes. Af alle

muelige Kræfter at forekomme dens Udbrydelse, er hver Stats Pligt, men naar den engang er udbrudt, saa er den Anfører stor, som ved Midler — de være nok saa eftertrykkelige — opnaaer store Hensigter."

Den gamle Officiers Raisonnement forekom mig ret interessant. Vel kunde man indvende adskilligt derimod; man kunde sige: det er dog altid godt at spare Menneskeblod, og det tilkommer ikke os svage Dødelige at — — — men han talde som Krigsmand, og fra den Synspunct, han saae Tingen, havde han maaskee Ret. — Men da jeg ret nøie betragtede Manden, saa gjenkjendte jeg i hans Ansigtstræk min gamle Skolecammerad — min Contubernal paa Regentsen — kort sagt, min ældste Ven, min Jonathan! Denne Gjenkjendelsesscene var een af de interessanteste, man kan tænke sig. Jeg erfarede snart hvorledes Lykken havde tumlet om med min Ven. "Du er jo en Helvedes Karl," sagde jeg: "gamle Svoger! Siig mig, hvorledes kunde Gradus ad Parnassum lede dig ind i Mars's Tempel? Og hvor Pokker er du bleven til saa stor en Politicus?" — Han fortalde mig nu sin hele Historie.

Jeg. Men, bedste Jeremias! — jeg kan ikke kalde dig anderledes, thi dette Navn er mig endnu saa dyrebart, — siden du har Politikken saa godt inde, saa siig mig engang, hvad mener du om den nærværende Krig? — —

Han. Jeg er ikke meget for at tale om saadanne Ting, thi man faaer saa let Navn for en

politisk Kandestøber, og det er noget, som jeg ikke skjøtter stort om. Min Mening vilde desuden kun have liden Vægt i en Sag af saa stor Vigtighed. Læs det sidste Hefte af Archenholz's Minerva. Der findes nogle Betragtninger over Krigen, som han selv har skrevet. De indeholde meget sandt og rigtigt. – Frankrige har i den senere Tid opnaaet en Høide, som intet i Verden saa let vil kunne styrte det fra. Blot ved sin Beliggenhed i Hjertet af Europa, blot ved sin Folkemængde og indvortes Hjelpekilder, har det endog i ældre Tider, selv under de svageste Regenters Bestyrelse, bestandig været en af de mægtigste Stater, og havt Indflydelse paa ethvert Cabinet. Revolutionen har lært denne Løve fuldkommen at kjende sin Styrke, har opvakt slumrende Kræfter hos en af Naturen krigersk og genialsk Nation, har betydelig udvidet dens uhyre Grændser og forskaffet den Besiddelser fra Rhinens Bredder til det blomstrende Italien. I Krigens Skole har den forskaffet sig de største Hærførere, og under alle disse lykkelige Omstændigheder regjeres den af en Mand, hvis Lykke, Genie og Mod ere lige sjeldne. Siig mig, min Ven! er det paa en saadan Tid rigtigt at angribe en saadan Stat? Er det ikke netop Veien til at gjøre den end mægtigere? Ingen enkelt Magt er stærk nok til, i dette Dieblik at angribe Frankrige; det maa altsaa skee ved forenede Kræfter, men førend disse af forskjellig Interesse ledede Kræfter forenes, vil Frankrige altid kunne sætte enkelte af dem i en

Uvirksomhedsstand. Den daglige Erfaring stadfæster det jo; førend Ruslands Tropper forene sig med de Østerrigske, ere de sidste allerede slaaede og drevne tilbage. Frankrige derimod har sine Kræfter bestandig samlet; om end hele Europa forenede sig imod det, kan det dog stedse afbøde dets Angreb. Krigsrustninger kunne aldrig skee, uden at de jo mærkes. Det Franske Cabinet besidder al for megen Politik til at lade nogen ruste sig, uden at det jo i Forveien overtyder sig om Hensigten. — Seer du, det er min enfoldige Mening. Jeg udgiver den ikke for den rette. Men efter mine Tanker burde man i de første ti Aar ikke tænke mere paa, atter at indføre den politiske Ligevægt, som desuden hidtil kun har været en Drøm.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Kammerherre Peder Anker har ladet bekjendtgjøre, at hans afgangne Broder Berent Ankers Bo endnu indtil videre bestyres af Thomas Bagge og J. Nielsen, og at deres Underskrivt skulle i enhver Henseende være gjeldende. Da hans afdøde Broders Testamente, og hans i den Anledning indgivne Ansøgning endnu ikke af H. M. ere sanctionerede, saa bekjendtgjøres, til Betryggelse for Boets Creditorer, at det fremdeles bestyres af de anførte Befuldmægtigede, og da offentlige og egne Forretninger ikke tillade ham at tage Deel i Bestyrelsen, saa ofte han og Procurationen ønsker det, saa har han formaaet Hr. Etatsraad Falsen til at overvære samme, hver Gang han ikke selv har Tid dertil. Han er eneste Arving til hans afdøde Broders betydelige Eiendomme.

Hr. Kjøbmand Gadebusch i Trondhjem har nu over 30 Aar været Kirkeværge for denne Stads

ældgamle og berømte Domkirke og med Iver fremmet Kirkens Tarv. Siden 1 Maji 1773, da dens Capital var 16,649 Rdlr., ere to Kobbertag og et Blytag lagte paa Kirken, foruden betydelige Reparationer, som ere bekostede saavel paa denne som paa den Latinske Skole. Dens Capital er desuagtet i den Tid forøget med 10,146 Rdlr. ved Hr. Gadebusch's Bestræbelse. Kirken har nu 26,795 Rdlr. paa Rente.

Den 13 Nov. reiste der sig i Trondhjem en stærk Storm fra Nordvest, som endnu vedvarede Dagen derpaa mod Aftenen. Et Engelsk Skib, ladet med Bræder, drev paa Grund, nær ved Landet, og i Almindingerne bleve endeel Baade sønderslaaede.

De forhenværende Officierer af det i forrige Aar ophævede Corps af den saakaldte Paillegarde i Altona have, efter Ansøgning, faaet Tilladelse til at sælge deres militaire Insignier.

Præsten Teilman anfører følgende Exempler paa Overtro, som Beviis paa Oplysningens slette Tilstand i Jarlsbergs Grevskab i Norge: en Egn, hvor Hauge har fundet saa mange Tilhængere: Naar et Barn er født til Verden, brændes Lys i Huset hver Nat, baade om Sommeren og om Vinteren, indtil det har været i Kirken. Barnets Svøbetøi forsynes med nogle Sølvspænder, som sættes i Huen og flere Steder, for, som Folk kalde det, at forekomme Svig. De troe her bestemt, at der gives underjordiske Væsener, der have den største Indflydelse paa Smaaborn, ja endog, naar Leiligheden gives, ombytte dem med hæslige Børn. Derfor kaldes ofte et vanartigt Barn en Bytting. Naar en Fremmed kommer ind til en Barselkone, maa han ikke glemme at gaae lige hen til Ilden, for at holde Hænderne derover, førend det tilstedes ham at berøre det nyfødte Barn. Skranter Barnet nu eller lærer sildig at bruge sine Been, saa troer man, at et usynligt Væsen har faaet Magt over det, og bruge en naragtig Cur. Barnet veies paa en Besmer (Vægt af Træ) tre Torsdage efter hinanden af en fremmed Person. Mens dette skeer maa ingen lukke Munden op. Dette har nylig tildraget sig hos Præstens nærmeste Nabo. Naar et Par Brudefolk reise til Kirken, for at vies, tage de aldrig samme Vei frem og tilbage, men vælge heller en lang Omvei, paa det ingen skal lægge

Syg i Veien for dem. Man glemmer heller ikke at lægge Sølv i Brudens Skoe. Bliver et Menneske eller et Creatur pludselig syg, saa tager man sin Tilflugt til en klog Dreng eller Pige. At døve Ild, Værk med Ord og Blæsen, at standse Blod, at signe, vise igjen 2c. er meget almindeligt. De antage overhoved en bestemt Skjebne, og troe, at det, som engang er bestemt, kan ikke forekommes. Mange lade derfor deres Kornlader 2c. staae aabne, endskjøndt de ofte bestjeles, og naar man bebreider dem deres Uforsigtighed, svare de: "Tyven har nok den, der hjelper ham, som ikke kan holdes ude ved Laase." Det hændte nylig, at en Tyv gik ind i et Huus, hvor to Karle laae vaagne. Han stjal deres Klæder og 5 Rdlr. i et Skab over Sengen. Karlene, som troede, at det var et Spøgelse, laae ganske rolige. — Skoleholderne ligne Menigheden som een Draabe Vand den anden. Disse Ungdommens Ledere kunne neppe læse i en Bog. Almuen kan, som en Følge heraf, ikke være andet end høist usædelig. Hvor smertende maa det ikke være for Præsten, naar han betræder Prædikestolen, for at holde en Liigtale, at see en Dosin Brændeviinsflasker reise sig op af Lommerne? eller ved et Liigfærd, at see den ene Beskjenkede dratte ned efter den anden i den Grav, som man er i Færd med at tilkaste, og høre Degnen at opslaae en Skoggerlatter istedetfor at synge? Og saadanne Scener forsikkrer Hr. Teilman at han har været Vidne til.

Udenlandske Efterretninger.

Da den nuværende Franske Keiser i Aaret 1797, under Directoriets Regjering, stod som General en Chef i Østerrige og var i Begreb med at rykke frem mod Keiserstaden Wien, tilskrev han Erkehertug Carl følgende Brev, som i dette Dieblik maaskee vil læses med dobbelt Interesse:

Herr General en Chef. "De kjekke Soldater føre Krig og ønske Fred. Har da denne Krig nu ikke varet i sex Aar? Have vi endnu ikke dræbt Mennesker nok? Have vi endnu ikke tilføiet den lidende Menneskelighed Ulykker nok? Hør dens klagende Raab gjenlyde fra alle Sider! Europa, som greb til Vaaben mod den franske Republik, har nedlagt dem igjen. Deres Nation beholder dem endnu, og endnu skal Menneskeblod flyde, maaskee stærkere, end før. Dette sjette Feldttog begynder med

ugunstige Varsler. Dets Udfald blive som det vil, vi ofre paa begge Sider endnu nogle tusinde Mennesker til Døden, og tilsidst vil man dog begynde Underhandlinger og ophøre med denne sørgelige Myrden, fordi alting, selv de afskyeligste Lidenskaber, have en Ende." — "Den franske Republiks Directorium har yttret for hans keiserlige Majestæt det Ønske at gjøre Ende paa en Krig, som ødelægger begge Nationer. Det Londonske Hof har sat sig derimod. Er der da slet intet Haab mere om Enighed og Venskab? Maae da vi blive ved at myrde hinanden, fordi en fremmed Nation, der ikke føler Krigens Ulykker, har sin Fordeel af dens Udhaling." — "De, Herr Overgeneral! som ved Fødselen er Thronen saa nær, og ophøiet over alle lave og usle Lidenskaber, af hvilke saa ofte Ministre og Regjeringer besjeles, har De besluttet at fortjene Navn af Menneskelighedens Velgjører og Tydsklands sande Frelser? Troe ikke, Herr Overgeneral, at jeg herved vil have forstaaet, at det ikke skulde være Dem muligt at redde Tydskland ved Vaabenmagt; men sæt endog at Krigslykken blev Dem gunstig, Tydskland bliver jo dog ødelagt." — "Hvad mig angaaer, Herr Overgeneral, hvis det Fredstilbud, jeg herved har den Ære at gjøre Dem, kan redde endog kun et eneste Menneskes Liv, saa vil jeg være langt stoltere af den fortjente Borgerkrone, end af den sørgelige Glands, som omstraaler Krigerens Hoved."

Krigsbegivenheder. Lykken synes nu at smile til Engelland fra alle Kanter. Endnu fire Franske Linieskibe, under Contreadmiral Dumanoir, som fra Slaget af 21 Oct. vare seilede fra Cadir, for at begive sig til Ferrol eller Rochefort, bleve, efter en tapper Modstand, tagne d. 4 Nov. af den Engelske Capitain og nuværende Contreadmiral Strachan, som var bleven afsendt imod den Franske Rochefortske Escadre. Den Franske Admiral Dumanoir le Pelley og to Capitainer bleve saarede. Paa de Engelske Skibe vare kun 24 Døde og 111 Saarede. — Fra Adm. Collingwood er der hidtil endnu ikke indløben nogen videre Efterretning. Sidney Smith, som er bleven udnævnt til Contreadmiral, staaer i Begreb med at angribe Flaaden i Boulogne. Hans

Flotille bestaaer af mange Brandere og Explosions-machiner, i alt af flere end 120 Skibe. Ved Efterretningen om Nelsons Død, holdt han en Tale til sit Skibsmandskab, og da han beretrede det Seieren ved Trafalgar, fældte han Taarer. — For at opflamme Søkrigerne til Mod og Tapperhed anvender man nu i Engelland alt mueligt. Nelsons Liig skal bisættes i St. Paul's Kirke, og Prindsen af Wallis saavelsom Hertugen af Clarence ville ledsage det did. Der er givet Ordre, at hele Garnisonen ved dets Ankomst til Plymouth eller Greenvich, skal rykke ud og modtage det, under Canonernes Løsning. Gaderne besættes paa begge Sider med Soldater og Frivillige, og der skal ringes med alle Klokkerne. De samme Ceremonier skulle iagttages paa alle de øvrige Steder paa Veien til London. Der præges en ny Guldmedaille med Motto: dette Seierstegn bære enhver, som fortiener det, paa den ene Side og Nelsons Brystbillede paa den anden. Denne Medaille skal bæres af alle de Admiraler og Capitainer, der have taget Deel i Slaget ved Trafalgar. — Den bekjendte General Dumouriez afgaaer til det faste Land, og vil, som det hedder, lade sig bruge i militaire Anliggender. Sidney Smith har for at hævne sig paa de Franske, som nylig ved Østerrigernes Nederlag havde ladet drive en Baad med Efterretningen herom op til den Engelske Kyst, betjent sig af Gjengjeldelsesretten, og sendt en Baad med det No. af den Engelske Hoftidende, som indeholder Efterretningen om Slaget d. 21 Oct., til den Franske Kyst. Men den stakkels Mand, som fandtes i Baaden, er bleven holdt tilbage af de Franske. — Engelland beholder til Søes næsten bestandig Overvægten over Frankrige, og det synes som det første er bestemt til at være Havets og det sidste Fastlandets Herre. De Franske betegne i Tydskland og Italien næsten ethvert af deres Skridt med Seier. General Massenas Tropper forfølge uophørligen Østerrigerne. I Vizenza havde man det sære Indfald at tilmure Byens Porte, men de Franskes Canoner aabnede dem snart. Den høire Afdeling af den Franske Armee i Italien er marcheret til Padua, og den venstre til Bassano. Da adskillige Indbyggere i Kongeriget Italien have yttret Glæde over nogle Østerrigske Troppers Indrykkelse for 14 Dage

siden, saa har Vicekongen strax befalet, at de skulde arresteres, og at der skulde fordres en overordentlig Contribution af de Sogne, som havde befordret denne Indrykkelse. I Malsceesina, paa Grændserne af Kongeriget Italien, havde endog Municipaliteten selv yttret sin Glæde over Fiendens Ankomst. Deres lykkelige Fremskridt i Tyrol have de Franske især Gemsejægerne at takke for. Disse vare deres Veiledere paa Fodstie, som kun de allene hidtil havde betraadt. Adskillige Bataillons af den lette Franske Infanterie bandt deres Tornistere paa Hovedet og klavrede op ad Fjeldene; de Tyrolske Skyttere stode vel ovenpaa og fyrede paa dem, men Kuglerne fløi ind i Tornisterne. Uagtet Aviserne endnu ikke melde noget derom, saa vil man dog med Vished vide, at de Franske allerede ere rykkede ind i Wien. En Deputation fra Magistraten i Wien er ankommen til Linz, og en Østerrigsk Generallieutenant, som den Østerrigske Keiser havde afsendt, har havt en lang Samtale med Napoleon, for at udvirke 15 Dages Vaabenstilstand, i hvilken Tid der skulde underhandles, men afreiste igjen, uden at have udrettet noget. Den Østerrigske Keiser og hans hele Familie, vil indtil videre opholde sig i Brünn, Hovedstaden i Mähren, hvor han venter Keiser Alexander. Skulde det ved den forestaaende Fredsunderhandling hænde sig, at Keiser Napoleon ogsaa kommer til denne Stad, saa tæller den tre Keisere, Europa's mægtigste Fyrster, indenfor sine Mure. — Ved St. Pölten skal der, efter de Berlinske Tidender, være forefaldet et mordisk Slag imellem de Franske og Russerne, hvori de første tabte 6000 Mand, hvilket synes overdrevet og uofficielt. — Midt i sine Seiervindinger er Napoleon meget forsigtig; han søger paa alle Puncter at betrygge sig ved at anlægge nye Fæstningsværker.

I Sverrig er der nu udkommen en Bøn, der i Anledning af dets Armees Feldttog i Tydskland, skal holdes i alle Kirker.

Lord Nelson har kun efterladt sig liden Formue. Indkomsterne af hans Landeiendomme som Hertug af Bronti, beløb sig kun aarligen til 3500 Pund, hvilke han anvendte til deres Forbedring. Heraf har han testamenteret sin Broder og sin Ægtefælle 1000 Pund aarligen. Hans Broder, som

er Doctor i Theologien, er bleven ophøiet til Greve, under Titel af Greve af Trafalgar, og Merton til Viscount Merton — Lord af Nilen. Hvis den mandlige Linie uddøer, gaaer denne Titel over til Nelsons Søstre og deres Børn.

Neapel har indgaaet en Forening med Frankrige, hvori det første forpligter sig til at blive neutral i den nuværende Krig; ikke at taale noget af de krigførende Magters Corpser paa sine Grændser; ikke at betroe nogen Russisk eller Østerrigsk Officier Opsigten over sin Armee eller sine Fæstninger; ikke at tilstede nogen af disse Magters Escadrer at løbe ind i dets Havne.

De med sidste Post ankomne Engelske Tidender, som gaae til den 11te, melde blandt andet følgende: Freden i Indien er nu fuldkommen sluttet. — Lord Nelson sagde til sin Ven, Admiral Stilling, førend han sidste Gang gik til Orlog: "min Helbred er saa svag, at jeg burde blive hjemme, men mine ædle Landsmænd troe, at jeg kunde udrette noget ved at møde Fienden. Jeg anseer det derfor for min Pligt, at følge mit Kald. Jeg gaaer og haaber at seire, thi jeg anseer mit Liv alt for værdig opoffret for en saadan Sag." — Den Kugle, som dræbte Nelson, traf ham i Skuldren, bortrev et Stykke af Epauletten og gik ind i det venstre Bryst. Han qvaltes ved den overdrevne Bløden, som Saaret foraarsagede i Brystet. Adskillige af dem, der illuminerede i Anledning af Seieren ved Trafalgar, havde bundet sort Krapflor omkring Lysene, for paa engang at tilkjendegive deres Glæde og Sorg. — Den Kaarde, som Nelson bar, da han mistede den høire Arm, havde Admiral Walpole testamenteret ham paa sin Dødsseng, og anførte som Aarsag dertil: at det var den samme Kaarde, som han bar, da han, seirende over sit Fædrenelands Fiender, mistede sin Arm. — En Midshipman, som var bleven den Mand vaer, der skjød Nelson Kuglen i Brystet, fyrede strax paa ham, og saae ham derpaa falde ned i det underste Dæk. — I samme Tidende siges: de Fordele, som den Franske Keiser har tilkjæmpet sig i Tydskland, kan Preussens Forening med de allierede Magter tifold opveie. Den Stilling, som den Preussiske Armee har taget, vilde nøde de Franske til at vige ligesaa hastig tilbage til deres Grændser, som de ere rykkede frem i Tydskland. Hollands Befrielse vil blive een

af det Preussiske Cabinets første Betingelser. Skulde de Franske tilstede Preussen at samle sig i Franken, medens de forblive i Bayern (?) saa give de sig ganske i denne Stats Vold, og skulde Preussen vilde agere imod dem, saa vilde de have samme Skjebne som General Mack og Østerrigerne. Vi haabe, at de næste Efterretninger fra det nordlige Tydskland ville overtyde os om, at Preussens Adfærd ikke er tvetydig. — Nelson kaldes nu af de Engelske: Helten af Nil, Kjøbenhavn og Trafalgar. — I sin Tale til Skibsmandskabet, sagde Sidney Smith blandt andet: "siden Fienden ikke vil komme til os, mine Venner! saa er det bedst vi gaae til ham," og da han opfordrede Folkene til at give ti Dages Lønning som Bidrag til Understøttelse for de Saarede og Faldnes Efterladte i Slaget ved Trafalgar, raabte alle: ti, tyve, tredive Dages Lønning — saa mange som Sir Sidney vil! — Den saakaldte Irlandske Legion i Frankrige, som var bestemt til at deeltage i Landgangen, har maattet støde til General Augereaus Corps i Tydskland. Den bestod af 4000 Mand Landsforviste (Exiles), og anførtes af Blackwall, een af dem, som blev tagen til Fange i Hamborg tilligemed Napper Tandy; han blev frigiven i Irland, paa Grund af, at han var Fransk Borger. — I Philadelphia har man allerede i adskillige Aar havt en Forligelsescommission af samme Indretning som den i Kjøbenhavn, paa det nær, at den ikke er sanctioneret af Lovene, og altsaa kun privat. I en Tid af tre Aar ere 16,000 Sager blevne forligte derved. Den skal være en Copie af en Hollandsk Indretning, og der paastaaes, at man, førend Revolutionen, har havt en lignende Indretning i Rotterdam.

Med Posten indløb den sørgelige Efterretning, at Capitain Birch, som afgik med en Paquetbaad fra Kiel d. 14 d. M., strandede d. 15de om Aftenen paa Tornebusken, 5 Mile fra Stralsund. 19 Passagerer vare med fra Kiel, og deriblandt en Jødekone med syv Børn, hvoraf de tre døde paa Skibet, og de øvrige fire kom stive af Kulde i Land, men dog ikke uden Liv. Om de kunne reddes, vides ikke. Styrmanden døde ligeledes, efterat han var kommet i Land. Om flere Passagerer døde endnu, vides ikke. Skibet var iøvrigt ingen privilegeret Paquetbaad. Skaden vurderes for 150,000 Rdlr.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 14.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 30 November, 1805.

Breve over den Gallske Lære om Hjernen og Hjerneskallen.

VI.

I mine foregaaende Breve har jeg vist Dem, hvorledes Gall af Anatomien og Physiologien vil godtgjøre, at Hjernen er Sjelens Organ, eller en Samleplads for alle Aandsforretningernes Organer. Denne Sætning stadfæstes, efter hans Mening, fuldkommen, naar man kan bevise, at Anlægget eller Muligheden til den eller hiin Aandsvirksomhed hos et Menneske, tilkjendegives ved Forhøininger, som frembringes paa bestemte Steder af Hovedskallens Overflade ved de enkelte Organer, hvis Samleplads Hjernen er *). At ethvert Organs større Udvikling i den sunde Tilstand vidner om større Kraftytring, bevises af den almindelige Sætning, som gjelder for den hele dyriske Oeconomie: at jo større Organet er, desstørre er Kraften. Man har indvendt, at store sunde Hænder altsaa maatte have en finere Følelse end smaa, men det er ikke Hænderne, som Masse betragtede, det er deres Nerver, som udgjøre Følelsens Organ. Disses Størrelse og Mængde vil altid staae i et nøiagtigt Forhold til Følelsesævnen. Det samme finder man ogsaa stadfæstet i de forskjellige Dyreclasser i Henseende til alle øvrige Sandser. Hos Dyr, som have et skarpt Syn, en fiin Lugt eller Smag 2c., er See-, Lugt- og Smagnerven ogsaa forholdsmæssig stor. Aandsforretningernes Organer, Hjernens Halvkugler eller Hemisphærer ere fuldkomnest og størst hos Mennesket.

*) For at overtyde adskillige berømte Læger i Berlin om, at denne Hjerneskallens udvortes Form fuldkommen stemmer overeens med Hjernens, og dannes af Hjernen, har Gall ladet næsten alle sine Hjerneskaller sauge over. Man seer paa dem alle, at de udvortes Forhøininger ere virkelige Udbulinger, og indvendig ganske hule.

At Hjerneskallens udvortes Dannelse fra det første til det sidste Øieblik bestemmes af Hjernens Form, søger Gall at bevise ved Grunde, som jeg, for ikke at blive for vidtløftig, for-

bigaaer her. Dersom De ønsker at læse dem, saa gives der Bøger nok, hvori De vil finde dem. Nok er det, Gall paastaaer, at alle de unaturlige Indtryk rc., som Hovedet kan faae ved Fødselen, forsvinde siden igjen, deels ved Benenes Elasticitet, deels ved Hjernens ud ad virkende Kraft, forudsat, at Hovedbenene ikke ere beskadigede og den underliggende Hjerne paralyseret (lamgjort). Gjordemødrenes Manipulation anseer han derfor for en meget skadelig Skik, som nu ogsaa er afskaffet i alle gode Fødselsanstalter, da det er umueligt at give Hovedet en anden Form, end den Naturen engang har givet det. Han har her i Kjøbenhavn seet et Barn, der var blevet født med et dybt Indtryk i Hovedskallen. Indtrykket forsvandt efterhaanden af sig selv, og da Barnet havde opnaaet det andet Aar, var det aldeles borte.

Gall's Lære gaaer altsaa fornemmelig ud paa at bevise: at Mennesket fødes med bestemte Anlæg, og at disse, materielle betragtede, have en bestemt Beliggenhed. Men naar man fødes saaledes, kan man indvende: hvor bliver da vor Frihed som moralske Væsener af? Den beholde vi, — siger Gall, — ligefuldt. Ved Opdragelse og Religion kan man endog give de skadeligste Anlæg en god Retning. Hvad vilde vi overalt være, dersom vi ikke fødtes med saadanne Anlæg? Intet uden kolde, følesløse Væsener. Hvad vilde Dyden være, dersom dens Krands ikke krævede saa mangen en Kamp? — Uden Avlingsdriften vilde vi ikke kunne forplante vort Kjøn, men alligevel

maa dette Anlæg styres af Fornuften, naar det ikke skal bidrage til vor Fordærvelse. Men alt dette uagtet ere vi dog ikke andet end det Naturen har dannet os til. Manden kan ikke tilegne sig Qvindens og Qvinden ikke Mandens Egenskaber.

Alt hvad Gall i sine Forelæsninger har sagt over disse Gjenstande er fortræffeligt, skarpsindigt, og vel udtænkt. Men om han er gaaet ud fra sande eller falske Grundsætninger, det maa Tiden lære. Han paastaaer, at alt hvad han siger, grunder sig paa mangfoldige Erfaringer. Den Sætning: der gives ingen Regel uden Undtagelse, har han ved sine Undersøgelser aldeles forkastet, thi Naturen kjender ingen Undtagelser. Han vil derfor, at man skal gjendrive ham med Kjendsgjerninger (Thatsachen), ikke med Raisonnement. — Men da han i saa mange af hans Erfaringer selv gaaer ud fra Raisonnement, saa paaligger det ham først at bevise, om hans Raisonnement er rigtigt, førend han kan fordre, at man skal gjendrive hans Erfaringer blot med Erfaringer. Naar han siger, denne Forhøining betegner Mordorganet, Tyvsorganet rc., fordi jeg saavel ved Sammenligninger imellem Mennesker og Dyr, som ved tusinde Erfaringer har fundet det stadfæstet, saa paaligger det ham, først at bevise, om Mennesket ogsaa fødes med Anlæg til Mord, Tyverie rc. Nødvendigheden af at føre saadanne Beviser, har han selv indseet, og han fremkommer ogsaa dermed i Indledningen til hans Lære om Organernes specielle Beliggenhed „Philosopherne," siger han: „in-

vende, at dersom man vil paastaae, at Mennesket fødes med Organer til Mord 2c., saa er det en Beskyldning imod Naturen. Morderen var da uskyldig i at han myrdede, og Tyven i at han stjal. Tyverie lader sig ikke tænke i Naturstanden, sige de Lovkyndige, thi der existerer ingen Eiendom. Denne fremkommer først ved de forskjellige Forhold i det borgerlige Liv. Herpaa svarer Gall, "vi see hos Dyrene, at der existerer Eiendom. Nattergalen, der gjerne bygger sig en Rede i de Egne, hvor der gives mange Orme, som kunne tjene den til Føde, forsvarer sin Rede mod enhver af dens Art, som vil berøve den samme. Dyrene leve deels i Selskab*), deels adskilte. Selv de, der gjerne kunne finde deres Føde i den isolerede Stand, leve dog i Selskab. Ourang-Outangerne, Ulvene 2c. ere Dyr, som gjerne kunne leve isolerede, men alligevel leve de i Selskab. Alt dette viser, at Naturen selv har indført det selskabelige Liv. Ogsaa Mennesket henhører til de Dyr, som ere

*) Selskabsfuglene f. Ex. kunne aldeles ikke leve adskilte. Naar man indelukker een af dem i et Buur, saa døer den; naar flere af dem leve sammen, og een af dem døer, saa døe de øvrige efterhaanden af Græmmelse over dens Død. Een af mine Bekjendtere fortalte mig nylig, at han havde et Par saadanne Fugle i et Buur, og da den ene døde, satte han et lidet Speil ind i Buret, og nu speilede den Efterlevende sig bestandig deri, og paa denne Maade sparede han den Livet, da den ellers sikkert vilde have fulgt sin Mage.

skabte til at leve i Selskab. De gjensidige Fornødenheder kunne ligesaa lidet drive dem til at føre et saadant Liv, som de Dyr, der, som anført, uden Nødvendighed, leve i Selskab sammen."

Det er sært nok, at det, som Gall her vil afgjøre i femten til tyve Minuter, har været et Tvistens Æble for de skarpsindigste Philosopher, som have skrevet hele tykke Bøger derom. Locke, der uden Tvivl har været ligesaa stor en Tænker som Gall, og som har tilbragt sit hele Liv med philosophisk Grandskning, siger: hvor der ikke existerer Eiendom kan der heller ikke existere Uret, og denne Sætning lader sig neppe kuldkaste med blotte Magtsprog. Om man nu end vil negte, at der nogensinde har existeret nogen egentlig Naturstand, om man end kunde bevise, at en saadan Stand maa ophøre af sig selv, i det Dieblik, at to Mennesker leve i Samqvem paa een Plet, saa maa man dog, forudsat at man ikke antager, at det første Menneske aldrig har existeret, tilstaae, at i det mindste den Gang, da Adam levede ene i Paradiis, virkelig existerede en Naturstand. Saalænge noget andet Menneske ikke var til, kunde han hverken begaae Mord, Tyverie 2c.; thi hvem skulde han myrde? hvem skulde han bestjele? Om Adam kunde man altsaa sige: han levede i en sand Naturstand, og han besad i egentlig Forstand ingen Eiendom; thi den Ret, som af ingen Dødelig paa nogen muelig Maade kan krænkes, er det samme som ingen Ret. Han kunde altsaa

heller ikke begaae nogen Uret mod nogen af sin egen Art, fordi denne endnu ikke existerede. Men da Eva blev skabt, da Abel og Cain bleve fødte, opstod der nye Forhold, og disse fødte Eiendom, og hvad der er en Følge af Eiendom. Det er altsaa de gjensidige Forhold, ikke Naturen, som har indført Eiendomsretten, thi sæt, at disse fire første Mennesker havde adskilt sig, og hvert af dem var henvandret under en særskilt Himmelegn, saa havde Eiendommen atter ophørt, uden at kunne blive til, førend to af dem igjen havde forenet sig. Eiendom tager altsaa først sin Begyndelse med det selskabelige Liv i indskrænket Forstand. At udlede Begrebet om Eiendommen og det selskabelige Liv fra Dyrenes Levemaade, er overalt en Idee, som ikke fortjener nogen alvorlig Gjendrivelse; thi eet er det, at besidde Eiendom og leve i Selskab, og et andet, at have et fornuftigt Begreb om begge Dele. En Hund f. Ex. har virkelig Eiendomsret til det Been, han gnaver paa, men det vilde være latterligt at paastaae, at han ikke vil tillade at det fratages ham, fordi han har et Begreb om sin Eiendomsret, eller at sige, at den af hans Art, som fratager ham det, gjør Uret.

Den tilfældige eller erhvervede første Besiddelse af en Ting der, hvor der gives flere end eet Menneske, er den første Oprindelse til Eiendomsretten, og de største Philosopher ere ogsaa gaaede ud fra denne Punct. Den Vilde, som udhuler sig et Træ, sætter en skarp Steen i et Træskaft, befæster en Snor ved en smidig

Green, bliver den sande Eier af Jollen, Oxen eller Buen. Materialierne dertil ere fælles for alle; men Formen, Anvendelsen af hans Tid og simple Konstflid tilhører ene ham. Hans sultne Brødre kunne ikke, uden at føle deres egen Uretfærdighed, berøve Jægeren det Vildt, som han ved sin Kraft eller Behændighed har forskaffet sig. Naar han ved sin Bestræbelse tillægger tamme Dyr, der lade sig tæmme, saa erhverver han sig en Ret til at betjene sig af dem og deres Unger, der ene skylde ham deres Tilværelse. Naar han indhegner og dyrker et Stykke Jord, til sit Qvægs og sit eget Underhold, og et øde Land forvandles til en frugtbar Ager, saa frembringer Jordens Grøde og hans Arbeide en ny Eiendom, som er Frugten af de Møisommeligheder, der ere forbundne med Jordens Dyrkelse. Naar den selskabelige Stand end mere udvider sig, kunne Jægeren, Jorddyrkeren og Hyrden forsvare deres Eiendom af to Grunde, som ethvert Menneske maa billige. Alt hvad de nyde er Frugten af deres egen Flid, og enhver, som misunder dem deres Lykke, kan erhverve sig de samme Besiddelser ved samme Flid og Arbeide. Ligesom nu Selskaberne bleve større, udvidedes denne Eiendomsret, og det gik omsider saa vidt, at den ene tilegnede sig alt, og den anden fik aldeles intet. Menneskene bleve indskrænkede i deres naturlige Rettigheder. Fuglene i Luften, Fiskene i Vandet og Vildtet i Skovene kunde ikke mere erhverves ved Flid og Behændighed. Staterne bestemte Rettigheder, som ganske strede imod Naturens.

I den Romerske Lovgivning gik man ud fra den Grundsætning, at den første Eiendomsret til Ting bør tillægges de vilde Dyr, Luften og Havet *).

Man seer heraf, hvilken Forskjel der er imellem Eiendomsretten hos Dyret og Eiendomsretten hos Mennesket. Det er derfor falskt, naar Gall i den Henseende vil slutte fra Dyret til Mennesket, og naar han vil paastaae, at Tyverie er een og den samme Egenskab hos Dyret og hos Mennesket. Naar Ravnen stjeler, saa veed den umuelig, at den begaaer en uretfærdig Handling, thi den har intet Begreb om den erhvervede første Besiddelsesret, eller med andre Ord Eiendomsret **). Mennesket, som derimod stjeler, veed allerede som Barn meget vel, at det begaaer en uretfærdig Handling ved at tilegne sig en Ting, som det ikke har nogen Ret til. — Man seer daglig, siger Gall, at der stjeles; Tugthusene 2c.

*) Fortræffelige Ideer om denne Gjenstand kan man læse i Gibbons Mesterværk: History of the decline and fall of the roman empire. T. 8.

**) Man kunne maaskee indvende: hvorfor lister Ræven, Katten 2c. sig til at stjele, naar de ikke vidste, at det de ville tilegne sig, tilhører en Anden? Men dette beviser intet. De vilde gjøre det samme, om den Ting, der virkelig tilhørte dem, laae paa et Sted, som lod dem formode, at man har skjult den for dem. Dyrene kunne have et Begreb om Eiendom, ikke om Eiendomsret.

ere bestandig opfyldte med Tyve 2c., altsaa ere vi jo istand til at stjele; altsaa maa Naturen jo have givet os et Organ dertil. Dette Raisonnement er nu ligeledes meget underligt. Behøves der noget egentlig Organ til at tilegne sig noget? Kan man ikke med den samme Haand, som man tager sit eget Gulduhr, tage en anden Mands? *)

Under Tyvsorgan, siger Gall, forstaaer jeg ikke den Tilbøielighed til at stjele, som er en Virkning af Nøden, men den indvortes Trang til at begaae Tyverie, som Sjelelæren viser os saa mange mærkværdige Exempler paa, saavel hos Mennesker som hos adskillige Dyr, saasom hos Ravne, Katte, Aber 2c., hvilke just ikke blot stjele af Begjerlighed til Eiendom, men snarere fordi de føle Trang til at øve deres Sluhed. Det sidste stadfæstes ikke allene derved, at man har fundet meget formuende og cultiverede Mennesker, som vare hengivne til Tyverie, f. Ex. Victor, den første Konge af Sardinien, men ogsaa derved, at saadanne Tyve, ligesom Skaden, frivilligen bringe de stjaalne Koster tilbage, og føle en uimodstaaelig Trang til at gjøre det.

At der gives saadanne Mennesker, derom er der aldeles ingen Tvivl. Men Aarsagen dertil bør man snarere tilskrive Opdragelsen,

*) Man kunde jo saaledes ogsaa sige, at der maa gives et Organ for at lyve; thi man seer jo daglig, at Folk lyve uden at kunne modstaae den Trang, de føle dertil. Altsaa føder Naturen ogsaa Løgnere.

Vanen og udvortes Omstændigheder, end Naturen. Begreberne om Tyverie er overalt endnu altfor forvirrede. Naar nogen tilegner sig en Ting, som han efter Lovene ikke har Ret til, saa kalde vi det ligefrem Tyverie, uden at betænke, at der gives tusinde Slags Tyverier, hvis Bevæggrunde ere saa ganske forskjellige. Man har havt store Naturforskere, der i deres hele Liv ikke havde gjort sig skyldige i denne Last, men som desuagtet, naar de i et Cabinet saae en sjelden Naturgjenstand, som de havde Lyst til, stjal den uden Omstændigheder. Disse Mennesker vilde, om de ikke havde studeret Naturvidenskaben, aldrig have stjaalet, og man kan altsaa gjerne stjele uden indvortes Trang til at øve sin Sluhed eller virkelig Nød. Man kunde anføre tusinde saadanne Exempler, som alle bevise, at det er Vanen og udvortes Omstændigheder, ikke Naturen, der driver Folk til at stjele.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

H. K. H. Kronprindsessen ankom først til Kiel d. 14de d. M. Hendes høie Gemal var Dagen i Forveien afreist til Louisenlund for at afhente hende. Ved Ankomsten til Kiel paraderede den grønne Garde og Borgerskabet i de Gader, hvorigjennem Deres Kongl. Høiheder passerede. Byens Øvrighed og Præster, Professorerne ved Universitetet og samtlige Officierer ved H. K. H. Kronprindsens Regiment mødte til Cour paa Slottet, foruden de til Hovedqvarteret henhørende Personer. Generalstaben og Regimentsofficiererne vare redet Deres Kongel. Høiheder i Møde udenfor Byen og ledsagede dem til Slottet.

Det almindelige Brandassurancecompagnie for Varer og Effecter har ved Udgangen af det 6te Assuranceaar, d. 30 Sept. 1804 havt et Fond af 891,404 Rdlr. 32 Lß. Gevinsten beløb sig til 8,434 Rdlr. 44½ Lß. og de indløbne Assurancepræmier til 54,120 Rdlr. 33¼ Lß., tilsammen 62,447 Rdlr. 29¾ Lß. Heraf er udbetalt for de i det syvende Aar virkelig indtrufne Brandskader 45,142 Rdlr. 44 Lß.

Senateuren Chaptal og Cuvier, Medlem af Nationalinstitutet i Paris og Secretair ved samme, ere blevne optagne til udenlandske Medlemmer af det Kongelige Danske Videnskaberselskab.

En Bonde i Norge har for en Tid siden ved at grave i Jorden fundet en ikke ubetydelig Klump Guldtraad.

I Kjøbenhavn seer man i denne Tid en Italiener, der kan spille paa ni Instrumenter. Paa Ryggen har han et Positiv, som han dreier med den høire Haand, paa Brystet en Trylleføite, som han blæser paa, paa Hovedet et Klokkeværk, som han sætter i Bevægelse ved at ryste paa Hovedet &c. &c. Mangen en anden Musicus har gjort sin Lykke ved et eneste Instrument, og denne har ondt ved at fortjene sit Brød med ni.

Subrector Frise i Flensborg agter at udgive en Provindsial-Adressebog.

En meget farlig Tyv, ved Navn Both fra Heiligenhafen, er formedelst ofte gjentaget Tyverie af Overcriminalretten dømt til Arbeide i Jern paa Livstid i Fæstningen Cronborg. Inqvisiten er kun 24 Aar gammel og har allerede i sit trettende Aar begyndt at stjele. Han er ogsaa adskillige Gange bleven paagreben og straffet for denne Forbrydelse, uden dog at udvise nogen Bedring.

I Kjøbenhavn og dets Forstæder forholdt afvigte Aar Antallet af Skilsmissesøgende Ægteskaber sig til indgangne, som omtrent 1 til 3, medens de i Paris, selv i Aarene 8—9, kun forholdt sig som 1 til 5.

Da Levnetsmidlers Consumtion for nærværende Tid er meget større i det Holsteenske end ellers, saa har Flekken Preez faaet et ugentlig Victualie-Marked.

Dr. og Prof. Münther har udarbeidet en Lærebog over den almindelige christne Dogmehistorie fra Religionens første Begyndelse, som bliver omtrent 30 Ark stor og udgives paa Subskription.

Den Danske Minister ved det Wienske Hof, Geheimeraad St. Saphorin, Ridder af Dannebrog, den hvide Ørn og St. Stanislaus, er nylig død i sit 68 Aar.

Udenlandske Efterretninger.

Tyrannen Dessalines paa St. Domingo er død, og en anden Tyran, General Christoph, har besteget hans usurperede Trone.

Ved begge Nederlag ved Trafalgar og Ferrol, have Franskmændene og Spanierne tabt 24 Linieskibe, 1800 Canoner, 20—30,000 Matroser, 4 Admiraler, en General og deres bedste Officierer.

Fra den Londonske Banque har man atter ført 300,000 Pund i Speciemynt til Dynerne, for derfra at sende samme til det faste Land. — Men man har ogsaa oprettet der et Lotterie for næste Aar, hvorved Statscassen vinder 203,753 Pd. Det bestaaer af 25,000 Lodder à 18 Pd. 3 Sh.

Capitain Duff paa Linieskibet Mars, som faldt i Slaget ved Trafalgar, havde to Sønner ombord; den første mistede begge Benene; den yngre blev strax derpaa skudt og tilsidst dræbtes Faderen af en Canonkugle.

Lord Collingwoods Flaade skal have 16,000 fiendtlige Søfolk ombord.

General Dumouriez er reist til det Østerrigske. Men det er ikke at formode, at han vil fegte imod sit eget Fædreneland.

Den 13 Oct. ved Midnatstid sporede man i det Neapolitanske et Jordskjelv, nemlig tre Stød, som i Capus og Aversa have anrettet stor Skade.

Krigsbegivenheder.

Wiens Skjebne er nu afgjort. Efterat den Østerrigske Deputation havde sluttet en venskabelig Overeenskomst med Prinds Murat, rykkede den 11te d. M. 20,000 Mand Franske ind i Forstæderne og 5000 i Keiserstaden. Napoleon havde paa den Tid sit Hovedqvarteer i Burkersdorf, to Mile derfra. En stor Deel Franske Tropper droge igjennem Staden og gik over Donau ad Måhren til. Man har for det første fordret 40,000 Rationer Viin og Klæde i Contribution, og de Ungerske Magnater ere, under deres Godsers Confiscation, blevne opfordrede til at indfinde sig. Den Franske Keiser skal nu allerede være i Presburg, Hovedstaden i Ungarn, 8 Mile Ø. til S. fra Wien. Medens Østerrigernes Vaaben synes paa alle Puncter at være saa uheldige, have Russerne aabnet Krigsskuepladsen med et, om just ikke afgjørende, saa dog seierrigt Slag, under General Kutosos Anførsel. Ved Krems, en Stad i den Østerrigske Kreds, ved Donauflodens nordre Munding, 9 Mile fra Wien, traf han en Colonne af 10,000 Mand Franske, under Marschal Mortiers Anførsel. Russerne indsluttede de Franske Fortropper, men bleve trængte tilbage igjen. Snart derpaa fik de Overmagten. 2000 Franske maatte overgive sig. 5 Canoner, 6 Faner og 36 Officierer bleve et Bytte for de seierrige Russer. Mortier savnes og siges derfor at være død. De Franske overstrømme imidlertid Østerrig fra alle Kanter, og man anslaaer deres Tal til 200,000 Mand. Manglen paa Kobbermynt er i Wien saa stor, at man har maattet sætte 1 Mill. Gylden Myntsedler, af Værdie 12 til 14 Kreutzer, i Omløb, som af enhver maa antages som klingende Mynt. Det Wienske Hof har valgt sin Residents i Cracau, Polens forrige og Vestgaliziens nuværende Hovedstad, 43 Mile N. O. for Wien. De Østerrigske Tropper ere alt for adspredte til at de nu skulde kunne virke med nogen Eftertryk. General Meervelt streifer omkring i Bjergegnene af Nedre-Østerrige med 12000 Mand, uden at man veed, hvor han egentlig er; han skal med Tab have banet sig en Vei til det Badenske; Wolfskehl fandt sig afskaaret ved den Franske Besætning i Innspruck, og besluttede derfor at bane sig en Vei igjennem Øvre-Pfalz til Böhmen; men hvad man let kunde forudsee, indtraf: han stødte paa det Augerauske Corps og indlod sig i en Fægtning, hvori hans Infanterie led meget; hans Tropper ere nu ankomne i Böhmen, hvor de har gjort et Bytte af 6000 Gylden og taget to Bayerske Adjutanter til Fanger, der sad i Vognen hos Churførstinden af Bayern, som de just stødte paa underveis. Churførstinden lode de passere. Erkehertug Carl trækker sig ganske tilbage fra Italien til Laybach, Hovedstaden i Hertugdømmet Krain, 37 Mile S. til V. for Wien, og synes saaledes at overlade Kamppladsen til de Franske. I Venedig har han imidlertid efterladt en frygtelig Garnison. Imellem Wien og Brünn vil det formodentlig komme til et Slag imellem den Russisk-Østerrigske og den Franske Armee. I de ulykke-

lige Lande, hvor Krigen raser, er Krigselendigheden saa stor, at man fra Braunau, i Bayern, indtil Linz i Østerrige, har fundet over 50 Stæder, hvis Indbyggere vare flygtede, og hvori man ikke traf et eneste levende Menneske. Soldaternes Liig laae i Mængde udenfor Husene.

I Moniteuren siges i en Skrivelse fra Wien: at man Dag og Nat er sysselsat her med at indpakke de kostbareste Meubler, der findes i Palaierne, og at bringe dem ombord paa Skibe, der ligge i Donau. Cosakkerne ere en sand Landeplage. De røve, plyndre og voldtage, hvor de kun kunne undgaae Officiererernes Opmærksomhed. I Vogelburg havde de plyndret en Forpagtergaard; de dræbte to Fruentimmer, efterat de i Forveien havde krænket dem. En Østerrigsk Capitain vilde arrestere disse Umennesker, men en Russisk Soldat dræbte ham bagfra, ved at give ham et Slag paa Hovedet med Geværkolben. Dette Mord bragte de Østerrigske Soldater til at gribe til Vaaben, og der reiste sig nu en blodig Fægtning imellem dem og Russerne, hvori der faldt tyve Mand paa begge Sider, og Overofficiererne maatte lægge sig derimellem, for at standse Striden. — De sidste Engelske Tidender paastaae, at den Franske Gesandt i Hamborg har offentlig erklæret, at 50,000 Franske, under General le Fevres Anførsel, samles ved Nedrerhin, og skulle med det første tage Hannover i Besiddelse igjen.

De Engelske Tidender ere opfyldte med enkelte Træk af de Brittiske Sømænds Adfærd i Slaget ved Trafalgar. En Matros sagde munter, da man vilde afsætte ham Benet: "det fornøier mig, at jeg nu har saa meget større Liighed med vor brave Admiral." Men da man i det samme bebudede, at Nelson var skudt, raabte Matrosen: "ak! hvorfor tog Kuglen ikke mit Hoved, og sparede ham Livet!" Da Lægen undersøgte Nelsons Saar og blegnede derved, sagde Admiralen: "Saaret er dødeligt, det seer jeg paa Deres Ansigt. Husker De ikke, at De nylig sagde mig, da De talde med mig om Saar, at en Mand havde faaet et saadant Skud i Brystet, og det var dødeligt? Jeg føler ret vel, at jeg befinder mig i samme Tilstand." — I sit Testamente siger Nelson, at han ønsker at begraves ved Siden af sin Fader, dersom iøvrigt H. M. ikke skulde fatte en anden Beslutning (formodentlig at lade ham begrave i St. Pauls Kirke).

Prindsen af Wales vil subskribere for en Sum af 500 Guineer, dersom nogen vil udgive Lord Nelsons Levnedsbeskrivelse, hvori hans Bedrifter sættes i deres rette Lys.

Den 10 Aug. d. A. har Cancelliet tilskrevet Amtmanden over Kjøbenhavns Amt, at den Procurator, der ikke vil benytte sig af sin Bevilling til at føre private Sager ved en Ret, ogsaa bør være befriet for at paatage sig offentlige eller befalede Sagers Udførelse ved samme Ret, naar saadant ikke ved Bevilling er ham udtrykkelig paalagt, efterdi han i andet Fald vilde komme til at bære Byrden, uden at nyde Fordelene; men dog bør en saadan Procurater, i slige Tilfælde, lade sin Bevilling aftæse ved den Ret, hvor han ikke længere vil benytte sig deraf.

Under d. 22de d. M. er Overkrigscommissair O. C. Smith meddeelt Bevilling, paa hans Grund No. 95 paa Østerbro at anlægge et Bryggerie

Hr. Fuldmægtig Andersen har forfattet en kort Udsigt over Landhuusholdningsselskabets Samling af Modeller, som efter denne Fortegnelse, i de sidste to Aar er forøget med 30 Stykker. Hr. Prof. Begtrup har gjort dette Selskab et Forslag til Præmieudsættelse for Besvarelsen af det Spørgsmaal: hvorvidt hjemavlet Østersøisk Rug fordeelagtigere kan bruges som Sæderug, end frisk avlet Sæd.

To Engelske Geistlige skiftes i denne Tid til hver Søndag at holde Engelske Prækener i Etatsraad Deconinks Auctionssal. Til Foraaret gaae de som Missionairer til Ostindien.

Det Kongel. Rentekammer har tilkjendegivet Landhuusholdningsselskabet, at det kan faae 1000 vilde Træer fra Plantagen i Lidøe for de laveste Priser, til de Bønderhauger, som Selskabet besørger anlagte.

Vestindiefareren Svar til alt, som for nogle Aar siden blev bygt her i Kjøbenhavn efter en ny Bygningsmaade af en Franskmand, er forlist.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 15.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 3 December, 1805.

Egteskabsskilsmisser. *)

Man vil paastaae, at Egteskabsskilsmisser aldrig have været hyppigere i Kjøbenhavn, end netop i vore Dage; at Forholdet imellem de skilsmissesøgende Egteskaber og de indgangne var i afvigte Aar som eet til tre, og man uddrager heraf den sørgelige Slutning, at hvert tredie Egteskab i begge Kongerigernes Hovedstad er ulykkeligt! **)

Overdrivelse udgjør een af vor Tidsalders Hovedkjendemærker. Vore Fortrin og vore Mangler, vore Dyder og vore Laster vises daglig i et Huulspeil. Snart opløfter man den fremskridende Oplysning til Skyerne, snart nedsætter man vor Cultur og Sædelighed til det laveste Trin; snart paastaaer man, at der ikke gives et lykkeligere Folk under Solen end vi, snart skildrer man os som den usædeligste Folkesværm, der nogensinde har existeret, og som med Kjæmpeskridt gaaer sin moralske Fordærvelse i Møde. Sandelig, jeg veed ikke, hvad den tilkommende Historieskriver skal kunne uddrage for Slutninger af dette Chaos af Modsigelser! Den ene geistlige Taler siger: "vi nyde Oplysningens herlige Frugter;" den an-

*) Forfatteren anseer det ikke for overflødigt at anføre, at dette Stykke hverken er skrevet i Anledning af eller med Hensyn til Hr. Justitsraad Rothes Skrivt om samme Gjenstand, hvilket han endnu ikke har havt den Fornøielse at læse.

**) Slutningen er imidlertid ikke rigtig; thi deels er eet Aar et alt for kort Tidsrum til at bestemme saadanne Resultater; deels er hvert tredie Egteskab ikke ulykkeligt, fordi Forholdet af de skilsmissesøgende til de indgangne i eet Aar ere som 1 til 3. Hvor blive de mange tusinde af, som have givtet sig i de foregaaende Aar? Sæt, at der i Kjøbenhavn gives 15,000 Egtefolk, og at der i eet Aar givtes 900 Par og adskilles 300, saa er Forholdet dog egentlig kun som 300 til 15,000, altsaa som 3 til 500. Omtrent hvert 166de Egteskab kan da egentlig kun kaldes ulykkeligt.

den raaber: "vi ere vantro, forlystelsessyge, usædelige Mennesker, som hengive til lastværdige Glæder, ringeagte Religion og Sædelighed." Den ene klager over for meget Lys, den anden over for meget Mørke. Den gyldne Middelvei synes at være aldeles fremmed for de fleste, der bedømme vor Cultur og Oplysning.

Skilsmissers Hyppighed hører nu til Dagens Orden, og de Resultater, der uddrages deraf, tjene til Maalestok for de lykkelige og ulykkelige Ægteskabers Antal. — Det er beklageligt, at man ved at bedømme Ting af den Natur, næsten bestandig indskrænker sig til eensidige Domme. Naar man nøie undersøger denne Sag, saa vil man ufeilbarligen finde, at Skilsmisserne ere hyppigst blandt de lavere Folkeclasser, og sjeldnere blandt de høiere. Ved første Øiekast maatte man altsaa slutte heraf, at de lykkelige Ægteskaber ere sjeldnere blandt de første end blandt de sidste. Men det er netop ikke Tilfældet. Aarsagen, hvorfor Folk af de lavere Stænder saa meget oftere søge om Skilsmisse end de høiere Classer, ligger fornemmelig deri, at ikke allene Leilighederne til Uenigheder, der som oftest ere en Virkning af Mangel og Fattigdom, maae være hyppigere, men at Tvedragtens Ild bestandig finder mere Næring og lettere kan udbryde i Lue hos disse Menneskeclasser. En fattig Haandværksmand f. Ex. gifter sig med en Tjenestepige. Konen er vant til at leve godt; Manden kan ikke tilfredsstille alle

hendes Ønsker. De ere bestandig sammen i et og det samme Værelse; den ubetydeligste Ting giver Anledning til Trætte. Man skjendes saa ofte; der kommer saa ofte en Kurre paa Traaden, indtil man omsider med eet maa lade Magistraten sønderhugge den. Hos den mere Formuende er deels Leiligheden til Uenigheder ikke altid saa stor, deels kan man paa tusinde Maader lettere undgaae den, og deels undseer man sig af en saakaldt finere Æresfølelse for at komme i Folks Munde. Man lever ikke med sin Ægtefælle bestandig i een og den samme Stue; begynder hun at plage eller skjende, saa gaaer man til sine Forretninger, i Klubben, paa Comoedien o. s. v. Er hun utro, saa lader man, for Anstændighedens Skyld, sig ikke mærke dermed, og skjender endog sin Ven Huden fuld, naar han yttrer mindste Tvivl om den trofaste Ægtemages Hengivenhed for sin Mand. Man beder hende heller knæfaldende om Forladelse, end vover at møde med hende for Magistraten. Omvendt er det samme Tilfældet med Konerne. Denne Delicatesse, som den simple Mand ikke kjender noget til, er Aarsag i, at Skilsmisserne ere hyppigere blandt de lavere Stænder, og at Ægteskaberne blandt disse forekomme os mindre lykkelige.

Men imellem at synes lykkelig og at være lykkelig er der en himmelhøi Forskjel. Mangen en Mand fortæller hele Verden, at han er en lykkelig Huusfader, og høitideligholder endog sin Kones Fødselsdag med et Gjestebud, som

koster ham 500 Rdlr., uagtet han daglig vaander sig under sit Huuskors, og i Hjertet sukker over, at Skjebnen har beskaaret ham en saadan Xantippe.

Dersom der i vor Lovgivning skal foretages nogen Forandring med Lovene for Skilsmisse, saa var det høiligen at ønske, at man blot vilde indskrænke denne Forandring til den Lethed, hvormed man i vore Dage kan sønderrive hvert ægteskabeligt Baand, som der kommer mindste Knude paa. Det er alt hvad der maaskee kan gjøres i denne Sag. Man tager mærkelig Feil, naar man paastaaer, at de i vore Dage hyppige Skilsmisser ere en Følge af Tidsalderens fordærvede Tænkemaade og den tiltagende Umoralitet og Yppighed. Vore Forfædre have heller ikke været Helgene, og Menneskeslægten bliver, i det Hele betragtet, sig selv lig i ethvert Aarhundrede. Saaledes som vi nu tale om vor Tidsalders Mennesker, saaledes have vore Forfædre talt om deres Samtidige. Det er kun i enkelte Dele at vor Slægt gaaer frem og tilbage i Cultur og Oplysning. Man har en Tydsk Mynt, som vist er over 150 Aar gammel, paa hvis ene Side der staaer: "Man sucht nach gute Leute, wo sind sie?" og paa den anden: "die Hoffnung beßerer Zeiten, wann kommt sie?" Den beviser tilfulde, at man allerede den Gang, ligesom nu, klagede over Menneskene og Tiderne.

Kaster man et Blik paa Tingenes naturlige Gang, saa finder man, at alt dette næsten ikke kan være anderledes. Hver Tidsalder har

sine herskende Dyder og sine herskende Laster. De Tiders Mennesker, som brændte Hexer, gjorde Korstog, myrdede Huguenotter, vare unegtelig tarveligere end vi. Besadde de end Laster, som vi ikke besidde, saa besadde de derimod Dyder, der ere fremmede for os. Saaledes synes der i visse Henseender bestandig at være en evig Ligevægt imellem hvert Aarhundredes Cultur. Den ene Tidsalder kan i Grunden ikke med Føie bebreide den anden noget. Vi prale med Menneskeslægtens Perfectibilitet; beraabe os paa dens Fremskridt i Cultur og Oplysning; men vore Efterkommere vil smile over vor Enfoldighed. Det er sandt, Folkeslagene ere ikke mere saa overtroiske som den Gang de droge til Jerusalem, for at lade sig dræbe af Tyrker, men de myrde hinanden dog endnu i Tusindetal, for at forsvare politiske Meninger, og for at tilfredsstille deres Ærgjerrighed. Menneskene elske engang alle Yderligheder, selv paa deres Lykkes og deres Roligheds Bekostning; ved at arbeide disse Yderligheder i Møde, ved at indskyde den ene i den andens Sted, faaer Geniet Leilighed til at beherske hele Folkeslag. Paa anden Maade kan man ikke forklare den hurtige Overgang fra Vantro til Overtro, fra tøileløs Frækhed til slavisk Lydighed, som mangen en Nation har gjort sig skyldig i. Svaghed er et Hovedtræk i hele Menneskeslægtens Caracteer, og kun derfra har enhver Udskeielse sit Udspring. Held den Regjering, der med urokkelig Fasthed betragter

Menneskene fra den Synspunct, som de bør betragtes!

Vil man forekomme ulykkelige Ægteskaber og gjøre Skilsmisserne sjeldnere; saa søge man at aabne flere Kilder til anstændige Næringsveie og at gjøre Huusfaderens Kaar saa lidet trykkende som mueligt. Mangel paa anstændigt Udkomme, Nød og Fattigdom ere, som sagt, een af Hovedaarsagerne til, om just ikke alle, saa dog de fleste Skilsmisser. Den huuslige Lykke flyer enhver Familie, som maa kjæmpe med Nød. I Romaner og Comoedier er det let at skildre to sympathiserende Væsener, der ved Kildevand og tørt Brød nyde den huuslige Lyksalighed i sin hele Fylde. Saadanne Skildringer lade sig godt skrive og læse, men i det practiske Liv ere og blive de ikke andet end Hjernespind. Skade, stor Skade, er det, at de, der i mangt et Land have en vægtig Stemme i saadanne Fag, ikke kjende de lavere Folkeclassers sande Tarv bedre end hine Digtere, og at de betragte den altid fra en vrang Synspunct.

At man ved at befordre Cultur, Oplysning og Sædelighed; ved at forbedre den offentlige Opdragelse, mægtigen kan virke paa den huuslige Lykke og som en Følge deraf formindske Skilsmisserne, derom tvivler vel neppe nogen Fornuftig. Men det er ikke Hovedsagen her. Man vil aldrig kunne bringe det saavidt, at moralsk Dannelse hos de lavere Classer, ene vil kunne forekomme hvad der er en Virkning af

Tingenes naturlige Gang. En Ungdomslærer kan længe nok indprænte den opvoxende Ungdom Følelse for Moralitet, Overbærelse med sine Medmenneskers Feil, Taalmodighed i Modgang o. s. v.; en geistlig Taler kan længe nok skildre sin Menighed de herlige Frugter af huuslig Samdrægtighed og paalægge den at være eftergivende og sagtmodig. Alle disse Lærdomme ville være spildte, naar Staten ikke tillige, saa meget som mueligt, sørger for, at den huuslige Trang ikke bliver for stor. Der gives ingen værre Ægteskabsdjevel end Fattigdom. Jeg taler her af Erfaring; jeg har kjendt fattige Familier, der, under blidere Omstændigheder, vilde kunnet leve lykkelig, men Nød og Trang gjorde Manden tvær og Konen trættekjer. Jeg har kjendt Ægtepar, som i Begyndelsen vare forelskede i hinanden som Turteldüer, som stjal sig til at ægte hinanden, men som siden, da Lykken var dem ugunstig, bleve uenige og søgte om Skilsmisse. Jeg har derimod kjendt Fruentimmer, som af Forældrene bleve tvungne til at give en Mand deres Haand, som de negtede deres Hjerte, men som i Lykkens Solskin endog fattede et Slags Kjerlighed til den, de forhen hadede. Alt dette er notoriske Sandheder, som næsten enhver i sin Kreds vil finde stadfæstede ved Erfaring.

Var jeg Lovgiver, saa skulde der lægges saa mange Hindringer i Veien som mueligt for enhver Skilsmisse. Jeg veed, at man nu omstunder følger det modsatte Princip, men det er

neppe det rigtige. Inden ti Aars Forløb burde det aldeles ikke være nogen tilladt at givte sig igjen. Rigtig nok vilde denne lange Periode paa den ene Side være yderst ubehagelig for den, som havde Udsigter til at gjøre et godt Partie, men paa den anden vilde den afskrække mange fra, af ubetydelige Grunde og Egensindighed at søge om Skilsmisse, og give de uenige Ægtefolk Tid til at forsones, da endog Forbedringer i udvortes Kaar lettere lade sig tænke i en saa laug Periode end i en kort. Jeg har kjendt Ægtefolk, der i mange Aar, uden lovlig Skilsmisse havde levet adskilte; deres Kaar forbedrede sig ved en tilfældig lykkelig Omstændighed, og de forenedes igjen. Man indvender rigtig nok: hvad kan man vente af Børn, der opdrages af Forældre, som leve i et uenigt Ægteskab? Men denne Indvending betyder imidlertid ikke ret meget. Den daglige Erfaring lærer, at Børnene ikkun for saavidt slægte saadanne Forældre paa, som de have arvet deres Trættekjerhed, og at iøvrigt de blideste Huusfædre og Huusmødre kunne udgaae fra saadanne uenige Familier.

Efter min Overbeviisning var det godt om Staten saalænge det kun nogenlunde var muelig, ikke tillod nogen Skilsmisse. Lad uenige Ægtefolk være uenige længe nok; lad dem bestorme Magistraten med Ansøgninger om Skilsmisse, med Klager over tilføiet Uret. De blive aldrig lettere gode Venner igjen, end netop naar de mærke at ingen bryder sig om deres Kjævlerier. Først vise man dem til Rette ved Fornuftgrunde, og naar de da endelig ville sønderhugge det Baand, som Naturen engang har forenet dem med, à la bonheur, saa lad dem skilles ad! men inden ti Aars Forløb burde det, som sagt, ikke være dem tilladt at givte sig igjen. Enkelte vilde maaskee lide derunder, men det Hele vilde dog vinde derved. Mangt et forsonet Ægtepar vilde i bedre Timer velsigne den Haand, som

vægrede sig ved at adskille det. Enhver Ægtemand eller Ægtekone, selv den lykkeligste, gribe i sin egen Barm, og sige oprigtig: om de ikke i deres Ægtestand have oplevet Øieblikke, hvor de — maaskee endog af den ubetydeligste Grund — have ønsket at være ugivte? Læseren vil trække paa Smilebaandet, naar han seer dette i Mængdens Øine maaskee underlige Spørgsmaal. Men jeg er saa overbeviist om hvad Svaret vilde blive, at end ikke en Socrates skulde kunne bringe mig paa andre Tanker. Saadanne Øieblikke maae der gives; saadanne enkelte Tjørne maae der findes paa den Bane, som den lykkelige Ægtemand vandrer. Et Ægteskab uden ubehagelige Øieblikke er en Rose uden Torne — en unaturlig Blomst. Qvindens bløde Hjerte føler dette og man har derfor de frappanteste Exempler paa, hvorledes dette Kjøn, stundom aflægger Prøver paa sin Kjerlighed. Skinsyge, denne Hydra, som forstyrrer mangt et Ægteskabs Lykke, er ofte det skjønneste Beviis paa uskrømtet Kjerlighed. Vil man nu strax adskille et Ægtepar, hvis Uenigheder reiser sig af Skinsyge, saa gjør man to Væsener ulykkelige, som med Tiden og ved modnere Overlæg maaskee havde kunnet blive høist lykkelige. At Russernes Koner have deres Mænd mistænkte for Utroskab, naar de ikke imellemstunder faae Hug af dem, ansees i Almindelighed for en Fabel, men ikke desmindre fortælles dog i Cooks Reiser en Anecdote, som stadfæster denne Mening. En Engelsk Matros saae engang en Indianer paa Otaheiti slaae sin Kone; Matrosen vilde være galant, og truede Indianeren. Konen vendte sig i det samme om og raabte: hvad kommer det eder ved at min Mand slaaer mig?

Den Maade, at overlade det til skilsmissesøgende Forældre, at dele Børnene imellem sig, er neppe rigtig. Børnene er det eneste naturlige Baand, som kan bidrage til saadant et Ægte-

pars Forsoning. De burde opdrages i en offentlig Anstalt paa Forældrenes Bekostning, naar deres Evne tillod det, eller paa Statens, naar de vare fattige. Børnene holde i Almindelighed kun med een af Forældrene. Pigebørnene sædvanlig med Moderen; Drengebørnene med Faderen; mod den af dem, som de ikke kan lide, fatte de, naar de skilles fra hinanden, et uudslukkeligt Had, som den, de opdrages af, bestandig søger at nære. Dette kan umuelig andet end fordærve deres Moralitet. Hvad kan man med Tiden vel vente af saadanne Børn?

Maaden, hvorpaa Ægtefolk hos os skilles fra hinanden er, efter min individuelle Mening, heller ikke den rigtige. En saadan Handling er alt for vigtig til, at den ikke bør udføres med større Høitidelighed. Paa det samme Sted og ved den samme Mand, som et saadant Par blev forenet, burde det ogsaa adskilles. De skilsmissesøgende Ægtefolk burde føres hen for Altaret. Her burde Præsten fremstille dem deres Børn, dersom de havde avlet nogle sammen, og tale til dem omtrent paa følgende Maade:

"Mine Venner! Her paa dette hellige "Sted ved Altarets Fod har jeg, overeensstemmende med Guds og Kongens Lov for ** Aar "siden forenet eder. Jeg har anraabt Himlen "om at velsigne eders Ægteskab med Børn, og "den har hørt min Bøn. Her staae Frugterne af "eders ulykkelige Forening; disse Uskyldige, som "skylde eder deres Tilværelse, som bygge deres "Haab paa eders fælles Stræben, fælles Omsorg for deres Vel, begræde den sørgelige Tvedragt, som river Faderen fra Moderen, Moderen fra Faderen, Forældrene fra Børnene. Det "var efter eders frivillige Beslutning, efter eders "udtrykkelige Begjerning, at jeg forenede eder. "Det Baand, som Naturen og Loven har knyttet eder sammen med, ville I nu med Magt "sønderrive; istedet for, Haand i Haand at

"vandre Livets Bane og danne eders Børn til "værdige Mennesker, som trofaste Ægtefolk, ville I forlade hinanden for evig. Loven og "Øvrigheden har intet imod eders Skilsmisse. "Den ønsker lykkelige Ægteskaber; ikke uenige. "At sønderrive et Ægteskabsbaand er let, men "at forene det igjen umueligt. I staae her "i Begreb med at gjøre et Skridt, som eders "tilkommende Lykke, eders Børns Skjebne beroer paa. Loven har berettiget mig til at opfylde eders Begjering, og mit Kald paalægger "mig denne sørgelige Pligt. Endnu staaer til "eder at vende tilbage. Et Øieblik længere, og "det er for sildigt! I Religionens Navn, hvis "Talsmand, jeg er; i Kongens Navn, hvis "Undersaatter vi alle ere, spørger jeg eder: er "enhver Forsoning umuelig? Har I prøvet ethvert Middel til at forliges igjen? Kan Overbærenhed mod Medmenneskers Feil, som Religionen foreskriver os, ikke bevæge eder til "at tilgive den Uret, som I have tilføiet hinanden, og i Fremtiden at oversee de Skrøbeligheder, som ingen Dødelig er aldeles fri for? "— Kunne I det, saa svarer! Endnu er det "Tid. — Føle I eder for svage dertil, saa siger "det her for Guds Aasyn!"

At en saadan Ceremonie vilde forekomme mangen en Skilsmisse, det er jeg fast overbeviist om. Det er overalt at beklage, at man i vore Dage saa ofte forkaster det Ceremonielle, uagtet Aarhundreders Erfaringer dog vidne om dets Gavnlighed. Det er mig sagt, at Jøderne ved deres Ægteskabsskilsmisser iagttage et saadant Slags Ceremonie i deres Kirke i hele Menighedens Overværelse. Dersom det er sandt, saa er det en prisværdig Skik. I Skilsmissen tør der, efter denne Nations Love, ikke være en eneste Skriverfeil, og den casseres hver Gang, om der endog kun findes en urigtig Punct deri. Alt dette skeer for at give de Skilsmisse-

søgende Tid til at betænke sig. Det vilde overalt være at ønske, at man imellemstunder vilde tage sidet Hensyn til denne Nations Love og Indretninger, thi hvor underlige mange af dem synes, ligger der dog megen Menneskekundskab og Forstand til Grund for dem.

At den tiltagende Ringeagtelse for det ægteskabelige Liv, den daglige overhaandtagende Mode, hellere at leve som en brillant Pebersvend end som en tarvelig Huusfader, bidrager meget til at gjøre mangt et Ægteskab ulykkeligt, det kan ingen negte. Men mod dette kunne Lovene kun virke indirecte: nemlig ved at opmuntre til lovlige Ægteskaber, ved at forekomme Dyrheden paa Livets første Fornødenheder, og ved at bortrydde alle de Hindringer, der lægges den veltænkende Yngling i Veien, hvis ivrigste Attraa det er at indtræde i Ægtestanden.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I den Iversenske Avis læses følgende: Chiariny, som forlod Odensee i Mandags, ankom hertil fra Kjøbenhavn samme Dag som Doctor Gall. Denne sidste forlod os strax, uden at holde Forelæsninger, og reiste til Kiel, fordi her ikke i Dieblikket fandtes et Abonnement paa Tusinde Rigsdaler; Chiariny derimod holdt sine Rideøvelser i fulde 14 Dage uden Abonnement, men fandt da nok ogsaa derved, at Speculationsorganet som Financier hos ham ikke var saa rigtigt og kjendeligt som hos Gall. — Nu er han da ogsaa reist til Kiel.

I Løverdags var der Concert paa Theatret til Bedste for Capellets Enkekasse. Men uagtet Concertmester Schall udførte en Violinconcert af Node til alle Kjenderes Beundring, og den fra sin Udenlandsreise nylig hjemkomne talentfulde Hr. Barth spillede en Obo-Concert med største Smag; uagtet den Devuyske Musik til den Cantate, der blev afsjungen, henrykkede Tilhørerne, saa var Huset dog tomt. Ved denne Leilighed havde man just

ikke Grund til at gjøre sig nogen stor Idee om det musikelskende Publicums Ædelmodighed.

Det nylig forliste Skib, Svar til Alt, har været assureret i Hamborg for 400,000 Mark Banco.

I Kiel er nedsat en Commission, bestaaende af Kammerherrerne Kaas og Møsting, General-Lieutenant Moltke og General-Major v. Harthausen, i Anledning af Landmilitairvæsenet.

I Kjøbenhavn er der nylig blevet trykt et kostbart Thelegraph Lexicon i to Octavbind, som ene er bestemt for Telegraphbestyrerne, og hvis Indhold iøvrigt ikke maa være bekjendt for Uvedkommende.

Udenlandske Efterretninger.

Christoph, den ny Negerkonge paa St. Domingo, er født 1763 paa St. Christoph, een af de Virginske Øer, som tilhører Engelland. Han har egentlig været en Fransk Planteurs Slave paa Cap François og af Profession en Skræder. Et nyt Beviis paa, at en Skræder er et Subject, som man kan gjøre Alting af! Imidlertid er han ikke af de simple Skrædere, thi han forstaaer baade Engelsk og Fransk, og skal tillige være mere civiliseret end Dessalines. Det kommer nu an paa, hvorlænge hans Herredømme vil vare. Anmeld. siger med Grete i Kjerlighed uden Strømper: "jeg er saa bange for at Helten skal forsvinde, og Skræderen staae rød, og feig og flad igjen!" Han lapper imidlertid saa godt som han kan paa sit nye Keiserdømme.

Da Keiser Alexander nylig var i Dresden, foreviste man ham et zirligt Bæger, som Peter den Store havde udskaaret og foræret August II., Konge af Polen og Churførste af Sachsen. Indskriften var: Peter Alexiewitz fecit d. 12 Nov. 1705, og d. 12 Nov. 1805 præsenterede man hans Søns Sønnesøn det.

Krigsbegivenheder.

Ved de Franskes uventede Overgang over Donau ved Wien stod General Kutusoffs hele Armee Fare for at blive indsluttet. General Bagrathions Corps paa 6000 Mand var ganske omringet af en Fransk Armee paa flere end 30,000 Mand, under Prinds Murats og andre Generalers Anførsel, som angrebe ham paa alle Kanter; men ved at kaste nogle Bomber ind i en Landsby, hvor der fandtes et Fransk Corps, bleve Franskmændene tvungne af Luerne til at forlade Byen, for at redde deres Krudtforraad. Russerne vandt derved Tid, og uagtet de bleve forfulgte af de Fransk[illegible] maatte slaae sig igiennem [illegible]

jonetterne, ankom de dog omsider til det Russiske Hovedqvarteer i Wishau, en liden By i Mähren, 4 Mile fra Brünn. — Den Russiske Armee trækker sig tilbage imellem Brünn og Olmütz, for paa den ene Side at forstærke sig med Østerrigske og paa den anden med tililende Russiske Tropper, under General Buxhövden. Keiser Alexander vil blive ved sin Hær, for at opflamme dens Mod ved sin Nærværelse. Den anden Colonne Russer er passeret Breslau, Hovedstaden i Nedre-Schlesien, og den fjerde er gaaet igjennem Øvre-Schlesien. Keiser Napoleon har valgt sit Hovedqvarteer i Schönbrunn, et Keiserligt Lystslot i Nærheden af Wien, som har en Hauge, der er een af de skjønneste i Tydskland, og er meget prægtig meubleret. Han boede ved sin Ankomst i en smuk Bygning, nær ved Wien, som Erkehertug Carl pleiede at residere i. Han har for det første fordret i Contribution af Wien 4 Mill. Gylden, hvoraf den ene Halvdeel erlægges i klingende Mynt og den anden i Bancosedler. Byens Nogler bleve Prinds Murat sendte ved en Deputation fra Magistraten. De Franske foresandt her 400 Canoner, 150 Mørsere, 33,000 Geværer og 150,000 Tønder Krudt. De trængte saa hastig og uventet frem mod Inspruck, at den hele Myntskat, alle Pengecasserne og Saltoplagene bleve erobrede af dem. Det hele Bytte vurderes for 7 Mill. Gylden. Marchal Augeraus betydelige Corps trækker sig ad det sydlige Bayern til, for at understøtte General Ney i det Tyrolske. Den Østerrigske General Jellachichs Corps paa 4500 Mand, som Augerau stødte paa, ved Feldkirch, maatte capitulere. Olmütz skal beleires, og den Østerrigske Keiser har derfor valgt sin Residence i Tropau, Hovedstaden i Øvre-Schlesien, 8 Mile derfra. — Man venter store Forandringer. — Rigsclenodierne hentes allerede fra Paris.

Beskrivelse over Wien.

Keiserstaden Wien, som de Franske nu have besat, er en af Europa's største Stæder. Den ligger i en frugtbar Egn ved Floden Donau, og ved en lille Flod, som ogsaa kaldes Wien, og løber igjennem Staden. Den ligger 137 Mile Ø. til S. fra Paris. Staden selv er temmelig befæstet, men Forstæderne ere kun omgivne med en Jordvold. Den har et stort, skjønt ikke prægtigt Slot, 29 Forstæder, 250 Gader, 25 store og 50 smaa Torve, over 50 Kirker og Capeller, 12 Klostere og henved 100 Palaier, 6000 Huse, hvoraf de fleste ere 5, 6 og 7 Etager høie, og, Forstæderne iberegnede, 265,000 Indbyggere; men Staden selv kun 60,000. Gaderne ere for det meste smalle og krogede. Hvert Huus udenfor Voldene maa bygges i en Frastand af 18,000 Fod fra Fæstningsværkerne, ... Fælled af samme Bredde, som er meget behagelig for Indbyggerne. Forstæderne ere i Forhold til deres Størrelse langfra ikke saa befolkede som Staden, og da der til mange Huse i samme høre meget store Hauger, saa leve mange Familier om Vinteren i denne og tilbringe Sommeren i Forstæderne. Blandt Byens mange Seeværdigheder fortjener især at mærkes: Skatkamret, det mechaniske og physicalske Cabinet, Mynt- og Medaillesamlingen paa det Keiserlige Slot, Hofbibliotheket, det store Billedgallerie paa Belvedere, mange skjønne private Konstsamlinger, den erkebispelige Hovedkirke, St. Stephan, den smagfulde St. Baromæikirke, Tøihusene, Krigscancelliet, det store Sygehuus 2c. Til Videnskabernes Fremme gives her foruden Universitetet adskillige velindrettede videnskabelige Underviisningsanstalter, og deriblandt et Institut for Døvstumme; et berømt Observatorium og 26 Bogtrykkerier. Her findes en stor Mængde Fabriker og Manufacturer, hvoraf nogle endog ere meget betydelige. Over 60,000 af Wiens Indbyggere have deres Underhold derved. I Aaret 1802 vare her 327 Silkemanufacturer. Ved Donau er der et Slags Havn, hvor der findes Skibsmagaziner og Skibsværfter, og hvor man allerede har udrustet Skibe, som paa denne Flod bleve brugte mod Tyrken. Handelen er meget betydelig. — Wien har været to Gange beleiret af Tyrkerne, men uden at de udrettede noget, nemlig i Aaret 1589 og 1683. Den sidste Gang blev Beleiringen ophævet ved Johan Sobieski, Konge af Polen, som udenfor Staden vandt en fuldkommen Seier over Tyrkerne. — Den nuværende Keiser er født d. 12 Febr. 1768, og er altsaa nu henved 38 Aar gammel. Han blev kronet til Konge af Ungern d. 6 Junii, i Böhmen d. 5 August 1792, og succederede Faderen, Keiser Leopold II, i alle Rigerne 1 Martii 1792. Han formælede sig d. 6 Jan. 1788 med en Prindsesse af Würtemberg-Stutgard og blev Enkemand d. 18 Febr. 1790. Den 19 Sept. 1790 formælede han sig med sin anden Gemalinde, Marie Theresia Carolina, en Datter af Kongen til Neapel, Ferdinand II., født d. 6 Junii 1772, altsaa 33 Aar gammel. Han har otte levende Børn, nemlig 3 Prindser og 5 Prindsesser. Erkehertug Carl, Keiserens Broder, er født d. 5 Sept. 1771, og altsaa 34 Aar gammel.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 16.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 7 December, 1805.

Breve over den Gallske Lære om Hjernen og Hjerneskallen.

VII.

I mit forrige Brev har jeg godtgjort, at Dyret ikke kan have noget fornuftigt Begreb om Eiendomsret, at Tyverie altsaa ikke efter de Begreber, vi forbinde med dette Udtryk, lader sig tænke hos Dyrene, og at Gall følgelig urigtigen udleder Resultater ved at sammenligne Gjenstande, der aldeles ikke lade sig sammenligne. Jeg har ligeledes søgt at godtgjøre, at Tyverie er een af de Laster, som fødes af de forskjellige Forhold i Selskabet. Gall beraaber sig derimod bestandig paa, "at Begrebet om Eiendom er naturligt, thi saavel Mennesket som Dyret har en medfødt Drivt til at bevare den erhvervede Eiendom. Naar Qvæget paa Alperne drives sammen paa Fjeldene, siger han, strides det om den Plads, som hvert af det skal græsse paa hele Sommeren igjennem. Fuglene have en bestemt Plads, hvor de bygge Rede, og som de ikke lade sig fortrænge fra, om de end længe have været indspærrede i Bure. Svaler og andre Trækfugle vende, som bekjendt, hvert Aar tilbage til deres første Bolig." — Men om han end anførte tusinde saadanne Exempler, saa kan han dog ikke bevise, at Dyret har noget Begreb om Eiendomsret. Ogsaa Bien ꝛc. har en bestemt Bolig, og man maatte altsaa udvide Begrebet om Eiendomsretten til det mindste Insect, som man dog neppe kan tillægge saadanne høiere Begreber.

"Dersom man vil indvende," siger Gall: "at Opdagelsen af et saadant Tyvsorgan maatte ophæve alle de Straffe, som Loven har bestemt for Tyverie, saa kan man svare, at Lovene ikke straffe Bevæggrundene til Forbrydelsen, men Forbrydelsen, eller Handlingen selv, og netop, fordi mange Mennesker have en udmærket Tilbøielighed til at stjele, burde Straffene for Tyverie ogsaa skjærpes, paa det denne kunde holde

det medfødte Hang i en passende Ligevægt. Man siger, at det strider imod Retfærdigheden, naar man straffer et Menneske, som har et saadant Anlæg; men vi ere for kortsynede og kjende Driverne for lidet til at dømme fuldkommen retfærdig. Hensigten af Straffen bør kun være at sætte Selskabet i Sikkerhed for Forbryderen. De fleste Love ere derfor uhensigtsmæssige, og alle Tugthuse svare ikke til deres Bestemmelse. Loven foreskriver Straffe for Forbrydelser, uden Hensyn til Motiverne, som de heller ikke kunne indlade sig paa at bedømme; men naar Tyven har siddet en bestemt Tid i Tugthuset, hvor han sædvanlig sysselsættes med at spinde Uld, saa lader man ham løbe igjen. Man kaster ham ordentlig Borgersamfundet paa Halsen igjen, ikke allene uforbedret, men endog mere fordærvet af det slette Selskab, han har levet iblandt. Man brændemærker ham endog, man afskjærer ham Haaret, som f. Ex. i Wien. Jeg har, siger Gall endvidere, paa alle de Steder, jeg har været, derfor søgt at lægge Regenterne dette paa Hjertet, og man har overalt endog takket mig ret inderlig derfor. Jeg agter at udgive et Værk, hvori jeg ret levende vil gjennemgaae dette Emne, uden dog at nævne noget bestemt Tugthuus. Naar min Lære da ikke har virket andet, end bidraget til at frembringe en Forandring heri, saa er det mig allerede nok."

"Hvoraf kommer det," siger han endvidere: "at de fleste Tyve endog tale med et Slags Fornøielse om deres Forbrydelse? Jeg

har vist talet med flere end 2000 Tyve. De fleste have været meget aabenhjertige imod mig, fordi de sædvanlig i Forveien vidste, at jeg vilde komme til dem, og derfor bade mig om at tale for dem hos Regjeringen. Efter min Mening er det ganske urigtigt, saaledes at indspærre dem for at spinde Uld, thi hvor skal de faae Uld at spinde, naar de komme paa fri Fod igjen? — I Tugthusene burde enhver holdes til et bestemt Haandværk, som han enten havde lært eller havde meest Anlæg til. Ingen burde komme paa fri Fod, førend han havde godtgjort, at han havde en Condition, hvor han kunde have sit lovlige Udkomme, og hver Forbryder maatte, naar han havde udstaaet Straffen, til bestemte Tider forevise en Attest paa sin gode Opførsel. Naar dette ikke kunde skee, burde han ikke loslades."

Jeg kan virkelig ikke begribe, **hvad** Gall egentlig her kan have lagt Regenterne paa Hjertet, og **hvad** de saa inderlig have takket ham for. At sørge for, at Forbryderne forlade Tugthuset i en mere forbedret Tilstand end sædvanlig, og overalt at give dem mere Leilighed til virkelig at forbedres? Det er noget, som har været sagt hundrede Gange tilforn. Indrette Tugthusene efter hans Hypotheser? Det vilde være alt for overilet. Ved at gjøre Tugthusene til Underviisnings- og Pleieanstalter, vilde man maaskee netop forskaffe saadanne Steder en dobbelt Befolkning. Man har hidtil skrevet mange skjønne Ting om Fængslernes og Tyvstraffenes Forbedring. Forfatteren af disse Breve

har læst det meste deraf, men han har bestandig fundet, at det er lettere at udkaste Planer til saadanne Forbedringer paa Papiret, end at bringe dem til Virkelighed i det practiske Liv. Man sige hvad man vil, saa er det nødvendigt, at Straffehuse, naar de skulde opfylde deres Bestemmelse, opvække Frygt, endskjønt at Menneskelighedens Grundsætninger ogsaa her bør holdes i Ære. Den Maade, at lade enhver Forbryder drive et Haandværk i Tugthuset, klinger ret godt, men det lader sig sikkert ikke udføre med stor Nytte; thi deels vilde det, i en Stad som Kjøbenhavn, være vanskeligt at gjøre et Fangehuus til et Universalinstitut, deels vilde det betage Straffen det Afskrækkende, som er saa nødvendigt. Gall siger: "hvor skal Forbryderen, naar han kommer paa fri Fod, faae Uld at spinde?" Men hvor skal Staten kunne skaffe 500 Mennesker, som f. Ex. i det Kjøbenhavnske Tugthuus, andet og hensigtsmæssigere Arbeide? kan man ligeledes spørge. Indrette Værksteder, hvor enhver kan drive det Haandværk, han har lært? Dette vilde deels, som sagt, være for vidtløftigt og bekosteligt for Staten, deels i sig selv umueligt at realisere. De fleste Mennesker, som dømmes for Tyverie til Forbedrings- og Tugthuusstraf, bestaae gjerne af Folk, som ikke have lært noget egentligt Haandværk. Man undersøge denne Sag, og man vil finde det stadfæstet ved Erfaringen. Hvad vilde det ikke koste Tid og Umage at lære saadanne Mennesker et Haandværk? Og nu de, som ere

dømte til en meget kort Tids Arbeide, f. Ex. en Maaned, — to Maaneder? — De mange Fruentimmer, som næsten aldeles ikke ere oplagte til at lære andet end netop at spinde? Man har rigtig nok i vort Forbedringshuus nogle Professionister, som drive der deres Haandværk, f. Ex. en Snedker, Guldsmed. Men dette kan gaae an med enkelte, som nu kunne have deres ordentlige Værksted for sig selv; men dersom det skulde udvides til alle Fangerne, saa vilde der jo udkræves hertil en Bygning, som var ti, ja tyve Gange saa stor som den nuværende. Tugthuset blev altsaa en Fabrikanstalt, intet Straffehuus. Men man har jo ondt ved at drive Fabriker med frie Hænder, hvorledes skulde man kunne drive dem med tvungne?

"Naar et Barn stjeler et Æble, saa anseer Gall det ligesaa godt for Tyverie som naar det i en modnere Alder stjeler et Gulduhr, thi det er kun Leiligheden, som afholder det fra at stjele det sidste. Naar nu Forældrene ikke tugte et saadant Barn, saa handle de i Menneskenes Øine retfærdig, men hvo anden end de selv ere Skyld i, naar det i sit 17de eller 18de Aar bliver hængt? — Jo stærkere Motiverne ere, desstærkere maa Straffen være. Naar et Menneske stjeler uden mindste Trang, saa maa det betragtes som en Sindssvag, og et saadant Menneske behandles som Patient; er dette ikke Tilfældet, saa maa man undertrykke Tilbøielig-heden ved Straffe. Man har fundet det saa latterligt, siger Gall, at jeg i Berlin har til-

saadet Vedkommende, for bestandig at indspærre en vis Dreng. Men naar jeg seer, at denne Dreng har stjaalet fire—fem Gange, naar jeg seer, at han har et saa fladt Hoved som en Abe, at Tyvsorganet i saa høi en Grad er udviklet, er da denne Dreng ikke bedst tjent med at være indspærret? Vel er det en Ulykke for et saadant Menneske, men for det Hele er det til stor Gavn."

Mod disse Gall's Anmærkninger kan der indvendes meget. Naar man gjennemgaaer alle Tugthuse ꝛc., saa vil man altid finde, at Forbryderne ere fattige, og næsten aldrig henhøre til formuende eller fornemmere Stænder. Enkelte Gange finder man vel et Menneske, som stjeler uden Trang, blot af Lyst til at stjele, men i det Hele betragtet ere disse Menneskers Tal saa ubetydeligt, at de næsten aldeles ikke bør komme i Betragtning. Hvorledes gaaer det nu til, at det næsten altid er de Fattige, og saa yderst sjeldent de Rige, som Tyvsorganet udvikles hos? Man kunde maaskee indvende: "de smaa Tyve hænger man, de store lader man gaae!" — Men dette Ordsprog kan dog kun være anvendeligt paa visse Lande. I Danmark f. Ex. lærer Erfaringen, at man ikke lader de store Tyve gaae. Imidlertid seer man dog, at Tyvene i vore Tugthuse bestaae af fattige Mennesker, og kun af meget faa Formuende. Det maatte virkelig være besynderligt, dersom Naturen selv havde viist en saa grændseløs Partiskhed i Henseende til den Fattige og den Rige.

Herimod kan Gall atter indvende: dersom de Rige og Formuende, som ere fødte med et udmærket Tyvsorgan, vare komne i saadan en Stilling, at de maatte øve dette Organ i det Smaa, saa vilde sikkert mangen en Rigmand have endt sine Dage i Forbedringshuset eller Slaveriet. Men da han paastaaer, at den, som besidder Tyvsorganet i udmærket Grad, stjeler af indvortes Trang, og at endog visse førstelige Personer med deres Exempel have stadfæstet denne Sandhed, saa bliver Spørgsmaalet: dersom dette virkelig er Tilfældet, saa er det jo besynderligt, at man ikke oftere støder paa meget rige Folk, som stjele blot af indvortes Trang. Man hører det tvertimod saa sjeldent, at man endog anfører saadanne Folk, som mærkværdige Særsyn i den menneskelige Natur, medens Tugthusene vrimle af fattige Tyve. Jeg har selv kjendt formuende Folk, som stjal, hvor de faae Leilighed dertil, men det var Mennesker, som vilde leve godt, føre Stads ꝛc., uden at deres Foresatte vilde give dem de Penge, der vare fornødne dertil. De stjal altsaa af et Slags udvortes Trang, thi dersom de havde selv havt saa mange Penge, de behøvede, vilde de vist ikke have stjaalet. Der gives de Mennesker, som det paa visse Tider koster mere Overvindelse at tilfredsstille deres Forfængelighed, end een af deres naturlige Fornødenheder. En Lækkertand har et Slags Trang at kjæmpe med, naar han ikke hver Dag kan faae en lekker Ret. Hvorfor

skulde altsaa ikke et Fruentimmer, hvis rige Forældre eller Mand, ikke vilde give hende saa mange Penge til Stads ꝛc., som hun behøver, ligesaa godt kunne føle Trang til at stjele Kniplinger ꝛc., naar hun seer Leilighed dertil? — Altsaa udvortes Trang er det, der driver Mennesket, lige fra den Høieste til den Laveste, til at stjele. De Anecdoter, der fortælles om førstelige Personer, maa man heller ikke uden Indskrænkning antage for uomstødelige Sandheder. Mueligt at en førstelig Person af overdreven Lyst til at tilegne sig en Ting, som han ikke saae sig istand til at faae paa nogen anden Maade, begik Tyverie, ligesom visse Naturforskere, naar de saae en stor Natursjeldenhed i et Cabinet. Men dette beviser endnu ikke at han var en virkelig Tyv eller havde Tyvsorganet. Havde han kunnet faae den samme Ting paa en lovlig Maade, saa havde han sikkert ikke stjaalet den. At der iøvrigt ogsaa kan gives høie Personer, som af sand Fattigdom i et uoverlagt Øieblik kunne begaae en saadan Handling, beviser heller intet. Der gives desuden maaskee neppe noget Menneske, som ikke under visse Omstændigheder og i visse Øieblikke vilde kunne gjøre sig skyldig i Handlinger, som det selv og vi alle fordømme. At mange saadanne Tyve levere Kosterne siden tilbage, er for det meste en naturlig Virkning af Frygt for Straf, Skam ꝛc., men frivillig kan man ikke kalde denne Handling. At Skaden ꝛc. gjør det, uden Frygt for Straf ꝛc., beviser

netop at den ikke har noget Begreb om Eiendomsret, og at det vi kalde hos Mennesket Tyverie, er noget ganske andet, end et saadant Dyrs Hang til at tilegne sig glimrende Ting ꝛc.

Naar Gall forsikkrer: "at han paa sine Reiser har talet med flere end 2000 Tyve, og at de alle fandt et Slags Fornøielse i at underholde sig med ham om deres Forbrydelse; at ingen af dem undsaae sig, eller angrede sin Brøde, og at han derfor anseer dette som et stort Beviis paa, at saadanne Tyve føle en indvortes Trang til at stjele," saa hviler dette hans Beviis kun paa meget svage Støtter. At Tyvene gjøre sig til af deres Forbrydelse, er vel neppe saa almindeligt, som Gall paastaaer, og om det end er det, saa skeer det sikkert af ganske andre Aarsager, end fordi de have et udmærket Organ til at stjele. Hvad skal en Tyv vel undsee sig for paa et Sted, hvor han lever blandt lutter Skjelmer og Tyve, hvor der ikke tales om andet end Skurkestreger, og hvor endog det ældste Medlem, følgelig den største Forbryder, ofte agtes allermeest? — Men dersom man vilde tale med saadanne Forbrydere, naar de ere komne paa fri Fod igjen, vilde man nok finde, at de undsee sig, ja at de endog, naar det er mueligt, negte at de have udstaaet en saadan Straf. — Det er ligeledes meget naturligt, at en Tyv gjør sig til af sin Forbrydelse, naar han seer, at en berømt Mand, ledsaget af et heelt Selskab Lærde og Rangspersoner, gjør sig den Umage,

at besøge ham og hans Colleger paa saadant et Sted, ja endog at føle hans Pandeskal. Han maa troe, at han er ret en vigtig Person, siden man beviser ham som Tyv en Ære, som man hidtil har negtet ham som ærlig Mand.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Natten imellem sidstafvigte Mandag og Tirsdag maatte Odensee prøve ny Brandskræk, som, skjønt langt farligere end de foregaaende, — da det var næsten midt i Byen paa et Sted, hvor Passagen er meget besværlig, — dog, næst Forsynet, ved vore gode Brandanstalter, blev uden betydelige Følger. Ilden udbrød Kl. 1 i en, af sit Slags Gjester berømt Kro, kaldet Krukken, i Nørregade paa Hjørnet af Hans Jensens Stræde. Beboeren er netop den samme Mand, i hvis andet Huus udenfor Nørreport Ilden ogsaa opkom sidstafvigte Høst. Lykkeligviis var Vinden stille, saa der, foruden Kroen selv, som afbrændte, ikke tændte Ild uden i Nabostædet (tilhørende en uformuende Borgerenke), hvoraf Gavlen m. m. brændte. Anledningen til Branden vides endnu ikke, men man mener, at den er kommen fra et Brændeviinsværk — en af de Vesuver, hvorfra saa manget et andet Onde kommer.

I det militaire Selskab paa Gjethuset har der allerede siden 1802 existeret et Garnisonsbibliothek af følgende Indretning: 1) 800 Rdlr. ere aarligen reglementerede til Anskaffelsen af de nyttigste Aviser, Journaler og periodiske Blade, samt til de bedste nye historiske Skrivter. 2) Enhver Bogdirecteur erkyndiger sig om de nyttigste af saadanne Værker, helst Tydske, da de almindeligst kunne læses, og siden fremlægges Fortegnelsen derover for H. K. H. Kronprindsen til nærmere Approbation. 3) For de frivillige Sammenskud indkjøbes Bøger ved Hr. Capitain Abrahamson. 4) Alle Kongel. Officierer, saavelsom Stadshauptmanden og Brandmajoren i Kjøbenhavn, have Adgang til Bibliotheket, dog kun saaledes, at de i Bibliotheket eller Læsestuen kunne lade sig give en

Bog at læse t, men ingen kan faae Bøger hjem uden Adgangstegn til Bibliotheket, hvilket erholdes, enten ved at forære en Bog af 4 Rdlr. Værdie, eller contribuere maanedlig indtil det beløber sig til 4 Rdlr. 5) Periodiske Blade, Encyclopædier, Ordbøger, Korter og Globi udlaanes ikke, saalænge de endnu ei ere indbundne, uden i Bibliotheket og Læsestuen. 6) Ingen Bog udlaanes længere end 14 Dage, og kun een ad Gangen. Naar Beviset fornyes kan den beholdes endnu 14 Dage, men ikke længere. 6) Læsesalen aabnes Kl. 10 om Formiddagen, og ingen maa opholde sig der længere end til Kl. 11 om Aftenen.

Hs. Maj. har bevilget Justitsraad og Professor Weidemann i Kiel Tilladelse til at forlade det derværende Universitet i 6 Maaneder, for at gjøre en Reise i det sydlige Frankrige. I hans Fraværelse er Candidatus Chirurgiæ Ryge fra Kjøbenhavn, der i tre Aar har studeret ved bemeldte Universitet, ansat som Lærer ved det Kielske Gjordemoder-Institut.

Den fra Stockholm ankomne Virtuos paa Harpen, Hr. Niemezeick, vil den 8 December opføre en Vocal- og Instrumentalconcert i det harmoniske Selskab. Han spiller ogsaa Variationer paa en forkeert Harpe, som ligger paa et Brædt, bedækket med et Silketørklæde.

Til Kongens Fødselsdag faae vi paa det Kongl. Theater et nyt lidet Syngestykke under Titel af Stratonice, og en stor Ballet. — I Februarii Maaned faae vi to andre nye Stykker: "den gamle Skuespiller", og "Romeo og Julie."

I Aarhuus Aviser findes følgende skjønne Avertissement af erkjendtlige og skjønsomme Bønder: "Medens nogle, maaskee ofte uden Aarsag, klage over deres Herskaber, bør vi ikke med uskjønsom Taushed forbigaae den store Mildhed og Naade, som vor forrige høie Herskab S. T. Hr. Kammerherre, Ridder og Stiftsbefalingsmand v. Gersdorff med høitelskede naadige Frue har beviist saavel vore Forfædre, som os, da de eiede og beboede Wosnesgaard her i Jylland i en Række af mange Aar, især har det samtlige Godses Beboere Aarsag at takke for Eftergivelse af den allernaadigst paabudne nye Skat, som de vare pligtige at betale for 5 Aar; hvilken alt er svaret af Herskabets egen Casse, uden mindste Bidrag fra Godsets underliggende Bønder;

en Udgivt, der for et stort Gods, uden Vederlag, er saare betydelig for et eneste Herskab at bortgive. For saadant, med meget mere, skylde vi som deeltagende i denne naadige Eftergivelse for vores lille By, vor underdanige som og erkjendtligste Tak, hvilken vi herved ligesaa underdanig som oprigtig bevidne. Kanckbølle, d. 26 Nov. 1805.

Paa egne og Medbeboeres Vegne:

Søren Pedersen Haarup. Jens Nielsen.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsbegivenheder. Den 13 Novbr. rykkede de Franske Tropper, under Prinds Murat, ind i Wien. Den Franske General Hulin *), Anfører for Grenadererne ved den Keiserlige Garde til Fods, blev strax udnævnt til Commandant. Han valgte det Lobkowitziske Palais til sin Bolig, og lod strax det Fornødne bekjendtgjøre ved Magistraten. Der blev tillige strax offentlig bekjendtgjort, at de Franske Tropper havde Ordre at lade enhver, som bringer Fødevarer til Staden, frit passere, og at Forbindelsen imellem denne Hovedstad og Omegnen paa ingen Maade er spærret. Man maa heraf formode, at Forraadet paa Levnedsmidler i Wien just ikke er meget stort, og at de Franske frygte for at komme til at lide Mangel derpaa. Den Franske Keiser er endnu ikke ankommen i Wien. Palaiet i Schönbrunn, som han beboer, er bygt af Keiserinde Marie Theresia, den afdøde Franske Dronning, Marie Antonettes Moder, og hendes Portraiter findes næsten i alle Værelserne. Alle Colonner af den Franske Armee er i Begreb med en stor March og befinde sig i Mähren, og General Vialennes er allerede rykket ind i Presburg, Mährens Hovedstad, 8 Mile Ø. til S. fra Wien. Man har opbragt Postillionen fra Venedig, og hans Depecher viste, at Erkehertug Carl trak sig i største Hast tilbage, i den Forventning endnu at komme Wien betimelig til Hjelp. Efter General Marmonts Beretning har det Corps, som allerede var trængt frem til Oedenburg i Ungern, 10 Mile S. til Ø. fra Wien, maattet forlade denne Egn igjen, da det fandt alle Broerne nedbrudte. Den Franske

*) Den 14 Julii 1789 var han een af Bastillens Hovederobrere. For 3 til 4 Aar var han med en Mission i Algier.

Devisions-General Clarke er bleven udnævnt til Generalgouverneur over Øvre- og Nedre-Østerrige og den Franske Statsraad Daen til General-Intendant over denne Provinds. General Ney har indtaget Tyrol og er d. 7 Nov. allerede rykket ind i Inspruck. Han tog ved denne Leilighed 1800 Mand til Fanger, og erobrede en Fane og 16 Feldtstykker. I Stadens Tøihuus forefandt han meget Artillerie. Erkehertug Johann, som commanderede i Tyrol, har trukket sig tilbage og befalet, at overlevere de Franske alle Magazinerne. Et Corps af 3000 Østerriger havde forskandset sig henad Böhmen til, men General Baraguay d'Hilliers fordrev dem fra deres Post, og var d. 9 Nov. i Tivinitz i Böhmen, hvor han ventede at indslutte dem. Den Franske Armee har nu næsten allerede erobret i det Østerrigske en Landstrækning af omtrent 2000 □ Mile med flere end 300,000 Indbyggere. Den Franske Devisionsgeral BellTard, under Prinds Murats Commando, havde, efter et Forslag fra den Russiske Generaladjutant, Baron v. Wintzingeroda, sluttet en Vaabenstilstand, efter hvilken Armeekorpset, under General Kutusow, skulde forlade Tydskland, paa det Vilkaar, at Prinds Murats Corps holdt inde med at fortsætte sin March i Mähren. Men Keiser Napoleon vilde ikke ratificere den, fordi han ikke ansaae Wintzingeroda for tilstrækkelig befuldmægtiget af den Russiske Keiser; men dersom Keiser Alexander, der befinder sig i Nærheden, vilde ratificere den, vilde han heller ikke være utilbøielig dertil. Da Prinds Murat derpaa erfarede, at den Russiske General strax derpaa havde begivet sig med en Deel af sin Armee til Znaim, en temmelig stor Stad i Mähren, 10½ Mile N. til V. for Wien, tilkjendegav han ham, hvad Keiseren havde besluttet, og at han agtede at gjøre et Angreb. Dette foranledigede et Slag den 16 Novbr. ved Juntersdorf, hvori Russerne mistede 12 Canoner, 100 Bagagevogne og 2000 Mand, og havde 2000 Døde. Russerne havde derpaa trukket sig tilbage til Brünn, men Keiser Napoleon havde allerede med Kjernen af sin Armee d. 21 Nov. sit Hovedqvarteer her. Staden ligger 12 Mile N. for Wien. Den Østerrigske Keiser og hans hele Familie saavelsom Keiser Alexander befinde sig i Olmütz, 8 Mile

N. O. for Brünn, en stærk Fæstning med 11,000 Indb. foruden Garnisonen. Den er Hovedqvarteret for den Russiske Armee, som regnes for 90,000 Mand, hvormed General Michelsons Corps d' Armee vil forene sig. Paa en Strækning af faa Mile staae her saaledes to Armeer paa 200,000 Mand, uden Magaziner: en Stilling, som de umuelig en kunne blive længe i. Et afgjørende Slag eller Fredsunderhandlinger ventes derfor med det allerførste. Erkehertug Ferdinand har trukket sig tilbage mod Iglau i Mähren, og udgjør saa at sige det høire Fløi af den Russiske Armee.

De med sidste Post ankomne Engelske Tidender gaae til d. 25 Nov. og indeholde blandt andet følgende: I de Vestindiske Farvande havde den Engelske Barke Mosambique, som var vendt tilbage fra Tortola, paa 12 Canoner og 45 Mand Besætning, havt en Fægtning med den Franske Caper, Grand Decidé paa 30 Canoner og 250 Mand. Caperen, som allerede var vis paa sit Bytte, fandt saa heftig en Modstand, at den saae sig nødt til at forlade Kamppladsen, før at bøde paa den Skade, den havde faaet. Den begyndte anden Gang Kampen, men ikke med større Held end første Gang, og blev saa ilde modtaget, at den maatte begive sig paa Flugten. Den lille Engelskmand, som vilde entre den, forfulgte den, og gav den til Afskeed det fulde Lag. — Gouverneuren Picton, som d. 1 Nov. forlod Trinidad, stødte den 8de paa den Danske Brig, Anna Elisabeth, fra St. Thomas, bestemt til Kjøbenhavn. — Pengemangelen i Paris skal være saa stor, at 20 Banquierer have holdt op med at betale, og at Discontoen for Banc-Papirer er 12 PC. — I samme Tidende findes adskillige Udtog af de Breve, som Nelson har skrevet førend Slaget ved Trafalgar, hvori han blandt andet siger under d. 6 Oct.: "jeg bærer ikke mindste Tvivl om, at Fienden vil løbe ud; uagtet han er mig saa overlegen, vil jeg dog begynde et Slag og frygter ikke for, at forstyrre hans Reise; men jeg ønskede at gjøre mere og haaber, at Admiralitetet ikke har forsømt, at sende mig flere Skibe. Det er ene Antallet, som skal tilintetgjøre Fienden. En afgjørende Seier over denne Flaade vil være en halv Fred. Dersom det lader sig gjøre, saa skal jeg søge saasnart som muligt at komme hjem, og nyde Hvile, i det

mindste i Vinter. — Jeg havde Kl. 4 i Morges en frygtelig Krampe, som næsten ganske har enerveret mig. Den er meget slem, og vil neppe forlade mig ganske. Det gode Engelske Folk troer ikke, hvor meget jeg paa Legeme og Sjel trænger til Hvile. Men maaskee denne Krampe ikke kommer igjen i de første 6 Maaneder. Jeg har skrevet i Gaar i hele syv Timer og det kan ogsaa have bidraget noget dertil." — Førend Nelson gik til Middelhavet, saae han sig nødsaget til at sælge adskillige af hans Prætiosa, saasom hans Snustobaksdaase ꝛc. De kostbareste Foræringer, han havde faaet, og deriblandt den prægtige Sabel, Storsultanen havde foræret ham, testamenterede han sin Broder. — De Engelske have tilskrevet den Franske Søminister angaaende Fangernes Udvexling, men han har svaret, at han uden Ordre fra den Franske Keiser, som nu er syssel sat med vigtigere Ting, ikke kunde indlade sig i nogen Underhandling desangaaende.

De Brandskader og øvrige Udgivter, som under de Norske Kjøbstæders almindelige Brandforsikring ere forefaldne og beviste fra 31 Maji 1804 til 31 Maji 1805, beløbe sig til 23,882 Rdlr. 42 ß. Den betydelige Ildebrand i Trondhjem d. 14 Maji d. A. har især været Aarsag til, at denne Sum var saa stor. — Brandcassens Beholdning er 42,753 Rdlr. Trondhjemsstifts Kjøbstæder tilkom ved sidste Repartition at udrede følgende til Udgivternes Bestridelse. Trondhiem, hvis Taxationssumma er 841,860 Rdlr., 2,630 Rdlr. 78 ß., Christianssund, hvis Taxationssumma er 53,940 Rdlr., 168 Rdlr. 64 ß., og endelig Molde, hvis Taxationssumma er 49,420 Rdlr., 154 Rdlr. 42 ß. — Hele Taxationssummen beløber sig ialt til 945,220 Rdlr.

I Formiddags Klokken 11 hensov H. K. H. Arveprinds Frederich, efter tre Ugers forgaaende afvexlende Lidelse. Han er født den 11 Oct. 1753, formælede sig med H. K. H. Prindsesse Sophie Friederiche den 11 Oct. 1774, og blev Enkemand den 29 Nov. 1794.

Rettelse:

I No. 15. Pille 229. Lin. 25. staaer: gute Leute, læs: guten Leuten.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 17.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 10 December, 1805.

Arveprinds Friderich.

Der gives Prindser, hvis Liv ligner en Flod, der med uimodstaaelig Kraft strømmer igjennem de vidtløftigste Landstrækninger; der gives andre, hvis jordiske Vandel ligner en svag Bæk, der slynger sig igjennem yndige Sletter, og lader sig nøie med at vande sine Bredder og fremlokke Markens Blomster. Til det sidste Slags hører Arveprinds Friderich, vor Konges Broder og Femte Friderichs Søn. Den lykkelige Fred, som vort Fædreneland har nydt næsten i hans hele Levealder, har negtet ham Leilighed til at aflægge Prøver paa de krigerske Talenter, der især bidrage til førstelige Personers Navnkundighed. Hans Lod blev det, at søge sin Hæder i at udøve huslige Dyder, og opmuntre Konster og Videnskaber. Det er fra denne Synspunct, at den tilkommende Historieskriver maa betragte og veie denne Kongesøns Fortjenester; Nutiden bør lade sig nøie med, at bedømme hans Caracteer og Handlemaade efter de Kjendsgjerninger, den har for Øine.

Een af vort Fædrenelands Historie høist fortjent Forfatter, den over enhver Lovtale ophøiede Kammerherre Suhm, har i Aaret 1779 leveret følgende Caracteristik *) over denne Prinds:

"Friderich, Arveprinds i Dannemark 2c., har til Forældre Friderich den Femte, Konge i Danmark, og Juliane Marie, hans efterlevende Enkedronning. Begge Riger ønske endnu længe at glæde sig den 11 October 1753 **), som skjenkede dem saa dyrebar en Prinds, der fra den 17 Januarii 1772 af, da han saae sig i yderste Fare for at tilveiebringe Kongen og Rigerne Sikkerhed og Frelse, sparer hverken Møie eller Omhu, for at lette Kongen de tunge

*) I Texten til Justitsraad Høiers Portraiter af den Kongelige Familie.

**) I Suhmiana staaer 1750, men det er en Trykfeil og bør være 1753.

Regjeringsbyrder, for at lyksaliggjøre Land og Riger, til hvilken Ende han endog ikke tog i Betænkning at opoffre sit eget Bedste, det faste Haab og Vished han havde til Bispedømmet Lübeck. Paa egen Bekostning udvider han Kundskabs og Flids Grændser. Til Beviis tjene de Belønninger, han aarligen uddeler blandt de Norske Agerdyrkere, den Bekostning, han anvender paa herligen at lade trykke Nordens store Historieskriver *), og den Høimodighed, hvormed han i Steen lader forevige Danske og Norske Helte og Heltinder, Lærde, Statsmænd og Konstnere."

"Med Iver søger han og at udbrede Kundskaber og Videnskaber udi Norge, og viser sig deres mægtige Beskytter, som Præses for det Kongelige Norske Videnskabernesselskab. Konsterne have ei en mindre Beskytter i ham. Derom kan disses Academie udi Kjøbenhavn vidne, som nu saa lykkeligen opliver Mindet af store Gjerninger i den haarde Steen og Kobber, og afpensler Dyden med Farver. Men hvo kan nok prise de Indretninger, han aarlig gjør paa sit Gods Jægerspriis, ved at uddele Arveboliger og Avling til dem, der skulle værge Landet! Et herligt Exempel, værdigt at efterfølges af alle Jordeiere. Himlen belønne hans Dyder! vi ville imidlertid skjønne paa dem."

En anden agtværdig Forfatter, den afdøde Prof. P. T. Wandall, har i Tilegnelsen

*) Snorre Sturlesens Norske Kongers Krønike i stor Medianfolio, udgivet af Justitsraad Thorlacius, 2 Vol.

og Fortalen til sit fortræffelige Værk om de paa Jægerspriis ved Mindestene hædrede fortjente Danske Mænd *), der vil blive en evig hædrende Mindesteen for hans egne Fortjenester som Skribent, skildret os den afdøde Prinds fra den skjonneste Side. I Tilegnelsen siger han: "aldrig har et Skrivt med større Ret været en Herre tilegnet, end dette Deres Kongel. Hoihed. Fædrenelandets store Mænd handler det om, og disse skylde Dem, bedste Prinds, et fornyet Minde, varigt som det Marmor, der prunker med deres Navne, og helliget paa et Kongeslot, paa et Slot, som er Deres, og ved Dem deres Handlinger have faaet en ny Ret til et evigt Minde. Disse ædle Borgeres Levnedsbeskrivelser, som nu læses og deres Mindesmærker, som her sees aftrykte, ere Virkninger af Deres Kongelige Hoiheds Gavmildhed; ogsaa jeg skrev fordi De befalede. Det hele Offer, jeg her frembringer, er givet af Dem Selv."

I Fortalen siges: "det Værk, hvoraf en Deel her træder for Lyset, er en ny Virkning af H. K. H. Arveprinds Friderichs Agt for Landsmænds Fortjenester, som Han, Iver, at vedligeholde Fædrelandskjerlighed, denne ædle Kilde til store og gode Handlinger blandt Statens Børn. Dette var, dette var Hans Hensigt, ved paa sit Jægerspriis

*) Man maa beklage, at Fortsættelsen af dette Værk blev et Offer for Luerne i Kjøbenhavns sidste store Ildebrand.

oprette Mindestene til de Mænds Hæder, som overordentligen udmærkede sig til Statens Ære og Nytte. Skulde Virkningen ikke svare til Hensigten? Man gjennemvandre omkring Friderichs Slot de skyggefulde Gange og Stier og Tykninger, hvis stille Eensomhed og Dunkelhed for sig selv henrive Sjelen til Betragtninger; pludselig blændes Øiet af et mærkeligt Marmor. Det Navn, hvormed samme er tegnet, vender Tankerne til Fordums Tildragelser, til den for Fædrenelandet lykkelige og ærefulde Vending, disse finge ved Manden, hvis Navn man her læser. Eftertanken sysler her, indtil andre Minder erindre, at her æres ikke blot Krigerens eller Statsmandens Fortjenester. Næsten hvert Navn giver Sjelen Anledning til andre Betragtninger, viser den en anden Vei til Borgervels Fremme og til Udødelighed. Langsomt gaae Tænkere fra Støtte til Støtte, skue med Ærbødighed de forevigede Navne, overveie hvad der gav dem Sted i disse hellige Lunde, og virksommere vorder den gode Sjels Drivt til at anvende Evner og Kræfter til Medborgeres Tarv. Saaledes æres Fortjenester ved det jægerprisiske Marmor! Saaledes opmuntrer dette Marmor til at gjøre sig fortjent! En Virkning det aldrig skal tabe. En sildig Efterverden skal derved see Fædrenelands Kjerlighed kraftigere, dens Frugter herligere; den skal kalde sig tilbage den Friderich, som hos os har for alle Landets store Mænd stiftet den hellige Erindring, som intet Land, intet Rige endnu

kan fremvise Lige til. Men den sørger billig for store Sjeles Udødelighed, der er vis paa sin egen; og den elsker de høie Mønstre, som selv ere blevne for Eftertiden et vigtigt Exempel."

Som en Elsker af ældgamle Mindesmærker, der kunne tænde Lys i den fædrenelandske Histories mørke Tidsalder, lod Prindsen i Aaret 1776 tre af de mange Begravelseshøie, der findes paa Marken ved Jægerspriis, aabne, og, uagtet man ved Aabningen just ikke gjorde nogen mærkelig Opdagelse, saa er den saakaldte Julianehøi, som forhen kaldtes Monsehøi, dog det skjønneste Beviis paa Prindsens sønlige Kjerlighed *). Over Indgangen til denne Høi seer man en Tavle af Norsk Marmor, hvori følgende Ord ere indhugne med gyldne Bogstaver:

Juliane-Höi.

Til den bedste Moders Minde
Helliges
Dette ældgamle Mindesmærke
fundet
I Aaret MDCCLXXVI
af
Arveprinds Friderich.

Bønderne paa Jægerspriisgods have altid baaret den ømmeste Kjerlighed til den af-

*) Hr. Kobberstikker Haas har i den Anledning stukket et meget smukt allegorisk Kobber, hvorpaa man seer Prindsen i Skikkelse af Minerva oplyse det Inderste af den mørke Hvælving med en brændende Fakkel.

døde Prinds, hvis ivrigste og stadigste Attraa det var at befordre deres Vel. I de Aar, hvor han residerede der paa Slottet, høitideligholdt hans Bønder aarligen hans Fødselsfest med landlige Forlystelser. Karle i deres Søndagsklæder og med deres Agerredskaber paa Skuldrene, Piger med opsmøgede Ærmer og deres blanke Malkebøtter paa Hovedet, indfandt sig paa denne Tid udenfor Slottet, lykønskede med lydelig Stemme deres Herre, dandsede og vare glade. For nogle Aar siden afstod Prindsen Jægerspriis Gods til Kongen.

De tegnende Konster beskyttede han ikke allene med førstelig Kyndhed, men han var endog selv en Kjender deraf. Konstacademiet, hvis Præses han var, gjemmer to af hans Arbeider, i sin Samling *). Ogsaa den dramatiske Konst yndede han meget, og det er hans Smag og Opmuntring, som vor Theater egentlig maa takke for, at det nu kan tælle en Knudsen blandt sine bedste Skuespillere. Prindsen var det, som paa det lille Theater paa Fredensborg, hvor Knudsen aflagde de første Prøver paa sit udmærkede Anlæg til den dramatiske Konst, opdagede hans sjeldne Genie, og ledte ham ind paa en Bane, som Naturen vel havde bestemt ham til, men som udvortes Omstændigheder sikkert havde holdt ham borte fra, dersom han ikke lykkeligviis havde truffet en saa mægtig Velynder. Prindsen var det, som ved at gjøre denne Thalias Yndling til Færgemand ved

*) To raderede Kobbere, hvoraf det ene forestiller Mariæ Flugt.

Frederiksſunds Færgested, satte ham istand til med mindre Bekymring for sit Udkomme og sin talrige Families Ophold, ganske at opoffre sig sin Konst og sine Medborgeres Fornøielse.

Som Familiefader fortjener denne Prinds en høi Rang. Han sparede intet for at berige sine Børn med den Dannelse og de Kundskaber, som forøge den Glands, deres Fødsel berettiger dem til. Hans ældste Søn, Prinds Christian har, ligesom hans øvrige Børn, fra sin første Ungdom af havt de bedste Lærere i enhver Videnskab og Konst, der var passende for hans høie Stand. Hans Indsigter og Dannelse ere almindelig bekjendt.

I Aaret 1774 d. 11 Oct. blev han formælet med Sophie Friederiche, Hertug Ludvig til Mecklenburg-Schwerins Datter, som den Gang holdt et høitideligt Indtog i Kjøbenhavn til Søes. Veien fra Gammelstrand til Slottet var belagt med rødt Klæde, og den Æreport, som ved denne Høitidelighed var opreist, har man endnu for nogle faa Aar siden kunnet see i Fredensborg Slotshauge, hvor den var hensat til Amindelse. Af de Børn, som hans høie Gemalinde fødte ham, ere fire i Live: Prinds Christian Friderich *), født d. 18 Sept. 1786, Prindsesse Juliane, født d. 18 Febr. 1788, Prindsesse Lovise Charlotte, født d. 30 Oct. 1789, Prinds Friderich Ferdinand **), født

*) Generalmajor af Infanteriet, Chef for Prinds Friderichs Regiment, og siden den 16 Nov. 1787 Ridder af Elephantordenen.

**) Oberst ved Infanteriet, og Ridder af Elephantordenen siden den 22 Nov. 1800.

d. 22 Nov. 1792. — I en Række af tyve Aar nød han et lykkeligt Ægteskab, men d. 29 Nov. 1794, berøvede Døden ham hans elskede Gemalinde paa Slottet Sorgenfri, hans og hans høie Families sædvanlige Sommerresidence i de senere Aar. Fra dette Slot af blev hun en stjerneklar Nat ført til Roeskilde Domkirke med megen Høitidelighed *). Hendes tidlige Død gjorde det ham nu til en sørgelig, men hellig Pligt, ganske at opoffre sig sine umyndige Børns Opdragelse og Dannelse. Hvormeget han følte ved dette store Tab viser den Mindesteen af Marmor, som han paa Sorgenfri Slot har ladet oprette for denne sin afdøde Gemalinde. Den er anbragt paa et høitidelig melancholsk Sted og omgivet med Cypresser.

I de sidste Aar begyndte Prindsens Helbred at blive meget svag, og et Anstød af Apoplexie bevægede ham til, efter erfarne Lægers Raad, at søge Hjelp ved Badet i Pyrmont. Paa sin Reise mødte han store Ærebevisninger. Den Franske Overgeneral, som just cantonerede der i Egnen, sendte ham en Hæderscorte i Møde, som ledsagede ham til Brønden. Han vendte med en tilsyneladende styrket Helbred tilbage, skjønt hans Svaghed dog ikke aldeles forlod ham. Men i Vinter tiltog den i høi Grad. Gjentagne Gange frygtede Lægerne for hans Liv. Uagtet han endog Dagen for sin Død var kjørt ud, befandt han sig dog tre Uger i Forveien meget slet. Han maatte bæres ud af og ind i Kareten, Sengen ꝛc. Endelig døde han d. 7 Dec. 1805 om Formiddagen Kl. 11.

*) Da den gamle Kongelige Liigvogn brændte i Slotsbranden kort forhen, saa blev der ved Prindsessens Død forfærdiget en ganske ny efter en smagfuld Tegning af den afdøde Prof. Harsdorff. Men den var saa høi, at den den Gang ikke kunde komme igjennem Stadens Porte.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

D. Gall har nu endt sine Forelæsninger i Kiel, og der fundet samme Bifald som paa andre Stæder. Inden han sluttede sit Cursus, undersøgte han adskillige Forbryderes Hjerneskaller og angav meget træffende de Misgjerninger, hvortil de især havde Tilbøielighed. — H. K. H. Kronprindsen har til Beviis paa sin Tilfredshed foræret D. Gall en med Brillanter besat Gulddaase.

Hr. Capitain Høier, som i Gaar ankom til Kjøbenhavn fra Kysten Guinea med endeel Elephanttænder, havde en Passageer med sig, som han bragte til Engelland. Denne Passageer, som egentlig har været Gouverneur paa een af de Hollandske Pladse paa Guineakysten, er saa tyk, at han kan sætte et Glas Viin paa sin Mave, og det staaer saa fast som paa et Bord. Han sover bestandig i et stort Kar Vand, som Hovedet rækker ud af. Men bag ved samme er der anbragt en Hynde, som han kan lade det hvile paa.

De 6 Feldtpræster, som skulle ansættes ved den i Holsteen samlede Armee, ere nu ankomne til Kiel. Efter høieste Befaling skal der endnu udnævnes tre, som ligeledes med det første kunne ventes. Een af disse bliver ansat ved Generalstaben.

Overprocureuren i det Tydske Cancellie, Legationsraad v. Eggers, ankom til Kiel d. 26 f. M. og fortsatte kort derefter sin Reise til de Østerrigske Stater. Han tager Veien over Berlin.

Det saa vigtige og nødvendige Værk: en ny Matricul for de Danske Stater, er nu i fuld Gang paa Roeskilde Amt i Sjelland. 45 Personer, foruden Overlandinspecteur Ehlers,

der har Overopsigten over det Hele, ere ialt satte i Virksomhed derved. — Efter Hof- og Statscalenderen for 1805, ere samtlige Landmaaleres Tal — Stiftslandinspecteurerne iberegnede — 190. For 124 Aar siden vare, efter Thestrup, 400 Personer sysselsatte med Landmaalingen og Matriculvæsenet.

I allgemeine Litteraturz. No. 266 f. d. A. recenseres Provst Peder Harboe Hertzbergs Biographie af hans ældste Søn, Niels Hertzberg, Sognepræst til Qvindherred ec. Rec. kalder den: "en smuk Levnedsbeskrivelse over en Mand af sjelden Værd dybt i Norden!" — P. H. Hertzberg er født 1728 i Bergens Stift og døde som Provst i Sundhordlehn og Sognepræst til Findaas i Norge. Som Literatus, Lærer, Læge, Patriot, Landmand, Menneske og Fader udmærkede han sig meget fordeelagtigen. Følgende Træk af den Hedenfarne anfører Rec. af denne velskrevne Levnedsbeskrivelse. "Trykkende Fattigdom nødte ham til at tjene nogle Aar som Klokker, for at erhverve sig 90 Rdlr., og for derved at kunne fuldende sine Studeringer ved Universitetet i Kjøbenhavn. Hans Flid hjalp ham at overvinde alle Vanskeligheder og allerede 1758 blev han Sognepræst. Adskillige fortræffelige Afhandlinger, som han skrev i Aarene 1763—1789, f. Ex. over Spor til Vulcaner paa Øen Findaas o. fl. forskaffede ham den Ære, at blive Medlem af Videnskabersselskaberne i Trondhjem og Kjøbenhavn. Som Theolog havde han den Grundsætning: prøver alt, og vælger det bedste. Med den Kantiske Philosophie var han ikke ubekjendt, men han sagde: at det moralske Beviis for Guds Tilværelse var intet nyt, men det gamle: "de notione Dei insita" i en ny Form. Som Præst beløb hans Embedsreiser sig til 5000 Mile til Vands og Lands, og i hans 47 Embedsaar lod han sig kun ti Gange af Storme afholde fra at præke selv. Hans Skolecasse ophjalp han ved at lade alle Indkomster, der tilkom ham som Forligelsescommissair, flyde ind i samme. Som Læge besad han store Indsigter, og i en Tid af 37 Aar forløb næsten ikke en Uge, hvor jo adskillige Syge søgte Hjelp hos ham, og fandt denne, saavelsom Lægemidler og Pleie, næsten uden Betaling, hos ham. Som Patriot gjorde han sig fortjent ved at indføre Kartoffelavlen, som indtil 1758 endnu var ganske ubekjendt i Norge, og ved ham blev den

saa almindelig udbredt, at blot i Bergens Stift Bonden nu aarlig fortjener derved 25,000 Rdlr. Hovedindvendingen, som Bønderne gjorde ham mod Kartoffelavlen var: "Nei Faer! Konnerne vore værte for snøkt badnalige atte paa!" (nei Fader! vore Koner komme ved Nydelsen af Kartofler for ofte i Barselseng!) Et mindre lykkeligt Udfald havde hans Forsøg at ophjelpe Marmorværket i hans Stift, thi han satte hundrede Rigsdaler til derpaa. Han gjorde Begyndelse med at indføre Træsko og hans Søn (Bogens Forfatter) fortsatte hans Værk med Held. Hans Privatliv var i enhver Henseende exemplarisk. Han opdrog otte Børn og oplevede de syvs Forsørgelse. — Har nogen Mand fortjent at Staten beviser Børnene sin Taknemmelighed mod Faderen saa er det den agtværdige Hertzberg, og det kan man ogsaa vente af Hr. Kammerherre Hauchs store Indflydelse, som var den afdødes Ven og som Skrivtet er tilegnet. — Bogen gjør Sønnens Hjerte Ære; men de mange Latinske Floskler burde været udeladte. De ere desuden urigtig anførte, eller og vanhældede ved Trykfeil."

I det kostbare Kobberværk, som med tilhørende Text, under Titel af: Voyage pittoresque au Cap nord p. A. F. Skiöldebrand, er udkommet i Sverrig, findes blandt andet følgende mærkelige Noticer angaaende denne Ydrekant af vort Norden. Det hele Forbjerg fortjener egentlig at kaldes Nordkap; kun de høieste Fjeldspidser kunne sees langt borte af Søfarende; de øvrige ere ubekjendte. Paa nogle Fjelde fandt Forf., som er Svensk Oberst, Æg af Skjældyr og Svampe, saa hvide som Snee, men meget sprødere end almindelige Svampe. I Nærheden af Nordcap er en Klippegrotte, hvis Overflade Bølgerne havde rundet; indvendig løb en Kilde af fersk Vand; nogle Ujevnheder i Klippen tjente Forf. og hans Medreisende, Wahlenberg, til Sæde. Intet Træ var her at see, og man fandt heller ikke Spor til, at der nogensinde havde været her noget Menneske. Paa Øen Mågerøe boe adskillige Familier, som Pontoppidan angiver for 50—60, men Wahlenberg for langt færre. Paa Masøe blev de af en derboende Kjøbmand modtagne med en Høflighed og Gjestfrihed som om de havde været Prindser; deres Tolk havde ogsaa fortalt om dem,

at de vare store Herrer. Måsøe er den nordligste Havn i det Norske Lappland, under 70° 59′ 54″, 3 Svenske Mile fra Nordcap. Skibene kunne ligge her Vinteren over ganske trygge, og i nogle og 20 Aar har man udført derfra 6349 Skippund tørrede og saltede Fisk. Her er ogsaa en Kirke og holdes et Marked. Ved Bygningerne vare her vel Kjøkkenhauger, men man fandt kun Kartofler, Rødkaal og Rips deri. I Gammelgaard hos Amtmand Sommerfeld fandt man Høiene bedækkede med Linnæa borealis, hvilke smaa Blomster gave en meget behagelig Lugt fra sig. — Talvig ligger ved en Havbugt og har en Kirke og en god Havn, hvor man fandt mange Baade og over 400 Lapper. Markedet, som den Gang holdtes, havde draget dem did. Lapperne afgjøre paa den Tid sædvanlig deres Regnskabssager, men da man beværter dem med Brændeviin i Overflødighed, saa forsømme de derved deres Fordeel. Indbyggerne have nu afbetalt den største Deel af deres Gjeld og kunne være velhavende, dersom de kunde styre deres tøileløse Lyst til Brændeviin. Det Norske Lappland indfatter 1260 Norske □ Mile, men deraf ere kun 200 Land; det øvrige bestaaer af Fjorde, Søer og Floder. Der gives ti Handelsoplag, og der har været Aar, hvor man udførte fra disse over 150,000 Skippund Fisk. I det sidste Aar 1788, da Handelen blev dreven for Kronens Regning, beløb Udførslen sig til 42,376 Rdlr. og Indførslen til 21,591; men Fordelen gik igjen til Spilde ved overordentlige Omkostninger og Contrebande.

I Allg. Litt. Zeitung No. 270 recenseres Tidsskrivtet Atheneum, udgivet ved P. H. Mønster. Rec. siger, "at begge de første Stykker (af D. Münter og Udgiveren) opvække en god Fordom for det Hele og det Ønske, at det uafbrudt maatte fortsættes. Kun undrer det ham, at der hverken i en Indledning eller noget andet Steds er talet om Skrivtets Bestemmelse og Plan." — Skrivtet er imidlertid ophørt af Mangel paa Subskribentere.

Udenlandske Efterretninger.

Johanniterordenen i Rusland bestaaer af to Afdelinger: den Catholske og den Russiske. Paul den Første har i Aaret 1797 bevilget den første en aarlig Indkomst af 84,000 Rubler. Siden Malta's Skjebne 1798 ophævede enhver Forbindelse mellem dette Ordenens Hovedsæde og Stormesteren, bestaaer Prioratet, efter Paul den Førstes Anordning, af 16 Storkors, 20 verdslige og 10 geistlige Commender, 129 Justitsriddere, 3 Conventualcapellaner. De fleste af disse Lemmer ere af de forrige Franske og Polske Tunger. I denne Forfatning befandt Ordenen sig d. 29 Nov. 1798, da Paul paatog sig Stormesterværdigheden. Samme Dag stiftede han et andet Priorat for hans ikkecatholske Undersaatter, som han bevilgede 216000 Rubler aarligen. Det har 98 Commender og 24 Familiecommender. 1799 udnævnte Keiseren, efter Ordenens Statuter, et Overconseil, som besørger Regjeringen og Ordenens Forretninger. I dette Conseil sad, foruden begge Storførsterne, de største Mænd i Staten, som de forskjellige Ordenstungers Repræsentanter. Paa samme Tid oprettede Keiseren et stormesterligt Hof, som bestod af de første Keiserlige Hofembedsmænd, og en stormesterlig Livgarde, og forærede Ordenen det prægtige Woronzowske Palais. I dette ere nu en Russisk og en Catholsk Kirke, begge Prioraters Forsamlingssale, adskillige Ordensbetjenteres, Ridderes og Præsters Bolig. Faa Dage efter Pauls Død tog Alexander Ordenen, ved en Proclamation, under sin Beskyttelse, og erklærede Petersborg for dens bestandige Hovedsæde. — De Penge, som egentlig skulde flyde i den almindelige Ordenscasse, ere nu nedlagde i Rusland i Lombarden (Assistentehuset eller Laanebanqven), og udgjør omtrent en Sum af 700,000 Rubler, som bestandig voxer. (Af Rusland unter Alexander, Märtz 1805.)

I Engelland er der for ikke længe siden opstaaet et Selskab, hvis Øiemed er, at sælge fattige Folk opbyggelige Bøger for en meget lav Priis eller og at forære dem samme. Selskabets Directeurer anmodede adskillige andægtige Mænd i Tydskland, ogsaa der at oprette saadant et Selskab. Men da de svarede, at Krigen havde blottet mange Provindser for Contanter, og at Pengene ikke vare saa almindelige der som i Engelland, saa aabnede Engelskmændene strax en Subskription for det fattige Tydskland, og sendte derpaa Prof. Jung i Halle, som ogsaa kaldes Heinr. Stilling, 600 Gylden, som man havde samlet i en meget kort Tid. Han har nu anvendt Pengene til at udgive et opbyggeligt Skrivt, under Titel af: der christliche

Menschenfreund, omsendt det til orthodoxe Præster, som skulde gratis uddele dem blandt deres Sogns Fattige. Prof. Jung selv arbeider uden Honorar, men ogsaa uden Honeur, thi hans Bog er, efter Rec. Dom, et slet Product.

I Lloyd's Evening-post findes Nelsons Levnedsbeskrivelse med hans veltrufne Portrait i Træsnit. Slaget paa Kjøbenhavns Reed kaldes en haard Fægtning og nævnes kun.

Ved det nye Ritteracademies Opbyggelse i Berlin, blev i Sept. Maaned d. A. fundet i Jorden en Leerpotte med Mynter, hvis Præg for det meste var ukjendeligt. Men paa nogle kunde man omtrent see, at det var Böhmske Schockgroskener, fra Carl IV. Tid, som var Østerr. Keiser, Konge af Böhmen og Markgreve af Brandenborg. De ere prægede i Aarene 1341 til 1364.

Nelson havde engang faaet en Kaarde foræret af sin Oncle, Capitain Suckling med følgende Ord: Horatio, jeg forærer Dig denne Kaarde, paa det Vilkaar, at Du ikke skiller dig fra den uden ved Døden. — Da Nelson rykkede frem mod St. Crux og blev saaret i den høire Arm, tabte han Kaarden, men, erindrende sin Oncles Ord, tog han den op igjen med den venstre, og blev bragt ombord paa Skibet, hvor han blev to Gange opereret.

Paa Theatret i Coventgard fremtraadte nyligen et nyt theatralsk Vidunder, Miss Mudie, som uagtet hun kun er 8 Aar gammel, hverken manglede Mod eller Talent. Men hun var alt for barnagtig, og Parterret begyndte dygtigen at pibe. Hun beholdt imidlertid Contenance og talde i 4 Act paa følgende Maade til Tilskuerne: Mine Herrer og Damer! jeg har sikkert ikke gjort mig skyldig i noget, som kan fornærme de Folk, der ere sendte herhid for at udpibe mig; jeg vil derfor være Dem meget forbunden, dersom De vil kaste disse Folk paa Døren. Nu gik det hulter til bulter; nogle loe, andre pebe; Theaterdirecteuren maatte undskylde sig. I femte Act spillede en anden lille Pige i Mudies Sted, og Skuespillet endtes med den største Allarm.

Krigsbegivenheder.

Den Franske Armee i Østerrige trækker sig nu noget tilbage, og dens Forposter, som allerede streifede omkring paa denne Side Brünn henad Olmütz, staae nu paa hiin Side Brünn. De forenede Østerrigskrussiske Armeer vente en ny Forstærkning ved den tilstødende tredie Russiske Armee. I Mähren har den Franske General Sebastini i adskillige Fægtninger taget 2000 Mand til Fanger, og forfulgte den flygtende Fiende. I Brünn forefandt de Franske 60 Canoner, 300,000 Pund Krudt &c. Paa Mährens store Slætter seer man her Folkeslag fra Ukraine, Kamschatka og det store Tatarie kjæmpe med Franskmænd fra Normandie, Gascognen, Britagnen og Burgund. Russerne havde samlet deres hele Cavallerie, som bestod af 6000 Mand, for at forsvare Foreningspuncterne af Veiene til Brünn og Olmütz, men de maatte tilsidst forlade Egnen. — I Wien er alting rolig. Der er givet Ordre, at ingen skal overlade nogen Franskmand noget uden Betaling, og at ingen Fremmed skal opholde sig i Keiserstaden uden udtrykkelig Tilladelse. Napoleon har blandt andet forordnet, at hver Kreds skal have en Commandant og Intendant, nemlig Øvre Østerrige 5 og Nedre-Østerrige 4 Commandanter og Intendanter. Naar Steyermark, Kärnthen og Krain ere tagne i Besiddelse, skulde disse ogsaa have Kredscommandanter og Kredsintendanter. Napoleon har svaret Ungern at han vil tilstaae det Neutralitet, og lade sine Tropper gjøre Holdt ved dets Grændser, saafremt det vilde trække sine Tropper tilbage, opgive Insurrectionsprojecter og fremdeles vedblive at forsyne Wien med Levnedsmidler. Disse Betingelser ville Ungeren neppe indgaae. Den Østerrigskrussiske Armee rykker fremad, og havde den 27 Nov. sit Hovedqvarteer i Prosnitz, en liden Bjergstad i Böhmen; Først Bagrathions Fortropper staae allerede ved Wischou i Mähren, 4 Mile O. til N. fra Brünn, hvor Keiser Alexander opholdte sig den 29 Nov. Paa denne Tid ventede man den første Colonne af den Michelsonske Armee i Olmütz. Den Franske Armee stod den 27 imellem Brünn og Austerlitz; Erkehertug Carl staaer med 90,000 Mand i Warasdin, en befæstet By paa den høire Donaubredde i Ungersk Slavonien, 19 Mile fra Leyback. Den forenede Armee i Mähren regnes for 100,000 Mand. Man venter med det første et vigtigt Slag. Ogsaa Kongen af Preussen agter nu at reise til sin Armee; endeel af hans Tropper ere marcherede ad Sachsen til, og ved hans Armee er der bleven ansat mange Chirurger.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 18.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Løverdagen den 14 December, 1805.

Vort Nordens Gudedrik.

En Panegyrik.

(Oplæst i ***Selskabet den 10 December.)

— — — Retfærdigheden er ligesom Sandheden fra Evigheden af kun een. Men ligesom Morgensolen ofte skjuler sig i Skyernes mørke Flor, kommer til Syne og atter forsvinder, indtil den omsider straaler med sin fulde Glands, saaledes kan ogsaa Retfærdigheden og Sandheden i en Række af Aar fordunkles af Fordommes mørke Taage; indtil de omsider trænge frem med Magt, og vise sig i deres hele Straaleglands for hele Verdens Aasyn. Dette har ofte været Tilfældet med begge lige fra Verdens Skabelse indtil Noa, fra Darius's Nederlag indtil Cimbrernes Udvandring, fra Carl den Stores Tronbestigelse indtil Carl den Lilles Regjeringstid. Ogsaa den Nectar, hvis Lovtale denne hæderlige Forsamling har overdraget mig at holde, har desværre i mange Aar, maattet friste den ublide Skjebne, at blive miskjendt og i alle Henseender uretfærdigen bedømt. Men den Tid er endelig kommen, hvor man indseer dens uberegnelige Gavn for hele Menneskeslægten, og hvor man, istedet for at forbande, tvertimod velsigner dens første Opfinder. Aldrig har Retfærdigheden og Sandheden oplevet en skjønnere Seier!

"Vinen glæder Menneskets Hjerte" sagde een af Israels første, viseste og mægtigste Konger. Som Digter maatte han især kjende Druens henrykkende Saft. Vort kolde, fugtige og taagefulde Norden har Naturen negtet det Træ, som frembringer den Drik, der glæder Menneskets Hjerte, men for at bøde paa denne Mangel, havde den allerede for Aarhundrede siden skjenket os et Universalgenie, hvis opfinderiske Aand udfandt en Drik, der med Rette fortjener at kaldes Nordens Nectar. Den har Uskyldighedens, ikke Blodets og Grusomhedens Farve. Hvo iblandt Dem, mine Venner

og Tilhørere! har ikke engang smagt den Gudedrik, denne Nectar? Behøver jeg vel at sige, at det er **Brændevin**, denne under Navn af Finkel saa forkleinede og nedværdigede Drik, som jeg mener her? De faa Timer, som vore Forretninger levne os i Dag, ville vi anvende til at vise denne Driks store Egenskaber, og vigtige Indflydelse paa Nationalheld og Nationalhæder. Den fortjener det ligesaa godt som de sydlige Landes Druesaft.

I en Sag af saadan Vigtighed er det nødvendigt at gaae systematisk frem, og at bevise hver Sætning med Kjendsgjerninger; thi at alle populaire Afhandlinger ikke ere et Halmstraa værdt, det har en af vore Recensentere tilfulde godtgjort. Vi ville nu vise Brændevinets Almeennytte fra den physiske, politiske og videnskabelige Side. Vi ville følge dets Virkninger Skridt for Skridt, og omsider med sammenfoldede Hænder velsigne den store Mand, der første Gang faldt paa, at forvandle Korn til Viin.

At vort Clima er taaget, fugtigt og meget skikket til at nedbryde den stærkeste Helbred, er en almindelig bekjendt Sandhed. Engellændernes Clima har megen Lighed med vort, og de søge derfor at oplive deres af en centnertung Luft nedtrykte Aand ved Nydelsen af deres Porter? Men hvad er Porter imod ægte Dansk Brændeviin? Det gjør Blodet tykt, og bidrager især til, at saa mange Engellændere hænge sig. Brændeviin derimod er det sande Livsstof. Det forvandler sig i det menneskelige Le-

geme til lutter Livsaander. Franskmændene kalde det derfor med Føie Eau de vie (Livsvand), ret som om de vilde sige: det er det Vand, — den Kilde, hvorfra Livet udspringer. De største Læger, og blandt disse den berømte **Hufeland**, har regnet Dannemark blandt de faa Lande, hvor Menneskene opnaae den høieste Levealder, og næst efter Rusland, er Dannemark sikkert ogsaa det Land, hvor der drikkes meest Brændeviin, og hvor de fleste Brændeviinsbrændere findes. Enhver Ynder af denne himmelske Drik finder i Kjøbenhavn næsten hvert andet Skridt Leilighed til at gjenkalde i sin Erindring de herlige Virkninger deraf; hver andet Huus beboes næsten af en Brændeviinsmand og prunker med et Brændeviinsskildt. At denne Drik styrker Sundheden, det sees jo aabenbart af de Rosenkinder, hvormed den lønner enhver, der nyder den uden Tilbageholdenhed. Hvad er Rubinens og Carbunklens Glands, Rosens blodrød Purpur, som vore nyere Digteres Ildpensel og brændende Phantasie saa herligen beskrive, mod de Rubiner, som pryde et ægte Brændeviinsansigt? Hvad er den usle Sminke, som betales i dyre Domme hos Apothekere og Modehandlere, mod den naturlige Rødme, der er en Virkning af Brændeviinsdrik. O, maatte dog de af vore Damer, der søge at forsøge deres Kinders Roser med Carmin, kjende Virkningen af denne vor nordiske Nectar! Hvormeget vilde Brændeviinsmændenes Søgning ikke forøges derved, til Handelens Fremme og Vindskibelighedens Opmuntring!

Og nu den Troldomskraft, hvormed det tryller os ind i Glædens lyse Egne! Hvilken Digter føler sig ikke dobbelt besjelet ved dens himmelske og oplivende Kraft? Hvor mange af vore skjønneste Drikkeviser, ja af vore sublimeste Digte havde ikke endnu ligget begravede i Phantasiens Skjød, dersom Brændeviin ikke havde fremlokket dem til Ydreverdenen, ligesom en frugtbar Regn fremlokker duftende Blomster af den golde Jordbund?

Endnu et andet Fortrin besidder denne Drik, som vi især bør skjønne paa, nemlig det, at baade den Fattige og de Rige kunne nyde den, istedetfor at Champagner, Madera ꝛc., kun kan nydes af de Rige, som have Raad til at betale den. Kan der vel tænkes en større Popularitet, en større Godhed for den Fattige? et større Billede paa Retfærdigheden i det Smaa, som hverken gjør Forskjel paa Stand eller Formue?

Naar den fattige Dagløнner har arbeidet i sit Ansigtes Sved, saa kan han i den simpleste Kjelder nyde den samme Lyksalighed, som den fornemste og rigeste Mand i en Klub. En Pægel af vor Nectar koster en Ubetydelighed, og for denne Ubetydelighed forvandles han efter nogle Øieblikkes Forløb til det lykkeligste Menneske under Solen, og gaaer i Rang med de største Mænd. Med sin Pibe i Munden og sit Glas for sig, overveier han Europas politiske Stilling, afsætter og indsætter Konger, erobrer Riger og jager Armeer paa Flugten.

Hvormeget bidrager ikke denne Drik til Moralitetens Udbredelse, naar de haabefulde Kjøbenhavnske Smaadrenge følge en beruset Mand eller Kone hjem? Hvormeget øves ikke derved det utvungne Væsen, den Legemssmidighed og Aandsnærværelse, som vore Instituteurer have gjort til en saa vigtig Green af Opdragelsesvæsenet? Hvormeget vinder ikke den i vore Dage gjenindførte Brydekonst derved? Hvor har man vel bedre Leilighed til at øve sig i alle muelige Olympiske Lege end netop i en Skjenkestue, hvor denne Drik nydes med Rundhed?

Dette er Brændevinets physiske og litteraire Fortrin, men dets politiske ere langtfra ikke mindre betydelige.

Man vil paastaae, at visse Nationer give deres Krigere en god Portion af denne Nectar, førend de begynde noget Feldtslag eller Søslag, og man har lagt Mærke til, at den gjør dem til sande Helte. De storme løs paa Mennesker, som de aldrig have seet, eller hørt nævne, skjønt de kaldes deres Fiender, og myrde dem som glubende Løver. Hvor mangen en Seier er ikke frembragt ene ved denne Drik? Hvor ofte har man ikke Aarsag til at sige:

Den ordnede Hær
For de r a v e n d e Helte maa bløde.

Vore Forfædre have rigtig nok ikke kjendt noget til denne herlige Drik. Mjød og Brunsviger Øl udgjorde al deres Herlighed, som de endog ventede at faae i Valhalle. Men hvad

vare de ogsaa for Folk? Kjendte de noget til de Opfindelser, som man nu kan reise Verden rundt med og allevegne høste Guld og Beundring for? Kjendte de noget til Jis og Banquerotter, Tracteménter og Opbud, Klubber og Tinglysning? — Nei, i Alt dette var de saa uerfarne som Barnet, der ligger i Vuggen.

Lader os derfor i Forening velsigne den ubekjendte Mand, der til Menneskeslægtens Held opfandt en Drik, som giver Manden Sundhed, Skjalden Aand og Krigeren Mod; som opvækker den Fattiges neddyssede Kræfter, og giver den hele Machine nyt Liv! Lader os prise enhver, der i Dyre-, Plante- og Steenriget finder ny Midler til at frembringe denne Trylledrik! Den er og vil endnu i mange Aarhundreder blive vort Nordens Nectar — Aggegratet af alle Drikke. Lader os velsigne den Mand, der første Gang faldt paa at give os dette Palladium mod de tusinde og atter tusinde Sygdomme, som vor moderne Levemaade frembringer!

Om Dansk Øl.

Imedens Adresseavisen vrimler af Bekjendtgjørelser om Bryggerier, som ere til Salg eller Forpagtning, efter tilsyneladende fordeelagtige Vilkaar, og imedens kortsynede Mennesker heraf kunde drage den falske Slutning, at Bryggerlaugets Ophævelse ikke vil opfylde den af Regjeringen tilsigtede Almeennytte, er det glædeligt for enhver Fædrenelandets ægte Mand, at erfare hvorlunde, — som i dette Blad er meldt, — Hr. Overkrigscommissair Smith, endog udenfor Hovedstaden

har fordet etablere en ny og meget hensigtsmæssig indrettet Bryggeranstalt. Ligesom og, at Hr. Kammerraad With, der er bekjendt for hans Bestræbelser i dette og flere Fag, har foreløbigen tilforhandlet sig en Grund paa Nørrebro, for der at anlægge et Bryggerie af vind- eller lufttørret Malt; til hvilken Ende han, efter en skjøn og passende Tegning, lader opføre et Frankisk Malttørrehuus, hvilket efter Kammerraadens Anmærkninger i Politievennen No. 230, 1802 Pag. 3665, vil bespare Landet flere Tusinde Favne Brændes Bortødslen, som aarlig hidtil har udgjort Tønder Gulds Værdie. Kammerraadens Slutning i hans: Anviisning til Vindtørret Malts Tilberedning, indrykket i Landinspecteur Lunds Nordiske Magazin for Febr. 1803, særskilt udgivet 1804, fortjener uden Tvivl Plads i dette Blad. Den lyder saaledes:

"Menneskets og Tidens Historie, synes at "lede til den Erfaring: At Fordomme, eller Vane, "har saa vældig et Herredømme over vor Art, "at enhver ny eller utilvant Ting, i Førstningen "fremstiller sig urigtig, og derfor modbydelig. — "Dette forekommer mig, at være Aarsagen til, at "saa mange, baade physiske, moralske og oekonomiske virkelige rigtige Ideer, saa sildig ere blevne saaledes erkjente for Sandhed, at de ere overgangne til almindelig Virksomhed. — Da den "Danske Regjering begyndte at løsne Stavnsbaandet; — hvilket Skrig hørtes da ikke fra de modsatte Partier? Det ene vant til Svøben — og "det andet til Aaget skjelvede for at forlade Barndommens og Vanens Kjephest. — Da — den "samme vise Regjering, styrtede Uhyret for Danmarks sande Vel og bød Jordfælledskabet at flye "for den tænksomme Landmand; — da, — hvilket Skraal hørtes ikke af den fordomsfulde Jorddrot og Bonde? — Da, — men hvo kan opregne vor Tids Regjerings mange ypperlige Indretninger, der vare saa gode og saa indlysende, "at selv den meest kortsynede øjnede ved dem? "— Ved hine og flere velgjørende Anstalter og Lovgivninger, blev som ved et elektrisk Stød, dog "Patriotismen opvakt. Ikke faa Danske Mænd "fremstode og fulgte Regjeringens Exempel, nemlig: at saae den gode Sæd, om den endog opvakte Misnøie og spirede seent. — Saaledes blev

"Kløverens Indførelse i vort Agerbrug haanet, endskjønt det nu er dets Støtte: Saaledes er det kommet dertil, at Kartofler, som for ikke længe siden ansaaes — end ikke for en værdig Svineføde, nu er en kjer og umistelig Ret, ligesaa vel paa Rigmandens Taffel, som paa Husmandens og Inderstens tarvelige Bord; og saaledes med mangfoldige andre Ting, hvilket Rummet forbyder mig her at berøre. — Endskjønt min Skjæbnes Lod, særdeles nu imod min Aften, ikke var den gunstigste; saa har dog den Regjerings Foranstaltninger, hvorunder jeg i saa mange Aar har været Embedsmand, — og end i Fortiden staaet i Embedsmænds Stæd, vedligeholdt min Lyst til, efter Evne, at gavne mine Landsmænd og Medborgere; og denne Lyst haaber jeg ikke at tabe førend med Livet. — Denne Tids Mennesker, bedømme mig som de vil, — ansee, som vigtigt og uvigtigt, hvad dem synes; — mit Fædrelands Vel, er min høieste Attraa, og Maalet saavel for disse Linier, som for alt hvad jeg hidtil har skrevet og hereftter maatte skrive. Skulle jeg end ikke efter mit Ønske, kunne formaae at gavne den nærværende Slægt; saa vil dog den tilkommende, i det mindste ikke haane mit Minde: denne Overbeviisning er min Alderdoms Trøst, og har stedse været mit Livs Glæde, endnu paa Veien til de 70 Aar."

Saaledes faaer da hver af Kjøbenhavns Forstæder sit Bryggerie. — I gamle Dage forskrev vore Forsædre deres kjere og sunde Drik fra Rostock, Bremen og Randers. Nu tegner det til, at Kjøbenhavnerne, som ere kloge nok til at afsige Punsch, Kaffe og alskens udenlandske usle Drikkevare, kunne fra Forstæderne blive forsynede med Valhallisk Nektar

Joh. Herm. Dahl.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I de i Dannemark og Hertugdømmene indrettede Læreinstituter for tilgaaende Underofficierer, som ved Siden af den militaire Tjeneste undervises i alle de Videnskaber, der ere nødvendige for et cultiveret Menneske, henlægges og anvendes aarligen til Bestyrelsen et Fond, som udsættes paa

Renter, og som henstaaer urørt, indtil Capitalen af det i Kjøbenhavn oprettede Institut er opvoxet til 75,000 Rdlr., og af de i Norge til 50,000 Rdlr.

Ogsaa H. D. Hertugen af Augustenborg, og H. H. Prinds Christian have hver især foræret D. Gall en Gulddaase, ledsaget af en egenhændig meget smigrende Skrivelse.

Etatsraad v. Eggers forefandt ved sin Ankomst til Hamborg en Indbydelse til ogsaa at indtræde som corresponderende Medlem i den Russiske Lovcommission.

D. Gall er nu ankommen til Hamborg, hvor han den 14 d. M. begynder sine Forelæsninger.

I Kjøbenhavn døde nyligen Brændeviinsbrænder C. A. Bech, 40 Aar gammel, og hans Kone, 27 Aar gammel, i een og den samme Time.

Prinds Carl af Hessen er for nærværende Tid i Kiel.

Det syvende Compagnie Artillerie, eller to Batterier, have nu faaet Ordre at holde sig færdige til Asmarchen til Holsteen d. 15de d. M.

Det oeconomiske Velfærdsselskab har udsat en Præmie af 50 Rdlr. for den bedste Idee til den meest brændebesparende og mindst bekostelige Indretning af Ildsteder for Almuen.

I Fortegnelsen over Tydske periodiske Skrivter, som imod modereret Porto nu kunne forsendes med Posten i hele Dannemark og Norge, findes Journal der Luxus, Englisches Modejournal, der Persifleur (Spotteren) 2c.

Udenlandske Efterretninger.

Storsultanen har tilsendt Først Morusi en skrivtlig Befaling, hvori der siges, at alle de Tiggere, som ere beladte med chroniske Sygdomme, skulde henbringes i Hospitalerne, men alle Landstrygere, som oversvømme Constantinopel, skulle sendes tilbage til deres Fædreneland. Hospitalerne i Galata, Pera, de syv Taarne og udenfor Karlikap, skulle sættes istand igjen. Men frem for Alting skal der ansættes duelige Lærere, som kunde udøve og undervise i Medicin og Anatomie. Der skal oprettes Academier af Landets Indfødte, da de Christne Lærere, som opholde sig i Tyrkiet, begaae store Feil, uagtet de have studeret ved berømte Europaiske Universiteter; thi, for at excellere i denne Konst, siger Sultanen, er det nødvendigt at kjende og studere de Egne, hvor man udøver den 2c.

Efter en Beregning af den afdøde Mallet Dupan beløb det Bytte, som de Franske Armeer gjorde i de undertvungne, erobrede og occuperede Lande indtil 1799, sig til 361 Millioner Livres i rede Penge.

Hertugen af Orlean besad en Ring, som han, efter Soulavie, troede at have faaet af Djevelen, og at den paa en vis Maade gjorde, at ingen kunde tilføie ham noget Ondt. Den blev ham første Gang frataget paa Revolutionspladsen førend han blev henrettet.

Som et Beviis paa Krigslykkens Ustadighed vil det ikke være uinteressant, at anføre Hovedtrækkene af Carl den Tolvtes krigerske Løbebane, og den stadige Seier og Lykke, der fulgte ethvert af hans Skridt, indtil han af en usynlig Haand med eet standsedes paa denne Bane. — Rusland og Polen allierede sig mod Carl, og Dannemark tiltraadte Forbundet. Den Polske Konge vilde rive Lifland fra Sverrig igjen, og forene det med Polen, for at give sit Rige en ny Støtte. Rusland lod sig blot af Erobringsplaner forlede til Krig. Det vilde have Ingermanland, Esthland og Lifland, uagtet de allerede længe, efter Tractater, havde tilhørt Sverrig. Carl forlod Sverrig, efter at han i Forveien havde overdraget Rigsraadet Regjeringsanliggenderne. Han afseilede med 43 Skibe, som undervejs forenede sig med den Engelske og Hollandske Flaade, og nødte Dannemark til at fratræde Forbundet mod Sverrig. Derpaa marcherede han mod Polen, hvis Konge var kommen til Warschau, for at bevæge Polakkerne til at tage Deel i Krigen; men det lyktes ham ikke, hvor sikkert han end havde ventet det. Man indvendte, at Sverrig i ingen Henseende havde givet Polen Anledning til Krig, og at den Fornærmelse, der skulde være tilføiet ham, ikkun angik hans Person som Churførste af Sachsen. Grundene i Ruslands Krigserklæring vare meget svage og ubetydelige, men det vilde og ønskede Krig. Men dets Armee bestod, paa nogle faa Regimenter, der bleve commanderede af Tydske Officierer, nær, af Barbarer. I Lifland forskaffede Carl sig Indbyggernes Tillid ved at love, at deres Privilegier skulde blive stadfæstede og over-

holdte. Med 8000 Mand gik Carl 40,000 Russer i Møde, og leverede et Hovedslag, hvori han tilintetgjorde den Russiske Armee. Uagtet hans Hær nu kun bestod af 7000 Mand, tog han dog 30,000 Mand Russer til Fanger, som bleve sendte til Sverrig, erobrede Krigscassen, 145 Metalcanoner, 28 Mørsere, 151 Faner, 20 Standarter &c. Russerne havde 8000 Mand Døde. De overtroiske Russer ansaae det Hele for Hexerie, skjønt det gik meget naturligt til, thi den Russiske Armee bestod af uøvede og tvungne Folk; deres Anførere vare uenige; Russerne vare saa hadelige paa de fremmede Tropper, at de endog under Slaget skjøde paa hverandre &c. Russernes Nederlag maatte være Kongen af Polen høist ubehageligt, thi nu kunde Carl vende sine Vaaben allene mod ham. Begge Regenterne holdt nu en personlig Sammenkomst i Birzen, hvor de indgik et Forbund. Ogsaa i Sachsen vandt Carl Seier; han rykkede ind i Lithauen, og kom til Birzen, hvor August og Peter tilforn havde sluttet et Forbund imod ham. Her foresatte han sig, at styrte August fra Tronen, hvormeget end hans kloge Cantsler Oxenstjerna fraraadte ham at afstaae fra denne Plan. Den største Deel af den Polske Nation var misfornøiet over, at August havde taget Deel i Krigen mod Sverrig; man hadede baade de Sachsiske og de Russiske Tropper; de mægtigste Familier laae i aabenbar Feide &c.; Carl behøvede altsaa kun at tage Partie, for strax at have mange Tilhængere. Rigsdagen blev tilbragt med Trætter og Intriguer; Peter lod sig imidlertid nøie med Smaatræfninger ved Grændserne. Kongen af Polen, som daglig alt mere og mere indsaae sin farlige Stilling vilde nu gjerne slutte Fred. Ved den kloge og indtagende Grevinde Königsmarken vilde han bevæge Carl til at forunde ham den, men Carl værdigede ikke engang Grevinden en Samtale. Det formelige Gesandtskab, som August sendte til ham i Leiren, udrettede heller ikke noget. Carl svarede: "han vilde selv komme til Warschau og underhandle der." Da han nærmede sig denne Residence, bekjendtgjorde han et Manifest, hvori han bittert

besværede sig over August's ulovlige Forhold, lovede at beskytte Polakkernes Frihed ꝛc. August maatte forlade Warschau, reise omkring i Provindserne og forskaffe sig Understøttelse hos de Polakker, der vare ham tro, og trak Sachsiske Tropper sammen. Carl rykkede nu ind i Warschau, behandlede Staden meget lemfældig, men erklærede, at Republiken ikke kunde vente Fred med ham, førend den havde valgt sig en anden Konge. August saae sig nu nødt til at levere et Slag udenfor Warschau; begge Regenter commanderede selv. Sachserne viste sig modige og standhaftige, men da Polakkerne strax vege, kom de i største Uorden, beholdt Carl Seieren. Han blev nu endmere urokkelig ved sit Forsæt, at styrte August fra Tronen. "Om jeg ogsaa skulde blive 50 Aar i Polen," sagde han, "saa skal dette Forsæt dog udføres." Men dette var ogsaa Aarsag til alle de Uheld, der siden mødte ham. (fortsættes).

De gamle Konstnere i Rom pleiede at forevige deres Keisere, medens de endnu var i Live, ved at anbringe deres Ansigtstræk i deres Marmorguders Aasyn. I Frankrige følger man nu samme Methode. Paa de Medailler, som Nationalinstitutet uddeler som Belønninger for videnskabelige Afhandlinger, sees et Brystbillede af Minerva, hvis Ansigtstræk har stor Lighed med Keiser Napoleons *).

Den forrige Franske Gesandt i Rom, Carcault, som nylig døde i sit 72 Aar, efterlod en meget stor Samling af Kobberstykker, der næsten kan gjelde som et fuldstændigt Gallerie af al det Fortrinligste, som Kobberstikkerkonsten i dens forskjellige Grene har frembragt. Denne Samling er ordnet efter Tidsalderen og Landene.

Krigsbegivenheder.

Marchal Ney har nu taget Brixen, Hovedstaden i Bispedømmet af samme Navn i Tyrol, 50 Mile fra Wien, i Besiddelse, efterat han i Forveien havde taget mange Østerrigere til Fanger.

*) Man finder mange Exempler herpaa i de endnu existerende Mindesmærker fra den Romerske Keiserperiode, og den lærde Overbibliothekar ved det Vaticanske Bibliothek, Gaetano Martini, har endnu nyligen i et eget Værk leveret endeel Beviser derpaa.

Ogsaa Botzen, 60 Mile fra Wien og Klausen, begge i Tyrol, har han indtaget. Bernadotte besætter Iglau, en stor Stad i Mähren, 11 Mile fra Brünn. De Franske recognescere lige indtil Olmütz. Deres Armee har taget Posto og læner sig op til den stærke Fæstning Brünn, som man har begyndt at sætte i Forsvarsstand. Den forenede Russisk-Østerrigske Armee er med to Marcher rykket dem i Møde, og det lader som de Franske søge at undgaae et Slag. Begge Keisernes Hovedqvarteer var den 28 f. Maaned i Wischou i Mähren, 4 Mile fra Brünn. Man formoder, at den Østerrigsk Russiske Armee i det Tilfælde, at de Franske ikke indlade sig i et Slag, gaae fra Mähren til Ungern, for maaskee ved Presburg at gaae over Donau og fra denne Side at befrie Wien, hvilket ogsaa skal have været Erkehertug Carls Plan. Keiser Napoleon har sendt den Franske General Savory med en meget forbindlig Skrivelse til den Russiske Keiser, men dens Indhold er ubekjendt. Marchal Augerau er ankommen i Egnen af Ulm og skal indtil videre Ordre, blive staaende i Nærheden af Donau. Den Russiske Reserve-Armee bestaaer af 60 til 70,000 Mand. Marchal Bernadotte er allerede rykket ind i Iglau, i Mähren, 11 Mile fra Brünn. Endnu er Alting temmelig rolig, men den i den store Franske Armees Hovedqvarteer pludselig indløbne Efterretning, at alle Læger og Chirurger skulde med Extrapost reise til Armeen, lader formode, at man snart kan vente vigtige Begivenheder. Vender man sig fra Tydskland til Italien, saa synes ogsaa der Alting at være temmelig stille. Da Erkehertug Carl erfarede den Tydske Armees Nederlag ved Ulm, indsaae han Nødvendigheden af, at forlade det Venetianske. Han trak sig stundom fægtende, men bestandig i største Orden, tilbage. En Følge heraf var, at Tyrol frivilligen maatte forlades. Østerrigerne havde selv paalagt de Tyrolske Bønder, at nedlægge deres Vaaben, og ikke at modsætte sig de Franskes Indrykkelse. — Den hele Svenske Armee har allerede d. 8de d. M. faaet Ordre at begive sig paa Marchen. De Brigader, der hidtil have cantoneret i Pommern, gaae igjennem det Mecklenborgske ad Elben til. Avantgarden, som allerede befinder sig paa hiin Side denne Flod, skal forstærkes. Grev

Wachtmeister har Commandoen over samme, og vælger sit Hovedqvarteer i Lüneburg. Den anden Linie af Armeen bliver indtil videre imellem Domitz og Hamborg. Dens Chef er Oberst Grev Mörner. — Preussen bereder sig endnu uafladeligen med Eftertryk til Krig. Endog Garderegimenter og Garnisonen i Potsdam har maattet marchere til Sachsen. Sine Undersaatter i det Bayreuthske har det tilkjendegivet, at det paa ingen Maade skulle indlade sig paa at betale den, efter Sigende, af den Fransk-Bayerske Armee forlangte Contribution ꝛc., at de end ikke skulle agte paa Godseiernes og Øvrighedens Opfordring, men at de endog i saadant Tilfælde skulle anmelde det paa høiere Steder. I en Skrivelse fra Berlin (i L'abeille du Nord) meldes, at det var den 25de (ikke d. 27de) f. M., at Grev Haugewitz ankom i den Franske Keisers Hovedqvarteer, at han der vil forelægge ham adskillige Forslag; og at, naar disse ikke blive antagne, Krigen imellem Preussen og Frankrige menes at være uundgaaelig. Den Preussiske Armee forstærkes til 300,000 Mand, og mange af Østerrigske Soldater lade sig hverve ved samme. — I Engelland indrettes 4 Blokskibe for de Franske Krigsfanger. — Det hedder, at 300 Mand Franske ere i det Tyrolske blevne dræbte om Natten, og at et Executionscorps paa 4000 Franske derfor er sendt did.

Pasvan Oglu, som nu synes at ville fiske i oprørte Vande, har nu begyndt at gjøre Mine til Angreb.

Den Franske Keiserinde modtages paa alle de Steder, hun reiser igjennem, med de største Æresbeviisninger, Illuminationer, Triumphbuer ꝛc. I Carlsruhe blev hun modtagen af Churførstinden og alle Prindserne og Prindsesserne under Slottets store Portal. — I Heidelberg spillede hun Trictrak, men ikke om Penge. Hendes Reisetour gaaer egentlig til München, hvor Churprindsessen skal formæles med Prinds Eugen. — Keiser Napoleon selv ventes midt i denne Maaned i München.

I Berlin har en Gade i Anledning af den Russiske Keisers Ophold sammesteds, faaet Navn af Alexandergaden.

De med Posten ankomne Engelske Tidender indeholde aldeles intet Nyt. De Efterretninger, de meddele angaaende Fastlandet, erfare vi, som bekjendt, meget tidligere end Engellænderne.

Neapels Neutralitet har allerede havt den gode Virkning, at Kongen atter lader grave ved Herculanum og de øvrige Steder, som nu i 1700 Aar have været bedækkede af Lava.

I Landhuusholdningsselskabets ordentlige Møde d. 11te d. M. blev det besluttet: at Selskabet, førend Prof. Begtrups Forslag om at udsætte Præmier for dem, som anstille sammenlignende Forsøg med aarsgammel og nyavlet Rug ꝛc. i forskjellig Jordbund ꝛc. udføres, vilde ved Bekjendtgjørelser anmode Landoeconomer i begge Riger om at meddele det Underretning om deres allerede indsamlede Erfaringer i denne Sag. — Oberste Falkenskjold fremlagde en Beretning om de Erfaringer, han havde i Henseende til Tangs forskjellige Anvendelse, f. Ex. som Brændsel, Gjødningsmiddel og Material til Hegn. Selskabet besluttede, at et Udtog heraf skulde indrykkes i Almanakken. — Anden Agerdyrkningscommission fremlagde Formularen til en Priisopgave, hvorved Præmier udsættes for dem, som 4 Mile udenfor Kjøbenhavn avle en betydelig Mængde Kartofler og sælge dem. — Hr. Prof. Nawert meddeelte Forslag til en Sammensætning af Firetommersplanker til Bjelker for Bygninger af stor Dybde, hvormed der fulgte en Model.

H. M. Kongen har under d. 6 d. M. besluttet: at Resolut. af 8 Junii 1803, "som fritager enhver, der er ansat ved det Kjøbenhavnske Brandcorps, i Tilfælde af, at han vinder Borgerskab, fra at indtræde under noget andet Militaircorps, saalænge han vedbliver at gjøre Tjeneste ved Brandcorpset," ikkun maa komme dem til Deel, der have tjent ved Corpset som Assistenter, Straalemestere, eller høre til saadanne Professionister, som den borgerlige Indroullerings Commission anseer for væsentlig nødvendige til Brandcorpsets Tjeneste. Men i sidste Tilfælde bør de dog have tjent i det mindste tre Aar ved samme, forinden de kunne nyde Godt af ovennævnte Resolution.

Ved overordentlig Leilighed har man havt Efterretning om, at der d. 2den December er forefaldet ved Wien et vigtigt Slag imellem Russerne og de Franske, hvori de sidste skulle have seiret.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 19.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 17 December, 1805.

Burde Norge ikke have et Universitet?

Over denne Gjenstand er der allerede skrevet og sagt saa meget, at det næsten synes fuldkommen afgjort, at Norge ikke bør have noget Universitet. Uagtet det altsaa i dette Dieblik neppe vil frugte noget, at tale for denne Sag, saa er det dog Pligt at omtale den i Skildringen af en Stad, hvor Universitetet udgjør et Hovedpartie af Maleriet. Det er og bliver altid et vigtigt Spørgsmaal, hvorfor Norge, der udgjør et heelt Rige, skal mangle hvad Holsteen, der kun er en simpel Provinds, besidder; hvorfor begge de Danske Riger kun have et eneste Universitet, medens Sverrig har tre *). Vel kan der anføres Grunde, hvorfor det er saa og ikke anderledes, men der lader sig indvende saa meget derimod, og de Ubehageligheder, der ere en Følge deraf, ere saa store, at man med Føie kunde ønske, at denne Sag atter maatte bringes paa Bane igjen, og saa meget som muligt veies og prøves.

At en Residence just ikke er den passeligste Skole for den med Mennesket og Verden ubekjendte Yngling, derom tvivler vel neppe nogen. Det er saa ganske naturligt, at en saadan Conflux af forskjellige Mennesker, fra forskjellige Egne og af forskjellig Tænkemaade, nødvendigviis maa frembringe en Forskjellighed i de herskende Sæder, som just ikke altid stemmer overeens med Moralitetens Grundsætninger. I Residencen kan Manden samle Menneskekundskab, men Ynglingen udsættes her saa let for, at blive misledet og fordærvet. Alt dette er saa bekjendt en Sandhed, at det vilde være overflødigt at godtgjøre det med Exempler. Ingen af dem, der ivre mod et Universitets Oprettelse i Norge, kan betragte vor eller hver anden Hovedstad fra nogen anden Synspunct. Men desuagtet finder man det dog aldeles ikke upassende, at mangen en ung Studerende maa

*) Upsala, Lund og Aabo.

reise 150, ja 200 Mile, blot for at fuldende sine Studeringer. Hvor meget voves der ikke ved at lade en uerfaren, stundom i landlig Uskyldighed opdragen, Yngling paa 17 til 20 Aar gjøre en saadan Reise til Residencen?

Er det en rig Mands Søn, saa maa Faderen bestandig sende Penge, der i en Stad, hvor der stilles saa mange Snarer for Uskyldigheden, saa let kunne gjøre Residencen til Sønnens moralske Grav. Hvor meget maa det ikke smerte Faderen, at han seer sig nødt til at sende sin Søn til en Stad, der ved nogle hundrede Miles Fraliggenhed, gjør det umueligt for ham at have et vaaget Øie med hans Levned, og med sin faderlige Haand at holde ham tilbage, naar han staaer paa Bredden af Fordærvelsens Afgrund? Bliver han syg, saa kan han hverken pleie eller trøste ham; han maa overlade ham til fremmede Hænder; forsømmer han sine Studeringer og sit eget Vel, saa seer han sig ikke istand til ved Formaninger, at bringe ham paa bedre Veie, uden ved lidet virkende Breve; omgaaes han Mennesker, der arbeide paa hans moralske Fordærvelse, saa kan han ikke personlig rive ham ud af deres Selskab. Han maa lade ham fremture deri, og prise sig lykkelig, hvis Tilfældet har skjenket ham i Hovedstaden en Ven, der kan træde i hans Sted og handle paa hans Vegne. Men hvor faa ere saa lykkelige, at de have saadan en Ven, og hvilken Ven handler vel som en Fader vilde handle?

Den mindre Formuende befinder sig i en endnu værre Stilling. Hans Søn skal og maa reise til Kjøbenhavn, men han kan ikke medgive ham saa meget, som der er nødvendigt for ham, naar han vil føre en anstændig Levemaade. Hvad bliver altsaa Følgen heraf? Sønnen maa tage sin Tilflugt til Informationer? Men hvorledes lønnes disse i vore Dage? En Dansemester faaer 1 Rdlr. om Timen, medens den bedste Academiker ikke faaer to Mark. Dette maa naturligviis nedslaae den studerende Ynglings Mod, og svække hans Lyst til at lægge sig med Iver efter sine Studeringer. Han bortslider sin Tid med ilde lønnede Privatunderviisninger, og inden han veed et Ord deraf, har han opnaaet en Alder, hvor det er saa meget vanskeligere for ham, at tage Embedsexamen. De bedste Aar af hans Liv ere forsvundne og han falder som et Offer for sin Fattigdom.

Jeg har kjendt adskillige Norske Studerende, der med det fortræffeligste Hjerte, den bedste Forstand, den største Lyst til Studeringer, havde forladt deres Fædreneland Norge, men neppe havde de været her i Hovedstaden to til tre Aar, saa vare de i en eller anden Henseende nedsjunkne i et Svælg, som de aldrig bleve reddede fra. — Det falder af sig selv, at saadanne Exempler kun ere anvendelige paa enkelte, og at der gives mange, saare mange, der ligesaa mægtigen vide at kjæmpe mod Fattigdom, som mod al moralsk Misledning, og som, under de stærkeste Fristelser, dog omsider blive deres

Fædrenelands Stolthed, men at der ogsaa gives mange, som i Kjøbenhavn finder en Grav for deres Sædelighed og en Skranke for deres timelige Vel, det vil enhver Upartisk, der kjender til Tingenes sande Beskaffenhed, fuldkommen sande. Mangen en brav Nordmand seer aldrig den Fader mere, der var hans Ungdoms første Leder, aldrig det Norge, som han ikke uden med Veemod kan tilbagekalde i sin Erindring. Han visner som en Plante, der er forslyttet til en fremmed Jordbund, istedetfor, at han i sit eget Hjem i sine Frænders og Venners Skjød, ubekjendt med slette og skadelige Selskaber, vilde blevet den dueligste og nidkjereste Embedsmand. Alt dette vilde være forebygget, dersom Norge havde sit Universitet, hvor Sønnen kunde studere under Faderens Varetægt og hvor Levemaaden i det Hele er langt lettere for ham end i det dyre, forlystelsessyge og med tusinde Adspredelser opfyldte Kjøbenhavn. Den stundom dyrt betalte Menneskekundskab, som han samler her, maatte han ogsaa kunne samle i en Stad som Christiania, og vi samle jo desuden i Almindelighed ikke Menneskekundskab i Norges Hovedstæder, hvorfor skulde da Nordmændene just søge den hos os? De Bekostninger, som et Norsk Universitets Oprettelse kunde medføre, vilde lettelig tilveiebringes. Norge har Rigmænd, Patrioter og Hædersmænd nok, som B. Ankers Aand hviler over, og som med Glæde vilde bidrage deres Skjerv til et saa skjønt og stort Øiemeeds Opnaaelse.

For at knytte det Baand, der forener begge Dannerigers Indbyggere, end fastere, er det neppe fornødent, at det eneste Universitet just skal være i Kjøbenhavn, thi dette Baand er uopløseligt. Vore Professorer kunde ikke tabe noget ved en muelig Forandring, thi naar Norges Professorer bleve valgte blandt de Kjøbenhavnske, saa kom det Hele jo ud paa eet.

Enhver Kjøbenhavner, hvis Søn har valgt den studerende Bane, tænke sig engang, hvor ubehageligt det vilde være for ham, dersom han skulde være nødt til at sende sit Barn f. Ex. til Trondhjem, for der at fuldende sine Studeringer. Naar han har tænkt sig dette ret levende, og tillige overveiet Forskjellen imellem Sæderne i Norge og Sæderne i Kjøbenhavn, saa vilde han neppe finde det forunderligt, at Forf. af dette Stykke har villet gjøre det nittende Aarhundredes Mænd opmærksomme paa, hvor vigtigt det er, at Norge tidlig eller silbigt faaer et eget Universitet.

En Indretning, som Kjøbenhavn mangler.

Der gives Indretninger nok i Kjøbenhavn, som sigte til at befordre en eller anden almeennyttig Hensigt; der gives Folk i Tusindetal, som paatage sig alle muelige Slags Commissioner, men endnu er ingen faldet paa, at oprette et Comptoir, hvor enhver, der søger om at faae en Tjeneste, Arbeide rc., eller vil tage nogen i Tjeneste, kan henvende sig til. Vel har man hos os et

Adressecomptoir, som egentlig skulde opfylde denne Hensigt, men det er langtfra ikke af en saadan Indretning, at Øiemedet kan opnaaes derved. I det Comptoir, som her foreslaaes, burde der bestandig ligge en aaben Protocol, hvori enhver, der søger om hvilket Slags Forretning det end maatte være, kunde indskrive sit Navn, sin Bopæl, sin Alder rc. Der maatte ligeledes ligge en anden Protocol for alle mulige Efterspørgsler. Enhver, som vilde sælge eller kjøbe noget, maatte ligeledes kunde henvende sig til dette Comptoir, hvor der maatte være indrettet egne Værelser for dem, som vilde tale sammen angaaende en eller anden Sag. Ogsaa Folk, som ønskede at gifte sig, men som paa Mangel af Bekjendtskab, ikke have Leilighed til at komme i Forbindelse med en Ægtefælle, burde her kunne adressere sig. *)

I Adresseavisen kan man rigtig nok for Betaling faae saadanne Ting bekjendtgjorte, men deels ere deslige Bekjendtgjørelser alt

*) Mange finde det rigtig nok latterligt at frie paa denne Maade; men i Grunden er det dog ikke saa let at indsee, hvorfor det just er saa latterligt. Hvor mange Mennesker gives der ikke, baade af Fruentimmer og Mandfolk, som mangle Leilighed til at blive bekjendte med et Subject? Hvor mange gives der ikke, som af falsk Undseelse aldrig vove at aabenbare den, de bære Godhed for, deres Hjertes Ønske? — Naar det her foreslagne Comptoir først var indrettet, vilde Ægteskaberne mærkelig befordres derved.

for bekostelige, naar de skulle være ret udførlige, deels er Adresseavisen, hvor almindelig en Læsning den end synes at være, dog ikke af det Slags, som man læser med tilbørlig Opmærksomhed. De fleste Læsere løbe den kun meget skjødesløst igjennem, fordi der virkelig udkræves en herkulisk Kraft til at vade igjennem en saadan Pøl af slet sammensatte og uinteressante Bekjendtgjørelser. Man er desuden saa vant til at blive ført bag Lyset ved saadanne Avertissementer, at man kun i den yderste Nød tager nogen i sin Tjeneste, som har valgt denne Bekjendtgjørelsesmaade.

Men paa det Comptoir, som her foreslaaes, burde alting være ordnet efter bestemte Rubriker. Bestyrerne maatte i Forveien indhente Efterretning om de Personers sande Caracteer og Talenter, der søge Arbeide rc. Det maatte ogsaa paaligge dem at indestaae for, at de søgende Personer, i det mindste paa den Tid de ville træde i Condition, ikke ere bekjendte for slette Handlinger. Naar nu disse Bestyrere vare vederheftige og paalidelige Mænd, saa maatte det være meget besynderligt, om ikke enhver hellere vilde betale dem en billig Godtgjørelse for deres Umage, end udsætte sig for, at faae et Menneske i sin Tjeneste, hvis Caracteer, Duelighed og foregaaende Opførsel er ham ubekjendt.

Dette Comptoirs Forretninger kunde efter Haanden særdeles meget udvides, især naar Bestyrerne vare Folk, som stode i vidtløftige

Forbindelser, og ved en udbredt Bekjendtskab letteligt kunne indhente de fornødne Oplysninger. Naar deres Redelighed og Oprigtighed først havde vundet almindelig Tillid, saa vilde Indretningen være af største Nytte for Almeenheden.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar d. 16de hændte sig den sørgelige Begivenhed, at en lille Dreng paa tolv Aar, som legede med sin Broder, der kun var 10 Aar gammel, gik ud paa Isen i Stadsgraven ved Amagerport. Isen brast under hans Fødder, og i det han sank, raabte han Broderen til Hjelp. Denne ilede til for at redde ham, men ogsaa han var saa ulykkelig, at Isen brast under ham. Den ene af dem fik man strax op igjen, men han var allerede død, og kunde, al anvendt Møie nagtet, ikke bringes til Live igjen. Den anden var aldeles forsvunden og man saae ham kun en eneste Gang række Haanden op, ligesom om han vilde give Tegn til at man skulde frelse ham. De to ulykkelige Børns Moder, som endnu har tre levende Børn, kom nu tilløbende, og dette skrækkelige Optrin havde nær berøvet hende Forstanden.

I en Bedømmelse over Hr. D. Frankenau's Sundhedspolitie, siger Rec. i Anledning af den veneriske Syge: endeel af det Forf. foreslaaer, for at indskrænke denne Sygdom i Kjøbenhavn, er allerede iværksat. Paa St. Hans Hospital er flere og bedre Værelser indrettede, og dette Hospitals virksomme Direction bliver ikke staaende herved i sine Forbedringer. Frederikshospital har af vor oplyste Regjering faaet Tilladelse til at bestemme et Par Sygestuer til disse Syges Optagelse og Helbredelse, og Kjøbenhavn hører blandt de Steder, hvor der bedst er sørget for slige Syge, og hvor derfor denne Sygdom i Almindelighed er langt mindre ondartet og haardnakket end i andre store Stæder i Norden. Forfatterens Forslag, at man, for at forebygge den rædsomme Radesyge, burde lade Børn opamme med Komelk istedetfor Ammemelk, lader sig, efter Rec. Mening, ikke udføre. De paa forskjellige Steder (ogsaa i Kjøbenhavn under sal. Etatsraad Saxtorph) med det omhyggeligste Tilsyn anstillede Forsøg, mislykkedes aldeles, og at anstille flere vilde være at begaae forsætlig Barnedrab. De Lande, hvor den i det Hele høist fordømmelige Vane, at opføde Børn uden Modermelk hersker (f. Ex. i Island, nogle Dele af Schwaben og Schweitz) er Dødeligheden uforholdsmæssig større, og langt større magtte den blive i Stiftelser, naar leiede Goldammer skulde pleie Børnene. — Hvad der er sagt om Skadeligheden af Husenes hvide Anstrøg bifalder Rec. og mener, at det burde været foreslaaet som en Politielov, thi denne Malning paa Huse, der beskinnes af Solen, er en altfor betydelig og vigtig Aarsag til Øiensvagheder, til at den uden Indskrænkning burde taales.

Præsten Hr. Galskjøt ivrer i en egen Afhandling i det Theol. Magazin med megen Varme mod de saakaldte Realskoler, som de nuværende Latinske omdannes til. Han mener blandt andet, at Legater, som ere givne til de lærde Skolers Bestyrelse burde holdes hellige, saasnart de engang ere confirmerede af Statens Overhoved, med mindre det kunde bevises, at Legaterne ere skadelige; dernæst anseer han det ikke for hensigtsmæssigt, at Disciplenes Legater nu skulle være dem aldeles betagne og den tilforn frie Skolegang nu tildeels maa betales. Een af de Stiftelser, som, efter hans Mening, med god Samvittighed kan forandres, er Sorøe Academie, som staaer til Unytte, ja endog til Skade, da det kun bidrager til at nære Fordomme, og Adelen selv søger det Kjøbenhavnske Academie. — I samme Afhandling ivrer Forfatteren ogsaa mod den Mening, at de lærde Skolers Disciple ved Sangens Jagttagelse i Kirkerne spilde for megen Tid. Han forsikkrer, at man i Slagelse allerede skal have gjort Begyndelse med at forlægge Sangen til den Danske Skole. Men Forf. mener at man i den senere Tid er bleven alt for ligegyldig i Henseende til Disciplenes Sang, saavel i Kirken som Skolen, at Følgen deraf er, at mange nyere Præster aldeles ikke synes skabte for Sangen. Imidlertid bliver dette dog en betydelig Mangel hos en Præst. Kun i de færreste Kirker er der Orgelværker, som kunne styre Sangen. Mange

Orgne og Kirkesangere ere yderst daarlige Sangere; naar nu Præsten heller ikke kan synge, saa bliver den hele Kirkemusik et utaaleligt Vræl.

Ogsaa Bogtrykker Stephanson i Trondhjem har nu taget fat paa Gall. Efter de Mærker, som Trønderne, siger han, have, antage Hovedstadens Indbyggere den Gallske Lære for et Noget, som man af pure Beskedenhed ikke tør yttre Tvivl om. — Jeg vil, siger han endvidere, i dette Øieblik antage Gall's Lære for sand og upaatvivlelig, men naar jeg nu er saa føielig, tillader man mig da vel at gjøre en lille Anmærkning, som vel ikke kan vedkomme en Skomager eller Bogtrykker, men vel dem, der beklæde Domstolene? — Anmærkningen bestaaer egentlig deri, at Dommeren vilde komme i stor Forlegenhed, naar den ene Tyv, eller Morder har et kjendeligt Mærke paa Tyvs eller Mordorganet, medens den anden, der har begaaet samme Forbrydelse, aldeles mangler dette Mærke o. s. v. — I Trondhjem staaer man uden Tvivl i den Tanke, at man i Kjøbenhavn allerede er i Færd med at indføre de Gallske Principer i den criminelle Lovgivning. Men saavidt er det hidtil dog endnu ikke kommet. — Stephanson klager over at han kun har lidet at trykke i sit Trykkerie, naar han undtager sine egne Producter. For at skaffe sig noget at bestille vil han nu udgive en Samling af meget smukke Omfatninger til alle Sorter store og smaa Stege. Prisen er meget moderat. En Krands til en Kalvesteg i Folio med trykte Farver og ziret med alle de Vaaben, den Afdødes Fjerdedeel i levende Live har bryster sig af, koster 1 Rdlr.

Staden Schleswig og andre Stæder have ansøgt Kongen om en Formildelse i Huusskatten. Dette er vel ikke i Almindelighed bevilget, men Kammerbrev af 19 Dec. tillod imidlertid, at Enkeltes Klage over Ligningen af denne Skat, paa deres Ansøgning maatte undersøges, for at see om deri kunde skee nogen Eftergivelse.

Foruden Landgreve Carl af Hessen er ogsaa Prindsessen af Brunsvig Bevern for nogle Dage siden ankommen til Kiel; den første logerer hos Prof. Brandis, og den anden paa et Gjestgiversted. — Den Engelske Minister Hr. Garlike er reist fra Kiel til Kjøbenhavn, og den Rom. Keiserlige Minister Grev v. Grünner er derimod ankommen fra Kjøbenhavn til Kiel. — Præsidenten

i det Danske Cancellie, Hr. Kammerh. Kaas, er reist fra Kiel til Hamborg, hvor han agter at opholde sig i nogle Dage, og Præsidenten i det Tydske Cancellie, Hr. Kammerherre Møsting, ventes i Glückstad.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsbegivenheder.

Det i forrige Numer efter en i Fredags ankommen overordentlig Efterretning, omtalte vigtige Slag imellem Russerne og de Franske (d. 2 d. M.) stadfæstes nu ved de med seneste Post ankomne Tidender. Dette Hovedslag er forefaldet i Nærheden af Turas i Mähren, Efterretningerne gaae kun til den 3, hvor Slaget endnu ikke var endt om Middagen. Keiser Alexander anførte selv sin Garde. Russerne havde taget Feil af Veien, og de Franske, som benyttede sig af denne Omstændighed, angreb derfor deres Middelpunct, og bragte det i Uorden. Man fegtede med afvexlende Lykke lige til om Natten. Næste Morgen begyndte man atter Fegtningen; den venstre Russiske Fløi trængte med ubeskriveligt Mod frem, og tog igjen sin Stilling ved Austerlitz, og holdt sig d. 5 igjen beredt til et nyt Angreb. Man anslaaer Tabet paa begge Sider til flere end 20,000 Mand. Fæstningen Olmütz er sat i Beleiringsstand, og den Keiserlige Familie har for det første begivet sig til Tropau og Gesandtskaberne opholde sig i Teschen, begge i Østerrigsk Schlesien. Ved de Franskes raske Angreb havde Russerne tabt endeel af deres Artillerie, men henimod Aften erobrede General Kutusow igjen samme og befriede Fangerne. Det Russiske Cavallerie kjæmpede under Storførste Constantin, med det største Heltemod, og det Østerrigske skal ved Slagets Ende d. 3 have bidraget betydelig til dets Udfald. Alt hvad man hidtil veed om denne vigtige Begivenhed er endnu ganske ubestemt, og hvor vist det er at Slaget har været meget blodigt, veed man dog endnu ikke, hvem af de stridende Parter man egentlig kan tilskrive Seieren. Fra Italien har man derimod bestemtere Efterretning. De Franske have, under General Massena, indtaget Triest, og taget Prinds Rohan og hans hele Corps i Italien til Fanger. 8000 Mand, omtrent 700 Heste, 12 Canoner og 10 Standarter bleve paa een Dag et Bytte for Seierherrerne. Massena holder sig beredt til at møde

de forenede Russer og Engellænder, dersom de skulde angribe de Italienske Kyster. Blandt Krigsfangerne befinder sig, foruden Prinds Rohan, 3 Oberster, 3 Oberstlieutenanter og 6 Majorer. Blandt de 600 Døde ere 2 Oberster, 2 Oberstlieutenanter og 4 Majorer. De Saaredes Tal er 600. — Venedig, som er uden Besætning, beleires af de Franske, under General Cyr, som ere komne fra Italien, og de Østerrigske Tropper opholde sig kun endnu paa Øerne San Secondo og Chiozza. General Cyr holder hele Kysten af det faste Land, ligeover for Staden Venedig, besat med Tropper. — I det Adriatiske Hav vrimler det af Kapere, som udrustes i Kongeriget Italien, og tilføie Venedigs, Triests rc. Søhandel stor Skade. Paa Etsch, Brenta og Posloden samle de Franske mange Fartøier, som de vil angribe Venedig med. Medens de stridende Parter saaledes paa alle Kanter opbyde alle Kræfter, og det store Sorgespil endnu langtfra ikke synes endt, sælger man allerede i München et idealsk Kort af det nye Kongerige Bayern, hvorpaa dette Riges nuværende Grændser fra alle Sider ere udvidede. Imidlertid har man dog lagt Mærke til, at der endnu bestandig bringes Papirer og Kostbarheder fra Bayern til den venstre Rhinbredde. Midt imellem de sorte Skyer, som formørke Europas politiske Himmel, seer man dog imellem skimte et svagt Glimt af Fred. Den Preussiske Stats- og Kabinetsminister Haugewitz's Ankomst til Wien d. 27 f. M. og Preussens frygtelige Rustninger, som umulig kunne sigte til andet end til at udvirke Fred, synes at berettige Europa til blidere Forhaabninger. Ogsaa den Tydske Keisers Minister, Grev Stadion og Generallieut. Giulay ere ankomne i Brünn hos Napoleon med Fuldmagt fra den Tydske Keiser, at slutte og undertegne en Definitiv-Fred imellem Østerrige og Frankrige. Keiser Napoleon har udnævnt Ministeren Taleyrand til sin Befuldmægtigede. — Marschal Ney, som endnu d. 21de f. M. befandt sig i Inspruck, tilkjendegav ved en Proclamation Tyrolerne, at dersom nogen vovede at bevæbne sig mod de Franske, skulde han straffes paa en Maade, der sikkert vilde afskrække enhver fra at følge hans Exempel; skulde nogen Franskmand blive myrdet paa Landeveien eller andet Steds, saa skal enhver Jurisdiction og Sogn staae til Ansvar derfor (?) indtil Morderen er opdaget. I Hovedqvarteret Brünn har Keiser Napoleon ladet udgaae en Proclamation, hvori der klages over Uordener og Forbrydelser, der begaaes i Ryggen af Armeen, som enkelte slette Mennesker søge at vanære. Der er derfor sat egne Militaircommissioner, hvori een af Landets Øvrighedspersoner ligeledes har Sæde, som bestandig maa indberette de Uordener, der foregaae. — Wiens Hospitaler ere saa opfyldte med Saarede, at man har maattet opfordre Stadens Indbyggere til at levere Charpie.

Estafetteefterretning.

I Formiddags Kl. 11 ankom en Estaffette til den Franske Legation i Kjøbenhavn, som ganske modsiger de Efterretninger, som de sidste Tydske Aviser meddele angaaende Slaget d. 2den Dec. ved Austerlitz. Slaget varede ikke til d. 3die, men stod kun paa d. 2 Dec. Den Franske Armee seirede. Den tog 30,000 Mand og 20 Generaler til Fanger, erobrede over 400 Canoner, og 25,000 Mand Russer bleve omringede og maatte capitulere. Disse, som ere Resten af den Russiske Armee, vende nu tilbage til Rusland. Den 3die Dec. lod den Franske Keiser udgaae en Proclamation, hvori han takkede sine brave Krigere. — — Den Østerrigske Keiser er ankommen til Austerlitz hos den Franske Keiser, hvor de begge havde en venskabelig Samtale og rakte hinanden Haanden.

(Fortsættelse, see forrige No.) Den Armee, som August II. Konge af Polen, havde samlet paa ny, blev slaaet af Carl. Paa Rigsdagen i Lublin udvirkede August vel den Bevilgning, at Kronarmeen skulde forøges til 36,000 Mand; at enhver, der vilde foretage en Forandring med Tronen, skulde straffes paa det haardeste, men inden en føie Tid indtog Carl Thorn, efter en foregaaende skrækkelig Beleiring og efterat den største Deel af Staden var lagt i Aske, ligeledes Danzig og Elbingen, hvorved han fik en Mængde Artillerie og Penge. Carl arbeidede nu ivrig paa at detronisere August. Man sendte Gesandter til ham, med Forslag til Fred,

men han svarede: at dette ikke lod sig gjøre, forend August var afsat. Kongen af Polen maatte nu gaae til Sachsen. Strax efter hans Afreise fra sin Residence Warschau, foreslog man at Tronen skulde ansees for ledig. — Carl valgte en Polsk Adelsmand, (Stanislaus) og satte ham paa Polens Trone, var selv hemmelig tilstede ved det af de Svenske Vaaben fremtvungne Kongevalg, og siden ved Kroningsacten. Carl lod sig ikke nøie hermed, men besluttede at forfølge den styrtede og dybt ydmygede Konge endog i Sachsen, og der at drive hans Ydmygelse til det Yderste. Han lovede Sachserne ved et Manifest Sikkerhed for Liv og Eiendom, dersom de vilde blive i deres Vaaninger, ikke dølge deres Formue, og betale deres Contributioner rigtigen. Han behandlede dem ogsaa venskabeligen, men Landstænderne bleve dog sammenkaldte, Churførstendømmets Financeforfatning maatte forelægges, og en maanedlig Afgivt af 625,000 Rdlr. blev, hvor forarmet Landet end var, udskreven. Der maatte desuden leveres Proviant og Fourage uden Vederlag. De udhungrede Svenske ansaae med Føie Sachsen for et Canaans Land. Carl holdt iøvrigt den strængeste Krigstugt, lod enhver Klage undersøge og enhver Forbrydelse uden Skaansel straffe. Den flygtende August, som forudsaae sin Ulykke, sendte nu under Haanden Gesandter med ubetinget Fuldmagt at indgaae Forlig til Carl, og lod ham bede om en billig og christelig Fred. Carl forlangte, som ufravigelige Betingelser: at August skulde frasige sig Polens Trone, erkjende Stanislaus for dets retmæssige Konge, men dog selv beholde Kongetitlen, uden at føre det Polske Vaaben, o. s. f. Hvor haarde og fornedrende Betingelserne end vare, blev Freden dog sluttet. Carl var saa opblæst af sin Lykke, at han endog nødte den ulykkelige Konge, som for at formilde Vilkaarene, kom til ham i Sachsen, til at lykønske sin forrige Undersaat: den nyskabte Konge. Medens dette skede saae man i det ulykkelige Polen Menneskeblod flyde i Strømme, hele Stæder og Landsbyer gaae op i Røg, Marker ødelægges af Svenske og Russer. Derpaa fulgte en almindelig Hungersnød og siden en Pest, som allene i War-

schau bortrykkede i mindre end $2\frac{1}{2}$ Maaneder 15000 Mennesker. (Fortsættes.)

I Kjøbenhavn er der nylig udkommet et lidet Skrivt under Titel: Smaating af Anecdoter, uddragne af Encyclopædia of wit, ved Krigsraad Hedegaard, som indeholder mange smukke Indfald. Til Prøve anføres følgende: ulykkelige Tidender fra Hjemmet: til en ung Adelsmand, som var paa et Universitet, kom een af Faderens gamle Tjenere, med Hilsen fra Familien: "Hvorledes leve de hjemme? spurgte Studenten, hvad Nyt bringer du mig?" — "Intet," svarede Johan, "undtagen at vor Ravn er død." — "Saa? Intet videre? Men sig mig, hvoraf døde den?" — "Den kunne jo ikke undgaae Døden, den aad for meget af Aadsler." — "Aadsler? hvorledes fik den saa mange af dem?" — "Jh! vore fire Vognheste —?" — "O! ere de ogsaa døde? Hvad døde de af?" — "Ja, de kunne gjerne have levet deres Tid ud, hvis de ikke vare blevne forsprængte ved at trække Vand." — "Hvortil brugtes den Mængde Vand?" — "Det hændte sig just en Dag, at vor hele Gaard brændte." — "Og ved hvilket Tilfælde?" — "Ved intet Tilfælde i Verden, og den havde aldrig i Verden brændt, hvis vore Folk ikke havde været skjødesløse med Faklerne." — "Hvad brugte de Fakler til?" — "Jo, de bleve brugte ved Deres gode Moders Begravelse." — "Himmel! min Moder er død, og begravet, uden at jeg engang veed, hun har været syg? Det er ubegribeligt." — "Nei, det er ikke saa ubegribeligt, thi hun døde blot fordi hendes Hjerte brast af Harme." — "Men Johan, hvad var Aarsag til denne Sorg?" — "O, hvad det angaaer, da havde hun Grund nok; Jomfru —, som var Deres Moders sidste Kammerpige, præsenterede sig den sidste Fødselsdag i en Klædning, der var saa elegant, at man aldrig har seet dens Mage i hele Kongeriget." — — Almanakken. Konen: gid jeg var en Bog, lille Mand! Manden: Hvorfor det, min Kone? Konen: Jo! thi saa beholdt jeg dig stedse hos mig. Manden: Ja, saa maatte du være en Almanak, thi jeg fik da hvert Aar en ny! — — Voltaire beundrede engang Maleren Vorney's Farver. "O!" svarede denne, "de ville ikke staae sig saalænge som Deres Blæk."

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 20.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 21 December, 1805.

Ulykkelige Ægteskaber.

Den Hamborgske Correspondent fortæller nu, efter Danske Relationer, hele Europa, "at hvert tredie Ægteskab i Kjøbenhavn i afvigte Aar var ulykkeligt." Denne Avis, som med Føie kan kaldes en Verdenstidende, da den læses af næsten den hele cultiverede Verden, bidrager saaledes sit til at opvække det ufordeelagtigste Begreb om vor Hovedstads Moralitet i Almindelighed. Hvad skulle Udlændinge vel tænke og dømme om os, naar de see, at vi selv skildre vore Sæder med saadanne Farver? Ved at slutte fra Ægteskaberne til vor øvrige Cultur, maa de jo med største Grund troe, at vi høre til een af de mindst cultiverede Folkeslag paa Jorden. Det er beklageligt, at vore offentlige Journalister ikke med større Forsigtighed fremstille saadanne Resultater, der kaste en Skygge paa hele Nationens Caracteer. Udenlandske Skribenter, der beskrive vor Culturhistorie, tage som oftest, af Mangel paa Sprogkundskab, deres Tilflugt til saadanne løselig henkastede eller af deres Sammenhæng udrevne Resultater. Sjelden kjende eller forstaae de Kilderne. Saaledes opstaae da hine Carricaturskildringer af en Wollstonecraft og Ramdor, Kütnever og andre. Det er langtfra ikke altid Fordomme eller ondt Sindelav, men snarere Ubekjendtskab med det Danske Sprog, som er Aarsag til, at de tage deres Tilflugt til nedværdigende Journal- og Avisefterretninger, der ofte i Hu og Hast, og uden Eftertanke uddrages af Danske Skrivter. Jeg har lagt Mærke til, at dette næsten bestandig er Aarsag til de mange skjæve og urigtige Domme, som Tydske Reisebeskrivere og Statistikere gjøre sig skyldige i, hver Gang de tale om Dannemark. Det vilde derfor være høiligen at ønske, at der engang vilde opstaae et Selskab af kyndige og sandhedelskende Danske Mænd, som i det Tydske eller Franske Sprog vilde udgive et periodiskt Skrivt, hvori alle urigtige og vrange Dom-

me om Dannemark kunde blive gjendrevne og berigtigede med eftertrykkelige Grunde.

Forfatteren har allerede tilforn i Stykket om Ægteskabsskilsmisser søgt at godtgjøre, at den anførte Beregning var urigtig, og Anken over deres Hyppighed overdreven. Han har endnu en lille Efterhøst tilbage, der kan betragtes som en Fortsættelse af det foregaaende. Vore Skribenter tale bestandigen om lykkelige og ulykkelige Ægteskaber. Ordet, saaledes henkastet, uden videre Forklaring, er en tom Lyd; men det er ogsaa kun Lyden, i det høieste Skinnet, som man i vore Dage ynder saa meget. Man kan ikke negte, at det Ægtepar, som søger om Skilsmisse, maa betragtes som ulykkeligt; men kan et Ægtepar ikke ligeledes være ulykkeligt, fordi det af Convenience, eller Undseelse, ikke søger om Skilsmisse? Gives der ikke mange, som føre det meest uenige og ulykkeligste Liv, uden at klage Magistraten deres Nød? Derom kan enhver i sin Erfaringskreds bedst overbevise sig selv. Hvorfor tager man da just de skilsmissesøgende Ægteskaber til Maalestok for de ulykkelige? Det kunde være mueligt, at end ikke et eneste Ægtepar i et heelt Aar søgte om Skilsmisse, og at der alligevel kunde gives ulykkelige Ægtefolk i Tusindetal. — Det er i Almindelighed ogsaa kun de Ægtefolk, der søge hos Magistraten om Skilsmisse, som man anseer for ulykkelige. De ere uenige, de kives hvert Øieblik, bebreide hinanden grundede eller ugrundede Svagheder, og, for paa eengang at gjøre

Ende paa den hele Kiv, sønderriver man Baandet. Men i Grunden er det dog meget sært, at man i en Sag af saa stor en Vigtighed synes at forbigaae, hvad Erfaring og Menneskekundskab her kunde lære os, og at man maaler de cultiverede og ucultiverede Stænders huuslige Ulykke med een og den samme Maalestok. Man spørge Erfaringen, og man vil f. Ex. i Nyboder finde mange Ægtepar, der skjendes daglig, men, som desuagtet, efter deres Begreb, leve som det tilkommer de hæderligste Ægtefolk. Jeg har kjendt et Par Folk af simpel Stand, som næsten daglig vare i Mundhuggerie; Manden slog endog ofte Konen ganske ubarmhjertigen, men desuagtet levede de dog sammen i 25 Aar, og Konen lod endog sætte Manden en berømmelig Ligsteen, da Døden rev ham bort fra hendes Side. Flerheden af meget simple og ucultiverede Ægtefolk, og naturligviis Flerheden af en stor Stads Indbyggere, leve som oftest i en Ægtestand, hvor der idelig forefalder, om just ikke Uenigheder, der kræve Magistratens Mægling, saa dog Kjævlerier, der altid ere af den Natur, at de kunde give Anledning til Søgsmaal om Skilsmisse. Men det er kun en opblussende Ild, som gjerne slukkes af sig selv. Vilde man nu altid, strax naar man seer en saadan Blusild, rive Huset ned, saa vilde man uden Nødvendighed ruinere en Bygning, der tager mindst Skade naar man lader Ilden raade sig selv. Den, som vil give Love for de simplere Folkeclasser, han maa kjende deres huus-

lige Liv, og kun dette bør være Maalestokken for de Love, som skulle have Hensyn til samme. Blandt disse Stænder kjævles man den ene Time og nebbes den anden. Deres Vrede opkommer hastig og forsvinder ligesaa hastig igjen; deres hele huuslige Liv ligner et Aprilsveir, hvor Regn og Solskin ere i et evigt Skifte.

Disse ere de Stænder, hvoriblandt jeg forhen har godtgjort de fleste skilsmissesøgende Ægteskaber findes, og af hvilke man vil bevise os Hyppigheden af de ulykkelige.

Efter mit Begreb bør man betragte ulykkelige Ægteskaber fra en ganske anden Synspunct, og vogte sig vel for at forbytte dem med de uenige. De virkelig ulykkelige findes kun i Middelstanden og de høiere Classer, der hvor de færreste Skilsmisser finde Sted. Kun de, som af Convenience, Mode eller Forfængelighed maae undertrykke deres billige Harme, der fremmede for enhver sand huuslig Glæde, maae, som Ægtemænd og Fædre, eller Ægtekoner og Mødre, i Løndom sukke over deres ulykkelige Forfatning, uden at kunne lindre den, kun de ere virkelig ulykkelige. De ansøge ikke Magistraten om Skilsmisse, de berige ikke Skribenternes Lister paa ulykkelige Ægteskaber, men dersom deres Tal og deres grundede Ret til at kaldes ulykkelige skulde tages i Betragtning, vilde man finde, at deres Antal er dobbelt saa stort som hines, der udgjøre saa mørkt et Partie af Ægteskabsskildringen i Kjøbenhavn. Men saadanne Ægteskaber, som

vi ansee for lykkelige, fordi vi ere for kortsynet til at indsee deres lønlige Ulykke, gives ikke allene hos os, men i de fleste store Stæder, og fornemmelig i Residencer, skjønt der ikke existerer saa mange, som adskillige tale om paa Prent. I Ting af den Natur hersker der en bestandig Ebbe og Flod, og de beroe ganske paa tilfældige udvortes Omstændigheder, der ere hyppige i eet og sjeldne i et andet Aar. Det er derfor ogsaa urigtigt at beregne de ulykkelige Ægteskabers Antal paa samme Maade som man beregner Mortaliteten. Den sidste er en Følge af Tingenes naturlige og uforanderlige Gang, det første af det blotte Tilfælde. Der kan forløbe hele Aar, hvor der ikke indtræffe ti Skilsmisser, medens der i een Uge kunne indtræffe hundrede. Moralisterne raabe bestandig paa Sædernes tiltagende Fordærvelse, og tilskrive den allene Skilsmissernes Hyppighed. Men det er altsammen Overdrivelse, og man bør haabe, at ingen Stats Lovgivere ville lade sig blænde af blot raisonnerende Philosophers Jeremiader. Disse Mennesker hige kun efter bestandig at sige noget Nyt, og betragte Verden og Mennesket fra deres Studerestues snævre Synskreds. Det hører endog til Dagens Orden, at selv Præsterne præke om Politik, Lovgivning og offentlige Foranstaltninger. Moden bifalder denne Methode, og for at behage Tilhørerne kappes Prædicanterne om at vælge Emner, der ligge ganske udenfor den geistlige Talers egentlige Grændser. Men hvad bliver Følgen deraf? Man-

ge tale om Ting, som de aldeles ikke kjende noget til, og forvirre kun Mængdens Begreber.

En Prophet er ingensteds mindre agtet end i sit eget Fædreneland.

En kostbar Perle spurgte engang en Diamant: hvorledes gaaer det til, at man nu gjør saa meget af mig, og endog har sat mig i den mægtigste Keisers Krone, medens man aldeles ikke ændsede eller agtede mig, da jeg boede i mit Moderland? Nu kappes Førster om at besidde mig og fordum kunde enhver Fisker, som stødte paa mig med sin Krog, faae mig, og skjøttede ikke om, at hente mig op af Havets Bund? — Jeg har havt samme Skjebne, svarede Diamanten. Medens jeg boede i en Flintesteen skjøttede ingen om mig i hele Aarhundreder; nu udgjør jeg den Persiske Konges største Rigdom. Menneskene have derfor et gammelt Ordsprog: en Prophet er ingensteds mindre agtet end i sit eget Fædreneland.

Denne Fabel skal tjene som Indledning til min Text. Med billig Forundring finder man næsten overalt det anførte Ordsprog stadfæstet, og Engelland er maaskee det eneste Land paa hele Jordkloden, som det ikke er anvendeligt paa. I de fleste andre Lande agtes Indfødtes Fortjenester kun lidet. Mangen en Stat henter sædvanlig fra andre Lande hvad den allerede længe selv har besiddet.

Hvad er egentlig Grunden til dette Særsyn? Der gives ingen Virkning uden Aarsag, og der maa følgelig ogsaa være en Grund for, at en Prophet ingensteds agtes mindre end i sit eget Fædreneland.

Det er en afgjort Sandhed, at Nydelsen i Almindelighed er Glædens Grav. Det kostbareste i Livet kan kun gjøre os lykkelige saalænge vi ikke besidde det, men besidde vi det engang, saa har det tabt for os sin største Glands, og vi hige efter nye Ting, der kunne gjøre os lykkelige. Dette gjelder ikke allene om ethvert livløst, verdsligt Gode, men ogsaa om Mennesker, især af udmærket Forstand og store Talenter. Hvilken Nation er saa barbarisk, at den ikke ønsker store Mænd? Men dette Ønske ophører i det Øieblik, det besidder dem. Det er i det høieste kun i Nødens Øieblik og naar Interessen kræver det, at de vide eller synes at sætte Priis paa deres Fortjenester. Niels Juul, Dannemarks største Søhelt, kom engang, efterat han ved sin Arm og sit Mod havde tilkjæmpet sit Fædreneland en hæderlig Fred, op paa Slottet. Istedetfor at han i Feidens Dage kunde gaae lige ind til Kongen, uden at lade sig melde, maatte han nu tøve længe i Kongens Forgemak. Fortrydelig herover gik han nu hjem til sin Kone og sagde i det han traadte ind i Stuen: "det er godt at see, Moder! at man ikke behøver Niels mere!"

Misundelsen bidrager ligeledes meget til, at en Prophet ingensteds agtes mindre end i sit

eget Fædreneland, thi der gives saa mange, som gjerne ville agere Propheter, uden at de bryde sig om, at man gjør det Spørgsmaal: hvad vil Saul blandt Propheterne? Disse sværte og nedsætte ethvert udmærket Menneske, som de ansee for en Anstødssteen paa deres Bane.

De fleste Mennesker kunne heller ikke godt taale, at see den, som de i det udvortes betragte som deres Ligemand, uagtet han er dem ti Gange overlegen i Forstand, voxe dem over Hovedet og ved sine Talenter opsvinge sig til en Pynt, som de, al anvendt Umage uagtet, ikke kunne naae. Mennesket kan taale en Overmand, som er bleven til dets Ligemand, men sjelden en Ligemand som er bleven til dets Overmand, det være nu i physisk eller aandelig Magt.

Af denne Aarsag kunne Mennesker af udmærkede Talenter lettere gjøre Lykke i andre Lande, end i deres eget Fædreneland, hvor man seer dem gradevis af intet blive til noget stort, istedet for, at man udenlands seer dem paa engang i deres Genies hele Glands. Man seer hvad de ere, uden at tage Hensyn til hvad de have været, eller hvorledes de ere blevne til det, de nu ere.

Nogle Træk af den henrettede Herzleins Caracteer.

Det vil neppe være dette Blads Læsere uinteressant, at finde her nogle Træk af den henrettede Guldsmed Herzleins Caracteer i hans sidste Levetid. De ere Anmelderen meddeelte af et troværdigt Øienvidne. — Aftenen førend Herzlein skulde henrettes havde han i Stokhuset indbudet adskillige af sine Bekjendtere til et Maaltid. Over Bordet var han meget munter, og man skulde mindst formode af hans Adfærd, at han den paafølgende Morgen skulde gaae sin bestemte Død i Møde. Efter adskillige af de Tilstedeværendes Anmodning sang han endog den bekjendte Svenske Vise, som var hans Yndlingssang og findes aftrykt i det Skrivt angaaende ham, som Hr. Pastor Brorson har udgivet. Men da han kom til den sidste Strophe, hvor han erindrede sig sine Ungdomsaar, begyndte han at græde og Taarerne qvalte hans Ord. Da man næste Dags Morgen kjørte med ham til Retterstedet igjennem Østerport, traadte Vagten i Gevær for den Commando Vægtere, som fulgte med Vognen. "Jeg troer man raaber i Gevær for os?" sagde Herzlein smilende til den Rettensbetjent, der sad ved Siden af ham — "det er en usædvanlig Ære." Da Rettensbetjenten betydede ham, at det var Vægterne, som det egentlig gjaldt, svarede Herzlein: "men jeg er dog Hovedaarsag dertil." Da Folk stimlede til for at see ham, vilde een af dem, som sad hos ham i Vognen, holde Armen for hans Ansigt. "O, nei," sagde Herzlein, "gjør ikke det. Lad dem see mig. Det er jo Aarsagen, hvorfor de ere komne herud." Da Vognen nærmede sig Echa-

fottet erindrede han sig, at han havde lovet Slutteren sin Cavai. Men da han havde Feldtjern paa, kunde han ikke faae den af. Rettensbetjenten sagde nu, at det nu vilde være vanskeligt at forære Slutteren den, da Natmandens Folk, saasnart han kom op paa Echafottet, efter gammel Skik, betragtede den som deres Eiendom. Herzlein bad nu Rettensbetjenten ret inderligen om, at bære Omsorg for at hans Løvte kunde blive opfyldt, og da han lovede, at sørge derfor, omfavnede han ham og sagde: "jeg takker Dem ret hjerteligen for, at De vil sætte mig istand til at opfylde mit sidste Løvte og at døe som en ordholden Mand."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Under d. 25 Nov. er i Kongens Tydske Lande til Befordring af Telegraphvæsnet, befalet, paa Forlangende af Telegraphisterne hos vedkommende Øvrigheder, at yde dem al mulig Hjelp, saavel ved de Telegrapher, der allerede ere oprettede, som de, der i Fremtiden oprettes. Øvrighederne gjøre i saadanne Tilfælde Anmeldelser til General Bintzer, der har Overbestyrelsen over Telegraphien. Telegrapherne ere nu i den Stand, at man kan meddele Efterretninger dermed, men Veirliget har i disse Dage været saa uklart, at man ikke har kunnet benytte sig af dem.

Trondhjem d. 8 Dec. I Dag have vi, efter en Maaneds Forløb, godt Veir med Frost og østlig Vind; Veiret har i dette Tidsrum været skrækkeligt; græsselige Storme, Mørke og Snebyger have standset saavel Tilførslen til Søes som til Lands. Vi have her Efterretning om flere Skibe, som ere forliste, blandt andre Skipper Hannefeldt, kommende fra og destineret hertil; Mandskabet og Passagererne ere bjergede ved Valderhoug, men det er uvist om noget af Ladningen kan bjerges, da Skibet staaer ganske under Vandet. Ved Hitteren skal der være strandet et Brigskib, og flere Jagter ere forliste.

Den 2 Januarii er bestemt til den afdøde Arveprinds's høitidelige Jordefærd.

I Vesterport føies nu ved Gravning Anstalt til, at den nye Kongelige Liigvogn kan passere derigjennem, da den efter dens smagfulde Indretning ellers vilde være for høi.

I Kjøbenhavn er der aldrig, end ikke i den heftigste Revolutionstid i Frankrige, med mere Enthusiasme og Varme bleven talet om Krigen, end i denne Tid. Folk af alle Stænder, fra den Høieste til den Laveste, tage Deel i Krigsbegivenhederne. Dagen efterat Estaffetten med Efterretning om Slaget d. 2 Dec. var ankommen til Kjøbenhavn, kjøbte eet af Lemmerne i almindelig Hospital, en gammel Kone paa 70 Aar, et Exemplar af Tillægget til den Berlingske Avis, hvori der fandtes en Copie af denne Efterretning, og sammenkaldte et heelt Auditorium af gamle Koner, som hun paa en meget pathetisk Maade forelæste Krigsberetningen.

Fra Odensee meldes under d. 17 d. M. at Tøveir vilde for Seiladsen i denne Tid være meget velkomment. Den 16 maatte et Fartøi, ladet med Kongel. Havre og bestemt til Holsteen, begynde at lade sig ise ned af Canalen. Tre andre Fartøier herfra, som ogsaa have bragt Havre til Kiel, ligge for nærværende Tid indefrosne i Kielerfjorden.

Natten imellem d. 19 og 20 Dec. Kl. 11½ ankom en Estaffette over Hamborg til H. D. Hertugen af Würtemberg i Kjøbenhavn.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsbegivenheder.

Den store Begivenhed, som hele Europas Opmærksomhed er henvendt paa, synes nu at være sin Ende nær. Den anden December (See forrige Numer) Keiser Napoleons Kroningsdag, vil blive en i den nyere Historie evig mærkværdig Dag, som uden Tvivl vil ende Feldttoget, og med dette alle Krigens Elendigheder. Dagsposten har medbragt stadfæstende Efterretninger om det store Slag ved Austerlitz, men i det væsentligste indeholde de intet uden hvad vi allerede forhen have vidst. Efterat den forenede Østerrigsk-Russiske Ar-

mee d. 1 Dec. var rykket frem indtil Austerlitz, som ligger i Nærheden af Brünn, toge de Franske deres Stilling ved Stokonitz og Menitz, langs med Dammene, og man belavede sig derfor paa at angribe dem. Den 2den om Morgenen, da endnu ikke alle Collonnerne vare opmarcherede, begyndte Fortropperne allerede en heftig Fægtning, og strax derpaa var hele Linien engageret. De Franske vilde først forcere den venstre Fløi, men med eet angrebe de Middelpuncten, som maatte vige. Sildig om Aftenen maatte ogsaa den venstre Fløi vige. Saaledes lyde de Tydske Efterretninger. Vaabenstilstanden imellem den Franske og den Østerrigsk-Russiske Armee blev sluttet d. 4 Dec. Efter Franske Efterretninger varede Slaget i 7 Timer. Russernes Antal anslaaes til 80,000 og Østerrigernes til 25,000 Mand. De stolede paa deres Overlegenhed og vilde omringe og tilintetgjøre de Franske. Men den Franske Keiser forekom denne Plan. 15,000 Mand Russer bleve slaaede og druknede tildeels. Et Corps Russisk Cavallerie med 5000 Heste, som vilde læne sig op til et Morads, troede at kunne redde sig paa Isen, men det er aldeles forsvundet. Keiser Napoleon har anført og styret det Hele. Den venstre Fløi blev anført af Marchal Soult, Centrumet af Marchal Bernadotte, den høire Fløi af Marchal Lannes, og Cavalleriet af Prinds Murat. Soult, som blev angreben af Russerne, anstillede sig som om han trak sig tilbage, for at lokke dem ud paa Slætten; i samme Øieblik trængte Napoleon frem, angreb Centrumet med Heftighed og slog Fienden. — Den Franske Armee udbreder sig nu overalt i det Østerrigske, og næsten alle fornemme Familier flygte; iblandt disse befinder Churførsten af Salzburg og Førsten af Lichtenstein sig. Den Østerrigske og Russiske Keiser opholde sig, efter de seneste Efterretninger, i Holtisch. Den Østerrigske Minister, Grev af Stadion, og Statsministeren Talleyrand havde d. 6 Dec., altsaa fire Dage efter Slaget, begivet sig til den Franske Keisers Hovedqvarteer i Wien. Napoleon sendte Churførsten af Bayern en egenhændig Skrivelse angaaende Slaget ved Austeritz. Paa Fransk Side bleve Generalerne Kellermann og St. Hilaire, og Obersten Marlot saarede.

I et Brev fra en Mr. Anderson læses: at han i November Maaned 1804 vaccinerede 26,000 Personer paa de Engelske Besiddelser paa Malabarkysten. Indbyggerne bade ham ret hjerteligen om at blive vaccinerede. — Chineserne derimod erfarede ikke uden Forbauselse, at man ved Hjelp af Kokopperne kunde udrydde de naturlige Kopper. De ønske ikke, sige de, at blive befriede fra en Syge, som er saa nødvendig for dem, dersom deres Børn skulle befries fra at sønderslides af glubende Dyr. (Af Moniteuren.)

I Paris er der allerede udkommet et nyt Kort over Wien med tilhørende Beskrivelse i det Franske og Tydske Sprog. — Sammesteds opføres ogsaa et Skuespil under Titel af Wiens Indtagelse. (Af Moniteuren.)

En Reisende melder følgende: Paa min Reise igjennem Sverrig passerede jeg nylig forbi Gothenborg, der ligger saa fordeelagtig for Handelen imellem Østersøen og Vesterhavet. Rædsomt var Synet af de store Ødelæggelser, som den skrækkelige Ildsvaade havde anrettet der; men fortryllende er Beliggenheden af denne fortræffelig anlagte Stad. — Forbavset saae jeg de store smagfulde Bygninger, som Indbyggerne paa egen Bekostning havde reist op af Asken. Iblandt disse udmærker den store Domkirke, den prægtige Frimurerloge og Casserne sig meget fordeelagtig. Dersom man saaledes vedbliver at bygge med Iver, saa bliver Gothenborg een af de skjønneste Stæder, jeg har seet paa mine vidtløftige Reiser. Men hvad der især behagede mig i denne gjestfrie Stad vare de mange milde Stiftelser; ikke allene Fattighuse, Hospitaler, Friskoler, men ogsaa et vidtløftigt Fattigvæsen, efter Hamborgsk Indretning, som den berømte D. og Ridder Dubb er Stifter af og Præses for.

Marchal Ney har paalagt Landsretten i Botzen en Afgivt af 300,000 Franker, fordi nogle 100 Bønder havde understøttet den Østerrigske General, Prinds Rohan, i Egnen af Brixen.

Augsburg befæstes nu stærkt. Østerrigske Deserteurer arbeide blandt Borgersoldaterne paa at sløife den saakaldte Zwinger og Qvartererne paa samme. Mange af disse Deserteurer ere komne barfodede og i Laser did, men et ædelmodigt Selskab, hvoriblandt Stadens Skarpretter, har forsynet dem med Klæder.

Hertugdømmet Steyermark og Staden Grätz maae betale Frankrige i Contribution 100,000 Gylden i klingende Mynt og 400,000 Gylden i Bancosedler, foruden andre store Reqvisitioner i Hø, Havre ꝛc.

Fem af de smaa krigerske Folkeslag, som ere bekjendte under Navn af Cosakker, have under Alexander I. Regjering faaet en regelmæssig borgerlig Forfatning. I Aaret 1769 havde Porten oprettet et Regiment af de Moldauer, Wallacher og andre christne Folkeslag, der boe ved Bug, men istedet for at fegte mod Rusland gik de over til samme. De bestaae nu af 5 Regimenter. Men de Donske Cosakker udgjøre det største Antal. De bestaae af 80 Regimenter, hvert paa 500 Mand. Disse Folkeslag tjene uden Løn og kunne stille en Armee af 140,000 Mand i Marken, som eqvipere sig selv.

De i Rusland ny opdagede Guldgruber have i Aaret 1804 ydet 130 Pund fiint Guld.

Det hedder, at den berømte Lærde, Denon, som har været med Keiser Napoleon i Ægypten, gaaer til Wien, for at gjøre et Udvalg af de derværende litteraire og andre Konstsager.

Den afdøde Lands-Gouverneur i Erthal har gjort de Fattige i Aschaffenburg til sine Universal-arvinger. Hans Formue, som beløber sig til 300,000 Gylden, anvendes til et Fattighuus.

Hamborger Correspondent melder: at Statsministeren Hr. Grev Schimmelmann, og Hr. Etatsraad Cold ere udnævnte som Commissairer til at regulere Arveprindsens Efterladenskab.

Capitain Tranberg, som afseilede den 25 Nov. fra Kjøbenhavn til Kiel og havde blandt andet endeel Gods med til Hoffet, ankom først d. 12te d. M. til sit Bestemmelsessted. Han har altsaa paa denne korte Reise været 17 Dage underveis. Han maatte formedelst Modvind løbe ind i Fæmøe og Grønsund.

Fra Kiel meldes: H. K. H. Kronprindsen og høie Gemalinde agte i disse Dage at begive sig til Slesvig, for at høitideligholde H. D. Landgreve Carl af Hessens Fødselsdag d. 19de d. M. Hvor længe de blive der, er endnu ubestemt.

Hr. Prof. Olivarius opholder sig for nærværende Tid i Paris. Han er ankommen der fra Italien.

Det høitidelige Tog ved det forestaaende høie Liigfærd gaaer fra Palaiet igjennem Collonnaden, ned ad Amaliegaden, over St. Anne Plads til Bredgaden og Kongens Nytorv ꝛc.

Efter en Indberetning fra Commissionen for de Qvæstede beløber Hoved- og Extrafondens Capital sig til 251,793 Rdlr. 87 ß. Følgende nyde en aarlig fast Understøttelse: 222 Qvæstede, 288 Enker og Forlovede, 125 Forældre.

De to Konger.

Den afdøde Konge af Preussen, Friedrich den Anden, saae engang paa et Masqueradebal i Berlin en meget prægtig klædt Masque, som han antog for een af den høie Adel. Friedrich, som gjerne vilde vide hvem denne Masque egentlig var, sendte sin Adjutant hen til den og lod den spørge i Kongens Navn: hvem den egentlig var? Masquen svarede Adjutanten: sig De kun Kongen, at jeg er mere end De. Kongen sendte nu igjen en høiere Rangsperson hen til Masquen med det samme Spørgsmaal, men denne svarede atter: sig De kun Kongen: jeg er mere end De. Friedrich blev nu i høieste Grad nysgjerrig og gik selv hen til Masquen. "Hvem er De, min Ven?" spurgte han: "jeg er Kongen; jeg vil vide det." "Nu," svarede Masquen: "det glæder mig, at to Konger kunne møde hinanden her," og tog derpaa Masquen af. "De er Kong Friedrich den Anden af Preussen, og jeg er Fuglekongen fra Breslau, velbekjendt Skræddermester sammesteds." Kongen behagede dette Indfald saa vel, at han sagde til Skræderen, at han skulde udbede sig en Naade. "Dersom Deres Majestæt" svarede denne: "vil skjenke mig et andet Huus istedet for det, jeg nu beboer, og som er færdig at falde sammen over mit Hoved, saa beviser De mig en stor Naade." Kongen opfyldte hans Begjering, og man seer endnu den Dag i Dag en prægtig Gaard i Breslau, der er Frugten af det anførte Indfald.

Trykfeil.

I No. 18. Pille 279. Lin. 18. Aggegratet læs: Aggregratet.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 21.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 24 December, 1805.

Tryllespeilet.

(Fortsat.)

Min Herre!

Siden jeg sidst havde den Ære, at meddele Dem en Beskrivelse over mit Tryllespeil, har jeg søgt at bringe det til en endnu langt større Fuldkommenhed. Hver Søndag Nat Kl. 12 kan jeg paa det bestemteste see deri hvad visse Mennesker ønske sig. Hidtil har jeg ikke fundet det passeligt, at stille min Opfindelse offentlig til Skue, thi saalænge som de Huller, Gall's Forelæsninger have foraarsaget i adskillige Punge, endnu ikke ere udfyldte, saalænge der spilles paa Melodica i Helsingøer og læses over Anthropologie, amalgameret med Hjerneskallære, i Ebeltofte, saalænge som Freden imellem Frankerige, Østerrige, Rusland og Engelland ikke er sluttet, saalænge som man er ligesaa gridsk efter de Tydske Aviser som efter Comoediebilletter til et Fødselsdagsstykke, saalænge kan det ikke nytte, at jeg offentlig fremtræder med min Opfindelse. Først naar alt dette er forbi, kan jeg vente en tilbørlig Belønning for mit Arbeide. Imidlertid kan jeg ikke undlade, at meddele Dem her en kort Efterretning om de Forsøg, jeg har anstillet i Søndags Nat i en stor Deel af mine Venners Overværelse.

Den første Forestilling, der præsenterede sig, var et stort Comptoir, hvor en Speculant sad og skrev et Brev til sin Correspondent i Engelland. Han var just i Færd med at skrive følgende Ord: — — "en i Dag ankommen Estaffette medbragte den Efterretning, at de Franske have vundet en fuldkommen Seier over den forenede Armee. Denne Efterretning var et Tordenslag for mig. De veed, at jeg har speculeret paa, at de forenede Magter skulde seire. Min hele Velfærd beroer derpaa; jeg er en ruineret Mand, dersom Franskmændene vedblive at triumphere. Da jeg erfarede Slaget ved Trafalgar var det som en Steen faldt

mig af Hjertet. O, gid at Engellænderne, og Russerne, og Østerrigerne dog maatte seire, om end Krigen skulde vedblive i ti Aar." — Jeg gav et Vink med min Tryllestav, og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig igjen et andet Comptoir, hvor der ligeledes sad en Mand og skrev et Brev. Han var just i Færd med at skrive følgende Ord — "I dette Øieblik kommer jeg fra Klubben, hvor jeg har tømmet to Flasker Champagner, som jeg havde vundet i et Veddemaal. Jeg kan ikke beskrive Dem min og endeel af mine Venners Glæde over Slaget ved Austerlitz. Seieren ved Trafalgar rammede mit Øre som et Tordenslag, men Slaget ved Austerlitz lettede en Møllesteen fra mit Hjerte. O, gid Franskmændene maatte endnu seire i mange — mange Aar! Jeg har, som De veed, dobbelt Grund til at ønske det! Dersom Engellænderne seire er jeg ødelagt i Bund og Grund." — Jeg gav et Vink og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig atter en tarvelig Borgerfamilies Dagligstue. Manden sad og læste i de Tydske Aviser, Konen korsede sine Hænder og raabte: "Kringler som Guldberloquer — Tolvskillingsbrød som Tørv — 10 Skill. for et Pund Kjød — og i saadanne Tider fører man Krig! — Ja, Moder, sagde Manden, det er frækkelige Tider vi leve i. I Prinds Eugens og Hertug Marlborough's Dage, da kunde man føre Krige. Den Gang var alting ikke saa

dyrt som nu, men nuomstunder burde Verden betænke, at Naturen har straffet Menneskeslægten haardt nok og at man ikke bør forøge dens Elendighed. I de sidste tre Aar har man jo havt den gule Pest, Jordskjelv og saamange andre Plager. Det er stor Synd, at Menneskene vil bedrøve hinanden i saadanne Tider." Jeg gav et Vink og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et Skomagerværksted. Her sad en Skomager og sang alle de Psalmer, der havde Hensyn til Regn. "Ak! raabte han, i det han lagde Bogen fra sig, "gid der snart maatte komme en Regn, liig den, der i Noas Tid opløste hele Verden i Vand. I Syndflodens Dage var det nok værdt at være Skomager, men nuomstunder kunne Folk jo gaae i Aar og Dag med et eneste Par Støvler. Maatte min Bøn dog blive hørt! Vi Skomagere ligne Planter. Uden Regn visne og fortørres vi." Jeg gav et Vink og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig igjen et Værelse, hvor en Modehandler sad og skrev et Brev til sin Correspondent i Hamborg — "af sort Krapflor og sort Taft og sort — kan De sende mig saa meget som De vil. Men af andre Vare maa De indtil videre ikke sende mig mere. Det idelige Regnveir ruinerer os aldeles. Dersom vi ikke ret snart faae godt Veir, ville mange af os komme til at lukke. Naar de Kjøbenhavnske Damer ikke kunne spadsere omkring i Gaderne, bryde de sig ikke noget om Stads. En

Klædekræmmer og Modehandler i Kjøbenhavn maa saa at sige bestandig bede om godt Veir." — Jeg gav et Vink og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et Værelse, hvor to Spækhøkre sadde og klagede hinanden deres gjensidige Nød. Ak, raabte den ene, hvilke ulykkelige Tider leve vi ikke i! I Dag skrive vi allerede d. 23 December og endnu er Vandet ikke lagt til. Ikke en Iistap seer man i hele Residencestaden Kjøbenhavn — ikke en Tigger fryser ihjel paa Gaden. Herre Jemeni! Herre Jemeni! hvad vil der blive af Brændepriserne, dersom Veiret ikke forandrer sig! Jeg frygter at man vil komme til at sælge hver Favn for 9 Rdlr. i Aar. Min første Forretning, naar jeg staaer op af Sengen, er derfor at see efter Veirglasset — mit første Ønske, at Himlen snart maatte forunde os en ret bidende Frost. Hele Naturen, svarede den anden, synes i vore Dage at have forandret sig. I forrige Tider kunde man ved Juletider kjøre paa Isen til Sverrig, og nuomstunder er Seiladsen endog ved Nytaarstider i fuld Gang. Vi ere ruinerede Folk dersom Tiderne ikke forandre sig. Giv eder tilfreds Nabo, svarede den første, det kan endnu altsammen blive godt igjen. Vi have ikke saa stor Nød med vort Brænde, men — Jeg gav et Vink og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et Kornmagazin paa en Herregaard. Her spadserede en Kornhandler op og ned, saae af og til paa Kornet, som allerede begyndte at blive muggent — "om

min Rug ogsaa skulde ligge endnu i to Aar, saa sælger jeg den ikke for 8 Rdlr. Tønden," sagde han mumlende til sig selv. "Jeg haaber, at Vandet, med Guds Hjelp! snart vil lægge til. Naar Tilførslen ophører, saa lukker jeg mit Kornmagazin op. Alle Ting have sin Tid og alt det man tager sig fore under Solen haver sin Stund — siger Prædikeren, — følgeligen bør man ogsaa vide naar man skal gjemme og naar man skal sælge Rug." Jeg gav et Vink, og Forestillingen forsvandt.

Nu præsenterede der sig et Værelse, hvor der sad en Graver, som jamrede og sørgede over Tiderne. Ak, sagde han til sin Kone, dersom Tiderne ikke forandre sig, saa gaaer det aldrig godt. Min Formand, den Skjelm, han havde anderledes Lykke. I hans Tid var der noget at fortjene ved at være Graver. Nu omstunder ere Folk saa seilivede, at der gaae hele Dage bort, førend der engang kommer et Liig. — Ja, svarede Konen, hvis er Skylden? Doctorerne ere jo reent forbistrede i at gjøre os Afbræk i vort Levebrød. Snart komme de med Kokopper, snart med deres Galevaner, som de kalde det. De arbeide jo paa at bringe os til Bettelstaven. Jeg veed heller ikke hvad det er for Folk, disse Doctorer. I alle andre Næringsveie søger man at forøge sine Indkomster, og i Medicinen arbeider man bestandig paa at formindske dem. Om de end ikke selv brød sig noget om Profiten, saa burde de dog betænke, at vi ogsaa skulle leve. — Ja, sandt var det,

Moder! svarede Graveren: "leben und leben laßen" siger vel Tydskeren; men det kunne vi ikke sige. Vi kunne umuelig lade andre leve, naar vi selv skulle leve. Men giv dig til Taals, min Sukkerhøne! Naar først Ballerne begyndte igjen, saa forandre Tiderne sig nok. Barbereren her næst ved har desuden sagt mig, at der nu er opfundet en ny Maade at curere Hjernesygdomme med blødende Omslag og Spanskflueplaster — seer du, saadanne Opfindelser kunne maaskee ogsaa hjelpe os paa Benene igjen.

Nu slog Klokken to, og fra den Tid af har mit Speil tabt sin Virkning. Jeg skal ved Leilighed meddele Dem nogle flere Efterretninger af samme Natur, som de anførte.

Deres ꝛc.

Udgiverrn har ikke taget i Betænkning, at optage ovenstaaende i Skilderiet, da de i samme anførte Skildringer tilfulde vise det Contrasterende i de menneskelige Ønsker. De krydse hverandre bestandigen, og hvad den ene anseer for Lykke, betragter den anden som en Ulykke. Den misanthropiske, men menneskekjerlige, Rousseau siger et Steds: "Der gives "maaskee ikke en eneste velhavende Mand, hvis "gjerrige Arvinger, eller hvis egne Børn ikke "selv stundom hemmeligen ønske ham Døden; "ikke et Skib i Søen, hvis Forlis jo vilde "være en behagelig Nyhed for en eller anden "Kjøbmand; ikke et Huus, som jo en uredelig

"Skyldner gjerne vilde see opbrænde med alle "de Papirer, som findes deri; ikke et Folkeslag, "som jo vilde glæde sig over sin Naboes Ulykke. "Saaledes finde vi vor Fordeel i vor Næstes "Skade; saaledes er den enes Ulykke den an"dens Lykke: men det farligste heri er, at Al"meenuheld ofte udgjøre en Mængde enkeltes "Haab og Forventning. Nogle ønske Syg"domme, andre Dødsfald; nogle Krig, andre "Hungersnød; jeg har selv seet afskyelige Men"nesker, som fældte Taarer, naar der var Ud"sigt til et frugtbart Aar, og den store og sør"gelige Ildebrand i London, der kostede saa "mange Ulykkelige Liv og Formue, gjorde maa"skee mere end titusinde Mennesker lykkelige. "Jeg veed, at Montaigne dadler Athenienseren "Demandes, fordi han straffede en Haand"værksmand, der lod sig betale dyrt for sine "Liigkister, og altsaa vandt meget ved Borger"nes Død, men den Aarsag, Montaigne an"fører, nemlig, at han i saa Fald burde straffet "alle Mennesker, stadfæster aabenbar min "Sætning."

Hvor overdreven denne Skildring end er, indeholder den dog unegteligen mange Sandheder.

Paquetbaaden.

De Paquetbaade, som bestandig gaae imellem Kjøbenhavn og Kiel, seile, som bekjendt, saalænge, som Veirliget kun nogenlunde tillader

det. Mange fattige Mennesker, som følge med saadanne Skibe, og ikke have Raad til at hyre en Plads i Cahyten, maa ligge paa Dækket, som man kalder det, i Regn, Snee og Slud, og udsættes for at blive syge. Man har ingen Doctor ombord, og de kunde lettelig blive et sørgeligt Offer for deres Fattigdom. Menneskeligheden kræver, at der burde foretages en Forandring med Paquetbaadens Indretning. Deels burde det maaskee ikke være nogen Skipper tilladt, seent paa Efteraaret at placere nogen Passageer paa Dækket, hvor fattig end denne maatte være, deels burde det være enhver saadan Skipper, uden Forskjel, paalagt, at have en Doctor, eller i det mindste en Medicincasse med sig. Dernæst burde der altid være saa megen Plads i Rummet, at et vist Antal Mennesker kunde have Ly der. Der er sørget saa meget for Sundhedspolitiet paa Fastlandet, men ingen har endnu tænkt paa, at der ogsaa til Søes burde existere et Slags Sundhedspolitie. Naar nogen bliver syg paa offentlige Gader og Stræder, saa er det hver Huuseier paalagt, at tage ham ind til sig og besørge ham til et Hospital. Til Skibs kan en fattig Passageer omkomme, uden at nogen anden Lov end Medlidenhedens forbinder Skipperen til at tage ham ind og pleie ham i Cahyten, som desuden i Almindelighed allerede er besat med Passagerer. Er end Skipperen menneskekjerlig nok til at gjøre det af egen Drivt, saa mangler han for det meste dog næsten alle muelige Midler til at komme den Syge til Hjelp. Forfatteren af disse Linier veed

med Vished, at de fleste Skippere have den vrange Idee, at man sjelden eller aldrig kan blive syg til Søes. Men imidlertid har man dog desværre Exempler nok paa, at Folk ogsaa der kunne blive syge og endog døe af Mangel paa Hjelp.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Istedetfor det forhen anmeldte Stykke Straconici faae vi nu til Kongens Fødselsdag: Hussiterne, eller Naumburgs Beleiring, Drama med Chor i fem Acter af Kotzebue, frit oversat af N. T. Bruun, sat i Musik af Hr. Capelmester Kuntzen.

Det Kongel. Theater aabnes d. 6 d. M. med et nyt Stykke, som kaldes fra Vertshuus til Vertshuus.

Noticer angaaende nogle Danske Kjøbstæders nyeste Tilstand. — Tilforn gaves der i Aalborg Stift 82 complette og 72 ucomplette Herregaarde, nu er den største Deel af disse uden Bøndergods. — Staden Aalborgs Befolkning har i den senere Tid tiltaget saa meget, at Indbyggernes Tal nu regnes for 8000. — I Aarhuusstift vare tilforn 554 Herregaarde, men Halvdelen deraf er nu udparcelleret. — Aarhuus har paa de senere Tider tiltaget betydelig i Handel og Velstand, og dets Indbyggere regnes nu for 4000. — Colding har nu en Befolkning af 1700 Mennesker. Dens Avling er betydelig, da den har omtrent 1000 Td. Land, hvoraf 700 ere Byens fælles Jorder, og de øvrige ere Eiendomsjorder. Den eier 8 smaa Jagter og Galeaser, som fare paa Norge og Kjøbenhavn med Korn og Favnebrænde. Skibene kunne ei gaae nærmere end paa ¼ Miil, hvor Varene maa losses. — Fredericia, der af Frederik d. III skal være bygt i den Hensigt, at den skulde være Landets Hovedstad, er anlagt efter saa stor en Plan, at der indenfor dens Volde endnu gives 40 Td. Land Agerjord og 60 Td. Engbund. Til Byen hører megen Avling. Den har over 400 Tønder, meget god, og med stor Flid opdyrket Jord. Mange af Indbyggerne

leve blot af deres Avling. Byen har for nærværende Tid en stor og god Klædefabrik, som tilhører Hr. Raadmand og Kjøbmand Bruun. Den er i stærk Drivt. — Fladstrand; ved denne By skal der anlægges en Havn, som er af megen Vigtighed for Søfarende i Krigstider. — Ebeltofte, de væsentligste Hindringer i dens Opkomst ere: at den kun har en skarp og ringe Bymark, et maadeligt Opland, og at det koster megen Besværlighed at skibe og losse, da Varene først maa kjøres og siden baades ud til Fartøierne. — Grenaa har tilforn havt god Seilads, men nu er den aldeles aftaget.

Udenlandske Efterretninger.

Den bekjendte Lafayette anvender sine landlige Fritimer til at udarbeide historiske Efterretninger om den Franske Revolutions ældre Historie.

Krigsfangerne i Frankrige lønnes paa følgende Maade: en Capitain 30 Sous, en Lieutenant 20 og en simpel Soldat 5 Sous.

Abbed Sabathier de Castres har udgivet en Apologie for Spinoza og Spinozismen.

Indbyggerne i Chateau Chambresis, Marchal Mortier's Fødeby, have i Anledning af hans Tapperhed som Anfører i Slaget ved Dierenstein i Måhren, besluttet at opsætte hans Brystbillede i Raadhuset.

Man arbeider Dag og Nat paa Thuilleriernes indvendige Prydelse. — Remusat, Keiser Napoleons første Kammerherre, er reist fra Strasburg til Hovedqvarteret, efterat han i Forveien havde gjort en Reise til Paris, for at hente Diamanterne til Kronen.

General Oudinot skal være død af de Saar, han havde faaet i Måhren.

Adskillige Franske Hofembedsmænd reise til München, formodentlig for at opvarte ved den forestaaende Kroning.

Den lille Stad Austerlitz, som ved Slaget den 2 Dec. er bleven evig mærkværdig i den nyere Historie, tilhører egentlig Førsten af Kaunitz Rittberg, en Fader til den forrige Keiserlige Minister i Kjøbenhavn.

Krigsbegivenheder.

Hvad man allerede længe har ymtet om er nu skeet. En Engelsk-Russisk Flaade paa 12 Krigsskibe og mange Transportskibe har d. 20de f. M.

sat 15000 Mand i Land i Neapel. Virkningen heraf var, at den Franske Ambassadeur, Alquir, strax lod nedtage det Vaaben, der fandtes over hans Palais, forlangte et Reisepas og begav sig til Rom. Den Neapolitanske Regjering lod førend Vaabenets Nedtagelse bekjendtgjøre paa Børsen, at Kongen havde hørt Rygtet herom med stort Mishag, at i ethvert Tilfælde Franskmændenes, Italienernes, Liguriernes, Batavernes, Schweizernes og alle andre med Frankrige allierede Nationers Eiendom skulde forblive under Regjeringens Garantie, og at den følgelig tillader dem at fortsætte deres Handel lige saa fuldt som om det Franske Consulats og Gesandtskabs Forretninger vare i Gang. Men denne Garantie skulde dog kun strække sig til det faste Land af Neapel og Sicilien. Denne Forsikkring uagtet paastaae Franske Blade dog, at de Neapolitanske Tropper, uanseet den Neutralitets-Tractat, der nylig blev sluttet imellem Frankrige og Neapel, og paa Grund af hvilken General Cyr's Corps forlod det sidstes Grændser, have forenet sig med Engellænderne og Russerne, og faaet den Russiske General Lascy til Anfører. Medens Frankrige saaledes har faaet i Neapel en ny Modstander, har Vicekongen i Italien imidlertid oprettet en Reserveleir imellem Bologne og Modena, som bestaaer af Italienske Nationaltropper. For at sætte Holland i Sikkerhed mod et muligt fiendtlig Besøg, skulle 60,000 Mand Franske besætte de østlige Grændser af denne Republik. Prinds Louis, Overgeneral over Nordarmeen, ankom d. 9de d. M. til Herzogenbusch, og Nymwegen er bestemt til hans Hovedqvarteer. Krigstumlen i denne Stad er ubeskrivelig stor; paa een Dag ankom der 7000 Mand, hver Borger har 10 til 12 Mand Indqvartering, og d. 10de vare her 12000 Mand Tropper. Medens der saaledes paa Fransk Side gjøres alle muelige Anstalter til Krigens Fortsættelse, vedbliver Preussen at samle Tropper i det Vestphalske, og den lille Stad Lingen, $6\frac{1}{2}$ Miil fra Osnabrück, er allerede bestemt til Hovedqvarteer for et Preussisk Armeecorps. Alle Preussiske Tropper i Nabolavet ere afmarcherede til Egnen af Wesel, og de, som have staaet ved denne Flod, gaae til det Osnabrückske. I Emden, Hovedstaden i Ostfriesland, som tilhører Preussen, ventes med hver

gunstig Vind en Transportflaade fra Engelland med 30,000 Mand Infanterie, som uden Tvivl ere bestemte til at gjøre Landgang paa Holland. —

I det sidste Numer af Moniteuren meldes følgende, under Artiklen Nürrenberg d. 29 Nov. Man vedbliver endnu at klage over Russerne i det Østerrigske. Nogle af dem have sat Ild paa den smukke Borg Schöngraben. De Østerrigske Provindser ville endnu længe føle Virkningen af deres Allieredes Yderligheder og Ødelæggelser. Naar man forestiller Russerne deres Fremfærd, saa svare de, at de troe sig berettigede til at ødelægge de Egne, som de trække sig tilbage i, da de derved forhindre de Franske fra at trænge dybere ind i Landet, og de i det mindste forsinke deres Marsch ved at betage dem Hjelpekilderne i de Lande, de forfølge dem i. Den Franske Armee bruger en ganske anden Fremgangsmaade. Keiser Napoleon søger saa meget som muligt at formindske de Onder, der ere en uundgaaelig Følge af en stor Armees Indrykkelse i de Østerrigske Provindser, som de Franske Tropper fra alle Kanter trænge ind i. Adskillige Franske Rytterregimenter bruges ene og allene til at patrouillere i alle Egnene mellem Wien og Inn, og at vaage over Sikkerheden paa Landeveiene. I Wien gaae alle Forretninger deres sædvanlige Gang; Deligencerne og Postvogne med Passagerer ankomme som förhen; hele Vogne med Gods kjøre i største Sikkerhed igjennem hele Landet.

I samme Blad anføres som en Naturseldenhed, at der i en Hauge i Thunstetten, 7 Mile fra Bern, findes et Adams-Figentræ (Musa eller Poma paradisi), som bærer i Aar Frugter. Dette Træ har de største Blade man kjender. Hvert Blad, der seer ud som grønt Atlask, er 6 til 7 Fod langt og næsten to Fod bredt. Træet blomstrer meget sielden i Europa. Det findes beskreven i Bomares Naturhistorie, og v. Aphelen tilføier i den Danske Oversættelse, at det findes i Rosenborg Hauge, saavelsom paa Fredensborg, hvor han selv havde seet det hos Slotsgartneren. To saadanne Blade skulle være tilstrækkelige til at emballere et Menneske. Heraf er det altsaa klart, at Adam og Eva meget let kunde sye sig Kjortler af Figenblade. Den Tid kan endnu komme, hvor vore Cavalliere ville bære Beenklæder og vore Damer Frakker af saadanne Blade.

En 82 Aars Forpagter, navnlig Mr. Jameson, i Engelland, har nylig givtet sig for femte Gang, og taget en 60 Aars Enke til Ægte. Den nygivte Mand tæller allerede en Efterslægt af 92 Børn, Børneborn og Børneborns Børn, og hans Kone, Mrs. Murry, 33 Efterkommere.

En vis Mrs. Beech har en Dreng, som er neppe et Aar gammel og desuagtet allerede har 16 Tænder. En ny Roscius i Tyggekonsten!

Breve fra Berlin dat. d. 17 Dec. melde, at Storførsten Constantin ventes med det første til denne Stad, hvor han vil opholde sig for en kort Tid, og derpaa vende tilbage til Armeen. Der gjøres allerede Værelser ryddelige for ham. — Keiser Alexander skal nu være paa Hjemreisen til Rusland.

(Fortsættelse, see No. 19). Medens Carl var i Sachsen beviste alle Europæiske Hoffer ham de største Æresbeviisninger. Han formaaede endog Keiser Joseph til at forunde Protestanterne deres Friheder og Rettigheder igjen, og da den Pavelige Gesandt besværede sig derover i Wien, svarede Keiseren: havde Paven været Kongen af Sverrig saa nær som jeg, hvo veed om han da ikke selv var bleven Luthersk. Efter et langt Vinterqvarteer i Sachsen gik Carl Peter i Møde, formodentlig for at styrte ham fra Tronen. Sachserne, glade over hans Afmarch, havde allerede betalt 23 Millioner i Contribution, foruden enkelte Livrancer. Han rykkede som Seiersherre ind i Polen, hvor alle ydmygede sig for ham, og de Russiske Tropper trak sig tilbage; selv Peter maatte over Hals og Hoved forlade Grodno. Carl vilde nu ogsaa ydmyge Czaren i hans eget Rige. Han marcherede midt om Vinteren, igjennem det skovrige og moradsige Litthauen, satte med sin Armee over Floder, vadede igjennem Moradser, angreb Russerne syv Gange, førend det omsider lykkedes ham at slaae dem med 8000 Mands Tab paa Flugten, og at forjage dem fra alle deres Forskandsninger, men ogsaa Carl tabte mange Folk. Den uventede Seier bevægede Peter til at gjøre Fredsforslag, men den hovmodige Carl svarede: "at han kun i Moscau vilde underhandle med ham." En-

hver, fik den Svenske Armee ventede nu at Carl vilde tage Veien did. Men fra nu af dalede Lykkens Sool for ham. Carl kan fra dette Dieblik tjene til Exempel paa, at selv den frygteligste Erobrer, som hele Europa skjelver for, kan ved Omstændigheders evige Kredsløb, falde ligesaa hastig som han er stegen, og at den vise Solons Ord "ingen er lykkelig førend han ligger i sin Grav" er anvendelig paa enhver Krigshelt. Stolende paa sin Lykke lod Carl sig nu forlede til at drage til Ukraine, hvor han blev foruroliget af Russerne, under Menzikoff, og paa de store Omveie, han gjorde, ikke fandt andet end Ørkener, Skove og Moradser, i hvilke han mistede en stor Deel Artillerie. Hans Armee blev efterhaanden formindsket, og gjentagne Gange slaaet. Omsider blev den ved det bekjendte Slag ved Pultawa aldeles opløst.

Ved Slottet Dürrenstein, i Mähren, hvor Marchal Mortier d. 11te f. M. havde en Fægtning med Russerne, blev Richard Løvehjerte arresteret af Hertug Leopold af Østerrige, da han 1192 kom tilbage fra det forjættede Land.

I Moniteuren spottes over den Pragske Avisskriver. Han er den meest urokkelige Mand, siger den, som Russerne og Østerrigerne eie, thi medens en heel Skare af Generaler nedlægge deres Vaaben for den Franske Keisers Fødder, vil denne Avisskriver dog ikke give sig tabt. Han meddeler endnu bestandig Efterretninger om Seiere 2c.

I Petersborg har man afsjunget et Te Deum i Anledning af Kutusows Seier (?) over Mortier.

Dagen førend Slaget ved Austerlitz foretog Keiser Napoleon en Hovedrecognosering, hvorved han udsatte sig for saa stor Fare, at han virkelig stødte paa en Landsby, hvor der laae Cosakker, der kom i Haandgemænge med de Mammelukker, der ledsagede ham. — Der var det første Slag i denne Krig, hvor begge de stridende Parter vare fuldkommen beredt i Forveien.

Medens den Petersborgske Hoftidende selv beretter under d. 29de f. M., at den Østerrigske Armee er aldeles slaaet og maa betragtes som tilintetgjort, medens det er notorisk, at der siden d. 3 Dec. har været en Vaabenstilstand imellem den Franske og den Russisk-Østerrigske Armee, melde Efterretninger fra Iglau under d. 6te d. M. at der d. 5te er forefaldet et Slag imellem den Bayerske General Wrede og Erkehertug Ferdinands Tropper i Nærheden af Iglau. — I hele Sachsen ere de Preussiske Collonner i stor Bevægelse; imellem Weymar og Sachsen cantonere 45,000 Mand. De Sachsiske Tropper ere rykkede frem mod Grændserne af Böhmen og Bayreuth. Imidlertid meldes dog fra Wien, at der er den bedste Forstaaelse imellem Frankrige og Preussen.

Til Luthers Monument er der ialt indkommen 167,000 Rdlr.

Da det allerede tredie Gang er indført i et af vore offentlige Blade, som noget Nyt, at det andet Trondhjemske Borgercompagnie endnu ikke har kunnet erholde nogen Capitain, skjønt samme dog er benaadet med Armeens Feldttegn, saa har Bogtrykker Stephanson bekjendtgjort i Trondhjems-avisen, at det vel er sandt, da han, som er een af de Capitainløse, bør jo nok vide det, men at man først burde have opløst den Gaade, hvorledes en By, der har henved 10,000 Mennesker, ikke har 200 vaabendygtige Borgere, der tage Deel i Vaabensvelserne?

Capit. Lieuten. Acheleye, som førte Paquetskibet Kronprindsesse Marie, melder i en Skrivelse dat. Tranquebar d. 5 Febr. d. A., han d. 23 Oct. om Aftenen blev anholdt af en Fransk Caper, som efterat have skudt paa ham uden Aarsag endeel Skud, eftersaae hans Papirer og tvang ham til at modtage en Engelsk Kjøbmand fra Bengalen, og 16 Engelske Soldater, fordi han selv manglede Provision. Cap. Acheleye blev derved forsinket og maatte løbe ind paa Nicobar Øerne, for at proviantere sig. I Følge en forhen indgiven Besværing fra vor Minister Geheimeraad Dreyer, har den Franske Regjering berettet Ministeren, at der er givet Ordre i alle Franske Havne, at Capercapitainen Surconff, skal for den begangne Forbrydelse hensættes 8 Dage i Fængsel, saasnart han kommer tilbage, at hans Skib strax efter hans Tilbagekomst skal aftakles, og det i et heelt Aar ikke skal være ham tilladt at føre nogen Commando. Den Franske Minister tilføier i sit Svar, at det er den Franske Keisers bestemte Villie, at saadanne Misgjerninger skulle ansees med alvorlig Strænghed, samt at man haaber, at dette Exempel vil afskrække andre fra deslige voldsomme Foretagender.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 22.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 28 December, 1805.

Skrivelse fra Rygtet.

Hr. Udgiver!

Ikke uden Mishag har jeg erfaret, at man i hele Kjøbenhavn troer, jeg har faaet Apoplexie, ja at man endog ymter om, jeg var død. Det glæder mig imidlertid, at Deres Blad aabner mig en Vei til at forekomme denne falske Mening.

Jeg lever, Himlen skee Tak, endnu ret vel, og haaber, endnu længe at kunne more Menneskene, lige fra dem, der residere i den stolteste Borg indtil dem, der boe i den laveste Hytte. Sandt er det, jeg tør ikke lade mig see mere offentlig, hverken i de Kjøbenhavnske eller Fyenske Aviser. Jeg hører til de store Særsyner: "Banquerotterer, som ikke have Moratorium." Men hvad bryder jeg mig derom? Jeg er overalt ingen Elsker af Publicitet; jeg ynder mere den strængeste Incognito. Under Anonymitetens forskjellige Masquer kan jeg just have mine store Løier. Mener De, at jeg er banlyst fra Kjøbenhavn, fordi jeg ikke tør lade mig see i Aviserne? O, jeg er med i alle Klubber, i alle Assembleer, Concerter, Baller, lærde og ulærde Sammenkomster. Baade jeg og min hele vidtløftige Slægt trives derved ret vel i denne Tid. Et Par af mine Børn, som nylig have tumlet sig og endnu i dette Dieblik tumle sig dygtig omkring i Kjøbenhavn, ere blevne saa tykke, at de ere færdige at revne. Man ynder Krabaterne saa meget, at de i disse Helligdage indbydes allevegne; og hvor de komme, stopper man dem som Capuner. Selv de, der ikke bryde sig om at see mig paa Prent, kunne dog ikke undvære mit og mine Paarørendes Selskab i det private Liv.

Man bebreider mig meget ondt, og skildrer mig med meget sorte Farver. Men man gjør virkelig Uret heri. Hvad vilde Verden og alle dens Glæder være uden mig? Hvad vilde Conversationen være, dersom jeg ikke oplivede

den selskabelige Kreds? Naar Kjøbenhavn bloqueres af Iis, naar Posterne fra alle Verdenskanter udeblive, naar der hverken høres Musik eller Dans, hverken læses over Hjerneskaller eller høres til Luftmachiner, tales om Graverkarle eller spilles Franske Comoedier, saa er det mig, der ene er istand til at more Folk. Men uagtet man fuldkommen indseer den store Gavn, jeg stifter, uagtet ingen kan undvære mit Selskab, uagtet enhver, der spørger: hvad godt Nyt! offentlig bekjender at være min Tilhænger, tør jeg dog ikke lade mig see mere offentlig. Jeg er en Umyndig, og Avisskriverne ville ikke betroe mig noget paa mit Navn. Man beskylder mig for at udbrede mange Usandheder, skjønt man ikke kan negte, at jeg ogsaa udbreder mange Sandheder.

Mine Slægtninger ere desuden saa talrige og frugtbare, at jeg umuelig kan indestaae for alt hvad de foretage sig. Enhver af dem kan blive Fader og Bedstefader i een Dag, ja endog i en eneste Time. Een af mine meest vanslægtede Sønner har nylig faaet Condition hos den Berlinske Avisskriver. Den Dreng er meget henfalden til at lyve. Det var ham der udspredte, at Russerne den 2den December havde slaaet de Franske, og som ved alle Leiligheder binder Folk noget paa Ærmet. Medens det er mig formeent, at lade mig offentlig see i Sjællandsk Dragt, kan denne kaade Dreng gjøre sig saa lystig som han vil hos os, fordi han har en Tydsk Kjole paa.

Mange troe maaskee, at jeg er meget bekymret, fordi jeg ikke kan lade mig see offentlig i Kjøbenhavn, men de tage meget feil. Jeg og min hele vidtløftige Familie er netop tjent med denne strænge Indgetogenhed; min Fetter: Usandheden har først nylig meldt mig i et Brev, at den ingensteds finder bedre sit Udkomme end netop der, hvor Sandhed kryber i Skjul. Det gaaer næsten ligeledes med mig. Jeg og mit hele Afkom har stor Lighed med Qviksølv. Jo mere man holder derpaa, desstærkere løber det, desmere deler det sig i Smaapartier.

At jeg imellemstunder tillader mig en lille Løgn, det kan jeg ikke negte; men det er nødvendigt; thi uden Usandhed kunde Sandhed ikke lade sig tænke; uden Usandhed kunde man ikke, baade i den physiske og moralske Verden, faae Menneskene til at troe saa mange Ting, der ere saa nødvendige for dem at troe; uden Usandhed kunde Erobreren ikke gjøre sig udødelig og erhverve sig almindelig Tilbedelse; uden Usandhed kunde der ikke skee saa meget som der skeer paa vor store Jordklode. Hvorfor bebreider man mig da det, der er saa nøie indflettet i den menneskelige Natur, og som næsten er fælles for alle Jordens Beboere?

Men jeg faaer ogsaa Skyld for meget, som jeg er gandske uskyldig i. Naar et slet Menneske ville forkleine sin Medborgers Ære, saa fortæller han sin udtænkte Ondskab i mit Navn; naar den ene Forfatter vil bagvaske den anden, saa beraaber han sig paa mig; naar en

udenlandsk Avisskriver vil fortælle Verden en Løgn, saa siger han, at jeg har sagt den. Saaledes har man paaduttet mig hundrede Tusinde Ting, der have været mig ligesaa ubekjendte som Barnet i Vuggen. Ingen Stat i Verden har hidtil taget mig i Forsvar; man har fortalt de største Opdigtelser i mit Navn, uden at Fortælleren nogensinde er bleven straffet derfor. Netop af denne Aarsag er det mig ogsaa kjert, at det nu er Avisskriverne, der saa ofte have løiet paa min Bekostning, forbudet, at berette noget i mit Navn. Men hvad der i den senere Tid har smertet mig meest, er den Frækhed, hvormed man har udspredt, at jeg var død. Min Reputation lider alt for meget derunder. Rigtig nok har man gjort det samme mod de agtværdigste Mænd, men mod mig burde man dog ikke have tilladt sig en saadan Uforskammenhed. Hvad mon Udlændingerne vel ville tænke, naar de høre, at Kjøbenhavn kan leve uden mig? De maatte jo troe, at dets Indbyggere bestaae af bare Syvsovere!

Nei, jeg lever endnu, til Kjøbenhavnernes Glæde, til Trøst for saa mangen en berømt Mand, hvis Navn, uden min Bistand, vilde vandre til Forgjængelighedens Flod, og aldrig vende tilbage, til Husvalelse for saa mangen, hvis falske Nimbus, jeg laaner de Straaler, som Virkeligheden negter den.

Deres forbundne

Rygtet.

E. Sk. Dersom De vil svare mig noget herpaa, maa jeg bede Dem, at aflevere det i een af Klubberne, hvor jeg daglig er at finde.

Overtroens Magt.

Skilderiets Læsere have allerede i et af de foregaaende Numere læst en Efterretning om den bekjendte Helene Kilde paa Kronborg Amt. I Wolfs Encomion Regni Daniæ (trykt 1654) findes en Efterretning om dette Overtroens Monument, som har vedligeholdt sig lige til vore Dage og behersker vor Almue med et sandt Jernscepter. Allerede i et Landemode 1617 blev det foreslaaet og alvorlig befalet, at ingen, som kom til Kilden, maatte tillægge Helene nogen Dyrkelse, eller, som altid tilforn var skeet (og endnu i dette Øieblik skeer) af dem, som kom did, hensættes hos Kilden noget Kors, eller Klude med Haar paa, fordi alt saadant er den alvidende Gud en Vederstyggelighed, og for al den Kraft, som nogen fornam i Vandet skulde Gud allene have Takken, samt Noget, efter Formue, lægges i de Fattiges Blok i Thiisvælde; der maatte ikke bruges nogen papistisk Afgudsdyrkelse eller Overtro enten St. Hans Nat eller til andre Tider. Det blev ogsaa befalet, at alle de Kors, som der fandtes, skulde lægges over Vaabenhuset for Tibirkekirke, og at enhver, som reiste til Kilden, skulde gjøre det uden Dags Udvælgelse. Imidlertid har

Erfaring lært her, at Landemoder, som alle Moder, sjelden holdes længe i Ære, thi 189 Aar efter det anførte Forbud iagttage endnu alle de, der reise til denne Kilde, alle de overtroiske og papistiske Ceremonier, man den Gang betragtede som forargelige. Helene's Grav er endnu omgivet af Kors, og det falder aldrig nogen ind, at tage disse Overtroens Mindesmærker bort. Den hellige Helene skal isvrigt, efter det anførte Skrivt, have været en Datter af en Svensk Hertug, som hedte Guttorm. Hun levede i Enkestanden, reiste til den hellige Grav i Jerusalem, blev ved sin Hjemkomst meget navnkundig for denne Reise, og berømt for at kunne gjøre Underværker. Hun skal være bleven myrdet af nogle, som havde hende mistænkt for, at have forgivet deres Datters Mand. Da man førte hende til Skiedevigs Kirke blev man vaer, at hun fattedes en Finger paa den ene Haand. Man ledte efter den, og fandt den omsider i en Tornebusk. Fingeren gav om Natten saadan Glands og saadant Skin fra sig, at nogle Blinde, som ledtes til Kirke, fik deres Syn igjen. Dette gjorde hende navnkundig for hendes Død. Da det kom Paven for Øren, indsaae han, at det var Vand paa hans hellige Mølle, og befalede derfor Sverrigs Erkebisp, Stephanus, at indskrive hende blandt Helgenes Tal. Nogle Aar derefter kom nogle Munke, som formodentlig mærkede, at her ogsaa var noget at fiske for dem, fra Sverrig til Aserboe og Tibirke i Holboherred i Sjelland,

og fortalde, at et saadant helligt Legeme var kommet om Nattetid fra Sverrig og ind ad Thiisvælde til, hvor der var udbrudt en Kilde, ikke langt fra det Sted, hvor hun blev begravet, hvis Vand havde den Kraft, at den kunde helbrede Øiensvagheder og adskillige andre Legemsbræk. — Hr. D. Wolff har i Decemberheftet af sin Journal fremdraget denne interessante Beretning af det Mørke, den hidtil har været skjult i.

K o r t s p i l.

Kortspillet og Skakspillet ere opfundne i et lige ædelt Øiemed. En Persisk Despot agtede sine Undersaatter som Fluer, og lod dem baade i Fred og i Krig dræbe i Tusindetal. Hans vise Minister vilde paa en snild Maade overtyde ham om hans Grusomhed, og han opfandt et kløgtigt Spil, hvori han viste ham at en Bonde er ligesaa vigtig som en Konge, naar det kom an paa at vinde eller tabe Spillet. Saaledes blev Skakspillet til. — En anden ædel Mand saae at Menneskene i deres Sammenkomster bagvaskede og forkleinede hinanden for Tidsfordriv. Han pønsede paa at give voxne Børn et Slags Legetøi, som kunde skaffe dem en passeligere Tidsfordriv, og Kløverknegt, Ruderdame og deres hele Familie bleve til. Klaffrens Tand legede nu med disse, liig Hvalfisken med de Tønder, man kaster hen for den. — Af Sædeligheden har Kortspillets første Opfinder lige-

saa store Fortjenester som den største Moralist, der nogensinde har levet paa Jorden. Den, som ivrer imod ham, kjender ikke hans store Tendence. — Vort Aarhundrede, som med Kjæmpeskridt nærmer sig Perfectibiliteten, og som higer efter at gjøre det høieste Moralprincip til sin høieste Lov, indseer Kortspillets moralske Nytte i sin hele Omfang. Hvad Under at man i saadan en Tidsalder anseer det for det høieste og ædleste Talent? — Dette er Kortspillets positive moralske Nytte.

Et gammelt Ordsprog siger: "naar man sover synder man ikke;" men, efter de store Opdagelser, der ere gjorte i Organlæren, er det ganske urigtigt, thi da Drømme, efter Gall's Lære, ikke bestaae af andet end visse Organers Virksomhed medens andre hvile, saa er det klart, at de, som ere i Virksomhed, nødvendigviis maae kunne synde. Men i Kortspil ere næsten alle muelige Organer, det være nu Tyvsorganet, Sluhedsorganet ꝛc. i Virksomhed, (ligesom overalt i den vaagende Tilstand), uden at man just begaaer nogen Synd, saafremt man ikke gjør Hocuspocus. Med langt større Ret kan man og bør man altsaa i vore Dage sige: "naar man spiller Kort synder man ikke." Dette er altsaa Kortspils negative moralske Nytte *).

*) Naar man betænker, at Halvdelen af Kjøbenhavns Indbyggere anvende i det mindste to Timer om Dagen til Kortspil, altsaa $\frac{1}{6}$ af Deres Liv, Dagen beregnet til 12 Timer, saa indseer man let hvor mange flere Synder der vilde begaaes, hvis Kortspillet ikke var til.

Kortspil øver Hukommelsen og vænner Menneskene til Aandsnærværelse. Man lærer at forstille sig, og undertrykke sin Sorg og Vrede. Det er sært nok, at man i vore Instituter, hvor man dog lærer saa mange andre Ting, som man just ikke examineres i ved Academiet, f. Ex. at klavre op paa Taget, springe Buk ꝛc., endnu ikke har gjort Kortspil til en Green af den moralske Undervisning. Hvor let havde det ikke været at faae een af Teutoniens Sønner til at udarbeide en systematisk Lærebog i denne Videnskab, og for gode Ord og Betaling at paatage sig Overbestyrelsen over denne Undervisning? Kunde det end ikke drives saavidt, at Professorerne ved noget Europæisk Universitet vilde offentlig examinere i Kortspil, saa vil de det dog altid være en stor Glæde for en Fader at see sin Søn forlade Institutet, udrustet med et Talent, der kan sætte ham i Yndest hos de Store og skaffe ham Agtelse hos de Smaa. Jeg kunde med tusinde Exempler bevise, at det hverken er Homer eller Hugo Grotius, hverken Newton eller Kant, men snarere Ruderdame og Kløverknegt, der har banet mangt et Menneske Veien til Lykkens straalende Tempel, om just ikke altid her til Lands, saa dog i andre Lande.

Kortspil er een af de første selskabelige Dyder, som vort Aarhundredes Mennesker kjende. Det første Spørgsmaal man gjør sin Gjest er: kan De spille L'Hombre eller Whist? Svarer han ja, saa er han indviet i alle Selskabskredse, og han vil allerede næste Dags Morgen

finde sit Bord bedækket med Indbydelsessedler. Svarer han nei, saa er han saa godt som banlyst fra alle Selskaber.!

Den, som nuomstunder vil gjøre et ungt Menneske lykkeligt, han lade ham underviise i Kortspil, forsyne ham med smukke Klæder og give ham et Par hundrede Rigsdaler i klingende Mynt. Mere behøver han ikke til at blive det lykkeligste Menneske under Solen. Man vil kappes om hans Selskab og tilstede ham Adgang til alle Familiekredse. "Han spiller superb L'Hombre og Whist!" fremsagt af en peen og fornem Mund er en Attest, der veier mere end tusinde lærde Diplomer — en Guldnøgle, som med Tryllekraft aabner alle Døre!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Skuepladsen.

Mandagen d. 6 Jan. 1806 opføres: Erindringen. — Tirsd. d. 7: Eduard i Skotland. — Onsd. d. 8: Nytaarsgaven og Høstgildet. — Torsd. d. 9: Barberen i Sevilla. — Fred. d. 10: Fra Vertshuus til Vertshuus. — Mand. d. 13: Qvaksalverne. — Tirsd. d. 14: Erindringen. — Torsd. d. 16: Creditorerne og Alexis. — Fred. d. 17: Selim. — Løverd. d. 18: Fra Vertshuus til Vertshuus.

Laasen til den prægtige Jernport til Indgangen til det nye Capel i Roeskilde Domkirke, som er forfærdiget i Christian den Fjerdes Tid, skal være saa konstig, at ingen Smed kan gjøre en Nøgle dertil. I Porten selv sidder derfor en Reservenøgle, som kan files ud, hvis den rette skulde komme bort, og dersom denne Reservenøgle ogsaa forkommer, saa findes der i Kirken en Form, som den kan støbes i.

Den af afdøde Major Lange opførte ny Caserne for Marine-Regimentet i Kronprindsessegaden bestaaer af en fem Etage høi Bygning, som

er indrettet til 1 Stabsofficier, 3 subalterne Officierer og 496 Mand, Underofficierer og Gemene, samt en Bøssemager og Compagniefeldtskjær.

Paa ethvert Hjørne af Høibro opsættes nu en smuk Steenpille, hvorpaa der anbringes en Glasløgte.

Det har forhen været omtalt i dette Blad, at den afdøde Arveprinds Friderich har erhvervet sig udødelig Fortjeneste af Nutiden og Eftertiden ved at afstaae til Kongen den Ret, han i Tiden havde til Stiftet Lybek, hvilket han, som Coadjutor, skulde tiltræde efter Bispens Død. Vi vare i Aaret 1761, som bekjendt, indviklede i alvorlige Stridigheder med Rusland. De vare foranledigede af det Holsteen-Gottorpske Huus, hvis Deel af Slesvig Frederik den Fjerde havde bemægtiget sig, fordi den Gottorpske Hertug, Carl August, havde brudt sin Neutralitet ved at modtage de Svenske i Tønningen. Fra den Tid af havde dette Huus bestandig søgt atter at komme i Besiddelse af de tabte Lande. Da endelig Hertugen af Holsteen-Gottorp Carl Peter Ulrik, under Navn af Peter III. besteg den Russiske Trone, vilde han tvinge Dannemark til ikke allene at afstaae hans forrige Andeel af Hertugdømmet Slesvig, men endog at give ham Erstatning for de i saa lang Tid nydte Indkomster. Krigen var nær ved at udbryde og man var paa begge Sider beredt til Angreb, da Peter III. blev afsat af Catharine II. og døde. Hans Søn kunde ligeledes gjøre Fordringer paa sin Faders Rettigheder, men Catharine trak sine Tropper tilbage og begyndte fredelige Underhandlinger. Man sluttede et Forlig, hvor de høist ubehagelige Stridigheder med det Gottorpske Huus engang for alle bleve endte. Men een af Ruslands Betingelser var, at Bispen i Lybek, en Prinds af det Holsteenske Huus, skulde foruden Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst have Rettigheden til Stiftet Lybek. Arveprinds Friderich, som besad denne Rettighed, bragte nu Fædrenelandet villigen dette Offer. Af hvilken Vigtighed det i de nyere Tider har været for Dannemark at være Eneherskere af Holsteen, det vil enhver som kjender det mindste til den politiske nyere Stilling af Europa og vort Fædrenelands Forhold i de senere Tider ved første Oiekast indsee. Denne ædelmodige Opoffrelse bidrog ligesaa

meget til at befæste Fædrenelandets Fred og Afhængighed som et vundet Slag.

En af D. Gall's Tilhørere i Kjøbenhavn har i et af vore periodiske Skrivter beviist, at vi see med to Øine, ikke med eet.

Tallet af de elegerede Mænd i Trondhjem maa, efter Cancell. Skriv. af 23 f. M. indskrænkes til sex.

Efter den Iversenske Avis findes der i Fyen et Fruentimmer, hvis Mave er saa stor, at hun, naar hun sidder opret, kan stille baade et Glas og en Flaske paa samme. Hun er i dette Stykke altsaa den forhen omtalte Hollandske Gouverneurs Overmand.

I afvigte Aar vare i Staden Flensborg copulerede 93 Par, fødte 186 Drenge og 184 Piger, ialt 370 Børn, og blandt disse 32 udenfor Ægteskabet. Døde 114 af Mandkjønnet og 137 af Qvindekjønnet, ialt 251. — I Provstiet Flensborg (Amt og Stad) copuleret 279 Par, fødte 590 Drenge, 547 Piger, ialt 1137, og deriblandt 60 udenfor Ægteskabet. Døde 389 af Mandkjønnet, 420 af Qvindekjønnet, ialt 809, — altsaa 328 flere fødte end døde. De Dødfødtes Tal 48.

Den ny Huusskat i Flensborg vil i Staden Flensborg udgjøre i næste Aar 7800 Rdlr.

De i Kiel værende Catholiker havde hidtil forrettet deres Gudstjeneste i et Privathuus; nu derimod har en afdød Mand testamenteret dem en Bygning, hvori de i Fremtiden kunne holde deres Andagt, og H. M. Kongen har allernaadigst confirmeret denne Disposition.

I oeconomiske Annaler findes et Stykke angaaende en ny Canal i Sjælland, af Hr. Prof. Olufsen. Af samme erfares, at den første Canal, der nogensinde er bleven gravet for Hovedstadens Skyld, er den, H. M. Kongen, som Privateier af Skovene paa Kronborg og Frederiksborg Amter, lod grave fra Esromssøe til Dronningsmøllen, ved Hr. Major Reck, og paa hvilken Brændet fra de vidtløftige Skovstrækninger, der omringe denne Sø, uden synderlig Bekostning naae et begvemt Indskibningssted. Man har gjort Forslag til en Canal fra Ringstedegnen til Kjøge eller Nestved, og tænkt paa en Forbindelse imellem en Søhavn og det Indre af Sjælland ꝛc. Det første Forslag er endog efter Oecon. og Comercecollegiets Foranstaltning blevet videnskabelig undersøgt, og man har endog et endnu ikke bekjendtgjort smukt stukket Kort af Hr. Angelo over denne Canals Løb. Det andet Forehavende, at sætte det Midterste af Sjælland ved en Havn i Forbindelse med Kjøbenhavn, har havt bedre Held. Sorøe-Academie og to betydelige Skoveiere i dets Egn har besluttet at gjøre Susaaen seilbar for Pramme fra Bavelse Sø ned til Nestved. Aaen skal opryddes og en Trækvei anlægges. Hr. Major Necke har paataget sig Udførelsen; Arbeidet tager sin Begyndelse næste Aar, og menes at være færdigt om tre Aar. Men Forf. mener, at, naar denne Canal skal opfylde den tilsigtede Nytte, nemlig Brændets Befordring til Kjøbenhavn, saa burde den gaae lige did. Bekostningen vilde være større, men Fordelene vilde ogsaa fuldkommen opveie den. Mange flere Godseiere ville have Nytte deraf, mange flere bidrage dertil. Priserne paa Brænde og Levnedsmidler i Hovedstaden vilde betydelig falde, naar en saadan Canal først var tilveiebragt.

Den Danske Ostindiefarer Dannebrog har ved False-Bay ved Godthaab stødt paa Linois's Escadre, som bestod af Linieskibet Marengo paa 80 Canoner, og en Fregat. Den mødte Dagen derpaa en Engelsk Escadre, som den meddeelte denne Efterretning. Man ventede et Slag imellem begge Escadrer, men Linois skal, efter de seneste Engelske Tidender, være undgaaet de Engelske.

Førsten af Hessenstein befinder sig nu i Kiel. Det ankomne 7de Artilleriecompagnie skal henlægges i Rendsborg.

Udenlandske Efterretninger.

Politikerne have bestandig troet, at Aarsagen til de Østerrigske Vaabens idelige Uheld især ligger deri, at Generalernes Ordrer vare alt for indskrænkede, og at de endog i Feldten bestandig maatte indhente det Wienske Krigscollegiums Betænkninger. Mærkeligt er det, at denne Mening finder Medhold i Historien om Trediveaarskrigen, og at man allerede for 175 Aar siden har gjort samme Erindring. Efterat General Tilly aldeles var slaaet ved Leipzig og man, saa at sige, maatte trygle den stolte General Wallenstein, atter at paatage sig den Overcommando, man tilforn havde fratagen ham, og Keiseren i sin Vaande sang det ene Litanie efter det andet, og forgjeves søgte

overalt om Hjelp [illegible], beqvemmede Wallensteien sig omsider dertil, men foreskrev Keiseren dog adskillige haarde Vilkaar, som han saae sig nødt til at indgaae. Blandt disse vare: 1) at han vilde være Generalissimus over den Keiserlige og Spanske Armee i Tydskland, med en absolut og uafhængig Magt til at begynde Krig og slutte Fred, thi, sagde han, naar en stor og vigtig Sag skal styres af mange Hoveder, kan Udfaldet aldrig blive heldigt. Den eneste Aarsag, hvorfor de Svenskes Vaaben vare saa heldige, laae deri, at Kongen commanderede allene. Saasnart som Berømmelsen for Tapperhed eller Frygten for Skam ere deelte, ophører man ogsaa at antage sig den gode Sag med Eftertryk. Den anden Betingelse var, at den Romerske og Ungerske Konge, Ferdinand III. ikke skulde være ved Armeen; thi for Anstændighedens Skyld vilde det ikke sømme sig, at denne skulde staae under ham og for Armeen vilde det ikke være gavnligt, at han commanderede i egen Person.

I Slaget ved Austerlitz var Keiser Napoleon klædt i en graa Overkjole. Han red uafladelig fra den ene Fløi til den anden, fra et Corps til et andet, og maatte gjentagne Gange skifte Heste. Da Keiser Franz kom til ham, undskyldte han sig, at han ikke var bedre paaklædt. Han havde nogle Timer forhen vadet til Knæerne i Moradser, for at hjelpe de Østerrigske og Russiske Saarede, som laae deri. Efter dette Slag, hvori der, i Følge en Fransk Bulletin, ikke blev tagen nogen Franskmand til Fange, fældte Napoleon Taarer da han red omkring paa Valpladsen. Man talte her 18000 døde Russer, 600 døde Østerrigere, og 900 døde Franske. Af Saarede havde de sidste 7000 Russer og 3000 af deres egne Tropper. Den Russiske Overgeneral Burhöwden og mange ubenævnte Generaler ere døde, og General Kutusow er saaret. — Dette var det 40de Slag, som Napoleon har leveret. — En stor Deel Skyts fra Tøihuset i Wien transporteres nu af de Franske til Straßburg; i Augsburg gjemmes 100,000 Østerrigske Geværer.

Vaabenstilstanden fra den 6 Dec. indeholder den Betingelse: at den Russiske Armee skal for-

lade de Østerrigske Stater og Østerrigske Polen, inden 15 Dage og Gallizien inden en Maaned; at dens March foreskrives saaledes at man bestandig kan vide, hvor den befinder sig; hverken i Ungern eller Böhmen tør der skee nogen Bevæbning ɩc. og ingen udenlandsk Armee tør rykke ind i de Østerrigske Stater.

De Engelske ville nu bloquere Toulon, Genua og alle Havne i Middelhavet.

Ved Dononinsk i Rusland er der falden Flintesteen, der veiede 7 Pund og derover.

Den Bayerske General Siebbein har med sit Corps taget Tyrol i Besiddelse. Den Bayerske Armee skal forstærkes til 80,000 Mand.

Dessalines er ikke død; han har tvertimod udstædt to nye Proclamationer.

Musicus Posch fra Wien har i Berlin opfundet et Instrument, Kainorphica kaldet, som har Lighed med en Harmonica og modtages med Bifald.

Den 20de d. M. skulde i Schwaben indtræffe den første Colonne Russiske Krigsfanger paa 6000 Mand, hver tredie Dag indtræffer endnu to Colonner, hver paa ligesaa mange Mand.

I Engelland døde der nylig en Herremand, som testamenterede sine efterladte fire Hunde 25 Pund (200 Rdlr.). Da man erindrede ham om, at han vilde gjøre bedre i at testamentere Mennesker disse Penge, svarede han: "Menneskene have tragtet efter mit Liv, Hundene frelste det." Paa sin Reise til Italien var han virkelig bleven overfaldet af Røvere, og Moderen til disse hans fire Hunde frelste hans Liv. — Een af sine Venner indsatte han til Hundenes Curator. Paa sin Dødsseng omfavnede han hver af dem med skjelvende Haand og gav dem et hjerteligt Kys til Afsked.

Der oprettes nu for Postcassens Regning et Brevbefordringscomptoir for Kjøbenhavn og dets Forstæder, hvis Prøvetid varer 2 Aar. Brevene afhentes og ombringes to Gange dagligen ved 8 Bude, som skulle tilkjendegive deres Nærværelse i Gaderne ved en Gongon. Portoen bliver for Kjøbenhavn og dets Forstæder 2 ß. for et Brev, som veier 2 Lod, 4 ß. for større Breve, som veie indtil 8 Lod, 8 ß. for dem, som veie indtil ½ Pund. Dobbelt betales imellem Kjøbenhavn og Forstæderne, og Portoen erlægges altid af Afsenderen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 23.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 31 December, 1805.

Saaledes er da atter et Aar henrunden, — et Skridt tilbagelagt paa en Bane, der, bestrøet med Roser og Tjørne, fører os igjennem øde og smilende Egne til Graven. Fra Tronen til Hytten hører man i Dag tusinde og atter tusinde Ønsker. Hver har et Maal, han higer efter; ingen er tilfreds med den Standpunkt, han staaer paa, og bestandig troe vi, at andre ere lykkeligere end vi. De fleste af vore Ønsker ere Lygtemænd, som lede os ned i Afgrunden, og deres Opfyldelse vilde oftere bidrage til at gjøre os ulykkelige end lykkelige. For at bevise denne Sandhed, vil jeg her anføre et Stykke af en berømt Engelsk Forfatter *), som, hvor bekjendt det maatte være for adskillige Læsere, dog i dette Øieblik neppe vil læses uden Interesse. Det sande Gode og Skjønne er en Diamant, som aldrig taber sin Glands og sit Værd.

*) Addison.

"Klag aldrig over dine egne Ulykker, og misund aldrig Andre deres Lykke."

Socrates har, som bekjendt, været af den Tanke, at dersom hele Menneskeslægtens Ulykker bleve lagte i een Dynge, saaledes at de kunde deles blandt Menneskene i lige Parter, vilde de, der nu ansee sig selv for ulykkeligst, give den Deel, de allerede besidde, Fortrin for den, der vilde tilfalde dem ved en saadan Deling. Horats gik endnu langt videre, og troede, at de Gjenvordigheder og Ulykker, vi have at kjæmpe med, ere lettere at bære for os, end for enhver anden, som vi vilde bytte med.

Da jeg sad i min Lænestoel og grundede paa disse to Ideer, faldt jeg uformærkt i Søvn, og det forekom mig, som om Jupiter havde ladet bekjendtgjøre, at enhver Dødelig skulde samle sine Bekymringer og Gjenvordigheder i een Dynge. Til dette Brug var der bestemt en stor Slætte. Jeg stillede mig midt paa samme, og morede mig meget ved at see hele Menne-

skeslægten, den ene efter den anden, henslænge her sine forskjellige Byrder, som i Dieblikket voxte op til et uhyre Bjerg, der syntes at tabe sig i Skyerne.

Der var et vist Fruentimmer af en tynd og luftagtig Skikkelse, som var meget geskjæftig ved denne Hoitidelighed. Hun havde et Forstørrelsesglas i Haanden, og var klædt i en løs flagrende Kjortel, broderet med forskjellige Figurer af Djævler og Gjenfærd, som fremstillede tusinde Slags chimæriske Skikkelser, i det hendes Gevandt flagrede i Luften. Der var noget vildt og adspredt i hendes Diekast. Hendes Navn var Indbildning. Hun førte hver Dødelig hen til det bestemte Sted, efter at hun meget tjenstfærdigen havde hjulpet ham at sammenbinde sin Bylt, og at lægge den paa Skuldrene. Det skjar mig i mit Hjerte, at see enhver af mine Medskabninger sukke under sin Byrde, og den uhyre Dynge af menneskelig Elendighed, der laae for mine Dine.

Der var imidlertid adskillige, der ved denne Leilighed morede mig meget. Jeg saae een, der bragte en Bylt, der var meget omhyggelig skjult under en gammel broderet Kjole. Da han kastede den i Dyngen, blev jeg vaer, at det var Fattigdom. En anden kastede, ganske forpustet, sin Bylt hen, som jeg ved nøiere Undersøgelse fandt at være hans Kone.

Der var en Mængde af Elskere, belæssede med meget underlige Bylter, der bestode af Pile og Flammer, men det besynderligste var, at disse,

da de kom op paa Dyngen, ikke kunne overtale sig til at henslænge dem der, uagtet de sukkede som om deres Hjerte skulde briste under Vægten af deres Ulykker; men efterat de havde anstrængt noget deres Kræfter, rystede de med Hovedet, og gik deres Vei, ligesaa tungt belæssede som de vare komne. Jeg saae hele Skarer af gamle Fruentimmer, der slængte deres Rynker hen, og mange unge, der skilte sig ved deres gule Huud. Der var hele Dynger af røde Næser, store Læber og sorte Tænder. Hvad der forundrede mig meest var, at den største Deel af Bjerget bestod af Legemsfeil. Jeg saae een nærme sig Dyngen med en usædvanlig Dragt paa Ryggen, som jeg fandt at være en naturlig Pukkel, hvilken han med inderlig Glæde kastede hen imellem denne Samling af menneskelige Elendigheder.

Der var ligeledes mange Sygdomme, skjønt jeg saae, at der var flere indbildte end virkelige. En liden Pakke, som jeg ikke kunde undlade at lægge Mærke til, bestod af alle de Svagheder, den menneskelige Natur er underkastet; det var Hypocondrie. Men hvad der meest forundrede mig var, at der ikke blev kastet en eneste Last eller Daarlighed i den hele Dynge. Jeg forbauſedes meget herover, da jeg formodede, at enhver vilde benytte sig af denne Leilighed til at skille sig ved sine Lidenskaber, Fordomme og Svagheder.

Jeg lagde just Mærke til et lastefuldt Menneske, der kom gaaende, belæsset med sine

Forbrydelser; men da jeg eftersaae hans Bylt, fandt jeg, at han, istedet for at kaste sin Brøde fra sig, havde henslængt her sin Erindring. Der fulgte en anden Skurk med ham, der henslængte sin Beskedenhed istedenfor sin Vankundighed.

Da hele Menneskeslægten havde saaledes skilt sig ved sine Byrder, blev den Figur, som havde været saa geskjæftig ved denne Leilighed mig vaer, og da den saae, at jeg var en orkesløs Tilskuer, kom den til mig. Denne Figurs Nærværelse satte mig i Forlegenhed, da den med eet holdt sit Forstørrelsesglas lige for mine Øine. Aldrig saasnart saae jeg nu mit eget Ansigt deri, førend jeg forbavsedes over, at det var saa overordentlig lille. Mine Ansigtstræk vare saa ualmindelig brede, at jeg blev ganske misfornøiet med mit eget Ansigt; jeg kastede det derpaa fra mig ligesom en Maske. Det traf sig heldigviis, at een der stod hos mig just forhen havde bortslængt sit Ansigt, som syntes at være for langt for ham. Det var virkelig meget langt; Kindbenet allene var i det mindste saa langt som mit hele Ansigt. Vi havde her begge Leilighed til at hjelpe hinanden; da alle Bylterne nu vare samlede, stod det enhver frit for, at omskifte sin egen Ulykke med et andet Menneskes.

Jeg saae med usigelig Glæde, hele Menneskeslægten saaledes befriet fra sine Bekymringer, skjønt der paa samme Tid, vi stode omkring Dyngen og saae de forskjellige Ting, den

var sammensat af, neppe var en Dødelig, der i denne store Hob ikke fandt noget, som han ansaae for Livets Glæder og Velsignelse, og som undredes over, at Eieren deraf kunde betragte dem som Byrder og Gjenvordigheder.

Da vi nøie betragtede denne Hvirvar af Elendigheder, dette Chaos af Ulykke, lod Jupiter atter bekjendtgjøre, at det var enhver tilladt at ombytte sin Lidelse og gaae hjem med den Bylt, man leverede ham istedet. Derpaa begyndte Indbildningen at uddele den hele Hob med ubeskrivelig Hurtighed, og anbefalede enhver sin særegne Pakke. Uroligheden og Forvirringen var ubeskrivelig stor. Adskillige Jagttagelser, jeg ved denne Leilighed har gjort, skal jeg meddele Publicum. En agtværdig graahærdet Mand, som havde skilt sig ved sin Kolik, og som manglede en Arving, opsnappede en ulydig Søn, der af Faderen var bleven slængt hen i Dyngen. Neppe var et Korteer forløbet førend den utaknemmelige Søn tog den gamle Mand i Skjægget, og nær havde slaaet ham Hjernen ud. Da han mødte den virkelige Fader, der kom ham i Møde med et Anstød af Mavepine, bad han ham at tage Sønnen tilbage, og give ham hans Kolik tilbage; men de vare begge ikke istand til at afstaae fra det Valg, de havde gjort. En stakkels Galeislave, der havde kastet sine Lænker bort, tog Gigten istedet, men satte et Ansigt op, hvoraf man let kunde see at han ikke havde vundet stort ved Byttet. Det var morsomt at see det forskjellige Slags Bytte

der blev gjort: Sygdom mod Fattigdom, Hunger mod Mangel paa Appetit, Bekymring mod Smerte.

Qvindekjønnet var indbyrdes meget ivrig sysselsat med at bytte Ansigtstræk; een ombyttede en graa Haarlokke med en Finne, en anden overlod et kort Liv for et Par runde Skuldre, en tredie tilhandlede sig et hæsligt Ansigt for et godt Rygte. Men blandt dem alle var der ikke en eneste, som jo ansaae den ny Lyde, i det Øieblik hun var i Besiddelse deraf, for langt ubehageligere end den gamle. Jeg saae, at det samme var Tilfældet med enhver anden Ulykke eller Gjenvordighed, som enhver i Forsamlingen valgte istedetfor den, han gav Slip paa. Om det nu er, at alle de Onder, der møde os, ere i visse Henseender lempede og afmaalede efter vore Kræfter, eller at ethvert Onde ved Vanen bliver taaleligere for os, vil jeg ikke bestemme.

Jeg kunde overalt ikke andet end ynke den forhen anførte stakkels skrutryggede Herre, der drog afsted, som et meget velskabt Menneske med en Steen i Blæren; og den smukke Cavallier, der havde byttet med ham, og nu maatte humpe igjennem en heel Forsamling af Damer, med et Par Skuldre, der ragede frem over hans Hoved.

Jeg kan heller ikke forbigaae mit eget Eventyr. Min Ven med det lange Ansigt havde aldrig saasnart taget mit paa, førend han saae saa snurrig ud, at jeg, da jeg saae

paa ham, ikke kunde bare mig for at lee i den Grad, at mit eget Ansigt kom i Uorden derved. Den stakkels Mand tog sig denne Latter saa nær, at jeg fandt, at han angrede hvad han havde gjort. Jeg paa min Side havde just heller ikke nogen Aarsag til at glæde mig; thi da jeg vilde føle mit Forhoved, savnede jeg Stedet, og traf paa Overlæben. Da min Næse stod meget frem, gav jeg den to, tre uheldige Stød, i det jeg følede paa Ansigtet. Ved Siden af mig stode to Personer, der befandt sig i en ligesaa latterlig Forfatning. Disse havde været saa taabelig at bortbytte to tykke hjulbenede Stolper for et Par Stokke uden Lægge. Den ene af dem saae ud som een, der gaaer paa Stylter, og blev løftet saa høit i Veiret, at Hovedet syntes at løbe rundt, medens den anden dannede evige Kredse, da han prøvede paa at gaae. Han vidste neppe, hvorledes han skulde bevæge sig paa sine nye Been. Da jeg saae, at han var en morsom Patron, stak jeg min Stok i Jorden, og sagde til ham: jeg vilde vedde en Flaske Viin paa, at han ikke i et Korteer vilde gaae hen til den i en lige Linie.

Dyngen blev omsider uddeelt blandt begge Kjøn, som saae ynkelige ud, da de vandrede op og ned under Vægten af deres forskjellige Byrder. Den hele Slætte gjenlød af Knurren og Klage, Sukke og Jammerskrig. Jupiter, som tilsidst havde Medlidenhed med de arme Dødelige, befalede dem anden Gang at nedlægge deres Byrder, paa det enhver kunde tage sin

egen tilbage. De gave selv Slip paa en stor Deel Glæder, hvorpaa Phantomet, der havde forblindet dem i saa høi en Grad, fik Befaling, at forsvinde. I dets Sted blev der sendt en Gudinde af en ganske anden Figur. Hendes Bevægelser vare stadige og rolige, og hendes Aasyn alvorligt, men muntert. Hun kastede sine Øine af og til paa Himlen, og fæstede dem paa Jupiter: hun kaldtes Taalmodighed. Hun havde neppe taget Plads ved Bekymringernes Bjerg, førend den hele Hob sank saa meget, at den ikke saae en Trediedeel saa stor ud som før. Hun gav derpaa alle deres egen Kummer tilbage, og efterat hun havde lært dem at bære den paa den beqvemmeste Maade, gik enhver fornøiet bort med den, og var ligesaa tilfreds med at Valget ikke var overladt til ham, som med det Onde, der faldt i hans Lod.

Foruden den Moral, der lader sig uddrage af denne Drøm, lærte jeg af den, aldrig at knurre over mine egne Ulykker eller at misunde andre deres Lykke, efterdi det ikke er mueligt for nogen, at gjøre sig et rigtigt Begreb om sine Medmenneskers Lidelser. Jeg har af denne Aarsag besluttet, aldrig at gjøre mig for ringe Forestillinger om enhver andens Klage, men at betragte mine Medskabningers Kummer med menneskekjerlige og medlidende Følelser.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags var den afdøde Arveprinds's Liig første Gang offentlig at see paa Paradesengen. De

Nysgjerriges Antal overgaaer al Forestilling. Trængslen var saa stor at man fandt over hundrede umage Sko ved Indgangen. Om Aftenen blev der uddeelt Billeter til Hofetaten &c. Det første Værelse, man træder ind i er overalt overtrukket med sort Klæde. Paa hvert Hjørne er der anbragt en Urne af hvid Glas (Biscuit), hvori der brænder Lys, og hvis matte Skin frembringer en herlig Virkning i det mørke Rum. I Midten hænger ligeledes en saadan hvid Glaslampe. Derpaa kommer man i et andet Cabinet, som ligeledes er beklædt med Sort, og hvis Vægge ere behængte med grønne Guirlander. Paa en Estrade med to Trin, beklædt med sort Fløiel og Sølvbrocade, samt garneret med Sølvtræsser og Sølvfryndser, ligger det høie Liig, klædt i hvidt Atlask besat med Guldgaloner. Ansigtet er bedækket med Flor. Over Estraden hænger en Baldachin, betrukken med sort Fløiel, foret med hvidt Atlask og besat med Sølvtræsser. Paa hver Side af Estraden staae 6 Sølvgueridoner med omtrent 100 Voxlys. Ved Hovedet staae to røde Fløiels Puder med den høie Afdødes Ordener. Derpaa kommer man ind i et tredie Cabinet, som ligeledes er beklædt med Sort og oplyst med en hvid Glaslampe.

Prof. Nissen i Sorøe har nu med det ottende Nummer sluttet Sjællands Landstingstidende, tilligemed Landstinget, hvor d. 6 Nov. afsagdes de sidste Domme, efter hvis Anførsel Prof. ender med en Afsked til Publicum. Heri siger han blandt andet, at det var denne Ret, i hvis Tempel vore Fædre hyldede deres Konger og Kongerne dømte deres Folk. Denne Ret, hvorfra man fordum hentede Svar i tvivlsomme Retstilfælde, som i mange Aarhundrede var Sjællands og Møens Indbyggeres Overret, er nu ikke mere. Bladet Themis fortsætter han fremdeles, og han har faaet Cancelliets Tilladelse til deri at extrahere de Sager, som fra Sjælland og Møen, ere appellerede til Landsoverretten i Kjøbenhavn.

I Aug. Hefte af oecon. Analer anføres følgende: de Kongelige-Skove i Kjøbenhavns, Hirschholms, Friderichsborg og Kronborg Amter, samt Odsherred, indeholdt i Aaret 1792 efter Taxation tilsammen Eeg og Bøg (af den første meget lidet) $843{,}191\frac{15}{16}$ Favne, hvis Værdie var anslaaet til 2,662,415 Rdlr. $95\frac{1}{5}$ ß. Det allerhøieste, der

kunde skoves deraf, maatte være $\frac{1}{100}$ aarlig, altsaa kun 8432 Favne à 3 Rdlr. frie Penge, som er 25,296 Rdlr. Alle disse Skove optage omtrent 36,000 Tønder Land. Det bliver da imellem 64 eller 65 Skilling reen aarlig Indtægt for en Tønde Land, og kun een Procent af Capitalen, som Skoven er taxeret til. Da mange Skove i Dannemark ere slettere end den Kongelige, saa seer man heraf, at Skove, saaledes som de nu ere i Almindelighed, ikke kunne betale sig med Brændets nærværende Priser, uden ved at ødelægges. Skove kjøbes til 3 pro C. og derover; ere de ikke i den fuldkomneste forstmæssige Tilstand, kunne de efter det foregaaende store og betydende Exempel kun nyttes til een. For da at udbringe fire eller flere pro C. hugges istedetfor $\frac{1}{125}$, eller høist $\frac{1}{100}$ Deel indtil $\frac{1}{25}$, hvorved Skoven nødvendig gaaer til Grunde. Dette skeer ikke i de Kongelige Skove, men derimod i mange private.

Høker Dittrich i Christiania lyser i de Norske Aviser efter en Ligtorn-Operateur Marchusen, som under det Foregivende at gjøre en Reise til Bragnæs, har efterladt ham sin Kone og to Børn, som nu befinde sig i en aldeles hjelpeløs Tilstand.

I Aaret 1804 blev den allerførste By paa Amager opmaalet og udskiftet.

Constructions-Commissionen ved Artilleriecorpset i Kjøbenhavn er af følgende Indretning: 1) Chefen for Artilleriet maa, efterat han i Forveien har overveiet de nødvendigste Artilleriefornødenheder, og hvilke der først maa foretages, indhente Commissionens Betænkning; denne maa, inden de iværksættes, efter Omstændighederne, foreslaae samme paa høiere Steder, uden Ophold, og for at sætte den istand dertil, tilstilles Commissionen, i det mindste hver Maaned, de til Chefen indløbne Rapporter angaaende Arbeiderne i Dannemark, Norge og Holsteen; 4) Commiss. meddeler de Officierer, som skulde besigtige og modtage de anskaffende Sager, Forholdsregler; 5) den bedømmer hvilke beskadigede eller forældede Sager skulle forandres, repareres eller bortsælges; 6) den indgiver sin Betænkning over alle Forslag, Artilleriet angaaende, forsynet med sin Paategning, til Generalitetet, ligesom og dens Betænkning og Documenter stedste maae følge med Chefens Rapporter og Forslag; 7) den tilstilles af Chefen alle Forslag til nyttige Indretninger ved Artilleriet, saavelsom alle nye Ideer og Opfindelser baade udenrigske og indenlandske; den kan, naar de findes unyttige og uanvendelige, strax forkaste dem, men naar nogen forlanger sit Forslag indsendt, maa den gjøre det; alt hvad der findes anvendeligt indsendes med en udførlig Beretning til Generalitetet; 8) hvert Fjerdingaar maa den indsende til samme en Extract af sine Arbeider og Forhandlinger; 9) den vælger blandt sine Medlemmer en Secretair, som faaer 100 eller 150 Rdlr. i aarlig Løn; til Copist tages en Underofficier af Corpset, som nyder en Gratial og iøvrigt maa forrette sin sædvanlige Tjeneste.

Udenlandske Efterretninger.

Krigsoptrin og Fredsforhaabninger.

Europas politiske Stilling ligner i denne Tid et Hav, hvor Stormen nyligen har lagt sig, hvor de sønderknuste Vrag endnu drive omkring, og hvor den Søfarende endnu ikke med Vished veed, hvilket Øieblik Orcanen vil begynde at rase igjen. I det Østerrigske er alting ganske roligt, og de Franske ere især sysselsatte med at udskrive Contributioner. General Massena har paalagt Staden Triest en Krigsskat af 6 Millioner, hvoraf den ene Halvdeel betales i klingende Mynt og den anden i Vexler. Al Engelsk Eiendom er bleven confisqueret. I Wien har Keiser Napoleon ladet udgaae tre Decreter, hvori der paalægges Østerrige, Måhren og de øvrige af Franske Tropper besatte Provindser en Contribution af 100 Million Franker. Alle erobrede Magaziner af Salt, Tobak, Geværer og Krigsmunition, som den Franske Armee ikke behøver, skulde sælges, og hvad der indkommer derfor, lægges i Armeens Casse og uddeles som Gratification. Af disse Contributioners Fond saavelsom af de Schwabiskes, skulle tre Maaneders Gage uddeles blandt alle Generaler, Officierer og Soldater, som ere blevne eller endnu maatte blive saarede i denne Krig. De i Slaget ved Austerlitz Faldnes Enker nyde en Pension for Livstid. En Generals Enke faaer 24,000 Franker, en Capitains 12,000, en Lieutenants og Underofficiers 800, og en Soldats 200 Franker; alle de Faldnes efterladte Børn opdrages paa Regjeringens Bekostning; Drengebørnene befordres siden og Pigebørnene udstyres af Keiseren. De første

have Tilladelse til, at føre Navnet Napoleon ved Siden af deres Døbe- og Familienavn. Medens den Franske Keiser saa herligen belønner de Tjenester, hans Krigere yde ham i Feldten, føies der alle muelige Anstalter til at afværge hvert fiendtlig Angreb. I Italien har Massena allerede givet Ordre, at et Armeecorps skal rykke frem mod Russerne og Engellænderne i det Neapolitanske, hvis Antal regnes for 38,000 Mand, nemlig 30,000 af de første og 8000 af de sidste. — Ved Springe i det Hannoverske er der forefaldt en Fægtning imellem de Engelsk-Russisk og Tydske Tropper og 600 Mand af den Franske Besætning i Hammeln, som vare rykkede ud. De Franske mistede, foruden Døde og Saarede, 200 Mand, som bleve tagne til Krigsfanger, samt 2 Canoner. — Man venter, at Freden mellem Frankrige og Østerrige meget snart vil blive undertegnet. De Russiske Tropper trække sig fra Måhren tilbage til Schlesien, hvor de ny ankomne Collonner indtil videre skulle forblive. Preussen vedbliver at samle Tropper og Sverrig staaer endnu med sine 25,000 Mand beredt til at aabne et Feldttog, men desnagtet synes det dog i det mindste, at det første hidtil ikke har fundet det hensigtsmæssigt, for Alvor at betræde Krigens Skueplads. Det har endog ganske nylig sendt en Coureer med vigtige Forslag til den Franske Keiser, og en anden til det Russiske Hovedqvarteer i Hannover.

I den Proclamation, som Keiser Napoleon lod udgaae d. 2 Dec., sagde han blandt andet, at han vilde holde sig langt borte fra Ilden saalænge hans Krigere fægtede med deres sædvanlige Tapperhed, men dersom Seiren skulde blive et eneste Øieblik tvivlsom, vilde han udsætte sig for de første Stød; dernæst, at man ikke skulde blotte Gelederne under det Paaskud, at bære de Saarede bort; at denne Seier vil ende Feldttoget og omsider tilveiebringe en hæderlig Fred.

Oberst og Adjutant Lebrun, Rigserkeskatmesterens Søn, som bragte de første omstændelige Efterretninger om Slaget i Måhren, til Paris, havde ingen officielle Depecher; Keiser Napoleon, der havde affendt ham en Time efter Slaget, havde sagt til ham: "gaa, og fortæl hvad De har seet!"

I Danzig har Kongen af Preussen aabnet et offentlig Laan paa en Million Rdlr., som tilbagebetales efter 6 Aars Forløb og hvoraf der svares $4\frac{1}{2}$ PC. i Rente.

En anseelig Engelsk Familie i London kom for ikke længe siden paa Spor efter et ungt og meget smukt Hollandsk Fruentimmer, som havde et Barn ved Brystet og befandt sig i en ynkelig Forfatning i Egnen af Goodman'sfield. Hun saae sig kun endnu istand til at fortælle Hovedomstændighederne af hendes ulykkelige Historie. Hendes Elsker var født i Brüssel; men da han var af ringe Herkomst vilde hendes Forældre, som vare rige og fornemme Hollændere, ikke samtykke i deres Forening. Hun flygtede med ham til Engelland, og blev viet i Dorsetshire. Begge forstode ikke Engelsk, og vandrede omkring her, indtil deres faa Penge vare forbrugte. De traf nu paa et Slags Seelenverkoper, som hvervede Soldater for Ostindien. Det unge Menneske lod sig hverve, under den udtrykkelige Betingelse, at hans Kone, som var høi frugtsommelig, skulde pleies. Men neppe var Skibet gaaet under Seil, førend Hververen negtede at betale de Penge, som den unge Brüsseler havde solgt sig for. Man tænke sig den ulykkelige unge Kones Forfatning i et fremmed Land og uden at kjende noget til Sproget! Hendes beklagelige Omstændigheder bleve for seent bekjendte. Dagen førend hun døde nedsvælgede hun sin Copulationsring, paa det Døden ikke skulde skille hende fra dette Pant paa hendes Mands første Kjerlighed. Hun vægrede sig standhaftig for at aabenbare hvo hendes Forældre egentlig vare.

Den indre Deel af St. Paul's Kirke i London forsynes med Stilladser for Tilskuerne ved Lord Nelsons Jordefærd, som kommer til at koste 9000 Pund (54,000 Rdlr.). Det Nationalmindesmærke, som man vil opreise for denne Søhelt, koster 30,000 Pund (180,000 Rdlr.).

En Russisk Grenadeer, som i Slaget ved Austerlitz saae sig omringet af 4 Franske, hvoraf den ene var en Officier, som tilraabte ham, at tage Pardon, afslog Tilbudet og fyrede paa dem. To af dem faldt for Skudet, den tredie gjennemborede han med sin Bajonet, og den fjerde tog Flugten. Keiser Alexander har befalet, at denne ubekjendte Helt, som uden Skryderie traadte i Geledet igjen, skulde opsøges og belønnes.

Paven har ved en egen Bulle givet Tilladelse til, at man i Spanien maa sælge for en vis Sum geistlige Godser, imod at disses Besiddere faae en passende Skadesløsholdelse. Rigets critiske Forfatning og de mange indgangne Forpligtelsers Opfyldelse udkræve dette Salg. America's Guldgruber ere altsaa ikke uudtømmelige. — I en Indbydelse til Bidrag til Understøttelse for de Saarede og de Faldnes Efterladte i Slaget ved Trafalgar, siges: at Spanien nødvendig maa være en Sømagt, og at dets Regjering derfor paa ny har befalet, at der skal udrustes en Flaade, der kan gjøre det frygteligt for dets Fiender.

Et ualmindeligt stort Tab i Spil var for kort siden en Gjenstand for alle Samtaler i London. En Engelsk Hertuginde spillede med en anden Dame Faro, og tabte 176,000 Pund (1 Million og 56,000 Rdlr.), hvoraf en fortrolig Veninde vandt 30,000 Pund. Hertugindens Gemal erfarede det først nogle Dage derefter. Hun styrtede ind i hans Værelse med lydelig Graad, og raabte: mit gode Rygte er tabt, Mylord, naar De ikke ufortøvet betaler Gjelden! Hertugen forbausedes overordentligen. Han sendte strax Bud efter to gode Venner, som han forestillede Sagen. Efter modneste Overlæg raadte de ham, ikke at betale en Skilling paa en saa skammelig Fordring. Men dette Raad kunde ikke følges, naar en saa fornem Familie fremdeles skulde besøge de Kredse den var vant at komme i. Hertugen skal strax have aftakket tyve Betjenter og indskrænket sin Huusholdning paa andre Maader, medens hans Gemalinde har svoret paa aldrig mere at tage et Kort i Haanden, og foreskrevet sig selv en stræng Oeconomie.

Engelskmanden Batley har bekjendtgjort en patenteret Methode, at raffinere Sukker. Istedetfor Oxeblod, som er skadelig for Sundheden, naar det ikke anvendes med største Forsigtighed, bruger han Melk. Først kommer han den sædvanlige Mængde Kalkvand i Panden, og til ti Tønder Sukker tager han 10 Galloner Melk, snart mere, snart mindre, efter Sukkerets Beskaffenhed. 5 Galloner blandes i Vandet. Det Hele bliver tilligemed Sukkeret staaende i Panden til næste Dags Morgen. Siden bliver det rørt sammen og efterat det er afskummet, slaaes mere Melk deri, indtil det Hele er meget klart.

Som et Supplement til de Tydske Avisers Udtog af den store Franske Armees 30te Bulletin, fortjener følgende at anføres af Moniteuren: den Russiske Keisers Adjutant, Prinds Dolgorouki, skal have talt til Napoleon som omtrent til en af sine Russiske Officierer. Han foreslog ham at afstaae Belgien og overlade een af Frankriges største Fiender Jernkronen. — Da Napoleon saae fra den Høi, hvor han havde sin Natild, den Russiske Hærs Bevægelser, sagde han: "i Morgen er denne Armee min!"

De ankomne Engelske Aviser, der gaae til d. 20 Dec. indeholde blandt andet følgende: Der gjøres nu store Anstalter til Lord Nelsons høitidelige Jordefærd, som er bestemt til d. 10 Jan. I St. Pauls Kirke indrettes der Sæder eller Loger for 3000 Personer. Under Kupplen opreises en Pyramide, som for det første er af Træ, men som siden skal forfærdiges i samme Skikkelse af Marmor. Liget ligger ikke mere i Spiritus, men er nylig blevet lagt i en Blykiste. Det skal føres til Vands til Greenvich, hvor det i syv Dage skal staae paa Parade, og derpaa føres til London, hvor det kun bliver at see een Dag i Whitehaal. Liigprocessionen tager sin Begyndelse Kl. 4 om Eftermiddagen ved Fakkellys. — Hertuginden af Brunsvig er meget syg. — Napoleon kaldte Keiser Alexander i det Brev, han tilskrev ham den 28 Nov. Sire, min Broder. Han complimenterede ham til hans Ankomst i Måhren og forsikkrede ham i meget forbindtlige Udtrykke om den Agtelse, han bar for ham, yttrede det Ønske, at kunne fortjene hans Venskab. Alexander kaldte derimod Napoleon: "den Franske Nations Høvedsmand." Ogsaa hans Brev var skrevet i en meget venskabelig Tone. Alexander forsikkrede, at han ønskede ligesaa ivrigen Fred, og at han var ligesaa beredt som Napoleon til at befordre dette Øiemeeds Opnaaelse. Han sluttede med den Bøn: at den Almægtige maatte tage Napoleon under sin Varetægt. — Den Engelske Flaade, som afseilede d. 29de f. M. fra Helsingøer, er bleven adspredt, og kun endeel deraf er hidtil ankommen. — Den sidste Storm har anrettet stor Skade, især paa de Steder af Canalen, hvor den er smallest. Ramsgate's og Dover's Havne ere opfyldte med beskadigede Skibe.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 24.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 4 Januarii, 1806.

Breve fra Kjøbenhavn til en Ven paa Landet.

III.

De ønsker at høre noget Nyt fra Hovedstaden, men dersom De vidste, hvor vanskeligt det er for mig at opfylde Deres Ønske paa en tilfredsstillende Maade, vilde De neppe føre Deres Ven i saa stor en Fristelse. — Det sidste høie Dødsfald har udbredt en melancholsk Taushed over hele Residencen. Thalia's Tempel er lukket, dens Præster og Præstinder nærme sig ikke dens Altar; Harpen, behængt med Sørgeflor, tier; Munterheden synes at være flygtet fra vor Hovedstad; Klokkernes hule Lyd stemmer Sjelen til sand Melancholie. — Selv Politikerne have i denne Tid intet at politisere over, thi Vaabenstilstanden har ligesom med eet udtørret enhver Nyhedskilde, og liig et Tordenslag standset alle politiske Samtaler. "Hvad godt Nyt?" er derfor i denne Tid et Spørgsmaal, som ingen, end ikke den Altonaiske Mercur, seer sig istand til at besvare. For nogle Maaneder siden havde Gall og hans Hjerneskaller leveret Emne nok til Samtaler, men siden hans Afreise synes hans Lære at have forladt Kjøbenhavn tillige med ham. Om der end aldrig havde existeret nogen Hjerne eller Hjerneskal, om end Gall aldrig havde holdt offentlige Forelæsninger, kunde der ikke herske større Ligegyldighed for hans Lære, end netop nu. Selv hans ivrigste Tilhængere, som man med Grund kalder Gallske Terrorister, ere nu saa tolerante og sagtmodige, at enhver forbauses derover. De, som for tre Maaneder siden forfulgte enhver, der vovede at yttre mindste Tvivl om Organlærens Ufeilbarhed, ere nu saa koldsindige, at de med største Ligegyldighed kunde høre Folk negte endog Hjernens og Organernes Tilværelse. Men saaledes ere Menneskene! Paa saa svage Støtter hviler deres Bifald og deres Ringeagt. En Kjephest maae de bestandig have, lige meget

om denne Kjephest hedder Politik eller Hjerneskallære, Luftmachiner eller Galvanisme. Naar de have feiet omkring paa den i nogle Dage, træde de den selv under Fødderne. Dersom Gall's Lære ikke efterlader et varigere Indtryk i alle de andre Lande, han bereiser, end det, den har efterladt sig hos os, saa har man desværre Grund til at troe, at den i Videnskabernes Rige, hvor den lod sig see som et glimrende Meteor, vil forsvinde ligesaa hastig som den fremkom. Ikke faa Mennesker, der tilforn aldrig havde bekymret sig noget om Alt, hvad der angik Hjernen, hørte Gall's Forelæsninger, kjøbte sig et organiseret Gibshoved, og fordømte enhver, der ikke antog den Gallske Tro for den ene saliggjørende. Men disse Mennesker have nu andet at tænke paa. Sørgehøitideligheden, de tre Keiseres Slag og andre saadanne Ting have bortdraget deres Opmærksomhed. Børn lege nu med de organiserede Gibshoveder.

Een af vore Landsmænd har opfundet den Konst at flyve uden Vinger. Blandt adskillige bekjendte Speculanter har den allerede længe været bekjendt, men de skjulte den saa meget, at end ikke Skifterettens Folk kunde lære den af deres Bøger. Det var kun Virkningerne deraf man hidtil saae. Men den anførte Opfinder vil derimod vise, hvorledes endog den, der mangler Speculationsorganet, kan betjene sig af Opfindelsen. Man bør imidlertid haabe, at der ikke gjøres offentlige Experimenter dermed, forend man er overbeviist om,

at Konsten lader sig offentlig udføre, thi det vilde være yderst ubehageligt, dersom denne Flyvemachine skulde blive et Pendant til den bekjendte Luftmachine. Imidlertid kan man ikke negte, at en saadan Machine, især i Regnveir, vilde være af stor Nytte i Kjøbenhavn.

Ligesom der nu ved denne Machine oprettes et Slags Befordringscomptoir for Kroppe, der ikke ville vandre paa deres Been, saaledes kan man nu ogsaa snart vente sig et Brevbefordringscomptoir for de af Byens og Forstædernes Indbyggere, der mangle Tid og Leilighed til, selv at besørge deres Breve og Pakker indenfor Grændserne af Kjøbenhavn og dets Forstæder. Denne Indretning, som er en Efterligning af den saakaldte Penny-post i London, kunde, som De selv let indseer, være af stor Nytte, dersom Kjøbenhavn var en saadan Colosse som London eller Paris; men da dette ikke er Tilfældet, saa vil en saadan Post umuelig kunne bestaae her. Forretningerne i Kjøbenhavn ere, i det Hele betragtede, alt for faa, til at en saadan Indretning skulde kunne indbringe, hvad den uundgaaeligen vil koste at vedligeholde, især naar otte Bude skulde lønnes.

Medens de Lærde beskrive og ønske den evige Fred, lærer den daglige Erfaring os, at de selv indbyrdes ved deres Exempel stadfæste, at Menneskeslægten er skabt til en evig Krig. Der forløber næsten aldrig en Maaned, uden at jo to Lærde levere et lidet Feldtslag paa Litteraturens Kampplads. Saaledes er der atter

opstaaet en Feide imellem Hr. Regimentschirurg Saxtorph og hans Recensent i lærde Efterretninger. Den er foranlediget ved en Recension over Hr. Saxtorphs Electricitets-Lære. I Recensionen kaldes Bogen et uvidenskabeligt Værk, og det er især den Synspunct, som Rec. gaaer ud fra. Striden selv forbigaaer jeg, men et Par Ord om Udtrykket videnskabelig synes ikke at staae her paa deres urette Sted.

Det er stor Skade, at vort Sprog ikke har mere end et eneste Ord, hvormed man egentlig kan betegne en Lærd. En lærd Mand hos os er en Person, der, for at bruge Almuens Udtryk, har studeret, det er at sige, hvis Fader har ønsket at see sin Søn som Præst, Byfoged eller Doctor, og derfor besluttede at sætte ham i en latinsk Skole. Naar denne Mand har arbeidet sig frem til at tage første Examen, saa er han en studeret — en lærd Person. Dette er omtrent den store Hobs almindelige Begreb om Studering. Aarsagen dertil maa især søges i Mængdens totale Mangel paa Cultur, især i fordums Dage, hvor de saakaldte læg Folk lode sig nøie med at kunne læse taalelig i en Dansk Bog, og hvor de, som kunde mere end læse og skrive Dansk, ene og allene maatte søges blandt dem, der egentlig vilde gjøre sig et Levebrød af deres Kundskaber, altsaa blandt de studerende Classer. En ustuderet Person, d. e. et Menneske, der ikke havde gjennemvandret de forskjellige academiske Grader, betragtede man derfor som en Laicus, hos hvem man ligesaalidet burde

søge videnskabelig Dannelse, som Annanas paa et Pæretræ. Om Rousseau, der, som Gud og hver Mand veed, aldrig har været det, man kalder en studeret Person, havde levet iblandt os, vilde denne hans titulaire Mangel paa Studering allerede have lagt utallige Hindringer i Veien for hans Opkomst. I andre Lande kjender endog Almuen intet til denne sære Idee. I Frankrige og Engelland har man, som bekjendt, endog Fruentimmer, der tælles blandt Nationens Yndlingsforfattere. I det sidste Land har man tre Benævnelser paa en lærd eller studeret Mand: un Scavant (en virkelig Lærd); un homme de lettres (en Videnskabsmand, Videnskabsynder, som f. Ex. den, der ikke har gaaet i Latinskole, men som ved Selvstudering har dannet sin Forstand); un bel esprit (et Menneske af nogenlunde Cultur og Smag, som tænker, dømmer og føler rigtig). *) Disse forskjellige Udtryk vise, at man ikke i det cultiverede Frankrige fradømmer en Mand al Lærdom og Kundskab, fordi han ei, efter Mængdens Begreb, har studeret efter Statuter og anordnede Methoder.

Imidlertid synes dog denne Almueidee at have forplantet sig, skjønt under en anden Skikkelse, blandt visse Lærde. Ordet uvidenskabelig er nok for dem til at lade haant af det bedste Arbeide. Alt populairt duer intet — videnskabelige, systematiske Ting, det er det, de bestandig raabe paa.

*) Det sidste har ogsaa en ufordeelagtig Bemærkelse.

Men hvad ere i Grunden disse trælbundne videnskabelige Systemmænd andet, end blinde Slaver af Authoritetaand? Som et Vrag drives de omkring paa Systemernes og Authoritetens Hav af enhver overlegen Storm. Moden er deres Guddom. Den Authoritet, der er meest i Velten, hylde og forsvare de. De kalde sig med Foie Disciple af en bestemt Skole, thi de gjøre aldrig andet end sladdre af Skolen. De største Opdagelser i enhver Videnskab ere gjorte af saakaldte uvidenskabelige Mænd. Grundvolden til enhver sand Videnskab er bleven til paa en populair Maade. Den, som vil levere noget Stort i Verden, maa ikke være nogen lænkebunden Systematiker. D. Gall har paa sine Forelæsninger gjort den meget rigtige Anmærkning, at Naturhistorien, saaledes som den nu læres, ikke læres som den burde, blot fordi man følger afpælede Systemer. Man studerer f. Ex. ikke Fuglenes Natur og Levemaade, men man inddeler dem i Classer efter deres Svingfjere ꝛc. Den systematiske Orden er vel nyttig og nødvendig, men det er ubilligt at nedrive den, der, ikke bunden til Systemet, øser sine Ideer af Naturen — den reneste Kilde der gives. Den menneskelige Forstands Virkekreds er desuden alt for snæver, Naturens Kræfter alt for skjulte til at man saaledes skulde kunne indskrænke Videnskaberne til et Systems Enemærker.

Man kunde maaskee ikke tydeligere overbevise hine systemsyge Mennesker om deres Vild-

farelse, end ved at gjenemgaae alle de Revolutioner, som de urokkeligste Systemer og meest yndede Authoriteter i de sidste ti Aar have maattet undergaae. Til at bygge og copiere Systemer hører der kun simpel Menneskeforstand, men til at levere ukjendte Materialier dertil, udkræves Genie og Opfindelsesaand. Hvo maa ikke tilstaae, at Euclides har været en langt større Mathematiker end Kästner?

Hvad der i denne Tid især sysselsætter Kjøbenhavns Opmærksomhed, er Sørgehøitideligheden og alt hvad der staaer i Forbindelse med samme. Man strømmede i disse Dage skareviis ud til Palaiet for at see det høie Liig. Folkestimlen var saa stor, at man paa visse Tider maatte holde Indgangene spærrede, og end ikke turde vove at indlade dem, der havde virkelige Ærinder paa Palaiet. Svaret kom bestandig indenfra, ligesom fra en Bugtaler. F. Ex. "Jeg skal op til Justitsraad *." — Svar: Han er ikke hjemme. — "Jeg har et Hestedækken til ham, som han absolut skal have i Aften." — Sv. Det haster ikke; kom igjen i Morgen. — "Jeg maa partout tale med ham i Aften." — Sv. Ja, den Snak kjende vi nok; naar der først er lukket op, trænge alle ind ꝛc. ꝛc. Saadanne Optrin var man her hvert Dieblik Vidne til. Pluraliteten af Nysgjerrige bestod af Kjøbenhavns Skjønne, som ved deslige Leiligheder gjerne udgjøre Hovedgruppen. Mange af dem kom saa uheldig afsted, at de mistede deres Skoe. Disse bleve samlede i en

stor Bunke, hvoraf enhver kunde udsøge sin, men kun faa af de Søgende vare saa lykkelige at finde den rette. — Imidlertid kunde alle disse Optog letteligt have havt alvorlige Følger. I Torsdag Aften blev en Steen-Lygtepæl omreven, og kunde let have knust et Menneske; en Tjenestepige fik en Spark af en Gardehest rc. — I Morgen Aften skal den høie Liigfærd gaae for sig. Aviserne vrimle af Bekjendtgjørelser fra Folk, der ville bortleie deres Værelser, med og uden Varme, til Familier, som ville see Processionen. — En Lysestøber har opfundet et Slags sort- og hvidstribede Tællelys, som han kalder **Sorgelys**.

Deres rc.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ved det høie Liigs Udtog bliver en Transperant-Decoration i det Kongl. Konstacademies Port paa Kongens Nytorv, og en anden i Bispegaarden paa Nørregade. — I Enden af Nyhavn henlægges 2 Jagter, som salutere med Canonskud naar Liget passerer forbi, og hvis Takkelage behænges med Lygter.

Antallet paa de tjenstgjørende Kongl. Danske Søeofficiere er for nærværende Tid: 2 Admiraler, 2 Vice-Admiraler, 3 Contreadmiraler, 10 Commandeurer, 16 Commandeur-Capitainer, 25 Capitainer, 27 Capitain-Lieutenanter, 57 Premier-Lieutenanter, 65 Second-Lieutenanter. — Ved Søe-Indrolleringen og Lotsvæsenet: 5 Commandeurer, 5 Commandeur-Capitainer, 2 Capitainer, 2 Capitain-Lieutenanter. — Søe-Cadet-Corpset bestaaer af: 16 Cadetter med 100 Rdlr. Gage, 48 med 50 Rdlr. Gage, 33 uden Gage og 55 Indskrevne.

Ikke uden inderlig Deeltagelse læser man nu offentlig, at den for en Deel af sine Smaadigte

yndede Zetlitz har et Kald, der er saa lidet, at han, al Menighedens Velvillie mod ham uagtet, ikke kan leve uden Kummer; at han bestandig maa sukke under trange Kaar og Gjeld, og ofte nødes at bortvende fra sin kjere Hustru og elskelige Smaa det Blik, hvori Mismod vil avle Taare.

Da en Deel af Indbyggerne i Nørre-Jylland, i de urolige Tider i Aaret 1801, havde gjort et betydeligt Sammenskud af 20,455 Rdlr. 3 Mk. 5 ß. til et Tøihuses Opbygning, og deponeret denne Sum hos Provindsens commanderende General, General-Lieutenant v. Moltke, saa blev det, efter Kongel. Resol. af 17 Septbr. 1804, bevilget, at disse Penge maae antages og anvendes til forbemeldte Hensigt, og tillægges af H. M. Kongens egen Casse en Sum af 16000 Rdlr., for at opføre de ved et Tøihuus, foruden Hovedbygningen, fornødne Vaaninger rc. Dette Tøihuus skal føre Navn af Nørre-Jyllands Kongel. Provindsial-Tøihuus, og skal især være bestemt til et Gjemmested for alt det Skyts og Armatur, som udfordres til Nørre-Jyllands Kyst- og specielle Forsvar. — I dets Archiv nedlægges en authentisk Fortegnelse, under den commanderende Generals Haand og Segl, paa de Mænds Navne, som have givet Bidrag til denne Bygning, samt hvor meget enhver har givet, til varig Erindring om deres udviste Fædrenelandskjerlighed. — Denne Bygning skal, ligesom andre Tøihuse i Hans Majestæts Riger, henlægges under Ingenieur- og Artilleriecorpsernes Overbestyrelse, saa at ethvert har Tilsyn med sit Fag.

Ved Tinget for Tanen i Øst-Finmarken er d. 30te Junii d. A. ved Sorenskriver Hetting bleven bekjendtgjort, at Almuen har berettet, at der i November Maaned f. A. er inddreven ved de saakaldte Kongsøer et i bemeldte Sogn strandet Skib, der var aldeles sønderslaaet, uden at nogen kunde opgive, hvad Skib det har været, eller havde hørt eller seet noget til Mandskabet. Men af de omkring i Fjorderne indflydte Vrag, som alle have været af Fyrretræ, formodes, at det maa have været et Russiskt Skib. 36½ Vog Jern rc. af samme er bjerget. Det Bjergede er bleven solgt ved Auc-

ction, og, naar Omkostningerne fradrages, er der indkommen for samme 40 til 50 Rdlr.

Capitain Tranberg, som ventes hver Dag her paa Reden, medbringer, — hvad hidtil endnu ingen Ostindiefarer har medbragt, — Chinesiske Varer, som han har kjøbt paa Isle de France for billig Priis. Capitain Tranberg afgik d. 18 Martii 1805 fra Cap til Ostindien, og har altsaa gjort denne Reise i en ubeskrivelig kort Tid. Ogsaa Capitain From ventes snart hertil Byen, og medbringer ligeledes Chinesiske Varer, som ere kjøbte paa Isle de France.

Fra d. 6 Januarii af og indtil Maji Maaneds Udgang skal der hver Uge spilles 6 Gange paa det Kongel. Theater.

Universitetsboghandler Schmidt i Kiel truer nu med en Tydsk og Dansk Ordbog af samme Müller, hvis Danske og Tydske Lexicon, som bekjendt, er en Scandal for vort Sprog og vor Litteratur. Denne Forfatter, der er en født Tydsker, og har aflagt de tydeligste Prøver paa, at han ikke forstaaer Dansk, vedbliver saaledes at radbrække vort Sprog, uden at nogen hidtil synes at have havt Mod til at paatale og standse hans Uvæsen.

De til Kiel ankomne Feldtpræster have i disse Dage faaet Ordre, at afgaae til deres Bestemmelse, og de fleste have allerede tiltraadt Reisen derhen. Præsten Hr. Jansen prækede første Juledag i den saakaldte Kloster- eller Garnisonskirke i Kiel, i H. K. H. Kronprindsessens Overværelse; Præsten Hr. Ollgaard er bleven ansat som Feldtprovst og Præst ved Hovedqvarteret.

Politiet i Altona har forbudt en derværende Gjestgiver at lade spille hos sig et nyt Spil, som kaldes la roulette og spilles paa Billarden med 8 Kugler.

I Christiania ere 4 Fattighuse, 2 Arbeidshuse, 1 Sygehuus og omtrent 200 Mennesker, der nyde Almisse udenfor samme; i det ny oprettede Arbeidshuus er i Januar Maaned dette Aar spundet af 25 Arbeidere 550 Strænge Uldgarn, som er betalt med 22 Rdlr. 3 Ort 16 ß.; — i Februar 28 Spindere spundet 664 Strænge, som er betalt med 27 Rdlr. 2 Ort 16 ß., og i Marts Maaned 37 Spindere spundet 1132 Strænge og fortjent 47 Rdlr. 16 ß.; — i samme Stiftelse er i Januar af 6 Arbeidere plukket 34 Bpd. 14 Mrk. gammelt

Toug til Værk; i Februar af 7 Arbeidere plukket 40 Bpd. 19 Mrk. Værk, og i Marts af 10 Arbeidere 72 Bpd. 16 Mrk. og derved fortjent 18 Rdlr. 2 Ort ½ ß.; desuden har et større Antal Arbeidere, af Uldpillere, Skrubbere og Kardere med Ovenstaaende, fortjent tilsammen i disse 3 Maaneder 261 Rdlr. 3 Ort 12 ß. — I fire Maaneder af Aaret 1805 er spundet 96 Bpd. 13 Mrk. Liingarn og 161 Bpd. 23 Mrk. Strygarn, og derfor betalt i Spinderløn 291 Rdlr. 1 ß., — i samme Tid er solgt 109 Bpd. 14 Mrk. Liingarn og 142 Bpd. 1 Mrk. Strygarn og derfor bekommet 1004 Rdlr. 18 ß., og ved Februari Maaneds Udgang var slet ingen Beholdning af Liingarn og kun 9 Bpd. 14 Mrk. Strygarn, hvoraf det meste var Lysegarn, i Behold. — I Gavebogen for dette Aar er til Udgangen af April Maaned tegnet 2271 Rdlr., hvoraf indkommet 2221 Rdlr. og resterer 50 Rdlr. Blandt denne Summa har Hr. Kammerherre Rosenkrantz ene giver 1000 Rdlr., og ledsaget denne betydelige Gave med følgende Linier: "Og naar, som jeg nu haaber, de Fattige tilstrækkeligen kunde blive forsynede med Arbeide og Underholdning, giver jeg det samme hvert Aar, saalænge jeg dertil har Evne, og her bliver boende." — I Christiania har Linen kostet Stiftelsen i dette Aar 10 ß. Marken, og i forrige Aar ved Arbeidsanstalten her, 11½ ß. Marken.

Udenlandske Efterretninger.

Som et Beviis paa, at sande store Mænd i visse Henseender kunne spaae tilkommende Ting, fortjener det at anføres her, at den berømte Engelske Forfatter Oliver Goldsmith har forudsagt den Franske Revolution endeel Aar førend den virkelig indtraf. Denne Spaadom findes i hans Citizen of the world T. 1 S. 217, og lyder saaledes: "Ligesom Sverrig hemmeligen nærmer sig Despotismen *), saaledes forsvare de Franske uformærkt deres Frihed. Naar jeg betænker at Parlamenterne (hvis Lemmer ene skabes af Hoffet, hvis Præsidenter kun kunne handle efter umiddelbare Ordrer), drifte sig endog kun at omtale Rettigheder og Frihed, skjønt de hidtil have modtaget Tronens Forskrifter med blind Lydighed, naar jeg betænker alt dette, kan jeg ikke undlade at troe, at Frihedens

*) Man maa ikke glemme den Periode og det Land, Goldsmith skrev i. Anm.

Genius under en Forklædning har listet sig ind i dette Kongerige. Dersom kun tre svage Monarker følge der umiddelbar efter hinanden paa Tronen, vil Masken lægges til Side, og Landet virkeligen blive fri igjen."

Den bekjendte Grevinde Lichtenau, den sidst afdøde Konge af Preussens Maitresse, lever i denne Tid i Breslau. Hun boer tilleie i et smukt Huus i Olauer-Forstaden, men i Sammenligning med hendes fordums Palaier i Berlin og Charlottenburg er dette kun en Hytte. Hun eier endnu skjønne Malerier og Kobberstykker, Juveler og meget af sit Sølvtøi, saare skjønne Meubler, og meget prægtigt Bordlinned. Men hun er endnu indviklet i vidtløftige Processer; taber hun dem, saa beholder hun ikke andet tilovers, end hendes aarlige 4000 Rdlr. Hun besidder store selskabelige Talenter, men hendes pludselige Fald har gjort hende folkesky, og hun lever kun i sin huuslige Kreds. Hun føler sig aldrig mere fornærmet end naar nogen lader sig forlyde med, at hun skal have bragt mange Skatter til Side, og naar hun mærker, at hun maa betale mere, fordi hun er Grevinde Lichtenau. Dette bringer hende sædvanlig i heftig Affect.

En yndet Skotske Tidende fortæller følgende rørende Begivenhed. Den 23 Febr. 1805 vilde et Pigebarn paa 10 Aar gaae med sin syv Aars Broder tilbage fra Dalen Glendaruel over Bjergene ved Strathlachlan til hendes Forældre i Maclachan Park. De vare ikke komne ret langt, da det begyndte at snee. Det vedblev næsten uden Ophør at snee i to Dage og Nætter. Det varede ikke længe og Veien over Bjergene var bedækket med Snee; Børnene fore vild, og i Skumringen reiste der sig en Storm, som sammenblæste Sneen paa visse Steder i høie Bunker. Den lille Dreng var nu saa træt, at han ikke kunde komme afsted mere. Begge lagde sig ned, og Søstren anvendte alt mueligt, for at beskytte Drengen mod Kulde og Storm. Da det gryede af Dagen, vakte hun Drengen og tilholdte ham at fortsætte Veien. De vandrede hele Dagen omkring paa Bjergene, uden at komme paa den rette Vei; den Lille faldt ofte af Hunger og Træthed ganske mat omkuld; Pigebarnet kunde kun med største Møie holde ham vaagen. Der var ikke kommen Søvn i hendes Øine i tre Dage og

to Nætter, som de begge tilbragte i denne ynkelige Forfatning; Søstren fortæller, at hun bestandig har grædt og anraabt Himlen om Hjelp. Den paafølgende Nat lagde de sig atter under fri Himmel. Den tredie Dag vare begge saa kraftesløse, at de hverken formaaede at bevæge sig eller raabe. Engang blev den lille Pige i nogen Frastand een af sine voxne Sødskende vaer, men hun manglede Kræfter til at reise sig op eller kalde paa nogen. Saaledes forløb næsten den hele Dag. Henved hundrede Mand fra Strathlachan vandrede omkring paa Bjergene, for at opsøge Børnene, men Sneen laae saa høit, at det var en reen Slumpelykke, der førte een af Mændene hen paa det Sted, hvor de laae. Den lille Pige havde en Skinke at bære; Drengen bad hende ofte indstændig om at bide deri, men hun lod ham ikke røre derved, og gav ham Lyng, som de begge tyggede paa. Pigen bar den hele Tid en Hund om Halsen, som efter hendes Formening, om Natten havde holdt hende og hendes Broder i Live, da den fuldkommen bedækkede deres Hals og Bryst. Man vilde troe, at de ei havde sovet den hele Tid, men Pigebarnet forsikkrede, at hun ikke kunde lukke et Øie i, fordi hun befrygtede, at Hunden skulde fortære Skinken. Efter nogle Dages Forløb vare Børnene fuldkommen friske igjen.

I en eneste Gade ved Bonton le moor i Engelland vare for ikke længe siden 25 Fruentimmer paa eengang frugtsommelige. To af samme, som boede i eet Huus sammen, fødte to Drengebørn, men det skede i saadan en Ruf, at Accoucheuren neppe havde forløst den ene, førend han blev kaldet til den anden. Begge Børnene bleve i denne Forvirring lagte i een Seng, og man kunde derfor strax derpaa ikke skjelne, hvilket Barn der tilhørte hver af Mødrene. Ingen kjendte sit, og enhver af dem vilde have det smukkeste.

Mad. Schawle Ferre, en fornem Dame i London havde budet et stort Aftenselskab til sig, og alle Gjesterne vare ankomne, da der blev banket to Gange stærkt paa Porten. Huushovmesteren lukkede hurtig op, men istedet for en Vogn forefandt han en liden Kurv, hvori der laae et Barn paa omtrent fem Maaneder. Mad. Schawle Ferre, som er en Dame af bekjendt Godmodighed, gav Barnet strax gode Klæder istedetfor de Pjalter, det havde paa. Hendes Kammerpige maatte give det Mad,

og lægge det i sin Seng. Den ædle Kone vil lade det opdrage i sit Huus som sit eget Barn.

Moniteuren beretter fra forskjellige Steder en sørgelig Begivenhed. Den anden Engelske Expedition, som afgik fra Dünerne d. 10 Dec. f. A., er i en stærk Storm næsten bleven ganske ødelagt. Adskillige Skibe ere strandede paa den Franske Kyst; andre ere total forliste. Kun to af dem ere hidtil blevne reddede. Briggen Jenny paa 100 Tønder havde 112 Soldater, 12 Fruentimmer og 6 Børn ombord, og Equipagen bestod af 12 Mand; Transportskibet Ariane, paa 400 Tønder og 16 Canoner, havde 1 Oberst, 1 Oberstlieutenant, 11 Officierer, 300 Soldater, 20 Fruentimmer og 12 Børn ombord. Briggen blev tagen ved Gravelines og Ariane ved Calais. Paa det sidste Sted saae man Briggen Atlante paa 340 Tønder og 12 Canoner, med 28 Cavallerister, 34 Heste og 12 Mand Besætning, synke. 12 Matroser havde reddet sig i en Barke, og raabte om Hjelp, men Fartøiet sank og kun 2 Matroser bleve reddede. Et andet Skib paa 500 Canoner forliste ligeledes ved Calais. Krigsfangernes Udsagn er uovereenstemmende, men de stemme dog alle overeens i, at de Tropper, der vare ombord paa alle disse Fartøier, beløb sig til 8 à 10,000 Mand, og Skibenes Tal til 80 à 100; at de vare escorterede af forskjellige Corvetter, 3 Fregatter og 1 Krigsskib paa 50 Canoner, og at en stor Deel Handelsskibe vare medfulgte under deres Convoy. Man formoder, at mange flere af disse Skibe ere strandede paa den Hollandske Kyst. De sidste Engelske Tidender melde ogsaa adskilligt angaaende denne Begivenhed, men ikke saa detailleret som Moniteuren. — Ogsaa et Dansk Skib skal være forlist ved de Franske Kyster.

Den med Posten ankomne Engelske Tidende gaaer til d. 23 Dec. og melder blandt andet følgende: til den Medaille, som Boulton præger for de Krigere, der have deeltaget i Slaget ved Trafalgar, anvendes 3000 Pund. — Skibet Aurora med 250 Marinere og 200 andre Tropper er forlist. — Capitain J. R. Waltson, Commandant over Fæstningen Tavnsend i Irland, har paa egen Bekostning ladet oprette paa Pynten af en Klippe, hvorfra der er Udsigt til Land- og Søsiden, en gothisk Støtte, som et Hædersminde for Lord Nelson.

Han har selv lagt Grundstenen dertil i mange Tilskueres Overværelse. — Da Keiser Alexander for ikke længe siden var i Dresden, viste man ham foruden den af Peter den Store dreiede Kande, et Uhr, et Sværd og et Par Sporer, som denne i Warschau havde tilbyttet sig af Kongen af Polen, som et Segl paa deres Venskab. — Keiser Alexanders sædvanlige Klædedragt er: en mørkegrøn Uniform uden Rabatter med rød Krave og to Epauletter, som han bærer tæt tilknappet, et guult og rødt Skjærf, en Preussisk Hat med en stor sort Fjer i, Støvler og Sporer. — Da de Preussiske Tropper skulde rykke ud af Berlin, og den gamle 82 Aars General Møllendorf passerede forbi Kongen med sit Regiment, sagde denne til ham: jeg ønskede hellere at De blev hjemme og nød den Hvile, som De ved Deres virksomme Liv har gjort Dem saa fortjent til. Men De vil nu engang det Modsatte. Oldingen svarede: "Deres Majestæt kan ikke bevise mig nogen større Naade end at lade mig følge med Armeen. Min Alder hindrer mig ikke heri; og jeg vil endog forynges der. Finder jeg min Død i Krigen, saa er det langt bedre for mig end paa Sygeleiet." Kongen rakte ham stiltiende Haanden, og Tilskuerne bevægedes indtil Taarer.

Churførsten af Bayern har nu taget Rigsstaden Augsburg og Førstendømmet Eichstädt i Besiddelse. Han skal tillige have de Voralburgiske Lande og Lindau, og efterat han saaledes har faaet sine Lande forøget, skal han d. 6 d. M. krones til Konge af Schwaben. Hele Schwaben og Franken forestaaer saaledes en heel Omskabelse. — Fra Krigsskuepladsen meldes at Erkehertug Carl staaer med en velorganiseret Armee paa 80—90,000 Mand ved Oedenburg og har sit Hovedqvarteer i Stein am Anger. — Grev Haugewitz er kommen tilbage til Berlin, men Resultatet af hans Sendelse er endnu en Gaade. — I Wien har man gjort et tvunget Laan for at underholde de Franske Tropper, og hos Handelsstanden er der desuden allerede gjort et Laan paa 1 Mill. Wiens Sygehuus er opfyldt med 14,000 Saarede, og dens Besætning skal forøges til 24,000 Mand.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 25.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 7 Januarii, 1806.

Dannemark i Aaret 1806.

Een af det attende Aarhundredes største Tænkere har sagt: "Dersom det havde staaet til "mig, at vælge mig et Fædreneland, saa havde "jeg valgt et Land, der ved en heldig Mangel "paa Vælde afholdtes fra vild Erobringssyge, "og ved en endnu heldigere Beliggenhed var be"friet fra al Frygt, at vorde erobret af nogen "anden Stat: et frit Land, omringet af for"skjellige Folkeslag, hvis Fordeel fordrede, ikke "at erobre det, og hvor enhver især fandt det "fordeelagtigt, at hindre de andre fra at gjøre "det, kort, et Land, der ikke behøvede at frygte "for sine Naboers Ærgjerrighed, men som end"og i Nødens Dage kunde stole paa deres Bi"stand?" Mon Rousseau, hvis han i vore Dage havde levet i vort Fædreneland, ikke havde sagt med Digteren, "der Hjertet glemmer hvor det fødtes og vælger Dannemark til sit Hjem?" Mon han ikke der havde fundet Originalen til det Ideal, som hans Phantasie her saa skjønt udmalede? Derom tvivler vel neppe nogen, der med et skjønsomt Hjerte føler de Fortrin, vort Fædreneland i dette Øieblik nyder, fremfor saa mange andre Folkeslag.

Forfatteren af disse Linier agter her ikke at levere nogen hykkelsk Lovtale over vor Forfatning. Der er nok, der indtil Væmmelse have ødslet med deres Virak, rost hvad de burde lastet, tiet hvor de med anstændig Frimodighed burde have talet, og derved mere skadet end gavnet den gode Sag. Hans Hensigt er det, ved en passende Sammenligning, at gjøre sine Medborgere opmærksomme paa, hvor meget den Regjering, vi leve under, er berettiget til at fordre vor Taknemmelighed.

Kun ved at see ovenfra nedad er man istand til at føle, hvor høit man staaer; kun ved at see ned paa dem, der paa Lykkens Trin staae under os, formaae vi at sætte tilbørlig Priis paa vor egen Lykke. Saaledes er det

med det enkelte Menneske, og saaledes er det ogsaa med hele Stater.

Kaste vi et Blik paa Dannemarks Forfatning i de sidste ti Aar, saa finde vi overalt Spor til Forbedringer, overalt Fremskridt til Cultur, Oplysning og Nationalheld. Ingen Green af Statsforfatningen er undgaaet Regjeringens Opmærksomhed. Fra Africa's Kyst indtil det fjerneste Norden har man ikke savnet dens Opmærksomhed og utrættelige Aarvaagenhed. Negerens Lænker ere brudte, den skjændige Menneskehandel afskaffet, Lehnsvæsenets gothiske Jernbygning tildeels omstyrtet, og stavnbundne Trælle forvandlede til frie Selveiere, skadelige Forrettigheder ophævede og trykkende Haandværksskikke afskaffede. Hvo kan opregne her alle de skjønne og til Almeenheld sigtende Foranstaltninger, som det sidste Decennium er saa rigt paa? Den, som negter alt dette, er døv for Sandhedens Stemme, og fortjener ikke at kaldes Dansk Borger.

Vende vi vore Øine bort fra Dannemark og overskue Alt hvad der i samme Tidspunct er indtruffet i andre Lande, hvilke rædsomme Optrin møde vi da ikke? I Frankrige see vi een under svage Regenter udsuet og fortvivlet Nation omstyrte een af Europa's ældste Troner, og begrave under dens Ruiner alt hvad der er Menneskeheden helligt; vi see fem og tyve Millioner kjæmpe som Rasende og udøse Strømme af Menneskeblod for et Skyggebillede, som kaldes Frihed og Lighed; vi see Ludvig den Femtendes Sønnesøn og Maria Therese's Datter føres paa en Bøddelkarre til Retterstedet; vi see Tigere under Skikkelse af Mennesker, i Republikens og Frihedens Navn spille Bold med den stolteste Nations Lykke, Liv og Eiendom.

Kaste vi derpaa et Blik paa Tydskland, hvilke rædsomme Optrin møde os ikke der? Hundrede Førster af forskjellig Magt og forskjellig Interesse væbne og opoffre Mennesker i Tusindetal for at fælde et Uhyre, der under Navn af Frihed og Lighed fødtes i Frankrige, og hvis videre Udbredelse man med saa store Opoffrelser vilde standse, skjønt man let kunde forudsee, at det ikke vilde leve længe; vi see hele Landes bedste Kræfter bortødsles i unyttige Krige, og Mennesker uden Tal opoffres for Statsinteresse; vi see hele Stæder gaae op i Røg, hele Landstrækninger ødelægges af Fienders og Venners Haand; kort, vi see, det uhyre Tydske Statslegeme opløses, forstyrres og ødelægges. Under alle disse Rædselsoptrin paa Fastlandet er det stolte Britannien indviklet i en evigvarende Sø- og Landkrig. Alle dets kostbare Skatter fra begge Indierne offres paa Krigsgudens Altar; alle dets store Erobringer formaae ikke at formindske dets Nationalgjeld.

Medens Krigsluen og en urigtig beregnet Statskonst saaledes ødelægger de skjønneste Dele af Europa, nyder Dannemarks Indbyggere, under vise Loves Beskyttelse, den sømmelige Borgerfrihed, som en Stat kan tilstede, naar det Heles Vel skal kunne bestaae. Fra Fredens

trygge Bolig kunne vi medynksomt see ned paa de saakaldte forfinede Nationer, der saa ofte lade haant om vor Cultur, uagtet de selv ikke give Hunnerne, Alemannerne og andre af Oldtidens Barbarer noget efter i at dræbe og forfølge hinanden.

Der gives mange, som af en medfødt Dadlesyge, alle disse Fortrin uagtede, have meget at udsætte paa vor Forfatning, og Trykkefrihedens Indskrænkelse tjener i Almindelighed til Vehikel for deres ubillige Klager. Men i hvilket Land i Verden nyder man i dette Øieblik en mere uindskrænket Trykkefrihed end i Dannemark? Hvilken Regjering ynder mere anstændig Sandhed end netop den Danske? Siden den sidste Trykkeanordnings Bekjendtgjørelse, — altsaa i et Tidsrum af syv Aar, — er neppe en eneste Forfatter bleven straffet for egentlige Forbrydelser mod den nuværende Regjering. Man indvende ikke, at der kun ere udkommet faa frimodige Skrivter. Mængden gjør her intet til Sagen. Men at der er blevet udgivet og endnu i dette Øieblik udgives ligesaa mange anstændig frimodige Skrivter som i den meest uindskrænkede Skrivefriheds Periode, det vil enhver, der kun nogenlunde kjender vor nyere Litteratur, indrømme. Vi have ikke færre frimodige Skribenter, fordi vi have færre egentlige frække.

Tribunaler for Sædeligheden.

Aldrig har nogen Stad trængt mere til en Diogenes i sin Tønde end netop Kjøbenhavn.

Hvormeget vilde Sæderne ikke vinde, naar det blev en saadan Cyniker tilladt, paa en sømmelig Maade, offentligen at foreholde denne Hovedstads Indbyggere deres Daarligheder og Vildfarelser? Romerne have havt moralske Censorer, der vaagede over de offentlige Sæder. Vor Tidsalder lader sig nøie med at straffe. Men hvor svage ere ikke stundom Straffelovene? Formaae de vel at indskrænke Yppigheden, at forbedre Børneopdragelsen, og at forekomme den blandt Ungdommen nu saa overhaandtagende Kaadhed og Ødselhed? Saavidt strækker sig ikke deres Virkekraft. De kunne straffe Tyven naar han stjeler, var det end kun for otte Skilling, men ikke den Ødeland, der nedbryder sin Sundhed, ødelægger sine Forældre, og bereder sit Afkoms physiske Fordærvelse ved et udsvævende og liderligt Levned; ikke den Flane, der i Tumlen af usle Glæder glemmer at hun engang skal vorde Moder. Nei, saa langt rækker ikke Lovenes straffende Arm.

Hvormange Familier gjøres ikke ulykkelige ved det eneste Ord: Moro? Hvilken Hær af Laster leder det ikke til? Børn paa fire Aar tale jo allerede om at more sig. At more sig og at ruinere sig ere i Kjøbenhavn næsten eenstydige Ord, og finder man dem ikke hos Sporon, saa beviser det ikke andet end hans Tidsalder var sædeligere end vor.

I London er der for ikke længe siden opstaaet et Selskab, der har paataget sig at vaage over Sædeligheden og bidrage sit til at standse

de Laster, som Lovene ikke kunne straffe. Men saadant et Selskab lader sig kun tænke i en Stad som London og hos et Folk som Engellænderne. I hvert andet Land vilde man betragte det med et haanligt Smil, og søge at dræbe det i Fødselen.

Skuespillet, som kunde bidrage til at være en Skole for Sædeligheden, forfeiler i vore Dage ikke allene ganske sin Hensigt, men synes endog at arbeide mod sit eget Maal. Tydskland og Dannemark oversvømmes med alle mulige Middelmaadigheder fra det frivole Paris: denne Sædeligheds moralske Grav. Det er ikke mere Lasterne, der revses paa Skuepladsen, det er Konsten at besnære Uskyldigheden og bedrage sine Forældre og Formyndere, som man i sit hele Omfang kan lære af alle de Franske Bagateller, der ere vort Theaters Arvelod. Vi have ikke en eneste ægte Dansk satirisk Skribent, der kan revse fædrenelandske Daarligheder og Feil. Det er i det Høieste fremmede Daarligheder som fremstilles paa vor Skueplads, og som ofte først blive nationale hos os, efterat man har lært dem. Det vilde være ufornuftigt, at tillægge sit Fædrenelands naturlige Frembringelser, af utidig Nationalkjerlighed, Fortrin, som de ikke besidde. Naar nogen paastaaer at Færøiske Steenkul ere bedre end de Engelske, saa paastaaer han en Ting, om hvis Urimelighed enhver kan overtyde sig. Det er desuden ingen Vanære for os, at Naturen har skjenket Skotland bedre Steenkulsgruber end Færøerne. Men naar nogen derimod paastaaer, at vi ere nødte til at hente alle dramatiske litteraire

Producter fra Frankrige og Tydskland ligesom vi maae hente vore Steenkul fra Engelland, saa er denne Paastand ikke mindre urimelig. Endog Abdera har jo frembragt en Demokrit, og Dannemark skulle mangle Danske Originalskribenter? Nei, vi have havt en Holberg, og have endnu i de senere Tider havt i Gulddaasens Forfatter en dramatisk Skribent, der kunde blevet en anden Holberg, dersom han havde fortsat den saa heldig begyndte Bane; vi have havt en Samsøe, hvis første Stykke var, om just ikke et Mesterstykke, som man har udraabt det for, saa dog et Arbeide, der opvækker billig Harme over, at en Mand, der var skabt til saa stor en dramatisk Skribent, skulde henslide sine bedste og kraftigste Dage, hvori han kunde have frembragt saa meget Godt, som Informator. Men det er nu eengang Skik hos os, at vi søge hos andre, hvad vi uden Møie kunne finde hos os selv. Man laster den, der er upatriotisk nok til at benytte sig af udenlandske Fabricata, som indenlands kunne faaes ligesaa gode, og vor hele dramatiske Litteratur bestaaer næsten ikke af andet end udenlandske Fabrikvarer. Vort Publicum beraaber sig ideligen paa, at vi have saa stor Mangel paa Danske Originaler, men det forekommer mig som om man vilde lægge et Menneske et Knævel i Munden, og spørge: "hvorfor taler du ikke?"

Saaledes er da et af Sædelighedens første Tribunaler i visse Henseender saa godt som tabt for os.

Satiriske Skribenter, der kunne bidrage til at forædle Sæderne, trives aldrig i vor Litteraturs Clima. Mange Mennesker ere saa vant til det Grove og Pøbelagtige, at de ganske have tabt al Sands for den finere Satire. Man morer sig ogsaa kun ved at see Feil, som man troer sig fri for, og man fordømmer den, der viser os vore egne Daarligheder i et tro Speil. Enhver, som føler Kald til at sige sine Medmennesker gavnlige Sandheder paa en satirisk Maade, tier, fordi Sandheden i vore Dage er en nogen Figur, som ikke synes at kunne taale vor Himmelegn, og fordi man i vore Dage vinder mere ved at hykle end ved at sige Sandhed. Paa denne Maade opstaaer der da nogle satiriske Ulng, som ere saa uskyldige, at de i egentlig Forstand ikke fornærme nogen Dødelig, fordi de revse Laster, som enten aldrig have existeret uden i deres Forfatteres egen Hjerne, eller ivre mod Misbrug, som aldrig have fundet Sted.

Meget kunde Sædeligheden vinde, dersom et Selskab forenede sig om at sætte alle de nu til dags næsten rustne Drivefjere i Bevægelse, som kunne forekomme Lasternes Udbredelse og bidrage til at forfine Sæderne. Et saadant Selskab maatte fornemmelig søge at opmuntre og understøtte gode moralsk-satiriske Skribenter og befordre deres Arbeider til Trykken; det burde udgive Bøger, hvori alle Bedragerier, som nedrigsindede Handlende gjøre sig skyldige i, og alle de Snarer, som stilles for Uskyldigheden, vises i deres rette Lys. Det burde uddele Belønninger for retskafne og ædle

Handlinger; opsøge den i Løndom sukkende Uskyldighed og bortrive den Masque, som Skurken og Bedrageren skjule sig under. Et saadant Selskab kunde stifte uendelig meget Godt og erhværve sig udødelige Fortjenester af Nutiden og Efterslægten.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Løverdags Aften blev Arveprinds Frederiks Liig ført til Roeskilde med stor Høitidelighed. Kl. 5 samledes Borgerskabet, det borgerlige Artillerie, Brandcorpset, Kongens Livjægere, Soldaterne og hele Holmensmagt, som skulde paradere i alle de Gader, Liget passerede. Veiret var smukt, og bidrog meget til at forherlige Høitideligheden. Paa Amalienborgpladsen stod Livgarden til Hest og til Fods. Hele Pladsen var oplyst med brændende Begkrandse, som udbredte den skjønneste Belysning over Palaierne og Frederik den Femtes Statue. Paa hver Side af Indgangen til Pladsen holdt Ryttere, der vaagede over, at ingen Uvedkommende nærmede sig samme. Fra Collonnaden imellem Palaierne ned ad Amaliegaden, over St. Annepladsen og i Bredgaden indtil Kongens Nytorv var Holmens Magt posteret. Haandværksstokken, som havde sin Fane i Spidsen, paraderede med forskjellig Slags Værktøi, som Øxer, Sauge, Borer ꝛc., efter enhvers Forretning. Endog Holmens Telegraphister vare her med deres Kikkerter. Matroserne havde Pigger. — Paa Kongens Nytorv stod Danske og Norske Livregiment; paa Østergaden en Division borgerligt Infanterie; paa Nyamagertorv Marinere og paa Gammelamagertorv det borgerlige Artillerie; i Vimmelskaftet og Nygaden en Division borgerligt Infanterie; paa Gammeltorv, paa høire Side Kongens Livjægere og paa venstre Marinere; i Frederiksberggaden en Division borgerligt Infanterie og Brandcorpset. Kl. 4½ blev Vesterports Vagt forstærket med en Capitains- og Ravelinen med en Lieutenantsvagt. Vesterport var meget smukt illumineret med couleurte Lamper, og paa Gammeltorv var anbragt 8 smag-

fulde Træ-Lygtestøtter, malede som Marmor, hver med 3 Lygter. Alle de Gader og Pladse, Processionen skulde passere, vare illuminerede. I Bispegaarden, som ogsaa var illumineret, saae man i et Fag Vinduer en transperant Decoration, som forestillede Religionen, der stod nedbøiet lige for en Helt og græd; oven over læstes: Frederik: neden under: Religionens Dyrker: Fædrenelandets Ven. I Nyhavn ved Sandkisten laae to Kongebaade, hvis Takkelage var behængt med Lygter, hvilket frembragte en herlig Virkning paa den store Plads, som overalt tindrede af Lys. Kl. 9½, efterat de Herrer, som hørte til Ligfølget, vare blevne beværtede paa Palaiet, aabnedes Toget; i det samme gjordes militaire Honneurs og begyndtes en Sørgemusik. En Escorte af Livgarden til Hest med 2 Trompetere, aabnede Toget, som fulgte i følgende Orden: 9 Majorer af Landetaten og 9 Capitainer af Søetaten, som havde baaret Liget, to og to til Hest; 4 Oberster af Landetaten og 4 Commandeurer af Søetaten, som havde baaret Himlen over Liget, ligeledes til Hest. Ved Siden af dem gik der Tjenere med hvide Voxfakler; 3 Kongel. Stadsegvipager, hvori Oberst Sames med Elephantordenen paa en rød Fløiels Pude, Oberst Beck med Seraphinerordenen og Commandeur Fischer med Commandostaven; Kammerherre og Marchal Blücher, ganske sort klædt, til Hest, med Marchalstaven i Haanden; Ligvognen med det høie Lig; 4 Kammerjunkere bare Ligklædet, 8 Capitainer af Landetaten og 8 Capitain-Lieutenanter af Søetaten førte Hestene for Ligvognen; 12 Drabantofficierer paa hver Side af samme; 20 sortklædte Pager og 30 Lakeier med Fakler; Overhofmarchallen til Hest, ganske sort klædt, ledsaget af nogle tredive Cavalierer til Hest, hvoraf hver havde to Tjenere foran sig med Fakler; H. M. Kongens Stadsegvipage (nemlig Indtogsvognen); H. K. H. Kronprindsens og Kronprindsessens; D. H. Prindserne Christian og Ferdinand med en Kammerherre og Kammerjunker ved Siderne; H. K. H. Hertuginden af Augustenborgs Stadsegvipage; D. H. Prindsesserne Julianes og Charlottes; H. Høif. D. Hertugen af Augustenborg, ved Siden red høisammes Kammerherre. Ved Siden af alle disse Eqvipager fulgte

Staldkarle med Fakler; H. D. Hertugen af Würtembergs Eqvipage med Lakeier og Staldfolk, som bare Fakler; Geheimeraaderne Schimmelmann, Reventlau, Rosenkrone, Moltke. Ved Siden af Vognene gik Lakeier med Fakler. Processionen sluttedes med en Escorte af Garden til Hest. — Da det høie Liig var kommet paa Østergade, affyrede begge Kongebaadene i Nyhavn 27 Minutskud, og da det var passeret Støtten udenfor Vesterport, blev der fyret 9 Minutskud fra Fæstningen, og derpaa 27 Minutskud fra Skydebanen. — Klokkerne i Stadens Kirker begyndte at ringe Kl. 8, og Sangværket at spille Kl. 9, hvilket vedblev til Kl. 11½, da Toget ganske var ophørt i Runddelen af Fridrichsbergallee. — Om Morgenen blev der givet en Dejeuné paa Palaiet i Roeskilde for hele Ligfølget. Kl. 9½ gik hele Følget Liget i Møde udenfor Roeskilde, hvor Processionen blev ordnet. Den ankom derpaa til Roeskilde By i samme Orden som i Kjøbenhavn. Liget blev nu baaret ind i Kirken til Capellet under en Fløiels Himmel, og der blev affjunget en Cantate. Efter at første Afdeling var affjunget, holdt H. H. Hr. Biskop Balle en passende Tale. Byens Borgere, sort klædte, paraderede paa Torvet; de havde sorte Bandalerer med hvide Kanter, og sorte og hvide Cocarder paa Hattene. Ved Kirken paraderede det borgerlige Jægercorps. Der var sammenstimlet saa mange Bønder fra hele Omegnen, som alle strømmede ind i Kirken, at Jægerne maatte paradere i samme, for at holde den tilbørlige Orden. — Kl. 1 var hele Høitideligheden forbi, og derpaa blev hele Ligfølget beværtet med et Middagsmaaltid paa Palaiet i Roeskilde.

For i Holsteen at formindske Indqvarteringen hos nogle Bønder, der finde deres Gaarde stærkt belagte, er det Fyenske Drag. Reg. lagt til Ekernförde og Omegnen, det Jydske lette Drag. Reg. lagt videre udaf hinanden, det ridende Artillerie i Rendsborg forlægges i Omegnen og nogle Districter i Nærheden af Canalen. — De Danske Feldtpræster skulle om Søndagen præke saa ofte, at hver Soldat hver 14de Dag kan faae en Præken at høre. Een bliver i Kiel; ogsaa udvides Cantonnementsqvartererne for det Holsteenske og Prinds Frederiks Regiment.

Hr. Doctor og Biskop Hansen lader bekjendtgjøre i Anledning af den brandlidte Degn Hr. H. H. Petersens offentlige Anmodning om Understøttelse, at hans Ansøgning, som strax efter det indtrufne Uheld blev af Hans Høiærværdighed forelagt Stiftets Geistlighed, allerede af nogle er fyldestgjort, og vist af dem alle, efter Omstændigheder og Evne, vil blive tagen i Betragtning.

En Mand lader bekjendtgjøre i Berlingsavisen at man ved at visitere en mistænkelig Persons Støvle har fundet i samme: et Blaarlærredslagen og et Meerskumspibehoved. Det maa have været et Par Kjæmpestøvler.

I Nachskou er d. 2 Nov. fundet under et Mæskekar et Cadaver af et Foster, "hvortil," efter Bygfogdens egne Ord, "Gjerningsmanden hidtil ikke har været at opdage."

I Odensee betragtes det som et sandt Naturunder, at en Galease kom Juleaften seilende op af Canalen i fuldkommen aabent Vand. Men det samme Vidunder er man endnu i Dag d. 6 Januarii Vidne til paa Kjøbenhavns Toldbod. Man sporer her næsten aldeles intet til Vinteren.

I Kjøbenhavn er en velklædt, men ikke veltænkende Mand ved høilys Dag gaaet med to Arbeidsfolk og en Bærebør ind i Gaarden No. 162 paa Kongens Nytorv, op paa Loftet, og borttaget 20 Egevinduesrammer med 6 à 8 Glasruder i hver, uden at tale med Eieren eller hans Folk.

I Sibberkloster Kirke er Natten d. 11 Dec. skeet Indbrud, og af de Fattiges Blok bortstjaalet 40 Rdlr.

I de Norske Tidender læses: Tanker foranledigede af Fredens Erobring ved Austerlitz paa Napoleons Kroningsdag.

Toi, qui franchis tous l'obstacles
Qui fus Vainqueur en tous lieu!
Dis nous, apres tant de miracles
N'et-tu qu'un homme, ou bien un Dieu! *)

Christansfeldt har to Hovedgader, som ere brede og snorlige og paa begge Sider beplantede med Træer i lige stor Afstand fra hinanden. Rummelighed og Nethed udmærker alle Bygningerne. Man kan komme langt op i Byen, førend man seer noget Menneske paa Gaden eller i de speilklare Vinduer. I Gjestgivergaarden rummes ofte om Sommeren 150 Mennesker. Andagtshuset ligger midt i Byen paa en fri, med Blomster og Grønt pryder Plads, som har et kostbart Springvand. Andagten er meget simpel. Præsten oplæser f. Ex. en mærkværdig Hernnhutters Levned, og Tilhørerne synge under Orgelværkets Accompagnement og med dæmpet Stemme et Vers. I Brødrehuset findes 150 ugivte Mandfolk i 12 forskjellige Værelser; de forfærdige de ypperligste Arbeider. I Søstrehuset findes 200 ugivte Fruentimmer, som sye, brodere, tegne, væve Baand, Kniplinger, Silkestoffer &c. I hver af disse Stiftelser have Medlemmerne fælles Spise og Sovesal. De betale af deres Formue eller Fortjenester, og blive der indtil de givte sig. Begge Stiftelserne ere overordentlig store, og de mangfoldige Værelser saaledes indrettede, at man ikke kan komme fra det ene ind i det andet. — I Drengeskolen undervises, foruden Byens Drengebørn, som ellers ere hos deres Forældre, mangfoldige Elever fra andre Steder og Lande. Disse kaldes Pensionister. De høre hjemme i Stiftelsen, og enhver af dem betaler 70 Rdlr. Skolen er deelt i 6 Classer, hvoraf hver har sit Arbeidsværelse, og sin Lærer. Hver Lærer spiser og sover hos sine Børn. Der undervises i alle Ting, men Musik er Hovedfaget, fordi Instrumentalmusik er nødvendig ved Brødremenighedens Gudsdyrkelse. Pigeskolens Indretning er omtrent den samme, undtagen at Underviisningen skeer ved Fruentimmer. — Her er ogsaa et Enkehuus, som skal være den største og prægtigste offentlige Bygning. — Herrenhuternes Begravelsessted er udenfor Byen, og saa stort, at et Liig kan staae urørt indtil det er opløst. Pladsen er deelt i 4 Qvarterer for Mænd, Qvinder, og Ugivte af begge Kjøn. Mellem hvert Qvarteer findes brede med Træer beplantede Gange, som tjene til Promenader for de Levende. Over hver Grav lægges en Steen, som ikke har nogen anden Paaskrivt end den Hensovedes Navn og Alder. Ligefor Indgangen seer man et lyst og bueformigt Tempel med Overskrivt: "Christus ist die Auferstehung und das Leben."

*) Du, som overvinder alle Hindringer, som seirede overalt hvor du kom. Siig os, efter saa mange Vidunder, er du kun et Menneske, eller en Gud?

I de Døvstummes Institut i Kiel findes nu 16 døvstumme Børn. De ere alle barnlig glade, men eet af dem skal ved visse Yttringer, nemlig: "Gud er god imod alle," eller "Mennesket bør være glad og vel til Mode her paa Jorden," falde i heftig Graad. De gjøre sig forstaaelige for hverandre ved Pantominer, og forstaae deres Lærer paa samme Maade. En Pige er her ved Galvanismen kommen saavidt, at hun, naar man slaaer stærkt paa Bordet eller stamper i Gulvet, farer heftig sammen.

I Morgen Formiddag (d. 8de) Kl. 11 bliver paa Universitetets Høresal en stor Sørgehøitidelighed i Anledning af Arveprinds Frederiks Død. Hele Salen bliver beklædt med Sort, og alle Professorerne møde i sorte Klæder og Kapper. Der bliver afsjunget en Cantate af D. Frankenau med Musik af Capelmester Kuntzen, ved Theatrets Sangere og Sangerinder, under Accompagnement af det Kongl. Capel. Rectoren, Hr. Prof. Hornemann, holder en passende Tale, hvori han viser den høie Afdødes Fortjenester af Videnskaberne.

Den afdøde Arveprindses Ligkiste, som var forfærdiget af Snedkermester Abo, var egentlig dobbelt. Den indvendige var af Tin og paa en konstig Maade befæstet i den ydre Trækiste.

Udenlandske Efterretninger.

Grev Haugewitz, som har havt en fire Timers Samtale med den Franske Keiser, har for sin Afreise fra Wien faaet Napoleons Portrait foræret. General Duroc ledsagede ham nogle Stationer, og Escorten til Hest var talrig. Man tvivler her ikke længere paa Freden. — Adskillige Pengevogne med 8 Heste ere allerede afgaaede til Paris.

Blandt de Italienske Hofsangere som havde den Ære at synge for Napoleon i Schönbrunn, var ogsaa Bianchi, som for nogle Aar siden lod sig høre i Kjøbenhavn.

Den Congres, som skal slutte Freden imellem Østerrige og Frankrige er forflyttet fra Brünn til Presburg, hvor Ministeren Talleyrand allerede er ankommen.

De sidst ankomne Engelske Tidender gaae til d. 27 Dec. De indeholde blandt andet følgende: Lord Nelsons Testamente; i dette testamenterer

han de Fattige i sin Fødeegn 100 Pund. Lady Hamilton sin Demantsstjerne, som et Venskabstegn, og det Sølvbæger, hun havde foræret ham; dernæst en Sum af 2000 Pd. og 200 Pd. i aarlige Renter af Hertugdømmet Bronte; sin Broder W. M. Nelson, den Gulddaase, Staden London havde foræret ham, og den Guldkaarde, som han havde faaet af de Capitainer, der fægtede med ham ved Nilen; sin ene Søster den Kaarde, Staden London havde foræret ham, og den anden det Sølvbæger, det Tyrkiske Compagnie havde præsenteret ham; sin Ven, Capit. Hardy, alle sine Telescoper og Søkikkerter, samt 100 Pd.; hver af sine Executorer 100 Pd.; sin Broder, W. Hasleywood, alle Indkomster af sine faste Eiendomme. — Afgivterne af Nelsons hele Eiendom, efter Testamentet, beløbe sig allene til 30,000 Pund. Hans Liig ligger i tre Kister, hvoraf den første er af Almetræ, den mellemste af Bly og den tredie af Alm. Da hans Liig ankom til Greenwich, var Kisten indsvøbt i Flaget af Admiralskibet Victory, hvis levnede Mandskab bar ham ind i Hospitalet. Ved hans Bisættelse skulle alle de Nationers Flag, som han har erobret, hefæstes ved et Kabeltoug, som er fastgjort ved Taarnet af St. Paul's Kirke. Paa Spidsen af Taarnet skal det Engelske Flag veie som et Seierstegn, og ved et vist Signal tages ned og lægges i Nelsons Grav. — Den Americanske Brig Franklin er paa sin Reise fra Gibralter, ved Madera stødt paa en Engelsk Flaade, bestaaende af 160 Seilere, hvoriblandt 12 Krigsskibe, og 3 Linieskibe. Den tog Veien ad Sønden til. — Mad. Jeronimus Bonaparte, med sit Barn, og Hr. Patterson, ere ankomne til Baltimore paa en Engelsk Brig. — General Moreau agtede at bivaane Revuen i Nyyork. — Efter Americanske Tidender er Krigen imellem America og Spanien uundgaaelig. — De Engelske Tidender indeholde ligeledes Admiral Calders Krigsforhør. Krigsretten har dømt saaledes: "Admiral Calder har i Slaget d. 22 Junii ikke gjort alt hvad han formaaede i Henseende til at tage og forstyrre den Franske Flaade, men det var ikke Frygt eller Feighed, men Mangel paa Indsigt, som var Skyld deri. Han fortjener derfor en stræng Irettesættelse, som hermed gives ham."

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 26.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 11 Januarii, 1806.

Skrivelse fra en ung Pige.

Min Herre!

Tak! tusinde Gange Tak! for den Beskrivelse over Liigprocessionen, som De leverede os i sidste Numer af Deres Blad. Den kunde aldrig være nogen mere velkommen end netop mig. I Morgen bliver det fire Uger siden jeg har havt en Fod paa Gaden. Jeg sidder indspærret som en Gjeldsarrestant, og hvis jeg ikke vil udsætte mig for offentlig Tort, maa jeg endnu blive to Uger i mit Fængsel. Det er skrækkeligt, saaledes at see sig nødsaget til at hensukke de skjønneste Dage af sit Liv i en skummel Eensomhed! Vor Stuepige, Susanne, er min eneste Trøst. Dersom jeg ikke havde hende, vilde jeg være dobbelt at beklage. Hende var det, som negtede sig den Fornøielse at see Liigprocessionen, blot for at holde mig med Selskab. Ak, mit Hjerte smelter hen i Taknemmelighedstaarer, hver Gang jeg tænker paa, hvad denne eiegode Pige hidtil har gjort og endnu daglig gjør for mig! — De længes maaskee efter at erfare Aarsagen, hvorfor jeg maa holde mig inde. Kun Taalmodighed! De skal faae Alting at vide.

Min Fader, maa De vide, er just ikke nogen simpel Mand. Han er Collecteur, og ved hver Trækning kan De i Skumringen see de fornemste Folk hos ham. At han er en Mand, som er meget betroet, det kan De see deraf, at han nyligen er bleven valgt til Casserer og Revisor i vor Klub. Han har hele Klubbens Casse under Hænder, og det er ingen Spøg. Penge fortjener han som Sand; for der kommer hver Trækning en Mand hos os, som sætter 1200 Rdlr. paa No. 2, og som, imellem os sagt, har besat den saa uafladelig, at han nu er paa Veie at gaae bag af Dansen. Papa vinder mere ved ham, end han ved Lotteriet. Men hvad kan alt det nytte? Papa er lige paaholden, og jeg lige ulykkelig.

Da der nylig skulde anlægges Hofsorg, bad jeg min Fader om 20 Rdlr. til sort Taft, men see om jeg fik dem! Med en tordnende Stemme raabte han: "Du faaer ikke en Skilling! Det er ikke for dig og dine Lige at gaae i sort Taft. Du er ingen Dame. Du er en simpel Borgermands Datter, og af dig forlanger man ingen Hofsorg." — "Men, Fader!" sagde jeg: "hvor kan De dog være saa ubarmhjertig imod mig? Om det kun er Snedkerens Datter her næstved, saa har hun faaet en sort Taftes Klædning, og endnu oven i Kjøbet en sort Casimirs Frakke. Tyve Rigsdaler, bedste Fader, er jo dog kun en Bagatel!" — "Tyve Rigsdaler en Bagatel! Nei, hør mig engang til den Tøs! — Veed din Taske da ikke, at jeg maa sælge for 400 Rdlr. Lotteriesedler, at jeg maa skrive 4800 Otteskillingssedler, og 13400 Numere, førend jeg kan fortjene 20 Rdlr.? Vil I da med Djævels Magt bringe mig til Bettelstaven?" — Jeg var færdig at forgaae af Sorg. Jeg svor høit og dyrt paa, at jeg fra dette Øieblik af ikke vilde forlade Huset, saa længe som Hofsorgen ikke er forbi. Nei, jeg har min Ære alt for kjer, til at jeg saaledes skulde udsætte mig for offentlig Spot og Spee. Snedkerens Datter var nylig oppe hos mig, for at besøge mig, thi det hedder, for et Syns Skyld, at jeg er syg. Men hvordan det nu er eller ikke, saa maa hun dog have faaet Nys om, at det hænger anderledes sammen, og at jeg ikke har nogen sort Taftes Kjole

at tage paa. Det er en spidsfindig Tøs, maa De vide. "Jomfruen," sagde hun ganske spodsk: "lader dog til at være temmelig vel i Dag? Kommer De ikke i Aften i Klubben? Det bliver en deilig Concert. Vi faae en Ouverture af Euphonien, og en Arie af Simon Rosé. Efter Concerten bliver der stor Assemblee. Lieutenant ** kommer ogsaa." — Hun vedblev saaledes at drille mig, at jeg, for at befries fra hendes Spot, sagde, at jeg endnu ikke havde faaet min sorte Taftes Kjole fra Skræderen, og at den Æsel allerede havde narret mig omkring i hele otte Dage. "Ikke andet end det!" sagde Snedkermammesellen: "De kan jo tage Deres sorte Cæmbridges Kjole paa. Jeg forsikkrer Dem, der er saa mange der gaaer i Cæmbridge. Om Aftenen mærkes det desuden ikke. De veed jo nok, hvad Ordsproget siger: alle Sviin ere sorte i Mørke." — Jeg blev ganske opbragt, og svarede: "det er vel derfor at Jomfruen gaaer paa Concert i Aften?" — Den trædske Tøite vilde her ret lokke mig i Garnet, for siden i Klubben at kunne gjøre sig ret lystig over min Elendighed.

Susanne havde imidlertid udspredt over hele Byen, at jeg havde Neldefeber, og hun forstaaer galant at udsprede et saadant Spargement. Ingen Tydsk Barberer kan maale sig med hende i dette Stykke. Hendes Talent er ogsaa nødvendigt for mig i denne Tid. Jeg vilde gaae i Graven af bare Græmmelse, dersom den sande Aarsag til min Indgetogenhed blev bekjendt iblandt Folk.

Men det er endnu ikke Alt. Min Faders utidige Paaholdenhed har havt endnu langt værre Følger. Ogsaa Mama og Tante har han negtet Penge til sort Taft. Mama tog endnu samme Dag, da hendes Begjering blev hende afslaaet, hen til sin Broder, som er Fyrbøder i et af Collegierne, og Justitssecretair i Klubben. Morbroder tager sig alvorlig af Sagen, og paastaaer, at det ikke allene er en Plet paa min Moders, men endog paa hans Ære, som ikke kan aftvettes, uden ved en lovlig Skilsmisse. Der er allerede opsat en Ansøgning, hvori min Moder beder om at blive skilt fra Faer. Procuratoren i vor Gade har ogsaa forsikkret, at han nok skulde sørge for at bringe Sagen i Rigtighed. Han paastaaer: Grundene ere saa vægtige, at Skilsmisse aldrig kan negtes. Klagepuncterne beløbe sig til omtrent 25. De vigtigste ere: 1) at Faer negter Moer, hendes Søster og hendes Datter de fornødne Klæder; 2) at han aldrig vil forunde os nogen Fornøielse, og at vi i Vinter endnu ikke have været flere end sex Gange paa Comoedien og 3 Gange paa Bal. — Seer De, saadanne Grunde maae findes antagelige, om man end mødte for Tamperetten i China.

Jeg for min Part har i denne Tid ret øvet mig i Selvfornegtelse, og lært at indsee, at det er den herligste blandt alle Dyder! Den Aften, da Stadsen var, havde min Morbroder eller, rettere sagt, hans Vinduer trukket mange Fremmede hen til ham. Endog de, som han

løgger i Kakkelovnen for, og mange andre fornemme Herrer og Damer, som ellers ikke besøge Morbroder, havde den Gang været saa nedladende at aflægge Besøg hos ham, for at see Processionen. De, som ellers kaldte ham slet og ret Hans, kaldte ham den Aften Herr Hansen. Det var nu ikke andet end Hr. Hansen for og Hr. Hansen bag. Morbroder tracterede ogsaa sine Gjester meget anstændigen. Det er at sige saaledes som det anstod Hr. Hansen. Der var ogsaa mange smukke unge Fyre hos ham; der blev leget Julelege, kort sagt, der skal have været saa morsomt som man kun kan ønske sig det. Men hvad kunde alt dette nytte mig? Jeg maatte sidde og kukulure hjemme. Allermindst kunde jeg komme i et saadant Selskab i en Cæmbridge Kjole.

Folk klage nok over vore Dages Fruentimmer, men de tale intet om vore Dages Fædre — intet om de huuslige Elendigheder, som mangen en stakkels Pige maa sukke under.

Nei, de Tider, vi leve i, ere alt for fordærvede. I gamle Dage, da gjorde man mere af Fruentimmer end nuomstunder. Nu til Dags estimeres de aldeles ikke. Susanne forelæste mig nylig en Bog, hvori der fortaldes en heel Historie om en Jomfru Helena, for hvis Skyld der i hele ni Aar blev ført Krig, og det skal dog ikke være saa meget længe siden. Den Gang kunde den simpleste Pige gjøre sig Haab om, at der, inden hun vidste et Ord deraf, kom en Riddersmand i fuld Gallop, tog hende, uden hen-

des Forældres Vidende, paa sin Hest, galloperede afsted med hende og gjorde hende til Grevinde. Men kom nu! Nu sættes hele Byens Hærpaukere i Bevægelse, naar en stakkels Pige lader sig vie paa Amager. Fordum var det tugtige Piger, som Folk duelleredes for, nu er det netop omvendt.

Jeg har besluttet, aldrig at givte mig, uden at jeg kan gjøre et brillant Partie. Naar Mama først er skilt fra Papa, saa tager jeg hen til hende, og jeg skal saa godt som muligt søge at gjøre hvad der staaer i Visen:

Fryd dig ved Livet rc.

"Det er ingen Sag at blive givt, men at blive godt givt, das ist was anders" siger Susanne daglig til mig. — Snedkerens Søn har længe havt Øie paa mig. Men ikke at tale om, at han kun er en Snedker, saa burde den Nar dog betænke at jeg kun er 18 Aar gammel. Susanne, som er en klog Pige og som kjender Verden — siger altid til mig: det er med unge Piger som med Grønærter. For dem, som bringes de første Dage til Torvs, kan man forlange to, tre Rigsdaler Skjeppen og finde Kjøbere nok. De, som komme siden, sælges ringere, de, som komme til allersidst, sælges for 16 ß. Skjeppen. I Deres nærværende Alder kan De gjøre Dem Regning paa, at faae hvilken fornem Mand det skal være. Om fire Aar maa De slaae en Streng af, og om ti Aar maa De enten aldeles opgive det Forsæt, at givte Dem, eller ogsaa ægte Snedkeren."

Susanne's Raad skal jeg følge. Fra det 19 til det 29 Aar kan jeg endnu nyde al for mange Fornøielser til at jeg saa ubetænksomt skulde kaste mig i en ubehøvlet Snedkers Arme. Naar jeg i mit 29 Aar bliver Snedker Madame, saa er det endnu ikke for sildigt.

Imidlertid er jeg dog ikke saa ufornuftig at slaae det urene Vand bort saalænge jeg endnu ikke har det rene. En fornuftig Pige maa, ligesom enhver fornuftig Skipper, have et Nødanker. Saalænge det er godt Veir lader man det ligge blandt Skramleriet, men naar Nøden er for Døren er det altid godt at være forsynet dermed.

Deres forbundne Henriette**.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Siden den sidste store Ildebrand i Slagelse er der nu ialt opbygt 18 Huse og Gaarde, hvoraf 12 i Smedegaden, og 6 i Løvegaden. Over 20 Tomter staae endnu ubebyggede. Alle Bygningerne ere meget smukke, men kun, som de sædvanlige Kjøbstædsbygninger, to Etager høie. Den smukkeste blandt de nye Gaarde tilhører Rebslager Jørgensen, og har kostet omtrent 9000 Rdlr. Ogsaa Torvet er nu fuldkommen færdigt, og har kostet omtrent 3 til 4000 Rdlr. Mærkeligt er det, at der har været to Gange Ildebrand i denne By siden den sidste store.

Lysestøber Brandts nylig afbrændte Bygning i Helsingøer har i den almindelige Brandassurancecasse været forsikkret for 4000 Rdlr.

At Alting i Verden kan have sin Nytte sees deraf, at man i Peder Hvidtfeldsstrædet No. 129 1ste Sal betaler enhver, der vil have den Umage, at samle Lysetanne af Lysesaxene 1 ß. for Loddet og 32 ß. for Pundet. Det er kun Skade, at Lysepudserne, som skulde være Hovedlievrandeurer her,

ere i vore Dage alt for fornemme til at agte en saadan Fordeel.

Den sidste Forandring med Bryggerlauget synes at have havt den ønskeligste Virkning. Fordum maatte Folk bede mangen en Brygger om at sælge Øl, nu bede Bryggerne Folk om at kjøbe Øl. Aviserne vrimle af Subskriptionsindbydelser fra Bryggere, og Kappelysten er saa stor, at det neppe vil vare længe førend Bryggerne sige: "paa ti Exemplarer gives det ellevte frit." — Saaledes kunne Tiderne forandre sig!

Efter en Kongel. Resolut. af 24 f. M. er det de Barbeersvende, der staae ved det borgerlige Artillerie formeent, at aarelade og udtrække Tænder, uden at de have underkastet sig den ved Forordningen af 22 Junii befalede chirurgiske Examen. Men Clisteer kunne de sætte ligesom forhen.

Afd. Prof. Sahls Bogsamling, som er saa rig paa gamle Classiker, bliver nu solgt ved offentlig Auction den 10 Februarii.

Mand. d. 20 Januarii om Eftermiddagen henved 4½ Slet, bliver der Generalf. i det Asiatiske Compagnies Huus, hvor Interessenterne anmodes om at møde: for 1.) at lade sig meddele de Efterretninger, som fra Compagniets Factorer og Capitainer, samt Correspondenter, maatte være indløbne; 2) at lade sig forelæse hvem der er ansat som Capitain og Overstyrmand med Skibet Dannemark, som afgik i Nov. 1805; 3) at erfare, hvorfor det er udsat med begge Efteraars Expeditionerne til China og Indien med Skibene Christianshavn og Holsteen; 4) at underrettes om, hvorvidt der er avanceret med Revisionen og Decisionen af Compagniets Regnskaber, samt tildeels hvad derunder er passeret; 5) at lade sig foredrage Udfaldet af det sidste Europæiske Regnskabs Revision og Decision, samt derefter at meddele Directionen og Betjenterne her, conventionsmæssig Qvittering for Handels-Aaret 1804—5; 6) at bifalde de af Commissionen, efter Interessenternes Anmodning gjorte Forslag, hvorledes Compagniet paa en anstændig Maade kan vise Conferenceraad C. Anker tilbørlig Skjønsomhed for anvendt Flid i Compagniets Forretninger i London i Aarene 1801 til 1805; 6) at resolvere paa en fra Capit. Christensen med flere indkommen Begjering om Eftergivelse, af dem ved Decision til

Ansvar udsatte Landgangs Penge for Reisen med Skibet Christianshavn, til Beløb ialt 1105 Rdlr.; 7) at vælge to Lovkyndige, tre Handelskyndige og Søkyndige Decisorer, blandt de dertil af Commissionen foreslagne Herrer Interessentere, saasom intet Directeur- eller Revisor-Valg for dette Aar finder Sted. — Retourcargaisonen af Chinaskibet Prindsesse Lovise Augusta, Capit. A. Rosenwinge, formodes efter Indkjøbsprisen at beløbe sig til 384,000 Rdlr.; Chinaskibet Arveprindsen, Capit. J. E. Holms Retour-Cargaison 384,000 Rdlr.

Een af de skjønneste Broer i Kjøbenhavn er for nærværende Tid Høibro, som ved Hr. Havnecommissair Müller er bleven forvandlet til en Vindebro; det er tredie Gang at denne Bro er bleven forandret. Indtil Aaret 1766 havde den været en Vindebro, men for at gjøre Kjørselen derover desbeqvemmere blev den den Gang omskabt til en simpel Bro. 1665 d. 8 Martii blev det Amagerne strængelig forbudet at kjøre derover med deres Vogne. Nu omstunder kan enhver uden Forskjel kjøre derover.

Det er ikke umærkeligt, at der i Vinter ikke har været at faae noget Kort over Tydskland. Saa ivrigen sysselsatte Krigen Kjøbenhavns Politiker.

I Frederikshospital har der i Aaret 1805 været 2473 Syge; deraf ere i s. A. udgaaede 1917, døde 223 og ved Aarets Udgang tilbageblevne 333.

Hr. Prof. Engelstoft agter at fortsætte Prof. J. Badens Universitets-Journal, under Titel af Universitets- og Skoleannaler. Hvert Fjerdingaar udkommer et Hefte paa 10—12 Ark i 8vo.

H. H. Prindsesse Juliane af Hessen er ankommen til Kiel den 30te f. M. og agter at opholde sig der i nogen Tid.

Den værdige Olding Prof. Hensler ved Universitetet i Kiel, lige bekjendt og agtet formedelst sine Fortjenester som Læge og som Menneske, er ved Døden afgaaet den 31te f. M.

Studenterne ved Universitetet i Kiel bragte H. K. H. Kronprindsen et høitideligt saa kaldet Hoch Nytaars Aften.

I Aggerhuus Stift ere fra 2den Dec. 1804 til 30 Nov. 1805 ægteviede: 3023 Par; Fødte 11288 af begge Kjøn; nægte Børn 944; Dødfødte 207 af Mand- og 158 af Qvindekjønnet.

En Kone havde født Trillinger og 50 havde avlet Tvillinger. Blandt de Døde vare 5 Barselqvinder, 64 Druknede, 34 ved andre ulykkelige Hændelser; 9 Selvmordere og 3 Myrdede. I alt var der 4201 flere Fødte end Døde.

I Stiftet Fyen og Langeland med Als og Ærøe er i samme Tidsrum: Ægteviede: 1156; Fødte 4963, hvoriblandt 324 uægte Børn; Døde af begge Kjøn 3109; altsaa 1854 flere Fødte end Døde. — Anmærkn. Dødfødte 220; Tvillinger 44 Par; 4 Koner havde Trillinger; usædvanlig høi Alder: 410 opnaaede 70 til 80 Aar; 259 en Alder af 80 til 90, og 56 en Alder fra 90 til 100, og deriblandt 2 over 100. — Blandt de Døde vare 4 forsætlig dræbte og en uforsætlig. Af Selvmordere har der lykkeligviis ikke været flere end 5. — I Odensee Kjøbstæd: Ægteviede: 855 Par; Fødte 257, hvoriblandt 32 uægte Børn; Døde 172 af begge Kjøn. Altsaa 85 flere Fødte end Døde.

Bassangeren la Viletti, som i Fjor lod sig høre med Bifald paa vort Theater, er i Petersborg bleven tilbudet et Engagement med 3000 Rubler aarligen, men han afslog Tilbudet.

I Zeitung für die elegante Welt fortælles: da det Gravmæle, som Klopstock lod forfærdige for sin anden Kone hos Scheffauer i Studtgard, kom fra Hamborg paa Dansk Bund, spurgte den Danske Toldbetjent Steenhuggeren, som havde Opsigt over Transporten, hvormeget det var værdt. Denne svarede i sin Troskyldighed, at det havde kostet 350 Rdlr. Sachsisk. Derpaa blev der forlangt 64 Rdlr. i Told. Den forlangte Sum blev deponeret, og Sagen er bleven indberettet til den Danske Regjering, "som" tilføier den elegante Tydsker, "sikkert ikke vil gjøre sig betalt i Digterens Urne den Beskyttelse, den har forundt ham i Live." — Enhver Dansk kan ikke læse disse Linier uden største Harme. For det første har Toldbetjenten, som her kaldes en Synder, dersom det iøvrigt er sandt, at man har forlangt denne Sum, ikke gjort andet end sin Pligt; thi Toldtarifen siger ikke, at Klopstockske Monumenter skulle være toldfrie, og for det andet burde den ligesaa elegante som utaknemmelige Herre vide, at Dannemarks ædle Regjering har Kongelig underholdt Tydsklands Klopstock, lige til hans Dødstime, mens hans Fødeland selv lod sig nøie med at læse og rose ham.

Løverdagen d. 18 Januarii bliver der Concert paa det Kongel. Theater, til Bedste for Madame Kuntzen, Capelmesterens Ægtemage, der lader sig høre som Sangerinde. — Den unge Jomfru Nancy Percy har ogsaa faaet Tilladelse til at lade sig høre paa Theatret paa Fortopiano. — Der er ankommen her tre Virtuoser fra Tydskland, som ligeledes have faaet Tilladelse til at lade sig høre.

(Af et Brev, dateret 19de December, fra Hr. Provst A. Phil, paa Hedemarken, til Mag. Bloch, i Trondhjem. — "Jeg vil i Forbigaaende blot anmærke de Maskiner, som her ere frembragte, og hvori jeg haver nogen Deel. 1) En Bryde- og Skjettemaskine, til Liin og Hamps Forarbeidelse, hvilken gaaer ved Vand. 2) En Kardemaskine, som sættes i Bevægelse ved Menneskekraft. 3) En Spindemaskine, som spinder 40 Traade paa eengang, være sig Uld eller Bomuld, og drives ligeledes ved Menneskekraft. 4) En af mig opfunden Maskine til at arbeide og tilberede Kalken til Vangs Kirkes Opbyggelse. Den drives for nærværende Tid ved en Hest, og haver 14 Stempler. Til Sommeren skal den forsøges med dito 14 Stempler, og drives af 2de Heste. 5) En Tærskemaskine, den første her i Stiftet, og for sin Fuldstændighed maaskee den første og eneste i Landet. Den blev færdig for en Maaned siden, er her paa min Præstegaard, og drives af 4 Heste. Jeg anseer denne Maskine for saa god, at den ikke allene staaer jevnsides de bedste danske, men maaskee overgaaer dem. Den er tillige forsynet med Rense-Verk; saa at den paa eengang udtærsker og leverer Kornet fuldkommen reent. I een Time udtærsker og renser tilmed den Kornet af 500 Baand, uden at det mindste Korn bliver tilbage i Halmen eller Avnerne. — Denne Maskine har jeg søgt at give en og anden Forbedring, ved f. Ex. at anvende den betydelige mekaniske Kraft: Skruen uden Ende, istedet for Snorer eller Remme, som ikkun betynger Maskinen mangfoldig, og gjør den yderst ubestandig. — Med nysnævnte Tærskemaskine skal til næste Aar forenes en Hakkelsemaskine af min egen Opfindelse; da de engelske og Volganske Hakkelsemaskiner for deres store Kostbarhed (omtrent 80 Rdlr. Stykket) ikke kunne blive almeennyttige. Den Hakkelsemaskine jeg har i Sinde at indrette, troer jeg kan komme til at koste omtrent 15 Rdlr.,

og skal i Produktet ikke staae meget tilbage for de engelske eller Volganske. — Tærskemaskinen har, med al Omgjørelse og Forandring, indtil jeg fik den, som den efter min Formening burde være, kostet 169 Rdlr. 88 ß. o. s. v."

Udenlandske Efterretninger.

For omtrent otte Aar siden besluttede det Høilandske Skotske Selskab i Engelland, at lade opsøge Beviserne for den Macphersonske Ossians Ægthed, som de fleste Britter havde draget i Tvivl. Den af Selskabet udnævnte Commission har nu bekjendtgjort Resultatet af dens Undersøgelse: at man ikke har været istand til at overkomme et eneste Digt, hvis Overskrivt og Indhold stemmede fuldkommen overeens med de Digte, som Macpherson har udgivet under Ossians Navn. Det er saa godt som afgjort, at Fingal aldrig har levet og Ossian aldrig sjunget, men at de fleste af dennes saakaldte Digte deels ere Macphersons egne Opfindelser, deels udarbeidede af ham efter Galiske Sange, som have stor Lighed med vore gamle Kjæmpeviser. Den første Aarsag til dette lærde Bedragerie søges især deri, at Macphersons første Originalarbeide er bleven modtaget med temmelig Kulde. — Saaledes ere da Oldtidens blinde Forgudere i Engelland aldrig blevne mere fixerede end ved Macphersons Bog, og de store historiske Skatte, som man har søgt og fundet i hans Pseudo-Ossian er altsaa ikke et Halmstraa værdt. Dersom de ikke have ladet sig lede af blind Iver maatte de strax have indseet at man for halvanden Aartusinde, ikke hos raae Fjeldboere kunde digte saadanne planmæssige og med kjelne Udtrykke opfyldte Digte, og endnu langt mindre bevare dem saa længe ved blotte Traditioner. — Det er imidlertid at beklage, at selv vor udødelige Suhm har ladet sig forlede til at lægge de Macphersonske Halvfabler til Grund for en Deel af hans Historie om Danmark, og at endog een af vore nulevende fortjente Lærde, Hr. Prof. Münter har i en Afhandling om det gamle Leire i Sjælland, som han for ikke længesiden oplæste i det Skandinaviske Selskab, taget fortrinlig Hensyn til de i Ossian beskrevne Sæder ꝛc. Disse lærde Mænds Grandskninger i den Henseende ere saa godt som aldeles spildte. — Grev Stolberg har nylig leveret en ny Oversættelse af Ossian.

I det Engelske Parlament blev der for ikke længe siden fremlagt en Brevverling imellem Lord Seaforth og Statssecretairen, hvori der findes nye Exempler paa Grusomhed mod Negerslaver i Vestindien. H. Colbeck, Opsynsmand over en Plantage paa Barbadoes, kjøbte sig en Negerdreng, som han lod opvarte ved Bordet. Crone, en Naboopsynsmand, besøgte ofte Colbeck, og kjendte Drengen meget godt. En Nat udbrød der Ild i Nabolavet; Colbeck ilede til Hjelp, og Drengen fulgte med ham. Da Colbeck vendte tilbage, savnede han Drengen, og da denne end ikke den næste Dag kom tilbage, sendte han Bud til alle Naboerne, fornemmelig til Crone, og lod dem bede at tilbagesende Drengen, i Fald de skulde finde ham. Nogle Dage derefter opdagede man den arme Negerdreng i et dybt Svælg paa en Plantage, som Crone havde Opsigt over. En Mængde Negere forsamlede sig omkring Stedet. Drengen, som ikke forstod et eneste Ord Engelsk, forbausedes naturligviis over Truslerne og Allarmen af saa mange Mennesker, og flygtede ind i et Klippehul. Crone og nogle Blanke kom derhen. Paa deres Befaling blev der lagt Ild uden for Aabningen; den lille Neger fandt Ilden snart utaalelig, og løb ud i en nærliggende Dam. Nogle Sorte forfulgte ham, og Drengen, kastede, som det hedte en Steen efter dem. Herpaa fyrede to Blanke nogle Gange med Hagel paa ham, og Negrene kastede Stene efter ham. Halvdød blev han endelig trukket op af Dammen, thi han var ikke allene saaret af Stenene, men ogsaa hans Bryst var gjennemboret af Hagelen. De blanke Uhyrer befalede Negrene, at grave en Grav; og medens man grov, gav den ulykkelige Dreng Tegn, at han vilde drikke; men man gav ham intet Vand; da Graven var færdig styrtede man ham deri, og kastede Jord paa ham, uagtet han rimeligviis endnu ikke var død. Colbeck, som erfarede denne grusomme Behandlingsmaade, sagsøgte Crone. Uhyret blev dømt til at betale 25 Pund, som er dobbelt saa meget som der maa betales for en dræbt Neger. Det gjorde Generalfiscalen paa Barbadoes meget ondt, at Hens slette Love ikke tillode ham at straffe Crone haardere.

D. 20 Nov. rasede der paa de nordlige Kyster af Spanien en skrækkelig Storm, hvorved der i Valencia styrtede adskillige Huse sammen.

Fredsefterretninger.

Endelig opklares da igjen den politiske Himmel; de sorte Tordenskyer drive efter Haanden bort, og Fredens blide Morgensoel lader sig igjen see i sin hele Glands. Den 27 f. M. blev Freden imellem Frankrige og Østerrige undertegnet i Presburg. De Franske skulde rømme Brünn inden d. 4 og Wien inden den 10 d. M. og alle de Østerrigske Stater, de have besat, paa de nær, som skulle afstaaes til Kongeriget Italien, og Bayern inden 6 Uger. De hemmelige Fredsartikler ere endnu ikke bekjendte, men det hedder, at den Contribution, som er paalagt de Østerrigske Stater, er nedsat fra 100 til 30 Millioner. Derimod aftræder Østerrige sin Deel af Venedig, Tyrol, sine Schwabiske Besiddelser ꝛc. *), og lader disse Lande indlemmes i Kongeriget Italien, Pfalzbayern ꝛc. Salzburg beholder sin gamle Forfatning, og Østerrige sin Deel af Dalmatien, og Istrien, og faaer derimod Erstatning i Østen. Keiser Alexander er vendt tilbage, og hans Tropper have faaet Ordre at begive sig hjem. Saaledes er da i en Tid af to Maaneder et af de vigtigste Feldttog, Historien kjender, med eet endt; tre nye Kongeriger reise sig som et pludselig Luftsyn midt i Tumlen af de Rædselsoptrin, der have farvet Måhrens Slætter med fjerne Folkeslags Blod, opfyldt Dammene med Liig og Hospitalerne med lemlæstede Krigere. De Østerrigske Lande i Schwaben forenes med de Bayerske, som nu ogsaa forøges med den Tydske Johanniterordens Godser. Churførsten af Würtemberg er i en egenhændig Skrivelse fra Keiser Napoleon underrettet om, at Kongeværdigheden skal tildeles ham, og har allerede modtaget sit Hofs Lykønskning. — I Berlin hedder det, at Preussen skal aftræde adskillige Lande, men at det derimod ogsaa faaer en betydelig Tilvæxt, og man mener ogsaa, at dets Tropper snart vil vende tilbage til deres Fædreneland. — Frankrige synes nu ikke at have flere sande Modstandere end Engelland og Neapel. Det første truer med at gjøre en Landgang paa den Franske Kyst med 30,000 Mand, hvoriblandt Emigranter ꝛc., og det sidste har forenet sine 40,000 Mand Tropper med de landede Engelsk-Russiske. — Ogsaa ved Slægtskabets Baand kommer den Franske Keiser nu i nærmere Forbindelse med een af de nye Konger. Den Bayerske 18 Aars Prindsesse Augusta formæles med Vicekongen af Italien, Prinds Eugen.

*) Østerrigsk Venedig indbefatter 1500 □ Mile og 2 Mill. Indbyggere (Hovedstaden Venedig allene har 150,000 Indb.). Tyrol indbefatter 372 □ Mile og 610,000 Indb. (1639 Mennesker paa hver □ Miil; af de Østerrigske Besiddelser i Schwaben indbefatter Breisgau 51 □ Mile og 112,000 Indb. Man seer hvilke betydelige Lande Østerrige taber, og det er ikke at formode, at dets Erstatning i Østen, i Qvantitet og Qvalitet, vil opveie dets Tab.

Theatret.

Mandagen den 6 Januarii opførtes Erindringen, et nyt Skuespil i 5 Akter af Iffland, som ikke gjorde synderlig Lykke. — Torsd. d. 7 Nytaarsgaven og Høstgildet. — Nytaarsgaven er een af de ubetydeligste Franske Ubetydeligheder, der ikke udmærker sig ved andet end et Par usædelige Optrin. — Høstgildet ovenpaa en saadan Næt var en sand Hjertestyrkning. Dette vedbliver endnu bestandig at være et sandt Høstgilde for Theatercassen. Men besynderligt er det, at dets Forfatter hidtil endnu ikke har forandret de Linier i Arien: Førstkommende Maidag ꝛc., hvor Grete — en ung blufærdig Bondepige — taler om en diende Søn ved et moderligt Bryst, om knæsætte Drengen, som hendes Fader skal velsigne ꝛc., Ting, som Blufærdigheden aldrig tillader nogen ung Pige at tale om. Stykket er blevet tre Gange oplagt, og der har altsaa været dobbelt Leilighed til at forandre disse Steder. — Torsdagen den 9: Fra Vertshuus til Vertshuus, eller *) Peer Gantes Gjenvei, et nyt Syngestykke i 3 Acter af Emanuel Dupaty, oversat til Antonis Tarchys Musik. Stykkets Tvillingtitel og Ordet "eller" viser allerede, at Oversættelsen er een af de frie. — Det fandt fortjent Bifald. Musiken roses meget. Man finder i dette Stykke ikke færre end syv Fruentimmer i Mandfolkeklæder; sligt maatte holde det i Veiret, om det end ikke havde mindste Værd.

*) Efter Lessings Mening bør man ikke kunne mærke af et Stykkes Titel det allermindste af dets Indhold. De største Mesterværker ere kun betitlede med en eneste Navn, f. Ex. Hamlet, Cato, Emilie Galotti ꝛc. Man brød sig intet om Skallen naar kun Kjærnen var god. I vore Dage er det omvendt. Mennesker og Comoedier have een Mode; naar kun Titelen lover ret meget er man fornøiet.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 27.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 14 Januarii, 1806.

Konstkamret.

Konstkamret i Kjøbenhavn fortjener unegtelig den første Rang blandt denne Kongestads Mærkværdigheder. Enhver Fremmed nærmer sig det med den meest spændte Nysgjerrighed; enhver Indfødt, som endnu ikke har seet det, betragter det som et non-plus-ultra af Naturens og Konstens Skatte. Man kan ikke negte, at her findes mange, saare mange, mærkværdige, sjeldne og kostbare Sager, samlede i sex Kongers Regjeringstid. Hvilken behagelig Tanke er det ikke, at kunne betragte her de Ting, som vore Forfædre for mere end tusinde Aar siden have betjent sig af? At kunne tage den Commandostav i Haanden, hvormed Absolon for sex Aarhundreder siden anførte sine kjekke Danske Krigere? At kunne betragte det Anker, som frelste Christian den Fjerdes Liv, og de stolte Vaaben, som Cort Adeler fratog den Tyrkiske Prinds? Saaledes at kunne tænke sig hele Sekler tilbage i Tiden; saaledes at kunne see og føle paa de levnede Mindesmærker om Oldtidens store Mænd, kan umuelig andet end interessere enhver, hvis Hjerte føler for Fædrenelandet og Alt hvad der staaer i Forbindelse med dets Hæder. Men som egentlig Konstsamling betragtet er dette Cabinet langtfra ikke saa stort og mærkværdigt, som man i Almindelighed troer. Fraregner man Malerierne, som i strængeste Forstand ikke høre herhid, alle de Oldsager, som kun have Interesse for Indfødte formedelst deres Ælde, alle de Ubetydeligheder, som blot have faaet Plads her fordi de ere forfærdigede af eller have tilhørt en eller anden høi Person, saa kunne de egentlige Konstsager ret vel rummes i et eneste Værelse. Her findes alt for mange Ting, hvis eneste Konst bestaaer deri, at de have kunnet faae Plads i et Konstkammer. En Lænestoel, som ved en skjult Fjer, indspærrer den, der sætter sig deri, et smukt Chatoulle med Skab, et Spilleuhr ꝛc. kunne dog vel neppe betragtes som Konstsager? Og dog findes her mange saadanne Ting.

Aarsagen, hvorfor deslige Sager findes her, er meget let at indsee. De ere deels blevne forærede af Folk, som virkelig troede at de havde frembragt et stort Konstværk, deels forfærdigede i Tider, hvor Konsten i ethvert Fag ikke var stegen synderlig høit, deels anskaffede i Aarhundreder, hvor man var troskyldig nok til at lade sig indbilde Alt og beundre Alt. Af latterlig vidunderlige Ting findes her en stor Mængde. Saaledes forevises her et til Steen forvandlet Barn, som en Skræderkone i Sens i Frankrige skal have baaret i 28 Aar, og som efter hendes Død blev udskaaret. Det skal have kostet Frederik den Tredie tusinde Ducater. Bartholin har beskrevet det i hans Hist. Anat. Cent. II., men ingen af vore nyere Anatomiker har hidtil givet sig den Umage at undersøge det. Der er neppe nogen Tvivl at Frederik den Tredie er bleven ført bag Lyset. Jeg kunde anføre hundrede saadanne Naturmærkværdigheder *), der ene maa takke Tidsalderens Vankundighed for deres Optagelse i denne Samling.

*) Her gjemmes ogsaa et Æg, som en Kone i Norge skal have født 1638. Efterat hun forhen lykkelig var kommen i Barselseng, siger Sagnet, blev hun paa ny frugtsommelig, og frembragte med langt større Smerte end sædvanlig to Æg, som Hønseæg. Af disse blev det ene brækket, og det andet tilstillet D. Ole Worm; siden kom det paa Konstkamret. — For ikke længe siden har man læst i Franske Blade et lignende Vidunder, men da det kom til Sagen vare de foregivne Æg intet andet end kjødagtige Dele.

Malerierne findes i en Sal, som er 240 Fod lang og 16 Fod bred. De kostbareste ere kjøbte af Konger, som yndede Konsten, og i Tider, hvor de vare lettere at overkomme end nu. Det er begribeligt at her maa findes meget, som neppe fortjente Plads i en Privat- og mindre i en Kongelig Samling. Men her findes ogsaa mange, saare mange Kostbarheder, der, i en Tid, hvor Pengene vare i langt større Værdie end i vore Dage, bleve betalte med 10 til 20,000 Rdlr. Samlingen er inddeelt i den Italienske og Nederlandske Skole. De bedste og mærkværdigste af den Italienske ere: den hellige Catharine af Leonardo de Vinci; den hellige Familie af Raphael d'Urbino *); Marie med Barnet og St. Bernhard, af Julio Romeo; den hellige Matthæus, af Perin del Vago; den hellige Catharine's Forlovelse, af Corregio; Marqvis Lorenzo Cybo's Portrait, af Parmegianino; den hellige Cecilie af Marinari; Jonas, som præker for Niniviterne, af Salvator Rosa **); Spilleren i Strid, af

*) Det hedder, at dette Stykke er blevet betalt med 20,000 Rdlr. Men ikke faa Konstkjendere paastaae, at det kun er en god Copie af een af Raphaels gode Disciple. Hvis denne Paastand er grundet, saa er dette Malerie, der betragtes som Kronen for hele Samlingen, af ingen større Værdie end enhver anden god Copie.

**) Sidestykket til det Malerie, forestillende David, som fælder Goliath, af samme Mester, hænger i Frederiksborg Kirke. Christian den Fjerde skal have betalt hvert af dem med

Mich. Aug. da Caravagio; Cain, der slaaer sin Broder ihjel, og Adam og Eva, der begræde Abels Død, begge af Luca Giordano. — Af Nederlandske Malerier ere de mærkværdigste: Salomons Dom, af P. P. Rubens; den hellige Cathrines Trolovelse, af Anton van Dyck, Kong Carl den Første af Engelland, af samme Mester; Christian den Andens Portrait, malet af samme, da denne Konge sad til Taffels i Amsterdam; en hellig Familie, der holder sin Aftenbøn ved Lys, af Gotfr. Schalken; Diane og Apollo, som dræbe Niobe's Børn, af Abraham Bloemart; Christus, der lade Børnene komme til sig, for at velsigne dem, af Jacob Jordaens; to Fruentimmerportraiter, af Rembrand; et stort Landskab, af Jan. Bath; et dito, af Johan Hackaert; Prospect af Pont-neuf i Paris, af P. Wondermann; Prospect af Rheinfels, af Herman Saftlever; et stort Norsk Vandfald, af Alb. van Everdingen. — I det ene Sidecabi-

10,000 Rdlr.: en ualmindelig stor Sum i hans Tider. Det er ubegribeligt, hvorfor saadanne kostbare Stykker skulle være saaledes adsplidtede. Burde ikke alle Kongelige Malerier være samlede paa eet Sted? Hvilken herlig Samling kunde der ikke frembringes paa denne Maade? — Saaledes hænger der endnu adskillige andre fortræffelige Stykker i Riddersalen paa Frederiksborg Slot, og deriblandt et kostbart Bondestykke af Tenier og et andet sjeldent Malerie af Titian, som en Bessermacher i Christian den Sjettes Tid fordærvede, da han skulde forbedre og opmale det.

net ere bare smaae Nederlandske Stykker, og blandt disse udmærke sig: en Medicus, af Gerhard Douw; et Kjøkkenstykke, af Franz Mieris; Gudernes Forsamling, af Cornelius Poelemburg; en gammel Gnier, der veier sine Penge, af Jan Steen; et gammelt Mandshoved, af B. Denner; et lidet Landskab, af Jacob Ruysdal; Christus for Pilatus, af Houbraken. — Det andet Kabinet har, foruden mange udvalgte Stykker, ogsaa en Samling af ældgamle Tydske Mesteres Arbeider, hvoriblandt Martin Luther og hans Kones Portraiter, af Lucas Cranach; Albrecht Dürers Portrait, malet af ham selv, og et Dameportrait, malet 1436 af Jan van Eyck, der var Oliemaleriets Forbedrer.

Alle disse Stykker ere mærkværdige fra Konstens Side for enhver Konstynder, han være Indfødt eller Udlænding. Men nu findes her ogsaa mange Stykker, som fra Konstens Side ikke have saa stort Værd, skjønt de for os Danske ere yderst mærkværdige. Saaledes sees her Mad. Siegbrit og hendes deilige Datter Dyveke, som ved Samsøes Sørgespil er bleven dobbelt navnkundig i Dannemarks Aarbøger. Saaledes finder man her ligeledes en Forestilling af Souverainitetens Hoitideligholdelse, hvor man seer Kjøbenhavnernes Klædedragt for henved 150 Aar, og alle de Gesandter fra andre Hoffer lige indtil den Tyrkiske, som kom for at lykønske Frederik den Tredie til Enevoldsmagten. Ved Enden af den store Sal hænger et stort Stykke, hvor man seer den Svenske Konge, Albert, fremfø-

res for Dronning Margarethe, efter det navnkundige Slag ved Falkjøping. Ved Siden af Nordens Semiramis staaer den tappre Danske Hærfører, Iver Lycke. Her findes mange saadanne Malerier, som angaae Fædrenelandets Historie, og som enhver Fædrenelandsven ikke kan betragte uden med de helligste Følelser.

Det mærkværdigste Stykke i Naturaliecabinettet var tilforn en Sølvstufe, der er funden i Norge og er over 5000 Rdlr. værd. Den er nu ligesom alle de øvrige Guld- og Sølvstufer, som fandtes her, forflyttet til Rosenborgslot. Jeg vil ikke indlade mig paa at bedømme dette Naturaliecabinets egentlige Værdie; men stor synes den ikke at være, uagtet der findes enkelte fortræffelige Sager deri.

Myntsamlingen er i den senere Tid bleven forflyttet herfra til Rosenborg Slot.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Actiehandelen synes nu atter at være en god Speculation. Den 23 Aug. f. A. blev der paa Børsen solgt en Asiatisk Actie for 666 Rdlr. Auctionsomkostningerne 3 PC. er 20 Rdlr. Da Udbyttet for f. A. var 45 Rdlr., saa kostede den Kjøberen kun 641 Rdlr. — Den 10 Jan. d. A. blev der derimod paa Børsen solgt to Asiat. Actier; hvoraf det første betaltes med 653 Rdlr. og det sidste med 673 Rdlr. Lægger man dertil 673 Rdlr. Auct. Omkostningerne 3 PC. saa bliver det 693 Rdlr. pr. Actie. Actierne ere altsaa stegne siden f. A. 25 Rdlr. i Prisen. Aarsagen dertil maa især søges deri: 1) at Compagniet ved at have tilbageholdt sine hvide Varer kan vente at faae dem bedre betalte i Aar, istedet for at det havde tabt betydelig,

dersom det havde solgt dem f. A. til den Høistbydende; 2) at Hr. Capit. Tranberg har, foruden 400,000 Pund Salpeter, hjembragt en heel Deel Chinesiske Varer for meget billige Indkjøbspriser og 3) at Capit. Trok er ankommen til Porthsmouth.

Det Kongelige Guld-Taffelservice, som findes paa Rosenborg-Slot gjemmes i tre dertil forfærdigede Kister, og til hver af Kisterne hører 2 Nøgler. Det bestaaer af følgende Dele: i den første Kiste gjemmes: en Suppeskaal med sit høie Laag; 2 Middel-Fade; 4 smaa Fade; 4 Assietter; 24 Tallerkener; 8 Saltkar; 2 lange store Forlæggerskeer; 12 Knive; 12 Gafler; 12 Skeer, (i et Chagrinsfouteral med Laas og Nøgle). I den anden Kiste gjemmes: en Suppeskaal med sit høie Laag, dertil høre 2 ovale Underfade med Hanker; 2 krumme store Forlægger-Suppeskeer; 2 store Stegefade; 2 Middelfade; 4 Smaafade; 8 Assietter; 12 Tallerkener; i den tredie Kiste: otte runde Salatfade; 4 Souseskaaler; 24 Tallerkener; 2 Præsentertallerkener, hver paa sin Fod; 8 Lysestager, hver med en Doppe i; 4 Lysestager, hver med en Doppe i; 4 Lysesaxe, hvortil der hører: 4 flade Guldfouteraler; 4 Ragout Forlæggerskeer. Endnu hører til dette Service: et durchgebrokken rundt Fyrfad af Guld, indvendig som en Lampe; 2 Sukkerbøsser, hvoraf hver er paa Overdelen omgiven med et Fouteral af Guld; en buget Sennepskande med Hanke og Laag, hvortil der hører en krum Sennepsskee; en smal buget Peberbøsse, durchgebrokken paa Overdelen. — Dette kostbare Service, som her første Gang beskrives paa en detailleret Maade, skal have kostet 1 Million, og er forfærdiget i Christian den Sjettes Tid. Arbeidet er just ikke smagfuldt, men, efter de Tiders Brug, meget massivt. — Et meget kostbart Stykke, som endnu gjemmes her og hidtil endnu ikke er beskrevet, er den kostbare Guldtoilette, som H. M. Kongen har foræret H. K. H. Kronprindsesse Marie ved hendes Formæling.

I Løverdags (d. 11) var Barometret faldet 3 Grader under Storm. Man formoder heraf, at der er foregaaet noget usædvanligt i Naturen, skjønt man ikke egentlig har kunnet mærke noget dertil, uden for saavidt det har været ondt Veir i Fredags.

I de offentlige Tidender falbydes en herlig Gaard i een af Sjællands anseeligste Kjøbstæder,

med det Tillæg, "at den især er tjenlig for en Kjøb- eller Handelsmand, da den ligger nær ved een af Portene." — For een, som speculerer paa at spadsere sin Vei, ligger den unegteligen meget fordeelagtig.

Af Bergens Avis sees, at Omtrommen og Janitskarmusik paa Nytaarsdag endnu er Skik i denne Stad.

D. 12 d. M. døde i Kjøbenhavn Jomfru E. S. Becker i hendes 85de Aar.

Det har i forrige Numer været anmærket, at der af det Klopstockske Monument var bleven fordret 64 Rdlr. i Toldafgivt, og at Vedkommende have gjort Indsigelse imod Betalingen. Den sidste Toldforordning fastsætter rigtig nok 24½ Procent for Steenhuggerarbeide. Men denne høie Told er netop bestemt i den velgjørende Hensigt, at Fædrenelandets egne Konstnere maatte nyde Opmuntring. Det er isvrigt meget besynderligt, at Klopstock, som Dansk Pensionair, har villet lade forfærdige i Stuttgard, hvad han i Dannemark, hvor man har de første Konstnere i dette Fag, kunde have faaet, om ikke bedre, saa dog lige saa godt.

I Torsdags blev der ved Auction paa Børsen opraabt 11 Almind. Brandassuranceactier, men de bleve ikke solgte, uagtet der blev budet 131 Rdlr. for Stykket.

Den 20 d. M. bo tsælges ved Auction, Etatsraad Flindts og Candid. Koe's Bogsamling.

Digteren Zetlitz beskriver sit Sogn Vigedahl paa følgende Maade: "blandt de skjønne Norges mange poetiske Egne er Vigedahl sikkerligen ikke den meest prosaiske. Gjennem en idyllisk Dal slynger sig i mangfoldige Krumninger en Elv, hvis tvende mærkelige Fosser ere virkeligen episke — især er Loggerfossen det. Da jeg først blev bosat i denne Egn, var mit Øie endnu ganske aabent for Naturens Skjønhed — denne Egn begeistrede mig — alt greb jeg Citharen for at synge, men et Væsen, som er bekjendt af endnu mindre Samvittighed end Corpulence, rev mig Citharen af Hænde. — — Jeg skulde aldrig flytte herfra, dersom Nødtørftens Krav ikke vare de stærkeste, og man ligesaa næmt kunde leve, som døe her.

Udenlandske Efterretninger.

Den Franske Revolution har neppe frembragt i nogen Stat i Verden en større politisk

Omvæltning end i Østerrige, der saavel i Henseende til sin Magt som Fladeindhold var i lang Tid det mægtigste Rige i Europa. Dets Indflydelse paa hele Europa's politiske Forfatning har længe været stor. Først under Friederich den Anden af Preussen mærkede man, at det var imodstaaeligt, og under Napoleon at det var overvindeligt. Det er ikke uinteressant at overskue her med eet Blik, dette mægtige Riges Tiltagelse og Aftagelse. Østerriges glimrende Periode begynder egentlig i det 16de Aarhundrede, da det blev forøget med Ungern, hvis sidste Konge var af dets Huus, og hvortil Croatien og Dalmatien, som før havde havt egne Konger, allerede havde hørt siden det 11te Aarhundrede. Allerede i det 16de Aarhundrede besad det Böhmen, Mähren, Glaz, det meste af Schlesien, Siebenbürgen, og en stor Deel af Illyrien, tilsammen 9600 □ Mile. I Aaret 1714 fik det Neapolis og Sicilien, Mantua og de Spanske Nederlande, 1738 Parma, Piacenza og Toskana, men mistede derimod Neapolis, Sicilien og noget af Mailand, 1742 noget af Glaz og det meste af Schlesien, 1748 Parma, Piacenza og Guastalla. Dette Tab fik det tilfulde igjen erstattet 1772 ved de Dele af Polen, som tilfaldt det, 1777 ved Bukowina og 1778 ved en Deel af Bayern. — Men i den Franske Revolutionskrig mistede det Lombardiet, Mantua, Nederlandene, Breisgau, Falkenstein og Frikthal. Dets Erstatning i det Venetianske District og i Dalmatien var imidlertid meget betydelig. Men da det i den forestaaende Fredsslutning kommer til at miste alle disse Erstatninger, saa kan man med Føie antage, at de Lande, som Østerrige har tabt i et Tidsrum af 12 Aar, kunne udgjøre et ikke ubetydeligt Kongerige.

Efter Slaget ved Abukir tog Admiral Nelson over Tydskland til Engelland. Under hans Ophold i Hamborg havde endeel derværende Engellændere foranstaltet et Tractement udenfor Staden, i Anledning af hans Nærværelse. Da Nelson ikke ventede at komme hjem til Byen førend sildig om Natten, saa anholdt han hos Senatet om, at Porten maatte aabnes for ham. Men man afslog hans Begjering, thi Hamborgerne aabne yderst sjelden deres Porte for nogen. Nelson tog Hamborg det imid-

lertid ikke ilde op, men drak endog, ved hans Hjemkomst, dets Skaal. "Leve Hamborg!" sagde han: "og gid at det maatte holde sine Porte ligesaavel lukkede for sine Fiender som for sine Venner!"

I Norfolk i Nordamerica er der ankommen en Ambassadeur fra Tunis, som har medbragt smukke Heste.

De Franske Krigsskibe og Capere have nu ogsaa faaet Tilladelse til at opbringe Russiske Skibe.

I de Franske Departementer har man nu allerede begyndt med at udskrive Soldater for Aaret 1806. Et sørgeligt Omen!

Staden London har skjenket Kokoppernes Opfinder: D. Jennert en Gulddaase og Borgerrettigheden.

Paa Kysten af Caen, Hovedstaden i Calvadosdepartementet, er nylig strandet et Engelsk Skib, hvis Ladning beløber sig til 800,000 Franker, (2 Tønder Guld).

En Deputation fra de Parisiske Bagere og Slagtere have ansøgt om Tilladelse, at modtage Keiser Napoleon ved hans Hjemkomst, og at deeltage i Høitidelighederne angaaende hans Tilbagekomst.

Vicekongen Eugen, som med det første bliver Konge i Italien, er 24 Aar gammel.

Keiserinde Josephine, som nu opholder sig i München, besørger selv sine Taffeludgivter, som beløbe sig ugentligen til 50,000 Livres (12,500 Rd.). Hun har foræret den Bayerske Churførstinde og Churprindsesse — hendes tilkommende Svigerdatter — Porcellain, smukke Brabantske Kniplinger 2c.

I Darmstadt døde nylig, som Major, Arvegreven af Stolberg, der har været formælet med Grevinde Bernstorff, og hvis efterladte Enke var en Grevinde Jett.

Paa Elben er d. 4 Jan. ankommen 20 Transportskibe uden Tropper, og ved Elbmundingen ligge 8—10 Engelske Krigsskibe.

Kongen af Engelland har befalet sit Admiralitet, fornemmelig at takke Adm. Collingwood for hans Fremgangsmaade i Slaget ved Trafalgar.

Vaabenstilstanden imellem Østerrige og Frankrige har gjort et stærkt Indtryk paa Engellænderne. Lord Castlereagh, som bragte den første officielle Efterretning, kjørte strax hen til Pitt i Bath, hvor denne Minister endnu bestandig søger at forbedre sin Constitution.

Det lader nu som America ikke allene agter at begynde Krig med Spanien, men ogsaa med Engelland. Dets Regjering har befalet, at de Krigsskibe, som komme tilbage fra Middelhavet, skulle sættes i Virksomhed, for at beskytte Handelen i de Americanske Farvande. I begge Dele af Florida ere de Spanske Tropper blevne betydelig forstærkede. — General Moreau var d. 25 Oct. tilstede ved en militair Fete i Newyork. De Americanske Tropper mønstrede for ham. Han boer hos General Stevens.

Nu er da det lille theatralske Vidunder, Betty, saa godt som dramatisk død. Man nedriver ham i offentlige Blade og udleer ham paa Skuepladsen. Men eftersom hans Hr. Fader nu har Pengene i Lommen, kan han sige: "den leer bedst, som leer sidst!"

I Londen betaler man 20 Pund (112 Rdlr.) i Leie for et Værelse paa tre Fag for at see Nelsons Liigprocession.

Imellem Lord Majoren, eller Borgermesteren i London, og Overdommeren i Engelland er der nylig opstaaet en Strid, angaaende deres Rang ved Nelsons Liigprocession. Den første er bleven tilkjendt Forrangen. Ved denne Leilighed erindres man om en lignende Strid, som engang reiste sig ved en lignende Leilighed imellem en Dansk Borgermester og en Dansk Præst. Borgermesteren beklagede sig i den Anledning hos Kong Christian den Fjerde. Kongen svarede: at der var ligesaa stor Forskjel imellem Mester bag og Mester for, som imellem en Tønde Sild og en Sildetønde.

De Bataviske Tropper, som vare paa Veien til Wien, vende nu igjen tilbage til Republiken.

De ny Afgivter i Holland, som have taget deres Begyndelse i Aar, bruges til at bøde paa det aarlige Deficit af 30—40 Mill. Fl., som i de sidste Aar har fundet Sted.

En Bogtrykker i Maynz er sat under Tiltale, fordi han har trykt en Proclamation, dat. Olmütz, med Keiser Napoleons Underskrivt.

Keiser Alexander skal, for sin Afreise til Petersborg, have befalet den Russiske General Lascy at indskibe sine Tropper og romme Italien.

Uagtet der er Fred vedbliver man dog at hæve Contribution i de 8 Østerrigske Provindser. Den er ikke nedsat til 30, men til 60 Mill. De Wien-

ske Tøihuse udtømmes ganske, og al Munition føres for det første til Bayern. Da Donau i denne Tid ikke er seilbar, saa transporteres Alting til Vogns. De Bayerske Canoner, som Østerrige for 100 Aar siden havde erobret og hidtil gjemtes i det Wienske Tøihuus, har Napoleon foræret Churførsten af Bayern, og de skulle paa en høitidelig Maade føres til München. — Churførsten er ved Herolder, ledsaget af et Corps ridende Borgere, bleven i alle Münchens Gader udraabt til Konge.

Sir J. B. Warren afseiler med første gunstige Vind med en Escadre paa 9 Engelske Linieskibe fra Portsmouth. Hans egentlige Ærinde er ubekjendt, men man formoder, at han skal forfølge en Fransk Escadre paa 14 Linieskibe, der, under Hieronymus Bonoparte, menes at være seilet fra Brest til Ost- eller Vestindien.

Oppositionspartiet belaver sig nu ret paa, at gjennemhegle det ministerielle Partie i Parlamentsforsamlingen d. 21 Jan. Begivenhederne paa Fastlandet lade dem just ikke mangle Æmne til Oppositioner.

Keiser Napoleon har befalet, at Canonerne ikke skulle løsnes uden hans Befaling, da i modsat Fald de, som lade dem affyre, skulle selv betale Krudtet.

Den Rochefortske Escadra er nu kommen tilbage til Rochefort, og har medbragt et erobret Engelsk Skib paa 50 Canoner og to mindre Krigsskibe. Den bestod af 5 Linieskibe og 4 Fregatter, og har tilføiet Engelland en Skade, som vurderes for mere end 20 Mill. Franker.

Tydsklands Lærde anvende nu alt paa at udmærke sig ved Originalitet. Prof. Schummel har begyndt offentlige populaire Forelæsninger over Dagens politiske Historie. Prof. Fichte har indbudet til Forelæsninger, som indeholde "en Anvisning til et saligt Liv." En Hr. Struve er nu ved den Gallske Lære bleven ledet paa den Idee, at man trænger til en ny Videnskab, nemlig Haandskrivtlæren eller den Konst at kjende Menneskenes Caracteer af deres Haandskrivt. Han paastaaer, hvad allerede Knigge har sagt længe førend han, at hvert Menneskes Haandskrivt har noget Caracteristiskt, og bærer Præg af Sjelens lønlige Følelser. Naar denne Konst først er bragt i et ordentlig System, saa troer han, at man ikke allene vil

anskaffe sig Samlinger af mærkværdige Menneskers Hjerneskaller, men endog af deres Haandskrivt, og i Retssager vil man da endog kunne bedømme Forbrydelsernes Natur efter de skrevne Bogstavers Caracteristik. Store Mænds Manuskripter vil derved faae dobbelt Værd o. s. f. — Alle disse Forfinelser uagtede er Tydskland dog endnu saa langt tilbage i sand Cultur, at dets Oplysnings Hovedsæde, Berlin, endnu i Aaret 1805 talte 947 Mennesker, som døde af Børnekopper!!

I Wien har et Pund Smør i den senere Tid kostet 5 Gylden, Grev Lichtenstein har ved Requisitioner ꝛc. lidt et Tab af 3 Mill. Gylden.

Keiser Napoleon er, ledsaget af Prinds Murat og General Duroc, ankom i München.

De Engelske Tropper marchere nu efter Haanden ad Elben og Weseren til, i Egnen af Harburg, Stade og Bremen ꝛc.

Alle Fiendtlighederne i Egnen af Hameln ere ophørte ved Preussens Mægling, men paa den Betingelse, at de forenede Armeer ikke foretage noget fiendtligt i Norden; Preussen har samtykket heri paa det Vilkaar, at Colonnerne af den Franske Nordarmee og Afdelingerne af den store Franske Armee, som rykke frem mod Rhinen, ikke foretage noget mod Hannover.

Det Bayerske Huus nedstammer egentlig fra Pfalzgreven af Wittelsbach, hvis Slægt blomstrede 1215. 1253 deelte Huset Wittelsbach sig i to Hovedlinier: den Pfalziske og Bayerske, og sluttede en Arveforening med hinanden. Den første forskaffede sig allerede 1356 Eneret til Churværdigheden, som den ellers skulde skifte med den Bayerske Linie. Een af disse Churførster, Ruprecht den Tredie, valgtes 1400 til Keiser. Ved hans Sønner stiftedes igjen forskjellige Sidelinier. — Da Maximilian Joseph, Churførste af Bayern 1742 døde uden Arvinger, skulle den Pfalziske Linie, Carl Theodor, have arvet det Hele, men Østerrige gjorde Fordring paa en stor Deel deraf, og kun ved Preussens Mægling lod det sig nøie med et lidet Stykke. Siden blev Pfalz forenet med Bayern indtil 1802. Den nuværende Regent, Maximilian Joseph, succederede sin Broder, Carl II. i de Pfalziske Lande 1795, og Churførst Carl Theodor i Churværdigheden 1799. Han er født d. 27 Maji 1756 og er altsaa 40

Aar gammel. Han har gjort sig høilig fortjent ved at udbrede Oplysning, oprette gavnlige Læreanstalter og befordre Videnskaberne i sine Lande.

Paa een af Hovedpladsene i Paris skal der opføres en Støtte og en Nationalbygning, hvori, foruden alle Konstmonumenterne, den Kaarde skal gjemmes, som den Franske Keiser bar i Slaget ved Austerlitz.

Napoleon reiste over Passau til München, for at undgaae de Rækker af Skyts og Krigsfanger, som de sædvanlige Veie fra Wien til München ere opfyldte med.

Den Østerrigske General, Først Anersberg, er bleven arresteret, fordi han ikke, efter Ordre, lod afbryde Donaubroen ved Wien, strax ved den Franske Indrykkelse i Staden.

Sverrig tager ingen Deel i Overeenskomsten angaaende de fremmede Tropper, som for nærværende Tid staae i Hannover, thi den Svenske Armee staaer umiddelbar under sin Souverains Befaling.

Førsten af Turn og Taxis, som nu er paa Veie at miste sit Generalpostmesterembede i Bayern og flere Tydske Stater, har egentlig faaet dette Embede 1518. Den nuværende Første er en Svoger til den Danske Minister, Geheimeraad A h l e f e l d t, og er en meget rig Herre. Han har egentlig forpagtet hele Postvæsenet i det hele Tydske Rige.

B o r n h o l m s k   C e m e n t.

Een af de Naturfrembringelser, som fortjente at komme mere i Brug hos os end hidtil har været Tilfældet, er den Bornholmske Cementssteen. Uagtet T h u r a allerede sagde, at den er 10 PC. bedre end den Hollandske, og uagtet den i ældre Tider har været brugt paa Bornholm; hvor den i en dertil indrettet Ovn brændtes og anvendtes til Hammershuus Slots steenhaarde Mure, saa har man hidtil dog ikke ændset den. Den findes egentligen i det søndre Herred paa Bornholm, i Aakirke Sogn, tildeels paa Kongens Udmark, en god Fjerdingvei fra Søen, i og tæt ved den saakaldte Limensgade, paa hvilket sidste Sted Cementssteens-Bruddene have været i ældre Tider, og Levningerne af en Ovn endnu for nogle Aar siden var at see. Bruddene findes i en Omkreds af omtrent 6—800 Fod i Længde og Bredde. — Cementen forberedes til Brugen ved Brænding, Stødning og Sigtning, og bliver

da ligesom det saakaldte Hollandske Cement, blandet med lige Dele eller noget mindre frisk brændt Kalk. Af de Forsøg, som afdøde Brandmajor Braudemann havde anstillet dermed, paa Hr. Assessor Hofgaards Forlangende, sees, at det holdes for at være meget bedre end det Hollandske. Admiralitets-Collegiet har allerede for en Tid siden overdraget Hr. Capt. Høier og Hr. Prof. Manthei at anstille Forsøg dermed, og især med Hensyn til dens Duelighed til Søbatteriernes Beklædning. Man venter med Længsel at see Resultaterne af deres Undersøgelser offentlig bekjendtgjort. Denne Cement kunde iøvrigt anvendes med Nytte ved Dæmningers Anlæg, Batteriers Beklædning, Broers Bygning, Slusers og Dokkers Anlæg, ved Vandledningers, Canalers, Hospitalers, Fængslers, Kjelderes og underjordiske Hvælvingers Bygning, til Bassins, flade Tages Beklædning, store vandtætte Kar ꝛc. — Medens man hidtil, med store Bekostninger forgjeves har søgt Sølv i Kongsberg, havde det maaskee været langt hensigtsmæssigere, at anvende denne Menneskekraft og disse Summer paa at nytte Bornholms hidtil aldeles uændsede Cementssteenbrud. Naar Cement ved Omsætning kan forvandles til Guld, saa ere Cementssteenbrud jo ligesaa godt som Guldgruber. Men vi have saa mange Guldgruber der blive ubenyttede.

Paa Hr. J ø r g e n   L a n d t s Liigsteen, forrige Sognepræst for Olskier og Allinge Menigheder paa Bornholm, læstes af en Reisende 1805 med dyb Følelse af Veemod, Venskab og Sandhed følgende Gravskrivt:

Her blev nedlagt
Retfærdigheds og Ordens strenge Iagttager,
Sand Christendoms oplyste Lærer,
De Trængendes Talsmand,
De Lidendes Husvaler,
Menneskehedens Ven,
J Ö R G E N   L A N D T,
Föd 1752,
Död 1804.

S k u e p l a d s e n.

Mandagen d. 20 Januarii opføres: Fra Vertshuus til Vertshuus. — Tirsd. d. 21: Dyveke. — Torsd. d. 23: Ida. — Fred. d. 24: Domherren i Milano. — Løverd. d. 25: Erindringen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 28.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 18 Januarii, 1806.

Marmorkirken.

I den Tidsalder, hvor den gode Smag i Bygningskonsten begyndte at rodfæstes i Dannemark, havde man den Idee, at Kongestaden burde prydes med en Marmorkirke, der skulde være en Efterligning af St. Pederskirke i Rom. Uagtet man meget vel indsaae, at denne Bygning ikke kunde blive andet end et svagt Skyggebillede af hiin berømte Kirke, hiin Colosse, som evig vil vanære Leo den Tiendes Minde *), skulde Ideen dog bringes til Virkelighed. Man begyndte paa Bygningen, og brugte dertil det Marmor, som Norge er saa rigelig forsynet med, uden at nogen i vore Dage benytter sig deraf. Men nu staaer den begyndte Bygning, ikke som en sørgelig Levning af fordums Vælde, men som en nedværdigende Erindring om et i Fødselen qvalt Foretagende. Dersom denne Kirke havde været en Levning fra Oldtiden; dersom man kunde sige: for adskillige Aarhundreder siden var den en glimrende Bygning, men Tidens Tand har forandret den til Ruiner, saa vilde man kunne trøstet sig med den Tanke, at den dog engang havde været til, og at intet i Verden kan vare evig. Men nu — nu føler man et Slags Harme over, at endog den menneskelige Afmagt saaledes skal foreviges i Marmor. Vi see her et umodent Foster, der døde førend det fødtes. Hver Gang jeg gaaer forbi hine halvfærdige Piller, der ere bedækkede med Mos, hine ufuldendte Marmormure, som ere gjennemtrængte af Salpeter, saa seer jeg en forknyttet Dverg, hvis Pande er fuld af Rynker, skjønt dens Lemmer ere spæde som et Barns.

Pladsen, hvorpaa denne ufuldendte Kirke staaer, benyttes nu af Steenhuggere. Den, som ikke er bedre underrettet, troer, at de ar-

*) Det var ham, der, for at fuldende denne Kirkes Bygning, lod overalt i Europa præke Aflad, og beskjæmmede derved Fornuften og Menneskeheden. Hver Steen i St. Peders Kirke er vædet med Uskyldiges Blod og Taarer.

beide paa Kirkens Opbyggelse; men — ak! — saaledes have de allerede arbeidet her i hele Decennier, og den begyndte Bygning er og bliver evig den samme. De tilhugge alle muelige Slags Stene, lige fra dem, der skulle bedække de Dødes mørke Grave, indtil dem, der skulle pryde de Levendes stolte Borge — kun ikke dem, som høre til Marmorkirken. Hvorfor nedriver man ikke dette ydmygende Vidnesbyrd om et Foretagende, hvis Fødsel var Død? Gud trænger ikke til Marmorbygninger. Under hans hvælvede Himmel findes der Templer overalt. Han bønhører jo ligesaa godt den Vilde, der tilbeder ham under et skyggefuldt Træ, som den andægtigste Europæer, der anraaber ham i den meest glimrende Kirke.

K o n s t k a m m e r e t.

(Fortsat.)

Det vigtigste og mærkværdigste Stykke, som dette Konstkammer har besiddet og nogensinde vil komme til at besidde — er tilintetgjort, ikke ved en Ildebrand eller nogen ulykkelig Naturbegivenhed, men ved et Menneskes Hænder. Efterverdenen vil aldrig kunne tilgive det attende Aarhundrede, at det ikke har kunnet gjemme, hvad saa mange af dets Forgjængere have gjemt som en Helligdom, at det den Gang har været saa slet bestilt med Laasene i Kjøbenhavn, at endog sex Døre ikke have kunnet holde en Tyv ude, og endelig, at det har frembragt et Menneske, der, uden egentlig Trang, kunde berøve en Nation den største Sjeldenhed, den eiede. De stjaalne Guldhorn ere alt for bekjendte til, at de behøve her nogen Omtale. Som Antiqviteter havde de et uerstatteligt Værd. Man forevisér nu endeel af de Kuppier, som de tildeels ere blevne forvandlede til, og adskillige Klumper af det Guld, som de engang bestode af. Men hvorfor vil man paa denne Maade erindre os om noget, som man hellere burde hjelpe os at glemme?

Ogsaa den Blæresteen, der dræbte den ulykkelige og evig beklagelsesværdige Griffenfeldt, gjemmes her. Man kunde billigen spørge: er det for Sjeldenhedens Skyld? Sjelden er den ikke, thi her findes endnu en saadan Steen, som veier 25 Lod. Altsaa kun fordi den har tilhørt den mærkværdige Griffenfeldt? Men hvorfor skal Sjelen her atter stemmes til saa sørgelige Følelser? Er da den Tanke, at denne store — næsten havde jeg sagt største — Mand, Dannemark har eiet, — levede 16 Aar paa Munkholms Fæstning, levede der saa længe, indtil han endog havde tabt den heftigste af alle Følelser — Følelsen for Friheden, skal man endog her mindes om hans physiske Lidelser? — Saadanne Forestillinger gjorde jeg mig, da man viste mig denne Blæresteen. Mange andre Mennesker ere maaskee af modsat Mening.

En gammel Lænestol, som har tilhørt Griffenfeldts Formand i Unaade, Ligemand i Fortjenester, og Overmand i ikke at ændse sin

Tidsalders Utaknemmelighed, gjemmes her som en Sjeldenhed. Man føler altid noget ganske besynderligt ved Synet af Ting, som have tilhørt store Mænd. I Engelland og Frankrige synes denne Følelse endnu at virke langt stærkere end hos os Nordboere. Rousseaus Paryk blev efter hans Død betalt med en Sum, som var større end Honoraret for hans Emil. Jeg stirrede temmelig længe paa Tycho Brahe's Stoel, da jeg første Gang saae den paa Konstkamret. "Tycho! Tycho!" tænkde jeg ved mig selv: "hvilken Triumph vilde det ikke være for dig, dersom du nu kunde staae op af Graven! Dine Samtidige satte dig Stolen for Døren; dine Efterlevende gjemme den som en Reliqvie paa Konstkamret. O, hvor mange af dine Landsmænd vil det maaskee ikke engang gaae saaledes!"

Laurentzen, i hans Musæum Regium, taler vidt og bredt om 18 Rotteunger, der ligesom ved Konst ere sammenviklede med Rumperne i hinanden, og ere Samsons Ræve ikke ulige. Han har endog gjort sig den Uleilighed, at lade dem stikke i Kobber. Disse Rotteunger gjemmes her vel endnu, men ere saa fortørrede, at de ikke mere ligne Rotter, mindre Samsons Ræve. Ubegribeligt er det, hvorfor man ikke slænger saadanne unyttige Ting bort; men for Ubegribeligheden er her overalt en grændseløs Tumleplads.

Mange Ting gjemmes her, som just ikke have noget egentligt Konstværd, men som imidlertid dog bidrage til at give os et Begreb om Tidsalderens Sæder. Saaledes gjemmes her en Skildpadde, som blev bragt hertil med eet af det Asiatiske Compagnies Skibe i Aaret 1670. I hine Dage var en saadan Gjest en saa stor Sjeldenhed i Kjøbenhavn, at den daværende Konstforvalter Grotschilling, paatog sig dens Opdragelse. Den levede hos ham i 36 Aar. I vore Dag kan et saadant Dyr ikke naae saa høi en Alder hos os. Aldrig saasnart er det kommen til Byen, førend det offres paa Fraadseriets Altar.

Ikke uden med et rørt Hjerte seer man Skelettet af Christian den Fjerdes Hund, som kaldtes Tyrk. Den pleiede at holde Vagt i Kongens Sovecabinet, og har været saa aarvaagen paa sin Post, at den erkjendtlige Christian til evig Erindring har ladet dens Billede indvirke i Tapetserierne paa Frederiksborg, med Underskrivt: den velagte og dydige Tyrk! Skelettet i og for sig er aldeles ikke mærkværdigt, og den blotte Naturkyndige kan det ikke interessere. Men Menneskegrandskeren maa føle meget ved et saadant simpelt Mindesmærke om Kongelig Taknemmelighed i en Tidsalder, hvor man endog paaskjønnede og belønnede Umælendes Fortjenester!

I Artificiel-Kamret findes mange mærkværdige Ting, hvoraf en stor Deel ere mesterligen udskaarne i Træ, Elphenbeen, Guld &c. Den bekjendte Rasmus Berg har især beriget Samlingen med adskillige i Elphenbeen ud-

skaarne Stykker, som ere fortræffelige. Men Kronen for dem alle er et lidet Altar, udskaaret i Træ af den berømte Albert Durer, som levede i det 15de Aarhundrede. — Det er et Mesterstykke, som Dannemark neppe eier Mage til. Hver Figur er af den skjønneste Tegning, og saa konstig udskaaren, at det næsten er ubegribeligt, hvorledes Menneskehænder kunde frembringe et paa engang saa lidet og saa stort Værk.

Af vidunderlige Ting findes i dette Værelse et Skab, der er indlagt med Elphenbeen og adskillige Slags rart Træ, som, efter Inscriptionen, skal være forfærdiget i Aaret 1673 af en stokblind Snedker, ved Navn Bielefeld, fra Oldenborg, der, uagtet han fra sit tiende Aar havde været blind, skal have kunnet føle med sine Fingre, af hvad Slags Couleur det Træ var, han havde i Arbeide. Man kan ikke negte, at der skal en jernstærk Tro til at faae sligt i sit Hoved. En stokblind Snedker, som har forfærdiget et konstigt Skab og som har kunnet føle Farverne — det falder i det mindste noget underligt. Imidlertid gives der, som Shakesspear siger, saa mange Ting imellem Himmel og Jord, som vor Philosopie ikke drømmer noget om, og man bør være forsigtig i sine Domme om Ting af den Natur. Zöllner fortæller i hans wöchentliche Nachrichten en lignende Historie om en Svensk Bonde, der, uagtet han var blind, kunde spille Kort, og med Fingrene føle Couleurerne. Men uden aldeles at negte Muligheden heraf, kan man dog antage, at saa-

danne Blinde maae have kunnet skimte noget. Det er desuden ikke let at overbevise saadanne Folk om, at de ikke have kunnet see, og naar man skulde have fuldkommen Vished om Sagen, maatte de bestandig have arbeidet i uvillige Mænds Overværelse, som kunde have vidnet om, at de ikke, som saa mange Mennesker, saae med Andres Øine.

Her forevises en Altertavle af Elphenbeen, som Paven forærede Kong Christian den Første i Aaret 1474, da han var i Rom. Den er et Altare portatile, og gjemmes i en Æske, paa hvis Laag staaer: Denne Alter-Tafle havfer Pafven foræret Salig og hoiloflige Ihukommelse Konning Christiern den Første Aar 1474, der hans Kongel. Majest. foer til Rom at besøge St. Povfels og Peders-Kircker, som var i Brug i de Dage. — Den forestiller paa ni Afdelinger Christi og de Romerske Kirkes Helgenes Historie, og den Norske Konge, St. Olufs Mirakler. Naar man fraregner dens Ælde, saa er den fra Konstens Side uden Værdie, men man seer heraf, hvorledes Paverne, der ved alle Leiligheder malkede Nordens Konger, forstode at knibe Muskaten, naar de selv skulde aflægge Prøver paa deres Gavmildhed. I vore Dage vilde man tage i Betænkning, at forære en fornem Mands Barn, mindre en Konge, et saadant Snurrepiberie. Men saaledes have Tiderne forandret sig!

De i Vox pousserede Billeder af Kongelige Personer, der gjemmes her som Rariteter, ere, for at sige Alt med eet Ord, jammerlige. Tiden har aldeles blegnet deres Farve, og indtørret Voxet. De ligne nu sande Carricaturer. Ludvig den 14de af Frankrige spiller her i egentlig Forstand en jammerlig Figur. De Klæder, som disse Voxbilleder have paa, ere faldne sammen i Laser, og den mægtige Maria Theresia er klædt som en sand Tiggerske. De nægte Guldgaloner have tabt deres falske Glands, og det røde Kobber stikker alt tydelig frem. Det vilde være det rigtigste, at disse Billeder skaffedes af Veien; de prostituere baade deres Originaler og Konstkamret i lige høi Grad.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Kammerherre Winterfeldt har nu meddeelt en Efterretning om Tilstanden af Cassen til Huses Opbyggelse for trængende Familier. Med Glæde seer man deraf, at ædelmodige Medborgere have bidraget til denne skjønne Plans Udførelse, deels i rede Penge, deels ved rentefrie Laan 4858 Rdlr. Huset, hvis gode Indretning man fornemmelig har Hr. Major Hallander at takke for, har været beboet siden Michelsdag Flyttetid. Det har 24 Skorstene, 90 Døre, foruden Gadedøren, Gaarddør og Loftslüger, 80 hele Fag Vinduer, 16 halve Fag og 24 Afdelinger paa Loftet. Den værdige Olding, som er Indretningens Stifter, har erhvervet sig Nutidens og Eftertidens Erkjendtlighed, ved at anvende sin Alders Vinter til at formilde trængende Medborgeres og Medborgerinders Kaar, og det vilde være høiligen at ønske, at mange maatte følge hans rosværdige Exempel. Det overhaandtagende Høkersystem, de daglig stigende Priser paa Livets første Fornødenheder gjøre ædelmodige

Menneskers Bistand saa meget nødvendigere i vore Dage.

Alle de, der i Aaret 1792 have hørt Fru Kuntzen paa det Tydske Theater i Hamborg, hvor hun den Gang, under Navn af Jomfru Succarini, var ansat som Sangerinde, rose meget hendes Sang, især i Operaerne Oberon, Don Juan ꝛc.

Efter Hamborg Corresp. gaaer den Danske Minister Grev v. Wedel-Jarlsberg i samme Qvalitet til Wien, og til hans Efterfølger ved det Engelske Hof er Baron Selby udnævnt.

Det forrige Laurvigske Palais i Amaliegaden blev i Aaret 1783 solgt til Deconinck & Reiersen for 46,000 Rdlr. Efter Kjøbecontractens 4de Post betales blandt andre Onera, ogsaa aarligen af Kjøberen 20 Rdlr. til Frue Kirke, hvilke, efter Gyldenløves Disposition og Universitetets Forskrivelse af 2 Febr. 1700 anvendes til at vedligeholde det prægtige Gyldenløwske Gravmæle i ovennævnte Kirke. Det er formodentlig den eneste Bygning i Kjøbenhavn, hvorpaa der hæfter en Afgivt af den Natur.

I de Exempler paa Asiatiske Actiers Priser i den senere Tid, som findes i sidste Numer, er der indløben et Par forvildende Trykfeil. Siden Augustii Maaned f. A. ere de ikke stegne 25, men 52 Rdlr., hvilket sees af følgende Beregning:

D. 23 Aug. f. A. blev solgt ved Auction paa Børsen en Asiat. Actie for : :	666 Rdlr.
Hertil kommer 3 PC. i Auctionsomkostninger, som Kjøberen maa erlægge : :	20 —
	686 Rdlr.
Udbyttet for f. A., som Kjøberen hævede ult. Nov.	45 —
Den kostede altsaa Kjøberen	641 Rdlr.
Den 10 Jan. d. A. blev der paa Børsen solgt to Asiat. Actier, den første for 653 Rdlr. og den sidste for	673 Rdlr.
Auctionsomkostningerne	20 — 24 ß.
	693 Rdlr. 24 ß.
Naar man fradrager :	641 —
Ere de stegne :	52 Rdlr. 24 ß.

Den 27de f. M. høitideligholdt Hr. Thomas Gamborg i Eidsvold, som nu er henved 84 Aar

gammel, og hans Hustrue, der kun er 7 Aar yngre, deres Guldbryllup. Af deres 12 Børn leve endnu 9; af disse vare 8, og af deres 12 Børnebørn 7 tilstede ved Festen. Sognepræsten, Hr. Prof. Leganger, holdt ved denne Leilighed en passende Tale.

Det Nybergske Huus i Kjøbenhavn har nyelig faaet en compendieus Saaemachine fra Engelland.

For at spare Rum og Tømmer har man i Frankrige allerede for 100 Aar siden opfundet den Methode, at bygge Lader ved at slaae Buer sammen af to eller flere Stumper Bræder, paa 5 à 6 Fods Længde, og at stille dem overende paa et Fodstykke. De holdes sammen ved paaslagne Lægter og tækkes siden med Rør, Straa eller Tagsteen. Et saadant Huus har da hverken Stolper eller Bjælker; det er lutter krumlinede Sperrer, staaende paa Jorden. — I Kjøbenhavn har man allerede adskillige saadanne Buehuse paa Holmen, i Nyboder og paa Bryggeriet uden for Østerport. Paa Landet veed man kun eet Exempel, nemlig en Lade, som Hr. Major Neergaard har bygt i Aar paa Mehrløse. Den er 40 Alen lang og 20 Alen bred, og Buerne staae paa en grundmuret Fod. Dog har Hr. Majoren, deels for Synets Skyld, deels maaskee af et Slags Mistillid til denne Bygningsmaade, givet dette Huus ordentlige Vægge og Egebindingsværk. Han har ogsaa paa Skjoldnæsholm sat et saadant Buetag paa en grundmuret Stald.

Udenlandske Efterretninger.

Revisorerne i den Svenske Banque og Rigsgjeldscomptoiret have i deres sidste Regnskab godtgjort, at den udenlandske og indenlandske Rigsgjeld er i forrige Aar bleven formindsket 630,919 Rdlr.

Det Engelske Admiralitet havde bevilget de Svenske Coffardieskibe, der afseilede henimod Enden af f. A., en Convoy fra Yarmouth til Gothenborg. Det har tillige lovet alle de Svenske Skibe, der seile til Spanien, Portugal og andre Egne, al muelig Beskyttelse.

Det lader nu som Sverrig for det første ikke vil aabne Feldttoget. Dette slutter man blandt andet deraf, at den Svenske General, Grev Horn, som nylig er kommen fra Lüneborg til Hamborg, begiver sig derfra til Sverrig, og at den Svenske Brigadechef, Grev Mørner, er indtruffen i Hamborg.

Tre Dage efter den Presburgske Freds Undertegnelse af den Tydske Keiser skulde de Franske forlade Wien. Fredspuncterne ere i det Hele endnu ikke ganske bekjendte, og alt hvad der siges derom grunder sig kun paa Rygter.

Napoleon lader ved sine Ingenieurer optage Tegninger over Valpladsen ved Austerlitz saavelsom over hele Østerrige.

Adskillige frie Rigsstæder tabe nu Prædicatet fri og Rigs. Erkekantsleren skal have Frankfurt, Bayern Augsburg o. s. v.

Prinds Eugens Formæling med den ny Bayerske Churprindsesse skal fuldbyrdes i München.

De to nye Konger skulle krones i Paris. Det bliver det første Exempel i Historien, at en Keiser og to Konger ere blevne kronede i een Stad i et Tidsrum af omtrent et Aar.

I Neapolis oprettes nu tre Leire, og det lader som man for Alvor vil modsætte sig Frankrige. Men Recruterne løbe deres Vei og tye til Rom.

Den Bayerske Armee skal forstærkes til 80,000 Mand.

Til at transportere de i Østerrige erobrede Kanoner have de Franske reqvireret 800 Heste.

Fra d. 30 Dec. f. A. til i Januarii d. A. har den Franske Regjering ladet sælge i Salzburg 40,000 Centner Salt, Bly, Svovel, Vitriol, Jern, Messing 2c., som Østerrigsk Eiendom mod contant Betaling.

Marchal Massena har forordnet, at hver Provinds skal betale 2000 Franker til Divisionsgeneralernes og 1000 til Brigadegeneralernes Taffeludgivter.

Den Würtembergske Kongeværdighed bliver ikkun arvelig for Kongens to Sønner, ikke for hans fem Brødre.

Würtemberg er nu ikke allene det yngste, men ogsaa, næst Sardinien, det mindste Kongerige i Europa. Det indbefatter i det Høieste kun 850,000 Indbyggere. — Bayern er derimod langt anseeligere; det tæller henved 2½ Mill. Indb.

I Paris gjøres nu de meest glimrende Anstalter til Napoleons høitidelige Indtog.

Neapel skal nu tvinges til at spærre sine Havne for Engellænderne.

Preussen gjør nu et Laan paa 2 Millioner Rhinlandske Gylden, for at bestride de nuværende

store Krigsudgifter. Af Capitalen svares 4 PC. Rente; den tilbagebetales inden 10 Aar, og Domainindkomsterne af Førstendømmerne Bayreuth og Anspach gives til Underpant. — Ministeren Haugewitz reiser til Paris.

Førend Napoleon afreiste fra Schönbrun udstædte han d. 27 Dec. en Proclamation, hvori han tilkjendegiver sine Soldater, at Freden imellem ham og Keiser Franz er sluttet, og formaner dem til Krigstugt. Denne Proclamation udmærker sig ved følgende Tirader: Jeg reiser, for at begive mig til min Hovedstad. Jeg har tilstaaet dem, der have meest udmærket sig, Befordringer og Belønninger. — — I har seet at eders Keiser har deelt alle Farer og Møisommeligheder med eder. I skulle ogsaa see ham omgiven af den Storhed og Glands, som tilkommer Souverainen over det første Folk i Verden. I de første Dage af Maimaaned vil jeg give en stor Fest i Paris. I skulle overvære den, og vi faae da at see, hvorvort Fædrenelands Lykke og vor Hæders Interesse fører os hen.

En anden Proclamation har Keiseren paa samme Tid udstædt til Wiens Indbyggere, hvori han tilkjendegiver dem sin Agtelse og Tilfredshed. "Jeg har givet eder et Exempel, siger han heri, som hidtil er uden Lige i alle Folkeslags Aarbøger. 10,000 Mand af eders Nationalgarde have været bevæbnede og bevogtet eders Porte; eders hele Toihuus blev i eders Vold *), medens jeg overlod mig til den uvisse Krigslykke. Jeg har stolet paa eders Æresfølelse, eders Redelighed, eders Oprigtighed; I har ikke skuffet min Tillid. — Wienske Indbyggere! Jeg veed, at I alle lastede den Krig, som en Minister, der er et fremmed Hof hengiven, har opspundet paa Fastlandet. Eders Keiser er underrettet om denne Ministers Tænkemaade; han overlader sig ganske til de høie Egenskaber der udmærke ham, og jeg haaber, at der forestaaer eder og hele Fastlandet lykkeligere Dage *). — Jeg har kun sjelden lader mig see iblandt eder, ikke af Foragt eller forfængelig Stolthed, nei, blot for ikke at bortlede nogen Høiagtelsesfølelse for den Monark, som jeg agtede at slutte en hastig Fred med. Da jeg nu forlader eder, saa modtager som en Foræring, der vidner om min Agtelse for eder, det Toihuus urørt, som ved Krigslovene var blevet min Eiendom; benytter eder stedse deraf til at vedligeholde Orden. Alle de Trængsler I have liidt, maa I tilskrive de fra Krigen uadskillelige Onder ꝛc.

Man har nu en ny Sort Kartofler, som Cormorin for et Par Aar siden har bragt fra America til Paris. Den er guul, næsten rund, holder 8 Tommer i Gjennemsnit, har en behageligere Smag og modnes hastigere end Kartofler i Almindelighed.

I Grevskabet Cork i Irland er der nyligen bleven paadømt en mærkværdig Sag. En Bager navnlig Donavan klagede over sin Præst O'brien, Biskoppen af Corks Generalvicar. Denne, som skulde besørge et Capel opført, havde aabnet en Subskription til Omkostningernes Bestridelse, som enhver af Byens Indbyggere skulde deeltage i, efter Stand og Formue. Bageren maatte først give 3 Kroner (henved 5 Rdlr.), som han ogsaa strax betalte. Herpaa krævede man endnu 9 Eng. Shilling af ham, som han vel betalte, men med det Tillæg, at han var fattig, og at han allerede havde maattet betale mere end han havde Evne til. Men desuagtet fordrede man dog atter 16 Shilling af ham, som han vægrede sig for at betale. Da han Søndagen derpaa kom i Kirken, spurgte Præsten ham, om han havde bragt Pengene med, og da han svarede nei, sagde Præsten: dersom I ikke betaler Pengene skal jeg vise eder noget andet. Den arme Mand gik bestyrtet hjem og lod sin Kone bringe

*) Dette gjelder kun om det borgerlige Toihuus, thi det militaire blev, som bekjendt, ganske udtømmet og dets Munition ført til Paris.

*) Et saadant Haab, yttret af Souverainen over den første Nation i Verden, kan ikke andet end stemme Menneskevennens Sjel til de gladeste Følelser. Europa vil faae Fred, og det inden en føie Tid; men hvilken Fred og hvor lang en Fred? Dette er den store Gaade, hvis Opløsning ligger skjult bag Fremtidens mørke Slør. Der gives et Slags Fred, som er skrækkeligere end Krig, vil man paastaae, og saadant et Slags Fred kunde maaskee forestaae Europa. Jeg vil ikke forurolige Læseren med det Billede, som min, maaskee skuffede, Phantasie i dette Øieblik viser mig. Man kan sige om denne Fred med Ossian: den ligner Taagestøtter paa det rolige Hav. De glimre i Solen, men den Søfarende frygter dog for Storm!

Pengene hen til Præsten. Men han vægrede sig for at modtage dem, og vilde ikke lade Bageren slippe under to Guineer. Næste Søndag blev holdt en Tale ved Alteret, hvori han lyste Forbandelse over alle dem, der ikke havde betalt deres Bidrag. Da Bageren den tredie Dag kom i Kirken, bandlyste Præsten ham formeligen. Virkningen heraf var, at ingen vilde sælge ham en Torv eller kjøbe for en Skilling Brod af ham. I sin Betuttelse stillede den Bandlyste sig omsider i en hvid Skjorte i Kirkedøren, for at gjøre den Bod, man paalagde ham, og bad Gud og Præsten om Forladelse for sin Ulydighed. Men førend den sidste løste ham af Band, fulgte han hjem med ham og forlangte de to Guineer. Den stakkels Bager svarede, at det var ham umueligt at tilveiebringe disse. Det forblev nu ved Bandsættelsen, og Bageren maatte uden Barmhjertighed indslutte sig i sit Huus. Det hele Factum blev bevist, og Præsten dømt til at betale 50 Pund Sterling i Erstatning og Rente, og en halv Shilling i Procesomkostninger.

Den i Gaar ankomne Engelske Tidende gaaer til d. 6 Januarii. Nelsons høitidelige Jordefærd er i denne Tid Hovedgjenstanden for de Engelske Avisskriveres Efterretninger og Raisonnement. Aldrig har maaskee nogen Admirals Død opvakt større og almindeligere Opmærksomhed i Engelland end Nelsons. Man synes at gjøre mere af ham end af en førstelig Person. Der er bleven gjort adskillige Tegninger til Ligvognen. Den har 4 Hjul, som tildeels skjules af Drapperiet. Ligkisten staaer paa en Forhøining, 10 Fod fra Jorden. Paa Vognens Foraxel sees en Efterligning af Skibet Victory's Gallion, og paa Bagaxlen forestilles samme Skibs Agterspeil. Over dette sees det hvide Viceadmiralflag. En Pude med en Krone sættes paa Kisten, og Ligklædet trækkes saaledes tilbage, at man kan see Inscriptionen paa Guldpladen. Fire Piller, som forestille Palmetræer, bære Himlen. De ere mørkegrøn malede og forsølvede. Himmelen er gjort i Form af Overdelen af en antique Sarcophag. Foran paa samme staaer Ordet: Nil og Heltens Motto: Palmam qui meruit ferat; bagpaa: Trafalgar og Mottoet: hoste devicto requievit. Himmelen er prydet med Zirater og 6 store sorte Strudsfier. Den er behængt med et sort Fløiels Drapperie, besat med Guldfryndser. Alle de Dele af Vognen, som ikke ere prydede, bedækkes af Drapperiet. Paa Friesen (Hovedgesimsen) staaer en forgyldt Inscription; paa den ene Side staaer Nelsons Navn. I hvert Hjørne af Vognen skal der sidde en af Nelsons Officierer i dybeste Sorg. — 400 Kareter, hvoraf de fleste ere bespændte med 6 Heste, følge Liget. Den første Dag, det stod paa Parade i Greenwich Hospital, vilde 10,000 Mennesker paa eengang trænge ind i Salen. — Mr. Kett, der som Engelsk Coureer er kommen fra Constantinopel, blev d. 6te f. M. paa sin Reise plyndret af tre Cosakker til Hest, to Mile fra Holtisch. De fratoge ham alle hans Depecher og alle hans Klæder lige indtil hans Støvler. Den Russiske General hjalp ham imidlertid igjen til alt hvad han havde mistet, paa nogle Guineer nær. Cosakkerne bleve røbede paa en snurrig Maade. Blandt de stjaalne Sager var der just en Flaske med lugtende Vand. Flasken var bleven slaaet itu, og nu lugtede man snart, hvor Tyvene stak. — D. 27de f. M. mødte en Chirurg, navnlig W. Crowfoot, tilfældigviis en Vogn, hvori der, som man fortalde ham, laae en død Soldat, der havde Dagen tilforn været blandt de Skibbrudne af det 28de Regiment. Han var segnet paa Dækket, hvor han var bleven liggende Natten over, og hvor han, efter Sigende, døde af Veirligets Strænghed. Han blev baaren i Land næste Dag imellem Kl. 10 og 11. Man lod ham ligge over en Time ved Strandbredden i den Tanke, at han var død. Crowfoot begjerte at see Liget, og da han mærkede nogen Varme omkring Hjertet, anvendte han i tre Timer uafbrudt de fornødne Midler, og var saa lykkelig at bringe ham til Live igjen.

Af dette Blad udkommer hver Uge to Numere, som tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 29.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 21 Januarii, 1806.

Tanker til nærmere Overveielse.

(Indsendt.)

Saavel ved at læse de mangfoldige Bekjendtgjørelser i Adresseavisen fra Folk, der ønske noget at fortjene, for at tilveiebringe Livets første Fornødenheder, som de mundtlige Beklagelser af samme Natur, jeg har hørt, siden jeg for omtrent et Aar siden kom her til Staden, have ofte opvakt den Tanke hos mig: skulde der, i en Stad som Kjøbenhavn, ikke kunne udtænkes en Maade eller Plan, hvorved enhver, der havde lært noget, ligemeget i hvilket Fag, og som iøvrigt var sund og frisk, og ikke manglede Lyst til at være virksom, kunde paa en lovlig Maade fortjene, i det mindste noget hver Dag, til Hjelp til Livets allerundværligste Fornødenheder? Man priser sædvanligen det Land lykkeligt, der, i Forhold til sin Størrelse, har en anseelig Folkemængde. De Danske Stater have nu i en lang Række af Aar nydt en saadan Lykke, og lægger man Mærke til Fortegnelserne over de Fødte og Døde, saa nyde de endnu uafbrudt denne Lykke. Blot i Hovedstaden seer man endog hver Uge Folketallet stige. Men alle disse Mennesker skulle daglig have Føde og Klæder, fra deres Indtrædelse i Verden indtil deres Død, enten de saa høre til de erhvervende eller fortærende Classer. Hvor skulle disse Fornødenheder komme fra til en saa tiltagende Befolkning, især paa en Tid, da det største med det mindste er steget til en uhyre Priis, og dagligen stiger mere og mere? Vore Trængendes Antal er, i Forhold til dem, der kunne kaldes Formuende, og dem, der, som man siger, have Dag og Dagsens Komme, meget stort, og maa uundgaaeligen daglig forøges, dersom der ikke snart udtænkes Midler, hvorved saa mange hundrede, ja næsten kunde man sige tusinde, sunde og friske Mennesker, der nu gaae ledige, uagtet de gjerne vilde arbeide, kunne faae noget at fortjene. — Uagtet jeg mangler den fornødne Kundskab om Indretningen af

vort Fattigvæsen i alle dets Grene, er jeg dog fuldkommen overbeviist om, at dets Direction og Forstandere alle med Nidkjerhed arbeide til det ædle Maal: enten ganske at afhjelpe, eller i det mindste at lindre, deres trængende Medmenneskers Nød. Men, mon og de Midler, der for Tiden haves, ere tilstrækkelige? Jeg frygter, de ere det langtfra ikke. Da jeg, ved at skrive dette, egentligen ikke sigter til saadanne Fattige eller Trængende, der formedelst Alderdom og Svaghed, maae blive Gjenstande for Fattigvæsenets Opmærksomhed, men kun til saadanne, der enten af Frygt eller Undseelse holdes tilbage fra at stjele, bedrage eller betle, saa forbigaaer jeg hine aldeles. Gid kun mine Indsigter og Evner vare tilstrækkelige til at udfinde og foreslaae de Maader, hvorpaa saa stort et Antal Mennesker, som nu med Hoved eller Hænder kunde virke noget Nyttigt, og virkelig, enten af Nødvendighed eller Drivt have Lyst dertil, men ene og allene mangle Leilighed dertil, kunde for det første her i Hovedstaden sysselsættes! Det Almindelige vilde i det Hele vinde derved, og disse Mennesker bleve da ikke ganske unyttige og blot fortærende Medlemmer af Staten. Derved vilde man og kunne forebygge endeel Forbrydelser, som nu af mange kun begaaes af Nød, stundom blot for at tilfredsstille Naturens første Krav. Mon ikke mangfoldige Bedragerier, Tyverier og andre Forbrydelser, som nu dagligen gaae i Svang blandt os, for en Deel er en Følge af Nød og Fattigdom? Jo flere lovlige Veie der staae aaben for den Trængende at søge Livets Underhold paa, desfærre ere Drivefjerene til Forbrydelser, deslykkeligere er Borgersamfundet i det Hele betragtet.

Jeg vover i dette Øiemeed at gjøre her nogle Forslag, hvis muelige Iværksættelse jeg overlader til Sagkyndiges Bedømmelse.

Først og fremmest vilde det være nødvendigt, at fire til sex patriotiske Borgere paa forskjellige Stæder i Staden paatoge sig den Uleilighed, at modtage de Billetter, der tilstilledes dem, efter en foregaaende offentlig Indbydelse. Enhver, i hvilket Fag og hvad Forretning han end var, som behøvede nogens Tjeneste, maatte en Dag i Forveien, inden Middag, kunne sende en Seddel, undertegnet med Navn og Bopæl, til een af de bestemte Mænd. Sedlen kunde, efter Omstændighederne, være stilet paa følgende Maade: i Morgen fra Kl. — til — behøver jeg et Menneske til N. N. Forretning eller Arbeide og derfor betaler jeg (med eller uden Kost) N. N. Skilling. Mueligen kunde de Contraherende ved at prøve hinanden den ene Dag, blive enige om flere. Men naar dette ikke var Tilfældet, burde Forbindelsen paa begge Sider være ophævet, naar Dagen var tilende. De til Arbeide trængende Folk maatte fra Kl. 2 til 6 møde paa eet af de anførte Stæder, og der, efter egen Skjønsomhed, paatage sig en Forretning, efter den Billet, der leveres dem, og som maatte tjene dem til Rettesnor for den næste Dag. Ingensteds burde der spørges

om Navn eller Stand, thi mange høisttrængende Huusarme, der med Føie kunne regnes blandt de beklagelsesværdigste, vilde da af falsk Undseelse holde sig tilbage fra at melde sig. Men man bør imidlertid altid antage, at Billetuddeleren, for saavidt som mueligt, vilde see paa nogenlunde Anstændighed i Klæder og Opførsel. Ikke heller troer jeg, at nogen Soldat eller Matros burde tage Deel i denne Indretning. Vel gives der ogsaa blandt disse virkelige Huusarme, men de ere sædvanlig selv Skyld deri; thi en ædruelig og arbeidsom Soldat eller Matros kan i Kjøbenhavn, foruden sin bestemte Lønning, faae nok at fortjene. — De fleste, som sidde i nogen Næringsvei, kunne ofte behøve i en eller flere Dage hastig Hjelp, for at faae udført det, som de ikke selv, tilligemed dem de daglig have om sig, kunne udføre. De forfeile derved stundom deres Hensigt, eller opnaae den i det mindste ikke saa hastig som de ønske det. Et Handelshuus vil f. Ex. i en Hast have et Skib expederet til en Reise, hvor en eller flere Dages Ophold kan foraarsage det betydeligste Tab. Dets egne Comptoirbetjenter kunne, om de end vare nok saa duelige, og om de end vilde tage Nætterne til Hjelp, ikke saa hastig, som det ønskes, faae Expeditionen færdig. Naar der nu, under saadanne Omstændigheder, for en kort Tid blev antaget en duelig Extraskrivere, mon da den ubetydelige Udgivt vel vilde være spildt? En Høiesterets- eller anden Advocat behøver een eller flere Acter i en Hast udskrevne; en Apotheker be-

høver hastig Hjelp til medicinske Urters Afpilling, som ikke taale at ligge; en Fabrikant skal have visse Fabricata, som ikke kunne ligge, uden at fordærves, hastig sorterede eller præparerede til et vist Brug; mon alle disse Mænd ikke kunne være ret godt tjente med at anvende en lille Udgivt til en Extrahjelper, især da enhver af dem, naar alt dette er skeet, sjelden behøver anden Hjelp, end den han ellers daglig har i sit Huus? Ogsaa blandt Haandværksmænd gives der mange, der paatage sig en Leverance, eller faae et Arbeide, som det haster saa stærkt med, at de, for at holde deres Ord, gjerne vilde betjene sig af en saadan Extrahjelp. Det samme er Tilfældet med dem, der forfærdiger Damepynt ꝛc. Om end de, der vil tage et saadant Menneske til Hjelp, ikke havde Plads for ham i deres eget Huus, saa kunde der vel ogsaa udtænkes et Raad til at afhjelpe denne Mangel. Det vilde blive for vidtløftigt at opregne her, hvor mange Andre, der endnu kunde behøve Extrahjelp, og hos hvilke mangen en Trængende kunde forskaffe sig en lovlig Fordeel. Naar Tingen var bleven bragt ret i Gang, hvilket efter min Overbevisning, ikke vilde være vanskeligt. Naar 4 à 6 Menneskevenner vilde paatage sig den ubetydelige Uleilighed, der er forbunden dermed, vilde det med Tiden unegteligen blive en Lettelse for Fattigcassen.

Den anden Maade, hvorpaa jeg troer, at de mange ledige Hænder kunde sættes i Virksomhed, udfordrer større Anlæg og Foranstalt-

ninger, men som dog ikke ere saa store, at de jo i Dannemarks Hovedstad vilde kunde iværksættes. For det første vilde det være at ønske, at der paa eet, i det Høieste to Steder her i Byen — thi her maatte man begynde i det Smaa — kunde overlades uden Betaling to rummelige Værelser, et for hvert Kjøn, til daglig Afbenyttelse. Her maatte de, som paa Billetcomptoirerne ikke kunde faae noget at fortjene, indfinde sig hver Morgen ved et bestemt Klokkeslæt, og der faae eet eller andet at forrette. Men her opstaaer naturligviis de vigtige Spørgsmaale: hvo skal overlade to saadanne Værelser, og hvo kan overlade dem, især i vore Dage, hvor Huusleien er stegen til en overdreven Høide? Hvad skulle disse ledige Mennesker foretage sig hver Dag, hvorved de kunne fortjene noget? Hvo skal have Opsyn over dem, og sætte dem i Virksomhed, og hver Aften, efter bedste Skjønsomhed, betale dem, hvad de den forløbne Dag have fortjent? Og endelig, hvor skulle Lys, Ildebrand, Borde, Stole rc. komme fra? Jeg vil søge at besvare ethvert af disse Spørgsmaale. Skulde vor milde Regjering til et saa nyttigt Brug ikke gjerne vilde overlade et Par Værelser i een af de offentlige Bygninger, hvor der altid maa gives nogle, der gjerne kunne undværes, for det første paa et Aars Tid? I Aaret 1795, da den store Ildebrand gjorde saa mange Familier huusvilde, sørgede Regjeringen og andre Menneskevenner for, at disse Ulykkelige kom under Tag. Det er sandt, her

behøvedes hastig Hjelp, og den blev ligesaa hastig udtænkt. Imidlertid viser dette, at en lige Foranstaltning i det Smaa ogsaa maatte kunne udtænkes. Men vi ville nu antage, at saadanne Værelser ere tilveiebragte, og der daglig møder Folk af begge Kjøn, for at blive sat i Virksomhed, hvad skal man nu give dem at bestille? — Vel synes det ikke vanskeligt, at sætte en Deel Mennesker i Arbeide, der baade have Kræfter, Lyst og Trang dertil, men det har dog virkelig sine store Vanskeligheder, og er just een af Hovedaarsagerne, hvorfor saa mange Mennesker blandt os, imod deres Villie drive deres Dage bort i Orkesløshed. Mange er det fra Barndommen af blevet til en Vane, at de i Alt, hvad de skulle foretage sig af nogen Vigtighed, maa opmuntres, tilskyndes og anvises af Andre, og uden Tilskyndelse og Opmuntring staae de stille som Hjulene i Machinen.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Indholdet af den Latinske Tale, som Universitets Rector, Hr. D. og Prof. Hornemann holdt den 8de d. M. paa Universitetets øverste Høresal ved Sørgehøitideligheden over Arveprinds Frederiks Død, var følgende: "efter at have viist, hvor hæderligt det er for Universitetets Lærere og Studerende, at det fra ældre Tider har været vore Kongers og Førsters Villie, at deres Minde efter Døden skulde ihukommes af og iblandt disse, søgte Taleren at vise den vigtige Hensigt af Mindehøitider over Afdøde. Den bestaaer i at yttre Taknemmelighed for de modtagne Velgjerninger og at op-

muntre til Efterligning af deres Dyder. Denne Ideegang banede Vei til Talens Hovedæmne, at yde Arveprindsens ædle og milde Dyder den fortjente Roes, og omtale nogle af hans vigtigste Velgjerninger mod Fædrenelandet og Universitetet. Prindsens Barndoms- og Ungdomsveileder og Ven var Geheimeraad Ove Høgh Guldberg. Selv fortrolig med Videnskaberne indgav han tidlig den unge Første Kjerlighed til disse, og gjorde ham fortroelig med den Tanke: at ogsaa Førstens Levned ikke er fri for Menneskehedens almindelige Lod: Gjenvordighed. Derved blev denne Første urokkeligere under de Gjenvordigheder, der tidlig mødte ham ved Indtrædelsen paa den vorne Alders Bane. Han udmærkede sig stedse ved Fasthed i Caracteer, forenet med Blidhed, Naade og Gavmildhed, og ved fortrinligere Yndest for Videnskaberne, de ædlere Konster og disses Dyrkere. Mod sit elskede Fædreneland viste han den ædleste Opoffrelse af privat Fordeel for det almene Bedste ved Frasigelsen af sin personlige Ret til det Lübeckske Bispedømme, hvorved han befæstede Dannemarks Fred og Held. Af H. K. H. mange og vigtige Velgjerninger mod Universitetet og dets Lærere nævnedes især følgende, frembragte ved hans Medvirkning: Meddelelsen af Ringen: merito, til den fortjente Kofod Ancher; Jacob Badens Udnævnelse til Professor eloqventiæ ved Kjøbenhavns Universitet; Stiftelsen af Stip. dom. reg. ved enkelte indbyrdes Sammenskud af de Kongel. Personer kort efter Arveprindsens Formæling; Communitetets og Regentsens nye forbedrede Indretning; det Astronomiske Observatoriums og den botaniske Hauges vigtige og heldige Forbedring; den nye Fødselsstiftelses Oprettelse; og de Jægerspriske Mindesmærker over fortjente Mænd, Frederiks eget Billede forestiltes hensat blandt de af ham hædrede Mænd, omringet, under landlige Fester, af Godsets glade Agerdyrkere, som han havde givet Velstand og Held. Mod Slutning ledtes Talen hen til moralske Betragtninger over det menneskelige Livs Ustadighed endog for de Ophøiede paa Jorden. Ogsaa deres Levned er ikke og kan ikke være fri for Bekymring, den gode Førstes saa meget mindre som hans Hjerte tager Deel i de Uheld, der kunne møde hans Undergivne i Krig og Fred; først i Graven finder Mennesket Ro. Fra Aandernes Verden skuende ned til os og til Nabolandet trindt omkring os, vil Frederik, Dannemark og Norges Ven glædes ved at see her i sit elskte Fædreneland Fredens Held vedvare og tiltage, hvilket han, blandt os nærværende, utrættet tog Deel i at befordre og at vedligeholde. Talen sluttedes med en Bøn for Kongen og det Kongelige Huus, og Tak til Forsynet for Dannemarks og Norges saa værdigen hævdede Fred og dets varende Held under den viseste og mildeste Regjering. — Til Indbydelsesskrivt tjente et af Hr. Prof. Thorlacius i elegiske Vers forfattet Latinsk Sørgeminde.

Den for ikke længe siden afdøde lærde Biskop over Trondhjems Stift J. C. Schønheider var født i Kjøbenhavn d. 9 Aug. 1742. Hans Fader J. F. G. Schønheider, Kongelig Practicus i Medicinen, Chirurgien og Fødselsvidenskaben, var een af sin Tids berømteste Læger i Kjøbenhavn. Han blev Student i sit 14de Aar, 1756. Da han var $17\frac{1}{2}$ Aar gammel havde han fuldendt sin hele Academiske Bane med største Hæder. 1760 blev han Decanus ved Communitetet. Fra 1760 til 65 underviste han sin yngste Broder, Herr Etatsraad og Kammeradvocat Schønheider, og bragte ham til Universitetet. 1765 reiste han til Leipzig, hvor han hørte Gellert. Ved Hofpræst og Prof. Cramer blev han, under sit Ophold i Göttingen, recommenderet til den ældre Grev Bernstorff, og 1768 blev han udnævnt til Præst i det Tydske Sprog for Kongen og den Kongel. Suite, og fulgte derpaa med H. M. paa hans Udenlandsreise i syv Maaneder gjennem de forenede Provindser, Nederlandene, Engelland, Frankrige, den Rhinske og Nedersachsiske Kreds. Ved sin Hjemkomst blev han efter Haanden befordret i forskjellige geistlige Embeder indtil han omsider blev Biskop. I de 15 Aar, han havde været Bisp, havde han gjort 18 Visitatsreiser omkring i Stiftet, der udgjorde 1277 Norske Mile. I Aarene 1790, 1796 og 1800 gjennemreiste han Nordland og Finmarken, 726 Mile. Lægges til Reisen til Kjøbenhavn 1793, som han gjorde frem og tilbage 233 Mile, saa har han reist i Embedsforretninger 1510 Mile i de 15 Aar, han var Biskop i Trondhjem.

Som et Beviis paa, hvor meget Amagernes Handel med Grønt ꝛc. kaster af sig, kan følgende tjene. I disse Dage døde i Taarnby paa Amager en simpel Huusmands Kone, som efterlader sin eneste Datter, som nu ogsaa ligger syg, en Arv af ti tusinde Rigsdaler. Manden, som kaldtes Niels Skomager og tilforn havde drevet denne Profession, døde kort førend Nytaar. Han havde i lang Tid havt Leverance af Grønt ꝛc. til Hoffet.

Brødrene Bender fra Coblenz gave i Kiel paa deres Gjennemreise en Concert, hvori de med Bifald lode sig høre paa Klarinet. De komme her til Kjøbenhavn.

I Kjøbenhavn er der nu trykt en Interims-Instruction for Feldttjenesten.

Lensmanden i Agger Sogn, Aggerhuus Stift, B. N. Knoph, lader bekjendtgjøre, at der d. 25 Dec. f. A. kom 5 Personer ind til ham, som med Magt fordrede at undersøge hans Eiendomme. Den ene af dem var endog bevæbnet med en Hirschfænger eller Kaarde. Da Lensmanden ikke var hjemme, forlangte de truende af hans Folk, at de skulde udlevere dem de Varer, som vare indlagte paa Gaarden. Folkene svarede, at der ingen Varer vare indlagte, men de Inqvirerende vedbleve deres Paastand, og gave strax Ordre at lade alle Laasene aabne. For ikke at faae de nye Døre og Laase beskadigede, besluttede Tjenestepigen, selv at lukke op. Men Personerne maatte gaae deres Vei med uforrettet Sag. — Lensmanden lyser nu efter disse Personer, som han hidtil ikke har kunnet opdage, og lover for Opdagelsen en passende Douceur, for at befrie sig fra den Mistanke, at han, som det under Embeds Fortabelse er paalagt, at have Opsyn med Smughandel, skulde ville skjule Contrebande i sit Huus.

Hr. Stadsconducteur Ravert har solgt sin Gaard paa St. Annepladsen til Hr. Baron Selby for 45,000 Rdlr.

Udenlandske Efterretninger.

Den Upartiskhed, hvormed de Engelske Tidender anføre, endog hvad der skrives imod den Brittiske Regjering, kan tjene til Beviis paa den uindskrænkede Trykkefrihed, man nyder i dette Rige. I een af de sidste Engelske Aviser, som høre til det ministerielle Slags, læses følgende Brev, dat. d. 8 Dec. og uddraget af den Wienske Hoftidende, som den Gang blev udgivet under den Franske Regjerings Bestyrelse: "Saaledes har nu Keiser Napoleon skjenket, ikke allene Frankrige, men ogsaa Fastlandet og især Østerrige, tredie Gang Fred. Engelland maa nu omsider overvindes af sine egne Bundsforvandte. Hvorledes skal der tilveiebringes en almindelig Fred, hvorved alle Partierne blive tilfredsstillede? — Keiser Napoleon har erobret det halve Østerrige? — Vil han tilbagegive det uden Eqvivalent? Men skal Engelland, lurende bag sin dyndede Canal, ægge Fastlandet til Krig, udgyde Blod og udtømme Frankriges Skatte, uden at give nogen Erstatning? Keiser Napoleon vil aldrig taale det. Skal Østerrige allene lide derfor? — Engelland maa gjøre Opoffrelser for Fastlandets Frelse. Dets Colonier vilde uden Tvivl antages som fuld Værdie for de erobrede Provindser. Engelland har kjøbt Krig, det maa nu ogsaa kjøbe Fred."

Efter Storchs Annaler bestaaer nu den hele Russiske Flaade af 32 Linieskibe, 18 Fregatter, 59 bevæbnede Fartøier, 226 Skjærbaade, 550 Canoner, 30,000 Matroser, 5 Admiraler, 8 Viceadmiraler. Alle Avancements skee ved Ballotteren; 15 Officierer af høiere Rang ballottere paa to Candidater.

Det borgerlige Militaire i Bayern har aflagt sin sædvanlige gule og sorte Uniform (som var den Østerrigske), og faaet en ganske ny og smagfuldere i dens Sted.

I Brevverlingen mellem Lord Seaforth og Statssecretairen i Engelland, som nylig blev forelagt Parlamentet, anføres endnu følgende Exempel paa Grusomhed: en vis Nowel, paa Barbadoes, som mishandlede sin Kone ofte, gik en Dag endog saavidt, at han lagde hende i Lænker og indspærrede hende i et Værelse. En Negerinde der i Huset, som følte Medlidenhed med sin ulykkelige Madmoder, gjorde Anstalt til at sætte hende hemmeligen i Frihed. Nowell opdagede det, og straffede hende paa følgende Maade. Hun maatte stikke Tungen gjennem et Hul, som var boret i et Brædt: igjennem Tungen stak han paa den modsatte Side en Gaffel, og lod hende en Tidlang staae i denne Tilstand. Derpaa udskjar han hende Tungen tæt ved Roden, hvorpaa hun strax døde.

Efter Erkebispen Lindbloms Forslag, har Kongen af Sverrig givet en Fond til en Indretning for gymnastiske Øvelser ved Skolen i Linkøping, og ligeledes efter Erkebispens Forslag tilladt, at der i Forveien opføres Skuespil i denne Stad.

Meyer Michel Davids betydelige Handelshuus i Hamborg har i disse Dage falleret. Det er bleven tilmeldt Banquen i Kjøbenhavn ved en Estafette.

I Journal du Commerce findes følgende Brev, dat. Leipzig d. 31 December. "Aldrig har der i vor Egn været en større Standsning i Handelen end siden nogle Maaneder. Den har taget sin Begyndelse nogle Uger førend sidste Messe, som har været den sletteste der kan tænkes. Men kyndige Kjøbmænd undres aldeles ikke derover. Det er med Norden, som vi fornemmeligen drive Handel, men Russerne, Polakkerne ꝛc. have i Foraaret 1804, ja selv i det løbende og endog i det indeværende Aar indkjøbt saa mange Varer af hvert Slags, at denne Kilde snart maatte udtømmes. Vi have imidlertid erfaret, at store Transporter endnu ere nedlagte paa Grændserne af Rusland for omtrent to Maaneder siden, og at disses Eiere kun vente paa et gunstigt Øieblik at smuggle dem ind som Contrebande. Den sidste Handels-Ukase forbyder Indførslen af saadanne Varer. Man kunde godt forudsee hvad der er indtruffet. Men desuagtet have Engellænderne og andre Nationer dog sendt deres Varer her til Leipzig, uden Tvivl i det Haab, at der nok vilde træffe sig Leilighed til at afsætte dem. Men de toge meget feil. Det ringe Antal Russiske og Polske Kjøbmænd som vilde besøgt Messen, ere blevne afholdte ved politiske Omstændigheder og de Russiske Troppers March. Mange af disse Kjøbmænd ere maaskee glade ved, at de kunne bruge dette til Paaskud, for at befries fra at besøge vor By, hvor de have store Regninger at betale. — Men hvad der især skader vor Handel i en Tid af nogle Maaneder, er den overordentlige Mangel paa klingende Mynt, som spores allevegne og som en almindelig Mistillid endnu synes at forøge. Engellænderne have endnu ikke ophørt at trække umaadelige Summer ud af vort Land, hvorved al klingende Mynt i det hele nordlige Tydskland, og især i Leipzig, Middelpunctet for Handelen i Tydskland, synes forsvunden. I denne Tingenes Stilling er Coursen i forskjellige Handelsstæder faldet utroligen. Ved sidste Messe vare alle Kjøbmænd fra Østerrige, de rige Jøder fra Gallizien ꝛc. satte i største Forlegenhed. De vare ikke forsynede med andre Penge end Wienske Bancosedler, som de maatte tabe 33 PC. paa. Ogsaa den Engelske Cours er falden, og denne Omstændighed har ødelagt mange Speculanter, der have kjøbt Engelske Papirer. Den Hollandske og Franske Cours er ligeledes falden. I Hamborg betales 10 til 12 PC. i Disconto. Næsten alle Jødiske Handelshuse i Berlin ere ruinerede (??) De bekjendte Banqueurere Lepmann & Comp. Fallissement har næsten ganske svækket Crediten; ingen har hidtil skjøttet om deres Vexler.

I Slaget ved Trafalgar var der paa Skibet L'Achille en Fransk Kone, som under Fægtningen opholdt sig i det nederste Rum og langede Krud. Da Skibet havde forlist sine Master, og strandede, kom hun op paa Dækket. Omtrent paa samme Tid gik der Ild i Fartøiet, og da Takkelagen laae tværs over samme, kunde Luen umuelig slukkes. Alle de af Folkene, som vare istand til at svømme, forlode Skibet. Men Konen gik ned i Rummet og blev der, indtil Canonerne faldt ned i samme. Hun krøb derpaa ud igjennem Arkeliet, men vilde ikke betroe sig til Bølgerne, førend det smeltede Bly løb ned og skoldede hendes Hoved, Skuldre, Been og andre Dele af Legemet. Nu overlod hun sig ganske i Forsynets Haand, og sprang ud i Vandet. Hun svømmede omtrent en halv Time, uden at have noget at holde sig fast ved. Men siden fandt hun dog et Stykke Kork. Strax derpaa bragte hende en Mand, som svømmede i Nærheden, et Stykke af en Planke, som hun holdt sig fast ved. Efter at hun havde været i Vandet 1½ Timer, blev hun omsider frelst af Folkene i en Engelsk Baad. Hun blev derpaa bragt ombord paa et Engelsk Skib, hvor hun traf sin Mand, der ligeledes havde reddet sig.

I Paris opføres nu et Stykke, som kaldes: De Franske ved Austerlitz.

Da alle Embedsmændene i Stuttgard d. 30 f. M. skulde tilsværge den ny Würtembergske Konge Huldskab og Troskab, vægrede sem Medlemmer af det geistlige Raad sig for at aflægge denne Eed. Fire af dem forandrede omsider deres Tanker, men

den ene blev urokkelig ved sit Forsæt, ikke at sværge. Han fik sin Afsked med 1200 Florin Pension.

Den Franske Keiser har foræret Erkehertug Carl den Kaarde, han havde faaet af Staden Paris.

Den bekjendte Denon har i Wien udsøgt adskillige Mærkværdigheder for det Parisiske Museum.

Den 12 d. M. var bestemt en Sammenkomst mellem Napoleon og Erkehertug Carl i Wien.

Til Dalmatien er der detacheret et stærkt Fransk Corps.

Den Tydske Stormester-Ordens Rettigheder og Indkomster tilfalde, efter Fredsslutningen i Presburg, den Prinds, som den Østerrigske Keiser udnævner dertil af sit Huus.

Staden Augsburg, som Bayern nu har faaet, har 5000 Huse og 86,000 Indb., og er nu den næst største i Riget.

Alting synes nu at bebude en almindelig Fred paa Fastlandet. Prinds Louis har forladt Nordarmeen, og vender tilbage til Paris, og de Engelske Tropper trække sig efter Haanden bort fra Hannover. Paa Elben og Weseren findes nu 270 Engelske Transportskibe, som skulle afhente de Engelske Tropper.

Markgreven af Anspach, som 1792 solgte sine Lande til Preussen mod en aarlig Pension af 100,000 Rdlr., og 1791 havde givtet sig anden Gang med Lord Cravens Enke, er nylig død i London, hvor han hidtil har opholdt sig.

Capit. Crookes fra Boston har opdaget en ny Øe i det stille Hav. Den ligger 5 Gr. Br. 12 Minuter, er 11 til 13 Engelske Sømile lang, ligger høit og har Bjerge i Midten.

Isle de France bloqueres af en Engelsk Escadre, under Commodore Osborn. Man venter at Adm. Pellew vil angribe Øen.

Nelsons Liig blev d. 8 Januarii ført fra Grenwich til Whiteaal, Processionen af Barke var meget pragtfuld. 2 Baade med den Afdødes Kaarde og Insignier aabnede Toget. I den 3die, som var overtrukken med sort Fløiel, var Liget. I Spidsen for samme vare de forenede Kongerigers Standarter. 46 Matroser af Linieskibet Victory trak Barken. I den 4de var Admiral Peter Parker og adskillige andre Admiraler. Alle i Sorg. Nelsons fortroligste Ven, Capit. Hardy, bar Emblemernes Panier. Efter den 4de Barke kom Kongens, dernæst Admiralitets Lordernes, og omsider Lord Mayor's

og mange andre Fartøier. Da Processionen afgik fra Greenwich, blev der affyret Minutskud. Ved Strandbredden stode mange tusinde Tilskuere. — Liget blev baaret paa en Baare hen til Admiraliteter, hvor det, i den saakaldte Capitainssal, blev sat paa Parade. — Fra alle Kanter er der ankommen Folk, som vil see Liigprocessionen, og aldrig har London været mere opfyldt med Mennesker, end nu. — Ved den Sørgemusik, der skal opføres, er der 88 Syngestemmer.

Engelske Opfindelser.

En Chirurg, navnlig Henry, har opfundet et Slags Camisol, som kan opblæses i en halv Minut. Den, som har en saadan Camisol paa, svømmer indtil Hofterne over Vandet, og har Hænderne fri, hvilke han da kan anvende til sin Redning. Der er bleven gjort et Forsøg dermed i Themsen til alle Sagkyndiges Tilfredshed. Adskillige, som vare sprungne i Vandet med denne Camisol, røgede Tobak, andre blæste i et Horn eller paa Fløite ꝛc. Opfinderen kalder den The life preser (Livsbevareren).

En Engelsk Guldsmed forfærdiger nu Sølvdaaser, paa hvis Laag der er anbragt et nydeligt Compas. De kjøbes i Mængde af Søofficierer.

Isaac Polack har opfundet tynde Messingplader, hvori han udskjærer eller stikker Bogstaver og Ord, og bruges som et Slags Patroner til at mærke Bøger, Pakker ꝛc. Han har ogsaa opfundet et Slags bruun Farve til at mærke Linned ꝛc., som ikke gaaer ud i Vasken.

I Aftes (d. 20 Jan.) besluttede man i det Asiatiske Compagnies Generalforsamling, at forære Hr. Conferenceraad C. Anker, som en Hædersbelønning for den Flid, han i Compagniets Forretninger har anvendt i London i Aarene 1801 til 1805, et Sølvtaffelservice af Værdie ti tusinde Rigsdaler. — Capitain Trok, som for nærværende Tid ligger i Engelland, ventes med det første til Kjøbenhavn.

Skuepladsen.

Torsd. d. 23 Jan. opføres: De to Sedler, og Maskeraden. — Fred. d. 24: Domherren i Milano. — Løverd. d. 25: Erindringen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 30.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 25 Januarii, 1806.

Sammenligning imellem ældre og nyere Tiders Levemaade.

Plutarch har allerede for mange Aarhundreder siden gjort en Sammenligning imellem udmærkede Mennesker, men ingen har endnu prøvet paa at gjøre en Sammenligning mellem Tidernes Levemaade. De henrundne Tider betragtes af de fleste Mennesker som Afdøde. De ere borte, og man tænker ikke mere paa dem. Men hvor vigtigt vilde det ikke være for hele Menneskeheden, dersom der bestandig blev gjort en sammenlignende Skildring af Sæderne i hver Tidsalder? Naar man bestandig, ligesom i et Speil, kunde see Nutidens Fremskridt og Aftagelse i Sædelighed, Tarvelighed og Oplysning? Men ingen Historieskriver agter det Umagen værdt, at anstille saadanne Betragtninger. Man opsøger med ængstelig Flid Stof til Virak for Førster, der i det høieste kun kunne kaldes Hverdagsmennesker; man beskriver os Blodsudgydelser, der, under Navn af Seiere, have gjort Tyranner til Helte; man opsporer de ubetydeligste Anekdoter om endnu ubetydeligere Mennesker i de utilgjængeligste Archiver, men Tidsalderens Sæder ere de fleste Historieskrivere ligegyldige for. Derfor have vi i egentlig Forstand kun Kongehistorier og Statshistorier — intet tro Skilderie af Tiderne og Menneskene. Krigsoptrin, Hofcabaler, Drabsgjerninger og Exempler paa Trædskhed kan man finde nok af i hvert Lands Krøniker, men Folkets egentlige Levemaade i hvert Aarhundrede er næsten skjult med et uigjennemtrængeligt Slør.

Neppe vilde nogen af Kjøbenhavns fordums Indbyggere kunne gjenkjende denne glimrende Hovedstad, dersom de nu stode op af Graven. Alting har forandret sig, Menneskene og Bygningerne, Sæderne og Tænkemaaden. Naar man sammenligner vore Forfædres Levemaade med den nuværende, overbevises man desto tydeligere om denne Sandhed.

En saadan Sammenligning vil neppe behage vor Tidsalder. Hvo ønsker vel at see sine egne, selvforskyldte Lyder? Men vore Efterkommere maa og vil det interessere, at kunne see, var det end kun det svageste Skyggebillede af Sæderne i Aaret 1806. Maaskee de endnu om eet halvt Aarhundrede vil ryste med Hovedet og sige: "vore Fædre vare tarveligere end vi!" — men der maa dog engang komme en Tid, hvor man vil fremstille vort Aarhundrede som

et, i det mindste i Henseende til Sæderne, advarende Exempel. Alting i Verden, selv det Onde, kan kun naae en vis Høide. Det maa da falde ligesaa hastig som det steg. Meget høiere kan Yppigheden hos os ikke stige. Den saa høit spændte Bue maae dog endelig briste.

I Christian den Fjerdes Tider behøvede en Mand, der eiede nogle Tønder Guld, ja mangen en Herremand eller Rigsraad, ikke saa meget, som den simpleste Kjøbenhavnske Borger eller Embedsmand i vore Dage. Husene vare smaa *), saaledes som man endnu kan see dem paa de faa Levninger fra denne Konges Tidsalder. En Gaard i Christenbernikovstrædet, som fordum var en Rigsraads Borg, beboes nu af en Kjøbmand, og regnes i vore Dage for een af de allersimpleste Bygninger; Stadsesalen ud til Gaden er forvandlet til en Urtekræmmerbod. — Endnu lige indtil Ildebranden saae man det Huus i Vimmelskaftet, som den stolte og mægtige Sigbrit beboede. Det var saa lidet, saa blottet for al Pragt, at ingen rig Borgers, mindre en Førstes Frille, i vore Dage vilde ansee det for anstændigt, at boe i en saadan Rønne. Den store Gaard i Klareboderne, som fra Arilds Tid har tilhørt fornemme Adelsmænd, og hvori Kong Frederik den Femte med sin hele Familie engang spiste til Middag, er nu, endog i sin forskjønnede Tilstand, en simpel Borgergaard, og Stueetagen endog forvandlet til en Boglade. Kort sagt, de Bygninger, der i gamle Dage betragtedes som Palaier, ansees nu for simple Borgerhuse, og hvad der den Gang var et anseeligt Huus

*) Paa Hjørnet af Silkegaden og Pilestrædet, hvor Glashandleren nu boer, staaer der endnu et Huus, bygt til en Silkefabrik i Christian den Fjerdes Tid. Det er kun to Etager høit og bærer de tydeligste Præg af Tidsalderens Jevnhed.

for Borgerfamilier, betragtes nu som den usleste Rønne. Men denne vore Forfædres Tarvelighed i deres Bygninger, havde en meget velgjørende Indflydelse paa det Hele. De trængte sjeldnere til Forbedringer, og vare meget skikkede til at spare Brændeved. De indvortes Zirater vare kun faa. Kun de bedste Høiloftssale og Stadsestuer havde det Fortrin, at de vare betrukne indtil midt paa Væggen. — Et Egebord, to lange Bænke med Hynder, vare saa forsvarlige Møbler, at de aldrig rokkedes, og overlevede endog adskillige Aarhundreder. En Jernkakkelovn var en Sjeldenhed i de Tider, og paa kostbarere af Fayance eller deslige var der ikke tænkt. Man kjendte næsten ikke andre Ovne end de af Leer, og betjente sig i Almindelighed af aabne Skorstene, da man havde Skove i Overflødighed. — I Stadsestuen fandtes et Speil med et lidet Glas og en stor Ramme. Dette var sædvanligen hele Husets fælles Eiendom. Det fremstilte Fruens og Ternens Yndigheder med lige Upartiskhed. Den, som vilde raadføre sig med det, maatte, uden Hensyn til sin Rang i Huset, søge den Stue, hvori dette Klenodie fandtes *). For Huusfaderen og Huusmoderen og alle de, der omgave dem, fandtes, ligesom endnu i adskillige Bønderhuse, Skabsenge med Bræder at skyde for. Endog den berømte Rigskantsler Arild Hvidtfeldt døde i saadan en Skabseng paa Herlufsholm, hvor Pontoppidan endnu havde seet den i hans Tid. De Kister og Skabe, som brugtes til at gjemme et og andet i, svarede til Resten. Nogle Lister eller Billeder fandtes vel derpaa, men de vare i Almindelighed af det Slags, som i mange Mandsaldre ikke gik af Moden. — Glas og Kruse kom først i de senere Tider i Brug. En Kande, nogle Skaaler, Bægere og Skeer af

*) Nogle kaldte det Søndagsøiet, fordi man paa den Dag pyntede sig lidet mere end ellers.

Sølv, var alle de Prætiosa, som man i hine jevne Dage prunkede med. Tintallerkener vare saa kostbare, at man endog i fornemme Huse lagde en Træbrikke midt paa Tallerkenen, paa det Kniven ikke skulde berøre Tinnet. Lysestager af Messing med to Arme, omtrent som Girondoler, saaes paa de fornemste Borde. Sin Kniv og Gaffel bar enhver daglig Bordgjæst i Lommen. Endog paa det Kongelige Slot var der kun lidet Forraad af Tin- og Messingtøi til daglig Brug. Naar der skulde være et Bryllup eller en anden stor Høitidelighed ved Hoffet, maatte man endog laane Tinfade, Tallerkener, Saltkar, Messinglysestager, Lysesaxer, Knive og Gaffler, Skjenkekander &c. I Cancelliearchivet findes en Gjenpart af en Ordre i Frederik den Andens Tid, til de Sjællandske Kjøbstæders Magistrat, om at laane Tin- og Messingtøi til Brug ved Hoffet. **Roeskilde, Kjøge, Nestved** &c. ere ansatte deri hver for visse Dusin, og Kongen forsikkrede Eiermændene, at disse Sager skulde blive dem tilbageleverede ubeskadigede. — Men alt dette uagtet var der **Sølvmønt** nok i Omløb.

Hvad man i vore Dage tildeels anseer for Livets første Fornødenhed, kaldte man den Gang Overdaadighed. Christian den Tredie udgav endog 1556 et Forbud mod vide Beenklæder. De kaldtes for deres Kostbarhed **fra Huus og Gaard**, fordi adskillige, som man paastod, endog ødelagde sig, for at faae dem. Dette viser tilfulde, hvor meget man i hine Dage vaagede over, at Yppigheden ikke greb for meget om sig. Adelige og andre rige Folk bare vel Fløiels- og Atlaskesklæder; med de toge dem kun paa ved høitidelige Leiligheder, og saadanne Klæder gik i Arv fra Slægt til Slægt. Man havde dem eengang for alle; de laae paa Kistebunden, og Datteren prunkede meget ofte med Oldemoderens Stadsekjole. Udmærket rige Folk bare vel en Rad Perler, en Guldkjæde, et Armbaand, men ogsaa saadanne Smykker arvede Datteren efter Moderen og tjente hende til en dyrebar Almindelse. Til daglig Brug havde endog de fornemste Adelsmænd Klædebon af Skind, Femkan og Bommesie. Rigsmarsken, **Anders Bildes** Kappe, Trøie og Beenklæder vare af et Slags Tøi, som, efter nærværende Priser, maaskee kunde koste 10 Rdlr.

Man vil maaskee indvende: "hiin Tidsalders Mennesker vare raae; de hverken kjendte eller skjøttede om at kjende til Livets Behageligheder; Guldet var sjeldnere og Rigmændenes Tal mindre end nu." Men disse Indvendinger er en Satire over vor Tidsalder. Hvor ere hine kraftfulde Danske Mænd, der med en seneful Arm og et urokkeligt Mod værnede om Alt hvad der var Dansk, og hævdede Fædres hæderlige Skikke? Hvor er den fine Sølvmønt, som fordum var saa almindelig i Dannemark? — de store Sølvkander, som prunkede paa vore Fædres Egeborde? — I Engelland har man omsmeltet dem og sendt os forsølvet Kobber og poleret Jern istedet. Sandt er det, vore Fædre kjendte ikke, som vi, til Skildpaddegilder, og Restaurateurer, men de kjendte ligesaalidet til hine Skokketal af Læger, til hine dræbende Sygdomme, som ere vor Tidsalders Arvelod. De vare **Mænd** i Ordets sande Betydning, ligesaa sunde paa Sjel som paa Legeme. Naar Perler kunne kaldes Rigdom, saa have vi mange rige Mænd. Men disse Papirsmillionairer ligne Dukkerne paa et Spilleværk. Saalænge Traaden holder, danse de alle; naar den brister, ere de ligesom forstenede.

Tiderne have skrækkeligen forandret sig hos os. Hytter ere blevne forvandlede til Palladser, Bønder til fornemme Borgere, Bor-

gere til Adelsmænd. Nu gives der neppe ti Huse i Kjøbenhavn paa to Etager. Bygningerne ere løbne i Veiret ligesom Menneskene, og stræbe efter at komme høiere. I Krondprindsessegaden — den yngste i Kjøbenhavn — findes nu Gaarde, som ere sex Etager høie. Den, som ikke vil boe som en Prakker, det er at sige, den, som ikke vil lade sig nøie med tre Værelser, maa betale 200 til 300 Rdlr. i aarlig Leie. Den simpleste Comptoirbetjent beboer i vore Dage skjønnere og flere Værelser end fordum een af Dannemarks Rigensraad. Efter den sidste store Ildebrand er denne Green af Yppigheden, ligesom enhver anden, stegen til den høieste Pynt. Det var for det meste Muur- og Tømmermestere, som kjøbte de afbrændte Grunde og opførte Bygninger paa Speculation. Paa en Tomt, hvor der før havde staaet to eller tre Smaahuse, bygte de en stor Gaard, indrettet til Overdaadighedens sande Bolig. Sex, syv Værelser i Rad, store Selskabssale til at modtage Fremmede i, bleve anbragte overalt. Ildebranden havde bragt mange, om just ikke Penge, saa dog Papirer, der figurerede som Penge, i Omløb. Istedet for, at den, efter adskillige Spaadomme, skulde have gjort Kjøbenhavnerne tarvelige, bleve de tvertimod dobbelt saa yppige som før. Den, der forhen havde nok med tre Værelser, maatte nu have sex. Fordum var det udenlandske Ministre, rige Grever og Baroner, der betalde 300 Rdlr. i Huusleie om Aaret; nu gives der endog simple Borgerfolk, der betale 5 til 600 Rdlr. Denne Overdaadighed har aabnet Kilder til mange flere Slags. Værelserne maae meubleres efter den nyeste Smag; Alting, lige fra Sophaen til Fodskammelen, skal være af kostbart Mahagonietræ; Speile, hvori Fruen eller Madamen, Frøkenen eller Jomfruen kunne

see sig fra Top til Taa, pryde Væggene i ethvert Værelse. En Sal, som tindrer af Cristalkroner og er belagt med Tyrkiske Fodtæpper, staaer, som et helligt Tempel, ledig hele Aaret igjennem, og bruges kun til engang imellem at vise Fremmede Husets og Familiens Glands. Silkegardiner og Silkebetræk sees overalt. Alt dette ansees for Livets allerførste Fornødenheder, og den, som mangler det, bliver hypochondrisk, forbander sin Tilværelse, klager over Tiderne, Regjeringsformen og Menneskene. Enhver vil uden Møie i sin Erfaringskreds finde, at denne Skildring ikke er overdreven. — Naar man nu veed, at mangen en Mand maa tilveiebringe alle disse Livets første Fornødenheder med en aarlig Indkomst af 5—600, i det høieste 1000 Rdlr., saa kan det aldeles ikke falde os underligt, at Tallotteriespillernes Tal bestandigen forøges, at Fallissementer høre til Dagens Orden i en saadan Silke- og Mahagonieverden.

Yppigheden i Klædedragten har Skridt for Skridt fulgt Yppigheden i alle andre Fag. Vore Damers Flor- og Flitterstads er langt fra ikke af den Beskaffenhed, at den kan bæres i eet, mindre i 50 Aar. Med deres couleurte Saffians Skoe trippe de sjelden længere end en Maaned omkring paa Kjøbenhavns Gader, og 12 Par saadanne Skoe om Aaret maa et Fruentimmer, som vil klæde sig efter Moden, i det mindste have, naar hun ikke skal gaae i Graven af Græmmelse.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Der er nu udkommen en Tydsk Levnedsbeskrivelse over Grev v. Schmettau, som har staaet i Dansk Tjeneste, og været Fader til den bekjendte

frimodige, alt for tidlig afdøde Forfatter af Bogen: über stehende Heere &c., der i sin Tid gjorde saa megen Opsigt. Nærværende Biographie er af een af hans andre Sønner. Uagtet den ældre Grev Schmettau aldrig har staaet i Spidsen for nogen Armee, saa har han dog ved mange Leiligheder været Friedrich den Andens Raadgiver, og denne Stilling forøger Interessen af hans Levned. Han faldt tilsidst i Unaade. Han har taget Deel i 23 Feldttoge, 19 Beleiringer, 9 Batailler og 15 andre haarde Fægtninger, foruden mange Skarmydsler.

D. 8de d. M. brast Isen i Slotsgraven i Aalborg, hvorved to Drengebørn vare saa ulykkelige at drukne. En Tredie, som ogsaa slap igjennem, blev reddet.

Den Danske Skibsfart paa Livorno er i denne Tid betydelig.

Landgreve Carl af Hessen er ankommen til Kiel d. 14de d. M., og logerer atter hos Prof. Brandis. Høistsamme agter at opholde sig nogen Tid der i Staden.

D. 12 d. M. blev det sædvanlige Apartement ved H. K. H. Kronprindsens Hof afsagt, da H. K. H. Kronprindsessen og Prindsesse Caroline vare noget upasselige. Lykkeligviis befinde de sig nu begge vel igjen, og H. K. H. Kronprindsessen var ved Taffelet d. 14de.

Til H. M. Kongens Fødselsdag faae vi en ny pantomimisk Prolog, "Freden" kaldet, componeret af Hr. Balletmester Galeotti. I denne forestilles de forskjellige Nationaldragter i Dannemark, Norge og Holsteen. Ved forskjellige skjønne Grupper frembringes forskjellige Ord, passende til Dagens Høitidelighed. De samme Ord sees i Transparent paa Foden af Kongens og Kronprindsens Brystbillede. Balletmesteren selv danser et af Hovedpartierne.

Toldinspecteur S. Petersen i Christiania har nu taget til Gjenmæle mod Lænsmand Knoph's Bekjendtgjørelse (See forr. No.) De 5 Personer, som Lænsmanden taler saa haanligen om, vare komne til ham efter Toldinspecteurens Ordre, og denne henviser den gode Mand til Toldforordningens 88 §. — Det Hele viser, at man havde reqvireret hos Knoph, efter en Angivelse, men uden at finde noget.

Kjøbenhavns forrige Gouverneur, Hertugen af Würtemberg, har, ligesom hans Broder, nu faaet Titel af Kongel. Høihed.

D. 12 d. M. er H. K. H. Prinds Christians Formæling med Prindsesse Charlotte Frederike bleven offentlig bekjendtgjort ved det Schwerinske Hof. Prindsessen er født d. 12 Dec. 1784 og er altsaa 22 Aar gammel.

Udenlandske Efterretninger.

Den kostbare Kaarde, som Napoleon har foræret Erkehertug Carl, er den samme, som Keiseren havde faaet i Campo-Formio af den daværende Italienske Republik.

Over 2000 erobrede Østerrigske Canoner føres nu af de Franske til Paris; 450 deraf overlades Bayern.

De Syges og Saaredes Tal forøgedes dagligen saa meget i München, at man ikke kan rumme dem mere i Sygehusene. Man agter derfor at omskabe den Schüllerske store Fabrik til et Feldthospital.

Det hedder nu, at Østerrige skal have Servien, Moldau og Wallachiet i Erstatning.

Ridderne af St. Georgs Ordenen i St. Petersborg præsenterede Keiser Alexander strax ved hans Hjemkomst deres Ridderbaand, men han vilde ikke modtage det, da han paastod, at han ikke kunde gjøre billig Fordring derpaa, og lod sig nøie med det lille Kors af 4de Classe, som bæres i et Knaphul.

Paa Barbadoes have endeel Negre oprettet et dramatisk Selskab, men man mener, at det bliver dem forbudet.

En mærkværdig Opdagelse for Naturforskeren, og selv for Landmanden, er det ny Slags Dermestres, som findes beskreven i det Maynziske Videnskabersselskabs Skrivter, af Præsten P. W. Müller. Man har hidtil, foruden de Arter af Dermestres, som leve i adskillige Træers Bark, kun kjendt en fra de øvrige meget afvigende Art, som kaldes af Fabritius Bostrichus minutus. Men Müller har opdaget, at Rødderne af Trifolium versicolor, L. (Eng Klever) næsten uden Undtagelse hjemsøges af en besynderlig og hidtil endnu ikke beskreven Art af disse skadelige Insecter, hvilke han kalder Bostrichus trifolii, og caracteriserer paa følgende Maa-

de: brevis, piceus aut nigricans, griseo-pubescens; thorace antice angustiore, punctatissimo, scabriusculo; elytris leviter crenato striatis, transverse subrugosis. Han tilskriver de Ødelæggelser, dette Insect anretter, Kleverens Udgang tredie eller fjerde Aar efter Saaningen. Han har tilføiet en efter Naturen tegnet couleurt Afbildning.

Hele Europa's Opmærksomhed er nu henvendt paa Neapolis, som Frankriges Kjæmpestyrke truer med Opløsning. Dette Riges nuværende Regent, Ferdinand IV., er født 1751 og er altsaa nu 55 Aar gammel. Hans Svaghed bevægede hans Fader, Carl III., da han gik til Spanien, at give ham en Gouverneur, der skulde hjelpe ham i Regjeringsbestyrelsen. St. Nicander, en Mand af tvetydig Caracteer, blev af Enkedronningen, som havde den største Indflydelse, valgt til Prindsens Formynder. Denne anvendte Alt for at gjøre ham udnelig til Regjeringen. Han bibragte ham strax den største Tilbøielighed til Jagt og Fiskerie: to Forlystelser, som Kongen endnu den Dag i Dag finder sin største Fornøielser i. Den unge Konge maatte ligge paa Luur ved et Hul, hvorigjennem man jog Caniner, og saasnart han saae dem, maatte han dræbe dem med en Kølle. Kort, Nicander skal have anvendt alt, for at qvæle Prindsens naturlige Sagtmodighed og Godhed. Han lod ham, som Gorani paastaaer, ikke engang lære at læse eller skrive, førend i hans syttende Aar, da han blev gift, og hans Gemalinde paatog sig at være hans Læremesterinde. Af alt dette lovede Neapolitanerne sig intet Godt, men hans naturlige gode Hjerte seirede over hans Opdragelse. I en modnere Alder aflagde han Prøver paa et godt Hjerte, en sund, skjønt udyrket Forstand. Men hans lidenskabelige Hengivenhed til Jagt og Fiskerie drager ham ofte bort fra vigtigere Forretninger. Hans Ministre betjene sig heraf. — Dronningen, en Datter af den Østerrigske Keiser Franz I., er født 1752, og altsaa 54 Aar gammel; hun har været gift i 34 Aar. Hun holder Kongen bestandig med Selskab, undtagen naar han er paa Jagt eller Fiskefangst, og har den største Indflydelse paa Regjeringen. Det er derfor at hun især nævnes i den bekjendte Franske Bulletin. Hendes største Yndling var en Tid en vis General Acton, som nyligen er bleven tilbagekaldt. — Kongeriget Neapolis blev i Revolutionskrigen erobret af de Franske, og gjort til en Republik, under Navn af den Parthenopæiske, hvor de indtil videre indsatte en democratisk Regjering, medens de fordreve Kongen. Men ved Fredsslutning afkastede Neapel den Republicanske Ham.

Prinds Eugens Formæling var bestemt til d. 14 d. M. Hans Gemalinde faaer Parma og Piacenza eller et andet uafhængigt Førstendømme til Enkesæde.

Augsburg skal gjøres til een af de første Fæstninger i Bayern.

I Måhren hersker der nu, som en Følge af Krigen, en smitsom Syge, der ender sig med et dræbende Raserie. Ogsaa i Franken har der ligeledes yttret sig en skrækkelig Smitte. De Syges Hoved svolmer op, og Døden ender sædvanlig deres Lidelser.

Formedelst de store Østerrigske Contributioner der gaae til Frankrige, er den Parisiske Vexelcours stegen 12 PC., og den Wienske derimod falden 40 PC.

Boghandler Gillets Huus i London, med en Boglade af Værdie 30,000 Pd. (180,000 Rdlr.) er afbrændt. Boghandler Hamilton, hvis Huus afbrændte for to Aar siden, havde trykt en Oversættelse af Anacharsis Reise, som paa det sidste Ark nær, var færdig fra Pressen, da hele Oplaget brændte. Manuskriptet blev overladt til Gillet, som havde trykt det færdigt paa nogle Ark nær, da det nye Oplag maatte friste samme Skjebne.

De Engelske Blade klage meget over, at Opsynsmændene over St. Pauls Kirke kun forevise de af Nationen oprettede Monumenter for Betaling. De fordre, at i det mindste Nelsons Gravmæle burde været opreist paa et Sted, hvor enhver Matros kunde see det, uden at det kostede ham mere end en Taare.

I Operahuset i London gav man en stor Ballet: "Seieren til Søes eller Nelsons Triumph" kaldet. Begyndelsen fandt Bifald, men da Nelson blev saaret, og Danseren udtrykte en Døendes Krampetræk, begyndte Tilskuerne at ytre lydeligt Mishag. Balletten turde ikke endes og Directeuren maatte love, ikke at opføre den oftere.

G. A. Silverstolpe har nu udgivet Lärebok i Svenska Historien, som koster 1 Rdlr. 24 ß., og

ligeledes Lärebok i den almänna Werdls-Historiens Kronologie 2c., som koster 1 Rdlr. 33 ß. Sv.

Den 10 d. M. blev Nelson jordet paa en høitidelig Maade. Themsen var bedækket med Baade og Barke af alle muelige Farver, og blandt disse udmærkede især de med sorte Sørgefjer prydede Baade sig. Toget varede en Time, under Canonernes Torden og Klokkernes Klimten. 10,000 Mand Soldater paraderede, og de Tropper, som havde været i Egypten, bleve valgte med Forsæt. Af Frivillige paraderede 20,000 Mand, Fanerne og Trommerne vare behængte med Sørgeflor. Toget begyndte Kl. 11 om Formiddagen, og den sidste Vogn kom først Kl. 3 til St. Pauls Kirke. De Kongel. Prindsers Equipager fulgte Liget, og alle Prindserne vare tilstede ved Høitideligheden. Den gik ikke af uden ulykkelige Begivenheder. En Baad med 4 Mennesker kantrede, og 3 af samme forsvandt strax; to andre Mennesker bleve trykte ihjel i Trængslen.

Det Engelske Compagnies Financeanliggender i Ostindien ere i en beklagelig Forfatning. Lord Cornwallis fandt Skatkamret i Calcutta ved sin Ankomst ganske udtømt. Marquis Wellesly har fortødt hver en Skilling. Lord Cornwallis har indført en stor Oeconomie. Man har standset med Bygningen af det ny Palais for Gouverneuren i Burramputter. Compagniets Gjeld er nu 30 Mill. Pd. (180 Mill. Rdlr.), og under Wellesly Bestyrelse, som blev sendt til Ostindien, for at formindske den, blev der allene gjort en Gjeld af tyve Mill. Pund!

Imellem Negerhovedsmændene paa Jamaica hersker der nu stor Uenighed.

I Engelland betales Recruterne betydelige Haandpenge. En Cavallerist faaer 19 Pd. (114 Rdlr.) og en Infanterist 22 Pd. 8 Sh. (134 Rdlr.).

En Fransk Escadre, under Contre-Admiral Lallemand, har paa sine Streiferier taget 1 Engelsk Linieskib, 3 Corvetter og 42 Coffardieskibe, og ialt 1200 Mand til Fanger. Den har desuden tilføiet de Engelske en Skade af 18 Mill. Franker.

De i Neapel landede Tropper anslaaes til 40,000 Mand. Halvdelen ere Russer, 9000 Englændere, 24,000 Albanesere 2c. Disse forøges med 12,000 Neapolitanere. 12,000 Heste ere blevne

udskrevne til Krigstjenesten. Den, som eier 4 maa levere 2, og den, som eier 2 maa levere 1.

I Slaget ved Trafalgar bleve 1223 Spaniere dræbte og 1183 saarede. Admiral Gravina ligger dødelig syg af sine Saar.

Den Presburgske Fredsslutning er nu bleven officiel bekjendtgjort. Hovedartiklerne have allerede været anførte i dette Blad. Følgende maa endnu tilføies: den Østerrigske Keiser erkjender den Franske Keiser for Konge af Italien, ligesom han ogsaa i Forveien erkjender enhver, som Napoleon udnævner dertil, for Konge af dette Rige.

Mandskabet paa et Neapolitansk Skib, som nylig var blevet anholdt i Genua, ansøgte hos Erkeskatmesteren om at faae nogen Understøttelse til Livets Ophold. Han svarede: det gjør mig meget ondt, at det Neapolitanske Hofs Uopriglighed nødte mig til at bruge saa strænge, skjønt af Folkeretten billigede Midler mod ulykkelige Mennesker, der ere uskyldige i Forbundets Overtrædelse. Jeg anmoder Consulen i Neapolis om at give dem den efter Omstændigheder nødvendige Understøttelse, og, dersom han undslaaer sig derfor, vil jeg gjøre for dem, hvad Menneskeligheden byder. — Den 9 Dec. lod Erkeskatmesteren Capitainen og Folkene kalde til sig, og sagde til dem: "I har forlangt Understøttelse af "mig, og jeg bringer eder her eders Frihed. Den "Franske Keiser tilbagegiver eder eders Skib og "Ladning. Fortæller eders Medborgere, at Napo"leon den Store er en Ven af Handelen og Natio"nerne. Han kjender ingen andre Fiender en de "Regjeringer, der overtræde deres Forbund, og "han vil være istand til at straffe dem, uden at "gjøre deres Undersaatter ulykkelige."

I Madrit skal der være givet Ordre til alle Havnene, at sætte 25 Linieskibe i seilfærdig Stand til Udgangen af Martii Maaned. Men Arsenalerne ere blottede for Forraad, endog til de Skibe, som undkom ved Trafalgar.

Admiral Gravina's Arm skulde allerede afsættes i October Maaned, men hans svage Legemstilstand tillod det ikke.

Der kommer daglig saa mange Mennesker i St. Pauls Kirke, for at see de Stilladser, der var opreist i Anledning af Sørgehøitiden ved Nelsons Bisættelse, at Kirkebetjenterne, som faae 1 Schill.

af enhver, der vil see Kirken, hidtil have samlet 2000 Pund (12,000 Rdlr.).

Fra Trinidat meldes, at Sygdom ikke er dette Lands eneste Plage. Faa Creature kunne leve her. Endog de Americanske Ender kunne ikke leve her i sex Uger, naar de bringes i Land; Hornqvæget svinder ganske hen; Faarene forandre deres Farve; og de Lam, de avle, have stive Haar, som falde i det Røde. Nogle af dem faae endog Horn. Naar man ikke seer paa Fødderne skulde man næsten antage dem for Hunde. En saadan Vanskabning betales med 4 Dollars, og, naar de er slagtede, koster Pundet af Kjødet næsten 3 Mk. Et Pund Kartofler koster 6 ß., og et Pund taalelig Thee henved 6 Rdlr.

Nelsons Skib, the Victory, som ligger i Catham, besøges dagligen af en Mængde Mennesker, hvoraf nogle endog ere komne fra Skotland, blot for at see Skibet. The jolly crew (de glade Skibsfolk), sige de Engelske Tidender, drikke saa dygtig Grog, at tre af dem nylig plumpede i Vandet, og med Nød og Neppe ere blevne reddede.

Transportskibet Isabelle, som forliste i Texel, havde det 89de Regiment ombord. Soldaterne og Matroserne holdt sig hele Natten fast i Takkelagen og Vanterne. Om Morgenen sendte man en Baad ud, for at komme dem til Hjelp, men 100 Soldater og Matroser, 10 Koner med deres Børn og adskillige Officierer havde ulykkeligviis sat Livet til. De øvrige bleve tagne til Krigsfanger af Admiral Kikkert.

Da Lord Mayor forgjeves havde klaget hos Statssecretairen over sin Tilsidesættelse i Henseende til sin Rang ved Nelsons Liigprocession, skrev han et Brev til Kongen, hvori han blandt andet sagde: at dersom han ved denne Leilighed skulde lide Skaar i sin Værdighed, vilde han ansee det for den største Ulykke, der kunde møde ham. Kongen svarede ham strax egenhændigen, at ingen uden Prindserne af Blodet skulde have Fortrin for ham. I Følge heraf saae man Lord Mayor ved Liigprocessionen, næstefter den Kongelige Familie, til Hest.

I de Engelske Aviser findes et vidtløftigt Stykke, som indeholder en Tale, som Churførsten af Würtemberg har holdt, Bevæggrundene til hans Forening med Frankrige, og Keiser Napoleons Yttringer. Men det Hele synes at være fabrikeret i Engelland.

I Servien, som tilhører Tyrken, har man i en Raadsforsamling besluttet, at der, for at værge sig mod den Tyrkiske Hær, som nu med hastige Skridt rykker frem, skal oprettes en regulair Armee paa 100,000 Mand, og indføres en stræng Krigstugt. Fæstningen Semendria skal hastig sættes i Forsvarsstand. Den skal have 6000 Mand Besætning og forsynes med to Aars Levnedsmidler. Belgrads Beleiring skal fortsættes med Iver, og, naar det ikke snart godvillig overgiver sig, tages med Storm. Dette synes at være det første Løsen til at fordrive Storsultanen fra Europa, og en ny, skrækkelig og blodig Tyrkekrig vil upaatvivlelig udbryde med det allerførste. — Servien er 920 □ Mile stort, og har 960,000 Indbyggere, der ere Græske Christne.

Efter de seneste Efterretninger fra Grønland var der i Aaret 1803 et ualmindeligt Uaar over hele Landet. Der fangedes ialt kun 5 Hvale. Ved Godhavn maatte 200 Mennesker i adskillige Uger leve af 8 Sælhunde. Hvor meget end Inspecteuren og andre Danske understøttede de arme Indbyggere, maatte nogle af dem betjene sig af gamle Skind og lignende Ting til Næringsmidler. De manglede tillige Lys og Varme. Men lykkeligviis gjorde 3 opdagede Hvidfiske-Seuvs (Huller, som Søedyrene gjøre sig i Isen) Ende paa denne Elendighed. — Kjøbmand Muus, Missionair Rosenvold og Assistent Schytte have gjort sig fortjent ved at vaccinere endeel af Indbyggerne, ialt 671 Mennesker, fra det spædeste Barn indtil 60 Aars Folk. De have derved forebygget Børnekoppernes almindelig truende Ødelæggelse.

Af dette Blad udkommer ugentlig to Numere, som tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 31.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 28 Januarii, 1806.

Indbydelsesplan til et nyt Selskab.

Min Herre!

Vi have Klubber og Selskaber nok i Kjøbenhavn. Saa ringe som Selskabeligheden er, saa stor er Selskabsheden, dersom De tillader at jeg betjener mig af dette Udtryk. Alle vore Klubber have til Formaal: Spil, Musik, Dans, Spisen og Drikken. Men ingen af dem er trængt ret dybt ind i Nydelsens vidtløftige Rige. Den behageligste, den morsomste, den uudtømmeligste af alle Fornøielser have de, saa at sige, kun gjort til Bisag. Bagtalelsen, denne Blomst paa Livets knudrede Bane, denne Dronning blandt alle de tusinde Slags Tidsfordriv, Forfinelsen har udtænkt, og som hos ikke faa af det smukke Kjøn maa erstatte Savnet af Tobakspiben, hvilken Mandfolkene have tilegnet sig som en udelukkende Ret, denne vor Tidsalders Beherskerinde fortjener af mere end een Grund, at et eget Selskab opretter den et Tempel i Kjøbenhavn. Jeg har nylig faaet det, — uden at rose mig selv, — heldige Indfald, at oprette et Selskab, som jeg giver Navn af Bagtalelses-Klubben, men den kan ikke tage sin Begyndelse førend 100 Medlemmer have meldt sig, hvilket, som jeg haaber, neppe vil koste mange Vanskeligheder. Jeg har til den Ende allerede leiet mig Værelser til 500 Rdlr., og min Plan er saa ny, saa fortræffelig udtænkt, at jeg ikke selv vilde troe, at den er et Foster af min egen Opfindelseskraft, dersom min Selvbevidsthed ikke sagde mig det. 30 Rdlr. betales til Indskud og 50 Rdlr. i aarligt Bidrag. Indskudet henlægges til en Fond, og naar denne er løbet op til 1000 Rdlr., indkjøbes alle muelige skrevne og trykte Libeller, som hver Forsamlingsaften oplæses i Selskabet. Tolv Personer bestemmes til at luske omkring i Byen, og opspore Familieanecdoter, ufordeelagtige Rygter om Folk, imod at hver af dem faaer 100 Rdlr. om Aaret for sin Umage. Paa denne Maade haaber jeg at anbringe min Søsterson, en lang Lømmel, der allerede i to Aar har været mig til Byrde og er et dagligt Inventarium hos hver Conditor i hele Byen. Nu bagtaler han Folk, uden at han faaer noget derfor; hvad kan man ikke vente sig af ham, naar han faaer Betaling for sin Bagtalelse? Var end et Rygte saa reent som den nyfaldne Snee, saa forstaaer han den Konst, at gjøre det saa plettet som et Tigerskind. Jeg gad seet den Reputation, som hans hvasse

Tunge ikke skulde kunne gjennembore! Denne min Søstersøn skal være Formand for de 12 Mænd, og naar Bagvaskelsens Post skulde være læns i Kjøbenhavn: en Omstændighed, som vel ikke saa let indtræffer, saa er det altid godt at have en Person ved Haanden, som kan spæde den paa ny.

Ethvert Medlem, som vil tage Deel i Conversationen, maa hver Dag i det mindste medbringe et Par Nyheder, der paa en eller anden Maade vise, et Menneske i et ufordeelagtigt Lys, og saaledes bidrage sin Skjærv til Selskabets fælles Fornøielse.

En litterair Commission, som vælger blandt de fortalte Ting alle dem, som den anseer for værdige at fremlægges det store Publicum, udgiver maanedligen deraf et Hefte i sort Omslag.

Imellemstunder holdes der Forelæsninger over Bagtalelsens moralske Nytte. Naar Tiden tillader det, foredrages ogsaa den Konst at uddrage Gift af de uskyldigste Handlinger, og at udsprede løgnagtige Rygter o. s. v.

Endnu har jeg ikke offentlig bekjendtgjort min Plan; men jeg venter mig tusinde Angreb, især ville Moralisterne gaae løs paa mig. Men ogsaa derpaa er jeg beredt. Jeg har ladet forfærdige en Dissertation, hvori Bagtalelsens Moralitet paa det kraftigste bevises. Den er et reent Mesterstykke. Forfatteren er gaaet ud fra den Synspunct, at Mennesker maa have et medfødt Organ for Bagtalelse, thi dersom det ikke havde et saadant Organ, kunde det ikke bagtale, og endnu mindre finde Fornøielse deri. Da nu intet Organ, ingen naturlig Evne er os givet, uden i den Hensigt, at de skulle udvikles, saa er det klart, at Bagtalelse er een af Menneskets medfødte Evner, der, ligesom enhver anden, maa og bør udvikles og aldrig hendøe. — Er det ikke fortræffeligt? — Nu gaaer han over

til den videre Udvikling. Lyksalighedslæren, der, efter sidst udkomne Toldtarif i Philosophiens Rige, er det eneste System, som fra nu af maa indføres, siger: Lyksaligheden bør være Menneskets høieste Maal. Naar nu Bagtalelsen leder alle Mennesker uden Forskjel til dette Maal, det ville sige, naar de finde en inderlig Glæde ved at bagtale, saa er det jo klart, at den, som bagtaler sin Næste, handler efter det høieste Moralprincip. — Er det ikke fortræffeligt?

Jo, jo, den Karl, der har forfattet Afhandlingen, forstaaer sin Dont. Han er selv en stor Practicus i Bagtalelsenskonsten; naar Selskabet kommer istand, maa han absolut vælges til Directeur.

Men lader os antage, at der fra den moralske Side efter andre Systemer virkelig kunde indvendes noget mod min Plan, hvo er da den, der tør kaste den første Steen? O, dersom der skulde fremstaae et usynligt Væsen og udpege alle Bagtalere, hvor stort vilde da ikke deres Antal blive? Da man nu eengang skal bagtale, vil bagtale, og maa bagtale, da der gives saa mange, der ligesaalidet kunne leve uden at skumle, som Tigeren uden Rov, hvorfor da ikke gjøre denne uudtømmelige Kilde til menneskelig Lyksalighed til en ordentlig selskabelig Forlystelse, der ved fælles Stræben kan forøges til en endnu høiere Grad.

Desuden maa De betænke, at jeg er en fattig Mand, der sidder med Kone og mange Børn. Jeg maa foretage mig noget; enten man bagtaler Folk paa et eneste bestemt Sted, eller og en fattig Mand fortjener noget derved, eller at der bagtales paa mange forskjellige Steder, uden at nogen Dødelig fortjener noget derved, kommer det ikke ud paa eet?

Over 30 Damer, som have faaet Nys om mit Forsæt, have været hos mig, og lovet

mig Understøttelse og Opmuntring. Gjordemoderen, som boer i min Gade, har lovet at samle 10 Subskribenter for mig. Hun har allerede proclameret det i ti Barselstuer, og det har ligesaa meget at betyde, som at avertere en saasan Plan i Adresseavisen eller lade den bekjendtgjøre ved Trommeslag.

Lidet bedre hen agter jeg ogsaa at oprette et Bagtalelses-Institut, hvor Børn betimeligen kunne lære den Konst, at bagvaske og skumle, tale eet og mene et andet, og vænne sig til at sætte et Ansigt op, hvori en Engel smiler i Forgrunden og en Djævel lurer i Baggrunden. Deres forbundne

William Slanderer.

Sammenligning imellem ældre og nyere Tiders Levemaade.

(Fortsat.)

Efter Tingenes nuværende Beskaffenhed er det næsten umueligt, at nogen Stat skal kunne bestaae uden Luxus. Gibbon har i den Anledning fremsat nogle ganske fortræffelige Tanker.*) "Agerdyrkningen," siger han: "er Grundstøtten for Manufacturerne. I det Romerske Rige vare de vindskibelige og kløgtige Folkeclasser bestandigen sysselsatte i de Riges Tjeneste. I deres Klædedragt, Huse, Meubler og ved deres Bord forende Lykkens Yndlinger ethvert Slags Forfinelse i Beqvemmelighed, Glands og Nethed, som kunde smigre deres Stolthed eller tilfredsstille deres Sandselighed. Saadanne Forfinelser ere, under det forhadte Navn af Luxus, blevne ivrigen paaankede af hver Tidsalders Sædelærere, og Dyden og Sædeligheden vilde maaskee fremmes mere blandt Menneskene, der-

*) S. The History of the Decline and Fall of the Roman Empire, Tom. 1. Pag. 87.

som alle besadde Livets Fornødenheder, og ingen dets Overflødigheder. Men i Selskabets nærværende usuldkomne Tilstand synes Luxus, skjønt den maaskee udspringer fra Laster og Forfængelighed, at være det eneste Middel, som kan bøde paa Eiendommens ulige Fordeling. Den flittige Machanicus og den duelige Konstner, som ikke have faaet nogen Jordlod, faae en frivillig Afgivt af Landeiendommenes Besiddere, som tilskyndes af Følelsen for deres egen Fordeel til at forbedre de Eiendomme, for hvis Frembringelser de kunne forskaffe sig flere Behageligheder. De særegne Virkninger heraf spores i ethvert Selskab, og virkede med endnu langt større Eftertryk i den Romerske Verden. Provindsernes Rigdom," siger han endvidere: "vilde snart blevet udtømmet, dersom Manufacturerne og Yppighedshandelen ikke uformærkt havde erstattet de vindskibelige Undersaatter de Summer, som Romernes Vaaben og Magt hævede hos dem. Saalænge denne Luxus blev indenfor Grændserne af Riget, gav den den politiske Machine ny Kraft, og dets stundom endog velgjørende Følger, kunde aldrig blive skadelige." Men hvor vanskeligt dette er, beviser Forfatteren med de uomstødeligste Kjendsgjerninger.

Naar man paastaaer, at Yppigheden endog kan blive gavnlig, saa maa man tillige ikke glemme at tilføie for hvilke Stænder. Luxus blandt de Rige er gavnlig, men Luxus blandt de Uformuende er skadelig. Den bliver det end mere, naar et Lands Overdaadighedsproducter maa hentes udenlands fra, og naar de ikke kunne tilbyttes mod Naturproducter, men maa betales i rede Penge; den bliver det i endnu langt høiere Grad, naar den for det meste findes blandt Middelstanden og de lavere Stænder. Hos os ere begge Dele netop Tilfældet, og den rige Adel indskrænker i ligesaa høi Grad sine Udgivter, som Borgerstanden udvider dem.

Nu kunde man spørge: hvilke ere da de sørgelige Følger af Middelstandens og de lavere Stænders Overdaadighed? Overdrives de ikke? Maler man os ikke Dverge som Kjæmper?

Det være langtfra, at jeg her vil fremsætte nogen Jeremiade over Tiderne. Jeg har ved en anden Leilighed allerede sagt, at hver Tidsalders Mennesker i det Hele betragtede blive sig selv liig. Der hersker en evig Gjæring i alle menneskelige Foretagender. Verden gaaer maaskee i dette Øieblik med ligesaa stærke Skridt frem mod Mørke som mod Oplysningen. Hver Tid, hver Menneskeslægt har særegne Fortrin og særegne Lyder. Fra denne Side maa man betragte Tingene, naar man vil fælde en retfærdig og uoverdreven Dom.

Vort Aarhundrede har mange og store Fortrin fremfor de henrundne. Det er her ikke Stedet at opregne dem. Men hvad nytte alle disse Fortrin, naar Overdaadigheden blandt de Stænder, som den er skadeligst for, aabner Kilder til saa utallige Onder? Hvad nytter det, at saa mangen en Statsbestyrer stræber at befordre Almeenheld, naar en skjult Orm sondergnaver den huuslige og borgerlige Lykke?

Den helligste af alle Forbindelser: Ægtestanden, tilintetgjøres og forstyrres i vore Dage ganske ved den tiltagende Yppighed. Det er ikke mere to Hjerters himmelske Samklang, som forener Pigen med Ynglingen; det er den laveste Egennytte, der saa ofte stifter de Forbund, som den private og offentlige Lykke saa hyiligen beroer paa. Pigen vil givtes, ikke for at blive Mandens Støtte, ikke for at danne lykkelige Afkom, men for at kunne være Dronning i alle Selskaber og Assembleer; Ynglingen tænker ikke paa at forene sig med en Mage, som hans Hjerte symphatiserer med, ikke paa at blive en lykkelig og tarvelig Huusfader,

men, — hvilken Fornedrelse for Manden? — at gjøre sin Lykke, som man kalder det, ved en Qvindes Haand. Hellere ender han sine Dage som en 70 Aars Pebersvend, end indlader sig i en Forbindelse, der ikke paa en eller anden Maade kan befordre hans Lykke. Og hvad er i Grunden denne moderne Lykke, som i vore Dage saa mangen en Mand opoffrer sin Værdighed, og saa mangen en Fader sit Barns Rolighed for? Mahagonietræes Meubler, Tyrkiske Gulvtæpper, Spise- og Drikkelaug, forfængelig Pragt i Klædedragt — og det er Alt. Denne elendige Lykke, som saa mange hige efter, formindsker Ægteskabernes Tal, forbittrer de allerede indgangne, og bevæger saa mangen en blomstrende Skjønhed til at ende sine Dage som gammel Jomfru.

Yppighedens skadelige Følger for Menneskenes Sundhed ere uberegnelige. Lægevidenskaben har i vore Dage gjort stor Fremgang. Men denne Fremgang kan umuelig holde Skridt med Sygdommenes daglige Tiltagelse og Legemsconstitutioners Svækkelse. Sygdommene og Lægekonsten ligne her en Dverg og en Kjæmpe, som følges ad. Medens den ene gjør eet Skridt, har den anden gjort ti. Klubvæsenet og Restaurateurer frembringe flere Legemssvagheder, end det hele medicinske Facultets Granskninger i et heelt Aarhundrede vil kunne udfinde Midler for. Vore Dages Huusfædre kjende ikke mere den Glæde, at tilbringe deres Vinteraftener i Kredsen af deres Familie, og deres Fritimer med at danne deres Børn. Klubberne er deres Element. Med Kløver i Haanden glemme de her Alt hvad der udgjorde vore Fædres Lyksalighed. Her spiller, drikker og spiser man paa Tider, hvor Alting i Naturen hviler, hvor selv Blomsten nedbøier sit matte Hoved, og naar da en Hær af Sygdomme følger paa en saadan Levemaade; naar man i en Række af Aar har stormet løs

paa sin Sundhed med Nattesviir, Nattedobbel og Nattesværm, saa skal Lægen i nogle Dage sætte den Constitution i forrige Stand igjen, som man frivillig i hele Decennier har arbeidet paa at forstyrre. For at krone Klubvæsenet have vi i de senere Aar faaet et skjønt Forraad af Restaurateurer. Nerveslappende Punsch og Liqueurer ere ved dem blevne til en Drik, som er ligesaa nødvendig til Livets Ophold, som fordum Vand og Øl. Jeg tør frit paastaae, at der i Kjøbenhavn kun gives meget faa unge Mennesker, som aarligen ikke offre 50 til 100 Rdlr. paa Slikkeriets Altar. Børn paa 12 Aar maa nu daglig have deres Iis, Chocolade og Punsch. Vor forfinede Opdragelse giver dem Midler nok i Hænderne til at forskaffe sig de fornødne Penge. Men det er desværre ikke allene Penge, som her bortødsles; det er et langt kostbarere Klenodie: Sundheden.

Nu kunde man maaskee spørge: have vore Fædre da været tarveligere i lignende Henseender? Have de ikke ved deres Bryllupper, Barselgilder og Begravelser indbudet mange hundrede Mennesker, ikke een, men to, ja tre Dage i Rad? Kom paa Landet ikke hele Herreders Adelskab og Præsteskab, og i Kjøbstæderne Folk af lige Stand sammen, og fortærede i nogle Dage Aarets bedste Grøde? Var Drukkenskab, Slagsmaal og anden Uorden ikke meget ofte en uundgaaelig Følge deraf? — Alt dette kan ikke negtes. Men man maa kun her lægge Mærke til, hvor sjeldent det skede, og at det kun var Landets egne Producter, som her bleve fortærede, altsaa baade fra Oeconomiens og Sundhedens Side de passeligste.

I Aaret 1598 blev der holdt et Gilde i Everdrup her i Sjælland. Efter en forefunden Optegnelse blev her fortæret fem Tønder Øl, en Oxe, sex Lam, tyve Høns, to fede

Svin, ti Gjæs, ti Fade Saltmad, 12 Snese Æg, hvoraf man kan slutte, at Gjesternes Tal ikke var lidet. Men her blev ikke fortæret en eneste Draabe Viin; her brugtes ikke mere Sukker til at strøe paa Vakkelserne, end for 16 ß., ikke mere Krydderie end for 4 Mark. Den eneste fremmede Artikel, som kom paa vore Forfædres Bord, var Tydsk Øl, men af Brændeviin blev der ikke brugt mere end omtrent tre Potter til fem Tønder Øl.

De Levnedsmidler, som man altsaa den Gang nød, hentedes ikke fra andre Lande, og vare hverken for Pungen eller Sundheden saa ødelæggende, som de man betjener sig af i vore Dage. Drak man sig end engang imellem en Ruus, saa skede det ved et Gjestebud, som ikke kunde indtræffe hver Dag, og Rusen var da ikke det nervesvækkende Raserie, som hedende Vine og lungefortærende Brændeviin efterlade sig, men Virkningen af en alt for overdreven Nydelse af **Mjød**: vore Forfædres Yndlingsdrik. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Engelland har man allerede i Aarhundreder brændt Kelp eller Aske af Tang, og Skotterne indførte denne Methode ved de Norske Kyster. Da der hverken udfordredes dertil megen Kundskab eller stor Omkostning, saa blev denne Tangbrænding en Næringsgreen for den Fattige, og tildeels en Hjelp for Fiskerierne i de Aar, hvor Fiskefangsten ikke lykkedes. Men da Tangrøgen ofte gjør Mederne eller Sømærkerne ukjendelige for en stor Deel Fiskere, saa maatte denne store Uleilighed nødvendigen opvække deres Mishag. Hvor den ene lempede sig efter den anden, lykkedes det Embedsmændene at vedligeholde Orden, skjønt ikke uden Møie, men ganske at hæve denne Uleilighed, stod ikke i nogens Magt, især da disse Næringsveie hidtil have været i deres Barndom, og neppe taale noget Slags Om-

kostning eller særegen ordentlig Indretning. Ved Kysterne i Nærheden af Bergen reiste der sig saa stor en Tvist i denne Sag, at den maatte bilægges ved locale Forbud. H. H. Irgens, en Mand af stor Erfaring i denne Sag, som eiede betydelige Fiskerier og drev selv Landbrug ved denne Kyst, skrev 1777 en Afhandling om Torskegarns fordeelagtige Brug ꝛc., hvori han ligefrem paastod, at Uvedkommende havde udbredt det Rygte, at Tangbrænderierne skadede Fiskerierne, men at dette var falskt og at Tangbrændingen tvertimod var en Herlighed for Landet og en Hjelp for den Fattige. Tabet ved Forbudet anslog Kyndige til mere end 20,000 Rdlr. aarligen. Martfeld, Landhuusholdningsselskabets daværende Secretair, har uden Tvivl i den Anledning raadspurgt det Kongel. Oeconomie- og Commerce-Collegium, under hvilket denne Sag egentlig henhører. Alle vare enige om at tilstaae Irgens Understøttelse til at lade Afhandlingen trykke, og Selskabet forøgede Understøttelsen, for at faae Skriftet uddeelt. Man haabede at bringe Almuen derved paa bedre Veie, men forgjeves. Imidlertid udbredte Tangbrænderiet sig i de nordligere Amter. Saaledes ydede Tangbrændingen, efter offentlige Regnskaber, endog i eet Amt, 15 til 16,000 Rdlr. aarligen, og var allevegne en Næringsvei, der, efter Vedkommendes Erklæring, afhjalp Almuens overhængende Nød, ikke at tale om, at man derved havde faaet Eiendoms Herlighed og Afgivt af Jordeiendomme. Mislykket Fiskerie gjorde, at nogle af Almuen begyndte paa adskillige Steder, at klage over Tangbrænderiet, men den større Deel, og deriblandt Mænd, der dreve det meest udbredte Landbrug og Fiskerie, forsvarede med Snese Aars Erfaringer dets Uskadelighed og Gavnlighed for Landet. Uvedkommende blandede sig ogsaa i Sagen paa en meget tvetydig Maade. Da den saaledes var bragt ud af sin rette Gang og apelleret til Publicum, maatte man vide om det maaskee havde Grunde, der vare undgaaede Opmærksomheden. Der blev foranstaltet ny Undersøgelser, hvis Udfald endnu tildeels ere ubekjendt. Der bleve anstillede Forsøg i det Smaa, og det Kongel. Danske Videnskabersselskab udnævnte en Commission, der skulde paasee, at de bleve rigtig udførte. Men disse Forsøg have desværre hidtil hverken været aldeles oplysende eller fyldestgjørende.

Indqvarteringscommissionen i Aalborg anmoder i Aviserne vedkommende Værter om, at have det Fornødne i Orden, paa det ingen ved Regimentets Tilbagekomst skulde have Aarsag til Klage. Kjøbstæderne kunne altsaa snart vente deres Garnison tilbage.

En foregiven Engelsk Capit. v. Krüger, som for omtrent et Aarstid siden har været arresteret i Husum formedelst forbudet Hverving, har nu faaet sin Dom stadfæstet, og er under militair Bevogtning bleven bragt til Glückstad, hvor han skal arbeide et Aar i Tugthuset. Han kjørte i sin egen Equipage derhen, ledsaget af sin Negertjener.

Siden den Engelske Paquetbaad til Husum har hørt op, har den forrige Stilhed indfundet sig igjen. Borgerne og Byens Indtægter lide stort Tab derved.

Udenlandske Efterretninger.

I Cowes er det Danske Skib, Anna Maria, Skipper E. Schwener fra Livorno til Tönningen indløbet i en beskadiget Tilstand.

Sildefangsten i Stokholm havde, hvormeget den end i Begyndelsen syntes at love, kun havt slet Fremgang, og er for nærværende Tid gaaet ganske i Staa.

Antallet af alle Svenske Coffardieskibe var i afvigte Aar, 1212, som førte 65,540 Læster, deraf solgtes 29 udenlands, og forlistes 38 med 13 Skippere og 70 Matroser. Der blev i samme Aar bygt 95 nye Skibe.

I St. Petersborg er der i Aaret 1805 ankommen følgende Skibe: 509 Engelske, 121 Preussiske, 95 Svenske, 70 Americanske, 67 Danske, 59 Lybekske, 29 Russiske, 22 Mecklenburgske, 12 Portugisiske, 7 Oldenborgske, 7 Bremiske, og 4 Pappenburgiske. Ialt er der ankommen 1002 Skibe: 360 med Varer, 112 med Varer og Ballast, 526 med Ballast. Udgaaet er der ialt 960 Skibe, hvoraf 815 med Varer og 415, som Regjeringen havde fragtet.

Malmøe d. 9 Jan. Under d. 5 Dec. f. A. har det Svenske Commerce-Collegium ladet bekjendtgjøre, at den Ottomanske Port har forundt de Svenske Skibe fri Fart igjennem Dardanellerne til de Russiske Havne ved det sorte Hav. Sildefangsten i Bahuslehn er i afvigte Aar ikke faldet heldig ud. Man regner, at der 11 Sept. og 11 Dec.

kun er bleven saltet 9000 Tønder, hvoraf 1883 ere ankomne her. I Gothenborg koste Spægesild 11 til 12 Rdlr. Tønden, og her 14 til 15 Rdlr. Sverrig vil derfor i Aar ikke kunne sende Sild ud af Landet. Tran er i afvigte Aar ikke bleven kogt af Sild. Kornpriserne ere i Dag: Hvede 12 Rdlr. Td., Byg 6 Rdlr., Malt 5 Rdlr., Havre 4 Rdlr. og Ærter 12 Rdlr. Td, alt i Rigsgjeldsedler. Vort Forraad paa Rug er saa ubetydeligt, at vi ikke vil kunne tilsende de øvrige Svenske Havne noget af denne Artikel.

Ved Strasburg er der, for at modtage Keiseren, bleven opslaaet paa den store Rhinøe 100 Telte. Over den ved Rhinbroen opréttede Triumphbue sees Keiseren til Hest i sin Keiserlige Dragt med Scepteret i Haanden. Marschal Kellerman lader oprette 11 nye Cohorter Nationalgarde, for at udfylde det bestemte Tal af 20,000. De nyde, ligesom de allerede forhen oprettede 9 Cohorter, ingen Løn, og ere bestemte til at vaage over den indre Politie i deres Sogne, og kun at tjene i Fæstningerne, naar disse mangle lønnede Tropper.

Den Tydske Legion i der Hannoverske, som skulde reist tilbage til Engelland, har faaet Ordre at tøve der, og den første Bataillon er allerede paa Tilbagemarchen. Man vedbliver endnu at hverve stærkt og betaler betydelige Haandpenge. Dette lader formode, at Krigsurolighederne, i det mindste paa den Kant af Tydskland endnu ikke ere tilende. — De Svenske Tropper i Lauenburg begynde at trække sig tilbage. D. 23 brød allerede den første Bataillon og endeel af Rytteriet op.

München omstraales nu af den Franske Keiserfamilies Glands. Prinds Eugen ankom der d. 13 d. M. Hans Trolovede skal være een af de skjønneste Prindsesser, Tydskland nogensinde har besiddet. Prindsen er 25 Aar gammel, og noget høiere end Keiser Napoleon. Han blev formælet d. 14 d. M. Prindsen antog samme Dag Navnet Eugen Napoleon. Man anseer ham for Keiserens Efterfølger. Det unge Par reiser lige til Mayland, og derfra til Venedig, men i Maji Maaned til Paris. München er opfyldt med 20,000 Fremmede. Ved Hoffet har der nylig været adskillige Baller, hvor Napoleon dansede.

Churførsten af Bayerns anden Søn er bleven Coadjutor af Maltheserordenen.

Staden Triest havde man paalagt en Krigsskat af 4 Mill. Franker. Indbyggerne vægrede sig ved at betale dem, og da man forestillede Vedkommende Umueligheden i at tilveiebringe en saadan Sum, bleve 25 Kjøbmænd arresterede.

25,000 Mand af General St. Cyr's Armee droge hidtil til Nedre-Italien med mange Canoner. Af Massena's Armee skal Gardanne-Divisionen komme herhid. Der skal opslaaes en Reserveleier paa 30,000 Mand. — Den Neapolitanske Regjering er i stor Forlegenhed. Imidlertid er der kommen en Russisk Coureer til Pesaro, som fortsætter sin Vei til Neapel. Han skal medbringe en Befaling fra Keiser Alexander, at hans Tropper skulle forlade Neapel og reise tilbage til de 7 Øers Republik.

Den Preussiske Stat har nu et Fladeindhold af 5600 geographiske □ Mile, 11 Mill. Indbyggere, og 34 Mill. Rdlr. Indkomster. Armeens Underhold koster 14 Mill. Rdlr., som er den vigtigste Statsudgivt.

Soults Armeecorps gaaer endnu denne Maaned tilbage over Rhinen, men 50,000 Mand af den store Armee bliver i Tydskland indtil Alting er bragt i Orden. Ligeledes forbliver Augereau i sin nærværende Stilling indtil de fremmede Tropper have forladt Nordholland.

I adskillige Egne af Genua havde Indbyggerne grebet til Vaaben og begyndt en Opstand, da de ikke vilde tillade, at endeel af deres Milits skulde bruges som regulaire Tropper. For at bringe dem til Lydighed har Rigserkekantsleren udstædt en Proclamation, hvori han siger, at der i Tydskland ikke gives flere Fiender at kjæmpe imod, og at han med det første vilde besøge de Egne, der af Briganderne havde ladet sig forlede til Oprør.

Kongen af Sverrig har ladet sin Gesandt aflægge en Erklæring i Regensburg, hvori han siger, at de Overtrædelser af Rigets Constitution, som nogle af dets Medlemmer dagligen tillade sig, saare Ærens og Dydens Grundsætninger, og at han allerede længe har forudseet de ulykkelige Følger af Rigslemmernes Uenighed, ligesom han og har forudsagt Følgerne af den ringe Hensyn man har taget til Rigsforfatningen. H. Majestæts Tænkemaade og Grundsætningere ere alt for bekjendte, og allerede for ofte tilkjendegivet Rigsdagen, til at

det skulde være nødvendigt, at gjentage dem, især paa en Tid, hvor man ikke maa tale Ærens Sprog og endnu mindre følge dens Love, for at blive hørt. H. M. troer derfor, at det vil være under Høistsammes Ære, fra i Dag af, at tage Deel i Rigsdagens Raadslaaen, saalænge dens Beslutninger staae under Usurpation og Egoismen.

En vis Magt skal allerede have erkjendt Bayern for et Kongedømme, men Würtemberg har den endnu ikke erkjendt, fordi denne Magt tilligemed Dannemark have garanteret eller været Borgen for Würtembergs forrige Regjeringsforfatning.

Alle Bayerske Embedsmænd og Militairpersoner skulle i Fremtiden, ligesom de Franske, bære Cocarder, dog med den Forskjel, at de ere blaa og hvide. — Tiggerklosterne i Augsburg skulle ufortøvet ophæves.

D. Gall holdt i Hamborg, ligesom i Kjøbenhavn, tre Gange Forelæsninger.

I August Maaned besluttede Kongen af Sverria, som bekjendt, at lade bygge en ny Havn ved Helsingborg. Indretningen af samme er overdraget til en særegen Direction.

Antallet af Svenske Skibe i Forpommern var i Enden af Aaret 1804 steget til 400; de nybygte vare 40.

Den Bayerske Kronprindsesse skal have i aarlige Naalepenge 300,000 Livres, og en Enkepension af 500,000 Livres.

Til Nordmændene.

(Indrykket efter Begjering.)

Den mandige og frimodige Tænker, Dannemarks og Norges oprigtige Talsmand og Ven, Tyge Rothe, har 1788 givet os Nordmænd følgende Paamindelse, som unægtelig fortjener at blive end mere bekjendt. "Eet kræver Dannemark af Norges "egne Sønner, hvilke vandre om i Hovedstaden, "enten som Embedsmænd, eller i anden Forfatning. "Kravet er, at De i høie Maader skulle være troe "mod Landet, hvor De fødtes. De skulle være troe "mod Folkenes Velfærd, men og mod Folkets Ære. "Hørtes De at prale med Ufornuft, og med Forsæt "at haane Dannemark; De vare da ikke høimodige,

"som sande Nordboer; De vare ikke broderligen "hulde imod os. Hørtes De at klage mere, end "det var: De viste da ikke den blide sonlige Godmodighed, hvilken fra ældste Tid af lyste frem i "Nordboes Character, og bandt ham til sin Konge, "som til en Fader. Men hvad, om De for at "være tekkelige, og for at efterjage Fordele, ja end "og den tomme Rang, biefaldte uretfærdige Domme over Norges Folk! Hvad, om De kunne tie, "naar der sagdes, at det ædle Folk har Hang til "at være misfornøiet med Regjeringen? Hvad om "De kunne tilsmile den Biefald, hvilken kaldte "Fortellingerne om Barkebrødet og om Radesygen "Løgn? Hvad, om De vare saa bundne til Hovedstadens bløde Luxus og Vellevnet, at det gjøs "Dem ind til Marven, naar De tænkte paa Muligheden at vorde skikket hjem, for at støtte under Brødrene? Hvad om da Forgemakkets den "dumpe Luft var Dem kjærere, end den rene styrkende Luft, hvilken Fjeldboe aander? Hvad, om "De vare glade ved at snige frem omkring den ophøiede i nedbøiet Stilling? Hvad om De vare "saadanne? De vare da i Hjertet feie Mænd: "De vare tredske; men saa fornegtede de jo normansk Charakter; thi aldrig kunde det siges, at "i den Folke-Charakter var Anleg til sledske Snedighed. Dannemark i sin Troskab mod Norge "vilde harmes over Dem. Dannemark i sin stolte "Tanke om Herren Frederik, vil troe, at Han i "Stilhed bemærker, hvorledes Norges blandt os "værende Sønner handle mod Moderlandet. — At "der er meget at ønske for Norge, det forstaaer "Herren: Det har Han vist hengjemt i sin sterke "og Ideer fastholdende Hukommelse; Men da og "vist nok forstaaer han, at hvilken Norges Søn, "der har med Statsforvaltnings Sager at skaffe, "han vel møder Dieblikke, i hvilke kan behøvgjøres, "at han holder det høiere, at agtes for Høimodighed, end at yndes for Blidhed."

Af dette Blad udkommer ugentlig to Numere, som tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 32.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 1 Februarii, 1806.

Sammenligning imellem ældre og nyere Tiders Levemaade.

(Fortsat.)

Vore Forfædre bleve egentligen først i det 12te Aarhundrede ved deres Naboer Tydskerne bekjendte med den Luxus, der siden skjød op til saa frodig en Vext i vort Dannemark. Allerede Saxo klager over, at Svend Grathe indførte fra Tydskland Overdaadighed ved sit Hof. Ogsaa Arnold fra Lübek fortæller, at de Danske fulgte Tydskernes Skik og rettede sig i Klædedragt og Rustning efter andre Folkeslag; "istedetfor," siger han: "at de forhen altid gik klædte som Matroser, fordi de fore meget til Søes, klæde de sig nu i Skarlagen Silke og Purpur, foret med Peltsværk; thi de have Overflødighed af al Rigdom for den aarlige Fiskefangst, som drives ved Skaane, hvorhen alle omliggende Folks Kjøbmænd ile, og give dem Guld, Sølv og andre Kostbarheder for deres Sild." — Uagtet den gode Arnolds Efterretning synes overdreven, — thi hvor er det muligt, at simple Danske paa de Tider kunde klæde sig i Silke og Purpur, som den Gang vare saa overdettes kostbare? — saa seer man dog heraf, hvilken Nation vi især have at takke for vor Fremskridt i skadelig Luxus.

Et Par Aar efter Kong Magnus Erlangsøns Død kom Kong Sverre til Bergen. Her traf han en Mængde Skibe allevegne fra. Tydskerne havde tilført en saadan Overflødighed af Viin, at den var ligesaa godt Kjøb som Øl. De Norske fordrede en Kande Viin (formodentlig som en Tribut og Afgivt), og da Tydskerne vægrede sig ved at give den, yppedes der et stort Klammerie, og det kom endog til Blodsudgydelse. Kongen holdt ved denne Leilighed en Tale paa Torvet til Folket: "Engellænderne," sagde han, "som tilbringe os Hamp og Hør, Vox og Kjedler, ere vi Tak skyldige, saavelsom og dem fra Orkenøerne, de Hetlandske Øer, Færøerne og

Island, da de forsyne os med nødvendige Ting, som vi ikke kunne undvære. Men hvad de Tydskere angaaer, som ere komne hid med store Ladninger Viin, og tage derfor vor Smør og vor Fisk, da er det os til stor Skade og Ødelæggelse. Vinen søges saavel af mine Mænd, som af Borgerne og af Kjøbmændene, af hvilken Handel meget Ondt haver reist sig og intet Godt. Thi mange have i den Anledning mistet Livet; somme deres Lemmer; nogle have faaet andre Slags Skrammer og Lyder, som de maae gaae med deres Livstid. Alt dette kommer Drukkenskab afsted. Jeg siger derfor Søndenmændene megen Utak for deres Komme, og vil de beholde Livet, maae de pakke sig med det allerførste."

Saaledes talde i hine jevne Dage Nordens Konge til Folket. I vor Tidsalder vilde man blive udleet, dersom man offentlig vovede at fremsige en saa djærv Tale. Men hvor megen Sandhed laae der ikke i hvert Ord, som den ædle Sverre her fremførte? Have ikke de Misbrug, han for syv Aarhundrede paatalde, forplantet sig lige til vor Tidsalder? Imidlertid maa man dog forudsætte, at denne Anke kun var anvendelig paa store og blomstrende Handelsstæder, som Bergen 2c. I de øvrige Kjøbstæder i Dannemark og Norge, i hvis Havne der ikke kunne indløbe store Skibe, kunde Yppigheden heller ikke saa let indsnige og udbrede sig fra fremmede Lande. Store Handels- og Søstæder bør overalt ikke tages til

Maalestok for en Nations Sæder. De ere i Almindelighed det Svælg, hvori fremmede Laster saa lettelig optages, og Øvrighedens Aarvaagenhed i den Henseende er derfor dobbelt saa nødvendig der, som paa Landet og i mindre Kjøbstæder.

De Summer, som Vine, Sukker, Caffe og Thee i vore Dage trække ud af Landet, ere uberegnelige. Vel kan det ikke negtes, at Handelen uden disse og lignende Artiklers Indførsel vilde være ubetydeligere og de Riges Antal mindre. Man vilde ikke kunne gjøre Expeditioner til begge Indierne; Toldindtægterne vilde ikke være saa store som nu, kort, der vilde komme en Standsning i den hele Machines Gang. Handelen, Dannemarks saakaldte Skytsengel, vilde ganske forlade vore Egne. Vi vilde blive mindre yppige, men ogsaa mindre formuende. Men vilde vi derfor ogsaa blive mindre lykkelige.

Forfatteren kommer her til en Punct, som han allerede længe har ønsket at tale noget om. Man beraaber sig bestandig paa at vi ere en handlende Nation og at vi umueligen kunne bestaae uden Handel. Denne Idee er saa grundfæstet hos os, at der i den senere Tid for en Deel ikke har herstet nogen anden Aand, i det mindste i Kjøbenhavn, end — **Handelsaand.**

Det være langt fra, at jeg her vil negte Handelens Nytte og Vigtighed for en Nation, som Naturen har anviist en saa lykkelig Beliggenhed som os. Handelen maa ophjelpes og understøttes, fordi uden den Landets Velstand

umuelig kan bestaae. Men naar man troer, at Statens Vee og Vel ene og allene beroer paa vor Handel; naar man troer, at vort Fædreneland i de nyere Tider er blevet lykkeligere, fordi dets Handel har frembragt adskillige Millionairer, Halvmillionairer og Qvartmillionairer, saa tager man mærkelig feil. Det er godt at der gives endeel rige Mænd, som i Nødens Dage kunne være Statens Støtter, men det er skadeligt, høist skadeligt, naar et usselt Metal ved alle Leiligheder skal være Løsenet, naar Kjøbmandsaand skal fortrænge al Følelse for høiere Dyder, Videnskabelighed og Konst. En saadan Tidspunct synes tildeels allerede at være kommen hos os. Der gives et Slags Kjøbmandsaristocratisme, som er værre end Adelens. En Kjøbmand, som ved heldige Handelsspeculationer, lig en Luftballon, er bleven løftet op til Lykkens Pynt, uden selv at vide noget deraf, som, stolende paa sit Guld, betragter Fattigfolks Talenter og Kundskaber med et haanligt Smil, som ikke kjender nogen anden Fortjeneste end Penge, som ikke higer efter andet end at fylde sine Pengeskrine og tilfredsstille sin Sandselighed, en saadan Person kan dog umuelig lægge et Solgran i den almindelige Lykkes Vægtskaal. Jeg beklager virkelig det Land, som maa kalde et saadant Væsen Statens Støtte.

Der gives mangfoldige Kjøbmænd, som fortjene største Høiagtelse. Men man tænke sig engang en rig Kjøbmand af det lavere Slags! Man overveie engang hvad han bidrager til det

Lands Bedste, som har skjenket ham Lykke og Formue! Han tracterer og spiller Kort, læser Adresseavisen, som er hans eneste Lecture, og Almanakken, som er den eneste Bog, han hele Aaret igjennem anskaffer sig, det maatte da være en ny og fuldstændig Kogebog; er ligegyldig ved om end Kant eller Newton, Evald eller Holberg skulde døe af Sult. Lad dem arbeide de Karle, siger han — de ere saa til ingen Nytte. De Tydske Aviser interessere ham kun for saavidt som de Efterretninger, de medbringe, have Indflydelse paa hans Handel. Har han sendt Skibe til Engelske Besiddelser, saa holder han med Engelskmanden; har han sendt Skibe til Franske Besiddelser, saa holder han med Frankrige. Sidder han paa sit Comptoir, saa betragter han alle de Folk, som ikke ere rige, eller som han ikke venter at kunne fortjene noget ved, som Prakkere, Maddiker eller Fidibusser. — Og saadan en Person skulde være nogen Lykke for en Stat?

Fra en anden Side betragtet er den saakaldte store Handel, der drives hos os, langt fra ikke altid af den Natur, at den i Grunden kan bidrage noget til Landets sande Flor. Dersom vi havde Konst- og Naturfrembringelser nok til at tilbytte os fremmede Artikler, saa kunde man maaskee sige: Landet vinder ved en saadan Ombytning. Men det er ikke Tilfældet. Vi have kun faa Naturproducter og endnu færre Manufacturartikler. Vort Korn, vore Kreature og Heste maae derfor vandre ud af Lan-

det, og Alt hvad vi faae igjen, bidrager kun til at forøge Yppigheden og vænne os til Fornødenheder, vi godt kunne undvære.

(Fortsættes.)

Blandede Tanker.

(Meddelte af Hr. Kammerraad With.)

Aldrig har der været givet nogen bedre Leilighed til, at faae den ubeleilige Maade afskaffet med Hattehilsener, at nemlig alle Dieblikke, naar man paa Kjøbenhavns Gader møder en Bekjendt, at blotte Hovedet, ved at tage Hatten af som et Venskabs- eller Ærbødighedstegn, end nu. Det hele Garnisonsmilitaire har for ikke længe siden faaet de skjønsynende høipullede Hatte med tilhørende Attributer, og blot et Haandtag til den samme, fra Subalternen til Generalen, er den udfordrende Ærbødighedsforsikring — i al Ære og Respect.

Civilisten, derimod synes det ham ligesom medfødt, at han ved enhver bekjendt Mødende skal tage Hatten i Haanden, mere eller mindre dybt, efter Omstændigheder, — endog med blottet Hoved at holde en lille Samtale, om den endda synbare ærværdige Skallepande, ved Forkølelse skulle tage Skade ved denne urimelige Høflighedsbeviisning. Engelskmandens sædvanlige Gadehilsen: god Day, Sir! — og dermed at tage til Hatten, uden at løfte den af, passer sig meget bedre; — og vore Officierers med de høie Hatte — endnu bedre. Civilisten kan ligeledes bevidne sin Høflighed — sin Agtelse for

enhver Ven og Bekjendte, han møder, ved et Haandtag til Munden, — eller en Bevægelse med Haanden ned ad paa Siden, — eller om man vil, som Engelskmanden, at løfte paa den runde Hat foran, men dog lade den blive paa Skallen.

Enhver Skjønsom, der agter paa Sundhed, uden at fornægte anstændig Høflighed, — Oeconomie, uden at fornærme Hattemagerne, tør jeg formode, at ville søge at indføre en saadan Skik som nationalanstændig.

* * *

Om Gade-Broelægning: Dette er et meget kostbart — og ofte et meget skjødesløst forrettet Arbeide, og derfor, mener jeg, bør al muelig Opfindelse til at sikkre samme længst Varighed, forsøges. Grundenes Forskjellighed — enten tørre eller vandfulde, kommer her meget i Betragtning; en tør Grund har ikke saa megen Vanskelighed, da Broelægningen, naar den skeer som den bør, lader Stenene uomvæltede, og ikke afgiver Huller: derimod de meget vandfulde Gader, hvoraf jeg blot vil nævne store Kjøbmagergaden, hvilken i trykkende eller tung Luft, maaskee formedelst de flere Vandspring i den høiere Deel mod runde Kirke, er ofte en sand Caskade, der, som al Vandløb, er en naturlig Fiende af al Vei- og Broelægning i kortere eller længere Tid. Jeg er af den overbevisende Formening, at naar enhver saadan vandfuld eller sidliggende Gade, skulle efter udfordrende Nødvendighed omlægges, enten heel

eller partial, de større Stene da bleve sorterede fra de mindre, og de første — allene brugte, helst tilhugne efter Marmilkots Anviisning hos os Danske for 45 Aar siden, som Brodur, nemlig i Qvadratrammer à 3 Alen eller saa omtrent, efter Gadens Brede, da det er indlysende physisk rigtig, at Samholdsspændingen af de mindre Stene i hver Qvadrat, vil finde et varigere Lage og Sammenpræsning, end naar Broelægning udføres tvers over hele Gadens Brede. I Særdeleshed tør jeg anbefale denne udførende Broelægning paa de store Torve og Pladse, naar nødvendig Forandring dermed skal skee, at de nemlig, naar Nivilation var skeet, bleve saaledes inddeelte i □ med større og mindre Stene, istedenfor at de nu have flere eller færre hundrede Alens Spænding, som umulig kan udholde stærk Kjørsel; hvoraf jeg blot vil nævne Kongens Nytorv, Amager- og Høibroeplads, og i Almindelighed at sige, alle store Pladse, iberegnet den imellem de fire Palaier, som i Særdeleshed er yderlig slet broelagt. De uformuende Steenstødere, eller saakaldede Jomfruer, vilde og upaatvivlelig gjøre bedre Virkning i disse Qvadrater, end i den hele, uden saadanne, uindskrænkede Plads; og Staden, saavelsom enhver Privat med stor Gaardsrum beriget, vil ufeilbarlig finde sand Vinding derved; — ikkun være det endnu engang sagt, at Broelægningen skeer som den bør, og ikke overfares som næsten intet betydende, da dog dens Bekostning, naar man kjendte noget til de aarlige Regnskaber, vist nok er betydelig. — Mere herom ved en anden Leilighed.

* * *

Adresseavisen opfyldes, især imod Flyttetiden, med lange Registere af tilbydende Leiligheder for afflyttende Bosiddende, — dog end mere, som nu er bleven Skik, for Logerende; men meget sjelden findes tillige angivet, hvor meget den halvaarige Leie er. Dette er imidlertid til største Uleilighed, saavel for den som efter Opsigelse skal flytte, som for den eller de Mange, som vil fæste Leilighed, at baade løbe og overløbes Snese Gange i flere Dage; fordi at Leien ikke er bestemt nævnet.

Det ønskes desaarsag, at denne Ufuldkommenhed, som spilder saa megen Tid, og de fleste Gange til ingen Nytte, da enhver i det Tilfælde attraaer ikkun det passende, maatte vorde ændret saaledes, at enhver som læser Adressecomptoirets Efterretninger i Hensyn til hiint, kunne strax bestemme sin Efterspørgsel. Det samme iagttaget i de Bekjendtgjørelser for daglige Kjøbmands Detaillevarer, vilde og have sin gode Nytte, og forekomme mangen Mistanke for Tjenestetyendet.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 29 Januarii om Formiddagen Kl. 10 mødte de af Holmens Folk, som havde faaet Medaillen for 25 Aars tro Tjeneste, med klingende Spil uden for H. M. Kongens Palais. I det Øieblik, at H. M. lod sig see paa Altanen, svingede de alle med Hatten og raabte tre Gange Hurra!

Leve Kong Christian den Svende! Leve Kronprinds Frederik!

Kammerjunker de la Calmette er d. 23de d. M. ankommen til Hamborg.

Skuespillerselskabet i Tønningen, som staaer under Doctor Albrechts Bestyrelse, og under Elbbloquaden var bragt fra Altona til Tønningen, hvor man endnu aldrig tilforn havde seet Skuespil, er draget til Flensborg. Det bestaaer nu af et velorganiseret Selskab, som debuterede i Flensborg med Kotzebues Strikkenaal. Mad. Albrecht, bekjendt som Digterinde og Forfatterinde, viste sig paa Scenen som en brav Konstnerinde og fandt almindeligt Bifald.

Flensborg har siden 1795 sit eget Skuespilhuus, der er bygt ved frivillig Subskription og et Laan, hvis Revenuer (omtrent 500 Rdlr.) tilfalde aarligen Waisenhuset. Dette Skuespilhuus er 86 Fod langt, 44 bredt, 48 Fod høit indtil Gavlen, og 26 under Loftet. Theatret er 40 Fod bredt (Prosenniummet 24 Fod bred), 36 Fod langt, og gaaer med Machineriet indtil Gavlen. Theatrets Portal er 20 Fod høi. Orchestret kan rumme 32 Musici, Logerne 150 Personer, Parquettet over 200, Parterret 200 og Galleriet over 350.

Efter Hamborg Correspondent faaer Kiøbenhavns forrige Gouverneur, Hertugen af Würtemberg, Militaircommandoen over alle Würtembergske Tropper. Efter samme Avis opholder Justitsraad Pram sig i denne Tid i Christiania, for der at ordne Kammerherre Ankers efterladte Skrivter, som han har paataget sig at udgive.

Balletmester Galleotti skal være særdeles heldig i at udtrykke sine Følelser ved Pantomime i den ny Prolog.

Mærkeligt er det, at tre af den Kongel. Families Fødselsdage indtræffe tre Dage efter hverandre: H. K. H. Kronprindsens d. 28 Januarii, H. M. Kongens d. 29de, Landgrevinde Lovises d. 30te.

Priiscourrant for Billetterne til Geburtsdagsstykket d. 30te var paa Skouercomptoiret: en Parquetbillet 5 Rdlr., en Galleriebillet 15 Mk., en Parterrebillet 10 Mk. o. s. v.

Til næste Sommer kommer Hr. Fourés, hans Kone og hans hele Trop, ialt 15 Personer, her til Kjøbenhavn, for at give 20 Forestillinger.

I Helsingborg ægtede nylig en næsten 100 Aar gammel Færgemand en 18 Aars Pige. Han er uden Børn. Hans Laug kan hverken arves af hans Arvinger eller testamenteres, men tilfalder ene og allene Enken. Han skal derfor have giftet sig med Pigen, for at føie hende og hendes Kjereste, en ung Færgemandskarl.

Udenlandske Efterretninger.

I Voltaires forrige Bolig (i Ferney ved Genf) findes endnu, efter de seneste Efterretninger, denne store Mands Stue i samme Stand som i hans sidste Dødsstund. Man seer der de samme Tapeter, og de samme Meubler, hans Seng, hans Lænestoel, hans Bord og hans Camin. Ved Siden af Sengen hænger Mad. du Chatelets, Kongen af Preussens og Keiserinden af Ruslands Portrait, det sidste er broderet. Man seer her ogsaa en Samling kobberstukne Portraiter af Forfattere. Mærkeligt er det, at en Geistlig nu sover i Voltaires Seng. De fleste Reisende skjære et Stykke af Dynen, og medtage det som en Reliqvie. — Bibliotheket er forvandlet til en Hauge.

I een af de nyeste Beskrivelser over de syv Øers Republik, findes følgende angaaende den berømte Øe Ithaka. Den kaldes af de nyere Grækere Thiaki, er bjergfuld og har i det Hele en tør Jordbund. Folkemængden regnes for 7,500 Indbyggere, som leve i tre Flekker. Paa venstre Side af Flekken Vathi seer man Ruinerne af en gammel Bygning, som kaldes Palladset. Den bestaaer af Levninger af en Hvelving og Mure. Forved disse Ruiner findes paa en Høi bagved Flekken, en Græsk Kirke, hvor man for nogle Aar siden har fundet en Marmorsteen, hvori der med gammelgræske Bogstaver var udgravet et Decret. En Venetiansk Adelsmand kjøbte denne Steen og sendte den til Venedig. — Ithacæerne ansee nogle Ruiner ved Brinken af et Bjerg, der ligger paa venstre Side af Vhati, for Levninger af deres gamle Hovedstad, der blev bygt efter Ulysses's Regjering. Nogle andre gamle Levninger, som findes i et Bjergsvælg, skal, efter deres Formening, have hørt til det gamle Citadelle ved Ithaca.

Den trefoldige Krone, som den Franske Keiser for en Tid siden tilsendte Paven ved Cardinal Fetsch, er i Spidsen forsynet med den kostbareste Smaragd, som fordum fandtes i Rom, men som i

Selskab med saa mange andre Romerske Sjeldenheder maatte gjøre en Reise til Paris, hvorfra den nu lykkelig og i god Behold er vendt tilbage. Kronen er meget rig paa Perler, men fattig paa Brillanter. Den Smag, hvori den er udarbeidet, roses, men dens Værdie anslaaes kun for 30,000 Scudi (omtrent 30,000 Rdlr.). Den trefoldige Krone er i vore Dage altsaa ikke saa meget værd som den mindste af de enfoldige.

I Øvre-Italien havde en forhenværende Officier længe sysselsat sig med Opfindelsen af en Flyvemachine. Efter en offentlig Bekjendtgjørelse havde han været heldig i sit Forsøg, og frembragt en Machine med fire Hjul og ligesaa mange Vinger, hvormed han i sin Stue kunde løfte sig op til Loftet. I sin Anmeldelse var han redelig nok til at bekjende, at hans Opfindelse vilde have mange ufordeelagtige Følger for Menneskeheden; 1) vilde derved al personlig Sikkerhed og Eiendomssikkerhed ophøre; 2) alle hidtilværende Krigssystemer gjøres ubrugbare, 3) og alt selskabeligt Samqvem ophæves. Hans Samvittighedsfuldhed bevægede ham, førend han bekjendtgjorde denne heldige Opfindelse, til at opgive de Lærde følgende Spørgsmaale: 1) Kan en saadan Machine stifte større Nytte end Skade? 2) Gives der Midler til at gjøre den nyttig og hvilke ere disse Midler? 3) Kan den blive almeennyttig og paa hvilken Maade kan det skee? Hidtil har man endnu ikke hørt noget fra ham.

Ved Prinds Eugens Vielse i München var Keiser Napoleon klædt i Spansk Dragt og Brudgommen i hvid Uniform.

Den Franske Garde-Oberst Morland, som faldt ved Austerlitz, føres nu balsameret til Paris. Efter Liget følger den Russiske Canon, som fældte denne Kriger.

I det hele sydlige Tydskland hersker nu en Forraadnelsesfeber, der betragtes som en Følge af Krigen og det usunde Veirlig. Den hersker især paa de Stæder, hvor der findes Feldthospitaler. Endnu er den ikke epidemisk, men der døer dog mange Mennesker deraf.

Keiser Franz er nu endelig kommen tilbage til sin Keiserstad Wien. Man modtog ham med Jubel, og Folket vilde endog spænde Hestene fra hans Vogn og selv trække den, men han vilde ikke tillade det. Keiseren har udstædt et vidtløftigt Patent, hvori han takker sine Undersaatter for deres Troskab og Hengivenhed.

Det gamle Østerrigske Dalmatien og Istrien beholder Huset Østerrige, men ved Tabet af Venedig og det Venetianske District vil den Østerrigske Handel med Levante lide meget.

Den ædle Russiske Førstinde Beloselsky, som boer i Bayreuth, understøtter ikke allene de Russiske Soldater der komme til denne Stad og have befriet sig selv fra deres Fangenskab, med Penge og Klæder, men ogsaa alle andre Russer, som passere herigjennem, faae Mad, Drikke, Klæder og Reisepenge af hende. Da hun erfarede, at adskillige Soldater gaae igjennem Staden Hof, og altsaa ikke kunne tage Deel i hendes Understøttelse; saa har hun sammesteds ansat en Commissair, som giver alle Russiske Syge al den Understøttelse, som deres Stilling kræver.

Kongen af Sverrig var d. 13 d. M. første Gang, efter sin Tilbagekomst til Stokholm, i den store Opera. Da han traadte ind i Logen, modtoge Tilskuerne ham med de lydeligste Bifalds- og Fryderaab; de yttrede den stærkeste Applaudissement da Achilles i Stykket Ephigenie sagde: Sjung Folk til eder Drottnings Ara! — Hamborg Correspondent oversætter Drottning med Konge.

Erkehertug Carl er, under Canonernes Torden, rykket ind i Wien med 6 Infanterie- og 3 Cavallerieregimenter, ialt 25,000 Mand, som i Fremtiden Wiens Besætning skal bestaae af.

Ved de Franskes Indrykkelse i Wien ere der kommen en Standsning i alle Østerrigske Fabriquer, at Bygning og alle Privatarbeider ere ophørte, og mange Mennesker ere blevne brødløse og forarmede. Borgermesteren i Wien har derfor opfordret Indbyggerne til Bidrag for de Fattige. Han har samlet en anseelig Sum, som blev uddeelt ved Keiserens Ankomst.

I November ankom et Russisk Coffardieskib til Philadelphia. Det er det første Russiske Fartøi man har seet her.

Nelsons Gravmæle forevises nu enhver, uden Betaling. Man strømmer derfor skareviis hen til St. Paul's Kirke for at see det.

London den 17 Januarii. Der er endnu ikke indløben Efterretning fra vore Flaader, og de Skibe,

der ligge seilfærdige, have endnu ikke forladt vore Havne. Veiret har været ualmindelig stormende og anrettet stor Skade. Sir John Warren har formedelst Modvind maattet søge Havn igjen med sin Escadre. Mange Skibe have slæbt deres Anker bag efter sig eller ere blevne revne løs derfra. — Sir Sidney Smith er endnu ikke gaaet ombord, men han vil med det første støde med adskillige Skibe til Lord Collingwoods Flaade. — Man troer, at der til Foraaret vil samles en stor Deel Tropper ved Kysterne. I Nærheden af Deal og andre Stæder gjøres Forberedelser til deres Modtagelse. — Sørøverne i Cantonfloden indtil Macao have taget saa stærkt til, at Forbindelsen imellem Canton og Macao er afbrudt og Farten med Baade farlig. — Undersøgelsen af de forenede Staters Besværinger mod de krigførende Magter, er bleven overdraget til en Comité af Congressen. Man frygter ikke mere, at der vil komme noget Fredsbrud imellem America og Spanien. Hr. Munro, Americansk Gesandt ved det Londonske Hof, skal have faaet Efterretning om, at Tvistighederne ville blive afgjorte, og at den Spanske Regjering vil tilstaae de forenede Stater deres Fordringer.

Den 24 d. M. har den Svenske Regjering ladet bekjendtgjøre en Forordning, udstædt af Kongen i Hovedqvarteret Lüneborg d. 30 Dec. f. A., hvori det hedder: da Communicationen imellem Ystad og Stralsund kommer, saa meget Aarstiderne tillade det, til at fortsættes under de Svenske Troppers Ophold i Tydskland, saa have vi, for at opnaae en mindre bekostelig Vei for Familieanliggender imellem de hjemmeværende og udcommanderede, naadigst fundet for godt at indstille det Forbud, som i fredelige Tider er udstædt, at der paa Postjagterne ikke maa modtages enkelte Breve, samt at bevilge, at den sædvanlige Taxt for Breve, der gaae over Hamborg, som hidtil var den eneste imellem Sverrig og Pommern tilladte Postvei, maa nedsættes til Halvdelen for dem, som over Ystad correspondere med den udeværende Armee, samt disses Breve til deres hjemmeværende. Posttaxten over Hamborg bliver uforandret for alle, og, for at forekomme Misbrug, maa intet Brev, adresseret til Hamborg, modtages paa denne Vei, paa det ikke Indtægten ved den Tydske Post skal formindskes.

Aldrig har nogen Prinds nydt en mere liberal Opdragelse end Christian den Syvende som

Kronprinds. Han blev opdraget til at vorde en Marc Aurel. Allerede i sit 14de Aar aflagde han (d. 26 Januarii 1762) offentlige Prøver paa sin Færdighed i det Danske, Franske og Latinske Sprog, og paa de Indsigter, han havde erhvervet sig i Videnskaber, fornemmelig i dem, der ere vigtigst for Lovgiveren. Denne Prøve skede i Conseilet i Biskoppens, Professorernes og andre høie Herrers Overværelse. Det Bifald, man ydede Kongesønnen, var ikke Hykleriets sædvanlige Hylding. Det var fortjent, og hele Europa stadfæstede det siden.

I Aaret 1795 var den Danske Stats bekjendte Hovedudgiver, som Rentekamret, efter de paalideligste Efterretninger udbetalte, følgende: 1) Enkedronningen fik aarligen i Appenage 70,000 Rdlr.; 2) Ministrene i det geheime Conseil 16,000 Rdlr.; 3) Embedsmændene i det Danske Cancellie kostede aarligen at lønne 8184 Rdlr.; 4) det Tydske Cancellie 15,785 Rdlr.; 5) Skatkamret og Stempelpapircomptoiret 46,609 Rdlr.; 6) Toldkamret 11,948 Rdlr.; 7) Oeconom. og Commercecollegiet 12,950 Rdlr.; 8) Magistraten 4850 Rdlr.; 9) Kongens Hofstat 51,039 Rdlr.; 10) Prinds Frederiks og hans Gemalindes 40,000 Rdlr.; 11) Prindsesse Charlotte Amalies Hofstat 2343 Rdlr.; 12) Kronprindsens Hofstat 5633 Rdlr.; 13) Kronprindsessens (Lovise Augusta) 4000 Rdlr.; 14) Hofkonstnere 16,331 Rdlr.; 15) de Kongel. Stalde 15,106 Rdlr.; 16) Officianterne og Betjenterne ved Toldkamret 15,338 Rdlr.; 17) de i Dannemark ansatte Stiftamtmænd og Amtmænd tilligemed deres Undergivne: Kjøbenhavns Amt 12,379 Rdlr., Fridriksborg og Kronborg Amt 16,247 Rdlr., Roeskilde Amt 739 Rdlr., Ringst. og Sorøe Amt 3692 Rdlr., Corsøer Amt 4286 Rdlr., Kallundborg Amt 2835 Rdlr., Vordingborg Amt 3489 Rdlr., Trygevelde Amt 683 Rdlr., Møens Amt 1046 Rdlr., Bornholms Amt 2455 Rdlr., Amterne i Falster og Laaland 47,663 Rdlr., i Fyen og Langeland 47,663 Rd., i Jylland 29,130 Rd. (fortsættes).

Skuepladsen.

Mandagen den 3 Februarii opføres: Hussitterne, og Prolog. — Tirsd. d. 4: Brønden, og en Entre. — Onsd. d. 5: Hussitterne, og Prolog (uden Abonnement).

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 33.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 4 Februarii, 1806.

Sammenligning imellem ældre og nyere Tiders Levemaade.

(Fortsat.)

Det vilde føre Forfatteren alt for langt bort fra hans Maal, dersom han skulde gjennemgaae alle Handelsaandens skadelige Virkninger paa Almenheld og Folkeforædling. Historien opviser Exempler nok paa, hvor dybt Nationer kunne synke, naar de lade denne Aand tage alt for megen Overhaand. Hvad ere hine mægtigere Hansestæders Indbyggere blevne til? Dræbte ikke Torsten efter Guld alle høiere Følelser hos dem? I Hamborg, Tydsklands første Handelsstad, seer man de tydeligste Beviser paa, at Mangel paa Humanitet, Følesløshed for Alt hvad der er ædelt og stort forsvinder i det Øieblik, hvor Handelsstanden, og med den Handelsaanden, bliver den fornemste. Hvad Forfatteren her forstaaer under Handelsaand, trænger vel neppe til nogen nøiere Forklaring.

Der var engang en Tidspunct i Dannemark, hvor Adelen ved sin betydelige Indflydelse og Rigdom spillede den første Rolle. Men allerede siden Souverainetetens Indførelse dalede dens Soel. Den synes tildeels selv paa en ædel Maade gradeviis og frivillig at give Slip paa de Fortrin, der have paadraget den endog stundom uforskyldt Had. Jordeiendommenes Udstykning, Stamgodsernes Salg fordeler og formindsker de store Rigdomme, der forhen vare samlede paa en eneste Plet, og i en uforanderlig Skikkelse gik i Arv fra Slægt til Slægt. Adelen indskrænker sine Udgivter, som en Virkning af de stigende Priser paa alle Livets Fornødenheder; den lægger sig alt mere og mere efter at erhverve sig Kundskaber, fordi Stamtavler allene nu ikke mere bane Veien til Embeder; Borgeren, som seer alt dette, betragter nu ikke mere Adelsmanden med et saa misundeligt og fiendskt Øie, som fordum, hvor han besad Rettigheder og Fortrin førend han endnu

var født, hvor Erfaring, Aar og Kundskaber maatte vige for et støvet Pergamentsbrev. — Men medens Adelens Anestolthed forsvinder, reiser Kjøbmandsstandens Pengestolthed med Dristighed sit Hoved. Mangen en rig Kjøbmand fordunkler i vore Dage ganske den ældste Adelsmand i Pragt, Yppighed og Hovmod. Han har ingen Aner at gjøre sig til af, men han besidder et Metal, der, naar han er ufornuftig, gjør ham saa meget mere opblæst, som han staaer i den Tanke, at det ene og allene er hans Forstand og Flid, han har at takke for et saadant Adelsbrev. Træffer det sig nu uheldigviis, at saadan en rig Kjøbmand er et udannet Menneske, der ikke har lært andet, end den Konst at fortjene Penge, saa er han dobbelt saa hovmodig som den meest opblæste Adelsmand. Adelen besad dog altid, selv i de Tider, hvor den betragtede Borgerstanden som Maddiker, et Slags Dannelse og Opdragelse, en finere Følelse, der som oftest afholdt den fra at handle inhumant. Men den rige Kjøbmand af det gemene Slags, uden Opdragelse og Dannelse, er et utaaleligt Væsen. Hans Hovmod kjender ingen Grændser; han har ikke Følelse for andet end Penge.

Nu kunde man spørge: gives der da mange saadanne Kjøbmænd hos os? Finder man ikke tvertimod mange, som bestemmer i deres Testamenter store Summer til almeennyttigt og menneskekjerligt Brug?

Man maatte være høist utaknemmelig, dersom man vilde glemme, at vi have havt adskillige rige Kjøbmænd, der offrede deres møisommelig erhvervede Formue paa Menneskelighedens og Ædelmodighedens Altar. Ladige var vel i egentlig Forstand just ikke Kjøbmand, — men ligemeget! — vi ville regne ham blandt de Handlendes Tal. Hans menneskekjerlige Testamente er endnu i frisk Minde. Paa de Ulykkeliges Vegne, som hans Legater ville husvale, offres her hans Minde en taknemmelig Taare! — Men hvor sjeldent er det ikke, at en Kjøbmand gjør et saadant Testamente? I Almindelighed arve hans Børn eller hans Enke hans hele Formue. De fortsætte hans Handel, som efter dem igjen kan fortsættes i mange Led, og Pengene blive derved bestandig samlede paa en eneste Plet og hos en eneste Familie. Naar nu saadan en Mand ikke af egen Drivt, ikke af Agtelse for Menneskeheden vil gjøre noget medens han lever for sit Fædreneland, saa kan jeg sandelig ikke indsee, hvad Gavn Almeenheden har af ham eller hans Penge. Vel sysselsættes der mange Mennesker ved hans Drivtighed, men ikke at tale om, at disse blot sysselsættes for at berige ham, og paa andre Maader vilde kunne finde deres Udkomme, dersom de ikke fandt det hos ham, saa er det heller ikke let at indsee, hvilken Fordeel det kan være for Oplysningen, Videnskaberne og Konsterne, at adskillige Comptoirbetjentere lønnes for de Breve, de skrive, og de Bøger, de holde i Orden?

Vi have ikke faa Kjøbmænd, der ere rigere end nogen fordums eller nulevende Adels-

mænd. Endeel af dem have først seet deres Lykkes Morgenrøde ved deres Ankomst til Dannemark. Men man nævne mig, paa nogle faa Undtagelser *) nær, en eneste, der i levende Live har gjort nogen ædelmodig Opoffrelse for Videnskaberne og Konsterne — en eneste, der har søgt at opmuntre nogen Dansk Konstner, saaledes som Hope har opmuntret Dannemarks første Billedhugger — en eneste, der har grebet et ulykkeligt og fattigt Genie under Armen, og dannet det paa sin Bekostning? — Hvad der er skeet i London veed jeg ikke; men mig er det i det mindste ikke vitterligt, at Publicum nogensinde er bleven underrettet om en saadan rosværdig Handling.

Saaledes vare ikke Adelsmændene i deres glimrende Tidspunct. Mange yndede og beskyttede Videnskaber og Konstnere, mange satte endog en Stolthed i, selv at være Lærde og Konstkjendere **). De gjorde sig en Ære i at være Mæ-

*) Det maa og bør naturligviis ikke forstaaes om vore rige Kjøbmænd i Almindelighed. Vi have havt en B. Anker, en Ryberg og flere, og have endnu adskillige Hædersmænd blandt denne Stand, som udmærke sig ved en liberal, ædel og human Tænkemaade. Her tales overalt kun om saadanne, der ikke have aflagt offentlige og bekjendte Prøver paa deres liberale Tænkemaade.

**) Det frappanteste Exempel paa — næsten havde jeg sagt det Barbarie, vor Tidsalder er nedstyrtet i, saae man paa den afdøde Widevelts Auction. Hvad denne Mand har gjort for sin Konst er ubegribeligt, et Særsyn i vort

cenater, og den fattige Lærde havde dog for sine søvnløse Nætter den Trøst, at kunne finde Beskyttelse hos en rig og mægtig Adelsmand. Men hvor ere nu de Mænd, som kunne kaldes Mæcenater? Navnet selv er bleven ubekjendt. Newton eller Kant er et usselt Endossement, og en Bog en Vexel, som ingen honorerer. — Hvo erindrer ikke med sød Vemod de Dage, da der, under en Guldbergs Ministerium, straalede saa herlig en Soel over Videnskabernes Horizont? Den Gang agtedes Videnskaberne af de Smaa, fordi de yndedes af de Store, fordi Kjøbmandsaand endnu ikke besjelede saa mange Mennesker, fordi man endnu fandt Interesse i andet end Dobbel og Spisegilder.

Evig kan imidlertid denne Aand ikke vedblive at være den herskende. En almindelig

Aarhundrede. Kun vor Tidsalders Østersslövhed kan man tilgive, at man endnu ikke har læst hans udførlige Biographie som Konstner. Hans Samling af Tegninger og Kobber — som Dannemark aldrig vil faae Mage til, ligesaalidet som til ham selv — vare ordnede og beskrevne med en Smag og Nøiagtighed, som opvakte alle Konstkjenderes Beundring. Men de bleve solgte for Priser, som man omtrent vilde sælge Flor, Kniplinger og hvide Varer for, dersom en Skibsladning deraf strandede i Grønland. Alting blev saa godt som givet bort. Hans store kostbare Samling af egenhændige Tegninger bleve solgte for noget over 300 Rdlr. Hans Medaillesamling i Svovelaftryk tilligemed et fortræffeligt Medailleskab for 50 Rdlr.

Fred i Europa vil uundgaaeligen formindske Kilderne til at samle Rigdomme, forjage Ypperligheden fra vore Grændser, og føre Tarveligheden tilbage igjen.

(Fortsættes.)

K o t z e b u e.

"Hvorledes?" vil mangen en Læser maaskee spørge: "Kotzebue i et Skilderie af Kjøbenhavn?" — Kun ikke for overilet! jeg skal og kan gjøre Rede for Alting. — En Forfatter, der, saa at sige, er vort Theaters Hovedleverandør, der har fremlokket saa mange Danske Taarer, at de samlede neppe vilde kunne rummes i den største Spand, fortjener unegteligen en Plads i nærværende Blad. Dersom man vilde være retfærdige imod ham, burde man, jo før jo heller, opsætte hans Billede i Theatersalonen istedetfor Corneilles, der aldrig har leveret et Stykke, som man har fundet passende til Opførsel paa vor Skueplads. Kotzebue er den Mand, der kan fordre af os denne Hylding som en vitterlig Gjeld. Hvad vilde vort Theater være, dersom det manglede ham? Hans Navn pryder i det allermindste 30 Gange om Aaret Theaterplacaterne.

"Hvo er da denne Mand?" vil mangen en Uindviet maaskee spørge? Hvilken hemmelig Tryllekraft besidder da dette theatralske Vidunder, denne Cæsar i at erobre Hjerter og frempræsse Taarer? Har han saa nøie studeret Mennesket? Kjender han Midlerne til at røre og indtage Hjertet saa fuldkomment, at han, trods

Konstdommeres Tordenregn af Dadel, har vidst at forskaffe sig Enevoldsmagten over alle Hjerter, og Bifald hos alle Stænder? — Jeg skal saa godt som muligt søge at besvare disse Spørgsmaale. Men man troe for Alting ikke, at jeg her vil opkaste mig til nogen Dommer over en saa almindelig yndet Forfatter. Mange Mennesker ere saa enfoldige, at de ansee enhver Mening, der yttres offentlig om en berømt Mands litteraire Fortjenester, for en Brøde. Det er overalt ganske urigtigt at sige om den, der yttrer saadan en Mening, at han opkaster sig til Dommer eller i egentlig Forstand fælder nogen Dom. Dommeren lader med Magt fuldbyrde sin Dom; Skribenten maa lade sig nøie med at afsige den. End ikke Batteux selv kunde sige: "at efterkommes inden femten Dage, under Adfærd efter Loven." Havde Thalia's og Melpomene's Tribunaler en saa uindskrænket Magt som Themis's, saa havde de ved adskillige Kotzebues Arbeider mere end engang havt Leilighed til at sige: "thi kjendes for Ret: Præsidenten August v. Kotzebue bør for sine Forbrydelser mod Smagen og Sandsynligheden, inden to Aar fra Dato levere et Stykke, som er fri for de Feil, der findes i alle hans Arbeider, uden Undtagelse, ligesom det og i det Hele bør være ham forment, at levere mere end et eneste Stykke i et Aar. At efterkommes inden trende Solemærker ꝛc." — Men, ak! Konstdommere ere afmægtige Skabninger. Deres Retfærdighedssværd besigner kun i en Pen — det Blod, der flyder for det, er desværre ikke andet end Blæk!

Man har hidtil ivret nok imod Kotzebues Arbeider; man har angrebet ham som Menneske, for desletttere at kunne fælde ham som Forfatter, og det er sikkert ikke Konstdommernes Skyld, at han ikke tælles blandt de elendigste Skriblere. De have i det Fald gjort Alt hvad Menneskekræfter formaae. Hvad der især har paadraget Kotzebue de Tydske Konstdommeres uforsonlige Had og Forfølgelse er det berygtede Skandskrivt: Bahrt mit der eiserne Stirn, hvori han behandlede Tydsklands første Skribenter paa en Maade, der hverken anstod Mennesket, Skribenten eller Præsidenten. Man har fra den Tid af mishandlet alle hans Arbeider i Tydske Journaler, og søgt at affstride ham al Genie og Talent. Men Mængdens Bifald og Keiser Pauls Naade har holdt ham skadesløs for alle disse Angreb og gydet Balsom i hans litteraire Saar.

Den, som vil være upartisk, maa tilstaae, at Kotzebue er et sjeldent dramatisk Genie, maaskee det eneste i sit Slags, som ikke allene Tydskland, men endog Europa, i dette Øieblik eier. Han besidder Phantasie, Opfindelseskraft og Fremstillelsesævne i en udmærket høi Grad. Hans fleste Stykker gjøre Lykke hos næsten de fleste Nationer og i de fleste Lande. De ligne en Engelsk Hauge, hvori den vilde Natur afvexler med den skjønneste Konst. Man vandrer her imellem Rosenhækker og Klippevægge, konstige Springvand og brusende Fosser, græske Templer og chinesiske Pagoder, vellugtduftende Blomsterbeder og Gift uddunstende Moradser. Den, som ikke bryder sig noget om, at tage sin Fornuft imellemstunder til Fange i Troens Lænker og at gjøre Vold paa sine Følelser, vil finde mange skjønne og interessante Ting i de fleste Kotzebueske Arbeider, selv i dem, der røbe mindst Flid. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ligesom Havet nylig ved Fecamp steg til en frygtelig og i Mands Minde uhørt Høide, der gjorde megen Skade, saaledes havde man ogsaa ved Odensee paa samme Tid det Særsyn, at Vandet ved en Nats Storm af Nordvest steg over alle hidtil bekjendte Høider. Det var især mærkeligt ved Canalen, hvor høiest Vand ellers pleier at være 13 Fod; ved Hjelp af det opskyldte Siv og Tørvesmuld kunde man siden maale, at det havde staaet 3 Fod over denne Høide, og over Agerland, som ellers uden Fare for Vandflod har været dyrket til Vintersæd. Denne usædvanlige Vandflod har ogsaa her baade paa Privateiendomme og paa Canalens Trotoir gjort endeel, ikke ubetydelig Skade.

Hr. Carl Frederik de Coninck er bleven udnævnt til den Bataviske Republiks Handelscommissair i Kjøbenhavn.

I Kjøbenhavn var der i Søndagsaften saa mange Baller i Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag, at 150 af Stadsmusicantens faste og ufaste Folk vare i fuld Virksomhed hele Natten igjennem. Holmens musicalske Skole, der bestaaer af 40 Elever, som lære at spille paa forskjellige Instrumenter, gjorde ved denne Leilighed god Tjeneste.

Vor Landsmand, Thorvaldsen i Rom, har nylig forfærdiget en ganske fortræffelig Mars for en rig Engelskmand, som betaler ham den med 6000 Rdlr. — Man tvivler paa at denne store Konstner nogensinde vil komme tilbage til Kjøbenhavn.

Odensee d. 31 Januarii. Nationens Festdage, d. 28 og 29 Jan. ere her atter i Aar hædre-

de paa den værdigste Maade, og til samme har her været en stor Mængde Fremmede fra Landet. Talen paa Gymnasiet holdtes den Gang af Hr. D. og Overlærer Degen, og handlede om: Hvor meget en rigtig Forestilling, saavel om det borgerlige Samfunds høie Værd, som om alle enkelte Borgerclassers skjønne indbyrdes Harmonie kunde befordre vor Iver, til at virke for Fædrenelandet. Det forhen udgivne Indbydelsesskrivt var af Hr. D. og Overlærer Rhode og indeholdt et Forsøg til en metrisk Oversættelse af Salomons Viisdom. De høie Fødselsdage bleve endvidere erindrede ved Ballet i begge Klubberne og paa Raadstuen, hvorved der blev afsjunget passende Sange, blandt hvilke følgende Stropher af een af disse Forfattere her anføres:

Ei Higen efter Land og Stæder
gjør Christian stor og Danmark stærk!
men Fred og Held i Dan og Nord
gjør Danmark stærk og Christian stor.

Paa det Odenseiske Theater opførtes d. 31te f. M. "Slavinden i Surinam" et nyt Stykke i 5 Acter af Kratter, oversat af Skuespiller Colding. Tilløbet var usædvanlig stort.

Præsten Michelsen i Onddis i Amtet Haderslev er nu ved Døden afgaaet.

Forraadet af Ost- og Vestindinske Varer i Kjøbenhavn er nu saa stort, at det anslaaes til over 50 Millioner.

Det er endnu ikke afgjort, at Fourés Skuespillerselskab faaer Tilladelse til at opføre Franske Skuespil til næstkommende Sommer, thi deels vil nok Theatret paa den Tid komme under Reparation, deels vil der nok i Junii Maaned blive opført Danske Skuespil i Anledning af den forestaaende høie Formæling.

Udenlandske Efterretninger.

Ved et Fransk Keiserligt Decret er det lovgivende Senat blevet sammenkaldt til at aabne sine Sessioner d. 1 Martii. — Den Franske Søminister har under d. 24de f. M. tilsendt alle Søpræfecterne en Circulaire, hvori han tilkjendegiver dem, at Freden imellem Frankrige og Østerrige er ratificeret, at Franske Capere og Krigsskibe altsaa maae afholde sig fra alle Fiendtligheder mod Skibe, der gaae under Østerrigsk Flag, og at samme igjen skulde optages i alle Europæiske Lande ligesom førend Krigens Udbrud.

Det var ikke Kongen, men Dronningen af Sverrig, der er kommen tilbage til Stockholm. Kongen befinder sig endnu i Boitzenburg, i Spidsen for sine tappre Tropper. H. M. har hørt D. Gall's Forelæsninger, og til Beviis for sin Tilfredshed foræret ham en kostbar Deamantring og en Gulddaase, fyldt med Ducater, og tillige optaget ham til Medlem af Videnskabersacademiet i Stockholm. D. Sporzheim*) har faaet et Guldrepeteeruhr. — D. Gall er d. 27de f. M. igjen kommen tilbage til Hamborg.

I det Piemontesiske er der faldet saa megen Snee, at den laae 5 Fod høi paa Gaderne og Taggene; i Villa Franka maatte man understøtte Bygningerne, for at forekomme deres Indstyrtning. Paa Bjergene laae Sneen 10 Fod høi og alle Landeveiene kunde i en Tid af nogle Uger aldeles ikke passeres.

Stadsraadet i Cambray havde i Anledning af Slaget ved Dierenstein besluttet at opsætte Marchal Mortiers Billedstøtte ved Siden af hans Landsmand Fenelons Monument. Men Marchallen, som synes at være en Hader af utidig Smiger, har frabedet sig denne Ære i Anledning af denne Action.

Admiral Gravina er nu i Bedring.

Otte Russiske Krigs- og Transportskibe med Canoner, Munition og Levnedsmidler, som komme fra det sorte Hav, ere d. 10 Dec. passeret Canalen og seilet til Jonien. Mandskabet paa disse Fartøier var ikke betydeligt, men man har erfaret af sam-

*) Man har gjentagne Gange læst, at D. Sporzheim har faaet "ein Präsentchen" hver Gang at Gall har faaet en Foræring. Det er mere end ubegribeligt. D. Sporzheim, som iøvrigt lader til at være en beskeden og agtværdig ung Mand, gjør ikke andet end hjelper Gall at vise Tilhørerne de Apparater, han fører med sig af Hjerneskaller, Hjerneaftryk i Vox rc. Naar Gall f. Ex. viser Hjernemassens forskjellige Størrelse hos de forskjellige Dyr, saa siger han: Sporzheim, zeigen Sie da — so werde ich indeßen hier zeigen Sporzheim tager nu tre fire Hjerner og siger: Katze — Ente — Taube o. s. v. Paa samme Maade bærer han sig ad ved alle de øvrige Ting, der forevises og som Tilhørerne skulle gjøres opmærksomme paa. Engang imellem hjelper han Gall paa at huske locale Ting. — Hvorledes han herved kan gjøre sig fortjent til Guldforæringer — det maa Himlen vide. Men hvo husker ikke her paa Capitain Aberwitz i Vonner og Vanner: "und Jonas soll auch ein Präsentchen haben!"

me, at det Russiske Hof vil forøge de Tropper, der ere gaaede til Italien med nye, og at der desaarsag ved Sebastopel allerede staaer 100,000 Mand i Beredskab, som have faaet Befaling, at indskibe sig til Corfu og snart ville følge bagefter.

Førend Keiser Napoleons Afreise fra München opførtes i hans og hele Hoffets Overværelse: Castor og Pollux med Musik af den bekjendte Abbed Vogler, som i denne Tid opholder sig i München og har dediceret Napoleon den Italienske Text.

En Artillerie-Lieutenant Neander i Lichtenau ved Paderborn har opfundet et Slags Hestesko, der om Vinteren bestandig blive skarpe uden Jissøm og uden Smedens Hjelp. De kunne tages af hver Aften, og med største Sikkerhed sættes paa igjen hver Morgen af enhver Kudsk ꝛc. De koste kun lidet mere end de sædvanlige Slags.

Den overordentlige Engelske Gesandt Lord Harrowby besøgte nylig General Feldtmarchal Möllendorf. Da han traadte ind i Værelset, kom Möllendorf ham i Møde med følgende Ord: De seer her en gammel Mand! "O, svarede Lorden, Laurbær blive bestandig friske!"

Vicekongen af Italien udstædte førend han reiste til München en Proclamation til de oprørske Parmasenere, hvori han søger ved Mildhed at bringe dem til Lydighed igjen, og at bevæge dem til at nedlægge deres Vaaben. Dersom de have noget at klage, siger han, skulde de fremkomme med deres Anke, og sikkert vederfares Ret og Skjæl. I modsat Fald skulle de Franske Tropper, som marchere imod dem, tvinge dem til Lydighed. Dersom de ikke to Timer efter Proclamationens Modtagelse ere gaaede fra hinanden, hedder det endvidere, ville deres Familier længe komme til at begræde deres Vildfarelser og Forbrydelser. De Franske Soldater, som ere høimodige mod deres Fiender, give Oprørere aldrig Pardon. — Som et Paaskud til Oprøret betjente man sig af Nationalgardens Udmarch.

I Journal de l'Empire af 9 Januarii læses, at man bag i en ny Comoedie, som Collin d' Harleville har optaget i sine samlede Værker, finder følgende Ord trykte: Seet og Trykningen og Falholdelsen tilladt i Følge en Bestemmelse fra Hs. Excellence Senatoren, Rigets Politiemester ꝛc. Efter en Befaling fra Hs Excell. Chefen over Divisionen

for Pressefriheden. Undertegnet P. Lagarde. H. Majestæt erfarede med Forundring paa denne Maade, at en saa agtværdig Forfatter behøvede en Approbation, for at lade et Værk trykke, der fører hans Navn. I Frankrige existerer ingen Censur. Enhver Fransk Borger kan efter Behag, lade bekjendtgjøre enhver Bog, som han vil staae til Ansvar for. Intet Værk skal undertrykkes, ingen Skribent kan paa nogen anden Maade forsølges end af Domstolen, eller i Følge et Keiserligt Decret, dersom Skrivtet angriber Souverainetetens første Rettigheder eller den almindelige Interesse. Vi vilde styrte tilbage i en besynderlig Forfatning, naar en blot Commis vilde anmasse sig den Ret, at forhindre nogen Bogs Trykning, eller tvinge Forfatteren at tage noget fra eller lægge noget til. Tankefriheden er Aarhundredets første Erobring. Keiserens Villie er det, at den skal vedligeholdes; kun maa Anvendelsen af denne Frihed hverken blive skadelig for Sæderne, eller for den høieste Magts Rettigheder, og kun en vanartet Skribent vilde kunne angribe disse, ligesom og kun en svag Første vilde taale en Tøileløshed, som forstyrrer den selskabelige Ordens Grundpiller og Borgernes Rolighed. Frihed og Civilisation existere blot imellem Extremerne; ogsaa Forvaltningen og Lovgivningen maa kun blive imellem Extremerne.

Man forsikkrer, at der er givet Befaling at forøge Flottillen ved Boulogne, da den store Armee snart vil ankomme til Kysterne igjen.

Alting er nu sysselsat med Forberedelser til at modtage Keiser Napoleon. Senatet og Tribunatet kjøre ham i Møde. Paa alle Steder, fra de Franske Grændser af, som han passerer, belaver man sig paa overordentlige Høitideligheder, og Keiserens Tilbagereise vil derfor ligne et sandt Seierstog. Man mener, at Paris strax efter hans Tilbagekomst vil blive Middelpuncten for vigtige Underhandlinger imellem de store Magter.

Den første Chirurg paa det Engelske Admiralskib Victory besidder den Musketkugle, som dræbte Admiral Nelson. Man har allerede budet ham 100 Guineer for den, men han vil paa ingen Betingelse sælge den.

Ved sin Ankomst til Frauenstadt, ikke langt fra Ulm steg Keiser Napoleon ud af Vognen og gik til Fods op paa et Bjerg, hvorfra han endnu

engang oversaae denne Egn, som er bleven saa mærkværdig ved General Macks Nederlag.

Den 27 f. M. ankom Keiseren og Keiserinden af Frankrig til Strasburg. Ved denne Leilighed fremlagde alle Haandværksfolk Prøver af deres Konstflid. Gartnere med Blomster og de herligste Frugter, en Landmand med Bier i et Buur, Bagere med det fineste Hvedebrød, Slagtere med unge Tyre, bekrandsede med Blomster, Murere, Snedkere, Smede rc., gik Keiseren parviis i Møde. Husene vare behængte med Blomsterkrandse og prægtig illuminerede.

Kronprindsen af Bayern reiser i Februarii Maaned til Paris, og har faaet Tilladelse at overvære Statsraadet.

Prinds Eugen er bleven udnævnt af Keiseren til Prinds af Frankrige, og har faaet Titel af Keiserlig Høihed.

I Petersborg var d. 13 f. M. et Masqueradebal, som 10,000 Personer af alle Stænder toge Deel i, og som Keiseren og den Keiserlige Familie beærede med sin Nærværelse.

Den for sin Humanitet mod Danske Lærde i Rom bekjendte Cardinal Borgia, som døde, paa sin Reise med Pius d. VI., i Lyon, var født d. 3 Dec. 1737 i Velletri. Den første Opdragelse nød han hos sin Farbroder Alexander Borgia, Erkebisp i Formo. Tidlig udmærkede han sig ved litteraire Arbeider og retfærdiggjorde sin Ophøielse i det hell. Collegium, hvilket han havde Pius d. VI. at takke for, ved sin Virksomhed og ubesmittede Vandel. Han har forfattet mange lærde Arbeider. Hans kostbare Samling af Oldsager *), især af Indianske og Ægyptiske, som han havde i Velletri; hans Bibliothek i Rom, som var saa rigt af alle Slags Manuskripter — ere bekjendte nok. Mageløs var den Beredvillighed, hvormed han lod enhver benytte sig af hans litteraire Skatte. Han opmuntrede endog paa egen Bekostning de Studerende at benytte sig deraf. Man kan ikke noksom rose den Modtagelse, som enhver, af hvilken Nation han end var, fandt i hans Huus. Han har efterladt en skreven Historia Nautica Dominazionis Pontificiæ, som indeholder over 800 utrykte Documenter, og den nøiagtigste Bestemmelse af Strandkysternes Dybde i den Romerske Stat. — Et andet Værk over de antique Soeluhre, hvortil Kobberne allerede vare færdige. — Et tredie dell' Agricoltura, samlede af gamle Monumenter.

*) Han havde deelt det i 10 Classer: 1) Ægyptiske; 2) Volseiske; 3) Etruriske; 4) Græske; 5) Romerske; 6) Indianske; 7) Arabiske; 8) Nordiske; 9) Mexicanske; 10) Christelige — Oldsager. De indbefatter 700 basaltiske Monumenter; over 1000 Ægyptiske Mynter, og henved 300 skaarne Stene fra Ægypten; 100 gamle Malerier, utallige Bronzer, Konstværker af Glas, Elphenbeen og deslige.

I den frygtelige Storm imellem d. 24 og 25 Sept. forliste en stor Mængde Skibe i den Rigaiske Bugt og paa andre Kanter af den Rigaiske Strand. Vraget af et Skib, hvorpaa der endnu fandtes nogle Ulykkelige, drev paa Grund. De vare stive af Frost og Vaadhed, og holdt sig i Dødsangesten fast ved de levnede Master, Touge rc. Efterat Stormen havde lagt sig noget, kom en Lettisk Bonde i en Baad seilende hen til Vraget, for at redde saa mange af de Ulykkelige, som muligt. Men da desværre mange af disse Strandboere just ikke altid komme i den bedste Hensigt til de strandede Skibe, saa vilde den første af Passagererne, som Bonden vilde bære ned i Baaden, ikke gaae af Pletten, og holdt sig fast ved Vraget, fordi han, uagtet han var bedøvet, frygtede for, at komme af Dynen i Halmen. Bonden mærkede hans Mistanke, men hvad skulde han gribe til, for at indgyde den Fremmede, som ikke forstod Lettisk, den fornødne Tillid? Han klappede ham paa Kinderne og anstillede sig saa venlig som muligt, men forgjeves. Endelig huskede han paa de to eneste fremmede Ord han forstod. Erzbroderken! (Hjertebroder) Erzbroderken! raabte han den Halvdøde saalænge i Øret indtil denne fattede Tillid til den gode Letter, og heller ikke fandt sig skuffet i sin Forventning.

I Norunga ved Alingsaas i Sverrig døde nylig en Bonde, Torsten Larson, født 1724, som af de 7 Sønner og to Døttre, som overlevede ham, havde seet 70 Børnebørn og to Børnebørns Børn, hvoraf 55 Børnebørn og to Børnebørns Børn overlevede ham. Han havde ialt havt 81 Efterkommere.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 34.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 8 Februarii, 1806.

Materialier til Hr. Søren Sørensens Levnedsbeskrivelse.

Min Herre!

Jeg læser saa tidt og ofte i de Fyenske Aviser, som Folk kalde dem, at der nu og da skrives Lovtaler over Folk. Det er noget, som jeg ret godt kan lide, thi en Mand af nobel Extraction og store Fortjenester kan dog paa denne Maade blive bekjendt blandt Folk, og var jeg Keiser eller Churførste, saa vilde jeg udgive en Skrivefrihedsforordning, som skulde forbyde enhver at skrive andet end Lovtaler. Alt det Hvisvas, der nu, som Folk sige, skrives om Oplysning og sligt, er jo saa ikke til nogen sand Nytte. Men Skrivter, hvori agtbare Mænds Fortjenester fremstilles til Exempel og Efterlevelse, kunne dog altid stifte nogen Nytte, i det mindste kildre, fornøie og more de dog vedkommende agtbare Mænd. Jeg er, uden at rose mig selv, — thi Selvroes er en Torn i mine Øine, — just ikke nogen Bogfinke. Min Familie er bekjendt over hele Jylland, og skjønt jeg ikke hører til den nybagte Adel, saa nedstammer jeg dog fra Folk i Jellinge, der, uagtet de nu kun regnes for Bønder, paastaae at være af Kongeæt. Forvalteren og Præsten paa mit Gods pine og plage mig daglig for, at jeg skal udgive min Levnedsbeskrivelse med Portrait foran. Det kunde nu være snurrigt nok; men skrive, det er en Pest for mig, og desuden klæder det heller ikke i vore Dage for Folk af nobel Extraction, at skrive Bøger. Folk sige — det er saa gemeent! Imidlertid gad jeg dog, inden jeg døer, seet S. Sørensens Vita og Fata, som Folk kalde det, paa Prent. At jeg er ærgjerrig, — det skal en Skjelm sige mig paa. De fleste af mine Naboer paastaae endog offentligen, at jeg er en Kornpuger, uden at det nogensinde er faldet mig paa Ærens Vegne ind, at lade nogen af dem stevne for denne Beskyldning. Men hvor lidet jeg end bryder mig om Ære, især naar den ko-

ster Perge, saa gad jeg, som sagt, dog see min Biographie paa Prent. Men jeg selv kan nu paa ingen Maade beqvemme mig til at udgive den; thi ikke at tale om, at fornemme Folk ansee det for degraderende, saa kan jeg, — naar jeg vil være retfærdig imod mig selv, — heller ikke undgaae at tale med tilbørlig Berømmelse om mig selv, og det klæder heller ikke. Gjør det vel?

Men nu faldt det mig nylig ind, at det maaskee ikke kunde være saa galt, at overlade Dem, min Herre! Materialierne til min Levnedsbeskrivelse. De kan gjøre Dem saa lystig dermed som De vil; De kan lægge saa meget til af Deres egen Roes som De vil; De kan udgive den i saa mange Bind som De vil, aber — vel at mærke — in meinem Nahmen nicht. Jeg forlanger ikke mere i Honorar, end ti Exemplarer paa Skrivpapir, hvoraf de to maa være indbundne i Marmorbind og forgyldte paa Snittet. Det skal være Mæcenatexemplarer, som Folk kalde det. Imidlertid sender jeg Dem her en lille Prøve. Af denne kan De slutte Dem til Resten.

Hvorledes min Fader var kommen til Jylland, det maa Himlen vide. Jeg har aldrig spurgt ham derom, og det faldt ham aldrig ind, at sige mig noget, som jeg ikke spurgte ham om. Den salig Mand var desuden bestandig ude i Marken, og havde nok at bestille med at passe paa sine Folk og sit Kræ, og naar han var hjemme, saa sad han bestandig og gjorde Afregning med Forvalteren. Naar jeg spurgte ham om noget, saa kaldte han mig bestandig

Peer Næsviis, og for ikke at kaldes saaledes, spurgte jeg ham siden aldrig om noget. Om min Fader lader der sig altsaa ikke sige andet, end at han døde som en rig Herremand, og at min Moder har ladet ham oprette et herligt Monument af Marmor, som har kostet 1500 Rdlr. Oven paa samme staae to snehvide Engle af Alabast, som græde, hvilket har givet en Spottefugl Anledning til at skrive et Epigram over min salig Fader, hvori der siges, at disse ere de eneste, som græde over hans Død. Men det var en skammelig Bagvaskelse! Min Fader har efterladt sig mange Pensionister; blandt andre Smedens Datter, der ofte nok begræder ham, thi hendes Pension døde tillige med ham.

I min første Ungdom skrantede jeg bestandig. Men da jeg var Moders eneste Søn, Moders Øiesteen, saa pleiede og passede man mig saa vel, at jeg mere end engang blev reddet fra Dødens Strube. Dette maatte jeg fornemmelig takke min gamle Tante for: et ærværdigt Fruentimmer, som kunde de Bedendes Kjæde udenad, og eiede 800 Rdlr. i bare Sølvotteskillinger og Rigsorter. Hun kunde gjerne blevet givt i sine unge Dage, men hun vilde have en Mand af nobel Extraction — en Rangsperson, og da saadanne Folk allerede den Gang saae mere paa røde Ducater end paa røde Kinder, og slog Kroller paa Næsen, naar man nævnte dem en Medgivt paa 800 Rdlr. i Sølvotteskillinger, saa besluttede hun at ende sine Dage som Mø i min Faders Huus, og døde der i Tugt og Ære den 14 September Anno Domini 1784.

Vor Huusinformator, Hr. Rasmus Rasmussen, var egentlig fra Kjøbenhavn. Han var i hele Egnen bekjendt for en meget lærd Mand. To Dage om Ugen, nemlig om Søndagen og Onsdagen, snakkede han ikke andet end Latin. Græsk talde han som en født Græker, ville Folk sige. Min Tante havde lovet, at han skulde have Præstekaldet paa vort Gods, saasnart den gamle Tobiesen døde, og han anvendte derfor alt paa at give mig ret en nobel Opdragelse. Min Fader gjorde ogsaa meget af ham, og naar vi ikke havde Fremmede, maatte han altid spise ved vort Bord. Da jeg havde staaet til Confirmation, befalede min Fader ham, at gjøre en Udenlandsreise med mig, for, som han sagde, at danne min Aand og gjøre mig bekjendt med Verden og Mennesket. I Kiel hørte jeg kun faa Forelæsninger, thi de fleste Professorer vare den Gang reist udenlands; den ene var i Vesten og den anden i Østen, som omtrent Trækfugle; her var der altsaa ikke meget at profitere for mig. Men desbedre gik det da jeg kom til Kjøbenhavn. Her lod min Informator mig, — efter de Tiders Skik og Brug, — gjøre til Student for 16 Rdlr. Det forekom mig rigtig nok, som det var Synd for Pengene; men min Informator paastod, at det var upassende for en Person af min Stand, at kaldes ustuderet, og at det ved saadanne Leiligheder aldrig er værdt at knibe paa Muskaten; jeg fandt hans Grunde rigtige, og tænkde nu ikke mere paa de 16 Rdlr. Men det værste af Alt var, at jeg

nu fik Navn af Philosoph, og det var et Ord, som jeg aldrig har kunnet lide for min Død, for det betyder jo i Grunden dog ikke andet end en Fritænker. Alle de Breve, man tilskrev mig, vare, til min største Ærgrelse, fra nu af adresserede: à Monsieur, Monsieur Sören Sörensen, Etudian en Philosophie dans l'Université de Copenhague. Abzugeben dans l'hôtel de Knapstedt.

I Kjøbenhavn hørte jeg mange Forelæsninger. I Førstningen gjorde Studenterne Løier med mig, puttede Sneebolder i min Hat, surrede mig fast ved en Bænk, naglede min Kjole fast ved Væggen, kaldte mig Kakkelovnsstudent o. s. v.; men da Hr. Rasmussen klagede over dem hos Rectoren, saa holdt de op med at drille mig. Rectoren var en fornuftig Mand, og han sagde dem reent ud, at det kunde være dem det samme, enten Hr. Sørensen var en Kakkelovns- eller Skorsteensstudent, at han havde betalt sine 16 Rdlr. o. s. v. — Paa Salig Kratzensteins Collegium morede jeg mig meest. Han kunde gjøre saa mange Løier. Han havde et stort Schattenspiel an der Wand, og gjorde Konster som den bedste Taskenspiller. (Fortsættes.)

K o t z e b u e.

(Sluttet.)

I Tidskrivtet der Freimüthige har Kotzebue nylig fremsat nogle Betragtninger over Skuespil-Critiker, som synes ganske at være skrevne med Hensyn til hans egne theatralske Arbeider.

Nogle af hans Ideer fortjene her at anføres. "Lad dit Gevær efter Konstens Regler — sige Konstdommerne til Jægeren —" men ram ikke." — "Forsaml tusinde Tilskuere paa din Skueplads" — raade de Digteren, "men kjed dem." — Jeg tør frit paastaae, og kan med Schillers og andre Mesterstykker godtgjøre, at ethvert godt Skuespil maa være skrevet for Theatret. Den, som ikke forstaaer det, han levere saa mange konstrigtige Skolearbeider som han vil, Publicum vil han aldrig indtage. — Man glemme aldrig, at der er Forskjel imellem at skrive for Skuepladsen og Lecturen. Et afstikkende Exempel oplyser Sagen, og beviser tillige, at jeg virkelig ikke sætter ringe Priis paa Andres Producter, men at jeg kun taler her om de forskjellige Oiemeder. — Naar Canova aander en Psyche, og denne Psyche opstilles i den Franske Keiserindes Sovecabinet, saa beundrer man den hulde Skabning, og glæder sig over det Fuldendte deri. — Naar Phidias og Praxiteles skabe deres (saakaldte) Castor og Pollux, og naar Romerne stille denne herlige Gruppe paa en stor Plads til Skue, saa betragter enhver dette Mesterstykke med Henrykkelse. Men nu tage man det ned fra sin høie Piedestal, og sætte det i en Sal — o vee! Castor har en besynderlig Udvæxt paa Hagen, og Pollux sidder det ene Oie en heel Tomme høiere i Veiret end det andet. Hvorledes gaaer det til? — Konstnerne have blot beregnet den Effect, som deres Værk vilde gjøre paa en høi Standpunct. Men man sætte nu Canova's Psyche op paa Piedestalen igjen, saa vil enhver gaae denne Dukke med Ligegyldighed forbi."

Dette Exempel klinger godt, men beviser intet. Kotzebue siger her intet andet, end hvad der, skjønt ikke med større Grund, allerede er sagt hundrede Gange tilforn. Han behøvede

hverken at tage sin Tilflugt til Psyche eller Castor og Pollux: han behøvede kun at sige: "ligesom Theaterdecorationer maae være malede efter den Standpunct og det Lys, de sees i, saaledes maae Skuespil ogsaa være skrevne efter og for Theater. Begge Exemplerne ere imidlertid ganske urigtig anvendte. Vel er det sandt, at Skuespildigteren ikke maa bringe Hverdagsbegivenheder og Hverdagsmennesker paa Skuepladsen, saafremt han ønsker at gjøre Lykke, men det er høist urigtigt naar han, for at frembringe Effect, vil vælge noget andet Forbillede end Naturen. Naar Phidias og Praxiteles skabe en colossalsk Castor og Pollux, saa have de beregnet Virkningen paa det menneskelige Oie, men Naturen ere de blevne tro. Forholdene ere altid rigtige, Delenes Harmonie overeensstemmende med deres store Forbilleder. Naar Phidias skaber en colossalsk Jupiter og Høier skildrer det samme Billede paa Elphenbeen, saa blive Forholdene atter de samme og Naturen deres fælles Forbillede. Skuespildigteren bør heller ikke have noget andet Mønster end Naturen. Han bør male os Menneskene saaledes som de ere. Theatret er ingen Piedestal, og naar Digteren vil male os Carricaturer, fordi han troer, at de opvække større Effect, saa kjender han ikke Theaterskribentens Kald. Han gjør Regning paa en slet og forvendt Smag, fordi han ikke kjender den gode. Han forekommer mig som en Konstner, der ikke arbeider for dem, som see rigtig, men for dem, som skele, og som ikke kan fremføre andet til sin Undskyldning end det tomme Paaskud: at de fleste Mennesker ere skeløiede, og som siger: "jeg gjør Regning paa at vinde Mængdens Bifald, og derfor maler jeg for de Skeløiede." Om end hele Verden kun bestod af Skeløiede, burde Konstneren dog ikke fornedre sig til at arbeide efter

deres Øine. Hvad er hundrede Tusindes Bifald der skele, mod Mishaget af en eneste, der seer med sunde Øine? Saa vist som det er, at ikke Alt hvad der er naturligt, er skjønt, saa vist er det ogsaa, at Alt hvad der er unaturligt ligesaalidet kan være det. Det er urigtigt, at det Overdrevne, Unaturlige og Usandsynlige kan opvække mere sand Effect end det Naturlige og Sandsynlige. Pøbelen morer sig vel derved, men morer den sig ikke ogsaa ved de Priciske Skuespil? For saadant et Publicum arbeider aldrig den gode Digter.

Men til at udarbeide et Skuespil, hvori der fremstilles Caracterer, der interessere uden at være Carricature, der opvække Latter uden at saare Sandheden og Anstændigheden, der fremlokke Taarer, uden at gjennembore Hjertet og saare Forstanden, hvori vi see Mennesker, der uden at være Engle eller Djævle, opvække vor Deeltagelse, — et saadant Stykke lader sig ikke ryste ud af Ærmet. Der udkræves ikke allene Genie, Menneskekundskab og sjelden Jagttagelsesaand, men tillige en urokkelig Taalmodighed, til at frembringe et saadant Arbeide. Man kan derfor maaskee frit paastaae, at der i alle Tungemaal tilsammentagne endnu ikke existerer ti Skuespil, der nærme sig Fuldkommenheden, thi de fleste store Genier tage sig Arbeidet lettere end det virkelig er.

Efter Kotzebues egen dramatiske Troesbekjendelse maa man antage, at han blot skriver for at gjøre Indtryk paa Mængden, ligemeget om hans Arbeider bifaldes eller lastes for denne sande Critiks Domstoel. Han ligner Theaterskræderen, der ikke bryder sig noget om, enten han besætter sine Dragter med ægte Galoner eller uægte; naar de kun glimre ved Lys og Mængden af Tilskuerne antage dem for ægte, er han fornøiet.

Men alt dette uagtet maa man sige her som Engelskmanden: give the devil his due! Der findes saa mange enkelte, skjønne og fortræffelige Steder hos Kotzebue, at de samlede berettige ham til Navn af vort Aarhundredes heldigste, for ikke at sige første Theaterskribent. Geniemændene gjøre sig kun latterlige, naar de, for ret at vise deres Konstsmag, slaae sig til Ridder paa en Forfatter, som med alle sine Feil, dog har saa mange glimrende Egenskaber. De gjøre sig dobbelt latterlige, naar de evigen raabe paa Kotzebuader, medens de selv ikke ere istand til at frembringe en eneste taalelig Scene. Men det er i Almindelighed saadanne Folk, som ere mest redebon til at dømme og fordømme. For at fordunkle Kotzebue pleier man ikke sjelden at sammenligne ham med Jffland. Man raaber idelig: Jffland — det er den sande Menneskemaler — den sande Digter! Men man sige hvad man vil, saa besidder han ikke det Genie, ikke det uudtømmelige Væld af Ideer som Kotzebue. Naar man undtager adskillige af hans erkjendte fortræffelige Stykker, saa ere de øvrige en Samling af Familieportraiter, som den, der ikke er ubekjendt i Familien, ved første Øiekast maa gjenkjende. Den samme Tendence, de samme Caracterer, den samme laconiske Dialog møder man her overalt. Har nogen Forfatter nogensinde udskrevet sig selv, saa er det Jffland. Hans Skildringer af huuslige Scener kunne, hvor skjønne de end ere, dog ved deres evige Gjentagelse ikke andet end kjede. Hans Dialog er, især i hans senere Stykker, den forkonstlede og forfinede. Den bestaaer næsten ikke af andet end Aphorismer.

Ganske anderledes er det med Kotzebue. Han slaaer i den Henseende aldeles Haanden af sine Aandsfostere, naar han engang har sendt dem ind i den vide Verden. Sjelden fremkommer han med een og den samme Caracteer

to Gange. Han søger bestandig at faae nye Caracterer, om han end skal hente dem fra Helvede eller Paradis. Hans Dialog er med alle sine Blomster, Billeder, Ordsprog og Antitheser for det meste god, og stundom endog henrivende skjøn.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Olafsen, en født Islænder og bekjendt Litterator, har i en Tid af 30 Aar arbeidet paa et Supplement til den berømte Ihres Glossarium. Hans Arbeide skal være den rigeste Efterhøst til det Ihriske Værk, og vil, naar det engang udkommer i Trykken, gjøre vor Litteratur og dets Forfatter ligemegen Ære. Videnskabersselskabet har afkjøbt ham Manuskriptet, og vil nu udgive det paa sin Bekostning. Det bliver 6 til 8 Alphabeter.

Allerede af den fortjente Historiegrandsker G. Schiønnings Reise til Stikkelstad, som findes i det 12 Hefte af den topographiske Journal, har man lært at kjende den Mindesteen, som den taknemmelige Efterslægt har opreist den af Norge i mange Maader fortjente Kong Oluf den Hellige, men man veed tillige af denne Reise, at hverken Støtten eller Korset svarer til den Forevigedes Værdighed, hvis Minde den skal hædre og at Paaskriften heller ikke stemmer overeens med den historiske Sandhed. Dette lagde Trondhjems forrige Stiftsbefalingsmand — Kammerherre og Baron Adeler — Mærke til i Aaret 1803. Han foreslog først, ved Subskription, at indsamle frivillige Bidrag til at opføre en værdigere Hædersstøtte, og tilbød selv at give 30 Rdlr. Værdals Indbyggere bidroge 40 Rdlr. Da denne Sum langtfra ikke var tilstrækkelig, saa agtede Baronen at udvide Subskriptionen til flere af Norges Egne. Men kort derefter blev han forflyttet til Holbeks Amt i Sjælland, og nu lader han Monumentet forfærdige paa sin egen Bekostning. Det er, som allerede engang tilforn har været anført i dette Blad, under Arbeide i Kjøbenhavn. Det forfærdiges af Dannemarks ypperlige Billedhugger, Hr. Dajon, og prydes med en Inscription af vor berømte Oldgrandsker, Hr. Capitain Abrahamson.

For og efter den Tale, som Hr. Prof. Guldberg holdt d. 28de f. M. paa Universitetets store Auditorium i Kiel i Anledning af H. K. H. Kronprindsens Fødselsdag, blev der opført en stor Symphonie, deels af frivillige, deels af leiede Musici. Til at bestride Omkostningerne havde samtlige fremmede Danske, som opholde sig i Kiel, bidraget til Høitideligheden. En stor Deel af Stadens Indbyggere af begge Kjøn bivaanede den ogsaa. Ved Slutningen af Talen bekrandsede Hr. Professoren Kronprindsens Brystbillede, som var opstillet i Salen. — Om Middagen bragte Studenterne H. K. H. et Hoch og et Digt paa en Fløiels Pude. De trak igjennem Gaderne med Musik, alle med blanke Sabler i Haanden, og Formændene i deres Uniform, som er en blaa Kjole med hvid Vest og blaa Pantalons. Tre af disse nøde den Naade, at blive indbudne samme Dag til H. K. H. Taffel. — Om Aftenen var der Illumination i Byen, og nogle Huse udmærkede sig med smagfulde Transparenter. Borgerskabet trak med klingende Spil igjennem Gaderne op til Slottet, hvor de bragte H. K. H. et Vivat! — Den 30te gave endeel af de første Holsteenske Familier et Bal en Masque paa Skuespilhuset i Kiel.

Den Odenseiske Canal har i afvigte Aar indbragt 3000 Rdlr., uagtet Afgiften paa Sand og Bygningsmaterialier blev nedsat til det Halve.

I det Schleswigske er nylig hændet en sørgelig Begivenhed. Endeel Indvaanere af Schwabstadt reiste til Ugemarked i Friedrichsstadt. Efter at have endt de Forretninger, de havde der, toge de sig en Baad, for at seile tilbage igjen paa en Flod, der flyder fra Friedrichsstadt til Schwabstadt. Men ulykkeligviis var Baaden alt for belæsset, da der ikke var færre end 31 Personer i samme. Følgen deraf var, at Baaden gik under med alle derværende Mennesker, hvoraf to bleve reddede, men 29 omkom paa en høist ynkelig Maade.

I Svendborg var der d. 28de f. M. et Bal paa Raadstuen i Anledning af Kronprindsens Fødselsdag. Selskabet bestod af 220 Personer. I Skumringen blev der gjentagne Gange affyret Canoner, og Ballet tog sin Begyndelse Kl. 6, under Canonernes Torden og Trompeternes Lyd.

Statsministeren Grev Bernstorff er reist til Berlin i Statsanliggender.

Fra det Holsteenske meldes, at vore Tropper formodentlig vil forlade Holsteen i Begyndelsen af Martii Maaned. Leverings-Contracterne gaae kun til Martii Maaned og Magazinerne forsynes fra den Tid af indtil videre ikke med nyt Forraad.

I afvigte Aar er der indført i Dannemark fra Schlesien for 2243 Rdlr. Varer.

Udenlandske Efterretninger.

Fideicommiscomptoiret i Hannover har ladet bekjendtgjøre, at Handelshuset Meyer Michael David aldeles ikke staaer i nogen Forbindelse med Kammeragenten Elias Meyer i Hamborg.

Keiser Napoleon var paa sin Søns Formælingsdag klædt i en Spansk Kjole af rødt Fløiel. Knapperne vare sammensatte af de herligste Brillanter. Keiserinden havde et ubeskriveligt glimrende Diadem paa Hovedet og foran de kostbarste Perler. — Den Bayerske Prindsesse har faaet kostbare Diamanter, Kniplinger, Perler og andre Klenodier foræret af Keiseren og hendes Gemal. Af den sidste har hun blandt andet faaet et Sølvtræ med Guldæbler; i et af Æblerne fandtes en Kjole af fine Kniplinger; i de øvrige andre Kostbarheder.

Keiser Napoleon har foræret Kronprindsen af Bayern den Kaarde, som han bar i Slaget ved Ulm, med følgende Ord: "der, min Prinds! med denne Kaarde har jeg gjenerobret Deres Fædreneland; brug De den til ders Forsvar!"

Nogle Colonner af de Franske Tropper, som skulde forlade det Østerrigske, have faaet Ordre at gjøre Holdt. — Man trøster sig med, at det slette Veir og de slemme Veie ere Aarsag dertil.

De Svenske Tropper forflyttes fra Boitzenburg til Rostok.

Den 23de f. M. døde Ministeren W. Pitt i sit 47de Aar paa sit Landgods. Venner og Fiender man indrømme, at han var en stor Mand. Med Brittisk Standhaftighed blev han indtil sidste Time sit System, sin Konge og sit Fødeland tro. Biskop Prettyman, hans forrige Lærer, som under hans Sygdom ikke havde forladt hans Sygestue, forkyndte ham Lægernes Erklæring, at hans Endeligt var nær. Han døde som en fattig Mand; han eiede ikke mere end een Karet, fire Vognheste og nogle Rideheste. Han gjorde sjelden store Gjestebud, forødte intet paa Bygning; han var Elsker af Haugevæsenet, og det var ogsaa alt hvad han anvendte Penge paa. Efter sin Resignation indskrænkede han sine

Udgivter, og levede fra den Tid af, for at tilfredsstille sine Creditorer, uden mindste Glands. I sine sidste Øieblikke raabte han adskillige Gange: o, hvilke Tider! o mit Fædreneland!

I Alicata, i Sicilien, lever der i denne Tid en ung Pige, som hele Øen bevidner den største Ærefrygt. Hun er omtrent 13 Aar gammel, og har hidtil tjent hos en Præst. Hun har længe været bekjendt for sin gode Opførsel og Andægtighed. Langfredag f. A. tildrog hun sig almindelig Opmærksomhed. Da hun traadte ind i Kirken, der var opfyldt med Mennesker, fremkom pludselig paa hendes Hænder Tegn af den Korsfæstede. Et Christusbillede af Træ, kom, da hun traadte frem, ned fra Korset, gik hende i Møde og omfavnede hende i Alles Paasyn, gik derpaa op paa Alteret og beklædte sin forrige Plads igjen. Strax efter denne Begivenhed, som hele Forsamlingen var Vidne til, begyndte hun at synge en Latinsk Psalme. Hun havde aldrig lært Latin, og kunde overalt hverken skrive eller læse. Præsten spurgte hende: "om hun ogsaa forstod, hvad hun havde sjunget?" Hun oversatte nu Psalmen paa godt Siciliansk. "Naar du forstaaer hvad du aldrig har lært," spurgte Præsten endvidere, "saa maa du jo ogsaa kunne skrive hvad du har sjunget?" — Hun forlangte nu Papiir og Blæk, og skrev, til enhvers Forbauselse, Ordene tydelig, smukt, og rigtig. Denne besynderlige Begivenhed gjorde det største Indtryk paa alle de Tilstedeværende. Hurtig udbredte Rygtet herom sig over hele Øen og alle Nabolandene, og Erkebispen i Girgenti afsendte en Commission, som skulde undersøge Sagen. Men hidtil har man endnu ikke erfaret Udfaldet. Bedrageriet er meget stort, men det maa være blevet udført med den største Finhed. Skulde det engang blive opdaget, saa vil det være et nyt Bidrag til Besvarelsen af det Spørgsmaal: hvorledes er Almanakken bleven saa rig paa Helgene? — Enhver Dansk Læser husker ved denne Leilighed nok, at vi for endeel Aar siden have havt en saadan Kjøbenhavnsk Helgen i Trompetergangen, hvis trykte Spøgelsehistorie er noksom bekjendt. Ogsaa hun kunde tale Latin, ja endog Ebraisk, uden nogensinde at have lært noget andet Sprog end Dansk. Men tilsidst blev Bedrageriet oplyst, og hun endte sin Helgenbane i — Forbedringshuset.

Opstandelsen af Graven, men ikke fra de Døde.

Samuel Sandback, Arbeidsmand fra Nurkila By i Bjørnø Sogn i Sverrig, omtrent 50 Aar gammel, som var anklaget for Kirkeran og andre Forbrydelser, havde nogen Tid siddet fængslet i Aabo Slotsarrest, og havde d. 15 Junii 1805, tilligemed endeel af sine Medfanger, under behørig Bevogtning, været ude for at drage frisk Luft. Ved sin Tilbagekomst om Aftenen klagede han, at han var syg, og blev d. 19de samme Maaned erklæret for død. Efterat Fangevogteren Simolin, underrettet derom af Fangevogteren Pelander, havde anmeldt det hos Vagtmesteren, blev den Fodbøile, Sandback havde paa, taget af i Adskilliges Overværelse, og det formeente Lig derpaa sat ind i et Brændeskuur, som man hang en Hængelaas for. Imidlertid slog man en Kiste sammen af Bræder, paa hvis Laag der var en to Fingre bred Aabning, hvorigjennem de Vidner, som siden skulde afhøres, kunde see og gjenkjende den foregivne Døde. Saaledes forvaret blev han siden af endeel af sine Medfanger bragt hen paa Slotskirkegaarden, hvor man opkastede en Grav af to Alens Dybde, og nedsænkte Liget i Fangefogden Samolins og Graverens Overværelse. Men inden den sidste kastede Graven til igjen, bad een af Arrestanterne, da der blev klaget over Liglugt, hele Selskabet, at følge med ham ind paa et Ølhuus, hvor han tracterede dem med Brændeviin. Derpaa gik Graveren tilbage, fuldbyrdede sin Forretning, uden at mærke at der var foregaaet nogen Forandring med Kisten. — Nogen Tid derefter, d. 26 Julii, skede der et Indbrud i en Gaard i Bierno, og i samme Dage et i nærmeste Sogn Kemito, for hvilke Sandback, som, efter et almindeligt Rygte, skulde kort forhen have opholdt sig der i Egnen, holdtes mistænkt. Beretningen herom kom til Aabo, og efter et d. 14 Sept. i Landscancelliet holdt Forhør over Cajander og Samolin bleve begge arresterede, men Pelander, som uden Tilladelse havde begivet sig bort, og i flere Uger været borte, skulde, saasnart han blev paagreben, arresteres. Man søgte nu ogsaa at komme paa Spor efter Sandback. Hans Grav blev i flere Personers

Nærværelse aabnet, og hans Kiste befundet tom. Det varede ikke længere end til d. 13 Sept. førend Sandback blev paagreben i Aabo, og Pelander, som var kommen her i Oct. Maaned, ligeledes blev greben. Den førstnævnte indstilledes for Retten d. 20 Sept., og da man paalagde ham, at opgive Omstændighederne af hans Flugt, berettede han: at han nogle Dage førend sin Begravelse i sin Sygdom havde tabt al Samling, og saaledes ikke vidst, hvor Bøilen, som han var fængslet med, var bleven aftaget, eller hvad der var foregaaet førend han blev ført til Graven, men at han paa Veien derhen var vaagnet formedelst Vognens Skumpling og i Begyndelsen troede, at det hidrørte af Fangernes Bevægelse; at han derfor med sagte Røst bad sine Kammerater holde sig stille, men tillige ved en Bevægelse med Armen blev sit trange Leie vaer og gjort opmærksom paa, at Bøilen var borte; at han nu troede, at være bleven afsindig, og forblev i den Tanke indtil Kisten var nedsænkt i Graven, da han endelig erfarede, at man vilde ordentlig begrave ham, hvorover han i Begyndelsen blev ganske forskrækket, men siden gav sig tilfreds, da han mærkede, at Folkene gik bort, uden at kaste Graven til; at han, da Alting var roligt, begyndte at tænke paa sin Frelse, og først gjorde Forsøg paa, med Haanden at opløfte Kistelaaget, som han kunde see Dagen igjennem, men da dette ikke lykkedes, sparkede han et Brædt løst, og efter at han var kommen ud af Kisten, skjulde sig omtrent en halv Time i Nærheden af Graven, hvor han hørte Graveren kaste Graven til; at han, plaget af Mathed og Kulde, forføiede sig Kl. 11 om Natten til Staden, hvor han under fri Himmel nød en kort Hvile; at han der i tre Dage laae skjult under endeel sammendyngede Risqviste, uden anden Føde end de unge Skud af Qvistene; at efter den Tids Forløb en anden omstreifende Rømningsmand kom did, tilbragte med ham 4 Dage og skaffede ham Mad og Brændeviin; at han derpaa begav sig til Bierno, og paa Veien did fandt Leilighed til at stjele fra et Høløes, som han mødte, en Madpose med Levnedsmidler 2c. — — Vagtmesteren og begge Fangevogterne bleve dømte til at have deres Tjeneste forbrudt, og til at sidde 14 Dage paa Vand og Brød.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 35.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 Februarii, 1806.

Materialier til Hr. Søren Sørensens Levnedsbeskrivelse.

(Fortsat.)

Efterat jeg havde besøgt Professorernes Forelæsninger i en Tid af tre Maaneder, besluttede Hr. Rasmussen, at jeg skulde tage Magistergraden. Det var just ikke efter mit Hoved; jeg har fra min Barndom af havt et Slags Aversion for Magistertitelen. Ved en Magister tænkde jeg mig altid en saadan Person som omtrent Stygotius i Jacob von Thybo eller Bonifacius Bartel i Viinhøsten; — men Hr. Rasmussen paastod, at en saadan Titel var nødvendig for enhver Mand af nobel Extraction, og forsikkrede, at man ved alle store Universiteter ikke kan gjøre Churførster og andre høie Herrer, som komme der i Besøg, nogen større Douceur, end at forære dem en Doctorhat eller Magistergrad. Hr. Rasmussen var altsaa af den Formening, at jeg maatte være Magister, og jeg beqvemmede mig her atter til at lade 16 Daler springe. I Trompetergangen boede der den Gang en Mand, som gjorde Folk til Magistere, det vil sige, som for 16 blanke Daler skrev en Disputats, der baade havde Næb og Kløer. Til denne Mand addresserede [illegible]os. Men det gjør mig endnu i dette Øieblik ondt for de 16 Rdlr. han fik forud betalt; — thi førend Disputatsen var færdig, fik jeg et Brev med sort Segl for, hvori man berettede mig, at Døden, — alle Herremænds Herremand, — havde bortkaldt min Fader fra de Ulyksaliges til de Saliges Bolig. — Nu gav jeg Universitetet, Studenterne og hele Europa's Magistere en god Dag. Jeg lod Alting i Stikken, og belavede mig paa min Hjemreise.

Materialierne til min Reise fra Jylland til Kjøbenhavn forærede jeg imidlertid en stakkels Djævel af en Magister, som paatog sig at udgive denne mærkværdige Vandring. Den skal, som jeg siden erfarede, være gaaet af som

varmt Brød, — thi Navnet Søren Sørensen indgyder, uden at rose mig selv, ligesaa stor Respect, naar det staaer paa en Bogtitel, som naar det staaer under en Vexelobligation. Bogen blev rost i alle Blade, oversat i forskjellige Tungemaal, og Recensenterne vare ganske forgabede deri. Een af dem holdt endog en Lovtale derover, hvori han forsikkrede, at det var den første ægte Yorikske Reise, som man nogensinde havde seet paa Dansk Bund.

Jeg havde ogsaa lagt mig noget efter Naturhistorien, under mit Ophold i Kjøbenhavn, hvorved jeg erhvervede mig stor Berømmelse. Jeg havde gjort en Samling af Sommerfugle, som var den første i sit Slags. Dette Yndlingsstudium drev jeg med en saadan Iver, at det næsten engang havde kostet mig Livet. Jeg var en Dag paa Jagt efter en sjelden Guldsmed, som havde faaet det fordømte Indfald at flyve over Bjerg og Dal. Uheldigviis tog den Kaasen over en Kornager ved Gjentofte. Jeg satte uforfærdet efter den, og da jeg bestandig saae op til Himmelen, uden at bryde mig om Jorden, mærkede jeg ikke i min Enthusiasme, at jeg vandrede over en Kornager. Hei! Ho! Holla! tilraabte mig, med eet, adskillige Stemmer. En Bonde med sine to Karle, alle tre bevæbnede med Knipler, tog nu fat i mig. Bonden truede mig med, at hugge Benene af mig, og, for at beholde to saa nyttige Lemmer, tilbød jeg mig at betale 4 Mark. Manden fandt sig i Billigheden, og erklærede, at 4 Mk. vare

ham kjerere end to Been uden Krop, og lod mig derfor slippe. Historien blev strax bekjendt blandt de lærde Naturforskere, og nu fortalde man i alle trykte Blade med megen Berømmelse, "at Hr. Søren Sørensen nylig havde sat sit Liv i Vove af bare Iver for Videnskaberne."

Saaledes forløb min Universitetstid; saa stor en Ære bevidnede de Lærde mig. Men alt dette er kun Præludier til min Levnedsbeskrivelse. Mine egentlige Fortjenester af Staten og Publicum tage deres Begyndelse ved min Tilbagekomst til Jylland.

Da jeg kom hjem, lod jeg mig strax give en Fortegnelse over alle de Bønder, Heste, Køer og andet Qvæg, som fandtes paa Godset. Alle mine Bestræbelser gik nu ud paa at blive, hvad Folk kalde en Patriot. Det er egentlig fra den Tidspunct af, at min Biograph, enten nu De eller nogen Anden paatager sig at være det, egentlig maa begynde at skildre mine patriotiske Handlinger. Jeg tager ikke i Betænkning at sige: mine patriotiske Handlinger; man er sig selv nærmest, og nu til Dags er det jo Brug blandt Folk af Extraction og Stand, at fortælle og lade fortælle deres Patriotisme.

Strax efter min Hjemkomst i Aaret 1789 indtraf en rasende Frost. Mit Hjerte blødte naar jeg huskede paa den Fattige, og det bløder endnu naar jeg tænker paa den Tid. Der var den største Brændemangel i Kjøbenhavn. Her, tænkde jeg ved mig selv, er der en god Leilig-

hed for dig at udøve en eclantant Handling. Hvad gjorde jeg? Jeg lod 100 Læs Tørv, som jeg just havde staaende, med første aabne Vande afgaae til Kjøbenhavn, og overlod, NB. til de Fattige, hver Snees for 6 Skilling! Man roste med tilbørlig Taknemmelighed min Ædelmodighed i alle Aviser. Nogle Skumlere paastode rigtig nok, at jeg gjorde det for at blive af med min Tørv, men disse ansaae man for Pasqvillanter, ondskabsfulde Mennesker ɔc., og deres Dom kom altsaa aldeles ikke i Betragtning.

Ikke langt fra min Gaard var der et Overdrev, hvor Bønderne fra gamle Tider af lode deres Qvæg græsse. De ansaae det, skjønt uden Grund, for deres Eiendom, og paastode, at de havde et Slags Hævd dertil. Min Forvalter, som er en snu Karl, gjorde mig opmærksom paa, at det var Synd og Skam, at saa herligt et Stykke Jord skulde være et Spisequarteer for Køer, Stude og Sviin, og forsikkrede, at dette Overdrev, efter et gammelt Document, tilhørte Godseieren. Hvad gjorde jeg? Jeg førte Proces med Bønderne; Overdrevet blev mig tilkjendt, og nu er det forvandlet til det skjønneste Agerland, som indbringer aarligen 300 Rdlr. Altsaa en reen Gevinst for Staten af tre Hundrede Rigsdaler! Aviserne have ogsaa omtalt denne patriotiske Handling med tilbørlig Roes.

Da man begyndte paa at parcellere Jordegodser, var jeg een af de første, der tilbød mine Bønder, af bare Patriotisme, at slaae mit

Gods til Hartkorn. Jeg tænkde som saa: dit Fædreneland skylder du alt; de stakkels Bønder fortjene ogsaa, at du gjør noget for dem; Patriotismen foer som et Lyn igjennem alle mine Aarer, og jeg overlod nu enhver af mine Bønder en Jordlod for billig Betaling. De viste sig ogsaa meget taknemmelige, og lode mig opreise en Ærestøtte lige ved Kongeveien. Men jeg havde den Fatalitet, at den, Natten efterat den var bleven opreist, blev kuldkastet af en stærk Storm. Ondskabsfulde Mennesker vilde paastaae, at Bønderne selv havde gjort det, fordi jeg havde formaaet nogle enkelte af dem til at opreise den paa min Bekostning, og at jeg havde ladet mig betale Parcellerne for dyrt. De lagde endog til, at jeg ved Parcelleringen havde faaet dobbelt saa meget for mit Gods, som det virkelig var værd — men det var altsammen Ondskab. Aviserne talde med tilbørlig Berømmelse om min ædle Handling; den Altonaiske Mercur fløi igjennem hele Europa med min Roes, og den Hamborgske Correspondent correspondered derom med hele Verden.

Af Fiskeriet i Dannemark har jeg gjort mig høilig fortjent. Paa mit Gods var der en stor grumset Dam, hvori der ikke fandtes andet end Skrubtudser og Hundesteiler. Bønderne betjente sig deraf til at bade sig deri om Sommeren. Hvad gjorde jeg? Jeg lod Dammen opmuddre, og satte de herligste Karper, Brasen, Gedder, Aborre, og andre Fisk af nobel Extraction, deri. Jeg har nu bortforpagtet den til en Fiskehandler i Aarhuus, som

betaler mig deraf aarligen 26 Rdlr. i Forpagtningspenge, og desuden endnu maa levere mig saa mange Fisk, som der ugentligen behøves til mit Bord.

Jeg har i de senere Tider ogsaa indført Been- og Rumfordssuppe paa mit Gods. Alle mine Folk faae tre Gange om Ugen ikke andet end Beensuppe. De knurre vel lidet imellem derover; men jeg har engang for alle sagt dem, at de bør vænne dem dertil, at det er den herligste og sundeste Føde, der kan tænkes, naar man først er vant dertil, og at de, om den end ikke var Kronen for alle Supper i Verden, dog bør betænke, at de bør foregaae andre med et godt Exempel, og gjøre noget for det almindelige Bedste. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den mærkværdige Proces imellem Grosserer G. A. Kyhn og Kjøbmand J. A. Wulff er af følgende Sammenhæng. Den 27 Febr. 1802 sagsøgte Kyhn Kjøbmand Wulff for den Sum 16,518 Rdlr. 41¾ ß. paa Grund af, at den sidstnævnte, som havde forestaaet hans Handel paa Kieblevig, Rekevig og Havnefjord i Island, fra 11 Sept. 1795 til Aarets Udgang 1797 ikke skulde have aflagt lovligt Regnskab for denne Handel, men først under 14 April 1798 havde aflagt et saakaldt Regnskab for denne Handel fra 11 Sept. 1795 til 31 Dec. 1796, uden at lade følge dermed de fornødne Bilag, og uden at ville modtage de gjorte Bemanglinger, under det Foregivende, at disse ikke betimelig vare afleverede. Kyhn meente, at dette Foregivende var aldeles urigtigt og ugrundet, deels fordi han ei kunde være pligtig at bemangle Regnskaberne, saalænge de dertil hørende Bilag ikke vare afleverede, deels, fordi Bemanglingerne formeentlig ere afleverede saa hastig som Omstændighederne tillode det, deels fordi 3—1—7, i Henseende til Tiden, inden hvilken et Regnskab skal bemangles, ikke skal være anvendelig paa Islandske Regnskaber, der aflægges til en Principal, som boer her i Staden, og allermindst kan være gjeldende, naar flere Regnskaber paa eengang afleveres, og disse end ikke aflægges i rette Tid. Kyhn forlangte ogsaa Renterne af den anførte Capital fra 15 Febr. 1792, saavelsom Procesomkostningerne betalte, da han paastod, at Wulff uden foregaaende Opsigelse, paa en ulovlig Maade havde forladt hans Tjeneste. — Wulff derimod negtede, at have forestaaet Kyhns Handel paa andre Steder end paa Kieblevig, i Aarene 1796—97, og paastod, at han derfor i rette Tid havde aflagt Regnskaber, ledsaget af de behørige Bilag. Han vedblev tillige, at Kyhn, der første Gang havde ladet ham sin Bemangling præsentere ved en Beskikkelse af 19 Junii 1799, ei kan siges i tilbørlig Tid, at være fremkommet med samme. Saavel paa Grund heraf, som og fordi disse Bemanglinger i sig selv formeentlig vare aldeles ubeføiede, paastod han sig frifunden, og Kyhn tilpligtet at betale, efter aflagt Regnskab, 416 Rdlr. 62 ß., som han var ham skyldig. — Kyhn paastod tillige under Sagen, at Wulffs Sagfører, Hr. Procurator Wilses formeentlig uforskyldte og ærenærgaaende Udladelser og Beskyldning skulde mortificeres og Hr. Wilse ikke allene ansees med en Mulct, men endog efter 6—21—2. Sidstnævnte vilde derimod have Kyhn anseet med Mulct &c. — Wulff beviste sin Paastand med to Tingsvidner, det ene optaget 1 Martii 1802 og det andet 23 Junii s. A. For at svække disses Beviskraft vilde Kyhn godtgjøre, deels Vidneforhørets Ugyldighed i Almindelighed, deels de afhørte Vidners Utroværdighed i Særdeleshed. Han beraabte sig paa, at kun eet af Vidnerne var afhørt ved sit rette Værneting, og at Vidnerne deels vare hans Uvenner og interesserede for Wulff, deels ved deres Forhold, under Forhøret, havde lagt Partiskhed mod ham for Dagen, deels aflagt ustadigt Vidnesbyrd. Men Retten ansaae alle disse Indvendiger for ugrundede og ubeviste. Det af Vidnerne mod hvilket der kunde synes at være de vigtigste Data, var Niels Orum. Mod ham fremsatte Kyhn samme Erindring, som mod J. F.

Grundtvig og Peter Brock, nemlig, at han ulovlig og uden Regnskabsførelse havde forladt hans Tjeneste, og derfor var bleven sagsøgt af ham. Men denne Erindring tog Retten saa meget mindre i Betragtning, som det ikke er beviist, at disse Vidner havde Uret i de mod dem anlagte Sager. Vel blev der fremlagt et Brev, som Ørum d. 10 Apr. 1798 tilskrev en i Kyhns Tjeneste værende Mand, som vidner om et høist uvenskabeligt Sindelav mod Kyhn, og hvori der anføres, at Ørum har indladt sig i Compagniehandel med Wulff. Men Ørum benegtede at have skrevet eller undertegnet Brevet. Vidnerne kunde altsaa ikke betragtes som ugyldige eller ustadige. Mægler B. C. H. Bull, et af Vidnerne, der kunde synes at have meest imod sig, var det Danske Sprog ikke saa aldeles mægtig, og Retten troede derfor, at han letteligen kunde have brugt et enkelt Udtryk, som syntes at indeholde en anden Mening, end hans ydørligere Forklaring siden har viist, at han forbandt dermed. (Fortsættes).

I Martii Maaned faaer Hr. Dahlén en Benefice. I April Maaned faae vi to nye Stykker paa det Kongel. Theater; det ene kaldes Skillerummet og det andet Familien fra America.

Hs. D. Landgreve Carl af Hessen er reist tilbage fra Kiel til Gottrop den 31te Jan. Samme Dag var for sidste Gang Skuespil i Kiel.

Den Tale, som Prof. Guldberg nyelig holdt i Anledning af H. K. H. Kronprindsens Fødselsdag, udkommer med det første i Trykken saavel i Original, som i en tydsk Oversættelse.

Paa Hs. Majestæts Fødselsdag var der Diner paa Slottet i Kiel, hvor der blev spist ved 3 Tafler og Kongehusets Velgaaende erindret under Affyring af Kanoner, som vare opstilte i Slotshaven. Om Aftenen var Apartement og Illumination i Byen. Ved den forhen ommeldte Maskerade paa Skuespilhuset sammesteds var Forsamlingen meget talrig. Deres K. H. beærede den med deres Nærværelse og H. K. H. Kronprindsen behagede at tage Deel i Dandsen. Man lagde Mærke til endeel smagfulde Dragter og vel udtænkte Grupper; saaledes saae man f. Ex. en Gruppe som forestilte Olympens Guder, en anden Grækenlands Vise, en tredie et Spil Kegler o. d.

Nogle unge Damer af de første Familier tilstillede H. K. H. Kronprindsen en Krands. Kronprindsen var i Domino, Kronprindsessen uden Maske. De Gader, hvorigjennem D. K. H. passerede, vare illuminerede den Aften.

Universitetet i Kiel høitideligholdt H. Maj. Kongens Fødselsdag ved en latinsk Tale, som holdtes af Prof. eloqv. Heinrich. Søndagen den 2den Febr. var Bal paa Slottet i Kiel.

I Klinte Sogn i Fyen, indtraf den 22de Jan. sidst den ubehagelige og sørgelige Tildragelse, at 3de Børn af forskjellige Forældre, fra de saakaldte Nedermarks Huse, druknede i et Kjær, da barnlig Ubesindighed og Uforsigtighed førte dem paa Hjemveien fra Skolen, — hvor de just med øvrige Skolebørn samme Dag vare advarede — ud paa den svage Iis, som sank under de 3 Haand i Haand glidende Børn, og hvor saaledes her paa en Gang Døden aabnede sit graadige Svælg for disse kraft- og haabefulde Ynglinger, hvoraf en var $13\frac{1}{2}$, en $12\frac{1}{2}$ og en 12 Aar. Alle øieblikkelige Rednings-Forsøg og Midler anvendtes af Præsten og Tilstedeværende, for at oplive disse til nærmeste Gaard henbragte Børn, men vare forgjæves, hvilket den siden ankomne Districtschirurg og maatte beklage. Haabentligere havde det maaskee været, om Børnene, som fandtes og optoges $\frac{1}{2}$ Time efter at være isluppne, ei havde lagt ovenfor Vandet paa Jorden omtrent $1\frac{1}{2}$ Time, i hvilken Tid de Tilstedeværende ei turde bringe de Druknede fra Vaadestædet formedelst Misforstaaelse af Politie-Anordningerne og utidig Frygt at handle imod dem. Præsten, som hjemkom fra en af Sognets Byer, besørgede strax Børnene bragte i Huus og det tilhørlige iagttaget. — Maatte dog herved unge Mennesker end lade sig advare mod den Ubesindighed og Uforsigtighed ved Iis, som er saa almindelig, og fordrer saamangt et Offer, der foraarsager Forældre og Paarørende uventet Kummer og Veemod! maatte og Almuen herved vorde paamindet om: ved slige Leiligheder, at skjelne imellem pligtig klog Forsigtighed og utidig Ængstelighed i Henseende til Lovenes Overholdelse!!!

Hr. Fayes Seildugsfabrik i Drammen er nu i bedste Drivt. I afvigte Aar er der blevet forarbeidet i samme 15829 Al., solgt $15829\frac{1}{2}$ Al., heglet 14,000 Pund Hør og spundet 8827 Pd. Hør og Hamp. — Ved denne Fabrik sysselsættes 80 til 90 Mennesker, og Hr. Faye forsikkrer, at

han endnu kunde sysselsætte 40 til 60, dersom hans Afsætning var derefter.

Politiemester Wulfsberg i Christiania advarer denne Stads Indbyggere mod uforsigtig Kjørsel. Han anfører i sin Bekjendtgjørelse, at to Koner paa denne Maade ere komne til Skade; og medens hans Avertissement var under Trykken, blev Consumtionsskriver Mathiesen i Maaneskin saaledes overkjørt af en beskjenket Karl, at der desværre er intet Haab om hans Liv.

I Christiania har en Bonde fundet for godt, at fylde sit Hølæs med Snee, og saaledes at sælge Snee istedet for Hø. Man blev i Tide opmærksom paa Bedrageriet, og han blev dømt til at betale en passende Mulct.

Udenlandske Efterretninger.

Keiseren og Keiserinden af Frankrige ere nu komne tilbage til Paris. Keiseren havde underveis iagttaget det strængeste Incognito; hans hele Eqvipage bestod kun af 3 Kareter, uden Vaaben, uden Liberie og uden Fakler. Han ankom til Paris om Aftenen Kl. 10, og Kl. 11 arbeidede han allerede med den ny Skatminister. Dagen derpaa bebudede Canonerne Napoleons Hjemkomst. Pariserne illuminerede frivilligen om Aftenen.

Staden Mailands Municipalitet har besluttet at give 60 Piger hver en Medgivt af 300 Livres i Anledning af Prinds Eugens Formæling.

Endskjønt den Bataviske Republiks Indtægter ved de nye Paalæg ere stegne fra 33 til 55 Mill., saa agter man dog, for at kunne bestyre de store Statsudgivter, endnu at gjøre et Laan.

I Cadix var der ankommen i afvigte Aar 50 Danske Skibe.

59 Østerrigske Generaler ere deels satte paa Pension, deels blevne suspenderede. I den Krigsret, som der er sat over General Mack, har Grev Colloredo Forsædet. Mærkeligt er det, at Mack fra simpel Underofficier af havde opsvinget sig til den høieste Militairpost. Han maa derfor have været lige saa god Soldat som slet General.

Fra Lyon meldes, at General Cyr har slaaet den Neapolitanske Armee.

Den Spanske Regjering lader nu udruste 40 Linieskibe, hvoraf 25 allerede skulle være færdige i Martii Maaned. Alle gamle tjenstdygtige Skibe skulle istandsættes i største Hast. Staden Cadix

forærer Kongen et Linieskib. — 6000 Mand Spanske Tropper marchere til Italien, og et endnu stærkere Corps skal marchere til Portugal, formodentlig for at tvinge det til at spærre sine Havne for de Engelske.

Den Franske Krigsminister har erindret Capitainerne og Lieutenanterne for Ulvejagten om at udrydde disse Dyr, da der under hans Ministerium ikke er bleven dræbt flere end 320 Ulve.

De Lande, som Østerrige afstaaer, indbefatte ialt $1297\frac{1}{2}$ □ Mile, og have 2,716,711 Indb. og 16,060,000 Flor. Indtægter. Bayern afstaaer Würzburg og Schweinfurt ($81\frac{1}{2}$ □ Mile, 243000 Indb., 2,850,000 Fl. Indtægter); men derimod har det faaet igjen $613\frac{1}{3}$ □ Mile, 933,877 Indb., 6,756,000 Flor. Indtægter. — Det ny Kongerige Bayern indbefatter nu $1609\frac{1}{6}$ □ Mile med 3,042,877 Indb. og 16,736,000 Fl. Indt. — Würtemberg har faaet $56\frac{1}{2}$ □ Mile, 154,524 Indb., 866,000 Fl. Indk. — Dette nye Kongerige indbefatter nu 242 □ Mile, 924,463 Indb., 5,130,000 Fl. Indk. — Baden har faaet $62\frac{1}{3}$ □ M., 183,000 Indb., 700,000 Fl. Indk. — Det indbefatter nu, i det Hele, $190\frac{4}{10}$ □ Mile, 615,794 Indb., 3,700,000 Fl. Indk. — Salzburg har afstaaet 209 □ M., 275,237 Indb., 2,100,000 Fl. Ind. Det har faaet igjen 17 □ M., 259,331 Indb., 2,900,000 Fl. Indk. — Kongeriget Italien har faaet 711 □ M., 1,856,000 Indb., 10,000,000 Fl. Indk. Det indbefatter nu 1671 □ M., 5,657,062 Indb., 24,000,000 Fl. Indk. — Førstend. Lucca indbefatter $29\frac{1}{4}$ □ M., 735,000 Indb., 600,000 Fl. Indkomster.

Peuchet's statiske Efterretninger om Frankrige. Fladeindhold 32,000 □ Lieus, hvoraf der gaaer 15 paa en Grad. 5000 Lieus har Frankrige vundet siden 1799. Befolkningen var i Aaret 1785 efter Necker omtrent 24 Mill. 676,000, Contributionerne beløb sig til 584,600,000. Der boede 916 Mennesker paa en Qvadratmiil, og hver af dem svarede 23 Livres 13 Sous og 8 Deniers i Afgivt. Nu er Befolkningen 3[illegible]449,351 Mennesker, hvoraf der leve 1080 paa hver □ Miil, som bidrage 334,000,000 Livres i directe Afgivter. Dette udgjør 9 Livres 7 Sous for hver Person. — Den politiske Administration be-

staaer af 108 Colleges electoraux, 438 Colleges d'Arrondissements, 3539 Assemblées de cantons; disse vælge de forskjellige administrative Raad, og Fredsdommerne, og koste aarlig 8,328,400 Fr. 3539 Fredsdommere dømme i alle Sager, som ikke overstige 100 Franker ꝛc. Der gives desuden 427 Tribunaler af første Instanz, som bestaae af 1616 Dommere; 108 Criminalretter, som bestaae af 324 Dommere, og 31 Appelationstribunaler. Disse og Handelstribunalerne kostede i Aaret XI 9,044,367 Fr. — Der gives 3539 Kirkesogne. Gudsdyrkelsen kostede i Aaret XIII 13,000,000, og 22,000,000 ere fastsatte for geistlige Pensioner. Forholdet i Henseende til Fødte er som 1 til 28. De uægte Børn mod de ægte forholde sig som 1 til 6 eller 9, og der er lagt Ægteskaberne Hindringer i Veien, som forøge de uægte Børns Tal. Folkeformerelsen i Kjøbstæderne og paa Landet synes overalt at aftage. Af 31 døer gjerne 1. Mandfolk fra 20 til 40 Aar udskrives til Krigstjeneste; deres Tal beløber sig til 7,612,690 Individuer, hvoraf 60,000 udtages aarligen. — Agerdyrkningen har aabenbart vundet; mere end Fjerdeparten af Frankrige har antaget den kønstige Gjødningsmaade. Siden 60 til 80 Aar er det blevet Mode at have Dessert, hvilket meget befordrer Frugtdyrkning. Revolutionen har overalt bidraget meget til Agerdyrkningens Forbedring, men Militairudskrivningen skader baade den og Fabrikerne. Efter Arth. Youngs Beregning beløbe Indkomsterne af Jorddyrkning, foruden Fiskerierne og Bjergværkerne, sig til 5,390,000 Fr. Frankrige har mere Korn end det behøver, og dets Skovvæsen bestyres nu bedre end før. Det forbruger aarligen 50,000,000 Pund Tobak, hvoraf 30,000,000 komme udenlands fra. — Lavoisier vurderede 1789 Frankriges rene Indkomster, naar Kornet koster 2 Sous Pundet, for 1,200 000,000. Man kan anslaae den Viin, som aarlig indføres, til 31,000,000 Muid, hvoraf hvert er 288 Pinter, som i det hele koste 30 Fr. Det udfører over for 33 Mill. hvoraf for 8 Mill. gaae til Colonierne. Det faaer for 3 Mill. Vine fra Spanien. Stutterierne ere i den senere Tid blevne befordrede ved udsatte Præmier. I Aaret XI talde man i Frankrige 1,835,100 Heste og 6,084,560 Hornqvæg. I Aaret 1788 producerede man 2 Millioner 5 til

600,000 Pund Silke aarligen. Bjergværkerne sysselsætte 4,003,160 Mennesker. Af Korn consummeres i det Hele for 1,900,000,000,000 Fr. Der avles nu i Frankrige for 60,000,000 Fr. Hamp og Hør, og forarbeides for 160,000,000. Her findes 50 store Bomuldsfabriker og 200 smaa. 60,000,000 Pund Bomuld sendes omkring i Europa. (fortsættes).

Regjeringen i Rom leverer fra Tid til anden trykte Fortegnelser over de Forbrydere, som den har paalagt Straf. Forbryderens Navn, Fødested og Brøde findes altid anført i samme. Fra 15 Junii til 13 Julii 1805 — altsaa neppe en Maaned — fandtes paa denne Liste 86, som vare dømte til Galeislaverie. Af disse havde 32 begaaet Tyverie, Indbrud og Stratenrøverie, 9 Mord, 5 Blodskam, og de øvrige fyrgetyves Forbrydelser vare ikke anførte. Naar man betænker, at den blinde Retfærdighed i denne Stat, som kun har to Millioner Indbyggere, lader her saa mange Skurke gaae aldeles fri og paalægger mangen en stor Forbryder den lemfældigste Straf, saa kan man let forestille sig, hvorledes det i dette Land maa være bevendt med Moraliteten.

D. Gall havde paa sine Forelæsninger i Hamborg et Auditorium af 400 Tilhørere. Ogsaa her klager man over, at han behandler sine Modstandere paa en alt for ubehøvlet Maade.

Medens Pius VII. var i Paris, for at krone Napoleon, yttrede Romerne stort Mishag derover. Man læste endog en Pasquil over Paven, der endte sig med følgende Ord:

Il sesto Pio, per conservar la fede
Abbandonò da Martire la sede;
Con atto vile a conservar la sede
Abbandonò Pio settimo la fede. *)

Den vigtigste Udførselsartikel i Russisk Finland har ellers været Bræder. Tilforn blev der udført 100 Ladninger fra Wyburg og 30 fra Frederikshamn. Men siden den Tid, at det er bleven Eiermændene af de Saugmøller, der ligge ved Krongodserne, forbudt at sauge Bræder, har Udførslen

*) Pius den Sjette forlod som Martyr sin Trone, for at vedligeholde Troen: for at vedligeholde Tronen forlod Pius den Syvende paa en nedrig Maade Troen.

af denne Artikel taget betydelig af. Priserne paa Brædder ere derfor stegne meget. For de saakaldte Engelske Brædder betales 6½ til 7 Rubler for Dusinet og for Spanske 5½ Rubler. Den betydeligste Indførselsartikel er Salt, hvoraf der aarlig indføres 20 til 25,000 Tønder. Spansk Salt gjelder nu 90 til 96 Rubler og St. Ubes dito 85 à 95 Rubler pr. Læst.

Staden Perigueux i Dordogne-Departementet opretter nu Keiser Napoleon en herlig Hædersstøtte. Perigueux var under Gallierne en Hovedstad og under Romerne Keiserlig. Den besidder endnu herlige Levninger af et Isistempel og Ruiner af antike Templer, helligede Mars, Jupiter, Neptun, Bacchus, Juno, Rom og August. Den har inden for sine Mure Ruinerne af et Capitolium, to Basiliquer, Gymnasier, Triumphbuer, Vandledninger ꝛc. Den har Levningerne af et Amphitheater, som er 450 Fod i Diameter, og man finder her endnu Spor af en befæstet Søilegang, som tjente til et Tempel for Mars og til et Citadel for Staden. Imellem alle disse Ruiner, Statuer, Basreliefer, Inscriptioner ꝛc. vil man oprette en Støtte af 17 Metres Høide. Med Fodstykket og Piedestalen bliver den 80 Fod høi. Indbyggerne i Dordogne-Departement kappes om at bidrage dertil ved en frivillig Subskription. Paa to Sider af Piedestalen forestilles Keiserens Bedrivter, Naade og Naadehold. Paa den tredie skulle Subskribenternes Navne staae, og paa den fjerde skal der staae i det Latinske Sprog: "at disse stolte Levninger, fordum helligede Guden Mars, og Vidner til Cæsars Seiere, tjene nu til at kundgjøre en Førstes Hæder, der overgaaer dem saavel ved sine Seiere som sine Dyder." — Municipalraadet besluttede d. 10 f. M., i Følge et af dets Medlemmers Forslag, at denne Støtte, som fordum var helliget Mars, skal opreises igjen midt paa Pladsen, og at Keiser Napoleons colossalske Brystbillede skal sættes oven paa samme.

Jernbrug-Selskabet i Stockholm har udsat en Præmie af 120 Ducater for Besvarelsen af det Spørgsmaal: paa hvad Maade kunne de nyere chemiske, physiske og mekaniske Opdagelser gjøres anvendelige ved det Svenske Jerns Tilberedning? Det lover ligeledes den, som godtgjør at have tilvirket i sit Jernbrug 5 Skippund Staal, af lige Godhed som det Engelske, en Belønning af 2000 Rdlr. Det har ligeledes udsat en Præmie af 1500 Rdlr. for Forfærdigelsen af Jernvaltser, med hvilke Plader og Baand kunne udvaltses til lige Godhed med de Engelske.

De Danske Statsudgivter (fortsat); i Norge: Overhofretten ꝛc. 10200 Rdlr.; Aggerhuusstift 28,243 Rdlr.; Christianssandsst. 7519 Rd.; Bergens St. 10,155 Rdlr.; Trondhjems St. 6123 Rdlr.; Nordlandene 1910 Rdlr.; Finmarken 1300 Rdlr.; Færøe 2280 Rdlr.; det Nordenfjeldske Amt 2300 Rdlr.; i Schlesvig, Holsteen og Pløen: Cancelliet og Regjeringen 16,826 Rdlr.; Overretten i Gottorp 8139 Rdlr.; alle Kongel. Officieanteres og Embedsmænds Lønning i Schlesvig 34,116 Rd.; i Holsteen 21,691 Rd.; i Pløen 12,443 Rdlr.; Pensioner 79,145 Rdlr.; Depatementet for de udenlandske Sager og de ved fremmede Hoffer ansatte Ministre 150,000 Rd.; Hoffets Underhold: Kjøkkenet 41,648 Rdlr.; Kjelderen 14,763 Rdlr.; Brød 2737 Rdlr., Voxlys 2492 Rdlr.; Livriebetjenter 5000 Rdlr.; Brændeved 11000 Rdlr.; Medicin 2400 Rdlr.; Pagernes Livrie, Lampeolie og Sæbe 600 Rdlr.; Meubler, som skulle anskaffes 3000 Rdlr.; Hestenes og Vognenes Beslag 4500 Rdlr.; Postvognene 2000 Rdlr.; Jagt og andre Smaating 2000 Rdlr.; Pensioner i Dannemark og Norge 550,000 Rdlr.; Armeen i Dannemark, Hertugdømmene og Norge 2,000,000 Rdlr.; Søetaten og alt hvad der hører til Flaaden 1,000,000 Rdlr; alle andre mindre Departementer og Collegier, saasom Mynten, Bergværksdirectionen, Politiekamret, Brandcommissionen, Grønl. Isl. og Færøiske Handelsdirectionen, den Guineiske Handelsdirection, Hof- og Stadsretten, Understøttelse til Fabriker, Manufacturer og deslige 200,000 Rdlr.; de Kongel. Stutterier 12,000 Rdlr.; Skuespillet 40,000 Rdlr.; de aarlige Renter af Gjelden 400,000 Rdlr. — Totalsum 4,774,215 Rdlr. — Saaledes vare Statsudgivterne omtrent i Aaret 1780 (i No. 32 staaer ved en Trykfeil 1795). Siden den Tid ere der, især i Hoffets Udgivter, skeet betydelige Indskrænkninger.

Skuepladsen. — Torsd. d. 13 Februarii opføres: Landsbypigen. — Fred. d. 14: Erindringen. — Løverd. den 15: Prolog, og Hussitterne (uden Abonnement).

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 36.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 Februarii, 1806.

Genieprøven.

Min Herre!

Jeg har en Dreng paa fjorten Aar, som jeg, uden at træde Beskedenheden et Haarbred for nær, kan kalde en Pokkersdreng, og dersom jeg ikke selv vidste det alt for vel, vilde jeg aldrig troe, at han var min Søn. Han har hidtil gaaet i et Institut, og da een af hans Lærere sidst var hos mig, for at hente sin Nytaarsgave, forsikkrede han mig reent ud, at han aldrig har seet Mage til Dreng. Han er saa klog som en Mand paa tredsindstyve Aar, og har lært mere i de sex Aar, han har gaaet i Institutet, end man i min Ungdom behøvede at lære, for at være Rector Magnificus. Han kan Latin som en Romer, Græsk som en Græker, Engelsk som en Engelskmand, Fransk som en Franskmand, Tydsk som en Tydsker. Historie, Geographie og Statistik kan han paa sine Fingre. Han kan fortælle dem, hvor mange Piger Storsultanen holder og hvor mange Tobakspiber der aarligen indføres i Frankrige. At han har lært alle disse Ting til Bunds, det har jeg Sort paa Hvidt for.

Da Doctor Gall var kommen her til Byen, raadte mine Venner mig at probere ham. For Spøgs Skyld gik jeg med min Dreng op til ham, og spurgte ham, om han kunde sige mig, hvad der boede i Knøsen. Men jeg maa reent ud sige Dem, at jeg ikke lider den Gall, og jeg kan ikke troe, at Verden vil have anden Nytte af hans Pandeskallære, end han selv, som Tobaksdaaser betragtede af de mange Daaser, han faaer foræret. Han kan neppe bruge dem til andet end til — Stads, og det samme troer jeg er Tilfældet med hans Lære. Han svarede mig ordentlig, at han ikke føler Folk paa Pandeskallen. Ih, sagde jeg, hvad er De da kommet her for? Han gjentog endnu engang, at han føler ingen paa Panden — det maa være,

hvem det vil — Prinds eller Tigger. Alle Leute wollen Genien seyn — kastede han mig i Næsen. Men uagtet den vidt berømte Doctor Gall ikke vilde, eller rettere, turde afsige nogen Dom over min Dreng — saa kan jeg dog forsikkre Dem, at han er et stort Genie. Men man har ikke allene sørget for at danne hans Aand, man har ogsaa dannet hans Legeme. Han kan springe som en Kakelak, klavre op ad Væggen som en Kat, og da vi nylig var paa Masqverade, sprang han endog ud af en Loge til alle Tilskuernes Forundring.

Jeg har længe pønset paa, at emplojere Krabaten til noget Reelt. Men det er just der hvor Knuden stikker. Jeg kan i dette Stykke aldeles ikke komme overeens med min Kone. Hvad jeg vil, det vil hun ikke, og naar jeg ikke vil gjøre mit Barn aldeles ulykkeligt, kan jeg umueligt handle efter hendes Hoved. Men forleden Aften kom jeg paa et prægtigt Indfald! Jeg tegnede alle de Fag, som jeg troede Drengen kunde være meest oplagt til, paa smaa Papirslapper, og puttede dem i min Hat. Nu gik jeg ind til min Kone og sagde: "Sophie! siden vi ikke kunne blive enige om, hvad vor Fredrik egentlig skal være, saa vil vi bære os ad som Jordens Store, kun med den Forskjel, at vi ville bruge Papirslapper. See her, min Engel! ligge alle de Fag, som jeg troer vor Søn bedst kunde være oplagt til, hulter til bulter imellen hverandre, ret som i den store Verden, hvor en blind Hændelse har kastet

Menneskene imellem hinanden, ligesom Brikkerne i en Gnavpose, hvor ofte den, som Naturen har bestemt til at flikke Sko, flikker paa hele Staters Vel, og hvor den, som Naturen ofte har bestemt til at flikke paa Stater, desværre maa flikke Sko. Vi ville nu gjennemgaae alle Lapperne, paa det Du kan cassere dem, Du ikke synes noget om. De øvrige lægge vi igjen i Hatten, ryste dem dygtig imellem hinanden, og trække siden een af dem ud. Det Fag, der findes tegnet paa den udkomne Lap, bestemme vi uforanderlig vor Frederik til." Min Kone var fornøiet med Forslaget, og jeg begyndte nu at opraabe Numerne. "No. 1. Skuespiller." "Nei," raabte min Kone: "det skal vor Søn aldrig blive! Gives der nogen ulykkeligere Skabning, end den, der maa lee og græde til bestemte Klokkeslæt, — der maa underkaste sig een af de urimeligste, bestikkeligste og uretfærdigste Tribunalers Dom? — Har nogen noget ubehageligere Embede end Skuespilleren, hvis Fortjenester blive gamle og hvis Feil bestandig blive nye? Nei, hellere Lirendreier, kun ikke Skuespiller!"

(Fortsættes.)

Grosserer Kyhns Proces (fortsat).

Paa Grund af det forhen anførte, og da Hovedcitanten Kyhns Mening, at Principalernes skrivtlige Tilstaaelse, i Følge 3—1—7 er det eneste antagelige Beviis for Regnskabets rigtige Aflæggelse, ei kunde bifaldes, efterdi bemeldte Lovsted, ved at anbefale denne Beviismaade, der i sig selv

er den sikkreste og mindst bekostelige, ikke kan siges at have forkastet andre lovlige Beviser, hvilket og vilde være uovereensstemmende med Lovens Aand, og hvorfor der ei lader sig anføre noget gyldigt Motiv, maatte alle de af Contracitanten Kjøbmand Wullf paaberaabte Data, som ere bekræftede med to eller flere overeensstemmende Vidners Forklaring, under de forhen anførte Tingsvidner, ansees beviste og komme ham til gode. — Vidnet Joh. Christ. Menke havde under Tingsvidnet svaret paa 3die Hovedqvestion, at Regnskabet var blevet afleveret d. 21 Dec. 1796, men om det end af hans Svar paa 8de Contra-Qvestion maa antages, at han ikke har havt aldeles tilforladelig Kundskab derom, saa viste dog hans Forklaring til sidste Qvestion, at han med Vished vidste, at Kyhn allerede efter Nytaar 1797 var i Besiddelse af Regnskabet, hvilket og sees af hans Forklaring til 4de Hovedqvestion. Ogsaa Mægler Bull's Forklaring under Vidneforhørene indeholdte saadanne Data, som viste, at Regnskabet for 1796, eller i Begyndelsen af 1797, var i Hovedcitantens Værge. — Niels Orum har aflagt en Forklaring, som opvakte Formodning om, at Regnskabet var blevet afleveret sidst i December 1796 eller først i Januarii 1797, og medførte bestemt at Kyhn, kort efter sidstnævnte Aars Begyndelse, saa vidt Vidnet kunde erindre i Februarii Maaned, havde faaet samme. Vidnet J. F. Grundtvigs Forklaringer lode ogsaa formode, at Regnskabet var blevet aflagt i Vinteren, mellem 1796 og 97. Vidnet Peder Brochs Forklaring, Henrik Schumans beedigede Attest og videre Forklaring, G. D. Schulzes Vidnesbyrd, og D. C. Pedersens Forklaringer bestyrkede, at Regnskabet var aflagt tidligere end Hovedcitanten har villet vedgaae. Fremdeles viste Menkes, Pedersens og Orums Vidnesbyrd, at Regnskabet, efter den Titel, det førte fra først af, og medens det med Kyhns Vidende blev brugt paa hans Comptoir, blot var for 1796, og at Titelen, saavel i denne som i en anden Henseende, — hvorom i det følgende, — siden er forandret. Endelig er det med adskillige Vidners Forklaring bleven beviist, at Regnskabet var ledsaget med Bilager. — I Henseende til Ballanceregningen af 2 Martii 1796 antog Retten, at det med Menkes, Bull's, Petersens og Orums Forklaringer maatte ansees godtgjort, at en

Ballance over indkjøbte strandede Materialier, med hvilken Kyhn ikke, efter Opfordring, har villet fremkomme under Vidneføringen, hvorfor den maa være den samme som den nu omtvistede, har med Bilæg været overleveret ham af Wulff den angivne Tid eller i det mindste længe før den Tid, som Hovedcitanten har foregivet at have modtaget den. Vidnerne forklarede tillige, at den Saldo, der efter den omhandlede Ballance tilkom Kyhn, i Journalen paa dennes Comptoir er anført Wulff til Last. Vel negtede nu Kyhn, at dette i al Fald ikke var skeet med hans Samtykke, men da det ikke kan antages, at han vedvarende var uvidende om en saadan Anførsel i Journalen, hvilken han, efter Opfordring, heller ikke har villet fremlægge, under det Foregivende, at han ikke besad den Journal, hvori denne Saldo findes indført, hvilket Foregivende, efter de foranførte Data, strider mod hvad der er oplyst at være Sandhed, saa bortfaldt Kyhns Benegtelse, og Ballancens Rigtighed maatte i Følge heraf ansees som vedgaaet af Hovedcitanten. — Ved de afhørte Vidners Forklaring blev det fremdeles beviist, at Regnskabet for 1797 blev Kyhn leveret d. 12 Febr. 1798. I Særdeleshed har Lysestøber og forhen værende Parykmager M. Hagstrøm bestemt forklaret, at Wulff den Dag, han forlod Hovedcitantens Tjeneste, hvilket med flere Vidners Forklaringer er oplyst at være foregaaet d. 12 Febr. 1798, og som Kyhn selv har vedgaaet at være skeet d. 15 s. M. — overleverede denne nogle Papirer, som han sagde, at indeholde hans Regnskaber, og at Kyhn, efter at have modtaget dem, tillod Wulff, som dertil udbad sig Tilladelse, at gaae. Dette Vidne var just den Gang hos Hovedcit. for at frisere ham. Af denne Forklaring udledte nu Retten det Resultat, at disse Papirer virkelig indeholdte det omtvistede Regnskab, og forkastede Kyhns Indvending, at de ikke indeholdte Regnskabet, efterdi han ikke har opgivet, hvilke andre Papirer det havde været. Desuden havde Vidnet Menke forklaret, at Hovedcitanten d. 12 Februarii havde Regnskabet i Hænderne i Stuen, hvorved der var en Haarskjærer tilstede, og at han nogle Dage derefter leverede Vidnet dem med Bilæg, for at henlægge dem paa sit Sted paa Comptoiret. Ligeledes har Orum forklaret, at Regnskabet var blevet Kyhn leveret den

12 Febr. Vel har den sidste, foruden at benegte Rigtigheden af foranførte ved andre Vidners Udsigende bestyrkede Vidnesbyrd, anført, at Wulff selv i sit Svar paa to Beskikkelser, har antaget at Regnskabet først var forfattet d. 16 Febr. 1798. Men da Wulffs anførte Yttring strider saavel mod Vidnernes Forklaringer, som mod Regnskabets Datum, og altsaa maa ansees som en Feiltagelse, der er saa meget mere begribelig, som han den Gang ikke var i Besiddelse af Regnskabet, kunde den, dersom det for Resten havde Indflydelse i Sagen, om Regnskabet var afleveret d. 12 eller 16 Febr. 1798, ikke komme i Betragtning. Ved de anførte Vidners og Pedersens Forklaring blev det iøvrigt oplyst, at der med det omhandlede Regnskab fulgte de i samme paaberaabte Bilæg.

Retten antog nu endvidere, at de af Contracitanten for Handelen i Aarene 1796 og 97 aflagte Regnskaber, med Hensyn til ovenanførte Bevisligheder, maa antages at være afleverede i rette Tid, for saavidt der tages Hensyn til, hvad der med Vidner er oplyst om den sædvanlige Tid, inden hvilken de Islandske Handelsfactorer aflægge Regnskab til deres Principaler her i Byen, hvilken almindelig Tid maa antages stiltiende at være vedtaget imellem Parterne, saafremt ingen udtrykkelig Accord om det Modsatte havde fundet Sted. Men dette sidste har Hovedcitanten foregivet at være Tilfældet, støttende sig i den Henseende paa de Paategninger, der under Contracitantens Navn findes paa tre af ham fremlagte Facturer, i Følge hvilke Paategningers Indhold Wulff skulde gjøre Rede og Rigtighed for de bekomne Varer, inden førbenævnte respective Aars Udgang, hvoraf vilde flyde, at Regnskabet for 1796 ei var bevist at være i rette Tid aflagt, og at Regnskabet for 1797 endog efter det, der er bevist og vedgaaet af Contracitanten, var for silde aflagt. Men da den sidste imidlertid modsagde forommeldte Facturer og de derpaa værende Paategningers Rigtighed, samt negtede, enten selv at have skrevet eller ladet skrive Navnet "C. A. Wulff," som findes under samme, og det af Hovedcitanten som Modbevis fremførte ikke kunde komme i Betragtning, saa kunde i al Fald de paaberaabte Paategninger ikke ligefrem følges, men vilde i det Høieste forpligte Contracitanten til at aflægge den i 5—1—6 foreskrevne Eed. Men denne kunde ikke blive fornøden, efterdi Sagens øvrige Omstændigheder ere af den Natur, at dens Udfald maatte blive den samme, om det end antages, at Regnskaberne burde være tidligere aflagte end de virkelig ere.

Hvad Regnskabet for 1796 angaaer, da er Retten gaaet ud fra følgende Grunde: 1) at Hovedcitanten, om det end antages, at de ikke ere blevne afleverede d. 31 Dec. 1796, hvilket de afhørte Vidner dog opvække største Formodning om, har tilkjendegivet sin Tilfredshed med Regnskabet ved at lade Contracitanten paa ny reise i sin Handel, efterat der, i Følge Vidnerne Menkes, Bulls og Drums Forklaringer, paa hans Comptoir og med hans Vidende var gjort Ballance; 2) at han ikke har taget nogen Reservation i Anledning af Regnskabet, men at han endog har yttret, at der med Handelen i 1797 skulde forholdes saaledes som i 1796; 3) at Hovedcitanten ogsaa har tiet til dette Regnskab længe efterat Wulff var kommen tilbage fra bemeldte Reise, og at denne efter hvad der er bevist og in confesso, siden arbeidede paa hans Comptoir; 4) at Hovedcitanten saavel i sin Klage til Forligelsescommissionen som under sin Procedure ei utydelig har erkjendt, at han burde præsentere Contracitanten sine Antegnelser, saasnart Omstændighederne tillode ham det, og at han med de Bemærkninger, Hovedcitanten har gjort over Contracitantens Regnskab for 1797 ikke havde til Gjenstand, at udbringe noget fordeelagtigere Resultat af dette Aars Regnskab, for sig betragtet, end samme selv giver, men tvertimod har fremsat flere Erindringer til Forøgelse af Udgiftsposterne end til Forøgelse af Indtægtsposterne, hvorved Hovedcitantens Øiemed maa have været, at bringe Angivelserne i Regnskabet for 1797 i Overeensstemmelse med de Udsættelser, han til sin Fordeel havde gjort i det for 1796; men disse Udsættelser vare i sig selv for største Delen byggede paa den afbeviste Forudsætning, at Contracitanten ikke blot var Hovedcitantens Factor paa Kieblevig, men tillige paa Reikevik og Havnefiord eller Langøre. Dette stemte vel overeens med Titlerne uden paa Regnskaberne saaledes som de nu ere, men ikke med dem, der fra først af, og medens de med Hovedcitantens Vidende brugtes paa hans Comptoir, efter de af Menke, Pedersen og Drum aflagte enstemmige Vidnesbyrd,

førte, ligesom det og strider imod det, som fornævnte og flere Vidner have udsagt. Det bestyrkes heller ikke ved de af Hovedcitanten fremlagte Facturer, der, om de end respective vare udstædte af Contracitanten eller af ham forsynede med Paategning, hvilket ikke mod Wulffs Benegtelse er beviist, dog intet Bevis vilde indeholde for, at Handelspladsene Reikevik og Havnefjord have staaet i andre Forhold til Contracitanten, end denne har vedgaaet og Vidnerne bekræftet, nemlig at Contracitanten har maattet modtage alle de Vare, som fra Hovedcitanten bleve sendte til forhennævnte Havn og uddele dem til de øvrige af ham ansatte Factorer, samt at afskibe Retourvare til ham fra alle Steder og forfatte General-Factura derover. Efter dette Forhold kunde Contracitanten allene være pligtig til, med de paa Reikevig og Havnefjord værende Factorers Regnskaber eller andre Tilstaaelser, at legitimere de Udgivtsposter, der angaae Vare, som han har anført at have forsendt til disse Steder, hvilken Legitimation han maa antages at have tilveiebragt, da det er oplyst, at han har ledsaget sine Regnskaber med de fornødne Bilæg, og in specie med fornævnte Factoters Regnskaber, hvilke Hovedcitanten nu urettelig tilbageholder og negter at have bekommet.

I Henseende til den Anke, Hovedcitanten og Intervenienten gjensidigen førte over hinanden, fandt Retten saadanne Data mod den første, saavel under Sagen selv, som i Særdeleshed ved Brugen af de Documenter, han fremlagde, i hvis oprindelige Titel der var gjort en væsentlig Forandring, hvori Hovedcitanten har søgt Bevis for sit Søgsmaal, som og under en af Contracitanten mod ham anlagt Sag, ved Brugen af den i det d. 22 April d. A. fremlagte Tingsvidne omforklarede Beholdnings Forretning, at Justitiens Ret bør forbeholdes mod ham, af hvilken Aarsag hans Paastand over Intervenienten maa bortfalde og dennes Paastand derimod tages til Følge.

I Følge disse Præmisser kjendtes for Ret: 1) at Contracitanten skulde være fri for Hovedcitantens Tiltale, og at denne derimod bør betale den første de paastevnte 410 Rdlr. 32 ß. med Renter; 2) at Intervenienten Proc. Wilse bør være fri for Hovedcitantens Tiltale; at de brugte fornærmende Udladelser skulle være døde og magtesløse, og Hovedcitanten bøde derfor 20 Rdlr.; at han endvidere skal betale Contracitanten Processomkostningerne med 100 Rdlr., og til Justitscassen saa meget som Dom og Segl koste; 3) og endelig, at Justitsen forbeholder sig sin Ret mod Hovedcitanten i Henseende til hans Forhold saavel under denne Sag, in specie ved Brugen af de under No. 1 og 3 fremlagte Documenter, som og under en af Contracitanten mod ham anlagt Sag, ved Brugen af den i det den 22 April d. A. fremlagte Tingsvidne omforklarede Beholdningsforretningen. *)

*) Med Hensyn til foranførte Reservation har Retten strax beordret Action mod Kyhn, der, paa Grund af, at han ved udtaget Høiesteretsstevning, formeentlig havde suspenderet Virkningen af samme, saavelsom af Dommens øvrige Indhold, protesterede mod det af Actor begjerte Criminelforhør, og siden mod den anlagte Sags Fremme. Men saavel Crimineldommeren, Hr. Assessor Jacobsen, som Retten, forkastede saadan Protest paa Grund af, at det egentlige Fundament til Actionen ei laae i den tagne Forbeholdenhed, der ikke var fornøden for at grunde Actionen, og heller ikke i og for sig vilde have gjort denne nødvendig, men i den Actor givne Ordre, der, som en Actus magistralis, ei qvalificerede sig til Appel. Kyhn indankede imidlertid siden saavel Criminelforhøret og den af Crimineldommeren afsagde Kjendelse (men dog ikke førend Forhørets Slutning), som Hof- og Stadsrettens Eragtning, der paa Begjering blev ham bevilget in forma beskrevet, til Høiesteret.

(Dette Udtog af den Kyhnske Proces, er uddraget af Hr. Assessor Ørsteds juridiske Archiv No. 6).

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Naar den Tid er udløben, der er bestemt til at indhente de Spilleaftener, som i Anledning af Sorgen over Arveprindsens Død, bleve forbigangne, saa begynde de forhen omtalte Skuespil paa Hoftheatret, som i Fremtiden vil blive en Planteskole for det Kongelige. Eleverne øve sig nu paa Declamationsskolen og bestaae af 5 unge Mandfolk og 14 til 16 unge Fruentimmer. De staae under Hr. Overhofmarchal Hauchs Bestyrelse, og faae

hver især 60 Rdlr. i aarlig Løn. De aabne Theatret med Evalds Harlequin Patriot.

Den almindelige Assurancecasse taber ikke mere end 7000 Rdlr. ved den sidste Ildebrand i Nykjøbing.

Paa Søndag bliver der Høitidelighed ved Hoffet i Anledning af H. H. Prinds Christians forestaaende Formæling. Livvagten er tilsagt at møde i Stadsuniform.

Ved den Maskerade, som Adelen i Kiel anstillede den 30te f. M. i Anledning af de høie Fødselsdage, lod sig tilsyne en Trop Guder og Gudinder, Mars, Saturn, en deilig Minerva, og en indtagende Venus med flere; den sluttedes med Neptun, der havde det danske Flag vundet om sin Træfork og sagde om det, at det vaiede trygt paa alle Have, var tappert i Krig, retfærdigt i Handel, og stedse hans Yndlingsflag; at han havde paabudet Havet Stille, for i Mag at kunne bivaane denne Fest. De andre Gudvæsener havde alle noget at sige Prinsen, men ingen sagde det med saameget Udtryk, som en lille 5 Aars Genius. En Trop Oldinger havde forladt Elysium for at kunne sige smukke Ting paa Jorden. De fleste vare af Universitetets Professorer.

Udenlandske Efterretninger.

Imellem d. 15 og 16 Nov. rasede der saa stærk en Orcan ved Danzig, at mange Skibe strandede. Blandt disse var det Stettinske Skib Bellona, kaldet. Adskillige Sømænd havde bragt Baade over Land til Strandkanten, for at frelse de Skibbrudne. Disse kastede en tom Tønde over Bord, hvorved Loglinen var gjort fast. Den drev i Land og blev med største Anstrængelse taget op af de skrækkelige Søstyrtninger. Man bandt nu denne Line fast ved en Jolle, og Adskillige kappedes om at føre det lille Fartøi hen til Skibet, men kun een kunde bringe det did. Endelig satte en Engelsk Baadsmand, navnlig Millbanks, sig i Baaden, efterat han havde trukket næsten alle Klæderne af, for i Nødsfald desbedre at kunne svømme. Han havde kun en eneste lille Aare at roe med. Neppe havde han naaet Skibet førend dets heftige Bevægelse og Søstyrtningen kantrede Jollen. Millbanks som ikke manglede Aandsnærværelse, greb i samme Øieblik efter et Toug og halede sig op i Skibet. Man befæstede nu ved Skibet en stærkere Line, som man

forhen havde bundet ved den anden Ende af Jollen, og sendte de Ulykkelige endnu en Baad til Hjelp; men ogsaa denne kantrede. Derpaa satte to Engelske Matroser sig i en tredie Baad, og naaede lykkeligviis Skibet. Men en pludselig Søstyrtning gjorde saavel Baaden som Skibet usynlige. Dette bevægede de Folk, der stode i Land, strax at hale Baaden tilbage, fordi de befrygtede at de Reddede skulde drukne. Den ædle Millbank, udmattet af to Timers Anstrængelse og stiv af Kulde og Vaadhed, kunde kun med største Møie afholdes fra, endnu engang at ile de tilbageblevne Ulykkelige til Hjelp. Imidlertid blev dog een af dem reddet. Neppe havde Mandskabet forladt Skibet førend en stor Bølge knækkede Stormasten, som trak Besanmasten med sig. Den iøvrigt fortræffelige Redningsbaad svarede ved denne Leilighed ikke til den Grad af Fuldkommenhed, som dens menneskekjerlige Opfinder endnu vilde kunne give den.

Det Hamborgske Selskab til Konsters og nyttige Haandteringers Befordring, har d. 30 f. M. foræret Kleinsmedmester Habermeil i Hamborg til Belønning for den opfinderske Flid, hvormed han af poleret Jern har forfærdiget en med smagfulde Docorationer forsynet Laas til et Pengeskriin — sin Guldhædersmedaille med Paaskrivt: "for atære Konst og Flid (Kunst und Fleiß zu ehren)."

Engelændernes overdrevne Lyst til at gjøre Veddemaal er almindelig bekjendt. En forfærdelig tyk Mand i London, der burde søgt sin største Glæde i Hvile, kunde ikke undertrykke denne almindelige Kløe. Han veddede, at han vilde løfte hundrede Marksteene, hvoraf to og to laae et Skridt fra hinanden, i fem Qvarteer. Veddemaalet gik for sig i Hydepark, i mange tusinde Menneskers Overværelse. De første 50 løftede han i en Tid af 20 Minuter; men denne Anstrængelse udmattede ham saa meget, at han maatte lægge sig ned. Han tabte naturligviis Veddemaalet, da det nu var ham umueligt, at løfte de øvrige Steene i den foreskrevne Tid. Tilskuerne kunde ikke bare sig for Latter, da den uhyre tykke Bacchus begyndte sin Løbebane; efter faa Minuters Forløb var han færdig at puste sig ihjel.

Krigsvidenskabsacademiet i Stockholm har i Aar paa ny udsat følgende Prisopgaver: 1) Hvilken er den for nuværende Krigsmaade og Feldtjeneste bedst afpassede Inddeling af Tropper til Hest

og Fods, i Henseende til deres ulige Organisering, Udrustning ꝛc., og deraf følgende ulige Benævnelse? 2) Hvilken er den Plan, som bør følges ved Udarbeidelsen af en practisk Haandbog i Artillerievidenskaben? 3) Hvorledes bør Bjerge og Høider betegnes paa Militairkorter, naar deres Opridsning skal blive let og ligeformig, og tillige saa overeensstemmende med Naturen som mueligt? 4) Hvilke Fordele og Uleiligheder medføre Skibsdokker saavel i Henseende til Fartøiers Bevaring som deres hastige Udrustning og de øvrige Omstændigheder derved? 5) Hvilken er den bedste, sikkreste og mindst bekostelige Maade, at prøve raa Salpeter paa. 6) Hvilke ere de tjenligste Udveie til at skaffe den hvervede Soldat Arbeide, naar han er fri for Tjeneste, paa en for det Almindelige og ham selv fordeelagtig Maade? Besvarelserne maa være forfattede paa Svensk, Fransk eller Tydsk, og indsendes inden 1 September.

Ved Prinds Eugens Formæling i München d. 10 Dec. havde 4 Borgercorpser opstillet sig med deres fortræffelige Musik ved Slottet. Den Keiserlige Garde besatte alle Indgangene til Staden. Keiserinde Josephine og Dronningen af Bayern førte Bruden, og Keiser Napoleon og Kongen af Bayern Brudgommen til Alteret. Hele Byen var illumineret. Blandt andre Høitideligheder havde ogsaa Slagterlauget faaet Tilladelse til at drage forbi Majestæterne, og at høitideligholde deres gamle Fest, som kaldes, at springe i Brønden. To Slagterdrenge bleve ved denne Leilighed gjorte til Svende. D. 16 blev der givet fri Comoedie. Abbed Vogler havde forøget den Italienske Text til Operaen Castor og Pollux med en Dedication til Napoleon, hvori han, med Hensyn til Dagens Optrin, siger: "den uovervindelige Pollux havde, efterat han havde dræbt sin uforsonlige Fiende Linceus og overvældet Acheron, gjenoprettet Kongeriget Sparta, og befæstet Foreningen imellem Castor og Telæra. I det jeg ledsager denne Fabel med mine svage Accorder, ønskede jeg ved Musiken i det mindste at give nogle Ideer om den almindelige Harmonie, som det nittende Aarhundredes største Genie meddeler Universumet ꝛc." — Da Stykket var tilende traadte Mad. Remer, i Skikkelse af Bayerns Genius, hen til et Altar, hvorpaa Brudeparrets Navne straalede, og efterat hun havde fuldendt Offringsceremonien, istemte hun en passende Sang, som ved Hjelp af en Forsanger siden blev gjentagen af Tilskuerne.

I Zeitung für die elegante Welt fandtes nylig to Breve fra en Landsbypræst til en Professor i Botaniken, som røbede et saare fortræffeligt Hjerte og lyst Hoved. Modtageren havde meddeelt en Ven disse Breve, som lod dem komme for Lyset, og tilføiede det Ønske, at de maatte komme i en Mands Haand, der kunde formilde den beklagelsesværdige Landsbypræst's Kaar. Præsten var yderst fattig og sukkede, uden Befordring, i et ussel Kald i Mark Brandenburg, hvilket sees af det andet Brev, som han tilskrev Professoren, der havde foræret ham et Exemplar af et botanisk Værk. Han klager deri, at hans Kald neppe indbringer ham 100 Rdlr. om Aaret, og at hans Bolig snarere ligner en Samojeds end en Europæers Sanssouci. Skolemesteren i hans By har næsten forholdsmæssig samme ringe Indkomster. Han er Skræddersvend, Nattevægter og Musketeer, og har som Pædagog aarligen 6 Rdlr. i Løn. — Overconsistoriet lod nu strar spørge om Præstens Navn og Bopæl, og man fandt siden hans Anke i alle Dele grundet. D. 2 Dec. fik han følgende Cabinetsskrivelse fra Preussens Konge: "Jeg er ved et i det 76 No. af Zeitung für die elegante Welt for d. A. indrykket Stykke: "sørgeligt Misforhold imellem indvortes Værd og udvortes Lykke," bleven foranlediget, ved Statsministeren v. Massow, at lade indhente nærmere Efterretninger angaaende den fattige Landsbypræst. Da jeg nu efter den indkomne Beretning seer, at I er den fattige Landsbypræst og virkelig er den Mand, der i lige høi Grad fortjener og behøver en Forbedring i eders Kaar, saa har jeg ved en under Dags Dato til benævnte Statsminister given Ordre, besluttet, at I skal befordres til det første vacante gode Kald, der staaer under min Collation, og underretter eder derfor herom som eders Konge." —

Potsdam, d. 2 Nov. 1805. Friedrich Wilhelm.

I Tilskriften kalder Kongen den fattige Landsbypræst: Wohlgelehrter, Getreuer, Lieber! — Saaledes anvender Preussens ædle Konge sin saa ofte fristede Fred til at lindre den Fattiges Nød! I mangt et andet Land af det uhyre Tydske Rige vilde den stakkels Landsbypræst maaskee blevet mulcteret, sat paa Vand og Brød, ꝛc.

Statistisk Oversigt over de Europæiske Stater efter de nyeste Opgivelser. *)

Lande.	Fladeindhold i □ Mile.	Folketal.	Indkomster i Fl. Rhinl.	Landmagt.	Sømagt. Linieskibe.	Sømagt. Fregatter.
Østerrige	11,937 $\frac{9}{20}$	25,588,000	120,000,000	356,000		26
Rusland	77,791	36,400,000	110,000,000	510,000	60	100
Frankrige (med Ligurien og Lucca)	11,505 $\frac{4}{5}$	35,940,000	254,300,000	619,941	32	44
Tyrkiet	11,968	11,040,000	54,000,000	100,000	20	4
Spanien	9,053 $\frac{1}{2}$	10,730,000	75,000,000	76,000	67	44
Portugal	1,896	3,266,000	33,000,000	45,000	10	5
Storbritannien	5,971 $\frac{1}{2}$	15,024,000	260,000,000	200,000	242	279
Dannemark	9,708 $\frac{11}{20}$	2,463,000	11,250,000	74,634	23	23
Sverrig	15,089 $\frac{1}{4}$	3,270,000	9,000,000	47,600	26	13
Preussen	5,647 $\frac{9}{10}$	9,851,000	60,000,000	240,000		14
Begge Sicilierne	2,023 $\frac{27}{100}$	6,345,000	21,000,000	40,000	6	9
Sardinien	430	520,000	1,000,000	6,000		
Hetrurien	352	1,100,000	5,880,000	5,000	2	4
Italien	960	3,553,000	20,000,000	25,000		
Tydskland	4,965 $\frac{9}{10}$	12,025,000	90,000,000	160,000		
Kirkestaten	555	1,321,000	5,000,000	5,000		5
Den Bataviske Republik	513	1,882,000	38,000,000	23,000	16	15
Helvetien eller Schweiz	821 $\frac{43}{50}$	1,760,000	4,000,000	15,203		
Republiken Wallis	86	126,000	400,000			
Den Joniske Republik	35	166,000	1,000,000			
Republiken Ragusa	30	56,000	800,000	600		12
— — San Marino	2	7,000	100,000	200		
— — Pogliza	9	15,000		1,200		
Den Maltha	8 $\frac{1}{2}$	150,000				
Europa i Almindelighed	171,396 $\frac{87}{100}$	182,599,000	1,173730,000	2,550,386	504	571

*) Saaledes har Europa's statistiske Forfatning været førend Landkrigen. Efterretningerne ere tagne af Hassels statistischer Umriß. Da dette Værk endnu ikke er kommet her til Byen, og Anmelderen har faaet denne Tabel ved overordentlig Leilighed, saa har han ikke taget i Betænkning at indrykke den i dette Blad.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 37.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 18 Februarii, 1806.

Geniepröven.

(Fortsat.)

"Men betænk, min Sukkerengel" — sagde jeg: "hvad du siger? Gives der noget Fag, der er forbunden med mere offentlig Hæder end Skuespillerens? Er han ikke Publicums Kjæledægge? Applauderer man ham ikke offentligen? Siger man ham ikke de største Complimenter paa Prent? Kort, gives der nogen gjennere Vei til Navnkundighed end igjennem Thalia's og Melpomenes Tempel?"

Min Kone stampede tre Gange i Gulvet og raabte: "Frederik skal nu ikke være Skuespiller, og nu siger jeg ikke et Ord mere!" — Min Sophie er, saa længe man ikke er hende imod, en livagtig Engel, men naar hun bliver vred, saa er hun en falden Engel, — det vil sige, — men holdt, det var ikke det, jeg vilde sige. Jeg har overalt stor Respect for vrede Fruentimmer, thi siden den Tid, at Eva ikke kunde styre sin Begjerlighed i Paradiis, har hele Mandkjønnet havt Grund til at vogte sig for Fruentimmervrede.

"Ja, ja, min Engel! siden du ikke vil anderledes, saa lad os tage en anden Lap op. See her! No. 9. Præst."

"Jo, nu er det Tid at give sig til at være Præst!" — raabte min Kone ganske opbragt: "nu, da hvert tredie Ægtepar løber fra hinanden, og Hollænderne raabe — ak! over vor Elendighed, — nu er det sandelig en gunstig Periode, at blive Præst i! — Mand! Mand! hvor tænker du hen? — Har du da ikke ofte nok hørt din Søster, Præstekonen, klynke og klage over Fattigdom, — store Udgivter, — smalle Indkomster, — Præstegaardes Arvesynd: den evige Gjeld? — og i saadanne Tider vil du have, at Frederik skal være Præst? — Det er desuden Drengen alt for munter til."

"Men, kjereste Sophie!" — sagde jeg — betænk dog: en Præst er jo dog den hæderligste

Mand i Staten! Han æres af alle; har Leilighed til at stifte meget Godt; har et bestandig sorrigfrit Sind, og har i det Høieste ikke andet at sørge for, end Sjele, der, som du nok veed, min Dukke! ikke koste meget at føde! Betænk dog, min bedste Sophie, at —"

"Han skal ikke være Præst!" raabte min Kone, saa det skingrede i Luften: "og nu siger jeg ikke et Ord mere!"

"Ja, ja, ligesom du behager," svarede jeg, og trak en ny Lap op af Hatten. "No. 7. Kjøbmand."

"Det lader sig høre," raabte min Kone med en Mine, hvori den livagtige Glæde stod malet. "Ja, naar vor Frederik kan blive saadan en Mand som Grossereren ligeoverfor, saa er jeg fornøiet. "Handel og Krig er vort Aarhundredes Løsen!" læste jeg nylig i en Bog."

"Ja, min Bedste," sagde jeg: "hver Djevel regjerer sin Tid, har Peer Syv sagt, og nu omstunder er det Handelens og Krigens Djævle, som regjere; men mener du ogsaa, at denne Regjering vil vare længe?"

"Længe eller kort — det er ligemeget. Pokkeren bryde sit Hoved med at lære Græsk og Drogmatik, som de kalde det, i vore Dage. En Kjøbmand kan leve brillantere end hele Cleresiet. Fire Ostindiefarere ere, i Contanter, mere værdt end fire Erkebispestole."

"Det er godt nok!" svarede jeg: "men hvor skal Pengene komme fra til at begynde en saadan Handel med, bedste Kone?"

"Pengene!" raabte min Kone leende af fuld Hals — "Pengene? — Ak, hvor du dog er enfoldig! Til intet i Verden behøves der i vore Dage mindre Penge, end til at være Kjøbmand. Jo, det er en smuk Kjøbmand som handler med sine egne Penge. Nei, min Ven, den, som forstaaer at handle, han bærer sig ad som Aben, da den vilde hente Kastanierne ud af Ilden. Den brugte Kattens Poter, ikke sine egne. Det maa jeg forstaae, der i 10 Aar har været i Huset hos en Kjøbmand."

"Men Crediten, hvor skal den komme fra?" —

"Credit! Det maatte være en daarlig Kjøbmand, som ikke kan forskaffe sig Credit for ti Gange saa stor en Sum som han selv eier. Hvor skulde alle Falliterne komme fra, dersom det ikke var den letteste Sag af Verden at faae Credit?"

"Ja, ja," svarede jeg: "saa vil jeg da lægge dette Numer til Side." — Jeg trækker. "No. 4 Doctor."

"Det er ogsaa et godt Fag," sagde min Kone: "om jeg husker ret, saa bliver en Doctorkone endog Frue?"

"Det er et herligt Levebrød, mit Barn! især i vore Dage, hvor Medicinen er een af de Videnskaber, hvori man har stor Leilighed til at udvide og forøge sine Erfaringer. En Doctor er en Mand, som hædres og æres af alle. Begaaer han engang en lille Bommert,

slukker han end engang Livsens Lampe med sine Medicamenter, saa nedgraver man hans Bommerter i Jorden, og bedækker dem med Mulm og Mørke. Bliver Patienten frisk, saa er det Doctorens Værk, og man lønner ham med Guld og Taksigelser; døer han, saa hedder det, som Tydskeren siger: "für den Todt ist kein Kraut gewachsen!" Naar en Haandværksmand forfusker et Arbeide, saa maa han tage Skade for Hjemgjeld; men naar en Doctor hjelper et Menneske ved sin Medicin ind i den anden Verden, saa faaer han sit Arbeide lige fuldt betalt. Det er nu engang Skik og Brug."

Min Kone var imidlertid af modsat Mening. Hun paastod, at der ikke var et værre Fag til end netop Lægekonsten.*) "En Mand," sagde hun: "der bestandig svæver i Uvished ved de fleste af sine Foretagender, og kan ikke vide, om han handler rigtig eller urigtig, der med den bedste Villie og de største Indsigter, bestandig maa famle i Mørke, en saadan Mand kan ikke kaldes lykkelig. Man begraver vel hans Feil, det er sandt! men man begraver ogsaa meget ofte hans Fortjenester. Der gives ingen værre Fiender at stride imod end de hemmelige, og

*) Læseren maa ikke finde det saa forunderligt, at min Kone taler saa lærdt. Hun hænger hele Dagen i Bøger, og har nylig gjennemlæst 16 Bind af et medicinsk Værk om Fruentimmersager, som et Selskab af Læger i Berlin have skrevet til Ungdommens og det smukke Kjøns moralske Forædling.

ere ikke næsten alle Sygdomme hemmelige Fiender? Ja, dersom det menneskelige Legeme var af Glas, og man kunde see, hvad der foregaaer i samme, saa vilde det være en let Sag at være Læge, men nu —"

Min Søn skulde altsaa ikke være Doctor, og jeg maatte nu atter trække. — "No. 5. Procurator."

"Procurator?" begyndte nu min Kone, efterat hun meget dybsindig havde holdt Pegefingeren paa Panden: — "bliver en Procuratorkone Frue?"

"Nei hun gjør ikke," svarede jeg.

"Ja," sagde hun: "saa skal vor Frederik heller ikke være Procurator. Jeg skjøtter ikke om at have en Madame til Svigerdatter, med mindre hun var een af de meget rige. At føre samme Titel som en Marchandiserkone, Gjordemoder og Krokone, er altid noget odiøst. Jeg veed hvad Ærgrelse det Ord har foraarsaget mig i den Tid, jeg har været givt. Om det kun er Inspecteurfruen, — og hun er ikke engang af de ægte Fruer, — saa sætter hun Næsen tre Alen høit naar hun seer mig i Klubben. Nei, det Ord Madame anseer jeg for et reent Skjeldsord."

"Der kan du bare see, hvor du imellemstunder feiler, Kone! I Frankrige kaldtes fordum endog Dronningen Madame, og i Sverrig hedder derimod enhver Marketenterske Frue."

"Det kan nu være ligemeget," raabte min Kone atter halv opbragt: — "Procurator skal Drengen ikke være."

"Men betænk dog hvad det er for et herligt Fag! Enten man vil leve eller døe, maa man jo tage sin Tilflugt til Procuratorerne. Vil man gjøre sit Testamente, saa gaaer man til en Procurator. Vil man døe, saa sender man Bud til en Procurator. Vil man skilles fra sin Kone, saa gaaer man til en Procurator. Vil man spille Fallit, saa gaaer man til en Procurator. Vil man sælge sin Gaard eller sit Huus, vil man holde Auction, saa gaaer man til en Procurator, kort sagt: der gives kun faa Tilfælde i Livet, hvor man ikke gaaer til en Procurator. Vinder man en Proces, saa er det hans Værk; taber man den, saa var Sagen af den Natur, at den maatte tabes. Procuratorens Feil begraves i Archiverne, ligesom Doctorens i Jorden. Han kan skjelde sin Principals Vederpart Huden fuld, fordi det er Brug, at en Procurator maa skjelde sin Principals Vederpart Huden fuld, naar Sagen skal føres som det sig bør." (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kjøbenhavn skulle følgende kostbare Konstsager af Marmor sælges ved offentlig Auction til næste Foraar: af den berømte Eibei: 4 colossalske Figurer, forestillende Europa, Africa, Apollo og Venus; af Canova: 1 Bacchant med Viinranker om Hovedet, 1 Sidestykke til samme, 1 Ditto Bachantinde, 1 Ditto Fruentimmer med et Diadem paa Hovedet; af Barraka: 1 Nero i sit siette Aar; af Lazzerini: Voltaire, Rousseau. — To Sphinxer af Eebei; 2 antique Pyramider, 1 Ægyptisk Afgud, af Baratta; 2 store Marmorvaser, af Cerute; 1 Ditto med et Væderhoved,

4 Ditto, af Bardiglio; 4 mindre Ditto, 2 Ditto graae, af Setavezza; 2 Ditto, 2 store Vaser, af Bardiglio; 2 Ditto, 7 Ditto. — Auctionsdagen skal nærmere blive bekjendtgjort. Hr. Etatsraad Deconinck & Comp. have Commissionen.

Efter de nyeste statistiske Opgivelser har Holsteen et Fladeindhold af 144 □ Mile, 320,000 Indb., og 2222 Mennesker paa hver □ Miil.

Postillonen, som i Onsdags skulde kjøre Kjøbenhavns Brevpost fra Nyborg til Odensee, havde det Uheld at vælte i Mørke mellem Langeskovs Kro og Marslev, hvorved Cariolen gik i Stykker. Postillonen brækkede Kravebenet, og maatte saaledes blive liggende paa Marken, indtil en Reisende kom kjørende og tog ham og Sækken op.

Den 13de var der i Odensee en stor Masquerade paa Skuespilhuset, hvor 400 Masquer indfandt sig efter foregaaende Indbydelse fra Skuespildirecteuren. Ud paa Aftenen fremkom et Sangerchor af unge Mennesker, der afsang en trykt Sang, under Accompagnement af Musiken, og det hele Selskab ydede paa en høitidelig Maade Directeuren en velfortjent Tak for hans Bestræbelse for almindelig Fornøielse.

Vor Konges og Kronprindses Fødselsdage bleve paa en skjøn Maade høitideligholdte i Christiania. Biskop Bech holdt d. 29 Jan. en til Dagens Høitidelighed passende, smuk Tale i Cathedralskolens Høresal. Alle Stadens Rangspersoner og Embedsmænd, med deres Damer, og saa mange andre af begge Kjøn, som der kunde rummes i Salen, bleve i de foregaaende Dage, ved et af Skoleraadet paa Latin og Dansk udstedet Program, hvori den Idee: "at vi stærkest føle vore egne Kaar, naar vi kunne sammenligne dem med Andres," indbudne dertil. Den værdige Forfatter af Skrivtet: Veiledning til at opdrage en sund, fornuftig og lykkelig Afkom talde her om ægte Fædrenelandskjerlighed. For og efter Talen blev der opført en smuk Vocal- og Instrumentalmusik af et talrigt Chor, som for den største Deel bestod af Stadens Musik-Elskere og Elskerinder. Den afsjungne Cantate var forfattet af Hr. Etatsraad Falsen, og Musiken tagen af Capelmester Kunzens Arbeider. Høitideligheden blev forud forkyndet ved Ringen med Stadens Klokker, og efter at den var forbi, blev der blæst fra Kirketaarnet.

Med forrige Norske Post indløb den Efterretning, at Ostindiefareren Prinds Carl af Hessen, tilhørende Brødrene Tutein, ført af Hr. Capitain Nansing, har paa sin Henreise til Ostindien sat til ved Arendal med Top og Tagl. Mandskabet blev reddet. Ladningen skal være over en Tøndeguld værd. I Kjøbenhavn er der tegnet Assurance for 55,000 Rdlr., og i Hamborg for 80,000 Mk. Banco.

D. 8de Febr. disputerede Hr. J. C. Ryge fra Kjøbenhavn, Lector i Gjordemoder-Videnskaben ved Fødselsstiftelsen i Kiel, for Doctorgraden i Medicinen ved det derværende Universitet.

De Lærlinge, som komme fra Provindserne for at ansættes ved Veterinairskolen i Kjøbenhavn, maae nu først have opnaaet Færdighed i Smedeprofessionen.

Hr. Teilman, Sognepræst til Modums Præstegaard i Aggershuusstift, har nu en Frugtplantning paa sin Gaard, som har tiltaget saameget, at af 6000 Stykker Æble- og Moreltræer, hvoraf tre Fjerdedele bestaae af Æbletræer, næsten alle ere copulerede. De bleve i Fjor deels anden, deels tredie Gange omsatte, og rimeligviis ville 4000 deraf, som alle have blomstret eller have Blomsterøine, kunne afhændes næstkommende Høst. Priserne paa disse Træer vil ved betydelig Afsætning blive meget ringe i Forhold til den høie Sommerdagsløn: 1 Rdlr. Hr. Teilman beder enhver Lysthavende at melde sig snart, paa det han betimelig kan vide, om nogen eller hvor stor Afsætning der skal søges i Dannemark. Æbletræer i fulde Blomster, ½ til ¾ Alen høie og ⅓ eller ½ Tomme tykke i Gjennemsnit, sælger han til Foraaret for 1 Rdlr. 12 ß. Stykket med Porte.

Ved forrige Told- og Consumptionscasserer i Nyborg, Capitain Bangs Grav, holdt Præsten Hr. Nyeholm en Tale, hvori blandt andet siges om den Afdøde, der udmærkede sig ved ægte Borgeraand: denne Grav skal gjemme Støvet af en Mand, som i en lang Række af Aar virkede og arbeidede for det Almindelige. Raadvilde søgte ham ikke forgjeves; Fattige fandt hos ham en sikker Tilflugt; han lagde en vel udtænkt Plan, som — udført — skulde have givet Byen frugtbare Agre og græsrige Marker; han var med i deres Forsamling, ved hvis Raad Pleieanstalten oprettedes, en Skole blev bygt, Byen forskjønnet og gjort anseelig for alle Stæder. — En af den Afdødes taknemmelige Venner har ladet Talen aftrykke i den Hempelske Tidende, og ender med: at Nyborgs lykkeligere Indbyggere ville erkjende Mandens rigtige Dom om deres Jorders Uddeling, og kun beklage: at det skede saa sildig!

Hr. Tørlitz beretter følgende om de Døvstumme i Kiel. Ved hans Nærværelse i Institutet bad een af de Tilstedeværende Læreren, at betyde Børnene følgende Spørgsmaale: to af disse fem Fremmede ere fra Dannemark, to fra Lübeck, een fra Kiel. Alle Fugle have Fjer. Gaasen er en Fugl; altsaa har den ogsaa Fjer." — Læreren gav Signalet til Agtpaagivenhed, og da Alles Øine vare henvendte paa ham, gjorde han nogle faa Bevægelser med Munden, Fingrene og Armene. Nu begyndte Børnene at skrive, og strax havde hvert Barn disse Sætninger Ord til andet paa sin Tavle.

Man har ofte læst vidunderlige Exempler paa de Engelskes og Franskes Uvidenhed om vort Fædreneland. Følgende, som er taget af en iøvrigt velskreven Tidende, vidner ligeledes om Tydskernes Uvidenhed om vor Nation. "Hele Verden veed," hedder det i den Avis, "at Livegenskabet i Schlesvig er aldeles ophævet ved en Kongl. Forordning af 19 Dec. 1804. Desuagtet har den Kongel. Landfoged Herdahl paa Øen Helgoland offentlig lyst efter tre Slaver, som d. 13 Dec. have bemægtiget sig en Fiskerbaad, og ere rømte dermed. Hvorledes kan der endnu gives Slaver i en Stat, hvor Livegenskabet lovligt er ophævet?" — Den gode Mand veed altsaa ikke, at der blot i Kjøbenhavn, hvor man aldrig har kjendt noget til Livegenskabet, gives henved 200 Slaver!

Hr. Biskop Bloch er ankommen til Kjøbenhavn.

Udenlandske Efterretninger.

Den 15 Nov. f. A. udbrød der, under den stærkeste Orcan, en heftig Ild i Hegerstad Sogn, Kindeherred, Linkiøping Læn i Sverrig. 50 Huse og 22 Creature bleve et Offer for Luen. — Den 17de f. M. udbrød der ligeledes en Ild i Uddevalla. Den opkom i en Hølade. Stadens 5 Sprøiter indfandt sig vel strax og mange Folk vare ufortøvet samlede paa Stedet, men Ilden havde taget saa stærk Overhaand, at den angreb en Bygning tæt derved, og strax derpaa en anden Gaard. Stadens Frelse fra en større Ulykke beroede egentlig derpaa, at Ilden paa alle Hjørnerne af det afbrændte Qvarteer blev hindret fra at tage fat i

de 14 Huse, som findes paa den anden Side af Gaden, ved Hjelp af Brandseil, som man bedækkede Bygningerne med, og Sprøiternes uophørlige Brug. 5 Bygninger bleve imidlertid lagde i Aske. Henimod Midnat blev det sidste antændte Huus nedbrudt, men paa de afbrændte Tomter var Ilden endnu ikke slukket. — Den paafølgende Morgen kaldtes Stadens Indvaanere, ved Ringning, til Kirken, hvor man holdt Bøn, og takkede den Allerhøieste for, at Staden var bleven skaanet for større Ødelæggelse. — Hoffmeden Biørkman blev under Branden vaadeligen ihjelslagen, og en Pige, som nu er sengeliggende, blev under Ildsvaaden ilde trampet paa Brystet. — Saa nedslaaende som det er, at see Sverrig saa ofte hjemsøges af betydelige Ildsvaader, saa trøstende er det tillige for Menneskevennen, at see ædelmodige Svenske Borgere kappes om at formilde deres ulykkelige Brødres Kaar. Saaledes er der hidtil allerede indkommet til Understøttelse for dem, som have lidt ved den sidste betydelige Ildebrand i Gothenborg, en Sum af 31,567 Rdlr. 25 ß. 10 rst. Rigsgjeldsmynt.

I Sverrig døde nylig en Gjestgiverenke som var født 1707 og altsaa opnaaede en Alder af 98½ Aar. Hun besad gode Legems- og Sindskræfter indtil sin sidste Levetime, og uagtet hun kun havde to Børn, var hun dog Stammoder til 33 Personer, som endnu alle ere i Live.

Svend Brisman i Grunnevad i Sverrig brænder nu med stort Held Brændeviin af Kartofler. Han har ved Forsøg fundet, at der i det mindste maa tages 3 Lisp. Korn og Malt til en topmaalt Tønde Kartofler. Til en Tønde Kartofler med reen Tilsætning af Korn har han ved Tilmæskning taget omtrent 170 Kander Vand og 8 Kander Gjær. Han fraraader aldeles at spare paa Korntilsætning eller Gjær, da man ved denne Besparelse faaer saa meget mindre Brændeviin. Han troer, at den store Nytte, Kartoffelbrændingen vil medføre for Landmanden og hele Nationen, er sat uden for al Tvivl ved hans stærkt tiltagende Brug. I Aar har han af mindre end 6 Tønderland faaet 390 Tønder Kartofler. Hvilket Stykke Land af lige Fladeindhold kunde vel give saa meget af sig?

Efterlignelsesværdig er den Maade, hvorpaa man i Sverrig opmuntrer Landboeres Fortjenester. Det patriotiske Selskab forærede nylig Gartneren C. Seger paa Godset Siegersiø, som en Belønning for de udyrkede Jorder, han har opryddet, de Steengjerder, han har opført og den anseelige Frugthauge, han har anlagt, en Sølvmedaille til at bære paa Brystet, tilligemed et stort Sølvbæger, givet af Godsets Eierinde, Fru Cederhjelm, som Beviis paa hendes Opmærksomhed for hans Flid og til Opmuntring for hendes øvrige Underhavende at følge et saa roesværdigt Exempel. Begge Dele bleve Seger overleverede paa en høitidelig Maade i Kirken, efter sluttet Gudstjeneste og i hele Menighedens Overværelse. Siden blev der afsjungen en Psalme, og derpaa blev Seger med hans nærmeste Paarørende indbuden til et Middagsmaaltid paa Segersiø, i Selskab med den fornemste Adel og Præsteskabet fra hele Omegnen.

Stockholm d. 5 Febr. Det Engelske Admiralitet har svaret paa Spørgsmaalet angaaende de Afgivter, som de Svenske Skibe, der ville benytte sig af Engelsk Convoy, skulle betale, "at der aldeles ikke skal erlægges nogen Convoyafgivt, undtagen af Gods, som indskibes i Engelland, hvorfor der betales en vis Afgivt under Navn af Varetaxt."

I Svensk Finland var Søen d. 3die d. M. saa stærkt tillagt, at man uden Fare kunde kjøre derover. Ligesom man hos os har Telegrapher ved Belterne, som, naar Posterne om Vinteren ikke kunne gaae over, meddele de fornødne Efterretninger, saaledes har man nu ligeledes i Finland oprettet Telegrapher i samme Hensigt.

I Unionshall i London føres en Proces imellem to Mødre, som tviste om, hvem af dem der er Moder til et vakkert Pigebarn, som nu er to Aar gammel. Den ene har med Vidner godtgjort sin Nedkomst, og at hun har leveret den anden sit Barn til Opfostring. Den sidste, som for 4 Aar siden blev forskudt af sin Mand, paastaaer, at hun nedkom paa samme Tid som hendes Vederpart. Begge have aflagt Eed paa, at de ere Barnets Moder. Domstolen har endnu ikke kunnet udfinde Sagens virkelige Sammenhæng.

Ved Kysten af Guadeloupe finder man Liig af Caraiber, som ere ganske omgivne af forstenede

Madreporer (Stjernecoraller). General Ernouf har ladet hugge et Par af dem ud af Klippen og sendt dem til det Parisiske Museum.

Efter Journal de l' Empire ere dramatiske Arbeider i Frankrige faldne saa meget i Prisen, at deres Forfattere tilbyde Boghandlerne dem for intet, og disse endda ikke ville modtage dem. — Med des større Redebonhed modtages de i Kjøbenhavn!

Den berømte Hestelæge Huzard har bekjendtgjort, at Heste, Køer og Faar, som bides af gale Hunde og deraf blive gale, ikke ved deres Bid forplante Sygdommen, om den end stiger til den høieste Grad af Vandskræk.

Peuchet's statistiske Efterretninger om Frankrige (fortsat). Ved Papirfabrikerne vindes omtrent 7,200,000 Fr. I Paris allene forbruges 305,000 Riis. Der forfærdiges aarligen i Frankrige for 60,000,000 Fr. Sæbe, hvorved der dog kun vindes 6,000,000, og hvoraf der kun udføres for 2,000,000 Fr. I Aaret XII er der udført 383,808 Qvintaux Sukker, som raffineres i Frankrige, og i Aaret XI er der indført 22,874,142 Pd. Caffe, hvoraf der betales 7 Million i Toldafgivt. Der fabrikeres 3,740,000 Pd. Tobak i Frankrige. Ved Klædesfabrikerne vindes der 95 Mill. Fr. Indtægten for Silketøier regnes nu kun for 12 Mill., for Baand 6½ Mill., strikket og vævet Silke 6½ Mill. I det Hele forarbeides der nu kun for 36 Millioner Silke. Der forfærdiges 300,000 Uhre i Frankrige, hvorved der vindes 5,855,420 Fr. Af Guldarbeider og Galanteriesager forfærdiges der for 20,000,000, hvorved der vindes 2,500,000. Ved Bissekram, Jern og Staal vindes 162,000,000. 45 Mill. omsættes ved Smedene. Ved Porcellain og Pottemagergods vindes 3,600,000. Salt- og Syrefabrikerne indbringe 3,000,000 2c. I det Hele regnes Nationalvindskibelighedens Frembringelser for 1,900,000,000 Fr., hvoraf der maa fradrages for 100,000,000 Fr. Colonievarer. De indenlandske Industrie-Producter beløbe sig til 625,000,000.

(fortsættes).

I Gothenborg falder der saa overordentlig en Mængde Sild, at Fiskerierne og Saltsyderierne ere fuldt op sysselsatte derved. Man fanger dem endog omkring og tæt ved Fæstningen Elfsborg.

Saa nær ved Staden har man i mange Aar ikke fundet dem.

Efter den Stockholmske Manufacturrets Fortegnelser er der i afvigte Aar forarbeidet i denne Stads Manufacturer for 584,655 Rdlr. Banco Silke, for 467,479 Rdlr. Bco Lærred og Bomuld, for 185,711 Rdlr. Bco Klæde, for 41,616 Rdlr. Bco Strømper 2c.

De med Dagsposten ankomne Privatbreve fra Hamborg melde, at man er i fuld Arbeide med at sløife denne Stads Fæstningværker, og at Stadsporten allerede er nedrevet. Der vil imidlertid medgaae lang Tid førend man faaer alle disse Værker sløifede.

I Spandau høitideligholdt d. 21 November den værdige Borgermester, Justitsraad Lemcke, en 80 Aars Olding, sit 50de Embedsaar. Alle offentlige militaire og civile Embedsmænd indfandt sig ved denne Fest. Han blev under Sang og Musik ført til et Bord, hvorved 150 Personer toge Plads. Over Bordet overraskede Magistraten ham med en egenhændig Skrivelse fra Kongen, hvori han bevidner ham sin Deeltagelse og lover hans Kone, dersom hun skulde døe førend han, en passende Pension.

De i Dag ankomne Engelske Tidender gaae til d. 7de. De indeholde for det meste Alliancetractaterne imellem Engelland og Sverrig 2c., og den Russiske Ministers Depecher til det første Hof. Debatterne angaaende det Monument, som man har foreslaaet at opreise Pitt, vare meget heftige. Proponenten Mr. Birch kunde ikke noksom ophøie Pitts Fortjenester, og paastod, at Oldtiden havde villet bevise ham guddommelig Ære. Der blev vel gjentagne Gange raabt nei! nei! men det afholdt ham dog ikke fra at fortsætte sin Lovtale. Ligesaa høit som der Pittske Partie ophøie denne Minister, lige saa dybt vil Modpartiet nedsætte ham. Mr. Watchman talde forigen imod ham, uagtet han roste ham i adskillige Puncter. "Enhver," sagde han, "som har seet sig nødt til at modsætte sig Pitts System saavel i Henseende til Krigen som til Skatters Indførsel, kan umuelig tilstede, at man efter hans Død beviser ham saa stor en Ære. Han besad vel Talenter, men han anvendte dem ikke til Statens Tarv." — En Mr. Quin var særdeles haard

imod ham: "den Maade," sagde han, "hvorpaa Pitt i en vis Henseende søgte at understøtte Slavehandelens Afskaffelse (!!), de Pensioner, han bortødslede, de Titler, han overvældede sine Yndlinger med, gjør ham fortjent til alle retskafne Menneskers Dadel. Naar man nøie betænker Følgerne af hans store politiske Handlinger, saa kan man ikke taale at dvæle længe ved dette fæle Malerie. ⅔dele af Europa staaer nu under Frankriges Herredømme; der gives næsten ingen uafhængig Landmagt mere i Europa. Det er sandelig ingen Tidspunct, hvor man bør forgude Pitt." — Mr. Scharpe opkastede det Spørgsmaal: "bør den Mand hædres efter Døden, som har fundet os i 150 Millioner Gjeld, og efterladt os i en Gjeld paa 700 Mill. — under hvis Bestyrelse Frankriges Herredømme er bleven udvidet fra Neapel til Amsterdam — som har fundet os i en gunstig Forfatning og efterladt os overvundne og beskjæmmede? Dersom Forslaget antages, saa haaber jeg, at Grev Cathams Monument bliver nedrevet." — Aldermanen Rowcroft gjorde adskillige Indvendinger. Han sagde, at han anseer Pitt for en sand Brittisk Minister, og dersom Hoffet nu vilde erklære sig af modsat Mening, og handle klogt deri, saa har baade Hoffet og Landet handlet som Narre i de 22 Aar, hvor de fuldkommen bifaldt alle hans Foretagender i det Hele betragtede. — Da man talte Stemmerne var der 77 for og 71 imod et Monuments Oprettelse. Der var altsaa en Stemmefleerhed af 6 Personer.

Dr. Gall havde paa sit første Cursus i Hamborg 120 og paa det andet 80 Tilhørere. Da han havde endt det sidste, begyndte en Dr. Fr. forhen Gouvernementslæge i Rusland, offentlige Antigallske Forelæsninger, som han i der Freimüthige dygtig gjennemhegles for. Anmelderen i samme fortæller, blandt andet: da Dr. Fr. vidste, at jeg besad et udmærket Toneorgan, saa sagde han til mig, at han vilde sætte Gall paa Prøve. I der han sagde disse Ord traadte Gall ind i Stuen, og Fr. spurgte ham nu strax: kan De sige mig hvilket udmærket Organ denne Mand besidder? Gall rystede med Hovedet, og sagde: veed De ikke nok, at Christus har sagt: "du skal ikke føre din Ven i Fristelse?" Fr. vedblev imidlertid at drille ham; endelig sagde Gall uden engang at føle paa

Prøvemandens Pandeskal: "om jeg nu sagde Dem, at denne Mand har et udmærket Toneorgan, saa troede De mig dog ikke?" Dr. Fr. blev nu ganske perplex. Han fortsatte sine Forelæsninger, og Gall hørte med største Taalmodighed, hvorledes Fr. sans façons nedrev hans gyldne Tempel.

Efter de sidste Engelske Tidender har en stærk Orean løsrevet Digerne i Nærheden af Amsterdam. Magazinet er blevet aldeles ødelagt, og Skaden, den anrettede, ansees i det Hele for uberegnelig.

Efter Breve fra Bengalen skal Indigohøsten i de sidste Aar have været meget heldig. Perserne, som fordum bleve forsynede med denne Artikel fra de øvrige Indiske Provindser, faae nu en stor Qvantitet af samme fra de Engelske Besiddelser.

London den 4 Februarii. Depecher fra Ostindien bringe den behagelige Efterretning, at den Ostindiske Flaade er lykkelig ankommen i Madras og Bengalen. Den 6te August stødte den under 19° 5′ S.B. og 81 Ø.L. paa et Fransk Linieskib og en Fregat, formodentlig Marengo og Belle Poule, hvorpaa der fulgte en Fægtning, som varede omtrent 20 Minuter, da Fienden trak sig tilbage. Han havde en Prise hos sig, som, efter Udseende, var et Skib paa 800 Tønder. En Soldat og en Passagerer mistede paa vor Flaade Livet.

Til Tabellen i forrige Numer kan endnu føies følgende: Udenfor Europa besidder Rusland: 261,592 □ Mile og kun 3,597,000 Indbyggere; Frankrige: 1,149,150 Indb.; Spanien: over 300,000 □ M. og 12,648,800 Indb.; Portugal: omtrent ½ Mill. Indb.; Tyrkiet: 37,205 □ M. og 14,290,000 Indb.; Storbritannien: over 32,000 □ M. og over 44 Millioner Indb.; Dannemark: over 105,000 Indb.; Sverig: 2 □ M. og 1,800 Indb.; batavisk Republik: over 1 Million Indbyggere.

Af dette Blad udkommer ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke i store Helliggeiststrædet No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 38.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 22 Februarii, 1806.

Materialier til Hr. Søren Sørensens Levnedsbeskrivelse.

(Fortsat.)

Foruden Been- og Rumfordssuppe har jeg nu ogsaa indført, i det mindste paa Hovedgaarden, Hestekjød. Jeg lader opkjøbe alle de gamle Øg, som er at faae i hele Omegnen, og paa mine Folks Bord kommer der ikke andet Kjød end Hestekjød. I Begyndelsen saae de vel lidt skjævt til denne Ræt, men nu, da de ere blevne vante dertil, glider den ned som Posteier og Harer. Ingen Hest paa min Gaard døer mere af Alder eller Helsot. I det Øieblik, at et Øg ikke kan bruges mere til Arbeide, eller at det agter at gjøre den lange Reise, bliver det ufortøvet slagtet. Jeg sparer betydelig derved, thi istedet for at slagte mine Staldoxer, sender jeg dem nu til Hamborg, og trækker derved Pengene ind i Landet. Istedet for, at et Par Stude koste 120 Rdlr., kan jeg have et Par Slagteøg for 5 Rdlr. Naar ikke dette kan kaldes Oeconomie, saa existerer der ingen Oeconomie paa hele Jordkloden.

Mine Folk have, som sagt, i Begyndelsen rigtig nok slaaet store Kroller paa Næsen, da jeg lod dem byde Hestekjød. Det var just i den Tidspunct, hvor Frihedsaanden endog var faren ind i Bønderne. En Morgen, da jeg laae i den sødeste Søvn, hørte jeg, i det jeg vaagnede op, en stor Allarm udenfor min Gaard. Hvad Pokker er det? tænkde jeg. Jeg fløi, — med Tugt at sige, — i bare Skjorte som en Piil op af Sengen, greb efter min Hirschfænger, og raabte i denne Positur ud af Vinduet: "hvad ville I, Karle?" — "Ingen Hestekjød! — Ingen Hestekjød!" raabte nu den forsamlede Skare. — Jeg blev rasende af Forbittrelse ved Synet af den med Møggrebe, Vognstange og Leer bevæbnede Hob. "I Rebellere, — I Oprørere, — I — !" raabte jeg nu. "Dersom I ikke strax forføier eder bort, skulle I see —"

Men mine Trusler hjalp intet, og jeg mærkede nok, at jeg maatte tage Sagen paa en lempeligere Fod. Jeg samlede al min Veltalenhedsævne og incamminerede en Tale, der, uden at rose mig selv, baade havde Næb og Kløer. — "Hører mig, Karle og Piger, og drager til Minde, hvad jeg her vil sige eder!" — (Alle spidsede nu Øren.) — "Mener, I Æsler, I Fæ, I Lømler, I Tøiter at jeg giver eder Hestekjød, for at spare paa Skillingen? O, mener I det, saa er eders Mening ligesaa hestedum som I selv ere. Jeg har et langt større Formaal. Hvor store Fæ I end ere, burde I dog vide, at I bør gjøre noget for det Almindelige, ligesom enhver i sit Kald. Til store patriotiske Handlinger har I hverken Forstand eller Evne. Bør I altsaa ikke prise eder lykkelige, at I, i det mindste ved at spise Hestekjød, kunne forskaffe eder en Cameelblomst af den Krands, der pryder den sande Patriots Pande? Hvad? I Æsler, I Fæ, I Lømler, I Tøiter?"

Denne Tale virkede paa dem som et Tordenslag. De begyndte at mumle lidet imellem dem selv, og strax skiltes de ad i største Orden. Formændene for Rebellerne nedlagde deres Vaaben, og svore høit og dyrt paa, at de fra nu af vilde lade sig nøie med Hestekjød. Roligheden er saaledes ved de mildeste Midler, og en fornuftig Adfærd, vendt tilbage blandt mine Folk. De spise nu Hestekjød med største Appetit, og lade alle muelige Slags Franske Rætter deraf. Lykkeligviis har en Fransk Emigrant,

der paastaaer at have været Constabel eller Connestable i Frankriges gamle Dage, lært dem at lave falsk Skildpadde, Fricadeller, Ragout, Fricasse rc. af Hestekjød.

Jeg arbeider nu ogsaa paa, at lave Beensuppe af Hestebeen, thi da der kun fortæres lidet Oxekjød hos os, saa ere Benene deraf, som De let kan indsee, blevne saa meget sjeldnere, og at koge Gelee af Elphenbeensspaaner har jeg nu ikke fundet raadeligt; Suppen kan være ret god, men den er i mine Tanker ikke kraftig nok, og kraftig Føde maae mine Folk have.

Men hvad nytte alle mine Bestræbelser? En død Flue kan jo, — som Kong David eller Salomon har sagt, — fordærve en heel Krukke med den herligste Olie? Jeg har i en Tid af to Aar havt et Menneske at drages med, som fordærver mine bedste Anlæg, som saaer Klinte, hvor jeg saaer Korn. Jeg kan aldrig tilgive min Sal. Tante, at hun i sit Testamente har givet Slip paa sin Kaldsrettighed. Men Konen gik desværre i Barndom; thi ellers kunde hun aldrig været kommet paa den vrange Idee. Nu har jeg faaet en Præst paa mit Gods, som ordentlig vil reformere og oplyse mine Bønder. Jeg har hundrede Gange sagt ham, at Oplysning er en reen Gift for dem; jeg har paa det tydeligste forestillet ham: "at Bonden, naar han ikke er bunden, er værre end Hunden," — men altsammen forgjeves. Han har oprettet et Laanebibliothek for Almuen; han holder hver Søndag ordentlig Forelæsninger

for de Bondelømler, og nu er han endog i Færd med at stifte en Søndagsskole. Og saa forstaaer han at gjøre sig lekker hos dem ved at agere Doctor. Den gamle Hans Smed, der er saa dygtig en Karl i sit Fag, som man kan ønske sig, har nu næsten ikke noget at fortjene mere. Alle Skrantninger og Krøblinger fra hele Omegnen søge Præsten. Om Søndagen præker han ordentlig Moral for Bønderne, og tilraaber dem bestandig i alle hans Prækener, at de bør bruge Eftertanke ved alt hvad de foretage sig. Kan De tænke Dem noget urimeligere end tænkende Bønder? Jeg er derfor ikke istand til at blive af med mit Gods, om jeg ogsaa vilde sælge det for det Halve af hvad det er værdt. Naar man kun nævner Godset med de tænkende Bønder og den moralske Præst, saa bukker man sig og siger mange Tak. — Men jeg agter nu at parcellere dette Gods, ligesom jeg gjorde med det, jeg arvede efter min Salig Fader. Pokker være Herremand i en Tidsalder, hvor man vil gjøre Bonden til Friherre, og hvor Herremanden hverken er mere Herre eller Mand paa sin egen Gaard. (Fortsættes.)

Et Par Ord til vore rappe Oversættere.

Da den Hamborgske Correspondent meddeelte en statistisk Oversigt over Alt, hvad de i sidste Landkrig interesserede Magter tabte og vandt i Fladeindhold, Folketal og Indtægter, efter "en vis Hasler", da rappede adskillige rappe Oversættere den med deres sædvanlige Raphed, og præ-

senterede deres Læsere den med en meget vigtig Mine. Men da derimod nærværende Blad leverede en statistisk Oversigt over samtlige Europæiske Stater af samme Hasler, saa advare visse rappe Oversættere alle andre rappe Oversættere for, at være forsigtige ved Oversættelse af en vis Haslers statistiske Oversigt ꝛc., der vrimler af Feil, og hvis Efterretninger om Dannemark røbe den største Uefterrettelighed. Hvorledes man d. 18 Febr. kan vide, at en Bog, som indtil dette Øieblik endnu ikke har seet Kjøbenhavn, vrimler af Feil, det er noget, som kun den, der kjender vore Bogdommeres Uvæsen, tilstrækkelig vil kunne forklare sig. En saadan Adfærd fortjener i det høieste kun et medlidende Smil. — Anmelderen har iøvrigt anført denne Tabel, — som er den eneste, der hidtil er kommen til Kjøbenhavn, — for at levere Bladets Læsere en almindelig Oversigt over den Europæiske Politiks Styrke, ikke som nogen authentisk Kilde til vor Statistik. Vi eie selv ikke bestemte og authentiske Efterretninger om vor Folkemængde, Landets Fladeindhold ꝛc., hvor skulde Udlændingerne da kunne have den fra? — Vore saakaldte Provindsialaviser fortælle os rigtig nok med største Authenticitet og Omstændelighed, hvorledes det eller hiint Bryllup i Ebeltofte er blevet høitideligholdt, hvorledes nogle ondskabsfulde Drenge i Aalborg have kastet en Steen ind i Vinduet hos en Skoleholder, og andre saadanne vigtige og store Begivenheder, men Landets sande statistiske Beskaffenhed ligger begraven i et Egyptisk Mørke. Forfatteren af disse Linier

har ved en vis Leilighed givet sig al optænkelig Umage for at faae de seneste Efterretninger om alle de Danske Staters Folkemængde og Fladeindhold, men det var ham ikke muligt, at faae nyere Efterretninger end fra 1789, og det endda kun om Dannemark allene. Resultaterne af den sidste almindelige Folketælling ere ubekjendte. Det morsomste af Alt er, at end ingen af vore Statistikere bestemt veed, hvor mange Indbyggere Kjøbenhavn har. Den ene siger 100,000, den anden 90,000, den tredie 88,000, men ingen af Delene synes at være rigtig. Det samme er Tilfældet med saa mange andre Grene af Statistiken. Alting hviler i Mørke og Uvished.

Naar man, efter gammel Skik, vil slaae sig til Ridder paa Tydskerne, hvis Producter dog holde Liv i vore rappe Oversættere, saa bør man i det mindste først sige, hvori de Tydske Forfattere have feilet, førend man begynder offentlig at pege Fingre ad dem. — I Henseende til Efterretning om vort Fædreneland er Haslers Opgivelser nok overdrevne, men derfor fortjener hans Bog i det Hele betragtet dog vel neppe at nedrives paa en saadan Maade, især da ingen endnu har seet den. I det mindste burde man først gjendrive ham, førend man floiter efter ham paa offentlige Gader og Stræder. Men det hører nu eengang til vore Tiders Tone. Hykle indtil Væmmelse, hvor Interessen synes at byde det, — haane hvor man ikke har noget at frygte for, — det er den Regel, som vort Aarhundredes rappe Skribenter følge.

Forfatteren af dette Stykke er en stor

Elsker af Fred, og for ikke at forstyrre den, har han mere end engang tiet, hvor han maaskee burde have talet. Men imidlertid bliver Ordsproget: "ingen kan have længere Fred end hans Nabo vil," en uomstødelig Sandhed. Vel har han gjort sig det til en Lov, aldrig at nævne visse Navne i dette Blad; men hans fredelige Sindelav kunne maaskee hos visse have opvakt den Tanke, at Sværdet i den lange Fred, han har nydt, var rustet ved hans Side. Men det er det langt fra ikke. I Fredens Dage har han ikke glemt Hans Smeds Ord: "vær i Fred til Krig parat", uden at pine sin Pen med unyttige Exerciser eller sin Muse med forhadte Krigsevolutioner.

Man har i den senere Tid atter begyndt at kaste nogle Papirskugler efter ham. Forf. har ikke agtet det Umagen værd at afparere denne Papirscanonade. Saaledes har f. Ex. for ikke længe siden et usynligt Orakel offentlig fortalt, uden i øvrigt at anføre mindste Beviis, at den i Skilderiet meddeelte Efterretning om den døvstumme Pige i Kiel, som man ved Galvanismen har bragt saa vidt, at hun farer sammen, naar man slaaer haardt paa Bordet ꝛc., "røber Ukyndighed hos sin første Forfatter." Den første Forfatter af denne Efterretning er Hr. Torlitz — en bekjendt indsigtsfuld Mand, som Kongen har ladet reise, for at tage de Døvstummes Instituter i Øiesyn, og som altsaa ligesaa godt maa forstaae den Ting, som hiint usynlige Orakel, — hiin Stemme i Ørken.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den Danske Flaade bestaaer nu, efter officielle Efterretninger, af følgendende Skibe: nemlig 19 Orlogskibe: 1) Christian den Syvende, 90 Canoner. 2) Waldemar, 80 C. 3) Neptunus, 80 C. 4) Norge, 74 C. 5) Dannemark, 74 C. 6) Kronprinds Frederik, 74 Can. 7) Arveprinds Frederik, 74 Can. 8) Kronprindsesse Maria, 74 C. 9) Justitia, 74 C. 10) Trekroner, 74 C. 11) Skjold, 74 C. 12) Odin, 74 C. 13) Prindsesse Sophia Frederica, 74 C. 14) Fyen, 74 C. 15) Prinds Christian Frederik, 74 C. 16) Seieren, 64 C. 17) Prindsesse Lovise Augusta, 64 C. 18) Ditmarsken, 64 C. 19) Mars, 64 C. — 15 Fregatter: 1) Perlen, 2) Rota, 3) Iris, 4) Freya, 5) Havfruen (alle paa 40 Canoner). 6) Nayaden og 7) Frederiksværn (hver paa 36 C.). 8) Triton, 24 C. 9) Frederikssteen, paa 4 Canoner og 20 Caronader. 10) Elven og 11) Eideren, hver paa 6 Canon. og 4 Caronad. 12) Glückstadt, 8 Can. 4 Caron. 13) Lille Belt, 14) Fylla og 15) Diana, hver paa 4 Can. og 16 Caron. — 6 Brigger: 1) Brevdrageren, 2) Fama, 3) Fæmmeren, à 2 Can. 12 Caron. 4) Sarpen, 5) Nidelven, 6) Glummen, à 18 Can. — 1 Cutter-Brig (flyvende Fisk), paa 18 Can. — 1 Skonnert (Ørnen), paa 10 Can. — 18 Kongebaade: 1) Søe-Ormen, 2) Regnskyen, 3) Regnbuen, à 8 Can. 4 Houbits. 4) Makrellen, 5) Wilanden, à 4 Can. 4 Houb. 6) Maagen, 4 Can. 6 Houb. 7) Egelykke, 6 Can. 8) De tvende Brødre og 9) Vindhunden, à 2 Can. 4 Houb. 10) Odderen, 11) Sneglen, 12) Navnen, 13) De junge Jacob, 14) De junge Jan, 15) Dirch & Hendrich, 16) Speculation, 17) Andreas, 18) Aalborg Værn, à 2 Can. 4 Houb. — Landbatterier og Defensionen for Reden: Batteriet Christian Serti, paa 2 Morterer, 44 Can. Batteriet tre Kroner, paa 3 Morterer, 66 Canon. — 4 Skyt-Pramme, à 20 Can. — 1 synkefri Fregat, 18 Can. 6 Houb. — 1 Defensions-Fregat, 22 Can. — 1 Flyde-Batterie, 24 Can. — 3 Defensions-Skibe, à 32 Can. — 12 Canoneer-Baade, hvoraf 10 à 2 Can. 8 Houb., 1 paa 2 Can. 6 Houb. og 1 paa 2 Can. 4 Houb.

Hr. Universitetsboghandler Proft har nu udgivet Kjøbenhavns Veiviser for 1806 — en af de uundværligste Bøger, der i lang Tid er udkommen. Saavidt Anm. ved hastig Gjennembladning har kunnet skjønne, er denne Udgave betydelig forbedret. Udgiveren synes ikke at spare nogen Umage, for at forøge Bogens Brugbarhed, men det er ham umueligt at give den en høiere Grad af Fuldkommenhed, saa længe som adskillige ere saa vrangvillige og tillige saa blinde for deres egen Fordeel, at de ikke ville meddele ham Bopælsforandringerne. — Hos samme Forlægger er der udkommet et lidet Skrivt under Titel af Skjønhedsmidler, som udmærker sig derved, at Hr. Stadsphysicus Scheel har gjennemseet det, og enhver altsaa er vis paa, at det ikke indeholder noget skadeligt Middel.

De Danske Vestindiske Aviser vrimle af Bekjendtgjørelser og Lysninger angaaende bortrømte Negere og Negerinder.

De Folk, som have Gynger, søge nu paa alle Maader at raffinere denne Industriegreen. Fastelavnsmandag blev den gamle Almuesskik, at slage Katten af Tønden, høitideligholdt hos een af Gyngemændene udenfor Porten. Midt i Kredsen hang der en Tønde, hvori der fandtes en Kat in effigie. Efter den slog Gyngeheltene med en stor Knippel, under Accompagnement af Musiken, indtil Tønden gik itu. Den som bibragte den sit Banesaar, blev Kattekonge, og betalte intet for Gyngningen.

Den nydelige Prolog, som Galleotris frugtbare Genie har skjenket os til Kongens Fødselsdag, skal, under en forandret Skikkelse, opføres igjen ved H. K. H. Kronprindsens Hjemkomst.

I den Dansk-Vestindiske Regjeringstidende læses: "at efter Kirkeværgernes Begjering i Christiansstad sælges ved offentlig Auction en Negerinde med hendes to Børn, tilhørende Kirken (!!)." —

Natten imellem d. 11 og 12 Febr. indtraf i Landsbyen Grothwieth, Flensborg Amt, en ulykkelig Begivenhed. Præsteboligen blev med alt Indbo og Kreature fortæret af Ilden og Præsten Johannsen satte selv Livet til derved. Hans Kone var fraværende; 4 Børn reddede han af de næsten brændende Senge. Han vilde derpaa hente sine Papirer, men blev liggende død under det sammen-

styrtede Huus, hvor man siden ikke har fundet mere end Overdelen af hans Legeme.

H. K. H. Kronprindsen har foræret Anatomiekamret i Kiel en skjøn og kostbar Samling af chirurgiske Instrumenter.

I forrige Aar have 51 Latinske Jurister, 52 Danske Jurister, 1 Mediciner og 9 Pharmaceutikere taget Embedsexamen. Ialt 161 — altsaa 30 færre end 1804. Af theologiske Candidater vare 32 færre end 1804. Derimod er der i de Danske Stater i Aaret 1805 bleven 46 Candidater befordret. Af indskriberede academiske Borgere vare ialt 109 — altsaa 33 færre end for 1804 og 42 færre end 1803. — Aarsagen dertil maa især søges deri, at man ved Examen nu omstunder fordrer langt mere af de Studerende end tilforn.

Chinaskibet Christianshavn afgaaer om 14 Dage til China.

Udenlandske Efterretninger.

I Cadetacademiet i Carlsberg ere nu i Alt 80 betalende Cadetter og 40 Gratister. De første erlægge 80 Rdlr. aarligen, og desuden ved Indtegningen til Bøger ꝛc. 16 Rdlr. 32 ß. Enhver, som vil antages, maa have fyldt sit 13de Aar. Til Gratister kunne ikke andre antages end de, der savne anden Udvei til Opfostring, og fremfor alle foreslaaes de dertil, hvis Fader have gjort sig fortjent af Fædrenelandet og Kongen, især i Krig.

Danzig d. 31 Jan. Paa Weichselen ankom nyligen tre smaa Fartøier med Hvede, Rug og Byg. For Hveden betalte man 540 Fl. grov Preuss. Cour. og for Bygen 400 Fl. Rugen er endnu ikke solgt, da man forlanger for samme 450 Fl. og der hidtil kun er budet 380 Fl.

I det Engelske Parlament fremlagde Banken nylig et Regnskab, efter hvilket der er blevet afbetalt paa den Engelske Nationalgjeld fra 1 Febr. 1805 til 31 Jan. 1806 7,600,000 Pund, og i Qvartalet fra 1 Febr. til 1 Maji 1806 er der bestemt 1,900,000 Pd. til samme Diemed.

Peuchet's statistiske Efterretninger om Frankrige (fortsatte). 1789 anslog man de Producter, som Agerdyrkningen forskaffede Handelen, til 1,800,000,000, nemlig: 350 Mill. Viin og Brændeviin; 60 Mill. Olie, hvoraf $\frac{1}{10}$ udføres; 700

Mill. Korn; 400 Mill. Qvæg; 60 Mill. Foring; 146 Mill. Ved og Kul; 35 Mill. Uld; 25 Mill. Silke; 50 Mill. Hamp. — Fabrikerne forskaffe hertil en Consumtion af 1,800,000,000 Fr., hvoraf der maa fradrages 100 Mill. Colonievarer. Fiskerier, som tilforn satte 6,000,000 i Omløb, kan nu, formedelst Krigen ikke beregnes. Men det indre Fiskerie bringer imidlertid dog 6,000,000 i Omløb. Dette er da i det Hele den Sum, som Frankrige driver Handel for. Af Landeveiene, hvoraf de fornemste overhoved udgjøre 7,952 Mile i Længden, ere Hovedveiene 42 Fod brede, de mellemste 36, den tredie Classe 30. — Qvantiteten af de Penge, som nu existere i Frankrige, anslaaes til 1,550,000,000 i Sølv, og 1,000,000,000 Fr. i Guld; Banken har i Aaret XII givet 12 PC. i Avance, og omsat 3,650,000,000 Fr. Den har disconteret for 504,000,000 og kun tabt 60,000. (fortsættes).

Madame Recamier i Paris, er, som bekjendt det skjønneste og elskværdigste Fruentimmer i denne Keiserstad. Hendes veltrufne Portrait har man seet i Zeitung für die elegante Welt. Alle Pariske Damer efterligne hende i deres Paaklædning. Hun er i sin Alders Vaar. Banqueuren Recamie, der var hende noget ulige i Alder, gav hun frivillig sin Haand, men hun har ogsaa ham at takke for sin Dannelse. Man anslog den Gang hans Formue til 24 Millioner (6 Mill. Rdlr.). Fjerdeparten af denne Sum vilde han, da han var forlovet, testamentere hende som Enkegave, men hun afslog denne Gavmildhed, og fordrede ikke mere end hvad hans Vexelhandel i næste Maaned ydede i reen Fordeel. Dette tilstod hendes Ægtemand hende, og man befandt nu, at denne Sum beløb sig til 20,000 Rdlr. Da hendes Veninder bebreidede hende denne sieldne Uegennyttighed, svarede hun: "har jeg forskaffet mig min Mands Kjerlighed, saa vilde han, i Fald han skulde døe førend jeg, sikkert testamentere mig mere end der er nødvendigt for mig til ogsaa i min Enkestand at leve uafhængig; kan jeg derimod ikke erhverve mig hans Kjerlighed, saa fortjener jeg ikke saa stor en Arvelod." For omtrent to Maaneder siden maatte Recamier, tvungen af Tidsomstændighederne, fallere. Da hans Kone erfarede det, gjorde hun for at tilfredsstille Creditorene, ikke allene strax Af-

kald paa de testamenterede 80,000 Livres, men afstod endog sine Juveler, hvis Værdie skal have været meget betydelig. Hun beklagede kun, at hun nu ikke tilbørlig vil kunne pensionere de 6 Enker og 15 fader- og moderløse Børn, som hun hidtil har underholdt. Hun viste ved dette Uheld mere Standhaftighed end hendes Mand. Man forsikkrer, at Keiserinde Josephine har bevidnet hende sin Deeltagelse i en Haandbillet, og tilbudet hende en Plads ved Hoffet, men hun skal have svaret: "at hun erkjendte Værdien af saa naadigt et Tilbud, men at det var hendes Pligt at staae hendes dybt nedbøiede Ægtefælle bi i hans uheldige Forfatning." — Han er bekjendt som en duelig og høist redelig Kjøbmand, og man haaber, at han ved den almindelige Tillid og Regjeringens Understøttelse vil blive hjulpen paa Benene igjen. Efter Beretning fra Boets Commissairer eiede han endnu d. 22 Martii 1805 en Capital af omtrent 2 Mill. Franker, foruden hans Godser; men indtil d. 12 Nov. led han et Tab paa 1 Mill. 596,000 Fr. og derpaa atter et paa 1 Mill. 580 000. Man vil tilbyde Creditorerne 35 PC., hvoraf 10 PC. skulle betales strax. De øvrige 25 PC. efterhaanden hver sjette Uge.

Den Tydske Keiser har skjenket Commissionen for de milde Stiftelser 300,000 Fl. og befalet, at 110,000 deraf skulle anvendes til Understøttelse for de af Wiens uformuende Indbyggere, som have lidt meest ved Krigen, 150,000 for de Landmænd, der have lidt paa samme Maade, og 40000 Fl. til de almindelige Arbeidsanstalters Ophjelpning.

Meyer Michel Davids Fallissement beløber sig til 2 Mill. 160,000 Mark Banco.

I den Wienske Banke er der nylig bleven præget for et Par Millioner Conventionsmynt.

Keiseren af Frankrige har forlangt af Politiepræfecten en Fortegnelse over de Svenske, som opholde sig i Paris, og en Opgivelse angaaende deres Næringsveie.

Churprindsen af Baden, som vil formæle sig med en Niece af den Franske Keiserinde, boer nu i Thuilleriernes Slot.

De paa Grændserne af Neapel opstillede Neapolitanske Tropper, have faaet Ordre, ikke at modsætte sig de fremrykkende Franske Tropper. De Russiske Tropper, som befandt sig i Havnen Baja, og de Engelske, som befandt sig i Castel Amare, have allerede villet indskibet sig; og efter nogle Efterretninger, have de virkelig allerede indskibet sig. Det vil altsaa neppe komme til Blodsudgydelse. De Franske Tropper ere under Murene af Rom rykket frem mod de Neapolitanske Grændser.

I Frankrige har man under en Mulct af 100 Fr. og Confiscation forbudet alle Sværdfeiere, at forfærdige farlige og hemmelige Vaaben. Ingen tør bære saadanne Vaaben under en Mulct af 500 F. Saarlægerne rc. skulle, under en Mulct af 300 Fr. være forpligtede til at opgive de Saaredes Navne, Stand og Bopæl, som de forbinde.

Den Svenske General-Consul har pludselig forladt Paris.

Det hedder, at der allerede er sendt et Underhandlingsskib fra Engelland til Frankrige, med Begjering om Passer for en Fredsmægler, der skal underhandle om en almindelig Fred. I Paris selv har Pitts Død opvakt Forhaabninger om Fred.

Nye Tordenskyer synes nu atter at formørke Europas politiske Himmel. I Lemberg, Østgaliziens Hovedstad, hvor man venter 48,000 tilbagemarcherende Russer, og hvor den hele Russiske Generalstab allerede er ankommen, har General Buxhövden bestilt Qvarteer for sex Maaneder. En anden Russisk Armee fra Mähren marcherer over Warschau. Ved Bresze i Vestgallizien skal, efter Forlydende, en Russisk Armee paa 150,000 Mand trække sig sammen. De Preussiske Tropper forblive, ligesom hidtil, paa Feldtfod, og den Preussiske Regjering har givet Ordre til, at holde inde med det befalede Salg af Munitionsheste rc.

Den Presburger Fred skal være forøget med flere end 84 hemmelige Artikler. — Ved Braunau staae 800 Canoner og Mortere af sværeste Caliber fra det Wienske Tøihuus, som paa de næsten bundløse Veie ikke kunne befordres videre; man venter derfor paa bedre Veir. Hidtil ere 90 Vogne med Penge fra det Østerriske passerede igjennem Bayern til Frankrige.

Kongen af Neapel skal, for at afvende det Uveir, der trækker sammen over hans Rige, have erklæret sig villig til, at overlade hans Søn Regjeringen og selv at lade sig nøie med Herredømmet over Sicilien. Han skal af denne Aarsag allerede have begivet sig til Palermo.

Den Postillon, som skulde gaae med den Svenske Postsæk til Hamborg, druknede ved Engholm i Skaane, men Sækken blev dog bjerget.

I Slaget ved Austerlitz blev en Fanestang knækket af en Kanonkugle. Da Colonnen, som den hørte til, blev slaget, rev Fændriken Flaget af, og gjemte det under sin Skjorte, ved at svøbe det omkring Livet. Men han blev derpaa farlig saaret og bragt ind i det Brünnske Hospital. Da han mærkede, at hans Kræfter den tredie Dag aftoge, aabenbarede han en anden fangen Soldat Hemmeligheden, og besværgede ham at tage denne Helligdom til sig, gjemme den, og i sin Tid overlevere Regimentet den. Efterat Soldaten havde begravet den Døde, samlede han alle de Penge, han eiede, og kjøbte sig løs. Han kom efter 6 Ugers Forløb til Armeen, og overleverede den Fanen. — Den Russiske General Burhöwden ledsagedes i Slaget af begge sine Sønner. Den yngste, 13 Aar gammel, blev tilsagt, at forblive paa en Bakke og iagttage Armeens Bevægelse. Da han saae sin Fader i øiensynlig Fare, satte han med sin Hest over Viinhanger og Grøvter, igjennem en Regn af Kugler, og da han kom hen til sin Fader, raabte han: "her er min Plads; her vil jeg seire eller døe med Dem!" Han blev i 7 Timer ved Faderens Side.

Den Franske Armee, som skal bekrige Neapel, forstærkes til 80,000 Mand.

Adskillige Vogne med Vildsviin, som høre til Prinds Murarts Jagt, ere nylig vendte tilbage fra Böhmen til Frankrige.

Engelske Tidender stadfæste nu — hvad der allerede har været sagt i dette Blad — at en reisende Engellænder har afkjøbt vor Thorvaldsen en Mars, som han har forfærdiget i Rom, for 6000 Rdlr.

Etatsraad v. Eggers er nu ankommen i Wien.

Curhaven d. 12 Febr. Alle Engelske Tropper ere nu indskibede, og naar Vinden bliver gunstig, gaaer hele Transportflaaden i Morgen under Seil.

Henimod Martii Maaned skal der i Hamborg sælges ved offentlig Auction 19,000 Stkr. Nankin.

Vicekongen af Italien og hans Gemalinde bleve i Venedig modtagne paa en meget høitidelig Maade. Der blev udrustet to Peotter (et Slags store Gondoler), som det høie Par sad i. Disse

Peotter vare indvendig betrukne med rødt Fløiel og besat med Guldgaloner. 24 Sluproere vare klædte i Atlask. Et Corps af 24 unge Adelsmænd og Kjøbmænd i en meget prægtig Uniform, tjente Vicekongen og hans Gemalinde som Hædersvagt. Blandt andre Høitideligheder foranstaltedes en Jagt med Gondoler. Skræderne arbeidede Nat og Dag paa Gallaklæder, da ingen tør komme til Hove i Frakke eller Giler. Carnevalet har i 20 Aar ikke været saa glimrende som denne Gang. Paa St. Marcuspladsen sees, — ligesom næsten i hele Verden, — ikke andet end Masker.

Da den Franske Keiser og Keiserinde kom første Gang i den store Opera i Paris, vare alle Logerne, saavelsom Salonen og de øvrige Pladse, prydede med Laurbærgrene, og enhver af Tilskuerne fik en Laurbærgreen, som de skulde holde i Haanden. Ved begge Majestæternes Ankomst standsede man med Stykkets Spil, og Theatret blev forvandlet til et prægtigt Telt, hvor der var gjort Tilberedelser til en stor Fest. Det var prydet med Indskrivter og Sindbilleder. I Baggrunden saae man Floden Seine, de tre berømte Parisiske Broer, Thuilleriegalleriet ꝛc. Høitideligheden bestod i Sang, Militairmarcher og Dans. I Balletten forekom forskjellige Nationer, saasom: Mammeluker, Tyrker, Grækere, Polakker, Schweizere og Spaniere.

I Steadford i Engelland blev en Saugskjærer enig med en Pige, som tjente i et Vertshuus, om at indgaae et Giftermaal. Hun havde tilkjøbt sig Frihed til at forlade Tjenesten, for dessnarere at kunne indtræde i Ægtestanden. Da de bleve viede i Kirken, og Brudgommen, efter Formularen, skulde sige, at han vilde beholde hende saalænge han lever, raabte han: "holdt, Deres Velærværdighed! Jeg vil kun have hende paa 14 Dage." Præsten forestillede ham nu, at han ikke maatte skjerdse med en saa ærværdig Handling, men forgjeves: Saugskjæreren vedblev sin Paastand. Præsten maatte holde inde, og anbefale Brudeparret, at de skulde søge at blive enigere om denne Sag, førend de kom til ham igjen. Man skiltes ad, og Brudeparret har hidtil endnu ikke været istand til at enes med hinanden i den Henseende.

Skuepladsen. Mand. d. 24 Febr. Herrens Hjemkomst og Mariane. — Torsd. d. 27: Den gamle Skuespiller, og Rivalerne. — Fred. d. 28: Figaros Giftermaal.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 39.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 Februarii, 1806.

Brødnid.

Vore aandelige Talere have i den nyere Tid begyndt, at gjøre Sædelæren til Hovedformaal for deres Taler, og de have i en Zollikoffer og Marezoll fundet de værdigste Mønstre. Men ingen er, saavidt Forfatteren veed, hidtil kommet paa den Idee, at tale noget om de skadelige Følger af Brødnid: en Last, der finder Sted blandt alle Folkeclasser og alle Stænder, der undergraver den stræbsomme Borgers Lykke, der bestandig giver Bagvaskelsen og den uædleste Hevngjerrighed ny Næring. Useet og ustandset af Lovene sniger dette Uhyre sig omkring i Borgersamfundet, søndergnaver, liig en graadig Orm, Stræbsomhedens spæde Blomsterknopper, og qvæler de skjønneste, de priseligste Foretagender i Fødselen. — Det er Sædelærerens Pligt at gaae dette Uhyre med uforfærdede Skridt i Møde; fælde det kan han ikke, men lægge nogle Hindringer i Veien for dets Fremskridt, det kan han. Under Brødnid forstaaer jeg ikke blot det foragtelige Had, som den ene Pottemager bærer til den anden, fordi denne engang imellem sælger nogle flere Potter end han. Nei, det kan ligesaavel finde Sted hos den første Minister i en Stat som hos den fattigste Daglønner. Lasten har een og den samme Kilde hos begge, men den yttrer sig kun paa forskjellige Maader. Det kommer ene og allene an paa, hvilke Begreber de forskjellige Stænder gjøre sig om det, vi kalde Brød. Den ene kalder en Erkepispestoel, den anden en Ministerplads, den tredie en Visiteurtjeneste, — sit daglige Brød. Det falder altsaa af sig selv, at Brødnid maa kunne finde Sted i alle muelige Stænder.

Men ingen Last viser Mennesket fra en mørkere Side end denne. Hvilken Tiger berøver en anden Tiger det Bytte, som den ved sine Bestræbelser har forskaffet sig, naar den selv er mæt og har selv saa meget, som den behøver?

Og Mennesket skulde misunde sin Broder det Brød, som han i sit Ansigts Sved har forskaffet sig — skulde søge forsætteligen at tilintetgjøre Frugterne af hans Flid, og med grusom Haand knække det Træ, som han har plantet og søger Ly under? Hvo kan tænke sig Mennesket saa lastefuldt? — Og dog — dog see vi dagligen mange hundrede Mennesker handle saaledes blandt alle Stænder. Med Tigerlumskhed undergraver mangen en Mand sin Næstes Huus, og fryder sig naar det styrter sammen over hans Hoved. Det er skrækkeligt at tænke sig Mennesket saaledes, men tusinde Erfaringer bekræfte det dagligen.

Dersom ikke Mennesket i sin egen Kraft og i de Evner, Naturen aldrig har negtet nogen levende Skabning, fandt tusinde Kilder til sit Underhold; dersom Flittighed og Stræbsomhed ikke vare en Guldgrube, der staaer aaben for enhver, som ikke mangler sin Fornuft eller Førlighed, saa kunde man maaskee paa en vis Maade undskylde denne Last. Men da dette ikke er Tilfældet, da Ideernes, Opfindelsens og Flittighedens Riger ere uendelige som det grændseløse Himmelrum, saa bliver Brødnid een af de forteste Laster der kan tænkes. Hvo er saa grusom, tæt ved et Kildevæld at misunde sin Næste den Drik Vand, hvormed han lædsker sin Tørst? Og dog — dog gives der i det borgerlige Selskab mange Tusinde, der gaae i Klever op til Knæerne, og alligevel misunde Faaret det Græs, det nyder ved deres Side.

Kun paa denne Maade kan man forklare sig det Særsyn, at næsten enhver velhavende Mand, ja næsten enhver, som har sit Udkomme, tillige har Misundere, Fiender og Forfølgere. Man har endnu aldrig hørt, at en fattig Mand har mange Modstandere. Den, som først har bragt det saa vidt, at man siger: "den stakkels Mand!" han er fri for Bagvaskelse, han besidder et Skjold, som Avind aldrig kan gjennembore. Paa Ruinerne af den ved Brødnid styrtede Flid, opslaaer Forfængelighed og Pralesygen sin foragtelige Trone. Mangen een, der af Brødnid har ødelagt sin Næste, viser sig meest redebon til at bestikke den offentlige Mening med sin forstilte Ædelmodighed. Han rækker den nøgne Betler en Skilling, og pønser paa at ruinere sin formuende Medborger; han husvaler den fattige Syge og bedrøver, ja dræber den rige Sunde; han samler Almisse for Brandlidte, siger en vis Forfatter, medens han af Brødnid i sit Hjerte maaskee ønsker at see sin Medborgers Huus i lys Lue. — Man kalde disse Yttringer menneskefiendske, om man vil; men man vogte sig kun for at kalde dem usande, forend man har prøvet Virkningerne af Brødnid.

Gives der noget Fag, hvor der mindst burde herske Brødnid, saa er det det litteraire. Hvad har i Grunden Skribenten for sine møisommelig indsamlede Kundskaber, for den Flid, han anvender paa litteraire Arbeider, for de mange Timer, han tilbringer med nervesvækkende Aandsanstrængelse? Hvor ubetydelig lønnes ikke

hans Arbeide, medens man overseer en Luftspringer, Gøgler, Sanger eller Spillemand med Guld og Æresbevisninger? Og dog — dog nære de fleste Lærde et Slags Brødnid mod hinanden. Naar de kun øine den usle Sæbeboble, som kaldes: offentlig Yndest, saa puste de af alle Kræfter, for at faae den til at briste. Gall havde aldrig havt saa mange Modstandere, dersom hans Lære ikke havde gjort saa megen Opsigt, og han selv havde vundet saa meget ved sin offentlige Forelæsning. Dette litteraire Brødnid, forenet med litterair Egennytte, har skabt ham saa mange Fiender og Gjendrivere. (Fortsættes.)

Til Læseren.

At gjøre Skilderiet saa interessant som muligt, har altid været og skal altid blive dets Forfatters ivrigste og kjereste Bestræbelse. For at vinde sine Læseres Yndest sparer han hverken Umage eller Bekostning, og næsten de fleste Timer af hans Liv ere saaledes opoffrede en ikke liden Deel af det læsende Publicums Gavn og Underholdning. Med Grund troer han, at der blandt hans Medborgere kun gives saa, der miskjende hans Hensigt. Men Udgiveren af Bladet Dagen har fra Skilderiets første Fremkomst af søgt at undergrave det. Han har nylig gjentagne Gange aflagt offentlige Prøver paa det Nag, han bærer til det, og som temmelig længe har yttret sine Virkninger i Løndom.

For at svække den Anseelse, det staaer i, fremkommer han snart med intetsigende og intetbevisende Berigtigelser, snart med de usleste Sidehug. Han nedriver endog den arme Hasler, uden at have seet hans Bog, blot for at puffe Skilderiet, som har optaget een af hans Tabeller (s. forrige Numer).

Det er mit faste Forsæt, saa meget som muligt at forskaane Publicum for ethvert Slags Kjævlerie. Dagens Udgiver kan derfor, saa længe han finder sin Regning derved, søge at gjøre mine Efterretninger, directe eller indirecte, til Usandheder. Hans Hensigt er alt for aabenbar til at hans Ord eller Angreb skulde kunne skade mit Blad. Hans Udfald og Angreb skulle tvertimod være en Spore for mig til at forøge dets Interesse. Skulde han imidlertid gaae for vidt i sine Finesser, da skal jeg engang for alle feie ham saaledes, at han sikkert ikke skal glemme det i de første 1000 Dage, han skriver. Skilderiet vil staae urokket, om end hundrede saadanne Muus som Dagen gnavede paa dets Grundstøtter. Det er ikke ved Processer, ikke ved Skandskrivter over agtbare Mænd, ikke ved plumpe Angreb paa Medborgeres Ære, ikke ved fornærmelige Epigrammer, ikke ved at udbasune forfængelige Daarer, at Skilderiet er blevet til en almindelig Læsning. Kun ved at tage det Gode i Forsvar mod alle hævdede Fordomme, kun ved at tale Sandhedens umiskjendelige Sprog, kun ved at forene det Nyttige med det Underholdende, har det, uden alle lave Konst-

greb, forskaffet sig det læsende Publicums Yndest og alle gode Menneskers Agtelse.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den i Aaret 1790 imellem Preussen og Danmark sluttede Forening angaaende Ophævelsen af Fradragelsesrettigheden (Abzugsrecht) imellem begge Staters Undersaatter, som siden ogsaa udvidedes til de Frankiske Stater, er nu ogsaa bleven udvidet til de Lande, som det Preussiske Monarkie har erhværvet sig siden Aaret 1798, og Declarationerne i den Henseende ere nyligen blevne udvexlede.

Blandt de 120 Haandværksfolk, der for nærværende Tid nyde Underviisning i Trondhjems Søndagsskole, fandtes ved den i Skoleaarets Slutning anstillede Prøve fem Elever, der havde gjort en saa rosværdig Fremgang, at man for at lønne dem med velfortjent Hæder og opmuntre andre til at følge deres Exempel, forærede: O. Lovseth, Dreiermester, for Frihaandstegning, et smukt Bestik; O. Sandnes, Snedkermester, et Bestik; J. Jonsen, Malerdreng, for Skrivning, Regning og Tegning, et smukt indbundet Exemplar af Bastholms Philosophie for Ulærde og en passende Sølvmedaille; J. S. Lie for Skrivning, Retskrivning og Regning, et Exempl. af Bastholms Philosophie og en Sølvmedaille; Abrah. Jensen, Bagerdreng, for Skrivning, ligeledes Bastholms Bog og en Sølvmedaille. Søndag d. 9 Feb. var bestemt til Skolens Høitidsdag. Hr. Biskop Bugge, som holdt en passende Tale, uddeelte Belønningerne til de anførte 5 udmærkede Elever, og gav 22 andre, i Overværelse af Directeurerne, Skolens Understøttere og de fleste af Stadens Embedsmænd og Borgere, den fortjente Berømmelse. For og efter Talen kunde enhver i Sideværelset tage Elevernes Prøvestykker i Skrivning, Regning, Retskrivning, Frihaandsog Architecturtegning i Øiesyn. Efter en Bekjendtgjørelse fra Skolens Lærere ligger dens fuldstændige Regnskab til Eftersyn hos Bogbinder Rhekopff. Dens Indtægt var 1803: 150 Rdlr.; 1804: 170 Rdlr.; 1805: 155 Rdlr.; dens Udgivt for 1803: 170 Rdlr.; 1804: 71 Rdlr. 47 ß.; 1805: 180 Rdlr 42 ß. — Hr. Stiftsamtmand Baron Adeler

bidrager 30 Rdlr., General Krogh 20 Rdlr., Grosserer Hr. Meincke 20 Rdlr. aarligen. De øvrige af Skolens Velgjørere bidrage fra 10 til 15 Rdlr.

Hr. Petersen i Christiania har ladet bekjendtgjøre: at han for at kunne betale de Fattige deres Ugepenge, behøver endeel Smaapenge ugentlig — enten det er Kobber eller Sølv kan være ligemeget. Han har saa stor en Mangel paa Smaapenge, at han næsten seer sig nødt til at bede de Fattige om Credit. Det synes urigtigt at sætte to eller flere Fattige i Compagnie om en Seddel, thi de tvinges derved til at kjøbe enten ¼ Pund Caffe eller en Pægel Brændeviin, for at faae den verlet. Vil nogen, siger han endvidere, vise de Fattige den Godhed, at skaffe mig ugentlig Smaapenge, skal jeg selv afhente dem — men Opgjeld (?) giver jeg ikke, og jeg synes denne Slags Fordeel er ringe og uværdig, naar man uden den kunde lette den Fattiges Trang. Vil man mere søge Fordeel med Vexling, end tjene de Trængende, saa maa jeg udstede Sedler fra 8 til 24 ß. Hermed vil man brydes og tabe meget af Opgjeld-Speculationen (?).

I Storgaden i Christiania fratoge nylig hele fire Personer en gammel Bonde en Skindpengepung med Messinglaas.

D. 1 Martii tager den forhen omtalde nye Indretning med Breves Befordring her i Staden ved Postbude, sin Begyndelse.

Udenlandske Efterretninger.

Bidrag til Admiral Nelsons Biographie (Af hidtil utrykte Efterretninger). Nelson var den fjerde Søn af en Landsbypræst i Norfolk, og nød den første Opdragelse i en offentlig Skole. Da han var 7 Aar gammel yttrede allerede hans uforfærdede Mod sig. Han var, i Selskab med et andet Barn, omtrent af samme Alder som han, gaaet ud, for at søge Fuglereder. Hans lange Udeblivelse opvakte stor Bekymring hos hans gamle Bedstemoder. Henimod Aften fandt man omsider begge Vandringsmændene. De sadde roligen ved et Gjerde, og talte deres Bytte. Bedstemoderen skjendte paa Hjemveien paa ham, og sagde: at hun ikke kunde begribe, hvorledes han turde vove, at løbe saa langt bort, men den unge Nelson svarede, at han aldeles ikke vidste, for hvem

han skulde være bange. Hans Onkel, Skibscapitain Suckling, bestemte hans borgerlige Lod, da han allerede i hans 12te Aar medtog ham paa en Reise. Men da han blev sat paa en Vestindiefarer, ikke paa et Orlogskib, og under en vis Ratbones strængeste Opsigt, saa fattede han Modbydelighed for Søtjenesten. Hans Onkel medtog ham, efter et Aars Forløb paa sit Skib, og søgte ved at smigre hans Forfængelighed, at forsone ham med den Brittiske Søtjenestes strænge Subordination. Han tillod ham nemlig, hver Gang at han tilbørlig havde røgtet sin Dont og opløst sine Opgaver i Søregnekonsten, at gaae i Storbaaden i Land med en Hob Matroser. I hans 15de Aar drev hans saa tidlig opvakte Ærgjerrighed ham til at tage Deel i en Opdagelsesreise i det stille Hav, under den nuværende Minister, Lord Mulgrave (den Gang Capt. Phipps) og Admiral Ludvig (den Gang Capitain). Efter 6 Aars Tjeneste som Midshipman blev han i sit 19de Aar Lieutenant. Han blev sat paa en Fregat, hvor han ved Erobringen af en Americansk Caper, aflagde en ny Prøve paa sit Mod. Premierlieutenanten vilde, formedelst den heftige Storm, ikke vove sig ud, for at tage Caperen i Besiddelse. Men Nelson paastod, at man skulde sende ham med Baaden istedetfor Høibaadsmanden. I sit 20de Aar fik han Commandoen over en Brig, for at krydse mod Americanske Capere ved Musquito. 1779, i sit 21de Aar, var han allerede virkelig Capitain og fik Commandoen over Batterierne ved Port Royal i Jamaika. Her blev hans Sundhed saa svækket af Strabadser, at han ikke kunde røre noget Lem, men ved at bruge Badene i Bath blev han snart helbredet. Indtil Freden krydsede han i de Americanske Vande, hvor han blev bekjendt og stiftede Venskab med Prinds Henry, den nuværende Hertug af Clarence. Efter Freden bereiste han Frankrige og levede siden hos sin Fader i Burnham Thorpe i Norfolk. Endnu førend Fredsslutningen ægtede han Dr. Nesbits Enke paa den Vestindiske Øe Neves. Den Spanske Krig angaaende Fiskerettighed i Nootka-Sund udbrød 1790. Nelson begjerte at blive ansat, men det blev ham afslaaet, fordi han offentlig bekjendte sig til det Whigske, eller rettere sagt Foxes Partie, som han indtil sin sidste Levetime blev uforanderlig tro.

Men Admiral Hood drev det dog saa vidt, at han 1793 blev ansat som Capitain paa Agamemnon, som førte 64 Canoner. Mandskabet paa dette Skib bestod for det meste af Folk fra hans Fødeegn, som vare ham saa meget mere hengivne. Da han tog Afsked med sin Familie og sine Venner, sagde han: "Farvel! Som Admiral seer jeg eder igjen, dersom jeg ikke føres tilbage i en Ligkiste." Hans Forhold svarede til denne Yttring. Der udkom næsten ingen Hoftidende, hvori man ikke hæderligen omtalde Agamemnon. Ved Bastia og Calvi udmærkede han sig især. Ved den sidste Fæstnings Beleiring mistede han sit høire Øie, formedelst det Støv, som, paa det Batterie, han commanderede, en fiendtlig Canonkugle drev ham op i Ansigtet. Corsica blev 1794 erobret; Parlamentet takkede ham derfor formeligen. 1795 d. 13 Martii og 13 Julii var han i Middelhavet med i to Søslag mod den Franske Escadre. Med nogle Smaaskibe løb han snart derefter ind i den Genuesiske Havn, hentede 9 Skibe ud, ødelagte to, uden at miste en Mand derved, skjønt Staden havde en Besætning af 2000 Mand. Han bloquerede siden Livorno, tog Porto Ferrajo, og fik 1796 Tilladelse til at føre Admiralflag. Den 19 Dec. 1796 mødte han to svære Spanske Fregatter. Han angreb dem, og efter tre Timers Fægtning strøg den ene, som hedte Sabina. Om Morgenen nærmede en Spansk Escadre sig de Engelske Fregatter. Begge adskiltes snart, og Prisen blev ført afsted i en modsat Direction. Den Spanske Admiral forfulgte den sidste, og begge Engelske Fregatter undkom efter ni Timers Fægtning. Nelson stødte, efter megen Krydsen, til Lord St. Vincents Escadre, og havde neppe besteget Linieskibet Capitain paa 74 Canoner, førend der blev givet Signal til et Søslag. Nelson har til sit eget Brug optegnet adskilligt angaaende dette Slag. "For at forekomme Fiendens Flugt og hindre ham i at rangere Skibene i een Linie, siger han, lagde jeg mig foran med mit Skib, og engagerede Fiendens forreste Skibe paa Luvardssiden. Skibene vare: San Trinidad paa 126, S. Joseph 112, Salvador del Mundo 112, San Nicola 80 Canoner, et andet af første Rang, og en Canoneerbaad. Capitain Towbridge fulgte mig umiddelbar. Vi vedligeholdte denne tilsyneladende ulige, men i Grunden

meget lige Fægtning i en Time. Da Tougværket og Masterne paa mit Skib vare ganske forskudt, befalede jeg at entre. Capitain Berg var den første Mand, der sprang over Nætværket. Capitain Müller vilde springe bag efter ham, men jeg befalede ham, at blive ved Seilraaen, som havde snoet sig ind i Fiendens Tougværk. En Soldat havde slaaet Vinduerne ind i det øverste Gallerie; jeg sprang nu igjennem samme og mine Folk fulgte umiddelbar bag efter. Jeg fandt Cahytsdøren lukket. Nogle Spanske Officierer med Pistoler skøde paa os. Vi brøde Døren op, og fyrede. En Spansk Brigadeer faldt død omkuld. Jeg trængte nu frem mod Hoveddækket, og fandt Capitain Berry allerede i Besiddelse af Hytten (den øverste Deel af Agterskibet) hvor han var i Færd med at nedrive det Spanske Flag. Paa Fordelen rakte to Spanske Officierer, som vare tagen til Fanger af mine Folk, mig deres Kaarder. Nu fyrede man med Musketer og Pistoler fra S. Joseph paa os i S. Nicola. Jeg gav nu Befaling, at entre S. Joseph, hvilket strax skede. En Spansk Officier kigede ud af Ballustraden og tilraabte mig, at Skibet havde overgivet sig; jeg sprang strax op paa Overdækket, hvor den Spanske Officier stod, som bukkede sig og overleverede mig sin Kaarde; han sagde: at Admiralen i dette Øieblik døer af sine Saar. Jeg spurgte ham, paa hans Æresord, om Skibet virkelig havde strøget, og da han forsikkrede mig det, bad jeg ham sammenkalde Officiererne. Det skede. Hvor besynderligt det end maatte synes, saa modtog jeg her paa det Spanske Skibs Hoveddæk de overvundne Spanieres Kaarde. Jeg flyede min Baadsmand dem, som med største Koldsindighed tog dem under Armen. — Ved denne Leilighed var det, hvor Nelson, da han anførte sine Folk, gjentagne Gange raabte: "Westminster-Abbediet eller en hædersuld Seier!" — Bathordenen, en Guldmedaille fra Kongen og Borgerrettigheden i London vare Frugten af denne Heltedaad.

(fortsættes).

De Beskrivelser, man hidtil har læst over Nelsons Liigfærd, vare saaledes som den s k u l d e være, men ikke som den virkelig gik for sig. Ingen Procession gik det Kongel. Jagtskib i Møde, som førte Liget til Greenvich; der blev heller ikke klimtet med Klokkerne. Invaliderne i Greenvich

forbleve paa deres Kamre og Artilleristerne i Woolvich i deres Baraker. Salen i Greenvich-Hospital, hvor Liget stod paa Parade, udmærkede sig hverken ved Pragt eller Prydelser. Farten over Themsen d. 8 Jan. var under al Critik. Der blev ikke klimtet med en eneste Klokke, ingen Sørgemusik blev opført, da Ligbarken kom seilende. Der herskede overalt aldeles ingen Orden blandt Barkerne. Det Hele var en broget Blanding af store og smaa Barker, blandt hvilke man ikke eengang kunde skjelne den, som Liget var i. Canonerne i Tower, som ellers bruges ved alle Leiligheder, saluterede ikke ved den afdøde Helts Ankomst. — Viinflasker og Fade med Steg circulerede imidlertid fra det ene Skib til det andet, saa længe Toget stod paa. Ved Begravelsen d. 9de herskede imidlertid mere Orden. Men ogsaa her mødte den Ubehagelighed, at den med en Tronhimmel bedækkede Liigvogn var for høi og ikke kunne komme gjennem Porten af Admiralitetshuset, hvor Liget skulde sættes i Vognen. Hele Processionen maatte dele sig i to Afdelinger, som aldeles ikke syntes at høre sammen, da den ene først efter en Times Forløb fulgte efter den anden. Den Linie, som Toget skulde passere igjennem, kom i største Uorden, thi Volontairerne, som skulde danne den, bleve kjede af at staae saa længe, satte deres Geværer fra sig, og løb paa langs og paa tvers imellem hinanden, for at tage en Slurk eller tømme de med Smørebrød fyldte Patrontasker. I St. Paulskirken vare Mandfolkene og Fruentimmerne, efter Herrenhuthernes Maade, i forskjellige Gallerier. Ved Ligets Ankomst blev der afsjunget en høitidelig Sørgesang. De utallige Faner og Trophæer, som bleve baarne af Sømænd i Sørgedragt, bevægede sig langsomt igjennem Kirken. De, som bare Kisten, vare ganske indhyllede i Sort. Ligkisten stod paa en ophøiet Plade af Alabaster, og sank langsomt ned i Hvelvingen. Marchallen af Engelland brød sin Marchalstav og lagde den paa Kisten; Linieskibet Victory's Faner bleve lagde i Graven. Den hele Ceremonie var særdeles høitidelig, og mange fældte Taarer. Alting blev bekostet af Regjeringen, og Udgivten beløb sig til 30,000 Pund (180,000 Rdlr.).

I Aaret 1804 havde Vetenskabs- og Vitterheds-Samhällat i Gothenborg fremsat følgende

Priisopgave: "hvorvidt er det muelig, med de sædvanlige og i adskillige Svenske Egne brugelige Isvod at fange Sildene under Isen? Kunde de hidtil brugte Vod, enten i deres nuværende Skikkelse eller med nogen Forandring anvendes dertil? Hvilke ere endeligen de Hindringer, som kunde møde et saadant Foretagende ꝛc. — 5 Skrivter ere indkomne i den Anledning, men intet af dem har Selskabet fundet værdigt til den udsatte Belønning. Det siger i sin Bekjendtgjørelse: med vore Medborgere dele vi den Glæde, at see en Næringsgreen, som man allerede begyndte at frygte for, atter sat i fuld Virksomhed. Men Haabet om den Rigdom, der nu tilbyder sig, er alligevel ikke bestandig at lide paa, og et strængere Veirlig kan atter frembringe de bedrøvelige Følger, som nylig opvakte almindelig Bekymring. Selskabet har derfor anseet Sildefangsten under Isen for saa vigtig, baade for Staten i Almindelighed og Gothenborg i Særdeleshed, at det har udsat Concourrencetiden til Junii Maaned 1807. Præmien er 12 Ducater.

London d. 11 Febr. Den Efterretning, at en ny Escadre er udløbet fra Brester Havnen, stadfæstes nu fra adskillige Kanter. Briggen Colpoys har seet den fiendtlige Escadre omtrent 4 Mile V. for Lizard Point. I Begyndelsen formodede man, at det var Cornwallis's Flaade, men man troer ganske sikkert, at det er en Deel af de Skibe, der laae i Brester Havnen. Capit. Wohse undersøgte Havnen d. 3 f. M. og saae den Gang 11 Linieskibe og 4 Fregatter, men d. 30 fandt han ved en ny Undersøgelse kun 6 Linieskibe og 1 Fregat. En Americansk Skonnert ankom sidste Torsdag i Leverpool med den Efterretning, at den d. 30, under 43° 2' B. og 9° L., havde mødt en Fransk Flaade paa 9 Seilere, som befalede den at lægge til, men den kunde formedelst Modvind ikke komme ombord paa Skibet. Skonnerten fik derved Leilighed til at undkomme. En Engelsk Escadre, efter al Rimelighed den under Sir R. Calders Commando, forfølger Fienden, og man venter daglig Efterretning om et Slag.

Tidender fra Gibralter melde, at en Deel af Bresterflaaden har taget adskillige Engelske Skibe. Den har forskjellige Regimenter ombord, og kun tre Skibe af den hele Engelske Convoy have været saa heldig at undkomme.

Archangel d. 29 Dec. I denne Maaned er der allerede sluttet adskillige betydelige Contracter angaaende Indkjøbet af Rug. I Begyndelsen betalte man 7 à $7\frac{1}{4}$ Rubler for Tønden, men tilsidst $7\frac{1}{2}$. Nu begjerer man 8 Rubler. For Hvede har man betalt 9 à $9\frac{1}{4}$ Rubler; for Hørfrø $9\frac{1}{2}$ Rubler; for Tjære, som leveres i Junii, Julii og Aug. 3 Rubler Td.; for Talg 51 à 53 Rubl.: for Tællelys 51 à 53 Rubl.; for Ruslæder 16 à $16\frac{1}{2}$ Rubl. I Henseende til de øvrige Producter er der endnu ikke sluttet nogen Kjøbecontract. For Stangjern begjerer man 2 Rubl. pr. Pud, for Beeg 75 Cop.; for Svinebørster af første Sort 20 Rubl.; for Tran 350 Cop. pr. Pud, for reen Hamp 43 à 45 Rubl. og for Hør 55 à 60 Rubl. Matter ere endnu ikke faldbudne.

Det hedder, at der med det første skal begyndes vigtige Underhandlinger i Paris, som sigte til at slutte en offensiv og defensiv Alliance imellem Frankrige, Østerrige, Bayern og Würtemberg paa 10 Aar.

Den Bataviske Division, under General Dumonceaus Commando, har faaet Befaling, at gjøre Holdt, og i Egnen af Mayn at forene sig med de Franske Tropper, under General Augereau.

En — dersom den er grundet — særdeles vigtig Efterretning for Handelen er: at en Flaade fra Bombay i Aar første Gang har medbragt fra China Guld og Sølv: to Metaller, som Europæerne, saalænge de have bereist China, endnu aldrig have medtaget. Hidtil brugte Chineserne saa faa udenlandske Producter, at man næsten kun kunde kjøbe de Chinesiske for Metal, ved hvilken Leilighed der aarligen gik uhyre Summer did fra Europa og Asien.

I Regensburg er der d. 6 Nov. udkommen en fortræffelig Brandanordning, hvori der tillige findes en Artikel med Overskrivt: Belønninger. Her siger Lovgiveren: hvo kan tilstrækkeligen lønne den ædle, modige Menneskeven, der vover at frelse Mennesker fra at qvæles eller brændes op — en Handling, hvorved han selv sætter sit Liv i Vove? Staten kan kun hellige ham et lidet Mindesmærke. Den tilbyder derfor den Ædle, som redder frugtsommelige Qvinder, Barselkoner, svagelige gamle Folk og Børn, Real- og Personalfriheder, og en passende Belønning ved at forære

ham Civilmedaillen eller 20 Ducater. Ogsaa for Qvægs Redning loves en tilstrækkelig Belønning. De, som ved Slukningen komme til Skade, cureres paa Statens Bekostning, og gives en passende Erstatning. De, som i Opfyldelsen af deres Pligt tilsætte Livet, skulde, paa offentlig Bekostning, have en hæderfuld Liigbegjængelse, og i fornødent Tilfælde skal der ogsaa sørges for deres efterladte Kone og Børn.

Det forhen omtalde Negeroprør paa Trinidad var allerede kommet til temmelig Modenhed. Adskillige Slaveregimenter vare organiserede, og Konger, Generaler, Stabsofficierer og Dommere udnævnte. De Sorte havde aflagt de rædsomste Eder. Aftenen førend Juul var bestemt til Planens Udførelse. De agtede at myrde alle Blanke, sætte Plantagerne og Byerne i Brand ꝛc. De Blanke sove nu inden lukte Døre med ladte Pistoler ved Siden af sig og have bestandig sadlede Heste i Beredskab. Hele Staden er besat med Militairposter og der patrouilleres allevegne.

Det hedder, at de nye Engelske Ministre ville gjøre Forslag til at forstærke den Engelske Armee med 90,000 Mand. Windham er imod Volentairsystemet, og ønsker det afskaffet.

Den Svenske General-Consul i Paris blev indkaldt for Politiepræfecten, hvor man leverede ham et Pas og befalede ham, at forlade Paris og Frankrige inden en Time. De øvrige Svenske, som opholde sig der, leve ganske roligen.

Russerne og Engellænderne have forladt Neapel, hvis Konge nu er ankommen i Palermo. Kronprindsen, Dronningen og den Kongel. Familie befinde sig endnu i Residencen.

Vareindførslen i Petersborg beløb sig i forrige Aar til 19 Mill. 933,440 Rubler og Udførslen til 30 Mill. 151,654.

I Moniteuren siges i en Anmærkning til de i det Engelske Parlement fremlagte Allianeer, som den fuldstændigen meddeler: Hvert tænkende Menneske indseer, at Rusland og Østerrige ere blevne forledte ved Engellands Guld. Alle Militaire, alle gode Østerrigere kunne ikke overtale sig til at troe, at Ministeriet saaledes har tilsidesat Landets Tarv. Efter de Documenter, det Londonske Cabinet har bekjendtgjort, kan man ikke mere tvivle derom. De Tractater, som den Engelske Regjering meddeler Europa vise, hvorledes Østerrige er bleven opoffret. Det blev nødt til at lade sine Armeer marchere i 4 Maaneder, for at faae, hvad man havde tilstaaet det 5 Maaneder forud, og det er derefter at man saae det falde ind i Bayern, under den Forsikring, at det ikke vilde føre Krig. Men lader os ikke mere tale om disse Forseelser; de ere blevne tilstrækkeligen straffede. Men vi maae imidlertid dog erindre, at dersom disse Tractater vare bleven tidligere og tillige saa omstændeligen bekjendt, vilde Følgerne maaskee blevet langt sørgeligere. Vi erindre her kun, at Hr. Stadion, som for nærværende Tid staaer i Spidsen for de Østerrigske Anliggender, er den samme Minister, som har underhandlet om disse Subsidier. — I Henseende til Kongen af Sverrig — — Han overlader enhver af sine Soldater for 12 Pund Sterling, uden at betænke, at hans Undersaatter tabe langt mere ved Handelens Standsning. Han overleverer Stralsund; han aabner Pomern mod de lovede 60,000 Pund Sterling: en Sum, som den mindste Administrationsplads i Engelland indbringer sin Bestyrer. Vi meddeler her en fuldstændig Oversættelse, hvoraf man seer, at ene Preussen og Dannemark, tro mod deres Forpligtelser og deres Ønske at see Fastlandsfreden vedligeholdet, ikke have ladet sig forlede.

En Fransk Projectmager, Marcel Praut Saint Germent, har paa 26 Qvartsider bekjendtgjort et Project, at forene Rhinen med Seine ved adskillige Canaler, som skulde gaae lige til Paris. Naar man, siger han, i Tydskland vilde forene Donau med Rhinen, saa kunde man seile fra den Canal, der skiller Frankrige fra Engelland, lige til det sorte Hav. Han paastaaer, at Engellænderne ere saa bange for Udførelsen af hans Plan, at de have budet ham 20 Mill., dersom han vil undertrykke den.

Keiseren af Rusland agter med det første at reise til Brzesc i Vestgalizien.

Efter Journal de Francfort vil Frankrige i den forestaaende Fredstractat tilbyde Engelland Churførstendømmet Hannover som et erobret Land, og indtil Freden er sluttet skal det betale den fastsatte maanedlige Contribution.

I Sydpreussen døde nylig en Mand, navnlig Joseph v. Pruski, i en Alder af 119 Aar, 7 Maaner og 27 Dage.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 40.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 1 Martii, 1806.

Skrivelse fra Kjerligheden.

Min Herre!

Det vil maaskee forekomme Dem meget besynderligt, at jeg har faaet det Indfald, at tilskrive Dem et Brev. Men saa vidt jeg veed, har De engang offentlig yttret, at intet er besynderligere i vore Dage, end at finde noget besynderligt, og jeg kan ikke negte, at jeg selv er af samme Mening. De maa vide, det gaaer mig kun meget maadeligt i denne Tid. Mit Tempel bliver Dag for Dag mere og mere brøstfældigt, og det besøges saa lidet, at jeg agter at lukke det for bestandig. Alle vandre hen til min Nabo, den rige Plutus, alle, Mandfolk og Fruentimmer uden Forskjel; naar de have knælet for hans Altar, og offret ham tusinde Sukke, saa komme de for et Syns Skyld til mig. Han har i den senere Tid gjort alt for at skille mig ved mine Dyrkere. Medens han endnu havde sit Syn, og uddeelte sine Gaver blandt lutter retskafne Folk, da levede jeg i den bedste Forstaaelse med ham; men siden den Tid, at Jupiter har berøvet ham Øinene, og han leger Blindebuk med hele Menneskeslægten, er han bleven min uforsonligste Fiende. Paa hver Side af sit Tempel har han ladet opbygge en stor Materialgaard, hvor alle Pebersvende, Krøblinger, gamle Matroner ꝛc. tye hen. I disse Materialgaarde stiftes nu omstunder de fleste Egteskaber. Piger og Ynglinger, skjønne som den opgaaende Soel, offre her deres Hjerter. Mit Tempel besøges af ingen. De faa, som have søgt deres Lykke der, ere blevne skuffede i deres Forventning; de have enten opgivet Aanden ved Foden af mit Altar, eller forladt det med Taarer i Øinene, og betyngede af Aar. Siig mig, hvorledes gaaer det til paa Jorden? Ere Menneskene da saa ganske vanslægtede? Er da den himmelske Lue, der brændte saa skjønt i deres Fædres Bryst, aldeles udslukt? Har da ingen — ingen iblandt dem nogen Følelse me-

re for de jevne, men himmelske Glæder, som jeg skjenker mine uskrømtede Dyrkere? — Næsten skulde jeg troe det, thi aldrig have Menneskene besøgt mit Tempel saa sjeldent som nu.

Jeg sad nyligen ved den Korsvei, som fra min Bolig fører til Rigdomsgudens straalende Tempel. En Kreds af mine faa, oprigtige Dyrkere havde samlet sig omkring mig. Piger med Uskyldighedens Blik, og Sundhedens Roser paa deres Kinder; Ynglinger, liig Alcibiades i Manddomskraft og Skjønhed, haabede her, at jeg ved min Forbøn skulde bevæge nogen af de mange Tusinde, som vandrede hen til den blinde Plutus, til at række dem Haanden; men forgjeves. De vare blinde for Ungdom og Skjønhed. Deres Øine vare ene heftede paa det straalende Guldtempel, hvis runde Tag er bedækket med tindrende Ædelstene. Den første, der kom gaaende, var en ung vakker Cavalier, skabt til at gjøre en Qvinde lykkelig. "Unge Mand," raabte jeg — "drag ikke forbi mit Tempel! Her vil du finde, hvad du forgjeves søger hos Kobleren Plutus; du vil finde et Hjerte, som kan forsøde dine Dage og med vennehuld Trofasthed lønne din Kjerlighed med Gjenkjerlighed." — "Kjerlighed?" — udraabte den studsende og smilende Yngling — "Kjerlighed er i vore Dage en falsk Mynt, som ikke gjelder noget mere uden hos de Eensoldige. Man kan sulte ihjel midt i sin Kjerlighed, og ingen ynker den Daare, som har ladet sig bedrage."

"Formastelige?" raabte jeg — "Besjeles da ikke den hele Natur af Kjerlighedens himmelske Ild? Følger ikke det mindste Kryb dens Bud? Og du allene tør trodse dens hellige Love?" — Med haanligt Blik vendte han sig fra mig, og fortsatte sin Vei til det straalende Tempel.

Nu nærmede to unge Mennesker sig Haand i Haand. De ilede af alle Kræfter, for at naae min Bolig. Men i det de betraadte Dørtærskelen, kom en grusom Fader, Gjerrighedens udtrykte Billede, styrtende som en rasende Tiger, rev dem voldsomt fra hinanden, og vilde føre sin Datter med Magt hen til Plutus.

"Grusomme Fader!" raabte jeg, "betænk hvad du gjør! Hvo berettiger dig til at sælge dit Barn — til at sønderrive det Baand, som Naturen har knyttet?" — "Jeg er ikke grusom," raabte den fnysende Gamle — "jeg elsker min Datter, jeg vil gjøre hende lykkelig! Denne Forfører har intet at ernære hende med — han er fattig og ussel. Hist i det gyldne Tempel findes en Mand, som beiler til min Datters Haand. Han besidder Rigdom til at gjøre hende lykkelig."

"Svage Fader!" raabte jeg, "see de to Fugle, som sidde paa Toppen af dette Træ! Deres hele Rigdom bestaaer i den Rede, som de selv have bygt sig; og dog ere de saa glade; de synge og lovprise deres Skaber. De opdrage lykkelige og sunde Afkom, og forsøde hinanden Livet. Og din Datter skulde ikke

ved Siden af denne Yngling, som elsker hende saa høit, kunde leve lykkelig, uden Rigdom? Naturen skulde have negtet Mennesket, hvad den forunder den ringeste af sine Skabninger? Forlad din Vildfarelse, og lad det unge Par træde ind i mit Tempel! Mine Velsignelser ville følge dem overalt, og gjøre dem lykkeligere end alle de Skatte, Plutus kan skjenke dem."

"Nei, nei" — raabte den ubøielige Fader, "min Datter skal ægte den, som jeg har udkaaret for hende. Han findes ikke i dit Tempel."

Saaledes gik det mig med de fleste, der droge forbi. Næsten enhver af dem fremkom med en Undskyldning. Den ene klagede over Tiderne, den anden over Kjønnet. Jeg anvendte al min Veltalenhed for at overtyde dem om deres Vildfarelser; jeg fortalde dem, at jeg selv var af ubetydelig Herkomst; at jeg, som hele Verden veed, er født af Havets Skum; at jeg blev opdraget i en Musling, og tilbragte et kummerligt Liv paa Øen Cythera; at Jupiters Døttre opdroge mig som et fader- og moderløst Barn, og at desuagtet alle Guderne siden beilede til min Haand; kort, jeg gjorde dem det saa begribeligt som muligt, at Veien til den sande Lykke ikke fører igjennem Rigdomsgudens glimrende Tempel; men Alting forgjeves. Ingen vilde laane Øre til min Tale; alle droge bort uden at ændse den.

Efter nogle Timers Forløb kom Adskillige af dem tilbage med deres Udkaarede under Ar-

men. Snart kom en deilig Yngling med en tandløs Matrone, snart en blomstrende Skjønhed med en gammel svindsotig Enkemand, snart en kjæmpestærk Kriger med en tyk Brændeviinsbrænderske. De traadte nu ind i mit Tempel for at modtage Hymens Velsignelse. Jeg paalagde alle, at tilstaae mig oprigtigen, hvorfor de forbigik mig og henvendte sig til Plutus; det var den eneste Betingelse, hvorpaa jeg vilde tillade dem, at blive forenede ved Hymens Altar. De maatte beqvemme sig dertil, og hver især aflagde nu i Eenrum en oprigtig Bekjendelse.

Den første, der fremtraadte for mig, var den smukke Cavalier. "Ak," sagde han, "naadigste Gudinde! jeg har altid været een af dine ømmeste Dyrkere. I Ordet Kjerlighed har jeg fra mit femtende Aar af fundet Himlen paa Jorden, ikke Salzmanns, som man kan kjøbe for fire Mark, men den sande jordiske Himmel, hvori Sjelen føler sig saa glad og lykkelig. Jeg har elsket en Pige, som var mig det kjereste i Livet, men hun var fattig. Jeg er Copiist og har i en Tid af tyve Aar fyldt hele Archiver med mine Copier. Jeg har copieret saa længe indtil jeg selv er bleven til en Copie paa Verdens Skueplads. Jeg hører ikke mere til de Originaler, som med raske Skridt kunne løbe op ad Lykkens Stige. Jeg staaer endnu paa samme lave Trin som for 15 Aar siden. Troer du, at jeg under saadanne Omstændigheder turde vove at søge min Elskede i dit Tempel?

Kan du fortænke mig, at jeg hos den rige Plutus har søgt en Ægtemage, som kan forvandle en Copie til en Original? som kan forsone mig med Skjebnen, der er mægtigere end Kjerligheden?"

Jeg følte Medlidenhed med den stakkels Copiist, og hvor stor en Hader jeg end er af Ægteskaber, der stiftes i egennyttige Hensigter, kunde jeg dog ikke negte ham, at blive forenet med sin Udkaarede ved Hymens Altar.

Nu traadte den unge Pige frem, som hos Plutus havde valgt sig en udlevet Mand til sin Ægtemage. "Ubesindige!" sagde jeg: "anvender du saaledes dine Yndigheder? Begraver du saaledes den Rose i Snee, som Naturen har bestemt til at være Haugens Pryd? Siig, hvilken mægtig Dæmon har forledet dig til at undertrykke og trodse den naturligste af alle Følelser?"

"Gudinde! Dine Ord i Ære," svarede Pigen. "Viid, jeg er opfødt som en Dame af Stand. Min Salig Fader har vel været af simpel Herkomst, og Rokkedreier af Profession. Men min Møder var en Lieutenants Datter, og af Fødselen bestemt til at være Frue. Dog, Skjebnen vilde, at hun ikke skulde blive det, førend min Fader, i en temmelig høi Alder, var bleven Capitain ved Borgerskabet. Der var nok, som beilede til min Haand, men alle vare de fattige som Kirkerotter. Hos ingen af dem havde jeg Udsigt til at leve lykkelig, og overeensstemmende med min Stand. Ogsaa

jeg har fordum været een af dine ivrigste Tilbedere. Med Sigvart og Werthers Lidelser i Haanden drømte jeg mig endog ved Siden af en Krukke klart Vand og et Stykke tørt Brød, saare lykkelig under din Varetægt. Men, ak! disse herlige Tider ere forbi. Næsten alle Forelskede have vant sig af med at lade sig nøie med saa smal Kost. Træerne hugges ned for Fode af pengegjerrige Herremænd. Selv dit herlige Arcadien er nu en Ørk og beboes kun af Barbarer. Hyrder og Hyrdinder sees nu kun paa vore Masquerader. Klubværterne, Mødehandlerne og andre saadanne Folk, der ere saa nødvendige for en Dame af min Stand, ere følesløse for den oprigtigste Kjerlighed. De have Hjerter saa haarde som Kampesteen; de kunne med største Ligegyldighed see de to Forelskede fortæres af Luen. Siig, naadigste Gudinde! undskylde ikke Omstændighederne min Adfærd?" — "Letsindige!" sagde jeg: "bør du af saadanne Grunde ægte en Mand, som er tre Gange saa gammel som du, som staaer med den ene Fod i Graven." — "Haabets Soel," raabte hun henrykt: "smiler derfor endnu for mig bag Gravens Bredde! Maaskee inden et Aar knæler jeg atter for dit Altar!" — "Afskyelige Flane!" raabte jeg nu i min Harme: "gaa fra mine Øine! — Din Brudekrands er vædet med Blod. I din Trædskhed rækker du den troskyldige, gamle Daare din Haand, medens du med Tigerlumskhed lurer paa hans Død. Gaa, Elendige! jeg kjender intet skjændigere Haab end det, du nærer i din Barm.

Saadanne svage Grunde anførte de fleste, som vendte tilbage fra Plutus. Den ene søgte hos ham et Præstekald, den anden en Visiteurtjeneste, den tredie et Secretariat, den fjerde nogle tusinde Rigsdaler til at begynde en Handel med, den femte Credit, kort, alle søgte her ved de elendigste Skabningers Haand, at bane sig Veien til Lykkens Tempel, som ligger mange tusinde Mile derfra, og som kun saare faa af Rigdomsgudens Dyrkere nogensinde naae hen til.

Saaledes synes jeg ganske at have tabt mit Herredømme over Menneskene, især i store Stæder, og det er kun de jevnere Stænder, som endnu dyrke mig med Oprigtighed.

Kjerligheden.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kiel har Hr. Prof. Guldberg begyndt et Collegium over det Danske Sprog, som er meget interessant og har endeel Tilhørere blandt Hovedquarterets Personale.

Af hvilken Betydenhed Bergens Toldsted er kan man slutte deraf, at den derværende Told- og Consumptions-Casserer har aarlig at aflægge Rede for 200,000 Rdlr.

I Aaret 1805 er fra Frederits udskibet 4,800 Tønder Kartofler.

Døden har i en kort Tid berøvet Magistraten i Kjøbenhavn tre Raadmænd.

Een af de Mangler, som saa ofte og saa levende har været følt i Odensee, kan nu snart ventes afhjulpen, ved Oprettelsen af det Døttre-Institut, som Hr. Provst Praem har indbudet til, og hvoraf man saa meget mere tør love sig det bedste Held, som de Lærere og Lærerinder, i hvis Hænder det betroes, forud have givet hæderlige

Beviser paa deres Duelighed til at opfylde enhver billig Forventning.

I Hoerdam paa Godset Borstel i Holsteen existerer der en Kobber- og Messingfabrik, som nu er i fuld Drivt, og bestyres af Hr. Directeur Wigger. Her forfærdiges Kobber- og Messingplader, alt Slags Kjøkkentøi af Kobber og Messing, Messingtraad af forskjellig Tykkelse i Ringe paa omtrent 28 Pd., Brændeviins- og Bryggerkjedler med Tilbehør. Alt hvad der kjøbes under 100 Mk., betales contant; men enhver, som kjøber for en større Sum, faaer, mod at stille tilstrækkelig Sikkerhed, 3 til 6 Maaneders Credit. Blandt det Forraad af Plader, der nu haves, findes af Skibsplader omtrent 2000 Stykker paa $\frac{56}{20}$ Tommers, og 600 Stykker paa $\frac{60}{18}$ Tommers Maal.

Det fortjener her at anføres som en Mærkværdighed, at den første Kielske Paquetbaad afgaaer til Kjøbenhavn, i Følge directe og paalidelige Breve fra det Holsteenske, d. 1 Martii. Medens Veirliget er saa mildt i vore Egne, meldes fra Finland, at man d. 18de d. M. endnu kunde kjøre over Isen. Vandet er ganske tillagt.

Udenlandske Efterretninger.

For røste nyligen Pitts Viisdom og store Bestræbelser for Financerne, fornemmelig i Henseende til de synkende Fonds. Nationalgjelden, Grundskatterne og de offentlige Laan beløb sig d. 1 Febr. 1806 til 127,027,739 Pund.

I Egypten er der nyligen atter forefaldet blodige Optrin blandt de Tyrkiske Tropper i de øvre Nilegne, og en anseelig Deel Albanesere, som i en rum Tid ikke have faaet deres Lønning, ere gaaet over til Beyerne.

Siden Medina's Erobring have Wechabiterne gjort vigtige Fremskridt; de forurolige endnu bestandig Mekka, og den betydeligste Besiddelse ved de østlige Kyster af det røde Hav, Gidda, er i største Fare.

I Madrid har der udbredt sig et Rygte, at der er aabnet Fredsunderhandlinger imellem Engelland og Frankrige. Coursen paa Vales er derved stegen 2 PC. Vales dinero falde bestandig mere og mere ligesom den Tidspunct nærmer sig, hvor de skulle sættes ud af Cours og ombyttes mod nye

Obligationer. Den 3die d. M. bleve de solgte med 30 PC. Tab.

I Hamborg skal den kostbare Truchsesiske Maleriesamling, som med saa megen Umage er bleven ført fra London did, sælges ved tre forskjellige Auctioner.

I Wien er Mortaliteten saa stor, at der i denne Tid døer 50 til 60 Mennesker dagligen. Mon det ikke er en Følge af Krigen?

Nogle og tyve Østerrigske Generaler ere blevne satte paa Pension. Dersom det er en Følge af den sidste Krig, saa gjør det deres militaire Talenter ingen Ære.

Den Svenske Brig Bonifacio, som skulde gaae med Foræringer til Deyen i Algier, har, formedelst Franske Capere, maattet løbe ind i Mallaga. Denne Havn er i afvigte Aar bleven besøgt af 124 Svenske Skibe; i St. Ybes vare 116, hvoraf 50 endnu ikke ere afseilede.

I Stockholm gives der et Institut, Selskabet Pro Patria kaldet, som belønner tro Tjenestefolk. Blandt dem det har belønnet i Aaret 1805, var der en Gartner, som havde tjent i 59 Aar, og to Saugskjærerkarle, hvoraf hver havde tjent i 45 Aar. En Enke, som i 30 Aar havde beviist sit Fosterbarn den ømmeste Omsorg, belønnede det ligesom de øvrige med sin Sølvmedaille.

En Carduansmager i Sverrig har nyligen forfærdiget i andres Navne fire særskilte Gjeldsforskrivninger, udstilte til Rigsdiscontocassen. Han tegnede paa samme Borgermesterens Vidnesbyrd om Udstæderens Vederheftighed, og forskaffede sig laant derpaa i Discontobanquen 2,400 Rdlr. Bedragerit blev opdaget, og Bedrageren dømt til at tilbagebetale Pengene og sidde 28 Dage paa Vand og Brød.

Kongen af Bayern skal høitideligen krones i October Maaned. Men inden dette skeer vil han gjøre en Reise til Paris.

Tilforn havde Bayern ingen betydelige Handelstæder. Ved de nye Lande, som det har faaet i Aarene 1803 og 1806 har det i Augsburg, Botzen, Roveredo, Memmingen, Kempten, Lindau, Kaufbeuren, Ulm og Nördlingen faaet betydelige Fabrik- og Handelsstæder.

I Augsburg ankom nyligen 118 Vogne, med fire og sex Heste for, fra Østerrige. Da de for

det meste vare belæssede med Penge, saa escorteredes de af 2 Bataillоner Infanterie og et heelt Regiment Cavallerie til Strasburg.

Adskillige Handelshuse i Augsburg skulle for Wienske Banquierers Regning udbetale henved 2 Mill. Gylden, deels til Paris, deels til forskjellige Franske Bureaux i Augsburg.

Efter en Rapport, som Financesecretairen i de forenede Nord-Americanske Stater har forelagt Congressen, vare Statsindtægterne fra 1 April 1801 til 31 Maji 1805: 50 Mill. 667,467 Dollarer, og Udgivterne i samme Tidsrum: 49 Mill. 665,507 Doll. 56 Cents. En Dollar er omtrent 1 Rdlr. D. C.

Kongen af Sverrig har tilkjendegivet Regjeringen og Landstænderne i Ratzenburg, hvor han nu har sit Hovedqvarteer, at Overskudet af Landets Indkomster skulle, efterat Salarierne og andre Udgivter, ere fradragne, ikke sendes til Hannover. Men at disse Summer skulle gjemmes indtil man erfarer Kongen af Engellands Tanker i den Henseende.

Regjeringen i Venedig har ladet bekjendtgjøre, at enhver, der har Penge, Varer eller Effecter i Hænde, som tilhøre Rusland, Neapel og Engelland, eller og disse Staters Undersaatter, skal ufortøvet opgive det hos Krigsministeren Vanel, under Straf af Confiscation og en Pengemulct, der beløber sig til Halvdelen af de dulgte Varers Værdie. Angivelsen maa skee inden 24 Dage. Regjeringen forbeholder sig, at paalægge dem, der dølge saadanne Varer eller skaffe dem til Side, en endnu større Straf.

Statsministeren Grev v. Münster har ved en Bekjendtgjørelse af d. 3 d. M. (see S. 638) paa Kongen af Storbritanniens Vegne høitidelig protesteret mod Preussens Occupation af Hannover, og er derpaa strax afreist til Engelland. Af denne Protestation sees, at de Augereauske Troppers Operationer ved Rhin og Mayn aldeles ikke staae i Forbindelse med Statsforholdene imellem Frankrige og Preussen, men at disse Magter ere enige om de Forholdsregler, de have valgt. Marchal Augereau udbreder nu sit Corps, der skal forøges til 40,000 Mand, ikke allene til den venstre, men ogsaa til den høire Bredde af Rhin og Mayn. 700 Mand ere rykkede ind i Fyrstendømmet Aschaffenburg;

6000 ere fra Maynz af gaaede over Rhinen, og have i det Nassauske udbredt sig imellem Mayn og Lahn. Hensigten skal være at trække en Cordon, for at forhindre de Engelske Varers Indførsel. Staden Frankfurt lider meest herunder. Den har paa ubestemt Tid faaet en Besætning af 8000 Mand, for hvis Underhold den maa sørge. Til Officiererne maa den betale (foruden det, som de Gemene faae i Fødevarer ꝛc.) 1000 Gylden dagligen til at bestride Taffeludgivterne. Og dette fraregnet fordrede General Augereau d. 4 Febr. i sin Souverains Navn en Contribution af 4 Mill. Men da man forestillede ham Umueligheden i at tilveiebringe en saadan Sum, afslog han det Halve, men paa det Vilkaar, at den ufortøvet skulde udbetales, da Staden i modsat Fald skulde have endnu 10,000 Mand Executions-Tropper. — Som Aarsag til denne strænge Behandling anføres: at de Frankfurtske Kjøbmænd have befordret Engelske Varers Indførsel i Frankrige, og at den falske satiriske Proclamation, dateret Olmütz, som saa meget mishagede den Franske Keiser, er fra Frankfurt af kommen i offentlige Blade. Senatet har i denne store Nød opfordret Borgerskabet d. 7 Febr. til, hver især at overlevere Staden alle de rede Penge eller det umyntede Guld og Sølv, som han kan undvære, imod at den svarer ham 5 PC. i Rente af Laanet.

I Fallow ved Kingston Lisle i Berkshire blev der begaaet en uhørt Grusomhed. Da en Forpagtersøn en Morgen vilde binde sine Sko, kom Faderen bagfra og slog ham med Ryggen af en Øxe saa heftig paa Hovedet, at han strax segnede. Derpaa dreiede Faderen Øxen om, og huggede Hovedet aldeles af. Morderen, som strax blev heftet, havde bestandig været ved sine fulde Sandser. Han kunde ikke anføre nogen anden Grund, end at han altid har mistænkt Moderen og Sønnen for Pengeunderslæb.

Et ungt Menneske, der er beslægtet med den ulykkelige Lesurgue, som, formedelst sin uheldige Liighed med den Lyonske Coureers Mordere for 9 Aar siden blev dømt til at miste Livet og 4 Aar derefter blev henrettet, kastede sig nylig for den Franske Keisers Fødder, da han kom tilbage fra Jagten ved Boulogne. Han overleverede ham en Ansøgning, og bad ham om, at denne afskyelige

Proces maatte blive undersøgt. Keiseren befalede at holde, gjennemlæste Ansøgningen og hørte Ynglingens Anmærkninger med største Opmærksomhed.

I Grevskabet Ravensberg døde nylig en Klædehandler af Catholsk Religion. Han ønskede førend han døde at beredes til Døden af en Geistlig, men da der i hans By ikke gives nogen Catholsk Gudsdyrkelse, saa anmodede Familien en Geistlig af Franciscanermissionen om, at opfylde hans christelige Ønske. Men denne negtede ham Religionens sidste Trøst, fordi saavel den Døende som hans Kone toge i Betænkning at give en skrivtlig Revers for, at deres Børn skulde opdrages i den Catholske Religion.

I Erfurt har der allerede i nogle Aar existeret et Institut for fattige Øiensyge og Blinde. I afvigte Aar ere 29 Øiensyge blevne pleiede og behandlede her. 6, som havde den graa Stær, have faaet deres Syn igjen; 5 med langvarige ondartede Øienbetændelser, 14 med simple Betændelser ere blevne hjulpne, 4 Blinde forlode Hospitalet som ulægelige. Alle fattige Øienpatienter, fjern og nær, ere blevne indbudne til at søge Institutet.

I Wien existerer der allerede siden 1780 et Privat-Institut for syge Præster. Allerede mod Slutningen af det anførte Aar havde 263 Medlemmer forenet sig om, i Sygdomstilfælde at understøtte hinanden ved aarlige Bidrag.

Den Doctor, som i Hamborg har holdt Anti-Gallske Forelæsninger, hedder Frenkel. Han havde Dagen i Forveien leveret Gall en Plan, som denne fremlagde for sine Tilhørere og som enhver kunde tegne sig paa. Men der tegnede sig kun 3 Personer, nemlig D. Gall, Spurzheim og en Hamborgsk Kjøbmand, og for dette Auditorium læste han, men kun eengang.

Følgende Bekjendtgjørelse har den Engelske Minister Grev Münster udstedt førend han forlod Hannover: "I Henhold til en Kongelig Bekjendtgjørelse af 14 Nov., hvori H. M. behagede at underrette sine Tydske Undersaatter om Hensigten af min Sendelse, føler jeg mig forpligtet til at underrette mine Medborgere om de Aarsager, der uundgaaelig nøde mig til at ile tilbage til Engelland, og desværre have lagt nye Hindringer i Veien for H. Majestæts patriotiske Øiemed. —

Da, som en Følge af Krigens ulykkelige Udfald i det sydlige Tydskland, den nordlige Deel af Riget blev paa ny truet med et Angreb af Fienden, anvendte Regjeringen alle de Kræfter og Midler, den saae sig istand til, for at afværge det, og smigrede sig tildeels med at have naaet sit Maal, da den af Kongen af Preussen havde faaet Løvter i Henseende til de Franske Tropper, der bleve tilbage som Garnison i Hammeln, og da især de Ubehageligheder, disse Løvter maatte være forbundne med, vare ledsagede af Forsikkringen om disse Landes Betryggelse mod Fiendens Angreb. — Men alle vore Bestræbelser at forebygge Churførstendømmet Hannovers Besættelse af Preussiske Tropper vare frugtesløse. — Det Ministerium, som ved de Franskes Tilbagetog for nogle Maaneder siden, er blevet anmodet om at vedblive sine Functioner i sin lovlige Souverains Navn, kunde ene betragte Churførstendømmets Occupation af Preussiske Tropper som en militair Mesure. I Følge et Brev af 27 Jan. fra den Preussiske Minister var det saa meget mere overraskende, som man den Gang tilkjendegav, at H. Preussiske Majestæt i Følge en Convention med Frankrige havde besluttet, at beholde Churførstendømmet og paatage sig dets Bestyrelse indtil Freden. — Noten til den Hannoverske Regjering var ledsaget af en Begjering om, at de af Kongen af Preussen som Deputerede udnævnte Personer, maatte erkjendes i hvert Departement som de øverste, indtil de bleve udelukkede af alle fremmede Forbindelser. — Den gode Behandling Preussen har lovet og de Grunde der anføres for Occupationen, der betragtes som nødvendig for Tydsklands Sikkerhed, kunne ikke undskylde det Hannoverske Ministeriums Samtykken i et Middel, der ganske strider mod dets Souverains Rettigheder, og som H. Storbritanniske Majestæt, langt fra at billige, maa høiligen laste. Jeg har i Kraft af den Fuldmagt, jeg har faaet, protesteret mod denne Fremgangsmaade, og man haaber endnu, skjønt Preussens Occupation vil være uundgaaelig, at dette Middel vil blive saaledes anvendt, at denne Begivenhed kan blive saa gunstig, som Omstændighederne tillade det, for dette forarmede Land, og saa lidet fornærmeligt som muligt for vor Souverains Rettigheder. — Da jeg er nødt til at forlade Hannover med de veemodigste

Følelser, saa haaber og venter jeg i Kongens Navn, at alle Statens Embedsmænd ville forblive paa de Poster, man har betroet dem, og fremdeles vise deres Konge og Fædreneland de samme Prøver paa Troskab og Hengivenhed, som de have udmærket sig ved, medens Churførstendømmet var i de Franskes Hænder. — Til Slutning maa jeg bede dette Lands Undersaatter, i H. Majestæts Navn, at afholde sig fra hvert Slags Modstand, da en saadan Adfærd nødvendig vilde være skadelig baade for dem og Landet i det Hele. Da den Russiske Keiserl. Armee, hvis Hovedanførsel er betroet til Kongen af Preussen, maa rømme dette Land, og de Brittiske Tropper kun bie paa den Ordre, de for en føie Tid siden have faaet, at indskibe sig, saa vil det blive overladt til den Svenske Armee, ene at handle under sin høie Anfører, og, efter Omstændighederne, overeensstemmende med de gjensidige, imellem Frankrige og Preussen indgangne Betingelser i Henseende til dette Land.

Hannover d. 3 Febr. 1806. C. Grev Münster.

Hædersdaad.

Hr. Grosserer John Collet i Christiania har besluttet, at oprette paa hans Allunværk ved Opsloe en Skole, hvori de Børn, som høre til Værket, kunde nyde Undervisning og Dannelse. Han bekoster til den Ende en beqvem og passende Bygning opført, som, om muligt, skal være færdig til Brug til næste Efteraar. Den skal være indrettet saavel til Bolig for en Lærer med hans Familie, som Undervisningsværelser ꝛc. Indtil denne Bygning er bleven bragt i fuldkommen Stand, skal Undervisningen, saasnart en duelig Lærer kan erholdes, strax tage sin Begyndelse i et andet Huus paa Allunværket, hvori en ugivt Lærer tillige kan have Logis. — Lærerens Løn, som Hr. Collet selv vil udrede tilligemed alle andre Udgivter ved denne Indretning, har han fastsat til 150 Rdlr. aarligen, foruden fri Bolig og Brændsel. Men den, som vil antages til denne Post, maa medbringe paalidelige Vidnesbyrd om sit moralske Forhold, og underkaste sig en foregaaende Prøve paa sine Kundskaber og sin Læremaade. De, som attraae denne Lærepiads, henvende sig til Hr. Biskop Beck i Opsloe.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 41.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 4 Martii, 1806.

Indskrænkninger og Friheder i Næringsveiene.

Hver Tidsalder har sine Yndlingsideer, som den Kloge maa vogte sig vel for at røre ved. Hvad man forguder i en Periode, foragter man ikke sjelden i en anden, og en heel Nation har ligesaa godt sine Luner som det enkelte Menneske. Tusinde udvortes Omstændigheder virke paa disse Luner, og det er ene Tiden, der i denne ligesom i enhver anden Henseende, omsider formaaer at bortdrage det Slør, der hindrer os i at skjelne imellem de Sande og Falske. Enerettigheder *) høre i vore Dage til de meest forhadte Indretninger. De fortjene det i Almindelighed ogsaa, thi kunde man end bevise, at de ere et NODVENDIGT Onde, saa ophøre de derfor ikke ligefuldt at være et Onde. — At det fra Begyndelsen af vilde været bedre, om der aldrig havde existeret nogen Enerettighed, derom er der ingen Tvivl; men at Borgersamfundet, efter sin nærværende Indretning, vilde tabe mere end vinde ved saadanne Rettigheders totale Udryddelse, er vel neppe vanskeligt at bevise.

*) Ved dette Ord forstaaer jeg ikke blot den udelukkende Rettighed, som et enkelt Menneske nyder, men alle saadanne Rettigheder i Almindelighed.

Man er i den nyere Tid gaaet ud fra den lyse og menneskekjerlige Grundsætning, at Flid og Vindskibelighed kun trives der, hvor de ere befriede fra ethvert Slags Baand. Bondefrihedens Indførelse, Laugsrettighedernes Formindskelse og Privilegiernes Indskrænkning synes at have været en Følge af denne Grundsætning. Hensigten er og bliver ædel, om end Resultaterne ikke i eet og alt maatte svare dertil.

Den almindelige Mand troer ikke sjelden, at der neppe gives noget større Slaverie, end at arbeide for Andre, og denne Tanke synes at være grundet i Menneskets medfødte Trang til

Uafhængighed, som en dunkel Følelse byder enhver at hige efter. Haandværkssvenden vil hellere føre det usleste Liv som fattig Mester og Huusfader, end leve sorgfrit og lykkelig hos en Foresat; Tjenestepigen beqvemmer sig hellere til at give den første den bedste Prakker sin Haand, end at tjene hos det gavmildeste og bedste Herskab; Bonden vil hellere tilbringe sit Liv som den usleste Fæster, end tjene som Karl hos en formuende Landmand, hvor anseelig denne end maatte lønne hans Arbeide, og hvor godt han end kunde leve hos ham. Der gives en Alder, hvor denne Lyst til, saa at sige, at sætte sine Fødder under sit eget Bord, med uimodstaaelig Kraft vaagner hos ethvert Menneske. Den er saa naturlig, saa dybt indplantet i Menneskets Sjel, at kun en Daare kunde ivre derimod. — Men Staten kan ikke betragte enhver Ting fra samme Synspunct som hvert Individuum, da Menneskeslægten i saa høi en Grad afviger fra sin oprindelige og naturlige Tilstand. Hvad der vilde være en Lykke for os i en naturligere Stand, er det langtfra ikke mere i den civiliserede. Menneskeslægten ligner nu omstunder et sygt Barn; hvad der var vedergvægende for det i dets sunde Tilstand, er en Gift for det i den syge. Hverken Haandværksmanden eller Bonden vinder altid ved at blive uafhængig.

Vore indsigtsfuldeste Landmænd ere endnu ikke enige om Nytten eller Skadeligheden af Godsers Parcellering. De Lovtaler, man holder derover, ere neppe fri for Overdrivelse. At

Folkeformerelsen vinder derved, er meget naturligt; thi naar en Bonde kjøber sig et Huus eller en Gaard, og tager sig en Hustrue, maa selv under den største Fattigdom, kunne befordre Populationen. Men det er jo ikke blot Mennesker, som enhver Stat, der ikke vil gjøre Erobringer, ønsker sig? Det kommer jo ogsaa an paa, om disse Mennesker have deres anstændige Udkomme?

I Kjøbenhavn gjør man sig i Almindelighed en overdreven Forestilling om Bondens Velstand, og Aarsagen dertil maa især søges deri, at man bedømmer dem efter de Bønder, der boe nær ved Hovedstaden, og som altsaa lettere kunne afsætte deres Producter end de, der boe længere borte. Men vore Amtsforvaltere vilde bedst kunne underrette os om, hvor tidt og ofte der skeer Executioner hos Bønderne, og at de ikke sjelden maa forlade Huus og Gaard, fordi de ikke kunne betale deres Gjeld. Jeg kan ikke tænke mig et ulykkeligere Menneske, end en fattig Huusmand, der skal føde en talrig Familie med den ubetydelige Grøde af et usselt Stykke Land, som han stundom endog har maattet betale i dyre Domme, fordi de overdrevne høie Priser, Jordegodserne ere i, og den Actiehandel, der drives med dem, næsten gjør det nødvendigt for de Parcellerende, at opskrue Priserne paa Parcellerne.

Ligesom det gaaer paa Landet, saaledes gaaer det ogsaa ofte i Kjøbstæderne. Et ungt Menneske, som neppe har været Svend i et eller to Aar, forelsker sig. Hans Dulcinea sukker

efter at omslynges af Hymens Rosenkjæder. Han har intet, og hun har intet. For at kunne indtræde i Ægtestanden, og for at faae saa meget, som der behøves til at bosætte sig, laaner man sig frem, saa godt som man kan. Af Mangel paa Evne eller Penge til at gjøre sit Mesterstykke, bliver man Frimester. For at faae noget at leve af, begynder man paa tusinde Projecter; man nedsætter Priserne og fordærver Faget for Andre, uden i Grunden at gavne sig selv. Familien tager til, og Fattigdom og Usselhed bliver ofte en uundgaaelig Følge af et saadant Ægteskab. Hvad her siges, er ikke løselig henkastet Raisonnement, men Resultatet af egne Erfaringer.

Hvad Under, at Ægteskabsskilsmisserne, under saadanne Omstændigheder, daglig tiltage blandt de simple Stænder? Hvad Under, at næsten hver tiende eller tolvte Indbygger i Hovedstaden er et Almisselem, som Fattigvæsenet maa understøtte?

Saa godt som det paa den ene Side er, at Næringskilderne ere fordeelte blandt mange, og at ikke en eneste har Forrettighed til udelukkende at besidde, hvad ti eller tyve af hans Medmennesker kunde leve af, ligesaa skadeligt er det paa den anden, naar Næringsveiene ere fordeelte blandt alt for mange, thi hverken de selv eller Staten høster da nogen Gavn deraf. Man indvender vel i Almindelighed, at Kappelyst er her nødvendig; at den, som f. Ex. leverer det bedste Arbeide eller de bedste Artikler, faaer, og fortjener ogsaa at have, meest Søgning. Men ved nøiere Eftertanke vil man finde, at dette ikke i alle Henseender er saa ganske grundet. Til at levere godt Arbeide er det ikke nok at Haandværksmanden selv er en god Arbeider, han maa ogsaa have Raad til at anskaffe sig gode Materialier, og det er netop dette, som er saa vanskeligt for de saakaldte Frimestere rc. De begynde med tomme Hænder, og have sjelden Raad til at anskaffe sig de allernødvendigste Materialier. Naar da Alt kommer til Alt, saa maa en saadan Mester dog tilsidst arbeide for en mere formuende Laugsbroder. Forskjellen bliver kun, at han før arbeidede for en Mester, som enligt Menneske og Svend, men at han nu arbeider, som en fattig ulykkelig Huusfader, under Navn af Mester. Jeg kan ikke indsee, hvad han eller Almeenheden nu har vundet ved den Frihed, man forundte ham. Han er langt bedre tjent med at arbeide som Svend i saa lang en Tid, som der er nødvendig for ham, til at lægge en lille Sum op, end strax, blot for at blive sin egen Herre, at begynde en Haandtering med tomme Hænder, ja stundom uden endog at have forskaffet sig den fornødne Kundskab og Øvelse i sit Fag.

At Fuskeriet ved denne Leilighed betydelig tiltager, derom er der vel neppe noget Spørgsmaal. Hvad gjør man ikke for Kone og syv Børn? siger Procurator Falsmaal i Gulddaasen. For at faae Søgning maa man levere Arbeidet for godt Kjøb, og for at give godt Kjøb

maa man tage sin Tilflugt til Midler, der just ikke stemme overeens med den strængeste Redeligheds Forskrivter. Paa denne Maade ere næsten de fleste Fag uden Undtagelse forfuskede og forhutlede. Hvad før i adskillige Næringsveie fødte een Mand paa en anstændig Maade, det er nu fordeelt imellem ti, der bestandig krydse hverandre og kun lure paa at tage hverandre Brødet af Munden.

Alt for stor Frihed i Næringsveiene er derfor just heller ikke altid nogen Lykke for en Stat, og jeg tør næsten paastaae, at der vil komme en Tid, hvor man i adskillige Lande atter vil blive nødt til, for en Deel at indføre den gamle Orden.

Hvor forhadt end mangen en Laugsindretning er, hvor meget Laugene i det Hele betragtede bære Præg af den Tidsalders Raahed, hvori de opstode, hvor ubilligt det end er, at hindre sin Medbroder i at ernære sig saa godt som han kan af sine Hænders Gerning og paa en lovlig Maade, saa medfører Laugsvæsenet dog ogsaa meget Godt. Det hindrer det unge ubesindige Menneske fra at nedsætte sig som Mester, førend han har indsamlet den fornødne Erfaring i sit Fag og de fornødne Midler til at drive det paa en tilbørlig Maade; det forebygger, at der ikke kommer alt for mange i eet og det samme Haandværk, og at Fuskerie og Kluderie ikke tage alt for megen Overhaand.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Løverdags debuterede Kiøbenhavns Fodposter første Gang paa Gaderne med deres Gongong i Haanden. Postbudet har et Slags Tversæk paa Ryggen, hvorpaa der staaer: Kongelig Fodpost. Begyndelsen synes at love meget. Allerede den første Dag blev der ved de otte Bude, som ere ansatte derved, 320 Breve besørget, og i Gaar Formiddag 300. De to første Dage opvakte denne Post stor Sensation. Alle Folk kom i Vinduerne, for at see den, og hele Flokke af Smaadrenge ledsagede den igjennem alle Gaderne. Men den tredie Dag synes Tingen dog allerede at have tabt Nyhedens Glands.

I Løverdags Nat udbrød der en heftig Ild i Hr. Brygger Bergeskovs Gaard i Snaregaden. Til al Lykke stod Vinden paa ad Stranden til. Havde den blæst i modsat Direction, kunde den hele Række af Bygninger, hvoriblandt adskillige vigtige Pakhuse, have blevet et Offer for Luen.

I Maji Maaned faae vi to nye Stykker paa det Kongel. Theater. Det ene kaldes: Ungdoms Galskab, og det andet: Krigsretten.

Fra vore Vestindiske Besiddelser har man Efterretninger indtil forrige Aars Udgang, efter hvilke Veirliget har været Sukkeravlingen meget gunstig. — Den 9 Dec. blev den Engelske Caper: the Kent, Capit. Hoster, paa 14 Canoner, som længe havde krydset i de Vestindiske Farvande, og har insulteret og preiet adskillige Danske Skibe, opbragt af det der stationerede Vagtskib St. Croix og henlagt under Fortets Canoner. Regjeringen har ladet den Engelske Caper anklage.

Grev J. Bernstorff gav d. 15 d. M. et stort Bal, hvortil alle udenlandske Ministre vare indbudne.

Efter Hamborger Correspondent afreiser Prinds Christian d. 26 eller 27 til Lands.

Den 27 Febr. om Middagen reiste sig i Altona en heftig Orcan fra Nordvest, som stod paa over to Timer. Derpaa steg Vandet saa høit, at man siden 1791 ikke har seet Mage dertil. I Hamborg blev de lavere Dele af Staden, og Børsen, sat under Vand derved. Man venter bedrøvelige Efterretninger fra Søen.

Det Bornholmske Selskab for Efterslægten har udsat en Præmie for, "en Skildring af Bornholms oeconomiske Forfatning fra alle Synspuncter, og i alle, saavel Landhuusholdningens, som Handelens, Søfartens, Fiskeriets Næringsveie, Landets Fordele og Mangler, Beregninger over dets Formuekilder, Indtægter og Udgivter, Handels- og Formuebalance, Opgivelse og Undersøgelse af Midlerne til Landets Fremskridt til Fuldkommenhed, dets Manglers Afhjelpning, dets Fordeles bedste Benyttelse og Planer til saadanne Midlers bedste Iværksættelse. For den bedste Afhandling udsætter Selskabet en Præmie af 100 Rdlr., og for den næstbedste 50 Rdlr. Det overlades til de belønnede Forfattere, om de vil have den bestemte Pengesum eller et med Indskription forsynet passende Hædersstykke af samme Værdie, efter Selskabets Loves 6 §. Dersom nogen vil udarbeide en enkelt Materie af det fremsatte Spørgsmaal, vil Selskabet belønne saadanne Afhandlinger, efter deres Værd, med mindre Præmier fra 15 til 40 Rdlr. — Afhandlingerne maae være indsendte inden d. 31 Dec. 1806. De belønnede Skrivter trykkes blandt Selskabets Skrivter, og skulde de afgive nogen Fordeel, saa deler Selskabet samme med Forfatteren, beregnet efter Arketallet, og de første to Aars Afsætning.

Udenlandske Efterretninger.

Da de forhen omtalde 118 Franske Rustvogne fra det Østerrigske ankom i Strasburg, blev der sat en Mængde Skildvagt ved samme, og ingen turde nærme sig Vognene. De ere ikke allene læssede med den største Deel af den Østerrigske Krigscontribution, som man har samlet i Wien ꝛc., men ogsaa med andre Kostbarheder. I nogle, hvorved der staaer tredobbelt Vagt, findes Guld, saavel i Stænger som i Mynter.

Regjeringsdepartementerne og de øvrige Churhannoverske Collegier udelade nu, ligesom ved den Franske Occupation, i deres Documenter Titelen: "Kongelig Churførstelig ꝛc.", og betjene sig ogsaa af samme Segl, som der blev brugt ved den anførte Occupation. Paa de Hannoverske Tidender findes det Engelske Vaaben heller ikke mere. Men paa adskillige Herskabsbygninger sees det imidlertid dog endnu.

De Studerendes Antal i Halle beløber sig, efter den sidste Tælling, til 937, nemlig: 359

Theologer, 414 Jurister, 102 Midicinere, 62 Cameralister og Philologer. De medicinske Studerendes Tal er i kort Tid steget fra 40 til 100.

Til Understøttelse for de indre Østerrigske Provindser har den Tydske Keiser ladet opkjøbe 40,000 Metzen (omtrent det samme som de Danske Fjerdingkar) Korn i Ungarn.

London d. 18 Febr. Allerede i adskillige Dage har man været her meget bekymret for den Vestindiske Flaades Skjebne, som den 26 Oct., under Bedækning af en Fregat og Chaloupe, afseilede fra Cork. I Følge de indløbne Efterretninger er der ingen Tvivl om, at en Deel deraf er falden i den Franske Escadres Hænder. Assecurandeur-Selskabet paa Lloyd's Caffehuus har overleveret Admiralitetet en Skrivelse, hvori det beder samme om Beskyttelse for Handelen i Canalen, da den har lidt der meget ved fiendtlige Krydsere. Den Skade, som de smaa fiendlige Fartøier anrette paa Kysten, er overordentlig stor. Der forløber næsten ikke en Dag, hvor jo et Skib i Canalen falder i Fiendens Hænder. I Løverdags blev der paa Lloyd's Caffehuus anmeldt, at syv betydelige Skibe ere blevne tagne ved North Foreland. De Franske Capere ere hurtig seilende Luggere, som i Aftenskumringen komme fra Dünkirchen eller andre Havne, og om Midnat indfinde sig paa de Steder, hvor de Engelske Kystfarere seile, hvoraf de sædvanlig møde og kapre adskillige. De ere i Almindelighed af ringe Værdie, og Fristelsen er stor, da de ofte have Leilighed til at opbringe Skibe, som ere 20,000 Pund St. værdt.

Breve fra Jamaica meddele meget gunstige Efterretninger om Udsigterne til dette Aars Høst. Man haaber at kunne udføre i Aar 20 Million. Pund Caffe; sidste Aar høstede man 24 Mill. Pund. Dette Products Dyrkning har, siden Urolighederne paa St. Domingo, utrolig tiltaget, og andre Handelsartikler tiltage i samme Grad. For omtrent 15 Aar siden ansaae man en Høst af 11 Mill. Pund for meget betydelig.

Kjøbmændene i London have indgivet en Ansøgning til Regjeringen, hvori de bede om Handelens eftertrykkelige Beskyttelse, og Udrustningen af et Antal bevæbnede lette Fartøier. I de sidste tre Maaneder har Fienden taget flere Brittiske Skibe end i den hele øvrige Periode af den nuværende Krig.

Medens de Preussiske Tropper opholdt sig i Førstendømmet Altenburg, begik en Grenadeer, navnlig Porrow, en uhørt Grusomhed. Efterat han i Forveien havde drukket Brændeviin i Byen, mødte han paa Hjemveien en gammel 71 Aars fattig Kone, som samlede Riisqviste. Han forlangte et Kys, og da hun svarede paa en studs Maade, gav han hende nogle Rap med sin Kjep. Saavidt gaaer Porrows egen Tilstaaelse. — En Mand, som kommer gaaende, øiner langt fra en Soldat, der hugger heftig om sig med sin blodige Kaarde. Med Forfærdelse seer han, da han kommer nærmere, at det er et Menneske, som Soldaten sønderlemmer. Da den Rasende bliver ham vaer, spørger han: "er det din Moder?" og da Manden svarede nei, sagde Morderen: "det er din Lykke! thi ellers skulde du have samme Skjebne." Han satte ham derpaa Mordgeværet paa Brystet og aftvang ham et edeligt Løvte om, at han vilde tie. Man fandt det sønderlemmede Legeme i følgende næsten utrolige Tilstand: Paa Bagdelen af Hovedet var der fire Sabelhug, som havde gjennemboret Hjerneskallen, og tillige en Skramme over Halsen. Halvdelen af Pandebenet var ganske afhugget, og Ansigtet, skilt fra Kroppen, laae paa Pladsen. Paa den høire Haand vare to Fingre afhuggede, og de øvrige hang kun fast ved Skindet. Paa den venstre Haand var Blodet under Fingerspidsene saa størknet af Slag, at de saae ud som Blærer, fyldte med Blod. Over den høire Kind vare tre Skrammer, og paa den venstre saa mange, at man ikke kunde see dem alle. Kravebenet, Bækkenet lige til Hjertegruben var afhugget. Indvoldene, paa Hjertet og den høire Lunge nær, vare revne ud, og henslængte paa Pladsen rc. Soldaten blev arresteret, og ved Obductionsforretningen viste han den største Følesløshed, og sagde: at han vidste ikke om det var det samme Menneske, hvorom han havde gjort den ovenanførte Tilstaaelse.

Prinds Joseph er bleven udnævnt til Gouverneur over Kongeriget Neapel og Sicilien. Den 8 Febr. gik hans Avantgarde ved Ciprano over Garrigliano. Den høire Fløi commanderes af General Regnie, Centrumet af Massena og venstre Fløi af General Lecchi, Commandeur over de Italienske Tropper. D. 9de udstedte Prinds Joseph en Proclamation til de Neapolitanske Folkeslag, hvori han forsikkrer dem, at de ikke have noget

at befrygte, og at de Franske Soldater ville være deres Brødre.

Hædersdaad.

Følgende skjønne og patriotiske Indbydelse, som læses i de Norske Tidender, fortjener at blive saa bekjendt som muligt:

Emanuel Rafn,

Amtmand over Buskeruds Amt,

indbyder alle Amtets Indvaanere, og enhver god Mand eller Qvinde, til at bidrage til Oprettelse af et Syge- og Arbeidshuus, hvortil Grundvolden blev lagt, ved flere Velgjøreres frivillige Sammenskud af 3000 Rdlr., paa Nationens Høitidsdag, den 28 Januarii 1806. — Det vilde være overflødigt, om jeg indlod mig i at forklare Amtets daglig tiltagende Trang til et vel indrettet Syge- og Arbeidshuus. De aarlige Ligninger af Omkostningerne paa fattige Syges Kuur og Pleie, de omvankende Skarer af Unge og Gamle, den almindelige Mangel paa gode Tjenestefolk, den henslumrede Flid, og endelig vore Justits Protokoller bære sørgelige Vidnesbyrd derom. Skulle vi da kjende denne Trang, uden at bestræbe os for at afhjelpe den? Skulle vi længere med Ligegyldighed see vore nødlidende Brødre og Søstre kjøres om fra Gaard til Gaard paa en, Menneskeligheden vanærende Maade, uden at søge Midler til at skaane dem for de ydmygende Følelser, som nødvendig maa ledsage en saa uforskyldt Haan? Skulle vi længere see de mange hjelpeløse Syge, uden at tænke paa Lindring for deres Smerter? Skulle vi see Armoden ved de dyre Tider daglig at tiltage, Vindskibeligheden blandt den fattigere Klasse reent at uddøe, Lasterne — Uvidenheds, Betleriets og Lediggangs troe Ledsagere — opreise sit frække Hoved, uden alvorligen, som Mænd, var det end med Opofrelse, at udrydde dette Onde? Eller, have vi gjort nok, naar vi fremdeles vedblive at snakke om de Forbedringer som burde og kunde skee? — Edle Indvaanere af Buskeruds Amt! For des sikkrere at naae det Maal hvortil jeg, paa Menneskelighedens Vegne sigter, valgte jeg, for saa at sige at faae Grundstenen lagt, den for os alle saa festlige, saa dyrebare Dag, som skjænkede os den ædle Fyrste, der under Europas meest kritiske Conjuncturer, ene, ved mandig Viisdom og Retfærd, har hævdet Freden for sit elskede Folk. Kunne vi,

som Norges Mænd, paa værdigere Maade vise Ham vor Hylding, end ved at opreise ham et Mindesmærke, der ved at gjenkalde for den sildigste Efterslægt Erindringen om Hans høie Daad, om hvad Han som Statsmand var for sit Folk, tillige skal — ved at lindre den Syge, mætte den Hungrige, hemme Lediggang, fremlokke Virksomhed — være et helligt Minde om de Dyder, der udmærkede ham som Menneske og Borger? Ædle Velgjørere! Mit indskrænkede Rum tillod mig ikke at opfylde mit Hjertes Ønske, at see Eder alle samlede omkring mig. Men I skulle derfor ikke være udelukkede fra at tage Deel i en Handling, som vil være vor Frederik kjær, fordi den udbreder Held over det Folk, for hvis Lykke Han Selv saa utrættelig arbeider. Lader os da med ægte Borgersind forene os om at udføre dette Verk til Hæder for vor gode, vor vise Fyrste, til Held for vore lidende Brødre. Efter et løseligt Overslag, vil et Syge- og Arbeidshuus for Buskeruds Amt, anlagt i Bragernæs, hvorved det vinder Fordekene af Øvrighedens og Lægens umiddelbare Opsigt, Læge- og Fødemidlers lettere Anskaffelse, større Concurs af Folk, som kunne have Lyst at paatage sig Stiftelsens Oekonomie, mindre Vanskelighed i at faae duelige Oppassere m. m., koste med Byggetomt, Inventarier og alt Tilbehør, omtrent 16000 Rdlr. Af denne Sum have vi endnu kun 3000 Rdlr., og mangler altsaa 13000 Rdlr.; meget for enkelt Mand, men lidet for et heelt Amt, naar det gjelder Frederiks og Menneskelighedens Sag. Ædle Medborgere! Det staaer nu til Eder, om vi snart skulle nyde den høie patriotiske Fryd, at see dette Velgjørenhedens Tempel iblandt os, eller vi med dyb Vemod skulle overlade vore fortvivlede Brødre til deres Skjebne. — I Mænd! hvis hæderlige Kald det blev, at haandhæve Lovene, at vaage over Orden og Sædelighed, at frede om Medborgeres Rettigheder, at forsvare Uskyld, at uddele Ret til enhver — I! som ved at opfylde disse høie ædle Pligter, have vundet Eders Medborgeres Tillid og Agtelse, lad Eders Velgjørenhed være et Mønster for det Folk, som saa gjerne følger Eders Vink, og I skulle give Verden et nyt Exempel paa Retskaffenheds vældige Indflydelse paa Hjerterne. — I Mænd, hvis hæderlige Kald det blev, at være Eders Brødres Lærere, ved kraftfuld Tale, som ved ædel Daad, ville I her være deres Ledsagere paa Dydens Vei. Ved deres ædle Gavmildhed skal Menneskeligheden høste velgjørende Frugter af Eders kristelige Lærdomme, og I — den sødeste Løn for Eders Møie. — Og I Mænd! hvis heldige Lod det blev, fortrolige med Naturen, at aflokke dens Gavmildhed de runde Gaver, som høre nødvendigen til vort Livs Ophold — fortroelige med Kunsten, at forædle Naturprodukterne til Livets finere Nydelse! Hvad vare I, uden Hjelp af Eders arbeidende Brødre? Men er det ved dem I vinde Eders Rigdomme, kunne I da forlade dem i Nødens Tid? Kunne I see den Mand, som tillidsfuld opoffrede Eder sin sidste Kraft, vansmægte paa Sygeleiet, uden at række ham en Broderhaand? Kunne I see hans uskyldige Familie halv nøgen vanke om, for at tiltrygle sig Ophold for et Liv, som snart maa blive et Offer for Kuldens Strenghed? Kunne I see denne ulykkelige Slægt, uden at række den en Broderhaand? Hvi tøve I da med at frembære Eders Offere paa Menneskelighedens Alter? Gjører det beskueligt for Verden, at sand Velgjørenhed er Trang for Eders Hjerter, og en taknemmelig Efterslægt skal flette Eders Minde en uvisnelig Borgerkrands.

Bragernæs, den 6te Februarii 1806.

Not. Hos enhver af Amtets geistlige og verdslige Embedsmænd er nedlagt et Exemplar af denne Indbydelse, hvor ædle Menneskevenner ville behage at antegne deres Gaver, eller paa Amts-Comptoiret i Bragernæs.

Det kunde synes tvivlsomt, om det er raadeligere at bekjendtgjøre Forbrydelser, som kun opvække Afsky og Rædsel, til offentlig Advarsel, eller at unddrage dem Mængdens Øine, og om mueligt skjule deres Tilværelse, som vanærer Menneskeheden. Hos Nationer og i Tider, hvor der endnu herskede Uskyldighed i Sæderne, hvor grove Forbrydelser vare ligesaa sjeldne som de Lidenskaber, der frembringe dem, og de Gjenstande, der foranledige dem, vil det sidste uden Tvivl fortjene Fortrinet: saaledes handlede Solon viselig i, ikke at give Athenienserne nogen Lov mod Forældremord, som endnu var uhørt hos dem. Men i vore Dage, hvor Menneskets udvortes Forfinelse er forenet med indvortes Raahed, hvor i det Store ofte Magt gjelder for Ret, og Moralloven kun er forbindende

i det Smaa, hvor streng Dyd ansees for halv Taabelighed, i saadanne Tider er det vel ikke af Veien, at bekjendtgjøre saadanne Rædselsgjerninger, som advarende Exempler for de Letsindige, der i Begyndelsen tillade sig tilsyneladende ubetydelige Afvigelser fra Pligt og Ret, uden at betænke, at der kun behøves en høiere Grad af Lidenskab, for at nedstyrtes i det dybeste Svælg paa Lastens Bane. Saadanne Exempler paa Forbrydelser kunne tjene Ungdommen til Advarsel, der lader sig henrive af Tidernes Strøm. De kunne i det mindste være et Vartegn for dem til at vogte sig for de farligste Skjær og Klipper. Saa meget til Undskyldning for Fortællingen om en Misgjerning, der i vor forfinede og saakaldte oplyste Tidsalder burde være umuelig. — I Landsbyen Rosegawe i Schlesien levede der allerede i en Tid af tolv Aar en stille, fredelig Familie: Skræder Böhm og hans Kone, hans Stedsøn og hans kjødelige Datter. Konen var bleven skilt fra sin første Mand formedelst dennes Udsvævelse; hun ægtede siden Böhm og medbragte ham en Søn paa sex Aar. Stedfaderen opdrog ham med største Omhu, lod ham gaae flittig i Skole, og lærte ham Skræderhaandværket. Da han yttrede Lyst dertil lod han ham ogsaa lære at spille paa Fiol, paa det han ved Gilder kunde fortjene noget dermed. Saaledes havde Drengen opnaaet sit 18de Aar, uden at man sporede hos ham noget mærkeligt Hang til Ondskab. Men d. 18 Nov. f. A. havde dette unge Menneske Nattevagt paa Hovedgaarden, medens Herskabet var fraværende. Henimod Kl. 12 forlod han Folkestuen, under det Paaskud, at gaae paa sin Post i Gaarden. Imidlertid sniger han sig igjennem Haugen hen til hans Forældres Huus, tager en Øxe udaf Laden, pikker paa Vinduet og raaber: "Fader, Fader! der er Ildløs!" Denne, som strax kjender Stemmen, springer op, og gaaer ud paa Gaden, for at see, hvor Ilden er. Sønnen træder derpaa hen i Gadøren og slaaer Stedfaderen, i det han kommer ud, saaledes med Øxen paa Hovedet, at han, i det han raaber: Jesus! Jesus! styrter død hen. Da Sønnens kjødelige Moder, som var vaagnet ved Raabet om Ild, hører Manden skrige og falde, forlader hun Værelset og raaber til Morderen: "Karl! Karl! hvad gjør du her?" I det samme hugger den Rasende gjentagne [illegible] efter hende med Øxen, indtil hun falder død [illegible] paa Stedet, gaaer derpaa ind i Stuen, og giv[illegible]endes syvaars Datter, hans kjødelige Søster, et [illegible] med samme Morderredskab. Hun segnede strax men døde ikke førend Dagen derpaa. Han satte derpaa den blodige Øxe hen paa Trappen, lod de Myrdede ligge, hvor de vare dræbte, lukkede Gadøren i, og gik derpaa, uden at lade sig mærke med noget, paa sin Post igjen. Om Morgenen Kl. 3 gik begge Vægterne bort, og Morderen overtalde sin Kammerat til at følge ad en Omvei hjem med ham. Da han traadte ind i Gaarden, hvor Faderens Liig laae, raabte han: "Herre Gud! der ligger min Fader! Jeg er bange; jeg vil blive hos dig indtil det dages." Den anden angav Gjerningen hos Øvrigheden og ved den Undersøgelse, som den lod anstille, studsede enhver over Sønnens følesløse Ligegyldighed; da man mistænkte ham for, at have Deel i Mordet, blev han strax arresteret. Men den største Mistanke faldt dog paa hans rette Fader; Sønnen paastod tillige udtrykkelig: at han, om Natten da han samlede Riisqviste i Haugen, havde truffet sin kjødelige Fader, i det han begik Drabsgjerningen og truede ham med, ligeledes at slaae ham ihjel, dersom han lod sig forlyde med noget. Medens denne Undersøgelse skede, blev Morderens Fader, hvis Opholdssted man ikke vidste, arresteret som en Landstryger, i en Landsby, nogle Mile derfra, og nu fandt man snart, at han umuelig kunde have været den anførte Nat i Rosegawe. Den grusomme Fader-, Moder- og Søstermorder gik nu til Bekjendelse. Han tilstod, at han allerede nogle Uger i Forveien havde fattet det Forsæt, at dræbe sin Stedfader, som han hadede; men hans Frygt for at blive røbet af sin Moder og Søster, havde saaledes under Gjerningen bedøvet ham, at han ogsaa dræbte dem.

Skuepladsen.

Tirsd. d. 4 Martii: Puds og Penge, og Entrepreneuren i Knibe. — Onsd. d. 5: Hermann von Unna. — Torsdagen d. 6: Hververne. — Fred. d. 7: Gert Westphaler, Skjelmen i sin egen Snare og Balletten L'Orphelin de la Chine.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 42.
Udgivet og forlagt af J. Werkel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 8 Martii, 1806.

Fodposten.

Man kan ikke negte, at Fodposten er en meget skjøn Indretning; men det gaaer med skjønne Indretninger, som med skjønne Fruentimmer: de udgjøre den enes Lykke og den andens Plage. Mit hele Bord ligger i dette Dieblik fuldt af Breve, som denne Post har bragt mig fra Folk af begge Kjøn og af forskjellig Stand. Skal det saaledes vedblive i Fremtiden, maa jeg anlægge en Fodpost, blot for at faae alt, hvad der lader sig svare paa dette Hav af Breve, tilbørlig besørget. Jeg kan imidlertid ikke undlade, efter Haanden at meddele mine Læsere nogle af de Projecter, Planer og Forslag, jeg har modtaget. Rigtig nok er det meget vanskeligt at sige, hvilke af disse Aandsproducter, jeg først skal sende ud i Verden; men for ikke at fornærme nogen af de Herrer Indsendere, vil jeg holde mig til den strængeste Anciennetet: en Orden, som jeg altid har været en stor Elsker af, skjønt man i vore Dage, selv i saadanne Tilfælde, synes at hade det gode Gamle. Følgende Skrivelse har jeg faaet i Gaar, og det tilkommer den, efter Anciennetet, at optage her den første Plads:

Min Herre!

"Siden der nu ved den ny Fodpost gives saa god Leilighed til at faae et Brev besørget til Dem, saa har jeg ikke taget i Betænkning, at meddele Dem her nogle Tanker til nærmere Overveielse, angaaende en Sag, der allerede i lang Tid har ligget mig paa Hjertet. Seer De, jeg er en rig Mand; jeg besidder alt hvad der er godt at nyde og lystigt at see paa. Jeg har en smuk Gaard og en smuk Kone, gode Venner og gode Vine, et herligt Bord og en endnu herligere Equipage. Der er altsaa fra den sandselige Side intet at ønske for mig mere, det maatte da være, engang at blive Keiser paa St. Domingo."

"Men fra Sjelens Side er der dog endnu meget at ønske for mig. Jeg kan ikke negte, at jeg imellemstunder ordentlig føler en uimodstaaelig Lyst til at erhverve mig et Slags Udødelighed. Rigtig nok skulle vi alle døe, og Alexander Magnus og Sivert Posekiger nyde i saa Fald lige meget godt af deres Udødelighed, naar de eengang ere døde, men da man nu paa denne Jord ikke kan leve paa nogen anden Maade efter Døden, end netop ved at gjøre sig udødelig, saa gad jeg dog prøve det Spøg. Men Alting er jo forqvaklet i vore Dage, selv den Konst at gjøre sig udødelig! Siig mig, kjereste Ven! er det ikke en reen Malheur at leve i saadanne Tider?"

"Men een af mine Bordvenner havde nyligen et Indfald, som er simpelt, men godt. "Hør," sagde han, da jeg i Spøg lod falde et Ord om den Ting: "der er jo saa mange blevne udødelige, uagtet de vare saa fattige som Kirkerotter. Evald var jo færdig at døe af Sult, og han, som skrev Landsbypræsten af Wakefield maatte jo, som jeg nylig har læst, give sine Creditorer Landsbypræsten i Betaling, for at slippe fra Slutteriet. Kunne saadanne Prakkere blive udødelige, saa maa jo for Pokker du nok kunne blive det." — Fra den Tid af, at min Ven har gjort mig opmærksom herpaa, har jeg bestandig speculeret paa, at skrive en Pjece, hvorved jeg i det mindste kunde gjøre mig udødelig. Der kan jo dog for Djævlen ikke være nogen Hexerie i at skrive en Balders

Død eller Landsbypræst af Wakefield, især for en Mand, der ikke behøver at sue paa Labberne af Sult, eller hvert Øieblik at frygte for Underfogdens Folk. Men her møder nu igjen det Spørgsmaal: "hvad skal man skrive om?" Hver Gang jeg seer en Comoedie, forekommer det mig, som om det var en reen Bagatel at skrive et Stykke. Hundrede Ideer strømme da ind paa mig, og jeg længes kun efter at komme hjem, for i den første Ruus at lægge Haand paa Værket. Men, ak! naar jeg saa kommer hjem, saa løber Alting i eet for mig, og Ideerne ere ligesom pidskede bort. Jeg anseer det desuden for Fjas at skrive Comoedier; thi først skal man censureres af Directionen, siden af Acteurerne og Actricerne, Statister og Chorister, og naar da alt kommer til alt, saa slaaer en Flok Lapser sig sammen, for at hysse og trampe, og saa god Nat Udødelighed!"

"Jeg har ogsaa tænkt paa at skrive et videnskabeligt Værk, men det er vel heller ikke den rette Vei til Udødeligheden. De Lærde have nuomstunder jo ligesaa godt deres Lauge som Skrædere og Skomagere; naar man vil gjøre sin Lykke, saa maa man gjøre Credencer for Peer og Poul, løbe fra Herodes til Pilatus, tractere Recensenter med Dyrekøller, og Præsidenter med Haresteg, og alt det er mig for vidtløftigt. Der er desuden alt for mange, som man i saa Fald skulde gjøre Credencer for. — Men jeg har besluttet at vælge en ganske anden Vei. Jeg vil skrive en Bog, som Ver-

den kan høste sand Nytte af. — De spidser formodentlig allerede Ørene for at høre dens Titel? Den skal hedde: Paradiset paa Jorden. En Himmel og et Helvede paa Jorden eie vi allerede, nu mangler der altsaa kun et Paradis. Saadan en Bog maa gjøre Opsigt, og alt hvad der gjør Opsigt medfører ogsaa Udødelighed. Alting er desuden i vore Dage stemt og skikket for et Paradis. Vore Damers Klædedragt, vor Nysgjerrighed for og Længsel efter at plukke Kundskabstræets forbudne Frugt, de mange Slanger, som hvisle omkring paa Jorden, Summa Summarum, Alting er paradisisk. Hvilken bedre Titel kunde jeg altsaa vælge, end Paradiset paa Jorden?"

"Min Bog kommer til at indeholde alt, hvad der behøves til at gjøre og nyde Lykke i denne Verden. Den bliver omtrent af samme Indretning som Knigges Bog om Omgang med Mennesker. Jeg har her den Ære at sende Dem en lille Prøve."

Første Capitel.

Almindelige Regler.

§. 1.

Den, som vil gjøre sin Lykke i Verden, han maa først og fremmest øve sig i at svare paa alt, hvad han hører fortælle, især af Folk, som ere over ham: "det forstaaer sig!" — Naar du er øvet i at sige: "det forstaaer sig!" med en vis Tact, og i samme Øieblik at bukke

dig saa dybt som du kan, hver Gang at din Foresat siger noget, som strider mod den almindelige Menneskeforstand, hver Gang du hører Dumheder opløftes til Skyerne, saa har du gjort din Lykke i Verden. Modsigelse er et Skridt til Fiendskab, og vil du ikke modsiges af andre, saa maa du heller ikke modsige nogen.

§. 2.

"Eile mit Weile" siger Tydskerne, og det er et herligt Raad. Hvad du kan forrette i een Dag, det maa du tilbringe tre Dage med; thi naar du gjør det Modsatte, bliver du udraabt for et Genie, og Genie er, som bekjendt, en Sygdom, som kun kan cureres med Sulecur.

§. 3.

Du maa aldrig kalde Folk ved deres simple Titel. En Lieutenant maa du kalde: Capitain, en Præst: Deres Høiærværdighed, en Copiist: Hr. Secretair, en Kammerraadinde: Deres Naade. Det gjør en herlig Effect paa de fleste Mennesker.

§. 4.

Hof- og Statscalenderen er en herlig og uundværlig Bog for enhver, der vil gjøre Lykke. Er det dig muligt at lære den udenad, saa gjør det. Du kan aldrig bedre insinuere dig hos en caracteriseret Mand, end ved at bevidne ham din Opmærksomhed for hans og alle hans Beslægtedes Rang.

§. 5.

Mennesket trænger, ligesom Jorden, til Hvile, og Søvn udgjør een af Livets Lyksaligheder. Tolv Timers Søvn er imidlertid tilstrækkelig for en frisk og sund Forretningsmand. Men den, som har alt for mange vigtige Forretninger, faaer imidlertid at lade sig nøie med elleve Timer. Skulde det end skade hans Sundhed, saa maa han dog finde sig i at bringe det Almindelige dette Offer.

§. 6.

Kortspil er nyttigt og unndværligt til Livets Lyksalighed. Der gives altid et vist Skillerum imellem den, som vil gjøre sin Lykke, og den, der allerede har gjort den. Kløverknegt, Ruderdame og andre Matadorer formaae ene at trække dette Skillerum til Side. Den eneste tilladelige, sikkre og bedste Maade, at bestikke Folk paa, er at lade dem vinde i Spil.

§. 7.

Tractementer ere ogsaa godt skikkede til at befordre den menneskelige Lyksalighed, og det maa være en slet Tracteur, som ikke forstaaer at gjøre sig sine Tractementer dobbelt betalt. Et veldækket Bord er et forførisk Altar, som man kan modtage mangt et herligt Offer paa. Vinen fryder Hjertet, løsner Tungen, og gjør Mennesket aabenmundet. Ved et Tractement kan en klog Tracteur udrette og erfare meget, som kan forvandle Jorden til et Paradis for ham. Speculanterne, som i Almindelighed ikke give et Æble bort, uden at faae en Pære igjen, tractere derfor sædvanlig dygtig. De sige som Kong Salomon: "Kast dit Brød i Havet, med Tiden vil du nok finde det igjen." Selv deres Tractementer er en Speculationshandel.

"Jeg skal med det første tage mig den Frihed at meddele Dem flere Prøver af mit Værk. Deres forbundne

Rasmus Mortal."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

To Skibe fra Glückstadt, som laae paa Elben for at gaae til Grønland, kantrede i den stærke Orcan d. 27 Febr., og staae nu fulde af Vand. Hele Mandskabet skal være druknet. Tre andre Skibe fra Glückstadt tabte deres Master, og bag denne Stad har man seet adskillige Skibe, som deels ere kantrede, deels strandede.

I dette Blad er, efter andre Tidsskrivter, for en Tid siden blevet talet om en Tydsk Levnedsbeskrivelse over en Grev Schmettou, med det Tillæg, at han har været en Broder til den bekjendte Forfatter af Bogen "über stehende Heere," og at denne Biographie er af een af hans andre Brødre. Dette trænger til Berigtigelse. Den Grev Schmettou, hvis Biographie anmeldtes, var den, ved Dresdens Forsvar i syv Aars Krigen bekjendte Preuss. General-Lieutenant, og det er hans Søn, nu ogsaa Preussisk General-Lieutenant, der har udgivet den ommeldte Levnedsbeskrivelse. Forfatteren af Bogen over staaende Hære derimod var en Søn af den Kongel. Danske General af Cavalleriet, som i Aarene 1764 til 1766 var commanderende General i Norge, og døde i Plöen 1785. Hans Søn er den endnu levende General-Lieutenant, Grev Carl Schmettou, Chef for det andet Trondhjemske Infanterieregiment, og han har aldrig havt flere Brødre.

Landhuusholdningsselskabet har i Aar udsat adskillige ret interessante Prismaterier. Det har blandt andet udsat Belønninger for enhver Opdagelse af Norske Mineralier, Marmorarter 2c., som med Fordeel kunne anvendes til Landets Gavn; for Opdagelsen af nyttige Jord- eller Leerarter i Jylland; for Krølhaars Tilberedning i de Danske Stater og den bedste Maade at indsamle Haarene; for den bedste Afhandling, som viser Aarsagerne til een eller anden af de Danske Kjøbstæders slette Tilstand, og Midlerne til dens Opkomst. — I Anledning af det sidste Spørgsmaal fortjener det her at erindres, at Hr. Amtmand Lybecker allerede for 30 Aar siden er bleven belønnet af Selskabet med dets store Sølvmedaille for en Afhandling om Kjøbstædernes Tarv og Trang, samt Midlerne til deres Opkomst. Siden den Tid har Forfatteren i Livets forskjellige Stillinger havt mange Leiligheder til at gjøre flere Erfaringer og nye Bemærkninger, deels i hans første Embeder, og senere i General-Toldkammer-Collegiet, ved Overopsynet i Jylland og som Amtmand, deels ved hans Reiser til forskjellige Tider i alle Danske Provindser, og i en udbredt Undersøgelse af trykte og utrykte Skrivter angaaende dette Æmne. Af alle disse Erfaringer og Resultater har han udarbeidet et fuldstændigt Værk paa omtrent 30 Ark, under Titel: "om de Danske Kjøbstæders forrige og nærværende Tilstand i Almindelighed, beskuet fra de rette Synspuncter, samt Maaden og Midlerne, hvorved deres sande Velstand kunde befordres og vedligeholdes, saavel i Hensyn til deres egen Forfatning, som i Sammenhæng med de øvrige Dele af Statsbygningen, tilligemed hyppig indstrøede Bemærkninger af Lovgivningen, Historien, Politiken og Oeconomien." Dette Værk, som er Frugten af 30 Aars Grandskning, ligger færdigt i Manuskript, men den høist ubetydelige Bogafsætning, som vor Tidsalder, til liden Ære for Oplysningen, kan rose sig af, giver kun svagt Haab om, at dette fortræffelige Arbeide nogensinde vil see Lyset, med mindre Landhuusholdningsselskabet vil befordre det til Trykken.

Afg. Fru Reders Gaard i Silkegaden er i disse Dage bleven solgt under Haanden til Hr. Muurmester Dahl for 15000 Rdlr.

Prof. Olivarius er paa sin Tilbagereise fra Paris passeret Hamborg d. 28 f. M., og vender nu tilbage til Kiel.

Udenlandske Efterretninger.

Prinds Sapiecha har nu endt sine geologiske Reiser, og er vendt tilbage til sine Godser i Polen, hvor han nyder Frugterne af sine indsamlede Skatte i Konsternes og Videnskabernes Rige. Han har opholdt sig længst i Athenen, og forskaffet sig en stor Deel kostbare Antiquiteter.

Fra Gullholmen, Bohus Læn, i Sverrig, meldes under d. 10 Febr.: Det for Fædrenelandet saa vigtige Sildfiskerie har i Aar været heldigere end de forrige Aaringer og den milde Vinter med Storme fra Sønden og Vesten har især bidraget til at opfylde det Haab, man almindelig gjorde sig om dets lykkelige Udfald; dog har det været ulige paa forskjellige Steder. Ved Gothenborg er Silden gaaet lige op til Landet, og blevet fanget i Overflødighed, men Prisen har desuagtet været temmelig høi, nemlig indtil 9 Rdlr. Rigsgjeld Tønden.

Hamburg d. 28 Febr. I Gaar Eftermiddags reiste der sig her en heftig Orcan, hvorved Skibe og Bygninger have lidt betydelig Skade. Den varede fra Kl. 2 om Eftermiddagen til Kl. 4. Klokkerne ringede af sig selv, Tagstenene blæste ned af Tagene, og Skorstenene styrtede sammen. Man kunde ikke uden Fare gaae paa Gaden, og adskillige Mennesker ere virkelig ogsaa blevne dræbte af de nedfaldne Stene og de omstyrtede Planker. Ogsaa paa Elben har denne Orcan foraarsaget Skibene stor Skade, og adskillige Folk have sat Livet til derved. Hidtil har man kun faaet ufuldstændige Efterretninger om Søskaden, men de ere tilstrækkelige nok til at opvække store Bekymringer i Henseende til de endnu manglende. Paa denne Orcan fulgte der saa høit Vand, at de lavere Dele af Hamborg kom til at staae under Vand, og at man i mange Gader maatte seile i Baade.

De Franske Tropper have nu taget Førstendømmet Anspach, som tilhører Preussen, i Besiddelse paa Kongen af Bayerns Vegne, efter et Forbund imellem Frankrige og Preussen. I den Proclamation, som Marchal Bernadotte lod udgaae, hedder det, at de Franske, i Følge dette Forbund, tage Anspach i Besiddelse paa samme Tid, hvor de Preussiske besætte Hannover.

Erkehertug Carl holder ofte Raad om de bedste Midler til at sætte det Østerrigske Militairvæsen i alle Henseender paa en respectabel Fod, og Ministeren for de udenlandske Anliggender, Grev Stadion, har i denne Tid mange Conferencer med den Russiske og Engelske Minister i Wien. — Imidlertid har den Tydske Keiser dog tilkjendegivet den Wienske Garnison, at den i Slutningen af denne Maaned skal sættes paa Fredsfod.

Fra Rusland faae de Østerrigske Lande, hvor der nu hersker stor Dyrhed, for 2 Mill. Korn, som skal føres did ved Hornqvæg, der er opkjøbt i Rusland.

Prinds Joseph svarede Kronprindsen af Neapel paa den Skrivelse, han nylig sendte ham, at han ikke havde Keiser Napoleons Fuldmagt til at underhandle med ham.

General Dumas har nu i Napoleons Navn taget det Venetianske Dalmatien i Besiddelse. Dette Land er af største Vigtighed for Kongeriget Italien, thi herfra fik fordum den forrige Republik Venedig sine Matroser, og mange hvervede Landtropper. Endog i den nyere Tid har den kunnet stille 13 Regimenter i Marken, og ved den Franske Revolutions Udbrud (1789) bestod dens Landmagt af 30,000 Mand og dens Sømagt af 14 Linieskibe og 22 Galeiskibe.

St. Deniskirke i Paris, hvor, som bekjendt, de Franske Konger fordum bleve bisatte, men som i Revolutionen blev aldeles ødelagt, skal nu indrettes til et Begravelsessted for de Franske Keisere. Der skal oprettes i samme 4 Capeller, hvoraf de tre første komme til at staae paa de Pladse, hvor fordum Kongerne af den første, anden og tredie Familie vare jordede; den fjerde kommer til at staae paa den Plads, der er bestemt til Keisernes Begravelser. I de tre første Capeller opsættes Marmortavler med de Kongers Navne, hvis Gravmæler tilforn fandtes i Kirken. Den faaer et Capitel med 10 Canoniker. Storalmosenieren bliver disses Decanus.

Danzig d. 4 Febr. Vort Forraad af Rug bestaaer for nærværende Tid kun af 200 Læster. Formedelst det slette Slædeføre er Tilførslen meget ringe, og skulde end Veien ved indfaldende Frost blive bedre, kunne vi dog ikke gjøre Regning paa

nogen betydelig Tilførsel af Rug; thi Landmændenes Forraad har taget temmelig af ved Leveringerne til de Kongelige Magaziner, saavelsom ved Troppernes hyppige Gjennemmarch. Desuden skal Rughøsten hverken i vore Egne eller i de fjerne Provindser af Preussisk Polen være falden heldig ud. Man formoder derfor ikke at Udførslen af Rug vil blive tilladt. Men med Hveden er det ganske omvendt; vi have omtrent et Forraad af 900 Læster. Hveden fra forrige Aar skal ikke være særdeles god, og Bygen og Havren meget maadelig. For Rug betales nu 690 Fl.

Adskillige Franske Blade paastaae, at Kronprindsen af Neapel, imod al Formodning, har stillet sig i Spidsen for det Militaire og de bevæbnede Lazeroner, og Prindsen, hans Broder, i Spidsen for Calabrierne.

I Augsburg ankomme endnu daglig syge og saarede Franske; men der er ingen Plads mere for dem, og der anlægges derfor i Memmingen ꝛc. ny Feldthospitaler. — Augsburg lider overordentlig ved den Franske Indqvartering, og Stadens Magistrat har nylig sendt en ydmyg Ansøgning i den Anledning til Marchal Berthier i München.

I Regensburg vil man nu oprette den udødelige Keppler et Mindesmærke. Det skal bestaae af et dorisk Tempel af 13 Fods Høide, hvori Kepplers Billedstøtte skal hensættes. Det skal opreises i en Lund i den Grevel. Sternbergske Have, som Churerkekantsleren og den nærværende Eier har helliget Muserne. Det kommer til at koste 5000 Fl. og Erkekantsleren har allerede bidraget hertil 1000 Rdlr.

Fra Raadhuset i Frankfurt afgik nylig en Pengetransport, under Escorte, til Maynz. Man indvexlede i største Hast ny Franske Dalere hos Banquieurerne.

Paa den høire Bredde af Rhinen staaer nu en Fransk Armee paa 100,000 Mand, som danner en Kjæde fra de Vestphalske Grændser til Øverpfalz. Marchal Augerau formerer Centrumet.

Efter den Bambergske Tidende skal Churførsten af Hessen-Cassel, efter en Overeenskomst med Frankrige og Preussen, nu ogsaa være Konge. Han antager Titel af Catternes Konge. Han overlader 1) Preussen Grevskabet Schauenburg (den

Hesiske Deel) rc. 2) og Darmstadt, Hanau med Grevskabet og Amtet Schwarzenfels rc. imod at faae af 1) Preussen Høistiftet Paderborn og af 2) Darmstadt Hertugdømmet Westphalen i sin hele Omkreds, saaledes som det befandtes for nogle Aar siden, samt adskillige andre Landstrækninger.

I Førstendømmet Minden blev d. 13 Decen ung Mand paa 27 Aar, navnlig Töllner, radbrækket, fordi han i Febr. 1804 havde forgivet sin Kone. Han var sine endnu levende Forældres yngste Søn og Arving. Disse, som besidde en liden Eiendom, overtalde Sønnen i hans 18de Aar, imod sin Tilbøielighed, at ægte et Fruentimmer, som var 9 Aar ældre end han og ikke smuk, men som, i Forhold til hans Omstændigheder, medbragte ham et temmelig godt Udstyr, og ved sin Flid og gode Opførsel gjorde sig fortjent til hans Agtelse. Han avlede med hende 3 Børn, hvoraf det andet døde, og levede just ikke lykkelig, men heller ikke ulykkelig med hende. I Skolen udmærkede han sig ved Flid og Talenter, og hans Opførsel var ulastelig, indtil han blev bekjendt med et meget letfærdigt Menneske, som, uden at man synderlig mærkede det, bidrog til hans moralske Fordærvelse. I Januarii 1804 kom hans Kone tredie Gang i Barselseng, og efterat hun i de første 14 Dage havde befundet sig ganske vel, klagede hun over Mavepine og Beklæmmelse, som var ledsaget af vedholdende Opkastelse. Efter Præstens Raad blev der brugt en erfaren Læge, men under Haanden betjente man sig tillige af en Qvaksalver. Konen døde under de heftigste Smerter, uden at man fattede mindste Mistanke mod Töllner. Ikke længe efter hendes Død friede han til en ung Pige af meget retskafne Forældre og et ubesmittet Rygte. Han havde tjent i Forældrenes Huus som Daglønner, og altsaa havt megen Omgang med hende. Pigen havde kunnet gjort et langt fordeelagtigere Partie, men afslog det, fordi hun kunde lide Töllner; Forældrene vilde imidlertid ikke samtykke i dette Givtermaal, thi de havde hørt adskilligt ufordeelagtigt om ham. Tilsidst erfarede man blandt andet, at Töllner allerede Vinteren i Forveien havde erklæret: at hans Kone sandsynligviis vilde døe i næste Barselseng; at han havde sagt hende det, og søgt at formaae hende

til at berede sig til Døden, men at hun deels yttrede Forundring, deels Uvillie derover rc. Man erfarede endvidere, at Konen, i sin forskrækkelige Smerte og Angest, havde sagt til sine fortrolige Veninder, at hun var bleven forgivet. Man sammenlignede alle disse Omstændigheder, og Øvrigheden lod Sagen undersøge. Konen, som allerede havde ligget tre Maaneder i Jorden, blev opgravet, og i Mandens Overværelse aabnet. Men formedelst den lange Tid, hun havde været jordet, var Kjendetegnene paa Forgiftelsen ikke saa øiensynlige, at de kunde blive graverende for Töllner. Som bosat Indbygger der paa Stedet, lod man ham derfor indtil videre blive paa fri Fod. Men imidlertid anstillede man dog endnu samme Dag en Undersøgelse i hans Huus, og borttog alle de Lægemidler rc., som fandtes der. Ved denne Leilighed gjorde en Rettensbetjent ham paa egen Haand bange, sagde ham, at man allerede var kommen paa Spor efter, hvor han havde kjøbt Giften, og traf hændelsesviis just den Byes Navn, hvor han virkelig havde kjøbt den. Forbryderen forbauses og tilbyder Rettensbetjenterne Penge, hvis de ville hjelpe ham ud af denne Sag. Han blev nu strax arresteret. Men han tog Flugten, og kunde ret godt have undkommet, dersom hans Samvittighed havde tilladt ham, at udkaste og forfølge en Plan. Tre Dage derefter vendte han tilbage igjen, og forespurgte sig ved en Fortrolig: om han turde lade sig see igjen? Retten lod ham sige: at han gjerne kunde komme, paa det man kunde forelægge ham Regningen over de Omkostninger, der vare medgaaede. Han indfandt sig, og blev derpaa atter arresteret. Han tilstod strax, at han havde forgivet sin Kone, for at ægte den unge Pige, som han holdt mere af, og som allerede var frugtsommelig ved ham. Han blev sendt til Minden, hvor der blev anlagt Sag imod ham. Men her negtede han Hensigten af Drabsgjerningen, og paastod, at han blot havde villet foraarsage sin Kone Smerte, for at forbedre hende. Men ved nøiere Undersøgelse fandt man i Konens Liig saa meget Gift, at man aldeles ikke tvivlede mere om Aarsagen til hendes Død. Han skulde, efter den første Dom, henrettes med Sværd, men ved næste Instance blev hans Straf skjærpet.

Bidrag til Admiral Nelsons Biographie (fortsat). Tre Maaneder efter Søslaget d. 14 Febr. 1797 blev Nelson Rear-Admiral, og aflagde strax derpaa en ny Prøve paa sin overordentlige personlige Tapperhed. Man overdrog ham nemlig ved Cadix's Bloquade Commandoen over en Escadre, og her gjorde han d. 3 Julii blot med Baadene af Krigsskibene et Angreb paa de Spanske Canonbaade og Barker, som havde rangeret sig lige for Havnen. Han befandt sig, som sædvanlig, i sin Barke, som kun var besat med 10 Mand og hans Baadsmand. Don Torason, Commandeuren over de Spanske Canoneerbaade, som befandt sig i en Barke med 30 Mand, greb rasende an. Folkene i begge Baadene kom i Haandgemæng. John Sokes, Nelsons tro Baadsmand, frelste to Gange hans Liv, i det han afbød de Stød, som gjeldte Admiralen, og gjennemborede de Angribende. 18 Spaniere bleve dræbte, Commandeuren og de øvrige saarede. Nelson tog og besteg nu med 12 Mand den fiendtlige Barke. — Efterat han to Gange forgjeves havde bombarderet Cadix, forlod han nu denne Station, for at være tilstede ved Angrebet af Fæstningen St. Cruz paa Teneriffa. Tusinde Matroser og Marinere bleve d. 25 Julii 1797 afsendte i Baade, for at lande ved den befæstede Kyst. Om Natten Kl. 1 havde de nærmet sig Havneodden paa et halvt Canonskud nær, da man pludselig ringede med alle Stormklokker, og en frygtelig Ild fra alle Havnebatterierne mødte dem. To Baade med 300 Mand bleve borede i Sænk og over Halvdelen af samme fandt deres Grav i Bølgerne. Baadene bleve drevne fra hverandre. Nelson og Capitainerne Thomson og Freemantle naaede imidlertid med Baade Batteriet ved Havnebommen (Mole-head), som var forsynet med 400 Mand og sex 24pundiger. Batteriet blev indtaget med Storm. Men videre kunde Nelson ikke trænge frem. Fra Citadellet og Husene blev der uophørlig fyret paa ham. Fire andre Capitainer vare imidlertid landede paa hiin Side Citadellet. De trængte frem, bestege Voldene af St. Cruz og toge Staden, under uophørlig Fægtning, i Besiddelse. 250 Mand vare tilbage. Skibscapitain Towbridge (nu Admiral) formerede dem paa det store Torv og besluttede at bestorme Citadellet. Han trængte frem, men fandt Voldene ubestigelige. Paa Havnebatteriet, som var besteget, savnede strax i Begyndelsen Nelsons Stedsøn sin Stedfader. Folkene havde ikke mærket det. Han gik derpaa strax tilbage, for at søge ham, og fandt ham paa Batteriets Glacier, liggende paa Jorden med den venstre Arm sønderknust. Lieut. Nisbet tog ham paa Skuldrene og bar ham hen paa Strandkysten. Nogle Matroser bragte ham derpaa, under en frygtelig, men slet styret Canonade, i en Baad ombord paa Linieskibet Theseus, hvor man strax afsatte ham den venstre Arm. (fortsættes.)

Engelsk Opfindelse.

Abraham Unterdown i Engelland har opfundet en ny Maade, at tilveiebringe Meel, uden Korn, og faaet et Patent paa denne Opfindelse. Den bestaaer i følgende: man tager Hvideroer, Kartofler, Pastinaker, Beder, Erteskokker, maler eller pulveriserer dem; derpaa lader man denne Substance staae nogle Timer i Vand. Nu affier man Vandet, slaaer saa meget frisk Vand derpaa, at Substancen bedækkes deraf. Derpaa sier eller præsser man Vandet af den vegetabilske Substance, og tørrer den paa en Ovn eller andet beqvemt Sted. Naar den er ganske tør, maler man den paa en Korn- eller anden Mølle, indtil den bliver til Meel. Man kan naae samme Diemed, enten man behandler een eller flere af de anførte Planter paa denne Maade. Man kan baade faae grovt og fiint Meel deraf; skal det være fiint, saa skræller man Planterne førend de søndergnides eller males. Behandlingsmaaden er iøvrigt eens.

Skuepladsen.

Mand. d. 10 Martii: Postchaisen, og den lille Matros. — Tirsd. d. 11: Niels Ebbesen. — Onsd. d. 12: Hververne. — Torsd. d. 13: Viinhøsten. — Fred. d. 14: Herman von Unna. — Mand. d. 17: Indianerne i Engelland. — Tirsd. d. 18: Zemire og Azor. — Torsd. d. 20: Hospitalet. — Fred. d. 21: En Time borte, og Rivalerne. — Løverd. d. 22: Viinhøsten, eller Hospitalet. — Mand. d. 24: De pudseerlige Arvinger, og Hemmeligheden. — Tirsd. d. 25: Jacob von Thyboe. — Onsd. d. 26: Hospitalet. — Torsd. d. 27: Romeo og Julie. — Fred. d. 28: De lystige Passagerer. — Løverd. d. 29: Benefice.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 43.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 11 Martii, 1806.

Indskrænkninger og Friheder i Næringsveiene.

(Fortsat.)

At alt for mange Planter paa en eneste Jordplet aldrig tilbørlig trives, det er en afgjort og uomstødelig Sandhed. Naturen taaler ikke et saadant ulige Forhold. Den lader den ene Plante berøve den anden sine Vædsker, den lader dem visne tilhobe, for at straffe den Haand, som saaledes har villet præsse dem sammen og fordre mere af Jorden end den kan yde. Dette gjelder i den hele Natur. Man vil aldrig see Dyrene i deres naturlige og vilde Tilstand saaledes klynge sig sammen som Menneskene paa en eneste Jordplet. De adsprede sig frivilligen, og søge deres Næring paa forskjellige Steder.

Hvad her gjelder om Naturens Huusholdning i Almindelighed, det gjelder ogsaa om Næringsveiene i Særdeleshed. Naar jeg seer hundrede Mennesker vælge een og den samme Næringsvei, saa forekommer det mig, som om hundrede tusinde Spurver vilde søge deres Underhold paa en og den samme Ager. Man vil maaskee indvende, at Spurvene ikke behøve det, da de have saa stor og viid en Mark for sig til at finde deres Udkomme, men at Menneskets Virkekreds derimod er mere indskrænket, og altsaa forbundet med langt større Vanskelighed. — Men saa sandt som det er, at Gud ikke lader nogen Spurv falde død til Jorden, ligesaa sandt er det ogsaa, at den heller ikke finder sin Føde uden Møie og Anstrængelse. Den maa stundom længe gjennemstryge Luften, førend den finder det Underhold, som den selv og dens Unger behøve, men det falder den desuagtet aldrig ind, at berøve en anden Spurv de Korn, som den har opsanket. Dersom Dyrene handlede som Menneskene, dersom alle Harer vilde klynge sig sammen paa en eneste Kaalmark, maatte jo Frugterne af mangen en Landmands Flid blive ødelagt i nogle saa Dage? Men Skaberens

Viisdom har indseet det, og ved Instincten lært Dyrene at handle saaledes, som Menneskene vilde handle, naar de brugte mere Eftertanke.

En gammel ærværdig Sentence siger: "Gud skaber ikke flere Munde end han har Brød til." Saa simpel som den klinger, ligesaa sand er den. Verden har endnu aldrig baaret flere Mennesker end den kan underholde. Naar man vil sammenligne de Fødtes og Dødes Antal i ethvert Aarhundrede, vil man altid finde, at de i det Hele staae i det nøiagtigste Forhold til hinanden. Skulde der herske et mindre nøiagtigt Forhold i Henseende til Menneskenes Næringskilder? Skulde den algode Natur, som sørger for den mindste Flues Udkomme, have negtet Mennesket denne Omsorg? Vel omkomme i dette Øieblik mange tusinde Mennesker næsten af Sult, vel hjemsøges mangen en Stat af Hungersnød; men hvad er Aarsagen dertil? Intet uden det nuværende Europa's ulykkelige Politik, at lade sine Undersaatter dræbe hinanden i afskyelige Krige, og Menneskenes uimodstaaelige Lyst til at klynge sig sammen paa enkelte Jordsmon. Hvorledes kunde man ellers tænke sig Hungersnød i en Tidsalder, hvor Landoeconomien er bragt til saa høi en Pynt, og hvor Jorden i det Hele yder i de fleste Lande dobbelt saa megen Grøde som for et Aarhundrede siden? — Men i vort militaire Aarhundrede higer man kun efter at have mange Mennesker samlede paa en eneste Plet; om de finde deres Udkomme der eller ikke, synes man, især i det ulykkelige Tydskland, ikke at

bryde sig stort om. Men hvad bliver Følgen deraf? Man faaer alt mueligt Sammenskrab ind i Landet; alle tye til Hovedstæderne; Kjøbstæderne og de mindre synke og aftage i Folkemængde, ligesom hine stige, og Ligevægten i den hele Machine forstyrres. Tilsidst vil Hovedstæderne komme til at ligne beleirede Fæstninger, hvis egen Besætning tvinger dem til at overgive sig.

Ligesom det gaaer med Hovedstæderne, saaledes gaaer det omtrent ogsaa med Næringsveiene. Jo bedre et Fag i vore Dage er skikket til at skaffe dem, der sysselsætte sig dermed, deres Udkomme, des mere er det udsat for at blive fordærvet. Enhver vil gjerne blive rig, leve stort og magelig, og trænger sig derfor, uden de fornødne Midler, Kundskab og Erfaring, ind i samme. Jeg behøver vel neppe at anføre de forhen gode Fag, som nuomstunder ved en overdreven Concurrence næsten i Bund og Grund ere fordærvede.

Frihed er en herlig og skjøn Ting der, hvor den kan gavne; men der gives alt for mange Tilfælde, hvor den virkelig er skadelig. Næringsveiene taale i vor Tidsalder og i vort Land ligesaa lidet for mange Friheder som for mange Baand. Vel er det sandt, at Konstflid, Vindskibelighed og Velstand netop blomstrer i Engelland, hvor Frihederne i den Henseende næsten ikke have nogen Grændser; men hvilke Midler besidder ikke ogsaa dette Land? Dets Indbyggeres Vindskibelighed er just ikke ene en Virkning af deres store Friheder i Nærings-

driverne; thi i hvilket Land i Verden ere disse Friheder forenede med flere Baand? Hvor udstedes vel flere udelukkende Privilegier (Patenter), end netop i Storbritannien? Men det er Engellands kostbare Naturproducter, der ved Siden af Indbyggernes genialske og opfindelsesrige Flid skaber dets Velstand. Concurrencen er vel stor her, men der, hvor man kan arbeide for hele Europa, ja næsten for den halve Jordklode, kan den aldrig være for stor.

Man behøver derimod kun at kaste et Blik paa vort Fædrenelands Naturproductioner og paa alle de naturlige Hindringer, som alt Fabrik- og Manufacturvæsen møder hos os, for at overtydes om, at alt hvad der gjelder om Engelland, umuelig kan gjelde om Dannemark.

For at bringe et Slags Ligevægt i det Hele, vilde det maaskee være godt, dersom Næringsveiene ikke bleve alt for fordeelte, og Friheder ikke alt for store.

Mod de saakaldte Frimestere er der, efter min individuelle Mening, adskilligt at erindre. Vel er det sandt, at en uformuende Svend, efter al Billighed, ikke bør være evig fordømt til at arbeide som Svend, blot fordi han ikke har Evne til at nedsætte sig som Laugsmester, og det er fra den Side betragtet godt, at der ogsaa for ham staaer en Vei aaben til at blive sin egen Herre. Men man maa altid antage, at den, som bliver Frimester, enten mangler de fornødne Penge, eller de fornødne Indsigter til at begynde sin Haandtering. I begge Tilfælde kan

Staten ikke love sig meget af en saadan Mester. Lægger man endnu hertil, at mange af de saakaldte Frimestere ere udenlandske Svende, som nedsætte sig med tomme Hænder og avle Børn, som siden maae falde Staten til Byrde, saa kan jeg ikke indsee, hvad vi have vundet ved at faae saadanne Borgere. Vilde det ikke være langt bedre, dersom der i hvert Haandværk gaves færre Mestere, og at det mindre Tal vare des sikkrere paa sit gode Udkomme?

Vort Land taaler, som jeg forhen har anført, ingen overdreven Concurrence, det maa være i hvilket Fag det end være vil. Man indbilder sig vel, at Almeenheden vinder derved og at den paa denne Maade kan love sig lettere Priser og bedre Arbeide. Men det er langtfra ikke Tilfældet. Det er meget lettere for en Mand, der har meget Arbeide, og som faaer det tilbørlig betalt, at levere det godt, end for den Fattige, der ikke har Raad til at anskaffe sig gode Materialier og tillige kun har faa at arbeide for. Om han end ikke er en Fusker, saa driver Nøden ham til at blive det. — Godt og nyttigt vilde det derfor være, om der i ethvert Haandværk ikke blev flere Mestere, end der netop kan finde deres tilbørlige Udkomme, og at det aldrig blev tilstedt nogen at nedsætte sig som Mester, naar han ikke kan godtgjøre, at han i det mindste eier en lille Capital paa 200 Rdlr., eller, kunde opgive en Mand, der vilde forstrække ham med saadan en Sum. Nu kunde man spørge: hvor skulle

da alle de Svende blive af, der ikke eie en saadan Capital? Forfatteren kan ikke svare andet end: de skulle forblive Svende, fordi baade Staten og de selv ere bedre tjente med, at de arbeide som Svende, end at de begynde en Haandtering i Fattigdom, og bebyrde Landet med en Familie, som de ikke kunne ernære. Rigtig nok indvender man i Almindelighed: de fleste saadanne fattige Folk leve dog; men hvorledes leve de? Hvorledes opdrage de deres Børn? Hvor mange af disse døe ikke i Elendighed? Det er Spørgsmaale, som man sjelden indlader sig paa at undersøge. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det er en Glæde at see, hvorledes saa mange ægte Dannemænd søge ved Laanebibliothekers Oprettelse, at befordre Oplysning blandt Almuen. Man seer det ene Almuebibliothek opstaae efter det ander, og det vil ikke vare længe forend næsten enhver Landsby i Dannemark og Norge vil være forsynet med en Samling af Bøger, der kan befordre Sædelighedens og Oplysningens Udbredelse, og afholde Landalmuen fra at forskjerdse sin Tid og Sundhed i Kroer. Det vil kunne skee saa meget lettere, som den Danske og Norske Almue selv yttrer den største Tilbøielighed til Læsning. Med inderlig Glæde kan Anmelderen her anføre, at ogsaa Præsten Hr. Sølling til Hjørnelund, ikke langt fra Slangerup, ved adskillige Sognemænds frivillige Sammenskud nu har oprettet et Laanebibliothek for hans Sogns Almue.

Glückstadt d. 3 Martii. Den Orcan, som reiste sig her d 27 Febr. var frygtelig. Kl. 1 om Middagen begyndte den med en stærk Vind, som tog bestandig til. Imellem 2 og 4 rasede Orcanen stærkest. Glückstadt har liidt meget derved, og denne Stads betydeligste Næringskilde: Hval- og Robbefangsten, standses for det meste i det

mindste i Aar derved. De store Skibe, som vare udrustede i dette Diemed, laae allerede paa Reden, og vare i Begreb med at afgaae til deres Bestemmelsessted, da Orcanen reiste sig. Den rev dem løs fra Anker og Touge, knækkede Masterne, og drev dem med Voldsomhed op til Castellet og Havnens Batterier. Her saae man dem ganske nær i den største Nød, uden at kunne komme Mandskabet til Hjelp, som holdt sig fast ved Masterne og i Takkelagen. Alle de, som bleve i Rummet, omkom. Et Skib, ført af Capit. Voß, kantrede nær ved Citadellet; et andet sønderknustes paa Havnepælene; adskillige andre strandede længere ned paa Stenene ved Brockdorff. Et Engelsk Krigsskib, under Capit. Rye's Commando, kom ved Freyburg paa Grund, og blev meget beskadiget derved. Først efterat Stormen havde lagt sig noget kunde Mandskabet paa de forulykkede Grønlandsfarere faae Hjelp. Imidlertid havde paa begge Skibe allerede 13 Mennesker sat Livet til, og maaskee Tabet er endnu større. Der Glückstadtske store Skibe kunne ikke løbe ud i Aar; tre af de bedste maa ophugges. I Havnen selv har Orcanen anrettet stor Skade. Det høie Vand, som indfandt sig noget i Forveien, steg 12 Fod over sin sædvanlige Høide, og dersom Stormen havde vedblevet længere, vilde Staden og Omegnen ikke kunnet undgaaet en Oversvømmelse, da Digerne kun stode endnu nogle Fod frem over Bølgerne. — Ogsaa paa det flade Land i det Holsteenske, i det Lüneborgske, i Alteland og andre Egne af Hannover har Orcanen anrettet stor Skade ved at omstyrte enkelte Bygninger, ødelægge Skovene ꝛc. I Kiel var den saa stærk, at alle Gaderne vare ligesom besaaede med hele og halve Tagsteen, og at en heel Gavl paa et Huus faldt ned.

I Christiansand viser Chr. Dyhrø, med den høie Øvrigheds Tilladelse, det respective Publicum den saakaldte Tyvevækker, og dens Egenskaber, imod at man betaler ham 1 Mk. for hver Indgangsbillet. — I vor Tidsalder synes man just ikke at trænge til nogen Tyvevækker. Tyvene ere desværre alt for vaagne.

Til Qvarantaineindretningen i Christiansand ankom d. 24de f. M. en Svensk Fregat, ladet med Sukker, Caffe, Peber, Tamarinder, og Farvetræer, fra Philadelphia, bestemt til Varel.

I Slutningen af denne Maaned agter H. D. Hertugen af Augustenborg med høie Familie at tiltræde en Reise til Als.

Landefogden i Sydérditmarsken, Etatsraad Bøie, er ved Døden afgaaet.

Hos en Mand ved Navn Schalburg i Eckernførde havde tre af Tjenestefolkene begaaet den Uforsigtighed, at lade en Sengevarmer, hvormed de havde varmet deres Seng, blive staaende i det lukkede Kammer. Kuldampen virkede saa stærkt, at man om Morgenen fandt een af dem død; den anden døde efter faa Timers Forløb, men den tredie, som havde indaandet mindst af den fordærvede Luft, døde først efter 24 Timers skrækkelige Dødskamp. Manden, i hvis Huus dette Uheld indtraf, lod strax kalde tre Læger, hvis eenstemmige Udsagn, saavelsom den paa de Døde foretagne Section, tilfulde viste, at Kuldampen her var den eneste Aarsag til denne ulykkelige Tildragelse.

I Nærheden af Landsbyen Leplien, tilhørende Preetz Kloster i Holsteen, fandt man d. 9 Jan. en død Mand, som formodedes at være frossen ihjel, uagtet han, efter Beskrivelsen, var saa tæt indpakket, at han endog havde to Skindpelse paa. Han lod til at være 50 Aar gammel.

Hr. Candidat J. Skanke Garman fra Trondhjem, der i April 1804 tog Theologisk Attestats, og erholdt Caracteren Laudabilis et qvidem egregie, er i Aar bleven creeret til Doctor i Philosophien i Leipzig, hvor han opholder sig som de unge Grever Ahlefeldts Hovmester. Til den foregaaende Doctor- og Magisterexamen havde han erholdt laudem peregregiam.

I det Holsteenske dramatiske Selskab opføres Søndagen d. 2 Martii Lystspillet: Reversen, til Benefice for een af Selskabets Skuespillerinder.

Den af Skibet Christianshavn, som føres af Capitain Ørgaard, og gaaer til China eller Indien, medtagne Capital i Contanter og Varer, er af Beløb 517,800 Rdlr.; Skibets Casque med Inventarium koster Compagniet 102,000 Rdlr. og Udredningen deraf til Søes beløber sig til 24,000 Rdlr.

Hr. Doctor Castberg underviser nu adskillige døvstumme Børn af begge Kjøn, hver Dag fra Kl. 11 til 2, i Nicolai Fattigskoles Bygning.

Vandet ved Toldboden har i disse Dage lagt til lige til Bommen, og intet Skib kan formedelst Isen komme ind mere.

Udenlandske Efterretninger.

Prinds Joseph har nu fra sit Hovedqvarteer i Capua meldt Keiser Napoleon, at hans Befalinger ere fuldbyrdede. Han har deelt sin Armee i tre Afdelinger og overdraget Marchal Massena Commandoen over Centrumet. Da General Regnier ankom ved Capua, opfordrede han Stadens Commandant, Prindsen af Hessen-Philipsthal, til at overgive sig, men da denne vægrede sig derfor, angreb og tog han Redouten St. Andre, hvorved General Grigny faldt. Den 12 Febr. omringede Centrumcorpset Capua, og opfordrede Staden forgjeves. D. 13de ankom Deputerede fra Staden Neapel hos Prindsen, og undertegnede Gaeta's, Capua's, Pescara's, Neapels og andre Forters Overgivelse. General Partouneaux er rykket ind i Neapel; Forterne ere strax blevne besatte, og d. 15de reiste Prinds Joseph did. Da de Neapolitanske Officierer forlangte at tage Tjeneste, saa har Prindsen oprettet et Neapolitansk Corps. — I Moniteuren siges: Keiseren var i Operaen, hvor man opførte Athalie, da ovenstaaende Efterretning indløb. Han lod sin Adjutant strax bekjendtgjøre, ved Talma, denne Nyhed, og Straffen for Dronningen af Neapels Meeneed (Parjure). — Denne nye Athalie's Jernscepter skal nu for bestandig brydes. Det skjønneste Land paa Jorden skal i Fremtiden have en fast, men liberal Regjering. Keiseren opretter igjen Kongeriget Neapel for en Fransk Prinds, men han gjenopretter det, grundet paa Regjeringens og Folkets Interesse, og paa den store Sætning, at Tronens Tilværelse, Glandsen og Magten af dem, der omringe Souverainerne, Vældens og Arvelighedens Bestandighed, ere Indretninger, som ere skabte til Nationernes Gavn og Organisation. — Hele Europa vil med Fornøielse see en Dronning stødt fra Tronen, som saa meget har misbrugt Enevoldsmagten, og hvis Skridt vare betegnede med Revolutioner, Meeneed (Parjure) og Blod. Man hader og foragter hende lige saa meget i Wien, som man hader og foragter hende i Neapel. Men hendes Minde er imidlertid en Drivefjer i Historien; thi i Fremtiden vil Neapel udgjøre en Deel af det forenede Frankrige,

men man maa ryste dette Huus i sine Grundvolde, for at kunne komme det nær. — Man kan i den Henseende ikke beskylde Frankrige for Herskesyge. Hvad kunde det gjøre mere end tilgive tre Gange i nogle faa Aar? og hvilke Tractater kunde det slutte med en Magt, der har overtraadt et Forbund, som var saa fordeelagtigt for den og saa hellig, 25 Dage efter at den havde undertegnet den? — Frankrigs Ære og Sagens Natur har kuldkastet Neapels Trone, fordi det ikke mere var mueligt at slutte nogen Tractat. Iøvigt er den Mailandske og Neapolitanske Trones Besættelse af Franske Prindser neppe noget Equivalent mod den Spanske og Neapolitanske Trones Besættelse med Prindser af det andet Dynastie. — I Henseende til Neapel, da vil een af dets ringeste Fordele være den, at det vil nyde Handelsfrihed, og at det ikke mere vil være underkastet Algierernes Sørøverier; men dets vigtigste og naturligste Fordeel vil være den, at det ikke behøver mere at være Krigens Skueplads, og at det vil blive regjeret efter Grundsætninger, der stemme overeens med dets Folkeslags Lykke og Interresse. — Den Neapolitanske Nation gjør det Ære, at dens fornemste Agenter, der ere Aarsag til Tronens Kuldkastelse, ere Toscanere og andre udenlandske Personer der i Landet. Det er bekjendt, at Acton er af Herkomst og Sindelav Engelsk, og at han aldrig bedømmer Kongeriget Neapels Interesse uden efter Engellands. Vi kunne, uden at være Propheter, sige, at dette Huus, som har offret disse gjerrige og umættelige Speculanters Capricer Fastlandets Tarv og Lykke, mister sin Trone under alle Fastlandsnationers og vore Samtidiges Bifaldsraab; thi efter at være blevet saa ofte foruroligede, trænge de til Fred og Ro, og gide ikke længere lade sig skuffe med tomme Ord. — — — — Saaledes udslettes da atter et af de ældste Kongeriger af Europa's Kort. Neapel og Sicilien have fra de ældste Tider af liidt de største Regjeringsforandringer. Efter det Romerske Riges Undergang havde de Regentere af forskjellige Nationer. Snart bleve de erobrede af Christne, snart af Saracener. Normannerne fordreve omsider de sidste og stiftede der, medens det øvrige Europa var nedsjunket i det dybeste Munkeuvidenhed, et blomstrende og anseeligt Monarchie.

Men den i hiin Tidsalder saa vældige Pave forskaffede Huset Anjou, en Sidelinie af det Franske Kongehuus, dette Rige, og dennes Efterkommere besadde det indtil 1504, da de bleve fordrevne af Spanierne, som eiede det indtil 1708. I den Spanske Arvefølgekrig kom Neapel til Østerrige. Men ikke længe derefter (1734) bemægtigede Spanierne sig det igjen, og baade Neapel og Sicilien have lige til den sidste Konge tilhørt Spanske Prindser.

General Marmont har, for at oprette sin Fader et Minde, stiftet i Chatillon et Hospital, hvori 25 Oldinger, som ere over 60 Aar, eller ere Invalider, skulle nyde Underhold.

Til den Parisiske Høitidelighed i næste Maaned forfærdiger Guldsmeden Auguste en ny kostbar Trone.

Ogsaa i Egnen af Haag har den sidste Orcan anrettet stor Skade.

Antwerpen d. 31 Jan. Skibsfarten har hele Vinteren igjennem været her i Gang. Man sporede i afvigte Aar mindre Liv i Handelen end i Aaret 1804. Næsten alle directe Forbindelser med Spanien vare afbrudte, og man maa derfor tilføre vore Fabriker i Belgien Uld, Cochenille og Indigo, hvilke Artikler, vi hidtil have faaet til Søes fra Spanien, til Vogns; Handelen med Portugal var derimod i god Gang; fra Lissabon kom 18 Skibe med Huder, Bomuld, Sukker og Frugter. Nordamerica forsyne os endnu for største Delen med Colonieproducter. Fra Philadelphia, Nyyork, Boston, Charlestown, Norfolk, Nyorleans og andre Nordamericanske Havne indløb her 37 Skibe, hvis Ladning bestod deels af Nordamer. Producter, saasom Tobak, Riis og Bomuld, deels af Ost- og Vestindiske Artikler. Ogsaa med Chinesiske Producter forsynede Nordamericanske Skibe os. — Kysthandelen med de Franske Havne var i afvigte Aar meget levende, hvortil Ostendes, Calais og Dunkerkens Bloquade havde bidraget meget. Engellænderne forstyrrede ikke synderlig vor Handel; den blev især dreven under Preussisk og Pappenburgersk Flag. Fra Marennes, St. Martin og andre Franske Havne ankom 189 Skibe med Salt; fra Bordeaux, Nantes og Bayonne fik vi 64 Ladninger Viin og Brændeviin. — Fra Emden faae vi en Mængde hvide Cattuner, Sukker og andre Vare. Saavel fra de anførte Havne, som fra Holland ankom for Re-

gjeringens Regning en Mængde Materialier til Skibsbygning. Ved den tiltagende Indførsel af fremmede Varer, ere Toldindtægterne stegne betydeligen. Udførslen herfra er derimod ikke betydelig, da Steenkullene fra Gruberne ved Valenciennes er den eneste vigtige Artikel, som i f. A. blev udført.

Sildefangsten i Bahuslæns Skjær har i Aar været saa betydelig, at man har saltet omtrent 280,000 Tønder Sild. For Tønden af det bedste Slags betales 6½ til 7½ Rdlr. i Rigsgjeldsedler. Af en Tønde Sild har man i Aar faaet 4 Kander Tran.

Da Keiser Napoleon paa sin Indmarch i Tydskland opholdt sig nogle Dage ved det Stuttgardske Hof, og Prinds Pauls Formæling med Prindsessen af Hildburghausen just paa samme Tid blev høitideligholdt, forbeholdt Keiseren sig, at forære den ny formælede Prindsesse en liden Brudegave, hvis Valg han vilde overlade til sin Gemalinde. Denne Foræring er nu ankommen. Det Gjemme, som den var indpakket i, er prydet med grønt Fløiel og Løvværk af støbt Guld; det har Formen af en oval antique Vase; Toppen af Laaget bestaaer af en Guldkugle, som Kjerlighedspilen sidder i, og Kuglen selv er omsnoet med en Guirlande af Roser. I dette kostbare Skrin gjemmes: 1) en Chemise af Engelske (?) Points besaaet med Mucheter, og rundt omkring prydet med en simpel, men smagfuld Bord; Slæbet er anseelig langt; 2) en Chemise af sorte Kniplinger, med en Bordure af samme Dessain, som kaldes Ulvetænder; 3) en Chemise af rundt Snit af hvidt Atlask med en Brodure af Bouquetter, broderede i Guld; over samme en Tunique af Sølvtülle broderet med Guldlan; 4) en hvid Krepflors Kjole, meget smagfuldt broderet med hvid Silke; 5) en hvid Krepflors Kjole med en Brodure af Bouquetter af Tülle, med tilhørende Mammeluke af rosenrødt Atlask, prydet med samme Brodure, og desuden broderet med Staal; 6) En Morgen-Chemise af Ostindisk Mousselin, broderet med Hortensinblomster; 7) et Slør af Engelsk (!!) Points; 8) et rundt Slør af Tülle en Vermishel, gjennemvirket med Guld, og med en bred Guldbord; 9) et Tørklæde af Ostindisk Mousselin, broderet med Sølvlan. Med dette Fløiels Skrin fulgte endnu

desuden to Cartoner; tre af disse indbefattede Turbaner, broderede med Guld, Sølv og Staal og decorerede med Heire- og Svingfjere, og de tre andre Bonnetter prydede med Blomster. Den anden Carton indbefattede alle Slags Italienske Blomster, af Form og Farve saa skjønne som naturlige. Endelig hører endnu hertil en Næt-Guirlande, der tjener til Haarsmykke. Værdien af det Hele anslaaes til 70,000 Gylden.

Det patriotiske Selskab i Stockholm har udsat en Belønning af 33 Rdlr. 16 ß. Banco for den, som inden dette Aars Udgang opviser i brugbar Stand den simpleste og mindst bekostelige Machine, hvorved man igjennem en ved Mekanik forøget Kraft kan berede Meel af Been?

Ridder C. G. Leopold er bleven valgt til Præses for det Svenske Academie.

I Svenske Blade har man gjentagne Gange anmeldt blandt Vacancer: Stads-Notarie-Embedet i Vexiø By med 23 Rdlr. 32 ß. aarlig Løn(!).

Ved Pasquino-Statue i Rom fandt man følgende lille Samtale imellem Marforio og Pasquino: Spørgsmaal: Hvorfor er Olien saa dyr? — Svar: Fordi man salver saa mange Konger, og har bagt saa mange Republiker.

Følgende chronologiske Gjentagelse af de vigtigste Kjendsgjerninger vil kunne tjene til en beqvemmere Oversigt og Besvarelsen af det Spørgsmaal: hvilken af de krigførende Magter har været mere eller mindre Aarsag til den Jammer og Elendighed, der rammede Tydskland i forrige Aar og endnu forestaaer det ved en ny Krig i næste Aar:

Den 2 Jan. 1805 tilskrev den Franske Keiser Kongen af Storbritannien et Brev med et ubestemt Fredsforslag.

D. 14 Jan. lod den Engelske Minister, Lord Mulgrave, tilstille den Franske Minister Talleyrand, istedet for Svar, en Note, hvis Indhold var, at H. Maj. gjerne vilde slutte Fred, men at han først maatte raadføre sig desangaaende med de Landmagter, han staaer i fortrolig Forbindelse med, fornemmelig med Rusland.

D. 15 Jan. Dagen derpaa talde Kongen i sin Tale paa Tronen i haarde Udtryk om Voldsomheder og Fornærmelser fra den Franske Re-

gjerings Side, og omtalde den fortrolige Forbindelse og Brevverlingen i Henseende til denne Gjenstand.

D. 17 Martii blev Republiken Italien erklæret for et Kongerige og Napoleon for Konge.

D. 11 April blev Offensiv-Tractaten imellem Rusland, Østerrige og Storbritannien undertegnet i St. Petersborg; dens første Seperat-Artikel siger: da de imellem Rusland, Østerrige og Sverrig indgangne Arrangements ere blevne H. Britiske Maj. bekjendtgjorte, saa skulle Stipulationerne af hiin Tractat med enhver af disse Magter opfyldes.

D. 10 Maji fulgte et Tillæg til denne Tractat, efter hvilket den Russiske Contingent skulle forøges til 180,000 Mand.

D. 1 og 4 Junii bleve Genua og Lucca forenede med Frankrige.

I Junii kom den Russiske Gesandt v. Novosilzoff til Berlin, og fik, ved Preussens Mægling, Passe til en Sendelse til Paris, for at underhandle umiddelbar med Chefen for den Franske Regjering angaaende det Fredsforslag, han havde gjort Engelland.

D. 16 Julii gjordes i Wien Aftale angaaende Operationsplanen, hvorpaa Krigsrustninger og Troppernes Afmarch fulgte.

D. 3 Sept. erklærede Keiseren af Tydskland de Europæiske Hoffer i en Note: at Frankrige ved sin Adfærd mod Italien, Helvetien, Batavien ꝛc. i høi Grad havde overtraadt Luneviller Freden.

D. 5 Sept. gjorde General Første af Schwarzenburg i München det Forslag, at de Bayerske Tropper skulde støde til de Østerrigske.

D. 8 Sept. gik Østerrigerne over Inn og toge Bayern i Besiddelse ꝛc.

I Frankrige oprettes et Corps Wallisere paa
431 Mand.

Indførdslen af hvide og trykte Cattuner, Musseliner og spunden Garn i Frankrige er bleven forbuden.

Til een af de Franske Havne er der ankommen et Skib fra Cajenne med en Tønde Brødfrugt til den Franske Keiserinde.

Preussen erkjendte allerførst den Bayerske Kongetitel paa en meget venskabelig Maade. Ogsaa det Dresdenske Hof har nu erkjendt den.

Selskabet for nyttige Konsters og Haandteringers Befordring i Hamburg har belønnet Consistorialraad Kauffmann for en Afhandling om den hensigtsmæssigste Indretning af et Arresthuus for Inqvisiter medens Processen staaer paa, med den udsatte Præmie. — To andre Afhandlinger fik Accesit.

Da Pitt skulde begraves i Westminsterabbedie fandt man hans Moders og Søsters Ligkiste kastede omkuld. Arbeidsfolkene forlode Stedet ganske betuttede. Men omsider opdagede man, at man ved den sidste Ildebrand i denne Kirke havde aabnet alle Kisterne, hvorved en heel Hvælving kom til at staae under Vand og Ligkisterne vare falden om.

Skrivelse fra Danzig d. 28 Febr. Skjønt vi i Aar næsten ikke have nogen Vinter, anretter Vandet dog stor Skade hos os. Ikke langt fra Dirschau steg Weichselen saa høit, at den truede at gaae over Digerne, og den 11 og 12 Jan. oversvømmede den adskillige Egne. Landsbyen Neufehr og adskillige Indsidderes Huse bleve aldeles ødelagde af Vandet. I andre Egne, som ligge længere borte fra Floden, maatte Indbyggerne søge deres Redning under Tagene af deres Huse. De have vel reddet sig selv og deres Qvæg, men deres Vinterforraad er tildeels skyllet bort, og de arme Folk have desuden allerede liidt meget ved Fouragelevering og de Forspænd, som de i Krigsurolighederne bleve tvungne til at give. Skuespildirectionen gav til Bedste for disse ulykkelige Landboere, Kotzebues Menneskehad og Anger, hvorved der indkom 630 Rdlr.

Den Kongel. Danske Forstmester, F. L. v. Ahlefeldt, som opholder sig for nærværende Tid i Kiel, opfordrer enhver, som har noget tilgode hos ham, at melde sig inden 12 Uger, hos Etatsraad Piper i Schlesvig.

Bryggergaarden i store Kongensgade No. 55 er solgt til General Krigscommissair v. Schmidten for 22,015 Rdlr.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 44.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 15 Martii, 1806.

Skrivelse fra en Boutique.

Min Herre!

Der er vel neppe noget Spørgsmaal om, at jeg er den første Boutique i Verden, der nogensinde er kommen paa det Indfald at skrive, og mange af Deres Læsere vil maaskee være vantro nok til at kalde denne Skrivelses Egthed i Tvivl. Men i vore Dage er man jo saa vant til at høre alskens livløse Ting tale baade paa Vers og i Prosa. De ved, der gives en Ting, som kaldes Licentia poetica, og den berettiger enhver til at tale, var det end Rundetaarn. I vore Dage er desuden det urimeligste rimeligt. Hvor mange hundrede Ting er der ikke foregaaet i det oplyste Frankrige, som endog Tusind og een Nats Forfatter vilde have anseet for usandsynligt og urimeligt? Saa meget til Undskyldning for min Skrivelse — nu et Par Ord om min Historie.

I min Ungdom var jeg egentlig en fornem og rig Mands Brænde- og Viinkjelder. Det er mange Aar siden, og Manden har allerede længe været død og borte. Den Gang gjemte jeg i mit Skjød de herligste Vine. De kunde finde hos mig Vine, der vare ligesaa gamle som min Herres Bedstefader, som den Gang levede endnu. Jeg førte et stille og roligt Liv. Man aabnede mig aldrig undtagen naar Gaardskarlen skulde hente Brænde op, eller Tjeneren aftappe Viin, eller naar min Herre engang havde en Proces med een af Bønderne paa hans Gods, thi da maatte der altid vandre et Flaskefoder med Rhinskviin ud til Birkedommeren. Min Herre gjemte selv Nøglen og det var kun meget sjelden, at Tjeneren og Kammerpigen havde en Tête-à-tête hos mig. Jeg var sikkert 60 Aar gammel da min Herre døde. Gaarden blev solgt, og med en ny Herre fik jeg ogsaa en ny Skikkelse. Den Muurmester, som kjøbte Gaarden, lod mig indrette til Beboelse. Jeg blev saa opklistret og opsminket, at ingen kunde kjende mig igjen. Min

Herre leiede mig bort for 200 Rdlr. aarligen. Den, som fæstede mig, kaldte sig Vertshuusholder, men han holdte et skammelig Huus. Jeg blev forvandlet til en offentlig Røverkule midt i Hovedstaden. Jeg blev en Grav for mangfoldige unge Menneskers Sædelighed og timelige Lykke. Søfarende, som kom tilreisende, stimlede ned til mig. Her berusede de sig med stærke Drikke og i Tumlen af vilde Glæder; to, tre Daliler plyndrede mangen en sovende Samson, og naar man havde skilt ham ved alt hvad han havde i Lommen af Værdie, kastede man ham ud paa Gaden. Her blev han modtaget af Vægterne, hvis Valgsprog er Latinernes: "udøv Justits, om end Verden *)

*) Istedetfor Verden kunde man maaskee sige Mennesket. Naar Vægterne faae fat i et Menneske, som for en eller anden ubetydelig Gadeforseelse er bestemt til at tilbringe en Nat i Politiearresten, saa ledsage de ham stundom paa en Maade, der virkelig kun viser liden Agtelse for Menneskeligheden. Den bekjendte sørgelige Begivenhed med Fabriqueur Bramsen, der, under de største Pinsler, blev af nogle cannibalske Vægtere med Morgenstjernen tvungen til at følge med dem, uagtet han havde brækket Benet, burde maaskee ene være nok til at frembringe en passende Forandring i Arrestanteres sædvanlige Transporteringsmaade. Endog beskjenkede Folk kunde befordres langt simplere i en Bærestol, end ved at bindes med Touge paa en Stige som et Umælende. En saadan Indretning vilde koste en Ubetydelighed og dens Nytte vil i mange Tilfælde være stor.

skulde forgaae derved", som bragte ham op paa Raadstuen. Der foregik Ting hos mig, som man umuelig skulde kunne tænke sig i en Stad som Kjøbenhavn. Der gaves de Søfolk, som i en eneste Nat forødte inden for mine Mure halvhundrede Rigsdaler: Frugten af mange Maaneders Kamp med Havets brusende og dødsvangre Bølger. Hvert Chinaskib, der ankom til Staden, ansaae min Herre for et Lykkens Sendebud. De Atlaskes Matroser svirede her saalænge, indtil de omsider selv kom til at see saa gustne ud som deres Atlaskes Trøier og Beenklæder. Min Herres Kone havde i sine yngre Dage været en Glædesnymphe; selv forført i sin Ungdom gjorde hun sig nu en Glæde og et Haandværk af, at forføre andre. Men omsider blev denne Øglerede dog forstyrret, og Gaardens Eier svoer høit og dyrt paa, at han aldrig vilde borleie sin Kjelder mere til nogen Vertshuusholder. Jeg kom derved virkelig ogsaa i slet Udraab. Den Vægterconcert, som man hver Nat hørte uden for mig, opvakte Forargelse hos alle Naboer.

Da Brændeviinsdrik desuden er tilladt, og næsten hvert andet Huus beboes af en Brændeviinsbrænder, saa kan jeg virkelig ikke indsee, hvorfor man viser dem, der tage for meget til sig af denne Drik, saa haanlig og haard en Medfart. Blot deres Lyst til at betjene sig af et indenlansk Product istedet for et udenlandsk, berettiger dem til at gjøre Fordring paa større Skaansomhed. Udg.

Nu foretog Muurmesteren atter en heel Forandring med mig. Jeg fik ny hvelvede Vinduer med alenlange Speilglasruder i, og jeg gjorde i den Skikkelse, i dobbelt Forstand, store Øine. Hvor der før havde staaet et Skjenkebord blev der nu hensat en Boddisk. En prægtig laqueret Lampe, som havde kostet 24 Rdlr., blev ophængt midt for samme. Mine Vægge bleve bemalede med alle Slags Figurer. Kort, man saae her en fordums Brændekjelder forvandlet til et antique Tempel. Efterat Muurmesteren havde udstafferet mig saaledes, lod han bekjendtgjøre i Adresseavisen: "at en brillant Stueboutique i een af Byens nærsomste og reeleste Gader, tjenlig for en Silke-, Klæde- eller Hosekræmmer, var til Leie for 350 Rdlr. aarligen." Det varede ikke længe og jeg blev bortfæstet til en ung Mand, som skulde givtes med en Pige, der ikke vilde bie længere. Caution kunde han ikke stille for Huusleien, men han betalte i dens Sted Verten 100 Rdlr. forud. Han flyttede mange Kister og Æsker ind i mig. Alle de tomme Rum bleve udfyldte med tomme Lediker. Summa Summarum den hele Bod lignede en Theater-Decoration. Naar man traadte ind i den, troede man f. Ex. at der laae 50 Stykker Silketøi lige over Døren, men naar man undersøgte Tingen nøiere, saa fandt man, at det vare tykke malede Træruller, som ikke vare en Hvid værdt. Som sagt, det hele var Theaterflitter og Theaterblændværk. Hele Vareoplaget var ikke 500 Rdlr. værdt. — Den Glæde varede altsaa kun kort. I Førstningen tændte man Lampen og fire Lys; derpaa slukkede man de to, siden de to andre, dernæst Lampen, og endelig gik min Herre selv ud som et Lys: thi efter at han havde illumineret i to Maaneder, glemte han en Morgenstund at aabne Boutiquedøren, og hvordan det nu var eller ikke, nok er det, Skifterettens Folk lagde et stort Segl for mig. — Nu var Muurmesteren atter i stor Forlegenhed med mig. Han svoer høit og dyrt paa, at han aldrig vilde bortleie mig mere til nogen Kræmmer, og han holdt redelig Ord.

Nu blev der atter foretaget en Forandring med mig. Ved Siden af mig var der et lille Rum, som i gamle Dage havde været et Pulterkammer. Dette blev nu omskabt til et Sukkerbagerie. Her blev der bygt en Destilleerovn og en Bagerovn. Da denne Forvandling var iværksat lod Muurmesteren atter bekjendtgjøre: at en brillant Boutique i een af Byens bedste Gader, i Nærheden af tre Instituter, tjenlig for en Conditor, Restaurateur rc., er til Leie for 400 Rdlr. aarligen. Det varede ikke længe, førend der indfandt sig en Conditor, som fæstede mig. Kræmmeren gjorde sig rigtig nok al muelig Umage for at sværte mig; han paastod f. Ex. at jeg var saa fugtig, at alle hans Varer vare blevne fordærvede, men Conditoren svarede: "mine fleste Vare ere fugtige, og jeg behøver altsaa ikke at frygte for Fugtighed." Kræmmeren paastod, at der ikke var mindste Søgning til Huset, men Conditoren svarede, "at der var For-

skjel imellem Bakkelser og Barattesbaand, imellem Iis og Straaehatte." Kort sagt, Conditoren leiede mig, og flyttede, uden Fordom, ind i mig.

Men ogsaa den Glæde varede kun kort. Conditoren havde neppe beboet mig i fire Maaneder, førend en magtpaaliggende Sag kaldte ham til Rhinens Bredde, og jeg har aldrig seet ham siden.

Min Herre svor nu høit og dyrt paa, at han ikke vilde leie mig bort mere til nogen Conditor, og han har indtil dette Øieblik endnu ikke kunnet leie mig bort.

Saa mange Forandringer er der foregaaet med mig i en Tid af tre Aar. Kan De tænke Dem et større Koglerie? Dersom nogen vil udarbeide et Digt i den nyere Smag, kunde han neppe vælge et bedre Emne end netop mine Metamorphoser. En phantasierig Digter vilde her kunne ride i fuld Gallop paa sin Pegasus — over Bjerg, over Dal, over brusende Søer! — Ved at besynge et saadant Emne vilde han heller ikke kunne udsætte sig for den Beskyldning, at han har overtraadt Sandsynlighedens Love; thi der er sort paa hvidt for, at jeg virkelig har maattet undergaae alle disse Forvandlinger. Min Ovid lever endnu og kunde i al Fald bevidne det.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Directionen for Skolevæsenet agter nu, efter Haanden at tilstaae hver Landsbyskole paa de Kongelige Godser 10 Rdlr. aarligen til at anskaffe sig

Læsebøger, Skrivermaterialier, Landkort etc. Herrederne paa Kjøbenhavns Amt komme for det første til at nyde Frugterne af denne skjønne Indretning.

Lægevidenskaben tabte nyligen i Hr. D. Bolth een af sine haabefuldeste Dyrkere. Han blev smittet af den paa Amager herskende Syge, og blev saaledes et Offer for sine menneskekjerlige Bestræbelser.

Hamborger Correspondent anmærker nu med Grund, at der i Kjøbenhavn aldrig har været større Forraad paa Brændeved end netop i denne Tid.

Intendanten ved det Schlesvig-Holsteenske Theater i Schlesvig har ladet bekjendtgjøre, at C. W. Lehman, Skuespiller ved det derværende Hoftheater, er undvigt med sin høifrugtsommelige Kone. Begge have ved dette Skridt brudt deres Contract og bedraget Theatercassen for 100 Rdlr.

Consul Brede i Stettin havde i Vintermaanederne i de sidste fire Aar oprettet et Selskab, som bespiste 500 Fattige med Beensuppe. H. K. H. Kronprindsen har nu befalet, at der ligeledes i Kjøbenhavn skal gjøres en ligedan Indretning.

Hver af de Bude, som ere ansatte ved den ny Fodpost, faae 2 Rdlr. ugentlig i Løn. Da de først antagne otte Bude ikke kunde bestride de mange indleverede Breves Ombæring, er der endnu antaget fire Bude, for heri at assistere dem.

Paa Amager er der nu indrettet et Sygehospital.

I Trondhjemsavisen findes en kort biographisk Skildring af Sognepræsten til Saltens Præstegjeld, E. Dreyer, som døde i Nov. f. A. Men af det hele Stykke, som er forfattet af S. K. Jerntoft, erfares ikke andet, end at Dreyer var født 1741, gik i Helsingøers Skole, blev Student, tog Attestats, blev Præst, tog sig en Viv, og — døde. Den Afdøde kan have været en overmaade fortræffelig Mand, men Biographien kunde vi uden Tab undværet. Hvilken Præst i Dannemark lader der sig ikke omtrent sige det samme om, som her er anført?

Vandledningsinspecteur Steen har nu ladet bekjendtgjøre Trondhjems Stiftsoverrets Dom imellem ham og Uhrmager Berlien. Dens Indhold er, at de skulle være fri for hinandens Tiltale. Men Steen har indanket Sagen til Høiesteret.

Udenlandske Efterretninger.

Ratzeburg d. 24 Febr. Den Keiserlige Russiske General-Adjutant Prinds Gagarin, som med et særeget Andragende fra Keiser Alexander, blev affendt til Kongen af Sverrig, indtraf her i Gaar Aftes, og havde i Dag første Gang Audience hos Kongen.

Det Monument, som Keiser Napoleon har ladet oprette paa Landeveien imellem Rain og Neuburg, for Latour D'auvergne, der, som bekjendt, i Femhundredesraadet reddede hans Liv, har Keiseren ladet renovere og forskjønne.

Keiseren af Rusland har foræret Raad Dieterichs i Alfeld, der frivilligen har pleiet adskillige syge Russer, der befriede sig fra Fransk Fangenskab, en Ring med Brillanter, som Beviis paa sin Tilfredshed.

Kongen af Sverrig har foræret de Menneskevenner i St. Brieux, som i forrige Høst reddede et Svensk Skib, der var strandet paa den Franske Kyst, en Belønning af 500 Rdlr.

I de nordamericanske Stater har man allerede længe klaget over, at Engelland har ladet presse Matroser paa Americanske Skibe. Congressen har nu ladet udgaae en Erklæring, hvori der siges, at denne Fremgangsmaade er en Overtrædelse af Tractaten imellem Engelland og Nordamerica, og da alle Forestillinger hos den Engelske Regjering hidtil have været frugtesløse, saa har Congressen bestemt, at enhver, som i Fremtiden paa et Skib, under Nordamericansk Flag, presser nogen Matros, skal ansees for en Sørøver og dømmes fra Livet; at enhver Americansk Sømand skal have Tilladelse til at dræbe en saadan Presser, og endog nyde en Belønning af 200 Dollarer; at enhver Americansk Sømand, som er bleven paa saadan en Maade presset, skal have 60 Dollarer i Erstatning for hver Maaned, han har været i Slaverie, og endelig, at denne Erstatning skal tages af de Penge, som Americanske Indbyggere skylde Undersaatterne af den Stat, som har ladet ham presse.

I Sverrig synes der nu at være Skik, at uddele alle Hædersbelønninger i Kirken. Sidste Juledag lod Landshøvdingen, Friherre Stromberg, efter endt Gudstjeneste, tilstille to Karle Hædersbelønninger, bestaaende af Sølvhattebaand, som det Kongel. patriotiske Selskab havde tilkjendt dem for tro og lang Tjeneste. Provsten overleverede dem samme, og holdt ved denne Leilighed en passende Tale. Denne Skik fortjente uden Tvivl at indføres hos os.

Det Franske og Wienske Hof ere nu blevne enige om, at de gjensidige Ambassadeposter skulle besættes igjen med de forrige Ministere. Rochefoucauld reiser nu igjen til Wien, og Coblenz til Paris.

Den regjerende Første af Lichtenstein har ikke allene eftergivet alle sine Undersaatter i Måhren de aarlige Afgivter, men endog understøttet dem, der have liidt ved Krigen, med Frugter og Qvæg.

I Düsseldorf, Hovedstaden i det Bayerske Hertugdømme Berg, har man inqvireret hos Kjøbmændene og Speditеurerne. Commissionen, som anstillede Undersøgelsen, havde to Franske Commissairer til Medlemmer, og spurgte Vedkommende: om de havde Engelske Varer for Franske Borgeres Regning, eller om de havde Penge at betale til Engelske Huse. Dette maatte edeligen bekræftes; Kjøbmændene maatte forevise deres Bøger &c.

Da Kongeriget Neapel i denne Tid er Hovedgjenstanden for Europa's Opmærksomhed, vil det vel ikke være af Vrien, at levere her en kort Beskrivelse over dette Kongeriges uhyre Recidencestad. — Staden Neapel ligger ved en behagelig Havbugt, hvor man har den skjønneste Udsigt til Havet, Bjerget Vesuv, og de omliggende Egne lige til Øen Capri. Den er den største Stad i Italien, har 18 til 20 Italienske Mile i Omkreds, henved 400,000 Indbyggere, 120 Kirker, 130 Capeller, 149 Klostere, mange Hospitaler, 5 Casteller, en ypperlig Havn, stor Handel, gode Silkemanufacturer, et Universitet, og et Academie for Videnskaber og Konster. Dens Handel er for det meste i Udlændingers Hænder, og de vigtigste Handelshuse ere Tydske og Engelske. Husene ere høie og have flade Tage; men saavel de, som Kirkerne ere af en smagløs Bygningsmaade. Gaderne ere ypperlig brolagte, men saa smalle, at to Vogne ikke let kunne komme forbi hinanden. Toledogaden er en halv Miil lang og een af de smukkeste i Italien. — Neapolitanerne elske meget Fornøielser; de Fornemme især deres Spadseretour til Vogns igjennem Gaderne (den saakaldte Corso); de Ringere deres Hansvurst og Comoedier.

Neapel har adskillige Theatre, blandt hvilke St. Carlo-Theater kan rumme 6000 Tilskuere.

Efter Moniteuren har der i Hamborg og Altona været i forrige Aar 224 Fallissementer, som beløb sig til en Sum af 1,008,830 Mark Bco.

Den 19 Jan. holdt den gamle Hay, Opfinder af Underviisningsmethoden for Blinde, den sidste offentlige Forelæsning over sin Konst, og nedlagde sit Embede i Hospitalet Quinze-Vingt i Paris. Han reiser derfra til America. Særdeles interessant var især det han talde om den Telegraph for Hørelsen, som han har opfundet. Men han udtrykte sig ikke ret tydelig, thi han sagde, at hans Opfindelse allerede tilhørte Regjeringen.

Gregoire, Eier af en Fløielsfabrique i Paris, har opfundet en Maade, at væve Portraiter i Fløiel. Ministeren for det Indre har forelagt Keiseren Prøver af disse Arbeider og anbefalet dem Ministeren for de udenlandske Anliggender, som Foræringer for fremmede Hoffer.

I Moniteuren findes nu følgende Tale, som Keiser Napoleon holdt ved det lovgivende Corps's Aabning: "Mine Herrer Deputerede for Departementerne og Medlemmer af mit Statsraad! Siden Deres sidste Sæde forenede den største Deel af Europa sig med Engelland. Mine Armeer havde ikke ophørt at seire, da jeg bød dem ikke at fegte mere. Jeg har forsvaret de svage Staters Rettigheder, som bleve undertrykte af de mægtige. Mine Bundsforvandte have tiltaget i Magt og Anseelse; vore Fiender ere blevne ydmygede; Rusland maa ene takke Velgjerningerne af den Capitulation, jeg har tilstaaet det, for Levningerne af dets Armees Tilbagevendelse; Huset Neapel har for stedse tabt sin Krone; hele Halvøen Italien udgjør en Deel af det store Rige. Som Overhoved har jeg garanteret de Souverainer og Constitutioner, der regjere de forskjellige Dele deraf. Det stod i min Magt, at omstyrte Østerriges Keisertrone, men jeg har tvertimod befæstet den. Det Wienske Cabinets Adfærd vil være saaledes, at Efterverdenen ikke vil bebreide mig for Mangel paa Forsigtighed. Jeg har sat fuldkommen Lid til de Forsikkringer, dets Souverain har givet mig. Iøvrigt beroer min Krones høie Bestemmelse ikke paa udenlandske Hoffers Sin-

delav og Hensigter. Mit Folk vil betrygge denne Trone mod Fiendskabs og Avinds Efterstræbelser; intet Offer vil være det for stort, naar det kommer an paa at befæste denne Fædrenelandets første Tarv. Skjøndt opfødt i Leire, og i stedse seierrige Leire, maa jeg dog tilstaae, at mine Soldater ved den sidste Begivenhed have overgaaet min Forventning; det glæder mig tillige at kunne tilstaae, at ogsaa mit Folk har opfyldt alle sine Pligter. Dybt inde i Måhren erfarede jeg uophørlig Virkningerne af dets Kjerlighed og Enthusiasmus. Aldrig gav det mig Beviser derpaa, som gjennemtrængte mit Hjerte med sødere Følelser! jeg er ikke bleven skuffet i mit Haab. Eders Kjerlighed udgjør mere min Hæder end Omfanget og Rigdommen af eders Herredømme. Øvrighedspersonerne, Præsterne, Borgerne, alle have viist sig det skjønne Frankrige værdige, der i to Aarhundreder har været en Gjenstand for Foreninger og Misundelse. Min Minister for de indenlandske Anliggender vil underrette Dem om, hvad der er forefaldet i det indeværende Aar. Mit Statsraad vil forelægge dem Udkast af Love til de forskjellige Forvaltningsgrenes Forbedring. Min Financeminister og Skatminister ville meddele Dem de Regnskaber, de have aflagt for mig. Siden min Tilbagekomst har jeg uophørlig sysselsat mig med at give Forvaltningen en Kraft og Virksomhed, der kan udbrede Liv lige til de yderste Dele af dette store Rige. Mit Folk skal ikke bære nye Tyngder; nye Udviklinger i Financesystemet, hvis Grundvold er bleven lagt i forrige Aar, vil man forelægge Dem. Min Hensigt er at formindske de directe Afgivter, der blot svares af Jordeiendommene, og at erstatte en Deel af samme ved indirecte. — Stormen har berøvet os nogle Skibe, efter en Fægtning, som man uklogeligen har indladt sig i. Jeg kan ikke noksom rose den Sjelsstorhed og Hengivenhed, som Kongen af Spanien ved denne Leilighed har viist for vor fælles Sag. Jeg ønsker Freden med Engelland. Jeg skal paa min Side ikke forsømme noget Øieblik til at slutte den. Jeg skal stedse være beredt dertil, da jeg vil antage Stipulationerne af den Amienske Tractat *) som Grundvold. Mine Herrer Depu-

*) Hovedstipulationerne for Freden i Amiens (i Aaret 1801) vare: 1) at Storbritannien

terede i Lovgivningscorpset! den Hengivenhed, De har viist for mig i Deres sidste Sæde, og den Maade, hvorpaa De har understøttet mig, lader mig ikke tvivle mere om Deres Bistand. Intet skal blive dem foreslaaet, som ikke er nødvendigt til at sikkre mine Folkeslags Hæder og Tryghed." (De meest levende Bifaldsbeviser og et vedholdende Raab: Keiseren leve! fulgte paa denne Tale). — Keiserinden var ogsaa tilstede; hun sad lige for Keiserens Trone i en prægtig decoreret Loge. Paa hendes høire Haand sad Prindsesserne Murat og Louis, paa hendes venstre Kronprindsen af Bayern. Ved den høitidelige Procession frem og tilbage vrimlede Gaderne af Mennesker.

Den Engelske Expedition under S. Home Popham har den 8 Jan. erobret Capstad paa det gode Haabs Forbjerg, efter en Fægtning, hvori Hollænderne mistede 700 og Engellænderne 240 Mand. Den Hollandske Besætning bestod i alt af 2000 Mand, som værgede sig meget tappert, men de kunde umuelig modstaae de Engelske Landingstropper, der bestode af 7000 Mand. Den Hollandske Gouverneur Jansen har med de øvrige Hollandske Tropper trukket sig tilbage i det indre Land. Man forsikkrer, at de Engelske ville sende Besætningen tilbage til Holland.

I Venedig ere alle Engelske Varer blevne forbudne, og det samme skal skee i Neapel. De Provindsialmynter, som Østerrige har ladet præge i Venedig, og som i deres indre Værd vare 30 til 40 PC. ringere end de øvrige Mynter, ere nu, siden d. 15 f. M., sat ud af Cours af den Franske Regjering.

Midt i Januarii Maaned, da Floderne Dill og Lahn traadte over deres Bredder, og oversvømmede Markerne paa begge Sider, hændte der

skulde tilbagegive alle sine Erobringer, paa Trinidad og Ceilon nær, til Frankrige, Batavien og Spanien; 2) at Egypten igjen skulde komme til den Ottomanske Port og Malta til Johanniterordenen; og 3) at den Franske Regjering skulde erkjende de 7 forenede Øers Republik ved det adriatiske Hav. Men siden den Tid har Bladet aldeles vendt sig; Hannover er en vigtig Anstødssteen for Freden.

sig i Omegnen mange ulykkelige Begivenheder. Ikke langt fra Herborn vovede to Preussiske Husarer at ride over Dillfloden; men Strømmen rev dem omkuld, og man fandt dem, skjønt for sildig, omfavnende hinanden. — En Møllersøn var gaaen hen til en Auction i Leun, og medens han var der, traadte Lahnen over sine Bredder; imidlertid sendte hans Fader sin Karl til ham med en Hest. Begge satte sig paa den for at ride hjem, men da de kom midt paa Floden, styrtede Hesten, og begge Rytterne druknede.

Det Gesandtskab, som Keiseren af Rusland har sendt til China, bestaaende af 124 Personer, er nu paa Veien til Peking. Hele Veien fra Kiachta til Peking er deelt i 60 Stationer, og paa hver af samme holder den Chinesiske Regjering 200 Cameler og 700 Heste. To Mongoliske Prindser ere bestemte til at ledsage Gesandtskabet til Urga, hvor der foranstaltes en Fest til dets Modtagelse, og derfra ledsages det igjen af Wann, den Chinesiske Keisers Svoger, til Peking. Ved dets Indtrædelse i den store Muur modtages det af een af Rigstribunalets Ministre. Medens Gesandtskabet opholdt sig i Kiachta ankom Keiseren af Chinas Livlæge, for at tilbyde Ambassadeuren sin Tjeneste. Keiseren havde afsendt ham, da han erfarede, at Ambassadeuren var upasselig.

Den forrige Gouverneur paa Trinidad, Oberst Picton, er af de Edsvornes Ret i London bleven dømt skyldig, fordi han imod Loven har ladet et ungt creolsk Fruentimmer, navnlig Lovise Calderon, paa 14 Aar, bringe paa Torturen. Hun blev fremført for Retten i en simpel hvid Dragt. For at martre hende, havde Picton bundet et Reb ved hendes høire Haandeled, befæstet Rebet ved Loftet, og ladet hende saaledes dingle i Luften; hendes venstre Fod havde ingen anden Hvilepunct end et Træspiger, der var befæstet i Gulvet. Denne grusomme Marter maatte hun udstaae to Gange; den første Gang i 54 Minuter, og den anden, 24 Timer derefter, i 22 Minuter, fordi man uden Grund beskyldte hende for at have stjaalet nogle Penge.

Den Churbadenske Overkammerherre v. Gensen skal have anholdt om Senateuren Beauharnois's Datter for Churprindsen af Baden.

En Preussisk Dragon havde i forrige Høst faaet en Arv, og tog af denne Aarsag sin Afsked. Men da han hørte, at de Preussiske Tropper skulde rykke ud, indstillede han sig frivilligen og fulgte med sine Kamerater. Kongen, som erfarede det, lod Dragonen, da han nylig marcherede med Escadronen igjennem Berlin, kalde op paa Slottet, forærede ham den Preussiske Hyldingsmedaille af Guld og lod ham bespise med Mad fra det Kongelige Kjøkken. Ogsaa Dronningen underholdte sig med ham, gjorde ham Spørgsmaale angaaende hans Familie, og forærede ham to Silketørklæder til hans Kone og Svigerinde.

Indbyggerne i Crispino i det Mailandske, som med væbnet Haand have favoriseret Frankriges Fiender i sidste Krig have, efter en Keiserlig Befaling, faaet følgende Straf: de tabe deres Borgerrettighed og betragtes som en Colonie af Folk uden Fædreneland *); de staae under militair Commando; naar andre Borgere straffes efter Lovene med Fængsel, straffes disse med Stokkeprygl (!); de maae betale dobbelt Afgivt af deres Jorder; paa deres Raadhuus sættes følgende Inscription: Napoleon den Første, de Franskes Keiser og Italiens Konge, har besluttet: at Indbyggerne i Crispino ikke skulle være Italienske Borgere. — — Prinds Joseph har foræret den hellige Januarius **) et meget smukt Halsbaand af

*) Hvorledes man kan betragte sine egne Undersaatter for Folk uden Fædreneland er mig ubegribeligt.

**) Den hellige Januarius betragtes egentlig som Neapels Skytspatron. For nogle Aar siden anklagede man ham formeligen for Jacobinisme, thi han havde ladet sit Blod flyde til Fordeel for Republicanerne. Men i den senere Tid har den Neapolitanske Pøbel igjen forsonet sig med ham; men det er ogsaa kun Pøbelen, der troer paa hans Underværk. — Otte Dage førend Underværket skeer indfinde et Halvdusin gamle Kjerlinge sig ved Helgenens Alter. De ere alle fra det Qvarteer, hvori han var født. Adskillige af dem nedstamme endog fra hans Familie, og først ganske nyligen døde een, der paastod at være beslægtet med ham i lige Linie. Disse Kjerlinge ligge, liig Hexen i Machbeth, Dag og Nat knælende omkring Alteret, bede, hyle og slaae sig for Brystet. Naar Blodet flyder have de meest travelt, og der er neppe nogen Tvivl om, at disse Bedragere staae i Forbindelse med Præsteskabet. De nyde dagligen en Piaster af deres rige Stamherres Skat. — Den forrige Neapolitanske Regjering gjorde stor Regning paa denne Helgen, og den kunde ved dens Hjelp selv gjøre sande Underværker. Folket bifaldt alle dens Foretagender, saasnart Januarius lod sit Blod flyde. Hver Gang at dette skal skee foranstaltes en Procession. I Aaret 1804 gjorde man et saadant Tog. 40 Helgene i Legemsstørrelse og af støbt Sølv, stærkt forgyldte og besatte med Ædelstene, bleve baarne foran paa en Bærebør af et halvt Dusin Lazeroner. Disse havde man givet brogede Kjoler og sneehvide Parykker paa, som stak ganske besynderlig af mod deres nødbrune Ansigtsfarve. Alle trængte ind paa Helgenen, og Spectaklet var ubeskrivelig burlesque. Bag efter fulgte Præsteskabet, og en Trop Qvinder, som bestandig raabte: san gennaro, ora pro nobis! sluttede Toget.

Diamanter, hvilket det Neapolitanske Folk, efter Franske Blades Forsikkring, inderlig glæder sig over. — I Arsenalet har den Franske Armee funden 200 Canoner og 200,000 Pund Krud. — — Preussen staaer nu i saa god en Forstaaelse med Frankrige, at den Preussiske Gesandt, som nu reiser tilbage til Paris, medbringer en brillant Ordensstjerne for den Franske Statsminister Talleyrand, som vurderes for 14000 Rdlr. — — De Franske, som hidtil have opholdt sig i Croatien, ere nu dragne til Dalmatien, men i Triest findes endnu 5000 Mand, som formodentlig endnu ville forblive der, fordi Indbyggerne ikke see sig istand til at betale den fordrede Sum, og derfor have sendt en Deputation til Hoffet i Wien med en Forestilling om deres sørgelige Forfatning. — — Preussen overlader nu den Bataviske Republik Staden Wesel og dens Omegne, og Lippe skal udgjøre Grændsen. Denne Provinds skal igjen overlades Prinds Louis, som den Bataviske Republik tilfalder som et Kongerige. Franske og Bataviske Tropper skulle tage den i Besiddelse.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 45.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 18 Martii, 1806.

Fodposten.

(Fortsat.)

Min Herre!

Vort Kjøbenhavn har i den senere Tid faaet ligesaa stor en Mængde Instituteurer, som det sydlige Europa Constituteurer. Næsten hver Gade har et Institut, og vort Aarhundredes Ungdom maa blive den meest forfinede, lærdeste og bedst opdragede, der nogensinde har existeret paa Jordkloden. Men uagtet der saaledes for den billigste Betaling er aabnet Adgang til enhver Kundskabs- og Visdomskilde, uagtet Folk i vore Dage have saa mange og saa gode Leiligheder til at blive kloge, uagtet man har Danse-, Synge-, Fegte-, Springe- og Rideinstituter, for Drenge og Piger, for Studerede og Ustuderede, saa er dog ingen hidtil faldet paa, at oprette et Institut, hvor unge Fruentimmer kunde lære den i vore Dage saa vigtige Konst: at bedømme de Mandfolk, der frie til dem, paa en fornuftig Maade; at gjøre Forskjel imellem en letsindig Nar og en veltænkende Mand. Jeg er selv Fruentimmer, og kan maaskee dømme bedst om den Ting. De fleste unge Piger hige kun efter at behage, og det er dem ligemeget, om det er en Daare eller en Fornuftig, som finder Behag i dem. Forfængeligheden er den Guddom, som de opoffre alt for. Men da vi leve i Tider, hvor man tildeels begynder at haane Ægtestanden, hvor alle Gader og offentlige Steder myldre af Pebersvende, hvor Ægteskabsskilsmisser høre til Dagens Orden, saa trænge vi fremfor Alting til et Institut, hvor unge Piger tilbørligen kunde lære at vælge deres tilkommende Mænd, og unge Koner kunne undervises i at være Koner for deres Mænd og Mødre for deres Børn. Dette vilde være langt vigtigere for dem, end at lære at danse Skotske Trin eller synge Franske Viser. Naar jeg hører Fruentimmer klage over Mandfolkene, saa forekommer det mig som om jeg hørte en Regent

klage over sine Undersaatter; thi kun slette Regjeringer skabe i Almindelighed slette Undersaatter, ligesom kun slette Fruentimmer sædvanlig skabe slette Mandfolk. Jeg tør næsten paastaae, at der blandt hundrede Pebersvende ikke gives fem, som, forudsat at de havde Evne dertil, uden vigtige Grunde undslog sig for at gifte sig. Der gives altid een eller anden Aarsag paa Fruentimmernes Side, som bevæger Mandfolkene til den bestemte Beslutning, aldrig at gifte sig. Der er heller intet Spørgsmaal om, at der kun gives faa Fruentimmer med glatte Kinder og ranke Lemmer, som jo inden deres fyrgetyvende Aar kunde blevet gifte, dersom de ikke af Forfængelighed, Knibskhed, Ufornuft eller Glimresyge havde staaet sig selv i Lyset. Det er altsaa høist raadeligt for et Fruentimmer, var hun end nok saa smuk, ikke at stole paa sine Kinders Roser; — thi de visne; — ikke at gjøre Regning paa de Aar, hun endnu har at løbe paa, — thi intet forsvinder hastigere og vissere end Tiden. En ugivt blomstrende Skjønhed i sit sex og tredivte Aar ligner en falmet Rose i November Maaned. Hendes Misundere triumphere over hendes Yndigheders Afmagt. Hun ligner en stor General, der er bleven 70 Aar gammel, uden at have erobret en Landsby. En ikke mindre sørgelig Rolle spiller en gammel Pebersvend, der driver omkring fra Huus til Huus, som et Skib uden Ror, som pynter sig, for at gjøre Cour hos unge Piger, der spotte hans graa Haar istedet for at ære dem, som ikke er saa lykkelig som

den mindste Graaspurv, der har en Mage og en Rede, den kan tye til.

Jeg kan ikke noksom raade hvert ungt Fruentimmer, i Tide at vælge sig, saavidt Anstændigheden og hendes Kaar tillade det, en tilkommende Egtefælle; aldrig, uden meget vigtige Grunde at give sin gamle Elsker Afsked, eller behandle den ny uforsigtigen, naar hun ikke er fuldkommen overbeviist om hans Utroskab. Lad Flaner længe nok spille Gjæk med retskafne Ynglingers Rolighed, og stole paa de mange, der, i Ungdommens Blomstertid beile til deres Yndigheder; lad den forstilte Dydige længe nok klage over Mandfolkenes Falskhed; lad gjerrige Forældre længe nok betragte det usleste af alle Metaller som Hovedbetingelsen for hvert lykkeligt Egteskab. Jeg kunde anføre Grunde, som i den Henseende skulde bringe den største Casuist til at tie. Men istedet for at bevise min Sætning med tomt Raisonnement, vil jeg her anføre en Indiansk Fortælling af Forfatteren til Landsbypræsten af Wackefield, den berømte O. Goldsmith.

"Ved en Bugt af Floden Amada, hvor den falder ud i det Caspiske Hav, ligger der en Øe, som aldrig besøges af Fastlandets Beboere. Paa dette øde Sted, som var velsignet med Alt, hvad den vilde udyrkede Natur kan yde, levede en Prindsesse med hendes to Døttre. Hun var strandet paa denne Kyst, medens hendes Børn endnu vare meget unge, og de vare desaarsag endog i en voxen Alder blevne aldeles ubekjendte med Mandkjønnet. Men hvor

uerfarne begge disse unge Piger end vare, saa sporede man dog allerede tidligen hos den ene Tegn paa antagen Ærbarhed, og hos den anden Kjendemærker paa Lesterie. Den ældste lærte bestandigen Viisdom og Beskedenhed af sin Moder; medens den anden tilbragte al sin Tid med at betragte sig selv i et Kildevæld der i Nærheden.

Deres sædvanlige Morskab i denne Eensomhed bestod i at fiske; deres Moder havde lært dem alle Hemmelighederne i denne Konst. Hun viste dem de bedste Steder til at mede paa, underrettede dem om den bedste Slags Madding i de forskjellige Aarstider, og den rigtigste Maade at trække Fiskene op, naar de have bidt paa Krogen. Paa denne Maade tilbragte de deres Tid i Mag og Uskyldighed, indtil Prindsessen en Dag, da hun var upasselig, anmodede dem om at fange en Stør eller Hai til Aftensmad. Døttrene adlød; de befæstede en Guldfisk, den sædvanlige Madding ved saadan en Leilighed, paa Krogen, satte sig siden hen paa Klippen, og lode den forgyldte Krog flyde ned ad Floden. — Paa den anden Side af Strandbredden, længere nedad ved Flodens Munding, levede der en Perlefisker: en Yngling, som ved den lange Øvelse i sin Konst næsten var bleven vant til, ligesaa godt at kunne leve i Vandet som paa Fastlandet. Det hændte sig, at han just paa samme Tid, hvor begge de unge Prindsesser anglede med deres forgyldte Krog, var gaaet i Vandet. Da han blev Krogen vaer, der forekom ham som Guld, vilde han gribe den; men da han havde begge Hænderne fulde af Perler, saae han sig nødt til at snappe den med Munden. Følgen deraf er let at indsee; inden han vidste et Ord deraf, sad Krogen fast i hans Kjæbebeen, og hvor meget han end arbeidede, kunde han dog ikke slippe løs. — "Søster, raabte nu den ældste Prindsesse, jeg har sikkert fanget en græsselig stor Fisk; jeg har aldrig tilforn mærket noget arbeide saa stærkt ved Enden af min Snor; kom, hjelp mig at trække den op!" — Begge droge nu Dykkeren op paa Strandbredden; men deres Forbauselse var uden Grændser, da de bleve ham vaer. "Min Gud! hvad have vi faaet her, raabte den ældste; det er i Sandhed en meget besynderlig Fisk. Jeg har aldrig seet en saa underlig Skabning; hvilke Øine, hvilke skrækkelige Labber, hvilken uhyre Mund! Jeg har læst før om denne Vanskabning; det maa sikkert være en Havmand, som æder Fruentimmer; lader os kaste den ud i Søen, hvor vi fandt den." Dykkeren stod imidlertid paa Strandbredden, ved Enden af Anglesnoren, anvendte al den Konst, hvorved han troede at kunne opvække Medlidenhed, og især ved meget ømme Øiekast, som man sædvanlig betjener sig af ved saadanne Leiligheder. Coquetten, som hans uskyldige Blik tildeels gjorde Indtryk paa, søgte derfor at modsætte sig Søsterens Beslutning. "Paa mit Ord, Søster," sagde hun: "jeg finder det Dyr aldeles ikke saa rædsomt, som du behager at troe. Jeg mener, det kunde være

godt nok til en Forandring. Jeg er næsten færdig at blive syg af Haifisk, Stører, Hummere og Krebs. Jeg troer, at nogle stegte Skiver af dette Dyr med Sauce over kunde være en behagelig Ræt. Jeg troer, at Mama ligeledes vilde glæde sig ved et Stykke godt Saltkjød." "Er du rasende!" raabte nu den anden: "har jeg ikke sagt dig, at det er en Havmand; jeg har læst om den paa tyve Steder. Den beskrives allevegne som det skadeligste Dyr, der nogensinde har foruroliget Havet. Jeg er overbevist om, det er den listigste og rovgjerrigste Skabning i hele Verden." Den yngste var nu nødt til at give efter; begge trak Krogen med Hæftighed ud af Dykkerens Mund, og da han fandt sig befriet igjen, styrtede han sig ud i Vandet og forsvandt i Dieblikket. — Moderen kom nu just, for at erfare Aarsagen til hendes Døttres lange Udeblivelse. De fortalde hende alle Omstændighederne, og beskrev hende det Uhyre, de havde fanget. "Ak! mine Børn!" raabte Moderen: "hvad har I gjort? Den Fisk, I havde fanget, var en Menneskefisk: et af de tammeste Dyr af Verden. Vi kunde have ladet den løbe omkring i Haugen, og den havde moret os ti Gange saa meget som vort Egern eller vor Abe." "Naar der ikke er andet i Veien!" raabte den unge Coquette: "saa ville vi mede efter den paa ny. Jeg vil vedde tre Tandstikkere mod et Pund Tobak, at jeg skal fange ham igjen hvad Dieblik jeg vil." De kastede derfor deres Snor ud igjen, men med al deres Plasken og List kunde de dog ikke fange Dykkeren igjen. I deres

ensomme og haabeløse Tilstand vedbleve de i mange Aar at fiske, men forgjeves. Af Medlidenhed forvandlede siden Stedets Genius den Ældste til en Reie og den Yngste til en Østers." — Hermed er Historien tilende.

Jeg behøver nu vel neppe at undskylde mig hos Publicum, naar jeg siger, at jeg agter at oprette et Institut, hvor unge Fruentimmer kunne lære en af de vigtigste qvindelige Færdigheder: "at holde fast paa Dykkeren naar han har bidt paa den forgyldte Krog." Jeg haaber, at De er saa god at anbefale det til Deres Læsere.

Deres ydmyge Tjenerinde
Rose **.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I den Iversenske Avis læses følgende: "En Hollandsk Capitain, de Jong, skal, efter et Kjøbenhavnskt Blads Fortælling, have fundet en udstoppet Krands af Klude hængende udenfor næsten hvert Huus i Odensee. Underligt er det, at en Reisende kunde, ved en vist nok saare flygtig Beskuelse blive det vaer, som vi, der gaae den halve By igjennem hver Dag, ikke have seet noget til."

I Altonaer Merkur findes en Bekjendtgjørelse, hvori der klages over, at Fru Holstein, født Wormslov, er bleven dræbt ved den Iversenske Avis, skjønt hun, Gud skee Lov, ikke allene lever endnu, men endog befinder sig meget vel. Hr. Iversen erklærer nu, at hans Avis har øst denne Efterretning af et andet Blad, og at dette formodentlig nok vil tilkjendegive, hvor det har faaet den fra.

At Fodposten kan blive misbrugt, har man allerede længe ymtet om. En Mand har nu ladet bekjendtgjøre, at han med denne Post har faaet et anonymt Brev, hvis Indhold er af den Natur, at dets Forfatter, hvis han ikke er nogen Nidding,

vil gjøre ham den Tieneste, at tilkjendegive sig, paa det han kunde erfare, om det er Spøg eller Uforskammenhed. — Det vilde være at ønske, at en erfaren Lovkyndig vilde besvare det Spørgsmaal: er Anonymitet, i Henseende til skrevne Sager, der kunde befordres paa denne Maade, mindre skadelig end Anonymiteten i Henseende til trykte Skrivter? Det maatte tillige oplyses, hvorvidt det var mueligt for et ondskabsfuldt Menneske, at faae en Libel divulgeret paa saadan en Maade paa 100 Steder for en Bagatel af 2 Rdlr.?

Fra Preetz meldes, at Orcanen d. 27 f. M. ogsaa rasede der, men dog uden at gjøre anden Skade, end paa adskillige Steder at nedrive nogle Tagsteen, blandt andet ogsaa i et Huus et Fag Vinduer; men omkring paa Landet og i Skovene nedblæste endeel Træer, Udbygninger og Bønderhuse. D. 1 Martii var Veiret smukt og koldt. Om Aftenen Kl. 10 præsenterede der sig i Sydvest en meget deilig Maane-Regnbue. Maanen stod klarskinnende i en Skive, der spillede i alle Regnbuens Farver; omkring denne Skive viste sig en deilig, saphierblaa Ring, og uden om denne atter en langt større, der havde en blegrød Purpurfarve. Det Hele var et prægtigt Syn, og alle Farver blandede sig i de deiligste Nuancer. Dette Luftsyn saaes omtrent en halv Time, hvorefter det lidet efter lidet forsvandt. Siden var det klar Maaneskin.

Den 5 Martii overleverede Prof. juris Hr. Cramer, Protectoratet ved det Kielske Universitet med den sædvanlige Høitidelighed til Hr. Prof. Philos. Reinhold.

Efter den Hempelske Avis ventes Hr. Legationsraad v. Eggers i Begyndelsen af Maji Maaned igjen tilbage til Hovedstaden fra sin Reise til Wien.

Det har forhen været anført i dette Blad, at Hr. Olaffen har udarbeidet et stort Supplement til Ihres Glossarium, som skal udgives paa Videnskabers Selskabets Bekostning. Hvor meget de Engelske Sproggrandskere kunne vente sig af denne litteraire Skat, sees blandt andet af Biskop Serenius's Paastand, at kun en indfødt Islænder eller Dalkarl er istand til at blive en fuldkommen Engelsk Philolog. Aarsagen dertil, siger han, ligger deri, at der er saa

mange Finheder i det Gothiske, som ikke findes mere uden i de Gothiske Nationers Tungemaal, og som ikke kunne sammenlignes med noget andet Sprog end det nye Engelske. Der gives desuden saa mange Familienavne, Øgenavne, Ordsprog, Skikke og Overtro, som ere almindelige blandt Almuen, at een, som er født i disse Lande, vil med maadelig Kundskab og Dømmekraft lettere og med mere Held naae Maalet, end Junius og Casaubon, eller nogen af dem, der gjøre meest Fordring paa at have studeret de gamle Sprog. Han paastaaer, at ingen Nation kan udtale det Engelske Th saaledes som den Islandske. Det aspirerede N i Ordet Knife (Kniv), skrives f. Ex. af Islænderne Hnyfr, og de udtale det næsten ligesom en Engelskmand, der taler sit Sprog rigtig. Det aspirerede R er forsvundet i det Engelske, men existerer endnu i det Islandske, hvilket det Engelske Wrack og det Islandske Hrak tilfulde beviser. Det aspirerede L, der er saa almindeligt i det Angelsaxiske, er næsten forsvunden hos det nyere Engelske, men findes endnu hos Dalkarlene og Islænderne. Danske og Tydske kunne hverken udtale dette L eller W, af hvilken Aarsag det for 300 Aar siden var et ulykkeligt Bogstav for disse Nationer, da Engelbrecht, en født Dalkarl, brugte det som et Shibboleth, og enhver, som ikke kunde sige: Hvid hest i Korngulff, blev anseet for en Udlænding, fordi han ikke kunde udtale det aspirerede W eller Strubebogstavet L. — Sande Dalkarler ere Indbyggerne i Sognene Elfsdalen, Mora og Orsa, imellem Floden Silva og de Norske Fjelde. Her findes endnu de sande Levninger af det gamle Gothiske Sprog, hvorom Aspirationen af L og W vidne: et ubedrageligt Kjendemærke paa Moesegothisk, Angelsaxisk og Islandsk. Carl den Ellevte har ladet gjøre en Sammenligning imellem det Moesegothiske og Islandske, og den blev overleveret Grev Oxenstjerna af Professor Enberg i Aaret 1693. I et Skrivt af Nesman, en født Dalkarl, fortælles, at en Dreng fra dette Land, som var kommen til London med en Svensk Ambassadeurs Suite, stødte paa en af det nordlige Engellænderes Indbyggere, og begyndte at tale til ham; de forstode hinanden saavel, at de hver i sit Sprog kunne indlade sig i en heel Samtale med hinanden.

Udenlandske Efterretninger.

Statsbegivenheder.

Den 15 Febr. er den Presburgske Fredsslutning bleven overleveret Rigsdirectoriet i Regensburg tilligemed en Erklæring, som ved Ratificationens Udvexling var bleven den Franske Minister meddeelt. I denne Erklæring siges blandt andet, at den Tydske Keiser i den anførte Fredsslutning var bleven enig med den Franske Keiser om forskjellige Puncter, angaaende det Tydske Rige, men at det langt fra ikke var hans Mening, at disse Puncter og Artikler skulde dølges for Riget; at den Tydske Keiser aldeles forlader sig i den Henseende paa den Franske Keisers bekjendte Tænkemaade, og at denne sikkert i dette Tilfælde er af samme Tanker som han. — Imidlertid har man hidtil ligesaa lidet fordret Rigets Samtykke i de Forandringer, der allerede er foregaaede og endnu skulle foregaae, som de Statsborgeres, der have faaet nye Regenter og hvis Constitution er bleven forandret derved. — Den nyeste Begivenhed af den Natur er Førstendømmet Ansbachs Besættelse ved Marchal Bernadotte. Han havde sammentrukket sit Corps i den første Halvdeel af Februarii Maaned i Førstendømmet Eichstädt og Øvrepfalz, og siden d. 23de udbredte det sig i det Ansbachske. Allevegne blev der lagt Beslag paa de Kongelige Casser, og opslaaet en Proclamation, hvori Bernadotte tilkjendegav de Ansbachske Øvrigheder og Undersaatter, at han i Følge et Forbund mellem Frankrige og Preussen havde Ordre, at tage Landet i Besiddelse, og afstaae det til Bayern ꝛc. — Nogle faa Dage i Forveien havde det Ansbachske Borgerskab indgivet en Ansøgning til Kongen af Preussen, hvori de bade ham, ikke at samtykke i noget Bytte, men at forblive deres Konge. De fik et Svar, hvori Majestæten takkede dem for deres patriotiske Hengivenhd. — De Franske Tropper, som i Mayn- og Rhinegnene endnu staae paa Tydsk Bund, have i forrige Maaned forøget sig betydeligen, og udbredt sig i de Nassauiske Førstendømmer, Grevskabet Solms og Seyn-Witgenstein og Berleburg indtil Hertugdømmet Westphalen; Førstendømmet Aschaffenburg have de forladt igjen. Rigsstaden Frankfurt har nu, efterat den har betalt sin Contribution af

2 Mill. Franker, kun endnu 3000 Mand i Indqvartering, foruden Marchal Augerau's Hovedqvarteer. I Henseende til denne Stads Besættelse d. 28 Jan. fortjener følgende Omstændighed endnu at anføres. Aftenen i Forveien kom en Preussisk Feldtjæger med den Erklæring, at Preussiske Tropper skulde rykke næste Dag ind i Staden. Magistraten forsamlede sig og holdt Raad til Kl. 1 om Natten angaaende de bedste Midler til at vedligeholde Neutraliteten. Men de Preussiske Tropper vare allerede rykket frem til Friedberg, 2 Mile fra Frankfurt. Da man om Morgenen d. 28 Januarii aabnede Portene, var en Afdeling Fransk Cavallerie allerede ankommen, og Kl. 11 kom endnu 4000 Mand Infanterie; hvorpaa Preusserne igjen trak sig tilbage. Nu skal Marchal Augereau drage bort herfra, og Marchal Lefebure fra Mayn derimod rykke ind igjen. General Leval er med sin Division, fra Strasburg af, gaaet ved Oppenheim over Rhinen og rykket d. 20 Febr. ind i det Darmstadtske. — Paa den anden Side har Kongen af Preussen d. 11 Febr. uformodet givet Befaling, at den hele Markiske og Pommerske Inspection, henved 60,000 Mand, skal forblive paa Feldtfod, og Feldteqvipagen paa ny sættes istand. Den Kongel. Gesandt Lucchesini er i største Hast ankommen til Berlin fra Paris, hvor Ministeren Grev Haugewitz nu underhandler om Tydsklands Skjebne. Imidlertid have de Russiske Tropper, som bekjendt, forladt de Hannoverske Lande, ere gaaede i forskjellige Afdelinger over Rhinen, og fortsætte deres Tilbagemarch deels igjennem Mecklenburg, deels igjennem det Brandenborgske. De Preussiske Tropper have besat Hannover, paa Hammeln nær, som den Franske General Barbou endnu ikke har forladt. Den 15 Febr. ankom Grev Schulenburg-Kehnert i Hannover, og den 19de begyndte den Preussiske Administrations-Commision allerede sine Forretninger, men Deputationscollegiet og de enkelte Regjeringsdepartementer bleve endnu paa samme Fod, som under den Franske Occupation. Det Engelske Vaaben maatte, efter Befaling, udelades af den Hannoverske Tidende; al Hværving for fremmede Magter, følgelig ogsaa for Engelland, blev forbuden, og Com-

merce-Departementet befalede, at alle Preussiske courante Penge skulle i Handel og Vandel og af offentlige Casser antages efter den bestemte Værdie. — De Russiske Tropper, som hidtil have staaet i Sydpreussen, have midt i f. M. begivet sig paa Tilbagemarchen; men Efterretninger fra Lemberg og Warschau sige, at alle tilbagevendende Russiske Tropper (i hvis hele udmarcherede Antal der endnu skulle mangle 45,000 Mand) gjøre Holdt paa Grændserne, hvor der paa ny skal sammentrækkes 180,000 Mand (nemlig de Subsidier man har lovet Engelland). Ogsaa arbeides der i Elisabethburg, Ruslands største Arsenal, Dag og Nat paa Krigsrustninger.

I Pillau har der nylig tildraget sig en stor Naturmærkværdighed. Den 9de d. M. kom, under en stærk Sydostvind, 6 Favne lange Jernkjæder, hvorved Tonderne der i Havnen ere befæstede og hvoraf nogle havde ligget i mange Aar 2 til 2½ Favne dybt, af sig selv op af Vandet og svømmede paa Overfladen. Fremdeles saae man et Toug paa 30 Favnes Længde, som forlistes afvigte Sommer og laae 5 Favne dybt, ligeledes komme op af sig selv og svømme horizontal ligesom Kjæderne; det samme var Tilfældet med Stene, der Gud veed hvor længe, havde lagt paa Havets Bund.

Et Oienvidne har meddeelt følgende Efterretninger om Oen Malthas nuværende Forfatning. — Denne Oe, som i den nyere Tid har faaet en Vigtighed, der har gjort den til et Tvistens Æble for Europa, har ialt 74,705 Indbyggere; Oen Gozzo har 12,759. Deriblandt regnes ikke Garnisonen. Denne bestod i Maji 1805 foruden Artilleriet og Ingenieurerne af 8000 Mand. Den Engelske Commandant behandler Indbyggerne meget venskabeligen, og den simple Engelskmand opfører sig ogsaa meget godt imod dem. Dette Konstgreb er nødvendigt, da Maltheserne hverken mangle Mod eller Snuhed til at udføre noget voldsomt mod deres Undertrykkere. Den Omstændighed, at den største Deel af Indbyggerne er fornøiet med de Engelske, vilde være en Hovedhindring mod Udførelsen af et Angreb paa Oen. Dens nuværende Eiere have fulgt den kloge Grundsætning, at beholde den forrige Ridderregjering, og lade alt Proviantforraad gjemmes i Fæstningen. Oen frembringer, som bekjendt, aldeles intet Korn; det indføres udenlands fra. For at kunne befordre denne Indførsel, er det, i det mindste efter Europas nærværende Krigssystem, nødvendigt, at besidde Overmagten til Søes; for at kunne faae dette Forraad maa Erobreren først have taget alle Fæstningsværkerne, ikke at tale om, at Indbyggerne ved denne Proviantindretning, gjøres aldeles afhængige af Regjeringen. — Men skulde den angribende Magt virkelig være den anden overlegen til Søes, saa vilde den dog ikke kunne faae Oen uden ved en Bloquade. Denne kunde nu vel ikke vare længere end Forraadet, men de kjekke Søfolk i Nabolavet vilde hist og her dog forsøge det igjen. — En Landgang turde man neppe vove paa at gjøre, uden med mange Tropper, thi den gjøres paa de fleste Steder næsten aldeles umuelig ved den steile Strandbredde, og alle Bugterne ere forsynede med stærke Forskandsninger. Igjennem den hele Oe gaaer der en Mængde Linier, som lægge Hindringer i Veien for ethvert Fremskridt. Approcher kunne nu aldeles ikke gjøres her, da Oen er en Klippe, som kun er lidet bedækket med Jord, og Fienden maatte, for at naae Hovedfæstningen, nødvendig fegte sig igjennem hele Oen; hvilket ved en nogenlunde kjek Modstand neppe vilde være mueligt. Paa Oens utallige Terrasser vilde han møde ligesaa mange Ildsvælg, og enhver af dem maatte bestormes som en Skandse. — Imidlertid maatte Fienden dog angribe den paa denne Maade, naar han ikke var ganske sikker paa Overmagten til Søes. Paa den nordlige Side af Oen findes en Bugt, Porta Melleha, hvor, efter Engellændernes egen Mening, en Landgang lettere vilde være muelig. Vel er den, saavidt det lader sig gjøre, bleven forsynet med Skandser, men Konsten formaaede dog ikke, ganske at bøde paa den ugunstige Beliggenhed. Herfra maatte Fienden slaae sig igjennem hele Oen, for at naae Hovedpuncterne. Men disse ere af en Fasthed, som man sjelden seer Mage til. Alle Værkerne ere enten udhuggede i Klipperne eller opførte af uhyre Qvadderstene. De ere overordentlig høie og stærke, og et Batterie i la Valetta f. Ex. er 130 Fod høit. Grøvterne ved Porto reale ere alle udhuggede i Klippen og rigelig forsynede med Skyts; de to uhyre i Klippen udborede Mørsere, som man fordum spottede saa

meget over, fordi de ansaaes for uanvendelige, har man tilfulde vidst at gjøre brugbare *).

Kongen af Bayern har ladet den berømte Düsseldorfske Maleriesamling komme paa tyve Vogne til München, hvor man hidtil endnu ikke har havt Plads til at opstille den. — De Tyrolske Deputerede, hvoriblandt en simpel Bonde, er bleven meget naadigen modtagen af Kongen og indbudne til hans Taffel.

Den forrige Gouverneur i Kjøbenhavn, Hertug Wilhelm af Würtemberg, er af hans Broder, Kongen af Würtemberg, bleven udnævnt til Feldtmarchal og Krigsminister.

Prindsesse Stephanie, en Datter af Keiserinde Josephina's Svoger, skal nu virkelig formæles med Prinds Carl af Baden.

Contreadmiral Linois har nu indberettet, at han paa sine sidste Krydsninger, som varede 114 Dage, ikke har erobret andet end et Engelsk Ostindisk Skib. Han stødte paa 10 Engelske Compagnieskibe, som han indlod sig i en Fægtning med. 8 af hans Folk bleve saarede, uden at det lykkedes ham at afskjære et eneste af de Engelske Skibe.

Keiser Napoleon har befalet, at der fra hans Slot Thuillerierne indtil Louvrepalaiet skal anlægges en Gade, som skal hedde Keisergaden, og at der ved Indgangen til Thuillerierne skal oprettes en Triumphbue til Hæder for Armeerne. Den skal være færdig i Martii Maaned.

Staden Lyon har bedet Keiseren om Tilladelse til at opreise hans Billedstøtte af Malm paa Pladsen Bonaparte.

I de Engelske Aviser fortælles, at Frankrige, hvis Hovedbestræbelse gaaer ud paa, at spærre alle Europæiske Havne for den Engelske Handel, skal, efter paalidelige Forsikkringer, ogsaa have gjort alvorlige Forestillinger hos det Danske Hof, om at spærre Sundet for Engelland, men at dets Forestillinger have været aldeles frugtesløse. De Engelske Tidender anmærke ved denne Leilighed, at de Franskes Financer i denne Tid langt fra ikke ere i den Stand, at de kunne holde Dannemark skadesløs for Øresundstolden.

*) Den ene findes ved Bugten St. Guitiano, den anden ved Fortet Nicasoly. Med den første anstillede Engellænderne Forsøg. Den blev ladet med en Tønde Krud og Steen. Disse bleve slængte 150 Yearts i Længden og 30 i Bredden.

De Engelske ministerielle Tidender tale med Heftighed mod den ny Administration, og paastaae, at man ikke burde kaste saa mørk en Skygge paa den gamle, da der i dens Tid blev gjort Forslag, som den Engelske Historie ikke kan opvise Mage til. Den sidste store Coalition, der, hvor uheldig den end, formedelst andres Forseelser, faldt ud, maa dog betragtes som end sand Kjæmpeplan, Seieren ved Trafalger, Caps Erobring, vare Frugter af den Sæd, som under den Pittske Administration blev nedlagt.

I Engelland paastaaes, at Frankrige, dersom det virkelig agter at aabne nogen Fredsunderhandling, ikke vil aabne den directe, men vælge Preussen eller Dannemark til Fredsmægler.

Den første Svenske Post til Feldtpostcomptoiret i Stralsund afgik d. 1 Martii med Postjagten Dronning Fredrica.

I Calais have Frimurerne udsat Præmier for dem, som redder Skibbrudne. Ogsaa ved Ildsvaader ville de række en hjelpsom Haand.

Befolkningen af Kongerigerne Neapel og Sicilien beløber sig nu til henved 6 Mill., hvoraf det første har $4\frac{1}{2}$ Mill. og det sidste henved $1\frac{1}{2}$ Mill. I det Neapolitanske findes ialt 100,000 Geistlige, Munke og Nonner iberegnede.

I Pont à Mousson findes nu ialt 90 Svenske Krigsfanger.

Kronprindsen af Neapel blev indtil d. 11 Febr. i Neapel, men da de Franske rykke saa hurtig frem, fandt han det raadeligt at begive sig til Calabrien, hvor 17000 Mand udvalgte Tropper have forenet sig med dem, der have reist sig en Masse, ved Lago-Negro, hvor de have en meget fordeelagtig Stilling. De øvrige Neapolitanske Tropper befinde sig allerede i Sicilien. Kongen og Dronningen opholde sig i Palermo, 38 Mile fra deres Residencestad.

I Søndags Aften Kl. 11. døde Prof. Joh. Clemens Tode. Hans Død fortjener at kaldes et uerstatteligt Nationaltab.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 46.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 22 Martii, 1806.

Johan Clemens Tode.

Vort Fædrenelands Litteratur har i et Tidsrum af ti Aar fristet mangt et haardt Stød. Døden bortrykkede den ene store Mand efter den anden, liig en rasende Storm, der knækker Skovens stolteste Træer og sparer det spædeste Siv. At opregne hvad vi have tabt, vilde kun være at forøge vor Sorg. Hvo kan tænke paa en Suhm, Baden, Samsøe og saa mange andre, der udgjorde Dannemarks Stolthed, uden at fælde de vemodigste Taarer, uden at beklage, at saa store Mænd skulde have saa kort en Løbebane, uden at bebreide vore Samtidige deres Ligegyldighed for sande fortjente Mænd, medens de endnu leve og virke paa Jorden? Men hvad der dog nogenlunde bør trøste os, er, at de fleste af dem døde i deres Hæders fulde Blomster, og, liig den dalende Aftensoel, ikke forlode os, førend de havde udbredt Lys og Held over Menneskeheden.

I dette Dieblik begræde de Danske Muser atter en udmærket fortjent Dansk Mands Død. Videnskabernes ivrigste Dyrker, Lægen og Menneskevennen Johan Clemens Tode er ikke mere. Man kunde maaskee finde det sært, at jeg kalder ham Dansk, da han dog er født udenfor Dannemark. Men hvo spørger den Blomst, der lemper sig efter vor Himmelegn, og yder os sin Vellugt, om den oprindeligen er fremkommen i vor Jordbund? — Ikke Fødselen, ikke Navnet Dansk stempler nogen til Dannemand. De Godes Fædreneland er ligesaa almindeligt som Solens Lys; det kjender intet Grændseskjel.

Det har i alle Tider og hos alle Nationer været Skik, at hædre de Mænd, der forædlede Menneskeslægten, og glædede og trøstede den med deres Værker. Ved at ære dem, troede man at ære deres Tidsalder, der vidste at skjønne paa deres Fortjenester. Lovgiveren, Digteren, Videnskabsmanden, kort alle, som bidroge til

deres Olds Forædling og Lykke, kunde gjøre Fordring paa denne Hylding. I Verdens yngre Dage, troede man endog, at saadanne Mænd havde faaet deres Kundskaber ved en umiddelbar guddommelig Indskydelse. Derfor forgudede man Socrates og Herkules, derfor tilbade Athenienserne deres Orpheus, derfor kappedes syv Steder om Æren, at have frembragt Homer, derfor valgte Macedoniens Philip Aristoteles til sin Søns Lærer og Veileder, derfor førte Alexander Homers Iliade overalt med sig i et kostbart Guldgjemme, betragtede den som en sand Helligdom, og læste den med største Opmærksomhed midt i Tumlen af sine Seiere og Kampe. — I vore lysere Tider forguder man ikke mere store Mænd; man betragter deres Kundskaber og Arbeider som Frugten af et lykkelig dyrket Genie og en utrættelig Bestræbelse for at gavne Menneskeslægten. Men desuagtet er det dog Pligt, at oprette dem i sit Hjerte et helligt udsletteligt Minde, og at fremstille dem som Exempel for Efterverdenen.

Tre udmærkede Mænd har vor Litteratur eiet, der ville leve i enhver Tidsalder og erindres, saa længe der i Dannemark tales Dansk og hersker Danske Sæder. Med Holberg — Suhm — og Tode begynde tre forskjellige Epoker i vor videnskabelige Verden. Imellem Holberg og Tode har der især været saa stor en Lighed, at en Sammenligning mellem disse to Lærde vilde være een af de interessanteste Opgaver for en Mand af Genie og Kundskaber.

Vor Tode er født i Hamborg d. 24 Junii 1736. Han var den yngste Søn af J. D. Tode, Tolder ved den saakaldte Tollenspieker i de fire Lande ved Elben, fire smaae Mile Sydost fra Hamborg, ligesom paa Bredden af Holsteen, altsaa ligesaa nær til Dannemark som til Tydskland. Næsten kunde man sige, at Naturen selv har ladet ham fødes saa nær ved vort Fædreneland, for deslettere at kunne optages i dets Skjød og desbeqvemmere at lade ham fremme dets Gavn. Hans Farfader var en født Dansk, og hans Farmoder en Kjøbmandsdatter fra Bergen i Norge. Med Føie kunde han derfor i sin Selvbiographie sige, "at der flød Dansk Blod i hans Aarer."

Et Slags genialsk Aand synes at have været arvelig i den Todiske Slægt. Hans Farfader, som kun var simpel Bondeskræder i Restorf, i Amtet Rendsborg, var Musicant tillige, og hans Fader var ligeledes en stor Elsker af Musik. Han spillede paa Harpen og sang dertil; han havde bestandig en Kreds af de fornemste Bønder omkring sig, for hvilken han forklarede Aviserne. Selv gjennemreisende Herskaber underholdte sig gjerne med ham, og man maa slutte heraf, at Sønnens Aand tildeels allerede hvilede over Faderen.

Allerede i en Alder af 14 Aar mistede Tode sin Fader, og hans Moder drog derpaa til Hamborg, hvor Magistraten belønnede hende for Mandens Troskab. Efterat han havde gaaet i den Latinske Johannisskole, kom han d. 30

Junii 1752 til sin ældste Søsters Mand i Tønder, hvor han blev holdt til den egentlige Chirurgie, men blev dog ind- og udskreven ved Amtschirurgerne. I Aaret 1756 var han allerede Esquadronschirurg i den Leir, som den Gang stod ved Rendsborg.

Med saa jevne Trin begyndte han sin store Bane, og man vil neppe paa nogen kraftigere Maade kunne gjendrive hine ubesindige unge Mænd, der lade haant om de Mennesker, der, tvungne af udvortes Omstændigheder, maae søge Hygæas Tempel, paa denne møisommelige Vei, end ved at sige dem: "ogsaa Tode har været simpel Amtschirurgsvend!"

Som en Yngling paa en og tyve Aar kom han i Aaret 1757 til Kjøbenhavn. Lykkelige Omstændigheder bidroge her til at udvikle en Pode, som Naturen havde bestemt til at bære de skjønneste Frugter. Det var Lægevidenskabens Morgenrøde, som den Gang begyndte at lade sig see over Dannemarks Horizont. Frederiks Hospital, Frederik den Femtes uforgjænglige Mindesmærke, og Lægevidenskabens Planteskole i vort Fædreneland, var netop den Gang fuldendt og bestemt til at indvies. Den uforglemmelige Wohlert tog sig af den unge Tode, lod ham, under Veiledning, besøge endeel af sine Syge, overdrog ham at ordne sin udvalgte Bogsamling, hvorved han gav ham Leilighed til at blive bekjendt med de bedste Forfattere, lod ham forelæse sig Bøger om Aftenen, gjorde sine Anmærkninger derover, og besvarede en-

hver Indvending med ligesaa megen Blidhed som Grundighed. — Saaledes var Wohlert hans Lærer og Veileder. Hver Gang at vi derfor takke Forsynet for, at det skjenkede os en Tode, bør vi heller ikke glemme, at takke den Mand, der opdagede den skjulte Ædelsteen og gav dens matte Ydreside den første Glands.

Midt under disse alvorlige Studeringer yttrede Todes medfødte Lyst til de skjønne Videnskaber sig. Hygæa og Apollo syntes at kappes her om en udkaaret Yndling. Saa ofte han kunde, søgte han at liste sig hen i Skuespilhuset, og de Skrivter i de skjønne Videnskaber saavelsom andre Morskabsbøger, han fandt i det Wohlertske Bibliothek eller fik laante i Byen, søgte han at føre sig til Nytte. Wohlert vidste det, men lod sig ikke mærke dermed. Han var for ædel til at ville paalægge Ynglingens Tilbøielighed noget Baand. Han indsaae hvor nødvendigt det er for den tilkommende practiske Læge, at forædle sit Foredrag, sit Væsen og sin hele Caracteer ved de skjønne Videnskabers Dyrkelse. Han følte, at en Læge, der ikke veed at tale om andet end sin Videnskab, ligner en Silkeorm, der ligger levende begraven i hans egen Konst. Hvad et Genie, som Tode, under saa gunstige Omstændigheder og en saa ædeltænkende, oplyst og kundskabsrig Mands Veiledning kunde blive, det har Erfaringen lært os. Efter at han havde været i sex Aar hos Wohlert, blev han Reisechirurg ved Hoffet. Allerede nogle Sommere i Forveien havde han af-

løst sin Formand, naar Kongen gjorde Reiser til Jægerspriis, og han var derfor den eneste Læge paa Fredensborg. Her ledte Fædrenelandets gode Genius ham atter ind i en Kreds, hvor hans Aand fandt ny Næring.

Naturen havde skjenket ham en Fædrenearv, som holdt ham hundredefold skadesløs for det Metal, som saa mange Mennesker ansee for Lykke. Hans vittige og muntre Lune; hans altid glade Sind, som end ikke i en sølvgraa Alder og under Skjebnens haardeste Stød aldeles forlod ham; hans gjennemtrængende Forstand, hans uegennyttige og fordomsfri Tænkemaade, vare Egenskaber, der maatte forskaffe ham alle gode Menneskers Agtelse og Kjerlighed. Paa Kongens Sommersæde: Fredensborg, blev han bekjendt med Mænd, der baade havde Lyst og Evne til at række ham en understøttende Haand, efterat han havde forladt sin gamle Lærers og Beskytters Huus. I Livlægerne Berger og Piper, Livchirurgus Bruun og Hofmedicus Clausen fandt han sande Velyndere. Det var især Berger, der paa høiere Steder talde for ham; der gjorde Frederik den Femte opmærksom paa, hvad man kunde vente sig af et Træ, der allerede som Pode bar saa skjønne Blomster. Frederik, som fandt sin største Glæde i at see glade Mennesker, bevilgede ogsaa den altid glade Tode strax Reisestipendier. Ved Hoffet talde man meget om den vittige unge Læge; Kongen fandt Fornøielse i at høre fortælle om ham; hver Gang, at nogen Soldat var kommen til

Skade ved Arbeidet i Fredensborg Hauge, sendte han ham til Tode, og lod ham vide, at han skulde gjøre sine Sager godt, da han nok skulde belønne hans Flid.

Saaledes agtet og elsket af sine Foresatte og Ligemænd nød Tode her paa det paradisiske Fredensborg det lykkeligste Liv. Som en 64 Aars Olding har han endnu selv skildret os denne lykkelige Periode med en Pensel, der synes at være dyppet i Ungdommens Ildfarver. Men hans rolige, nøisomme og glade Liv i dette nordiske Elysium havde næsten draget ham bort fra hans store Bestemmelse. Han fandt i sin snevre Kreds ikke andet end Venner, og enhver, fra Kongens første Minister indtil Bonden, gjorde sig en Glæde af at tjene ham. Maalet for hans Ønsker strakte sig ikke vidt. Han havde Udsigt til, engang at blive Chirurgus i Esbønderup, Frederiksborg eller Hirschholm, og mere attraaede han heller ikke. Men den fortjente Berger indsaae, at en saadan Aand ikke var skabt til at leve og døe som Landsbychirurg; han tilskyndte ham til at gaae det store Maal, Naturen havde bestemt for ham, med raskere Skridt i Møde; han opmuntrede ham paa det kraftigste til at gjøre en Udenlandsreise, og vor Tode var alt for retsindig til, ikke at agte paa Venskabets og Erfarenhedens Vink og Raad.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Frue Kirke ordinerede H. H. Biskop Balle d. 28 Febr. følgende Præster: 1) Hr. J. C. Fangel, residerende Capellan til Tikjøb, Hornbech og Holbeck Menigheder i Liunge Kronborg Herred; 2) Hr. P. H. Fangel, Sognepræst til Roholte i Fare Herred; 3) Hr. C. F. Fleischer, Missionarius ordinatus i Grønland; 4) Hr. J. Jessen, Miss. ordinatus i Grønland; 5) Hr. B. Hartz, Miss. ordinatus i Grønland; 6) Hr. N. F. Sørensen, Præst paa et Asiatisk Compagnieskib; 7) Hr. A. Teilman, Capellan pro persona til Carlebo Menighed i Liunge-Kronborg Herred. — Hr. Pastor Fallesen intimerede. H. H. Biskoppen talde, i Følge den valgte Orden, over 1 Tim. 3. 3. "En Tilsynsmand bør ikke være en Vindranker, ikke En, som staaer efter slem Vinding, men taalig, ikke kivagtig, ikke pengegjerrig." Som der i det Foregaaende var bleven talt om de Fortrinligheder, hvorved en christelig Lærer udmærkede sig i sit Embedsførelse, saaledes gave disse Ord nærmest Anledning til at advare mod adskillige Forargelser, hvorved en Lærer nu og da beskjæmmede sit Embede. Det var a) Drikkefældighed (ei Drukkenskab, der ikke engang kan tænkes ved offentlige Lærere, og, hvor den findes, drager Afsættelse efter sig, men Hang til at leve høit og allevegne at gjøre sig tilgode); at man derimod hellere burde lægge Vind paa Taalelighed. b) Kivagtighed — Modsætning — Fredsommelighed. c) Vindesyge og Gjerrighed 2c. Det Hele var skjønt, men den første og sidste Sætning var især udarbeidet med meget Held. — Ved Haandspaalæggelsen vare følgende Sognepræster tilstede: Hr. Stiftsprovst Plum, Hr. Provst Hjorth, Hr. Prof. Fabricius, Hr. Thye, og de Herrer residerende Capellaner: Paludan, Brorson, Fallesen, Clausen, Bull. — Hr. Pastor Fangel prædikede over Joh. 14, 6; og udviklede deraf: Jesu Lære, som den bedste Vei til sand Lyksalighed. Talen var udarbeidet med megen Flid; den blev holdt med Varme og hørt med Deeltagelse.

Det Kongelige Bibliothek har tilkjøbt sig den afdøde Prof. Sahls Bogsamling for 1500 Rdlr.

Det gjør dette Bibliotheks Bestyrere Ære, at de ved alle muelige Leiligheder søge at forherlige denne vor stolteste Nationalskat.

Hr. Rector Heiberg har nu i det Theolog. Maanedsskrivt taget eftertrykkelig til Gjenmæle mod Hr. Pastor Galskjøts Afhandling om Realskolerne, som allerede har været omtalt i et af de foregaaende Numere af dette Blad. Rectoren forsvarer de senere Skoleforandringer med vægtige Grunde og megen Sagkundskab. Blandt andet siger han, at Lærefagene, efter den sidste Skoleforandring, ere, naar man undtager Tydsk og Fransk, og, med Hensyn til Forordningen af 1775, de mathematiske Videnskaber, de samme som forhen. Han er enig med Afhandlingens Forf. om, at private Folks Legater ikke bør forandres, saa længe deres Skadelighed ikke er bevist, men han forsikkrer, at det hverken skeer eller er skeet ved Skolernes Forandring. Beviserne tager Forf. af Odensee Skole, som den, han bedst kjender. Dens bestemte aarlige Stipendier beløbe sig, efter Forandringen, til 735 Rdlr. aarligen, foruden 400 Rdlr. til 9 Deposituri. Dette forudsætter en Sum af 30,266 Rdlr.; hvilken af vore Skoler, siger han, har saadan en Sum i private Donationer og Legater? Odensee, een af de rigest docerede Skoler, har dem ikke. Privatdonationerne bleve imidlertid urørte, og det Manglende taget af Communitetet. De øvrige lærde Skoler have deres vigtigste Indkomster saavel for Disciplene som Lærerne, fra Hospitaler, Klostere 2c., ikke fra private Donationer. De kunne altsaa gjerne være Forandringer underkastede. — Efter den gamle Forandring turde ingen Discipel, uden meget vigtige Aarsager, nyde mere end 30 Rdlr. aarlig, og endda kun i øverste Classe; de andre Classer nyde, efter Omstændighederne 10 til 24 Rdlr. Efter sidste Skoleforordning bleve derimod 80 bestemte til Stipendiari og Gratister, hvoraf 7 nyde hver aarligen 50 Rdlr., 7 hver 35 Rdlr., 7 hver 20 Rdlr., og 9 hverken faae noget af eller betale noget til Skolecassen. De øvrige betale for een 20 Rdlr., for to 35 Rdlr., for tre 45 Rdlr. og for flere intet *).

*) I Odense Skole er for nærværende Tid 50 Disciple, hvoraf 23 ere Udenbyes, og blandt disse ere 9, hvis Forældre kunne holde dem til Skolen uden Stipendiers Hjelp.

I samme Maanedsskrivt har Hr. Pastor Palludan fremsat nogle Betænkninger i Anledning af Hr. Justitsraad Rothes Bog om Ægteskabsskilsmisser. I samme anføres en Beregning af Hr. Justitsraad Berner, efter hvilken Skilsmisserne i Kjøbenhavn vare, fra 1788 til 1799, omtrent 300 aarligen, altsaa af samme Forhold som 1804, men Hr. Pastor Palludan paastaaer, at de i 4 Aar, fra 1800 til 1803, have været dobbelt saa talrige som i de foregaaende 12. Men han anfører imidlertid ikke noget Beviis for sin Paastand. Forfatteren synes ikke om Tamperetternes Gjenindførsel, da han mener, at der maa have været Aarsager, hvorfor de bleve afskaffede, og han anseer overalt ikke særskilte Commissioner, der ligesom fremmede Grene indpodes paa Justitsens Træ og tære af dets Kraft, for tjenlige. Han betragter det som en Mangel ved de nærværende Skilsmisser for Magistraten, at der ikke sees paa Børnenes Tarv for Fremtiden, og han forsikkrer, at mange saadanne Børn deels vandre forladte omkring, deels blive en Byrde for Fattigvæsenet, som allerede har endeel at forsørge. Forfatteren gjør adskillige Forslag, der fortjene at tages til Eftertanke.

Lille Antworskov ved Slagelse, som forhen tilhørte Geheimeraad Brandt, er nu bleven solgt til Hr. Conferenceraad Schiøtz for 29,000 Rdlr.

Det Danske Hof har nu erkjendt den Bayerske Kongeværdighed.

I Fredags Formiddag blev Professor Tode høitidelig jordet paa Assistencekirkegaarden. Ligfølget bestod af 42 Vogne, og nogle tredive Personer til Fods. Liget blev baaret lige til Nørreport.

Folketallet i Trondhjems Stift befandtes den 1ste Februarii 1801 saaledes: Staden Trondhjem: 8840. — Trondhjems Amt: 94419. — Romsdal's Amt: (hvorfra afgaaer Søndmørs Provstie, som henhører under Bergens Stift, og hvis Folketal var 22274) Nordmør's Provstie: 21495. (Fortsættes.)

I Fredags solgtes paa Børsen Niels Brochs udestaaende Gjeld, som beløb sig til 140,000 Rdlr., for — 1750 Rdlr.! — Der blev ligeledes solgt tre Asiatiske Actier for 658 Rdlr. Stykket.

Executorerne af det Reiersenske Testamente have nu aflagt offentlig Regnskab for forrige Aar.

Efter samme skylder Grosserer Brandorph til Fondet 53,000 Rdlr., som Executorerne, ikke frivillig, men i Følge Testamentet, have tilgode hos ham. Den afdøde Reiersen havde nemlig bestemt, at Brandorph, efter hans Død, skulde have Valget imellem et Legat af 40,000 Rdlr., dersom han paatog sig Silkefabriquen, hvoraf den Afdøde eiede ⅔ og Brandorph ⅓ Deel, eller et Legat paa 30,000 Rdlr., naar han ikke paatog sig det. Brandorph valgte det første, hvorpaa Fabriquen blev ham overdraget. Fondets Rentebærende Capital er 487,314 Rdlr. 85 ß.

Udenlandske Efterretninger.

Moniteuren siger i Anledning af Caps Erobring: at General-Capitainen over Isle de France allerede for femten Maaneder siden har tilbudet Commandanten over Cap 2000 Mand Undsætning, men at han ikke vilde modtage den, og at de 4 Hollandske Skibe, som laae ved Batavia, aldeles ikke have gjort deres Pligt.

Prinds Joseph har i Neapel ladet udgaae en Proclamation, efter hvilken det ikke er Nationen, men Regjeringen, som han bekriger. Neapolitanerne skulle tvertimod høste Fordele af hans Erobring; der skal ikke kræves nogen Krigscontribution; Eiendomsretten skal holdes hellig, og Folket skal, om det vil, kun have kjendt Krigen af Navn. — Alting er nu roligt i Neapel.

Der er atter passeret en fierde Transport Østerrigsk Skyts, bestaaende af 252 Canoner, Haubitser rc. igjennem Augsburg. De ere for det meste fra det Wienske Tøihuus og ganske nye. Schwabiske Bønder maae føre dem til Strasburg. Der skal endnu følge 6 til 8 Transporter.

Det hedder nu, at Bayern skal forøges med nye Lande i Franken.

En Bayersk Landsbypræst ved Grændserne af Böhmen havde, ved den sidste Hyldingshøitidelighed en transperent Illumination med følgende Indskrivt:

Maximilianus
cum
Bonaparte
Optimam partem elegit.

I de Augsburgske Militairhospitaler døde i Februarii Maaned 550 (!) syge og saarede Franske og andre Krigere.

En Afdeling Franske Tropper under General Frere, er nyligen ganske uformodet om Natten rykket ind i Nürnberg, og blevet indqvarteret hos Borgerne. Men General Bernadotte har derpaa ladet offentligen bekjendtgjøre, at dette i militair Henseende nødvendige Skridt ikke i mindste Maade skulde være Staden til Ulempe.

Borgerraadet i London har nu besluttet, at oprette den afdøde Pitt et Monument.

Den Engelske Regjering har faaet Efterretning om, at der ved den Franske Kyst gjøres Anstalt til et Angreb, som synes at gjelde Øerne Jersey og Guernsey, og den har derfor ladet udløbe alle lette Fregatter og Chalouper fra Portsmouth, for at dække disse Øer. Man har ligeledes erfaret, at ogsaa Boulognerflottillen forstærkes meget.

Det Engelske Admiralitet har befalet, at der skal udsendes bevæbnede Luggere og Cuttere, som kunne rense Canalen for fiendtlige Capere, og bloquere og bevogte de fiendtlige Havne paa den Franske Kyst.

Engelland har for nærværende Tid følgende Skibe i brugbar Stand: 128 Linieskibe, 13 Skibe paa 50 Canoner, 155 Fregatter, 176 Chalouper og 247 Brigger.

Den afdøde Pitt siger i sit Testamente, at han siden Oct. 1803 skylder sin Læge for hans Bistand 1000 Guineer, Hr. Steele, Lord Corrington, Biskop af Lincoln 2c. 12,000 Pund med Renter siden 1801, hvilke Penge han beder Executorerne at udbetale. Han ønsker tillige, at hans Betjentere, som ved hans Død ere i hans Tjeneste, maatte, om muligt, faae dobbelt Løn. Han forsikkrer tillige, at han skylder mere bort end han eier. Executorerne have beediget, at han ikke har efterladt sig mere end 10,000 Pund.

Cherokesanføreren Boirles, som døde nylig i Fængselet i Havannah, vilde aldeles ikke tage noget til sig, af Frygt for at blive forgivet. Han opholdt Livet i fyrgetyve Dage ved at suge Saften af Appelsiner, men omsider døde han dog af Kraftesløshed.

De Engelske Tropper, som vare landede i det Neapolitanske, beløb sig til 10,000 Mand og de Russiske til 14,000.

Engellænderne paastaae nu, at Fæstningsværkerne og Linierne ved Capstad ere saa stærke, at 4000 Mand kunne forsvare dem mod 20,000. De ansee det for en Feil, at Gouverneur Janson ikke inden for disse oppebiede et Angreb.

Den Franske Armee, som er rykket ind i Neapel, bestaaer af 70,000 Mand; Reservecorpset, som er bleven tilbage i Kirkestaten, bestaaer af 30,000 Mand. — Prinds Joseph beboer nu det Kongel. Slot i Neapel.

Den Spanske General O'Faril er ankommen i Livorno, og denne Stad modtager 1500 Mand af hans Corps som Besætning.

De Franske Tropper forlade nu Salzburg; General Ney er allerede afreist.

München har nu faaet den første og officielle Efterretning om, at de fredelige Forhold imellem Preussen og Frankrige vedblive, og at Kongen har undertegnet den Definitiv-Overeenskomst, som Ministeren Haugevitz har sluttet i Paris.

Virkningerne af den sidste Orcan strakte sig fra de Franske og Engelske Kyster over Holland, det nordlige og sydlige Tydskland indtil Italien. I Staden Waltershausen, ikke langt fra Gotha, slog Lynilden ned i et Kirkespir, og hele Taarnet blev uden Redning et Offer for Luen. — I Seny, Ourthedepartementet, var Orcanen ledsaget af et heftig Uveir og Hagel. Den anrettede stor Skade der i Egnen.

Neufchatel og den østlige Deel af Hertugdømmet Cleve afstaaes nu til Frankrige. Landets Fabricanter vinde meget ved den fri Udførsel til dette Rige. Det hedder, at baade Neapel og Valengin skulle tilfalde en Fransk Prinds, og at Batavien skal have en Deel af Vestphalen.

Ved Baltimore rasede der d. 28 Dec. en heftig Storm fra S. V, hvorved mange af de Skibe, som laae der for Anker, ere blevne beskadigede.

Retourladningen af det Svensk-Ostindiske Compagnieskib Fredrica, som er hjemkommen den 1 Januarii fra China, skal sælges d. 19 Maji i Gothenborg ved offentlig Auction. Ladningen bestaaer af: 512,101 Skaalpund forskjellige Theer, 14,985 Par Porcellains Caffekopper, 5000 Par Theekopper, 5000 Stykker Nankin, 75 Stykker Silkevarer, 2268 Skaalpund Rhabarber 2c.

Natten imellem d. 16 og 17 Febr. forsamlede det Preussiske Gardeofficiercorps og Gensd'armes Regimentet sig uden for den Preussiske Stats- og Cabinetsminister v. Hardenbergs Gaard i Berlin, og bragte ham en Nattemusik. Først hørte man Paukernes og Trompeternes Lyd, derpaa blæste de berømte Berlinske Hautboister adskillige smukke Stykker, og det Hele endtes med en Angrebsmarch. Da Ministeren lod sig see i Vinduet, raabte Officiererne et lydeligt Vivat og svingede med Hattene. Da den værdige Hardenberg lod dem spørge om Aarsagen til denne Æresbevisning, forsikkrede Officiercorpset ham, at de herved vilde aflægge ham, i den hele Preussiske Armees Navn, et oprigtigt, skjønt svagt Bevis paa deres Agtelse for hans Retskaffenhed og hans Fortjenester af den Preussiske Stat.

Da Erkehertug Carl d. 18 Jan. drog ind i Wien med endeel af de Tropper, som havde fegtet under hans Anførsel i Italien, fik 21 Underofficierer og Soldater Hædersmedailler af Guld og Sølv for deres udviste Tapperhed. Følgende Exempler kunne tjene til Prøve. Kyrasseerregimentet Kronprinds Ferdinand havde faaet Ordre at begive sig fra München til Hovedarmeen ved Ulm. Den 11 Oct. drog det igjennem Lansberg, og opstillede sig paa en Bakke, hvor Landeveien til Buchloe og Schongau deler sig. Henimod Kl. 12 om Middagen rykkede en Fransk Colonne paa 15,000 Mand, under Marchal Soult og Divisionsgeneral Vandamme, uformodentlig frem paa Veien ved Buchloe, og indsluttede Regimentet. Da det hverken havde Artillerie eller Skyts med sig, saa syntes det at være tabt. Obersten sammenkaldte Officiererne og opfordrede dem til at slaae sig igjennem. Angrebet blev ogsaa strax besluttet og udført; to Gange maatte Regimentet vige; ved det tredie Angreb var det saa heldigt at slaae sig igjennem, og reddede derved Artillerietrainen og Lazahrettet i Landsberg. Regimentet tabte i denne haardnakkede Fegtning af Døde, Saarede og Fangne: 1 Oberstlieutenant, 1 Ritmester, 5 Officierer, og fra Vagtmesteren af at regne 80 Mand; 60 deraf bleve d. 13 Octob. bragte til Augsburg som Krigsfanger. — Den 23 Oct. gik omtrent 200 Mand af Erkehertug Ferdinands Colonne, som fra Schwaben drog igjennem

Franken, i enkelte Partier igjennem Thurnau. De arme Folk kunde formedelst Hunger og Mathed neppe gaae. Men desuagtet bare de dog de sørgelige Levninger af en Keis. Ritmester, Baron v. Reval. Denne brave Officier havde fegtet i en halv Time med en Esquadron Franske Tropper. Men tilsidst blev han paa eengang saaret i Hovedet og Brystet af to Kugler.

Commandanten over det Russiske Artillerie mødte, efterat han var bleven tagen til Fange, Keiser Napoleon. "Sire!" sagde han til ham, "lad mig skyde ihjel; thi jeg har nylig tabt mine Canoner." — "Unge Mand," svarede Keiseren, "jeg bærer Agtelse for Deres Taarer! Man kan overvindes af min Armee og dog gjøre Fordring paa Hæder!"

Blandt de mange heltemodige Træk, hvorved saa mangen en Bayersk Officier udmærkede sig i det sidste blodige Feldttog, fortjener Iglaus Erobring ved Major v. Rechberg, et udmærket Sted. Han blev i Novemb. Maaned detacheret af General Lieutenant Wrede til at gjøre nogle Streiferier med 70 Ryttere. Efter en yderst forceret March stødte han ved Iglau paa 220 Østerrigske Ryttere; han angreb 2 Aviseposter, tog 40 Mand til Fanger, og indtraf om Natten Kl. 11 ved Iglau med 36 Heste. I den faste Beslutning at fuldføre sit Ærinde, og bemægtige sig denne Stad, trængte han, ledsaget af sine faa Tropper, ind i samme, jagede Fienden, som var kommen i Uorden, ud af den anden Port, tog, foruden adskillige Dragoner, et heelt Compagnie Artillerie samt alle Officiererne og en Major, til Fanger, erobrede 20 Vogne med to Spænd Heste for, betydelige Magaziner, en Casse og et Saltforraad af Værdie 80,000 Gylden. Dette Foretagende var vær ved at mislykkes, og en Afdeling af denne lille Trop var allerede dreven tilbage af Fiendens Arriergarde lige til Torvet, da Major v. Rechberg besluttede at fuldbyrde sit Bovestykke. En Lieutenant og 10 af hans adspredte Chevauxleger bleve i en Hast samlede, og i det han lod blæse Allarm midt i den mørke Nat i to Gader, angreb han Fienden med Heftighed, fordrev ham, og holdt sig derpaa tappert i Iglau i tre Dage, indtil den første Bayerske Brigade ankom.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 47.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 25 Martii, 1806.

Johan Clemens Tode.

(Sluttet.)

Det er en afgjort Sandhed, at Geniet ikke kan aldeles udvikles og bringes til Modenhed, uden udvortes Omstændigheders Medvirkning. Dets fremblussende Ild slukkes, naar den ikke bestandig faaer ny Næring. Dersom Tode engang skulde opfylde sin store Bestemmelse, var det nødvendigt for ham, at see sig om i den store Verden; at besøge Europas fornemste Hovedstæder; at udvide sine Kundskaber og Erfaringer ved at omgaaes og høre sin Tidsalders første Lærde.

Denne lykkelige Periode indtraf i Julii 1765. Dengang tiltraadte Tode sin Udenlandsreise i Selskab med nuværende Professor Schønheider. Leiden, hvis Universitet altid har været et af de berømteste i Europa, var den første Stad, han besøgte. Her opholdte han sig i et heelt Aar; her hørte han lutter Latinske Forelæsninger hos en Gaudius, B. S. Albinus og andre i deres Tidsalder store og berømte Mænd. Han havde tre hundrede Rigsdaler aarligen at leve af, som ved Christian den Syvendes Tronbestigelse endnu bleve forøgede med to Hundrede. Ogsaa dette var en Frugt af hans Velynderes Bestræbelser for at fremme hans Lykke. Han reiste nu over Søen til Edingburgh, hvor han atter havde Leilighed til at blive bekjendt med de første Mænd i hans Videnskab, drog derfra til London, og kom i Aaret 1768 over Holland tilbage til Kjøbenhavn. Hvilken Masse af Kundskaber og Ideer havde han ikke Leilighed til at samle paa saadan en Reise, hvor hver Time af hans Liv var helliget den ædleste af alle Videnskaber, hvor tusinde forskjellige Mennesker og Caracterer gjorde de stærkeste Indtryk paa hans sorgfri og lyse Aand? Her var det, hvor Lægen samlede de Kundskaber, der siden bidroge saa meget til at lindre den Lidendes Kummer, og

hvor der lagdes en frodig Sæd til den tilkommende humoristisk-satiriske Skribent, der forædlede Sæderne ved at revse dem, og morede sine Medborgere ved at vise dem Gjenstandene fra den behageligste Side.

Men nu maatte han allerede smage den første bittre Draabe af Skjebnens Kalk. Hans Stipendium var ophørt, og han havde intet vist Udkomme: en Tilstand, som for en Mand af Følelse og Genie ikke kan være andet end meget tung. Han havde bestemt sig til Chirurgien, men for at faae Brød maatte han undertrykke sin Tilbøielighed — for at faae Brød maatte han søge om at blive Chirurgus ved Slaverne i Stokhuset. Endog dette ubetydelige Embede kunde han ikke opnaae. Man havde, skjønt uden hans Vidende og mod hans Villie, saa at sige, nødt ham til at dyrke Medicinen, uagtet han fra Begyndelsen havde studeret Chirurgien af Lyst og Tilbøielighed, og han endnu ikke havde medicinsk Examen. Det var ham ikke muligt at faae det mindste chirurgiske Levebrød, og han saae sig derfor nødt til at gribe til Medicinen. Det var hans egne Velyndere, som saaledes af Venskab kjæmpede mod hans Tilbøielighed, fordi de troede, at han som Læge bedre kunde dyrke sine Sprogkundskaber og andre Anlæg; de vidste, at han hos den fortræffelige Wohlert havde havt meest Øvelse ved indvortes Sygdomme, og at denne hans Lærer selv havde sagt, at han havde bedre Hoved end Haand. Dertil kom, at paa den Tid den største Deel af Chirurger ikke be-

høvede den Grad af Kundskaber som Lægerne. Men hvor ædel deres Hensigt end har været, saa vil Efterverdenen dog neppe takke dem derfor. De omplantede en Rose, som i sin naturlige og første Jordbund maaskee vilde blomstret dobbelt skjøn. Intet Baand har skadeligere Virkninger end det, der paalægges Geniet. Hvorledes hans oeconomiske Omstændigheder paa den Tid vare, kan man slutte deraf, at han først ved den ny Understøttelse, som han fik ved Kongens Hjemkomst, saae sig istand til at tage Examen og Doctorgraden. Doctordisputatsen skrev han om Natten, medens han vaagede hos Conferentsraad Schumacher, som laae syg. I sine Fritimer oversatte han Engelske Bøger i Tydsk, og i Efteraaret 1769 begyndte han at holde offentlige Forelæsninger, som han siden fortsatte i en Række af henved 36 Aar, hvor han bestandig vidste at indklæde de alvorligste Gjenstande i den behageligste og muntreste Dragt, hvor mange hundrede unge Studerende, af hvilke endeel nu beklæde de hæderligste medicinske og chirurgiske Embeder, ligesom spøgende indsamlede de vigtigste Kundskaber. De lærte hos ham, foruden deres Videnskab, hvad de hos Europas største Professorer ikke kunde lære: altid at være glad og betragte Verden i det skjønneste Lys. — Bergers Venskab forskaffede ham Titel af Hof-Medicus; Doctor Clausen, som var syg og behøvede en Medhjelper, beviste ham ogsaa megen Godhed. — I samme Aar reenskrev han for en passende Godtgjørelse, den samme Pharmacopoea danica, som

han i de sidste Aar af hans Levealder, da den blev udgivet paa ny, var den fornemste Medforfatter af.

I Aaret 1771 udgav han sit allerførste offentlige Arbeide i det Danske Sprog, under Titel af den medicinske Tilskuer.

I Aaret 1770 fik han ved sine Velynderes Anbefaling til den ældre Grev Bernstorff, som forestod Fattigvæsenet, det første Embede. Han blev Læge ved Vartov med 50 Rdlr. aarligen, og ved Børnehuset med ligesaa meget istedet for Professor Rottbøll, som nedlagde dette Embede.

Saaledes havde vor Tode i en Alder af 34 Aar endnu ikke mere end eet hundrede Rigsdaler aarligen at leve af! — Han fandt i Børnehuset 150 Syge, og en heftig rasende Forraadnelsesfeber. Tiggere fra Gaden bleve den Gang førte did; mange døde endnu inden de kunde bringes paa Sygehuset. Men intet kunde nedslaae Todes Mod. Hans Tillid til Forsynet og Menneskeheden styrkede det med dobbelt Kraft. Selv under disse ublide Omstændigheder skjenkede han Fædrenelandet litteraire Producter. Han udgav en Fortegnelse over alle de Syge, han havde havt at behandle i den Deel af Pleieanstalten, der var ham anviist.

Lidet efter lidet syntes nu ikke Lykken, men den fædrenelandske Erkjendtlighed, at smile til Tode. Han blev nu ligeledes ansat som Læge hos de Franske Skuespillere, og havde nu ialt en aarlig Indkomst af 200

Rdlr. Han saae sig istand til at gifte sig; han blev virkelig Hofmedicus og fik Sæde i det Kongelige medicinske Collegium. I denne Kreds søgte han især at virke som Læge. Han udarbeidede paa Collegiets Vegne Resultaterne af Kribelsygens Behandling i Holsteen, Qvægsygens Indpodning og flere Sager. — I Aaret 1772 blev han endelig udnævnt til Professor i Medicinen ved Universitetet. Hans academiske Lærestoel blev ikke nogen Grav for hans Virksomhed. Fra dette Dieblik af viste han, hvad en Mand af Genie og Kundskab kan yde som offentlig Lærer. Endskjønt han holdt Forelæsninger Aar ud og Aar ind, ofte endog tre Gange om Dagen, og practicerede tillige som Læge, udarbeidede han dog Skrivter i de meest heterogene Fag *). Lægekonsten, Chirurgien, Dramatur-

*) I en Anmærkning til Oversættelsen af Hufelands Konst at forlænge Livet, forklarer Tode os, hvorledes det var ham muligt at arbeide saa meget med Hovedet, uden at skade sin Sundhed. "Naar man en Tidlang," siger han: "har sysselsat sig med en Gjenstand, og da gaaer over til en anden, kan man tilvisse gjøre meget. Det har derfor havt sin store Nytte for mig selv, og, jeg tør sige, for det, som jeg har skrevet, at jeg ideligen har skiftet imellem det Tørre og det Blomstrende, imellem Medicinen og Æstheriken. Man har sagt om mig, at jeg har skrevet om Alskensting, men disse Alskensting have just sat mig istand til at skrive saa meget. Jeg beder Læseren om Forladelse, at jeg her saa ofte taler om mig selv; men jeg er dog een af de frugt-

gien, Poesien, Sprogene, alle fandt i ham en ufkrømtet og ivrig Dyrker. Det er vanskeligt at bestemme, hvad enten hans Genie, Kundskaber eller Virksomhed fortjener den største Beundring. I Dannemark, Norge og Holsteen gives der kun faa Læger, som ikke have Tode at takke for endeel af deres Indsigter.

Næsten et halvt Seculum gavnede han sit Fædreneland med sine Arbeider, og først efter et halvt Seculums Forløb begyndte han — men, ak! for seent — at høste Frugter af sin Udsæd. Ved Rottbølls Død blev han udnævnt til ordentlig Professor, og ved Saxtorphs blev han Universitetets ældste Lærer.

Han havde erhvervet sig Fortjenester, som, de egentlige litteraire fraregnede, ene vilde have gjort hans Navn udødeligt. Han var Medstifter af det medicinske Selskab, som har bidraget saa meget til at fremme Lægevidenskaben i vort Fædreneland; han har lagt den første Grund til Efterslægts-Skolen, som vort Opdragelsesvæsen har høstet saa meget Godt af; han var Medstifter af Døttreskolen i Kronprindsensgade, og Drengeskolen i Pilestræde, som vel gik ind, men som fremstod igjen med langt større Glands, i det fortræffelige Schouboeske Institut.

bareste Autorer i Dannemark, altsaa kan jeg tjene til et ikke ubetydeligt Exempel i denne Sag, da jeg veed virkeligen ikke ret mange iblandt mine Landsmænd, som have havt saa meget godt af idelig Omskiften og Afvexling i litterariske Arbeider som jeg."

I en Række af Aar betragtede man Tode som en sand Kjæmpe i vor Litteratur. Han var det i egentlig Forstand ogsaa; thi intet Fag var egentlig fremmed for ham; han skrev næsten om Alt og bedømte næsten Alt. Hans litteraire Hæder havde fæstet de stærkeste Rødder, og end ikke den største Storm kunde rokke dens Stamme. Uagtet han i hine Dage, da Menneskene drømte om Frihed og Lighed, stred mod den herskende Modetone, saa vare dog selv hans Modstandere nødte til at agte ham. Men den naturligste Følge af at være — som han selv kaldte sig — "Alskens Skribent og Alles Skribent," var, at han baade inden- og udenlands blev indviklet i mange lærde Feider, hvoraf den heftigste uden Tvivl var den han førte med den bekjendte Baldinger, som, skjønt paa Gravens Bredde, dog atter forsonede sig med ham. Men Videnskaberne vandt imidlertid meget ved de lærde Stridigheder, han førte, og det var altid Tingen, ikke Mennesket, som han bekrigede.

De Værker, som udenlands have grundfæstet hans Hæder, ere især hans medicinisch-chirurgische Bibliothek rc., hvori han bedømte udenlandske Værker med en mageløs Upartiskhed og Sandhedskjerlighed, og hans Bog om en vis bekjendt Sygdom, der desværre er bleven alt for almindelig i vore Dage. Hele Europa lærte deraf at kjende denne Syge fra den rigtigste Synspunct, og at behandle den paa en ganske anden og simplere Maade end forhen.

At gjennemgaae hans Danske Arbeider vilde føre os alt for langt bort fra vort Maal. De udgjøre en vigtig Afdeling af vor Litterairhistorie i den sidste Halvdeel af det henrundne Aarhundrede. Den vedholdende Standhaftighed, hvormed han søgte at opnaae den høieste Grad af Færdighed i vort Sprog, tjener til Beviis paa hans Forkjerlighed for alt hvad der var Dansk.

Men efter at vi nu have hørt saa meget om hans glimrende Egenskaber, er det Pligt ogsaa at betragte denne store Mand fra en anden Synspunct; Graven selv kan ikke betage Sandheden nogen af sine Rettigheder. Fra dette Øieblik af er det kun Skribenten, ikke Mennesket, som vi ville betragte i et nøiere Lys.

Den Tanke, at være Alskens Skribent og Alles Skribent, har været Aarsag i, at han har overlevet mange af sine Skrivter, istedet for at de burde overlevet ham. I eet, i det høieste to Fag, kan en stor Mand frembringe store Værker. Men fordeler han sin Kraft alt for meget, vil han virke for meget udenfor den Sphære, Naturen har anviist ham, saa kan han levere meget Godt, meget Taaleligt, men kun lidet, kun saare lidet, stort. Han ligner et Træ, som skyder alt for mange Grene; den ene berøver den anden sin Saft; ingen af dem bliver stor og frodig. Dette Billede synes ikke at være ganske upassende paa Tode; naar man undtager de af hans Værker, hvorved han

har erhvervet sig udødelig Ære af Lægevidenskaben og Menneskeheden, saa har han i de øvrige Fag ikke leveret noget egentligt fuldendt Mesterstykke, uagtet han af Naturen havde saa stort Kald dertil. Mange af hans Skrivter indeholde vel Materialier til Mesterværker, men hans Sysler vare for mange og forskjellige til at han var istand til at danne et fuldendt Heelt deraf. — Hans Bedømmelser over Bøger i Maanedskrivtet Iris, vare tildeels vittige Epigrammer, men den strænge Upartiskhed, som man var vant til i hans Tydske Recensioner, savnede man for det meste i hans Danske.

Han har skrevet tretten forskjellige store og smaa Skuespil, men kun eet af dem har vundet almindeligt Bifald, og til denne Green af Digtekonsten havde han, efter Adskilliges Formening, maaskee mindst naturligt Anlæg. Søeofficiererne var det yngste og heldigste Foster af hans dramatiske Lune, og det var ogsaa lige til hans sidste Levetid hans Yndling. Han forsømte næsten aldrig at bivaane dets Opførsel.

Dette er en svag, men sand Caracteristik over een af de vittigste, virksomste, humaneste og ædleste Mænd, vort Fædreneland i et halvt Aarhundrede har været stolt af at kunne tælle blandt sine Sønner. Hans Navn vil erindres med hellig Ærbødighed, saalænge som Retskaffenhed, Genie, Talenter og utrættelig Iver, for at fremme Menneskeheld, agtes i vort Dannemark.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Man har hidtil fundet det sært, at den Søndagsskole, som har været oprettet for det Reiersenske Fonds Regning, efter en Bekjendtgjørelse i Adresseavisen, for det første maatte ophøre. Det Reiersenske Fonds Executorer have nu oplyst Sagen. Denne Skole blev oprettet d. 1 Nov. 1800, og bestemt at vedvare i de første fem Aar. Da de ikke betragtede de første Elementer i Regning og Skrivning for Ting, som nøie svarede til det egentlige Industriefonds Formaal, saa have de gjentagne Gange søgt at bringe Skolen i en passende Overeensstemmelse med Fondet, men forgjeves. Dette bevægede Executorerne til at opsige Fondet, og de overlode nu Selskabet for Haandværksstandens Forædling, de 300 Rdlr., som Søndagsskolen havde kostet aarligen. Desuden have de gjort Selskabet for Søndagsskolerne det Tilbud, at lade den Reiersenske Søndagsskole vedblive, blot med den Forandring, at der, istedet for almindelig Regning og Skrivning, skulde læres de første Grunde i en eller anden af de mathematiske Videnskaber, hvilket de ansaae passeligere for det Reiersenske Fonds Formaal; dernæst skulde de ældre Drenge af samtlige Søndagsskoler kunne gaae over til denne Skole, naar de i de andre tilbørlig havde lært at skrive og regne. Hr. Pastor Maßmann samtykkede heri paa Selskabets Vegne. Men da han siden vilde, at denne Skole ikke skulde, som hidtil, holdes paa eet Sted, men inddrages og henlægges i Classer under de andre Søndagsskoler, og han siden vedblev denne Beslutning, paa Grund af, at Kundskaberne i Regning og Skrivning endnu ikke var udbredt nok blandt Haandværksdrengene til at oprette en Skole for Mathematik og Tegning, saa have Executorerne troet, at de ikke længere kunne anvende 300 Rdlr. aarligen til dette Diemed, da enhver alminddlig Dansk Skole, hvori det samme læres, kunde med Grund gjøre Fordring paa samme Understøttelse.

Siden Elbbloquaden er hørt op, bortdrage nu alle Spediteurer, som have etableret sig i Tønningen, da det nu ikke mere kan betale sig, at være Spediteur her.

Den 26 Febr. druknede to Mænd i Liimfjorden ved Fæggesund, da Isen brast under dem.

Den 1 Martii, Kl. 2, om Eftermiddagen, opkom Ildebrand i Wissingkloster, Søndervissing Sogn, Aarhuus Amt, hvorved to Gaarde, Peder Mortensens og Niels Michelsens, afbrændte. Ilden tog saa hastig Overhaand, at den kun sparede lidet af deres Indbo, og foruden dette og Gaardens Redskaber, samt Føde- og Sædekorn brændte hos den første, hvor Mand, Kone og Søn vare fraværende, 17 gode Biestader, og hos den sidste 20 Faar.

Fra Odense meldes: Natten til den 19de d. M. saaes fra flere Steder her i Fyen en heftig Ildebrand, Nordost til Ost i Sjælland. Den vedvarede fra Kl. 8 om Aftenen til Kl. imellem 1 og 2 om Natten, og lod sig tilsyne, som om den skulde have været i Nærheden af Holbeck.

Det 32te Hefte af topographisk Journal for Norge er nu udkommet. Det indeholder: Fortsættelsen af Beskrivelsen over Søndfjord, Fortsættelsen af J. Juels Beskrivelse over Ringeriges og Hallingdals Fogderier, Extract over de til Febr. 1801 optagne Folkemandtaller i Bradsberg Amt, af Prof. Begtrup.

Det er ikke 1500, men henimod 1200 Rd., som den Sahlske Bogsamling er bleven solgt for, og det er heller ikke endnu afgjort om hele Samlingen skal bruges til det Kongelige Bibliothek.

Efter Hamborger Correspondent hedder det nu, at der skal foregaae en Forandring med Telegrapherne, og adskillige Telegraphister skulle sættes paa Pension.

Udenlandske Efterretninger.

Porten har nu erkjendt Napoleons Keiserværdighed. Den har sendt en Coureer med denne Erklæring til sin Gesandt i Paris, der hidtil har levet der som Privatmand, men nu igjen fremtræder som Tyrkisk Gesandt. Den Russiske Gesandt i Constantinopel har protesteret mod Portens Adfærd, erklæret den for stridende mod Alliancetractaten, og affendt i den Anledning en Coureer til St. Petersborg. Ogsaa den Engelske Minister har underrettet sit Hof om denne Begivenhed.

Wechabiterne vedblive endnu at anrette store Ødelæggelser i Egnene af Mecca og Medina.

Krigsrustningerne i Sebastobel og andre Havne i Krim have nu, i Følge en Ordre fra St. Petersborg, faaet en anden Skikkelse. De Tropper,

som vare bestemte til Jonien, udskibes igjen, og forsamles i to eller tre Corpser ved Kysterne af det sorte Hav. De skulle endnu forøges med Tropper fra det indre Rusland. Deres Bestemmelse er endnu ubekjendt.

Den forrige Østerrigske Minister, Colloredo, der ikke spillede nogen ubetydelig Rolle i de sidste Optrin, der bestemte Østerriges Skjebne, er nylig død i sit 69de Aar.

Om 14 Dage venter man igjen Rochefoucauld som Fransk Minister i Wien.

I nogle Egne af Øvreøsterrige koster et Pund Kjød 36 Kreutzer (2 Mk. 4 ß.).

Et Fransk Negerregiment er afmarcheret fra Italien til Istrien.

Dronningen af Neapel bivaanede d. 11te f. M. den befalede høitidelige Gudstjeneste, tilstedede derpaa Ministrene og Adelen til at kysse hende paa Haanden, og tog derpaa Afsked. — Hun begav sig, efter Bordet, med de første Personer af Hoffet paa en Fregat, og seilede, ledsaget af mange Transportskibe, til Sicilien. Tre Dage derefter holdt Prinds Joseph et høitidelig Indtog i Neapel. Han hang selv den hellige Januarius den Guldkjæde om Halsen, som han forærede ham. Hidtil ere omtrent 20 til 22,000 Franske rykket ind i Residentsen.

I Strasburg er man Dag og Nat sysselsat med at omsmelte de Østerrigske Contributionspenge. Der præges for det meste Mynter paa 5 Franker deraf, og, som det hedder, for 36 Mill. Franker.

D. Gall reiser nu fra Münster til Amsterdam.

I det Venetianske skal der i næste Maaned hæves en Grundskat af 3 Mill. Lire, og i den øvrige Deel af Kongeriget Italien en Skat af 15 Mill. Lire.

Det hedder nu, at de Cleviske Lande, som de Franske have taget i Besiddelse, skulle, med nogle Tillæg, gives Erkehertug Ferdinand i Erstatning.

Det konstige Document- og Pengeskriin, som Smeden Habermeyer i Hamborg er bleven belønnet med en Guldmedaille for, er forfærdiget af polleret Jern, og 3 Fod 2 Tommer høit, 3 Fod langt og 1 Fod 10 Tommer bredt. Hele Skrinet er dobbelt, og imellem de dobbelte Plader huult. Den

store Laas paa Laaget indbefatter 24 Skud, som hver især ved en anbragt Hævert lukker dem alle op og i paa eengang. Nøglehullet er bedækket med en liggende Løve, som er befæstet ved en egen Mechanismus; den springer pludselig tilbage, naar man trykker paa de Fjedre, der ere anbragte paa Laagets arabesque Zirater. Det samme er Tilfældet med endnu en hemmelig Laas paa Forsiden, som bestaaer af 6 Skud, og kun kan aabnes ved en Nøgle, som egentlig er forfærdiget dertil.

De Underhandlinger imellem den Engelske og Franske Regjering, som have givet Anledning til Rygtet om Fredsforslag, angik egentlig Krigsfangernes Udvexling. Majander, Admiral Villeneuves Capitain fik, kort efter sin Ankomst til Engelland, Tilladelse til at vende tilbage til Frankrige, og den Engelske Regjering medgav ham Forslag angaaende denne Udvexling. De indeholdt de sædvanlige Betingelser, at udvexle Mand for Mand, og det Tilbud, at de Franske, som siden Krigens Udbrydelse, vare blevne tilbage i Frankrige, skulde betragtes som Krigsfanger og udvexles efter deres Stand og Rang. Men Frankrige vilde ikke antage Forslagene, og paastod, at Udvexlingen skulde skee en masse. Den Engelske Regjering kunde ikke samtykke heri, da de Franske Fangers Antal i Engelland forholde sig til de Engelske i Frankrige og Italien som 5 til 3.

I de Tyrkiske Arsenaler og Havne arbeides der nu paa at udruste en anseelig Flaade, som til næste Foraar skal gaae til Middelhavet, og som der allerede hverves Matroser til.

Magistraten i Hamborg har ladet udgaae en meget stræng Placat mod udenlandske Tiggere. De, som gribes i Tiggerie, straffes første Gang med at hensættes 8 Dage paa Vand og Brød i et mørkt Hul i Tugthuset, anden Gang med 14 Dage afvexlende Fængsel paa Vand og Brød, og tredie Gang med 4 Ugers Fængsel, hvoraf de den ene Uge skulle sidde paa Vand og Brød. I de to sidste Tilfælde skulde de tillige have en Blok ved Benet. Dersom de gribes fjerde Gang, skulle de straffes med at staae i Gabestokken eller paalægges andre legemlige og vanærende Straffe. Indenbyes Tiggere, som paagribes, skulle vel, ligesom tilforn, straffes med 6 til 12 Maaneders Tugthusarbeide, men det skal dog være overladt til Fattigpolitiet, efter Omstændighederne, at forøge Straffen.

I en Skrivelse fra Landshut leveres følgende Skildring af de Russiske Krigsfanger, der passerede denne Stad i Decemb. f. A.: "I disse Ulykkeliges Aasyn læses intet Ædelt, ingen Aand; men deres Legemsbygning røber Muskelkraft. Deres Klæder ere ganske lasede; den ene bærer en Foldekniv, den anden en Knippel, som han har fundet eller røvet underveis; mange gaae uden Skoe og Støvler, med Benene indsvøbte i Halm, andre uden Hat eller Hue, med et Stykke Sækkelærred om Hovedet. Medens de passere Landeveien bede de de Omkringstaaende om Almisse; giver man een noget, saa stimle ti til, for at fratage ham det. Kaster man noget hen imellem dem, saa styrte de løs derpaa som glubende Dyr. De kunde ikke forliges med Østerrigerne, og man saae sig derfor nødsaget til at lade dem transportere for sig selv. Man indspærrer dem sædvanlig i en Kirke, og, naar der er mange, paa andre Steder. Nylig ankom 6000; jeg fulgte med dem til Ridehuset. Her var der saa liden Plads, at de neppe kunde lægge sig ned. Luften var ligesom forgiftig. De Syge laae ved Muren paa Straa. Bragte man disse Suppe, saa styrtede de Sunde løs paa dem, og vilde berøve dem denne ringe Vederqvægelse, men den Franske Escorte drev dem med Kolbestød tilbage, hvorved nogle endog segnede. Nogle krøb paa alle fire mellem de Syge, for at kunne spise med dem; her trampede en omkring paa dem, hist tog en Anden dem Maden af Munden. O, det var skrækkeligt at være Vidne hertil! Nu blev der ogsaa uddeelt Suppe og Kjød imellem de Sunde, og den ene maatte træde ud efter den anden. De lode sig øse Suppe i Hatten, paa Kjolen eller Kappen, og hvad de kunde nappe puttede de i Beenklæderne. Fra Kl. 1 til Kl. 7 om Morgenen vare disse Ulykkelige samlede i eet Rum. Uddunstningen var saa farlig, at der yttrede sig en Syge, som kaldtes den Russiske. Den udmærker sig derved, at ikke Russerne, men de herværende Indbyggere og Saarlæger angribes deraf. Den varer kun kort og gaaer over til Raserie. Adskillige døde deraf. Ingen af Russerne tør nu passere mere Byen, og ingen tør selv overlevere nogen af dem nogen Almisse. Den maa afleveres i Hospitalet. (Fortsættes).

Overalt i Spanien anlægges nu Kirkegaardene udenfor Byen.

Den Spanske Caperfregat, Dromedario, har ved Kysten Guinea taget tre Engelske Skibe, hvoriblandt en Fregat paa 20 Canoner. I en Tid af en Maaned har denne Caper tilligemed Briggen Dolores gjort 8 Engelske Priser, hvorpaa der fandtes 1000 Negere.

I Paris skal der i Maji Maaned blandt andre Fester gives et Gilde for hele Armeen. Ogsaa Cæsar tracterede fordum Folket i Rom, efterat han havde seiret over Ægypterne, Partherne og Germanerne.

Admiralitetet indgav i Aaret 1801 en Forestilling om 4 videnskabelige Embeders Oprettelse i Søetaten, nemlig: 1) et i Skibsbyggeriet, 2) et i Artilliet, 3) et i Mekaniken og 4) et i Hydrauliken, hvortil unge Søofficierer videnskabelig skulle oplæres, og gives Leilighed til at udvide deres Kundskaber i fremmede Lande ꝛc. Den 6 Nov. approberede H. M. Kongen Forestillingen, og, i Henseende til Mekaniken og Hydrauliken, strakte den Kongel. Naade sig endog til andre Studerende udenfor Etaten. Følgende Officierer ere nu forundt Reisestipendium: i Artilleriet Hr. Prem. Lieutn. Hensler, i Constructionen Hr Pr. Lt. Schifter, i Hydrauliken Hr. Pr. Lt. C. Grove, i Constructionen Hr. Lieuten. Lous, i Maskinbygning Hr. Lieutn. P. Tuxen. Reisestipendiet for de første Asperanter vedvarer 3 til 4 Aar, men siden skulle nogle reise hvert andet eller tredie Aar. Efterat de anførte havde fuldendt deres Studeringer i Dec. Maaned, have atter fire andre af Etaten bestemt sig til videnskabelig Studering, og Justitsr. og Prof. Bugge begynder nu et nyt Cursus for disse.

I Morges Kl. 8½ blev Morderen Niels Jensen henrettet paa Amager. Han blev afhentet af 8 Amagere, som vare bevæbnede med Stokke. Han var klædt i hvide Beenklæder og en hvid Trøie, og havde et sort Baand og en sort Sløife om Hatten. Da han kom paa Rettersstedet slog omtrent 40 Amagere, der vare tilsagte at møde, en Kreds omkring Echafottet. — Det er den fjerde Morder, der, i et Tidsrum af omtrent et Aar, er bleven henrettet i Kjøbenhavn. De to af dem vare Udlændinger.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 48.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 29 Martii, 1806.

Skrivelse fra Udgiveren af den critiske Veirhane.

Min Herre!

"Lige Børn lege bedst" siger et Ordsprog, der er ældre end De og jeg, og Børn ere og blive vi allesammen, enten vi lege med Kroner eller med Regnepenge, men det var nu ikke det, jeg egentlig vilde sige. De er Journalist og jeg er Journalist, altsaa troer jeg, at vi to bedst kunne lege sammen. Jeg befinder mig i en Forfätning, som jeg, — dersom jeg til Smagens Forædling skulde skrive for Theatret, — vilde kalde Kattepine; men da man overalt i vore Dage, fornemmelig i Holbergs Stykker, tør sige mere paa Theatret end i hvert anstændigt Selskab, saa vover jeg ikke at betjene mig af dette Udtryk. Jeg siger derfor slet og ret, at jeg befinder mig i en stor Forlegenhed. Hver Gang jeg hidtil har villet sætte Pennen til Papiret, foruroligedes jeg af tusinde critiske Spørgsmaale.

Den periodiske Skribent er een af de ulykkeligste Skabninger paa Jorden. Man forlanger, at han, ligesom Fodposten, skal til bestemte Tider gaae sin uafbrudte Gang, hvad enten det stormer, tordner eller lyner udenfor. Jeg har Ideer nok; thi hvo kan vel mangle Ideer i vore forvendte og fordærvede Tider? men jeg spilder mere Tid med at vælge imellem dem, end med at udarbeide dem. Ingen Brygger vilde vrage mere af det nuværende uforlignelige Øl, end jeg ugentligen maa vrage Ideer.

I Begyndelsen gjorde jeg mig stor Umage for at behage de Kloge og Retskafne; men det bekom mig meget ilde. Snart klagede man over, at mit Arbeide var for tørt, snart at det var for vandet. En Dag, da jeg stod i mit Vindue og grublede paa at behage

Publicum, fik jeg Øie paa den Veirhane, som findes paa min Gjenboes Huus. Ak! tænkde jeg ved mig selv, denne livløse Masse er klogere end du! Den dreier sig efter Vinden, og den stærkeste Orcan kan ikke rive den af Pinden! — Hvorfor bærer du dig ikke ligeledes ad? Som sagt saa gjort. Fra dette Øieblik betragtede jeg det læsende Publicum som een af Verdens fire Hovedvinde, der blæser i Dag fra Østen og i Morgen fra Vesten, og Skribenten for en Veirhane, der bestandig maa dreie sig efter disse Vinde, naar han ikke vil kuldseile i rum Sø. Jeg forandrede nu Titelen paa mit Maanedsskrivt, og kaldte det: den almeennyttige Veirhane, endskjønt jeg desværre saae, at Publicums Smag, ligesom Verdens Hovedvinde, har mangfoldige Underafdelinger, og at disse dreie sig hastigere, end nogen skrivende Veirhane seer sig istand til at følge dem ved Hjelp af sin litteraire Compas.

I den Franske Revolutions hede Dage var Robespierre min Helt. Jeg holdt Lovtaler over ham ved alle Leiligheder; jeg skildrede ham som det viseste og ædleste Menneske, der nogensinde havde levet; jeg gjorde mig al muelig Umage for at undskylde hans blodigste Handlinger, og naar han lod Mennesker slagte i Tusindetal, saa paastod jeg, at den Franske Republiks Vedligeholdelse krævede saadanne Offere. Det var nødvendigt at dreie sig efter denne Vind; thi den Gang gaves der Folk, der fældte bittre Taarer naar Republicanerne tabte hun-

drede Mand, og som gave store Gilder, naar de vandt det ubetydeligste Feldtslag. Den Skribent, som derfor ikke vilde forskjærtse sin offentlige Yndest, eller som ønskede at beholde sine Vinduesruder hele, maatte skrive og tale Robespierrisk. Men med Robespierre guillotinerede man Republicanismen, og den offentlige Smag havde derved faaet en Kuling, som jeg havde ondt ved at følge. Hvad man forhen havde løftet op til Skyerne, maatte nu lastes og nedstyrtes i Afgrunden. Fra dette Øieblik skrev jeg ikke mere om Politik. Det læsende Publicum fandt heller ikke mere Behag i denne Flane; Cabinetter og Kroer vare de eneste Steder, hvor man endnu underholdte sig med hende.

Men nu fik Folk Smag paa Religionsskrivter. I Kjeldere og Drikkehuse disputerede man om Bibelen. Voltaires og Humes Grundsætninger havde i Danske Flyveblade endog naaet saadanne Steder. Det var den herskende Smag, og jeg maatte altsaa rette mig efter den. Jeg skrev hele Afhandlinger om Mose og Propheterne, beviste, at Slangen ligesaa lidet havde talet som Bileams Æsel, at Solen ligesaa lidet havde staaet stille i Gibeon, som Loth's Kone var bleven til en Saltstøtte. Jeg godtgjorde, at det kun var Methaphorer. Man tilklappede mig Bifald fra alle Kanter. Endog Damerne disputerede om Bibelen og læste mine Skrivter. Jeg tilstod af Beskedenhed, at alle disse Ideer ikke vare mine egne, at jeg havde laant dem af Voltaire, Lessing &c. Men ingen

vilde troe det. Alle sagde, at det var mine egne Viisdomsproducter, og dersom det ene havde kommet an paa mine Subskribentere, havde jeg nu allerede siddet paa en Erkebispestoel.

Men den Glæde varede kun kort. Smagen for Religionsstridigheder forsvandt som Stjerneskud, — som Republiker i den senere Tid.

Nu begyndte Folk at faae Smag for Skrivefrihed, en Materie, som i egentlig Forstand nu er ganske udtømt og ingen kan eller gider sige noget mere om. Jeg skrev med største Varme om denne Gjenstand; jeg beviste, at Skrivefrihed var Menneskets medfødte og helligste Rettighed. Men tilsidst blev Publicum ogsaa kjed af den Materie, og nu tog jeg mig den Frihed, ikke at skrive noget mere om Skrivefrihed.

Nu kom den anden April. Den fik mig reent til at løbe April. Alt hvad der paa Prent ikke havde Navn af Heroisme, blev ringeagtet. Hver anden Linie maatte være prydet med Heltegjerninger, Seierskrandse, Hædersdaad, Hædersmænd og Hæderskroner. Alt "hvad der kunde kygge en Pen og pine en Ven" skrev over det Æmne, og den, som skrev om andet, blev ikke læst. Det kostede mig megen Umage, førend jeg kom ret i Touren dermed, men da jeg havde gjennemstuderet Homers Iliade, Prams Sterkodder og adskillige andre Heltedigte, begyndte jeg at faae det rette Greb paa Tingen. Alle tilraabte mig Bifald, og

man kunne ikke blive mæt af at høre mig tale og synge. Men ogsaa den Glæde forsvandt, og siden den Tid har den offentlige Smags fire Hovedvinde været saa ustadige som Veirliget i April. Den Journalist, som nuomstunder vil rette sig efter dem, kan umuelig andet end kuldseile eller begraves i en Malstrøm.

Jeg kan ikke klage over Recensenterne; de have gjort Alt, for at holde mit Værk i Veiret; de have skjendt Publicum Huden fuld, og mere end engang bebreidet det sin Blindhed og Utaknemmelighed; men altsammen forgjeves. For at hevne mig agter jeg nu at lade min Veirhane gaae ind, og at begynde paa et andet Arbeide, der, som jeg haaber, vil gjøre rasende Opsigt. — De veed, der var engang en Tid, hvor man havde tre til fire lærde Tribunaler i Kjøbenhavn, som bestandig laae i Haarene paa hverandre. Naar den ene afsmækkede en uretfærdig Dom, kunde man vente Skjærpelse eller Underkjendelse hos en anden. Mangen en Bog, som i det ene kritiske Blad blev dømt fra Livet, — det vil sige, i litterair Forstand, — blev i et andet aldeles frikjendt, og de lærde Tribunaler vare saaledes et Billede paa de juridiske i mangt et Land. Imidlertid var denne strænge Control til stor Baade for Videnskaberne. I lærde Efterretninger, Kritik og Antikritik, Iris, Universitets Journalen og Gud veed hvad de allesammen hedte, kunde man ugentlig, maanedlig og qvartaliter faae Domme at høre angaaende Alt, hvad vore Presser udsvedte. Disse

herlige Tider ere nu forbi; Recensionerne døde tilligemed Recensenterne; lærde Efterretninger har overlevet dem alle, og ere nu den eneste Tribunal, vi eie. Dens Domme ere inappellabel, og om alle de Forfattere, der fremtræde for denne frygtelige Domstoel, kan man sige hvad der staaer i Visen:

Nogle gaae til Himlen,
Andre gaae til — — Fanden.

En saadan Uskik bør hæves, og jeg har derfor længe ponset paa at oprette et nyt critisk Institut, der kunde gjøre hver Dom, der afsiges i lærde Efterretninger, appelabel. Endelig er jeg kommet paa det heldige Indfald, at forandre Planen og Titelen af mit Skrivt. Det skal nu hedde den critiske Veirhane og bedømme Alt hvad der udkommer hos os. Jeg har været saa lykkelig at faae adskillige Medarbeidere, der have Haar paa Tænderne og Been i Næsen, kort sagt, Folk, der vove et blaat Øie for den gode Smags Skyld. I dette Blad skulle alle kronede Prosaister og Poeter, Mesterstykker og Nationalmonumenter, litteraire Diamanter, Perler og andre Skatte bedømmes med den strængeste Upartiskhed, det vil sige, saa vidt som Slægtskab, Drikkebroderskab, Venskab og andre ubetingede Pligter tillade det; dernæst skal her Smøreren Kotzebue, der overøser os med sine Smørerier, til største Forfang for de mange Mesterværker, som vore egne store dramatiske Skribenter ideligen skjenke os, tugtes saaledes,

at han sikkert vil glemme at paatrygle og paanøde os sine Indianere, Sølvbryllupper, Lyst til at glimre, og andre Kludderier, som enhver Statist, enhver Machinkarl hos os kan gjøre bedre end han. Med Bladet skal der følge et Supplement, eller, som Tydskerne kalde det, Ergänzungsblat, hvori enhver for contante Betaling kan faae sine Arbeider anbefalede, saaledes som i Hamburger Correspondent og andre berømte Tydske Blade. Jeg skal med det allerførste tage mig den Frihed at sende Dem det første Numer.

Udgiveren af den critiske Veirhane.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

H. K. H. Hertuginden af Augustenborg blev i Aftes modtagen i Skuespilhuset med følgende Afskedssang, forfattet af Hr. N. T. Bruun, som alle Tilskuerne istemte, under Orchesterets Accompagnement:

Du reiser, elskede Fyrstinde!
med Veemod møde vi Dit Savn!
men i sit Bryst i kjerligt Minde
hver Nordbo har Lovises Navn!
Hver Undersaat er her Din Ven!
her elskes Du! kom her igjen!

Her svandt Din favre Barndoms Dage;
her lysde Præget af Din Sjæl;
kald hine Billeder tilbage;
fryd Dig ved hvert et virket Held.
Blandt os, som Alle elske Dig,
lev hædret, signet, lykkelig!

Du Christjans Datter, Fredriks Søster!
hør Nordens Stemme i vor Sang!
Os Haabet med den Vished trøster:
vi see Dig ei for sidste Gang!
Nei, ofte vi gjentage her:
Du var og er os evig kjer!

Kun føie Tid Du fra os drage
til landlig Ro og stille Fryd;
did tusind Glæder Dig ledsage
og lønne vor Lovises Dyd!
To Rigers Ønsker for Dit Held,
Fyrstinde! hør i vort Levvel!

Fyrstinden bukkede sig adskillige Gange, og da Spillet var tilende, raabte Tilskuerne tre Gange Hurra. Denne elskede Kongedatter reiser i Dag, og hele Folkets Velsignelser ledsage hende.

I den Hempelske Avis læses følgende: Hos en Marchandiser i Hovedstaden blev i disse Dage en Theemachine bortstjaalen, uden at man kunne opdage Tyven. Nogle Dage efter Tyveriet kom et meget velklædt Mandfolk med en Bondekarl, som bar en Theemaskine, og vilde sælge den til en Marchandiser paa Vestergaden. Medens Marchandiseren betragtede Machinen kom af en Hændelse den rette Eier gaaende forbi. Han studsede, da han saae sin Theemachine saa ganske uventet i en velklædt Persons Hænder, og tog strax fat i Sælgeren for at føre ham paa Politiekammeret. Denne gik ogsaa meget villig med ham, men da han kom paa Gammeltorv, sled han sig løs og begyndte at løbe af alle Kræfter. Marchandiseren løb bag efter, men denne Hurlemhei gjorde to Bønderheste sky, de løb løbsk, rendte nogle Folk omkuld og denne almindelige Forvirring lod Tyven ikke ubenyttet, men forsvandt i Øieblikket.

Hidtil lod man sig nøie med at sværte Folks Rygte med Blæk, nu begynder man ogsaa at sværte deres Klæder dermed. I Mandags Aftes Kl. 7 overslog et ondskabsfuldt Menneske en Dames Pelts bagfra med Blæk, og samme Experiment skede i Søndagsaften ved en anden Dame, i det hun i Comoediehuset gik ned af Trappen. Den, som giver Oplysning om Gjerningsmanden, faaer en god Douceur. Indtil dette skjændige Menneske opdages, bliver det nok raadeligst for Damerne, i det mindste om Aftenen, at tage sorte Peltse paa.

1806 tegner til at blive et ulykkeligt Aar; og har det endnu ikke spillet Banquerot, saa vil det neppe vare længe førend det skeer. Det forlanger offentlig i Adresseavisen et Laan af 30 Rdlr. paa tre Maaneder imod ti Rigsdalers (!) Opgjeld, og beder, at man vil melde sig paa Contoiret i en Billet til 1806. De tilbudne Renter udgjøre ikke mindre end 133 PC. aarligen!!!

Politiemesteren i Christiania har til Hæder for Drengen A. Simonsen lader bekjendtgjøre: at han uopfordret har tilbageleveret 20 Rdlr., som en fattig Bonde havde tabt paa Gaden.

Den store Ildebrand, som paa mange Steder i Sjælland, ja endog i Fyen har været at see, Onsdagen d. 19 Martii om Aftenen, ved den stærke S. O. Storm, var paa Kallundborg Ladegaard. Hele Besætningen, omtrent 30 Køer og endeel Heste og Sviin, ere bleven opbrændt. Eieren, Hr. Capit. Stub, var ikke hjemme, men i Kjøbenhavn til sin Datters Bryllup.

Det Kgl. norske Videnskabers Selskab, der i en Række af Aar, under den høisalige Arveprinds Fredriks Præsidium og ved hans ædelmodige Gavmildhed havde seet sig i Stand til ved Præmier at opmuntre til Agerdyrkning og Konstflid, saae sig ved hans indtrufne Dødsfald denne Understøttelse berøvet. Dets Medlemmer maatte ikke allene føle dette Tab, som hver anden Statens Borger, der kjendte den høie Afdødes Værd; men den billigste Erkjendtlighed gjorde det derhos til Pligt, ved anstillede Sørgehøitideligheder at lægge offentlig for Dagen, at den Beskyttelse, han havde forundt Selskabet og de Velgjerninger, det havde modtaget af hans Haand, vare i taknemmelig Erindring. Til den Ende blev sidstafvigte den 14de Marts følgende Høitidelighed foranstaltet paa Selskabets store Sal. Efter at det med Klokkerne i begge Stadens Hovedkirker havde ringet fra Kl. 6 til 7 om Aftenen (i hvilken Tid de, der havde modtaget Entreebilletter, omtrent 400 i Tallet forsamledes) begyndte Høitideligheden med en Sørge-Vokal- og Instrumentalmusik. Derpaa blev af Vice-Præses, Biskop Bugge holdt en Sørgetale, efter hvilken, ligesom for Talen, atter Musik blev opført. Cantaten var forfattet af Selskabets Medlem, Hr. Biskop Brun i Bergen og indrykkes her:

For Talen.

Aria.

Bjerg og Dal og Slætter grønnes
der, hvor Flid med Hæder lønnes;
Der udtørres dybe Moser,
der blev Steen til evigt Gavn.
Men naar den, som Flid belønner,
kaldes bort for Støvets Sønner,
hvo kan strøe paa Graven Roser,
værdige den Godes Navn.

Recitativ.

Mit Hoved! mit Hoved!
saa klager vort Selskab i Norden;
kold er den og tillukt og stiv
den hulde veldædige Haand,
som lønnede trællende Hænder
med Guld og med Ære.
Os tillod han at dømme og dele
mellem kappende Brødre,
og at stemple med prindseligt Bifald
vindende Bondemands Daad.
Nu savner Trøndernes Samfund sin Præses
nu maae det klage:
mit Hoved! mit Hoved!
min første Mecoenas er falden.

Chor.

Han faldt; saa bød den Stærke,
men staae skal Mindesmærke,
Vor Tak er Baute-Steen
paa Graven.

Efter Talen.

Hymne.

Fred med Dit Støv, Du Fridriks Søn!
den Ærekrands er evig grøn,
hvormed vort Samfund Urnen pryder,
dog der den bedste Løn Du nyder,
hvor Retfærd deler Lønnen ud.
Hver Folkeven belønner Gud.

Trygt sadde vi i Fredens Skjød,
tvang Jorden til at bære Brød
og klædde Klipperne med Grøde,
naar fede Lande lagdes øde,
og gjødedes med Sønners Blod,
Vor Lod var skjøn, os Gud var god.

Fred værne om Landfaders Borg!
fra Kongehuus flye Død og Sorg
vi blomstre under Husets Skygge,
vi handle, vandle, færdes, bygge,
beskjærmede mod Orlogs Vold:
Fred skrevet stod paa Danner-Skjold.

Fred elske Kongen og hans Søn,
og Statens Flor blev begges Løn,
og Dan og Nor hverandre sige:
vort Borgerheld er uden Lige;
vort Tvillingrige, Fredens Land,
velsigner høit sin Christian.

I øvrigt vare følgende Dekorationer anbragte: Øverst i Salen, paa hver Side af Talestolen, var anbragt et transparent Malerie af 4 Alens Høide i oval Form. Det paa høire Side forestilte i en Cypreslund et efter antiqve Maade opført Mausolee, hvis Frontespice viste det Kongelige Danske, Norske og Hertugdømmenes Vaaben. I Mausoleet saaes en Liigkiste paa en Forhøining, som var bedækket med et Tæppe, besat med Kronen og nedentil med Fryndser. Ved Enden af Kisten saaes derpaa et F. i Medaillon med Kongelig Krone over. Paa venstre Side af Kisten stod Minerva pegende dertil, og paa høire Side stod Norge personificeret, holdende med høire Haand dette Riges Vaaben, og den venstre Haand for Øinene med nedbøiet Hoved. Kisten, Forhøiningen, saavelsom Tæppet, Figurerne og det Kongelige Vaaben forestiltes at være af hvid Marmor. Maleriet paa venstre Side af Talestolen fremviste en mellem høie Fjelde opsat Steenpyramide, hvorom Grantræer og en Elv. Det øverste af Pyramiden var behængt med en Blomsterkrands. Paa Midten deraf var sat en Medaillon af hvid Marmor, hvori et F. af Guld med Kongelig Krone over; og paa Fodstykket var anbragt med Guldbogstaver i hvid Marmorgrund: For Norges Velgjører. Begge Malerier forestiltes fæstede til Væggen og omgivne med Krandse af Granbar og Blomster. — Over Malerierne, og ellers til alle Sider i Salen, vare i Linie med det øverste af Malerierne fæstede Guirlander af Granbar i forskjellige Former. — Da Sørgeacten var tilende blev, ved Forsamlingens Bortgang, forevist ud til Gaden, fra anden Etage af Bygningens Korpsdelogis, i en Bredde af 25 Al. trende transparente Malerier af 4½ Alens Høide under behørig Illumination, som vedvarede til Kl. 11. Det midterste af disse Malerier forestilte et høit og steilt Bjerg, hvorpaa stod Ærens Tempel, hvori saaes paa en der opsat Medaillon Bogstavet F. med Kongelig Krone over; og de to øvrige vare henegnede til den høisalige Prindses, under hans Præsidium, for Selskabet, udviste meget store Omsorg for Videnskabers, Konsters og Næringsflids Fremme i Norge.

Fra Amsterdam meldes under d. 18 Martii, at den Franske Fregat Minerva, bestemt fra Cherburg til Isle de France, har taget og brændt det

Danske Skib Sophie, Capit. Schrøder. Mandskabet blev bragt ombord paa N. Meyers Skib, som er ankommen til Amsterdam.

Den bekjendte C. A. v. Saldern, Ridder af Dannebrog-Ordenen, er nylig død i Altona i sit 85de Aar.

Udenlandske Efterretninger.

Kurførsten af Sachsen forærede d. 2 Febr. det Wittenbergerske Fiskerlaug, til Belønning for 6 ædle Fiskere, som d. 6 Martii 1805 med Livsfare havde reddet tre Mennesker, der vare kantrede med en Baad, et Sølvbæger, som veiede 73 Pund. Paa Bægeret stod udgraveret: "Til Belønning for en Hædersdaad, hvormed retskafne Borgere glædede deres Første. Friedrich August, Churførste af Sachsen, forærer Fiskerlauget i Wittenberg dette Bæger. Det beviste megen Nidkjerhed ved at vedligeholde Digerne og Broerne, da Elbisen brød frem; 6 af dets Medlemmer (her anføres Navnene) frelste med Livsfare tre ulykkelige Mennesker fra den rivende Strøm." — Hver af disse 6 Fiskere fik en Belønning af 20 Rdlr.

Den Russiske Reservearmee, som er bleven organiseret af General Michelson, befinder sig endnu bestandig i Galizien og er paa det første Vink beredt til Afmarch.

Den berømte Canova har nu fuldendt Keiser Napoleons Moder i en siddende Stilling af Cararisk Marmor, og Paven tog dette Mesterværk nylig i Øiesyn paa hans Værksted.

Endnu 40,000 Franske skulle marchere igjennem Rom, da Russerne og Engellænderne, som havde indskibet sig i Neapel, atter ere landede i Calabrien, hvor de skulle have forenet sig med Kronprindsens Armee. 70,000 Calabrierer have grebet til Vaaben og forskandset sig i de snevre Passe og paa Bjergene.

Ved den Preussiske Armee, som nu indrettes paa Fransk Fod, skal nu Stokken aldeles afskaffes, og ikke engang bæres af Over- eller Underofficierer.

Den Franske Regjerings Plan, at forsikkre sig alle Fæstninger ved Rhinen, fuldendes nu med Fæstningen Wesels Afstaaelse til Frankrige. Man synes at følge heri de gamle Romere, som imod Germanerne anlagte Forter og Castreller langs med Rhinen.

Kjøbmandsstanden i Berlin frygter for, at de nuværende politiske Forhold og Churførstendømmet Hannovers Besættelse, kunde foranledige en Krig imellem Preussen og Engelland. Den har derfor d. 13de d. M. forespurgt sig hos det udenlandske Departement: om Preussiske Undersaatters Eiendomme og Skibsfart havde nogen fiendtlig Behandling at befrygte fra Engelsk Side? Ministeren Hardenberg har svaret, at Omstændighederne hidtil endnu ikke med Grund lode det formode, og at man, dersom de skulde forandre sig, skulde underrette Kjøbmandsstanden derom.

Fra Presburg meldes: at 300,000 Russer staae ved den Russiske Grændse marchfærdig, og at alle de Tropper, der fra Mähren ere passerede over Brody herigjennem, ligge alle i Leir i Egnen af Radziwilow.

Privatefterretninger fra Düsseldorf sige, at to Franske Marchcommissairer ere ankomne sammesteds og have tilkjendegivet Vedkommende, at et Fransk Corps skal forbi denne Stad passere Rhinen. Man paastaaer, at disse Tropper gaae til Holland.

(Fortsættelse af Skrivelsen fra Landshut). Efter Fægtningen ved Wertingen d. 8 Oct. førte man Østerrigske Fanger igjennem Nördlingen. Deres Elendighed lader sig ikke beskrive. De Laser, man havde levnet dem, vare gjennemvaade af Regn, og saaledes maatte de i en fugtig Kirke oppebie Dagens Komme. Det var skrækkeligt at see, hvorledes man behandlede de Saarede. To af de smukkeste Officierer, en Oberstlieutenant og en Ritmester, begge først tyve Aar gammel, ankom tillige med nogle Franske Officierer. Den Uniform, man havde levnet dem, var saa fuld af Blod, at man neppe kunde kjende den; Saarene vare bedækkede med Halm; og saadanne Optrin seer man hvert Øieblik. — Endnu Aftenen efter den varme Dag ved Austerlitz red den Franske Keiser i adskillige Timer omkring, og lod de Saarede bringe bort. Han besteg den ene raske Hest efter den anden, og fløi som en Piil omkring, for at skaffe de Lidende Hjelp. Ved alle de Saarede lod han sætte Vagter, som uforøvet maatte lægge dem paa Hospitalsvognene. Endnu førend Nattens Indbrud vare alle saarede Franske forbundne, og nu maatte Lægerne ogsaa forbinde de Russiske Saarede.

Wiens Indbyggere aflagde store Prøver paa deres menneskekjerlige Sindelag, da hele Vogne fulde med Saarede bleve bragte til Staden. Ved den første Opfordring leverede de et stort Antal nye Sengeklæder rc.; mangen en enkelt Familie leverede to, tre Senge. I Linz i det Østerrigske ankom i Decemb. Maaned adskillige hundrede Russiske Krigsfanger. Indbyggerne gjorde strax Collecter, og forskaffede dem Understøttelse af Penge, Klæder rc. — Da i Nov. Maaned mange tusinde Østerrigske Fanger passerede Strasburg, maatte et betydeligt Antal Syge henlægges i det Strasburgske Hospital. Keiserinde Josephina lod indhente Efterretning om Krigsfangernes Forfatning, og lod mange af dem paa egen Bekostning forsyne med Klæder. — Den 21 Nov. passerede 3000 Østerrigske Krigsfanger forbi et Militairinstitutet i Moilons, da Eleverne just kom tilbage fra en Spadseretour. Krigsfangerne opstillede sig strax i Rade og lykønskede de unge Mennesker deels paa Fransk, deels paa Latin, og Cadetterne uddeelte nu iblandt dem Alt hvad de eiede. Dette skede Kl. 5. Om Aftenen Kl. 8 kom der endnu en Transport Krigsfanger. Eleverne gik til Bords; der blev anrettet, men ingen af dem vilde nyde noget. Man spurgte dem om Aarsagen, og de svarede: at de Fangne trængte mere dertil end de; og at man skulde give dem deres Mad, hvilket da ogsaa skede. — Mange Menneskevenner udmærkede sig ved Gavmildhed mod hine ulykkelige Offere for Politiken. Blandt andre aabnede en Kjøbmand i Manchester en Subskription for dem, hvorved han strax i Begyndelsen fik samlet en Sum af 1000 Pd. Sterling.

Det Kongel. Svenske Vitterheds-, Historie- og Antiqvitets-Academie udsatte for Aaret 1805 følgende Prisopgaver: 1) I Historien: Efterretning om Sverrigs Rentekammer og Oppebørsler i Middelalderen. (Der indkom kun en Afhandling, som Academiet ikke agtede den udsatte Præmie værdig). 2) I Indscription- og Sindbilledkonsten: Forslag til Epitaphier over Kong Carl VIII., Grev Oxenstjerna, Feldmarskalk Grev Magnus Steenbock; Forslag til Skuepenge over Hændelser og navnkundige Personer under Gustaf II. Adolph eller Carl X. Gustaphs Regjering, efter Forfatterens eget Valg. (Der indkom kun eet Skrivt, som ikke fandt Bifald). 3) For Antiqvitetsprisen: Fuldstændig Fortegnelse paa de Islandske Sager, som vedkomme den nordiske Historie med Opgivelse af deres Ælde og Forfattere. (Herover er eet Forsøg indkommet, men da dette blot bestod af usammenhængende Optegnelser, som for største Delen ikke hørte til Emnet, og desuden var forfattet i et slet Sprog, saa kunde Belønning ikke tilkjendes det). Paa Græsk, Latin eller Fransk: philosophisk Jevnførelse mellem Grækernes og Romernes Tragoedie og Comoedie med de nyere Folkeslags, hvad Anvendeligt de kunde have for hverandre, og hvilken Fuldkommenhed man i den dramatiske Konst endnu kunde vente. (Herover ere to Afhandlinger indkomne, begge forfattede paa Latin. Den ene af dem havde følgende Motto: Patet omnibus veritas, nondum est occupata. Uagtet Academiet ikke i alle Henseender kunde være af lige Tanker med Forfatteren angaaende Unitetslovene og nogle andre, i Særdeleshed til de senere Tiders Skuespil hørende Dele, saa fandt der dog, at dette Skrivt paa en ganske fordeelagtig Maade udmærkede sig ved lærd og grundig Undersøgelse af Fremtidens Skuespil hos Grækerne og Romerne, ved Orden og Tydelighed i Fremsættelsesmaaden, ved en reen og værdig Skrivemaade, og især ved sin fordeelagtige Methode, som fortjener den største Opmærksomhed; Academiet har eensstemmig tilkjendt det Præmien. Ved Seddelens Aabning fandtes Forfatteren at være Görges, Professor ved Ridderacademiet i Lüneborg. For indeværende Aar udsætter Academiet atter de forhen nævnte og hidtil ikke paa en fyldestgjørende Maade besvarede Spørgsmaale, hvilke endnu ere blevne forøgede med nye: For Antiqvitetsprisen: Undersøgelse af den Ivarske eller Sigurdske Kongeæt i Sverrig, i Særdeleshed de forskjellige Konger af samme Æt ved Navn Bjørn og Eric, samt, hvorvidt den Svenske Tidsregning, dem angaaende, kan forenes med andre Folkeslags Tidsregning. Prisen er en Guldmedaille paa 15 Ducater. 2) I Græsk, Latin eller Fransk: Æsthetisk Jevnførelse imellem de Latinske Forfattere af den saakaldte Guldalder og dem af Sølvalderen, samt en Undersøgelse, hvorvidt de mærkeligste Afvigelser i Stiil og Smag mellem disse Forfattere gjenfindes hos andre Nationers Forfattere rc. — Prisen er en Guldmedaille af 26 Ducaters Værdie. — Afhandlingerne maa indsendes inden d. 20 Jan. 1807.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 49.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 1 April, 1806.

Store Geniers Skjebne.

Man har, og maaskee ikke ganske uden Grund, allerede længe bebreidet vort Fædreneland, at store Genier sjelden trives i dets Skjød. Tycho Brahe døde, forfulgt af sin Tidsalders Vældige, i et fremmed Rige, Griffenfeld paa Munkholm, Evald i Usselhed, Wessel i Fattigdom, og endnu i dette Øieblik tvistes der endog offentlig om, hvorvidt det er grundet, at een af Dannemarks første Læger og Skribenter nyligen har maattet døe nøgen og hungrende. — Den Bebreidelse, man gjør vort Fædreneland, har imidlertid næsten ingen Tidsalder og intet Land været aldeles fri for, og da dette Æmne nu netop synes at være kommet paa Bane, vil det maaskee ikke være af Veien at betragte det i et nøiere Lys. — Hos de Gamle var Homer den første navnkundige Digter og Tigger; han var blind og maatte synge sine Sange paa offentlige Gader. Plautus, den store comiske Digter, var noget lykkeligere; han havde to Haandteringer; han skrev Vers for sin Fornøielse, og hjalp at drive en Mølle, for at faae sit Underhold; Terents var en Træl, og Boethius døde i et Fængsel. — Italien havde i sin Paulo Burghesa næsten ligesaa god en Poet som Tasso; han forstod fjorten forskjellige Fag, men døde alligevel, fordi ingen af dem kunde føde ham. Tasso selv, som blandt alle Digtere besad den elskværdigste Caracteer, maatte ofte laane en Krone af en eller anden Ven, for at betale sit Underhold. Han har efterladt os en nydelig Sonnet, hvori han beder sin Kat om at laane ham sine Øines Lys, da han var for fattig til at kjøbe sig et Tællelys. Den store Skuespildigter Bentivoglio, der offererede sin anseelige Formue paa Ædelmodighedens Altar, skal paa sine gamle Dage have været i saa usle Omstændigheder, at man endog negtede at optage ham i et Hospital, som han selv havde stiftet. — I Spanien er det et almindeligt Sagn, at den

store Cervantes døde af Sult, og vist er det, at den bekjendte Camoens endte sine Dage i et Hospital. — I Frankrige finder man endnu større Exempler paa Publicums Utaknemmelighed. Vaugelas, een af de sindrigeste Forfattere og een af sin Tidsalders bedste Mennesker, havde man givet det Tilnavn Uglen, fordi han, af Frygt for sine Creditorer, maatte holde sig hjemme om Dagen, og kun turde vove sig ud om Natten. Hans Testamente var meget mærkværdigt. Efterat han havde bestemt, at al hans Efterladenskab skulde anvendes til at betale hans Gjeld med, anfører han følgende Clausel: da maaskee endnu nogle af mine Creditorer kunde blive ubetalte, endog, naar alt hvad jeg eier, er solgt, saa er det min sidste Villie, at mit Legeme, i dette Tilfælde, skal sælges til Chirurgerne, og de Penge, der komme ind derfor, anvendes til at betale det, jeg skylder Selskabet; dersom jeg ikke har kunnet stifte Gavn medens jeg levede, vil jeg dog stifte Gavn naar jeg er død. — I Engelland har man havt de sørgeligste Exempler paa store Skribenters slette Kaar. Spencer, Otway, Butler, Dryden var alle yderst fattige, og de stolte Monumenter, som Britterne siden opreiste deres Støv i Westminsterkirken, ere sande Skamstøtter over de Tidsaldere, der lode dem lide saa stor Nød. Milton maatte sælge sit Mesterværk Paradise lost, som efter hans Død har indbragt mange tusinde Rigsdaler, for fem Pund Sterling, og for ikke længe siden døde der en Mand i Engelland, som endnu havde et Gjeldsbeviis af 60 Pund paa ham. — I Tydskland have store Skribenter ikke havt nogen bedre Skjebne. Lessing var yderst fattig, og i alle hans trykte Breve klages der over, at han er forgjeldet, at han maa skrive for Brød. Hans Deeltagelse i Jöchers gelehrter Lexicon, et af de utaknemmeligste Arbeider der kan tænkes, vidnede noksom om, at hans Klage var grundet. Endnu ganske nylig døde Schiller, Tydsklands første Genie og Digter, i Fattigdom; hans Enke kunde ikke forsørge hans efterladte umyndige Børn, og hun maatte overlade dem til Fremmedes Ædelmodighed. Vende vi os til vort eget Fædreneland, saa finde vi, foruden de allerede anførte, forholdsviis, ligesaa mange bedrøvelige Exempler, der fordunkle vor Nationalhæder.

Man bebreider sædvanlig Mænd af udmærket Genie, at de selv er Skyld i deres Skjebne; man paastaaer endog, at store Naturgaver næsten altid ere forenede med store Feil, ja endog stundom med store Laster. Men dette er en skrækkelig Fordom, som ikke ofte og stærk nok kan bestrides, og vee den Tidsalder, som med denne Fordom vil undskylde sin Ligegyldighed for udmærkede Genier! Vel er det sandt, at saadanne Mænd, som i Almindelighed have stærke Lidenskaber og et følsomt Nervesystem, lettere kunne forledes til at glemme deres eget Vel end de fleste Hverdagsmennesker. Men kan dette tjene til Undskyldning for, at de faa Genier, som Naturen frembringer, skulle saa gan-

ske overlades til deres egen Skjebne og behandles af Staterne saa stedmoderlig, medens man overøser Gjøglere med Guld og Æresbevisninger? Frygter man da ikke, at Efterverdenen vil fordre os til Regnskab?

At de fleste udmærkede og store Genier ere slette Huusholdere, at de sjelden forstaae at nyde hvad Menneskene kalde Lykke, at de næsten altid forsømme deres eget Vel, det beviser Erfaring alt for idelig. Som oftest opoffre de deres Sundhed ved overdreven Aandsarbeide, og forsømme at forskaffe sig de Midler, der ere saa ganske nødvendige til at leve. Men den, hvis Liv er en uafbrudt Kjæde af Granskning og Tænkning, hvis Aand bestandig er sysselsat med høiere Ideer, han kan virke for andre, men ikke for sig selv. I den store Verden spiller han den samme Rolle, som en hovedsvimmel Lærd, der fra sin Studeerstue kommer paa et Bal. Alting sortnes for hans Øine; han er ikke skabt for denne Sphære. Af denne Aarsag synes man ogsaa at have antaget, at store Genier sjelden ere oplagte til Arbeider, der udkræve Stadighed og Opmærksomhed, og der er vel heller ikke nogen Tvivl om, at et Menneske med jevn Forstand er langt bedre skikket til machinmæssige Forretninger end det store Genie.

Men netop deres sædvanlige Ubeqvemhed til at fremme deres eget Vel, sætter dem i et Slags Umyndighedsstand, som saa meget mere paalægger Staten den Pligt, at gribe dem under Armene, og holde dem nogenlunde skadesløs

for deres frivillige Opoffrelse. Sande store Genier fremkomme, som sagt, kun alt for sjelden, til at den Bekostning, der anvendes paa deres Opelskning, kan blive Staten saa byrdefuld. Hvormeget end Philosopherne tale om Menneskeslægtens bestandige Fremskridt til høiere Fuldkommenhed, er det dog kun i faa Lande kommet saavidt, at man troer at skylde Genier nogen Opmuntring eller Understøttelse. Man lader dem leve som Stoddere, og begraver dem som Førster.

Jeg veed ikke hvormed man vil undskylde, at Dannemarks første Digter, den hidtil uopnaaede Evald, døde midt i Fædrenelandets Skjød som den usleste Stodder. Lad end være, at han lod sig henrive af maaskee alt for heftige Lidenskaber; berettigede dette os til at lade ham hungre? Kunde da Dannemark blive fattigt af, at give en Digter, hvoraf der maaskee hvert Aarhundrede neppe fødes to, en klækkelig Understøttelse? Hvad skal der blive af en Nations Cultur og Forædling, naar dens første Genier døe i Usselhed og Fattigdom? Hvad skal opmuntre til at ynde Videnskaberne, naar dens første Dyrkere ikke have nogen bedre Skjebne? Sandelig, enten bør man nedbryde alle Academier, forbyde al Studering og brænde alle Bøger, eller ogsaa vise Geniet mere Agtelse end man hidtil i de fleste Lande synes at værdige det. Det være langtfra, at jeg vil paastaae, at alle store Genier ere blevne tilsidesatte eller tilsidesættes i vort Dannemark; Er-

faringen vidner om det Modsatte; men om kun een Evald, een Wessel maa hvert Decennium døe i Fattigdom, saa er dette allerede en evig Bebreidelse for et Land, hvor en eneste Privatmand bortødsler i et eneste Aar til Tractementer, hvad der maaskee kunde have gjort et Genie som Evald til et lykkeligt Medlem af Samfundet, ja endog forlænget hans Levealder ti eller tyve Aar. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Sorøe Academie skal nu istandsættes paa ny og i alle Henseender faae sin forrige Glands igjen.

Den Plads uden for Amagerport, som nu er bestemt til Rettersted, forener alt hvad der kan tænkes rædsomt og afskyeligt. Den er tildeels omgiven, ikke af Vandgrøvter, men af den forrige saakaldte Renovationskule, og ganske opfyldt med Vandpøle. Hele Luftkredsen er ligesom forgiftet af en pestilencialsk Lugt. Hele Flokke af Ravne og Krager bedække Jordmonnet og er saa trygge her, at de endog gaae uforstyrrede paa Ryggen af de Sviin, som rode omkring her. Midt paa dette fæle Sted staaer det Hjul og Steile, hvorpaa den sidste henrettede Morder ligger til Føde for Ravne og Krager. — Alt dette uagtet var dog mangfaldige velklædte Fruentimmer, Dagen efter Henrettelsen, spadserede ud til dette afskyelige Sted, for at tilfredsstille deres rædsomme Nysgjerrighed.

Hr. Bogtrykker Iversen agter, dersom alle de fornødne Data kunne faaes, at udgive en udførlig Beskrivelse over den Odenseiske Canal, dens Tilblivelse, Anledning, Arbeidets Udførelsesmaade, Bekostning, Skjebne og nærværende Tilstand, samt Nytte for Odensees Handel, og Maaden at befordre dens Opkomst. Et Situationskort over Canalens hele Løb kan nu ogsaa ventes i Kobber, stukken efter en nøiagtig Tegning.

En Skipper fra Sønderborg, ved Navn Majbøll, som foer imellem Lybek og Alsøe havde nylig i Lybek taget en Passagerer ombord, som paa Overreisen dræbte baade Skipperen og endnu en Mand, der seilede med ham, tog alle Pengene, et Uhr, en Kavai m. m., og satte sig med en Baad i Land paa Angel, hvorfra han siden skal være gaaet til Ærøe. Man er paa Spor efter ham; men han er endnu ikke paagreben.

Folketallet i Trondhjemsstift var d. 1 Febr. 1801, 216,941.

Et for 28 til 29 Aar siden i Asminderød Præstegaard hos Præsten Abildskov begaaet Pengetyverie, for hvilke Uskyldige den Tid bleve mistænkte og sigtede, er nu først for kort Tid bleven opdaget, og den rette Tyv, som den Gang tjente i Præstegaarden, sat i Arresten paa Esserom.

Udenlandske Efterretninger.

Statssager.

Da Forholdene imellem det Berlinske og Londonske Hof, efterat Preussen har taget de Hannoverske Lande i Besiddelse, ere blevne ganske forandrede, og da offentlige Blade melde, at Kongen af Engelland allerede har givet Befaling, at lægge Beslag paa Preussiske Skibe i Engelske Havne, saa fortjener følgende Statspapirer her en Plads:

I. Skrivelse fra det Kongel. Preuss. Statsraad til det Kongel. Storbr. og churf. Brunsv. Lüneb. Statsministerium i Hannover.

H. M. vor allernaadigste Herre har siden de forenede Østerrigsk-Russiske Hæres Uheld, hvoraf Freden imellem Østerrige og Frankrige var en Følge, paa det ivrigste bestræbt sig for, at afvende den Krigslue, der i Øieblikket truede de Hannoverske Lande. Europas Anliggender havde i en kort Tid ganske forandret deres Skikkelse, og den første Virkning deraf var, at en stor Fransk Krigsmagt rykkede frem i de Hannoverske Lande, som tillige med det hele nordlige Tydskland vilde derved blevet Skuepladsen for en rasende Krig, og et Offer for mange trykkende Besværligheder. Det vilde være upassende, videre at skildre de ulykkelige Følger af en saadan Tilstand. Ved alle muelige Midler at forebygge den, saasnart man havde faaet Vished om Hensigten, var, efter H. M. uforanderlige Sindelav og Grundsætninger hans høieste Ønske og første Pligt. Der var kun et Middel til at afvende det Onde, uden at fremskynde en

endnu større Elendighed og de uberegnelige Farer af en ny Krig, og under saadanne Omstændigheder skyldte H. M. sig selv, det nordlige Tydskland og Landet, ufortøvet at benytte sig af det Middel H. M. Keiseren af Frankrige tilbød ham. Det bestod i, at slutte med ham en Overeenskomst, hvorved H. M. af Engellands Tydske Lande, indtil deres Skjebne var afgjort ved en almindelig Fred, kunde ganske overgives H. K. M. i Forvaring og Administrationen overdrages ham. Denne Overeenskomst er nu virkelig sluttet og af begge de høie paciscerende Parter undertegnet. — H. K. M. forbeholder sig selv at oplyse H. Storbr. Maj. angaaende Nødvendigheden og Nytten af det sluttede Arrangement, da han tør vente af Høistsammes Indsigt og Retfærdighed, at Han vil finde det Uomgængelige i Omstændighederne og de vægtige Grunde for denne Fremgangsmaade billige og upartiske. Imidlertid har H. M. overdraget os, at underrette D. Exc. derom, og at tilkjendegive Dem de umiddelbare Følger af denne Overeenskomst, nemlig de Churhan. Landes Besættelse med et Preuss. Armee-Corps, under Grev Schulenburgs Commando, og denne Greves Udnævnelse til Preuss. Administrationscommissair. — Vi have den Ære, vedlagt at sende D. Exc. det Patent angaaende Occupationen, som offentlig bekjendtgjøres, og have inter væsentligere at tilføie end den Forsikkring, at H. K. M. ved at tage Landet i Forvaring og paatage sig dets Administration, kun attraaer det nordlige Tydsklands Sikkerhed og Rolighed, og ikke nærer noget ivrigere Ønske, end at Forvaltningen maatte være til Landets og Indbyggernes Tarv. De allerede trufne Foranstaltninger sætte det uden for al Tvivl, at Landet ufortøvet vil befries fra alle de Tropper, som findes der, og at især den Franske Garnison i Hameln uopholdelig vil tilbagekaldes til Frankrige, og saaledes ene overlades til de Kongelige Troppers Occupation og Beskyttelse. — Efter H. Maj. Befaling paaligger det os endnu at opfylde den Pligt, her at opfordre D. Exc. til at være overbeviist om H. Maj. gode Hensigter og Sindelav, og at lempe sig efter det nødvendige Arrangement og det Kongel. Administrations-Collegiums Anordninger og Foranstaltninger, saaledes som H. M. med Tillid venter det af Dem. H. M. Hensigt er det, ikke at forandre noget i Landets indre Jurisdictionfatning, og at lade Dem forblive i Deres Functioner, men dog for det første under Benævnelsen af Hannoversk Øvrighed, da dette er en uforanderlig Betingelse paa Hs. Maj. Side i den med den Franske Keiser sluttede Overeenskomst. De staae H. M. og hans Administrations-Commission, som en naturlig Følge af Begrebet om udelukkende Administeation, i høieste Instance til Ansvar i Henseende til Deres Forvaltning og Embedspligter, med fuldkommen Udelukkelse af al udvortes Nexus (Forbindelse). Deres Exc. anmodes derfor udtrykkelig om, at underrette samtlige Landsofficianter herom, for at forekomme de skadelige Følger, som ellers kunde flyde deraf.

Berlin d. 27 Jan. 1806. v. Hardenberg.

(Fortsættes).

I Landsbyen Maken, en Miil fra Breslau, hvor der laae en Escadron Cosakker i Qvarteer, opkom nyligen Ild. Ritmesteren og 6 Cosakker ilede strax til Hjelp. Han bliver en brændende Straakrands vaer paa Taget af et Huus. Dersom den tænder, er hele Landsbyen uden Redning. Da der ikke var nogen Stige ved Haanden, lod den ædle Ritmester sig løfte op paa Taget af sine egne Folk, klavrede op til Krandsen, slukkede den med egen Haand, og standsede derved Ildens videre Udbredelse. Kongen af Preussen, som erfarede dette Træk, lod Ritmesteren tilstille en prægtig Gulddaase, og hver af hans Cosakker 10 Ducater.

Efter et nylig udkommet tabellarisk Værk beløb Antallet af Indbyggerne i Kongeriget Sverrig (Pommern og St. Barthelemi uberegnede) sig i Begyndelsen af dette Aarhundrede til 3,182,133 Personer, hvoriblandt 12,068 Adelige, 16,434 Geistlige, 1275 Grosserere, 17,233 Kræmmere og andre Handelsfolk, 2605 Fabrikanter, 87,434 Haandværksfolk i Kjøbstæderne og paa Landet, 19,653 Søfarende, 2,372,996 af Bondestanden, 4891 Øvrighedspersoner med deres Betjenter, 708 Konstnere, 7126 Studerende, 188,734 høie og lave af Militair- og Søetaten, 66,100 Besiddere af og Arbeidere i Bjergværker, 673 Fanger rc. — Stockholm havde i s. A. 75,517 Indb., hvoraf 34,332 Mandfolk og 41,185 Fruentimmere og 11,433 Ægtepar. Forholdet imellem Døde og Fødte var i Stockholm som 100 til 82; men i hele Sverrig derimod som 100 til 164.

Alderman Prinsep forestillede nyligen Parlamentet, at man havde tilstillet Huset Lister, saavel over de neutrale Skibe, som siden Aaret 1800 ere blevne clarerede i Calcutta, Bombay, Surat og Colombio, (tilligemed en Fortegnelse over deres Drægtighed og Ladning), som over de Engelske Skibe, der i samme Tidsrum ere blevne clarerede i samme Havne. Han meente, at det var ubilligt, at tillade neutrale Nationers Kjøbmænd at handle paa de Engelske Havne i Indien, medens man aldeles udelukker Engelske Kjøbmænd fra denne Rettighed. Han paastod, at neutrale Nationer endog drive stærkere Handel paa disse Havne end det Engelsk-Ostindiske Compagnie. I Aaret 1801 clareredes i Calcutta's Havn 22 Americanske Skibe, og i Aaret 1805 29 Americanske, 10 Portugisiske og 2 Danske. Heraf kan man gjøre sig et svagt Begreb om deres Handel. Havariet af deres indførte Varer beløb sig i en Tid af 4 Aar ialt til 19 Mill. Dollarer. Han ønskede, at Huset og Regjeringen vilde søge at raade Bod herpaa. Men de fleste Lemmer, og deriblandt Fox, stemte imod, og paastode, at det, om det end var mueligt, vilde være høist skadeligt at spærre disse Havne for andre Nationer, at det tvertimod vilde være gavnligt, om man kunde aabne alle Engelske Havne i Indien for udenlandske Nationer 2c. Prinsep tog derfor, efterat have talet nogle faa Ord, sin Motion tilbage.

I et Brev fra München meldes, at Keiser Napoleons Ophold i denne Stad har udbredt mere Lys over hans Privatliv, end alle Franske Blade. Nytaarsaften spillede han Kort (Creversis) i Keiserindens Cabinet med Dronningen, Prindsessen og Marchal Duroc. Han lod derpaa komme Musik og tog selv Deel i Dansen. Han har en smuk Fod og danser virkelig godt. Han lever paa den fortroligste Fod med Keiserinden. Paa Baller og Concerter underholder han sig meget med unge Damer. Om Morgenen er han klædt i en meget simpel Kjole, og ligner heri Friedrich den Store, men om Aftenen er han saa meget desbedre klædt. Han har da Dansesko og Silkestrømper paa. Han er endog meget bekjendt med Dametoilettet og værdiger denne Gjenstand megen Opmærksomhed. Da han besøgte det herværende Marked, forespurgte han sig hos de Handlende angaaende deres Vareartikler og kunde i Øieblikket kjende, hvilke af dem der var Engelske. — Uagtet han har en bleg Ansigtsfarve, seer han dog godt ud, og i de sidste to Aar har han taget betydelig til i Førhed. Formælingsdagen saae han, formedelst sin Dragt, meget ung ud. Han var klædt i Keiserdragten, men uden Kaabe, og havde en overordentlig Mængde Diamanter paa sig. Han gider gjerne smigre Keiserinden, og da han paa Formælingsdagen kom ud af hendes Cabinet, sagde han: vous êtes belle comme cet jour (De er skjøn som denne Dag). Førend han begyndte at danse paa Formælingsballet, tog han den Diamantkjæde, der hørte til hans Regalier, af, og hang den sin Gemalinde om Halsen, uden at forlange den tilbage førend Ballet var tilende.

En Engelskmand har opfundet et Instrument, der bestaaer af fire Penne, hvormed man kan skrive paa eengang. Han kalder det Polygraphen. Præsidenten Jefferson har givet ham et Vidnesbyrd, som nu er offentlig bekjendtgjort, og hvori han siger, at dette Instrument er langt hensigtsmæssigere end den sædvanlige Copieremachine, men at han kun beklager, at det ikke allerede for tredive Aar siden har været opfundet, da det vilde sparet ham megen Tid.

Det Engelske Parlament har bevilget to Maaneders Lønning for 134,000 Mand, nemlig 795,460 Pund for Tropperne i Engelland og 336,693 Pd. St. for de udenlandske. I Engelland smigrer man sig med, at Krigen vil bryde ud igjen til næste Foraar.

Negerkeiseren Dessalines lader nu grave efter de Skatte, som Toussaint Louverture har skjult. General Christoph skal være ham meget overlegen i Kundskaber, og man mener, at han vil styrte ham. Negrene i Cayes og dets Omegn skulle allerede have begyndt et Oprør imod ham, fordi han fordrer for megen Tiende af Plantagerne.

Prinds Murat faaer nu Hertugdømmerne Berg og Cleve som et Churførstendømme. De ligge begge i den vestphalske Kreds. Cleve, som i sidste Skiftetid mistede Halvdelen paa hiin Side Rhinen, er dog endnu 24 □ Mile stort og har 56,000 Indb.; Berg er 54 □ stort og har 294,000 Indb.

Stockholm, d. 18 Martii. I Gaar Morges afgik adskillige Artillerieofficierer og 6 Canoner til Gothenborg. Det Skib, som i Efteraaret skulde gaaet med Canoner og Ammunition til Stralsund, og indefrøs ved Daleab, har faaet en anden Bestemmelse, og skal nu gaae til Malmøe. — Baron Toll, General-Gouverneur over Skaane, har faaet en mere udvidet Fuldmagt, og den hele sydlige Deel af Sverrig staaer nu næsten under hans Befaling.

Den Flaade, som aarlig afgaaer fra Cork, bestaaer i Aar af 152 Coffardieskibe, — et usædvanligt Antal, — og er, under en Convoy af 6 Fregatter, afseilet fra Cork d. 3 Martii.

Den Franske Keisers Tale i Senatet har strax da den blev bekjendt i London, havt en gunstig Indflydelse paa Statspapirerne (Stocks), da man fandt deri et saadant Maadehold, der opvækker Haab om Fred. Det hedder, at der Engelske Ministerium vil gjøre Fredsforslag, men Regjeringens Handlinger ere bedækkede med et uigjennemtrængeligt Slør.

Den Londonske Cours paa Hamborg faldt d. 13 d. M. 5 Groot. Aarsagen søges af nogle deri, at den Hamborgske Cours paa London, er nylig kommen tilbage 3 Groot lavere. De fleste troe, at Hamborgs fuldkomne Sikkerhed for, ikke at faae Besætning af Tropper, er Aarsag til dette Særsyn. Det mangler hverken Papiir eller Penge, og de gode Huse trak paa tre Maaneder efter denne Cours.

Den Americanske Regjerings Forestilling hos det Londonske Hof har havt den gode Virkning, at alle dens Undersaatter rimeligviis vilde blive frigivne paa de Engelske Skibe. Der er allerede gjort en god Begyndelse; 25 Americanske Matroser paa Fregatten la Ville de Milan have nylig faaet deres Frihed.

De fem Konger, som i næste Maaned skulle bivaane den store Franske Nationalfest, ere nemlig: Kongerne af Bayern, Wirtemberg, Italien, Neapel og Batavien.

Den Franske Armee i Neapel har deelt sig i forskjellige Corpser. Et af disse gaaer til Calabrien, under General Regniers Anførsel. Gaeta, hvor Prindsen af Hessen-Philipsthal commanderer,

har endnu ikke overgivet sig, og det skal nu beleires af General Gardanne. General St. Cyr gaaer med et Corps til Apulien. Man mener, at Dronningen af Neapel reiser til Engelland.

I Wien have de der bosatte Ungerske Indbyggere anholdt om Tilladelse at oprette et borgerligt Husarcorps, og Borgermilitairet øver sig med stor Iver hver Helligdag i Vaaben. Østerrigerne synes altsaa endnu ikke at have tabt deres Lyst til Krig, uagtet den sidste Dyst just ikke var nogen Opmuntring for dem.

Ligesom man allerede har forbudet Schweiz at indføre Bomuldstøi, Mousseliner ꝛc. i Frankrige, saaledes har man nu ogsaa forbudet i Schwaben at indføre Levnedsmidler i Schweiz. Dette ulykkelige Land lider altsaa dobbelt derved; det kan ikke blive af med sine Manufacturartikler, og den formindskede Tilførsel af Levnedsmidler maa nødvendig foraarsage Dyrtid. — Man taler imidlertid om en forestaaende politisk Forandring, og man mener, at Schweizerne, som bære en udmærket Kjerlighed til Prinds Murat, med det første ville sende en Deputation til Paris med ydmygst Begjering om, at faae denne eller en anden Fransk Prinds til — Regent. De smigre sig med, at dette frivillige Skridt vil gjøre Ende paa deres Nød.

De Konstarbeider, som i Aar ere blevne belønnede af Konstacademiet i Kjøbenhavn, kunne i disse Dage tages i Øiesyn af alle og enhver paa Charlottenborg. Foruden de egentlige architectiske Stykker er der kun et Præmiestykke i Malerkonsten, nemlig det, som Hr. C. V. Eckersberg er bleven belønnet for med den mindre Guldmedaille. Adskillige andre unge Konstnere have fremstillet her Prøver paa deres Flid. Der findes mange vakkre Ting iblandt samme, og især udmærke Hr. Gebauers Dyrstykker sig meget fordeelagtig. Af Dilettantere har Jomfru Hansen udsat et broderet Portrait af Henrik den Fjerde og et Landskab, Hr. Svinehufved et broderet Hoved, og Hr. Lieutenant Munck adskillige Stykker i Oliefarve. — En udførligere Beskrivelse skal følge i næste Numer.

De Preussiske Stater faae nu ogsaa Papirpenge. Efter en Forordning af 4 Febr. skal der udfærdiges 4 Slags Tresorbeviser (Skatkammerbeviser) til 5, 50, 100, 200 og 250 Rdlr., efter Myntfoden af 1764. De skulle efterhaanden sættes i Omløb, saavidt som Circulationen udkræver det. De skulle i Handelen og alle Kongelige Casser antages som Courantpenge og kunne bestandigen i de Kongelige Banke-Comptoirer blive realiserede d. e. uden Opgeld ombyttede med Sølvpenge. Fra 1 Junii d. A. af skulle alle Udbetalinger til Kongelige Casser skee i saadanne Beviser. Grundene til denne Financeoperation anføres i Forordningen omtrent med følgende Ord: siden vor Regjeringstiltrædelse have vi bestræbt os for, at betrygge vore Stater Fredens Velsignelser og at indføre den strængeste Orden og Oeconomie i hver Gren af Statsbestyrelsin. Dette har forskaffet os Midler til at give Agerdyrkningen, Handelen, Fabrikerne den fornødne Understøttelse, og tilveiebringe et Fond til Gjeldens Afbetaling, hvorved den Statsgjeld, vi forefandt, blev betalt, og til overordentlige Statsfornødenheder betydlige Summer bleve nedlagte i vort Skatkammer. Men da deels Gjeldens Afbetaling udenlands, Fondets Forøgelse, vore Staters Forstørrelse ved Provindser, som trænge til Pengecirculation, og derfor have trukket store Summer ud af vore gamle Provindser, den tiltagende Befolkning, de stigende Priser paa alle Fornødenheder, kræver flere Betalingsmidler, saa have vi, for at forekomme den allerede mærkelige Standsning i Handelen og Næringsveiene, fundet det nødvendigt, at tilveiebringe et nyt Circulationsmiddel. Vi have derfor besluttet, at der, foruden de allerede existerende Bancosedler, hvis Hensigtsmæssighed Erfaringen stadfæster, at creere Tresorbeviser. Vi have ingenlunde glemt at tage Hensyn til de skadelige Følger af Papirpenge i andre Lande; men vi ere overbeviste om, at disse skadelige Virkninger ikke bør tilskrives Papirpengene selv, men den overdrevne Anvendelse af et saadant Middel, og den Omstændighed, at Papirpengene ikke bleve realiserede ꝛc. — Tilsidst siges, at de Preussiske Financer nu ere i saadan en Forfatning, at alle Statsudgivter, ja endog overordentlige Summer, kunne forud tilveiebringes, eller funderes derpaa ꝛc.

Man har nu udfundet følgende Methode, at forsende levende Fisk, især Karper, Brasen ꝛc. om Vinteren til langtbortliggende Steder: man lægger Fiskene ganske løs i Sneen. Fisken bliver vel stiv deri, men døer ikke. Naar den ankommer til sit Bestemmelsessted, lægges den i kold Vand og lever da op igjen. At Fiskene paa Reisen ikke maa tages op af Sneen eller bringes paa et varmt Sted, falder af sig selv.

I Berlin blev nylig en Mand, navnlig Marcus Hirsch og en Kokkepige, navnlig Henriette Elias Marcus, begge af den jødiske Nation, radbrækkede oven fra. De havde af Vindesyge begaaet et Mord. Man havde nemlig fundet Jødeenken, Reisel Meyer, en Morgen død i Sengen, og ved Besigtelsen befandtes, at hun var bleven qvalt. Kokkepigen Henr. Marcus var Hovedaarsagen i denne Forbrydelse; hun havde allerede længe pønset paa, at myrde sin Madmoder, og i Forveien talet til en Pige, som tjente i samme Huus, om dette Anslag. Denne forkastede vel Forslaget, men H. Marcus opgav desuagtet ikke sin Plan; hun aabenbarede sin Paarørende Marcus Hirsch fra Schneidemühl og hans Kone, som vare komne til Berlin, for at høitideligholde Paaskefesten, sit Anslag, og bevægede dem, ved at love dem store Fordele af Mordet, til at tage Deel i Gjerningen. Men denne aftalte Morderplan kunne ikke udføres, uagtet Morderne allerede vare samlede i den Myrdedes Huus; de udsatte derfor Udførelsen deraf til næste Aften. Marcus Hirsch og hans Kone bleve skjulte i Huset, og Enken Meyer, som af Kokkepigen førtes ind i Sovekamret, blev i Døren overfaldet af M. Hirsch, kastet omkuld og qvalt med Næverne. Ogsaa Kokkepigen og M. Hirschs Kone lagde Haand paa hende, og da den Myrdede allerede var kastet omkuld og de fuldkommen havde overtydet sig om hendes Død, lagde de hende i Sengen, deelte de faa rede Penge, de forefandt, og bragte de plyndrede Sager i Sikkerhed. To Tjenestepiger, som vare Medvidere i Planen, undlode at angive eller forhindre den, og vare endog behjelpelige i at skaffe det plyndrede Gods til Side. De egentlige Mordere bleve dømte fra Livet, Morderens Kone til Kagstrygning og evigt Fængsel, og begge Tjenestepigerne til 10 Aars Tugthuusarbeide.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 50.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Høeckes Enke.

Løverdagen den 5 April, 1806.

Passionsconcerter.

Kjøbenhavnerne ere saa begjerlige efter Musik, at de end ikke i otte Dage kunne undvære denne Sjeleføde. Paa de helligste Tider af Aaret, hvor alle skulde være stemte til Andagt, høres dog Sang og Spil i vore Klubber. Al Musik ansees da for vanhellig, og er forbuden; kun de saakaldte Passionsconcerter ere tilladte.

Skuespilhuset er lukket, og Folket strømmer til Kirken, men neppe er Solen dalet forend man samles igjen i Klubben, for at underholde sig paa den sædvanlige Maade; Forskjellen bestaaer kun deri, at de Syngende og Spillende ere klædte i Sort, og at man opfører aandelige Skuespil istedet for verdslige. Den samme Sanger, som for nogle Dage siden var Herman v. Bremenfeldt, er i Aften Johannes den Døber, og den samme Sangerinde, som paa samme Tid var Anne Kandestøberske, er i Aften den hellige Marie. Hvor er det muligt, at Sjelen her kan stemmes til hellige Følelser?

Hvilke besynderlige Modsigelser i vore Sæder! For ikke mange Aar siden søgte en lærd Mand at bevise, at det stred mod den Geistliges Gravitet, at besøge Skuespillet, og dog forestille paa Passionsconcerter de samme Mennesker, hvis profane Spil man anseer uværdig for Geistligheden, de helligste Personer, vi kjende.

Er det stridende mod Religionen, at opføre Musik i den stille Uge, saa bliver jo Tingen den samme, hvad enten Sangeren og Sangerinden have sorte eller couleurte Klæder paa. Strider det ikke mod Religionen, hvorfor tillades det da ikke at more sig med den uskyldigste Fornøielse af Verden ligesaa godt i den stille Uge, som paa hver anden Tid?

Det er altid forekommet mig besynderligt, at see Mennesker, som ere vante til at revse Sæderne ved at gjøre dem latterlige, forestille hellige, ja endog guddommelige Personer.

Hvo er i saa høi en Grad Herre over sine Følelser, at han, uagtet de sorte Klæder, skulde aldeles kunne glemme den letsindige, men fortryllende Clara, naar han hører Marie i Thaarups Cantate? Hvo husker ikke paa den lystige Kammertjener Partout, naar han hører den hellige Johannes? Vi ere alt for meget Menneske til at kunne undertrykke saa uvilkaarlige Forestillinger.

Med al den Agtelse, som Forfatteren af disse Linier har for alle religieuse og høitidelige Skikke, ønsker han dog, at denne Skik maatte i vore lysere Dage blive modificeret, fordi han troer, at den sande Andagt maaskee mere taber end vinder derved. Glade Hjerter kunne desuden paa ingen Tid af Aaret være Algodheds Fader ubehagelige; thi kun den Gode kan være virkelig glad.

Pragtfulde Liigfærd.

Det har fra de allerældste Tider af været Skik, at man, for at bevise Afdøde den sidste Ære, overleverede dem til Jordens Skjød med høitidelige Ceremonier. Man har iagttaget og iagttager endnu denne Skik, skjønt paa forskjellige Maader, hos alle Folkeslag og i alle Lande, og det vilde altsaa være unyttigt at tale noget mod en Vedtægt, som har Aartusinders Hævd for sig.

Imidlertid synes det Hele i vore Dage dog virkelig at være en underlig Idee. At man

hos overtroiske Nationer, der staae i den Tanke, at den Døde seer og hører Alt, hvad der foregaaer rundt omkring ham, ogsaa beviser ham udvortes Ære, er meget naturligt. Men at endog alle de Nationer, der ere overbeviste om, at den Døde hverken føler eller seer de Æresbevisninger, man bevidner ham, iagttage samme Skik, det er ikke saa let at begribe. Rigtig nok siger man: "det er for de Levendes, ikke for de Dødes Skyld, at saadanne Ceremonier finde Sted, men hvilken Æresbevisning kan det være for de Levende, at man beviser de Dødes jordiske Levninger en Ære, som de ikke kunne føle det ringeste til, en Ære, som ingen Ære er, fordi den hverken kan indsees eller paaskjønnes af det Subject, som den egentligen skulde gjelde?

Carl den Femte synes i det meest overtroiske Aarhundrede allerede at have indseet det Forfængelige og Urimelige i enhver ceremoniel Hædersbevisning efter Døden. Han høitideligholdt førend han døde sin egen Jordefærd. Han befalede, at der skulde opreises et Gravmæle for ham, og hans Betjentere maatte gaae did i en Ligprocession med sorte Fakler i Haanden. Han fulgte selv med i Toget og blev med megen Høitidelighed lagt i en Ligkiste. Der blev afsjunget Psalmer over hans Død, og han selv istemte de Bønner, der bleve holdte for hans Sjels Rolighed, og blandede sine Taarer med Ligfølgets. Da Ceremonien var tilende, stænkte man, efter Sædvane, Vievand paa Kisten, alle

de Omkringstaaende forlode Stedet, og Capellets Dørre bleve lukkede i. Derpaa reiste Keiseren sig op af Kisten og gik ind i sit Cabinet, gjennemtrængt af de hellige Følelser, som en saa besynderlig høitidelig Ceremonie formaaede at opvække. *) — Det være nu, at denne Handling, som man vil paastaae, var en Følge af religieus Sværmerie, saa seer man dog allerede heraf, at Carl, hvor overtroisk han end tilsidst var, dog vidste at gjøre Forskjel imellem den Ære, der bevises os i levende Live, og den, der bevises os som Liig.

Den eneste Hæder efter Døden, som i levende Liv kan glæde den sande Gode og Vise, er den, der bevidnes hans Handlinger, ikke hans Støv. Al Personlighed ophører i det Dieblik vi ere døde. Den som i levende Live ikke har sørget for ved gode Handlinger at oprette sig et varigt Gravmæle, hans Navn vil begraves i Mulm og Mørke, om han end lod sig ledsage af tusinde Fakler og det stolteste Følge til Graven.

Man siger i Almindelighed: det er den sidste Ære, man maa bevise den Afdøde; men den Døde, som man saaledes kan bevise den sidste Ære, og som man kan affinde sig med paa saa billige Vilkaar, hans Fortjenester af de Levende kunne ikke have været ret store. Enhver i sit Kald, fra den første Mand i Staten indtil Bonden, kan efter Evne stifte en Handling, som en større eller mindre Kreds vil erindre med Taknemmelighed, naar han selv er Støv.

*) The History of the reign of the Emperor Charles the V. by W. Robertson, T. IV. Pag. 312.

Ved førstelige Personers Begravelse bortødsles der især store Summer til tom og forfængelig Pragt, og det i et Dieblik, hvor al menneskelig Glands aldeles forsvinder, hvor den vældigste Keiser og den usleste Stodder ere lige rige og lige mægtige. — Men endog naar Døden viser os, at Jordens Guder ere Mennesker, vil man overtale os til at troe, at de ere mere end Mennesker.

Hvorfor afskaffer eller forandrer man ikke saadanne forfængelige Ceremonier, som gavne de Levende ligesaa lidet som de Døde? Hvorfor anvender man ikke de store Summer, som her unyttigen spildes, til at oprette gavnlige Stiftelser, til at lindre den Fattiges Nød, til at aftørre Enkers og Faderløses Taarer?

Anecdote.

En Tydsk Skrædersvend havde hørt, forend han kom til Kjøbenhavn, at der, efter de Danske Love, betaltes ti Rigsdaler for et Ørefigen. Han var bleven sin Vert 4 Rdlr. skyldig, og da denne fordrede dem betalt, sagde Skræderen paa Tydsk: "Giv mig et Ørefigen, Hr. Vert, og 6 Rdlr. til, saa er vort Mellemværende afgjort."

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage saae man et Fruentimmer tage et Mandfolk, som, efter hendes Foregivende, havde frastjalet hende et Gulduhr, i Bringen og føre Personen op paa Politiekammeret. Mange hundrede Mennesker ledsagede dem, og man kunde ikke noksom beundre dette Fruentimmers Raskhed.

I Antiquesalen paa Charlottenborg har Konstacademiet nu ladet opstille dets Stifter, Frederik den Femtes Brystbillede af Gibs, i colossalsk Størrelse, forfærdiget af Prof. Weidenhaupt. Det staaer paa et høit Fodstykke, hvorpaa der ikke findes nogen anden Inscription end: Academiets Stiftelsesdag.

Fodposten giver nu Anledning til mange behagelige og ubehagelige Eventyr. Mange faae Foræringer tilsendte af ubekjendte Velyndere; andre faae Skandskripter ꝛc. En Mand, som nylig havde mistet 6 Sølvspiseskeer, fik med denne Post et Brev fra Tyven, hvori denne meget venskabelig melder ham, at han daglig har den Fornøielse at spise med hans Skeer. Den 1 April havde Fodposten et dobbelt saa stort Antal Breve som sædvanlig, nemlig 6 til 700. Et stort Beviis paa, hvormange der blev narret April.

Blandt de Stykker, som i Aar ere udstillede paa Konstacademiet, synes intet at behage Damerne mere end de broderede. Ved denne Leilighed fortjener det her at erindres, at det fortræffeligste Arbeide i dette Fag, som Anmelderen nogensinde har seet og hvortil der neppe findes Mage her til Lands, er et temmeligt stort historisk Stykke, broderet med guul Silke af Jomfru Gianelli, en Søster til Hofmedailleur Gianelli. Det har hidtil endnu ikke været offentlig udstillet, endskjønt det i enhver Henseende fortjente det.

I disse Dage hændte det sig, at to løbske Heste løb op paa een af de kostbare Marmor-Lygtepæle ved Statuen paa Kongens Nytorv og knækkede den midt over. Kudsken blev strax arresteret.

Hr. J. P. Pedersen har i de Norske Tidender ladet bekjendtgjøre: "ligesom det ikke er noget ualmindeligt, at een eller flere kunne mangle Penge, uden at derfor er afgjort, at det Almindelige mangler, saaledes kunne gjerne denne Byes

Fattigcasse have Mangel paa Smaapenge, uden derfor at paastaae, at der er Mangel i Christiania paa samme. Denne Mangel paa Udtællingen har jeg Ugen efter min Klage herover vist afhjulpet, derved at de, der fik Efterretning herom, have havt den Godhed, at forsyne mig med hvad jeg behøvede. I Anledning af hvad Hr. Iversen i Fyenske Aviser har anført herom, bør jeg melde dette, saa meget mere som flere have gjort mig opmærksom paa, at dette hans Anførte kunde være til Skade for Byen. — Billigen kunde man spørge: hvorfor anmeldte Hr. P. da offentligen, at han paa Mangel af Smaapenge maatte lade de Fattige dele en Bancoseddel imellem sig, hvorved de bleve nødsagede til at kjøbe Brændeviin, Caffe ꝛc. for at faae Sedlen byttet? Hvorfor taldes der om Opgjeld? Sandelig, der gives vel neppe noget kraftigere Beviis paa at en By mangler Smaapenge. At enkelte kunne mangle Penge uden at det Almindelige derfor mangler det, og saaledes omvendt, det er meget sandt; men at enkelte ikke kunne mangle Smaapenge, naar det Almindelige ikke mangler dem, det er ikke mindre sandt.

I Maanedskrivtet Minerva fra Febr. findes en Afhandling om Nødvendigheden af en Forandring og Forbedring i den Danske og Norske Lovgivning, samt Forslag til at foretage samme, som er indgivet til det Kongelige Danske Cancellie og nu offentlig fremsat af J. Mandix, Assessor i Stiftsoverretten i Trondhjem. Forfatteren siger, at der allerede siden 1701 har været tænkt paa Nødvendigheden af en ny Lovbog, og endog i mange Aar været arbeidet til dette Diemed, uden at der hidtil er udrettet noget i den Henseende.

Det Romersk-Østerrigske Gesandtskab i Kjøbenhavn lader bekjendtgjøre følgende: da der for nærværende Tid ikke findes nogen Keis. Kongel. General-Consul her i Staden, saa anmodes enhver, der har noget at ansøge hos det herværende Østerrigsk-Keiserlige Consulat, enten at henvende sig til ovenanførte Gesandtskab eller til det Keiserl. Kongelige Gesandtskab i Helsingøer.

Hr. Prof. Oluffsen anpriser i sine Annaler for Octob. Maaned saadan en Indretning af Vindovne, hvorved man ved et Rør leder Luften udenfor Værelset ind til Ildsteder, og for at forbygge

alle de Ubehageligheder, som af Mangel paa Luftens Förfriskning kunde finde Sted, behøvede man da blot imellemstunder at aabne et Vindue ad Gangen. Herved vilde der spares meget Brænde, som nu forbruges til at varme den ny indtrængende kolde Luft og afkjøler Værelset. Hr. Professoren anseer tillige 800,000 Favne Bøgeved eller deres Værdie i andre Arter af Brændsel, for det aarlige Qvantum Dannemark bør behjelpe sig med, og mener, at mere er aldeles overflødigt.

Præsten Hr. Jonge i Bloustrød har gjort den Opdagelse i Planteriget, at Hyldetræet i Nærheden af Pæretræer er skadelig for disses Vegetation eller Væxt. En lunefuld Afhandling herom findes indrykket i Oeconomiske Annaler for November f. A.

I Torsdags havde to anseelige Handelshuse i Kjøbenhavn faaet en Estaffette, som medbragte Grev Schulenburgs Bekjendtgjørelse i Hannover: at Havnene ved Nordsøen saavelsom de Floder, der falde ud i samme, i Følge en imellem Preussen og Frankrige sluttet Tractat, skulle være spærrede for den Engelske Skibsfart og Handel, saaledes som paa den Tid, da de Franske Tropper havde besat de Hannoverske Lande. — Efterat denne Efterretning var indløben, skal Caffeen være stegen henved 15 PC. og søges meget begjerligen.

Statsministeren Grev v. Bernstorff havde paa sin Tilbagereise fra Berlin til Kiel en Samtale med Kongen af Sverrig.

Fanatikeren H. N. Hauges Eiendom sælges nu ved offentlig Auction.

Hr. Migniaturmaler Hornemanns to fortræffelige Portraiter af Prinds Christians og Hr. Prof. Magens ere nu, som hans Medlemsstykker, ophængte paa Charlottenborg ved Siden af Høiers og Müllers Arbeider.

Det Kongel. Norske Videnskabers Selskab har i Aar atter uddeelt Præmier til endeel Personer af Norges Bondestand, nemlig, for Jordforbedring til 5; for at optage øde Gaarde, oprydde Pladser i Udmark ꝛc. til 3; for Steenhuses Opførsel til 10; for Avling og Tilvirkning af Hør eller Lin til 3; for at forfærdige Spinderokke til 1; for lang og tro Tjeneste til 11. — Formedelst Arveprindsens Død har Selskabet hidtil ikke kun-

net bekjendtgjøre, hvilke Præmier det udsætter for indeværende Aar.

Som en Mærkværdighed fortjener det her at anføres, at D. Gall under sit Ophold her i Kjøbenhavn forsikkrede, at vi Danske have saa meget Caracteristik og Udmærket i Ansigtet, at han i Fremtiden f. Ex. vil kunne kjende et Dansk Fruentimmer blandt tusinde Wienske ꝛc.

I Zeitung für die elegante Welt læses et Brev fra Italien, hvori vor Balletmester Galeotti omtales med megen Berømmelse, og hvori der siges, at han endnu langtfra ikke er saa berømt som han fortjente at være.

Den Kongel. Danske Comitial-Gesandt, Baron v. Eiben er nu med Hoffets Tilladelse ogsaa bleven befuldmægtiget Chur-Erkekantsler.

D. 29 Martii om Aftenen Kl. 7½ indtraf H. K. H. Hertuginden af Augustenborg, tilligemed Hs. Høifyrstelige Durchl. Hertugen af Augustenborg med Børn og øvrige Svite i Corsøer, indtog og overnattede hos Mad. Bagger. D. 30te om Morgenen Kl. 5½ gik det høie Herskab ombord paa den Kongelige Postjagt Ørnen, som føres af Postfører Langballe. Vinden N. t. O. Efter 2½ Times Seilads ankom Høistsamme i bedste Velbefindende til Nyborg, indtog hos Gjestgiver Holst, og efter en Times Ophold fortsatte Reisen til Odense, hvor De holdt Middagstaffel paa Postgaarden, og derefter fortsatte Reisen til Augustenborg.

Afgangne Kjøbmand Anders Bies Enke i Grømstad, har ved et Testamente af 22 Dec. 1805 legeret a) 1000 Rdlr. til et fast Fond for Fattigvæsenet i Grømstad, Nedenæs Læhn, Christiansandsstift, hvoraf Renterne i to Terminer aarligen skulle uddeles til de meest trængende Personer i denne Stad. Men saalænge Pigen Ingeb. Henrichsdatter Hoff lever, skulle de halve Renter betales hende; b) til en Fattigskole i Grømstad 500 Rdlr., som maa gjøres frugtbringende.

Udenlandske Efterretninger.

Statssager.

(fortsatte).

Grev Münsters Svar og Protestation.

Ved offentlige Rygter og ved den Underretning, H. Exc. Grev Hardenberg har meddeelt den Kongel. Storbr. Gesandt, Lord Harrowby, er H.

M. Churf. Ministerium ikke allene blevet forberedet paa Hannovers forestaaende Besætning med Preussiske Tropper, men ogsaa sat istand til at underrettes om sin allernaadigste Herres Tænkemaade i Henseende til denne Gjenstand. — Men ikke destomindre har Skrivelsen af 27 Januarii fra det Kongel. Preuss. Ministerium sat det i den største Forundring. Uagtet den vigtige Forandring, som Krigens ulykkelige Udfald i det sydlige Tydskland aabenbar maa have frembragt i Europa's politiske Stilling, kunde det herværende Ministerium, efterat det for nogle Maaneder siden i H. K. Preuss. Majestæts Navn var blevet indbudet til, atter at begynde sine Embedsforretninger, ikke befrygte, at blive afsat af den samme Monark paa en Tid, hvor H. Russ. Keiserl. Majestæts Armee befinder sig her, under Kongel. Preuss. Befaling, og er forenet med den Kongel. Britiske Armee; hvor der hersker venskabelige Forhold imellem Storbritannien og Preussen og Churførstendømmets Sikkerhed var een af de Betingelser i Frih. v. Hardenbergs Note af 22 Dec. — H. Majest. af Storbrit. underrettet om sine Landes forestaaende Besættelse af Preussiske Tropper, har ikke allene fundet sig bevæget til at tilkjendegive sit Ministerium sin Utilfredshed med denne Fremgangsmaade, der kan have saa betænkelige Følger for Hans Lande, der allerede ere saa meget udtømte ved 29 Maaneders Occupation, men har ogsaa yttret for den Kongel. Preuss. Gesandt, Baron v. Jacobi Kløst sin Forundring, og sit Haab om, at den gjorte Forestilling vilde frembringe en Forandring i Planen, overeensstemmende med de første Betingelser, og den fornødne Modification. Paa dette Haab stoler endnu det herværende Ministerium i sin fulde Tillid til H. Preuss. Majestæts Retfærdighed. Men naar, efter Skrivelsen af 27 dennes, i den imellem Preussen og Frankrige sluttede Tractat, Churførstendømmet overlades til H. Preuss. Majestæts Forvaring og Administration; naar i Følge heraf Ministeriet opfordres til, med fuldkommen Udelukkelse af al fremmed Nexus, at være H. Preuss. Majestæt og hans Administrations-Commissair ansvarlig for sin Forvaltning og sine Embedspligter, saa er denne Anmodning, der forudsætter en Tilsidesættelse af den Lydighed, det skyl-

der Landets Regent — saa aldeles stridende mod den første Øvrigheds edelige Pligter, at den ikke vilde kunde forsvare det for sin Regent, eller sin Samvittighed at lempe sig derefter. — Af H. K. Majestæt udtrykkelig beordret og befuldmægtiget, seer jeg mig altsaa nødsaget til, i H. Majestæts Navn, som Churførste af Brunsvig-Lüneborg, paa det høitideligste at protestere mod enhver Indskrænkelse af hans Rettigheder, og fornemmelig mod Publicationen af det Patent af 27 Jan., som er blevet meddelt det herværende Ministerium. Jeg kan tillige ikke undertrykke det Haab, at D. Exc. vil finde sig bevæget til, paa Grund af den allerede gjorte Forestilling, at udvirke hos H. K. Preuss. Majestæt den Beslutning: at den tilsigtede Besættelse af Landet, om det end skulde være uafvendelig, dog maatte kunne ledes tilbage til saadanne Grundsætninger, hvorved de venskabelige Forhold, der hidtil have hersket imellem H. K. M. af Storbritannien og H. M. Kongen af Preussen, maatte kunne vedligeholdes. — Jeg behøver iøvrigt vel neppe at erindre, at der under nærværende Omstændigheder, aldrig vil kunne opstaae hos det herværende Ministerium nogen Tanke om, at modsætte sig med Magt de Forholdsregler, som H. Preuss. Majestæt maatte bestemme i Henseende til Churførstendømmet.

Hannover d. 30 Jan. 1806.

L. Greve af Münster.

I Augsburg talde man nyligen 15,000 Franske, som alle vare indqvarterede hos Byens Borgere. Over 20 Familier, som ikke havde noget mere at leve af, maatte vandre ud. Men til Lykke for denne arme Stad har Marchal Ney nu faaet Ordre, at drage med sit 24,000 Mand stærke Armeecorps over Memmingen til Stockenach og der at oppebie Keiser Napoleons videre Ordre.

Følgende kan tjene til Bevis paa de Franske Caperes Forvovenhed. En Canonbrig var nylig ved South-Foreland i Engelland om Natten i Færd med at reve Seilene, da en Fransk Caper uformodet lagde sig ved Siden af den. 40 Franske sprang ind i Briggen, hvis Mandskab var i det nederste Dæk. Folkene paa Fordækket kom i Haandgemæng med dem. Da de, som vare i det nederste Dæk,

kom op paa Fordækket, toge Franskmændene Flugten, og undkom i Nattens Mørke. De havde antaget Canonbriggen for et Coffardieskib.

Den Brittiske Consul i Algier er nu ankommen til Gibraltar, efterat han forgjeves havde fordret Erstatning, overeensstemmende med Tractaten imellem Deyen og Engelland, og ofte var bleven insulteret.

Den Engelske Regjering har faaet Depecher fra General Craig, hvori han melder, at han er beredt til at forsvare Sicilien mod ethvert Angreb med de Tropper, der staae under hans Befaling. De bestaae deels af Britter, deels af Russer, og regnes for 22,000 Mand.

Den tappre Søkriger, Sir Home Popham, var ved det gode Haabs Forbjerg i største Livsfare. En heftig Søstyrtning havde revet ham ombord, og han stred allerede med Døden, da en Matros trak ham op ved Epauletten.

I Tøihuset og paa Dokkerne i Venedig arbeides der, siden de Franskes Ankomst, meget ivrigen.

En Herold, ledsaget af klingenge Spil, bekjendrgjorde d. 23de f. M. i Düsseldorff en af Keiser Napoleon udstædt Proclamation, efter hvilken Hertugdømmene Cleve og Berg overlades Prinds Murat, som nu hedder Joachim, som Arv og Eiendom. Han behersker fra nu af samme som enevældig Hertug, og hans Lande gaae i Arv i den mandlige Linie. Naar denne skulde uddøe tilfalde de Napoleon, og naar denne Linie uddøer hans Broder Josephs eller Louis's Descendentere. — Denne nye Hertug er født d. 25 Martii 1771 og blev formælet d. 20 Jan. 1800 med Napoleons Søster, Prindsesse Annunciade Caroline, som er født d. 25 Martii 1783.

En Tjenestepige i Bern, navnlig Rose Gaier, der havde tjent længe i et Huus sammesteds, og som nylig har arvet efter en rig Onkel i Philadelphia, adskillige Millioner, hvilke hun har deelt med sine tre Sødskende, har fattet den ædle Beslutning, at bestemme sin Arv til at oprette et Huus i Bern, hvor gamle Tjenestepiger kunne nyde Pleie og Understøttelse.

Det lumre og fugtige Foraarsveir, som saa pludselig er fulgt paa den strænge Vinterkulde, har meget forøget Sygeligheden i München. Siden fjorten Dage grasserer her Nerve- og Forraadnelsesfeber, som bortrykker mange Mennesker.

Den berømte Oversætterinde af Epictet Elisa Cartel, er nylig død i Engelland i sit 89de Aar.

Ogsaa Churførsten af Baden skal nu være Konge.

I Departementet Crostolo i Italien sporede man igjen nyligen Jordskjelv, som var ledsaget af saa stor en Bulder i Jorden, som om man havde løsnet mange Canoner. Mange Skorstene faldt ned af Husene, og disse bleve selv meget beskadigede. Indbyggerne eller rettere Præsteskabet, anstille nu Processioner, som de ansee for et probat Middel til at forekomme Jordskjelv.

Alliance-Tractaten imellem Rusland og den Ottomanske Port, som blev sluttet 1798, er nyligen igjen blevet fornyet. Den blev med mange Ceremonier udvexlet d. 30 Dec.

Kongen af Sverrig begiver sig nu med sine Tropper til Pommern. Under sit Ophold i Stettin har han foræret Consistorialraad Brüggemann, som en Belønning for hans Beskrivelse over den Pommerske Adel, og de Pommerske Fattiganstalter 2c., en Guldmedaille af Værdie 5 Ducater, ledsaget af en meget smigrende Skrivelse.

I Dover ankom nylig en Fransk Baad med Fredsflag. Saavidt man kan formode angaaer dets Ærinde nok kun Underhandlingerne om Krigsfangerne.

I London paastaaes, at man der i Følge en imellem Frankrige og Preussen sluttet Tractat har erklæret Engelland, at der skal anvendes de strængeste Midler mod dets Handel paa Fastlandet, dersom det ikke beqvemmer sig til at gjøre Fred.

Et Dansk Skib fra Tranquebar har indberettet i Engelland, at et Fransk Skib, der saae ud til at være en Orlogsmand, har om Natten ladet sig see ved Mundingen af Cavery, og at man derfor befrygter et fiendtligt Besøg paa denne Kyst.

I Engelland er der udsat en Belønning af 200 Pd. St. for den, som paagriber en Lieutenant Rutherford, som i Aaret 1801 var anklaget for at have myrdet tre Matroser, men befriede sig fra sin Arrest ved at springe over Bord i Plymouth.

I Stockholm har der hidtil existeret et Lotterie, hvoraf Fordelen tilfaldt Lazarethet i denne Stad, men da dette Lotterie i de senere Aar har aftaget saa meget, at det aldeles ikke har ydet nogen synderlig Fordeel, saa har Kongen af Sverrig befalet, at det skal gaae ind, og at der af Tallotteriefondet skal tillægges benævnte Sygehuus en aarlig Understøttelse af 500 Rdlr. Banco.

I Lybek har der i forrige Aar været 400 Svenske Skibe, nemlig 90 fra Carlhamn, 56 fra Calmar, 49 fra Stokholm og 77 fra Pommern ꝛc.

Dr. Gall agter med det første at besøge sine endnu levende Forældre i Schwaben, som inderlig ønske at see ham.

I Venedig ere atter 2000 Mand afseilede til Dalmatien, hvor der allerede skal være samlet en Armee paa 45,000 Mand. Det hedder, at de med det første skulle gaae til Butrinto, Prevesa ꝛc. for at angribe Øerne Corfu, Cephalonia, Zante, som ligge der i Nærheden.

Keiseren af Rusland har foræret Grev Stadion, der forhen har været Minister i Petersborg, men nu efter at han er bleven udnævnt til Østerrigsk Statsminister har tilbagesendt sin Rappel, sit Portrait, besat med Diamanter og af Værdie 60,000 Fl. (omtrent 30,000 Rdlr.).

Den Østerrigske General, Prinds Moritz v. Lichtenstein, formæler sig i denne Maaned med en Prindsesse Leopoldine Euerhazy. Til de forskjellige Fester i den Anledning ere 600 Personer af begge Familier blevne indbudne og Brudesmykket allene skal være over 60,000 Fl. værdt.

I Triest blomstrer nu Handelen og Skibsfarten, fordi Venedigs Havn er spærret for Engellænderne.

Efter Italienske Beretninger er den Franske Keisers Svigersøn, Prinds Borghese, d. 8 Martii reist igjennem Mailand til Syd-Italien. Indbyggerne i Calabrien skulle frivillig have overgivet sig til den Franske Armee, og Kronprindsen af Neapel er med nogle Regimenter gaaet under Seil til Sicilien.

Efterretninger fra Neuwied sige, at endnu flere Franske Tropper med det første ville begive sig fra den venstre Rhinbredde til den høire; at Nationalgarden skal oprettes igjen, og at Cölln skal levere 600 Mand til denne Conscription.

Skuepladsen.

Tirsdagen d. 8 April opføres: Hospitalet. — Onsd. d. 9: Peters Bryllup. — Torsd. d. 10: Den skinsyge Kone. — Fred. d. 11: Kjolen fra Lyon. — Løverd. d. 12: Hospitalet. — Mand. d. 14: Medbeilerne. — Tirsd. d. 15: Romeo og Julie. — Onsd. d. 16: Hospitalet. — Torsd. d. 17: Ægtefolkene fra Landet. — Fred. d. 18: Hexerie eller blind Allarm. — Løverd. d. 19: Johanne Montfaucon. — Mand. d. 21: Romeo og Julie. — Tirsd. d. 22: Falsk Undseelse. — Torsd. d. 24: Enken og Rideheften; den Logerende. — Fred. d. 25: Skumlerne. — Løverd. d. 26: Herman v. Unna. — Mand. d. 28: Ponce de Leon. — Tirsd. d. 29: Elise Verner. — Onsd. d. 30: Dragedukken.

P. M.

Kjøbenhavn, d. 2 April 1806.

Siden den nye Fodposts Begyndelse er jeg næsten daglig bleven plaget med Breve uden Navn, eller i det mindste med Navne, som ere mig ubekjendte, dog af Stilen og Indholder af de fleste af disse Breve har jeg Aarsag til at formode, at de ere fra Venner, Creditorer, Slægtninger og fra Personer, som ønske mit Vel, altho the language and expressions are far from being pleasing to a man in my present situation. Imidlertid da de Personer, som have beæret mig med deres Skrivelser, ikke have fundet for godt at tilkjendegive mig deres rette Navne, haaber jeg at følgende Svar for nærværende Tid vil være nok, nemlig: at jeg takker mine Venner og Creditorer for den Ædelmodighed, som de i saa lang Tid have beviist mig, og beder, at de endnu vil continuere med den sædvanlige Godhed en kort Tid; inden denne Maaneds Udgang skal jeg i de offentlige Blade besvare alle de Spørgsmaale, man har gjort mig; jeg vil endnu gjøre mere, uagtet at min Privat-Journal, Documenter ꝛc. paa en nederdrægtig Maade blev mig frataget, og beviisliggjøre, at jeg ved Hjelp af Engelske Venner har frelst et Skib og Ladning, som ellers havde, og maaske burde været condemneret; what has been my reward, a Jail, o Tider ꝛc. Begyndes herefter paa ny, og fortsættes eller continueres.

Michael Johan Quillin.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 51.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 8 April, 1806.

Hovedstadens og Landlivets Glæder.

Man har, saavel paa Vers som i Prosa, søgt at skildre os Landlivet med de meest henrivende Farver, og enhver af Hovedstadens Indbyggere, hvis Kald og Forretninger tvinge ham til at tilbringe sin Tid indenfor dens Mure, kunde letteligt ansee det for en meget haard Skjebne, at han ganske er udelukket fra det Eden, som Naturen har bestemt for sine ufordærvede Børn. Sandelig, naar man læser vore Skribenters Naturskildringer, kunde man falde i Fortvivlelse over, at være en Indbygger af det qvalme, lastefulde og letsindige Kjøbenhavn. — Det være langtfra, at jeg vil tage den i Hovedstaden saa mærkelig stegne Yppighed, den daglig overhaand tagende Glimresyge, og alle de skrækkelige Følger, de have i Ledtog med sig, i Forsvar; endnu mindre er det min Hensigt, at opvække Fordomme mod Naturens stille og rene Glæder paa Landet; men da det største Antal af Kjøbenhavns Indbyggere nu eengang er bestemt til at leve indenfor dens Mure, da deres Sysler aldeles ikke tillade dem, at forandre denne Levemaade, saa forekommer det mig virkelig ubilligt, at man af utidig Higen efter at sige noget Nyt, skildrer os vor Forfatning som een af de ulyksaligste der kan tænkes. Endnu ganske nylig læste jeg en Skildring af vor Hovedstad og dens Forlystelser, der er malet med saa mørke Farver, at enhver, dersom den var grundet, jo før jo heller burde forlade denne Jammerdal, og opslaae sin Bolig var det end i den usleste Hytte paa Landet.

Tusinde og atter tusinde Gange har man beskrevet os Lyksaligheden i at see Solen gaae op og ned, i at indaande Blomsternes Duft, i at høre Bækkene rasle og Fuglene istemme deres store Concert, i at omgaaes lykkelige, sunde og ufordærvede Landboer, men alle disse Herligheder uagtede er Hovedstaden dog bestandig lige stærkt befolket, alle stimle til for

at optages i dens lumre Skjød. Mon der gives et stærkere Bevis paa, at Tingene virkelig ikke ere saa slemme, som man skildrer os dem?

Sandt er det, vi Kjøbenhavnere nyde ikke den rene Landluft; men er den Luft, vi indaande her, da virkelig saa qvalm, saa skadelig for Helbreden, som Landlivets blinde Beundrere ville overtale os til at troe? Ere de skjønne brede Gader, som vi efter den sidste store Brand have faaet, ikke saa luftige som man kan ønske sig dem? Har nogen med Kjendsgjerninger bevist, at Menneskene virkelig ere sundere paa Landet end i vor Hovedstad? Man har declameret nok i den Henseende, men ingen har fremsat et eneste antageligt Bevis. Man finder derimod i Kjøbenhavn utallige sunde og gamle Folk. Jeg kjender selv baade Mænd og Qvinder, der have henlevet hele 80 Aar i denne Stad, uden at de endog en eneste Gang i deres Liv have været syg. At Dødeligheden er større i Residencer end paa Landet er vel mueligt, men Aarsagen dertil bør nok neppe søges i Luftens Beskaffenhed. Hvad nytter det desuden Landmanden, at han udenfor sit Huus nyder den friske Luft, naar han indenfor plages af Fugtighed og indaander de skadeligste Dunster i sine indknebne Celler? Det falder af sig selv, at jeg her taler om Landmænd i Almindelighed, ikke om dem, der beboe prægtige Gaarde og Lyststeder. Desuden er Vanen her, som i alle andre Tilfælde, den anden Natur, og ingen Læge kan negte mig, at man

kan være lige saa sund og leve lige saa længe i Kjøbenhavn som paa Landet. Endog i vore Hospitaler og Fængsler findes der Folk paa 80 til 100 Aar *). Vil man endelig nyde en friskere Luft end den sædvanlige, saa behøver man jo ikke at gaae mange hundrede Skridt. Bekrandses ikke Hovedstaden af den skjønneste Promenade der kan tænkes? Hvor kan Luften vel være renere og friskere end paa Volden? Hvor kan Udsigten være mere fortryllende? Paa den ene Side Havet, bedækket af talløse Skibe, Flaaden, der kneiser som en Række af Cedertræer, og paa den anden de tusinde forskjellige Gjenstande, der, lige fra det stolte Frederiksberg Slot, der indhylles af Skov, indtil det beskedne Amager, der synes at ligge skjult i Havets Skjød, henrykke Øiet. Vi ere for vante til dette Syn til at kunne føle det i sin hele Fylde. Den, som paa Høien ved Toldboden endnu ikke har seet Solen staae op af Havet eller Maanen speile sig i dets klare Overflade, han burde aldrig tale om vor Hovedstad. Der

*) I det almindelige Hospital lever der i dette Øieblik en Kone, som er 102 Aar gammel. Endnu i hendes hundrede Aar dreiede hun den saakaldte store Rok; i Forbedringshuset sidder der en Kone, som har levet der i 60 Aar, og i Raspehuset døde for nogle Aar siden en Morder, der baade Vinter og Sommer havde siddet 32 Aar i et Fængsel, hvis aabne Gittervinduer af Jern umuelig kunde afholde Regn, Slud og Snee fra at trænge ind til ham.

gives ikke en Plet i hele Danemark, hvor dette stolte Syn er stoltere end paa dette Sted. Det er altsaa vor egen Skyld, at vi reise ud paa Landet, for at være Vidne til det, som tilbyder sig os i vor egen Stad.

Vil man spadsere i en Hauge, gives der da nogensteds paa Landet en efter sin Størrelse smukkere end Rosenborghauge? Kan den, som ikke er nogen erklæret Menneskehader, vel ønske sig et behageligere Selskab, end de mange hundrede Mennesker af alle muelige Stænder, som man hver Aften, naar Veiret er behageligt, finder samlede her? Er man kjed af sine Forretninger eller ønsker Adspredelse, saa behøver man jo næsten kun at gaae ud paa Gaden. Tusinde forskjellige Mennesker adsprede her Sindet. Hver i sin Stand træffer her bestandig ny Venner, som han kan tale med. Maa ikke Afvexlingen, — det fornemste Krydderie i alle menneskelige Glæder, — have her den herligste Virkning paa Sjelen? Maa ikke Tumlen af de mange Slags Forretninger, som sysselsætte Menneskene paa Torvene og i Boderne, paa Børsen og paa Toldboden, glæde enhver, der har Følelse for Menneskeheld, der har Sands for denne utrættelige Virksomhed i denne store Biekube? Gives der et interessantere Optrin, end at staae paa Toldboden, og see Foreningspuncten af de to vigtigste Have i Europa, hvor Skibe fra Østens og Nordens fjerneste Grændser saa venlig møde og hilse hinanden? Man nævne mig et eneste Sted paa Landet, hvor

man kan nyde et saadant Syn, og jeg vil tage mine Ord tilbage.

Ogsaa af Lerkernes Sang, Blomsternes Duft, Træernes Skygge, Bækkenes Raslen, Lammenes Brægen, kan man omsider blive mæt, og det er Overdrivelse naar man paastaaer, at Naturens Glæder blive evig nye, thi intet under Solen kan blive evig nyt for Mennesket, og Lykken selv taber netop sit Værd i vore Øine, fordi den bliver gammel. De Mennesker, som man paa Landet lever iblandt, kunne være ret gode, tildeels maaskee fordi de have færre Leiligheder end Residencebeboeren til at være slette, men deres Uslebenhed, deres Overtro, deres Følesløshed for alt hvad der er ædelt og skjønt i Naturen gjør deres Selskab just ikke altid behageligt. Derfor kunne de fleste Bønder næsten kun betragtes som vegeterende Mennesker, der leve i, men ikke for Naturen; derfor dræbe de fleste paa Landet, som ikke høre til Bondestanden, deres Tid ved Bordet og med Spil, og Naturens Tempel er evig lukket for dem. Conversation er altsaa, med nogen Indskrænkning, et Ord uden Betydning paa Landet. Ganske anderledes er det i Hovedstaden; her træffer man Mennesker fra alle Kanter, som man kan underholde sig med, Mennesker, som glæde sig ved at meddele andre deres Tanker og Følelser; her træffer man Bogsamlinger, saavel private som offentlige, hvor Resultaterne af al menneskelig Pønsen og Grandskning gjemmes; her finder man Høisko-

ker, hvor Videnskaber og Konster dyrkes; her finder man Lærde, som meddele hverandre deres indsamlede Kundskaber, kort, her finder det tænkende Menneske næsten Alt, hvad man savner paa Landet.

Selv Klubberne og andre selskabelige Sammenkomster, som vore Moralister saa ideelig dadle, hvad bidrage de tildeels ikke, og hvad kunde de ikke bidrage til den menneskelige Lyksalighed, dersom de, som næsten alle menneskelige Ting, ikke bleve misbrugte? Kan der tænkes en større Behagelighed end en fortrolig Kreds af nogle hundrede Mennesker, hvis fælles Formaal er at fornøie hverandre, deels ved venskabelige Samtaler, deels ved uskyldige Forlystelser? Saalænge vi leve i Samfund trænge vi til gjensidige Raad og Understøttelser. Paa hvilken beqvemmere Maade kan man i hver Stilling i Livet, forøge sin Menneskekundskab, sine Venners og Bekjendteres Antal, end paa et saadant Sted?

Man beraaber sig paa, at de Fornøielser, man nyder i Klubber ere unaturlige; at Fuglenes Sang ere behageligere for Øret end fremkonstlede, uden ad lærde Toner; men man sige hvad man vil, saa hører jeg, og uden Tvivl de fleste af mine Læsere, dog heller et Stykke af vor Kuntzen eller Schall, fremtryllet af vor Mad. Frydendal, end den naturligste Lerkes naturligste Sang. Ogsaa den kan til sin Tid være behagelig, men det vilde være en Beskyldning mod Naturen, dersom man vilde

paastaae, at den havde givet os den guddommelige Sands ganske til Unytte, eller med andre Ord, blot for at høre Lærker synge og Spurver qviddre.

Selv vore Baller og Masquerader kunne være nyttige og behagelige, dersom de ikke bleve misbrugte *). Dans er een af Menneskets naturligste Fornøielser, det første Udtryk af Naturmenneskets Glæde. Alt hvad der siges om dens Skadelighed er overdreven; thi kun Misbrugen deraf kan blive skadelig. Selv vore Masquerader ere kun for saavidt skadelige, som de lede til Yppighed, og besøges alt for meget af Folk, som hverken i oeconomisk eller physisk Forstand have Evne dertil; men iøvrigt kan jeg ikke indsee, hvad der kan have bevæget Mænd, som kun kjende saadanne Forlystelser af Navn, til, uden Indskrænkelse, at nedtordne deres Banstraale paa dem, til at skildre dem som et Tilflugtssted for alle muelige Laster, som en Grav for den fremspirende Slægts Moralitet. Forfatteren af disse Linier smigrer sig med, nogenlunde at kjende Kjøbenhavn, men han kan forsikkre, at baade det ene og andet er overdrevet. Masquerader kunne stundom blive misbrugte; men hvad kan ikke blive misbrugt i Menneskenes Hænder? Religionens helligste Love, Bibelen selv har jo ikke undgaaet denne Skjebne?

(Fortsættes.)

*) Det er ogsaa kun mod Misbrugene deraf, at Forf. bestandig har ivret i dette Blad.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

D. 30 f. M. helligholdtes Arveprinds Frederiks Minde i vor Frue Kirke i Trondhjem ved en Sørgetale af Provst Wille og ved Vocal- og Instrumentalmusik for og efter Talen.

I Christiansund sælges d. 9de d. M. ved offentlig Auction, efter Reqvisition fra Fregatten Irenes Anfører, Capit. Swarts, som Commissionair for de Herrer Christi & Søn, 1000 til 1500 Tønder Archangelsk Hvede, som i større eller mindre Grad er bleven beskadiget af Søvand.

Det Trondhjemske Fattigvæsen har i Aar havt en Indtægt af 5351 Rdlr. 19 ß. Den var altsaa 63 Rdlr. 1 Ort 19 ß. større end Udgivten. — I Aaret 1804 blev af Fattigcassens Midler til Kornvarers Indkjøb for de Fattige, hvis Antal i og udenfor Huset for Tiden er 460, anvendt 1000 Rdlr. Disse Kornvarer sælges for nedsat Priis, nemlig: Bygmelet til 1 Rdlr. og Havremelet til 3½ Ort pr. Vog. Hver enkelt Person kan faae maanedlig kjøbt et halvt Bismerpund, og hvor der er Mand og Kone som har Almissenummer, tilsammen et heelt Bismerpund. Af disse 1000 Rdlr. er til Dato i Behold i Penge 236 Rd. 1 ß., og i Vare 74 Vog Byg- og 190 Vog Havremeel.

Efter authentiske Efterretninger ere mange tusinde Mennesker i denne Tid dagligen sysselsatte med at sløife saavel Fæstningsværkerne som den berømte Kirke die Dohme i Hamborg. — Besynderligt er det, at ingen udenlandsk Avis hidtil har talet et Ord herom.

Paquetfarten over Husum skal nu med det allerførste, formedelst Elbens Bloquade, tage sin Begyndelse igjen. General-Postamtet skal i den Anledning allerede have faaet en Skrivelse fra Hamborg.

Paa de Jydske Boglader falbydes i denne Tid et Bidrag til Undersøgelse af, hvorfor saa mange Børn miste Liv eller Helbred i den spæde Alder, under Titel af: "Barselstuen hos Peder Knudsen Runs."

Efter Correspondenten kunne vore Tropper ventes i næste Maaned tilbage fra Holsteen.

Udenlandske Efterretninger.

Statssager (fortsatte).

Note fra H. Exc. den Kongel. Preuss. Stats- og Cabinetsminister Hr. Baron v. Hardenberg til den Engelske overordentlige Gesandt ved det Berlinske Hof, Hr. Harrowby, Berlin d. 22 Dec. 1805.

Mylord! I Følge det foreløbige Svar, som jeg har havt den Ære, at meddele Deres Exc. paa det Spørgsmaal, De har gjort mig angaaende Sikkerheden af H. Britt. Majestæts Tropper i det nordlige Tydskland, iler jeg, at give Dem de bestemte Forsikkringer, som jeg har den Fornøielse at kunne meddele dem i den Henseende. Deres Exc. kjender Anliggendernes nuværende Forfatning. Paa den Punct, som Tingene ere komne til imellem Østerrige og Frankrige, efter det ulykkelige Slag ved Austerlitz, ved den store Russiske Armees Tilbagemarch, og ved den fuldkomne Uvished, som vi i Henseende til Napoleons Hensigter til Preussen, befinde os, vil Deres Exc. let indsee, at den største Forsigtighed er uomgængelig nødvendig. Den tappreste Armee kan ikke altid gjøre Regning paa Lykkens Udslag, og det er uden Tvivl saavel Preussens som det Heles Interesse, at forhindre, at det ikke bliver angrebet i et Øieblik, hvor Krigens hele Vægt maatte falde paa samme, og hvor der aldeles ikke er truffet nogen Overeenskomst, passende til Omstændighederne. Thi i det Tilfælde, at dets Armeer skulde være ulykkelige, vilde der end ikke være en Straale af Haab om, at vedligeholde Fastlandets Sikkerhed og Uafhængighed i Europa. Kongen, bestandig besjelet af det Ønske, at betrygge den almindelige Rolighed, og saa meget som mueligt at gjenoprette den paa en for alle tilfredsstillende Maade, maatte altsaa ønske meget, at hans Mediation, som blev stipuleret i den i Potsdam d. 3 Nov. undertegnede Convention, maatte blive antaget af Frankrige. I en Samtale, som Hr. Grev v. Haugewitz havde d. 28 Nov. med Napoleon, viste denne Souverain sig tilbøielig til, at tillade denne Mægling paa den dobbelte Betingelse: 1) at saalænge Underhandlingen varer ingen af H. Britt. Maj. Tropper, ligesaalidet som Russer eller Svenske, skulle rykke frem over Hollands Grændser, for der at begynde Krig, i det de bortmachere fra det nordlige Tydskland; 2) at man skulde give Fæstningen Hameln en noget mere udvidet Omkreds, for derved at afhjelpe Garnisonens Forlegenhed for Levneds-

midler. Kongen kunde ikke antage denne Betingelse, under det Øiebliks Omstændigheder, hvori den blev fremsat; men disse have ganske forandret sig, og under de nærværende Conjuncturer har H. Maj. ikke allene fundet dette Forslag tilladelig — paa den Betingelse, at Keiser Napoleon paa sin Side forpligter sig til ikke at lade noget Corps rykke ind i det nordlige Tydskiand saalænge som Underhandlingerne vedvare, og ikke at foretage noget mod Hannover — men endog gunstig, fordi der vindes Tid derved til at gjennemskue Alting tydelig, og at forberede sig paa Alt hvad der kan møde, hvad enten Krigen udbryder eller denne Tingenes Mellemtilstand leder til en Definitiv-Underhandling. For ikke at tabe Tid har H. M. sendt Generalmajor v. Phul til det Franske Hovedqvarteer, paa det dette Arrangement kunde bringes istand. Paa samme Tid har Grev v. Haugewitz under d. 19de d. M. faaet de fornødne Instructioner, og Kongen lader Frankrige tilkjendegive, at han vil betragte Hannovers Gjenbesættelse med Franske Tropper, som en fiendtlig Handling mod ham selv. I Følge det jeg nylig har fremsat, har Kongen autoriseret mig til, at erklære Dem, Mylord! at han, overeensstemmende med de forhen givne Forsikkringer, i Fald H. Britt. Majestæts Tropper og Russerne skulde være ulykkelige, paatager H. B. Maj. Troppers Betryggelse i det Hannoverske, og tilsteder dem fuldkommen Frihed til, i Nødsfald at trække sig tilbage til den Preussiske Armee og Kongens Stater, dog med følgende Modificationer, som Omstændighederne gjøre nødvendige: 1) at de tage deres Position bagved de Preussiske Tropper og i det Øieblik, hvor Intermediair-Underhandlingen finder Sted, afholde sig fra enhver Bevægelse og ethvert Skridt, som kan være provocerende (opfordrende) for Holland; 2) at H. Majestæt, dersom de Preussiske Tropper skulde blive angrebne af Franskmændene, med fuldkommen Sikkerhed kan stole paa H. Britt. Maj. Troppers Understøttelse og Cooperation (Medvirkning) saalænge de opholde sig i det nordlige Tydskland. H. Maj. lader et anseeligt Corps rykke frem i Vestphalen, og vil desuden vælge alle fornødne Sikkerheds- og Forsvarsregler. De Russiske Tropper under General Grev v. Tolstoy, ere allerede til Kongens fuldkomne Disposition, efterdi Keiser Alexander aldeles har overladt det til ham, at disponere over samme efter eget Tykke, ligesom og over dem, som befinde sig i Schlesien, under General Benningsen. Jeg anmoder derfor Deres Exc. om, saasnart som mueligt, at skrive desangaaende til Mylord Cathcart, Commandant en Chef over Hs. Britt. Majestæts Tropper, og at formaae ham til, ufortøvet at vælge de i disse forskjellige Henseender nødvendige Forholdsregler, og fornemmelig at antage den Indbydelse, som, efter Kongens Befaling, vil gjøres ham af Grev v. Kalkreuth, for personlig paa et bestemt Sted at aftale med ham og Grev Tolstoy de Positioner, som Hs. Britt. Majestæts Tropper, saavel som Russerne og Preusserne, i Følge ovenanførte Arrangement, skulle tage. Da de Svenske Tropper befinde sig i en Catheogorie med Hs. Britt. Majestæts Tropper og Russerne, saa er det meget at ønske, at Hs. Svenske Majestæt maatte kunne formaaes til at conformere dette Arrangement. Jeg haaber, at De, Mylord, til den Ende, i Overeensstemmelse med Førsten Dolgorouki, vil sørge for Alt hvad der angaaer den Russiske Armees Bestemmelse. I Fald Hs. Svenske Majestæt overlader sine Troppers Anførelse til Grev Tolstoy, saa er Kongen beredt til, at give ham samme Garantie, som han tilbyder Hs. Britt. Majestæts Tropper, saalænge de opholde sig i det nordlige Tydskland. 3) Hvad Fæstningen Hammelns Proviantering angaaer, saa har man befundet, at Bestemmelsen af en Omkreds, hvorfra Garnisonen selv kunde drage sine Fornødenheder, vilde være forbunden med mange Uleiligheder, saavel i Henseende til H. Britt. Maj. Undersaatter, som ved den Collision, der kunde opstaae derved imellem Tropperne. Det synes derfor at være bedre, at forskaffe Garnisonen sine Fornødenheder fra Hannover ved en Mellemperson, som General Barbou maatte tilkjendegive, hvor meget han behøver til daglig Comsumtion, og paa hvis Requisition det Hannoverske Ministerium maatte sørge for, at samme blev afleveret paa det bestemte Sted. Men General Barbou maatte paa sin Side forpligte sig til, at holde sig rolig i Staden Hammeln. Efter disse Ideer sendte Kongen Hr. v. Krusemark, Oberstlieutenant ved Garde du Corps og Adjutant hos Feldtmarchal v. Møllen-

dorff, til Hannover. Jeg medgiver ham paa min Side en Skrivelse til H. Britt. Maj. i Hannover, og en anden til General Barbou, paa det det fornødne Arrangement, hvorved der saaledes i Øieblikket kan sørges for den Hammelnske Garnisons Underhold, ufortøvet kunde bringes i Rigtighed og udføres. Der staaer intet tilbage for mig, Mylord, end at henholde mig til det, jeg har havt den Ære at sige dem mundtligen, og at anmode Dem om, i Almindelighed, at gjøre de Skridt, som De til at udføre det hele Arrangement, jeg har havt den Ære at forestille Dem, maatte finde tjenligt. Jeg beder Dem, behageligst at erklære, General-Commandanten over H. Britt. Majestæts Tropper, at H. Preuss. Maj. kun, for saavidt Generalen finder for godt at deeltage i dette Arrangement og at vælge de Forholdsregler, der ganske ville beroe paa ham selv, for at sikkre deres Udførelse, kan opfylde den udtrykkelige Forpligtelse, at garantere H. Britt. Majestæts Tropper. Det er imidlertid, i Tilfælde af et Angreb fra Fransk Side, nødvendigt, at Styrelsen gaaer ud fra een Punct, og det synes naturligt, at den Ældste i Graden, i saa Fald, bør paatage sig Commandoen. Hertil burde følgelig General v. Kalkreuth bestemmes saavel af denne Grund, som fordi han i Nærheden af Fienden lettest kan bedømme, hvilke Forholdsregler, der ere nødvendige. Jeg gjentager ved denne Leilighed Forsikkringen om den største Høiagtelse, hvormed jeg har den Ære, at være Deres Exc.

Undertegnet

Hardenberg.

Cette d. 1 Martii. Vor Handel lider meget ved den Uvished, som vi formedelst Europa's critiske Stilling, svæve i. Den indskrænkede Udførsel af vore Vine, Brændevine og andre Producter kan ikke have andet end en meget skadelig Indflydelse paa Agerdyrkningen, da Landmanden, af Mangel paa Kjøbere, seer sig nødsaget til, at sælge sine Producter til meget lave Priser. Den Uvirksomhed uagtet, som spores saa meget i vor Handel, er Fragten paa de Østersøiske og andre nordiske Havne dog steget meget høit; man betaler 170 Mark Hamb. Cour. pr. Læst samt 12½ PC. pr. Kaplaken. Den stærke Tilførsel af nordamericanske Fiske har skadet Afsætningen paa de Norske og Islandske. De sidste gjelde nu kun 32 Franker og 50 Cent pr. Centner. Den her anordnede Quarantaine er i Henseende til alle de Skibe, som komme hertil fra Spanien og Italien, bleven ophævet, men den gjelder endnu for de Skibe, der komme fra Malta eller Gibralter.

I Følge de seneste Efterretninger stige Priserne paa Rugen i de Østersøiske Havne. Den Sachsiske Regjering lader opkjøbe i Riga 3000 Læster.

Juleaften bankede man paa Døren hos Hr. Andrews i Marden i Grevskabet Kent. Tjenestepigen, som troede, at det var Naboer, lukkede op, og fire Tyve traadte ind i Stuen. De tømmede i Andrews Nærværelse og efter hans Anvisning alle hans Kister og Gjemmer, toge derpaa et lidet Maaltid til sig, hentede siden en Bibel frem, og lode Andrew, hans Kone, Datter og Tjenestepige sværge, at de ikke kjendte nogen af Røverne, og at de ikke vilde forlade Huset, førend to Timer efter deres Afreise, og ligesaa lidet vidne imod dem, dersom de engang skulde blive arresterede for Tyverie. Da de gik bort, gave de Pigen en halv Guinee for hendes Umage.

Tydske Patrioter have besluttet at oprette den udødelige Schiller et værdigt Mindesmærke. Man havde opfordret alle Tydske Skuepladse, der beløbe sig ialt til 36, til at understøtte dette Foretagende. Fire af dem have allerede bidraget 3519 Rdlr. I Riga, hvor man i dette Øiemeed opførte Don Carlos, indsamlede man paa en eneste Aften 1000 Rdlr., uagtet en Aftens sædvanlige Indkomst kun pleier at være 300 Rdlr. Ideen til dette Mindesmærke er ikke en Steen, som aldrig vil kunne holde sig saa længe som Schillers Værker, men et lidet Landgods, der kommer til at hedde Schillers Ære, og bestemmes som en uforanderlig Arv for hans Efterkommere. Han har efterladt sig to haabefulde Sønner. Godset vælges i en fortryllende Egn, og i Skovet paa samme anføres Oprindelsen til Stiftelsen og Navnene paa de Skuepladse, der have deeltaget deri. Over Hovedindgangen sættes en passende Inscription, og paa et beqvemt Sted i Haven eller Lunden opsættes den Hedenfarnes Brystbillede, forfærdiget af hans Ven Dannecker.

Selskabet for Venner af Humanitet, som allerede har existeret i ti Aar i Berlin, har for Aaret 1806 udsat en Præmie paa 30 Du-

cater for Besvarelsen af det Spørgsmaal: "hvorledes og hvorved har de Tydskes Sprog og Nationallitteratur siden den anden Halvdeel af det 18de Aarhundrede opnaaet en saadan Høide, at de nu kunne have samme Standpunct som hos Oldtidens og de nyere Tiders meest cultiverede Folkeslag?"

Keiser Napoleon har foræret Ministeren Talleyrand en prægtig Gulddaase med Keiserens Chiffre af de kostbareste Brillanter og en særdeles sielden Solitaire. Ogsaa Slotscommandanten i Schönbrunn har han foræret en Gulddaase med 100 Napoleonsd'or.

Republiken Ragusa forestaaer der ligeledes en Forandring.

Pasvan Oglu raser med Tigergrumhed i Servien. Han anfaldt nylig tre Landsbyer, som Mandfolkene vare flygtede fra. De tilbageblevne Qvinder og Børn lod han deels myrde, deels indslutte i deres Huse, som der blev sat Ild paa. Han var for kort siden bleven aldeles slaaet af et Corps Servier, og stod selv Fare for at blive fangen. Han flygtede derpaa til Widdin, hvor han af Hevngjerrighed lod den Græske Biskop, Protopopen, 2 andre Geistlige, 5 af de anseeligste Kjøbmænd halshugge, og 70 andre Handlende fængsle. Hele Bulgariet reiser sig mod Tyrannen, og den tappre Geral Metinco marcherer med 10,000 Mand imod ham. — I Wallachiet trækker der sig en Tyrkisk Hær, paa 30,000 Mand, sammen.

Prinds Joseph udskriver ingen Contribution i Neapel, men de Afgivter, som siden d. 1 Jan. 1806 skulle betales, maa erlægges inden 14 Dage. Han har under Militairstraf forbudet Neapolitanerne at bære Geværer, Dolke ꝛc.

Siden Aaret 1624 prunkede paa det prægtige Augsburgske Raadhuus, som blev fuldendt samme Aar, den Keiserlige Ørn af Kobber. Den veier mange hundrede Pund, og de Rigsklenodier han holder i Kloerne, ere prægtig forgyldte; den er 17 Fod bred og næsten ligesaa høi. Det stakkels Dyr maa nu forlade sit Høisæde.

Ogsaa i Hertugdømmet Berg skal Indførslen af Engelske Varer aldeles forbydes.

Engelland skal have i Sinde at bruge strænge og alvorlige Midler mod de neutrale Skibe, som under deres Flag, befordre de Nationers Eiendomme, som ere i Krig med samme.

Den 26de f. M. blev den nye Hertug Joachim høitidelig hyldet i Düsseldorff. Ogsaa han var klædt i Spansk Dragt, og gik under en Tronhimmel.

I Preussen oprettes der nu ogsaa et Landværn, der, i Krigstider, skal forsvare Residencen, Fæstningerne, Kysterne ꝛc. Det skal bestaae af 78 Bataillonel, hvoraf to udgjøre en Brigade, og organiseres næsten paa samme Fod som det Danske Landværn.

Den Bayerske Land-Directionsraad Baader, er efter Keiser Napoleons Indbydelse, reist til Paris, for at forelægge Nationalinstitutet sin Plan til at istandsætte den berømte Machine af Marly, hvorved Staden Versailles, Slottet og Haven forsynes med Vand. Denne Machine, som Ludvig den Fjortende lod forfærdige og kostede 8 Mill. er nu ganske ubrugbar; Baader vil levere en ganske ny, som skal føre ti Gange saa meget Vand til Versailles, og som han ikke forlanger mere for end hvad der kommer ind for Materialierne af den gamle Machine, naar de blive solgte.

Alle Øvrigheder og offentlige Embedsmænd i Neapel, som ved Stadens Erobring vare i Embede, forblive paa deres Post. De høiere Instancers Anordninger føre Titelen: Napoleon den Første, de Franskes Keiser ꝛc.

Det hedder nu ogsaa, at Napoleons Moder skal have et Førstendømme i Italien.

I Venedig recruteres stærkt for Søtjenesten, og i Arsenalerne arbeides med utrolig Virksomhed. Venedig skal være Hovedvaabenpladsen og Militairpuncten i det Adriatiske Hav.

Prinds Louis skal tiltræde Regjeringen i Holland under Titel af Statholder, ligesom fordum Huset Oranien.

Næsten den hele Hollandske Øe Bommel staaer med 40 Landsbyer under Vand.

I Prag stillede Præsteskabet d. 15de Martii 1806 Stadens Skytspatron, Joh. v. Nopomuk, i en Glas-Ligkiste offentlig til Skue, og lod Almuen tilbede ham. — O, Aarhundrede! O, Oplysning!

De Franske Tropper have nu aldeles forladt Hammeln og ere marcherede til Wesel.

Kongen af Sverrig vil tage det Lauenburgske under sin Beskyttelse. Han besøgte nylig Valpladsen ved Gadebusch, som Grev Steenbuck har gjort berømt i Historien.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 52.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 12 April, 1806.

Hovedstadens og Landlivets Glæder.

(Sluttet.)

Saa rig og reen en Kilde til Glæder gives der i vor Hovedstad, og det kommer ene an paa os selv, om vi ville plukke de Roser, som blomstre trindt omkring os, eller vandre dem ligegyldig forbi, i den taabelige Tanke, at deres Duft er givtig, eller at de findes skjønnere uden for vor Hjemstavn. Hvilken uudtømmelig Kilde til Fornøielse og Sjeleforædling er ikke Skuespillet? Endog med alle sine Skrøbeligheder aabner det Veien til en ligesaa lærerig som uskyldig Forlystelse. Endnu besidde vi en Schwarz, Rosing, Knudzen, Frydendal, Saabye, Clausen, Lindgreen, Forsom og flere, som alle formaae at fængsle os til den Danske Skueplads. Vi skjønne maaskee ikke tilfulde deres Værd, blot fordi vi ere alt for vante til at see dem; vi sukke over det, vi have tabt, uden at huske paa hvad vi besidde. — Vore Concerter høre, hvormeget man end maatte have at udsætte paa dem, til de fortræffeligste i Europa; det er notoriskt, at kun faa Residencer tælle flere heldige Musikelskere end Kjøbenhavn; vi eie de første Virtuoser i Tonekonsten; vort Orchester er, som bekjendt, et af de berømteste, og det er sværmeriske Enthusiaster, der kunne paastaae, at en vild Fuglesværms Qviddren kan opvække blidere og ædlere Følelser hos det dannede Menneske, end den Musik, der opføres af saadanne Konstnere, som vor Hovedstad for nærværende Tid kan opvise.

Religionens Ven har ingensteds en videre Mark for sig end her. I vore Kirker kan han hver Søndag høre de meest veltalende Folkelærere, og han behøver ikke, som paa Landet, at indskrænke sig til at høre en eneste Landsbyprædicant.

Saa mange Leiligheder gives her til at forædle Sjelen; ikke færre gives der til at befordre sit physiske Velbefindende. — Den, som efter fuldendt Dagværk vil nyde Landlivets Behageligheder, behøver ikke at gaae meget langt

for at naae sit Ønske. Kun nogle Skridt udenfor Vesterport, og en ny Verden aabner sig for Øiet. Begge Siderne af Peblingesøen yde allerede det meest fortryllende Syn, der kan tænkes, og atter her er det Vanen, der gjør os ligegyldige for dets Skjønheder. Alleen lige til Frederiksberg Slot viser os Konsten i sin hele Skjønhed, og Gammelkongeveien tryller os med eet ind i det meest landlige Optrin; vi troe at være adskillige Mile borte fra Hovedstaden, uagtet vi næsten befinde os lige udenfor dens Mure. Komme vi til Frederiksbergby, saa finde vi Alt, hvad man kan træffe i den meest arcadiske Landsby; træde vi ind i Haugen, saa see vi Konst og Natur søsterlig forenede med Kongelig Pragt. Snart støder man paa græssende Lam, snart paa stolte Svaner, der speile sig i Vandet, snart paa et Norsk Huus, snart paa et Græsk Tempel, kort, tusinde forskjellige Gjenstande adsprede her Sindet og sysselsætte Phantasien paa den behageligste Maade. Hvilken skjønnere Udsigt kan man ønske sig, end den man nyder paa Bakken? Med et Blik kan man overskue her en Strækning af ikke faa Mile. Øiet dvæler her afvexlende paa tusinde Gjenstande. Yndige Landsbyer, kornrige Agre, skovfulde Sletter smile os i Møde, saa langt som Horizonten rækker.

Vil man gaae ud af Østerport, hvilke herlige Naturscener møder man ikke atter her? Langs med Stranden finder man de nydeligste Lyststeder, hvis Besiddere synes at have anvendt Alt for at forøge deres Ynde. Det fortryllende

de Charlottenlund er neppe en Miil fra Hovedstaden; det bekrandses af Skov, og Udsigten herfra strækker sig lige til den Svenske Kyst. Med ubevæbnede Øine skuer man herfra et ganske andet Rige, der beboes af et Folk, som lyder ganske andre Love og lever efter ganske andre Sæder. — Vil man gaae noget videre, hvilket Lyststed kan da være skjønnere end det, som Stolberg har besjunget — det paradisiske Sølyst? — Kort sagt, den som ikke er aldeles blind for Naturens Skjønheder, maa tilstaae, at Omegnen af Kjøbenhavn er een af de meest fortryllende der kan tænkes, og dette Vidnesbyrd have ogsaa de fleste upartiske Reisende givet den.

Selv vor saa tidt lastede Dyrehauge er en meget behagelig Afvexling for Residencebeboerne. Vel synes mange Mennesker, især af de simplere Stænder, imellemstunder at forøde der deres Sundhed og deres suurt fortjente Penge. Men hvilket offentligt Forlystelsessted af den Natur kan vel fritages for denne Bebreidelse? Hvor mange Mennesker forskærdse ikke deres timelige Lykke ved de saakaldte Sundhedsbrønde? Hvor mange tilsætte ikke der den sidste Levning af deres Sundhed tillige med deres Formue? Men fraregner man disse Misbrug, som vilde være til under andre Skikkelser, om end saadanne offentlige Sammenkomster paa saadanne Steder aldrig existerede, saa er Kirsten Piils Kilde een af de behageligste Forlystelsessteder for Folk af alle Stænder. Midt i Naturens Skjød og i en fri Skov seer man her

mange tusinde Mennesker samlede paa een Plet, og alle i det fælles Oiemed: at glæde sig. Strænge Moralister raabe nu rigtig nok: Dyrehaugen er en Tumleplads for Gjøglere og uædle Forlystelser! Men ere vi da alle skabte til at være Philosopher? Eller er det Philosophens Kald, altid at philosophere? Kunne ikke Gjøglerie, under tilbørlig Indskrænkning og under Øvrighedens Aarvaagenhed, stundom være en ret behagelig Moro for de Stænder, som ikke ere vante til ædlere Forlystelser? Men Moralisterne ville nu engang for alle maale alle Mennesker med een og den samme Maalestok. Derfor ville de gjøre vore Drenge til alvorlige Mænd, vore unge Piger til ærbare Matroner, og vore Almuesfolk til grandskende Philosopher.

Det vilde blive for vidtløftigt at anføre flere Exempler paa, at man i Kjøbenhavn kan med Forstand og Maadehold nyde ligesaa mange, om ikke flere Behageligheder, end paa Landet. Betænker man tillige, at vort Clima kun i en meget kort Tid af Aaret er af den Beskaffenhed, at man kan nyde Landlivets sande Behageligheder, og at der er en himmelhøi Forskjel imellem Sommeren i de nordlige og Sommeren i de sydlige Lande, saa vil Kjøbenhavneren saa meget mere finde sig fornøiet i sin Stilling, og ikke forsømme at nyde det virkelig Gode, han eier, ved at hige efter et blot Skyggebillede.

Forfatteren af disse Linier haaber, at ingen af hans Læsere vil mistyde hans Ord eller Hensigt. Det har aldrig været hans Mening, at bestride almindelig erkjendte Sandheder, men han har blot villet gjøre sine Medkjøbenhavnere, — man tillade ham dette Udtryk, — opmærksomme paa, at vi kunne leve ret lykkelig paa den Plet, som Skjebnen har bestemt os, og at vi virkelig ere alt for ligegyldige ved de mange Behageligheder, vi kunne nyde i Hovedstaden og dens Omegn. At Forfatteren ikke er den første, der har talet i den Tone, troer han at kunne bevise med følgende Ord af vor uforglemmelige Tode: "Jeg har selv," siger han: "levet paa Landet, endog i Nærheden af et Kongeligt Hof (paa Fredensborg); men alle livløse Gjenstande, den hele Natur, havde for mig den keedsommeligste Eenshed, og hvad Fuglene, disse Skovens Sangere, angaaer, da hørte jeg, sandt at sige, altid eet og det samme. Dertil kommer, at de fleste Boliger paa Landet ikke ere tætte nok, men ofte, saa at sige, ganske durchlauchtige og usikkre i Blæst, Regn, Snee og Frost *), og allermeest i Tordenveir, lige-

*) Det er Skik og Brug at Lægerne, naar de ikke vide hvad de skulle gribe til, raade deres Syge at tage ud paa Landet, uden at betænke, at vi i de senere Aar have havt sande Grønlandske Sommere hos os, og at man i Maji Maaned har maattet lægge i Kakkelovnen. Hvad Under, at en stakkels Patient som oftest maa bøde med sit Liv for et saadant Raad og et saadant Landliv? Men det

ſom man ogſaa i et ſkident Veirlig er nødſaget til at holde ſig inde, og ikke kan fornøie ſig med den vante Spadſeregang, hvortil man dog finder, endog om Vinteren, Leilighed nok i Stæderne. Desuden har man juſt ikke nogen behagelig Omgjængelſe paa Landet; de fleſte Folk der ere tilviſſe ærlige og fromme, men ſaare eenfoldige og ſprogfordærvende Bønder, ligeſom man ogſaa der intet Nyt faaer at vide, i det mindſte ikke førend det er gammelt, og det koſter Tid og Umage nok, inden man ret erfarer, hvad der er ſandt."

Saaledes talde en berømt Læge, Skribent og Digter. Et competentere Vidnesbyrd i den Henſeende behøves der vel neppe.

Inden- og udenlandſke Efterretninger.

Indenlandſke Efterretninger.

Den 13 Oct. 1805 døde paa Frederiks Hoſpital i en Alder af 48 Aar Poul Mathias Nødſkov, ſom i mange Aar havde conditioneret i Jylland, deels ſom Informator, deels ſom Foged. Han er Forfatter af Jupiters Tværſæk, trykt i Odenſee, og flere ſmaae litteraire Arbeider. Ikke længe for hans Død havde han den ligeſaa ſære ſom originale Idee, at ſkrive navnkundige Krøblingers-Biographie, og kaldte ſig ſelv paa Titelen Krøbling. Diſſe Biographier findes i et af vore Maanedsſkrivter. Hans grundige Studeringer uagtede maatte han, da han manglede Embedsexamen, tilſidſt bukke under for Næringsſorg. Foruden ſig ſelv havde han en gammel Moder at forſørge. Han var een af dem, der under de Herrer Profeſſ. Nyerup og Baden ſkulle deeltage i Udarbeidelſen af den uendelige Danſke Ordbog, ſom Videnſkaberſelſkabet beſørger udgivet. I Aaret 1795 indſatte han Thim Sogns Fattige til ſine Arvinger, om han efterlod ſig noget. "Efterlader jeg mig intet" — ſkriver han i ſit Teſtamente — "faae de og intet, og maae tage til Takke med min gode Villie." Det ſidſte blev Tilfældet, da han tilſidſt maatte tære paa de 100 Rdlr. han havde tiltænkt de Fattige i Thim Sogn.

bryder mangen en Læge ſig intet om. Naar hans Patienter kun ligge paa Landet, ſaa er han fornøiet; om de ligge i aabne og fugtige Værelſer, hvilket næſten overalt er Tilfældet, det er ham temmelig ligegyldigt.

Det fortryllende Eenrum, ſom Kjøbenhavnerne i Almindelighed pleiede at gjøre en Pilegrimsreiſe til engang om Aaret, ſkal nu ſælges ved offentlig Auction.

Morderen, ſom dræbte Skipper Majbøll og en anden Mand, der foer imellem Lybek og Alſøe, er paagreben, og ſidder arreſteret i Ærøskjøbing.

Det er blevet tilladt alle ſaakaldte Juſtitiarier (Gerichtshalter), der tillige beſørge Rettens Pleie og Politieforretninger paa adelige Godſer i Hertugdømmene, efter foregaaende Anſøgning, at anlægge den reglementerede Politieuniform.

Den 1 April ankom den Danſke Cabinetscoureer, Lieutenant Glas, fra Petersborg til Berlin, og reiſte derfra til Kiel.

Digteren Hr. Øhlenſchlæger, der for nærværende Tid opholder ſig i Halle, har nu fuldendt en Tragœdie, hvis Emne er taget af Fædrenelandets Hiſtorie, under Titel af: Hagen Jarl. Oluf den Hellige, Einer Tampeſkjelver ꝛc. forekomme i dette Digterværk.

I forrige Aar opſtod der i Bergen en Strid imellem Brændeviinsſælgerne og Brændeviinskjøberne, angaaende Maalet. Det Kobber Pottemaal, efter hvilket denne Stads Maal almindeligen gjøres, blev derfra indſendt til det Kongelige Danſke Cancellie, hvor det blev befundet at være $\frac{1}{64}$ for ſtort. Politiemeſter Olſen har nu ladet bekjendtgjøre, at de Bergenſke Tin-, Blik, Kande-, Potte- og Pæglemaal rigtig nok holde det anordnede Maal, naar det maales til Knoppen eller Prikken

indvendig i Kanden, men at ingen kan paastaae Maalet fuldskjenket til Randen.

Udenlandske Efterretninger.

Engellænderne have atter tilkjæmpet sig en anseelig Seier over de Franske. Viceadmiralen Sir J. T. Duckworth har tilmeldt det Engelske Admiralitet, at han imellem d. 7 og 8 April opdagede en Fransk Escadre paa 5 Linieskibe (hvoraf det ene var en Tredækker), 2 Fregatter og 1 Corvette, der laae for Anker i Bayen ved det Spanske Santo Domingo. Han angreb den med sin Escadre, der bestod af 7 Linieskibe, 2 Fregatter og 2 Slupper. Efter to Timers Fægtning havde han slaaet den Franske Escadre. Tre fiendtlige Linieskibe faldt i hans Hænder og to Skibe, hvoraf en Tredækker førte Contreadmiral Leissegues Flag, bleve i en meget beskadiget Tilstand drevne paa Grund, derpaa tagne i Besiddelse og siden brændte; Fregatten og Corvetten undkom. Man anslaaer de Døde og Saarede paa de Franske Skibe til 1200 Mand; et eneste af dem havde 300; de Engelske havde, efter deres Beretning, kun ialt 338 Døde og Saarede. Ingen Brittisk Officier faldt i Slaget. — Viceadmiral Duckworth er seilet med sine Priser til Jamaica. — Efterretningen om de Franskes Ankomst havde Viceadmiralen faaet ved Capitain Cochrane, som havde observeret Fienden saalænge indtil han saae, at han lagde sig for Anker i Bayen. Han underrettede derpaa Admiral Duckworth derom, som i Øieblikket forenede sig med Admiral Cochrane, Capitainens Broder, gik under Seil, og angreb strax Fienden. Det Franske Admiralskib, som var det første, det blev angrebet af Admiral Cochrane, kom, efterat det havde tabt 100 Mand af sin Besætning, paa Grund. Denne tappre Admiral var i stor Fare. Hans Hat fløi af ved den Bevægelse, som en Kanonkugle foraarsagede i Luften. Fægtningen forefaldt 2½ Miil fra Fastlandet. — Den Franske Admiral har med endeel af Admiralskibets Mandskab naaet Kysten, men hans Capitain og endeel af hans Folk bleve tagne til Fanger.

Storsultanen har forordnet, at Udtrykket: det Franske Hof, ikke skal bruges mere i Diplomer &c., men at man i dets Sted skal betjene sig af Titelen: Imperator og Padischa af Frankrige.

I Egnen af St. Denis, mellem Versailles og St. Germain, afstikkes allerede Leire for de

Tropper, som i Anledning af den store Fest i Maji Maaned komme fra Tydskland.

Prinds Ludvig af Hessen-Philipsthal, som commanderer i Gaeta, betjener sig til dets Forsvar af Canonbaade, hvorved General Grigny satte Livet til.

Hollandske Tidender tale nu offentlig om, at Preussen, efter den Convention det nylig har sluttet med Frankrige, bliver, til Erstatning for sin Afstaaelse af tre Provindser og paa Grund af andre gjensidige høitidelige Garantier, den retmæssige Besidder af Churhuset Brunsvigs Stater, som, i Følge Erobringsretten, tilhøre den Franske Keiser.

Det hedder, at den Svenske Legation vil forlade Holland.

Et anseeligt Preussisk Corps d'Armee marcherer nu til det Lauenburgske og Svensk Pommern.

Den afdøde Pitts Venner have ladet præge en Medaille til hans Minde. Den ene Side forestiller Storbritannien, som sidder paa en sovende Løve og begræder sin Minister; paa en Piedestal staaer en Sarcophag, hvorpaa Pitt's Navn staaer udgravet, og Storbritannien synes at gjentage Ministerens sidste Ord: o, mit Fædreneland! - Paa den anden Side sees Pitt's Billede med følgende Linier af Shakespear: he was a man, take him for all in all, we shall not look upon his like again. (Han var en Mand, hvis Lige, vi alt i alt, ikke vil see igjen).

Mottoet i Misteren Fox's Vaaben er: faire, sans dire. (Handl uden at bruge mange Ord).

Den Franske Prindsesse Stephanie Beauharnois, som Keiser Napolen har antaget i Barns Sted og nu er formælet med Churprindsen af Baden, er bleven opdraget i et Institut i Paris. Efter Ægteskabscontracten faaer Prindsen til sin Hofetat 300,000 Gylden aarligen. Prindsen saae egentlig sin Trolovede i Mad. Campans Institut.

Prinds Joseph bliver Konge af begge Sicilierne. I Junii Maaned reiser Napoleon til Rom, for at bivaane Kroningen.

I Neapel vedblive mange endnu at bevæbne sig, og Prinds Joseph har derfor bemyndiget Marchal Massena at oprette Militaircommissioner, der skulle dømme alle dem, der paa offentlige Gader og Stræder gribes med Vaaben i Hænder-

me, alle Tyve og Snigmordere, Spioner og andre Personer, der staae i Forstaaelse med Fienden, i den Hensigt at forstyrre den offentlige Rolighed eller foretage noget mod Armeens Sikkerhed. Der oprettes ligesaa mange Commissioner, som der gives Armeecorpser. Deres Domme fuldbyrdes inden 24 Timers Forløb og kunne ikke appelleres. En Politiecommission med en bevægelig Colonne paa 1400 Mand er allerede afgaaet, for at gjøre Portici, Resina og Ponticello vaabenløse. — Fæstningen Gaeta, der ansees som Oprørernes Hovedstøtte, skal nu beleires; dens Biskop har forgjeves opfordret Prindsen af Hessen-Philipsthal til at overgive Staden. Han har tvertimod allerede ladet Løbegravene aabne, og negtet at antage den Capitulation, man har foreslaaet ham. — De Franske rykke frem mod Calabrien i tre Colonner. Centrumet anføres af Marchal Massena, venstre Fløi af General Lecchi og høire af General Regnier. Den sidste har allerede leveret en Fægtning ved Lago Nero, og taget 2000 Mand til Fanger.

Postens Gang imellem Neapel og Sicilien er nu ganske afbrudt, og Efterretningerne faaes indirecte.

Den berømte Geheimeraad Walther i Berlin har tabt den af Merkel mod ham anlagte Injurieproces, i Anledning af et Sted i hans Skrivt om Gall's Hjernelære. Han er bleven dømt til at gjøre Afbigt, betale Processens Omkostninger, og endnu oven i Kjøbet at betale 100 Rdlr. eller straffes med 4 Ugers Fængsel. Afbigten har Merkel imidlertid renunceret paa.

Over 30 af de saakaldte barmhjertige Søstre i Frankrige ere blevne et Offer for deres menneskekjerlige Iver, at pleie fremmede Krigsfanger i Hospitalerne.

I Spanien anlægges 24 Skoler for Agerdyrkningen og Botaniken.

Kongen af Bayern har faaet Femtedelen af det Skyts og Munition, som de Franske have frataget Østerrigerne.

Fra d. 19 til 24 Martii ere 465 Østerrigske Canoner, Morsere, Haubitser rc. blevne førte til Frankrige. Blandt Canonerne var der en Tyrkisk, som veier 2700 Pund, og en anden, som veier 2669 Pd. Der ventes endnu flere, og til dem som skulde transporteres d. 26de f. M. behøvedes 430 Heste.

Det hedder nu, at Marchal Berthier skal have Førstendømmet Neufchatel som en Belønning for hans store Fortjenester.

Frankrige indbefatter nu tilligemed de Stater, det er forenet med, 67 Mill. Mennesker; altsaa dobbelt saa mange og derover, end før Revolutionen.

Den Franske Divisionsgeneral Rapp, som nylig overbragte General Barbou Ordre, at rømme Hammeln, er først 30 Aar gammel, og har i de Feldttog i Italien, Ægypten og Tydskland, som han har været med i, faaet næsten ligesaa mange Saar som han tæller Aar.

I Journal de Frankfurt læses nu et Brev fra Ministeren Talleyrand til Mardeche Elie, hvori Ministeren erklærer, at han har tilmeldt de Franske Gesandter i Dresden og Cassel, at forestille disse Hoffer paa det alvorligste, at den Told, der kræves af Franskmænd, der bekjende sig til den jødiske Religion, maatte blive ophævet, thi da de Franske Love ikke gjøre nogen Forskjel imellem de forskjellige Religionsbekjendere, saa maa ogsaa enhver Franskmand, uden Undtagelse, nyde udenlands alle de Rettigheder, der efter Tractaterne hjemles ham, og han haaber derfor, at den Afgivt, der kræves af Franske Undersaatter, der bekjende sig til den Mosaiske Religion, ufortøvet bliver ophævet. — I Hessen er denne Told allerede afskaffet.

Ved den Festevitet, som paa den Svenske Dronnings Fødselsdag d. 12te f. M. foranstaltedes af de Svenske Officierer i Meklenborg, blev der afsjunget en Sang, der begyndte med følgende Vers: "Gustafs Skål! Den bedste Kung, som Werlden åger." (Gustavs Skaal! Den bedste Konge Verden eier), og til Slutning siges: "Kom Kamrat og låtom os vår glädje tyda. En Soldat skal dricke, slåss og lyda."

I en nylig udkommen Biographie over Schiller anføres, at denne udødelige Digter var en stor Ven af vort Dannemark. Han ønskede de Danske til Lykke, og sagde: "deres Regjering og Statsforfatning forekommer mig som den bedste, jeg kjender. Snart vil Dannemark ligne Engelland!"

Med dette Numer sluttes tredie Aargangs andet Qvartal. — Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, store Helliggeiststr. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Sjette Bind.

Kjøbenhavn, 1806.

Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 53.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Onsdagen den 16 April, 1806.

Balletter.

En Comet uden Hale og et Skuespil uden Ballet ere begge lige sjeldne. Den Uindviede skulde lettelig troe, at Balletterne bestandig have Hensyn til eller staae i en nøie Forbindelse med det opførte Stykke; men det er ingenlunde Tilfældet, og man fandt det derfor ogsaa latterligt, at en Mand fra Landet engang raabte, da han saae Linna og Walveis efter Jeppe paa Bjerget: "Stakkels Jeppe! først blev du hængt, nu skal du brændes!" Denne Idee maatte nodvendig blive beleet paa et Theater, hvor man ofte danser den lystigste Halling strax efter at Emilie eller Dyveke har opgivet Aanden, hvor man overalt parrer de sørgeligste Skuespil med de meest burlesque Balletter, og de meest burlesque Skuespil med de sørgeligste Balletter. Ligesom man giver Børn Sukkervand, for at fordrive Smagen af den Medicin, de have taget ind, saaledes synes man at give de lystigste Danse ovenpaa de sørgeligste Stykker, for at fordrive de tragiske Indtryk, de kunde have efterladt sig hos Tilskuerne.

Balletter, blot som Dans betragtede, ere sikkert ikke af stor Værdie. Hvad er en Dans, hvor man blot danser for at danse? hvor Konsten bestaaer i at dreie sig ti Gange omkring paa een Fod? Hvor man gjør Bevægelser med enkelte Dele af Kroppen, uden Sands eller Mening? Saadanne Balletter har man havt og har man tildeels endnu. De ere, for at bruge det mildeste Udtryk, ikke andet end Gjøglerie, og burde egentlig banlyses fra ethvert ordentligt Theater. Men ganske anderledes er det med det Slags Balletter, som den store Noverre og hans værdige Efterfølger Galeotti har indført. De ere sande Pantomimespil, hvor ikke Ord, som kun forstaaes af enkelte Nationer, men hvor hvert Lem og hver Muskel taler et Sprog, som hele Jordklodens Mennesker forstaae, og hvor Følelserne tolkes med dobbelt Fynd. Til at forstaae et saadant Tungemaal behøves der kun Forstand og Hjerte.

Et saadant Skuespil maa nødvendigen interessere ethvert Menneske af Smag og Følelse. Hvo beundrer her ikke Harmonien i alle Bevægelserne, og den grændseløse Nøiagtighed, hvormed de styres? Foden, Øiet, Haanden tale her, og udtrykke Hjertets lønligste Følelser. Hvert Skridt, hver Stilling er malerisk og henrivende skjøn; den mindste Bevægelse er beregnet efter Lidenskaberne og de indre Følelser. De Gamle havde bragt denne Konst til en Fuldkommenhed, som er os ubekjendt. Den skuespilelskende Deel af Roms Indbyggere kappedes om at beundre en Batylus, Piladus og Helas. Men vor Galeotti har imidlertid viist os i sin Lagertha og andre Mesterværker, at denne store Konst endnu ikke er aldeles glemt, og i vore Skuespil-Annaler vil derfor en retfærdig Efterverden nævne ham blandt de største pantomimiske Digtere, Dannemark har eiet. Jeg siger med Flid Digtere, fordi jeg ikke troer, at der er større Forskjel imellem den pantomimiske Digtekonst og den dramatiske, end imellem Malerie og Poesie. Efter min Formening er det ligesaa nødvendigt for Skuespilleren at studere Pantomime som Declamationen.

Men saa gavnlige som Balletter kunne være, naar de ere hvad de bør være, saa skadelige for den gode Smag ere de Harlekinader, som man under Titel af Entreer og Divertissementer, stundom ogsaa Balletter, sammensmedder. Alt hvad man forelægger et tænkende Publicum bør i det mindste ikke være uden al

Sands og Sammenhæng; men, at vi desværre alt for ofte maa see Danse, der ere ligesaa smagløse som sandsesløse, det er saa temmelig bekjendt. For kun at nævne een, vil jeg anføre den saakaldte Tatariske Entree. Den burde kaldes den Barbariske, thi den er saa barbarisk som muligt. Ikke at tale om, at der er aldeles ingen Mening deri, uden forsaavidt, at der hoppes, springes og danses her Tatarisk, saa seer man ogsaa en Tatar danse et Solopartie med sin Tatarinde, hvori denne holder ham over ti Minuter i Skjægget, og danser med ham i en Attude, der ikke allene i og for sig er høist uanstændig i ethvert dannet Menneskes Øine, men som endog er dobbelt absurd, naar man betænker, at Østerlænderne ikke kjende nogen større Helligdom end deres Skjæg, som de endog sværge ved, og at ingen tør røre derved, uden at paadrage sig deres uforsonligste Had og Forfølgelse. Den, som ikke kjender saa meget til Tatarer, burde ikke forfatte Tatariske Entreer.

Man synes virkelig ikke at være stræng nok mod Balletforfattere; det urimeligste Tøi kunne de fremkomme med, uden at nogen paataler det. Enhver troer sig istand til at kunne componere Balletter og Entreer, og der behøves næsten ikke andet end brav Spilop, Svingomkring og Caprioler, forenet med en ret støiende sammenrapset Musik, til at erhverve sig skingrende Bifald. Jo mere "Ungersk og Tatarisk" en saadan Dans er, desstørre Regning kan man gjøre sig paa "Gotts Blitz! Bravissimo!"

Saalænge som et Theater endnu ikke ganske er nedsjunket i Barbarie, burde man vaage over, at ikke hver Stymper saaledes kan misbruge den offentlige Taalmodighed, og fordærve Smagen for det ædlere Slags Dans.

Danske Originallystspil.

Siden Gulddaasen har man ikke seet noget Originallystspil paa vort Theater, som i egentlig Forstand har gjort Lykke. Næsten enhver, som i den senere Tid betraadte denne Bane, forlod den, uden at vinde Thalia's Krands. Hvad kan egentlig være Aarsag til dette Særsyn? Er vort Skuespilpublicum forstemt, eller er det dramatiske Genie uddød i Dannemark? Dette Spørgsmaal fortjente virkelig at besvares af en Mand, der har havt Leilighed til at betragte vor Skueplads i sine forskjellige Perioder og fra forskjellige Synspuncter.

Neppe kan det negtes, at det Publicum, som saa inderlig morede sig ved Holbergs Stykker, som modtog Heibergs, Oluffens og Samsøes Arbeider med saa grændseløs Enthusiasme, nødvendig maa være forskjelligt fra det, der forguder Johanne Montfaucon, Medbeilerne og Borgermesterfamilien. Saa megen Sands for ægte Danske Sæder lader sig umuelig forene med en saa ubeskrivelig Beundringssyge for fremmede Carricaturer. Vist er det derfor, at den, som vil skrive for det nærværende Theaterpublicum, der i de senere Aar er blevet saa

fortydsket og forfransket, har utallige Hindringer at overvinde. Han befinder sig omtrent i samme Forfatning, som en gammel Dansk Spisemester, der skal beværte Gjester, der i adskillige Aar have spist hos Leger eller en anden Fransk Restaurateur. Den, som eengang er vant til Boeuf à la mode, finder ikke saa let Smag i en jevn Dansk Ræt.

Men fra en anden Side betragtet er det næsten umueligt, endog med Holbergs Aand og Pen, at skrive et Holbergsk Stykke i vore Dage. Vi leve i Tider, hvor enhver, der elsker sin Rolighed, med Grund vogter sig for det Ord Satire. I Holbergs Dage maatte en Rostgaard træde beskjæmmet tilbage, da han var taabelig nok til at anklage Digteren for hans Peder Paars, og kalde det et Skandskrivt, fordi han følte sig truffet ved at finde et Contrefei deri, som lignede hans Billede. Men hvilken Forfatter turde nuomstunder vove at skrive en Peder Paars eller et Holbergsk Lystspil? I hver Gade vilde den arme Poet finde en Jacob v. Thybo, en Corfitz, en Vielgeschrei, som alle vilde forfølge ham med Processer eller i det mindste undergrave hans borgerlige Lykke; som alle vilde raabe: "det er os! det er os!" Men dette er en Følge af Tidsalderens Forfinelse. Jo mere Menneskene forfines, desmere fordærves de; jo mere de fordærves, desmere frygte de for Satiren; jo flere Originaler der gives til de Malerier, som Digteren fremstiller, desmere er han udsat for Had og Forføl-

gelse. — I vor forfinede Tidsalder, hvor enhver Skillingsmand, troer sig beføiet og forpligtet til at anlægge Proces mod enhver, der vover at tale om Skillingsmænd, kan den sande Satiriker umuelig trives; han qvæles som en Plante, der mangler Livsluft. De saakaldte satiriske Sager, der, trods Tidsalderens Mangel paa Receptibilitet for ethvert Slags Satire, fremkomme nu til Dags, ere derfor saa fine, saa braadløse, saa uskyldige, at ingen Dødelig føler sig truffet derved. Men det er ganske naturligt. Satiren angaaer ikke Nutidens Mennesker og de herskende Sæder; den sigter til Misbrug, som enten aldeles ikke hersker mere, eller kun existere i Satirikerens egen Hjerne. Saadanne Satirer kunne umueligen fornærme, og man kan sige her, som de Svenske: Fanden selv bliver ikke vred, saalænge man ikke siger ham imod. Hvo i al Verden vilde tage det ilde op i Dannemark, om nogen satiriserede Keiseren af Japan og de i hans Rige herskende Sæder? Men Satirer over Sæder og Misbrug, som vi ikke kjende, ere os ligesaa uinteressante som de Portraiter, man seer ophængte hos en Marchandiser. De Folk, som de forestille, have maaskee været Prindser, Borgermestere og Generaler, men vi gjenkjende ingen af deres Træk, og vandre dem derfor forbi med største Ligegyldighed. Kun alt for sjelden træffer det sig, at en saadan Anonymus er malet af en Rubens eller van Dyck, og endnu sjeldnere at nogen sand Konstkjender opdager under denne Anonymitetens Maske, den store Mester, og yder Konstnerens Navn den Tribut, han egentlig skylder Personen: en Konstkjender, som, uagtet han ikke veed, om Portraitet ligner, dog forstaaer at beundre Maleriets heldige Farveblanding og Tegning.

De fleste af vore nyere Skuespil ligne saadanne Marchandisermalerier. Vi søge den virkelige Verden, og finde en indbildt; vi søge naturlige Mennesker og finde Idealer, hvoraf hvert Træk næsten er os aldeles ubekjendt.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Følge et Brev, som Hr. Prof. Münter har faaet under d. 15 Febr. har man blandt de Herculaniske Ruller opdaget et Fragment af et Latinsk Digt i Hexameter, 50 til 70 Vers langt. Der tales i samme om Slaget ved Actium, og det synes ogsaa, at Cleopatra's Død fortælles deri. Det er skrevet med Unzialbogstaver, som fuldkommen ligne de Græske, men hvert Ord er skilt fra det forrgaaende og efterfølgende ved et Punctum. Man haaber, at det er et Værk af Varius, Horaz's og Virgil's Ven, og, som bekjendt, sine Tidsbegivenheders Heltedigter; man mener tillige at finde det Hele. Et Vers af samme har den Neapolitanske Correspondent meddeelt efter Hukommelsen: Consiliis nox apta ducum, lux aptior armis. For Oldgrandskeren er det yderst interessant, saaledes at see Oldtidens litteraire Skatte, efter Aarhusinders Forløb, ligesom af sig selv komme frem af Jordens Skjød.

Allerede d. 1 April ankom 9 Skibe fra Franske, Engelske og Danske Havne til Trondhjem. Medens Skibsfarten saaledes er i fuld Gang paa den usædvanligste Tid af Aaret, have vi i Dag d. 15 April igjen Vinter i Kjøbenhavn. Gaderne ere bedækkede med Snee og Kulden temmelig stræng.

De i Holsteen forsamlede Tropper have faaet Ordre, at exercere Compagnieviis nogle Gange om Ugen. Dagen for Special-Revüen over de enkelte Regimenter er endnu ikke bestemt.

Man har hidtil troet, at de Arrester i Rasphuset, hvori undvigte Slaver efter deres Paagribelse hensættes, skulle være af den Beskaffenhed, at Arrestanterne umuueligen kunne undslippe, saa tykke og høie skulle Murene være. Imidlertid viser Erfaringen, at de dog ikke formaae at holde paa dem, de skulle forvare. Natten imellem d. 13 og 14 April undveg fra Rasphuset — ved Udbrud — to nærlige Slaver, begge brændemærkede. — Det er nok neppe rigtigt at gjemme saadanne Personer i Residencestaden eller i Riget, hvor de ved deres Undvigelse kunde, og næsten nødes til at begaae mange ny Misgjerninger, men det vilde være langt hensigtsmæssigere, at sende dem enten til een af vore egne Colonier eller at transportere dem, efter en foregaaende Overeenskomst med Engelland eller Rusland, til Sydhavet eller Sibirien. Den Preussiske Regjering har, som bekjendt, allerede i et Par Aar sendt saadanne uforbederlige Forbrydere til Sibirien.

Pastor Wulfsbergs Handelsskole i Christiania er nu i fuld Gang. Hver Dag gives to Timers Underviisning, og Skolen har hidtil været besøgt af 24 Mennesker, hvoraf de fleste ere Handelsbetjente.

I Christiania havde der udbredt sig et usandfærdigt Rygte, at Fabrikør C. Winters Fabrikfolk, deels kun fortjente lidet eller intet, deels ikke fik deres Lønning i rette Tid. For at gjendrive dette Rygte har nu Hr. Winter ladet offentlig bekjendtgjøre, hvor meget hans Folk have fortjent fra 4 Maji forrige Aar til 31 Martii d. A. Heraf sees, at han i den Tid har betalt til forskjellige Arbeidsfolk 2383 Rdlr. Mærkeligt er det, at en Spinder og hans Kone have fortjent i 47 Uger 491 Rdlr.

I Nyboder ved Volden bygges nu et meget skjønt og rummeligt Sygehuus for Søeetaten.

Fra d. 25 Jan. til d. 22 Febr. er der død i Kjøbenhavn 34 Mennesker af Brystsyge, og 16 af — hvad der omtrent er det samme — Svindsot, altsaa tilsammen 50 Mennesker i en Maaned. Det er ikke nogen Compliment for vort Clima!

Udenlandske Efterretninger.

Den Ungerske Hofkantsler Grev Palfy v. Erdød opfordrede i Slutningen af f. A. Ungerns Indbyggere til at understøtte de Østerrigske Provindser, der have lidt meest ved Krigen. Denne Opfordring har havt den bedste Virkning; der er allerede subskriberet for 156,353 Fl. i rede Penge, 18,754 Fjerdingkar Korn, 7450 Havre, 4970 Byg, 2600 Hvede, 100 Staldstude, 191 Heste. Keiseren har ladet disse ædle Ungerer bevidne sin Tilfredshed.

Den store Orcan, som herskede d. 27 Febr. fra den Franske og Engelske Kyst over Holland og det sydlige Tydskland, indtil Frankrige og Italien, har ogsaa i Emden frembragt sørgelige Virkninger. Om Eftermiddagen steg Vandet saa høit, at de, som boede nær ved Stranden, maatte redde deres Gods, og i de laveste Gader seilede man allerede med Baade, da pludselig følgende rædsomme Efterretning rygtedes: Tre Mennesker sadde paa en Pæl i Delpf, en Bugt af Nordsøen, og strede med de rasende Elementer om Liv og Død, uden at nogen kunde komme dem til Hjelp. — Skibet, som de hørte til, vilde slide sig løs fra Ankeret, og to af de Ulykkelige havde faaet Befaling, at befæste et andet Toug ved en Pæl der i Nærheden. Da de nærmede sig samme kantrede Baaden, og de reddede sig nu paa en Pæl i Vandet. Her sadde de $2\frac{1}{2}$ Time, bestormede af Bølgerne, uden Haab og Redning. Omfavnende hverandre med Inderlighed søgte den ene synkende Broder, at understøtte den endnu svagere, men forgjeves! Havet opslugede to af dem. Den tilbageblevne Ulykkelige støttede nu sit matte Hoved paa den venstre Arm i haabeløs Bedøvelse. Endelig nærmede en Baad med otte Mand sig, som satte deres eget Liv i Vove, for at redde hvad der var at redde. Een af dem tog fat i den Skibbrudne med en Baadshage. Nu syntes han at komme til sig selv igjen; han greb efter Hagen, og blev saaledes trukket i Land, men nogle Timer derefter døde han.

Ingen Stad synes at føle mere Virkning af Krigselendighederne end Frankfurt am Mayn. Indqvarteringen er saa trykkende, at tre Borgere ganske nylig have taget sig selv af Dage derover; flere have erklæret Øvrigheden, at deres Forfatning tvinger dem til at skaffe sig Ro og Fred paa sam-

me Maade. Alt dette uagtet gjør man dog endnu Paastand paa de to Mill. Gylden ꝛc.

Landene imellem Rhin, Neckar, Mayn og Lahn lide i denne Tid ubeskriveligen. I en Tid af 3 Maaneder have de maattet forsyne en Armee paa 60 til 70,000 Mand med alle muelige Fornødenheder. Uden Magazin, uden Penge lever Soldaten paa Landmandens Bekostning. Mangfoldige Requisitioner udtømme den Riges Kræfter, den Fattige lider Mangel og pantsætter alt hvad han eier, for at tilfredsstille Indqvarteringsfornødenhederne. Undersaatten kan ikke tænke paa sig selv, men maa kun sørge for Soldaten; de Formuende have 5 til 11 Mand Indqvartering. Mange Familier have allerede fortæret deres Forraad til næste Høst, og sulte, medens Soldaten faaer Kjød, Grønt, Ost, Smør, Øl og Brændeviin. Desforuden maa der leveres ham fri Vask, Skrivematerialier, Tobak, Pudder, Pomade ꝛc., kort, alt hvad der hører til Livets Beqvemhed og Fornødenhed. Officierernes Taffel bestrides af Sognene og foraarsage stor Bekostning. Den uskyldige lille By Friedberg har hidtil maattet betale dagligen 20 Caroliner til Generalitetets Taffel. — Foruden et meget betydeligt Antal Pallisader har man i de Hessen-Darmstadtske Skove fældet over 1000 Egetræer, som Undersaatterne maatte besørge til Maynz. — Fornødenhederne kræves med en Strenghed, som man kun kunde vente af fiendtlige Tropper, og omendskjønt Øvrigheden og Undersaatterne gjøre alt for at opfylde Generalernes Ønske, saa besværer Soldaten sig dog, og foranlediger derved Skrivelser, som efterstaaende:

Hovedqvarteer, Darmstadt d. 23 Febr. 1806.

Den Pligt, der er Dem paalagt, mine Herrer! at underholde de Tropper og Heste, der ligge i Deres Districet, forbinder Dem til at levere de første sund Føde og de sidste Fourage af den bedste Beskaffenhed. Men med Mishag erfarer jeg, at denne Pligt hidtil ikke er bleven opfyldt, og at De have glemt alle de Befalinger, der i den Henseende er givet Dem af Deres Souverain. Jeg befaler dem derfor, i Fremtiden nøie at opfylde hvad der paaligger Dem, da jeg ellers seer mig nødsaget til, at anholde hos H. Durchlaucht. om, at Deres Poster besættes med Undersaattere, der ere bedre sindede, H. Durchl. Tillid mere værdige, og mere istand til at opfylde hans Villie. Men i saa Fald vilde det smerte mig, at fornegte mit Hjertes Godhed for et Øieblik, og udøve en nødvendig Strenghed. — Jeg haaber, at denne Skrivelse, som De har aftvunget mig, vil have den Virkning, jeg lover mig deraf, nemlig mine Troppers Velbefindende, som jeg bestandig skal søge at forene med Indbyggernes Rolighed og Sikkerhed. Jeg har den Ære at hilse Dem.

Rigsmarchallen
Lefevre.

I det Hele hersker der blandt Tropperne en fortræffelig Krigstugt, og enhver Forseelse straffes efter Lovens Strenghed. Men desuagtet ere Embedsmændene og Forstanderne dog imellemstunder udsatte for Ubehageligheder, naar de søge at afværge irregulaire Fordringer. En agtet Landmand blev uforskyldt af Stædets Commandant nylig dømt til 4 Dages Fængsel ꝛc. Men der gives ogsaa mange ædle Mænd, der udmærke sig ved Menneskekjerlighed. Marchal Augereau roses især i den Henseende. En Underofficier, som nylig var misfornøiet med en Frankfurtsk Borgers Huuskost, fordrede truende en bedre. Borgeren beklagede sig derpaa hos Marchallen, og fremlagde den forsmaaede Mad. Underofficieren blev fremkaldt og spurgt om det var den Ræt, man havde villet give ham: "Ja," svarede han, "men det er en Kost for en Gemeen, ikke for en Underofficier." — "Nu vel," svarede Marchallen, "han skal være en Gemeen!"

De nu bekjendtgjorte Depecher fra den Engelske Gesandt i Wien, Sir Arthur Paget, til Lord Mulgrave, kaste megen Lys paa de sidste Krigsbegivenheder i Tydskland, der have frembragt saa stor en Revolution i den Europæiske Politik. Strax da man i Aug. f. A. havde i Østerrige udstedt et Reglement, efter hvilket Armeen skulde sættes paa Krigsfod, gik den Franske Ambassadeur Rochefoucauld hen til Coblenz med Reglementet i Haanden. Hans første Ord vare: Vous voulez donc la guerre, eh bien! Vous laurez! (De vil altsaa Krig, nu vel! De skal faae den!). Samtalen var meget heftig. Paget anfører følgende Feil paa de forenede Magters Side, som Aarsag til Krigens ulykkelige Udfald. Den fornemste Feil bestod deri, at man rykkede med en

alt for liden Magt i Feldten; uagtet Massena kun havde 70,000 Mand i Italien og Napoleon derimod 140,000 Mand i Tydskland, saa begyndte man Feldttoget i Tydskland med 80,000 Østerrigere, medens Erkehertug Carl for at angribe eller modsætte sig Massena, havde 100 til 120,000. Aarsagen til denne besynderlige Fordeling udleder Ministeren deraf, at General Mack, som alt for vel vidste, at Erkehertugen bestemt hadede ham, ikke vilde affordre ham et betydeligt Antal Tropper, for ikke at forøge dette Had. Denne falske og ilde anbragte Delicatesse var den fornemste Grund til Krigens ulykkelige Udfald. Det var i den yderste Nød at man lod komme 70 Bat. Infanterie fra Italien, for at forstærke Prinds Ferdinands Corps, og dette foraarsagede allerede stor Ombrage hos Erkehertugen.

I den Østerrigske Gesandt i London, Grev Stahrembergs Memoire til det Engelske Hof anføres følgende Grunde til Krigens ulykkelige Udfald og den ugunstige Fred, som den Tydske Keiser har seet sig nødsaget til at indgaae. Den første Ulykke var, at ingen af Diversionerne i Norden, som skulde tvinge Napoleon til at dele de Tropper, han trak tilbage fra Kysterne, bleve bragte til Virkelighed; ikke allene hans egne Tropper, men endog den Bataviske Armee og den under Bernadotte, kunde uforhindret forlade Holland og Hannover, og overfalde Østerrigerne. Denne Omstændighed maatte de Franske takke for deres Overlegenhed; thi naar man fraregner begge disse Armeer, saa var Tallet af de Tropper, der i October kom fra det Indre, ikke større end Tallet paa de Østerrigske, som stode ved Iller, hvor de i deres faste Stilling kunde oppebie deres Forening med den Russiske Armee. Der var endog et Øieblik, hvor de kunde haabe at forhindre Foreningen imellem de Franske Tropper, der kom fra det Indre, og dem, der kom fra Norden, da en anden Ulykke, den Preussiske Neutralitets Overtrædelse, pludselig forandrede Tingene og nødte Østerrigerne til, enten at trække sig tilbage over Inn, eller see sig omringede eller tilintetgjorte. — Retraiten over Inn vilde have afværget enhver ubehagelig Følge; i Forening med den Russiske Armee, under General Kutusow, vilde disse Tropper været istand til at byde den forenede

Franske Magt Spidsen; siden vilde den anden Russiske Armees Ankomst, og endelig de allierede Troppers forandrede Fremgangsmaade have forskaffet dem en stor Overlegenhed i Magt, som man havde gjort Regning paa ved den gjensidige Aftale. — Men General Mack, som man i Betragtning af hans foregaaende Lykke (?) havde valgt, begik saa ubegribelige Feil, at Armeen, uden at være slaaet, og efter nogle Affairer, hvor den snarere havde vundet end tabt, blev for det meste tagen til Fanger, og tildeels adspredt. — Alle de efterfølgende Uheld vare en uundgaaelig Følge heraf. — Den forenede Franske Magt, som, foruden de allierede Tropper, beløb sig til 110,000 Mand, rykkede frem mod de Østerrigsk-Russiske Tropper ved Inn, som omtrent kun vare halv saa talrige. Dersom man havde udsat disse Tropper for en Træfning mod en dobbelt saa stor Magt, saa havde man staaet Fare for at ruinere dem, førend den Russiske Armees Ankomst, og man vilde da have begaaet den samme Feil, hvorved Østerrig tabte sin Armee i Tydskland. De Dispositioner, som den Tydske Keiser personlig havde aftalt med General Kutusow, sigtede derimod fornemmelig til, at lade den første Russiske Armee blive usvækket, indtil den anden ankom. Paa det Maalet af disse Uheld kunde blive fuldt, udeblev den anden Russiske Armee over en Maaned, formedelst de Rustninger, hvorved det Berlinske Hof syntes at modsætte sig det St. Petersborgske. Tropperne under Generalerne Meerveldt og Kutusow kunde altsaa hverken holde sig ved Inn eller paa nogen anden Punct i Østerrige, men maatte trække sig tilbage til Mähren. En uundgaaelig Følge heraf var, at Fienden efter Haanden rykkede ind i Øvre- og Nedre-Østerrige. Da han var kommen til den sidste Donaubro, i Nærheden af Staden Crems, saae det Russiske Armeecorps ingen anden Udvei, end at gaae over Donau, for ikke at afskæres fra den venstre Bredde og fra Mähren. — Fra dette Øieblik af var Wiens Skjebne afgjort; det var umueligt at beskytte sig inden for denne Stads Mure, naar man ikke ved en meget kort Vaabenstilstand kunde vinde saa megen Tid, som der vilde forløbe inden Forstærkningen kunde ankomme. For at redde Hovedstaden foreslog man Keiser Napoleon en saadan Vaabenstilstand, men forgieves.

(Fortsættes.)

I Journal de Paris findes i en Besvarelse paa en i Gazette de France indrykket Undersøgelse angaaende Hansestæderne Hamborg og Bremen følgende Gjenpart af et Brev fra Kjøbmændene i Bordeaux: "Hansestæderne ere de eneste, som have vedligeholdt deres Uafhængighed og Frihed, og det er vor største Interesse, at de fremdeles beholde dem uafbrudt, og at de ikke erobres af nogen Magt i Europa. Naar Krigen, Staternes store Syge, standser Søhandelen, saa trøste deres Flag os mod Krigens Onder; deres Mægling (Interposition) er os særdeles nyttig; de kunne ikke sætte os i Frygt, og der er ingen Fare i at begunstige Stæder, af hvis Opkomst man ikke har noget at befrygte. De kunne være nyttige for alle Nationer, uden at skade en eneste. Vor Interresse kræver derfor, at disse Stæder behandles som begunstigede Nationer." — Fra Stæderne Nantes og Lyon har Regjeringen faaet lignende Ansøgninger.

Følgende Oversigt over Europa's nuværende Stilling, kan tjene til et politisk Veirglas, der viser Statssphærens meteorologiske Beskaffenhed i denne Tid. Rom: Cardinalscollegiet har havt to Gange en overordentlig Forsamling; det hedder, at den pavelige Stoel skal forflyttes, og at en ny Keiser skal krones i denne Stad. Palermo: Her sætter man sig i Forsvar mod de Franske. Tunis: Sex Fregatter med Tropper, som skulle plyndre de Italienske Kyster, udrustes; de skulle forsøge en Landgang. Commercekamret i Genua har allerede underrettet de Neapolitanske Skibe herom, da Tunis endnu ikke betragter dem som confoedererede af Frankrige. München: Marchal (nu Hertug) Berthiers Reise er opsat; der skal være opstaaet nye Tvistigheder mellem det Franske og Wienske Hof, hvilket sidste ikke vil tillade et Fransk Corps at marchere igjennem Dalmatien. Fæstningen Bouches de Cattaro Besættelse med Russiske Tropper har end mere forøget disse Tvistigheder. Der vexles mange Courerer; man forsikkrer, at Fæstningen Braunau (i Bayern) endnu ikke skal tilbagegives Østerrigerne, men at den Franske Garnison fremdeles skal forblive der. Den Bayerske General Decoy har pludselig faaet Ordre at reise til Tyrol i Forening med adskillige Ingenieur-Officierer. — Marchal Soults Armeecorps bliver indtil videre i Augsburg. Et Compagnie Franske Artillerister har faaet Ordre at marchere til Braunau. Neapel: General Damas, som er bleven slaaet i Calabrien, vandrer omkring i Landet og har endnu ikke kunnet indskibe sig med Levningerne af hans Armee. Marquis de Radio, Anføreren for Opstanden en Masse, er bleven fangen og dømt fra Livet. Calabrien: De yderste Kanter af Halvøen ere allerede besatte af de Franske, men Fæstningen Gaeta holder sig endnu. Prinds Joseph er imidlertid allerede i Paris bleven udnævnt til Konge af Neapel og Sicilien. — Berlin: Expeditionen mod det Lauenborgske er opsat; da de Svenske allerede have rømmet denne Deel af Hannover, saa sendes kun saa mange Preussiske Tropper did, som der behøves til at besætte Landet. — Svensk Pommern: Kongen af Sverrig opholder sig i Greifswalde, alle hans Tropper befinde sig saare vel. — London: Her gjøres et Laan paa tre og tyve Millioner. — Zara (i Dalmatien): En Borger har her i en Bekjendtgjørelse opfordret sine Landsmænd til at vise Mod nu, da Napoleon, der allerede har stiftet fire Kongeriger, har forenet Dalmatien med Italien. Han kalder ham Zeezcar eller Verdens Keiser.

Man har beregnet, at de Lande, Preussen afstaaer til Frankrige, have en Befolkning af 350,000 Mennesker, da derimod de Hannoverske Lande, som Preussen har taget i Besiddelse, have henved 1 Mill. Indbyggere.

Neufchatel, som Napoleon har foræret Marchal Berthier, har nu netop i 100 Aar staaet under Preussens indskrænkede Herredømme. Det er 17 □ Mile stort, og har en Befolkning af omtrent 50,000 Mennesker. Indkomsterne beløbe sig til 30,000 Rdlr. Kun faa Generaler ere i den nyere Tid blevne saa rundelig belønnede.

Det hedder nu, at der fra Skaane skal sendes flere Tropper til Pommern.

Med dette Numer begynder tredie Aargangs tredie Qvartal. Bladet udkommer to Gange ugentlig. Det tilbringes Subskribenterne og betales qvartaliter med 6 Mark. Subskriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke, boende i store Helliggeiststræde No. 141.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 54.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 19 April, 1806.

Fodposten.

(Fortsat.)

Skrivelse fra en Handskemager.

Tag mig det ikke ilde op, Hr. Udgiver — De er alt for partisk. Jeg siger reent ud, hvad jeg mener, for mine Meninger og mine Bancosedler holder jeg aldrig paa. Naar man ligger der, hvor Førsten af Hohenlohe og Handskemageren fra Randers ere lige mægtige, kan man hverken bruge Bancosedler eller Meninger mere; og jeg nyder og snakker derfor saalænge som min Mund og mine Øine ere aabne — det er saa min Maneer. Siig mig engang, paa Deres Samvittighed, hvorfor taler De aldrig et Ord om Handskemagere? Kan De nævne mig en Profession, der er vigtigere end vor? Gives der et eneste Klædestykke, der nogensinde har spillet en vigtigere Rolle end en Handske? Har ikke to Nationer, som Peder Syv fortæller, engang ført en blodig Krig sammen blot for en Randers Handske Skyld? Gjorde man i Riddernes Tid andet end kastede sin Handske, naar man vilde æske en Holger Danske eller Alexander Magnus til Kamp. Fra de allerældste Tider har man betragtet vort Haandværk med største Respect. Men i vore forkeerte Tider, hvor man vender op og ned paa Alting, — paa Førster og Riger, Mennesker og Sæder, Bøger og Forfattere, — er ogsaa vor Profession kommen reent paa Knæerne. Da jeg for tyve Aar siden kom hertil fra Randers, kunde jeg ret godt leve af Handskemageriet; ethvert skikkeligt Menneske kjøbte sig i det mindste to Par Handsker om Aaret, og Folk af Stand turde den Gang ikke lade sig see uden med et Par Hjortelæders Handsker, der maatte være saa gule som et Vox. Men kom nu! Nu skammer man sig ordentlig ved at bære de fineste Skindhandsker. Damerne og Cavaliererne kjøbe Silkehandsker, som man lader komme draußen fra, og de, som ikke have Raad dertil, sye sig eller lade sig sye et Par af

det første det bedste Par gamle Strømpeskafter, de kunne faae fat paa. Vort Haandværk er saaledes i Bund og Grund ruineret. For at fortjene mit Brød, har jeg hidtil speculeret paa mange Ting. Men Pokker speculere i Dannemark! Nu har jeg været tre Aar Meddirecteur i et Understøttelsesselskab, som jeg selv har stiftet i det Haab, at blive Bogholder eller Casserer, men see om jeg hidtil har kunnet blive det! Inden Raden kommer til mig, er sikkert baade Cassen og Bogen fløiten i vort Selskab.

For imidlertid at have noget at bestille, har jeg i den senere Tid, efter adskillige lærde og agtbare Mænds Raad, anlagt en liden Fabrique af forskjellige Slags Hjortelæders Handsker, som jeg kalder Comoediehandsker. De ere forede med Pergament, og give en Lyd fra sig som den bedste Tromme. I nogle af dem er der anbragt en lille Pibe med Pusterør. Naar man klapper i Hænderne, kommer der en Fløitestemme frem, uden at nogen kan mærke hvor den kommer fra. Endskjønt jeg endnu ikke har averteret dem til Salg, har jeg i denne Tid dog allerede solgt over tre Dusin, og adskillige flittige Comoediegængere have forsikkret mig, at jeg absolut maa gjøre Lykke med denne Fabrique, naar den først er kommen ret i Gang, da den er een af de nyttigste der kan tænkes. Det Compagnieskab, som handler med Billetter udenfor Comoediehuset, har under Haanden ladet mig vide, at det vil tage Prioritet i min Fabrique, for man paastaaer, at Billetterne ville

komme dobbelt i Priis, naar mine Comoediehandsker ret komme i Brug. — Min Kone, hvis Fader er Barometmager i Aalborg, forstaaer perfect at forfærdige alle Slags Glarvine. Hun har havt det lykkelige Indfald, at forfærdige Comoediekikkerter, i hvilke der saa ganske polisk er anbragt en lillebitte Vægterpibe. Naar man nu holder en saadan Kikkert for Munden, kan man fløite saa net, uden at nogen Engel eller Djævel mærker det. En saadan Kikkert og et Par Handsker koster 3 Rdlr. 3 Mk. 8 ß. Jeg har ogsaa et Slags Handsker, som kaldes dramaturgiske Sørgehandsker, med sort Rand omkring, som ere brugelige til at klappe et Stykke ihjel med. Jeg har ikke villet gjøre for mange af det Slags; jeg kommer aldrig paa Comoedie, men man har sagt mig, at de kun meget sjelden kunne bruges.

Jeg haaber, at De er saa god at recommendere min Handskefabrik paa det bedste, i Betragtning af, at den er den første i sit Slags her til Lands.

Jeg forbliver med største Respect

Deres ærbødige

Sivert Handskemager.

Skrivelse fra en Skræder.

Min Herre!

De skriver nu om dit og dat, men hidtil er det endnu ikke faldet Dem ind, at tale om os Skrædere, endskjønt hele Verden, og natur-

ligviis De med, veed, at vi ere een af de vigtigste Stænder i Staten. Ingen bidrager mere til dens Flor, til den offentlige Credits Vedligeholdelse, til Fruentimmers og Mandfolks Fornøielse, end netop vi. Mens jeg i mine Svendeaar var i Bremen, pleiede Oldgesellen, som var en lystig Fyr, altid at sige: Schneider machen Leute, istedetfor man ellers siger: Kleider machen Leute; thi han sagde som saa, Kleider og Schneider kommer her ud paa eet. Enhver maa dog tilstaae, at det er os, som sætte Skik og Façon paa Folk. Seer jeg derfor en Krigshelt bryste sig i sin Uniform som en Keiser Lotan i Homers Elias, saa siger jeg: du est min Skabning! Seer jeg en Springfyr sætte Næsen hoit, saa tænker jeg ved mig selv: du har en Skræder at takke for din smukke Skal! Seer jeg en Dame trippe saa pertentelig som den medicinske Venus, saa leer jeg saa inderlig, og tænker ved mig selv: ogsaa du est en Skræders Skabning! Summa Summarum, hvor jeg henvender mine Øine, paa Baller og Promenader, finder jeg overalt Exempler paa, at det er os, som forskjønner den hele menneskelige Natur, og som byde og befale over Moden.

Dersom man ikke altid havde havt Fordomme mod vor Stand, vilde en Sax holdes langt mere i Ære end en Pen eller et Sværd. Bogskrivere og Krigere kan man undvære, thi Folk have levet førend man skrev Bøger eller førte Krig, men en Sax var allerede nødvendig ved Verdens første Skabelse. Den første Sax og den første Tang maa, som jeg engang har læst hos Arild Hvidtfeldt, absolut være blevet skabt tilligemed Verden; hvor Pokker skulde Adam og Eva have kunnet syet sig Klæder af Figenblade, hvorledes skulde Tubal Cain kunne blevet Kleinsmed, naar de første havde manglet en Sax og den sidste en Ildtang? Vore studerede Folk skrive saa meget om Ting, som ingen skjøtter om at læse, men de courieuseste Sager af Verden er de saa ligegyldige for som Stokfisk. Jeg seer af Aviserne, at lærde Selskaber udsætte Præmier for at faae de underligste Spørgsmaale besvarede, men endnu er det, i det mindste saavidt jeg veed, ikke faldet noget Selskab i Verden ind, at fremsætte det Spørgsmaal: "af hvem og paa hvad Tid er den første Ildtang bleven forfærdiget?" Jo! jeg hører allerede alle lærde Herrer opslaae en Skoggerlatter og raabe: "see til den Skræder!" — men jeg vil aldrig være ærlig, om alle philosophiske Fatalisteter med al deres Philosophie var istand til at besvare dette simple Spørgsmaal.

Men, ak! hvad kan alt det hjelpe os? Hvad der ruinerer os i Bund og Grund, er den fordømte Credit. Alle Skrædere burde ønsket, at der aldrig havde existeret et saadant Ord: i det mindste bliver det en Pind til min Liigkiste. Rigtig nok tager og giver man Credit; Kræmmere og Skrædere holde, saa at sige, ved Kjæden af en stor Electriceermachine. Naar en Kræmmer i Hamborg faaer et Stød, saa

faae to tre Skrædere i Kjøbenhavn i samme Dieblik et Stød. Dersom De forstod noget af den practiske Handelsvidenskab og Vexelvæsenet, vilde De let kunne forklare Dem, hvorledes det gaaer til.

Kjereste Hr. Udgiver! da jeg troer, at De mener det vel med alle Mennesker, saa haaber jeg, at De ogsaa i et af deres næste Blade vil tale et Par Ord om vort Laug, og, at De med Grunde vil bevise, at en Stand, som saa at sige vedligeholder Crediten, ikke bør ruineres ved Crediten.

Deres forbundne ꝛc.

De ti Bud, for tilkommende Digtere, Recensenter og Autorer.

Det første Bud: Du skal ikke have andre Guder for dig end Natur, Fornuft og Sandhed.

Det andet Bud: Du skal ikke tage Sandhedens hellige Navn forfængelig, thi tidlig eller sildig lader den ingen være ustraffet, som misbruger dens Navn.

Det tredie Bud: Kom Sabbatens Dag ihu. Naar du er i Lune skal du arbeide og beskikke dine Ting, men naar du ikke er det, skal du lade din Muse hvile og ingen Gjerning gjøre; thi Herren selv hvilede efterat han havde fuldendt sit store Værk.

Det fjerde Bud: Du skal ære dine Fædre: Kingo, Evald, Wessel, Tullin ꝛc., og ikke haane deres Arbeider, — om du end seer

noget længere end de, fordi du staaer paa deres Skuldre, — at det maa gaae dig vel, og du maa leve længe i alle de Menneskers Hjerte, som vide at sætte Priis paa det sande Gode og Skjønne, hvor og hos hvem de end finde det.

Det femte Bud: Du skal ikke dræbe alt det Ny, blot fordi det er nyt, eller det Gamle, blot fordi det er gammelt; ikke bespotte Schelling, fordi han ikke hedder Kant, eller Kant, fordi han ikke hedder Schelling. Du skal heller ikke gaae din Broder efter Livet, naar du recenserer hans Værker.

Det sjette Bud: Du skal ikke bedrive Skjørlevned, det vil sige: du skal ikke løbe fra den ene Muse til den anden, eller tilbede to paa engang.

Det syvende Bud: Du skal ikke stjele, hverken af gamle eller nye Bøger, hverken af berømte eller uberømte Forfatteres Værker.

Det ottende Bud: Du skal ikke bære falsk Vidnesbyrd mod din litteraire Næste, og af Authoritets- eller Systemsyge nedsætte hans virkelige gode Egenskaber, eller hade og forfølge ham, eller indtage Publicum imod ham, — men du skal søge at forbedre hans Feil ved at rette dem med Blidhed, og opmuntre ham ved at rose hvad der fortjener at roses.

Det niende Bud: Du skal ikke begjere din Næstes Originalitet, naar Naturen ikke tilbyder dig den; men du skal følge din egen Kraft, og yde hvad du, uden at fornærme Andre, formaaer at yde.

Det tiende Bud: Naar du føler Kald til at dyrke Melpomene, saa hold dig til hende, og begjer ikke Thalia's Svend eller Pige, hendes Oxe eller Asen, eiheller noget af alle de Ting, som hende tilhører.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I den nærværende Mangel paa Citroner m. v. er det en behagelig Nyhed, at en Ladning med Citroner, Abelsiner, Pomerantser, Bomolie, Mandler o. s. v., alt af allerbedste Sorter fra Messina, er ankommen til Hovedstaden, og sælges saavel til Udførsel som til Forbrug hos Hr. F. Bertelsen i Vimmelskaftet No. 15.

Odensee, d. 16de April. Efter nogle Dages mildt Veirligt indfandt sig d. 11te d. M. igjen en meget alvorlig Frost med Østlig Vind, og i Søndags men især i Gaar havdes her i Fyen et stærkt Sneefog. Denne nye Vinter kommer især meget ubeleiligt for Urtemændene, som allerede paa flere Steder have saaet det i Aar saa kostbare Hangefrø.

Den 5te d. M. reiste Prindsesse Juliane tilbage fra Kiel til Slesvig. Den 8de ankom D. D. Hertugen af Augustenborg med høie Gemalinde til Kiel, hvor de agtede at opholde sig nogle Dage. H. K. H. Kronprindsen og hele Generalstaben red dem imøde. Borgerskabet paradeerte i Gaderne, og næste Dag var Apartement ved Hoffet. Den 19de d. M. agter H. D. Hertugen at reise tilbage til Hovedstaden.

Det Kongelige Chirurgiske Academie har faaet Befaling at indkomme med nærmere Forslag om, hvorledes der paa bedste Maade kan i det Tydske, saavelsom i det Danske Sprog blive læst et fuldstændigt Cursus over alle Dele af Chirurgien.

Onsdagen d. 9de d. M. blev uden for Nyborg henrettet en Soldat, som havde ihjelskudt sin Underofficier.

I Kiel have de Preussiske Skibe faaet Ordre, ikke at fortsætte deres Reise igjennem den Schleswig-Holsteenske Canal, men at forblive der indtil videre.

Den anden April ankom til Kjøbenhavn det allerførste Skib fra America.

Udenlandske Efterretninger.

I Prag døde nylig en saakaldt Fortifications-Overskandse Corporal, navnlig J. Fränzel, i en Alder af 104 Aar. Han betraadte sin militaire Bane for 80 Aar siden, og tjente Staten lige til sin Død. I sit 72de Aar givtede han sig anden Gang, men han efterlader sig ingen Børn. Hans Levemaade var yderst simpel.

Den Bayerske Militairorden, som hidtil kun belønnede militaire Fortjenester med Ære, uden Pengefordele, har nu faaet en mere udvidet Bestemmelse. Den er nemlig bleven deelt i tre Classer og tillige funderet. Af de simple Ridderes første Classe skulle de 50 Ældste i Fremtiden have en aarlig Pension af 300 Fl.; med den anden eller Commandeurgraden ere 800 Fl. Indkomster forbundne, og Storkorsets tredie Classe faaer 1500 Fl.

Alle Landeveiene i Bayern, som ved Krigen næsten ere blevne bundløse, sættes nu med største Iver istand igjen. Men da Afgivterne dertil ere for ubetydelige, og de offentlige Casser ere udtømte ved Krigen, saa skal, efter en Kongel. Forordning, hver Gaard, efter sin Afliggenhed fra Landeveien, tilføre Materialierne. Hvormeget der udkræves hertil sees deraf, at Landeveiene i Øvre- og Nedre Bayern indbefatte en Længde af henved 400 Mile, og at de mange Floder og Afledningsgrøvter udkræve 5030 Broer, hvoriblandt 183 Hovedbroer paa 200 til 1000 Fod.

Sir Robert Duckworth skal nu, til Belønning for hans Tapperhed i Slaget d. 6 Febr., have en aarlig Pension af 1000 Pd. St. (6000 Rd.)

Kongen og Dronningen af Neapel med Familie ere, efter Breve fra Admiral Collingwood, ankommen til Palermo paa to Engelske Linieskibe. De have medbragt en Mængde rede Penge, Sølvtøi og Diamanter.

Admiral Villeneuve, som har anført den Fransk-Spanske Flaade i Slaget ved Trafalgar, har paa sit Æresord faaet Tilladelse til, at vende tilbage til Frankrige.

Lord Petty, den ny Engelske Skatkammer-Cantsler, fremlagde nylig i Underhuset den Engelske Financetat for dette Aar. Udgiverne og Ind-

tægterne ere næsten ligesaa høit beregnede som i afvigte Aar. Der behøves 43 Mill. 618472 Pd., og Indtægterne ere 43 Mill. 630,000 Pd. St., Irland uberegnet. For at tilveiebringe disse Summer beregnes Afgivterne af Malt og ubevægeligt Gods til 2 Mill. 750,000 Pd.; de Skibe, som ere tagne førend Krigen, beløbe sig til 1 Mill. Pd.; Lotteriet indbringer 380,000 Pd.; Overskuddet af de consoliderede Fonds 350,000 Pd. Krigsafgivterne forøges til $13\frac{1}{2}$ à $19\frac{1}{2}$ Mill. Hertil kommer et Laan, Irland uberegnet, af 18 Mill., som altsammen tilveiebringer 12,000 Pd. mere end man behøver. De ny Krigsskatte regnes for 6 Mill., deraf skulde Formueskatten, som bestemmes til 10 PC., indbringe 5 Mill.; de øvrige Mill. tilveiebringes ved at forhøie Afgivten af Varer, hvoriblandt Tobak og Sukker. De nye Paalæg beløbe sig ialt til 7 à 8 Mill.

I Constantinopel lever der i denne Tid en Mand, som er en sand Natursjeldenhed. Han er 106 Aar gammel, og har i en Tid af 32 Aar taget dagligen en Drachme sublimeret Qviksølv til sig, og paastaaer, at han befinder sig særdeles vel ved at nyde denne stærke Gift. Tilforn nød han, som alle Tyrker, meget Opium, men da dette ikke var ham kraftig nok, gik han — for 32 Aar siden — ind til en Urtekræmmer, kjøbte sig en Drachme Sublimat, øste Vand derpaa, og drak denne Dram i hans Paasyn. Urtekræmmeren troede, at han vilde forgive sig, men til sin Forundring saae han Tyrken komme næste Dag igjen og bede ham om endnu en Drachme. Lord Elgin, den Engelske Gesandt i Constantinopel, har selv talet med denne besynderlige Mand.

I Irland har Politiet endelig seet sig nødsaget til, at sætte en 74 Aars Bedrager, den hellige Barret kaldet, i Tugthuset. Han har givet sig af med Undercurer og mane Fanden, og man har i en Tid af 45 Aar seet igjennem Fingre med ham. Han gjennemstreifede Landet som en Eremit med et langt Skjæg, og stod i stor Yndest hos Almuen. For Retten paastod han, at han ofte havde Samtaler med Fanden, fordi denne helst taler det Irlandske Sprog.

Kongen af Sverrig har skjenket de Brandlidte i Christinehamn 989 Rdlr. Banco.

I Engelland er der nu lagt Beslag paa alle Preussiske Skibe.

De Svenske Tropper belave sig nu paa at forlade det Lauenburgske.

Det hidtilværende Hannoverske Statsministerium, fornemmelig Justitsdepartementet, er nu ganske ophævet, og i dets Sted nedsat en Regjeringsdeputation. Det churførstelige Kammer Collegium er blevet hævdet i sin hidtil værende Virkekreds, og i Justitscollegiernes og Amternes hidtilværende Indretning er intet blevet forandret.

Imellem Russerne i Cattaro og Ragusa og de Franske skal der allerede være forefaldet betydelige Fægtninger. De Russer, der have taget Cattaro i Besiddelse, anslaaes til 10,000 Mand.

I Canton Freyburg reiste der sig nylig Uroligheder, da nogle Restancer og andre Afgivter skulle inddrives, som Indbyggerne havde anseet for ophævede. Regjeringen har taget sin Tilflugt til Militairexecutioner og de, som skulle svare Afgivten, have henvendt sig til den Franske Gesandt.

Man forsikkrer nu, at Keiser Napoleon har besluttet at formæle sin Broder Hieronymus med en Tydsk (Chursachsisk) Prindsesse, som er bekjendt for at besidde sin værdige Moders Egenskaber, og kan vente sig det rigeste Udstyr. Formælingen skeer paa det Vilkaar, at den unge Hieronymus succederer sin Svigerfader, hvis Paarørende udelukkes fra Arvefølgen.

Misforstaaelsen imellem Würtemberg og det Franske Hof skal endnu ikke være bilagt, og Ministeren Winzingrode i Paris har hidtil endnu ikke faaet nogen Audience.

De Franske Tropper ere siden d. 1 April blevne satte paa Fredsfod; Reservecorpserne, som Marschallerne og Senatorerne Kellermann og Lefevre commanderer, ere blevne opløste, og den requirerede Nationalgarde hjemsendt. Det hedder ogsaa, at den største Deel af de Franske Tropper, hvoraf endnu 200,000 Mand staae paa Tydsk Bund, skulde gaae tilbage over Rhinen igjen.

I Paris er der udkommet et Heltedigt i 6 Sange, under Titel: la Napoleida, af M. de G.

Man har sagt Beslag paa alle Engelske Varer i Neufchatel, som Speculanterne, da de erfarede at det skulde afstaaes til Frankrige, oversvømmede med saadanne Contrebande.

Det hedder nu, at Batavien med det første vil sende en Deputation til Paris, for at overlevere Napoleon Resultatet af Raadsbeslutningerne, og foreslaae Prinds Louis den høieste Statsværdighed under Navn af Konge. Ikke umærkeligt er det, at Holland faaer en ny Konge, i det samme Øieblik hvor dets forrige Regent, Prindsen af Oranien, har forladt Verdens Skueplads. Han er netop død i disse Dage i en Alder af 58 Aar.

Efter den ny Militairplan, som Windham har foreslaaet i Underhuset, skal den regulaire Armee forstærkes og dens Lønning forhøies. Foruden Militsen skal der organiseres en Armee paa 200,000 Mand, som skulle reise sig en Masse. Han paastod, at den sidste Forsvarsplan skulde tilbagekaldes, og man indrømmede det uden Stemmesamling.

Kronprindsen af Neapels Hovedqvarteer er endnu bestandig i Cosenza, Hovedstaden i Calabria citra, 36 Mile fra Residencen, men kun $2\frac{1}{2}$ Mile fra Havet. Han kan altsaa i Nødsfald snart redde sig til Søes, uden at blive tagen til Krigsfange. Grev Damas's Armeecorps staaer derimod endnu ved Cratti. Den Franske General Verdiers Brigader trænge frem med afvexlende Lykke. Man har endnu ikke leveret nogen betydelig Fægtning, men Ministeren Salicetti vedbliver dog at organisere Kongeriget. Alle faste Pladse, paa Gaeta nær, have overgivet sig. Prindsen af Hessen-Philipsthal har tapperligen afslaaet den tredie Opfordring. — Imidlertid ere Engellænderne landede i Sicilien og omkring Messina; 2 Rangskibe, adskillige Fregatter, og bevæbnede Fartøier krydse lige for den Neapolitanske Havn. Man formoder derfor, at den Franske Expedition paa Sicilien, hvortil alle Fartøierne langs med Kysten ere tagne under Beslag, endnu vilde blive opsat noget. — Ministerne Medici og Circello have i Palermo taget deres Afsked.

Digteren Chenier, den berømte Forfatter af Marseillermarchen og mange andre Krigssange, der i Republikens Dage saa vældig opflammede de Franskes Mod, skal have forlangt et Pas til Nordamerica, hvilket ogsaa er blevet ham bevilget.

Cherubini, der er kommen tilbage fra Wien til Paris, har medbragt Musiqueconservatoriet følgende Brev fra den berømte Haydn: "Mine Herrer! Da Hr. Cherubini overleverede mig den Medaille, De har sendt mig, var han Vidne til den levende Glæde, hvormed jeg modtog den. Det medfølgende Brev, som med smigrende Udtryk melder mig, at det Franske Conservatorium har valgt mig til Medlem, har opfyldt alle mine Ønsker. Jeg beder Dem, mine Herrer, at modtage min Tak og yde Conservatoriets Medlemmer den, i hvis Navn De har havt den Godhed at tilskrive mig. Siig dem fremdeles, at saalænge Haydn lever vil han i sit Hjerte bevare Mindet om den Deeltagelse og den Agtelse de have beviist ham.

Joseph Haydn."

Den i Spanien nylig afdøde Admiral Gravina, som blev saaret i Slaget ved Trafalgar, var en Sicilianer af Fødsel, og en Brodersøn af Hertugen af St. Elisabeth. I sit 20de Aar tog han Søtjeneste. 1793 commanderede han den Spanske Flaade, som i Forening med den Engelske erobrede Toulon.

Den Franske Keiser modtager nu ingen anden Deputation mere, end fra Valgcollegierne og Stædernes General-Conseiler.

Det hedder nu, at Senateuren Beauharnois, Keiserinde Josephines Farbroder, skal udnævnes til Helvetiens Overhoved. Hans Datter, Prindsesse Stephanie, bestemmes en Enkepension paa 150,000 Gylden, og 75,000 Gylden aarligen som Naalepenge.

De i Gaar ankomne Engelske Aviser gaae til d. 2 April, men indeholde intet Nyt. De tale om en Plan, som Frankrige og Preussen skulle have forelagt Rusland, men den synes at være opdigtet. Efter denne Plan skulde adskillige Tydske Førstendømmer, hvoriblandt Mecklenburg-Strelitz, Brunsvig rc., overlades Preussen, imod at disse Landes Førster faae en aarlig Pension. Ogsaa om Sverrig rc. tales der heri.

Medens Keiser Alexander var i Berlin, strømmede nysgjerrige Tilskuere i Hobetal til Slottet for at see ham, og naar dette Onske var tilfredsstillet, grupperede man sig sædvanlig og talde om politiske Affairer, hvor man da iblandt rev Bonaparte meget ilde ned. Da en gammel Underofficier, som i nogen Frastand længe havde været en taus og opmærksom Tilskuer, omsider mærkede det ingen Ende kunde faae med deres Dadel over Bonaparte, vendte han sig til en Anden, der ogsaa stod og hørte til, og sagde med stor Høitidelighed: "Stakler! de tro at kjende Bonaparte. Denne Bonaparte søger Intet; men Gud søger Bonaparte!"

For nylig blev en Bøssemager hentet til et Huus i London, for at tage Laasen af en gammel Bøsse. Indvendig paa samme stod følgende Ord i det Tydske Sprog: "Hvo som kan og vil opdage Under-Statssecretairen den Person, der har Bøssen i Hænde, som denne Laas hører til, skal efter Fortjeneste blive belønnet og maa ovenikjøbet udbede sig en Kongelig Naade." Det blev meldt for Regjeringen, og paa Forespørgsel hos Eiermanden, hvorledes han var kommen til denne Bøsse? svarede han: at den endnu i hans Faders levende Live var bleven sat ind i Huset af en Tydsker, som pludselig havde gjort sig usynlig. Ved nærmere Undersøgelse fandtes i Bøssen et forborgent Gjemme, hvori laae Depecher, hvoraf man tydelig saae, at Friedrich den Store efter Slaget ved Breslau havde brugt den til deri at sende sin Minister i Berlin fornødne Instructioner. Men Coureren, som skulde overbringe dem, blev myrdet underveis, og Kongen udsatte en stor Belønning for Opdagelsen af Morderen.

Hidtil bleve de, som i Østerrige forfærdigede falske Bancosedler med Blæk og Pen kun straffede som Bedragere; i Fremtiden skulle de straffes som offentlige Creditpapirers Forfalskere.

Grev Stahrembergs Memoire (fortsat). Wien blev besat af de Franske, og den Tydske Keiser troede ved at opoffre sin Hovedstad, i det mindste at have sikkret og lettet den første Russiske Armees Forening med den anden. Han havde derfor givet den udtrykkelige Befaling, at den store Donau-Bro ved Wien skulde nedbrydes, hvorved General Kutusow vandt 4—5 Dagmarcher, da Prinds Murat — i det han skuffede den Mand *), der var bestemt til at udføre denne Befaling, ved den uværdige List, at Freden imellem Frankrige og Østerrige var sluttet — forhindrede denne Broes Ødelæggelse. — Denne skrækkelige Omstændighed satte den første Russiske Armee i største Fare for at blive omringet eller aldeles slaaet, førend den kunde forene sig med Armeen under General Buxhöwden, og med et Corps Østerrigere paa 10,000 Mand, som havde trukket sig tilbage fra Wien. — Dersom denne Ulykke havde indtruffet, vilde det aabenbar været umueligt at fortsætte Krigen. Den første Russiske Armees Nederlag vilde været en umiddelbar Følge af den andens Nederlag ved den store Hær, som Napoleon trak sammen i det Østerrigske, og enhver paafølgende Forstærkning, som vilde ankomme efter Haanden og i særskilte Afdelinger, maatte fristet samme Skjebne. Den Armee, som Erkehertug Carl commanderede, vilde ligeledes blevet undertrykt af denne med Massena forenede Magt. Kort sagt, Faren var saa critisk, at den Tydske Keiser, om man ikke paa andre Maader havde kunnet afvende den, vilde seet sig nødsaget til at undertegne en hastig Fred, som, hvor ugunstig den end maatte være, dog var uundgaaelig af Grunde, som fuldkommen vilde undskyldt ham i hans Allieredes Øine. Umueligheden i at kunne forsætte Krigen, Nødvendigheden af at redde Monarkiets Existence, Europas almindelige Interesse, ja endog Engelland selv, som fordrede, hellere at frelse det Østerrigske Monarkies Existence, end fortsætte en Krig, som man kun kunde vente sig ulykkelige Resultater af, kort, H. Majestæts hellige Pligt mod hans loyale Ven, Keiser Alexander, Pligter, som han deelte med alle veltænkende Magter, paalagde ham, at skaane en saa skjøn og tapper Armee, som den, der var kommen til Undsætning fra Rusland, for at blive til Unytte opoffret 2c. I denne store Forlegenhed tog H. Majestæt det aldeles ikke i Betragtning, atter at begynde Explicationerne med Keiser Napoleon og at foreslaae ham Fredsunderhandlinger, saa snart han havde gjort Aftale med Keiser Alexander, som han ufortøvet ventede 2c.

*) Først Auersberg.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 55.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 22 April, 1806.

Den Odenseeske Altertavle.

Neppe gives der et Land, hvor Oldsager have havt og have endnu en ublidere Skjebne end i Dannemark. Medens endnu nogle faa af Grams, Pontoppidans og Suhms værdige Efterfølgere stræbe, at bringe mere Lys i vor Historie ved at undersøge og forklare dens Mindesmærker, forsvinder den ene Oldtidslevning efter den anden, og vor Tidsalders ubegribelige Ligegyldighed for hine Mindesmærker om Forfædres Sæder og Bedrivter synes som en fortærende Lavastrøm, at ødelægge enhver Erindring om Fortiden. Hvad man efter Aarhundreders Forløb, ved Tilfælde eller Randsagning, har fundet i Jordens Skjød, ligger adspredt i Privatmænds Gjemmer; de stolteste Gravminder, opreiste af nordiske Kjæmper, i det mørkeste Hedenold, sønderhugges og bruges til Indhegninger; Høie, hvori maaskee mange af Dannemarks navnkundigste Konger og Helte hvile, jevnes og forvandles til Agerjord; de Tingstene, som Dannekonger selv sadde paa, naar de under Guds fri Himmel dømte deres Folk, bortryddes, bortslænges og sønderknuses. Det vil ikke vare mange Aar førend hvert Spor af alle disse Mindesmærker vil være aldeles forsvunden.*)

Oldgrandskeren Prof. Nyerup har paa sin Fodreise i Fyen i August 1805 ikke kunnet finde den mindste Brok af den berømte Julskovske Støtte, som længe har været en Gjenstand for Oldgrandskeres Undersøgelse. Juulskovs nuværende Eier, den vindskibelige Justitsraad Bag-

*) Ved Mølleborup i Holbek Amt, har Forfatteren for omtrent 8 Aar siden seet en saakaldt Kjæmpebegravelse, udhvælvet i Jorden, og belagt med uhyre store Kampestene. Den saae ud som en stor Sal, og var langt større end den i Julianehøien paa Jægerspriis. Men ingen ændsede denne Antiqvitet. Endeel af Stenene vare løsrevne, og nu er der, som jeg har hørt, neppe en Steen deraf tilbage mere.

gers Efterfølger, har ladet denne mærkværdige Støtte aldeles tilintetgjøre; Stykkerne bleve anvendte til at sætte i en Steenbro og opmure en Dam med uden for Porten. Sandelig! jeg troer neppe at Califen Omar, dersom han havde været Juulskovs Herremand, havde handlet saaledes. At han lod den kostbare Bogsamling i Alexandrien brænde, skede dog af et Slags Grund *); men aldrig havde han lagt Haand paa en saa mærkværdig Alderdomslevning, blot for at faae nogle usle Steen til en Bro eller Dam. Imidlertid maa man dog tilstaae, at dette ikke er den eneste Prøve paa mange af vore Godseieres Kjerlighed til fædrenelandske Oldsager. **)

*) Som barbarisk Mahomedaner sagde han: "enten indeholde disse Bøger det samme, som allerede staaer i Alcoranen, og saa ere de overflødige, eller de modsige den, og fortjene i saa Fald end ydermere at brændes."

**) Et Mindesmærke af anden Natur, som efter Haanden ødelægges af Kjøbenhavns Smaadrenge, er, som jeg allerede engang har anført, den kostbare Marmorstatue: Herkules, som overvinder Løven, i Rosenborg Hauge, et Mesterværk, som Fredrik den Fjerde har kjøbt paa sin Reise i Italien og betalt med 36,000 Rdlr. Det er nu kommet saavidt dermed, at den halve Tunge paa Løven er brækket af, og at det Hele er fuldt af Skurer. Sært nok er det, at dette kostbare Konstværk, det eneste i sit Slags, som vi eie, ikke hensættes paa Konstacademiets Antiquesal, som ikke eier et eneste

En anden rar Alderdomslevning, som i denne Tid aldeles er forsvunden fra Jorden, er den ældgamle mærkvædige Graabrødrekirke i Odensee, som blev indviet i Aaret 1343. Det kan maaskee ikke negtes, at dens Nedbrydelse var nødvendig, da den var alt for brøstfældig, men det maa dog bedrøve hver Elsker af Oldsager, at see een af de mærkværdigste Kirker, hvori to af den Oldenborgske Stammes ældste Konger laae jordede, hvor der var saa stor en Rigdom paa gamle Monumenter, forstyrret og tilintetgjort, ikke af Tidens Tand eller nogen Omveltning i Naturen, men af Menneskehænder. Med dobbelt Veemod seer man, at den berømte Altertavle, som fra det 16de Aarhundrede af prunkede i Graabrødrekirke, skal sælges ved offentlig Auction.*) Det skal engang have været i Gjære, at forflytte den til Frue Kirke i Kjøbenhavn, hvor den sikkerlig ogsaa havde staaet paa sit rette Sted, men da den nu skal sælges ved Auction, faa maa man antage, at Vedkommende aldeles have slaaet Haanden af den, og at den nu vandrer sin Tilintetgjørelse i Møde. Vel er det kun en Levning fra en mørk og overtroisk Tidsalder; vel er Arbeidet, fra Konstens Side, neppe noget Mesterstykke, og som et Product, der er forfærdiget af Udlændinge, heller ikke no-

Stykke af Marmor, der kan sammenlignes dermed, eller at man i det mindste, som jeg forhen skjønt forgjeves har foreslaaet, ikke betrygger det ved et Jerngitterværk.

*) Den er berammet til d. 30 April d. A.

get Vidnesbyrd om den fædrenelandske Konstfærdighed og Konstsmag i hine Dage, men desuagtet er den dog, saavel for sin Ælde, som for den Dronnings Skyld, der lod den forfærdige, alt for mærkværdig, til at den burde sælges ved Auction. Der gives jo Kirker nok, hvor den kunde opstilles.

Medens dette skrives meldes fra Odensee: "Vor prægtige Altertavle i Graabrødrekirke skal da nu i Følge Kirkens Nedlæggelse sælges ved Auction. Den er i alle Maader Mage til den i Roeskilde Domkirke, der forevises Reisende til Beundring. Angaaende vores haves ellers et gammelt Sagn om det Mirakel: at man adskillige Gange har villet flytte den til St. Knuds Kirke, men naar man har faaet den til henimod Døren, har man ikke været istand til ved nogen menneskelig Magt at bringe den ud af Kirken! — Dette vilde da upaatvivlelig ogsaa atter møde denne Gang, naar den nu er solgt; ikke fordi nogen Skytshelgen, som Almuen troede, tager den i Protection, men fordi den er mere end dobbelt saa bred som Kirkeporten — (altsaa et Slags Pendant til den Kongelige Ligvogn). — Men derfor bliver nu sagtens gode Raad, da Kirken alligevel skal nedbrydes kan der brækkes saa stort Hul paa Muren som fornødent til Altertavlens uhindrede Passage."

Denne mærkværdige Tavle er, naar den oplukkes, $8\frac{3}{4}$ Alen bred, og fra Altersteenen til dens øverste Spidse 10 Alen høi. Dens Forfærdigelse findes saaledes beskreven i det Danske

Magazin: "Claus Berg, fødd i Lübeck af fornem Slægt, havde af Ungdommen Lyst til Allehaande og besynderlig til Udkastning (Tegning og Ridsning), hvilket der hans Forældre saae, glædte de sig derved og kom ham til at øve sig, hvorved han blev saa konstig, at han overgik dem Alle. Dette rygtedes og udi Dannemark om ham, hvoraf Dronning Kirsten, (Dr. Christina, Kong Hans's Gemalinde*), som da holdt Huus udi Odensee i Fyen udi Claræ Kloster, lod skrive til Lübeck nogle Gange efter ham; dog, efterdi han brugte det ikke for andre, vilde han ikke begive sig derhen. Men omsider skriver høilovlige Dronning Kirsten til ham, at han vil tage der nogle Svende, som kunde med Billedsnidning, og komme til hende, og som en Hoved-Høvedsmand undervise dennem, og stifte hende en Tavle udi Graabrødre Kirke i Fyen udi Odense, efterdi hun havde hørt, at han var meget konstig derpaa. Efter den Skrivelse drager han fra Lübeck og til Odense til Dronning Kirsten, og fanger dette Arbeide an, dog han selv derpaa intet arbeidede, men holdt Svenne dertil. Og blev der saadan en Tavle, at dens Lige er ikke at finde i ganske Europa, som Munsterus skriver i den Latinske Cosmographia

*) Hendes og Kong Hans's Billede i Legemsstørrelse udhugget i Steen, sees endnu ved Opgangen til Kongens Bibliothek. Det har tilforn staaet ved Indgangen til Riddersalen paa det gamle Steileborg Slot, og er for ikke længe siden blevet opmalet.

facie 814. Han havde under sig 12 Svenne, som Dronning Kirsten lønnede hver Maanedsdag, og ginge de i Silkeklæder paa gammel Viis bundne tilsammen med Silkebaand."

Et Spørgsmaal til Konstelskere.

En Mand i Holsteen har kjøbt paa en Auction ni kostbare Portraiter af Romerske Keisere. Han ønskede at vide, om de haves paa Konstkamret, og, hvis de findes der, om de ere Originaler eller Copier, da han med Grund formoder, at de, han besidder, ere Originaler. Udgiveren ønsker særdeles meget, at enten Hr. Konstforvalter Spengler eller nogen anden Konstkjender, i den Henseende, om muligt, vilde give nogen Oplysning, da det vilde være høist ubehageligt, om de anførte Stykker skulde komme til at vandre ud af Landet: en Omstændighed, der sikkert vil blive Tilfældet, dersom fædrenelandske Konstelskere ikke tage sig af Sagen. En Fortegnelse over disse Malerier forevises hos Bogtrykker Høeckes Enke.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Til Sommer skal der foretages en Hovedreparation med det runde astronomiske Taarn. Det bliver udvendig opmalet med graa Vandfarve og indvendig hvidtet; det derværende Kjøkken bliver henflyttet til et mere passende Sted, hvor den qvælende Røg og neddryppende Sod ikke mere vil vanzire Bygningen. Det Hele faaer derved et Udseende, der er dette mærkværdige Taarn værdigt. Hr. Muurmester Thrane har paataget sig Arbeidet. Nu staaer kun tilbage, at ønske, at man ved denne Leilighed tillige vilde tænke paa at forebygge de ofte offenlig paaankede Pøbeluordener.

Hamborg Correspondent har for nogen Tid siden meldt, at vore Tropper skulde forlade Holsteen d. 19 April; man kan her med Bestemthed melde, at der endnu aldeles ikke er noget besluttet i den Henseende.

Cabinetterne paa Frederiksberg Slot opmales og istandsættes nu, og det Kongel. Herskab begiver sig derfor i Aar noget sildigerere end sædvanlig til denne Sommerresidence.

D. 9de d. M. behagede det H. Kongel. Høihed Hertuginden af Augustenborg og høie Gemal at modtage Cour i Kiel af det til H. K. H. Kronprindsens Hovedqvarteer og Regiment hørende Personale, Professorerne ved Universitetet, Præsterne og Byens Magistrat. Samme Dags Aften var Apartement paa Slottet. Den 11te forlod de høie Reisende Staden om Morgenen og bleve ledsagede af H. K. H. Kronprindsen og Høisammes Generalstab til Hest. Under deres Ophold i Kiel logerede de høie Herskaber hos Gjestgiveren Rathlev. — Prinds Christian Friderich, Prindserne Christian af Augustenborg og Christian af Hessen vare indtrufne til samme Tid.

De nye Boutiquer, der ere indrettede ved Rosenborg Hauge ere temmelig vanskelig at bortleie. Der er ialt 14, hvoraf hidtil kun syv ere bortleiede og to aabnede, nemlig den ene af en Conditor og den anden af en Strømpehandler. Der svares fra 30 til 50 Rdlr. i aarlig Leie deraf.

En Studerende i Kjøbenhavn søger i Adresseavisen et Laan af 600 Rdlr., som han vil tilbagebetale inden 3 Aar og imidlertid opoffre 3 Ti-

mer daglig til Laanerens Tjeneste, som Informator eller Lecteur. Neppe kan nogen udsætte sine Penge til høiere Renter; naar Manden, som man formoder, kan gjøre Gavn, og hans Honorar anslaaes til 1 Rdlr. dagligen, ere Renterne 60 PC.

General v. Fribo, Chef for det Jydske Regiments lette Dragoner, er ved Døden afgaaet.

Den i Frederiks Castel for falske Bancosedlers Forfærdigelse hensatte Statsfange Beaumont er ved Døden afgaaet, og efterlader sig en Kone med tre Børn.

Det afvigte Aar har været meget gunstig for Befolkningen i Kjøbenhavn. Siden 1795 har det bestandig havt flere Døde end Fødte, og først i de to sidste Aar har det havt flere Fødte end Døde. Blandt de første vare 1941 Drenge og 1909 Piger. Af Brystsyge og Svindsot døde der allene 810 Mennesker; 19 fandt deres Grav i Bølgerne, og 18 døde som Selvmordere. Regjeringens velgjørende Anordninger og Indretninger i Henseende til Kokoppernes Indpodning har sat saadanne Skranker for de naturlige Kopper, at kun 5 ere blevne et Offer derfor — medens det oplyste Berlin i samme Aar talte 947 saadanne Offere og Wien 193! — Mærkeligt er det imidlertid, at der i den sidste Stad Aaret i Forveien kun døde 65 og i den første kun 2 af denne Smitte.

I forrige Maaned inddrev paa det adelige Gods Ludvigsborgs Grund en Jagt, som tilhørte Skippers Andreas Majbøll fra Sønderborg, der tilligemed hans Reisekammerat, Matrosen Brandt, var bleven myrdet og kastet ombord paa Reisen fra Sønderborg til Kiel. Staden Sønderborgs Magistrat anmoder nu enhver Øvrighed, paa hvis District disse Menneskers Legemer maatte være inddrevne, at berette, om man ved Undersøgelsen har fundet Spor af Mishandling. De Dræbtes Størrelse og Udseende beskrives i Bekjendtgjørelsen.

Ved Auctionen d. 8 d. M. i det Grønlandske Handelshuus, blev der solgt 2300 Tønder Tran, som ialt beløb sig til en Sum af 60,000 Rdlr., hvilket tilfulde beviser hvor indbringende denne Colonies Production er.

Udenlandske Efterretninger.

Danzig, den 25de Martii. Den fra Gothenborg hidsendte Ladning Sild, er endnu ikke solgt, thi siden den Tid man har erfaret, at der endnu er flere underveis, byder man kun 33 til 40 Fl. for Tønden. Vort Forraad af Norske Producter er meget ubetydeligt. Fra den Tid af, at Weichsel igjen er seilbar, have vi fra de smaa Provindsstæder faaet forskjellige Ladninger Rug, Meel og 4 Læster Erter, hvilke sidste ere blevne solgte for 500 Fl. preuss. Cour. pr. Læst.

Efter indløbne Efterretninger er d. 5te d. M. i Hull lagt Beslag paa alle Preussiske Skibe; et Skib, som allerede var gaaet under Seil, hentede man tilbage igjen.

Den Engelsk-Vestindiske Flaade, som d. 28 Januarii havde forladt Portsmouth, er d. 23de f. M. passeret Madera. Sir Strachans Escadre, der bestaaer af 7 Linieskibe og Fregatter, var d. 18de f. M. ankommen til den anførte Øe, og havde krydset der i 4 Dage, da man saae 20 Seilere Østen for Madera.

Den 28de f. M. anholdtes i Harwich 17 Preussiske Skibe, som laae der i Havnen, og 3 andre, som allerede vare afseilede, bleve hentede tilbage igjen.

I den Befaling, som Kongen af Engelland har udstædt angaaende det Beslag, der er lagt paa alle Preussiske Skibe, anføres, som Grund, den voldsomme og fiendtlige Maade, hvorpaa Preussen har taget Hannover og Engelske Eiendomme i Besiddelse, og dets Bekjendtgjørelse, at alle Brittiske Skibe skulle udelukkes fra Preussiske og andre nordiske Havne.

Den Engelske Capitain Loring gjorde d. 28 f. M. Jagt paa tre Franske Fregatter og en Brig-Jagt, og tog Nationalcorvetten le Nearque, paa 16 Canoner og 97 Mand. De Franske Skibe vare alle udløbne fra l'Orient.

Adskillige Personer, som vare blevne arresterede i det Neapolitanske, har man bragt til Fæstningen Engelsborg i Rom, hvorfra de skulle transporteres til Paris.

Efterat de hellige Consistorier vare blevne holdte i Rom, var Paven meget bekymret, og læste Messe i St. Peters og Pauls underjordiske Grav. Den Trusel, som læses paa Omslaget af Luthers Catechismus, synes nu at bringes i Opfyldelse.

Efter Lord Petty's Beretning om de Engelske Financers Tilstand beløb Nationalgjelden sig

i Aaret 1805 til 493 Mill. hvoraf der maatte betales 18 Mill. Pd. i Renter. Summen af den Gjeld, som formedelst de synkende Fonds, er bleven betalt indtil 1805, udgjør 110 Mill. 707,000 Pd., hvoraf Renterne beløbe sig til 6 Mill. Uden disse Fonds vilde Nationalgjelden for 1805 have været 600 Mill. Indtil Januarii 1806 var den ufonderede Gjeld 23 Mill., og til Renternes Afbetaling havde man Resourcer nok. Overskudet af de bestandige Afgivter er derfor 7 Mill., hvis Forhold til den hele Statsgjeld er som 1 til 60. — Udgivterne for indeværende Aar bliver $43\frac{1}{2}$ Mill., nemlig til 1) Marinen 15 Mill.; 2) til Armeen $18\frac{1}{2}$ Mill.; 3) til Artilleriet 4 Mill. 700,000 Pd.; 4) til forskjellige Udgivter 2 Mill. 170,000 Pd.

Fra det Neapolitanske meldes: General Rosenheims Corps har overgivet sig til de Franske som Krigsfanger. En af de saakaldte Oprørerес Hovedmand, Pizzarra Pazza, som sædvanlig kaldtes Djævelen, vilde kaste sig med et af sine udisciplinerede Corpser ind i Gaeta; men Prindsen af Hessen-Philipsthal vilde ikke modtage ham. Denne Fæstning bombarderes nu stærkt, og kan, efter Artillerieofficierernes Mening, holde sig endnu en Maaned, da man fra Søkanten tilfører den Levnedsmidler. — I Neapel er man nu sysselsat med at borttage Kongens Vaaben, paa de nær, som ere af Steen, og pryde Bygningerne. — — Strax efterat den Franske Armee var marcheret ind i Staden, ankom en Barke med Pomerantser fra Sicilien, som, siden en rum Tids Forløb, var det første Skib. Dette opvakte Mistanke; Prinds Joseph lod det nøie undersøge, og man fandt en Postsæk med Breve til mange Personer. For hverken at blive nødt til at straffe, eller at gjøre Folk, som han maaskee ved Høimodighed kunde overvinde eller ved klog Mildhed bringe til bedre Overbeviisning — fortvivlede, lod Prindsen hele Postsækken i sin Overværelse brænde, uden at aabne et eneste af Brevene. — Fæstningen Gaetas Beliggenhed har saa stor Lighed med Gibralters, at den i Italien kaldes det lille Gibralter. 1707 blev den beleiret og d. 30 Sept. s. A. tagen af Østerrigerne, men ikke førend de havde kastet 1500 Bomber ind i samme og løsnet over 20,000 Canonskud.

Da Peter den Store i Aaret 1704 gjorde en Reise fra Archangel til det Solowezziske Kloster, reiste der sig underveis en saa stærk Storm, at han var nærved at lide Skibbrud. Men da han havde overstaaet Faren, satte han paa det første Sted han kom i Land et Kors til Erindring om hans Frelse. Det Kors blev for nogle Aar siden hensat i et Kloster der i Nabolavet. Men efter en Begjering fra Indbyggerne i Archangel blev det d. 29 Junii f. A., den store Keisers Navnedag, med megen Høitidelighed forflyttet til Hovedkirken i denne Stad. Stadshauptmanden gjorde ved denne Leilighed det Forslag, at oprette i den Anledning et Opdragelseshuus for fattige Børn af begge Kjøn. Man aabnede strax en Subskription; Stadshauptmanden tegnede sig for 1000 Rubler, en Kjøbmandsenke for ligesaa mange, og mange andre fulgte deres Exempel.

I Gloucester fandt man nylig et fossilagtigt Skelet af et Dyr, der lignede en Crocodil. Det laae 15 Fod dybt i et stort Kalklag, som var 20 Fod langt. Det havde en Længde af $10\frac{1}{2}$ Fod og havde holdt sig saa godt, at endog Tænderne endnu havde deres Emaille. I Brudet lignede de forstenet Ved saa særdeles meget, at man troer, at mangen Fossilier af den Art, som man hidtil tilskrev Planteriget, ere af dyrisk Oprindelse.

Antallet af de Franske Tropper, som marchere til Dalmatien &c. anslaaes til 40,000. Den Tydske Keiser tilsteder dem fri Gjennemmarch igjennem Friaul indtil de have taget Cattaro og Castelnuovo i Besiddelse.

I de Engelske Tidender siges: at den Franske General Rapp før han reiste til Paris begjerte af Hamborgerne en Contribution af adskillige Millioner, men at den ikke blev bevilget, og at een af Magistraten i den Anledning skal reise til Paris.

De Franske vare allerede i Martii Maaned trængt frem indtil Grændserne af Republiken Ragusa, hvor General Molitor begjerte af Senatet Levnedsmidler og Requisitioner for sine Tropper, og fik dem bevilgede. Men der kom strax en Russisk Fregat, som truede de Franske, hvorpaa de trak sig tilbage. Ogsaa ved Fiume (i Ungern) ligger en Russisk Fregat, og i de derværende Vande har man seet adskillige Russiske og Engelske

Skibe. Over 20 Transportskibe med Franske Tropper vare underveis. De vare bestemte til Bocca di Cataro, men da de fornam, at Russerne vare der, trak de sig tilbage.

Russerne spærre nu Frihavnen Triest, ligesom alle andre Havne i det Adriatiske Hav, til stor Skade for Stadens Handlende.

De gamle Herteger af Cleve og Berg havde en Orden, som kaldtes St. Huberts Ordenen. Den nye Hertug Joachim vil nu indføre den igjen.

I det Franske Lovgivningscorps fremlagde nyligen Qvæstor Nongarede Fadervor i 150 Sprog, som under Martels Bestyrelse, er bleven trykt i det Keiserlige Bogtrykkerie med ligesaa megen Pragt som Smag. Han ydede dette Mindesmærke af typographisk Skjønhed den tilbørlige Roes, og erindrede tillige, at Paven, da han besøgte Trykkeriet, fik af 150 Presser ligesaa mange Aftryk i forskjellige Sprog og med forskjellig Skrivt, som et heldigt Sindbillede paa de mange Folkeslag, som i alle Verdensdele istemme een og den samme Bøn. — Han bemærkede tillige, at man ved den sindrige Anvendelse af en ny Opfindelse, har bragt det saavidt, at den uhyre Mængde Tegn, hvoraf det Chinesiske Alphabet bestaaer, nu kan sættes med bevægelige Caracterer, istedetfor at man forhen maatte betjene sig af graverede Plader.

Alle Pariserne vare d. 8 April forsamlede ved Thuillerierne paa de Elysæiske Marker og Concordepladsen, for at see det prægtige illuminerede Slot og det herlige Fyrværkerie, der blev afbrændt i Anledning af Prindsesse Stephanies Formæling.

Keiseren af Rusland har befalet i en Ukase, at Dons Forening med Schat, hvorved det Asowske Hav kommer i Forbindelse med flere Vande, skal iværksættes.

De Franske Tropper have rømmet Würzburg og ere tilbagemarcherede til det Ansbachske. Derimod er der igjen ankommen Franske Tropper i Egnen af Aschaffenburg. Marchal Lefevres Hovedqvarteer er nu i Darmstadt. Det hedder, at den hele Landstrækning ved den høire Rhinbredde, fra Schweiz indtil Holland, skal deles imellem Hertug Joachim og Churhuset Baden, og at Mayn's Udløb skal udgjøre Grændsen imellem begge Stater. Frankriges store Plan synes at være, at omgjorde sine Stater med et trefold Belte, og saaledes at gjøre ethvert Angreb paa Rigets oprindelige Stater saa godt som umueligt. Det første Belte er dets gamle velfordeelte Grændsefæstninger, det andet: de nyerobrede Lande, som ligge omkring disse; og det tredie de Stater, der tilhøre dets Bundsforvandte og de Førster, det er forenet med ved Slægtskabets Baand.

Moderen til Oberst Morland, som faldt i Slaget ved Austerlitz, har af den Franske Regjering faaet en Pension af 3000 Franker. Efter hendes Død tilfalder den hendes Datter, som nu ægter en Capitain og udstyres af Keiseren. I den Henseende fortjener Frankrige at fremstilles som et Exempel paa en Regjering, der veed at gyde Balsom i de skrækkelige Saar, som Krigen efterlader sig.

Et Engelsk Skib kom nyligen til Kysten af Pas de Calaisdepartement, ved Mundingen af Canche, og afsendte derpaa en Penische, der forfulgte nogle Fiskerbaade, som havde udkastet Garn. Fiskerne vendte strax tilbage, og søgte at komme i Land. Engellænderne, som troede at kunne bemægtige sig dem, bleve misledte af Taagen, stødte paa Grund, og kunde ikke faae deres Fartøi flot igjen. Da Canonererne, der havde Vagt paa Batteriet, mærkede denne Bevægelse, nødte de Engellænderne, ved uophørlige Flinteskud til at springe i Land og overgive sig. Engellænderne, som bestode af 13 Somænd, og deriblandt to Officiere, bleve Dagen derpaa sat i Fængsel.

Den Neapolitanske Adel vilde høitideligholde St. Josephs Fest, men Prinds Joseph vilde ikke tilstede det, paa det man ei skulde troe, at Æren gjeldte ham, og ikke Helgenen.

Porten ruster sig bestandig mere og mere til Krig. Antallet af de Tropper, der have faaet Befaling, at forsamle sig i April Maaned i Egnen af Nissa (i Servien), beløber sig til 100,000 Mand. De synes at have en langt anden Bestemmelse, end blot at indføre Rolighed og Orden i Bosnien og Servien, thi dertil vilde Halvdelen være nok. — Foruden disse Tropper komme der ogsaa et stort Antal fra Asien til Europa, og skulle forsamle sig i Egnen af Constantinopel, hvor de skulle oppebie nærmere Ordre; de Tyrkiske Militairposter ved de Russiske Grændser forstærkes, og Flaaden rustes med stor Iver. Den Russiske Gesandt har forlangt en Erklæring, men man svarede, at det skede, for at befæste den indere Rolighed.

Kongen og Dronningen af Neapel ville i Nødsfald begive sig fra Sicilien til Maltha. — Det Udfald, man har gjort fra Gaeta, har været frugtesløst. De Beleirende have ved denne Leilighed taget endeel Krigsfanger.

Nogle Neapolitanske Cavalleriecorpser have trukket sig tilbage til Nedre-Calabrien. Mange af de fornemste Høvedsmænd for Almuen ere blevne lagt i Bolt og Jern, og blandt disse var den bekjendte Lecchi. Den Officier, der tog ham til Fange, blev belønnet med 5000 Ducater, og udnævnt til Capitain. Militaircommissionen er allerede i fuld Virksomhed. Den har dømt to Personer fra Livet, som have overfaldet og saaledes saaret en Fransk Officier paa Armen, at den maa afsættes. Prinds Joseph har tilkjendegivet Neapolitanerne, at alle deres Landsmænd, som ere i Africansk Traldom, frigives og vende nu tilbage til deres Familie.

Det er bekjendt, at Borgerne og Indbyggerne i Førstendømmet Ansbach, endnu førend de Franske toge det i Besiddelse, bade, strax da det rygtedes, at de skulle skilles fra den Preussiske Regjering, deres Landsfader skrivtligen om, at berolige dem i den Henseende, og fremdeles at forblive deres Regent. Mindre bekjendt er denne Skrivelse selv, der af mere end een Grund fortjener at anføres her:

"Allerdurchlauchtigste, Stormægtigste Konge, Allernaadigste Konge og Herre! Med blødende Hjerte nærme Ansbachs Indbyggere sig Deres Majestæts Trone, i hele Landets Navn, der føler sig saa lykkeligt under D. Majest. Regjering. Det hellige og ærværdige Baand, som Forsynet allerede siden et heelt Aarhundrede har knyttet imellem Ansbachs og Bayreuths brave Indbyggere, og de Brandenburgske Beherskere, skal nu, efter et Rygte, som høres fra alle Kanter, voldsomt løsnes, dette ældgamle Stamland — den Preussiske Regentstorheds Vugge, skal løsrives fra sin Arveherre, og bringes under et fremmed Scepter. Tanken om en Øvrighed, given af Gud, og den Hengivenhed, Troskab og Kjerlighed, der grunder sig paa samme, ere de stærkeste Grundstøtter for enhver Regjeringsforfatning. Til Lykke for Menneskeheden kan et saadant Sindelav, især naar

det i en Række af Aarhundreder har forplantet sig med een og den samme Regentstamme fra Fader til Søn, ikke skiftes som et Klædebon; til Lykke for Menneskeheden gives der mange troe Tjenere, der ikke ere Leiesvende, og for tænkende Undersaatter, der med Føie ere stolte af en ædel Regjering, ingen smerteligere og mere nedslaaende Tanke end en vilkaarlig Omskiftning af en medfødt og inderlig elsket Regent. Denne frimodige, men sande Betragtning, taler sikkerlig med Varme til Deres Majestæts følelsesfulde Hjerte. Maatte nu dette og Deres ædle og rene Følelse for Ret og Sandhed, allernaadigste Konge og Herre, bestemme Deres Frankiske Staters Lykke! En halv Million Mennesker, der, glade og lykkelige under Deres Majestæts Scepter, beboe disse blomstrende Provindser, og tidligere end alle andre Indbyggere af det Preussiske Monarkie, have tilhørt Deres høie Forfædres Huus, anraabe D. M. som Børn deres Fader, ikke at forstøde dem, og fremdeles med faderlig Ømhed at vaage over deres Vel, som Forsynet har betroet Dem, og allernaadigst afværge den Ulykke, som en Omskiftning vilde medføre. Stolt af den Bevidsthed, at vi, skjønt fjerne fra Tronen, dog ere nærmest beslægtede dermed, saavel formedelst Ælden, som den urokkeligste Troskab, ere vi beredte til, ikke at spare noget Offer, ja endog at anvende Liv og Gods, for kjæmpende at afværge denne Ulykke. Men vi besjeles tillige af den beroligende Overbeviisning, at vi ikke allene tilhøre en ædel og retfærdig Konge, der anseer det for stoltere og ærværdigere at befæste sine Staters Lykke ved Fredens Velsignelser, end at glimre ved forgængelige Erobringer, og hvis urokkelige Sind ikke lader sig formaae af den blotte Conveniences eller den herskesyge Politiks Tillokkelser til at bortbytte gamle og troe, men fjerne Tjenere og Undersaattere mod den Fordeel, at faae et større Antal, der ligge nærmere: — men, at Forsynet, til vor Lykke og Verdens Held, har forundt vor Konge, som een af de første Monarker i Europa, Magt og Vælde til at give sin Villie Kraft, til at hævde sine ædle uforanderlige Grundsætninger, og sin Krones Ære, og ikke at lade sig foreskrive, over hvilke Lande hans Scepter skal byde ꝛc." — Denne Skrivelse var, som bekjendt, frugtesløs.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 56.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 26 April, 1806.

Fra en Mand paa Landet.

Min Herre!

Jeg lever i en Landsby otte Mile fra Kjøbenhavn, hvor jeg har tilbragt de skjønneste og bedste Dage af mit Liv. Jeg har altid følt mig saa lykkelig og glad der, at jeg hidtil aldrig ønskede at kjende det nuværende glimrende Kjøbenhavn af andet end Beskrivelsen. Men for nogen Tid siden læste jeg Deres Sammenligning imellem Hovedstadens og Landlivets Glæder, og denne bevægede mig til, efter 20 Aars Forløb, at forlade min eensomme Rede, og at tage ind til Hovedstaden, for der at finde nye Glæder. Men ak! hvor fandt jeg mig ikke skuffet i mit Haab! Hvor ivrig ønskede jeg ikke at komme tilbage til den Rede, hvorfra Deres Sammenligning havde fordrevet mig! — Strax da jeg kom ind af Vesterport fandt jeg en ny Verden; andre Bygninger, andre Mennesker, end dem jeg var vant til at see i min Ungdom. Jeg gjorde mig store Tanker om de store Mænd der maatte boe i saa store Huse; Overpræsidenten og Stadshauptmanden boede i min Ungdom ikke i saadanne Bygninger; deres Boliger var Hytter mod de Gaarde, der nu beboes af Øltappere. Hvor jeg henvendte mine Øine saae jeg simple Tjenestepiger, klædte i Fransk Silke og Engelsk Sirtz — og overalt fandt jeg en Pragt og Glimmer, der, saavidt som jeg i det første Øieblik kunde slutte, enten maatte være en Følge af de uhyre Rigdomme, som siden mine Drengeaar have overskyllet Kjøbenhavn, eller Virkningen af en grændseløs Fordærvelse i Sæder og Tænkemaade. Rolig gamle Knøs! tænkde jeg ved mig selv, og døm ikke forend du har samlet de fornødne Præmisser til din Dom. — Min Broderson, der er en indfødt Kjøbenhavner, fulgte med mig, og var min Veileder i denne Labyrinth, hvor jeg uden hans Hjelp ufeilbarlig vilde have faret vild. Vi vare temmelig echaufferede af Reisen, og for

at vedergvæge os, gik vi ind til en Tracteur. Himmel! hvad saae jeg ikke alt her! Jeg var færdig at briste af Latter. Her sadde Folk, som — uagtet Klokken allerede havde slaaet 12 — vare saa fastende, at de maatte drikke Chocolade. Naa da, tænkde jeg, skal I nu først til at spise Frokost, saa gaaer I nok til Bords naar Klokken er 4 eller 5. Og saa kom der Drenge paa circa 1½ Alen, og spiste Bakkelser som om det kunde være Smørrebrød. Jeg var færdig at lee mig ihjel over disse Peblinger; de saae langt fra ikke ud som Drenge i min Ungdom. Deres Hage sagde at de vare **Drenge**, men deres Mine at de vare **Mænd**.

Vi gik nu ind i Rosenborg Hauge, for, efter Deres Skildring, at beundre dens paradisiske Egenskaber. Men Herre Jemini! hvad den seer ud! Den er i eet og alt et talende Sindbillede paa det nuværende Tydske Rige. De ældgamle, stolte Træer, under hvis Skygge jeg fordum saa ofte havde fundet Ly, vare tildeels borte; den skjønne Blomsterhauge, hvor man fordum midt i Kjøbenhavn kunde finde en sand Himmel paa Jorden, var forsvunden. Selv Nattergalen har forladt denne forstyrrede Plads; istedet for dens Trylletoner, hørte jeg den skurrende Lyd af Trommer og Piber, der skulde dæmpe de Jammerskrig, der kom fra Mennesker,

— — — — hvis blotte Ryg
Ei for at svales, søge Skygge
I en Allee gevorbne Venner,
Som bleve Bøddeler af Tvang,
Og under spillte Huders Klang,

Dem vifte Ild med smidig Green
Paa nys afklædte Ryggebeen.

Der var langtfra ingen behagelig Udsigt for mig. Det forekom mig som man stod her paa et Gallerie i Paradis og saae ned i Helvede. Jeg skyndte mig derfor bort, for ikke at høre eller see Virkningerne af en Straffemaade, som jeg fra min første Ungdom af aldrig har kunnet høre nævne uden at gyse derved. Jeg gik nu hen til Samsons Støtte. Men som det er gaaet hele Haugen, saaledes synes det ogsaa at være gaaet ham. Han ligner snarere en Martyr, der er bleven hudflettet, end den stærke Samsom. Tre Smaadrenge rede paa Løven. Det stakkels Dyr har, uden at have begaaet mindste Brøde, mistet Tungen. Istedet for denne rækker det et Stykke Jern frem, ret som om det vilde sige: "det er en **Jernalder**, som behandlede mig saaledes!" Jeg gik nu videre, for at see de tolv Romerske Keisere og det murede Lysthuus, som Christian den Store med egen Haand havde opført. Men her var hverken Romerske Keisere eller noget muret Lysthuus at see mere. Alting var ligesom pustet bort. — Alt dette bedrøvede mig inderlig, og fremlokkede Taarer af mine Øine. Men "Graad smeltede — som Digteren siger — hen i Smiil" da jeg traadte ud af Haugen og fandt her fjorten splinternye Boutiquer, som alle vare lukkede paa to nær, og opvakte den snurrige Idee hos mig, at man her havde spillet en **Generalbanquerot**. Rosenborg Hauge havde langt

fra ikke mere nogen Tillokkelse for mig, og jeg slog altsaa en Streg over eet af Kjøbenhavns Hovedagrements. — Ja, tænkde jeg nu: Residencen har maaskee, siden din Fraværelse, vundet i andre Henseender, hvad den har tabt i denne. For at overbevise mig derom forsømte jeg ikke at gjøre mig bekjendt med nogen af de Herligheder, som De i Deres Sammenligning har beskrevet. Jeg gik paa Comoedien, hvor der just skulde opføres et Holbergsk Stykke. Jeg saae i Tankerne allerede en Gjelstrup og Mad. Gjelstrup, en Kemp og saa mange andre af dem, der i den skjønneste Tidspunct af mit Liv havde glædet og henrykket mig saa ofte. Men, ak, hvor blev jeg ikke skuffet i min Forventning da Dækket gik op! Naar man vil see, hvorledes Holberg ikke bør spilles, saa maa man bivaane en saadan Forestilling. Naar jeg undtager nogle enkelte gode Skuespillere, var det hele Ensemble saa maadeligt, som man kan tænke sig det. Af Skuespillerinder var der næsten ikke en eneste, som syntes at have mindste Sands for Holbergs Aand, og ikke engang Carricaturer kunde jeg finde her. Hvad mon Holberg vilde sige, dersom han stod op af Graven, og saae sine Stykker saaledes forhutlede?

Næste Dag gik jeg atter paa Comoedie, for at see et nyt Stykke, som kaldes Romeo og Juliette. Maaskee man bedre forstaaer, at give udenlandske Skuespil end Danske, tænkde jeg ved mig selv. Men ogsaa her blev jeg skuffet i min Forventning. Det var hverken Shakes-

pear's eller Weisses Romeo og Julie; det var Cadavret af begge, som en Franskmand havde pillet Kjødet af, og ferniseret Skelettet med Steibelts fortryllende Musik. Ligesom Holberg maatte vredes ved at see sine Skuespil gives nu til Dags, saaledes maatte Shakespear harmes ved at see en Franskmand mishandle hans Mesterværk, og forvandle et af de første Sørgespil, Verden eier, til et kjedsommeligt Syngestykke. Men saaledes gaaer det; Europa maa bukke under for de Franskes Smag ligesom for deres Vaaben. Det smertede mig ordentlig at see en Frydendal, som har Kald til at være Naturens og Shakespears Tolk, nødes til at være en smagløs Franskmands Declamateur, og til at ødsle sin Konst paa saadant et dramatisk Misfoster. Hans Talent forekom mig her som en frugtbar Morgendug, der falder paa en Mark fuld af Nelder. — Det Kjøbenhavnske Theater har uden Tvivl, som De har anført, endnu adskillige ypperlige Skuespillere, især af den ældre Skole; men saalidet som enkelte gode Strænge ere nok til at frembringe harmoniske Toner paa et Instrument, ligesaa lidet kunne nogle enkelte ypperlige Skuespillere hæve et Theater til den tilbørlige Rang, naar det hele Ensemble mangler de fornødne Egenskaber. Det qvindelige Personale er aldeles ikke efter min Smag; naar jeg undtager enkelte Sub-

*) Segur skal, som man har forsikkret Udgiveren, være en ung Officier paa nogle og tyve Aar, der har været med General Macdonald her i Kjøbenhavn.

jecter, saa ere de øvrige aldeles ikke skabte for Skuepladsen. I det mindste har jeg, de faa Gange, jeg besøgte den, fundet, at de fleste af dem ikke have mindste Begreb om Declamation, og at Følesløshed udgjør et Hovedtræk i deres Spil. Mueligt er det, at jeg i den Henseende, som en uerfaren, og med Konsten ubekjendt, Landsbymand, feiler, men jeg skal være den første der tilstaaer min Feil, dersom nogen vil vise mig det Venskab, at overtyde mig derom. — Jeg slog atter en Streg over eet af Kjøbenhavns Hovedagreements.

For at overbevise mig om den uudtømmelige Kilde til Lyksalighed, som findes i Klubberne, gik jeg ind i een af dem, som Reisende, men jeg fandt ikke en eneste af de Herligheder, som De har beskrevet os. Istedet for Conversation, mødte jeg Tobaksrøg og Kortspil. I mit næste Brev skal jeg meddele Dem flere Efterretninger om mine Hændelser i Kjøbenhavn.

Deres 2c.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ved de Kongelige Palaier og Comoediehuset er der nu anbragt et Slags nye Lamper, af en ganske ny Indretning, som ere blevne forskrevne fra Frankrige. De ere ikke allene meget smukke af Udseende, men de lyse endog langt bedre end det sædvanlige Slags Lamper. Over Lustpiben er der anbragt en Hærte, som dreier sig efter Vinden, og bestandig forekommer, at Taanden ikke slukkes. Hr. Blikkenslager Irgens har nu forfærdiget en Lampe af samme Indretning, der er ophængt udenfor hans Huus paa store Kjøbmagergaden, og er i alle Dele ikke allene ligesaa smagfuldt udarbeidet, men

lyser endog ligesaa godt som de Franske. Næsten den halve Kjøbmagergade oplyses derved. Han forfærdiger den for 30 Rdlr., istedet for at de Franske koste 50 Rdlr. — Tre saadanne Lygter ville gjøre ligesaa megen Gavn som tyve af de almindelige Kjøbenhavnske Gadelygter.

I Nat har en Pige skaaret Halsen af sig paa Christianshavn.

I disse Dage døde en fattig Kone i Kjøbenhavn, i en Alder af 88 Aar, som havde bestemt, at det Linned, som hun havde gjemt i 66 Aar, skulde lægges i hendes Ligkiste og følge hende i Graven. Aarsagen til dette besynderlige Testamente var følgende: for 66 Aar siden blev der hos en Kræmmer her i Staden bortstjaalet en stor Deel Saffran. Den anførte Kones Kjereste blev beskyldt for at have kjøbt samme, og nogle Timer efter at det unge Par var blevet viet, indfandt Politiet sig, for at arrestere den unge Ægtemand. Men denne skjulte sig i en Skorsteen, tog derpaa Flugten, og man saae ham siden aldrig mere igjen. Konen blev imidlertid arresteret, som formeent Medvider. Man bragte hende i Inqvisitionsforhøret, hvor hun blev tampet; men hun vedblev at paastaae, at hun var uskyldig. Efterat hun havde siddet arresteret i to Aar, og hun ikke kunde overbevises, kom hun paa fri Fod igjen; men fra dette Dieblik af gjemte hun det blodige Lintøi, hun den Gang havde havt paa, i det faste Forsæt, at det skulde følge hende i Graven.

Ved at opgrave Steen til en Bro paa Svindinge Mark i Fyen, har man fundet en saakaldet Kjæmpegrav, hvori der laae en Beenrad af et stort Menneske. Tidens Tand havde endnu ikke faaet Bugt med de skjønne hvide Tænder.

I den Iversenske Avis fortælles følgende Fodpost-Anecdote: "En Mand af Stand sad og spiste til Middag. Det bankede paa Døren, og der kom et Partie velklædte Folk ind. Han bad dem at sætte sig, men der kom flere og flere. Han bliver omsider forundret over dette talrige Besøg; nogle vare hans Bekjendtere, andre vare fremmede for ham; endelig tilkjendegiver han sin Forundring, og nu svarede de ham: at de vare komne efter Invitationsbillet med Fodposten. Manden forsikkrede, at han ikke havde udstædt slige Indbydelser, men ikke desmindre vare de ham velkommen, naar

de ville tage til Takke med, hvad han i en Hast kunde bringe tilveie, men de fleste recommenderede sig.

Tilfældet med den paa Ærøe arresterede Person er, at han er mistænkt i det mindste for Tyverie paa den Jagt, som tilhørte Skipper Mayböll, mueligen og Mord. Men i Forhørerne vedbliver han at benegte disse Beskyldninger, og at beraabe sig paa sin gode Samvittighed. Han har selv været Skipper, og tillige før beskyldt og heftet for Tyverie, men ved Domstolen frikjendt.

Den værdige Veteran i Videnskabernes Rige, Hr. Geheimeraad Guldberg, som har ledsaget sin Søns, Hr. P. H. Guldbergs Oversættelse af Appiani Historie om de Romerske Krige, som Selskabet for de skjønne Videnskaber har belønnet med en Guldmedaille, giver denne Oversættelse følgende Vidnesbyrd: "at min Søn har anvendt Flid og Nøiagtighed, veed jeg, at han rigtig har udtrykt sin Græker, troer jeg."

Den Soldat af Nyborg Garnisons=Compagnie, som, for at have myrdet sin Underofficier, blev henrettet d. 9 d. M., hedte Erik Bergmann. Han besad ualmindelige Kundskaber, og viste sig paa Retterstedet fuld af Tillid, skjønt han tilstod, at den blotte Anger ikke gjorde ham tryg i Døden. Efterat have sagt Sognepræsten fra Nyborg sin Tak og Farvel, talde han til sine fordums Camerater, og bad dem vogte sig for Drukkenskab, hvilken Last havde forledt ham til at begaae Mord, og bragt ham til denne foragtelige og velfortjente Dødsmaade.

Man har i en Tid af 18 Maaneder ikke havt nogen Efterretning fra Skibet Vennerne, Capitain Ryge, som er gaaet til Ostindien, og man har den sørgelige og næsten til Vished grændsende Formodning, at det er aldeles forlist.

I Gaar har der været Auction over de i dette Blad forhen omtalte kostbare Marmorarbeider i Deconincks Pakhuus. Der var kun saare faa Lysthavende. De første Numere i Cataloget, som vare de vigtigste og som bestode af den berømte Cibeis, Canovas og Barrattas Arbeider og adskillige andre Numere, gik ind igjen; det dyreste Stykke var Voltaires fortræffelige Brystbillede, af Barratta, som Hr. Etatsraad Deconinck kjøbte for 67 Rdlr. Sidestykket dertil, Rousseaus Portrait, skjøttede ingen om. Hverken i Livet eller i Marmor synes disse to Antipoder at kunne følges ad.

I de Norske Tidender har man allerede paa en meget smigrende Maade opfordret Hr. Slotspræst Pavels til at lade den Præken trykke, som han sidste Confirmationssøndag holdt i Slotskirken.

Hr. Etatsraad Eggers har nu overleveret Statsministeren v. Rottenhan i Wien sine detaillerede Forslag til en hensigtsmæssig Indretning af Straffeanstalter for det hele Østerrigske Monarkie, og i en egen Afhandling tillige givet sin Erklæring over Planens tilsigtede Udførelse og over Maaden, hvorpaa den kan bringes i Forbindelse med den sidste Criminal=Codex.

I Norup Bye paa Sletten er d. 19 April om Formiddagen Kl. 10½ af Adskillige bleven iagttaget et overmaade skjønt og sjeldent Luftsyn. Omkring Issepunktet saaes en stor Cirkel af sølvhvid Farve, og i sammes Cirkellinie to Bisole i egne Halvbuer, lige langt fra en mindre, men ogsaa lys Cirkel, i hvis Midte Solen selv befandt sig. I en længere Afstand fra Solens Centrum saaes en Halvbue, som spillede i alle Regnbuens Farver, og skar ei allene i Midten Issepunkten og ved Enderne dens Cirkellinie, men desuden skar tvende andre Nordlysfarvende Halvbuer, som dannede en Oval, hvis sydostlige Ende Solens Centrum netop var. Denne Halvbue og de ovale Buer vare de sidste, som lod sig tilsyne, og de første, som forsvandt; dernæst Cirkeken om Issepunkten, og endelig Ringen om Solen, hvis nærmeste Regioner under det hele Luftsyn vare fyldte med mørknende Dunster, som den dog tydelig kunde gjennemstraale. Bisolene saaes allerede Kl. 9, og vare ogsaa det sidste af dette interessante Syn, under hvilket de især syntes at oplyse de smaae Vinkler indenfor Issepunktens Cirkellinie.

I Christiania havde nylig en Grenadeer, navnlig Eilert Olsen, forladt sin Post paa Toldboden og gjort Indbrud paa et Skib. Han blev dømt til at løbe tolv Gange Spidsrod.

Den 27 Dec. forliste i Strædet ved Gibralter det Danske Skib Vildanden, bestemt fra Villanova til Kjøbenhavn, med Viin og Sæbe. Tre Matroser ere blevne reddede ved et Engelsk Skib og bragte ind i Gibralter, men Skipperen, Styrmanden og tre andre Matroser druknede.

Udenlandske Efterretninger.

Det hedder nu, at Pavens Residence skal forflyttes til Turin.

Marchal Soult har atter faaet Ordre, at forblive i Gammel-Bayern. Det hedder endog, at hans Armee-Corps gaaer til Dalmatien, hvorhen General Marmont marcherer fra Istrien af.

I Charkow (i Rusland) anlægges nu et skjønt Universitet. Man har til dets Bygning allerede kjøbt adskillige Skove og sluttet Accord om 20 Million. Muursteene. Hver Professor faaer et eget Huus med Staldrum og Hauge. Foruden 50 Seminarister, som bivaane Forelæsninger, er de Studerendes Tal 70.

Pisa d. 7 Martii. Livorno er blandt alle Italienske Havne den eneste, hvor Handel og Skibsfart for nærværende Tid blomstrer. For nogle Dage siden ankom her to Ragusaniske Brigger fra Smyrna og to Americanske Skibe fra Baltimore. De to sidste bragte 840 Fade Sukker fra Havanna, 1450 Sække Caffe fra Martinique, 1200 Sække Peber, 130 Kurve Ostindisk Sukker, og 20 Baller China. I Forgaars ankom et Skib fra Boston med 200 Centner Cabeljau.

Breve fra Neapel melde, at General Massena føier Anstalter til en Landgang paa Sicilien; men denne Expedition vil ikke være let at udføre, thi i Farvandene imellem Neapel og Sicilien krydser der en Engelsk Escadre, og man er desuden paa denne Øe ivrig syssel sat med at gjøre de fornødne Forsvarsanstalter.

Marseile d. 22 Martii. Vore Vine og Brændevine ere i denne Tid kun i lav Priis. Olierne ere ligeledes faldne i Priserne. Mandlerne derimod ere temmelig dyre. Spanskgrønt kan i denne Tid faaes for godt Kjøb. Bræder fra Wiburg og Egestaver søges meget. Paa begge disse Artikler og Masttræer have vi Mangel; derimod ere vi temmelig forsynede med andre Sorter Trævarer og Jern. Formedelst de høie Afgivter ere Priserne paa Cacao og Tobak overordentlig høie. Ogsaa Caffeen er meget dyr. Vort Forraad af Kobber, Vox og Cochenille er næsten sluppet. Silke have vi derimod i Overflødighed. Uld søges ikke, thi Uldmanufacturerne i Landet ere endnu stedse i en ussel Forfatning.

I Schwaben og Franken staae endnu de Franske Tropper, uden Forandring, i deres Cantonneringer. Af den store Franske Artilleriepark, der staaer ved Ulm, afgaae atter Transporter til Frankrige; men der skal dog blive saa meget Artillerie tilbage, som udkræves til at danne en Feldtpark. De meget svære Canoner, som ere blevne transporterede opad Donau, indskibes i Lauingen, og føres til Lands til Heilbrunn, for derfra at gaae over Neckar.

I Paris har man opfundet en ny Straf for Soldaterskjøger. Et saadan Fruentimmer, som nyligen blev paagreben i et Cassernekammer, blev, efter Militairloven, dømt til at ride baglænds paa et Æsel igjennem Staden; paa Ryggen var der heftet en Seddel hvorpaa der stod: Cassernes kjøge. Den Soldat, hos hvilken hun blev truffet, maatte holde Æselet ved Rumpen.

General Dumouriez befinder sig nu i Svensk Pommern.

(Af Lloyd's evening-post). Den Franske Ministers første ministerielle Foretagende ved hans Tilbagekomst til Byen, var at tilkjendegive Hoffet Neapels Besættelse af de Franske, og at forlange den Tydske Keisers categoriske Samtykke i den Henseende. — Admiral Villeneuve er tilligemed adskillige andre Franske Officierer afreist til Morlaix. — De Engelske, som ere blevne anholdte i Preussiske Havne, beløber sig ialt kun til 7, medens de Preussiske, som ere blevne anholdte i Engelske Havne, beløbe sig til adskillige hundrede.

Den berømte Maler West i London har fuldendt et Malerie, som forestiller Lord Nelsons Død paa Victory, hvorpaa der findes en utallig Mængde Portraiter af de Officierer, som have været tilstede derved paa Dækket. — Det stikkes i Kobber af Heath. — West maler et Sidestykke dertil, hvor Scenen forestilles i Lazarethet.

Erfaringen stadfæster nu i Frankrige, — siger en Engelsk Journalist, — hvad Abbed Sieyes engang har sagt om det Franske Frihedstræ og Jacobinerhuen: "et Træ uden Rødder, og en Hue uden Hoved."

I Engelske Tidender berettes, efter et Brev fra Hamborg, at Kongen af Sverrig paa det kraftigste befæster sig i Stralsund, og med det første venter en Undsætning af tolv Engelske Linieskibe. Men som et Beviis paa, hvor fortræffeligen de Engelske Avisskrivere forstaae at lyve, fortjener det at anføres, at der — efter samme Brev — mel-

des, at Preussiske Tropper ere rykkede ind i Dansk Holsteen. En frappantere Usandhed kunne de vel neppe fortælle.

En Engelsk Caper, Lord Nelson kaldet, har nylig opbragt to Skibe med fiendtlig Ladning, som erkjendtes for gode Priser, og indbragte en reen Fordeel af 70,000 Pund (henved en halv Million Rigsdaler). Det ene af de opbragte Skibe var ladet med Thee, og kaldtes Concordia.

I Staden Herefort har man nylig paa en meget høitidelig Maade lagt Grundstenen til en Obelisk, som ved patriotiske Britters Sammenskud, opreises til Hæder for Lord Nelson.

Paa Øen Tama i det sorte Hav og i et District af Sibirien har man opdaget Grunden af en gammel Stad, som man ikke finder Spor til i Historien.

Privatbreve melde, at de Preussiske Undersaatter ikke nære noget varmere Ønske end Fredens Vedligeholdelse. I det Berlinske Skuespilhuus skal man endog offentlig have raabt: "Fred! Fred!"

Mistriss Fitzherbert gav nylig i London en Fete, hvorved der ikke var færre end tusinde Standspersoner tilstede, som alle vare saa smykkede med Diamanter, at hele Salen straalede af deres Glands.

Den Engelske Admiralitetsregistrator Lord Ardens Embede har aldrig været saa indbringende som nu, formedelst de mange Skibe, Engellænderne opbringe. Hans aarlige Indkomster regnes for 20,000 Pund.

Det hedder nu, at Øen Sicilien skal forsvares af 17000 Neapolitanere, 25000 Sicilianere og 9000 Engellændere, altsaa ialt af 51,000 Mand. For at erobre Øen maae de Franske sætte over Strædet ved Messina, der skiller den fra Fastlandet. Dette Stræde er noget over $\frac{1}{4}$ Miil bredt; Strømmen er her meget stærk og Seiladsen, formedelst de mange stridige Vinde og blinde Skjær, meget farlig. Engellænderne, som krydse stærkt i Vandene ved Sicilien og Malta, kunne imidlertid lægge de Franske mange Hindringer i Veien.

I een af de forskjellige Billetter, som Prindsen af Hessen-Philipsthal har sendt til den Franske Leir, siger han: "De maa betænke, at Gaeta er intet Ulm og Prindsen af Hessen-Philipsthal ingen Mack.

Schweizernes Landamman har ved en Befuldmægtiget anmodet den Engelske Cancellieret om, at udbetale den nuværende Regjering i Schweiz de anseelige Summer, som adskillige Cantoner i Revolutionstiden havde deponeret i de Engelske Fonds. Men han fik til Svar, at den Schweizerske Regjering var opløst; at Kongen af Engelland ikke har erkjendt nogen Authoritet i Nabolavet af Jurabjerget, og at de deponerede Summer altsaa vare Kongens Eiendom, som Cancellieretten ikke raader over.

Den forrige Generalgouverneur i Ostindien, og bekjendte Forfatter af Gesandtskabsreisen til China, Lord Macartney, som nylig afgik ved Døden, opnaaede en Alder af 68 Aar.

Fem Skibe med Korn, som skulde gaae til Gaeta, faldt i de Franskes Hænder. Prinds Joseph har forbudet at udføre Penge for Neapel til Sicilien. Religionsministeren Ducca Cassano, har befalet alle Rigets Biskopper, at Præsterne og de Geistlige skulde formane Folket til at vise den nuværende Regjering Lydighed, men ikke, som hidtil mange have gjort, at opvække Had imod den. Overtræderne skulle straffes militairisk. Forstaden og Omegnen af Gaeta er bleven ødelagt ved de Canoner, der bleve affyrede fra Fæstningen.

Keiser Napoleon har tilkjøbt sig sin Svogers, Prinds Borghesas, berømte Villa i Rom for 13 Mill. Franker. Der føies allerede Anstalt til, at transportere den derværende Samling af Oldsager til Paris, for at indlemme den i det Napoleonske Museum.

Endnu synes Tvistighederne imellem Frankrige og det Wienske Hof ikke at være ganske bilagte. Den Franske Besætning i Braunau vedbliver at forskandse sig. En fra Strasburg kommende Artillerietrain er gaaet dybere ind i Schwaben. Fra den 6te til den 8de d. M. ere omtrent 400 Franske Canonerere dragne over Pforzheim til Schwaben. — Den anden Deel af Innvirtil besættes stærkt med Østerrigske Tropper, og der tales allerede om en Østerrigsk Leir ved Wels, i Østerrige, 3 Mile fra Linz.

Den Hollandske Gouverneur Jansen paa Cap har nu overgivet sig med sine Tropper til de Engelske. Og Cap er nu fuldkommen en Brittisk Eiendom.

I Aaret 1786 blev en Schweizer ved Navn Jean Louis du Bath forskrevet til Sverrig og forundt Tilladelse til ved Marsvinsholm og andre Avlsgaarde i Skaane, at anlægge Fabriker for saakaldte Schweizer-Oste. Til Belønning for, at han har været den første, der i det Svenske Rige har indført og tillige lært andre denne gavnlige Næringsvei, har Kongen af Sverrig d. 19de f. M. ladet ham tilstille en Sølvmedaille med Tilladelse, at bære den paa Brystet i et blaat Silkebaand. Paa den ene Side af samme sees Gustav III. Brystbillede, og paa den anden Ordene: Illis, quorum meruere labores. Den blev ham overleveret i Kirken, efter fuldendt Gudstjeneste, af General-Gouverneur Toll i en talrig Forsamlings Overværelse. Provsten holdt ved samme Leilighed en passende Tale.

Fra Marseille meldes, at der i denne Havn siden Aaret 1786 ikke er ankommen saa mange Danske Skibe, som i forrige Aar. Deres Tal beløb sig nemlig til 100.

I Schlesien er i afvigte Aar død 6929 Mennesker blot af Børnekopper.

Heny Bailie, Commandeur for den Russiske Escadre, har nu ladet bekjendtgjøre, at alle Havne og Kyster paa den høire og venstre Side af den Adriatiske Havbugt, som tilhøre de Franske eller neutrale Magter og ere besatte af de første, skulle paa det strængeste være bloquerede, og at ingen af disse Magter maa føre nogen Krigsmunition, Proviant eller andre Varer til disse Pladse, under Straf af Godsets og Skibets Confiscation. Dette skeer, efter Commandeurens Forsikkring, for at vedligeholde Ruslands gode Forstaaelse med de neutrale Magter og hindre Fienderne fra at faae Proviant og andre Hjelpemidler fra samme.

I Ryssel gik en vis Mosment nylig op i en Luftballon, i mange Tilskueres Overværelse. Da han var kommen til en vis Høide, lod han sit Faldskjerm dale, og Ballonen svævede derpaa en føie Tid over Staden. Men paa eengang saae man en stærk Lysstraale, og strax derpaa Flaget komme ned; Ballonen kunde man imidlertid ikke øine, men Luftskipperen faldt derpaa ned i en Stadsgrav, hvor Tilskuerne stimlede hen, men de fandt ham død, uden at man hidtil har erfaret Sagens sande Sammenhæng.

Ved Prindsen af Badens og Prindsesse Stephanies Vielse i Thuilleriepaladsets Capel iagttog man den besynderlige Ceremonie, at indvie 13 Guldmynter, som Cardinal Legaten overleverede Prindsen, og som denne igjen, som en Stadfæstelse paa Formælingen, rakte Prindsessen, der atter leverede sin Hofdame dem.

Medlemmerne af den Deputation, der skal gaae til Paris, for at bede Keiser Napoleon om, nøiere at forene den Bataviske Republik med Frankrige, ere blevne udnævnte og have allerede tiltraadt deres Reise.

Venedig d. 2 April. Russerne have allerede i tolv Dage bloqueret vor Havn, og lade intet Skib løbe ind eller ud. Den hele Havn er opfyldt med Venetianske Skibe, som ved den Uvirksomhed, de nu maae forblive i, tilføie vor Handel stor Skade. — Triest søger, under det Østerrigske Flag, at drage Nytte heraf, og er yderst virksom. — I Livorno have de Neapolitanske Skibe, som ligge der, heiset det Franske Flag. — Inden tre Maaneder skal der indrettes en Telegraphlinie imellem Paris og Mailand.

Venedig d. 6 April. I Gaar ankom her Transportskibe fra Dalmatien; de medbragte eenstemmigen den Efterretning, at Russerne i forrige Uge endnu vare i Besiddelse af Cattaro og Ragusa, og meget søgte at forøge deres Magt ved at hverve Albanensere. Imidlertid vare de Franske i Dalmatien temmelig talrige, og rykket langt frem; Landeveiene imellem Triest og Fiume vare bedækkede med Franske Tropper, efterdi det Wienske Hof har tilstædet dem fri Gjennemmarch igjennem Crain og Østerrigsk Dalmatien. — Her befrygter man ikke uden Grund, at Russerne og Engellænderne, naar Krigen vedbliver, ville bloquere alle Italienske Havne.

Den Afdeling af Brester-flaaden, som er gaaet til Ostindien, bestaaer, efter nogle Efterretninger, af 3 Linieskibe, 1 paa 80 Canoner, som Hieronymus Bonaparte befinder sig paa, 1 paa 84, og 1 paa 74, samt nogle Fregatter og 2 Corvetter.

En Engelsk Sloop har, efter 1½ Timers Fægtning, opbragt til Goree en Fransk Caper paa 14 Canoner og 104 Mand. Paa Fransk Side faldt 2 Officierer og 12 Mand; 20 Mand bleve saarede.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 57.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 29 April, 1806.

Forældre.

Den, som troer, at Forfatteren af dette Blad giver sig Umage for at opsøge ret mørke Træk til sit Skilderie, miskjender hans Hjerte. Mere end engang har det angret ham, at have valgt en Bane, der gør ham det til en sørgelig Pligt, at tale der, hvor blot Klogskab, blot Hensyn til udvortes Forhold, byder ham at tie; mere end engang har han ønsket, for evig at kunne bortslænge en Pen, som han næsten altid har taget i Haanden med ubehagelige Følelser. Saa meget som muligt at leve ukjendt og ubemærket har altid været hans ivrigste og kjereste Attraa, men et ubetydeligt Tilfælde har draget ham frem paa en Skueplads, hvor han saa gjerne havde ønsket at være en taus og useet Tilskuer. Denne Indledning synes af visse Grunde ikke at staae her paa sit urette Sted.

En sørgelig Begivenhed, som indtraf i Gaar, og som Delicatessen byder mig, ikke at nævne, opfordrer mig til at tale om en Gjenstand, der er vigtig for den enkelte Borger, for Staten, ja for hele Menneskeheden, hvor ubehagelige end mine Ord maatte være for dem, der føle sig trufne.

Det vil maaskee synes underligt, at nogen i vore forvendte Dage, hvor Opdragelsen, Levemaaden og Sæderne bidrage alt til at formindske den saa nødvendige Ærbødighed, som Børn skylde deres Forældre; hvor Drengen paa sexten Aar allerede er Spradebasse, og Pigen paa femten Flane, at man i saadan en Tidspunct vil tale om den alt for store Magt, som Lovene tilstede Forældrene over deres Børn. Jeg tilstaaer, det vilde være meget underligt, dersom ikke Modsigelse var et Hovedtræk, hvorved vor Aarhundredes Mennesker saa særdeles udmærke sig. Midt under den grændseløse Selvraa-

dighed, som den største Deel af Nutidens Ungdom overlades til, seer man Forældre nok, der misbruge deres Magt over deres Børn, ikke som i ældre Dage, fordi man troede, derved at opfylde sine Forældrepligter, men af Egennytte, Stolthed og de allerforagteligste Hensigter. Jeg kunde fremstille her en heel Række af Malerier, hvortil der ikke blot gives een eller to, men ti, ja hundrede Originaler.

Nogle Forældre leve af deres Barns Konst eller Talenter, uden selv at stifte mindste Gavn, og ikke nok, at Stammen her trækker Saften af Grenen, de drive endog et Slags Speculationshandel med deres Barn. Men til Ære for Menneskeheden kan man dog sige, at dette sjelden skeer af andre end dem, der under Navn af Forældre have taget sig af Ulykkelige; thi dersom der slog et Fader- eller Moderhjerte i deres Bryst, vilde de ikke saaledes kunne misbruge et af de helligste Navne. — Kun Lovenes Afmagt maa man her beklage. De kunne straffe Betleren, som stjeler, maaskee blot for at stille sin Hunger, men ikke den, der paa en fiin Maade forstaaer at tyrannisere det ulykkelige fader- og moderløse Barn. Dersom det var mueligt at optegne alle de fine Grusomheder, som Stedfædre og Stedmødre og saakaldte Pleiefædre og Pleiemødre begaae mod deres Børn, hvilken Række af Scandaler vilde man da ikke finde!

Mangen en grusom Fader, som vil snoe sig ind i en rig Familie, eller omgjærde sig med vigtige Forbindelser, sælger sit Barn til den

Høistbydende. Saaledes har jeg kjendt Piger med Sundhedens Roser paa deres Kinder, som imod deres Villie ere blevne solgte til Oldinger, blot fordi deres Fædre eller Mødre vilde have, at de skulde være fornemme; man afslog de passeligste og anstændigste Tilbud, blot for at kunne see sin Datter som en Fru Justitsraadinde. De leve endnu, disse ulykkelige Slagtoffere for deres taabelige Forældres Gjerrighed, Stolthed og Rangsyge. De leve endnu, forarmede, belæssede med Børn, som de ikke kunne føde, og Mænd, som de ikke kunne udstaae, og det eneste, hvad de endnu have tilbage, er en tom Titel, hvis Glands bliver til Rust, naar den ikke opsminkes med Guld. Den fattige Haandværkskone ynker man; den fattige Justitsraadinde spotter man.

"Det er intet nyt", vil man maaskee indvende; "det er Ting, som vi finde i alle Comoedier og alle Romaner;" det er sandt; men det er skrækkeligt, at man skal finde midt i Kjøbenhavn, hvad man finder i alle Comoedier og alle Romaner.

Det er beklageligt, at Lovenes Herredømme, efter sin Natur, kun kan være saa indskrænket; at Forældre saa at sige udgjøre en Stat i Staten, og at Lovgiveren ubetinget antager, at alle Forældre ere saa retfærdige og vise som han. Vel ere adskillige af hines Pligter bestemte ved Loven; men den taler intet om de Forældre, der ville bruge deres Barn som Træl og leve af dets Sved, for ikke selv at behøve at arbeide, og endnu oven i Kjøbet mishandle det; intet

om den Fader, der sælger sin Datter til en Mand, som hverken ligner hende i Alder eller Tænkemaade; intet om den Moder, der tvinger sin Datter til at ægte den, som hun hader, blot for at blive Frue; intet om de Forældre, der tvinge deres Søn til at vælge en Bane, han ikke føler Tilbøielighed til — kort sagt, intet om alle de Forbrydelser mod Naturen og Moralen, som stolte, forfængelige, gjerrige og ildesindede Forældre kunne gjøre sig skyldige i mod deres Børn.

Men hvor Loven maa tie, der bør Sædelæreren opløfte sin Stemme dobbelt høit; hvor dens Arm standser, der bør Moralen og Satiren række den Haanden. Held vore Folkelærere, dersom de altid ville lægge dette paa Hjertet! dersom de altid kun vil lade Regjeringernes og Staternes Anliggender blive ligesaa uberørte som Dogmatikens uigjennemtrængelige Mysterier, og holde sig til det, som ligger indenfor Moralens Enemærker, hvor de kunne stifte saa stor og udbredt Nytte.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter en authentisk Liste ere følgende Antal Skibe i afvigte Aar ankomne til Kjøbenhavn: fra Vestindien 68, fra udenlandske Havne 1572, fra Danske 2774, fra Holsteenske 748, og fra Norske 416. Udpasseret ere: til indenlandske Havne 3975, og til udenlandske 1728.

I Aftes opførtes i det Holsteenske Selskab, til Benefice for et af dets Medlemmer, die Räuber, von Schiller, hvori forrige Skuespiller Preisler spillede den gamle Moors Rolle. Der var et usædvanlig stort Antal Tilskuere, og Stykket var ikke tilende førend Kl. 12.

Bogtrykker Stephanson i Trondhjem har svaret paa den Anke, der førtes imod ham i Berlings Avisen No. 26, fordi han ikke har villet indføre et vist Noget, som ingen Dødelig kunde sue mindste Honning af. Han forsikkrer tillige, at Biskop Bugge, lige indtil det Dieblik, Avisen ankom til Trondhjem, har været uvidende om den paaankede Benegtelse.

Den Opfindelse at lave Beensuppe er aldeles ikke ny. Allerede for Aarhundreder siden har man i Canton Uri i Schweiz betjent sig af Beenmeel til Hønsekjødsuppe. For ganske nylig har man havt Efterretning om, at der i Appenzel ligeledes fra ældgamle Tider af har været Beenmøller, og at man der bruger Beenmeel til at mædske Sviin med; Flesket bliver meget fast.

Det Academiske Consistorium i Kiel har dømt to Studenter, hvoraf den ene er fra Lübek og den anden fra Cappel, til at relegeres fra det derværende Universitet, og Hs. Kgl. Majestæt har ved et Rescript stadfæstet denne Straf.

Blandt de Stykker, som gives paa det Odenseeske Theater, er Etatsraad Falsens Skuespil Konstdommerne, og et nyt Stykke Gouverneuren af Indien.

Udenlandske Efterretninger.

Statbegivenheder.

Den nye Hertug af Cleve og Berg, Prinds Joachim Murat, holdt paa sin og sin Gemalindes Fødselsdag, d. 25 Martii, sit høitidelige Indtog i sin Residence Düsseldorf. I Følge de forhen bestemte Ceremonier red en Ærevagt, som bestod af 150 af de første og anseeligste unge Folk, ham i Møde; ved den yderste Port overleverede Magistraten ham Nøglerne til Stadens Porter; man løsnede Canoner, ringede med Klokkerne, og hele Byen var om Aftenen paa det prægtigste illumineret. En uhyre Mængde Mennesker fra Nabostæderne paa begge Sider af Rhinen havde trængt sig sammen i den jublende Stad, og lydelig roste man Prindsens Nedladenhed og Venlighed. Düsseldorfs Indbyggere glæder det allerede, at deres nye Hertug har givet 100 Lousd'orer til Fattigvæsenet, og tegnet sig for et aarligt Bidrag af

1000 Rdlr. til de Fattige; man taler allerede om, at Billedgalleriet, som er blevet ført til München, skal ved den nye Førstes mægtige Indflydelse bringes tilbage igjen, og Bergs og Cleves Indbyggere troe, at de ville faae Tilladelse til, at indføre deres betydelige Fabricater i det store Franske Rige, uden at betale Told. Saadanne gyldne Udsigter smigre de sig med. Den Dag, da Hertugen holdt sit høitidelige Indtog hyldede Præsteskabet, Landstænderne og alle Dicasterier ham og aflagde Troskabseden. Herpaa svarede Hertugen følgende:

"Mine Herrer Medlemmer af Stænderne i Hertugdømmet Berg! De gjentagne Fryderaab og den almindelige Glæde, som jeg paa min Gjennemreise overaldt har mødt, og de Hyldinger, man ydede Keiser Napoleon, vare allerede et dyrebart Bevis paa det Sindelav, De har tilsvoret mig. Jeg har antaget alle de Kjendetegn paa Hengivenhed, De har lagt for Dagen, som Forb.d paa den Lykke, jeg lovede mig af mine Undersaatter. De kan paa Deres Side stole paa, at jeg skal opfylde den hellige Pligt, ikke at forsømme noget af alt, hvad der kan gjøre Dem lykkelige. De vil ingenlunde skuffes af de Forhaabninger, som opvækkes hos Dem ved den politiske Forandringer, der giver Dem en ny Souverain. Forgjeves skal den Franske Keiser ikke have lovet Dem sin Deeltagelse og Keiserlige Beskyttelse. Jeg skal paa min Side hellige mine Staters Vel min hele Omhu og alle mine Kræfter, og jeg haaber, at jeg ved Deres Ivers Bistand, Deres Erfaring og Deres Fædrenelandskjerlighed skal kunne vedligeholde disses Velstand, ja endog kunne forøge den."

Efter denne høitidelige Handling gik Toget, i smagfulde Uniformer, til Slotskirken, for der at takke det høieste Væsen.

Den Efterretning, at det Preussiske Grevskab Mark var taget i Besiddelse af de Franske, er aldeles ugrundet. Vildfarelsen reiste sig deraf, at man forbyttede Mark med Gemark i Hertugdømmet Berg. Derimod have de Preussiske Tropper taget Stifterne Essen, Werden og Elten, der siden 1802 tilhørte Preussen som Erstatningslande, og egentligen ikke hørte til Hertugdømmet Cleve, i Besiddelse for Hertug Joachim; fremdeles toge de i samme Øiemed det Usingske Overamt Deutz og alle de kurcölnske Steder, der ved Rigsrecessen 1803 vare blevne Huset Usingens Eiendom, samt de Darmstadtske Amter Drolshagen og Olpe.

Medens Preussen saaledes afstod adskillige af sine Lande til Frankrige, lod det, førend det tog Hannover, som skulde tjene det til Skadesløsholdelse, i Besiddelse, følgende Patent udgaae:

"Vi Friedrich Wilhelm III. Konge af Preussen &c. &c. tilkjendegive herved:

Ønsket, at vedligeholde og betrygge Fredens Velgjerninger for Vore tro Undersaattere og de tilgrændsende Stater, saa længe Krigen staaer paa, har bestandig været en Gjenstand for Vore utrættteligste Bestræbelser. Vi smigre Os med at have opnaaet dette Øiemed, ved den Beslutning, Vi i Følge de sidste Begivenheder, have taget, og ved vort Patent af 27 Jan. 1806 bekjendtgjort, efter hvilket Churhuset Brunsvig-Lüneburgs Stater i Tydskland, tages i Besiddelse af Vore Tropper, og administreres af os. Men da siden den Tid de Hannoverske Landes virkelige Besiddelse, mod Afstaaelsen af tre Provindser i Vort Monarkie, er bleven uomgjængelig nødvendig til en varig Rolighed for Vore Undersatteres og de tilgrændsende Staters, saa have Vi sluttet en Convention med H. Maj. Keiseren af Frankrig og Kongen af Italien, formedelst hvilken Vi, mod at afstaae tre af Vore Provindser, og i Kraft af forskjellige høitidelige Garanterier, have erhvervet Os retmæssig Besiddelse af Churhuset Brunsvigs Stater i Tydskland, der ved Erobringsretten, ere tilfaldne H. Keiserl. Majestæt.

I Følge heraf erklære vi hermed, at Churhuset Brunsvig-Lüneburgs Stater i Tydskland fra nu af maae betragtes som Lande, Vi ere Besiddere af, og som ene ere underkastede Vor Magt.

Disses Regjering og Forvaltning vil derfor fra nu af ene og allene føres i Vort Navn og staae under Vor allerhøiste Autoritet. Vi opfordre desaarsag herved alle Øvrigheder i Landet til, pligtmæssigen at fortsætte i Vort Navn og under den af Os ansatte Administrationscommissair Grev Schulenburg-Kehnerts og den under ham staaende Commissions høieste Bestyrelse, alle de Embedsforretninger, der ere dem paalagte. Ikke mindre vente vi af Adelen, Prælaterne og Landets samtlige Undersaattere, at de villigen underkaste sig denne

Tingenes Orden, hvoraf der vil fremblomstre en ny Tidspunct af Rolighed og Velstand, og derved aflægge et Beviis paa deres Kjerlighed til Fædrenelandet og deres Sindelav mod Os; ligesom Vi paa Vor Side sikkert ikke ville undlade, at opfylde Vort Ønske, at gjøre dem lykkelige."

Berlin d. 1 April 1806. Friedrich Wilhelm.
(L. S.) v. Haugewitz.

Førend dette Patent udkom, tilkjendegav Ministeren v. Hardenberg, den Engelske Gesandt i Berlin, Hr. Jackson, officiel, at Preussen tager Churførstendømmet i Besiddelse, til Erstatning for de afstaaede Lande; at det betragter dem, under den Franske Keisers Garantie, som sin Eiendom, og at Havnene i Nordsøen saavelsom de Floder, der falde ud i samme, skulle være spærrede for den Engelske Søfart og Handel. Den Engelske Gesandt sendte derpaa sin Broder med dette Budskab til London.

Imidlertid har ogsaa det Churhannoverske Gesandtskab bekjendtgjort ved Trykken følgende Circulair-Note:

"Undertegnede Kongel. Brittisk og Churbrunsvigsk Minister ved den almindelige Rigsforsamling, har herved den Ære at meddele den officielle Correspondence, der er bleven ført imellem det Kongel. Preuss. Ministerium i Berlin og det Kongel. Britt. og Churførstel. i Hannover førend den paafulgte constitutionsstridige Invasion i de Hannoverske Churlande, saavelsom Stats- og Cabinetsministeren Grev Münsters Bekjendtgjørelse, førend hans Afreise fra Hannover til London, hvilke paa det tydeligste vise Churlandenes retmæssige Regents Indsigelse mod Preussens retsstridige Handling ꝛc." —

Europas politiske Horizont er endnu bestandig temmelig mørk. Nye Tordenskyer synes at bebude Krig og Ødelæggelse, som uden Tvivl, naar ikke en høiere Magt forekommer Menneskenes Planer, vil vorde det nittende Aarhundredes uforanderlige Lod. — I det forrige Venetianske Dalmatien, som ved Luneviller Freden blev afstaaet til Østerrige og ved Presburger Freden til Frankrige, have Russerne, som forhen er meldt, bemægtiget sig Fæstningen Cattaro, inden endnu de Franske kunde komme did; og i vore Dage er saadan en Omstændighed allerede nok til atter at tænde Krigens nylig slukte Morderfakkel. Kongen af Bayerns Reise til Italien, som var bestemt til Dagen efter Paaske, blev opsat til en ubestemt Tid, fordi de politiske Anliggender begynde at blive betænkelige. De Preussiske Tropper ere endnu bestandig paa Feldtfod, og siden Hertugen af Brunsvigs Tilbagekomst fra Petersborg (den 24 Martii) hører man ikke, at de skulle sættes paa Fredsfod igjen.

Kongen af Bayern har givet 12,000 Florin af sin egen Chatol-Casse til tolv fattige, men dydige Pigers Udstyring. Disse Piger bleve valgte af en Commission, der bestod af Sognepræsterne, Politie- og Fattigdirecteurerne, og den 2 Martii overleverede man, i en høitidelig Forsamling paa Raadhuset, enhver af samme en Obligation paa 1000 Fl., der, saasnart de givte sig, skulde udbetales dem af Depositocassen. Efterat den Tale, der blev holdt til disse tolv Piger, var endt, istemte den hele Forsamling Almuesangen: Held være vor Konge, Held!

En Kjøbmand i Memmingen har fra et Handelshuus i London faaet tilsendt 100 Pd. med Begjering at uddele disse blandt dem, der i Omegnen af Staden, der, ved deres Havers ꝛc. uforskyldte Demolering have liidt meest, med det Tillæg, at flere Penge skulle følge.

I Sydpreussen besluttede adskillige anseelige unge Damer ved Enden af Fasten, af egen Drivt, og med deres Forældres Vidende, at samle Almisser for Byens Fattige, og fik, ved at gaae fra Huus til Huus og ved deres store Forbindelser, indsamlet: 1295 Ducater i Guld, 650 Ducater i Mynter, 17 Friedrichs d'orer, 115 Flor. i Bancosedler ꝛc.

Prof. Paulus og Schelling i Würzburg have af ubekjendte Aarsager vægret sig ved at hylde den ny Konge.

En udenlandsk Minister i Berlin har sammesteds besværet sig over den Maade, man paa offentlige Steder udtrykker sig paa i Henseende til høie Personer. Den 21 Martii blev det derfor under den strængeste Straf ved Parolen forbudet, at betjene sig af saadanne Udtryk, og Politiet skal vaage over denne allerhøieste Befalings Jagttagelse.

I Paris er der ankommen en Deputation fra Bourdeaux. Ogsaa i denne Stad vil man opreise Keiser Napoleons Statue til Hest.

Floderne Ems, Weser, Elbe og Trave bloqueres nu af Engellænderne. Alle Preussiske Skibe anholdes. Skibene i Themsen have paa deres Master allerede faaet det sædvanlige Embargotegn, et Kongeligt Anker, og tør ikke forlade deres Plads uden høiere Tilladelse.

Admiral Tornborough krydser med 5 Linieskibe ved Rochefort. Den fiendtlige Flaade der i Havnen bestaaer af 5 Linieskibe.

Antallet af de Engelske Krigsfanger i Frankrige beløber sig kun til 7000, medens 18,000 Franske ere i Engelsk Fangenskab.

Det hedder nu, at Admiral Russel er seilet med sin Escadre til Sundet.

Tvistighederne imellem Nord-America og Engelland ere nu bilagte.

I de Engelske Havne forfattes nu nøiagtige Fortegnelser over de anholdte Preussiske Skibe og deres Ladninger.

Efter offentlige Blade har det Bayerske Hof faaet meget behagelige Depecher fra St. Petersborg, hvori Keiser Alexander erkjender Bayerns og Würtembergs Kongeværdighed og erklærer sig tilbøielig til, at slutte en billig og anstændig Fred med Frankrige, under Preussens Mægling. Det hedder nu, at den Bayerske Armee skal sættes paa Fredsfod, og at Kongen snart vil tiltræde Reisen til Paris.

I Reggio samles en stor Mængde Transportskibe til den Franske Armees Overfart til Sicilien.

Fæstningen Gaeta har en Besætning af 6000 Mand og synes at være velforsynet med Levnedsmidler. Den beskydes nu med 16 Mørsere og Haubitser, og 30 24pundiger. Naar den ikke snart overgiver sig, vil man kaste brændbare Granater ind i samme. De Franske kunne kun arbeide om Natten i Løbegravene, thi om Dagen ere de alt for meget udsatte for Ilden af Fæstningen. De beleirende Tropper beløbe sig til 24,000 Mand.

Man melder nu offentlig, hvad hidtil er ymtet om, at Pius den Syvende agter frivilligen at afstaae Paveværdigheden til Cardinal Fesch.

Paa Høiden af Venedig have fiendtlige Fregatter ladet sig see, men man veed endnu ikke om

det er Russiske eller Engelske Skibe. Al Handel er standset i denne Stad, og intet Skib tør løbe ind eller ud, af Frygt for at blive taget. Kun Smaaskibe vove sig ud og seile langs med Kysten. Da man ikke kan faae Levnedsmidler mere fra det frugtbare Dalmatien, er her stor Dyrtid.

I Augsburg har man forvandlet to Klostere til Casserner.

Neufchatel regjeres nu ganske efter Franske Love og Indretninger. Den militaire Indqvartering er saa meget mere trykkende for Indbyggerne, som man i 77 Aar kun har havt Landmilits her. Hos den rige Banquier Portalez logerede en General og 27 Mand!

Napoleon har foræret Churprindsesse Stephanie en meget prægtig Kurv, der vurderes for 800,000 Franker, som Brudegave. En lignende Foræring faaer den unge Vicedronning af Italien. Til det Bal, hvormed Høitidelighederne ved Prindsesse Stephanies Formæling skulde endes, var der indbudet saa mange Mennesker, som Værelserne i Thuillerierne kunne rumme. Der var indbudet Damer af alle Stænder, men deres Klæder maatte være af Lyonner Stof og forsynede med et langt Slæb.

Fire store Franske Livrandeurer, hvis Regnskab er lidet forvirret, skulle, som det hedder, levere en Sum af 40 Mill. i den offentlige Skat, og indestaae for hinanden gjensidigen, dersom de ville undgaae at komme under Tiltale.

I Moniteuren findes Statsraad Jauberts Beretning om de Franske Financers Tilstand i Aaret 1806. Da han oplæste den i Statsraadet ledsagede han den med en temmelig lang Tale. Det interessanteste deraf er det, han anfører om Engelland: "Naar man undersøger," siger han blandt andet, "hvorledes Europas Folkeslag midt i deres Fremskridt i Cultur føler Virkningen af Barbarie, saa indseer man, at det System Europa er styrtet i, ganske strider mod dets Nationers Rolighed og Interesse. Dette var aabenbar Aarsag i, at de Baand, som fordum paalagde Regjeringerne Moderation, bleve opløste, at Folkeretten ikke existerer mere og at med den de fleste Souverainers Ordholdenhed i Tvistigheders Afgjørelse og i Forbindtligheder er forsvundne. — Folkeretten blev i Begyndelsen af det afvigte Aar-

hundrede ophævet ved en Nations Hovmod, der higede efter Almeenherredømme; den blev for bestandig krænket, da een af dens Ministre sagde: at der i Europa ikke skal løsnes nogen Canon, uden hans Regjerings Tilladelse. Europa var stum og ligegyldig ved denne fornærmelige Erklæring; det anstillede sig som om dets Uafhængighed var tabt med dette Vældens Løsen, og da man foregav at kunne byde over det, adlød det. Ubesindige Dorskhed, som siden har frembragt faa sørgelige Virkninger! — Ministeren Cathams Paastand smigrede hans Nations Stolthed; han foreskrev den et Maal, som den siden den Tid med Raserie og Haardnakkenhed har higet efter. Engelland, styrtet i et System af almindelig Despotisme, har ikke kunnet holde sig uden ved Vold og Uretfærdighed. Vanskelighederne have kun forøget dets Herskesyge; det har ødelagt tyve Nationer i Asien, indført Lænker og Ødelæggelse i Menneskeslægtens ældste Vugge, angrebet Nationer midt i den tryggeste Fred, bragt neutrale Stater i Slaverie, tvunget dem til at indtræde i deres Armeer, bestukket og forledet Regjeringerne, og indviklet dem i sine Krige. Alle disse Yderligheder ere Virkninger af dets Usurpationssystem. Hvorledes skulde Folkeretten, den simple Menneskeforstands svage Værk, kunne modstaae disse vilde Invasioner? — Frankrige, bestemt af sin Rang, sin Magt og sin Interesse til at standse det Onde, som truede Europa, lod sig nøie med at gjøre en svag Modstand; dets Regjering var uforsigtig nok til at taale, at Nationen blev ydmyget og bragt i en Forfatning, der saarede dens ædle Caracteer. Heraf fulgte siden den Utilfredshed, som kuldkastede Monarkiet. England, begunstiget af uhørte Begivenheder, gjorde stærke Fremskridt til sit Maal. London vilde sandsynligen nu have været Verdens Hovedstad, dersom Himlen ikke havde ladet fremstaae en overordentlig Mand, og overdraget ham, at hævde Folkeretten, da den gav ham Klogskab og alle Midler til med Held at udføre sine Forsætter. Hans Genie besværger de uophørlig fremkommende Storme, som vor uforsonlige Fiende foranlediger; hans mægtige Haand tilintetgjør deres Bestræbelser; men han har tillige udkastet et stort System, som er det eneste der kan frelse Europa. — Hverken Fornuften eller Magten synes at kunne bestemme, hvorlænge Kampen imellem Frankrige og Engelland vil vare. Fornuften er uden Virkning saalænge som vore Fiender ville beherske Verden ved deres Herredømme over Havet, og saalænge deres Cabinet kun opfordrer til uafseelige Krige; hvad der angaaer Magten, da ruster Frankrige sig vel mod denne Nation, men Naturen lægger Hindringer i Veien, og man kan ikke bestemme, hvor længe disse ville vare. — Saa mange Undertrykkelser maa man modsætte en Forbindelse, der kan forsvare Europas Frihed, uden at forurolige den. Den Tid er kommen, hvor der midt i Europa maa forenes en Magt mod Engellands og visse af dets Allieredes Anstrængelser, som det søger at forlede ved at tilbyde dem en Part i Verden. Det er ikke blot tom Frygt, at Faren vel existerer, saalænge som Moderation og Retfærdighed ere bannlyste fra Førsternes Cabinetter, og saalænge som nye Planer til Invasioner og til at tilintetgjøre Nationernes Uafhængighed forurolige Verden. Kan man tvivle herpaa, naar man erindrer sig, at det neppe er nogle Maaneder siden, da en mægtig Monark, endnu førend Lykken havde bestemt Slagets Udfald, begjerte at adsplitte det Frankrige, hvis Deles Forening har kostet saa meget Blod og saa mange Offere? Indtil Engelland opgiver sin almindelige Eneret, gjenopretter Handelens naturlige Rettigheder, og undlader at kappes med den paa andre Maader end ved sin Jordbunds og sine Konsters Fortrinlighed, saalænge vil dets Skibe, beladte med frugtesløse Rigdomme, forgjeves lade sig see ved de vidtløftige Kyster, som ikke tilstede dem Adgang. Denne strænge Skilsmisse vil dog engang udmatte Engelland; den vil bringe Fornuftens Rige tilbage i Europa, og med den en varig Fred."

I Nore have Engellænderne anholdt 3 Skibe under Russisk Flag.

Breve fra Neapel melde, under 21 Martii, at Gaeta endnu ikke har overgivet sig, og at de Franske beundre Prindsen af Hessen-Philipsthals Tapperhed.

Talleyrand, en Brodersøn af Ministeren, har d. 14 April bragt Marchal Ney i Memmingen Ordre, at marchere med sit Armeecorps tilbage til Frankrige, og Marchal Soult, der hidtil havde sit Hovedqvarteer i Passau, har han bragt samme Ordre.

Den, som ønsker en almindelig Oversigt over de ulykkelige Følger, som den Engelske Krigserklæring mod Frankrige i Aaret 1803 har havt for Hannover, vil finde den i følgende Skrivt: Das Kurfürstenthum Hannover unter den Franzosen in den Jahren 1803, 4, 5, und dessen fernere Schicksale, nebst einer genauen Characteristik des französischen Militärs. Von einem Augenzeugen. 1806. 136 S. Heri læser man, hvorledes Landet, i en Occupation, der ikke havde varet fulde 27 Maaneder, er blevet udsuet, Statscassen udtømt, Staten belæsset med Gjeld, hver enkelt Borger trykket, Landmanden, fornemmelig ved at levere Levnetsmidler og gjøre Militairreiser, Kjøbstædsmanden fornemmelig ved overordentlige Krigsskatter, og saavel denne som hiin styrtet i Fattigdom, eller i det mindste bragt Armoden nærmere. Forfatteren anslaaer den Skade, som den Franske Invasion har foraarsaget, til 26,300,000 Rdlr. Men heraf er det Skyts, som førtes til Frankrige, beregnet til 10 Mill., og Forsvarsanstalterne til 1 Mill. Derimod mangler heri ogsaa de næsten uvurderlige Indqvarteringsbyrder.

Man haaber nu, at Censuren i Wien vil undergaae en stor Forandring, da Pressefrihedens afsagde Fiende, Grev Kolloredo, nu er død, og der blandt de nuværende første Statsembedsmænd gives adskillige, der ynde en fornuftig Trykkefrihed og ere Nationens Talsmænd. Hidtil maatte de Wienske Lærde sende deres Arbeider til udenlandske Lærde, paa det disse kunne udgive dem under deres Navn. Østerrige er et talende Exempel for Europa's Stater, at intet Rige kan blive stort og mægtigt ved Tænkefrihedens Undertrykkelse, og at politisk Afmagt sædvanlig følger paa Mørkets Gjenindførsel.

Fra Carthagena skal der være udløben en Spansk Flaade paa 6 Linieskibe og 2 Fregatter.

Fra Leith er der afseilet en Convoy af henimod 100 Skibe, til Østersøen, under Bedækning af to Chalouper.

I Dover og andre Havne udrustes allerede Capere, som skulle krydse mod Preussiske Skibe, men endnu er intet Caperbrev udstædt.

Fra Newyork er der, under General Mirandos Anførsel, afgaaet en hemmelig Expedition, som

bestaaer af 3000 Mand. Man mener, at den gjelder den Spanske Deel af Florida.

Det Stillads, som opreises i Westminsterhall i Anledning af Lord Melville's Proces, er nu næsten færdigt.

Universitetet i Cambridge har tegnet sig for 4900 Pd. St. til Pitts Monument.

I Engelland ere Kornpriserne stegne, formedelst Landets krigerske Forhold til Preussen.

En Engelsk Fregats Chaloupe har taget det Franske Vagtskib, som laae ved Udløbet af Garonne. 50 Skibe, der ligge under Embargo, havde deres Papirer ombord paa dette Vagtskib.

Paven gjør i offentlige Blade Ophævelser i Henseende til at indvie den ny Konge af Neapel.

I Amsterdam havde Dr. Gall kun 100 Tilhørere.

De høie Priser paa Levnedsmidler i de Østerrigske Stater have bevæget Keiser Alexander til at overlade Østerrige 1 Mill. 500,000 Fjerdingkar Korn, som Erstatning for de 10,000 Stude, som de Russiske Tropper havde faaet af samme. Han har tillige tilladt Østerrige at opkjøbe for en Mill. Gylden Korn og Slagtegvæg i de nærmeste Russiske Provindser.

Ved Førsten af Lichtensteins Formæling bleve tillige 12 andre unge Ægtepar udstyrede.

Antallet af de i Engelland anholdte Skibe er meget betydeligt, især da saare mange Hollandske Skibe ere seilede under Preussisk Flag. — Endeel af de Fartøier, som, efter den Brittiske Vice-Consuls Befaling i Hamborg, i største Hast forlode Elben, ere ankomne i Themsen, nogle med halv Ladning, andre med Ballast, og atter andre med en Deel af Ladningen. Helgoland var bestemt til deres Samlingsplads, men de, som først ankom der, ventede ikke paa de øvrige, men søgte at komme saa hastig som mueligt til deres Bestemmelsessted.

Det hele Antal af Brittiske registerede Skibe med Indbegreb af dem, der ere byggede for den udvortes Europæiske Handel, beløb sig d. 30 Dec. 1803 til 20,893 af 2,167,863 Tønder, d. 30 Sept. 1804 til 21,774 af 2,268,570 Tønder. I Aaret 1803 bleve 1407 forskjellige Fartøier byggede og registrerede i Engelsk Havn; 1793 kun 800, og 1804, 991.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 58.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Løverdagen den 3 Maji, 1806.

Parnasset.

En Allegorie.

Det var ved Midnatstider, hvor tændte Lygter synes at være sande Phænomener paa Kjøbenhavns Gader, da jeg kom hjem fra et dramatisk Selskab, hvor jeg havde seet Schillers Røvere: et Rædselsstykke, som hele Skaren af de nyere Røverromaner ikke bærer Vand imod, og som kan sætte den roligste Phantasie i den skrækkeligste Urolighed, — et Stykke, der i et Aarhundrede, hvor Røvere spille en ikke uvigtig Rolle paa Verdens Skueplads, fortjente at opføres paa alle muelige Theatere; kun maa man beklage, at det ikke er af Kotzebue, da man i saa Fald sikkert allerede havde seet det paa det eneste Nationaltheater, vi eie. Neppe havde jeg lagt mig til Hvile, førend jeg i en Halvdrøm saae de fule Røvere sværme omkring mig, myrde og plyndre, skjænde og brænde, haane Forsynet og Dyden, og træde Alt, hvad der er Mennesket helligt, under Fødderne. Jeg befandt mig i en skrækkelig Forfatning, og gjorde mig al muelig Umage for at fordrive disse Rædselsbilleder, — men forgjeves. Endelig var jeg saa lykkelig at falde i en sød Slummer, hvor Røverne vel i Begyndelsen endnu gjøglede for min Phantasie, men hvor jeg med eet saae Scenen forandre sig, og befandt mig i det skjønne Bootien, ved Foden af det berømte Parnassus, hvis stolte Pynter: Tithorea og Hyampeus, vare indhyllede i gyldne Skyer. Øverst paa Bjerget var der et straalende Tempel, hvori Digtere af alle Nationer sadde og morede sig med Guder og Gudinder paa forskjellige Maader, og syntes ikke at have glemt deres sædvanlige Forlystelser paa Jorden. Nogle tømte hele Guldpocaler med Viin fra Cypren, andre morede sig med Spil, og atter andre spøgede med Muserne. Jeg gjenkjendte her mange af vore egne Digtere. Holberg lyttede efter hvert Ord, der blev talet, ret som om han agtede at øse Stof

ikk et nyt Lystspil; Wessel sad midt i en Kreds af Guder og Gudinder, og fortalde dem lystige Indfald; Evald var i en dyb Samtale med Homer og Klopstok, — kort sagt, enhver af dem havde her en egen Syssel. Det besynderligste af Alt var, at jeg næsten ikke kunde opdage en eneste af vore nulevende fædrenelandske Digtere i den hele Forsamling.

Der var mange og forskjellige Opgange til dette Tempel, og Bjerget var et af de steileste man kan tænke sig. Af hvilken Jordart det egentlig var, kan jeg ikke bestemme; thi der var næsten ikke en Plet paa den nederste Deel af Bjerget, uden at den jo var besat med Poeter. De myldrede omkring det som Insecter, og Stjernerne paa Himlen, og Sandskornene paa Havets Bund lode sig maaskee snarere tælle end disse Digtere. Jeg lagde især Mærke til følgende: en af Kravlerne havde en Byldt paa Ryggen, hvorpaa der stod skrevet: Drikkeviser, Elegier Sonnetter; han gjorde sig usigelig Umage, for at komme op paa Bjerget; en Recensent, der saae ud som Janus i Jacob v. Thybo, vilde hjelpe ham derop; men hver Gang han var kommen nogle Skridt i Veiret, deisede han ned igjen, og blev omsider saa forslaaet i Ansigtet, at han for Skams Skyld ikke turde lade sig see mere. Tilsidst lod han sig nøie med at forelæse andre ulykkelige Poeter sine Vers.

To andre kom med et stort Digt i Haanden og en Krone paa Hovedet; om den var af Guldpapiir eller støbt Guld, kan jeg umuelig

sige. De ledsagedes af et heelt Selskab af Folk med lange Alongeparykker, hvoraf de fleste havde en Gradestok i den ene Haand og en Søger i den anden; en Pedel gik meget gravitetisk foran dem. Nogle af dem bare et Justeerstempel og en Bog, paa hvis Ryg der stod: Smagens Toldrulle. I Førstningen lod det, som enhver vilde gjøre Plads for dem, og at Digterne ganske sikkert vilde komme op til Bjergets Top; men neppe havde de gjort tre Skridt, førend Poeterne og hele Selskabet faldt baglænds ned i et Vand, som kaldtes Lethe, og jeg saae dem aldrig mere.

En tredie havde en Perspectivcasse paa Ryggen, hvorpaa der stod: schöne Rariteten! Schattenspiel an der Wand! Han havde to Karle med sig, som paa en Bærebor bare alle hans Vers. En halv Snees Springfyre med Knortekjæppe i Haanden ledsagede ham og raabte: Plads! Plads! Poeten selv sang:

Kommer, hvo som komme kan,
Kommer Mand og Qvinde!
Skjønne Rariteter man
Her hos mig skal finde:
Aander hugne ud af Steen,
Mennesker paa fire Been, ꝛc.

Men denne Sang varede ikke ret længe. Neppe var han kommen til de fire Been, førend han nær havde mistet sine egne to. Baade han og hans Følge styrtede baglænds ned. Men de havde formodentlig ikke faaet stor Skade; thi jeg saae dem strax derpaa løbe deres Vei, og

stoite efter et Fruentimmer, som uheldigviis stødte Koldbøtter ned ad Bjerget.

En Dame, som paa en nem Maade vilde op til Toppen, havde i dette Øiemed forsynet sig med et Par prægtig forgyldte Stylter; at hun var øvet i at gaae paa dem, det maatte man lade hende, men hvor vanskeligt det maatte være for hende at komme op paa dette steile Bjerg, ved Hjelp af saadanne Redskaber, det vil enhver let indsee. Adskillige Folk, som lode til at være hendes Venner, fraraadede hende dette halsbrækkende Arbeide, skjønt hun ikke vilde lade sig sige. Men hun maatte dyrt betale denne Styltegang. Hun styrtede ned af Bjerget, og man loe endog oven i Kjøbet over hendes Ulykke, istedet for at ynke hende.

Nu saae jeg een komme anstigende med en stor Kurv fuld af Satirer, Comoedier, Fortællinger ꝛc., men neppe havde han nærmet sig Foden af Bjerget, førend der kom to af Parnassets Politiebetjentere, der omtrent saae ud som vore, paa det nær, at de ikke havde saa tykke Stokke som disse, eller kunde confonderes med Regimentschirurger, og anholdte Personen, i Følge en Klage fra Schiller, Göthe, Wieland, Lessing og flere, som han i en Række af Aar havde gjort Indbrud hos; de forsikkrede, at Tyveriet hidtil ikke kunde blive opdaget, uagtet det adskillige Gange havde været anmeldt i Parnassets Adresse-Aviser, blot fordi de, der havde kjøbt Kosterne af ham, vare enfoldige nok til, ikke at indsee, at han havde faaet dem paa en ulovlig Maade.

En ung Mand kom kjørende i en Kane med fire Heste for, som alle vare ligesom besaaede med Bjelder. Denne Klingklang og Ringelrang gjenlød over hele Parnasset. Poeten begyndte at smelde med Svøben, og vilde paa denne Maade med en Fart op ad Bjerget. Men baade han og hans Heste bleve strax anholdte af Politiet, og derpaa transporterede hen til Lethe, hvor Parnassets Stiftschirurg ordinerede, at Digteren, for at cureres, skulde i nogle Aar bades to Gange daglig i denne Flod, derhos hver anden Time tage to Gran af Aristoteles og Horats's gyldne Piller, hver fjerde Dag sex Draaber af den sidstes Digtekonst, og naar disse Medicamenter havde tilbørlig virket, skulde han i tre Aar holde en poetisk Sulteeur. Naar alt dette var forbi, kunde han indfinde sig igjen ved Parnasset, for at prøve sin Lykke, at komme op paa samme: en Prøve, som, efter Lægens Forsikkring, da neppe vil mislykkes ham.

En stor Troupe, der for det meste bestod af unge Mennesker, klædte i Dragter, hvorpaa der saaes malede Spøgelser, Nisser, Hexer, og hele Beelzebubs Familie, havde forsynet sig med lange Baadshager, hvormed de søgte at nedhale dem, der næsten allerede havde naaet Bjergets Pynt. De gik ordentlig Folk paa Livet, og raabte med vilde Skrig: Plads her! I Sinker! Plads her! Men deres Herredømme varede ikke ret længe. Alle Klavrerne sloge sig sammen, og kjørte dem ned af Bjerget.

Nu kom der en Mand med et lille Onkkebarn, som var indsvøbt i tusinde Lapper, men de vare saa net sammensyede, at man skulde troet, den hele Dragt var forfærdiget af eet Stykke, skjønt den var sammensat af bare Klude. Dette Barn klappede og kyssede han saa inderlig, som om han selv var Fader dertil, og med dette i Haanden troede han, at kunne bane sig Vei igjennem Folkestimlen, og paastod, at enhver skulde gaae af Veien for ham. Men da han mærkede, at det ikke kunde hjelpe ham, satte han sig ned i en liden Kløft af Bjerget og fangede Fluer.

Een, som allerede var kommen øverst ved Pynten, faldt pludselig i et Slags Dvale, og blev derpaa strax usynlig.

I Nærheden af Bjerget var der indrettet en Quarantaineanstalt, hvor enhver, der agtede at betræde Parnasset, først maatte forsyne sig med et Sundhedspas! Adskillige, som havde forfærdiget usædelige og forføriske Digte, fik intet Pas, og maatte altsaa vende med uforrettet Sag tilbage. De kunde ikke engang nyde den Ære, at komme hovedkuls ned fra Parnasset.

Paa den anden Side af Bjerget havde endeel æsthetiske Recensenter opslaaet Fjelleboder, hvor de Poeter, der kom hovedkuls ned, kunde, for gode Ord og Betaling, faae Røgelse ꝛc. til at styrke sig paa.

Ved Foden af Bjerget stod der en utallig Mængde unge Mennesker, som hver Gang,

nogen faldt baglænds ned, begyndte at skoggerlee, skrige, og raabe hurra, og syntes inderlig at gotte sig ved at være Vidne til alle disse Ulykker.

Midt under alle disse Optrin omkring og paa Parnasset, hørte jeg en tordnende Lyd, hvorved hele Bjerget syntes at ryste, og det forekom mig, som Jupiter paa engang vilde ødelægge med sin Torden hele Parnasset og alle Poeter. Men jeg tog meget feil; det var Fodposten udenfor mit Vindue, som slog paa den fæle Gongong, — jeg vaagnede op og Parnasset var forsvundet.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Justitsraad Rothe har i et af vore periodiske Skrivter leveret en Besvarelse paa de Ytringer angaaende Ægteskabsskilsmisser, som findes i Borgervennen for dette Aar. Resultaterne af denne ere, at Justitsraaden paa intet Sted i sit Skrivt har angivet nogen Dom om vor National-Caracteer eller af de fremsatte Beregninger hentet noget Beviis om Skilsmissernes skadelige Indflydelse paa samme, men at hans Betragtninger have været ganske almindelige; at han ligesaalidet har fremstillet vor Lovgivning paa en Maade, der kunde give Udlændinge Anledning til at ansee den som feilende eller mangelagtig, da hans egne litteraire Arbeider tvertimod vidne om, at han har gjort andre Nationer bekjendte med enkelte Dele af vor Lovgivning, men at Love kunne, hvor vise og retfærdige de end ere, ikke bestandig være aldeles passende til Tiden; at han har troet, at 291 Begjeringer om Skilsmisse vare paa eet Sted for mange mod 937 nye, og at det altsaa var Tid at prøve, om Lovene i den Henseende harmonerede med den aldeles forandrede Tone og den almindelige Stemning af Tænkemaaden; at han aldeles ikke har opgivet Forholdet

imellem de i Kjøbenhavn og dets Forstæder i Aaret 1804 begjerte eller ansøgte Ægteskabsskilsmisser til de paa samme Tid og Stæder virkelig værende, men derimod til de paa samme Tid og Stæder indgangne, altsaa nye Ægteskaber. For at godtgjøre, hvorvidt de til Magistraten i Kjøbenhavn, fra 1775 til 1795, og fra 1795 til 1804 indkomne Klager angaaende Ægteskabsskilsser havde tiltaget eller aftaget, anføres følgende Tabeller, uddragne af Magistratens Protocoller:

For de Aar fra 1775 til 1795.

Første Decennium.				Andet Decennium.			
Aar.	Klager fra Mandfolk.	Klager fra Fruentim.	Summa.	Aar.	Klager fra Mandfolk.	Klager fra Fruentim.	Summa.
1775	19	51	70	1785	35	95	130
1776	16	36	52	1786	35	88	123
1777	26	58	84	1787	45	90	135
1778	19	59	78	1788	39	89	128
1779	18	74	92	1789	31	71	102
1780	24	63	87	1790	30	99	129
1781	28	63	91	1791	30	110	140
1782	16	69	85	1792	36	129	165
1783	28	72	100	1793	28	132	160
1784	29	67	96	1794	33	154	187
	223	612	835		342	1057	1399

Fra 1795 til 1804.

Aar.	Klager fra Mandfolk.	Klager fra Fruentimm.	Summa.
1795	44	149	193
1796	50	168	218
1797	87	189	276
1798	116	235	351
1799	112	221	333
1800	137	246	383
1801	160	265	425
1802	168	293	461
1803	186	369	555
1804	189	304	493
	1249	2439	3688

Af disse Tabeller sees de Skilsmissesøgendes tiltagende Antal. Enhver Upartisk maa ind-

rømme Forfatteren af Bogen om Ægteskabsskilsmisser, at 291 Begjeringer om Skilsmisser mod 937 nye Ægteskaber i et eneste Aar virkelig er et stort, et alt for stort Antal. Men da Summen her angives i det Hele, uden Hensyn til, af hvilke Folkeclasser de Skilsmissesøgende vare, saa lader der sig heraf neppe udlede Resultater, der kunne bevise, om Lysten til Skilsmisser i Almindelighed. Man kunde maaske indvende, at de fleste Skilsmissesøgende sædvanlig bestaae af Folk, der henhøre til de lave, ja af de allerlaveste Stænder, og at man, saalænge det ikke bevises, at de henhørte til alle Stænder uden Forskjel, neppe kunne tjene til Basis for Beregninger, der skulle gjelde for hele Hovedstadens og dens Forstæders Folkemasse i Almindelighed. — Imidlertid maa det glæde hver Sandhedens og Fædrenelandets Ven, at Mænd af Talenter og Skarpsindighed med Grunde og Modgrunde offentlig veie og prøve en Gjenstand af saadan Vigtighed. Studser end Europa ved at høre, at hvert tredie af de i eet Aar indgangne Ægteskaber i Kjøbenhavn var ulykkeligt, saa har det tillige Grund til at beundre et Land, hvor man med saa megen Varme for den gode Sag kappes om at bøde paa Tidsalderens Feil.

Hr. Pastor Pavels er nu fremkommen med Anmærkninger over Hr. Biskop Boiesens Plan til Forbedring i den offentlige Gudsdyrkelse. Forf. søger heri blandt andet at godtgjøre, at den nærværende 121 Aar gamle Liturgie har, med alle sine Mangler, de to væsentlige Fortrin, at den kan bruges af hver evangelisk-luthersk Christen uden Forskjel, med lige Opbyggelse, og at de Formularer, den foreskriver, have med alle deres materielle Ufuldkommenheder, meget formalt Værd, naar hver betragtes særskilt, nemlig en passende Længde, Indklædning, Tone, Alt, undtagen bonsens, og ægte Christendomsaand. Han mener, at den foreslagne Liturgie hverken bør eller kan indføres overalt i begge Rigerne, da den har alt for meget Localt, men at han, hvor fortræffelig den end iøvrigt er udarbeidet, hellere vilde see den gamle vedligeholdt, end den nye i eet og alt sanctioneret. Forfatteren vil heller ikke bifalde Biskop B. Meening, "at Læreren ei bør være indskrænket til Dagens Evangelium eller Epistel, men have Tilladelse til at vælge frie Texter," da han troer, at ikke alle

Præster tilbørlig vilde vide at bruge denne Frihed. Ligesaalidet bifalder han Forslaget, at vedligeholde Kirkegangskoners Indledning. At Præsten knælende skulde læse eller synge Collecten, forekommer ham upassende.

I Onsdags Aften døde en Mand paa et Vertshuus i Kjøbenhavn, hvor han var kommen ind som Gjæst.

Et af vore Blade fortæller, at man i et Vertshuus paa Vesterbro saae endeel beskjenkede Confirmanter gjøre Optøier paa den Dag, som burde være dem hellig deres hele Levetid. Som et Exempel paa den uhyre Mængde Drikkehuse og Brændeviinskipper i Kjøbenhavn anføres, at der i lille Larsleistræde findes 11, i Fiolstræde 49 og i Adelgaden 60 saadanne Steder!

Præsidenten i det Kongel. Danske Cancellie er nylig kommen tilbage til Kiel, hvorfra han havde gjort en liden Reise paa nogle Dage.

Den Kongelige Danske Charge d'Affaires i Lissabon, Hr. Stub, er ved Døden afgaaet.

I Corfu har den Russiske Gesandt overleveret den derværende Danske General-Consul en Note, hvori der erklæres, at den Russiske Viceadmiral Semoavin har Ordre, at bloquere alle Havnene ved det Adriatiske Hav, som Østerrige i den sidste Fredsslutning har givet Slip paa.

Capitain Venzel v. Haffner har i Nærheden af Kiel ladet opføre en Jordhytte, hvori 24 Mand kunne have Plads, og som er indrettet ligesom de Franske Troppers i Leirene ved Bologne og Zeyst. H. K. H. Kronprindsen har behaget at tage den i Øiesyn, og Byens Beboere vandre ligeledes flittig hen for at see den.

I et af vore Maanedsskrivter vil man med det første læse en Efterretning om de Svenskes Indfald i det Trondhjemske i Aaret 1719.

Afdøde Kherre Berent Ankers Testamente er nu confirmeret af H. M. Kongen, og den ansatte Commission tiltræder Fideicomissets Bestyrelse. Den Afdødes Broder, Kherre P. Anker, har formedelst andre Forretninger frasagt sig Deeltagelse i Administrationen.

I Christianiaavis findes et Hædersminde over Justitsraad Bukier, indsendt fra Folloug, ved Efterretningen, at han har nedlagt sit Embede som Slotsfoged over Aggershuus Stift og Foged over

Aggers og Folloug Fogderie, efter 34 Aars trofast og nidkjer Embedsførelse.

I Løverdags Nat har der været en skrækkelig Ildebrand i Skjelskjør. Der er ialt brændt 29 store og smaa Bygninger, tilligemed endeel Indbo og Kreaturer. Den allermindste Deel deraf var assureret.

Natten imellem Torsdag og Fredag opkom der Ild i et Huus i lille Kongensgade. Men den blev strax slukket.

I Følge høieste Tilladelse maae Officiererne af det ridende Corps i Tønningen, som i forrige Aar fik en ny og forbedret Organisation, samt allerhøieste Tilladelse at føre Navn af Frederikscorps, for Fremtiden bære det borgerlige Feldtegn af Guld, indvirket med grøn Silke. Ligeledes er det bevilget Chefen og Majoren af Corpset, at bære to og de andre Officierer een Guld-Epaulet, som de sidste skulle bære paa den høire Skulder.

H. D. Prinds Christian af Augustenborg, som nu opholder sig i Hovedstaden, reiser om kort Tid igjen til Norge.

Skipper K. J. de Groot, som under det Pappenburgske Flag d. 18de f. M. ankom fra Norge til Tessel, har berettet, at han d. 16de f. M. har været ombord paa en Engelsk Fregat, som, efterat man havde gjennemseet hans Papirer, lod ham passere igjen. Ombord paa Fregatten fandt han tre Preussiske Skippere, som alle havde ført Trælast fra Norge. Det ene af disses Skibe blev taget d. 13de f. M. og sendt til Yarmouth, de to andres skulle følge did med Fregatten.

Den forhen omtalte Prisafhandling om Guldhornene, forfattet af Prof. Müller, er nu udkommen. Blandt andet erfares deraf, at det ældste Guldhorn en Tidlang prydede Kronprinds Christians*) Skjenkebord, som med sine Hofmænd kappedes om at tømme det. Men selv de kjekkeste Drankere kunne ikke tømme det, som andre Pocaler, i et eneste Drag. De behøvede fire lange Drag til at drikke de halvtredie Potter Viin, hvormed Hornet var fyldt. Det veiede 205 Lod eller 6 Pund 13 Lod, var 2 Fod 9 Tom. langt; den

*) Som Konge Christian den Femte.

store Aabning havde i Omkreds 1 Fod, i Gjennemsnit 4 Tommer ꝛc. — Blandt de forskjellige deels kloge, deels eenfoldige, deels trykte, deels skrevne Bøger om dette Emne er der især et hidtil utrykt Værk med mange Tegninger — Frugten af 5 Aars møisommelige Arbeide, — af den lærde Prof. og Conrect. Bircherod. Det gjemmes paa Universitets-Bibliotheket; et andet vidtløftigt Skrivt om samme Emne, af Præsten J. Sorterup gjemmes i Manuskript paa Kongens Bibliothek. Men enhver af disse Forfattere synes at have forklaret Figurerne efter sine egne Yndlingsideer. Theologen med Hensyn til Theologien, Mathematikeren som mathematiske Figurer ꝛc. Endog i vore Dage skal een af adskillige Skrivter i Landvæsenet ikke ubekjendt Mand have sysselsat sig med deres Forklaring, og villet bevise, at Hornene vare Modeller af gamle Danske Kornmaal (!!). Saaledes brøde de Lærde deres Hoved med Udtolkninger, indtil et tyvagtigt Menneske ved at stjele dem tildeels gjorde Ende paa Striden. Nogle Klumper Guld deraf gjemmes endnu paa Zahlkammeret. (Fortsættes.)

Udenlandske Efterretninger.

Den Bataviske Republiks Udgivter for dette Aar ere langt større end i noget af de forrige, nemlig ialt henved 80 Mill.

I Fald der skulde udbryde Krig imellem to store Magter (formodentlig Preussen og Rusland), vil Frankrige stille 120,000 Mand.

Den Engelske Consul Scott, som har ført en Brevvexling med General Craig i Messina, er bleven arresteret i det Neapolitanske.

I Sicilien hersker der en stor Mangel paa Levnedsmidler.

Ved Mundingen af Elben er der nu ankommen en Engelsk Fregat, der skal føre den Engelske Gesandt i Berlin, Hr. Jackson, tilbage til Engelland.

Porten sender nu en Gesandt til Paris, der medbringer sieldne Perler, prægtige Diamanter, kostbart Peltsværk og de smukkeste Arabiske Heste, som Foræring for den Franske Keiser og Keiserinde.

Tyrkerne ere nu i Begreb med at aabne Feldttoget mod Servierne. Storvizieren sørger for, at Tropperne exerceres paa Europæisk Viis, og man venter nu Franske Officierer, som fuldkommen skulle organisere dem.

Den Russiske General Sicianoff, som anførte Tropperne i Persien, er bleven et Offer for et skændigt Forræderie. I det Øieblik, da Staden Bacou — den bedste Persiske Havn ved det Caspiske Hav, i Provindsen Schirvan, nogle 70 Mile fra Astrakan — var bleven indtagen ved Storm — foreslog den en Capitulation, som man tilstod den. Generalen begav sig derpaa ind i Byen, for at underhandle med den afsendte Arabiske Deputation. Men da han traadte ind i Teltet, blev han overfaldet og myrdet af nogle Banditer. — Dette skede blandt Barbarer, — i det oplyste Europa blev der i Revolutionskrigen begaaet et ligesaa afskyeligt Mord paa det Rastadtske Gesandtskab.

Førsten J. v. Lichtenstein i Wien har givet Slip paa sin Løn som Hofkrigsraad, og bedet, at den maatte tilstaaes de i sidste Krig saarede Soldater. — Førsterne af Schwarzenberg, Trauentmannsdorf, Sinzendorf ꝛc. havde søgt om Tilladelse, at foranstalte en Redoute til Understøttelse for de Fattige, og for at gjøre den ret talrig, havde de sammenskudt en Pensum, til at indkjøbe forskjellige Sølvmynter og Ting af Værdie, og bestemt altsammen til et frit Lotterie for alle dem, der besøgte Ballet. Der indfandt sig saa mange Mennesker, at Værelserne ikke kunde rumme dem, og der indkom en Sum af 18000 Fl. Over 7000 Personer vare tilstede, og nogle 20 fik Ondt i den store Trængsel og Hede.

Den Svenske Astronom Svannerg har i Aar vundet den af den berømte Lalande udsatte Præmie for det bedste astronomiske Værk.

Hoffet i München har allerede faaet en Skrivelse fra Regjeringen i Düsseldorf angaaende denne berømte Stads Maleriesamlings Tilbagelevering. Den vurderes for adskillige Millioner.

Keiser Napoleon har skjenket alle de i sidste Feldttog saarede Franske Officierer og Soldater Beløbet af 3 Maaneders Gage.

Churbaden har aabnet et nyt Laan i Frankfurt.

Mellem München og Düsseldorff er der opstaaet en alvorlig Correspondence: Bayerne forlanger de resterende Indkomster indtil den Dag Landet blev afstaaet, og Hertug Johan reclamerer

alle de Undersaatter, der have ladet sig hverve ved den Bayerske Armee.

Strædet, der skiller Neapel fra Sicilien, og som under Navn af Scylla og Charybdis var en saa berygtet Havhvirvel hos de Gamle, kan nu beseiles uden stor Vanskelighed. Admiral Nelson er endog engang passeret samme paa sine Krydstoge i Middelhavet med en heel Krigsflaade, med fulde Seil. Scylla er egentlig en Klippe ligeover for Charybdis, og danner et lidet Forbjerg, der løber ud i Søen og møder Vandet i det det kommer ud af den smalleste Deel af Strædet. De Gamle have digtet mange Fabler derom. Charybdis kaldes et vist farligt Sted i Strædet, hvor Vandet er stedse i Bevægelse.

Dr. Rehman, som er fulgt med det Russiske Gesandtskab til China, har vaccineret et stort Antal Mongoliske Børn. I Thibet har han opdaget endeel nye Lægemidler, som bruges der og ere ubekjendte i Europa. Han har kjøbt et lidet Thibetansk Apothek, der indbefatter 60 forskjellige Midler.

Paaskemessen i Leipzig er i Aar ikke saa rig paa Bøger, som afvigte Aar; Fortegnelsen over de udkomne Skrivter indbefatter nogle Hundrede færre Bøger. Men alligevel er der, med Indbegreb af Musicalier og udenlandske Bøger, dog udkommen 3077 (!), hvoriblandt der, som et Tydsk Blad udtrykker sig, denne Gang kun findes 188 Romaner og 72 Lyst-, Sørge- og Skuespil!!!

I en Verbal-Note, som Preussen lod overlevere Engelland førend det sidste havde besluttet at lægge Beslag paa Preussiske Skibe 2c. siges: "at Preussens Konge indtil den sidste Krigs Udbrud, ikke ønskede andet end at sikkre sit Monarkies og sine Naboers Rolighed. Den Gang kunde han have iværksat det paa en Maade, som alle Hoffer vilde bifaldt. Han har endog efter den sidste Krig villet det, men det stod ikke mere til ham. Frankrige betragtede Hannover som en Erobring, og det var i Begreb med at besætte det igjen uden at Engelland kunde forhindre det. At Preussen tog Landet i Besiddelse og spærrede de Tydske Havne for det Brittiske Flag, ligesom ved de Franskes Occupation, var den eneste Betingelse, hvorpaa de fremmede Tropper forlode Hannover og Roligheden i Norden blev betrygget. Det koster H. Preuss. Majestæt selv følelige Offere, og Huset Hannovers Offere ere en uundgaaelig Følge af en Krig, hvis Udbrud Preussens forsonende Politik ikke har kunnet forebygge, og som kunde endnu have havt langt være Følger. Tractaten imellem Preussen og Frankrige sikkrer i det mindste de nordlige Stater 2c.

I Moniteuren læses nu den Russiske General Kutusovs Krigsberetning om Slaget ved Austerlitz, forsynet med en stor Deel djærve og gjendrivende Anmærkninger, der levere vigtige Bidrag til dette mærkværdige Slags Historie. Den forenede Russisk-Østerrigske Armee bestod af 120,000 Mand; den Franske derimod kun af 100,000. Heraf vare kun 65,000 paa Valpladsen, og de øvrige fordeelte paa forskjellige Steder. Selv af disse 65,000 blev et Reservecorps af 15,000 Grenaderer aldeles ikke brugt, og den Russisk Østerrigske Armee blev altsaa slaaet af 50,000 Mand Franske. Det var derfor at General Savary svarede Keiser Alexander, da denne sagde: "De havde færre Tropper, og vandt dog Seier" — "det er netop deri Krigskonsten bestaaer". Keiser Napoleon sagde allerede Aftenen for Slaget, at om end Russerne og Østerrigerne vare 300,000 Mand i Tallet, skulle de ikke undgaae ham, naar de bleve angrebne paa den bestemte Punct. Paa Valpladsen saae Russerne saa meget talrige ud, fordi de havde adspredt sig, og de Franske Tropper derimod havde holdt sig tæt sammen. Moniteuren finder det meget upassende, at en Russisk General offentlig taler om, at de Østerrigske Tropper ikke havde aldeles opfyldt deres Pligt, da Østerrigerne netop havde fægtet med udmærket Tapperhed, og man paa Steder af Valpladsen, hvor man kun fandt faa Russer, stødte paa hele Bunker af Østerrigere. Men Troppernes Tapperhed er ikke nok; i Krig kommer det meest an paa Anførernes Duelighed, Manoeuvrene og rigtig beregnede Planer. Hvilke Tropper ere tappere end de Tyrkiske og hvor svage ere de ikke alligevel? De Russiske Tropper kan man langtfra ikke negte personlig Tapperhed, men det var ubilligt at anstrænge uøvede Tropper saa meget. Russerne kunne overvinde Perser og andre Asiatiske Nationer, men med Franske Tropper kunne de ikke maale sig. Moniteuren siger til Slutning, at han vil raade Rusland aldrig at tale mere om Slaget ved Austerlitz og aldrig at blande sig mere i Frankriges Anliggender.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 59.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 6 Maji, 1806.

Politikere og Politik.

Endskjønt der neppe gives en vanskeligere og mere indviklet Konst end Politiken, saa existerer der dog ikke et eneste Fag, som saa mange Mennesker, uden Forskjel paa Stand og Alder, lægge sig efter og troe at kunne bedømme, end netop Politik. Man kunde næsten paastaae, at den er een af de Videnskaber, som Mennesket paa en vis Maade fødes med. Alle, lige fra den fornemste Mand indtil den simpleste Vertshuusgjest, finde Morskab og Interesse i at tale om Regjeringssager. Meer end eengang har jeg grundet paa, hvad der kan være Aarsag til den besynderlige Lyst til at raisonnere om Ting, som de fleste kun kjende saa lidet til, og jeg har hidtil ikke kunnet forklare mig den paa nogen anden Maade, end at Mennesket helst taler om de Ting, som det betragter igjennem Hemmelighedens Slør, og at Politiken interesserer Folk, fordi den sædvanlig er et Mysterium, som ingen uden den Indviede formaaer at trænge ind i. Som Børn ville vi gjerne tale om Nisser, Hexer og Skovtrolde; som Mænd undsee vi os ved at tale om Ting, som kun faa troe paa, og tale derfor om Regjeringernes hemmelige Planer. Det besynderligste af Alt er, at Menneskene, som her i større eller mindre Grad føle deres gjensidige Svaghed og Uvidenhed, aldrig ere mere overbærende mod hinanden, end i denne Punct. Naar en Læge kommer til en Mathematicus, og vil disputere med ham om hans Videnskab, saa hedder det: "min Ven, det forstaaer De ikke, — det er ikke Deres Fag, o. s. v."; men naar han vil tale med ham om Politik, saa ere de strax enige. Hvorfor? Fordi de som oftest forstaae begge ligemeget deraf.

Derfor troer det meest indskrænkede Hoved, med den Altonaiske Mercur i Haanden at kunne gjennemskue Napoleons Kjæmpeplaner; derfor bedømmer mangen Skribent paa sit Qvistkammer Europa's Politik med den vigtigste Mine, og ingen vover at modsige ham. Den

Uvidenhed, som Menneskene røbe i Alt, hvad der angaaer Politikens Mysterier, er maaskee een af de Aarsager, hvorfor mange af dem, der styre Verdens Vægtskaal, gjøre sig saa ufordeelagtige Forestillinger om de Skarer, som kaldes Nationer og Publicum. De indsee, hvorledes disse Umyndige famle i Mørket, hvilke Begreber de gjøre sig om Staters Interesse, hvor eenfoldigen, ja hvor affindigen de stundom dømme om Ting, der nærmest angaae dem. Holberg har i sin politiske Kandestøber med Satirens Svøbe revset menig Mands almindelige Lyst til at politisere; Satiren deri sigter, som han selv anfører, allene til visse Pralere blandt jevne Folk i Fristæder, der sidde paa Vertshuse og criticere Borgermester og Raad, vide Alting og dog intet. Men ogsaa han bidrog paa denne Maade til at blotte de Smaaes Svaghed i de Stores Øine. Hvorfor indskrænkede han sig kun til menig Mand? Gives der da i forgyldte Cabinetter og Høisale ikke ligesaa mange, der tale om Politik, uden at vide, om Paris er en Landstad eller Søstad? Mon ikke mangen en Kandestøber, der har reist paa sin Profession, forstaaer at tale med ligesaa megen Forstand om Verden og Nationer, som mangen en enfoldig Adelsmand, der ikke kjender begge Dele uden af Sommerfeldts Geographie? Er Politisering en Feil, der fortjener at revses, saa er det en Feil, som næsten ikke een blandt ti Tusinde er fri for. — Men fortænker nogen den Syge, at han, uagtet han ikke er Læge, taler om sin Sygdom? Hvorfor vil man da fortænke

Statsborgeren, at han taler om en Gjenstand, som hans Vee og Vel er saa nøie forbunden med?

Men i intet Aarhundrede har det maaskee været vanskeligere og upasseligere at politisere end i vort, fordi Alting nu er kommet til en Punct, som Europa, saalænge det har bestaaet af civiliserede Stater, endnu ikke har været paa. Med det nittende Aarhundrede begynder en ny Epoke i Statskonstens Annaler, ja næsten en ganske ny Politik. Alting er bedækket med et Slør, som ingen Dødeligs Øie kan gjennemtrænge, og de enkelte Glimt, som Fremtiden viser os, synes at bebude de skrækkeligste Optrin. Europa ligner et ildsprudende Bjerg, paa hvis Ydreside der sees smilende Sletter og græsrige Dale, men som i sit Inderste skjuler Død og Ødelæggelse. Hvor ubetydelig en Gnist udkræves der maaskee til at tænde denne useete Ild?

Gustav den Tredie, der, med alle sine svage Sider, sikkert var een af de skarpsindigste Regenter, Europa har eiet, skrev allerede for to Decennier siden en fortræffelig Bog om den politiske Ligevægt i Europa, hvori han gjorde Regenterne opmærksomme paa de skrækkelige Følger, der vilde flyde af dens Forstyrrelse. Den Gang troede han, at Rusland vilde beholde Overvægten. Deri tog han vel Feil, thi der indtraf en Begivenhed, som gav hele Europa et andet Sving, men hans Spaadom blev dog i andre Henseender alligevel opfyldt.

I Revolutionskrigen frygtede adskillige Regenter for, at Nationerne skulde blive for mægtige og at Frihedsaanden alt for meget skulde

udbrede sin Smitte; i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede frygter man ikke mere for Nationer, men for Regenter; man leer af de Fugleskræmsler, som kaldes: Frihed, Lighed og Revolutionsaand. Endog de Stater, som have ladet udøse Strømme af Blod, fordi Frankrige var en Republik, førte i de to sidste Aar Krig, fordi det var blevet hvad de fra Begyndelsen af vilde, at det skulde blive.

Saaledes kunne Tingene forandre sig i den politiske Verden; saa mange forskjellige Skikkelser kunne de antage; fordum var det Religionsprinciper og Meninger, der havde en saa vigtig Indflydelse paa Europa's Politik. Nu gives der kun en eneste Grundsætning. Hierarchiets Vælde er en Skygge, og for Friheds- og Revolutionsaand frygter man ikke mere; Menneskeslægten er vendt tilbage til sit naturlige Princip — den Stærkeres Ret. — I saadanne Tider handler enhver klogest i, ikke at politisere, ikke at tale om en Gjenstand, der er et Mysterium, som kun nogle faa Mennesker i hele Europa formaae at finde Lys i — en Gjenstand, som i vore Dage, fra hvilken Synspunct man end betragter den, ikke kan andet end bringe Menneskeheden til at sukke.

En etymologisk Anmærkning.

Der gives visse Ord i vort Sprog, om hvis Derivation vore Linguister aldeles ikke kunne blive enige. Blandt disse Ord ere Stifmoder

og Qviksølv. — Ældre Danske Skribenter have næsten altid skrevet Stifmoder, men de fleste nyere skrive Stedmoder ꝛc.; derimod have hine skrevet Qvægsølv, istedet for at de fleste nyere skrive Qviksølv. Begge disse Ord kunne paa en vis Maade tjene til Exempel paa, at man ligesaa lidet bør forkaste det Gamle, blot fordi det er gammelt, som det Nye, blot fordi det er nyt.

De Gamles Maade, at skrive Stifmoder, er uden Tvivl den rigtigste. Vore Naboer de Svenske, hvis Sprog næsten bærer større Præg af sin oprindelige Reenhed end vort, sige Styfmoder; Tydskerne Stiefmutter; Engelskmændene Step-mother, og i det gamle Gothiske hedder Stoffala et Trin. Den samme Bemærkelse har det Tydske: Stufe (Trin), som aabenbart er beslægtet dermed, og hvoraf Stiefvater ꝛc. nok er kommet. Det er altsaa vist, at Ordet i alle tre Sprog har eens Oprindelse, og betegner en Moder ꝛc., der betræder en andens Trin, eller træder i hendes Sted. Man bør derfor efter de Gamles Exempel sige Stifmoder, og ikke Stedmoder, hvilket sidste desuden er et konstlet Udtryk, og aldeles ikke stemmer overeens med Sprogets Aand. Jeg kjender ikke et eneste Dansk Ord, som lader sig sammensætte eller i Almindelighed sammensættes med Sted, undtagen Stedord ꝛc., men det er formodentlig Ordet Stedmoder, der har ledet vore Linguister paa denne Sammensætningsmaade, et Udtryk, som uden Tvivl

en Poet, for Velklangens Skyld har indført i vort Sprog.

Qviksølv bør skrives paa den ny Maade og ikke anderledes; thi saaledes have baade de Svenske og de Engelske stavet dette Ord fra Arilds Tid af. Paa Svensk hedder det: Quicksilfwer, paa Engelsk Quick-silver, og paa Tydsk Quicksilber. Paa Islandsk er Quikr det samme som mobilis, vivax.

Der er altsaa Grunde nok for, at man bør skrive Qvik og ikke Qvægsølv, da Ordet qvæge desuden snarere kommer af qvik, end qvik af qvæge.

Paa en Seddel, fundet af Landinspecteur N. Lund, ved Tyge Rothes Mindestøtte paa Assistencekirkegaarden:

Erkjendtlig vilde jeg om denne Støtte vinde
Af Jordisk Eviggrønt en vakker Mindeskrands.
Dog nei! du svage Grønt, er du et værdigt Minde
For ham, som straaler i Udødeligheds Glands?

L. H.....

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den nylig afdøde General-Lieutenant v. Friboe, som opnaaede en Alder af 71 Aar, havde tjent Staten i en Række af 59 Aar.

Det Falsterske Jordegods, som Kongen solgte i Aaret 1766, er siden den Tid, ved en bedre oeconomisk Bestyrelse bleven sat i saadan en Stand, at det nu er sex, ja syv til otte Gange saa meget værdt som den Gang. Den Tønde Hartkorn Bøndergods, som paa Auctionen blev solgt for 50

Rdlr., bliver nu betalt med 400 Rdlr., og Tiender i samme Forhold. Det Classenske Fideicommis Godser, Corselitze og Carlsfeldt, bleve paa den Kongelige Auction solgte for 102,200 Rdlr., foruden noget tilkjøbt Bøndergods, samt Tiender. Disse Godser vilde i vore Dage ved en ny foretagen Auction blive betalte med otte Tønder Guld og derover, og i samme Forhold de øvrige Eiendomme. Men saa meget som man i Henseende til Agerdyrkningen har Aarsag til at glæde sig over denne store Forbedring i Jordens Cultur, ligesaa meget maa enhver Elsker af Oldsager sukke over, at disse tabe hvad Jorden vinder. Saaledes er det berømte Nyekjøbings Slot, der har tjent tre Dronninger til Enkesæde, nu næsten aldeles udryddet. Der er intet tilbage deraf, uden nogle Ruiner paa en øde Banke. Det blev opraabt og solgt stykkeviis, lige indtil Broerne og Staldlængderne, for den ubetydelige Sum 16,718 Rdlr.

Graabrødre Kirkes Altertavle er bleven solgt til vor Frue Kirke i Odensee for 195 Rdlr., foruden Auctionssalarium 10 ß. pr. Rdlr.

I Trondhjemsavisen læses følgende Udtog af et Brev til Udgiveren: En for nogle Dage siden her i — — indtruffet høist ubehagelig og sørgelig Tildragelse volder, at jeg til Dem nedskriver dette Brev; det hele Distrikt i mit Præstegjeld er opfyldt med Udliggerborgere, eller rettere sagt Brændeviinskræmmere; i mine 6 Embedsaar her i Kaldet, har det ikke manglet at jeg jo ved praktiske Afhandlinger af Prædikestolen og ved idelige Katekisationer har gjort Menigheden opmærksomme paa de sørgelige Følger af Drikfældigheds Last, og ivret imod den, som den farligste Freds-, Velfærds- og huuslige Lykfaligheds-Fiende, og jeg tør smigre mig med den glade Bevidsthed, at mine velmeente, skjønt af den enfoldige Hob, ikke alletider vel optagne, Bestræbelser, have havt ønskelige Virkninger paa flere end Enkelte; men hvad skal jeg med den bedste Villie og som eneste Embedsmand paa dette afsidesliggende Sted, haabe at vinde til Almeenvellets Fremme, — paa et Sted, hvor Brændeviinskræmmerne hoppe Triumph paa Jomfrue Justitiæ Gravhøi! — Jeg vil blot anføre her et Exempel paa de ulykkelige Følger dette umaadelige Krohold har afstedkommet i et Huus og i et Aar: i forrige Aar druknede 2de Mænd, hvoraf den ene ikkun

var 27 Aar, givt 6 Uger forud og efterladende sin Kone frugtsommelig, og den anden, Kone og tvende Børn, som nu sukke under den yderste Armod; begge disse Mænd reiste herudfra fra samme Sted, som efterfølgende fire: — efter at de paa dette Sted længe havde sølet sig i Brændeviin, til de, efter min og fleres Formening, vare omtrent som levende døde, skulde de stige i Baaden. Veiret var næsten stille, et lidet Steenkast fra Landet hidsede de Seilet, men de vare alt for svage til at styre Baaden; en liden Gust slaaer Bagseilet fra dem og Baaden kantrede, kun een af dem havde saa megen Aandsnærværelse, at han holdt sig ved Baaden til han fik Hjelp; den første af disse 3 Ulykkelige var sin 80 Aars gamle Faders og Moders Støtte, den anden havde en ligesaa gammel Fader at forsørge og havde desuden Kone og Børn, den 3die var Enkemand. Vemodsfuld og med ubeskrivelig Følelse skuede jeg i Dag de tvende nedbøiede Oldinger staae ved deres Sønners Grav, at begræde Tabet af deres Haab og Alderdomsstøtter. — — Til Sjelen nager det mig, at saadanne Handlinger skulle i Stilhed henslumre. I denne Sag kan Øvrigheden, efter min Mening, intet udrette, saa længe det er tilladt, uden Indskrænkning, at sælge Brændeviin; jeg er derfor faldet paa den Tanke, at give den lokale Underretning om samme *), for om muelig at formaae Dem til, i Avisen at publicere Noget om denne sørgelige Begivenhed, ꝛc.

Skagens By har nu 20 smaae Fartøier eller Jagter. De begynde at give disse en smuk Bygning med Agterspeil. Byen eier ogsaa en Fiskerqvase, men da samme er liden, saa har det hændt

*) Jeg har Stedets Navn, ligesaa enhver af de Ulykkeliges som ere saa voldsom gangne Heden; men jeg vilde glædes, hvis dette var det eneste Tilfælde jeg kunde fremvise, flere agtværdige Geistlige have skriftlig tilmeldt mig Lignende; end nylig sagde en agtværdig Præst til mig, i det han lagde Hænderne sammen og saae op mod Himmelen: Min Gud! min Gud! det Brændeviin, det ødelægger det skjønne Norge! hvilket skjønne Folk! godt og klogt, men de ulykkelige Landprangere og Kroholdere, styrte det i total Fordærvelse! — Stephansons Anm.

sig, at Fiskene ere døde førend man naaede Kjøbenhavn dermed.

Den Rom. Keiserlige Minister ved det Danske Hof, Grev Grüner, er ankommen til Kiel.

Ved et Cancelliepatent for Hertugdømmene af 19 April er bestemt, at de, som erholde en aarlig Pension paa Grund af en i H. M. Sø- eller Landtjeneste tiltagen legemlig Skade, for Fremtiden skulle nyde de samme Privilegier og Friheder, som ved Forordn. af 7 Oct. 1796 er forundt de Personer, der afskediges enten formedelst Alderdom, Svaghed eller efter 15 Aars tro Tjeneste.

Magistraten i Friderichstadt har offentlig modsagt den Usandhed, som findes i Adressebog over samtlige Kjøbmænd m. fl. i Slesvig og Holsteen for dette Aar: "at Havnen ved denne Stad kun kan befares af smaae Skibe", da endog et Skib paa 224 Commercelæster har overvintret der.

Udenlandske Efterretninger.

Krigens Følger.

Fra det Østerrigske d. 10 Martii. Fra den Tid af, at Krigen havde trukket sig hen til Måhren yttrede der sig, som en Følge af samme, en epidemisk Syge, et Slags Nervefeber, som meest rasede i vore Egne i Decemb. og Jan. Maaned. Blot i Teschner Kredsen laae i Januarii Maaned henved 12,000 Personer syge af denne Smitte, ikke at tale om Soldaterne i Hospitalerne. Lægerne, hvoraf nogle bleve selv smittede og døde, saae sig ikke istand til at røgte saa mange Patienter, og Apothekerne maatte lade mange Mennesker bie hele Dage paa de Lægemidler, der bleve forlangte. Hele Forraader af Viinæddike, der betragtedes som det bedste Præservativ mod Følgerne af Smitten, blev aldeles forbrugt i Teschen, og man maatte derfor forskrive den fra Ungern og Østerrige. I Teschen og Bielitz — hvoraf den første Stad tæller omtrent 5000 og den anden 3700 Indbyggere — døde i det Hele 9 Mennesker daglig, de Militaire uberegnede. I Landsbyerne uddøde hele Bønderfamilier. De Russiske og Østerrigske maatte især bukke under for Smitten. Det ulykkelige Måhren led meest ved Epidemien; og i Olmütz skal den femte Deel af Indbyggerne være død deraf. Først i Martii Maaned begyndte denne Syge at tage

noget af. Ogsaa Dyrtiden har i Østerrige, Mähren, Böhmen, Schlesien og Galizien naaet en høi Grad, formedelst den sidste Krig; Qvægfoer mangler her nu næsten aldeles. Selv i det ellers saa velsignede Kongerige Ungern er Dyrtiden meget trykkende.

München d. 19 Martii. Nerve- og Forraadnelsesfeber tage her siden 14 Dage meget til. Levnedsmidlerne blive dyrere og dyrere. Mange Artikler mangler aldeles. Saaledes er f. Ex. alt Fjerkræ saa godt som udryddet i de Egne, der ligge nærmest ved Militair-Landeveiene.

Schwaben. De Østerrigske Krigsfangers Transportering til deres Fædreneland vedvarer endnu uafbrudt; de passere over Rhinen og igjennem det Schwabiske; men de transporteres ikke af Østerrigsk Cavallerie, som desaarsag allerede vare paa Marchen, men enhver Landsherre lader dem ledsage igjennem sit District af sine Tropper. Men Krigsfangernes Gjennemmarch er atter en stor Byrde for de Schwabiske og Bayerske Stæder, der ligge ved Militair-Landeveiene, og have lidt ubeskriveligen ved Krigen. — En endnu større Byrde for disse Stæder er Transporteringen af de mange Canoner, Mørsere, Haubitser og Feldtslanger, som fra det Wienske Tøihuus føres igjennem Bayern og Schwaben til Frankrige. Landeveiene ødelægges ganske derved; de medfølgende Militaire maae gives Qvarter og Kost, og mange 100 Heste, som Landmanden nu nødvendig behøver til sine Jorders Dyrkning, leveres til Forspænd. Den 30 Martii talte man i Pforzheim allerede 1136 Russiske og Østerrigske Canoner, der igjennem denne Stad vare blevne førte til Strasburg, ikke at tale om de mange 1000 Vogne, som vare belæssede med Munition.

Augsburg. Naar man undtager Ulm, saa har vel neppe nogen Stad medens Krigen stod paa eller da den var endt, lidt mere end Augsburg. Denne Stads Beliggenhed ved den store Militair-Landevei paadrog den strax i Begyndelsen af Krigen trykkende Krigstyngder. Indqvarteringer og Requisitioner udtømte Forraadet af Levnedsmidlerne, de enkelte Borgeres Formue og det offentlige Skatkammer. Hyppige Transporter af Canoner og Munition ødelagde de offentlige Landeveie; Dyrtid tog Overhaand, de drivtige Indbyggeres Handel og Vandel kom i Forfald, og Bor-

gerskabet paalagdes, trods de trykkende Byrder, som allerede hvilede paa det, endnu overordentlige Krigsskatter. Saaledes var det saalænge Krigen varede, og saaledes er det ogsaa nu, da den er endt. Siden den Tid, at Augsburg blev bestemt til et almindeligt Oplagssted for den store Franske Armee, lignede denne Stad i hele fem Maaneder en stor Leir, som aldrig bliver fri for Soldater, Skyts og Bagage. Mange tusinde Franske Krigere, som vendte hjem til deres Fædreneland, kom igjen tilbage til Augsburg. Til disse stødte hele Rækker af Franske, Russiske og Østerrigske Canoner og Vogne, med 8, 10 og flere Heste for, mangfoldige Slags Krigsredskaber, uborede Canoner fra det Wienske Tøihuus, og en stor Mængde Tønder med Penge, der, som Østerrigske Contributioner, skulde føres til Rhinen. Det er let at indsee, hvorledes alle disse Toge, der i kortere eller længere Tid forbleve i Augsburg, paa ny trykkede Staden, Indbyggerne og hele Omegnen, ødelagde Steenbroen, og forøgede Dyrheden og Mangelen paa Levnedsmidler. Men siden Martii Maaneds Begyndelse har man især maattet føle Virkningerne af dette Onde. Det var paa den Tid, at det sjette store Armeecorps, under Marchal Ney — paa 20 til 22,000 Mand — kom hertil. Over 700 Franske Generaler og Officierer, og henved 14,000 Gemene maatte Borgerne give Qvarteer og Pleie, og 2200 Heste, som alle fik Fourage af Staden, maatte modtages her. Ja foruden dette fordrede Marchal Ney, medens Elendigheden var saa stor, 40,000 Franker af Staden Augsburg. Borgerskabet kunde ikke tilveiebringe denne Sum, og alle offentlige Casser havde Bayern taget under Forsegling. Magistraten sendte derfor en Estafette til München, for at indhente den fornødne Ordre, og denne bragte d. 11 Martii en Befaling fra Kongen af Bayern, at Staden Augsburg aldeles ikke skulde betale Marchal Ney noget. Imidlertid tiltog Nøden saa meget, at over 20 Familier, der aldeles ikke havde noget at leve af mere, maatte vandre ud. Endelig kom d. 22 Martii en Coureer fra Paris, som bragte Marchal Ney den Ordre, at bryde op med sit hele Armeecorps, at marchere over Memmingen til Stockach, og der at oppebie Napoleons videre Befaling. Derpaa afmarcherede Hovedqvarteret d. 23

Martii, d. 24de afgik Marchal Ney med endeel af Tropperne, og den næstfølgende Dag de øvrige. Den 30te og 31te fulgte den sidste Transport af Fransk og Østerrigsk Artillerie, Munitionsvogne ꝛc., til hvis Befordring der i Bayern og Schwaben blev reqvireret adskillige tusinde Heste. 15,000 Østerrigske Musketter, som ligge i Tøihuset i Augsburg, bleve overladte til Bayerns Disposition. Men hermed var Staden endnu ikke fri for alle Krigsbyrder. Strax efter de anførte Troppers Afmarch, d. 26 Martii, kom 800 Franskmænd fra Egnen ved Sommerhausen, og paa disse skal der endnu følge henved 4000 Mand af Marchal Soult's Armeecorps, som hidtil stod i og ved Landshut, og endelig det Depot, som findes i Braunau. Der ankommer sammesteds siden April Maaneds Begyndelse dagligen store Transporter af 3 til 400 Østerrigere, som fra Fransk Fangenskab vende tilbage til deres Fædreneland. De escorteres af Bayerske Jægere og indqvarteres hos Borgerne.

Frankfurt am Mayn. Frankfurts Skjebne er endnu ikke afgjort, men denne Stads nuværende Forfatning er høist sørgelig. Den skal nu erlægge den anden Halvdeel af den paalagde Contribution af 2 Mill. Franker, men Livrancerne, der beløbe sig til 60,000 Franker, skulle dog fradrages. Messen var, som man kunde formode, meget ubetydelig, og medens Borgerne maae bære saa store Tyngder, maa al Handel og Vandel ligge. I den skrækkelige Forfatning, hvori Frankfurt befinder sig — siger den Bayerske Statstidende — kan det ikke reddes paa nogen anden Maade end ved at søge en mægtigere Beskyttelse; thi de uhyre Administrationsomkostninger, som dens Forfatning som Rigsstad medfører, dens store Gjeld og Handelens betydelige Aftagelse forøge Indtægternes Deficit og kræve stærke Extrabidrag.

Sachsen. Sachsen er nu ved den forcerede Cours af Preussisk Skillemynt, som de Preussiske Tropper, der siden Høsten have garnisoneret i adskillige Dele af Landet, blevet oversvømmet med slette Penge. Man kjøber nu i Leipzig for 16 gl. Preuss. ligesaa meget som for 16 ß. Sachs., og dog er den Sachsiske Mynt 4 PC. slettere.

Fra det Frankiske. Ved Regimentet Løvenstein, som ligger i Bamberg og for det meste bestaaer af indfødte Würzbergere, indtraf sidst i Martii Maaned en besynderlig Begivenhed. Den 27 Martii om Aftenen forlode alle Würzbergske Soldater deres Poster ved Portene, Hovedvagten ꝛc., tillige samledes paa en bestemt Plads, ladede deres Geværer (med Krudt havde enhver af dem allerede forsynet sig i Forveien) og toge Afsked med deres Officierer. Derpaa holdt en Commandeersergeant en offentlig Tale til dem angaaende deres Opførsel underveis, og sagde blandt andet: "at den, som begik nogen grov Forseelse, skulde, efter Brødens Natur, endog paalægges Dødsstraf." Og saaledes afmarcherede de i den skjønneste Orden fra Bamberg. De vare over 400 Mand i Tallet. De afsendte ogsaa i Forveien deres Qvarteermester, indqvarterede sig $1\frac{1}{2}$ til 2 Mile fra Bamberg, gav deres Commandeersergeant, som Anfører, en firedobbelt Æresvagt udenfor hans Dør, og ankom saaledes til Würzburg. Man skal have fordret deres Mondering, og dette gav Anledning til deres Misfornøielse. — Men denne Begivenhed tog en uventet Vending. Den Bayerske Regjering sendte strax Estaffetter med Efterretning om denne Desertionshistorie til München, og det Bayerske Hof bad nu Marchal Berthier om, at bringe denne Sag i Rigtighed ved Hjelp af hans Tropper, der stode i Nærheden af Würzburg. Berthier sendte derpaa sine Tropper Ordre, at detachere et eget Corps til Würzburg, for at arrestere Deserteurerne, og befalede tillige, at dette Corps skulde forblive der saalænge som Executionstropper, indtil hver Mand var udleveret. I Følge heraf rykkede den Franske General Paktod med 2000 Mand d. 2 April uformodet ind i alle Porter. Fæstningen blev i Øieblikket besat, ligeledes alle Posterne og Vagterne i Staden; Patrouillerne arresterede alle de Østerrigske Officierer og Soldater, som de traf paa Veien, og derpaa alle Bayerske Deserteurer. Medens Patrouillerne gjennemstreifede Staden, bleve alle de Deserteurer, der fandtes i samme, gjorte vaabenløse og bragte som Fanger paa Fæstningen. Den 7 April forlode de Franske igjen Würzburg, toge de Bayerske Deserteurer med sig, og overleverede dem i Reisen til de Bayerske Tropper, som ventede der paa dem.

I Klosterneuburg, to Mile fra Wien, havde et Barn nyligen faaet Børnekopper, da det

yngste Broder var bleven vaccineret, men han var allerede smittet og de naturlige Koppers Frembrydelse kunne altsaa ikke forhindres mere. Den 7de Dag efter Vaccinationen fik han ogsaa Kokopper; af disse vaccinerede Lægen to andre Børn med største Held: et større Beviis behøves der vel neppe, at Kokopperne ikke optage nogen fremmed Skarphed, som findes i Legemet.

Den sidste Høst i Schwaben er faldet saa heldig ud, at Landet ikke allene i hele 6 Maaneder har kunnet underholde uhyre Armeer, men at det endog nu sender meget Korn til Ulm og Donauwerth.

Efter en foregaaende Requisition har man paa et Universitet i det sydlige Tydskland borttaget alle forefundne Exemplarer af Louis historisch-politischen Annalen, hvis Indhold røbe en øvet diplomatisk Pen og en Mand, der staaer i gode Forbindelser. Louis er et opdigtet Navn. (Saavidt Anm. veed skal den Forfatter, der skriver under dette Navn, hedde Gosch, og for endeel Aar siden have opholdt sig i Kjøbenhavn, hvor han udgav adskillige Bøger.)

Den 23 April toge de Preussiske Tropper det Lauenburgske i Besiddelse. Ved denne Leilighed forefaldt der en pudseerlig Fægtning, som den nyere Krigshistorie neppe kan opvise Mage til. Chefen for de Svenske Tropper, Grev v. Løvenhjelm, havde allerede d. 20de s. M. protesteret mod de Lauenburgske Landes Besættelse, men da hans hele Magt kun bestod af 500 Hestfolk, saa troede man ikke, at han vilde gjøre nogen Modstand, men at han derimod vilde oppebie flere Troppers Ankomst, og da saalænge som muligt forsvare Landet. Den Preussiske Oberst v. Beeren lod ham imidlertid vide, at han ikke havde nogen Ordre at begynde Fiendtligheder, men at hans Tropper med uladte Geværer vilde marschere over Grændserne til deres bestemte Cantonerings-Qvarterer. Dette skede, men Grev Løvenhjelm havde samlet sin hele Magt paa den Landevei, som fører til Ratzeburg og som tjente ham til et Slags Defilee. Strax ved Grændserne modtoges allerede Preusserne af 30 Svenske Flanquerer, der for det meste bestode af ridende Jægere; de fyrede paa dem, men Preusserne trængte desuagtet frem til Groß-Zecher, uden at bryde sig noget derom. Her stødte de paa Løvenhjelm, der havde ladet sin hele

Magt — neppe 300 Hestfolk — opmarschere i 3 Trouper. Forgjeves opfordrede Preusserne ham til at trække sig tilbage; forgjeves truede de ham med at falde ham i Ryggen; han veg ikke, uden meget langsom og ved at gjøre Modstand med en heftig Pistolild. Preusserne ændsede ikke denne Ild, indtil en Curasseer, en Lieutenant, en Rytter og en Skarpskytter bleve saarede af de Svenske. Nu svarede man dem med nogle Kugler, og rykkede derpaa frem indtil Gudow, hvor man imod Formodning ikke traf mere end en eneste af de Svenske. Oberst v. Beeren søgte nu at poussere Ratzenburg, og gjorde de fornødne Dispositioner. Da han kom til Høiene saae han de Svenske trække sig tilbage over Sletten, og kom dem omsider paa 100 Skridt nær. v. Beeren red nu med en Trompeter hen til Løvenhjelm, og efter en kort Underhandling, passerede de Svenske ad det Mecklenburgske, til Defileen ved Neu-Kogel. Men da v. Beeren nu troede, at alle Fiendtlighederne vare endte, vilde han occupere denne Defilee, som dannedes af to Søer; han sendte i dette Øiemed 30 Jægere derhen, som de Svenske, skjønt uden Virkning, fyrede paa med Pistoler. Da de ikke vilde vige, lod v. Beeren igjen fyre paa dem, hvorpaa de trak sig tilbage, og efterlode en Husar og en Hest paa Valpladsen. Nogle Heste, som vilde løbe deres Vei, bleve grebne. De Svenske fortsatte derpaa deres Marsch til Gadebusch og derfra til Wismar. — Preussen har, paa Grund af disse Fiendtligheder, lagt Beslag paa alle Svenske Skibe.

De ankomne Engelske Tidender, som gaae til d. 28 April, indeholde Ministeren Fox's djærve Tale i Parlamentet i Anledning af Preussens Fremgangsmaade. Den er fuld af de bittreste Udtryk. At en Nation — siger han — af Frygt for Frankrige kan blive tvungen til at afstaae Lande, det beviser især Hollands Exempel, men Preussen er den eneste Stat, der, af Frygt for Frankrige, har ladet sig tvinge til at tilegne sig Andres Lande. Han paastaaer fremdeles, at Frankrige kun bærer liden Agtelse for Preussen; at det ikke indlader sig med denne Stat i nogen Tractat, og at det handler rigtig deri; at Engelland bør i Henseende til Preussen statuere et udmærket Exempel. Ministeren bebreider det blandt andet, at det har stødt sine tro Undersaatter, det Preussiske Monarkies Vugge (Anspach), fra sig rc.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 60.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 10 Maji, 1806.

General Huth.

Allerede gjentagne Gange har det været Forfatterens Lod, at minde sine Medborgere om store Nationaltabe; allerede gjentagne Gange har han, skjønt med en saare svag Pensel, skildret Hædersdaad, hvis Stiftere Dødens uforsonlige Haand for evigen berøvede os. Hvor tungt et saadant Kald end er, forsødes det dog af den Tanke, at endog den mindste Markblomst, der offres paa sande store Mænds Grav, ingensinde visner i en taknemmelig Efterverdens Minde, og at den Glands, som store Handlingers Fremstilling i deres sande Lys, udbrede over den, der udmærkede sig derved, kaster sine Straaler tilbage paa den Tidsalder, der har vidst at skjønne paa store Mænd og store Fortjenester.

Aldrig har Skjebnen berøvet os en Mand, hvis Navn almindeligere hædres, hvis Fortjenester almindeligere paaskjønnes, hvis Tab almindeligere beklages, end General Huth. Som et kostbart Klenodie syntes Naturen selv, med fortrinlig Omhed, at have skaanet hans Liv henved et heelt Aarhundrede; som en ægte Patriot har han virket og stræbt for sit andet Fædreneland Dannemark henved et halvt Seculum; som Frederiks Ven og Raadgiver var han for ham, hvad Absalon engang i Dannemarks kraftfuldeste Dage var for Valdemar; som Mand og Olding helligede han de fleste Timer af sit Liv to Rigers Lyksalighed. Behøves der vel mere til at aabne ham et af de første Sæder i Dannemarks Pantheon ved Siden af den udødelige Bernstorff, der, i Forening med ham, grundfæstede Dannemarks Held, afledte Krigens Luer fra dets fredelige Kyster, og satte det tryggeste Vognborg omkring det? Lad Briterne længe nok beundre deres Pitt, og opreise ham Mindesmærker af Marmor til Belønning for Talenter, der havde saa sørgelige Følger for Storbritannien. Med Grund sagde Folkets Talsmand

offentlig: "han modtog os som en lykkelig Stat, han efterlod os, betynget af Gjeld og svækket af Krig." Hans sidste Ord: "o, mit Fædreneland!" stadfæstede kun alt for meget den Dom man fældte over Følgerne af hans Politik. Ganske anderledes døde Huth, efterat han i en Række af Aar havde taget saa stor Deel i Statsbestyrelsen. Han saae Dannemarks Morgensoel oprinde, da han begyndte at gavne det med sine vise Raad, sine Indsigter og sin Flid; han saae dens Middagssoel straale i sin fulde Glands, da Døden bortkaldte ham fra hans Hædersbane.

Wilhelm Huth er født i Costowitz, i Sachsen, i Aaret 1712. Hans Fader var Kammersecretair hos Hertuginden af Sachsen-Zeitz, og lod ham opdrage i Schleusingen og freqventere det derværende Gymnasium. Her levede han, efter hans egen Forsikkring, af 5 Rdlr. maanedligen, ligesom han overalt i sin Ungdom førte en ligesaa simpel som tarvelig Levemaade. Herfra tog han til Leipzig, hvor han lagde sig efter de mathematiske Videnskaber. Efterat han forgjeves havde søgt at komme i sit Fædrenelands Tjeneste, reiste han til Hessen, hvor han blev ansat ved Artilleriet og avancerede ved dette Corps indtil Oberst. Han tog Deel i alle de Campagner, som disse Tropper gjorde fra 1742 af.

I Syvaarskrigen tog han 1762 imod det Tilbud, at gaae i Churhannoversk Tjeneste som General-Major og Chef for Ingenieurcorpset,

med den udtrykkelige Betingelse, saavel at bestyre de Beleiringer, som de Hannoverske Tropper maatte ville foretage, som at være i Hannoverske Fæstninger, naar Fienden beleirede dem.

I Syvaarskrigen havde han i alt bivaanet 17 Batailler, foruden mange Attaquer og Beleiringer. Hver af disse er nøiagtig optegnet i en gammel aandelig Bog, som endnu findes i hans Bogsamling. Men hvor ofte han end havde været med i Feldten, havde han dog været saa heldig, aldrig at blive betydelig saaret.

Da Syvaarskrigen var endt gik han igjen tilbage i Hessisk Tjeneste, og blev Commandant i Hanau.

I Aaret 1766 d. 26 Februarii blev han General-Lieutenant i Kongel. Dansk Tjeneste *). D. 16 Sept. 1771 blev han Chef for Artilleriet og Ingenieurcorpset, og fik under d. 9 Nov. samme Aar Sæde i Generalitets- og Commissariats Collegiet som Deputeret. Den 17 Januarii 1772 blev han General af Infanteriet, og 1783 d. 9 Dec. Ridder af Elephantordenen. I Aaret 1784 blev han Statsminister. Hvad han har virket her, hvad han ved Siden af en Bernstorff havde bidraget til det store Fredssystem, hvis Følger vare saa lykkelige og hædrende for Dannemark, det vil den tilkommende Historie-

*) Man fortæller, at Friedrich den Store, der satte stor Priis paa hans Talenter, lykønskede Kongen af Dannemark da han hørte at Huth tog Dansk Tjeneste, og sagde om ham: "Ein kleiner Huth, aber ein großer Kopf."

skriver vise i sit fulde Lys. Han vil bortdrage det Slør, hvormed Huths medfødte Beskedenhed søgte at bedække alle hans Fortjenester. Det er notoriskt, at H. K. H. Kronprindsen fra den Tidspunct af skjenkede ham sin hele Fortrolighed og værdigede hans Raad den største Høiagtelse.

Hans Fortjenester af vort Artillerie ere, næstefter hans Fortjenester som Statsmand, der efter deres Natur havde større Indflydelse paa det Hele, udmærket store. Han fortjente i egentlig Forstand, at kaldes det Danske Artilleries Skaber; før hans Tid var det næsten intet, og under ham blev det til et Corps, der nu ansees for et af de fortræffeligste i Europa. Til at naae dette vigtige Maal betjente han sig af Artilleriskolen *), hvis glimrende Periode tager sin Begyndelse med Aaret 1772, da han blev Chef for Artilleriet og Ingenieurcorpset. Hans lange Tjeneste, saavel i Freds- som i Krigstider, hans mange og ved Eftertanke drøftede Erfaringer, hans utrættelige og beundringsværdige Flid vare Egenskaber, som ikke kunde andet end fremme en saadan Indretnings Tarv. Hans Opmærksomhed var især henvendt paa de to Grene af Armeen, der vare anbetroede til hans Opsyn. En Forbedring i Artilleriecadetternes Underviisning var den første Frugt af hans Bestræbelser. Ved Udgangen af Aaret 1772

*) Hr. Capitain Abrahamson har i Aaret 1780 nøiagtig beskreven dens Oprindelse, Opkomst og Indretning i Skriftet: Geschichte der Königliche Artillerieschule in Copenhagen.

blev det bestemt, at Cadetterne ikke allene skulde underviises i de mathematiske Videnskaber og det egentlige Artillerie, men ogsaa i andre Videnskaber. Den 25 Aug. 1773 udkom, efter hans Forslag, en Kongelig Anordning, hvorefter alle Nationalartillerister skulle være Huusmændssønner, ugivte og haardføre Folk, og naar de havde udtjent, være fritagne for at tjene under Landeværnet, uagtet alle dets Friheder forundtes dem. Den 4 Maji 1775 udkom en Anordning, at Alt hvad der formedelst Officiervacancer til Artillerie-Corpset indflyder, skulde, efterat enhver af Stykjunkerne havde faaet 100 Rdlr. til Eqvipage, anvendes til at lade Officiererne høre Collegier, saavel over Astronomien som Physiken, og til nyttige Bøgers Anskaffelse, ved hvis Hjelp Officiererne kunde endvidere uddanne de Grunde, som de havde erhvervet sig i Videnskaberne. "Saaledes vidste General Huth", siger Forfatteren af det forhen citerede Skrivt, "at overvinde alle Vanskeligheder og at sætte Artilleriskolen paa saadan en Fod, at Efterverdenen deraf vilde kunne høste den største Nytte. Ja, man kan, uden at befrygte Modsigelse, paastaae, at Stiftelsen har ham at takke for sin Tilværelse; thi med alle de foregaaende vaklende Forsøg, vilde den, uden hans Omhu, altid kun være blevet et Forsøg, maaskee kun et hastigt forsvindende Ephemeron, som vel havde viist Muligheden, men ogsaa blot Muligheden af saadant Institut." — Som den Ypperste i General-Vei-Commissionen bidrog han meget til Almeenhedens Be-

qvemhed og Fornøielse ved Chausseers Anlæg, Alleers Plantelse i og ved Kjøbenhavn. Endnu i hans sidste Leveaar kjørte han adskillige Gange ud, for at tage disse Anlæg saavelsom Fæstningsværkerne i Oiesyn.

I de sidste ti Aar havde han aldeles ikke taget Deel i Statsraadet. Indtil 1802 sysselsatte han sig især med Ingenieur- og Artillerievæsenet med en Nidkjerhed, der overgaaer al Forestilling. Han arbeidede sædvanlig til Kl. 1 om Natten og stod op igjen Kl. 5, for atter strax at tage fat paa sit Arbeide. Medens alle i hans Huus laae i den tryggeste Søvn, sad han oppe og arbeidede. Men fra Aaret 1802 af slog hans Syn ham Feil, og skjønt han vedblev at arbeide, kunde han dog ikke selv skrive mere, men maatte dictere alt, hvad han vilde have udarbeidet.

Han havde en temmelig stor Bogsamling, der for det meste bestod af Bøger i Mathematiken og Krigsvidenskaben. Af Sprog forstod han Latin, Fransk, Tydsk, hvilket sidste var hans Modersmaal. Det Danske var han ikke mægtig, og alt hvad der blev ham forelæst af Danske Skrivter maatte oversættes for ham. Hans Læsning bestod, især i de sidste 5 Aar, af aandelige Skrivter, fornemmeligen Bibelen, som han lod sig forelæse. I de sidste fire Aar, altsaa i en Alder af nogle 90 Aar, udarbeidede han endnu adskillige vigtige Forslag angaaende Ingenieur- og Krigsbygningskonsten, som bleve sendte til H. K. H. Kronprindsen. I de senere Aar lod han sig blandt andre Skrivter forelæse

Gellerts sämmtliche Werken og Friedrich den Andens Værker paa Tydsk. Men i sin allersidste Levetid fandt han næsten ikke Smag i andet end reen politiske eller aandelige Bøger. Imidlertid virkede dog vigtige Verdens Begivenheder endnu mægtigen paa hans store Sjel, der indtil det sidste Oieblik blev sig selv lig. Man forelæste ham Dagens Blade og Aviser. Slaget ved Austerlitz gik ham meget nær, og den Østerrigske Overgenerals ubestndige Fremgangsmaade opvakte lige saa meget hans Harme, som Armeens Uheld hans Deeltagelse.

Blandt hans fortrolige Venner vare især Generalerne Peyman, Gedde, Dorrien, Oberst Beck og afdøde Oberst v. Rosenberg.

Hans Caracteer var noget colerisk, men hans Vrede lignede en opblussende Ild, der dæmpes ligesaa hastig som den blusser op. Et venligt Ord — et Smiil gjorde ham mild igjen. Men aldrig bragtes han lettere i Harnisk end naar han hørte tale om Uretfærdigheder. Han skaanede ingen, uden Hensyn til Stand eller Rang, naar han havde handlet uovereensstemmende med sin Pligt. — Beskedenhed udgjorde et Hovedtræk i hans Caracteer. Uagtet han havde bivaanet saa mange Feldtslag, talde han næsten aldrig derom, undtagen naar Omstændighederne eller Samtalen just ledte ham derpaa. Som en Hader af al forfængelig udvortes Glimmer, især i et Oieblik, hvor al jordisk Glands ophører, forlangte han allerede for mange Aar siden at begraves saa simpelt som muligt, som Civil, og uden

Krigshoneurs. Dette hans Ønske bliver sikkert ogsaa opfyldt.

Hans Levemaade var yderst simpel. Han drak neppe to Gange om Aaret Caffe, røgede aldrig Tobak, brugte ligesaalidet Snustobak, havde aldrig fundet nogen Fornøielse i at spille eller danse. Hans eneste Glæde var hans Embedspligters Opfyldelse. To Gange om Ugen havde han Middagsselskab hos sig, der bestod af otte til ti fortrolige Venner, som skiltes ad om Eftermiddagen Kl. 5. Men om Aftenen havde han aldrig Selskab hos sig. I de senere Aar stod han op om Morgenen Kl. 8 og gik til Sengs Kl. henimod 10; han besad endnu saa temmelig sine legemlige Kræfter, og endnu i Aaret 1804 vilde han ikke tillade, at man skulde følge ham op ad Trappen. Han paastod, at han vilde prøve sine Kræfter. Men Luften kunde han i de Aar ikke godt taale mere. Den gjorde ham strax mat, og virkede saa stærkt paa hans Øine, at han ikke kunde see noget. I de sidste ti Aar havde han ikke været ude af Huset. Han besad en ualmindelig stærk Hukommelse, og kunde endnu huske adskillige Stropher af de Stykker, han havde spillet som Cadet i Schleusingen. Alle Steders, Floders og berømte Mænds Navne vare stærkt indprægede i hans Hukommelse. I sine sidste Leveaar syntes han bestandig at tænke paa saadanne Gjenstande, og ligesom der faldt ham et Ord ind, maatte det strax optegnes, og derpaa efterslaaes i Bøger. I hans høie Alderdom maatte et saadant Hav af Navne, der gjemtes i hans Hukommelse, naturligviis blive til et reent Chaos. De Gjenstande, der skulde efterslaaes, vare ofte himmelhøit forskjellige fra hinanden.

I Aaret 1798 gjennemgik han en svær Sygdom, som Lægerne troede vilde blive hans Død, men som han dog lykkeligviis blev helbredet for. I de sidste fire Aar har han næsten bestandig været en til to Gange syg om Aaret, sædvanlig af Brystsvaghed. Da H. K. H. Kronprindsen besøgte ham førend han sidst afreiste til Holsteen, forlod han ham med et rørt Hjerte; Oldingens matte Aasyn sagde ham, at han neppe vilde see ham mere. Hans sidste Sygdom varede ikke længere end fra Onsdagen d. 30 April til næste Tirsdag, da han om Natten Kl. 2½ hensov ganske uformærkt. Sin Aandsstyrke beholdt han næsten lige til det sidste Øieblik, og nævnte endog adskillige Navne, skjønt paa en utydelig Maade, en halv Time førend han døde. Hans Død var blid og rolig som hans Liv. Evig leve hans Minde blandt os!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Torsdags Aften opførtes paa det Kongelige Theater en lille ny Entre, componeret af Hr. Poulsen med Musik af Hr. Luplau. Begge Componisters Arbeide er ret nydeligt; begge ønsker Anm. al muelig Opmuntring. Hr. Poulsens unge haabefulde Datter — et Barn paa 8 til 10 Aar — dansede den unge Hyrdindes Partie med stor-

ste Unde, og vil uden Tvivl engang blive een af vore gode Solodanserinder. Ogsaa Hr. Funk, ligeledes en Eleve af Hr. Poulsen, dansede ret vakkert sit Solopartie, og opvækker gode Forhaabninger.

Naar Auctionssalariet iberegnes, saa blev der ialt for den Odenseiske Altertavle betalt 215 Rd. 20 ß. Efter Auctionsconditionerne tillodes det Kjøberen, at bringe den ud igjennem et af Vinduerne i Choret.

Den 3 Maji gjennemgik Odensee paa en eneste Dag alle fire Aarsenstider. Om Morgenen havdes strax efter Solens Opgang den skjønneste Foraarsmorgen, om Middagen en saa trykkende Hede, at Reaumurs Thermometer viste i Skygge 20 Grader; om Eftermiddagen reiste der sig en rasende Storm, som saaledes afkjølede Luften, at Therm. strax faldt fra 20 til 10 Grader, hvilket inden en Times Forløb frembragte Efteraar ved 5 Grader. Derpaa fulgte Regn, Hagl og Snee, og Therm. faldt til 0. Efter Solens Nedgang frøs det, og man havde altsaa fuldkommen Vinter.

Etatsraad Bruun har solgt Antvorskov for 9 Tønder Guld til Slotsforvalter Vogt pr. Commission. Dette Gods har under Sælgerens Bestyrelse undergaaet en total Forvandling. Grev v. Dernath havde i Aaret 1797 gjort Bønderne til Arvefæstere, uden forud at have beredt sig paa de nødvendige Resourcer til en saa betydelig Gaards Drivt. Følgen deraf var, at man i de paafølgende Aar var langt tilbage i Gaardens Drivt, da Alting skulde drives med egne Folk og Heste; man kunde ikke faae Jorden beredt og tilsaaet i rette Tid og endnu mindre Kornet og Høet tilbørlig indhøstet, især i vanskelige Aaringer. Eiendommen trængte til en Mand, der baade havde Formue og Lyst til at foretage en Hovedforandring, og denne Mand traf den i Etatsraad Bruun, som inddeelte Antvorskov og Falkensteen i 6 Parcel-Gaarde. Blandt andre Forskjønnelser, som Etatsraaden har anbragt, fortjener især at anføres den skjønne Allee, han lod anlægge lige til Hovedgaarden, og blandt hans almeennyttige Foranstaltning Sveitser-Ostes Tillavning.

Den 29 April om Aftenen opkom Ildebrand paa Hjortholm ved Nestved, tilhørende Hr. Prætorius, som lagde Gaardens 3 Længder og endeel Kreature i Aske.

Ved Forestillingen i det forenede dramatiske Selskab i Aarhuus d. 10 April til Fordeel for de Fattige, indkom 149 Rdlr. 4 Mk., som bleve uddeelte saavel blandt Byens militaire som civile Trængende.

Blandt de mange snurrige Avertissementer, som man daglig læser i Adresseavisen, er blandt andre et som siger: paa — Gaden vexles og forvexles(?) alle Sorter Mynt til høieste Cours.

Søndagen d. 11 Maji Kl. 7 opfører den Kongelige dramatiske Skole første Gang paa Hoftheatret: 1) en Prolog, som fremsiges af Jomfr. B. Olsen, 2) den gode Fader, Comoedie i 1 Act af Florian, 3) Fruentimmer Hævneren, Comoedie i 3 Acter af E. Dupaty.

Ved Lyststedet Eenrum, som nu skal sælges ved offentlig Auction, findes den Mærkelighed, at man ved Gaarden endnu seer det samme Kildevæld, som Carl XII. ved sin første Ankomst til Sjælland, da han for omtrent 100 Aar siden gjorde Landgang, drak af. Den afdøde Conferenceraad Fabricius lod denne Kilde vedligeholde med stor Omhyggelighed. Det vilde være at ønske, at hans Eftermand vilde følge hans Exempel.

I det sidste Numer af Lloyd's Evening-post anføres følgende: det er ikke sandsynligt, at Dannemark vil lade sig formaae til at vorde Engellands Fiende, og foruden dets Hjelp kan Sundet ikke spærres for os. Det har Alt at befrygte af Engelland, Rusland og Sverrig, men intet, i Sammenligning hermed, af Frankrige og Preussen. Det eneste af dets Lande, som kan angribes af dem, er Holsteen, og til dets Forsvar har det en Armee paa 50,000 Mand i Beredskab. Vi sætte derfor aldeles ingen Lid til det Rygte, at det har forenet sig med Preussen.

I Gaar Eftermiddags omtrent Kl. 6 saae man fra Kjøbenhavns Taarne en stærk Ild paa Orderups Kanten, men man kunde ikke bestemt sige hvor den var.

Udenlandske Efterretninger.

Den Franske Ambassadeur i Wien har modtaget de Foræringer, som ere bestemte for de Personer, der paa Østerriges Side have arbeidet

paa den berømte Presburgske Fred. Førsten Johan af Lichtenstein faaer blandt andet en kostbar Tabatiere med Keiser Napoleons Portrait, og prydet med mange Diamanter.

I Archangel oprettes paa Kronens Bekostning en Navigations- og Commerceskole.

I Stokholm bleve den afdøde Hertug af Østgothlands Effecter og Malerier solgte ved Auction. En mediceisk Venus af Sergel, kjøbte denne store Konstner selv for 1200 Rdlr. Hamb. Bco.

Keiser Alexander har foræret den tappre General Buxhövden Wlademir-Ordenens Storkors af første Classe, til Belønning for hans Tapperhed i Slaget ved Austerlitz og den Snildhed og Standhaftighed, hvormed han reddede den høire Fløi af sin Armee.

I Staden Moskov og ved Havnene Archangel, Odessa, Taganroy og Feodosia er der nu, ligesom i St. Petersborg, bleven anlagt Discontocomptoirer, som Keiseren har skjenket særegne Capitaler og forundt store Fordele.

I Thuilleriernes Slot er der nu, efter Keiser Napoleons Befaling, aabnet en Sal, hvor en Auditor af Statsraadet modtager alle de Ansøgninger, der ere adresserede til Keiseren. Han forfærdiger et Udtog deraf og overleverer Souverainen samme Morgenen derpaa.

Efter Napoleons Befaling skal der nu forfærdiges en Samling af store Malerier, der forestille Begivenhederne i sidste Feldttog i Tydskland. Paa 8 af samme skulle Figurerne være af Legemsstørrelse. Keiseren har selv udkaaret dertil 8 berømte Konstnere. Disse Malerier skulle være færdige til den offentlige Udstilling i Aaret 1808. Elleve andre Malere har Keiseren overdraget at forfærdige mindre Malerier.

Marchal Massena lader bygge en stor Mængde Canoneerbaade, for ogsaa at angribe Gaeta fra Søsiden, og fremskynde dets Overgivelse.

Lotteriet indbragte i afvigte Aar i Frankrige 12½ Mill., Civil-Pensionerne henved 6 og de geistlige henved 20 Mill.

Den 8 April afgik Prinds Joseph med et talrigt Følge fra Neapel til Armeen i Calabrien. Bønderfolkene forsamlede sig overalt, og strøede Oliegrene paa Landeveien. I Neapel selv hersker den største Rolighed.

De Franske vedblive at befæste Braunau (i den Bayerske Kreds, ved Floden Inn), og have reqvireret mange tusinde Pallisader. Den lille Bjergfæstning Neuhaus, ved Passau, sætte de ogsaa i Forsvarsstand.

Det hedder nu, at den Franske Keisers Moder skal have et eget Førstendømme i Italien.

Keiserinden af Rusland har sendt Dronningen af Bayern et kostbart Tyrkisk Shawl. Det hedder, at den Bayerske Kronprinds skal formæles med en Russisk Prindsesse.

Den Engelske Architect Wriglet har af Kongen af Engelland faaet et Diplom som Baronet, til Belønning for hans Opfindelse, ved et Slags Mechanismus at udskjære Søiler, Gothiske Buer, Kamingesimser ꝛc. af Marmor og andre Steenarter. Naar disse Arbeider ere af simpel Steen, kunne de overlades for ligesaa billig Priis som om de vare gjorte af Træ. Denne nye Fabriks Artikler finde overordentlig stor Afsætning.

De Franske Tropper, som staae i Tydskland, have maattet udvide deres Cantonerings-Qvarterer, da mange Sogne have saa stor Mangel paa Hø, at de reent ud have erklæret: de see sig nødsagede til at slagte alt deres Qvæg, dersom der reqvireres endnu mere Fourage af dem.

Jagten og Fiskeriet i Neapel, som hidtil have været Kongen forbeholdne, ere nu, efter et af Prinds Joseph udstædt Decret, aldeles fri for alle og enhver. — De Engelske Varers Indførsel i Neapel til Vands og til Lands, er, under Straf af Varernes, Skibenes, Hestenes ꝛc. Confiscation, bleven forbuden.

I Paris anlægges nu en Bro, som kaldes Austerlitz-Broen.

I Jena Litteraturzeitung findes en Recension over alle de Skrivter, der ere udkomne angaaende Gall's Lære. Denne nedrives dygtig deri, og Gall selv kaldes en Phantast.

Det hedder, at Braunau og Inn-Qvarteret skal afstaaes til Frankrige, som vil etablere der en Fransk Prinds eller Marchal som Hertug eller Markgreve. Mærkeligt er det ellers, at man fordum ansaae det for en Hovedfeil i den Tydske Rigsforfatning, at Tydskland havde for mange Regenter, og i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede skabes der næsten hver Postdag nye.

Siden 25 Aars Forløb er Befolkningen i Nord-America bleven dobbelt saa stor som før. Den beløber sig nu til 6 Mill. America behøver aarligen af Britiske Varer for 6 Mill. Pund Sterling; derimod udfører det til Storbritannien for 13 Mill. — Fra 1784 til 1799 opdyrkede man i Nord-America 15 Mill. Acre Land; i Engelland har man derimod i 50 Aar kun opdyrket 2,800,000 Acre. — I Henseende til Rigdommen er Newyork nu den betydeligste Stad i Nord-America; efter den følger Philadelphia, og dernæst Baltimore. — I Philadelphia er der siden den Americanske Revolution blevet aarligen bygt 500 Huse. Det indbefatter nu 13,000 Huse og 80,000 Indbyggere. Her findes 300 Kareter, og 1500 Skibe afseile aarligen fra Havnen.

Kokoppernes Indpodning gjør i Ostindien de heldigste Fremskridt. I November Maaned 1804 var der paa de Engelske Besiddelser ved den Malabariske Kyst bleven vaccineret 26,000 Mennesker. — Chineserne derimod forfærdes endog ved den blotte Tanke om Muligheden af Koppernes Udryddelse, fordi de, ved at savne denne Syge, vilde see sig nødsagede til at give deres Børn til Priis for glubende Dyr.

Directionen for det Tydske Theater i Hamborg har nylig ladet opføre Schillers Wilhelm Tell til Bedste for Digterens efterladte Enke og Børn.

Den bekiendte Irlandske Rebeller Smith, som ellers kaldtes Capitain Hoy, og i Aaret 1792 havde sat Ild paa Talerens (the Speaker) Gaard i Dublin, var blandt de Krigsfanger, som bleve reddede af det Franske Skib Diomed ved St. Domingo. Han er allerede ankommen til Portsmouth, hvor han nu sidder arresteret.

Den Russiske Coffardieflaade, som afgaaer fra Nore (en Flod i Irland) d. 22, faaer en Convoy lige til den Finske Bugt.

Fra Lissabon meldes, at det Spanske Hof har befalet alle Portugisiske Skibe, ufortøvet at forlade Havnene Vigo, Corunna og Ferrol, og forbudet alle Portugiske Skibe fra nu af at løbe ind i samme. Aarsagen dertil skal ligge deri, at man ønsker at dølge Krigsrustningerne mod Engelland.

Det Engelske Parlament vil nu bevilge en passende Sum, som kan holde Nelsons Arvinger

skadesløse for Hertugdømmet Bronti (i Sicilien). De forrige Ministere havde allerede bevilget dertil 200,000 Pd.

Antallet af de Preussiske Skibe, som de Engelske hidtil have opbragt, anslaaes allerede til 700.

Keiser Napoleon har hørt Musiken til Operaen Richard Løvehjerte med saa stor Fornøielse, at han har foræret dens sølvgraa Componist Gretry en kostbar Tabatiere tilligemed en Gratification af 600 Franker.

De sidst ankomne Engelske Tidender gaae til 28de April, og melde følgende: den Expedition, der nu udrustes og er bestemt mod Fastlandet, skal i det mindste bestaae af 12000 Mand, Cavallerie og Infanterie. Det hedder, at den skal anføres af Lord Cathcart. Garden til Hest og til Fods skal udgjøre en Afdeling af den Armee, der er bestemt til at fegte i Forening med Sverrigs tappre Konge. — Den største Deel af Garnisonen paa Cap bestaaer af Østerrigere, der bleve tagne til Fanger ved Marengo, og af Frankrige overladte til Hollænderne. Tropperne saavelsom endeel Colonister have frivilligen taget Engelsk Tjeneste. Tre Afdelinger af det 60de Regiment, hvoraf hver bestaaer af 70 Mand, Officiererne iberegnede, afgaae fra Portsmouth til Cap, for at forene sig med de Hollandske og Østerrigske Frivillige. — Den 28de April uddeeltes Indgangs-Billetterne til Lord Melvilles Forhør i Westminster-Hall, hvor Logerne og Sæderne nu ere indrettede. Det skeer med en Etiquette og Høitidelighed som om det kunde være en Keiserkroning. Hele Engelland staaer i den Tanke, at Lord Melville vil blive aldeles frikjendt. — Kongen af Engelland har skjenket den afdøde Lord Nelsons eneste Søn, Will. Nelson, St. Joachims-Ordenen. — I Engelland gaaer det Rygte, at General Mack er bleven dømt fra Livet som Forræder. — Efter de seneste Efterretninger fra Indien er der atter forefaldet Uroligheder blandt Polygarerne, men deres Anførere ere blevne paagrebne og arresterede i Trichonopoli, og der er udsat Belønninger for Paagribelsen af dem, der flygtede ad Norden til. — Ogsaa Holkar begynder nu atter Uroligheder, uagtet hans Armee er adsplittet og i Uorden. Adskillige Nabomagter have egget ham dertil, og af Frankrige har han, som bekjendt, faaet Understøttelse. — Isle de France bloqueres nu formeligen af de Engelske.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 61.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 13 Maji, 1806.

Theaterskolen.

Saaledes har da Kjøbenhavn nu blandt saa mange andre Gymnasier ogsaa faaet en Theaterskole, hvor den tilkommende Skuespiller og Skuespillerinde kunne danne sig for den store Kongelige Skueplads. Det er en skjøn, en herlig Idee, i enhver Konst at oprette større og mindre Planteskoler, hvor man betimeligen kan lære at kjende Geniets Evner, øve dem medens de ere bedst skikkede dertil, og give dem Leilighed til at udvikle sig langt tidligere end det under andre Omstændigheder vilde være muligt. De fleste af vore Skuespillere betraadte maaskee deres Bane alt for sildig; Veien til Thalia's og Melpomenes Tempel er alt for knudret for den, som har huuslige Bekymringer, ja maaskee endog en talrig Familie at sørge for. Det er ikke Lyst til Konsten, men Lyst til at faae et Udkomme, der bevæger Manden eller Ægtekonen til at opoffre sig til Skuespilkonsten. Er deres Talent saa fortrinligt, at Almeenheden ved deres første Fremtrædelse skjænker dem sit udeelte Bifald, saa forvandles ofte den blotte Lyst til Udkomme til et ædlere Øiemed; men sjelden, kun alt for sjelden, er Begynderen saa lykkelig. Modtages han endnu oven i Kjøbet med Ligegyldighed, ja endog Ringeagt, saa bliver Middelmaadighed det høieste Maal, han nogensinde opnaaer, og middelmaadige Skuespillere ere, ligesom middelmaadige Digtere, saare ubetydelige Væsener.

Ganske anderledes er det derimod med det unge Menneske, der i Ungdommen bestemmer sig til denne Bane. I Ungdommen vælger man sjelden frivillig noget andet Fag end det, man har udmærket Lyst til. Ynglingen og Pigen betragte da Skuepladsen fra en ganske anden Synspunct, med ganske andre Øine og med ganske anden Enthusiasmus end i en senere Alder. Deres Phantasie foremaler dem de skjønneste Billeder, og viser dem den lykkelige

Lod, at høste offenligt Bifald, og blive Publicums Yndlinger. De forsvinde vel med Aarene — disse brogede Billeder, men i Almindelighed virke de dog saa længe, som det er nødvendigt til at udvikle Geniets skjulte Spire. — Dersom man vil gjennemgaae Listen over vore fortrinlig gode Skuespillere og Skuespillerinder, vil man finde, at de fleste af dem enten ere komne til Theatret i en meget ung Alder, eller i det mindste i Ungdommen have havt Leilighed til, i Privatselskaber at udvikle deres Talent for Skuepladsen.

Fra den Side betragtet lykønsker Forfatteren vort Theater til den ny Skole, og han er overbeviist om, at der i sin Tid ville fremstaae de heldigste Subjecter deraf, hvilket endog den allerførste Prøve i Søndags syntes at berettige os til at haabe. Men i Henseende til disse Elevers offentlige Spil er han derimod af ganske andre Tanker. Hvor urigtige disse end maatte forekomme mange, hvor urigtige de end i og for sig virkelig maatte være, har han dog ikke anseet det for passende, aldeles at undertrykke dem.

Efter det Begreb, som Forfatteren har om en Theaterskole og Theatereleven i Almindelighed, troer han, at en Eleve aldrig bør fremtræde offentlig, førend i det Dieblik, hvor han kan betræde den store Skueplads. Man kunde spørge: "hvad kan det hindre?" — Det hindrer meget. For det første faaer den offentlige Smag en urigtig Retning derved; der indføres, saa at sige, en Bettysk Smag; for det andet bliver mangen en Eleve, ved alt for tidlig og utidigt Bifald beruset og maaskee gjort udygtig til siden virkelig at blive noget stort; mangt et andet virkeligt Genie, hvis Talenter ere lige saa store, ja maaskee større, men som behøver længere Tid til at udvikle sig, bliver derimod ved alt for kold Modtagelse maaskee qvalt i Fødselen. Den første skyder i Veiret, som et ungt Træ, der faaer for meget Vand og Soel; den sidste forknyttes i Vexten, fordi den faaer for lidet af begge Dele. Hvad Under, at hiin ikke kommer til at bære modne Frugter, og at denne visner som Pode? — En saadan heldig Eleve behandles sædvanlig af Publicum som unge Børn af deres Forældre. Den blotte Naivitet bevæger dem saa let til at oversee Børnenes Feil; det ubetydeligste Ord, fremsagt i barnlig Uskyldighed, ansees for Vittighed. Derfor ere ogsaa de fleste smaa Børn, indtil omtrent deres femte Aar, i det mindste i deres Forældres Dine, sande Vidundere. Men hvor upassende det end er, at Forældre gjøre sig saa overdrevne Forestillinger om deres Børns Vittighed og gode Nemme, saa kunne Følgerne deraf dog ikke blive saa ubehagelige, som de vrange Forestillinger et heelt Publicum gjør sig om theatralske Elevers Genie. Naar den vittige Hanseman bliver til en Hans, saa indsee Forældrene som oftest, at Hanseman var et vittigt Barn, men at Hans er et Kjødhoved. De ere blevne skuffede i deres Haab, og det er og-

saa alt. Men det er tungt, ja smerteligt for en Skuespiller eller Skuespillerinde, der, som Eleve er bleven overøst med Bifaldsraab og Klap, at modtages paa en større Skueplads med største Ligegyldighed. Mod Eleven er Publicum skaansomt; man siger: det er endnu et ungt Menneske, som kan forbedre sig meget; man bør opmuntre Begynderen ꝛc. Men denne Omhed taber sig snart, og naar der da ikke klappes ligesaa ivrig for Skuespilleren som for Eleven, der bestandig staaer i den Tanke, at Publicums Bifald bør voxe, saa knækkes hans Mod, saa klager han over Miskjendelse, og inden man da veed et Ord deraf, er han tabt for sin Konst. Saaledes er det gaaet med mangen en Skuespiller og Skuespillerinde, der, under Bifaldsraab og Klappen, betraadte det store Theater, og saaledes vil det saa meget lettere kunne gaae med de Elever af Theaterskolen, som, berusede af for tidligt og for meget Bifald, i sin Tid betræde det.

Ærens og Borgerrettighedens Forlis.

I intet Land har Lovenes Forbedring været en vigtigere Gjenstand for Regjeringens Bestræbelser, end i Dannemark, fornemmelig i de senere Aar. Paa Ruinerne af den gamle gothiske Lovgivning har man seet Love fremblomstre, der bare Præg af Aarhundredets lysere Tænkemaade, og der staaer nu næsten intet tilbage at ønske for Menneskevennen, end at alle disse

herlige Materialier til en Dansk Lov maatte blive forenede til et eneste System. Men inden dette skeer, bør ethvert velmeent Raad, ethvert ikke aldeles uforkasteligt Vink være de Mænd velkommen, hvis skjønne Lod det bliver at skjenke et Folk, een af de største Nationalskatte: en ny og forbedret Lovbog. — Jeg vover derfor, at fremkomme her med nogle Tanker, hvis nøiere Undersøgelse og Udvikling jeg overlader til Mænd, der have mere Kald og Leilighed dertil end jeg. Min Hensigt gaaer mere ud paa at vække nye Ideer, end selv at fremsætte dem. — Endskjønt man maa tilstaae, at Æresstaffe ere særdeles hensigtsmæssige, forudsat at den Nation, hos hvilken de indføres, besidder den fornødne Grad af Æresfølelse, og at den Regjering, som indfører den, bestandig har søgt at frede om denne spæde Plante, saa synes man dog i vor ældre Lovgivning, og selv i den nyere, ikke saa ganske at have taget Hensyn hertil. De fleste af vore Straffe bestaae entet af Pengebøder eller Legemsstraffe. Den eneste Æresstraf, som fra de alderældste Tider har vedligeholdt sig hos os, er Ærens totale Forlis. Men i egentlig Forstand kan denne Straf ikke betragtes som nogen Æresstraf, thi den Egenskab, som man aldeles berøver nogen, kan jo ikke ansees for nogen Straf for Egenskaben selv. Naar man siger: du skal miste din Ære, saa er det det samme, som man siger: du har ingen Ære mere. Naar en Æresstraf skal opfylde sin Bestemmelse, saa maa Forbryderen, efter udstaaet Straf, faae

sin Ære saa ubesmittet tilbage som i det Øieblik, da Lovene straffede ham, thi kun paa denne Maade opfyldes deres velgjørende Øiemed. Men hvad Begreb skal man gjøre sig om et Væsen, der er Medlem af Staten, uden at besidde den første Egenskab, der er nødvendig for Statsborgeren? der har lidt en Straf, som imod alle Straffeloves egentlige Hensigt, endog gjør det umueligt for ham at forbedre sig? Hvad skal Samfundet med et Medlem, hvis Vidnesbyrd er uden Kraft? At Selskabet udstøder et skadeligt Medlem af sit Skjød, det synes Retfærdigheden og Fornuften at billige, thi man lader her Forbryderen dog et Middel tilovers til at forbedre sig i et andet Land, men at sige: du maa nok leve iblandt os, du maa ernære dig saa godt som du kan og være saa fri som hver anden Borger, paa den Omstændighed nær, at du hverken skal besidde Ære eller Borgerret, det er en Straffemaade, hvis Hensigtsmæssighed jeg ikke indseer. Ærens Tab maatte altid være forbunden med Frihedens Forlis, thi en Stat kan umuelig være tjent med frie Mennesker uden Ære. Den, som har begaaet en Forbrydelse, der qvalificerer sig til Ærens totale Forlis, han bør, enten ved Fængsel eller Deportation, udelukkes fra Samfundet. En Middelvei lader sig ikke tænke her.

Men naar man undersøger, for hvilke Forbrydelser Loven har fastsat Ærens totale Forlis, saa synes det at blive endmere klart, at denne Straffemaade i vort lysere Aarhundrede fortjen-

te at forandres. Lader os antage, at nogen fremfører ubevislige Beskyldninger mod en Mand, hvis Ære vilde forkleines, dersom Beskyldningerne bleve beviste, og at den Beskyldende dømmes til at have sin Ære forbrudt. Staaer Straffen her i noget tilbørligt Forhold til Forbrydelsen? Forbryderen har i det høieste beskyldt den Fornærmede for enkelte Handlinger, der aldrig, hvor æreløse de end vare, kunne medføre Ærens totale Forlis, men Forbryderen mister den ganske og aldeles. Han har fremført ærerørige Beskyldninger, som han ikke har kunnet bevise, eller han har i juridisk Forstand løiet. Sandt er det: den offentlige Sikkerhed og Retfærdighed kræver at han bør straffes; men bør han derfor være en Løgner for Livstid? Bør han derfor miste det kostbareste Klenodie Mennesket eier: Æren? Kan han ikke besidde den fineste Æresfølelse, uagtet han af Lidenskabelighed, Mangel paa Klogskab, Kortsynethed 2c. fremfører ærerørige Beskyldninger, som han ikke kan bevise?

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Solodanserinden Jomfrue Birouste kaldes fra nu af Jomfrue Tarbesse.

Theaterskolens Elever vandt i Søndags Aften meget Bifald. Da Stykkerne vare tilende blev der klappet tre Gange.

Til Kiel er der ankommen nogle Personer, der, foruden mange andre Konster, ogsaa forevise Aander, som baade more og sætte Tilskuerne i største Forundring. De agte med det første at rei-

se til Kjøbenhavn, hvor de sikker baade ville høste Bifald og Penge. Det er ellers intet nyt; en vis Ensler har for endeel Aar siden opført spaa Hoftheatret en heel Ballet af bare Aander. De frembringes paa en ganske simpel Maade ved Hjelp af en Laterna magica.

Næstkommende Onsdag skal afdøde Kammerherre Blücher høitidelig begraves. Hans Liigkiste er af usædvanlig Størrelse, nemlig $3\frac{1}{2}$ Alen lang og 7 Qvarteer bred.

I Anledning af Elbens Bloquade er Præmier-Lieutenant Smith og Second-Lieutn. Schebye beordret, at afreise den første til Friedrichsstadt og den anden til Husum, for der i Forening med vedkommende Embedsmænd at iagttage det samme i Henseende til Inspectionen over Reisepasserne, som i forrige Aar var paalagt Pascommissionen at undersøge.

Paa Øen Nordstrand har der været en stor Ildebrand, hvorved, foruden endeel store og smaa Bygninger, ogsaa den paa samme værende ældgamle Catholske Kirke er bleven et Rov for Luerne.

Døden har nu adskilt det ældste Ægtepar i Kjøbenhavn ved at bortkalde Graver Junges Kone i sit 84de Aar. Denne Mand er 96 Aar gammel, og har for nogle Aar siden høitideligholdt sit Guldbryllup med hans nu afdøde Kone. Han er sin høie Alderdom uagtet endnu fuldkommen rørig og forretter hver Dag sine Embedssysler.

Konstberider Chiariny, som nu er kommen tilbage til Hovedstaden, beskjæftiger sig med at indrette den ham tilhørende Gaard paa Vesterbro til et Vauxhall. Han lader ogsaa opføre et Ridehuus i samme, hvori han med sit Selskab ikke allene om Dagen, men ogsaa om Aftenen, under en smuk og smagfuld Oplysning, agter at vise sine Ridekonster.

For nogen Tid siden blev der anmærket i dette Blad, at man endnu d. 18 Februarii kjørte paa Iserne i Finland. I de Norske Tidender læses nu et Svar herpaa, hvori det hedder, at dette aldeles ikke er nogen Sjeldenhed i Norge, især inde i Landet, og noget fra Søkysterne. Endnu mærkeligere er det, at man i Østerdalen endnu d. 29 April næsten kunde kjøre uden Fare paa alle Iser. Om Morgenen havde man fra 4 til 9 ° Kulde, alle Marker laae bedækkede med henved en Alen høi Snee, og kun ganske faa Pletter vare bare. Det Beklageligste herved var den almindelige Foermangel, som tildeels var en Følge deraf, at man, formedelst den i afvigte Høst tidlig indfaldne Frost og Snee, maatte sætte Kreature paa Stald d. 14 Oct.

I Trondhjemsavisen læses følgende Bekjendtgjørelse: Det maa være enhver Indvaaner særdeles vigtigt at faae opdaget, hvem de eller den er, der ved en ligesaa skjændig som uhørt ondskabsfuld Handling, Natten til Tirsdags, har villet anrette en ubodelig Skade for denne Byes samtlige Indvaanere. — Jeg tvivler ei paa, at enhver vil ansee det for sin fuldkomne Pligt, at bidrage Sit til, at saadan Skjændsels-Daad kunde blive opdaget. Men, for at gjøre det saa meget mere mueligt, forsikkres herved: at den, som kan give mig nogen Oplysning (den være større eller mindre) om, hvem den eller de maatte være, som har tilberedet Papiir-Ruller med brændbare Materier udi og derefter anlagt disse ved Søebryggerne Natten til Tirsdags, eller imellem 28 og 29 April sidstleden, og der sat Ild i dem, skal, om jeg efter saadanne meddeelte Underretninger kan faae Gjerningsmanden opdaget, nyde en Belønning af 200 Rdlr. og Angiverens Navn fortiet. — Fra det Sted, hvor Ilden var anlagt, er samme Nat bortstjaalet, blandt andet, en tilhugget Stok, som paa den ene Side er malet hvid; hvor denne er ført hen, eller siden maatte være seet af nogen, kunde maaskee give nogen Veiledning til den ønskede vigtigere Opdagelse, naar det strax blev mig meldt. Dersom Nogen, et eller andet Sted forud, maatte have seet saadanne Præparater som de, hvori Ilden var anstukket, og ønsker til mere Sikkerhed, at overbevises om de virkelig ere af det Slags, som fandtes under Søebryggerne, saa findes endeel deraf til Eftersyn paa Trondhjems Politiekammer.

I Kjøbenhavn har man nu et Slags Uhre, forfærdigede i Engelland, paa hvis Skive Slaget d. 2 April forestilles. De Danske Skibe sees udenpaa samme, og de Engelske ere malede paa et underliggende Stykke, som bevæges af Uhrværket, hvorved man bestandig seer et nyt Skib komme seilende.

I Søndags ankom et Engelsk Krigsskib her paa Reden fra Nordsøen, som medbragte Depecher til de Russiske Krigsskibe, der have overvintret

her, og derpaa strax igjen afseilede. De to Russiske Skibe gik i Gaar under Seil.

Den Engelske Caper Happy Return har sendt til Plymouth det Danske Skib: de tre Brødre, Skipper H. Blickert, bestemt fra Cette til Randers. — I Yarmouth er opbragt: Skipper Andersen fra Norge; i Plymouth er bleven anholdt: Skibet de fire Brødre, Skipper N. Borresen, bestemt fra Lissabon til Caen.

I Torsdags blev der solgt paa Børsen 17 Asiatiske Actier for 609 til 610 Rdlr. Stykket, foruden Auctionsomkostninger 3 PC.

Efter en Ordre fra H. K. H. Kronprindsen skal hele Armeen anlægge 8 Dages Sorg i Anledning af General Huths Død.

Udenlandske Efterretninger.

Fra London meldes: hvor meget man end roser den Bestemthed, hvormed vore Ministere handle mod Preussen, saa klager man dog meget over de uundgaaelige Følger, som dette Brud har for Handelen og Haandteringerne. Ikke blot de Kjøbmænd, der handle paa Fastlandet, lide derved, men ogsaa alle Haandteringer ere standsede derved, og de nærværende Forhold true mange med fuldkommen Undergang. Den herskende Mening er, at Tvistighederne snart ville blive bilagte, og det er vist, at vore Ministere sikkert ville bidrage Alt hertil.

Admiral Villeneuve har taget sig selv af Dage, da han paa sit Æresord var vendt tilbage til Frankrige, og ved sin Ankomst til Rennes fik Ordre at begive sig til Brest, for der at møde for en Krigsret. Man fandt ham død paa hans Værelse i en Gjestgivergaard, hvor han om Natten havde bibragt sig selv fem Knivstik i den venstre Side. Af den Stilling, man fandt hans Legeme i, slutter man, at han havde kastet sig paa Sengen mod Kniven, som var vendt imod Maven, for desmere at fremskynde sin Død. Frankrige tæller nu blandt sine Krigshelte en Overgeneral og en Overadmiral, som, efterat have kjæmpet for deres Fædreneland, døde saa uværdigen. Villeneuve beklages af alle, som kjendte ham. Han var den sidste af de Overadmiraler, som commanderede i Slaget ved Trafalger.

For atter at ophjelpe Qvægavlen i Venedig er det blevet Slagterne, under deres Privilegiums Forlis, forbudt, i det første Aar at slagte Kalve.

23 Neapolitanske Statsfanger ere, under Bedækning af et Detachement Franske Dragoner, ankomne i Fæstningen Fenestralla i Piemont, hvor de, paa den Engelske Viceconsul Scott nær, der, som Krigsfange, bliver i Turin, skulle holdes i Forvaring.

Alle Klosterne i Førstend. Lucca og Piombino tages under Forsegling.

I Neapel har man forbudet alle hemmelige Sammenkomster, og den, som handler herimod, arresteres, og betragtes som en Fiende af Regjeringen. Al Hazardspil er bleven forbudet.

I Braunau skal der anlægges et betydeligt Magazin, og den Bayerske Regjering giver hertil et Forskud af 200,000 Fl., som leveres i Naturalier.

Den Franske Regjering skal have tilkjendegivet Schweiz, at alle de Engelske Varer, som findes der, skulle udleveres, da i modsat Fald en Fransk Armee skal rykke ind i Landet.

Den ny Hertug af Cleve og Berg har den 4 April udstædt fire Anordninger. Efter den første udnævnes en General-Casserer, efter den anden forbydes det Undersaatterne, under Straf af dobbelt Betaling, at sende Maltheser-Ordenen Penge eller Naturalier, og efter den tredie indføres istet for Stempelpapir, Papir og Kort, stemplede med Hertugdømmets Vaaben. — Alle Dicasterier i Düsseldorf og i det Bergiske ere nu sysselsatte med at besvare de Spørgsmaale, som Hertugen har opgivet dem. Den Bataillon af det Bayerske Militair, der blev forflyttet til Ratingen, rykkede d. 9 April igjen ind i Düsseldorf, hvor den ellers laae, og man troer, at den ny Hertug vil optage den hele Bataillon eller i det mindste de indfødte Officierer og Soldater blandt sine Tropper.

De Betingelser, hvorpaa de sidste Tvistigheder imellem Østerrige og Frankrige bilægges, ere endnu ikke fuldkommen bekjendte, men saa meget antager man for afgjort, at den Russiske Keiser har befalet sine Tropper, at rømme Cattaro, og at han erkjender Bayerns og Würtembergs Kongeværdighed. Til de endnu usikkre Rygter hører, at Kongen af Bayern skal have Inn-Qvarteret, samt Braunau (i det Østerrigske*) og Førstendømmet Würzburg,

*) I forrige Numer stod ved en Trykfeil i det Bayerske.

mod at afstaae det Welske Tyrol til Kongen af Italien.

I det sidste Hefte af Journalen: die Zeiten, som udgives af Prof. Voß, siges: Siden Januarii Maaned have 42,000 Mand Franske Tropper occuperet de Anspachske Lande, og af disse have 3000 ligget siden Martii Maaned i Nürnberg. Foruden det daglige Underhold, Omkostninger rc. udfordre disse Tropper en daglig Udgivt af 47,000 Fl. i Livrancer, Fourage rc., og hver femte Dag beløber den hele Udgivt sig til en halv Million Gylden. Adskillige Stæder i det Anspachske maae formedelst disse Gjæster laane store Capitaler. Staden Anspach skal allene have laant 40,000 (efter nogle Beretninger 80,000) Fl. I Kjøbstæderne iagttage de Franske Officierer god Krigstugt, men paa det flade Land i det Anspachske forefalde dog mange Rædselsoptrin; endog Drabsgjerninger have allerede fundet Sted her. — I Nürnberg have de Franske Generaler fordret en hemmelig Contribution. — Patricierne have maattet edeligen forsikkre — at de ikke ville lade sig forlyde dermed.

I Aaret 1803 regnede man, at den hele Preussiske Stat besad 2100 Skibe med 10,500 Matroser. Siden den Tid har baade Skibenes og Matrosernes Antal forøget si;. Preussens fornemste Udførselsartikler ere: Korn for 10 Mill. og Lærred og Garn for 8 Mill.

I Neufchatel holdes d. 25de d. M. Auction over 540 Baller, Pakker og Kister med Engelske Varer, foruden andre Engelske Colonievarer.

I Canton Basel er det, under Livs- og Ærestraf blevet forbudet, at indføre Engelske Varer.

Lord Melvilles Proces har nu taget sin Begyndelse. Foruden Rigets Peers rc. vare ogsaa Prindsen af Wales og hans Brødre, og Hertugen af Gloucester overværende. Alle vare klædte i Rober. Lord Melville ledsagedes af sin ældste Søn og sin Sagførrer. Han var ubedækket og havde ingen Robe paa. Han syntes at være meget rolig og saae meget vel ud. Processen begyndte med de sædvanlige Formaliteter, og man mener, at den ikke vil vare længere end 14 Dage.

Al Handelsforbindelse imellem America og Domingo ophører nu.

For Prindsen af Wales forfærdiges en ny Stadsseng, som er den skjønneste Seng, der nogensinde er bleven gjort i Engelland. Den forsynes med kostbare Piller, Speile rc.

Dwyer, Chef for Rebellerne i Grevskabet Wicklow, som skulde transporteres til Botany Bay, har underveis, i Forening med Mandskabet, bemægtiget sig Skibet, og er seilet til Brasilien.

Fra Madrid meldes under d. 17 April: I Mandsminde har man ikke oplevet saadant Veirlig som i Aar. I Forgaars har det sneet; det fryser hver Nat, og Frosten er langt stærkere end den var i December og Januarii Maaned. Høsten, som lovede at blive meget god, lider særdeles meget ved dette strænge Veirlig.

I Danzig er det igjen bleven tilladt at udføre Hvede. Bergenske Sild noteres for 45 til 60 Fl. og Svenske for 40 à 45 Fl.

Den Preussiske Regjering har forbudet at udføre Salt fra alle Hannoverske Lande til andre Lande, under Straf af Confiscation og Indkjøbssummens Erlæggelse.

Papirfabricant Illig i Erbach har opfundet den Konst, at planere det Papir, der er bestemt til Skrivningen, i Massen selv. Han vil lade denne Hemmelighed offentlig trykke; der forudbetales for et forseglet Exemplar 21 Fl. 36 Kr.

De Engelske Krydsere have opbragt 13 Skibe, som alle vare ladede med Brændeved.

I Holland modsætter man sig paa det kraftigste den monarkiske Regjerings Indførelse; men der er neppe nogen Tvivl om, at den jo desuagtet vil blive indført, da man vil paastaae, at det ikke er ægte Republicanere, men for det meste Kjøbmænd, der, besjelede af Handelsaand, ønske Vedligeholdelsen af en saakaldt Republik, hvor der ikke findes mere det mindste Spor af Republicanisme.

Ved Rouen have to unge Mennesker fanget i Seinen et Slags Hvalfisk, som veide 900 Pd.

Siden dette Aars Begyndelse er Regjeringen i Würtemberg undergaaet en heel Forandring, som ved en ny Forordning af 18 Martii er bragt sin Fuldbyrdelse nærmere. Forskjellen imellem de gamle og ny Stater ophører; begge ere blevne forenede til et Heelt, og for det Hele anordnet en ny Statsforvaltning, som skulde tage sin Begyndelse den

1 Maji. Det høieste Collegium, under hvilket 6 Departementer staae, er det Kongel. Statscollegium. — Hele Kongeriget deles i 12 Kredse, som kaldes efter følgende Stæder: 1) Heilbronn, 2) Ludvigsburg, 3) Stuttgard, 4) Maulbronn, 5) Schorndorf, 6) Urach, 7) Rothenburg, 8) Kalw, 9) Rothweil, 10) Tuttlingen, 11) Zwiefalten, 12) Ellwangen.

Siden den Tid, at Erkehertug Carl har paataget sig Bestyrelsen af det Østerrigske Krigsvæsen, har det hele Militaire og alle dets Grene faaet nyt Liv og ny Virksomhed, og man troer derfor, at det snart igjen vil befinde sig paa en respectabel Fod. Alle Misbrug ved Militairpladsenes Besættelse og alle Ufortjentes Befordring er paa det strængeste bleven forbudet. Alle Infanterieregimenter skulle nedsættes til 3 Bataillоner Musketerer og 3 Grenadeer-Compagnier; ligeledes skulle Dragonerregimenterne kun bestaae af 3 Divisioner, istedet for at de forhen bestode af 4; derimod skulle Chevauxlegers og Husarregimenterne blive uforandrede. De saakaldte Schutzverwandten-Professionisten i Wien, som, under de Franskes Ophold i det Østerrigske, vare under Vaaben tilligemed det øvrige Borgerskab, og udgjorde over 15,000 Mand, faae ikke allene Borgerrettighed, men ogsaa Navn af Keiserindens Regiment og øves nu stærkt i Manoeuvrering. Det hedder overalt, at det Østerrigske Monarkie skal have en ny Forfatning, paa det Landet, naar det gjøres fornødent, kan stille en Hær af 600,000 Mand, som allerede tilbørligen ere øvede i Vaaben.

Da Undersaatterne i de Chur-Hessiske Stater paa adskillige Steder have solgt enkelte af deres Godser, som grændsede til Nabolande, til Udlændinge, og der desaarsag i Henseende til Grændserne er opstaaet Tvistigheder, saa har Churførsten ved en Forordning forbudet, at sælge Haver, Jorder eller Enge, der ligge ved Grændserne, til Udlændinge, under Straf af Confiscation.

I Ungern har en ung, rig Adelsmand og examineret Advocat hængt sig paa sit eget Kammer om Natten, medens han lod sine Betjentere gaae paa et Bal. Allerede som Dreng var han meget melancholsk, men endnu mere som Yngling. I de sidste Aar af hans Liv indbildte han sig, at han

var den sande Messias, der skulde forløse Verden og gjøre Menneskene lykkelige ved sin guddommelige Lære. Han læste flittigen det gamle Testamente, og omskjar sig selv. Han anholdt adskillige Gange om at faae Tilladelse at prædike i Kirken, men det blev ham afslaaet. For at gjøre Proselyter til hans ny Religion, holdt han ved visse Leiligheder korte afbrudte Taler, thi han havde ingen færdig Tunge. Derimod skrev han en tyk Bog, der skulde indeholde hans ny Religion og tillige den sande Visdom, som han vilde lade trykke. Men da han bragte Manuskriptet hen til en Catholsk Præst, for at omvende ham, fratog denne ham dette, og sendte det til den nærmeste Biskop. Hans Bog er uden Sands og fuld af Mystik. Om Videnskaberne, især de juridiske, talde han i de sidste Aar af hans Liv med megen Foragt, og fraraadte enhver at studere dem. Naar han udgav sig for den sande Messias og man for Spøg begjerte af ham, at han skulde gjøre Underværker, svarede han: "at han ikke vilde skuffe Folket ved Underværker. Men at han var den sande Messias, sagde hans indvortes Sands ham, og ingen kunde overbevise ham om det Modsatte." Nogle Dage før hans Død gik han en Spadseretour med en Præst, som han havde fattet et Slags Tillid til, men standsede paa engang og sagde: "jeg maa nu aabenbare dem min høie Værdighed; jeg er den sande Messias; tilbed mig!" — At han ikke kunde gjøre Proselyter smertede ham meget, og har maaskee især drevet ham til, at lægge Haand paa sig selv; men førend han gjorde det, høitideligholdt han sin Fødselsdag temmelig fornøiet i Selskab med endeel af hans Bekjendtere. Han havde overalt just ikke tabt al Sands for Livets Glæder. Allerede da han ansaae sig for Messias, forelskede han sig i en smuk Pige, men blev ikke bønhørt af hende, uagtet han troede, at hun var forelsket i ham. Han var heller ikke nogen Hader af et godt Bord. For sin Sundhed var han meget bekymret og brugte de foreskrevne Lægemidler, men skrantede meget ofte. Da man aabnede hans Lig, fandt man, at hans Hjerne var overmaade blød.

Trykfeil paa første Side i forrige Numer: det tryggeste Vognborg læs: den 2c.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 62.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 17 Maji, 1806.

Eenstydige Danske Ord.

Sporon har skrevet en fortræffelig Bog om enstydige Danske Ords Bemærkelse; men deels har det ikke været hans Hensigt, at udtømme dette Emne, deels har vort Sprog siden hans Tid forandret sig saa meget tilligemed Sæderne, at vi upaatvivleligen trænge til et nyt Værk i dette Fag. Saaledes kaldes f. Ex. i vore Dage en Mand ofte velærværdig, der ikke engang er ærværdig, en anden velviis, der ikke engang er viis, en tredie velfortjent, der aldrig har gjort sig i mindste Maade fortjent, en fjerde vellidt, som intet Menneske kan lide, en femte velopdraget, uden at have nydt mindste Opdragelse, Summa Summarum, jeg kunde opregne mangfoldige saadanne Ord, der nu, som en Følge af Tiderne og Omstændighederne, ganske have forandret deres gamle Bemærkelse. — Endskjønt jeg føler mig alt for svag til at betræde en Sporons Bane, har jeg dog ikke kunnet undertrykke det Ønske, at forelægge Sprogets Yndere nogle Bidrag til et saadant Værk. Mueligen vil en heldigere Pen i sin Tid kunne benytte sig deraf, og hvor lidet Honning man end maatte samle af de faa Blomster, jeg her har plantet, skal det dog glæde mig, at have bidraget min Skjærv til en saa almeennyttig Sags Fremme.

Forstand. Fornuft.

"Forstand", siger Sporon: "er den naturlige Fuldkommenhed i Sjelen til at fatte, indsee og begribe. Fornuft er en ved Undervisning, Eftertanke og Erfaring erhvervet Lethed til at dømme og slutte."

Denne Definition er ganske uanvendelig i vore Dage. Naar man nuomstunder siger i en glimrende Kreds: Hr. X. er en Mand af stor Forstand, saa forstaaer man derved ikke, at Hr. X. har skrevet en god Bog, disputeret for Doctorgraden, gjort en vigtig Opdagelse rc., men man vil kun sige saa meget som: Hr. X.

har samlet en eller et Par Tønder Guld, speculeret heldig, og bragt det saa vidt, at han nu kan fortære 10,000 Rdlr. om Aaret.

Naar Sporon siger: at Fornuften er det, som skal skille Menneskene fra Dyrene, saa er atter hans Paastand ganske upassende i vore Dage, hvor man kan være det dummeste Dyr og dog besidde stor Fornuft. Saaledes gives der mangen en Mand, der ikke kjender saa meget til Mathematiken som hans Vindspiller *), og alligevel kan have Forsædet der, hvor der raadslaaes om mathematiske Gjenstande. Blandt mange Jydske Studeprangere skal Øxnenes Antal være en ufravigelig Maalestok for Fornuft. Naar man paa Viborg Snapsting siger: "det er mari en fornuftig Mand," saa er det det samme som: "det er mari en Mand, som har to hundrede Høveder paa Stalden."

Klogskab. Visdom.

Klogskab bestaaer nu til Dags i den store Egenskab, at bære Kappen paa begge Skuldre, synge med de Fugle man er iblandt, danse efter fornemme Folks Pibe, opløfte Usselheder til Skyerne, og nedtrykke Fortjenester i Støvet, fortale sin Ven, og overrumple sin Fiende bagfra. Naar denne Egenskab drives saa vidt, som menneskelige Kræfter formaae, naar man f. Ex. "støder sin Kone og sit Barn fra sig, for at opløftes til Ære og Høihed," saa kaldes den

*) Naar Jagthunden sætter efter Vildtet, saa følger den, som bekjendt, Diagonal- eller Tverlinien.

Visdom. Hvad der hos den Fattige ofte hedder Nedrighed, det kaldes hos en Tøndeguldsmand Klogskab, og hos en Millionair Visdom.

Ven. Bekjendter.

I fordums Dage, da man endnu ikke havde forfattet noget Landkort over Hjerneskallen, da Redelighed endnu var en Myndt, der gjeldte overalt, kort sagt, da de fleste Ting i Verden vare anderledes end de ere nu — da var Ordet Ven et helligt Navn. For sin Ven gik man i Ilden, for sin Ven gjorde man Alt, hvad der kunde bestaae med Ret og Billighed. Venskab var en Diamant, som aldrig tabte sin Glands ved udvortes Indtryk, som gik i Arv fra Fader til Søn i tiende Led. Man var i denne som i mange andre Henseender meget nøisom: man lod sig nøie med een, i det Høieste to Venner. Nu har dette Ord ganske forandret sin Bemærkelse. Hvad man fordum neppe kaldte en Bekjendter, kalder man nu en Ven, og mangen en fornem Mand har ligesaa mange Venner, som Sultan Selim havde Koner, ja saa mange, at han umuelig kan kjende dem alle, og den mindste Deel deraf kan kaldes hans Bekjendtere. Venner forskaffer man sig, som bekjendt, i Klubber. Naar man nu regner, at man har været i sex Klubber, hvoraf hver i Gjennemsnit havde 100 faste Medlemmer, som man har drukket dus med, saa behøver man ikke at hedde Søren Mathiesen, for at kunne beregne, at man, saa sandt som 3 og 3 er 6,

har 600 Venner. Saaledes synes Ødselheden at have udbredt sine grændseløse Vinger over alle menneskelige Tilbøieligheder. Heri maa man søge den fornemste Aarsag, hvorfor Menneskene ikke kunne nuomstunder behandle deres Venner saa venskabelig som i fordums Dage. Naar en Mand af Levemaade siger: Min Ven N. N., saa maa man ingenlunde tænke sig her en David og Jonathan, men to Mænd, der have knyttet Venskabets Baand ved et Glas Champagner i en Klub, som ere Makkere ved L'hombrebordet, som i Forening have en Loge paa Comoedien, som overlade hinanden imellemstunder en Skildpadde, ꝛc. ꝛc. Naar Døden engang bortriver en saadan Damon fra en saadan Pythias, saa indbyder den Afdødes Enke den efterlevende Ven til at følge hendes Mand til Graven, og med en laant Sørgekappe og laant Sorg ledsager han ham did.

Det Udtryk: "en Ven i Nøden", eller det Ordsprog: "i Nøden kjender man en Ven", er i vore Dage Ord uden Betydning, fordi Ven og Nød ere modsatte Begreber. De fleste Folk betragte Venskab med samme Øine, som Kjøbmanden sine Vare. Det er ham ligegyldigt af hvem de kjøbes, naar han kun kan vente sig Betaling derfor; han giver Credit saalænge han anseer Kjøberen for vederheftig; han holder inde dermed, naar han mærker, at han bliver uvederheftig. Rochefoucauld har derfor, som en sand Prophet, sagt for henved to Aarhundreder siden, hvad der saa ganske passer til

vor Tidsalder: "det, som Menneskene kalde Venskab, er ikke andet end en Handel, hvor vor Egenkjerlighed bestandig troer at vinde noget."

Lykke. Lyksalighed. Held.

Hvad man fordum ansaae for Lykke, er det langtfra ikke mere nu. En stor Børneflok, — en huuslig Kone, der elskede sine Børn og sin Næste som sig selv, — et oprigtigt Sind, — en trofast Ven, — et skyggefuldt Træ, — en rolig Søvn, — dette vare omtrent de Ingredienser, som den Ambrosia, Folk kaldte Lykke, bestod af. Nuomstunder ansees en stor Børneflok for en sand Ulykke, en huuslig Kone for et sandt Huuskors, et oprigtigt Sind for en farlig Gave, et skyggefuldt Træ for en Ting uden Værdie, en rolig Søvn for en unaturlig Vederqvægelse, der ikke kan kjøbes uden med Opoffrelsen af de Glæder, der nydes ved Spilleborde, i Klubber og paa Baller. Nu bestaaer Lykken af ganske andre Ingredienser. En Gaard til 30,000 Rdlr., som man ikke eier en Steen i, — en Kone, som elsker sin Næste som sig selv, NB. naar hun staaer for sit Natbordspeil, som kan bedre skrive Noder end Vaskesedler, — et letsindigt Sind, der ikke bryder sig noget om at miste Hæder og Ære, — et Spillepartie hver Aften og to Gange Selskab om Ugen, — Credit hos Skræderen, Hyrekudsken o. s. v., det er omtrent Alt, hvad der i vore Dage udkræves til at nyde Lykke. Naar en Mand,

efterat have levet saaledes, opnaaer den høie Alder af 45 Aar, og derpaa vandrer til sine Fædre, ikke fra Slutteriet, men fra sit eget Huus af, eller naar han efter denne store Nydelse kan slutte en Accord med sine Creditorer, og slippe med at betale 5 PC., eller naar han er saa heldig, at komme lykkelig og vel over Grændserne, saa kaldes et saadant Liv Lyksalighed. Den vise Solons Ord: ingen er fuldkommen lykkelig, førend han er død, har altsaa aldrig været en større Sandhed, end netop nu.

Held er et Ord, som, i det mindste efter Sporons Fortolkning, kun meget sjelden kan bruges nu til Dags, thi han siger: "ved noget Held kan en arbeidsom Mand blive rig — en Daare kan aldrig siges at være heldig", — men beviser Erfaringen ikke dagligen, at der gives ligesaa saa arbeidsomme Folk, der nuomstunder blive rige, som Daarer, der ikke ere heldige?

Vittighed. Vid.

Af alle de Ord, som forekomme hos Sporon, synes disse meest at have vedligeholdt deres gamle Bemærkelse. "Fordi der er saa mange, som gide lee," siger han: "derfor er det en let Sag at være vittig. Fordi det er saa let en Sag at være vittig, derfor vil baade unge og gamle Daarer have denne Roes. Og fordi Vid raader at skjule sig for den kaade Vittighed, derfor føre disse Daarer saa ofte Ordet allene." — Anderledes kunde han ikke have

skrevet, om han end havde udgivet sin Bog i Aaret 1806.

Lærd. Belæst. Boglærd. Studeret.

Holberg har i sin Tid allerede anmærket, at Sproget har forandret sig: at en Lakai fordum hedte Dreng, en Maitresse: Bislopperske, en Musicant: Spillemand, en Frøken: Stadsmø, en Secretair: Skriver. Men siden hans Tid har det endnu forandret sig langt mere. Nu kaldes en Badskjer: Chirurg, en Kobbersmed: Kobberfabricant, en Guldsmed: Guldarbeider, en Copiist: Secretair, en Skriverkarl: Fuldmægtig, en Degn: Kirkesanger ꝛc. Ogsaa Ordet Lærd har nu ganske forandret sin Bemærkelse. En Lærd var fordum en Karl, der, som Peer Degns Deponent fra Slagelse, Mads Pandekage, havde Been i Panden og Skjæg paa Hagen, — der kunde skrive en heel Disputats om Cicero's Tøfler, og som kunde disputere hele Timer baade paa Græsk og Ebraisk. Nuomstunder kan man ikke engang kjende en Lærd fra andre Folk. En Professor seer ud som en Springfyr, og en Rector Magnificus som en Kammerjunker.

Sporons Forklaring over Ordet lærd, er nuomstunder ganske upassende. Saaledes siger han: "lærd kan man ikke kalde uden den, som til rette Sted veed at henføre det han har læst." Nu til Dags er det netop ganske omvendt: jo mindre man kan henføre det, man har læst, til rette Sted, des lærdere er man; jo bedre

man derimod forstaaer denne Konst, des mindre Fordring kan man gjøre paa Navnet Lærd. "En lærd Mand kan derfor den være, som har læst faa, men gode Skrivter," siger Sporon endvidere. Det er nu atter upassende. En lærd Mand maa i vore Dage ikke lade sig forlyde med, at der gives nogen Bog, han ikke har læst, eller noget Tungemaal, han ikke forstaaer. Endog Mesopotamisk maa han forstaae som sit Modersmaal *). (Fortsættes.)

*) Afdøde Auditeur Molbek f. Ex., som ikke engang var en Lærd ex professo, forstod dog Persisk. I det mindste har han sagt det paa Titelen af Cyrus's Reiser.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Onsdags omtrent Kl. 11 blev Kammerherre Blücher høitidelig jordet. Ligfølget bestod af henved nogle og tredsindstyve, for det meste Militairpersoner, i nogle og tredive Stadsvogne. Hele Garden til Hest fulgte med; Standarten og Paukerne vare behængte med Sørgeflor. Da Liget ankom til Assistencekirkegaarden, holdte Garden stille paa Marken lige for, og fyrede tre Gange med Carabiner. — 12 Underofficierer af Garden satte den svære Kiste i Vognen og tog den siden ogsaa ud igjen.

I Torsdags opførte den dramatiske Skole Sødskende-Kjerlighed af Weisse, og Harlequin Patriot af Evald. Det første er en alt for ubetydelig Ubetydelighed til at det burde opføres paa noget andet Theater end i Lilleput; det sidste blev i det Hele ret godt udført.

Henved Fjerdeparten af den for to Aar siden indrettede nye Assistencegaard, er nu opfyldt med Liig, og man tæller her allerede imellem 7 til 800 Grave. Blandt de nye Monumenter udmærker især afdøde Kjøbmand Heides Gravmæle sig, som er meget smagfuldt.

Odensee d. 13 Maji. De Skuespil, hvormed Kammerherre Baron Wedel ved sit Theater fra Nestved morede Odensee i denne Vinter, ere nu tilende. Det gik i det Hele meget bedre i Vinter end i Fjor, og Personalet var saavel organiseret, at man ikke har havt det bedre her, siden den Tid Odensee saae et offentlig Nationaltheater fremstaae. Dette var ogsaa den eneste offentlige Morskab denne Stad havde, da Concerterne her nu næsten høre iblandt de forlorne Konster, og Dans i Ordets egentlige Bemærkelse har ophørt at være Dans. — Nyborg har ved Kammerherre Baron Gyldencrones Bestræbelser ret godt moret sig for liden Bekostning med Concerter og Baller, ved hvis sidste Concert Stifteren blev overrasket af to unge Damer, med en Sang, forfattet af Cand. Jur. A. F. Skibsted.

I Aarhuusavisen lyses efter en bortløben Læredreng, som er sex og tredive Aar gammel. Det er næsten intet Under at han løb sin Vei.

Den 12te ventedes H. K. H. Kronprindsen i Slesvig, hvorfra Høistsamme vil reise med Kronprindsessen tilbage til Kiel. — I Holsteen hedte det, at H. K. H. vilde gjøre en Inspectionsreise paa 14 Dage til Altona.

Efter Correspondenten formæler Statsministeren Grev Bernstorff sig med den unge Grevinde van Dernath.

Prof. Begtrups Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand i Fyen, Langeland, Ærøe, Lolland og Falster har i disse Dage forladt Pressen. Den er rig paa vigtige og ubekjendte Efterretninger, samlede af Forfatteren paa hans Reise der i Landet, efter Kongelig Befaling. — Blandt mange andre drivtige og vindskibelige Mænd anføres her Smeden Mads Jensen i Flødstrup Sogn, Vindinge Herred, som, foruden sin øvrige Dygtighed i sin Profession, især forfærdiger udmærket gode Leer og Skjæreknive, der slibes paa et af ham selv indrettet Slibeværk, som drives af en Hest, og hvilken Indretning meget fremmer hans Arbeide og gjør det mindre bekosteligt. Af disse Leer og Skjæreknive afsætter han mange omkring i Landet. Det Kongel. Landhuusholdningsselskab har for nogle Aar siden belønnet denne Opfindelse med en Præmie. — Det lille Ærøe havde i Aaret 1802, 58 Skibe, 648½ Commercelæster drægtige.

— Paa Torsinge har Eieren, Kammerherre Juel, ladet bygge to Fattighuse. Det i Thronse er en smuk Bygning med en Arbeidsstue og 6 Værelser, hvert til 2 Personer. Kun de meest Nødlidende optages her, og de, som mangle Arbeide, finde det, passende til deres Kræfter, i Arbeidshuset. Ovnen i Stuen, saavelsom Kjøkkenet, er indrettet efter Rumforts Maade. I denne bliver der daglig med 16 Pd. Bøgebrænde kogt Mad for 40 til 50 Mennesker, og den Fattige kan hente her god og sund Føde for en ringe Betaling. Orden og Reenlighed hersker i den hele Indretning. Ogsaa Kammerherrens øvrige Foranstaltninger til Understøttelse og Forsørgelse for Øens Fattige fortjener Roes og Efterligning.

I et Rescript af 3 d. M. har Commerce-Collegiet tilkjendegivet de Commercerendes Selskab i Altona, at alle de Skibe, der ere bestemte til Elben, saavidt som Omstændighederne tillade det, skulde seile til en anden nærliggende Havn i Hertugdømmene, f. Ex. Tønningen eller Husum, for der at indhente nøiere Underretning om Tingenes Stilling, og at det er raadeligst for de Skibe, der ere bestemte til Trave, for det første at begive sig til Kiel eller Neustadt.

Udenlandske Efterretninger.

Førsten af Schwarzenburg er reist til Paris for at negociere angaaende sine Godser i Tydskland.

Det hedder nu, at den Østerrigske Keiser i Selskab med Erkehertug Carl endnu i dette Foraar vil foretage en Reise til Øvre-Østerrige, Kärnthen og Salzburg, for at tage de Grændsepuncter i Øiesyn, der, efter General-Genie-Directeuren Erkehertug Johans Forslag, skulle fortificeres.

De Engellændere, som allerede i en Tid af ti og flere Aar have opholdt sig i Venedig, have deels frivillig, deels efter et Vink, forladt Staden.

Gaeta forsvarer sig endnu med Haardnakkenhed; ni Franske Krigsskibe, som ligge ved Øen Elba, skulle derfor afseile til denne Fæstning.

I Livorno skulle alle Engelske Manufactur- og Fabrikvarer være blevne strængt forbudne.

Den Hetruriske Regjering behøver nu ikke mere at betale de 60,000 Lirer, som vare bestemte til de Franske Troppers Underhold.

Senatet i Paris er nylig blevet beriget med et Malerie, som forestiller Keiser Napoleons allegoriske Triumph. Den Franske Skole har siden Charles le Bruns Forestillinger af Alexanders Slag ikke leveret et mere colossalsk anlagt Konstværk end dette. Regnault's Pensel har sat her Napoleon paa en Triumphvogn, der, omgiven af allegoriske Guddomme, nærmer sig Udødelighedens Tempel. Imidlertid bebreider man dette Mesterstykke dog, at Formen af de overvundne Uhyrer ikke er gigantisk nok. Anarchiet kan man neppe see og af de Engelske Leoparder er kun Hovedet tilsyne. Somme mene, at Maleren har gjort det med god Grund, da Napoleons Bedrivter ere alt for talrige til at man behøver at laane ham uvundne Laurbær.

Det Parisiske Publicum finder nu mindre Smag end ellers i Lystspil; Thalias Templer ere derfor lukkede, og kun Sørgespil gjøre Lykke. Man mener, at dette er en Følge af den nuværende Militairopdragelse.

Den bekjendte Digter Chenier, som i Revolutionstiden antog Titel af National-Digter, og hidtil har været Medlem af Nationalinstitutet og Inspecteur over Studierne, lod nylig trykke et nyt Digterværk, der har forskaffet ham mange Fiender og endog paadraget ham Keiser Napoleons Unaade. Det bestaaer i en Epistel til Voltaire, hvori Digteren gjennemløber denne berømte Skribents lange Tidsrum fra 1696 til 1778, dvæler ved Frankriges Uheld, ophøier Rousseau, Helvetius og andre Stiftere af den i Paris nu saa forhadte nyere Philosophie, og udraaber, i det han tilbagekalder de sidste Aar af Voltaires Liv:

> Ces tems là ne sont plus: les
> notres sont moins beaux.
> Les Français sont tombés sous des
> Velches nouveaux.

Den bekjendte Thomas Paine kan heller ikke i den ny Verden finde Rolighed. Da han nylig befandt sig ganske ene i sit Huus paa Landet, tragtede man ham efter Livet. Imidlertid opdagede man dog Gjerningsmanden, som havde skudt efter ham igjennem Vinduet.

Den nuværende Hertug af Cleve og Berg, Joachim Murat, er født i la Bastide. Han

var bestemt til den geistlige Stand, og kom til Toulouse, for der at erhverve sig de fornødne Kundskaber, men hans Lyst til Soldaterstanden tilskyndte ham, at erhverve sig de Færdigheder, der danne Krigeren og bane ham Veien til Hæder. Aldrig saasnart havde han fuldendt sine Studeringer, førend han blev Soldat. Som gemeen Chasseur tjente han en Tidlang i Ardenne-Regimentet. Han havde faaet Orlov, og befandt sig netop i sit Hjem, da Revolutionen pludselig brød ud. Den unge Murat, en smuk, velvoxen Mand, tjente i Begyndelsen som Artillerist, under Ludvig den 16des constitutionelle Garde. Men da dette Corps blev opløst og Krigen erklæret, tog han Tjeneste som Underlieutenant blandt Chasseurerne, og blev ansat ved de vestlige Pyrenæers Armee, hvor han udmærkede sig som en god Cavallerieofficier. — Da Bonaparte paatog sig Commandoen over Armeen i Italien, befandt Murat sig ved samme som Chef for Brigaden, og han stod allerede den Gang i saa stor Ry, at Bonaparte udnævnte ham til sin Adjutant. Han tog Deel i den hele første Krig, og udmærkede sig ved mange Leiligheder ved Tapperhed og Duelighed. — Efter Campo-Formio Freden gik han til Rastadt, hvor Bonaparte havde sendt ham hen i Forveien. Siden blev han sendt til Armeen i Rom, hvor han endnu befandt sig, da der var Opstand. Han var een af de Generaler, som undertvang Oprørerne i Egnen af denne Stad. — Han fulgte derpaa med Bonaparte til Ægypten, og bidrog ikke lidet til de Seire, som de Franske vandt i hine Egne. — Da Tyrkerne vare landede ved Abukir og allerede havde indtaget denne Fæstning, rykkede han frem imod dem, under Bonaparte. Han commanderede Avantgarden, og fik Ordre, at erobre en Landsby, som havde en frygtelig Position. Tyrkerne forsvarede sig tappert, men kunde ikke modstaae de Franskes gjentagne Angreb. Murat blev saaret, men de Franske havde allerede seiret. "Hans Brigade", sagde Bonaparte, da han forlangte Divisionsgeneralsgraden for ham: "har udført hvad der var umueligt. General Murat især bør vi at takke for, at vi vandt Batailen." — Murat var een af de Officierer, som ledsagede Bonaparte, da han vendte tilbage fra Ægypten. Han medvirkede i Revolutionen af 18 Brumaire. Paa denne mærkværdige Dag commanderede han i Femhundrederaadets Pallads, og snart derefter blev han af Consulen udnævnt til Commandant over Garden. — Ved Krigens Gjenudbrydelse fik han en Commando ved Armeen i Italien. I Spidsen for Cavalleriet trængte han d. 7 Præreal i Aaret 8 ind i Verceil, og borttog Magazinerne. Han trængte bestandig mere frem, og den Division, han commanderede, var den første, der ankom ved Mailands Porte. — I Slaget ved Marengo anførte han endeel af Cavalleriet, og bidrog ikke lidet til denne store Dags Hæder. D. 17 Messidor lod Regjeringen ham overlevere en Hæderssabel, paa hvis Klinge der stod: Bataille ved Marengo, commanderet af Over-Consulen. Givet General Murat af Regjeringen. — I Aaret 9 commanderede han Observationsarmeen, og tvang Neapolitanerne, at rømme Engelsburg og Kirkestaten. Paven lod ham indbyde, og modtog ham paa en meget smigrende Maade. — D. 29 Pluviose undertegnede han Vaabenstilstanden imellem den Franske Republik og Kongen af Neapel. — I Thermidor Maaned fik han Ordre, at sætte Ludvig den 1ste, Infant af Spanien, paa Hetruriens Throne. — I Aaret 12 kaldte Bonaparte ham til Frankrige og udnævnte ham til Gouverneur over Paris. Siden blev han ophøiet til Rigsmarchal. Den 25 Martii 1800 ægtede han Annunciade Caroline Bonaparte, Napoleon Bonapartes Søster, og af dette Ægteskab existerer der en Søn, som kaldes Achilles. — Den Europæiske Statshistorie kan neppe opvise et Exempel paa en Mand, der i saa ung en Alder og i saa kort en Tid, fra simpel Soldat af, har opsvinget sig til saa høi en Værdighed.

Prinds Joseph, den ny Konge af Neapel, er født d. 5 Febr. 1768 og blev formælet d. 24 Sept. 1794 med Marie Julie Clary, født d. 26 Dec. 1777. Han har to Døttre.

I en Skrivelse fra en Fransk Officier meldes: at man aldrig har mærket saa stor en Forskjellighed i det Udvortes og Indvortes af de Franske Tropper end siden det seierrige Feldttog i Mähren. Hele Nationen er ligesom martialiseret; alle bære Knebelsbart og Favoriter; endog Commissairer og skrivende Væsener. Man ønsker nye Landkrige, og nogle endog den farlige Expedition til de brittiske Øer. Den yngste Conscriberede glemmer ved Siden

af sine øvede Krigskammerater sit Hjem, exercerer med største Munterhed adskillige Timer om Dagen, underkaster sig den hyppige Prisonstraf og den møisommelige Tjenestes Tvang. I Biting og uden for Tjenesten er han derimod saa meget mere utvungen. Misfornøielse og Desertion ere sjeldnere end nogensinde før. Mangen en Soldat lærer konstmæssig at fegte. Paa Samlepladsene spøger og brydes man, og det tager ofte saa alvorlig en Vending, at en Duel maa afgjøre Striden. — Paa godt Logis og god Kost gjør man siden det sidste Feldttog stor Fordring. Dejeuné à la Fourchette, god Bordeaux-Viin, Rom, Anisette til Caffe og deslige hører til Dagens Orden, og derfor vare Indqvarteringsbyrderne ogsaa saa trykkende. — Blandt Sygdommene havde Fnat taget saa meget Overhaand, at der allene af Garnisonen laae 480 i Hospitalet. — Officiernes og Soldaternes Underklæder ere af ulige Farve; man finder Pantalons, Støvler, Gileter og Halstørklæder af alle muelige Couleurer. — Af Voltigeurerne have kun meget faa lært denne Konst. — Fængselsstraf er næsten den eneste, men den er ogsaa meget almindelig. Da Desertion, selv i det Indre, er meget sjelden, saa afskjæres den, der paagribes anden Gang som Deserteur, Rabatterne i Fronten af Armeen, og overleveres derpaa til en Gens d'arme, der bringer ham paa Galeierne. Dødsstraffene fuldbyrdes sædvanligen ved et andet Corps end det, hvor de ere blevne dicterede, og i største Stilhed.

Da man nylig forelagde den Franske Keiser et Forslag fra hans Krigsbureaux angaaende de Pensioner, der skulle bestemmes for de i Slaget ved Austerlitz saarede Krigere, forhøiede han alle Pensionerne ⅓, og sagde, da han underskrev Decretet: "saa megen Bevægelse og Glæde har jeg endnu ikke følet ved nogen Underskrivt."

Ved General Regniers Ankomst i Reggio kom Erkebispen med hele Geistligheden ham i Møde, lod derpaa afsynge et Te Deum i Chadedralkirken, og lyste siden Velsignelse over de Franske Tropper*). To

*) Saaledes fortæller Historien, at den ypperste Præst i Jerusalem, ledsaget af alle Præster, Leviter ꝛc. med Fakler i Haanden, gik midt om Natten Alexander den Store i Møde, da han paa sit Tog i Asien drog igjennem Jerusalem.

Dage i Forveien havde Kronprindsen indskibet sig der i Havnen, men af sin Armee, som var 18000 Mand stærk, kunde han kun medtage 2000 uden Vaaben.

De Franske Krigsfangers Udvexling har nu virkelig taget sin Begyndelse. D. 26 f. M. ankom et Parlementairskib med 130, der i Plymouth vare blevne udvexlede mod ligesaa mange Engelske Krigsfanger.

I Augsburg vedbliver Forraadnelsesfeber, forenet med Nervefeber, at bortrykke ugentligen 60 til 70 Mennesker, og Politiet har derfor befalet, at enhver, som døer af denne Syge, skal jordes inden 24 Timers Forløb. De skulle tillige kjøres paa en Ligvogn, ikke bæres.

De Engelske Varer, som findes i Schweiz, vurderes for 150 Mill. Franker.

Moniteuren beretter, at Repræsentanternes Huus i Washington har besluttet, at forbyde alle Engelske Varer i de forenede nordamericanske Stater, og at Stemmeflerheden var saa stor, at man ikke tvivler paa, at ogsaa Senatet vil samtykke i denne Beslutning.

En Tydsk Læge i Berlin, Geheimeraad Formey, er bleven indbudet af Prinds Louis at komme til Paris, for at consuleres angaaende Prindsens Sundhedstilstand.

Til at fuldende den store Napoleons-Canal udfordres endnu 14 Mill. Den skal forene Rohne med Rhin, følgelig Nordsøen med Middelhavet; den skal strække sig 71 Lieus, og aabne Seiladsen fra den ene Ende af Riget til den anden. Om denne Kjæmpeplan nogensinde vil blive udført, det vil Tiden lære.

I Häradhammer paa Vikbolandet i Östergotland opkom d. 13 April igjennem Sakersti-Skorstenen en Ild, som tændte det med tyk Tjære bestrøgne Kirketag, hvorved Kirken tilligemed Taarnet inden en Time lagdes i Aske, uden at dens Inventarium eller Klokker kunde blive reddede. Skaden var saa meget betydeligere, som Kirken for faa Aar siden havde undergaaet en stor og betydelig Reparation, og var bleven forsynet med et nyt Orgelværk, en Altertavle og andre Prydelser. Ved en nordøstlig Blæst, som tog til under Branden, antændtes en Gaard tæt ved Kirken, og alle Husene der i Nærheden bleve, paa eet nær, et Offer for Luen. Elleve Familier ere blevne huusvilde.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 63.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 20 Maji, 1806.

Skrivelse fra Hr. Søren Sørensen.

Min Herre!

Det er nu en god Stund siden, De har hørt noget fra mig, og jeg ønskede dog saa inderlig gjerne at lægge sidste Haand paa Bidragene til min Biographie. Men sandt at sige saa har sidste Snapsting givet mig nok at bestille. Det burde hedde Rapsting, ikke Snapsting, thi ingensteds rapser man mere end der. Naar Folk ville have Credit, saa ere de store Herrer, saa prale de, saa sidde de i Guld op til Ørene, men vil man have Penge, saa klynke de over Tiderne, saa er det saa fattigt for dem, saa hører man ikke andet end Jeremiader. Men hvad er Skyld heri? — Ikke andet end den forvendte Levemaade. I min Ungdom saae man paa Viborg Snapsting Studeprangere, der saae ud som Slagterkarle. Men indenfor deres Kalemankes Trøie sad en Kat, hvori tidt og ofte titusinde Ducater havde deres Rede. Den Gang var en Studeprangeres Ord helligere end mangen en Ministers. Men kom nu! Nu gaae saadanne Folk i Casimirs Pantalons og Engelsk Klæde, og narre hver Mand. Der er nu f. Ex. Anders Monsen; han kom til Jylland i en Lærreds Kittel og paa Træsko; nu agerer han stor Herre, klæder sig som en Engelsk Lord, lader sig gjøre til Fuglekonge, tracterer og harcelerer, holder to Stadsmøer, spiller høie Spil og er med ved alle Gilder. Hans Kone klæder sig som en Grevinde, og bærer et uldent Tørklæde om Halsen, som skal have kostet 150 Rdlr. Men da jeg præsenterede ham en Vexel paa 1600 Rdlr. for 28 Stude, saa trak han paa Skuldrene og sagde: "De maa have Taalmodighed, Hr. Sørensen! Det er knappe Tider, — hvor man har noget tilgode, kan man ikke faae noget betalt." — For Pokker, Hr. Monsen, sagde jeg — eders Kones Tørklæde til 150 Rdlr. — de smukke Sølvgevinster, I nylig forærede Skydeselskabet, — de broderede

Gulvtæpper, som Folk træde paa hjemme hos eder, — alt det vidner jo dog ikke om knappe Tider? — Han trak atter paa Skuldrene, og med det Beskeed maatte jeg lade mig nøie. — Saaledes gik det mig næsten overalt. Naar man nu skal have Penge hos Folk, saa sidde de saa faste som en Diamant i en Flintesteen, og den, som i vore Dage vil spare paa Pudder, behøver kun at give brav Credit. — De indseer selv, at jeg umuelig i Terminstiden kunde være oplagt til at skrive, og de faa Materialier jeg her sender Dem, har jeg saa at sige maattet stjele mig til at skrive. Men til Sagen!

Af Kokopperne har jeg, uden at rose mig selv, erhvervet mig store Fortjenester, og anvendt mangen en blank Bancoseddel for at befordre deres Udbredelse. Men jeg er ogsaa af den Formening, at denne Opfindelse aldrig kunde have kommet paa en beleiligere Tid end netop i vore Dage, hvor man baade i Krigs- og Fredstider trænger til Mennesker. I Høsten kan man jo ikke opveie Arbeidet med Guld, og Engelland har, som De nok har læst i Aviserne, maattet betale 60 blanke Daler for en Karl, og det er dog lidet vel meget. Men om en Snees Aar vil det være en Glæde at være Herremand og Krigsminister; Priserne paa Arbeidet vil falde ligesom Priserne paa Korn stige. Naar Børnekopperne først med Rub og Stub ere udryddede, vil der voxe Folk op som Græs. Jo flere Folk der kommer, deslettere kan man føre Krig, og jo mere man fører Krig, des-

bedre er det for Herremændene. Godserne vil stige i Prisen ligesom Kokopperne blive almindelige, og jeg er vis paa at der vil komme en Tid, hvor Folk vil tage saaledes til, at man, ligesom i China, kun vil behøve at give en Tigger et Korn istedet for en Skilling, at en Tønde Hartkorn vil gjelde tusinde Rigsdaler, og at man vil kunne faae Folk nok til at dyrke Sukkerplantagerne i Vestindien, uden at man behøver at hente sorte Djævler fra Africa, som maae betales i dyre Domme og oven i Kjøbet ere saa tilbøielige til at gjøre Oprør.

Paa mit Gods har jeg ogsaa indrettet et lille Theater, hvor der ugentlig spilles alle Slags løierlige Pjecer. Jeg har ingen faste Comoedianter, fordi jeg anseer det for en stor Taabelighed at lønne Folk for saadant Narrerie, og jeg har aldrig kunnet bare mig for Latter, naar jeg hører saadanne Folk kalde sig Konstnere. Alle de Stykker, som opføres paa mit Theater, maae være lystige, thi disse Flæbestykker — disse Taareperse Stykker kan jeg ikke udstaae for min Død. Jeg har aldrig kunnet begribe, hvorledes Folk kunne overtale sig til at betale to Mark for at kunne komme til at græde. Naar man græder er man jo ikke fornøiet, og hvorfor skal man betale Penge for at blive misfornøiet? Jeg har gjort en ganske egen Indretning paa mit Theater. Alle mine Undergivne er mine Comoedianter. Degnen maa spille Degneroller, Gaardskarlen Gaardskarleroller o. s. fremdeles. Vi spillede nylig

Gulddaasen og manglede ikke et eneste Subject, som jo troligen udførte sin Rolle. Naar man saaledes lader ethvert Menneske spille sin Caracteer, saa maa Alting, efter min Mening, blive meget naturligt.

Jeg havde ogsaa for en Tid siden oprettet en gymnastisk Skole, hvor Bønderdrengene paa Godset kunne lære at springe, fegte rc., og havde i dette Øiemed ansat en Landsoldat, der havde lært Konsten i Kjøbenhavn, som Overlærer. Jeg troede, at det altid var et Agrement for Godset, naar jeg engang vilde sælge det, at Bønderne havde lært sligt. Men mine velmeente Bestræbelser bekom mig meget ilde, og jeg saae mig snart nødsaget til at ophæve Skolen. Drengene havde lært saa godt at klyve, at de en Nat klavrede over det røde Plankeværk ved min Hauge, og stjal mig — uden Overdrivelse — over tre Skjepper Gravenstener Æbler, som jeg ikke havde solgt om nogen havde budet mig 5 Rdlr. for Skjeppen.

Da jeg saae af Avisen, at Dr. Gall var kommen til Hovedstaden, og at man forfærdigede Gibshoveder, hvoraf man kunde see hvad der boede i Folk, saa gik der et Lys op for mig. Vor Birkedommer er en gammel Mand, og har aldrig været nogen Hexemester i at examinere Forbrydere; thi havde han været det, saa havde jeg sikkert faaet mine Gravenstener igjen, og de ugudelige Drenge vare da bleven straffede. Pinebænke have vi ikke, og tampe saadanne Skjelme til at sige Sandhed, saaledes som

paa andre Steder, det tør vi ikke. — Nu vilde jeg tage Sagen paa en snild Maade. Jeg lod komme et Gibshoved fra Kjøbenhavn, og fik nu Birkedommeren til at studere Hjerneskallæren. Alle de Drenge, som jeg havde mistænkt for, at have stjaalet mine Gravenstener, bleve indstevnede, og Byskriveren skulde føle paa deres Pande, om de havde Anlæg til at stjele Gravenstener. — Men her stode vi — med Deres Tilladelse — som en Ko for en nymalet Port. Drengene begyndte at skæbe og troede at vi ville forhexe dem, og efter at have følet og følet raabte endelig Byskriveren, at han havde fundet Tyvsanlæg hos dem alle. Hvad var nu her at gjøre? Jeg maatte lade Drengene løbe, uden at faae en eneste af mine Gravenstener igjen. Hvad der fortryder mig meest ere de to Rigsdaler, som jeg har givet for det forbistrede Gibshoved med det meget Krimskrams, som Pokker selv ikke kan blive klog paa. Imidlertid staaer det nu paa Tingstuen ved Siden af en Række gamle juridiske Bøger, og da der nylig var en Tydsk Magister hos os, der reiste omkring i Jylland for at lære at kjende Heste, kunde han ikke noksom beundre Birkedommerens Visdom, og forsikkrede, at han aldrig havde ventet, at man saa høit oppe i Norden allerede, som i Rudelstadt og Bernburg, havde begyndt at forene Jura med Cranologien eller Cronologien, som han kaldte det.

Deres forbundne rc.

Om det Rygte, at der i Gothersgaden skal opføres en offentlig Bygning.

(Efter Indsendt.)

Ingenlunde kan man troe, at vor Regjering, som ynder Hauger og Haugeanlæg, skulde bifalde et saadant Forslag, om det endog skulde blive gjort den. Unegtelig vilde det vanzire Hovedstaden, og i vore Dage søger man jo i enhver Residence, ved Hjelp af Konsten at bøde paa Mangelen af naturlige Yndigheder. Hvor meget har ikke Kronprindsessegaden vundet i Behagelighed ved det skjønne Jernrækværk langs med Rosenborg Hauge? Ikke allene de, som boe i denne Gade, men ogsaa enhver Forbigaaende kan nu nyde Frugten deraf. I de fleste Residencer og store Stæder i Tydskland, f. Ex. i Berlin, Potsdam, Dresden, Leipzig ꝛc. ere saadanne aabne Gitterværk omkring Kongelige og Førstelige Hauger meget almindelige. De forskjønne Stæderne, og forunde den Forbigaaende et behageligt Syn og frisk Luft. Det er glædeligt, at man nu ogsaa i Dannemark har begyndt at indsee Fordelen heraf.

Et skjønt og behageligt Syn forundes os ved de herlige og ærværdige Castanietræer i Gothersgaden. Og disse Træer, i hvis Skygge fjerde Christian maaskee har vandret, hvorunder vore Oldfædre have søgt Ly, skulle ødelægges og oprykkes med Rode? — Nei, det er umueligt! saa aldeles kan al Følelse for Naturens Yndigheder ikke være uddød hos os.

Gives der ikke Pladse nok, hvor en saadan Bygning kunde opføres, hvad enten den skal anvendes til et borgerligt Exerceerhuus eller til et Gjemmested for Brandredskaber? Have vi ikke ved Østervold en stor Plads imellem Stokhuushjørnet og Krudtaarnet, hvor forhen de smaa Bygninger stode? En anden, i Philosoph Gangen, en tredie ved Toldboden, en fjerde bag Amalienborg ved Korntørringsmagazinet, en femte paa endeel af Garnisonspladsen, en sjette paa Nicholaikirkes Tomte, en syvende ved Marmorkirkens Ruiner? Endeel af Promenaden ved Toldboden kunde jo ogsaa ret godt bruges til saadanne Bygninger, ikke at tale om, at to Grunde ved Nørrevold allerede siden den store Ildebrand have ligget ubebygget. Hvorfor tager man bestandig sin Tilflugt til den stakkels Rosenborg Hauge? Bygninger paa de anførte Steder vilde forskjønne Byen, og tillige bevare den eneste offentlige Hauge Kjøbenhavn eier fra at blive end mere vanziret.

Skulde endelig ingen anden Gade end Gothersgaden findes beqvem til en saadan Bygning, saa kunde man maaskee fra den anden Ende af Exerceerhuset ned ad Volden til, ligefor Reformeert Kirke, gjøre det med mindre Tab for Gaden, thi adskillige Huuseiere i den anden Ende have for Udsigtens Skyld betalt deres Eiendomme meget dyrt, og de vilde upaatvivlelig tabe alt for meget, dersom der blev opført en Bygning ligefor samme.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Christiania har hidtil manglet en offentlig Lysthauge og Spadseregang. For at afhjelpe dette betydelige Savn er, efter en Cancellieresolution, den store Plads, imellem Byen og Søboderne, bleven indhegnet og bestemt til at beplantes med Træer. Politiemester Wulfsberg har forskrevet det hertil fornødne Antal Lindetræer fra Holland, og udbeder sig nu offentligen sagkyndige og erfarne Folks Raad og Veiledning angaaende dette Anlæg. Efter hans Idee skulde Pladsen omringes og gjennemskjæres af Alleer, og Hækker af Berberisser eller andre Buskvexter plantes imellem Træerne; paa passende Steder skulde der anbringes smukt og konstigt Grønsvær eller Græsvolde, og midt i Alleen skulde der være et lidet Springvand. — Pladsen er 180 Alen lang og 79 Alen bred. Dersom nogen anden uden- eller indenbyes Konstelsker vil gjøre et Udkast til en Tegning, saa kan et Grundrids af Pladsen faaes hos Politiemester Wulfsberg i Christiania. — Mærkeligt er det ellers, at Politiemesteren siger i sin Bekjendtgjørelse, at han behøver 4 til 6 Karle til Jordgravningen, men at arbeidssøgende Svenske maaskee vilde være tjenligst.

Folketallet i Bergens Stift befandtes d. 1 Febr. 1801 at være saaledes: Staden Bergen og dens Forstæder Sandvigen og Skudevigen 18,080 Indb., Sønder-Bergenhuus Amt havde ialt 34,402, Sønderhordleens Provstie 21,614, Nordre-Bergenhuus Amt 19,256, Sønderfjords Provstie 15,403.

En agtværdig Odels- og Selveierbonde Eilling Balhald har, i Følge den Underretning: "om Malm-Bjerge og Malm at finde," som gives i Amtmand Povl Juels: "En god Bonde hans Avl og Bjæring m. m. (Kbh. 1755)," fundet meget lovende Kobber-Malmgange paa sin Odelsgaard i Værdalen's Præstegjeld og nordre Trondhjems Amt.

Den Bygning i Philosophgangen, som efter den store Ildebrand blev opført for Brandlidte og siden den Tid har været beboet af fattige Familier, nedbrydes nu.

Samtlige ved Matriculen ansatte Landinspecteurer have faaet Befaling, at indfinde sig paa deres Bestemmelsessteder inden d. 31 Maji.

Dronninglund ved Aalborg er bleven kjøbt ved Auction af Justitsraad Marcussen for omtrent 365,000 Rdlr.

For at have en Ko græsset maa nu betales ved Viborg 10 à 12 Rdlr., medens den paa Kjøbenhavns Fælleder græsses for 9 Mk. à 4 Rdlr.

General Major Fribo blev d. 1 Maji høitidelig begravet i Tøihusets Hauge ved Randers. For Liget saluteredes med 9 Minutskud af Tøihuus-Artilleriet. En Commando Artillerister, Randers Byes smukt monderede og vel exercerede Borger- og Jægercorps escorderede Liget. Følget var til Fods og Skibene hædrede den Afdødes Minde ved at heise Flaget paa halv Stang.

En Mand har ladet bekjendtgjøre i Adresseavisen, at han vexler og forvexler alle Rigers Papirs-Penge. — Han vil ikke allene faae Søgning af simple Folk, men de fleste Europæiske Potentater ville uden Tvivl henvende sig til ham.

Efter Hamborger Correspondent skulle Officiererne ved de i Hertugdømmene cantonerende Tropper, efter Forlydende, have faaet Tilladelse til at lade deres Koner komme, og dette Rygte synes at stadfæstes derved, at nogle ved Generalstaben ansatte Militairpersoners Koner virkelig allerede ere afreiste.

Efter H. K. H. Kronprindsens Befaling skal Garnisonen i Rendsborg saa hastig som mueligt forsynes med 400 Soldatersenge, bestaaende hver af en Halmsæk, en stor Matras og et Pudevaar, begge stoppede med Krølhaar, to store uldne Tæpper, to Lagener og to Haandklæder, som leveres af den, der vil overlade dem til billigst Priis. Licetationen skeer i Rendsborg, og Commissionen er overdraget Major v. Grüner.

Af Prof. Engelstofts Universitets- og Skoleannaler er nu første Qvartal udkommet.

Den Østerrigske Keiser har af egen Drivt udnævnt Etatsraad v. Eggers, som har arbeidet paa de Østerrigske Loves Forbedring, til Friherre, uden at han behøver at svare Rangskat. Etatsraaden har nu tiltraadt sin Tilbagereise til Kjøbenhavn.

Efter Folketallet 1801 fandtes Odensee at have 5782 Indbyggere, Svendborg 1866, Assens

1443, Rudkjøbing 1141, Faaborg 1061, Kierteminde 1045, Middelfart 1019, Bogense 760.

Løverdagen den 26 April afbrændte Udflytter og Gaardmand Niels Jensen Kruses Gaard af Rye Bye, under Rygaards Amt. Heste og Køer bleve reddede, men Alt, hvad de eiede indvendig og udvendig, blev et Rov for Ilden. Manden og hans høifrugtsommelige Kone med 4 smaae Børn næsten nøgne bleve reddede. Gaarden var for et Aar siden nye opbygget og udflyttet. Denne flittige Mands Arbeide og Bekostninger ere nu en Askehob.

Som Tillæg til General Huths Biographie i No. 60 af dette Blad kan endnu følgende tjene: Hertugen af Augustenborg besøgte ham sædvanlig nogle Gange om Aaret; blandt hans Venner kunne endnu regnes Geheimeraaderne Schimmelmann og Reventlau, Grev Bernstorff og Etatsraad v. Essen, og blandt de militaire Oberste Bielefeldt og Generalmajor Lønborg. — Norge havde i ham en sand Ven og Talsmand, og han kunde ikke tale om dette Land uden med største Varme. Han beklagede især, at Agerdyrkningen ikke drives der, som den burde. Han indrømmede vel, at Kulden ofte var Aarsag i Misvext, men i et eneste lykkeligt Aar erstattes den igjen sextenfoldig. "Jeg har," sagde han, "paa Dovrefjeld seet Frugter, som jeg ikke har fundet saa skjønne i Holsteen. Dersom jeg ikke havde været saa gammel vilde jeg ogsaa blevet der for bestandig. Bondestanden elskede han meget høit, og Konstgartneriet forstod han sig meget vel paa. Medens den afdøde Enkedronning laae paa Fredensborg, bleve mange Terrasser i Haven anlagt efter hans Ide og under hans Opsigt. Han pleiede ofte spøgende at sige: "naar jeg engang staaer op igjen vil jeg enten blive Bonde eller Gartner." — Som et Bevis paa hvor lidet Værd han satte paa Penge kan følgende tjene: da Hertugen af Brunsvig efter et vundet Slag, sendte ham til Belønning 4000 Rdlr. lod han dem strax uddele blandt sine Krigere med de Ord: at de havde fortjent dem. Da Hertugen derpaa erfarede dette ædle Træk, sendte han ham en meget massiv og stor Gulddaase, omtrent 3 Tommer lang og og $2\frac{1}{4}$ à $2\frac{1}{2}$ Tomme bred.

I Morges omtrent Kl. $7\frac{1}{2}$ blev afdøde General Huth jordet i al Stilhed. Men Ligfølget var desuagtet meget stort, og man talte over 500 Personer. Det bestod af de fleste Overofficierer ved hele Armeen og det borgerlige Artillerie og Infanterie, som alle frivilligen havde indfundet sig for at bevidne den Afdøde den sidste Ære. Ogsaa H. H. Prinds Ferdinand var med i Følget.

Den 19de var der Generalforsamling i det Asiatiske Compagnie, hvor Interessenterne, som sædvanlig, eenstemmigen bifaldt de fremlagte Puncter. Hr. Conferenceraad Anker yttrede i en kort Tale sine Taknemmelighedsfølelser i Anledning af det Sølvtaffelservice, som Compagniet, efter en Beslutning i forrige Generalforsamling, forærede ham som en Hædersbelønning. Ved denne Leilighed erfarede man, at den Sum, som Compagniet i denne Tid omsætter ved sin Handel, beløber sig til 5 Millioner, men at det ved det Laan, det har aabnet, kun har faaet 3 Tønder Guld laant indenlands og ligesaa mange udenlands. Det udsender i Sommer to Chinaskibe.

Det Sahlske Bibliothek, der, som forhen er meldt, blev kjøbt til de lærde Skolers Brug for 1150 Rdlr., bestod af 2800 Bind.

D. Münter har udgivet et meget interessant lidet Skrivt, under Titel af Leire i Sjælland i Begyndesen af det nittende Aarhundrede. Det indeholder Resultatet af et Par Reiser, som Forfatteren i afvigte Aar har gjort til Leire, hvor han efter egen Forsikkring fandt al muelig Velvillie og Understøttelse hos Stedets Herskab, hvilket satte ham istand til at see Alting med egne Øine, og samle endeel Beretninger om hvad der fordum havde været til. Det berømte Leire bestaaer nu kun af 6 Gaarde, hvoraf de to skulle udflyttes i Aar, og omtrent 10 Huse. Lira Aa, som nu kaldes Kornerup Aa, har i ældre Tider været langt større end den er nu, og tager bestandig mærkelig af. — Høienes Antal paa Leire, Lethraborg, Kornerup Marker og i den nærmeste Omegn beløbe sig til over 100. — For omtrent 12 til 13 Aar fandtes i et Par Høie paa Lethraborg Mark to Steenkister, i den ene laae en Øxe, og to Offerknive og Kisten selv var tildækket med en stor Steen. Den sidste blev borttaget og sprængt; den første er endnu i god Behold. — Til den i Historien saa berømte Herthedal føre nu smukke Engelske Anlæg, som Grevinde Holstein har ladet

gjøre. — Mærkeligt er det iøvrigt, at Bønderne i og omkring Leire, endnu betragte de derværende Hoie med hellig Gysen, troe at der til visse Tider brænder Luer paa deres Toppe og at de beboes af Trolde.

Vor Landsmand Meno Haas i Berlin arbeider paa et stort Kobber, der forestiller Friedrik den Store til Hest.

Udenlandske Efterretninger.

De sidst ankomne Engelske Tidender have medbragt følgende vigtige Nyhed: Marengo paa 80 Canoner og 740 Mand, commanderet af Admiral Linois, og la belle Poule, paa 40 Canoner og 320 Mand, som saalænge have foruroliget den Engelske Handel i de Ostindiske Vande, ere d. 13 Martii blevne tagne paa Høiden af St. Helena, af Skibet London paa 98 Canoner, commanderet af Sir H. B. Neale, og Amazon paa 38 Canoner, commanderet af Capitain Parker. Begge Skibe vare en Deel af den Escadre, som anføres af Sir J. Borlase Warren. Cutteren John Bull har bragt denne Efterretning. — Marengo og belle Poule havde 65 Døde og 80 Saarede, blandt hvilke sidste Admiral Linois er. London havde derimod kun 9 Døde og 20 Saarede, og Amazon 3 Døde. — Marengo og belle Poule vare i Begreb med at seile hjem, hvoraf man slutter, at Hieronymus Bonaparte er gaaet til Ostindien, for at afløse Linois. De Engelske Sømænd, som have havt Deel i denne Fegtning, love sig betydelige Prisepenge. Uagtet Linois har sendt meget af det Bytte, han gjorde, til Franske Besiddelser i America, findes der dog endnu nok paa hans Skib.

Den Franske Armee i Schwaben, Franken og Bayern har endnu ikke forandret sin Stilling.

I de saakaldte Erzgebürge i Sachsen hersker stor Elendighed. Af de 3000 Mennesker, som boe i Elbenstok, er ⅓ udtæret og svækket af Hunger. Blandt 500 Børn findes 100, der see ud som Lig. Mange kunne ikke komme i Skolen, fordi de ere for kraftesløse, andre ligge nøgne i Hytterne.

Sidney Smith er seilet med Linieskibet Pompejus, paa 84 Canoner, 2 Fregatter og 7 Transportskibe fra Gibralter til Sicilien. Han har mange Bomber ombord, og vil i Forveien besøge Deyen af Algier, for at nøde ham til at modtage den Engelske Consul.

I Paris ere nu ankomne 10 Neapolitanske Faner, som ere blevne erobrede i Februarii Maaned.

Førsten af Lucca og Piombine kalder sig nu: Felix den Første.

Den Bataviske Republiks Statsgjeld beløber sig nu til 1000 Millioner; men desuagtet har Kongen af Würtemberg dog nylig faaet laant i Amsterdam 1 Mill. Gylden.

Det hedder, at Østerrige vil affende en Minister, som skal complimentere den ny Konge af Neapel, og at dets forrige Minister i Kjøbenhavn, Grev Kaunitz, vil blive brugt til dette Ærinde.

Den Franske Keiser har besluttet, at lade alle de Skibe, der tilhøre Rusland og de syv forenede Øer, opbringe, og der udstædes nu allerede Caperbreve. Rederne kunne imod Betaling faae af Arsenalet i Venedig alt det Fornødne, og de Sømænd, som udmærke sig paa saadanne Capere, skulle tilbørlig belønnes.

Russerne havde affendt et Parlamentairskib til den Dalmatiske Øe Carzola, ligefor den Ragusaniske Halvøe Sabionecelle, med en Opfordring, at Stedet skulde overgive sig. Men den Franske Officier, som commanderede der 200 Mand, svarede nei, og lod fyre paa det tilbagevendende Parlamentairskib. Russerne nærmede sig derpaa med et Linieskib, og efter senere Efterretninger hedder det, at de virkelig have bemestret sig Stedet, og at den Franske Besætning har trukket sig tilbage.

Statsraad Fourcroy har forelagt det lovgivende Corps et Udkast til en Lov, efter hvilken der skal oprettes et Corps, under Navn af det Keiserlige Universitet, som Undervisningen og den offentlige Opdragelse i hele Frankrige skal overdrages til.

Efter Moniteuren bestaaer den Russiske Besætning i Cattaro af 1500 Mand og 45 Montenegrinere. Den Franske General har ingen Ordre at angribe Stedet, fordi Østerrige, efter Tractaterne, skulle overlevere det. To Linieskibe og 46 Transportskibe med Tropper ere afseilede fra Corfu til det sorte Hav, hvor der kun befinder sig saa mange Tropper, som der behøves til Besætningen.

Den berømte Musikdirecteur og Componist Cannabich i München er død i sit 35de Aar.

Den 17 Nov. f. A. skulde i Sognebyen Groß-Schönau i Overlausitz den derværende Kirkes Jubeleum høitideligholdes. For at forherlige denne Fest besluttede otte Ægtepar, der i 50 Aar og derover have levet i et lykkeligt Ægteskab sammen, at lade sig vie paa ny. Deres Beslutning fandt Bifald, og det Hele blev udført med største Høitidelighed. Degnen aabnede Toget og efter ham fulgte Præstens to Børn med Blomsterkurve i Haanden. Da Toget traadte ind i Kirken, begyndte Orgelværket og Trompeterne at lyde. De 8 Jubelpar satte sig ned paa de Stole, der vare hensatte for dem ved Altaret, og Børnene strøede Blomster paa deres Fjed. Efterat der var blevet afsjunget adskillige passende Psalmer, holdt Præsten en kort Tale, oplæste disse Ægtepars Levnedsomstændigheder, og lyste derpaa Velsignelse over dem. Det ældste Ægtepar havde levet 58 Aar sammen. Mærkeligt er det, at een af disse Jubeloldinger netop paa samme Dag og Klokkeslæt fyldte sit 77de Aar.

Blandt alle Tydske Stæder har Ulm, som en Følge af Krigen, maattet friste den haardeste Skjebne. I ti Aar har denne Stad været af og til opfyldt med fremmede Trpper, ikke at tale om, at den har været et heelt Fjerdingaar indsluttet og to Gange beleiret og beskudt, men i sidste Feldttog har den især lidt meget. Mange Huse, Agere og Hanger ere blevne ødelagte, og mange Familier gjorte ulykkelige. Men den Nervefeber, som nu hersker der, forøger endnu langt mere dens Elendighed. Denne Syge angriber deels dem, der umiddelbar have havt at gjøre med de fangne Russer, som ere blevne førte her igjennem, og hvis physiske og moralske Tilstand er høist elendig og beklagelsesværdig, deels dem, der, formedelst den trykkende Dyrtid bleve tvungne til at nyde slette og usunde Næringsmidler, og maatte boe meget indknebne i deres daarlige Huse, som ofte tjente syge og nylig helbredede Soldater til Qvarteer. Politiet har vel ladet bekjendtgjøre, at denne Syge ikke er epidemisk, men endskjønt man maa tilstaae, at den skildres med alt for overdrevne Farver, saa er det dog vist, at Dødeligheden i Ulm er usædvanlig stor, og at ofte de stærkeste og sundeste Mennesker blive, efter faa Dages Sygdom, et Offer for denne Smitte. — Adskillige ædle Menneskevenner have ved

milde Gaver søgt at lindre det ulykkelige Ulms Nød. I Følge en offentlig Bekjendtgjørelse af 11 April var der ialt indkommen fra Schweitz, Tydskland, Frankrig, Holland og Italien 16,426 Fl. i Bidrag.

Muhib Effendi, som er udnævnt til Portens Gesandt i Paris er nu afreist, og medbringer kostbare Foræringer for Keiser Napoleon og hans Gemalinde. Der sendes nu og en ny Fransk Gesandt til Constantinopel.

Alle de Russiske Gardeofficierer, som vare med i Slaget ved Austerlitz, bleve nylig indbudne til et Middagsmaaltid hos Keiser Alexander.

Blandt de i afvigte Aar i det Pensachsiske Eparchie afdøde Personer var der 5 paa 110, 1 paa 113, 4 paa 120, 1 paa 128, 1 paa 130 og 1 paa 150 Aar: en Alder, som i de senere Tider næsten er uden Exempel.

I August Maaned f. A. døde i Hoym i det Bernburgske en Jøde, navnlig Isaac Nathan, i en Alder af 118 Aar. Allerede i sit 12te Aar var han kommen bort fra sin Fader; han kunde endnu meget tydelig erindre Høitidelighederne ved den første Konge af Preussens Hylding, som han havde kjendt som Churførste. Han levede som Skolemester, og beholdt det fulde Brug af sine Sandser indtil sit Endeligt.

I Rouen har en Enkemand skudt sig ihjel paa sin Kones Grav, Dagen efter at hun var bleven jordet.

I Lüneburg er der nu oprettet et Understøttelsesselskab til Bedste for de forarmede Indbyggere, der have lidt ved Krig og Indqvartering. I en Bøn til udenlandske Menneskevenner, som Selskabet har ladet trykke, siges blandt andet: Siden Maji 1803 indtil Begyndelsen af 1806 have vi her havt henved 80,000 Mand Indqvartering og 14000 Heste, som alle bleve underholdte paa vor Bekostning. De samtlige Indbyggeres Tal er i det høieste 10,000. Indqvarteringen har i disse 31 Maaneder kostet de enkelte Individier over en halv Mill. Rigsdaler. I Følge offentlige Opgivelser maa $\frac{1}{4}$ af Indbyggerne ansees for fuldkommen ruinerede. Tallet af dem, der enten er saa aldeles forarmede eller vanføre, at de maa underholdes af de offentlige Casser, som næsten ere udtømte, og af Almisser, som dagligen aftage, beløber sig henved 1000 Personer.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 64.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 24 Maji, 1806.

Theater-Unoder.

Allerede i een af de forrige Aargange af dette Skilderie har man ført billig Anke over den Unode, at gjøre hele Provindsers Beboere, ja hele Nationer latterlige paa Skuepladsen. Vel er det desværre sandt, at denne Uskik har fæstet dybe Rødder; Gascognerne maa bestandig holde Lyset for Franskmændene, Franskmændene for Tydskerne, Tydskerne for Danske. Men ikke at tale om, at det sædvanlig kun er genieløse Forfattere, hvis svage Vittighed maa tage sin Tilflugt til dette usle Nødanker, saa bliver en saadan Uskik dobbelt lastværdig, naar Skribenten af taabelig Lyst til at fremtvinge Latter, spotter sine Landsmænd, der ikke ere forskjellige fra ham i andet end i Dialecten. Tredobbelt lastværdig bliver den, naar den Nation, som saaledes gjøres til en Gjenstand for Latter, iøvrigt besidder store Fortjenester, og naar den fremstilte Person selv er fri for moralske Pletter. Heiberg kunde endda fremføre til Undskyldning for sin Spazier og Aberwitz, at de ere Vindmagere, som fortjene Revselse for den Haanlighed, hvormed de behandle Alt hvad der er Dansk. Men med hvad vil man undskylde den utilgivelige Haan, hvormed man paa vor Skueplads søger at gjøre vore egne Landsmænd, de tarvelige, vindskibelige, og i saa mange Henseender fortjente Jyder ved alle Leiligheder latterlige? Hvad berettiger os Kjøbenhavnere til at belee en Nation, som maaskee Dannemark tildeels skylder sin Existence — en Nation, der fra de ældste Tider af har kunnet opvise de kjekkeste, ædleste og lærdeste Mænd? — Wessel var een af de Digtere, der misbrugte deres vittige Muse til saa uædelt et Øiemed, men han havde sikkert afholdt sig derfra, dersom han ikke havde levet i Tider, hvor man troede, at en Digter ikke kunde være vittig, uden paa hele Nationers Bekostning.

Vi have i disse Dage faaet et Stykke, som fuldkommen svarer til sin Franske Titel une folie,

paa Dansk: en Naragtighed. En Forfatter, der paa Skildtet af sin Bog siger: "her ere Narrestreger tilkjøbs!" bør man ikke bedømme saa strengt. Hans Troskyldighed bør være hans Forsoningsoffer. — I dette Stykke forekommer imidlertid en stakkels Jydsk Knøs, som intet Ondt har gjort, men som desuagtet paa den uforsvarligste Maade af Verden mishandles, og hvis Jydske Dialect bruges her til at gjøre Jyderne latterlige. — At ivre mod den rodfæstede Uskik, at forplante enhver Fransk Ubetydelighed paa vor Skueplads, er i egentlig Forstand at slaae Vand paa en Gaas*). Den, som ikke vil fornedre sig selv, maa ikke glemme sin Tidsalders herskende Fordomme, siger Knud Gyldenstjerne, og han har Ret. Vort Theaterpublicum vil nu engang nyde en saadan Fransk Nectar, og det er ubilligt at negte det denne Glæde. Lad det derfor tømme Pocalen indtil Bunden — ja indtil Bærmen! Lad den eneste Nationalskueplads, vi eie, i den Henseende synke saa dybt som den kan! Lad al Aand og Smag og Sædelighed flygte langt bort fra den! Engang maa dog Publicum vaagne op af denne Ruus. Maaskee Skuepladsens gode Genius med Forsæt lader den falde saa dybt, for siden igjen at løfte den deshøiere i Veiret.

*) Man kan aldeles ikke fortænke Oversættere, at de rette sig efter den herskende Smag, eller, rettere sagt, Usmag. Ingen er saa ufornuftig at lægge Meloner i en Jordbund, hvor der ikke kan groe andet end Tjørne.

Men opfylder end et Theater ikke sin sande Bestemmelse, saa bør det dog i det mindste ikke bidrage til at fordærve Sædeligheden, og frit tør jeg paastaae, at denne Spotten over enkelte Nationer, skader Mængdens Moralitet, og forplanter den afskyeligste af alle de Laster, et Folk kan gjøre sig skyldig i: Nationalhad, ægger Menneske imod Menneske, Borger imod Borger. Selv Carricaturer af Tydskere og Jøder burde forjages fra Theatret, og det er en sand Skjændsel for en oplyst Nation, at den vil bruge Skuepladsen, der bør være et Tempel for Dyden, Sædeligheden og uskyldig Glæde, til en Skole for den laveste Pøbelagtighed. Enhver fornuftig Tydsker, Jyde og Jøde bør vel foragte saadanne usle Udfald mod hans Nation, og betragte dem som Frugten af falsk og gold Vittighed, men det maa dog smerte ham, at man i en Tidsalder, hvor man skryder saa meget med Oplysning, skal finde saa stort et Mørke. Fine Folk paastaae vel, at man eengang er vant til at see saadanne Caracterer paa Skuepladsen, og at de kun virke paa Mængden i de første Øieblikke. Men de tage mærkelig Feil. Den store Hob lærer intet lettere, husker intet bedre end det, den seer og hører paa Skuepladsen. Der lærer den alle lave Udtryk, som siden blive til Folkemundheld, — der vænnes den til at spotte troskyldige Menneskers Enfoldighed, — kort sagt — der lærer den ofte saa meget, som den aldrig burde kjende noget til.

Det er, som enhver let indseer, langtfra ikke Forfatterens Mening, at alle Jyder, Tydskere rc. skulde forjages fra Skuepladsen, men de bør ikke bestandig fremsættes som Gjenstande for Latter eller som foragtelige Mennesker. Og skulle de endelig belees, saa bør deres Adfærd, ikke deres Dialect, vises fra en latterlig Side, og saa bør Skuespilleren heller ikke hige efter Carricaturspil. Ved intet gjør man sig overalt mere latterlig, end ved at belee hvad der ikke fortjener at belees.

Skrivelse fra en lykkelig Ægtemand.

Siden det i denne Tid saa at sige er ret i Velten at tale, skrive og skrige om Ægtestand og Ægtemænd og Ægteqvinder, saa kan jeg umuelig undertrykke den Lyst, ogsaa at lade falde en Draabe i dette store Hav. Jeg er, uden at rose mig selv, en lykkelig Ægtemand, og dersom alle andre Folk vilde bære sig ad ligesom jeg, maatte de ufeilbarligen kunne nyde samme Lykke. Min Konst er meget simpel, og det vilde være stor Synd, om den skulde døe med sin Opfinder. Jeg har nu været givt i en Tid af to og tyve Aar, og hele Byen maa tilstaae, at jeg og min elskede Kone leve sammen som to Turdelduer. Min hele Konst bestaaer i tre Ord, og ved at betjene sig af dem vil enhver Ægtemand kunne opnaae større huuslig Lyksalighed, end ved at gjennemlæse al Verdens Bøger og Prækener om lykkelige og ulykkelige

Ægteskaber. Disse tre Ord ere: "som man behager!"

Jeg havde en gammel Farbroder, der levede og døde som Pebersvend. Han pleiede altid at sige til mig: "hør Tobias! Amor har sit Slaverie ligesom Bremerholm; kun med den Forskjel, at den første lader sine Fanger smedde i Guldlænker og det sidste i Jern. Vil du lyde mit Raad, saa givt dig aldrig; Ægtestand er en Jammerstand; bryd dig aldrig om hvad givte Folk sige til dens Roes; men skulde du blive givtesyg og frivillig bukke din Hals under Aaget, saa bør du vænne dig til at sige: "som man behager!" Kun ved at vaage over disse Ord som et Orakelsprog: vil du blive en lykkelig Ægtemand." — Kun i Henseende til de sidste Ord har jeg fulgt min Farbroders Raad, og jeg kan ikke negte, at jeg befinder mig saare vel derved.

I de første Aar jeg levede sammen med min Kone, havde jeg faaet det naragtige Indfald, at oeconomisere. Jeg holdte Bog over Indtægt og Udgivt; jeg fæstede Værelser langt ude i store Kongens Gade, for at spare Huusleie; jeg varmede kun eet Værelse, for ikke at forbruge for meget Brænde; jeg var kun i een Klub, kort sagt, mit Valgsprog var: "hvad der er sparet, er fortjent." Men hvad var Følgen? Min Kone blev melankolsk, fik Modersyge og var færdig at gaae i Graven af bare Græmmelse. Hun bebreidede mig min Paaholdenhed, og den Vanære, jeg havde bragt

over hendes Familie. "Er det et Liv, vi føre?" sagde hun. "O, Gud, hvorfor er man ikke saa forklog, som bagklog!" — vare de Ord, som hun bestandig lod mig høre. Omsider tog hun Bladet fra Munden, og lod mig erklære — NB. ved vor Huusdoctor — at vi absolut maatte forandre denne Levemaade, og Doctoren føiede meget betænkelig til, at det var den eneste Medicin, der kunde curere min Kone for hendes Sygdom.

Nu huskede jeg paa min gamle Farbroders Ord. Jeg gik ind til min Kone og begyndte at tale alvorlig med hende. Endelig brød hun ud: "dersom vi skulle blive sammen maae vi forandre vor Levemaade." — "Som man behager," svarede jeg. — "Vi maa have andre Værelser." — "Som man behager." — "Vi maa ind i endnu en Klub." — "Som man behager." — "Vi maae" — "Spar dine Ord, min bedste eiegode Kone! — mit Svar er fra nu af: som man behager!" — Min Kone fik nu nyt Liv; hun blev saa sund som en Fisk, og vi have siden den Tid nydt al den Lyksalighed, som Florian og Lafontaine kunne beskrive og to Ægtefolk nogensinde have nydt paa denne Klode. — Efter denne Grundsætning bestyres min Huusholdning og opdrages mine Børn. Jeg kan ikke bare mig for Latter, naar jeg hører Folk tale saa meget om den Konst at blive en lykkelig Ægtemand. Den hele Konst ligger jo i de tre Ord: "som man behager!" Disse ere den Talisman eller rettere sagt den Gulddirik, der aabne os de lønligste Porte til

alle Qvinders Hjerter, til al huuslig Lyksalighed. Og den Mand, som ikke vil betjene sig af dette Universalmiddel, han kan længe nok studere og læse alle muelige Bøger om Ægteskab, uden at han nogensinde vil blive lykkelig.

Forleden Dag vilde min Kone tage vor yngste Datter, som kun er fire Aar gammel, med sig paa Comoedien. Jeg satte mig derimod, og kom i Ordstrid med hende; hun blev saa bleg i Ansigtet som et Lig. "Du kan heller aldrig unde dine Børn nogen Fornøielse," sagde hun hulkende og faldt derpaa i et Slags Besvimelse. Nu blev der en Hurlumhei i hele Huset, og inden jeg vidste et Ord deraf følte Doctoren min Kone paa Pulsen. "Ein verwickleter Casus!" sagde han med en meget betænkelig Mine, og jeg blev ganske perplex, men i det samme huskede jeg paa mit gamle Huusraad, og raabte mine Kone i Øret: "som du behager, min Engel!" Det virkede som et electrisk Slag. Hun kom til sig selv igjen, omfavnede mig, og raabte: "du er og bliver dog evig min Sukkerdukke!"

Saaledes kan der, som hos de fleste Ægtefolk, let komme os en Kurre paa Traaden, men jeg forstaaer strax at jevne Alting igjen. Jeg var f. Ex. ganske nylig indbudet til en gymnastisk Examen i Institutet. Vor lille Fritz, en vakker Dreng paa 6 Aar, skulde klavre op paa Toppen af en høi Skibsmast. Jeg har altid været af den Tanke, at man ikke bør udsætte sig for en øiensynlig Fare blot for at vænne sig til at undgaae en tilkommende muelig Fare;

men min Kone var af andre Tanker, og hun vilde absolut have, at Drengen skulde gaae til Veirs, om det ogsaa skulde koste hans Liv. Der var mange fornemme Folk tilstede, og jeg kunde umuelig modsætte mig hendes Beslutning, uden at prostituere hende offentlig, og give alle Byens Sladdertasker Leilighed til Sladder. Hun begyndte allerede at blive ganske bleg; men jeg greb atter her til mit gamle Huusraad og sagde: "som du behager, min Engel!"

Paa det denne Hemmelighed ikke skal følge mig i Graven, ønskede jeg, at De vilde bekjendtgjøre den i Deres Blad, som et probat Middel til at befordre den huuslige Lyksalighed. Hvo veed om det ikke med Tiden kan blive ligesaa almindeligt som Kokopperne, især naar det i Tide indpodes unge Ægtemænd.

Deres 2c.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Foraaret havde Hr. Prof. Rawert ladet nogle hundrede Tagsteen anstryge med en Fernis, hvis Opfinder i Rusland er bleven belønnet, og som han i dette Øiemed havde ladet komme. Disse Steen have siden den Tid været udsatte for den stærkeste Soelhede i forrige Sommer, og i Vinter for Frost og afvexlende Fugtighed under aaben Himmel. Efterat Prof. for Enderne af nogle anstrøgne og uanstrøgne Stene havde gjort ligesom en Dæmning af Leer, gjød han Vand i dem indtil det Øverste, og lod dem saaledes staae i 12 Timer. De uanstrøgne Stene vare saa ganske gjennemtrukne af Vand, at Bagsiden var vaad; paa de anstrøgne derimod var der ikke nogen Fugtighed at see. De anstrøgne veiede før Vandet blev paaslaaet 4 Pund hver, og de uanstrøgne, nogle veiet, andre knap, 4 Pund. Efterat de havde staaet fulde med Vand, og dette var heldet af, veiede de anstrøgne det samme som forhen, men de andre $4\frac{1}{2}$ og $4\frac{2}{3}$ Pund. Bekostningen kan anslaaes til 4 a 5 Rdlr. for at anstryge 1000 Tagstene. Hvis Erfaringen stadfæster, at dette Anstrøg ikke forvittres ved stærk Soelhede, ere saadanne anstrøgne Stene bedre end visse Sorter glasserede, hvis Glassur saa lettelig springer af i stærk Frost, naar Stenens Materie ikke er desbedre. Fernissen bestaaer af 1 Pot Linolie, hvortil sættes 2 Lod pulveriseret Blyglætte, og lidet Mønie, hvilket koges saa stærkt, at en Fjer, som dyppes deri, forkulles. Ved Koaning maa iagttages samme Forsigtighed som ved Oliekogning. Naar Fernissen er tagen af Ilden, heldes den, efter at den er bleven kold, fra Bundfaldet i et andet Kar. Nu opvarmes den paa ny, og man sætter 6 a 8 Lod fiint stødt Beeg til. Ved stærk Kogning forbinder Beget sig ikke med Fernissen førend den begynder at blive kold og tyk som Syrup, da begge Substancer forene sig nøie.

Hr. Riefffelsen har opfundet en Machine, ved hvis Indretning han er gaaet ud fra den Idee: at omvælte et Træ istedet for at oprykke det. Modellen dertil kunne Lysthavende see i Landhuusholdningsselskabets Modelsamling. Dens Nytte i det Store lader sig ikke lettelig bedømme efter Modellen, men Prof. Olussen mener dog, om den end ikke skulde være saa nyttig til den Anvendelse, som er dens Hovedbestemmelse, hvilket virkelige Prøver allene kunne afgjøre, saa kan den dog ved andre Leiligheder være brugelig med stor Fordeel. Den kan, uden stor Vanskelighed, forandres til een af de allerstærkeste Presser.

En Fjerdingvei fra Frederiksborg paa Ladegaards Marken har man nylig fundet Oxebeen og Tænder tilligemed Menneskebeen i en overmaade stor Gravhøi, som kaldes Bartelshøi. Oldgrandskerne slutte heraf, at man i Oldtiden stundom har begravet Øxne med den Afdøde.

I Trondhjem døde d. 9de d. M. en blind Mand, som var almindelig bekjendt der i Byen, under Navn af den blinde Peter. Endskjønt han næsten fra sin Fødselstime ganske havde manglet Synet, ernærede han sig dog ved at spille Violin. Selv Kjendere paastode, at han havde et særdeles

Nemme dertil og havde bragt det vidt i Konsten. Omtrent for et Aar siden givtede han sig, men havde nu nylig det Uheld, ved at stige i en Baad, at falde i Vandet, hvoraf han med Møie blev reddet, og dette Uheld forstyrrede aldeles hans Sundhed og lagde ham i Graven. Mærkeligt er det, at han, da en Vandflom i Ihlen ødelagde endeel Huse og Gaarde, og berøvede endeel Mennesker Livet, undgik Døden ved at blive hængende paa nogle Tømmerstokke, som dreve ud i Søen med ham, hvor han blev reddet. Peter, som intet Begreb havde om Vandet, og ikke troede at kunne finde sin Død deri, spurgte ikke om andet end sin Violin. En Svensk Mand gav ham Violinen igjen, og Peter var atter glad og glædede andre med sig.

Ogsaa i Altona er der nu oprettet en Fodpost.

I oeconomiske Annaler f. Febr. d. A. findes en Fortegnelse over forskjellige Agerdyrknings- og andre Redskaber, der forfærdiges paa Frederiks Værk, hvoriblandt Tærskemachiner, som koste fra 510 til 120 Rdlr., en Rulle med Machine til 80 Rdlr., en Vaskermachine til 45 Rdlr. og en Kartoffelskjærer til 30 Rdlr.

Nøragergaard er solgt til Grev Trampe for 125,000 Rdlr., og Benzondal Gaard og Gods til Kammerraad Bech for 108,000 Rdlr. — Sebber Kloster Gaard og Gods, ved Limfjorden, solgtes d. 21 April ved Auction for 126,050 Rdlr.

Af Prof. Begtrups Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand i Fyen sees, at Humleavlen drives især i Sognene Brenderup, Norup og Gieldsted. En velpasset Humlehauge paa 8 à 10 Skjeppers Størrelse indbringer der aarligen en reen Fordeel af 100 til 200 Rdlr. og derover. Af hvor stor Vigtighed denne Avl er sees deraf, at der allene fra Brenderup Sogn udføres aarligen til Salg for 6000 Rdlr. Humle. Humlehaugerne yde et sieldent og skjønt Syn, og af et simpelt Huus med en saadan Hauge betales aarligen 200 Rdlr. i Indfæstning. Egnens Beboere maae fornemmelig takke den fortjente Dame Anne Trolle for denne Velgjerning. I Slutningen af Frederik den Fjerdes Regjering lod hun paa egen Bekostning fire Mænd af Kiersgaards Gods reise til Garleben i det Preussiske, for der at lære den rigtige Omgangsmaade med Humlen. Disse fire Mænd forbleve der i to Aar, og nedsatte sig siden paa Godset. Man dyrker endnu den Tydske Humle, som er stærkere af Lugt end den Danske.

De solgte Grunde af Rosenborg Hauge have, efter Erstatnings-Fonds-Commissionens Indberetning til Cancelliet, ialt indbragt 85,889 Rdlr. 73 Skill.

Udenlandske Efterretninger.

Kongen af Sverrig har befalet, at en i Carlscrone udrustet Escadre, under Contreadmiral Cederströms Commando, skal løbe ud, og bloquere alle Preussiske Havne ved Østersøen, fra de Russiske Grændser indtil Grændserne af Svensk Pommern, saavelsom Mundingen af Pregel, Weichsel, Oder og Peene.

Den Franske Garnison i Braunau, bestaaende af 1600 Mand Dragoner til Fods, gaaer nu som Besætning til det Cleviske.

Den Portugisiske Gesandt i London har ladet bekjendtgjøre, at Rygtet om et Fransk Angreb paa Portugal var aldeles ugrundet.

Keiseren af Haiti har udstædt en Forordning, som blandt andet bestemmer neutrale Skibes Fragt i Havnen af St. Domingo.

Alle Tvistigheder imellem Engelland og Deyen af Algier ere nu bilagte.

Den Franske Admiral Lesseignes, hvis Flaade ved St. Domingo blev slaaet af Lord Duckworth, skal have søgt om Tilladelse hos Gouverneuren i Jamaica, at vende tilbage til Europa, men man mener, at det bliver ham afslaaet. 600 Mand af Besætningen paa hans Flagskib, som lod Skibet, der siden blev brændt af de Engelske, løbe paa Grund, skulle være druknede, da de forsøgte at komme i Land.

Blandt de Foræringer, som Portens ny Minister i Frankrige medbringer, findes en Rad uforlignelige Perler for den Franske Keiserinde.

Den Russiske Keiser har nu, efter Østerriges gjentagne Forestillinger, besluttet, at lade sine Tropper rømme Cattaro. Keiseren har offentligen paa Paraden givet General Meerveldt dette Løvte.

I Hamborg ere et Par aldrende Ægtefolk blevne d. 9de d. M. saa mordisk mishandlede i deres egen Kjelder, at Konen døde to Dage derefter af sine Saar. Morderen formodes at være

en Dreng paa 16 Aar, som nu er undvigt, og efter al Rimelighed har fraranet disse Mennesker en betydelig Pengesum.

I det sidste Hefte af Archenholz's Minerva findes et Stykke angaaende Følgerne af de sidste Optrin i Hannover. I dette siges: at kun faa have rigtige Ideer om den nuværende Preussiske Handels-Marine. Det maa forekomme enhver underligt, at den, uden Krigsskibe, som kunne tjene den til Forsvar eller Erobringer, er saa overmaade stor og vigtig, at den nu, paa den Engelske Marine nær, ikke staaer tilbage for nogen Handelsmarine i Europa. Den kappes i den Henseende med den Danske om Rangen, og overgaaer den i mange Europæiske Havne i Henseende til Antallet af Skibe, hvilket disse Havnes Udførselslister bevise. Naar man efterslaaer Øresundslisterne, saa finder man, at det forrige Genuas, Luccas, Neapels og Siciliens Handels-Mariner tilsammentagne hverken i Henseende til Skibenes Tal eller Drægtighed opveiede den Preussiske Marine, som i de Østerrigske Havne, paa Weichsel, Oder, Weser, Pregel og Ems, uden Admiral og Canoner, virkede saa meget i Stilhed. Al denne Glands blev tilintetgjort ved et eneste Britisk Magtsprog. Denne Banstraale rammede endog de aldeles uskyldige Stæder, Hamburg, Bremen, Lübeck, Altona ꝛc. De Preussiske Skibe gjennemseilede hidtil roligen alle Have, endog de Indiske; selv Africanske Sørøvere respecterede dem. Alle Tvistigheder bleve afgjorte i Cabinetterne. — Archenholz anfører endvidere: at Engelland lagde Embargo paa Preussiske Skibe skede kun paa Grund af et Rygte, og den Paketbaad, som afgik med Breve d. 8 April sendte det ikke, som sædvanlig, til Curhaven, hvor der var et Engelsk Postcomptoir, men til Husum, hvor der ikke fandtes nogen Engelsk Befuldmægtiget, som kunde modtage Brevene.

Den berømte Astronom Lalande har, som bekjendt, offentlig erklæret sig for Atheist, og f. A. udgivet et Supplement til Fortegnelsen over Atheisterne. Alle disse Gudsfornegtere ere ordnede efter Alphabetet, og have, efter Forfatterens Forsikkring, alle anmodet ham om den Godhed, at indføres i hans Liste. Ogsaa Præsidenten i det Franske Senat, François de Neufchateau, findes i dette skjønne Selskab. Præsidenten har der-

for i Moniteuren ladet aftrykke et Brev, hvori han erklærer, at Lalande, aldeles uden hans Vidende havde anført ham som Atheist, og at han, især som Øvrighedsperson og Familiefader, maa betragte et saadant Atheist-Diplom med sand Afsky; ja at det havde smertet ham mindre, om man havde anviist ham en Plads i Daarekisten.

St. Vincent krydser nu med 4 Linieskibe og nogle Fregatter for Brest; de øvrige Skibe ere alle detacherede i Smaaescadrer.

Det hedder nu, at Trotter i Forhøret over Lord Melville i Westminsterhall har erklæret, at han egenmægtigen og uden Melvilles Vidende har anvendt Statens Penge til Privatspeculationer.

Den Tydske Legion i Engelland bestaaer nu af 15,000 Mand.

Morerne ved Tetuan, — en Stad i Kongeriget Fetz, — have bemægtiget sig en Engelsk Lieutenant, som med en Trop Matroser fra Linieskibet Swiftsure var detacheret for at hente Vand, og ført ham bort som Fange, fordi Skibets Capitain havde vægret sig ved at give dem det Krudt, de forlangte.

Udsigterne til en Fred imellem Engelland og Frankrige ere saa godt som aldeles forsvundne, og Fredsmæglingen næsten afbrudt.

24 Neapolitanske Statsfanger ere blevne satte i streng Forvaring i Fæstningen Fenestrelle, 5 Mile V. for Turin. Nogle af dem bare den hellige Januarius Orden, andre St. Stephansordenen af Florenz.

Madame Blanchard gjorde nylig igjen en Luftreise i Bordeaux.

I Wien har man med stor Høitidelighed indviet Faner, som Keiserinden har bestemt for de forskjellige Borgercorpser. Ved denne Ceremonie modtog hun knælende, i Borgernes Overværelse, Præstens Velsignelse.

Magistraten i Nürnberg har nu erklæret den offentlig fremsatte Yttring, "at de Franske Generaler have forlangt en hemmelig Contribution, og at Patricierne edeligen have maattet forsikkre, at de ikke ville lade sig forlyde dermed," — for aldeles ugrundet. — Imidlertid staaer denne Yttring dog i een af Tydsklands bedste Journaler, hvis Redacteur, den berømte Statsmand Voß, ikke pleier at fare med Usandhed.

Dronningen af Hetrurien har d. 13 April ladet tilkjendegive Handelsstandens Deputerede i Livorno, at de snart kunne vente et Forbud mod alle Britiske Manufacturartiklers Indførsel i hendes Stater, og at de Handlende altsaa skulde søge at skille sig ved deres Forraad. Dette har opvakt stor Bekymring, da mange Kjøbmænd i Livorno have sendt betydelige Capitaler til Engelland og indkjøbt Manufacturvarer.

Fra den Svenske Øe St. Barthelemy har man den Efterretning, at i det mindste indtil d. 13de Febr. d. A. Handelen med alle Vestindiske Øer uforstyrret er bleven fortsat, og Øen aldeles ikke er bleven foruroliget. Den Engelske Fregat Circe, og senere en Fregat fra Admiral Duckworth, har advaret Indbyggerne, og lovet dem Beskyttelse, dersom de skulde angribes af Fienden.

Tre Svenske Skibe, som ere blevne condemnerede i Livorno, ere solgte ved offentlig Auction.

I Fremtiden skal der hver fjortende Dag gaae Convoyer fra Engelland til Gothenborg og Østersøen.

Alle Reqvisitioner angaaende Svenske Producter fra Comptoirer i Danzig og Königsberg ere blevne afsagte.

I Begyndelsen af Maji aabnedes igjen Seiladsen til og fra Stockholm. Men i dets Havn hersker stor Stilhed.

Den 22de April havde Gaeta endnu ikke overgivet sig.

De Engelske Registerskibe, som i Aar gaae til China, maae medtage 380 Mand, som skulle afsættes paa Cap. De Bengalske medtage 250 Mand.

Ombord paa det erobrede Franske Skib Marengo har man fundet megen Silke og andre kostbare Varer, men kun faa rede Penge. I Begyndelsen vurderede man Priserne for 7 Mill. Pund Sterl.

Til Pitts Monument i Cambridge er der allerede indkommen 7000 Pund St.

General Craig ligger endnu bestandig syg i Messina, og de Britiske Tropper i Sicilien commanderes af General Simcon.

Admiral Stirling opsøger nu med 6 Krigsskibe de fra Brest detacherede Krigsskibe.

Det Engelske Volontaircorps's Oprettelse har, efter officiel Beretning, kostet i en Tid af 3 Aar: 3 Mill. 400,000 Pund, hvoraf 26,000 Pd. ere blevne betalte til inspicerende Officierer.

I Schweiz opholde sig nu Franske Ingenieurer, som skulle optage Tegninger af Landet.

I en Tale, som Vicekongen Eugen nylig holdt, sagde han: at han veed, at nogle misbillige de Venetianske Staters Forening med Kongeriget Italien, men at de tage meget feil. Kongeriget forøges derved med 1 Mill. 700,000 Mennesker, og Indretningen i Henseende til Lehnet har sine gode Sider.

I Kongeriget Italien ere nu alle Abbediers, Kirkers 2c. Godser blevne erklærede for Statens Eiendomme.

Dronningen af Hetrurien, som nu opholder sig i Livorno tilligemed den unge Konge, nyder der mange Æresbevisninger. Hun har ladet uddele Brød blandt de Fattige, løskjøbt endeel Gjeldsarrestanter, og foræret 40 unge Piger hver 20 Rdlr., som Bidrag til deres Udstyr.

Russerne og Engellænderne tilføre Besætningen af Gaeta Levnedsmidler og andre Fornødenheder.

Den Russiske Ministerresident har, tilligemed sin hele Eqvipage, forladt München.

I Engelland er der givet Ordre, at udlosse alle de Skibe under Preussisk Flag, som ligge i Dower; en Capitain faaer dagligen 1 Shilling 6 Pence til Underhold, en Styrmand 1 Shilling, og en Gemeen 9 Pence. De forblive ombord paa deres Skibe.

* * *

Da Krigsskibet Boyne i Portsmouth kom i Brand, sad en Soldat med hans Kone og Barn netop lige under det Sted, hvor Ilden brød ud. Da han saae, at der ikke var nogen Udsigt mere til Redning, tog han eet af Capitainens største Faar, bandt sin Søn fast paa Ryggen af samme, kastede begge overbord og sagde: "seer nu til, hvorledes I komme i Land; Himlen ledsage eder!" Mandens Mod gjorde Konen behjertet, hun sprang i Vandet, og hendes Mand fulgte hende. Han kunde svømme, og holdt hende over Vandet. De bleve strax derpaa opfiskede af Baade og reddede. Faaret fortsatte standhaftigen sin Vei, og bragte den lille Rytter hen til Strandbredden, hvor Folk strax ilede ham til Hjelp. Dette besynderlige Tilfælde forskaffede Drengen en Velynder paa Den Wigh, som lod ham opdrage.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 65.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Onsdagen den 28 Maji, 1806.

Reisen til Lethraborg.

Vid og Penge ere begge en Gave, som hvert Menneske anvender paa sin Viis. Den ene bruger sin Vid til at befordre sin egen og sine Medskabningers Lykke, den anden til at bedrøve sig selv og andre. Den ene bruger sine Penge til at befordre Menneskeheld, den anden til at standse dens Virkninger. Begge Dele ligne en Plante, som man kan forvandle baade til Lægedom og Gift.

Min Fetter Tobias, som Læseren allerede tilforn har lært at kjende, er ingen rig Mand. Men hans Oeconomie har stor Lighed med en liden Frugthauge, der ikke har noget tillokkende Udseende, hvori man hverken finder Engelske Anlæg eller konstige Springvand, der falde ligesaa hurtig som de stige, men hvis Eier ikke har ladet en eneste Plet blive ubenyttet, og har vidst at gjøre Alting gavnligt og frugtbringende for sig selv og Andre. Hans Valgsprog er: man maa bedømme Træet efter Frugterne, ikke efter Blomsterne, og han paastaaer, at ingen er fattigere end den, der ikke veed at anvende sin Formue paa den rigtige Maade. — Han besøger derfor ikke Pharobordet, hvor en Millionair kan blive en Tigger og en redelig Mand en Bedrager; ikke glimrende Spisegilder, hvor den Sunde kan blive svag og den Svage syg, men han søgte Erstatning for disse Hovedstadens forroste Glæder i Nydelsen af den skjønne Natur, og han havde derfor bestemt en vis Sum til hver Sommer, at gjøre en Lystreise omkring i Landet. Resultaterne af hans Reise til Jægerspriis, Vemmetofte og flere Steder, har man allerede læst i dette Blad.

Aldrig saasnart havde min Fetter faaet Øie paa Dr. Münters Afhandling om Leire i Sjælland, førend hans Ønske at see dette Sted modnedes til en fast Beslutning. "Herthas "hellige Lund! Skjoldungernes gamle Konge-

"stad! Rolf Krages Fødestavn!" — raabte han i et Slags Enthusiasme. — "Hvilken Dansk "kan være ligegyldig ved, ikke at have seet alt "dette? — I Morgen tidlig — inden Solen "staaer op reise vi til Leire." — "Til Leire — Til Leire," raabte min Fetters Kone, hans to Døttre og hans ældste Søn — alle saa eenstemmigen som de Mægtige i Holland, da man raadte dem at sætte deres Republik under Vand.

Roeskilde Veien.

Denne Vei er et Billede paa det menneskelige Liv. Naar man fra Hovedstaden kommer til Frederiksberg Bakke, saa er alting saa skjønt og behageligt. Vognen løber med Lethed op ad den steile Bakke; Slottet, Søndermarken, Hovedstadens Omegn, og hele Amager, som synes at skjule sig i Havet, aabne det skjønneste Tilbagesyn for Øiet. Forhaabningerne om hvad man agter at see og nyde opfylder Sjelen med de sødeste Følelser og Phanthasien med de herligste Billeder. Men jo længere man kommer frem ad den ubehagelige, flade og næsten øde Vei, hvor man ikke møder et eneste Træ, som man kan søge Skygge under mod den brændende Soelhede, desmere tabe sig de behagelige Følelser, desmere længes man efter at naae Roeskilde Kro, for dog at finde et Slags Ly. — Saaledes betræder Ynglingen Verdens Bane! Med Raskhed løber han op ad Livets steileste Bakke. Den henrundne Barn-

doms Guldalder ligger bagved ham som Hovedstaden med sine stolte Bygninger, som Amager i det speilklare Hav, — men neppe er han kommet nogle Skridt frem paa Livets store Roeskilde Vei forend disse gyldne Billeder efterhaanden mørknes som purpurfarvede Skyer, naar Solen daler. Han længes kun efter at komme til et Bedested, og Hvile er hans eneste Attraa.

Roeskilde.

Den, som har seet Roeskilde Domkirke, dvæler sjelden længe i denne Bye, som, denne ældgamle Kirke fraregnet, nu i de fleste Henseender er ligesaa umærkværdig, som den fordum var mærkværdig. Den ene Sjællandske Kjøbstad synes overalt at ligne den anden, i Alt hvad der angaaer Bygninger, som den ene Draabe Vand den anden, og Indbyggerne stræbe her alle at efterabe deres fælles Mønster: Kjøbenhavn. — Denne i Oldtiden saa berømte Kongestad, der fordum talde 27 prægtige Kirker og Klostere, har nu ikke flere end 1200 Extraskat ydende Indbyggere. De øvrige ere smaa Børn. Det var vort Forsæt, ikke at bede her et eneste Øieblik, men ufortøvet at fortsætte vor Vei lige til vort Bestemmelsessted.

Veien til Lethraborg.

Naar man kommer udenfor Roeskilde snoer sig en Vei i tusinde Bugter lige til den skjønne Allee, som fører til Lethraborg. Den er

temmelig øde, og kun hist og her skimter man en enlig Udflyttergaard eller Landsby som en Stjerne paa en skyfuld Himmel. Men selv denne Mangel paa Jordens Cultur synes at stemme Sjelen til ganske besynderlige Følelser. De enkelte Gravhøie, som findes adspredte paa Markene, og omgives af Stene, som Menneskehænder forgjeves have prøvet paa at flytte, tryllede mig ind i en anden Verden, i en Tidsalder, hvis Minde kun Historien og Traditionen har bevaret. Det forekom mig som om man i dette Øieblik høitidelig jordede en berømt Dansk Helt, een af Leirekongers Slægtninge, som om disse Stene, der vidnede om de Menneskers Kræfter, som uden Machiners Hjelp, kunde tumle dem med deres Hænder, ganske nylig, vare blevne lagte; kort, jeg tænkte mig et Aartusinde tilbage i Tiden, og følte mig saa lykkelig, ved saaledes at kunne udvide min Tilværelse hele Aarhundreder. Men med eet blev jeg forstyrret i denne søde Drøm, og vort hele Selskab maatte standse, fordi vi ikke med Bestemthed vidste, om vi vare paa den rette Vei. Vi satte os ned paa en temmelig stor Gravhøi paa Marken. Den var omgiven af endeel store Stene og en meget stor i Midten. De laae ikke mere i deres rigtige Orden, men man kunde dog see, at de engang havde bekrandset Høien. Min Fetter gjorde her adskillige Betragtninger over denne menneskelige Forfængelighed. "Intet," sagde han: "synes at smerte Mennesket mere end Tanken om at blive forglemt. Det

hænger saa fast ved de Levende, at den endog efter Livet vil leve iblandt dem, om ikke paa nogen anden Maade, saa dog i deres Minde. Saaledes tænkde man i de Tider, hvor man kun kunde forevige Afdøde og deres Daad ved at opkaste store Høie og samle store Steendysser, uden Paaskrivt, ja uden den Hedenfarnes Navn; saaledes tænker man nu, hvor enhver — for Penge — kan faae sit Navn foreviget og sit Minde hædret med gyldne Bogstaver i det høieste Marmor. Havde den, hvis Aske nu hviler i denne Høi, været eet af vor Tidsalders Mennesker, saa havde et prægtigt, maaskee et Kongeligt Gravmæle prydet hans Hvilested. Nu derimod ligger han her uden mindste Spor til hans fordums Vælde. Disse uhyre Kampestene ere et førgeligt Minde om, at han gjerne vilde fortælle os hvad og hvem han har været, men hans Tidsalders Mangel paa Cultur negtede ham det Mæle, der i vore Dage er Døde forbeholdet. Han vil tale til os, men han kan ikke. Mulm og Mørke indhylle saavel hans Minde som hans Been.

Efterat vi, fordybede i saadanne sværmeriske Betragtninger, havde siddet noget paa Gravhøien, øinede vi endelig langtfra en qvindelig Figur, klædt i Bondedragt. Vi vinkede ad hende, og da hun kom hen til os, spurgte vi hende, om hun kunde sige os, hvor Veien gik til Lethraborg? Aldrig saasnart havde hun aabnet Munden, førend hendes Mæle røbede hende. Vi opdagede under disse Bondelaser et tækkeligt Kjøbenhavnsk

Fruentimmer paa nogle og tyve Aar. Hendes hele Paaklædning bestod ikke af andet end Pjalter, som hun formodentligt havde tigget sammen paa Landet. Hun havde ingen Sko paa Benene, og var i det Hele Usselhedens udtrykte Billede. Paa Ryggen bar hun sin hele Eiendom i en liden Byldt, og i Haanden havde hun en Haselkjep. Hun var barnefødt i Kjøbenhavn, og hendes kummerlige Omstændigheder havde tvunget hende til at vandre ud paa Landet til sine Beslægtede. — Min Fetter Tobias forærede hende en liden Gave, og vi fortsatte derpaa vor Vandring.

Vi naaede endelig den store Allee, der fører lige til Lethraborg. Den er over tre Fjerdingvei lang, og paa begge Sider beplantet med Asketræer. Paa denne lange Strækning fandt vi Gravhøie nok, men kun saare faa Bygninger. Uagtet der gives over hundrede Høie i Omegnen af Leire, vide Bønderne, især de, som boe nær derved, dog Navnene paa dem allesammen. Men det er heller intet andet end Navnene, hvis Minde man har bevaret i saa mange Aarhundreder, og selv disse Navne maa forsvinde tilligemed Høiene, som ved Jordens tiltagende Dyrkning nu efter Haanden jevnes. Det eneste, som endnu bevarer de store Steenkredse for Menneskehændernes ødelæggende Kraft, der er stærkere end Tidens, er den Bekostning, der er forbunden med Bortflytningen. Stenene ere saa uhyre store, at de maatte sprænges med Krudt, naar de skulde flyttes.*) Vore Forfædre synes saaledes at have forudseet hvad der engang vilde skee og med hvilken Ligegyldighed deres Efterkommere vilde behandle deres helligste Offersteder, deres Kongers og Heltes Gravhøie. — Paa den høire Side af Alleen findes en Kreds af store Kampesteen, som Bønderne kalde Steendyssen, og lige derved en stor Høi, som de kalde Olufshøi. Steendyssen har uden al Tvivl været et Offersted, thi uagtet man rigtig nok endnu finder Stedet noget forhøiet ved opkastet Jord, saa kan man dog neppe formode at det har været en Gravhøi, thi hvo skulde vel have ført Jorden bort her, og hvorfor skulde denne Høi ikke ligesaa godt kunne have vedligeholdt sig som alle de andre? — Lige ved en Gaardmands Huus paa venstre Side af Alleen findes en overmaade stor Gravhøi, som Eieren bruger til et Overdrev, og ikke vidste at fortælle andet om, end at den ligeledes hedte Olufshøi og at der oven paa samme findes et Hul, som man engang maa have gravet deri. Vi gik derop, og fandt virkelig en Fordybning deri, hvoraf man næsten maa slutte, at den engang har været aabnet. Dens Høide og Omfang er saa bety-

*) Det vilde være høiligen at ønske, at det ved et Kongebud maatte blive Vedkommende paalagt, i det mindste at hensætte en Steen med Høiens Navn paa ethvert Sted, hvor saadanne Høie jevnes. Man kan ikke vide, hvilken Oplysning et saadant Sted eller Navn med Tiden kan give i Fædrenelandets Historie.

helig, at den sikkert maa have været et Hvilested for en nordisk Konge. Dette stolte Gravsted, som mange Menneskealdere maaskee have betragtet med hellig Ærefrygt, er nu en Græsningsplads for Kreature. O, maatte dog den, der troer sig mægtig nok til at indsætte og afsætte Konger, til at ryste Verdens Grundstøtter, betragte denne Gravhøi, og skjelve!

(Fortsættes.)

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I No. 38 af dette Skilderie har man leveret en fuldstændig Efterretning om den hele Danske Sømagt, som maatte interessere enhver, der ønskede at kjende Fædrenelandets Styrke til Søes. Den var forfattet efter officielle Lister for Aaret 1805. Tretten Uger efterat man havde læst den i Danske, Tydske, Franske og Engelske Blade, som alle havde optaget den efter Skilderiet, uden dog at anføre deres Kilde, fremkommer Dagens Udgiver, der maa have temmelig Ondt ved at forskaffe sig saadanne Efterretninger, med en næsten ordlydende Afskrivt af den anførte Fortegnelse, som han er fripostig nok til at kalde ufuldstændig og urigtig. Vel har Dagen et Par Skibe, som ikke findes i Skilderiets Fortegnelse, men de kunne umuelig findes der, fordi de endnu ikke vare færdige, da de officielle Lister for 1805 bleve forfattede. Saa meget til Oplysning for dette Blads Læsere, som Dagens Udgiver bestandig vil kaste Sand i Øinene.

Efter officielle Beretninger ere de paa Kongens Godser paa Falster i H. Maj. Eiendoms-Tid foretagne oeconomiske Indretninger af følgende Beskaffenhed: paa Vestenborgs Gods blev, strax efter at Kongen havde kjøbt det, endeel af Hovedgaardens Jorder, efter at de i Forveien vare blevne inddeelt i Parceller, solgte ved offentlig Auction. Hovedparcellen, af omtrent 3,000 Tønder Land, og en til samme henlagt Parcel Skov, tilsammen matric. for 45 Td. 4 Sk. 1 Fdk. ½ Alb. Hartkorn, tilhører nu Nykjøbings Kjøbstæd-Indbyggere. 2) Parcellen Kallehaugemarken, af 70 Tønder Land og matric. for 11 Tdr. 1 Fdk. 2 Alb. Hartk., drives nu under Hovedgaarden Ny-Kirstineberg. — Den øvrige Deel af Hovedgaardens Jorder, hvortil ved Auction ingen Lysthavende fandtes, tilhøre endnu H. Majest., og bestaaer af følgende Parceller: 1) Christiansminde, matriculeret for 26 Tdr. 2 Sk. 2 Fdk. 2½ Alb. Hartkorn, af Arealindhold 191 Tdr. Land. Her er ikke allene opført Bygninger til Drivt og Beboelse, men ogsaa indrettet en Skjæferie-Gaard for Faar af Lynggaards gamle Race. Gaarden bestyres af den Kongel. Forstskriver Ørbech. 2) Hovmark, matriculeret for 12 Tdr. 4 Sk. 3 Fdk. 1 Alb. Hartkorn, af Areal-Indhold 87 Tdr. Land, hvorpaa en udflyttet Bondegaard er, bortfæstet til Beboeren paa Livstid; 3) Efterstiermarken, af Areal 82 Tdr. Land, henligger til Græsning. Denne Parcel, tilligemed Strandmarken, er matriculeret for 21 Tdr. 3 Sk. 1 Fdk. Hartkorn. 4) Strandmarken, af Areal 81 Tdr. Land, henligger ligeledes til Græsning, men skal, i Følge Rentekamrets Foranstaltning, nu sælges ved Auction tilligemed et dertil henlagt Privilegium paa en Veirmølle og et Byg- og Perlegrynværks Opførelse. 5) Westensborgs-Søe er i Kongens Eiendomstid, efterat den derved værende Vandmølle var bleven nedlagt, udtørret. Derved er der ikke allene vundet et Areal af 40 Tdr. Land, som Søen indeholder, og som i Tiden, naar de fornødne Indretninger blive gjorte, kunne hindre Strandens Indtrængelse i Søen ved Høivandet, og formedelst den større Fasthed, som Grunden faaer, give betydelig Tørveskjær; men Vandets Afledning, saavel fra Kongens Gods, som fra en stor Strækning af det Øvrige af dette side og fugtige Land, er tillige derved bleven lettet. — Paa Hovedgaardens Jorder er et af Godsets forrige Eier anlagt Tegl- og Kalkbrænderie, som drives paa Hs. Majestæts Regning, og hvorfra Bønderne, medens Udskiftningen varede, have erholdt de fornødne Steen og Kalk for en moderat Betaling. (Fortsættes.)

Det Franske Skuespillerselskab, som nu er ankommen til Kjøbenhavn, har faaet Tilladelse til at give 20 Forestillinger.

Capit. Brochdorf har kjøbt Etatsraad Aaskovs forrige Gaard ved Fredensborg af Lieutenant Krieger, med Besætning, Eiendomsskov og Inventarium tilligemed et Areal af omtrent 80 Tdr. Land for 57,000 Rdlr. — Aastrupgaard og Gods er solgt af Proprietair Bartholin Eichel til Generalkrigscommissair v. Smidten for 312,000 Rdlr.

Hr. Wandal i Aalborg agter fra førstkommende Julii d. A. at udgive et Maanedskrivt under Titel af Cimbria, der skal være af politisk, historisk, theologisk, pædagogisk og æsthetisk Indhold.

Fra Fyen meldes under d. 23de d. M.: efter en meget varm og behagelig Dag blev her i Fyen henimod Aften Luften pludselig opfyldt med en qvælende Damp af Nordvest, som tildeels fordunklede Solen og medbragte ligesom en svovlet Lugt. Det varede omtrent i to Timer, og mange befrygtede en Ildsvaade. Muligt har det været fra en Lyngbrand i Jylland eller en Strandtaage. I Morges blæste en kold Vind, men op paa Dagen er Veiret atter mildt og klart.

Den 19de d. M. blev det af Provst Praem i Odensee oprettede Institnt for Pigebørn aabnet under Navn af Institut for Døttre Held. Provsten holdt en passende Tale og Elevernes Forældre og Venner, som vare tilstede, yttrede den største Tilfredshed med Indretningen i det Hele.

Den fra Vinterleien paa Kjøbenhavns Red afgangne Russiske Tredækker er kommen paa Grund paa Falsterbo Reef. Forleden Dag hørtes Nødskud.

Fru Etatsraadinde Bruun har i Vinter opholdt sig i Genf, hvor hun mødte den berømte Fru v. Stahl. Hendes fremblomstrende Datter udmærkede sig i Danse du Shawl og andre pantomimiske Fremstillinger, hvorved hun høstede største Bifald.

Den Danske Gesandt i London havde d. 12te d. M. en Conference med Statministeren Fox, i Følge hvilken det skal være bleven besluttet, at ophæve den paa Hamborgske og Oldenborgske Skibe lagde Embargo.

Udenlandske Efterretninger.

Philadelphia d. 25 Febr. Efter en i disse Dage anstillet Folketælling havde Grevskabet og Staden Newyork 75,770 Indbyggere, hvoraf

26,000 udvandrede medens den sidste gule Feber rasede. Staden Newyork har nu Rettighed til at sende to Repræsentanter til Congressen. I de nordamericanske Stater findes for nærværende Tid 68 offentlige Banquer, og der oprettes hvert Aar nye. — Vinteren i Fjor var i hele Nordamerica meget stræng og langvarig, men i Aar har den derimod været meget mild. — Riis- og Bomuldshøsten er i Syd-Carolina faldet meget heldig ud. D. 10de f. M. gjeldte Riis $3\frac{75}{100}$ Piastre pr. Centner. Landbomuld à $22\frac{1}{2}$ Cents pr. Pund, og Kystbomuld 40 Cents pr. dito.

En Indisk Nabob, som af Natur er ganske skaldet, har nylig udstædt en Anordning, efter hvilken alle Officiererne og Soldaterne ved hans hele Armee skulle ved Hjelp af Ragekniven forskaffe sig en skaldet Pande. Han har ordentlig ansat Embedsmænd, der skulde vaage over dette Buds Overholdelse.

Den Franske Agent i Constantinopel er paa sin Tilbagereise til Frankrige bleven dræbt paa de Persiske Grændser.

Prindsen af Hessen-Philipsthal har bemægtiget sig 3 Romerske Skibe, som Modvind havde drevet ind i Gaetas Havn, og befalet den Romerske Consul, ufortøvet at forlade Staden, da han i modsat Fald vilde lade ham skyde.

Kongen af Neapel befinder sig nu i Palermo, Hovedstaden paa Øen Sicilien, 38 Mile fra hans egentlige Residence Neapel.

I den Franske Stats-Calender for d. A. anføres Joseph Bonaparte som Konge af Neapel og Sicilien, og hans Gemalinde som Dronning. — Schimmelpennink staaer endnu anført som Raadspensionair.

Den til Paris bestemte Tyrkiske Gesandt har fundet saa stort Behag i den Franske Danserinde Mad. Corali i Wien, at han har foræret hende et Tyrkisk Shawl, som er 1000 Rdlr. værdt.

Degnen Frist, en berømt Livegen, som i forrige Høst reddede 37 Menneskers Liv ved den Kurlandske Strandbredde, har nu af Keiser Alexander faaet en Belønning af 1000 Rubler og en Guldhædersmedaille, som tillades ham at bære paa Brystet i et Baand af Wlademir-Ordenens anden Classe. Medaillen veier omtrent 25 Ducater, og Foræringen var ledsaget af en naadig Skrivel-

se. I en simpel graa Bondekittel indfandt han sig hos Gouverneuren, som, efterat han havde forelæst ham Skrivelsen paa Lettisk, omfavnede ham. Hans Gemalinde og de forsamlede Standspersoner fulgte hans Exempel. Den belønnede Hædersmand røbede ikke mindste Forlegenhed. Men da Keiserens Skrivelse blev ham forelæst brast han i Taarer og sagde: "hvorved har jeg da fortjent denne Naade? Jeg har jo ikke opfyldt andet end min Pligt." Han sagde, ligesom i Forbigaaende, at han havde reddet adskillige hundrede Menneskers Liv paa samme Maade. — Derpaa tog Gouverneurens Gemalinde hans Arm, og førte ham til Taflet, hvor hun indrømmede ham den første Plads ved Bordet og satte sig ved Siden af ham. — Da man spurgte ham, hvorfor han havde taget sin sædvanlige Bondedragt paa, og om han ikke havde en bedre Kjole, svarede han: "jeg har vel en bedre Kjole, men da Keiserens Naade har udmærket mig saa meget, bærer jeg den ikke mere, og vil i Fremtiden ikke bære den, paa det mine Brødre ikke skulle troe, at jeg vil hæve mig over dem."

Den Svenske Oberst v. Tranefeldt, som 1788 commanderede i Affairen ved Qvistrumbro, er død i sit 70de Aar, som den sidste Spire af hans Slægt.

I Herford i Westphalen faldt nylig et toaars Drengebarn i en Brønd, som var 18 Fod dyb, ved hvilken adskillige Børn legede. Et af Børnene løb strax hen til Moderen, for at bringe hende dette skrækkelige Budskab. Ganske bestyrtet og uden Bevidsthed løber Moderen i Forskrækkelsens første Øieblik hen til Brønden, hvor hun seer Barnet ligge paa Vandets Overflade. Ved hendes lydelige Angestskrig kommer en Mand tilløbende, som boede i eet Huus med hende. Han henter en Baadshage, hvormed man pleier at trække de Spande op, som falde i Brønden. Tre Gange tog han med denne fat i Barnets Klæder, men hver Gang revnede de, og hver Gang styrtede det igjen dybt ned i Vandet. Dette mislykkede Forsøg bevægede en Daglønner til at hente en Stige, og ved Hjelp af denne var han vel saa heldig at faae Barnet ubeskadiget, men uden Livstegn op. Sørgelig var den ulykkelige Moders Forfatning, som saae her sin Yndling uden mindste Livs-

glimt. Men endelig var man saa lykkelig, at faae en menneskelig Læge til Hjelp, som, efter to Timers Anstrængelse, bragte Barnet til Live igjen.

Kurerkekantsleren giver hvert Aar den 23de April en Almuefest for Borgerskabet, nemlig fri Fugleskydning. Denne Fest blev ligeledes i Aar høitideligholdt paa samme Tid, og varede fra Løverdag til Onsdag, da Gevinsterne, som bestode af de derværende Guldsmedes, Sadelmageres, Dreieres rc. Fabricater, bleve uddeelte.

I Berlin opførtes nylig: die Braut von Messina, til Bedste for Digteren Schillers Arvinger.

Midt i Februarii Maaned udbredtes et Rygte, at den saakaldte Gottesacker Kirke i Neustadt var oplyst om Natten. For at forekomme, at dette Syn ikke skulde befordre Overtroen, lod Superintenduren og Statsraadet, de Personer, der havde været Vidne til dette Phænomen, afhøre, for siden at bekjendtgjøre Sagens rette Sammenhæng. Af denne Undersøgelse erfaredes, at Maanens Skin og Skyernes tilfældige Dannelse havde frembragt detteSærsyn.

Livorno d. 18 April. Dronningen af Hetrurien har nu ladet bekjendtgjøre, at alle Britiske Varers Indførsel er forbudet, og at alle Hetruriske Havne spærrede for Engelske Skibe. Fra vor Stad af udbrede alle Engelske Varer sig over hele Italien. Formedelst dette Forbud maae de nu søge en anden Vei, og derved berøves os een af vore bedste Handelsgrene. Uagtet vor Stad hidtil var besat af Engelske Tropper, forstyrede Engellænderne dog hidtil ikke vor Handel, og vi have derfor kunnet drage den største Fordeel af Conjuncturerne. Man maa nu befrygte, at den anførte Bekjendtgjørelse vil foranledige Engellænderne til at bloquere vor Havn, hvorved vor blomstrende Handel vil gaae aldeles til Grunde. Kjøbmandsstanden har ladet gjøre Forestillinger mod denne Fremgangsmaade, men da de have været frugtesløse, vil den sende en Deputation til Paris.

I de tre sidste Aar er der directe fra Spanien og Portugal ankommen i Riga 69 Svenske Skibe med Salt; af Skibe, der under andre Nationers Flag ankom, var 1 Dansk, 4 Engelske, 2 Bremiske, 2 Preussiske, 1 Lübecksk og 1 Hamburgsk. Rugen stiger meget i Prisen, men man venter betydelig Tilførsel. For Preussisk Regning indkjøbes en stor Mængde.

Kongen af Sverrig har i Hovedqvarteret Ratzeburg under d. 3 Maji udnævnt en Commission, der skal aabne en Subskription, hvor enhver der vil deeltage i det under Navn af nye Ostindiske Compagnie oprettede Handelsselskab, som under samme Dato forundtes Kongelig Privilegium. I Følge heraf har Commissionen ladet bekjendtgjøre, at denne Subskription aabnes d. 29 Maji i Stockholm og Gothenborg, og staaer aaben indtil d. 29 Julii.

Prof. Begtrups Beskrivelse over det Engelske Agerbrug er blevet oversat paa Svensk og sælges hos Utter & Comp. for 2 Rdlr. 4 ß.

I Wien blev der i Aaret 1804 aabnet et Tvangs- og Forbedringshuus, som indtil den sidste Krig havde god Fremgang. Men da de Franske besatte Wien maatte Huset gjøres ryddeligt, da det skulde bruges til et Militairhospital. Man var nu i stor Forlegenhed med de Mennesker, som fandtes i denne Bygning og hvis Tal beløb sig til 406 Personer. Directionen søgte imidlertid at forsørge dem, deels ved at lade dem tage Tjeneste hos Privatfolk, deels ved at ansætte dem ved Fabrik- og Haandværksarbeider, paa 5 nær, der døde i Sygehusene, og 18, som man i hine trykkende Tider og under saa pludselig en Opløsning ikke kunde skaffe noget at leve af. Men da Bygningen for en Maaned siden er bleven ganske befriet for sine Syge, saa sættes den nu i forrige Stand igjen, overeensstemmende med sin første Bestemmelse.

I Prag oprettes efter adskillige andre Theatres Exempel en Pensions-Anstalt for udtjente Skuespillere. Stænderne i Böhmen have hertil bevilget Indtægten af fire Forestillinger hvert Aar, hvilke Penge udsættes paa Renter og bruges til Pensioner. Skuespillere, som i ti Aar uafbrudt have været Medlem af Theatret, kunne gjøre Fordring paa Pension og nyde ⅓ af deres Løn; den, som har været det i tyve Aar nyder den halve Løn; den, som har været det i tredive Aar ⅔, og den, som har tjent i fyrgetyve Aar beholder sin hele Gage i Pension.

Grev v. Wallis havde for en Tid siden oprettet i Böhmen en Indretning, hvor Prags trængende Indbyggere kunne faae Brød for ringere Priis end sædvanlig. Indretningen holder sig godt og understøttes af Keiseren, som nylig har skjenket den af sin Privatcasse 10,000 Fl. og befalet, at Navnene paa denne velgjørende Anstalts Understøttere skulde opgives ham.

Den Bayerske Landdirection har ved en Forordning af 27 Martii henlagt alle Privat-, Opdragelses- og Læreanstalter uden Undtagelse under Overskolecommissariatets Bestyrelse, og der tør nu ikke ansættes nogen Elementar- eller Religionslærer, som ikke er prøvet af samme og ved dets skrivtlige Vidnesbyrd erklæret for duelig og antagelig. Enhver, som vil paatage sig Privatundervisning, er det, under Straf, paalagt, at forsyne sig med Skolecommissariatets Attest. De, som give Privatundervisning, tør heller ikke uden en særegen Tilladelse, antage Skolebørn, naar de unddrages de offentlige Skoler.

Kongen af Preussen har under d. 5 Febr. d. A. udstædt en mærkværdig Forordning, angaaende Præsters og Skolelæreres moralske Vandel.

Det Bayerske General-Land-Commissariat har under d. 19 April ladet bekjendtgjøre følgende: i de Bayerske Stater sælges Østerrigske Bancosedler under den sædvanlige Cours, og mange rede Penge trækkes derved ud af Landet. Men da det er bekjendt, at disse Bancosedler ere blevne eftergjorte i stor Mængde, og de, efter den Værdie at dømme, som de sælges for, nødvendigen maa være falske Papirer, hvormed man søger at bedrage de Bayerske Undersaattere, som ikke kjende dem fra de ægte, saa advares de, ikke at hengive deres rede Penge for Varer, der ikke kunne være af nogen Værdie, eftersom de overlades under den Cours, som de have i Østerrige.

Ulm d. 4 Maji. Fra d. 10 Sept. 1805 til den 17 April d. A. ere i Ulm, (en Stad som neppe har 13,000 Indbyggere) 903,651 Mand og 182,621 Heste blevne underholdte; og endnu bestandig hjemsøges Staden af trykkende Indqvarteringer. Udgivterne ere frygtelige og de arbeidende Classer kunne ikke finde deres Udkomme. Det saae skrækkeligt ud i denne Stad, da den i Høsten blev beskudt, men dens nuværende Forfatning er ikke meget bedre.

Breve fra Neapel melde, at der skal oprettes sammesteds en Prise-Ret, som skal dømme i alle de Prisesager, der hidtil henhørte under Priseraadet i Paris.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 66.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 31 Maji, 1806.

Reisen til Lethraborg.

(Fortsat.)

Veirmøllen.

Min Fetter Tobias sad ganske fordybet i Betragtninger, stirrende paa en Veirmølle lige for os, omtrent som Archimedes, da han sad og tegnede et Udkast til en Verdensmachine, og svarede sin Drabsmand: noli turbare circulos meos. *) Hans Kone sad ved Siden af ham og strikkede et Par Strømper, der, ligesom et Perpetuum mobile, tusinde Gange om Aaret blev taget fat paa, men aldrig fuldendt. Det var ikke let at indsee, hvad han egentlig grundede paa. Endelig vaagnede han ligesom op af en Drøm, rystede med Hovedet, og brød ud: "en Veirmølle er dog en snurrig Ting! Den giver Stof til saa utallige Betragtninger. Hvad er Sjelen i en Veirmølle? — Vind. Hvad er Sjelen i hele Verden? — Vind. Hvad bør vi takke for det Brød, vi nyde? — Vind. Hvad er det, som beriger os med de øvrige Verdensdeles Herligheder? — Vind. Hvad er det, der har gjort saa mangen en lærd Mand berømt og udødelig? — Vind. Hvad er det, der sætter Liv i hele Handelen? — Vind. Kort sagt, min Engel — Alt, hvad vi eie og nyde, lige fra den Kringel, jeg har her i Haanden, indtil det Shawl, som bedækker Din hvide Barm, bør vi, paa min Ære, takke Vinden for.

I Grunden havde min Fetter ikke Uret. Menneskene skylde Vinden mere, end man ved første Øiekast skulde troe; dens Vigtighed sees allerede deraf, at den endog var til forend Verdens Skabelse. *) En lærd Mand kunde vir-

*) Forstyr mig ikke mine Cirkler.

*) Alle nyere Skrivtfortolkere oversætte 1 Gen. C. 1. med: en vældig Vind (eller Storm) svævede over Vandet, istedet for at de Gamle sagde: Guds Aand &c. — Den nyere Oversættelsesmaade er ogsaa fuldkommen overeensstemmende med Sprogets Genius.

kelig gjøre sig fortjent af Litteraturen, ved at udarbeide et systematisk Værk blot om Vinden. Men en saadan Bog lod sig ikke ryste ud af Ærmet. Den maatte lære os at kjende Vindens Virkninger fra den physiske, litteraire og statistisk-oeconomiske Side. Den maatte ved oplysende Exempler vise os, hvorledes man, ved Hjelp af Vind, kan regjere hele Stater, handle paa alle fem Verdensdele, og forskaffe sig Navn af en stor, fortjent og ædel Mand. Men et saadant Værk maatte hverken trykkes i Dannemark eller skrives paa Dansk. Udenlands fra maatte det sendes herind med Agepost, dersom det skulde stifte den tilsigtede Nytte.

Bondegaarden.

Ved første Øiekast skulde man troe, at Alleen til Lethraborg ikke er længere end Frederiksberg Allee, og det var os ganske ubegribeligt, at vi, som man forsikkrede os, endnu havde en halv Miil at gaae. Men ved nøiere Undersøgelse fandt vi, at denne lange Allee havde, ligesom Roeskilde Veien, stor Lighed med vor Vandring fra Vuggen indtil Graven. Veien er fuld af Bakker; Dalene skjule sig for Øiet, og da man ikke kan see dem, tænker man sig Veien meget kort. Saaledes er det ogsaa med hele Livet. Halvfjerdesindstyve Aar forekomme os at være et meget langt Tidsrum. Hvor snart bliver man ikke 35 Aar gammel, og da begynder Livets Middagssoel jo allerede at dale. Det vilde virkelig være et meget kort Tidsrum,

dersom Veien fra Vuggen til Graven kunde være saa snorlige, som Veien til Frederiksberg-Slot. Men ak! som Alleen til Lethraborg er den ganske bakket. Mangen en Jammerdal skjules for Øiet, og tusinde møisommelige, uoverstigelige Bakker see i nogen Frastand ud som en sammenhængende jevn Flade. Held den, som ikke snubler paa Halvveien! Dobbelt Held den, der følger Veien, uden at tænke paa, hvor kort eller lang den er!

Paa de halvanden Mile, vi havde at vandre, gaves der kun et eneste Sted, hvor man kunde faae noget at nyde for Betaling, og dette Sted ligger ved Enden af Alleen. En Fodreisende befinder sig altsaa her næsten i en værre Forfatning, end Caravanerne i Arabiens brændende Sandørkener, hvor Camelerne gjemme i deres femte Mave en Lædskedrik for den tørstige Vandringsmand. Men det var ikke Tilfældet her. Vel havde vi to Cameler, men ikke at tale om, at de holdt i Roeskilde, saa tilhørte de tillige en Mand, der havde taget os det meget ilde op, dersom vi her havde fulgt Arabernes Exempel. Imidlertid vare vi ikke de eneste, som lede her af den store Tørke. Endog Træerne i hele Alleen havde faaet saa liden Væde, at end ikke et eneste Blad var udsprunget, uagtet vi skreve den 25de Maji. — Den, som ikke har noget rigtigt Begreb om Tørst, vil maaskee finde det underligt, at her tales saa meget om denne Naturfornødenhed. Men jeg er overbevist om, at den, der af Tørst efter en Krone

har opoffret Millioners Liv, eller af Tørst efter Ære givet Slip paa sin timelige Ro og Lykke, eller af Tørst efter Guld dysset sin Samvittighed i Søvn, med Glæde vilde undertrykke enhver af disse forskjellige Slags Tørst, naar han paa Veien til Lethraborg, paa en varm Sommerdag, længtes efter at lædske sig med en Drik Øl, og en gjestfri Haand rakte ham den.

"Tag Tinkruset — Grete!" sagde en ung Bondemand, der sad udenfor sin Gaard paa et fældet Træ, og som vi anmodede om en Drik Øl. — Han sagde det med en forekommende Godhed, der krydrede den Drik, hans unge Pige præsenterede os i det blanke Tinkruus, der gjemtes her som et Regale, og kun ved høitidelige Leiligheder blev brugt. — Min Fetter Tobias er intet forfængeligt Menneske, men de Ord: "tag Tinkruset, Grete!" smigrede hans Egenkjerlighed mere, end om en meget fornem eller rig Mand havde sagt til ham: "Hr. Tobias, besøg mig engang paa min Lystgaard", — eller sendt ham en Indbydelsesbillet til et Skildpaddegilde.

Den Bonde, som her sad midt i vor Kreds, og tilkjøbte sig vor varmeste Tak for et Kruus Øl, var i egentlig Forstand en lykkelig Mand. Paa hans Kinder blomstrede Sundhedens Roser og i hans Aasyn stod med lysende Bogstaver skrevet: jeg er fornøiet. Han var Konge paa sin Gaard, og alle hans Undergivne efterkom med Redebonhed hans mindste Vink. Han svækkede ikke sine Sjeleævner med at udgrandske hvad der laae udenfor den men-

neskelige Forstands Sphære; han higede ikke efter at sammendynge Guld, som han ikke trængte til; han misundte ikke sine Brødre, og hans Brødre misundte ikke ham. Han havde en smuk Gaard, en tækkelig Kone paa fire og tyve Aar, to raske Smaaknøse og en rødmoset lille Datter, en god Jordlod og en liden Kjøkkenhauge, — mere troede han ikke, at der behøvedes til at være lykkelig, og han vilde leet af den, der havde vovet at overbevise ham om det Modsatte.

Medens Bonden saaledes sad og beskrev os sin lykkelige Forfatning, lod en Stemme sig høre, som kom fra en gammel Kone, der laae paa Hug i Krattet. Det var Bondens Moder, en Kone paa nogle og tredsindstyve Aar, som ikke kunde undertrykke den Lyst, at gjøre os nøiere bekjendt med hendes Families Glands, og supplere hendes Søns Fortælling. Det lod som hun frygtede for, at han skulde forbigaae de væsentligste Puncter, og den snaksomme Gamle fortalde os nu, at hun havde eiet Gaarden over 40 Aar, at Sønnen havde faaet den efter hende — kort sagt, man saae her, at det ikke var hende lidet om at gjøre, at vi erfarede, at hun just ikke havde spillet her nogen Soubretterolle. Vi saae her, at Forfængeligheden altid bliver sig selv lig, hvad enten den opslaaer sin Bolig under en Vadmels Kofte eller en glimrende Stjerne.

B l æ s e n b o r g K r o.

Den ligger lige ved Lethraborg Hovedgaard, neppe to Hundrede Skridt derfra. Alle

de Folk, som høre til Herregaarden saa: som Bønderne fra den nærmeste Omegn finde her Foreningspuncten for al jordisk Lyksalighed. Her er Coexistencen af alle Hovedstadens Forlystelser. Sjelen og Legemet finde her lige megen Næring. Her spiller, drikker, spiser, politiserer og converserer man efter Behag, og den mindste Arbeidskarl indtil Huusfogden finde her Lise og Adspredelse efter fuldendt Dagværk. Hvad der især bidrager til at oplive dette Sted er den Consflux af Studeprangere og Slagtere, som alle vælge denne Vei, fordi den paa en lang Strækning er fri for Bommer, og altsaa fra Oeconomiens Side den gjenneste Vei til Roeskilde.

Da vi traadte ind i Krostuen bleve vi en Figur vaer, der strax maatte forekomme os meget original. Det var en Mand, klædt i en meget slet blaa Bondekjole, med et langt graat Skjæg, en Kjep i Haanden og en Vadsæk om Livet. Jeg antog ham for en Norsk Bonde, men da jeg begyndte at tale med ham, erfarede jeg, hvad der maatte glæde mig, at han var fra Kjøbenhavn, me. hvad der maatte smerte mig, at han var en Tigger. Det lod som en uforsonlig Skjebne havde besluttet, at de Kjøbenhavnere, vi skulde møde i Dag, skulde være Tiggere. Han fortalde os, at han egentlig havde faret fra sin Ungdom af til Søes; at hans Kones og hans hele Eiendom var i den sidste store Ildebrand bleven et Offer for Luen; at han for en Tid siden var reist til Flensborg,

for at hente en Arv efter en afdød Broder, som ikke havde efterladt sig noget; at han i Holsteen havde vadet i Moradser lige op til Beltet; at han nu agtede at vandre til Helsingøer, og derfra til Norge, hvor han havde nogle Beslægtede; at hans lange Skjæg havde paadraget ham Jødernes Vrede, fordi de bare Skjæg, og Jydernes fordi de ikke bare det, kort sagt, han havde saa meget at fortælle, at en Forfatter, som Lofontaine eller Kotzebue, kunde kjøbt her for fire Skilling, hvad han siden med Kyshaand kunde have faaet 100 Rdlr. for hos en Tydsk Forlægger.

Efter Dr. Münters Forsikkring betragte Almuen i og omkring Leire, som ellers ikke have mere betydelige Traditioner, disse Gravhøie med hellig Gysen, og Bønderne troe ligesom deres Forfædre i Hedenskabet, at der til visse Tider brænder Luer paa visse Høies Top. Det faldt mig derfor ind at indlade mig i en Samtale med et Par af Gjesterne angaaende denne Gjenstand. Jeg spurgte blandt andet een af dem, om der ikke gives Trolde og Nisser i disse Høie? Han svarede, at man i forrige Tider havde fundet nok af dem, men at de nu omstunder ere ligesom forsvundne. En anden Gjest, der hele Tiden havde siddet saa taus som Langulaffer i Holger Danske, begyndte nu ogsaa at tage Deel i Samtalen. Han svor høit og dyrt paa, at der næsten hver Aften brænder et klart Lys paa en Høi lige ved Slottet, at han ikke havde seet det een Gang, men over hundrede Gange,

og at han var fuldkommen overbeviist om, at her laae en Skat begravet. Jeg spurgte ham, hvorfor han ikke gravede efter den. "Ja, svarede han, naar jeg bareste kunde faae to Mand til at følge med. For ene gider jeg, sandt at sige, ikke gaae."

Saaledes har Overtroen forplantet sig igjennem hele Aarhundreder. Evig vil dette Dødsens Træ vedblive at være til, ja endog at skyde nye Grene, naar det ikke oprykkes med Rod, naar ikke hvert Frøkorn deraf udryddes. Det er sørgeligt, at de Mænd, i hvis Magt det staaer at udrydde det, eller i det mindste at standse dets alt for frodige Vext, troe at have gjort meget, naar de have kappet enkelte af dets Qviste. (Fortsættes.)

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Pladen paa afdøde General Huths Ligkiste havde følgende Indskrivt:

Am VI May MDCCCVI.
entschlummerte sanft
Seiner Exellence Hr. Wilhelm v. Huth,
Ritter vom Elephanten-Orden,
Staatsminister,
General von der Infanterie,
und Chef des Ingenieur- und Artillerie-Corps.
Mit dem edelsten Herzen
verbandt er
den hellsten Geist
und
einen Schatz der nützlichsten Kenntnisse.
Unter stätem Wirken
für
das oeffentliche Wohl
erreichte er
ein ruhmvolles Alter

von
XCIV Jahren
und
starb den Tod des Gerechten.
Friede seiner Asche!

Nie möge sein Andenken in den dankbaren Herzen seiner Mitbürger erlöschen!

Om de paa de Kongelige Godser paa Falster i H. Majest. Eiendomstid foretagne Forandringer (fortsat). Bondergodset. Da Kongen kjøbte Godset forrettede Bønderne endnu Hoverie in natura, og kun een Gaard var udskiftet af Fælledskabet, men efterat man havde sluttet en Forening med Bønderne om at svare en bestemt aarlig Afgivt istedetfor Hoverie, var Godsets specielle Udskiftning den første oeconomiske Indretning, det blev foretaget efter følgende Regler. Skovene, hvorpaa Bønderne hidtil havde havt fælleds Græsning, bleve dem fratagne og fredede, og til Erstatning blev det fornødne Antal Gaarde i enhver By nedlagt. Huusmændene, som ingen Jord havde til deres Huse, fik hver 3 Tdr. Land Middeljord imod at svare deraf en bestemt aarlig Afgivt, som godtgjøres de Bønder, denne Jord er frataget. For at gjøre Udskiftningen saa beqvem og nyttig som mueligt, og paa det enhver Gaard kunde faae sin Jord samlet paa eet Sted blev fra enhver By det fornødne Antal Gaarde udflyttet, og disses Beboere fik en saa tilstrækkelig Bygningshjelp, foruden anden Lettelse i deres Afgivter, at de ved denne Udflytning ikke kunde ansees at blive mere besværede end de, der forbleve i Byen. Udskiftningen skede Tid efter anden. 30 Gaarde bleve ialt udflyttede og 74 Huse tillagde Jord. — Skovene paa Hovedgaardtaxten, indbefattende $352\frac{1}{14}$ Tdr. Land, bleve strax, da H. M. blev Eier af Godset og for saavidt de ikke allerede vare under Fred, indtagne til Fredning. Ligeledes bleve Skovene paa Bøndergodsene, der indbefattede 926 Tdr. Land, indtagne og fredede. Det samme skede efterhaanden med de Byer, der havde Græsning paa Skovene, undtagen en liden Skov ved Onsløv By paa $52\frac{10}{14}$ Tdr. Land, som endnu bruges til Græsning af Bønderne. Alle disse Skove bleve derpaa tagne under forstmæssig Behandling, og

for saavidt den naturlige Besaaening ikke kunde være tilstrækkelig, besaaede eller beplantede, deels med Løv- og deels med Naaletræer, alt efter Jordbundens og andre locale Omstændigheders Beskaffenhed. Med denne Skovenes Besaaening og Beplantning vedbliver man fremdeles, og denne Behandling lover, efter den øiensynlige Fremvært den allerede har havt, det bedste og heldigste Udfald.

(Slutningen i næste No.)

Udsælgeren af det stemplede Papir i Skjelskiør gjendriver som en Beskyldning den offentlige Forsikkring: at det skulde være usandt, at Pengene for det stemplede Papir vare fortærede af Ilden, hvilket han med sin Saligheds Eed og Tingsvidner kan bevise.

Dr. Welsk i Altona har til Advarsel for dem, som endnu sætte Tvivl i Kokoppernes velgjørende Virkninger, bekiendtgjort en ung 23 Aars Mands Dødsfald af de ondartede naturlige Kopper.

En Soldat af Kronprindsens Regiment i Kiel blev nyligen, formedelst Koldbrand, det ene Been afsat. Det hele Mandskab af 3die Musqueteer- og Grenadeercompagnie af dette Regiment bleve en Lønningsdag enige om, at tilbagegive af deres Lønning nogle Skilling, for at lindre deres ulykkelige Kammerats Forfatning. De sammenskudte Penge, som beløb sig til henved 11 Rdlr., bleve ham derpaa strax tilsendte. Disse brave Folk vare for det meste Fyenboer og Langelænder.

Kongen af Preussen har udnævnt Hr. Kjøbmand Konow i Bergen til Preussisk Consul.

Etatsraad Eggers er d. 23de ankommen til Berlin paa sin Tilbagereise fra Wien.

I det skandinaviske Selskab aflæste Prof. Treschow d. 13 Maji en philosophisk-politisk Afhandling om Rang og Titlers Værd og Anvendelse i monarkiske Stater.

I Gaar Eftermiddags gjordes der, ved Lundehuset, Jagt efter en bortrømt Slave, men han løb saa stærkt, at man ikke kunde indhente ham. Han tog Veien over Marken, hvor man snart tabte ham af Sigte, og var klædt i sin Slavedragt.

Den anden Borgermester i Flensborg, Hans Boysen, er Natten imellem d. 15de og 16de død i en Alder af 85 Aar og 5 Maaneder. Han har været Borgermester i 19 Aar.

I Aftes aabnede det Franske Skuespillerselskab, under Hr. Fourees Direction, sine Forestillinger med Galeislaven og den persiske Slavinde. Blandt de nye Skuespillere, som have forenet sig med Hr. Fouree, udmærkede især Hr. Alexander sig. Førend Stykket talkede den første, i en kort Prolog, Troupens Følelser, og forsikkrede, at den med fælles Kræfter vil stræbe at behage Publicum. — Galeislaven kjende vi allerede af den Danske Oversættelse. Stykkets Hovedæmne er skjønt og rørende, men iøvrigt er det neppe noget Mesterstykke. Imidlertid blev det spillet med megen Smag og Finhed. — Den persiske Slavinde er vel i Grunden en Ubetydelighed; men ledsaget af en saadan Musik og saaledes spillet maatte Stykket nødvendig behage. — Madame Fouree blev ved sin første Fremtrædelse i Aftes modtaget med næsten enstemmigt Applaus.

Antonio Cetti har faaet Tilladelse at forevise i forestaaende Kildetid i Jægersborg Dyrehauge et Menagerie, bestaaende af en Løve og Løvinde, en Leopard, et Panterdyr, en Tiger, en Africansk Los, en Hyæne, en Væsher, en Pelican, en Struds, sieldne Ørnearter, og adskillige andre sieldne Africanske og Ostindiske Dyr og Fugle.

I det Danske Videnskabers-Selskabs Møde d. 9 og 23 d. M. blev fornemmelig følgende Sager foretagne: 1) blev der fremlagt et meget nitid Exemplar af den ny Bataviske Pharmacopoea, indsendt til Selskabet fra den Bataviske Regjering; 2) blev det besluttet, at Redacteurerne for den Danske Ordbog herefter ikke skulle lønnes aarligen, men betales, efter Arbeidet, med 15 Rdlr for hvert trykt Ark, og at enhver Redacteur nævnes for det Bogstav, han har udarbeidet. — Til Svar paa det for Aaret 1805 udsatte physiske Priisspørgsmaal, om Aarsagen til Aandedrættet, var indkommet en Tydsk Afhandling, som Selskabet ikke fandt Belønningen værdig. — Til Svar paa det philosophiske Spørgsmaal, om Spinozismens Skjebne og Indflydelse, var indkommet et Skrivt med Devise: C'est ne qu'a Dieu que convient la gloire &c., som Selskabet tilkjendte den udlovede Guldmedaille af 100 Rdlrs. Værdie. Ved Sedlens Aabning fandtes Forfatteren at være Hr. G. S. Frank, Sognepræst i Sønderborg paa Øen Als. — Selskabet bestemte endvidere Priisopgaverne i det physiske, mathematiske, philosophiske og historiske Fag for Aaret 1807, hvilke nærmere skal blive bekiendtgjorte i et særskilt Program. — Da, efter Selskabets Ved-

tægter, Secretairens Embedstid er bestemt til 5 Aar, saa nedlagde Justitsraad og Prof. Bugge dette Embede, som han havde forrettet fra 1801, men blev af Selskabet igjen valgt paa ny for de paafølgende 5 Aar.

Prof. Guldberg har faaet et Sølv-Theeservice tilsendt af nogle Tilhørere af hans Forelæsninger over det Danske Sprog i Kiel.

Udenlandske Efterretninger.

I Moniteuren tages nu General Linois i Forsvar mod den ubillige Utilfredshed, hans Uheld har opvakt i Paris, hvor den offentlige Stemme har fordømt ham. Den paastaaer, at den Engelske Beretning er falsk; at Linois var om Natten kommet ind under Warrens Escadre, at han gjerne kunde undgaaet Skibet London, dersom ikke to andre Skibe, Achill og Ramillies, vare komne til og havde tvunget ham til at stryge; at han i de 3 Aar, han havde været i Indien, havde frataget Engellænderne for mere end 40 Mill. Priser og tvunget den Londonske Handel til at forhøie Assurancen firefold.

I Junii Maaned skal Joseph den Andens Billedstøtte til Hest opreises i Wien. Compositionen af Metallet er saa skjøn, at den glimrer som Guld.

Lucian Bonaparte, der hidtil har foretrukket et roligt Liv i Rom, for det nyere Parisiske Hofs Glands, er nylig bleven anmodet af sin Broder, Keiser Napoleon, om at sende sin Datter af første Ægteskab til Paris, hvor han agtede at formæle hende paa en fordeelagtig Maade (som man formoder med Prindsen af Bayern). Men Lucian har ikke villet modtage Tilbudet.

Ligeoverfor det Kongelige Pallads i Neapel opreises nu et Tempel for Æren i Anledning af den nye Konges Tilbagekomst.

Et Decret af 3 Maji bestemmer nu de Venetianske Provindsers Storlehnsbesidderes Rettigheder, Fortrin og Indkomster. — Efter Keiser Napoleons Beslutning skulle de nye Hertuger, fra 1 Julii d. A. af nyde en bestemt Indkomst af Kongeriget Italiens offentlige Skat. Hertugen af Dalmatien og Hertugen af Istrien skulle hver nyde 100,000 Franker, og de øvrige 10 Hertuger hver 6000 Franker aarligen.

I Neapel har man indbragt 20 Røvere, hvoriblandt en Munk, der holdt sit Indtog paa et Æsel.

De under den forrige Regjering i Venedig prægede Provindsialmynter have tabt 50 PC. af deres Værd.

De Venetianske Lande skulle nu tilligemed Istrien udgjøre 7 nye Departementer. — Dalmatien skal for det første regjeres af en General Proveditor.

Kong Joseph, som besøgte nylig et Militair-Sygehuus i Reggio, spurgte en saaret Underofficier, hvilket Saar han ansaae for det værste? "Det," svarede Underofficieren, "som forhindrede mig i at følge deres Majestæt til Sicilien." Han blev paa Stedet udnævnt til Lieutenant. Saaledes kunne nogle faa Ord, sagde i rette Tid, ofte bidrage til et Menneskes Lykke.

Det hedder, at Engelland paa ingen Maade har villet udelukke Rusland fra Fredsunderhandlingerne med Frankrige, der skal desuden være gjort Forslag til at formindske den Engelske Sømagt, som paa Engelsk Side blev aldeles forkastet.

Den 23 Maji høitideligholdtes i Berlin Prinds Ferdinands Fødselsdag. Han er den eneste af Friedrich den Stores Brødre, som endnu er i Live. Han er født 1730 og altsaa 76 Aar gammel. Dersom de Preussiske Tropper skulde rykke frem mod de Pommerske Grændser, saa er der bestemt en Commando for denne Olding.

Efter Lord Greenvilles Forsikkring sysselsatte det Brittiske Rige i Aaret 1793, 16,000 Coffardieskibe med 119,000 Matroser, hvilket Tal 1804 var voxet til 21,000 Coffardieskibe med 153,000 Matroser, uagtet man i disse Aar havde tilladt Americanerne Handelen paa Ostindien. For Krigen 1793 havde Udførslen aldrig beløbet sig til mere end 1 Mill. 800,000 Pd., men i de sidste 5 Aar derimod til 3 Mill. 300,000 Pd.

I Lemberg blev d. 3 Martii Adelsmanden Vinzenz Witweli, 57 Aar gammel, stillet offentlig til Skue udenfor Raadhuset, og efterat man havde frataget ham hans Adelsbrev, dømt til at hænges. Hans Forbrydelse bestod egentlig deri, at han vilde ombringe sin kjødelige Broder paa hans Gods eengang med Gift, og en anden Gang med en Knippel, og da dette mordiske Anslag begge Gange mislykkedes ham, forledte han sin mindreaarige Søn ved Trusler til at dræbe sin Farbroder paa Landeveien med et Flinteskud.

Den forestaaende Statsforandring i Holland er endnu bestandig indhyllet i Hemmelighedens Slør. Der kommer og afgaaer Courerer nok, men ingen veed deres Ærinde. At Prinds Louis vil blive udnævnt til Hollands Regent, synes, efter Omstændighederne at dømme, at være temmelig sandsynligt. Man venter kun paa den Deputations Tilbagekomst, som for Tiden opholder sig i Paris, og allerede skal have havt en Audience hos Keiser Napoleon.

De Neapolitanske Statsfanger skulle, paa den Engelske Consul Scott nær, om kort Tid føres fra Turin til Fenestrelle. To andre Engelske Fanger, Oberst E. Roche og C. Graham, ere under Escorte passerede Turin, og føres til Vicenca, hvor 14 andre Engelske Fanger, og deriblandt Mad. Spencer Smith, en Gemalinde af den forrige Engelske Gesandt i Constantinopel, ligeledes henføres.

I den ny Franske Keiserlige Almanak nævnes Kongen af Preussen som Churførste af Hannover.

Commandanten over de Engelske Tropper i Sicilien har tilbudet Prindsen af Hessen-Philipsthal Undsætning af Engelske Tropper, men han svarede, at hans Garnison er tilstrækkelig nok til at forsvare Gaeta, og at han kan forlade sig paa den.

I Stralsund ere de til Landværn bestemte Folk nu enrollerede. Garnisonen er bleven forstærket med en Bataillon.

Tallet af Svenske Underofficierer, Dragoner og Husarer, som til Belønning for deres Tapperhed i Træfningen i det Lauenborgske have faaet Hædersmedailler, beløber sig til 16.

Ved Memel, Danzig og andre Østersøiske Havne seer man nu Svenske Fregatter. Den commanderende Capitain ved Danzig erklærede Lotsene, at han vilde tillade alle Danske Skibe at løbe ind, og Skibe, der ere ladte med Korn, at løbe ud.

Den Franske Escadre, hvorpaa Hieronymus Bonaparte befinder sig, skal være paa Hjemveien til Europa.

De Engelske have d. 4 Martii taget ved Cap den Franske Fregat la Volentair, hvis Capitain stod i den Tanke, at Cap endnu var Hollandsk.

I Engelland udstædes nu Caperbreve mod Preussiske Skibe.

Admiral Linois, som er ankommen til Gosport, i Hampshire, kan formedelst sit saarede Been ikke gaae allene.

Storsultanen skal have sendt en egenhændig Skrivelse til Keiseren af Rusland, hvori det hedder, at Porten i Tilfælde af et Angreb stoler paa Ruslands Hjelp.

Der rustes en Tyrkisk Flaade, der i Sommer skal krydse som Observationsflaade i de Tyrkiske Vande af Middelhavet, og bestaae af 7 til 8 Linieskibe, talt af 30 til 34 Seilere.

I Østerrige vedbliver man endnu at sætte Generaler paa Pension; det har nylig været Tilfældet med Fæstningscommandanterne i Kracau og Eger. Førsten af Auersperg er sat under en Krigsret, der, som det hedder, har fradømt ham alle hans Titler og Decorationer, og forvist ham paa Livstid til hans Godser i Böhmen. Mod Marquis Ghisilieres Fremgangsmaade i Cattaro er der anlagt Proces, og General Brady er sat under Krigsret. — Dersom Østerrige, som Gud forbyde! atter skulde betræde Krigens Bane, saa vil man see ganske nye og ubekjendte Generaler fremtræde.

Hvor meget man end i de fire sidste Aar i Paris er vant til at see mange Mennesker arbeide paa offentlige og private Bygninger, forbauses man dog nu over den ubeskrivelige Hob Folk, som arbeide paa at forskjønne Louvre, opbygge de Gader, som støde til Thuillerierne, opføre ny eller reparere gamle Monumenter 2c. Austerlitz-Broen, som kun er saa vidt færdig, at den kan passeres af Ridende og Fodgjængere, indbringer allerede hver Søndag 1200 Franker i Bropenge, og hver Søgnedag 4 til 500.

Efter Pavens Befaling høitideligholdes nu Maria Himmelfart og Napoleonfesten hvert Aar paa een Dag, nemlig d. 15 Aug., ved hvilken Leilighed alle Biskopper i Frankrige befuldmægtiges af ham til at uddele hans Velsignelse og fuldkommen Aflad. Vort Aarhundrede trænger ogsaa dertil.

Efter et Keiserligt Decret ansættes de Franske Conscriberede, som lemlæste sig for at undgaae Militairtjenesten, ved Pionercompagnierne i Poitiers; de bruges ikke til andet end til Fæstningsarbeider. Adskillige saadanne Conscriberede ere nyligen blevne førte did.

I Düsseldorf har Dr. Gall ladet sig nøie med 30 til 40 Tilhørere.

Braunau er nu igjen bleven overleveret Østerrigerne, og den Franske Besætning var allerede d. 15 passeret Egnen af Augsburg.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 67.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 3 Junii, 1806.

Reisen til Lethraborg.

(Fortsat.)

Lethraborg.

Fra Hjertet til Haanden, og fra Haanden til Pennen er en lang Vei, næsten ligesaa lang som — for at bruge Contis Udtryk — fra Øiet igjennem Armen til Penselen. Paa denne Vei tabes alt for meget, mere end Konsten nogensinde kan erstatte. Dersom Skribenten ikke behøvede at lade sine Følelser vandre denne lange Bane, dersom han altid formaaede at meddele dem, saa rene, saa varme, som de opkomme i hans Sjel, da vilde det være let for ham at opvække samme Følelser hos sine Læsere og vinde deres Bifald og Deeltagelse, istedet for han nu derimod maa lade sig nøie med at levere en svag Copie af en heldig Original. — Aldrig har Forfatteren af disse Linier følet denne Sandhed mere levende end i dette Øieblik. Dersom han besad den Konst at fremtrylle alle de Følelser, der opstode hos ham i det Øieblik, han betraadte det ærværdige Leire, og fremsætte Alting i det Lys, han saae det, da vilde han aldrig frygte for end ikke en eneste af sine Læseres Mishag. Nu derimod maa han være beredt paa, at endog mange af dem ville ønske, at vi vare i Kjøbenhavn igjen.

Jeg vil ikke gjentage her hvad vore Historieskrivere, lige fra Saxo til Münter, have sagt om Leire. Man bør ikke forudsætte en saa fuldkommen Følesløshed for den Danske Regentstammes Vugge hos Mænd af Cultur og Smag. Men kortelig maa jeg dog berøre denne Punct, da der maaskee gives enkelte blandt mine Læsere, der ikke ere saa aldeles fortrolige med denne Tidspunct af vort Fædrenelands Historie.

Leires første Anlæg er indhyllet i et uigjennemtrængeligt Mørke, hvilket allerede skjønnes deraf, at, efter nogle, Skjold, Odins Søn, efter andre Rolf Krage skal have valgt det til sit Kongesæde. Oprindelsen til dets Navn lader

sig ikke udlede af noget, og alle de Gisninger, man hidtil har fremsat, ere og blive intet andet end historiske Drømmerier, som vi ikke vil opholde os ved. Hvad Tid det blev bygt og hvor længe det blomstrede er en reen Gaade. Af Ossians Sange lader sig vel udlede meget, men intet bestemt, saalænge det endnu tildeels er uafgjort, om han nogensinde har været til. Det rimeligste man kan antage er, at Leire, som ogsaa Holberg anfører, begyndte at forfalde i den Tidspunct, da Roeskilde, ved Christendommens Indførsel i Norden, blev et Kongesæde. De første Christne Konger vilde uden Tvivl skye dette Sted, hvor hver Plet mindede dem om deres Fædres Afguderie, og de fulgte heri den første christne Keisers Exempel, der i samme Øiemed forflyttede sit Kongesæde fra Constantinopel til Rom. Om Leire, som Saxo siger, har været en By, eller, som Sveno Agonis anfører, en Kongeborg, er uvis. Men man maa formode, at den Gudsdyrkelse, der fandt Sted i dets hellige Lund, ikke har bidraget lidet til at gjøre det berømt, og, naar man vil antage, at Kongerne paa de Tider ikke havde nogen bestemt Residence, men at de reiste fra een Provinds til en anden for at holde Tinge eller afgjøre Sager af Vigtighed i den forsamlede Almues Overværelse, saa er det sandsynligt, at Leire, der var for Gudsdyrkelsen i Dannemark hvad Upsala var for Gudsdyrkelsen i Sverrig, blev meest berømt i Historien og især valgt til at afgjøre de vigtigste

Statsanliggender, da Nationalgudinden og Præsteskabet her vare saa nær. — Historien forlader os her ganske, og det er ene Traditionen, der formaaer at lede os i denne mørke Labyrinth. Men Traditionen bliver i dette Tilfælde meget vigtig; thi det er ucultiverede Mennesker, som, uden at være indtagne af Fordomme mod de Ting, de berette, eller at ansee dem for andet end de virkelig vare, og uden at forvirres af lærde Drømmerier, have forplantet disse Fortællinger fra Slægt til Slægt. Der er neppe nogen Tvivl om, at jo den nuværende ubetydelige Landsby Leiregaard virkelig er det gamle Leire; at den Bondegaard, hvor Dronningstolen endnu forevises er den samme Plads, hvor Kongeborgen fordum har staaet; at Herthedal er den samme Dal, hvor Gudinden Hertha er bleven dyrket. Hvad skulde vel have bevæget denne Egns Beboere til at forplante saadanne Fortællinger i saa lang en Række af Aar og i saa mange Menneskealdere? Havde det været i de Lande, som Reisende besøge for at see Abrahams Grav ꝛc., saa kunde man sige, at Egennytten havde frembragt og uophørlig næret saadanne falske Beretninger. Men dette kan jo ikke have været Tilfældet i Egnen af Leire, hvor Beboerne aldrig kunde høste nogen Fordeel af at fortælle saadanne Ting; hvor en Bonde siger: det er Hestehøien eller Olufshøien, uden at vide hvorfor den kaldes saaledes eller efter hvem den har faaet dette Navn; hvor han nævner Herthedalen, uden at vide at en saadan

Gudinde eller en saadan Dal nogensinde har været til. Det er derfor ogsaa høist urimeligt, at man vil udlede Navnet af Erter, som engang skulde være saaede paa dette Sted, thi for det første gives ikke en eneste Bonde der i Egnen, som ikke siger udtrykkelig **Herthedal**, og for det andet vilde det jo være latterligt, i saa mange Aarhundreder at bevare Navnet af et Sted, hvis hele Mærkværdighed ikke bestod i andet, end at der engang blev saaet Erter paa det!

Tacitus Beretning kan ikke oplyse os om andet, end Herthas Dyrkelse paa en Øe i Oceanet — et Udtryk, som synes at røbe, at Forfatteren kun har kjendt lidet til den Gjenstand, han vilde beskrive, thi vilde man end antage, at han forstod derved Østersøen, saa er jo selv dette en stor Underlighed. Naar han ikke kunde sagt os andet end en Øe i Østersøen, saa kunde han ligesaa godt have sagt en Øe i Europa. Hverken af det ene eller det andet kan man blive klog, og begge Dele vise, at Historieskriveren famlede i Mørke.

Lader os derfor forlade Historiens usikre Haand, som umuelig kan ledsage os i dette Chaos af Modsigelser og Fabelagtighed. Lader os heller ganske overlade os til Traditionens, om ikke sikkrere, saa dog behageligere Veiledning, som uden at eftergrandske **hvorfor** og **hvorledes** Tingene have været saaledes, siger: "det var saaledes, fordi man fra umindelige Tider ikke har vidst det anderledes". Lader os følge den

Kilde, hvis Udspring vi ikke kunne opdage, men hvis Tilværelse vi heller ikke kunne negte. Der gives jo Nationer, hvis hele Religion ikke bestaaer af andet end Traditioner, og som ligefuldt er bleven saa omhyggelig bevaret som ved Meisselen eller Pennen. Fra dette Øieblik af ville vi antage det som afgjort, at Leire fra Skjolds Tid har været de Danske Kongers Sæde lige indtil Christendommens Morgenrøde fordrev Hedenskabets Mørke; at Herthedalen virkelig var den Dal, hvori man dyrkede Gudinden, kort, at den hele Egn med alle sine Gravhøie endnu uforandret er den samme som for halvanden Aartusinder siden. Men for at trylle os ind i en saadan Verden og en saadan Tidsalder, er det nødvendigt, at vi lade det smagfulde Lethraborg Slot, som kun forstyrrer os i dette Tryllerie, ligge paa venstre Haand, og vandre lige ind i Herthas hellige Lund.

Aarhundrede gamle Bøgetræer, hvis tætte Løv udbrede den mørkeste Skygge over Lunden, stemme Sjelen til de høitideligste Følelser. Om man end aldrig vidste, at denne Skov i Oldtiden har været bestemt for en Herthas Dyrkelse, vilde dog en mørk Anelse sige os, at den engang af Mennesker er bleven betragtet som hellig. Man betræder den med et Slags Gysen; man synes at høre i Løvets Raslen en advarende Stemme, som raaber: "træd tilbage og vanhellig ikke dette Tempel!" Man synes endnu med et medlidende Hjerte at see de ulyk-

kelige Offere, der gaae den visse Død i Møde, i det Haab, igjen at samles i Valhalla.

Dalen ligger ved Grændsen af Lunden; den har fordum havt Skov paa begge Sider, hvilket det Krat, der findes op ad den Side, der vender ud til Leire Mark, endnu vidner om. Naar man nærmer sig den erindres man igjen om, at man er iblandt Mennesker. Det gamle Leire ligger ligefor; og udenfor dette den store Hestehøi, som Dan Mykillate havde ladet opkaste til sit Hvilested. Den strækker sig i en Længde af henved 400 Alen. For omtrent 15 Aar siden fandt man en steensat Grav paa dens Top, og i samme nogle smaa Been og et Stykke Jern. Paa Foden af denne Høi, paa den Side, der vender til Leire, sees en liden Høi, som kaldes Folehøi, fordi Bønderne i Leire troe, at Kong Dan har havt sine Stalde saavel paa denne som paa Hestehøien *). Men ikke usandsynligt er det, at denne ualmindelig store Høi har havt flere Bestemmelser end blot at gjemme de afdøde Kongers Aske. Dens Høide, dens Beliggenhed ved Kongeborgen og Herthas hellige Dal lader formode, at man her hyldede Leires Konger, thi intet Sted synes at være passeligere til at foretage en høitidelig Handling, som hele Folket skulde være Vidne til. Hvad er rimeligere, end at man tilsvor Kongen Troeskab ved hans Fædres Grav og i Nærheden af den Lund, hvor Nationalgudinden havde sit Sæde? Kan det opvække høitidelige Følelser hos os, der leve i en lysere Tidsalder, hvor meget stærkere maa det da ikke have virket paa Mennesker, der betragtede her Alting med hellig Gysen og guddommelig Ærefrygt?

*) Det er sært nok, at endnu ingen er faldet paa, at udlede denne Høies Navn af Hengst eller Horse, som levede i det 5te Aarhundrede. Oprindelsen til Navnet Folehøi kunde maaskee søges deri, at den er i Forhold til Hestehøien, hvad et Føl er i Forhold til en Hest, og at det kun er med Hensyn til sin Størrelse, at man har givet den denne Benævnelse. — Den bruges nu til Sandgravning; et stort Stykke deraf er allerede forsvundet, og den næste Generation vil neppe see den mere.

Men disse døde Høie og Steenmasser, disse Skove og Dale, hvis naturlige Tilstand har vedligeholdt sig i en Række af saa mange Aarhundreder, ere ogsaa Alt hvad der minder os om at Leire engang har været til. Det blomstrede desværre i en Tidsalder, hvori man i vort Norden ikke kjendte noget til Skrivt, og ikke engang kunde forevige Navnene paa de Helte, der hvile i Gravhøiene.

Efter Suhms Mening valgte Skjold sin Bolig i Leire, fordi det laae ved en Aa *), bequem til Seilads og Søtoge, og dog saa langt fra Havet, at intet hastigt og uformodet Overfald af Sørøvere saa let kunde befryktes. Hvert niende Aar kom de Danske herhid i Julehøitid i Januarii Maaned, og offrede, som bekjendt,

*) Kornerup Aa, som nu næsten er en Bæk. Den skal i ældre Tider have været seilbar for lange Snekker.

hvert niende Aar 99 Mennesker, og ligesaa mange Hunde, og Haner istedetfor Høge. Man seer ved første Diekast, at denne Skik er af Østerlandsk Oprindelse og indført af Odin *). Det er iøvrigt naturligt, at Skjold, der, som en viis Regent, søgte at støtte sin politiske Magt paa Hierarchiets, gjorde sit udkaarede Sæde endog fra Religionens Side ærværdig, ved at gjøre det til en fælles Foreningspunct for Gudsdyrkelsen i hans Rige. Han indsaae vel allerede den Gang, hvor meget Præsteskabet formaaede over Folket. (Fortsættes.)

*) De gamle Israeliter ansaae Nitallet for helligt. Ordet Sandhed, som de betjente sig af til at udtrykke det høieste Væsen, udgjør, i et reduceret Tal, netop ni, og Nitallet har, som bekjendt, ogsaa den Egenskab, at det, med hvilket Tal man end multiplicerer det, altid frembringer en Facit, som ni gaaer op i. Maaskee denne besynderlige Egenskab tildeels ogsaa har bevæget dem til at ansee det for helligt.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hasselboerne, der ansees for de vindskibeligste Beboere paa Falster, skjønt de kun bestaae af 17 Gaardmænd og ligesaa mange Huusmænd, have fra deres Øe til Falster, lagt en svær Bro af henved 200 Favnes Længde og 4 Alens Brede. De fik den færdig i Aaret 1798, efter 10 Aars Arbeide. Den er 2, 3 til 4 Alen dyb, og har kostet utrolig meget Arbeide; men de have tilveiebragt sig den Fordeel derved, at de nu med Heste og Vogne kunne komme til det faste Land, uden at bruge Baade.

I Trondhjemsavisen aflægges nu fuldstændigt Regnskab for de Bidrag, der, efter Commissionens Forslag, ere blevne uddeelte blandt dem, der have lidt ved Branden d. 14 Maji 1805. Den hele uddeelte Sum beløber sig til 2687 Rdlr. 54 ß. Det høieste Bidrag var 300 Rdlr. og det mindste 24 ß. — General v. Krogh og Generallieutenant Greve v. Schmettow have, foruden de Bidrag, de have givet, ogsaa uddeelt en anseelig Sum til de brandlidte Militaire. — Den hele Subskriptions-Sum er 2707 Rdlr. 54 ß., men heraf blev kun udbetalt 2687 Rdlr. 54 ß., fordi en Mand, der havde tegnet sig for 20 Rdlr., siden er bleven uformuende og ikke har seet sig istand til at udrede disse Penge.

Bergens Skifteret har nu offentlig indkaldt Creditorerne og Debitorerne i Hans Nielsen Hauges sequestrerede Bo.

I allg. Hall. Litt. Zeitung Nov. 1805, S. 285—286 siges om den ny evangelisk-kristelige Psalmebog: "Bogen har sit store Værd, Versarterne ere lette og ukonstlede, Sangene have en beqvem Længde, de kjedsommeligste og sletteste Melodier af den gamle Psalmebog ere for det meste udelukte; den Aand og Tone, som hersker i Bogen, er hjertelig Hengivenhed til Gud og oprigtig Kjerlighed til kristelig Dyd og Retskaffenhed." Til Prøve paa en fortræffelig Omarbeidelse af de gamle Sange nævnes No. 1 og 200. Der ønskes, at Melodierne havde været hostrykte, som et vigtigt Middel til at forbedre den i de fleste Danske Kirker saa usle Sang.

I Omegnen af Boksen i Amtet Kiel grasserer en Sygdom mellem Horngvæget, som pludselig har bortrevet adskillige Køer. Det er efter al Sandsynlighed Miltebrand og altsaa ingen smitsom Syge for Horngvæget.

Den commanderende General i Nørrejylland, Generallieutenant v. Moltke ankom d. 23de f. M. til sit Hjem i Aalborg.

I de Berlingske Aviser findes en Taksigelse fra Fossums Jernværk til dets Patron, Amtmand Kammerherre v. Løvenskjold, fordi han har forundt Værkets Arbeidere Kornvarer for betydelig nedsatte Priser.

Efter Hamborger Correspondent agter H. D. Hertugen af Augustenborg at sælge sit Palais, og

i næstkommende Vinter at vælge de Værelser i Prindsens Palais, som Hertugen af Würtemberg har beboet, til sin Bolig.

De seneste Depecher fra Dannemark, som ere ankomne i London, ere meget gunstige for de politiske og mercantilske Forhold, der hidtil have fundet Sted imellem os og Engelland.

I Farvandene mellem Hela og Rheden krydser en Svensk Fregat paa 40 Canoner, som er bestemt til at bloquere Danzig. Smaafartøier har den hidtil ladet passere. Der er givet Ordre, at slukke Fyrene paa Hela og i Ny-Farvandene.

Capitain From, som fører Skibet Prindsen af Augustenborg, har under d. 4 Dec. indberettet fra Batavia: at han d. 6 eller 7 s. M. med fuld Ladning og alt vel inden Borde, agtede at tiltræde Hjemreisen.

Den som Menneske og Læge saa almindelig agtede Etatsraad Aaskov, er i Gaar ved Døden afgaaet i en Alder af henved 70 Aar.

I Aftes opførte de Franske Skuespillere Tableaux parlant (det talende Skilderie) og Des deux peres ou la leçon de Botanique (de to Fædre, eller den botaniske Forelæsning) med stort Bifald. Ogsaa vi have engang seet det første Stykke med Gretry's fortræffelige Musique opføres paa Dansk; men af ubegribelige Aarsager har dette, saavelsom mange andre gode gamle Syngespil, i lang Tid maattet staae tilbage for nyere Bagateller. — De to Fædre er et Stykke, som, med nogen Forkortning, ikke vilde sees med Mishag paa Dansk. Den Franske Maade, at vælge Vaudeviller til visse Syngespil, fortjente Efterlignelse, og vilde sikkert behage paa vor Skueplads.

Udenlandske Efterretninger.

Den 9 f. M. ankom i Turin en Bataillon af det Bataviske Artillerie, vaabenløs og escorteret af Fransk Gens d'armerie. Kun Officiererne havde deres Sabler. General-Commandant Menou, som red foran, lod en Vagtmester og en Soldat træde ud af Geledet og derpaa arrestere. Bataillonen blev indqvarteret i Byen.

Digteren Lebrun har af den Franske Keiser faaet en Pension paa 6000 og en Gratification paa 3000 Franker.

I Tunis findes nu 6000 Neapolitanske og Sicilianske Fanger. Men da Deyen er saa galant med Frankrige, at han endog har forbudet en Capercapitain, der nylig opbragte et Genuesisk Skib, i Fremtiden at føre nogen Commando, saa kan man vente, at disse Ulykkelige, ved den Franske Consuls Mægling, snart vil blive frigivne. Han har allerede reclameret et opbragt Neapolitansk Skib.

Tre Russiske Transportskibe med Tropper, som vendte tilbage fra Corfu til Krim, skulle være forulykkede i Nærheden af Canalen ved Constantinopel.

Staden Tarrazona i den Spanske Provinds Catalonien, hvis Handel hidtil har været i største Forfald, har nu faaet sin Havn igjen istandsat, og i afvigte Aar saae man her 1714 Skibe under alle Nationers Flag.

Den Bataviske Deputation er nu igjen afreist til Paris med den af Keiser Napoleon samtykkede nye Constitutionsplan, hvori Prinds Louis bestemmes til Bataviens Regent, under Navn af Louis den Første. Naar Deputationen kommer tilbage til Holland igjen, skal denne Plan forelægges Folket til Antagelse, og naar det ved Stemmevalg har yttret sit Ønske, sendes Resultatet til Brüssel, hvor Napoleon og Prinds Louis paa den Tid vil befinde sig. Den ny Konge vil da nok blive kronet i Slutningen af Junii Maaned. Navnet Batavien og Batavisk ombyttes med Holland og Hollandsk. Regjeringen bliver i det væsentligste den samme som hidtil, og Forandringerne bestaae især deri, at den halve Hofetat skal bestaae af Franske; at Kongen skal residere i Haag og skjænkes et Palais 2c. — Louis den Første er, siden Ludvig den 16des Tid, den første Konge af dette Navn i Europa, og siden Verdens Skabelse den første Konge i Holland.

Da Kong Joseph nylig ankom ved Mammola, kom henved 3000 Mænd og Qvinder, med Tornekroner paa Hovedet, ham hylende i Møde, og sloge sig med runde Stene for Brystet. Da han spurgte om Aarsagen dertil, klagede disse Mennesker over de barbariske Corsarer, som ideligen lande paa Kysten, plyndre deres Huse og føre deres Qvinder og Børn i Slaverie; de klagede tillige over Rettens slette Pleie, Processernes Langvarighed 2c. Kongen lovede at anvende Alt, for at afhjelpe dette dobbelte Onde, og de kastede derpaa deres Tornekroner paa Jorden, og fulgte Kongens Vogn med Fryderaab.

Den 16 f. M. kom Admiral Linois i Land i Portsmouth. Han er en høi Mand paa henved 50 Aar, og seer godt ud. Siden den Dag, han er bleven tagen til Fange, lever han bestandig i Selskab med Adm. Warren.

Kongen af Engelland har nu virkelig udstædt en Ordre, efter hvilken den Embargo, der er lagt paa Hamborgske og Oldenborgske Skibe, ophæves.

Da Hertug Joachim d. 6 April besøgte Duisburg, blev han høitidelig modtaget paa Universitetet. Prof. Krummacher var det overdraget, at overlevere ham Scepteret og de Privilegier, som Pius IV. og Churførste Friedrich Wilhelm havde forundt Universitetet. Efter en kort Tale til Hertugen, svarede denne: "at han var overbevist om, at Ungdommens Dannelse er Grundstøtten for en god Statsforvaltning; at han vil lade sig nøiere underrette om dette litteraire Instituts Forfatning, og til den Ende udnævne en Commission; at Lærerne imidlertid kunne være overbeviste om, at han, for at ophjelpe Institutet, skal gjøre Alt hvad der staaer i hans Magt rc."

De Hannoverske Troppers Opførsel mod de Preussiske, overskride meget ofte Sømmelighedens Grændser; men de sidste have imidlertid streng Ordre, at bruge al muelig Moderation. — Antallet af de Preussiske Tropper, som nu ere satte paa Krigsfod, beløber sig til 80,000 Mand.

Staden Olivenza, i Portugal, som i sidste Fredsslutning blev afstaaet til Spanien, sendte nylig en Deputation til Prinds-Regenten af Portugal, da han opholdt sig ved de Spansk-Portugisiske Grændser, og yttrede sin Bedrøvelse over denne Afstaaelse og sit Ønske, igjen at komme under hans Herredømme. Stadens Adfærd misbilliges meget i Madrid; Fredsførsten har endog i den Portugisiske Ministers Nærværelse tilkjendegivet sit Mishag, og det hedder, at Deputationens Medlemmer ville blive lovlig anklagede.

Fregatten la Comete, som hørte til den Franske Contre-Admiral Lessegues Escadre, og undkom i Fægtningen ved St. Domingo, er indløben i St. Sebastian, men i en sørgelig Forfatning. Den har mistet ⅔ af sit Mandskab.

I Engelland venter man med det første en Tilladelse, at Gods fra Tønningen kan føres over Watten til Hamborg, og at Kulskibe kunne gaae lige til Hamborg.

Hr. Jeffery fremkom nylig i Underhuset med en lang Anklage mod Lord St. Vincent, hvori der især klagedes over, at i hans Bestyrelsestid — fra 1801 til 1804 — kun et eneste nyt Skib er bleven bygt, og af 15 Linieskibe, der var begyndt paa, kun 9 vare blevne færdige, da han forlod Bestyrelsen. Men hans Anke blev aldeles forkastet.

Efter de seneste Efterretninger krydsede Hieronymus Bonapartes Escadre paa Høiden af St. Helene, og bestaaer af 6 Linieskibe. Han er nu paa Hjemveien til Europa, men den Engelske Admiral Strachan er allerede afseilet med en overlegen Magt af 7 Linieskibe og 2 Fregatter, for at møde ham.

I Svinemünde, i Preussisk Pommern, er der lagt Beslag paa 9 Svenske Skibe.

Den Franske Keisers Tolk og Secretair Jaubert, som man i adskillige Aar ikke har hørt noget fra, har nu sendt en Efterretning om hans skrækkelige Hændelser paa hans Mission til Kongen af Persien. Den er dateret fra Jussuf Paschas Leir, 60 Mile fra Erz-Roum. Da han ankom til Arzab, en Armeniansk Landsby, hvor Mahumed Pascha, en berømt Tyran, residerede, lod denne Jauberts Veivisere lægge paa Pinebænken og derpaa myrde. Tyrannen anstillede sig vel meget venskabelig, men man mærkede dog snart hans Forræderie. Uagtet Jaubert reiste under en stærk Escorte og en Tyrkisk Vizirs Beskyttelse, blev han dog paa Persisk Bund overfaldet og tagen til Fange af dem, der skulde beskytte ham. Han blev igjennem de skrækkeligste Kløfter ført til et Huus, hvor Paschaen ventede paa ham, og derpaa indspærret i et mørkt Fængsel paa Slottet, hvor han maatte vansmægte, da Pesten rasede i Byen. Paschaen døde i Pesten og havde under sin Sygdom befalet, at Jaubert skulde myrdes, men Slottets menneskekjerlige Commandant vægrede sig ved at fuldbyrde Befalingen. Den nyvalgte Pascha var i Begreb med at lade ham dræbe, da ogsaa han døde af Pesten. Hans Efterfølgere viste sig noget menneskeligere, men lod ham dog endnu bestandig henslde i Fængsel. Det lykkedes ham omsider at skrive til Persien, hvis Konge siden lod ham reclamere.

Førend endnu Preussen tog Hannover i Besiddelse, traadte et Selskab af patriotiskſindede Mænd sammen, som aabnede en Subskription til Understøttelse for de Hannoveranere, der have lidt meest ved Krigen. Dette Understøttelsesselskabs Comittee udstædte med Kongen af Engellands og det churførstelige Statsministeriums Samtykke en Opfordring til alle patriotiske Medborgere, med fælles Kræfter at fremme denne Subskription. Denne Opfordring havde de heldigste Virkninger. Efter de 6 første Fortegnelser, som Selskabet hidtil har ladet bekjendtgjøre, ere allerede 14,350 Rdlr. indkomne. Blandt disse Bidrag fandtes 3787 Rdlr. fra Velgjørenheds-Selskabet i London.

Ogsaa i Østerrige vedblive endnu formuende Undersaatter ved Pengeunderstøttelser at læge de Saar, Krigen har efterladt sig. De brave Ungerer have allerede tegnet sig for adskillige hundrede tusinde Gylden til Understøttelse for de Østerrigske Borgere, som have lidt ved Krigen, og man forbauses over de anseelige Bidrag, som Enkelte give. Hertugen af Sachsen-Teschen har i dette ædle Øiemed givet 25,000 Fl. En Borger og Handelsmand, Georg Manziarli, i Semlin, har leveret 120 Læs Hø, og for 680 Gyld. Naturalier, som frivillige Bidrag til Militair-Magazinet. — En Borger og Jernhandler, Joh. M. Zollner, har som Bidrag til Krigsudgivterne frivilligen givet 1000 Gyld., til Understøttelse for de Indbyggere, der have tabt ved Krigen 100 G., og til de syge Soldaters bedre Pleie 500 G.

I Frankenstadt i Mähren bleve mange Mennesker og hele Familier smittede af den Nervefeber, som grasserede i hele Egnen. Rørt ved de Syges sørgelige Forfatning besluttede Syndicus Philip Ludvig, at indsamle Bidrag i Menigheden, og at uddele dem blandt de Syge. Men da han saae, at de Syge hverken fik den fornødne Hjelp eller høstede Frugter af hans velgjørende Hensigt, fordi deres nærmeste Paarørende forlode dem, af Frygt for at blive smittede, saa paatog han sig tillige, at forsyne Patienterne med den foreskrevne Mad og Drikke. Han gjorde den Foranstaltning, at endeel Fruentimmere fra et dertil egentlig bestemt Huus besørgede Mad, Drikke og Lægemidler til de Syge, luftede og røgede deres Værelser efter Lægens Forskrivter, og besørgede ofte frisk

Halm for dem. Denne Indretning maa man takke for, at der af en Menighed, der bestod af flere end 600 Mennesker, kun endnu ere 20 Mennesker syge, og at der i det Hele ikke er død flere end 17 af denne Epidemie.

Ernst v. Strachwitz, fra Groß-Zauche, Prælatus Archidiaconus ved Høidomstiftet i Breslau, har ved et Instrument af 28 Jan. d. A. bestemt 50,000 Gylden til Bedste for Fattige, især af Familier, der uforskyldt ere blevne forarmede. Af Renterne skulle 12 fattige fader- og moderløse adelige Børn af Catholsk Religion, 6 Drenge og 6 Piger, opdrages og underviſes i Waisenhuset i Breslau. Der optages ingen, som er under 7 Aar, og Drengene maae forlade Stiftelsen i deres 18de og Pigerne i deres 15de Aar. De Drengebørn, der bestemme sig til den geistlige Stand, kunne deeltage i en anden Fundationscapital, som Strachwitz har bestemt for Studerende, der agte at blive Geistlige. Skulde denne Fundation ikke bestyres efter Stifterens Villie, saa er hans Familie berettiget til, at fratage Waisenhuset den, og forunde en anden Stiftelse samme, eller i al Fald at forandre den til en Stipendiat-Fundation for fattige Catholske Adelige eller (i Mangel deraf) Borgerlige, der paa Catholske Universiteter studere Theologien.

Halle faaer nu en Fødselsstiftelse og et practisk-chirurgisk Institut, som Kongen har bestemt en aarlig Fond af 2600 Rdlr. og skjenket 2000 Rdlr. til dens Indretning indtil det bevilgede Hospital er istand. Geheimeraad Loder er ansat som Directeur over den ny Fødselsstiftelse og vil især sysselsætte sig med den chirurgiske Klinik. Prof. Froriep derimod, som allerede i mange Aar, paa egen Bekostning, har underholdt en Privat-Fødselsstiftelse, vil fornemmelig forestaae Alt hvad der slaaer ind i Fødselsvidenskaben. Kongen har kjøbt for dette Institut den Jenaiske Hofchirurg Bernsteins chirurgiske Bandager og Machiner. — Der skal desuden ogsaa oprettes et Daarehuus, som denne Stad saa høilig trænger til.

I Landshut i Bayern existerer der siden Februarii Maaned d. A. en Fødselsstiftelse, hvor Frugtsommelige baade optages for eller uden Betaling, uden Hensyn til Religion, Fædreneland ꝛc.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 68.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 7 Junii, 1806.

Reisen til Lethraborg.

(Sluttet.)

Den, som reiser til Lethraborg i den Tanke, at finde andre Levninger fra henrundne Aarhundreder end dem, vi her allerede have anført, han skuffes i sin Forventning. Leire har aldrig været et Athenen, der, selv som Beenrad, selv som Skygge af sin fordums Glands, kan vise os Ruiner, der opvække Ærefrygt og Forbauselse. Medens Konsterne og Videnskaberne blomstrede blandt Grækere og Romere, var vort Norden nedsjunket i det dybeste Barbarie; medens disse Nationers udødelige Digtere forfattede Værker, som indtil dette Øieblik have været uopnaaelige Mønstere, kjendte vore Forfædre i Hedenoldet ikke det mindste til Skrivt. Denne Uvidenhed var parret med Raahed i Sæder, Mørke, Overtro og Afguderie. Frie og tappre vare vel hiin Tidsalders Danske, men hvad er Frihed og Tapperhed, naar den styres af Præstevælde og Overtro, naar uskyldigt Menneskeblod maa ryge paa Afguderiets Altar? — Lader os derfor forlade disse Dale og Høie, der have været Vidne til Optrin, som Menneskeheden skjælver for — lad Mulm og Mørke indhylle hvert Spor af hiin Tidsalders Vildfarelser! Lad det aldrig falde os ind, at aabne disse mørke Gravhøie, for at finde hensmuldrede Been af nordiske Barbarer, og usle Offerknive af Flintesteen, der ikke minde os om andet, end at de engang have røvet uskyldige Skabningers Liv! Lader os takke Forsynet, at hine Tider ligge saa dybt nedsjunkne i Evighedens grændseløse Hav, at endog hver Erindring derom er forsvunden!

Med disse Følelser forlode vi Herthas hellige Lund. Det begyndte at mørknes, og Maanen forsølvede allerede Toppen af de høie, ranke Bøgetræer, som Vinden susede igjennem. Min Fetters Kone, som just ikke er overtroisk og heller ikke frygter for Spøgelser, blev dog lidt besynderlig tilmode, da vi vandrede

igjennem den halvmørke Lund. Vi havde talet saa meget om Gravhøie, Jetter, Menneskeoffringer, Trolde og Aander, at den stakkels Kone virkelig blev noget beængstet. Selv min Fetter, som ellers er en Helt i at trodse Spøgelser, og tusinde Gange har forsikkret mig, at der ikke gives nogen anden Dæmon, end den Menneskene selv skabe, kom her dog noget i Forlegenhed, og jeg kunde tydelig see paa ham, at han ikke var saa ganske fast i sit System. Hver Gang Vinden susede i Løvet, eller at vi nærmede os en Træstamme af usædvanlig Skikkelse, syntes han at standse lidet. Men til Lykke havde vi ikke mange hundrede Skridt at gaae, og inden vi vidste et Ord deraf, befandt vi os igjen ved Slottet.

Lethraborg Slot.

Neppe gives der i hele Dannemark og Norge en Privatbygning, som gjemmer en større Skat af kostbare Malerier, end Lethraborg Slot. Johan Ludvig Greve af Holstein, den nuværende Eiers Farfader, fik egentlig Godset efter Rentemester Müller, der i Aaret 1663 opbygte en Herregaard, som kaldtes Leiregaard, men Greven lod den ombygge, lagde adskillige Herregaarde dertil, og fik Godset ophøiet til et Grevskab. Det var ham, der, som en Kjender og Ynder af Konsten, gjorde en Samling af de fleste kostbare Malerier, som nu pryde Stedet. Til Lykke var hans Søn og Grevskabets Arving ligeledes en Konstelsker, og denne forøgede Samlingen med endnu flere kostbare Sager. Man maa imidlertid beklage, at denne store og herlige Skat gjemmes saa langt borte fra Hovedstaden, at det falder især uformuende Konstnere meget vanskeligt, at benytte sig deraf.

I en temmelig stor smagfuld Sal, som vender ud til Haugen, og kaldes Familiesalen, finder man Grev Joh. Ludv. Holstein med hans hele Familie i Legemsstørrelse, malet med Oliefarve. Greven forestilles her paa forskjellige Malerier i de forskjellige Perioder af hans Liv, som Yngling, Mand og Olding. — Det er en skjøn Idee, saaledes at lade sig male i sit Livs forskjellige Aarstider, og jeg kjender ingen Haandbog i Moralen, der leverer Mennesket mere Stof til at anstille Betragtninger over sig selv, end saadanne Malerier. Dersom mangen en Skjønhed ret ofte havde Leilighed til, saaledes at betragte sin Bedstemoder i Livets Hovedperioder, da vilde Forfængeligheden maaskee ikke faae saa stort et Herredømme over det Kjøn, hvis Tænkemaade saa meget bidrager til Mandens Lykke. Hvor lærerigt er det ikke, at see her Guldlokker forvandlede til Sølv, fortryllende Træk til dybe Furer, og blændende Øine til matte Taarekilder? Hvor ydmygende for den Hoffærdige, at see her den kraftfulde Yngling, hvis hele Aasyn siger os: at Verden forekommer ham for snæver, bukke sig som Olding til det Støv, han kom fra, og bortvende sine Øine fra den Himmel, der syntes ham for lav? Dersom hver Fader vilde føre sin Søn — hver

Moder sin Datter hen for saadanne Malerier, og sige dem: "Saaledes betræde I Verdens Skueplads — og saaledes ville I engang forlade den!" da vilde dette maaskee virke langt mægtigere paa deres Sædelighed, end mangen en moralsk Forelæsning. — Paa Loftet forestilles de vigtigste Begivenheder i Grevens Liv, fra hans Barndom indtil hans Død. Under enhver af disse Loftstykker, som ere meget fint malede paa Kalk, findes en passende Inscription. Det interessanteste derved er, at man seer her Costumerne i hine Tider meget nøjagtig forestillede. Det Hele er vedligeholdt med den største Omhyggelighed, og Alting seer endnu saa godt ud, som om det i dette Øieblik var blevet malet.

Saaledes er da vor Reise tilendebragt. At mine Læsere ofte har kjedet sig paa denne korte Vandring, det er meget muligt. Men jeg kan ikke anføre andet til Undskyldning, end at det hverken er gaaet mig eller min Fetter Tobias et Haar bedre. Ogsaa vi have ikke moret os paa den hele Reise, skjønt den ikke varede længere end sex og tredive Timer. Vi have havt Regn og Solskin, vandret igjennem øde og behagelige Egne, kort sagt, havt adskillige Ubehageligheder at kjæmpe med, men vi vare billige, og ansaae Reisen, i det Hele taget, dog ikke for uinteressant. Denne Billighed fordrer jeg ogsaa af mine Læsere, og for dem, som negte mig den, ere disse Blade ikke skrevne.

Det havde ikke været vanskeligt for mig

at udpynte mine Beretninger med mange Anmærkninger og Ideer, der kunde givet dem et meget lærd Udseende. *) Maaskee jeg havde havt ligesaa stor Leilighed dertil, som adskillige af dem, der kaldes Oldgrandskere. Men jeg hverken skriver eller agter nogensinde at skrive for den Classe Mennesker, som ansee Alt, hvad der ikke er fortoldet efter deres Tarif, for Contrebande, der uden Barmhjertighed maa confisqueres; som frede og pleie i deres Recensioner det usleste Ukrud, medens de ofte træde den smukkeste Blomst under Fødderne, fordi den ikke er voxet op under deres Tilsyn og Varetægt. Af denne Aarsag har jeg udeladt meget, som maaskee ikke vilde staaet her paa sit urette Sted. Jeg havde i Begyndelsen endog villet oversætte de Sange af Ossian, som især kunne synes at have Hensyn til mit Æmne, i det Øiemed, at lade dem følge som et Tillæg til denne Reise. Men Alting i Verden bør have en fornuftig Hensigt, og jeg kan virkelig ikke indsee, hvilken fornuftig Hensigt en Forfatter i min Stilling kan have ved at oversætte Ossian paa Dansk i Aaret 1806? De, der egentlig angive Tonen og

*) Man har ogsaa ondt ved at indføre saadanne Anmærkninger i et Blad, der skal være en Læsning for alle Stænder. Vil man udtrykke sig tydeligt, saa bliver man ofte vidtløftigere end Rummet tillader; vil man udtrykke sig kort, saa udsætter man sig saa ofte for at blive misforstaaet af mangen en Læser, der mangler de nødvendige Forkundskaber.

skulle bedømme saadanne Arbeider, kjende ikke engang deres Tilværelse, naar de ikke ere blevne belønnede af et Selskab, forsynede med en berømt Mands Fortale, eller i det mindste præsenteret ham til Gjennemlæsning. Den store Hob blandt det læsende Publicum bryder sig desværre i vore Dage kun lidet om en Oversættelse af et saadant Skrivt, og endnu mindre ligger det den paa Hjertet, om den er god eller slet. Hvorfor da ikke hellere anlægge Vauxhall og gjøre Luftspring? Derved fornøier man Verden og gavner Andre, istedet for, at man ved en Oversættelse af Ossian maaskee skader sig selv, uden at gavne Andre. Imidlertid agter jeg dog med det første at levere en Oversættelse af Slaget ved Lora, der skal følge som et Tillæg til Bladet.

Tillæg til det Foregaaende.

I en Anmærkning Side 1061 har jeg søgt at forklare Aarsagen, hvorfor de gamle Danske just hvert n i e n d e Aar offrede i Leire 99 Mennesker &c. Jeg har sagt det med saa faa Ord, som mueligt, fordi jeg forudsatte, at de, som det var om at gjøre, at forstaae min Mening, nok vilde forstaae den, og jeg vilde desuden kun give et Vink til nærmere Eftertanke. Men uheldigviis ere nogle Ord blevne udeladte af Manuskriptet, hvilket har gjort Meningen noget utydelig. Der staaer nemlig, at Nitallet har den Egenskab, at det, med hvilket Tal man end multiplicerer det, altid frembringer en Facit, som n i gaaer op i, istedet for at der skulde staae "en Facit, som, n a a r d e n s e n k e l t e T a l sammenlægges, ni gaaer op i." F. Ex. naar 124 multipliceres med 9, saa fremkommer 1116, og naar disse fire Tal sammenlæg-

ges, fremkommer 9. Dette er, som enhver, der kjender det mindste til Regnekonsten, nok veed, en almindelig Egenskab hos Nitallet. Hvor stor eller liden en Sum man end multiplicerer dermed, frembringes altid en Facit, hvis enkelte Tal sammenlagte, udgjøre en Sum, som bestandig 9 gaaer op i.

Det er bekjendt, at Pythagoras tog hos Egypterne Anledning til sin a r i t h m e t i s k e T h e o l o g i e. For at gjøre den ubegribelig for Uindviede indhyllede han den i en mathematisk Indklædning af T a l. Han troede at have opdaget i T a l l e n e og deres F o r h o l d Naturens første Erkjendelsesgrunde, og denne hans Lære har siden forplantet sig, skjønt under forskjellige Skikkelser, hos andre Nationer.*) Saaledes har S y v t a l l e t endog i den Romerske Kirke længe været anseet for et helligt Tal, og Grunden til al Cabala bør søges i den Pythagoræiske Tallære. De gamle Ebræer brugte, ligesom Grækerne, Bogstaverne af deres Alphabet i den Orden, de fulgte paa hinanden, og lode det første Bogstav betyde een, det andet to, og saaledes indtil ti. Derpaa gik de over fra ti til tyve, tredive &c., gav det følgende Bogstav Betydning af et Tal, der var ti høiere end det foregaaende, og vedbleve saaledes indtil 100 &c. Da nu Ordet E m e t, som i deres Sprog betegner Sandhed, bestaaer af tre Bogstaver, der udgjøre 441, altsaa sammenlagte som enkelte Tal 9, saa brugte deres Skrivtlærde stundom dette Ord til at udtrykke det høieste Væsen. Det Hele var en Allegorie, og skulde, efter de Tiders Smag, betegne, at Gud var Sandheden selv, og uforanderlig som denne, der under alle Skikkelser bliver sig selv lig, ligesom Tallet N i, der aldrig forandrer sin oprindelige Egenskab. — Den, som kjender noget til Pythagoras's T a l l æ r e og øvrige Drømmerier, vil aldeles ikke finde denne Forklaringsmaade underlig. Videre kan jeg, efter dette Blads Natur, ikke indlade mig i denne Sag. — Man seer imidler-

*) Endog den berømte B o s s u e t har villet bevise, at D y r e t i Johannes Aabenbaring 3 Cap., betegnede D i o c l e t i a n u s, fordi de Bogstaver, hans Navn bestod af, udgjorde 666, altsaa det Tal, Johannis anfører. Dette mystiske Tal har overalt givet Anledning til mange theologiske Grublerier.

eld heraf, hvorfor man i Letre just offrede hvert 9de Aar 99 Mennesker ꝛc.: en Omstændighed, som ingen af vore Oldgrandskere, saa vidt jeg veed, hidtil har søgt at forklare, skjønt den dog ikke er saa ganske uvigtig.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Capitain F. G. H. Mouriers Oversættelse af A. Allents militaire Undersøgelser er nu udkommen.

I de Norske Intelligence-Sedler findes følgende Bekjendtgjørelse:

Til en elsket Lærer ved hans Bortreise.

Ædle Mand, som nu gaaer bort fra den Skole, hvor De i fire Aar med utrættelig Arbeidsomhed, med den Dem egne Blidhed og Ynde nedlagde i vore Hjerter den Sæd, De haabede med Tiden, at see fremspire, modtag herved vore Hjerters varmeste Tak for hver Dag, De har arbeidet paa at danne Os til gode og oplyste Mennesker; modtag vort inderligste Ønske, at De maa blive ligesaa høit — høiere end hos Os kan De aldrig blive det — agtet og elsket paa det Sted, hvorhen Deres Kundskaber og Talenter have kaldet Dem. O! at Vi kun stedse have viist Os Deres Underviisning værdige! O! at Vi aldrig have givet Dem Aarsag til nogen Klage! — Dog — Fremtiden lader Os skue det glade Haab under Deres Veiledning at fortsætte vor Studering, og da — da skal Deres Tilfredshed med Os være vor Ære, Deres Yndest vor Stolthed.

Christiania Kathedralskoles øverste Classe.

I samme Tidende findes en anden Bekjendtgjørelse, der for sin Originalitet, og som et Bevis paa den Harmonie, der hersker blandt Kjøbmændene i Tønsberg, fortjener her ordlydende at anføres: "Sidstleden 20de i denne Maaned tilhandler jeg mig af Skipper Jens Caspar fra Horsen (som i Udhavnen ved Torgersøen med sin Jagt og indehavende Ladning Korn- og Fedevarer var indkommen), bemeldte hans Kornvarer, som bestod af circa 210 Tønder Byg, Malt og Havre, hvormed han skulde seile her til Byen og levere mig samme ved Bryggen. Den 21de ankom han, men

forinden Losningen taler han med en anden af Byens Handelsmænd, som, efter at have ladet sig underrette om, hvem Kjøberen af Kornvarerne var, siger til Skipperen: "at Salget kunde være vel, naar denne erholdt sin Betaling". Dette fatte Skipperen, som aldeeles fremmed og ubekjendt med mig, i Frygt for Tab, og desaarsag kommer han til mig og yttrer sin Frygt om mislig Betaling. Jeg tager da strax Penge for Varerne, efter Accorden, frem og vil levere Skipperen mod Qvittering; men da han seer disse vil han ikke modtage dem forinden Leverance af Kornet var skeet, og undskylder sin yttrede Mistanke mod mig, den en anden Kjøbmand her i Byen, som ovenmeldt, havde indgydet ham. Jeg bad Skipper Jens Caspar sige mig hvem denne Kjøbmand var, eller hans Navn, men herfor vægrede Skipperen sig. — Da jeg meget attraaer, for Fremtiden og deslige Skadefroes Afvægring, at vide hvem berørte Kjøbmand her paa Stædet er, der saa nøie vil være bekjendt min Underhæftighed, og saa meget bestræber sig for at disrecommendere min Credit; saa opfordrer jeg ham herved offentlig til at opgive sit Navn og hvad Grund han har til, paa en saa underfundig Maade at ville skade mig, fornærme min redelige Handel, og spilde min Credit: Om han, fra den Tid jeg som Handelsmand her i Tønsberg har været boende, kan opgive, at jeg, efter sluttet Handel med nogen Skipper eller Kjøbmand har bedraget eller forurettet nogen noget? eller, end ikke efter min Forbindelse eller Accord betalt enhver hvad jeg saaledes retmæssig skyldte? I Tilfælde denne Avindsmand herefter ikke vil melde sig og retfærdiggjøre denne sin mod mig saa ærerørende og fornærmende Udladelse til benævnte Skipper Jens Caspar, erklærer jeg denne endnu skjulte Medborger og Handelsmand for en stor Skurk og uværdig Medborger.

Tønsberg, d. 27de Maji 1806.

Hans Jacobsen,
Borger og Kjøbmand ibidem.

Een af Fangerne i Odensee Tugthuus, ved Navn Erich Lykke, som skal have været Litzenbroder i Nyborg, begik i Mandags Morges et grueligt Mord paa en Pottemagerdreng, som ogsaa var inddømt for en kort Tid, men hvis Straffetid just samme Dag var udløben. Først skal han

have slaaet ham med en Steen i Hovedet, og derpaa opskar han ham Mavem, uden at man vidste mindste Anledning dertil. Delinqventen, som strax blev greben, skal forhen have været sigtet for, at ville myrde sin egen Kone.

Den 13de d. M. var Frederik Herfort fra Moss saa ulykkelig at falde overbord paa Skibet Bellona, som var under Seil fra London, og at finde sin Grav i Søen. Denne unge Sømand har, uagtet han kun opnaaede en Alder af 27½ Aar, været udsat for store Livsfarer. I Slaget den anden April var han ansat som Maanedslieutenant paa Blokskibet Elephanten, hvor han i nogle Timer var udsat for Fiendens Kugler, uden dog i mindste Maade at blive saaret. Hans Mod fik den fortjente Belønning i den Hædersmedaille, som den Gang uddeeltes blandt den anden Aprils Krigere. Han havde gjort tre Reiser med det Asiatiske Compagnies Skibe paa China og Ostindien, hvor han ofte har været i stor Fare. Da han nu var usysselsat, saa bevægede hans Lyst til Søtjenesten ham til at antage den første Styrmandsplads paa kortere Reiser. — Hans efterladte Trolovede, Fader og Sødskende begræde hans Død. Faderens Bekjendtgjørelse læses ikke uden den inderligste Deeltagelse, men naar han udraaber: "at hans Søn endte sit Liv lumpent og skammeligt," saa har man Grund til at svare ham: at ingen døer hæderligere end den, der døer i sit Kald.

I Følge Breve fra Königsberg tillader den ved Memel stationerede Svenske Fregat ingen Seilads; et Pappenburgsk Skib, ladt med Sild, som var løbet ind i Memel, og vilde fortsætte sin Vei til Riga, blev tilbagevist. — Den Danske Consul Butty i Königsberg er i den Anledning, i Selskab af alle derværende Danske Skibscapitainer reist til Pillau, for at begive sig til de Svenske Krigsskibe, og at indhente hos sammes Commandeur en officiel Erklæring, angaaende de Forholdsregler han har at iagttage mod Danske Skibe, og at forespørge sig, om han in specie vil hindre de nu i Havnen af Pillau seilfærdig liggende Danske Skibe fra at løbe ud?

I Aftes gave de Franske Skuespillere Défiance & Malice, og une Folie. Uagtet Aarstiden aldeles ikke er Skuepladsen gunstig, saa have de dog temmelig fuldt Huus. Det første Stykke have

de fleste nu allerede seet saa ofte, at man med Grund bør haabe, at blive forskaanet derfor i det mindste i Sommer. Det andet Stykke, som vi allerede have seet paa Dansk under Titel af "Ungdom og Galskab", har nok trukket de fleste Tilskuere herhid, deels fordi une Folie maa gjøre Lykke hos os, deels fordi mange ønskede at sammenligne de Franskes Spil med vore Konstneres, og den Mehulske Musique med den Dupuiske. Hvor lidet der end lader sig anstille nogen Sammenligning imellem to Nationers Skuespillere, hvis Sprog, Smag og Sæder ere saa aldeles forskjellige, maa hver Upartisk dog tilstaae, at dette Stykke i det Hele er bleven givet med mere Liv paa Dansk. Naar man undtager Madame Fourés, der spillede Jaguinet (i den Danske Oversættelse Mads Michelsen) med al den Smag og Sandhed, som man er vant til hos denne sande Konstnerinde, saa kunde, især i det ægte Comiske, ikke en eneste af de øvriges Spil sættes ved Siden af en Frydendals eller Knudsens. Men Mad. Fourés udførte, som sagt, sin ubetydelige Rolle ganske fortræffelig. Det var ikke den fæle Landsbyknold, hvis Vraal man ikke kan høre uden Ærgrelse, og hvis unaturlige Grimacer kun opvække Væmmelse, men den uskyldige, enfoldige, og dog naive Dreng, hun fremstillede.

Udenlandske Efterretninger.

I de Engelske Tidender tales om, hvorvidt det er sandsynligt at Dannemark vil tage Partie mod Engelland. Der siges, at Frankrige og Preussen skal, for at formaae det dertil, have lovet det Lübeck, men Engelskmændene selv ansee det for et løst Rygte, og forsikkre, at Dannemark fremdeles bliver sit Neutralitetssystem tro.

Hertugen af Clarence paastod nylig i Parlamentet, at de Ord i dets Bill angaaende Slavehandelens Indskrænkelse, der forbyde Negerslavers Udførsel til neutrale Colonier, skulle udelades. 152 Skibe, som i Gjennemsnit have hvert en Besætning af 240 Mand, sagde han, bruges nu til Slavehandelen; de sysselsætte 4 til 5000 Brittiske Sømænd, sætte 2 Mill. Pd. St. i Omløb, befordre ved Tuskhandel for 3 Mill. Pd. Engelske Manufacturartiklers Afsætning. Af 38,000 Slaver, som ved Brittiske Skibe indføres, exporteres igjen 22,000 til neutrale Colonier. Han meente derfor, at en

saa betydelig Handels pludselige Afskaffelse vil have alt for skadelige Virkninger. Lord Greenville talde med ædel Varme mod disse tomme Undskyldninger for denne skjændige Menneskehandel. Han paastod, at de Franske, Spanske og Hollandske ikke kunne drive denne Handel i Krigstider, og at de i Fredstider aldrig have havt nogen Tilbøielighed dertil, men endog have henvendt sig i den Anledning til Engelland. I America er den, paa Carolina nær, hvor den skal afskaffes i Aaret 1808, ophævet; Dannemark har afskaffet den, og Sverrig agter at følge dets Exempel. Skulde Engelland vel være mindre beredt dertil? — Hertugen af Clarences Forslag blev forkastet, og Billen passerede.

Statssecretairen Fox har ved en Circulaire tilkjendegivet alle neutrale Magters Gesandter i London, at Trave ikke blouqueres.

Sir R. Strachan er d. 19de f. M. afseilet med 7 Linieskibe, 4 Fregatter og een Chaloupe, og har medtaget Provision paa 8 Maaneder. Hans Bestemmelse er uden Tvivl at opsøge Hieronymus Bonapartes Escadre.

Ogsaa America har forbudet Engelske Manufacturvarers Indførsel, men man mener, at det kun er skeet for at give den Americanske Gesandts Underhandlinger i London mere Eftertryk.

Marchal Bernadotte bestemmes nu til Hertug af Tarent.

De Franske have endnu ikke rømmet Braunau, som de i kort Tid have gjort til en anseelig Fæstning. 3000 Bønder arbeide allerede i to Maaneder paa Udenværkerne. — Marchal Soult har endnu bestandig sit Hovedqvarteer i Passau.

Dr. Gall opholder sig nu i Cölln.

De Svenske anlægge Batterier ved Floden Pene, der udgjør Grændsen imellem Preussisk- og Svensk-Pommern. Det hedder, at Preussen ville lade dem uforstyrret fortsætte Arbeidet, da det venter at Tvistighederne ved en anden Stats Mægling skulle blive bilagte. Efter alle Kyndiges Mening skal Preussens Handel umuelig kunne længe udholde denne totale Standsning.

Hertugen af Brunsvig har ladet udskrive i sine Lande en Krigsskat af 60,000 Rdlr., der skulde gives Preussen som Bidrag til at bestride Krigsudgivterne, hvortil Hertugen efter sin indgangne Forening med denne Stat er forpligtet.

I Stockholm døde nylig Ridder Linees Enke i sit 90de Aar.

De Foræringer, som nyligen ankom fra Petersborg i Constantinopel for Portens Minister, i Anledning af den sidste Alliance-Tractat, vurderes for 300,000 Pjastre.

I Düsseldorf har der allerede i nogle Aar existeret et Theater, som et Selskab af velhavende Actieeiere understøttede. Men da Staden ikke er folkerig nok, til at Theatret kunde bestaae uden betydeligt Tilskud, saa vilde man lade Troupen spille nogle Maaneder i den lille Fabrikstad Elberfeld, ikke langt derfra, og lod der i dette Diemed opbygge et Skuespilhuus. Men Kjøbmændene og Fabricanterne i denne Stad indkom hos Regjeringen med en udtrykkelig Forestilling herimod, hvori de anføre, "at et Theater i Elberfeld vilde have den skadeligste Indflydelse paa Industrien i hele Egnen og desuden være farlig for Landet, da det er en sand Pest, som undergraver en Folkeclasses physiske og moralske Vel, der kun existerer ved Arbeide." Geistligheden i Elberfeld er af samme Mening, og man er nu nysgjerrig efter at erfare, hvad den ny Hertug Joachim vil beslutte i den Henseende.

Prindsen af Hessen-Philipsthal har d. 24 April gjort et Udfald fra Gaeta med 500 Mand. Af de Franske faldt 30 Mand, og 26, hvoriblandt 6 Mohrer, bleve tagne til Fanger. Af Prindsens Mandskab faldt 50 Gemene og 1 Officier. Han lader stærkt fyre paa Redouterne, og de Franske besvare hans Ild. De true med 60 Canoner og 50 Mørsere. — Denne stærke Fæstning ligger i en Havbugt, og har en Ankergrund mod alle Vinde, undtagen S. og S. O., som blæser lige ind i Bugten. Fortet er bygt paa en Klippe, Santa Trinidad kaldet, paa en Deel af hvilken Byen staaer, og en anden Deel deraf udgjør den Pynt, som danner Havnen. En smal Landtunge forener denne Klippe med Fastlandet. Paa Reden kan en stor Flaade ligge i største Sikkerhed. Proviant har den nok, og Penge behøver den under nærværende Omstændigheder ikke. Prindsen faaer daglig Tilførsel af Ammunition og Levnedsmidler ved en Engelsk Fregat, som seiler frem og tilbage fra Sicilien. Det lader som Gaeta vil blive for de Franske et andet Gibralter.

Det Kongelig Svenske Videnskabs-Academie har i sin Forsamling d. 21 Maji udsat følgende Prismaterier for Aaret 1807. Oeconomiske Emner: 1) En Afhandling indeholdende bestemte Opgivelser og Calculer over den oeconomiske Røgtning af de bedste i Rigets forskjellige Provindser bekjendte indfødte deels Øxner og Malkekøer, deels ulige Slags Faar, samt, efter Underholdningsomkostningers Fradragelse, Fordelen i Henseende til Arbeidsstyrke, Huder og Skind, Uld, Melk, Smør og Ost, samt Nytten i Slagtning m. m. 2) En Afhandling om udskiftede Gaarde, lempede efter ulige Beliggenheder af Sletmark, Bjergbygder m. m. — Medicinsk Emne. I nogle Svenske Egne er en svær Sygdom gjængs, som bestaaer i smaa opvoxende Knuder i Ansigtet, Svælget og paa Hænder og Fødder, som kaldes Spedalskhed, Elfkarleby-Sygen m. m. (Lepra Arabum). Denne Sygdom er meget vanskelig at curere, fortagtig af Udseende og holder sig sædvanlig til Søkyster og Skjæregne. Academiet opgiver derfor følgende Spørgsmaal: hvilke ere Kjendetegnene paa den i visse Svenske Landskaber grasserende Udslagssygdom, Spedalskhed eller Efkarleby-Sygen m. m. kaldet? Hvilke ere dens Aarsager? Indskrænker den sig til visse Slægtrr? Er den smitsom? og hvilke Lægemidler ere meest virksomme til dens Cuur? — Academiet vil erindre, at denne Udslagssygdom ikke maa forbyttes med andre langsomme Udslag, som opkomme efter overstandne veneriske Tilfælde, og hvori det har opgivet Spørgsmaal for indeværende Aar. — En Beskrivelse over denne Syge findes i Academiets Skrivter for 1760, 4 Qv. og 1774, 3 Qv. — Prisen er 50 Ducater. (fortsættes.)

En skinhellig Erkebisp i Spanien havde forfulgt to Geistlige, der hørte til hans Cathedralkirke, skilt dem ved deres Embeder og fordrevet dem. Sagen, som kom Regjeringen for Øren, blev lovlig undersøgt ved Domstolen. Erkebispen maatte offentlig paa Prækestolen erklære de to Geistlige for uskyldige, gjøre Afbigt paa den Fornærmelse, han havde tilføiet dem og indsætte dem i deres Embeder igjen. Han selv blev derpaa for Livstid indspærret paa et Slot.

I Spanien havde man i afvigte Aar afskaffet Tyrefægtningen, men derved bleve mange af de

Folk, som levede deraf, brødløse, og oprettede i adskillige Spanske Egne Røverbander, som Regjeringen nu søger at udrydde. Paa en vis Røvercapitain Ortiz's Hoved er der sat en Belønning af 3000 Pjastre, og den, som leverer ham død eller levende, faaer desuden dagligen 15 Realer i Pension.

Raadspensionairen i Holland bærer nu en Skjærm for Øinene, da hans Øiensygdom ikke har forbedret sig.

Engelland udsteder kun Caperbreve mod Preussiske og Pappenburgske, ikke mod Bremer Skibe.

Sir Home Popham har i en Indberetning, dateret Tafelbay d. 4 Martii 1806 tilmeldt det Engelske Admiralitet, at han samme Dag har taget den Franske Fregat la Volontaire af henved 1100 Tønders Drægtighed, 46 Canoner og 350 Mand, som to Engelske Skibe jagede ind i Tafelbayen. De Engelske have ogsaa taget den Spanske Brig Vigilante paa 18 Canoner og 109 Mand.

Admiral Linois boer nu i Waltham, en liden Bye i Hamshire, 16 Mile fra London. Hans Søn har faaet et Skud i Munden, hvorved Tungen er bleven beskadiget og nogle Tænder knuste.

De Brittiske regulaire Tropper i Ostindien og paa Cap beløbe sig til 6 Cavallerie- og 21 Infanterieregimenter.

Kystseiladsen i Ostindien foruroliges nu saa meget af Smaafartøier fra Ladrone, at de Engelske Skibe, lige fra Maccao til Canton, maa gaae under Convoy. 70 saadanne Fartøier ere blevne slagne tilbage af en eneste Portugisisk Brig, hvoraf man kan slutte, at de maae være meget ubetydelige.

For nærværende Tid ere i Engelland for 17 Mill. 293,370 Pd. Sterling Banconoter i Omløb.

General Jansens Søn skal tre Dage førend Faderens Capitulation have skudt sig ihjel.

Saavel ved Messina som Palermo befinde nu Engelske Krigsskibe sig; de i den sidste Havn skulle endnu forøges med Sir Sidney Smiths Escadre. Neapels Havn bloqueres af Engellænderne.

Den bekjendte Mungo Park skal for en Tid siden have opholdt sig ved Bredderne af Nigerfloden, men han kunde ikke faa Baade bygte, fordi alle hans Tømmerfolk, 35 i Tallet, paa 7 nær, skulle være døde. Han forlod Goree i April Maaned 1805.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 69.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 10 Junii, 1806.

Vauxhall.

Forlystelser synes bestandig at blive større Trang for vor Hovedstad, og dens Indbyggeres fælles Maal gaaer ud paa Morskab og Beqvemhed. Det er kommet saa vidt, at man hverken kan gjøre sig Livet behageligt eller beqvemt nok. Mueligt er det en Følge af den lange Fred, vi have nydt, og de gyldne Frugter, den har ydet os, og forsaavidt bør det glæde os, at kunne have Leilighed til at tænke paa at forhøie Livets Behageligheder, medens saa mange Tusinde, bedrøvede af Krigens Elendigheder, ere glade ved nogenlunde at kunne formilde dets Bitterheder. Vi kunne ikke klage over at vor Lyst til sandselig Nydelse jo fra alle Sider møder Leiligheder nok til at blive tilfredsstillet. Fra begge Rhinens Bredder iler man med største Redebonhed til det fredelige og gavmilde Dannemark; Luftspringere og Fyrværkere, Bjørnetrækkere og Linedansere, kort sagt, Alt hvad den menneskelige Forsinelse har frembragt og Ørkesløsheden har udtænkt, indføres i det Dannemark, som forhen har været et Terra incognito for dette Slags Konstnere, et Exempel paa Maadehold for andre Nationer. Indfødte kunne imidlertid ikke gjøre synderlig Lykke i saadanne Fag; ikke engang en Dansk Bjørnetrækker vilde fortjene det tørre Brød i sit Fædreneland.

For at afhjelpe en væsentlig Mangel i vore Forlyster har Konstberider Chiariny, som nu har bosat sig her i Staden, oprettet et Vauxhall paa Vesterbro. Næst London, Paris og Hamburg er Kjøbenhavn uden Tvivl den eneste Stad i Europa, der kan rose sig af at besidde et saadant fast Institut. Jeg betjener mig med Forsæt af denne Benævnelse, fordi den i vore Dage bliver brugt til saa mangen en anden Indretning, der endnu er til mindre Gavn end denne.

Dette Vauxhall er første Gang blevet aabnet i Søndags Aften. Man betaler fire Mark for en Adgangsbillet, det vil sige, for at tilfredsstille sine Øine og Øren. — Strax ved Indtrædelsen kommer man ind i en temmelig stor Dansesal, der paa adskillige Steder er illumineret med couleurte Lamper, hvor der paa et Gallerie opføres Musique, og paa begge Sider beværtes med alle Slags Forfriskninger. Den er oplyst med ni Lysekroner. Fra denne Sal træder man ud i Haugen, som i fire lange

Rader atter er oplyst med couleurte Lamper. Og= saa her er der Musique i forskjellige Lysthuse. De Tilstedeværendes Antal var meget stort, og saa meget man saa løselig kunne skjønne, vare her over 800 Mennesker. Alle disse Tilskuere sysselsætte sig med at gaae ud og ind fra Haugen i Salen, og fra denne i Haugen. De mange brogede Lamper imellem det grønne Løv, de mange smukke Damer, der, klædte som Sylpher, vandre med deres Chapeauer i dette paradisiske Halvmørke, den Glæde og Sorgløshed, der boer i alles Ansigt, den Musique, der gjenlyder fra saa forskjellige Kanter, maa i Begyndelsen, som enhver let indseer, opvække ret behagelige Følelser. Naar Klokken omtrent er elleve, afbrændes et smukt Fyrværkerie, hvormed den hele Forlystelse er endt. Denne Aften blev der ikke danset.

Da en ædel Dansk Prinds engang besøgte den Franske Armee, lod Generalen Tropperne manoeuvrere for ham i den skjønneste Orden. Da Manoeuvren var tilende sagde den brave General: "her, min Prinds! har De seet Krigens Behageligheder; det er billigt, at jeg ogsaa viser Dem dens frygtelige Ubehageligheder," og nu førte han ham ind i Lazarethet. — Omtrent det samme maa jeg sige til mine Læsere: De har seet her en kort Beskrivelse over Vauxhalls Behageligheder, og mange iblandt dem længes maaskee allerede efter, selv at deeltage deri; det er billigt at jeg nu ogsaa viser Dem saavel Ubehagelighederne ved dens Indretning, som de Følger denne, saavelsom de mange andre unyttige Forlystelser, vi hjemsøges med, og saa begjerligen gribe efter, maa have for det Hele.

Indretningen selv er en svag og alt for ubetydelig Copie af det Londonske og Hamborgske Vauxhall. Naar det Vesterbroiske skulde opfylde sin egentlige Bestemmelse, saa maatte baade Bygning og Haugen i det mindste være fem Gange saa stor som den nu er. Haugen er ikke allene ganske nylig anlagt, altsaa uden synderlig Skygge, men den oplyste Allee er saa smal, at man ordentlig maa trænge sig frem, og Lamperne hænge saa lavt og saa tæt ved de Gaaende, at man hvert Øieblik maa frygte for at faae sine Klæder fordærvede. Istedet for Olie brændes der Tran, og denne udbreder en ubehagelig Lugt over hele Haugen. Af oplyste Partier, som egentlig udgjøre et saadant Steds Behagelighed, findes her alt for faa. Haugen er lang nok, men meget for smal.

Dansesalen, som, næst Spisesalen, er det eneste Værelse for Gjesterne, er bestandig saa opfyldt med Mennesker, at der ikke kan tænkes noget urimeligere end at danse her.

Beværtningen er yderst dyr. Et Glas Punsch koster her — for kun at nævne det allerubetydeligste — en Mark og et Stykke Smørrebrød 6 ß.!! — Det er nok, at Hr. Chiariny tager 4 Mk. for en simpel Entreebillet; det er, som enhver Upartisk vil indrømme, ubilligt, oven i Kjøbet at ansætte saa overdrevne Priser endog for de Forfriskninger, som næsten ere uundværlige for enhver, der besøger dette Vauxhall. Man bør haabe, at disse Priser nedsættes.

Man kunde indvende, at en saadan Indretning koster fra Begyndelsen af meget; at man, for at blive skadesløs, maa i Førstningen lade sig dyrt betale, da en saadan Speculation desuden er usikker i Kjøbenhavn. — Ingen kan negte, at et virkeligt Vauxhall koster meget at indrette, men at det, som vi nu have faaet paa Vesterbro, ikke udkrævede saa stor en Bekostning, det er saa temmelig indlysende. Baade Bygningen og Haugen kan ligesaa godt tjene til hvert andet Brug som til et Vauxhall, og de Olglas, der bruges istedet for Lamper, tabe

aldrig deres Værdie. Vil man endelig indføre saadanne Forlystelser hos os, og lade sig betale dem dyrere end i andre Lande, saa bør de i det mindste være Publicums Opmærksomhed værdige, og ikke bestaae af Fjas.

Fra en anden Side betragtet kan denne umættelige Forlystelsessyge, og disse mange Leiligheder til at tilfredsstille dem, tidlig eller sildig ikke have andet end sørgelige Følger. Man beraaber sig bestandig paa, at Pengene derved komme i Omløb blandt de forskjellige Folkeclasser, men man beregner ikke, hvor mangen en Familie der ødelægges, hvor mangen en ærlig Mand der bliver til en Skjelm, hvor mangen en blomstrende Mø, der maa ende sine Dage som gammel Jomfru, hvor mangen en Huusfaders huuslige Lykke undergraves, hvor meget Livets første Fornødenheder fordyres for den Fattige, kort — hvor meget Ondt der stiftes blot for at sætte disse Penge i Omløb. Man siger, alle offentlige Forlystelser ere **frivillige**; den, som ikke har Evne til at deeltage deri, kan blive derfra: men hvor mange Mennesker have vel Forstand nok til at handle frivillige der, hvor deres Sandselighed og Lidenskaberne føres i saa stærk en Fristelse? Er det ikke det samme, som om man vilde sige til Fisken: "det er din egen Skyld, at du er bleven fanget, thi du har **frivillig** bidt paa Krogen?" — Man siger endvidere, at der nuomstunder hersker større Velstand iblandt os end før. Men er Assistencehuuscataloget — denne sande Maalestok for Hovedstadens Velstand — tyndere nu end før? Bliver den ikke tvertimod Aar for Aar tykkere? Stige ikke Ægteskabsskilsmissernes Tal dagligen? Bliver den offentlige Tillid imellem Handlende ikke bestandig svagere? Have vore Procuratorer ikke begge Hænderne fulde? Bestormes ikke vore Domstole og vor Forligelsescommission med Gjeldssager? Vrimle ikke alle Gader og offentlige Steder af Pebersvende og gamle Jomfruer? Frygte ikke de fleste unge Mennesker i vore Dage for Ægtestanden som for en Skjærsild? — Og alt dette skulde være et Beviis paa **Rigdom**? O, dersom dette er Tilfældet, saa maatte hver sand Menneskeven ønske, aldrig at have overlevet vort Fædrenelands **Fattigdom**!

Vor Hovedstad er for liden til at efterligne et Paris eller London, og om den end var stor nok dertil, saa burde andre store Stæders sørgelige Exempel lære det, at en Nation aldrig synker dybere, end naar den lader sig henrive og bemestre af Sandselighed og Forlystelsessyge. Saalænge Romerne førte et tarveligt og jevnt Liv, og deres Hærførere maatte hentes fra Plougen, hvormed de selv dyrkede deres Ager, vare de et stolt, ædelt og frit Folk, som Verden skjelvede for; men da de begyndte at blive forfinede og forlystelsessyge, saa sank deres physiske og intellectuelle Kraft, og med denne deres Stat. Hvo skulde nu kunne gjenkjende i det Gjenfærd, som kaldes Rom, Verdens Dronning og Menneskehedens Stolthed? Med hvilken Selvstændighed have derimod ikke de tarvelige Helvetier og Batavier, hundrede Gange ringere i Tal og Vælde end Romerne, vedligeholdt sig i saa mange Aarhundreder, og selv i deres Eftergivelse for en Alt opløsende Kraft, i saa høi en Grad opvakt Verdens Beundring?

Vesterbro er for nærværende Tid et sandt Hôtel royal. Her findes Alt, hvad der kan befordre Ødselheden blandt de jevnere Folkeclasser: Dansekipper, Drikkehuse, Gjøglere, Gynger, kort sagt, et heelt Svælg, som opsluger menig Mands Penge og Sundhed, og giver Anledning til mange Misbrug. Det

ny indrettede Vauxhall synes at sætte Kronen paa Værket.

Forlystelserne i Kjøbenhavn og dets Forstæder ere saa talrige, at den, som vil deeltage deri, kan anvende mere paa disse, end der fordum behøvedes til at ernære en anstændig Familie. — I London og Paris, hvor Indbyggernes Tal næsten er ni Gange saa stort som i Kjøbenhavn, findes naturligviis ogsaa rige og fornemme Folk, som kunne soutenere saadanne Forlystelser; der kunne de ikke stifte saa stor Ulempe, fordi enhver lever mere overeensstemmende med sin Stand, end hos os; men i Kjøbenhavn vilde de, efter Folkemængdens Størrelse, aldeles ikke kunne bestaae, dersom en Skomager ikke vilde leve her som en Cavalier, hans Kone som en Dame, hans Datter som en Frøken, dersom ikke Uligheden blandt Stænderne i den Henseende saa aldeles var forsvunden. Dette, ikke den almindelige Velstand, er Aarsag i, at alle muelige Charlatanerier og Speculationer lykkes hos os. De fleste Mennesker ere aldrig villigere til at opoffre Penge, end naar man tilbyder dem Gjøglerier.

Jeg veed fuldkommen vel, at jeg tildeels kun taler her for døve Øren, og er ligesaa fuldkommen overbeviist om, at man ligefuldt næste Søndag, i Skokketal vil vandre ud til Vesterbro, dette Kjøbenhavnske Paradis, som kan holde Lysthavende skadesløse for de Fornøielser, Vinteren har røvet dem. Jeg veed, at vi leve i Tider, hvor saadanne Betragtninger belees og bespottes; men jeg takker Forsynet, at det har givet mig Styrke nok til at sætte mig bort over Spot og Ringeagt af den Natur. Jeg smigrer mig med, tildeels at skrive for en Generation, som maaskee ved dyrkjøbte Erfaringer vil lære at indsee, at jeg ikke an-

tog Veirmøller for Riddere, ikke uden Grund ankede over vor Tidsalders tiltagende Letsindighed og Forlystelsessyge.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Præsten Praëm i Odensee har ladet bekjendtgjøre den sørgelige Efterretning, at vore Værnemænds Koner, som han kalder dem, lide Nød, medens hine ere fraværende for at vedligeholde Rigernes Fred. Det i Odensee liggende Regiment lette Dragoners efterladte Familier ere i stor Betryk, uagtet den prisværdige Omsorg den derværende høistcommende Ritmester Bruun, endog med egen Opofrelse, bærer for dem. De leve kummerligen og savne ofte, formedelst den herskende Dyrtid, Livets første Fornødenheder. Hr. Praëm har derfor, som Garnisonens Sognepræst, aabnet en Subskription til Understøttelse for disse nødlidende Familier, og smigrer sig med Grund, at mange ædeltænkende Menneskevenner ville understøtte hans rosværdige Bestræbelser.

Hr. Etatsraad v. Eggers er d. 28de f. M. ankommen til Kiel paa sin Reise fra Wien.

Studiosus Theol. Thomsen og Cand. Theol. Götsche have i Tirsdags, med H. K. H. Kronprindsens Tilladelse, underkastet sig offentlig Examen i det gymnastiske Institut. Prof. Nachtigal examinerede dem i den practiske, theoretiske (mundtlig og skrivtlig) og methodiske Gymnastik, og Conferencer. O. Malling, Justitsr. Bang, Assessor Bärens, Pastor P. H. Münster, Capit. Mourier og Prof. Engelstoft vare Dommere.

I Tønningen have nu atter endeel Speditteurer nedsat sig.

Den afdøde rige Proprietair Jacob Jensen Rosgaard har, foruden det, der tilkom hans Universalarving Mads Rosborg, borttestamenteret 22,180 Rdlr. til Andre i Familien, som i dette Snapsting udbetales.

Hr. Hofpræst Christiani agter ikke længere at vedligeholde sit Institut i dets hidtil værende Udvidning, og modtager ikke flere Elever, da han endog efter Haanden vil reent ophæve det.

Paa Vesterbro bygges et Sted, som kaldes Ustadigheden. Dets Bestemmelse vides ikke.

Stadsecretair van der Pahlen i Flensborg er bleven valgt til Borgermester sammesteds i den nylig afdøde Borgermester Boysens Sted.

Fødselsanstalten i Kiel har i denne Tid saa stor Søgning, at den ved samme som Fødselshjelper ansatte Dr. Ryge, har ladet bekjendtgjøre, at efter d. 1 Junii ingen af de Frugtsommelige, som betjenes gratis, antages tidligere end 14 Dage førend deres Nedkomst.

En Tyv gik i disse Dage op paa et Meubelmagazin i Kjøbenhavn og stjal et heelt Reisechatoulle. Han er endnu ikke paagreben.

I Torsdags blev paa Universitetets øverste Høresal det aarlige Rectorats Omskiftelse høitideligholdt ved en Latinsk Tale af den fratrædende Rector Prof. Horneman, og Præmierne for de i f. A. indsendte 5 Afhandlinger uddeelte til de Candidater, der havde vundet samme. Rectoratet og Insignierne bleve overdragne til D. og Prof. Med. Bang. — Indbydelsesskrivtet var forfattet af Prof. Thorlacius og handlede om Hoiskolens Tilstand i Bourdeaux i det fjerde Aarhundrede efter Christi Fødsel, især om sammes Lære.

De her paa Rheden liggende Preussiske Skibe have faaet Ordre af den Preussiske Minister, indtil videre, at forblive liggende her.

Den Svenske Major Petterson har i en Skrivelse til den Danske Consul Butty i Pillau svaret, at i Følge en indløben Ordre fra den Kongel. Svenske Escadre, som nu er under Seil, maae de Svar, han under d. 19de f. M. har givet paa de Spørgsmaale, som General-Consulen, Königsberg d. 18de f. M. har forelagt ham, være aldeles uden Kraft, og intet Skib fra hvilken Nation det end maatte være, med eller uden Ladning, løbe ud eller ind.

Den nylig afdøde Etatsraad og Livmedicus Urbanus Bruun Aaschow er født d. 28 April 1742. Hans Fader var Hieronymus Aaschow, Sognepræst til Brønshøi og Rødovre i Sjælland; hans Moder Anne Marie Bruun. I Aaret 1758 deponerede han fra Herlufsholms Skole; 1767 blev han Medicus Subord. ved Friedrichs Hospital; 1770 blev han beskikket at gaae som Læge med Escadren til Algier, og efter hans

Hjemkomst blev han Kongel. Livmedicus. 1776 blev han Medlem i Landhuusholdningsselskabet, 1779 Meddirecteur ved Søqvæsthuset, 1782 fik han Rang med Etatsraader. Hans efterlevende Enke er Anne Marie Kall, en Datter af Conferenceraad J. C. Kall. Foruden adskillige Latinske Afhandlinger har han leveret et ikke uvigtigt og i dette Øieblik endnu agtet Arbeide i: Anviisning til den rette og bestemte Brug af de Lægemidler, hvormed de Kongelige Krigsskibe paa deres Søtog forsynes, 1778. Han har ligeledes oversat Unzers medicinske Haandbog. Han stod i stor Yndest hos den afdøde Enkedronning, hvis Læge han var indtil hendes Død, og som, saavidt Anmelderen veed, havde foræret ham den Gaard paa Fredensborg, paa hvis Forbedring han siden anvendte saa stor Bekostning.

I Gaar ankom Chinaskibet Arveprindsen, ført af Capit. Holm, her paa Rheden. Det har gjort denne Reise i en usædvanlig kort Tid; thi det afgik herfra omtrent d. 28 Martii f. A., og har altsaa kun været noget over 14 Maaneder undervejs.

I Hr. Landsdommer Badens Tanker angaaende Assessor Mandix's Undersøgelse &c., caracteriseres Keiser Napoleon paa følgende Maade: "Europas Vidunder, den menneskelige Forstands Stolthed, Historiens Mageløse, det ubegribelige Forsyns Redskab."

Efter Breve fra Königsberg kunne alle Danske Skibe, der med Consulens Pas kunne bevise, at de gaae for Dansk Regning og ikke er ladede med Preussisk Eiendom, løbe frit ud.

Den for Elben krydsende Engelske Fregatcapitain har notificeret, at han har faaet Ordre, at lade alle Skibe, der afgaae til og komme fra neutrale Havne med neutral Eiendom, løbe frit ud og ind i Elben.

Fox har erklæret en af de anseeligste Londonske Skibsmæglere, at han frit kunde afsende Danske Skibe, som ere ladede med Bygningstømmer, til Preussiske Havne.

I Aftes ankom en Engelsk Estaffette med Breve og Aviser, der medbringe Efterretninger, som ikke ere ældre end sex Dage.

Udenlandske Efterretninger.

I Berlin ere, i Følge Dødelisterne, død i første Qvartal af dette Aar 200 Børn og voxne

Mennesker af Børnekopper!! Saa ligegyldig behandles Vaccinationen i denne berømte Stad!

Prinds Louis er den sjette Konge, som Napoleon har sat paa Thronen.

Keiser Napoleon har tilbudet Kongen af Bayern 40,000 Tønder Korn, hvoraf 30,000 ligge i Maynz og Strasburg, og 10,000 i Verona, for de af hans Undersaatter, som have lidt meest ved Indqvartering og Krigen. Det store Forraad af Tvebakker, som ligger i Braunau, er bestemt til samme Brug.

I Augsburg er i de fire første Maaneder af dette Aar død ligesaa mange Mennesker som der ellers pleier at døe i et heelt Aar.

Den Engelske Minister i Constantinopel har erklæret Porten, at dersom Tractaterne imellem samme og hans Hof ikke blive fornyede, seer det sig nødsaget til at spærre de Tyrkiske Havne i Middelhavet og ved Dardanellerne.

Ikke langt fra Deal opkom nylig en ordentlig Fægtning imellem Toldbetjenterne og Snighandlere, som tilsammen bestode af 11 Personer. Efterat een af Snighandlerne var bleven dræbt og en Toldbetjent dødelig saaret, toge de første Flugten.

Hertugen af York er nylig bleven anklaget for King's Bench i London af en Viinhandler, som siden 1801 har havt 100 Pd. St. tilgode hos ham for Claret. Han blev dømt til at betale samme.

Hr. Rose, der først gjorde den Engelske Regiering opmærksom paa den skammelige Maade, som de offentlige Penge bleve misbrugte paa i Vestindien, blev sendt derover som Commissair. Han opdagede, at der var udstædt falske Vexler, Qvitteringer for Artikler, der aldrig vare blevne kjøbte, Anvisninger paa Regjeringen med opdigtede Navne. De Embedsmænd, Kjøbmænd og Livrandeurer spillede under Dække med hverandre, blev der leveret Varer, der vare dyrere ansatte end til Torvepriser; 87,000 og 35,000 Pund bleve brugte til Bestikkelser, Tropperne fik usunde Fødevarer, og for ustandset at kunne fortsætte Bedrageriet forhindredes al fri Concurrence i Henseende til Leveringer.

I Paris hersker endnu saa stor Overtro, at den spaaede Ildregn havde sørgelige Følger, da der just samme Dag reiste sig et stærkt Tordenveir. Førend det udbrød døde to Koner af Forskrækkelse; to andre aborterede; en anden sprang ud af Vinduet, og atter en anden styrtede sig med sit Barn i Seinen, for ikke at overleve Ildregnen; Barnet druknede. Kirkerne vare Søndagen før Pintsedag propfulde af Skriftende.

Caffe og Sukker ere nu i saa høi en Priis i Wien, at mange Familier maae undlade at drikke Caffe.

Parisiske Journaler tale om en ny Plan til en ny Constitution for Tydskland, forfattet af en Fransk Minister ved et Tydsk Hof. Man venter, at den med det første vil blive fremlagt i Regensburg. Vist er det, at der allerede den 21 f. M. er sluttet i Paris en Convention desangaaende.

C. F. Overmann i Hamborg har erklæret sig insolvent med 770,000 Mk. Banco.

Kongen af Engelland har befalet alle Brittiske Krigsskibe, Capere og Coffardieskibe paa ingen Maade at forstyrre Seiladsen i Østersøen, men at lade Skibene passere i Fred.

Det hedder, at Keiseren af Rusland vil søge at mægle Fred imellem Preussen og Sverrig.

Der arbeides i denne Tid meget paa at forskjønne Petersborg. Der avanceres dagligen med Børsens Bygning og den ny Granitkays Anlæg. I den store Newskiske Perspectiv bygges en Jernbro.

Committeen for de Brandlidte i Gothenborg har nu aflagt offentlig Regnskab for de indkomne Bidrag til Understøttelse for samme. Den hele indkomne Sum var 31,567 Rdlr. — Under Titel af Gothenborgs Brandhjelpscommitees Protocoller, Handlinger og Regnskaber for 1804 har Committeen ladet Alt hvad der angaaer denne Sags Forhandling samle og indbinde i en Bog. Den har leveret Magistraten den, med Begjering, at den maatte gjemmes i Stadsarchivet, og der altid ligge aaben for enhver, som vil eftersee den.

Om Keiser Napoleons daglige Bolig og Levemaade fortæller en reisende Tydsker følgende: "De Værelser Keiserparret beboer i Tuillerierne ere, paa enkelte Meubler nær, endnu i Fortidens gammeldags Smag. Forgemakket udmærket stort med en collosalsk Ovn. I Dagligstuen bestaaer det hele Ameublement af Tapeter fra Gobelinsmanufacturens tidligere Alder, en gammeldags Comode med et stort Borduhr, Sopha og Lænestole i samme Smag, og nogle Skriveborde, behængte med grønt

Tøi. I Plafonden seer man en Pallas, paa hvis Hjelm der i Revolutionstiden er malet en Nationalkokarde. I det Keiserlige Sovekammer hersker ligeledes en gammeldags Smag. Sengen staaer paa det flade Gulv, uden Forhøining, under en firkantet Himmel, med hvide Netteldugs Gardiner. Det eneste Nye i Værelset er et dybt Sølvvaskebækken, stort nok til deri at neddyppe og bade hele Hovedet, hvilket Keiseren gjør hver Morgen. Ved Siden af Sovekammeret er Keiserens Cabinet, hvor han altid er allene. I Midten deraf staaer et Mahogony Skriverbord, som kan forstørres ved Udtrækninger, og er en Geburtsdagsforæring af Keiserinden. De øvrige Borde og Boghylder ere af ganske simpel Form. Paa et Sidebord ligge en Mængde Bøger optaarnede paa hinanden, ligesom de ere lagte ud af Haanden. Under Skrivebordet er udbredt en Bjørnehud. Ved Siden af dette er igjen et andet Værelse, behængt med Landkort, paa hvilke Keiseren stikker sine Armeers forskjellige Stillinger med Knappenaale, der ere couleurte paa Hovederne.

De Foræringer, som den Tyrkiske Minister i Paris har medbragt, skulle ialt være 100,000 Pjastre værdt.

I de i Gaar ankomne Engelske Tidender, som gaar til den 30 Maji, findes vidtløftige Parlaments-Debatter angaaende Marquis Wellesly. Mr. Paul anklagede ham for Majestætsforbrydelse og slet Embedsførelse. Han leverer en heel Skildring af Naboben af Oud og hans anseelige Stat. Oude, sagde han, er en Landstrækning af Bengalen, der er lige saa stor som Engelland og Wales; Luknow, Hovedstaden, er saa stor som London og Westminster. Landets Befolkning udgjør omtrent 6 Mill. Naboben er en meget anseelig Souverain. Hans Armee bestaaer af 30,000 Fodfolk og 15,000 Heste, foruden en pragtfuld Suite af Folk og Elephanter. I det Hele hersker her den største østerlandske Pragt. Oude havde, førend Wellesly begyndte sine Plyndringer, Manufacturer i Overflødighed. — I Aaret 1787, da Cornwallis var Gouverneur, blev der sluttet en Tractat med denne Stat, efter hvilken den forpligtede sig at betale det Engelske Compagnie aarligen 600,000 Pund St. I Aaret 1797 paastod Compagniet, at de Udgivter, der udkrævedes til at

forsvare Nabobens Territoir, vare stegne saa meget, og nu forpligtede han sig ved en ny Tractat, at betale det aarligen 950,000 Pund St. — Mr. Paul talde med megen Strenghed mod Wellesly, og skildrede hans Opførsel mod Naboben af Oude, som han endog næsten skal have gjort til Fange i hans egen Residence, med meget mørke Farver. Mr. W. Keene indvendte herimod, at man ikke maa betragte en Indiansk Første med samme Øine som Kongen af Sardinien, hvis Lande guaranteres ham, for at vedligeholde den politiske Ligevægt i Europa; at der i Indien derimod ikke gives nogen anden Magt end S v æ r d e t s &c. — Hr. Fox var af andre Tanker, og paastod, at Tractater bør holdes, med hvem de end sluttes &c.

I Engelske Aviser paastaaes, at Hannover nu maa betale 25,000 Rdlr. mere om Maaneden, end den Gang de Franske besad Churførstendømmet, fordi Preussen skal have paataget sig at betale de Penge, som de Franske skylde Hansestæderne.

Til Triest er der gaaet Ordre, ikke længere at spærre de Østerrigske Havne for Russiske og Engelske Skibe, da Tvistigheden angaaende Cattaro nu er bilagt.

I Menageriet i Schönbrun findes en Han-Tiger fra Bengalen, som sædvanlig fodres med raat Kjød af slagtede Dyr, og kun, naar hans sædvanlige Diensygdom paakommer ham, giver man ham levende unge Dyr, for at curere ham med varmt Blod. For nogle Uger siden havde man kastet en Tævehund hen for ham; Hundens bestemte Morder laae just med Forlabberne paa Hovedet, og slikkede derfor hans daarlige Øine. Heri fandt Tigeren saa stort Velbehag, at den glemte sin Blodtørstighed, og besvarede denne Tjeneste med aabenbare Kjertegn; ved Hundens gjentagne Slikken blev Tigeren cureret inden nogle faa Dage. Nu leve begge disse Dyr paa en meget fortrolig Fod sammen, og Tigeren synes fornemmelig at bevidne sin Velgjører sin Taknemmelighed ved ikke at røre det mindste af den Føde, som begges Opvarter bringer dem, førend Hunden har mættet sig med de bedste Stykker deraf; ja Tigerens Skaansel og den gjensidige Venskabelighed er saa stor, at Hundens groveste Skjemt kun besvares af Tigeren med Smigrerier.

Hollands Skjebne er nu afgjort. Prinds Louis udnævnes til dets Regent, som det hedder med 2 Mill. Gylden aarlige Indkomster. Der er i Statsraadet gjort et Udkast til den ny Constitution, som er sendt til Paris, og hvis Puncter blandt andet ere, at Kronen bliver arvelig i den mandlige Linie; at den qvindlige udelukkes for bestandig; at Enkedronningen er Gouvernante for den mindreaarige Konge; at i Mangel af en mandlig Arving den Franske Keiser udnævner en Konge af det Napoleonske Huus, eller en indfødt Borger. Kronen faaer en Foræring af ubevægelige Eiendomme, der indbringe ½ Mill.; Haag bliver Residencen. Der ansættes ingen andre Embedsmænd end Indfødte; dog undtages Hofetaten, som tildeels kan bestaae af Udlændinger. Sprog, Religion og Sæder vedblive imidlertid dog. Kongen har i det Hele samme Magt som Raadspensionairen; ogsaa i Henseende til Embedsbesættelser. Det lovgivende Corps bestaaer af 38 Medlemmer, hvoraf Departementet Holland leverer 17; det har en fast Præsident. De nuværende Medlemmer af de Høimægtige vedblive, og de manglende udnævnes af Kongen efter en Liste, som Lovgivningsforsamlingen og Departemental-Regjeringen gjør Udkast til. Statsraadet bestaaer af 8 Medlemmer; foruden disse skulle Statsministerne have Sæde i samme. Statsgielden erkjendes og guaranteres. Imellem Holland og Frankrige sluttes en Handelstractat. — Raadspensionairen Schimmelpenninck har man tilbudet Præsidentpladsen i de Høimægtiges Forsamling, med en aarlig Indkomst af 40,000 Gylden, men han har ikke villet modtage den. — Saaledes forsvinder atter een af Europa's ældste Republiker. De oprindelige Bataver, som den egentlig er opkaldt efter, vare en Tydsk Folkestamme, som var bekjendt for sin udmærkede store Tapperhed, og beboede det nuværende Geldern, Utrecht og Holland. Batavernes Øe er berømt i den ældre Historie, og omtrent 70 Aar efter Christi Fødsel angrebe og overvandt de endog Romerne, som de stode i Forbund med. Omtrent midt i det 3die Aarhundrede nedsatte Frankerne sig paa denne Øe, og undertvang de samtlige Nederlande. Ved det Frankiske Riges Deling imellem Ludvig den Stores Sønner bleve Nederlandene deelte imellem Ludvig den Tydske og Keiser Lothar. I det 9de Aarhundrede bleve de lagte til Tydskland. I det 14de og 15de kom den største Deel af dem under Hertugerne af Burgund. Carl den Femte, Husets Arving, bragte de nederlandske Provindser under sit Herredømme; men hans Søn, Philip den Andens Grusomheder og Religionsforfølgelser gave Anledning til, at de 7 Provindser forenede sig, og med Eftertryk forsvarede deres Rettigheder. De valgte en Prinds af Oranien, af Huset Nassau, til deres Overhoved. Under den Franske Revolution blev det erobret af Franskmændene, under General Pichegru, og forsynet med en ny Statsforfatning.

Næst Hollands Forvandling til et Kongerige er Cardinal Fesch's Udnævnelse til Churerkekantslerens Coadjutor og Efterfølger et af de mærkværdigste Særsyn paa Europas politiske Himmel. Erkekantslerens Statsminister, Grev af Albini, har i en egen Skrivelse til Krigsdictaturen anført de Grunde, hvorfor hans Herre ikke kunde tøve længere med at vælge sig denne Efterfølger. De fornemste ere, at han, al anvendt Umage uagtet, ikke har kunnet faae den Tydsk-Catholske Kirke indrettet efter Rigs-Fundamentalloven, ja at han ikke engang har kunnet constituere sit eget Metropolitan-Capitel, og at han nu er 63 Aar gammel, da derimod den Efterfølger, han har kaaret, besidder Aands- og Legemsstyrke, personlig Anseelse, og heller ikke mangler mægtig Understøttelse til, at hjelpe ham at forsvare sine lovlige Rettigheder og Churstatens Vedvaren. Cardinal Fesch, hvis Forfædre desuden allerede i det 15de og 16de Aarhundrede have udmærket sig i offentlige Tydske Embeder, er 43 Aar gammel.

Et lidet Skib, som var afseilet fra Corsica, blev nylig taget af en Engelsk Fregat, og Besætningen, som bestod af 9 Mand, sendt i en Chaloupe til Livorno. Underveis gjorde de 9 Fanger Opstand; der opkom en heftig Kamp imellem dem og deres Ledsagere, een af Engelskmændene blev dræbt, og de øvrige førte af de seirende Fanger til Livorno. D. 14de f. M. ankom en anden Chaloupe fra den Engelske Fregat, som Parlamentair og tilbagefordrede den første Chaloupe. Udfaldet er ubekjendt, men man befrygter, at det kan have ubehagelige Følger for Livorno's Neutralitet.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 70.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 14 Junii, 1806.

Blinde.

Neppe gives der nogen Sands, hvis Mangel sætter Mennesket i en bedrøveligere Forfatning end Synet. Hvad kan tænkes skrækkeligere end at vandre i et evigt Mørke? Den Blinde er levende død; hele Nataren og alle dens Skjønheder ere tabte for ham; intet kan adsprede hans Sorg; intet medlidende Øie trøste ham. Dobbelt ulykkelig er han, naar han tilforn har kunnet see; hver Gjenstand han da hører tale om, erindrer ham med Smerte om hans store Tab.

Vor Regjering har tænkt paa at formilde de ulykkelige Døvstummes Kaar, men de Blinde have hidtil undgaaet dens Opmærksomhed. De overlades ganske til deres egen Skjebne, hvor hoiligen de end fortjente vor Medlidenhed. Hvor meget burde man ikke ønske, at der maatte blive oprettet et eget Institut for denne Classe af vore ulykkelige Medmennesker! Saavel i Hovedstaden som paa Landet findes der nok af dem. Mange have mistet Synet i Børnekopperne. Paa Landet vandre de for det meste omkring som Tiggere, og kun saare sjelden har nogen af dem lært at spille paa et Instrument. I Dyrehaugen indfinde hvert Aar i det mindste tre, fire blinde Tiggere sig, og midt i Tumlen af de vildeste Forlystelser seer man disse levende Døde, disse sørgelige Billeder paa menneskelig Elendighed!

I Paris have saadanne Ulykkelige fundet en sand Fader i den ædle Hauy, som med utrættelig Iver bestræbte sig for, nogenlunde at formilde deres Forfatning. Han opfandt endog et nyt Trykkerie for Blinde. Indretningen er simpel, let og skjøn, og man har endog seet et Maanedskrivt udgaae fra dette Trykkerie. Følelsen er her de Blindes tryggeste Veileder. Mange af dem har Hauy endog lært at spille paa forskjellige musicalske Instrumenter, og for ikke længe siden opførtes i Paris en heel Concert af bare Blinde. Det er naturligt, at der,

hvor Synet mangler, maa Hørelsens og Følelsens Organ blive des stærkere.

Skulde der blandt os ikke findes en Dansk Hauy, der, gjennemtrængt af varm Følelse for den lidende Menneskehed, vilde vælge et saa værdigt Kald? Regjeringens Understøttelse vilde aldrig mangle ham, og hvor stolt, hvor opløftende en Selvbevidsthed maa det ikke være, saa at sige, at skjenke et Menneske anden Gang Livet? At rive saadanne ulykkelige Blinde ud af den skrækkelige Enfomhed, hvori de befinde sig, og ved nyttige og behagelige Sysler hjelpe dem, at fordrive de Timer, der martre dem saa haardt? — Jeg har seet Blinde, der have ligget i hele Aar paa vore Hospitaler, og dagligen med største Taalmodighed brugt Øiendraaber, der, efter deres Forsikkring, vare sande Ætsvande, i det tomme Haab, at faae deres Syn igjen. De forlode næsten aldrig Sengen, og hvilede bestandig i en evig Nat. Hvor trøstende vilde det ikke være for saadanne Ulykkelige at kunne optages i et Institut, hvor man under Curen tillige forstod at sysselsætte deres levnede Sandser paa en behagelig Maade. Mange formuende Folk, der have en blind Beslægtet, ville med Glæde betale hans Underhold paa et saadant Sted. Der vilde stiftes et nøiere Bekjendtskab imellem de Blinde indbyrdes, og deres fælles Lidelse vilde bidrage til deres fælles Trøst.

Dersom det nogensinde skulde falde mig ind at misunde en Millionair sit Guld, saa

skulde det ene være for at oprette et Institut for Blinde.

Brev fra en ung Dame.

P. M.!

De maa sige hvad De vil — Fodposten er og bliver dog en smuk Indretning. Jeg har hidtil havt saa megen Morskab deraf, at jeg ikke vilde miste denne Fornøielse for alle Verdens Herligheder. Mama har længe indseet, at det er en ypperlig Indretning, og hun har foræret mig og min Søster Lisette 20 Rdlr., som vi skulle bruge til vor Brevvexling. Vi have trolig benyttet os af hendes gode Tilbud, og sikkert allerede fixeret over 50 af vore Bekjendtere. Min Søster har ordentlig indrettet et lidet Postcomptoir, hvorfra der daglig afgaaer Breve med Fodposten. Jeg kunde udgive en heel Bog om alle de Løier, vi allerede have havt. — Men denne Gang benytter jeg mig af denne Post til en ret alvorlig Hensigt, og til at vaske Deres Øren, min Herre! Hvad er det for Tøi, De nylig skrev om Vauxhall og om Forlystelserne paa Vesterbro? Burde De ikke undsee Dem for, at fremkomme med sligt offentlig? Jeg veed meget vel, at Folk kun bryde sig lidet om hvad De siger om saadanne Ting, og jeg var færdig at lee mig ihjel, da jeg af Avisen saae, at Vauxhall nu — til Trods for deres Prædiken — skal vare til

Kl. 2 om Natten, men det forekommer mig dog som De burde holde Dem smukt fra, at have Deres Næse der, hvor den ikke har noget at bestille. Jeg har ogsaa været i Vauxhall, men jeg har moret mig fortræffelig, og Mama sagde, at hun aldrig skulde forsømme det nogen Søndag. Fordi en Vrantenborg, som De, ikke finder eller kan finde nogen Fornøielse deri, skulde en saadan herlig Indretning, som gjør Kjøbenhavn saa stor Ære, afskaffes? Ligesaa godt kunne man jo afskaffe alle Concerter, fordi der gives mange Døve, som ikke have Sands for dem. Til Trods for deres Vauxhall-Præken skal jeg nu beskrive Dem, hvorledes jeg har fornøiet mig paa dette herlige Sted.

Da Klokken var 8, gik jeg, Mama og en Jomfru, der er vidtløftig beslægtet med Papa, men som han af bare Barmhjertighed har taget til sig, ud til Vesterbro. Det var endnu høilys Dag, men desuagtet vare Lamperne allerede tændte udenfor Chiariny's Gaard, og syntes ordentlig at ligge i en Veddestrid med Solen, som tilsidst dog maatte give efter. Da vi traadte ind i den store Sal, stødte vi paa saare mange Veninder og Venner. Her var en Mudder og Musique, saa det Halve var nok. Man var slet ikke generet, og Grever og Skrædere mylrede her imellem hinanden, som Oldenborrer og Myg i Junii Maaned. Om det kun var de to Mammeseller, der boe lige over for os, og hvis Mænd allerede i tolv samfulde Aar have været i China, saa vare de her og svævede igjennem

Vrimlen som Spøgelser i Semiramis. Mama vilde nu, at vi skulde sætte os ind i et af de Lukaf, der see ud som en Kirkestoel, for desbedre at kunne oversee det Hele. Jeg gad ikke siddet der og kukulure, men siden indsaae jeg dog at Mama havde Ret, og at man, som ogsaa Skriven siger, bør lyde sine Forældre. Neppe havde vi siddet der i fem Minuter, førend en heel Skare unge raske Fyre samlede sig omkring os, og fortalde os saa mange smukke Ting saa det Halve var nok. Da nu alle Lamperne vare tændte i Haugen, begyndte det just for Alvor at blive morsomt. Men for ikke at være alt for generet — thi Tvang kan jeg ikke udstaae for min Død — smuttede jeg mig bort fra Mamas Side, og fulgte nu min egen Kaas. Inden jeg vidste et Ord deraf, tilbød een af de Herrer, som nyssen havde talet med os, mig sin Arm, og nu spadserede vi sammen i hele to Timer. De kan aldrig troe, hvad det var for et rart Menneske! Han tracterede mig med saa mange rare Ting, og var ubeskrivelig artig. Vi listede os saa sagte bort, og han fulgte nu med mig hen paa Broen, for at vise mig sin Gaard. Det maa være en meget rig Mand, thi der er prægtig meubleret hos ham. Da Klokken var 11½ vendte vi igjen tilbage til Vauxhall, og mødte da strax Mama i Haugen. Hun begyndte vel i Begyndelsen at skjende lidet paa mig, men da min Chapeau bød hende sin Arm, saa blev hun mild igjen,

og da Fyrværkeriet var forbi, fulgte han hjem med os.

Siden den Tid har jeg seet dette nysselige Menneske næsten gaae hver Dag forbi mit Vindue, men da han nylig kom op til Papa, for at gjøre nøiere Bekjendtskab med mig, saa var Papa saa ubehøvlet, at støde ham ned af den lange Trappe. O, det skjar mig i mit Hjerte og jeg var færdig at falde i Besvimelse, da jeg hørte ham falde saa bardus. Papa er uskyldig deri, det er sandt; ondskabsfulde Folk have sat ham i Hovedet, at det stakkels Menneske, som har opført sig saa artig imod mig, og interesserer sig saa meget for mig, var en — hvad er det nu de kalde det — Damemægler, som mod visse PC. giver rige og fornemme Folk Anviisning paa unge Fruentimmer, der ikke ere ældre end omtrent 16 til 20 Aar. Men det er den pure Ondskab og Bagvaskelse — det vil jeg døe paa! Han seer alt for skikkelig ud til det. Jeg kan kun ikke indsee, hvor Papa, som ellers er en meget fornuftig Mand, kan være saa enfoldig. — Men det kan være lige meget, — jeg skal nok faae min Ven i Tale igjen, — det skal jeg!

Deres urimelige Præken har imidlertid bidraget meget til dette Uheld. Papa havde neppe læst den, førend han svor paa, at jeg aldrig skulde komme der mere. Men dersom det ikke var, at jeg saa nødig vilde gjøre Papa til en Meeneder, saa skulde jeg være en Evig nok komme der. For han kommer saa ingen Aften

hjem fra Klubben førend Kl. 1, og det vilde da være en smal Sag for mig, at liste mig ud til Vesterbro. Men jeg ærer mine Forældres Befaling. Havde jeg imidlertid noget at sige, skulde jeg vise Dem, min Herre, noget ganske andet. Hvor kan De paastaae, at et Vauxhall er en skadelig Forlystelse? At Beværtningen er for dyr? Skal Manden da ikke leve? Kan han have mindre for et Stykke Smørebrød end 6 ß., naar han af et Fireskillingsbrød ikke kan skjære flere end 14 Stykker? Forstaaer De det bedre end jeg, der maaskee om et Aar skal forestaae en heel Huusholdning?

Deres forbundne

Lovise ***.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Kjøbenhavn betjene visse Actiespeculanter sig nu af alle muelige Streger, for at faae Actier til at falde og stige. Ganske nylig lod en saadan Person bekjendtgjøre i Adresseavisen, at man i Larsleistræde kunde faae 50 almindelige Brandassurance Actier, der vare indsendte fra Landet, for 115 Rdlr. Stykket. Da det kom til Sagen, fandtes der i hele Gaden ikke et saadant Numer, som der var opgivet i Avertissementet.

Foruden de bestemte 20 Forestillinger, som de Franske Skuespillere agte at give, kan man nu ogsaa vente et Appendix af Beneficer.

Capitain Haberbier, som nylig hjemkom fra Batavien, blev underveis anholdt af en Engelsk Fregat, som beholdt ham ombord hos sig i hele otte Timer, for at undersøge hans Papirer. Men tilsidst lod den ham dog passere. Der eneste, som den Engelske Commandeur anførte til Grund herfor var, at Capitain Haberbier havde nogle Hollandske Passagerer ombord, som Ladningen mueli-

gen kunde tilhøre. — Dødeligheden paa Batavien er endnu bestandig saa stor, at de 36 Ligvogne, som findes der, ere dagligen i Gang. Capitainen mistede her 6 Mand.

Fra Danzig meldes under den 23 Maji, at to Danske Skibe d. 22 s. M. ere afseilede derfra, uden at den der stationerede Svenske Fregat lagde dem mindste Hindring i Veien.

Hvor meget stærkere Skibsfarten i Sundet har været i afvigte Aar end i indeværende, sees deraf, at der i de fem første Maaneder af forrige Aar er passeret 2620 Skibe igjennem Sundet, og i dette derimod i lige saa langt et Tidsrum kun 1683, altsaa 937 færre.

Vor Landsmand Thorvaldsen i Rom arbeider nu paa en collossalsk Statue, forestillende Friheden, som den Americanske Regjering har overdraget ham at forfærdige. Han kappes nu med den store Canova om Forrangen, og nogle paastaae, at Forskjellen imellem begges Arbeider kun bestaaer deri, at Thorvaldsens Figurer overgaae Canovas ligesaa meget i Majestæt, som dennes overgaae Thorvaldsens i Ynde. I "der Freimüthige" fortælles den grove Usandhed, at Thorvaldsen har maattet tigge sig frem paa sin Reise fra Kjøbenhavn til Rom. Hele Verden veed, at vor Konstacademie, som han skylder saa stor en Deel af sin Udvikling, forundte ham et klækkeligt Reisestipendium.

I Tydskland er nu udkommen en Levnedsbeskrivelse over en ung ulykkelig Holsteensk Maler, ved Navn Carstens, som for en Halvsnees Aar siden levede her i Kjøbenhavn af at poussere Portraiter i Vox og siden af at male Mignaturportraiter. Bogen er udgivet som et Bidrag til det 18de Aarhundredes Konsthistorie, og som et Slags Viisdomsbog for unge Konstnere. Carstens forenede et ædelt, ufordærvet Hjerte med en overspændt Forestilling om sin Konst. Han kom til Kjøbenhavn med de bedste Anbefalinger, men, for stolt til, at ville gjennemgaae Classerne paa Konstacademiet og tegne ved Siden af Smaadrenge, gav han Slip paa den skjønne Leilighed, han her fandt til at udvikle sit endnu udannede Talent for Konsten. Efterat han i adskillige Aar temmelig kummerligen havde ernæret sig i Kjøbenhavn med Portraitmalerie, gik han til Lübeck, og derfra siden til Berlin. Her blev han bekjendt med Digteren Overbek, som opdagede under et beklageligt Udvortes og i et tilrøget Værelse, en Aand, der var fortrolig med de største Mesterværker. I Berlin bragte han det saa vidt, at han fik et lidet Reisestipendium. Og nu tiggede han sig frem lige til Rom, hvor han under Vægten af de mange Gjenvordigheder, han havde at kjæmpe med, døde.

Afdøde Kammerherre Berent Anker havde under 19de September 1801 oprettet et af H. M. Kongen siden confirmeret Testamente, efter hvilket alle hans Eiendomme skulle udgjøre et bestandigt Fideicommis, og Alt det, som oplægges, efterat de i Testamenter bestemte Legater rc. ere udredede, den paa Eiendommene heftende Gjeld betalt, og en Capital, som kan udgjøre Indskuddet til Driften af Alt i et Aar, er tilovers, skal uddeles imellem virkelig Trængende, nemlig værdige Enker, Studerende af Hoved, der mangle Evne til at soutenere sig ved Universitetet, og endelig Huusarme. Som Administratorer af Boet indsatte han sin Broder, Hr. Kammerherre Peder Anker, og Forvalterne ved hans Verker: Jacob Nielsen, Thomas Bagge og Lars Semb, og bestemte tillige, at hans Brodersön, Morten Anker, skulde, naar han er i Christiania, tiltræde Administrationen. Men da Testamentet ikke har bestemt, hvilken Overtilsyn der bør haves med Bestyrelsen, og Kongen ansaae dette for vigtigt, saa behagede H. M. under 11 April at overdrage dette Overtilsyn til en egen Commission, der bestaaer af General-Major og General-Krigscommissair Haxthausen, Etatsraad Falsen og Zahlcasserer Schaft. Denne Commission skal tillige prøve Forlig i de Sager, som muerligen kunne blive reiste mod Boet, deels af adskillige af den Afdødes Slægtninge, deels af Jomfru Christiane Georgine Lovise Falbe, paa Grund af det Gavebrev, som den afdøde Kammerherre havde udstædt til hende i April Maaned f. A.

Oprindelsen til Benævnelsen paa det Viborger store Marked, kaldet Snapsting, berettes at være denne: Dette høitidelige Ting har i den ældste Munketid været begyndt at holdes paa Nicolai Apostelsdag, hvorfor og den da saa brugelige Forkortning ved Dokumenternes Underskrivt i Retten lød saaledes: S. N. A. P. S Thing den — Januar ɔ: givet paa St. Nicolai Apostels Ting rc.,

og da det saaledes var nemmere for Sproget at sige Snapsting end St. Nicolai Apostels Ting; saa har man beholdt denne ældgamle Benævnelse. Man finder og i Domhusets Arkiv gamle Pergamentbreve med Underskrivt Snapslandsting, fordi der oftere holdtes Landsting om Aaret; men kun een Gang læstes Skjøder, Obligationer og Pantebreve, og dette skede paa Snapstinget.

Den i Odensee for nylig seete Taage har rigtig nok havt sin Grund i Jordbrand, da en betydelig Deel af Præsten Jørgensens Marker i Ringevig ere ved denne ulykkelige Tildragelse ødelagte, ikke allene for dette, men endog for mange af de følgende Aar. Branden strakte sig igjennem adskillige Sogne og brændte adskillige Dage, men saaes ikke her førend Vinden om Eftermiddagen gik vestlig, og tabtes efter nogle Timer, da den igjen gik til Østen. Denne Brand opkom, da en Bonde vilde afbrænde en liden Jordlod, og formedelst den stærke Blæst tog saa stor overhaand, at man ikke formaaede at standse den.

I Nørrebindslev i Vensyssel er død en 82 Aars gammel Kone Mette Svendsdatter, der efterlod sig 47 Børn og Børnebørn, hvilke hun tjente til Mønster ved sin Retskaffenhed, Flid og Arbeidsomhed.

Hds. D. Prindsesse Juliane af Hessen ankom til Kiel d. 2den d. M. om Eftermiddagen, og agter at forblive der nogen Tid. H. K. H. Kronprindsen var redet hende imøde. Den 1ste var Apartement ved Hoffet.

Samtlige i Kiel tilstedeværende Personer, der have hørt Prof. Guldbergs Forelæsninger over det danske Sprog i afvigte Vinter, gav ham en Souper den 2den d. M., hvori de Deputerede og endeel Underbetjente i Feldkommissariatet samt adskillige andre af Hovedqvarterets Personale ligeledes deeltog. Selskabet var meget talrigt.

Den forhen omtalte saa kaldede Landeszeitung, som Hr. Etatsraad von Eggers agter at udgive, udkommer nu efter hans Tilbagekomst fra Wien fra den 1ste Julii næstkommende.

Præsidenten, Kherre v. Møsting er i disse Dage reist fra Kiel til Tønningen og ventedes til Hovedstaden den 19de.

Det forhen omtalte Mord, som nylig blev forøvet i Odense Tugthuus, var især mærkeligt for Tænkeren, ved den Omstændighed, at Gjerningsmanden slet intet havde imod Drengen, men skal i adskillige Dage have stræbt en anden Medfange efter Livet; da det ikke kunde lykkes ham at fuldbringe denne Udaad, fattede han den gyselige Beslutning at lade Drengen undgjelde, og tog i dette Øiemeed en Steen og en Kniv Aftenen forud med sig i Sengen, hvor han laae tilligemed Drengen. — Hvorledes enkelte Mennesker kunne have en ligesom indgroet Tilbøielighed til at stifte Ondt, fortjente nok en nærmere Undersøgelse, da Erfaringen ofte synes at stadfæste det. Saaledes skal en Dreng paa 9 a 10 Aar paa Landet i Fyen for et Aars Tid siden have sneget sig ind i et Huus i Nabobyen, og efter at have lagt hemmelig Ild i Sengen, være løbet hjem og gjort Anskrig, at Huset stod i lys Lue, som dog ei var Tilfældet, da man lykkeligviis fik Ilden qvalt i Fødselen. Samme Dreng har atter for kort siden lokket to smaae Børn ud i et Vandsted, hvor han stødte dem omkuld og derefter kastede Jordklumper efter dem. Børnene vare ufeilbarlig druknede, ifald ikke just en Forbikjørende, som i Førstningen troede at Drengen var iserd med at drukne Killinger, var bleven Sammenhængen vaer, og fik de uskyldige Smaaestakler i Land.

Hr. B. Prahl indbyder nu til Supskription paa et Værk under Titel: Skygger af Romerske Mænd, som kjæmpede for og imod Frihed og Magt. Den vil blive omtrent 1½ Alphabeter. Af denne Indbydelse erfares, at Hr. Agent Dunzfeld har i Aaret 1803 befordret Udgaven af Forfatterens Bog om Nicobarøerne ved at tegne sig for 100 Exemplarer. Hr. Prahl klager over, at den hidtil ikke er blevet recenseret, uagtet Mænd, som ere langt ophøiede over at smigre eller smigres, have tilkjendegivet ham deres Bifald. Hans Arbeide indbragte ham langtfra ikke saa meget som han kunde fortjene ved Reenskrivning imod at faae 8 ß. for Arket. Men det Bifald, hans Bog om Nicobarøerne havde vundet, opmuntrede ham til at udgive et periodisk Skrivt under Titel af Morgenposten, hvortil der ingen Subskribent eller Medhjelper indfandt sig. Det blev altsaa hans Bestemmelse paa en mere mekanisk Maade at opholde Livet ved Skrivning, og han blev derfor, efter Ansøgning, Byskriver. Han bliver nu ved sine Protocoller, men da hans Øine og Haand ere uvante til Copiering, holder han sig

— som en Mand paa 60 Aar — Skrivere, og anvender sine ledige Timer hellere til at skrive for det læsende Publicum end for Christiania By.

I Aftes høitideligholdte Johanne Montfaucons og Octavias Beundrere en sand Fest. De Franske Skuespillere gave Raoul Barbebleu (Raoul Blaaskjæg), og Diable couleur de rose (den rosenfarvede Djævel). Raoul, en Tyran, som har dræbt tre Koner, er i Begreb med at ægte en Fierde, som han overleverer Nøglerne til alle sine Skatte, men paalægger hende, for at sætte hendes Nysgjerrighed paa Prøve, ikke at aabne et vist Cabinet. Hun aabner det alligevel, og finder her Ligene af hans dræbte tre Koner. Hvad her følger paa kan enhver let forestille sig. Men i det Tyrannen er i Færd med at myrde hende, trænge hendes Brødre, underrettet om hvad der er forefaldet, ind i Slottet, befrie hende og dræbe Tyrannen. — I det andet Stykke kommer hans sataniske Majestæt selv op af en Afgrund, som spyer Ild og Flammer, og foretager sig, under Skikkelse af et smukt ungt Fruentimmer og under Gaveaux's fortryllende Musique, at frelse en stakkels Bonde fra en haard Creditors Kløer. For at udføre dette Experiment faaer han Creditorens dumme Dreng til at klavre op i et forhexet Frugttræe, hvor han bliver siddende ligesom fastnaglet, og faaer med eet en uhyre lang Næse. De, som siden komme for at befrie ham, have samme Skjebne. Bonden, som er i Forstaaelse med Fanden, affyrer et Gevær paa dem, og de falde alle ned fra Træet. Alting jevnes og Fanden synger nu et smukt Partie med de øvrige Personer. — I det første Stykke spillede Mad. Fourés og Hr. Bernard fortræffelig.

Paa Farøe opkom i disse Dage en Ildebrand, som lagde Præstegaarden, Kroen og nogle Huse i Aske.

Udenlandske Efterretninger.

I der Freimüthige læses følgende fra Kjøbenhavn: et nyt Stykke af den meget agtede Sander — som vi have erobret fra den Tydske Litteratur, og allerede har beriget vor med mange fortræffelige Værker — har i forrige Maaned opvakt i vor Skuespilverden stor Bevægelse og Allarm. Det hedder Hospitalet, og er en aandrig Persiflage over den nyæsthetiske Influence, som i Tydskland allerede hører blandt de forglemte Ting, men som her — Tak skee Prof. St. Ophold her paa Stedet — er i fuld Flor. Allerede nogle Maaneder førend Opførelsen skjendte og støiede de smittede Ynglinger imod det, og da det endelig d. 8 April blev givet, søgte de ved alle Slags Usømmeligheder at berede dets Fald; men de retfærdiggjorde kun derved det Veltrufne i Satiren over dem selv. Den sunde Deel af Publicum tog sig af Stykket og Urolighedsstifterne bleve tvungne til at tie og tildeels kastede paa Døren. Ligesaa uheldige vare deres Bestræbelser ved Forestillingerne den 12 og 16de April. Stykket seirede ved sit eget Værd; Publicum, endog i Logerne, toge sig af det med en her usædvanlig Varme, og hvor taknemmelig det viste sig mod Digteren beviste den tredie Forestillings Indtægt, som tilfaldt ham. Den beløb sig til 700 Rdlr. De stakkels Syges Rasen skal have gaaet saavidt, at mange endog medbragte Piber, uagtet det er forbudet under Tugthuusstraf.

General Molitor, Commandeur over de Franske Tropper i Dalmatien, har berettet Vicekongen af Italien, at et Russisk Linieskib, under Admiral Biely, og adskillige Brigger d. 29 April havde ladet sig see paa Reden af Øen Lessina, hvor Capit. Guyard commanderede en halv Batallion. D. 29de og 30te fyrede Russerne fra alle deres Fartøier, og Natten imellem d. 1 og 2 Maji udskibede de deres Tropper, under Beskyttelse af en stærk Canonade og et stort Antal bevæbnede Chalouper. Capitain Guyard lod disse Russer, 800 i Tallet, rykke frem til den Græske Kirke, hvor han havde forskandset sig, og befalede derpaa sine Soldater, som kun beløb sig til 500 Mand og i Spidsen for hvilke han befandt sig, at angribe dem. Han kastede dem tilbage, forfulgte dem lige til Havet, dræbte 45 Mand, saarede 60 og tog 176 til Fanger. — General Molitor, som var i Spalatro, en By og Fæstning i Dalmatien, havde ladet Øens Garnison forstærke. Russerne forbleve endnu to Dage paa Lessina's Rhed, men da der imidlertid ankom Canoner fra Venedig, saa fyrede man med disse paa dem, og d. 7 Maji lettede Russerne igjen Anker, og seilede afsted. Under Actionen ankom en Russisk Fregat med Landtropper ved Øen Bra. Indbyggerne ringede med Stormklokken, grebe til Vaaben og forenede sig med den Franske Garnison. Russerne landede ikke.

Fra Bremen meldes efter en Londonsk Efterretning af 31te f. M., at Embargoen paa alle Bremer Skibe er ophævet, og at denne Ophævelse skulde under d. 5te d. M. stadfæstes af Kongen af Engelland.

Efterat Svinemündes Havn siden en rum Tid har været spærret, er der d. 1 Junii udstædt en Tilladelse, at Skibe under neutrale Flag kunne nu løbe ud igjen.

Fra det Lauenborgske meldes under d. 7 Junii, at det lader, som Preusserne nu ville forlade denne Egn, thi der er givet Ordre, at der fra nu af kun skal bages et Forraad af 3 Brød for hver Mand, og ikke hidføres mere Havre.

I Vesternordlandslæn i Sverrig er i afvigte Aar blevet vævet 172,122 Alen Lærred.

Een af de Indretninger i Frankrige, som udenlands kun ere lidet bekjendte, ere Regimentscasserne. Hvert Regiment har nemlig ved Besparelser i militaire Fornødenheder og visse ikke meget byrdefulde Bidrag samlet sig en Capital, som ligger i Forvaring hos dets Oberst og Conseil d' Administration. Der gives Regimenter, i hvis Casse der findes 200,000 Franker.

Barras lever for nærværende Tid i Brüssel, under Titel af General, og har her sit rigelige Udkomme.

I Paris har man lagt Mærke til, at i de Noter fra udenlandske Hoffer, hvori Prinds Josephs Tronbestigelse notificeres, siges: "Neapels Trone," istedetfor at Moniteuren betjener sig af Udtrykket: "Neapels og Siciliens Trone."

I politisches Journal for Maji Maaned læses følgende Skrivelse fra Kjøbenhavn: "Dannemark er for nærværende Tid den eneste Stat i Europa, hvis Neutralitet Tingenes nuværende Forfatning selv synes at kræve. At Forholdene i Henseende til Ligevægten mellem Frankrige og Engelland vedvare, synes at have den Virkning for Dannemark, at man hverken kan fordre af det, at efterkomme eller undlade noget. Skulde man imidlertid ville udføre den Idee, at spærre alle Markedspladse og Havne paa Fastlandet for Engelland, i sit hele Omfang, saa vilde man rigtig nok kunne befrygte Neutralitetens Forstyrrelse. Men saalænge Rusland og Sverrig endnu staae aabne for den Engelske Skibsfart og Handel, vil det være meest

overeensstemmende med Omstændighederne, at lade Dannemark være en Undtagelse fra denne Regel. Landmagternes Hensigt opnaaes jo allerede for størstedelen derved, at de spærre Engellands Skibsfart og Handel paa Tydskland, og dertil have de nu Midlerne i Hænde, uden at de behøve at fordre af Dannemark andet end den sædvanlige Loyalitet. De Fordele, som Engellands Skibsfart og Handel høster i Dannemark, kunne ikke være betydelige, da denne Stat, som bekjendt, selv driver sin Handel. Sundets Spærring vilde være det eneste Middel til at afskjære Sverrig og Rusland. Men dertil vilde en Landmagt under de nuværende Omstændigheder ikke saa let see sig istand, selv ved den stærkeste Befæstning fra Landsiden. Den Engelske og Russiske Sømagt vilde snart overstige denne Vognborg. Dernæst have vi ogsaa Exempler paa, at man kan passere det store Belt. Sundet er af den Beskaffenhed, at en Flaade ved Gjennemseilingen kan trodse det stærkeste Landbatterie. Den 2den April har endmere stadfæstet denne Erfaring. Kun ved Hjelp af en Flaade var det mueligt, nogenlunde at afværge Gjennemgangen. Men hvilke Magter kunne vel her forsvare sig mod en overlegen Sømagt, naar Engelland, Rusland og Sverrig staae i Forbindelse? Hvad kunde det nytte at opfordre Dannemark her, at vove et Forsøg? Man seer jo øiensynligen, at det vilde mislykkes. Derimod ere Fordelene store saavel for Engelland som Frankrige, naar Dannemarks Neutralitet erkjendes, ligesom hidtil, og naar man fremdeles søger at hævde den efter de samme Grundsætninger, hvormed man hidtil forsvarede den. Engelland og Rusland ville ikke ophæve denne Neutralitet, thi til at udføre deres Plan behøve de ikke Dannemarks Hjelp; Frankrige kan ikke ville forstyrre den, uden at skade sine Hensigter i Fremtiden. Det er derfor sandsynligt, at Veien til Underhandling og Landenes Occupation ad andre Sider til end henimod Norden, vil være mere afgjørende end Ophævelsen af Dannemarks Neutralitet.

(fortsættes.)

Rettelser.

S. 1056. L. 13. Leiregaard l. Leire.
— 1094. — 4. efterlevende Enke l. afdøde Kone ꝛc.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 71.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 17 Junii, 1806.

Efterverdenens Spørgsmaale.

En Phantasie.

(En Plads paa Rundekirkegaard. En stor firekantet Ligsteen bedækker Evalds Grav. Ved denne staaer en Digter, og omkring ham en stor Kreds af Mennesker af forskjellig Stand og Rang.)

Digteren. Mine Herrer! Den store Mand, hvis Been hvile her, men hvis Aand findes overalt, fortjente et skjønnere Mindesmærke end denne Sandsteen. Dannemark har hidtil kun kunnet opvise en eneste Evald. Endnu længe vil han blive den Uopnaaede; endnu længe vil han staae som en Soel ved Siden af tusinde Maaner, som, for svage til at kunne fordunkle den, endog maae laane dens Straaler. Fædrelandet har tabt meget ved hans alt for tidlige Hedengang. Hvilke Kjæmpeværker kunde man endnu ikke have ventet af hans Genie, dersom hans Legeme havde havt samme Kraft som hans Aand? Hvad kunde en Evald i et Tidsrum af tredive Aar ikke endnu have virket og ydet? O, grusomme Parcer! hvorfor spinde I Livets Traad milelang for saa mangen en Versemager, medens I ere saa karrige mod en Evald! — Men lader os være skjønsomme; han har levet længe nok for at naae Udødelighedens Tempel. Vort Sprog vil ikke overleve hans Hæder; den er uforgjængelig som den Soel, der kaster sine Straaler paa hans Grav.

En Herremand (træder frem af Kredsen). Med Forlov at spørge! Hvor mange Tønder Hartkorn eiede han, min Ven?

Digteren. Ingen. Han var ingen Herremand.

En Officier. Hvor mange Feldtslag har han deeltaget i?

Digteren. I et Par; men desværre kun som simpel Tambour.

En Læge. Havde han stor Praxis?

Digteren. Blandt Daarer, som han curerede med Piller af attisk Salt.

En Danser. Hvor mange Gange kunne han svinge sig om paa den ene Fod?

Digteren. Ikke en eneste. I sine sidste Leveaar var han endog contract.

En Kjøbmand. Negocierede han meget?

Digteren. Med sine Aandsproducter. Han lod dem gaae under sit eget Flag, som alle Nationer hædrede.

En fornem Dame. Frequenterede han Folk af Extraction? — Enfin! stod han i Estime hos den høie Adel?

Digteren. Han frequenterede ikke Folk af Extraction, men Folk af Extraction frequenterede ham i hans Værker, og dersom et ædelt, følende Hjerte kan regnes til den høie Adel, enten det slaaer under en Bondekofte eller en Stjerne, saa stod han i høi Anseelse hos den høie Adel.

En Konstberider. Kunde han gjøre det store Salto mortale.

Digteren. Paa Pegasus.

Konstberideren. Kommer, mine Herrer! og lader os gaae. De seer jo nok, den gode Mand vil holde os for Nar!

(Konstberideren gaaer, og alle de andre følge bagefter.)

Digteren (som bliver ved at forfølge dem med Øinene). Og disse Mennesker kalder man Efterverden? — Hvil i Fred! udødelige Skjald! Dannemarks Stolthed! See ikke op fra den Grav, hvor du hviler saa trygt, til et Old, som har saa liden Sands for dine Fortjenester!

Ungdomslærere.

For at faae gode Æbletræer, eller for at forbedre sin Faareavling, forskriver man Træstammer fra Holland, og Væddere fra Spanien, uden at bryde sig om Prisen, men for at faae sine Børn dannede til oplyste, retskafne og indsigtsfulde Mennesker giver man sig langt fra ikke saa stor Umage. Man vælger den første den bedste Ungdomslærer, man kan faae, og prutter med ham paa en Skilling. Han ansees for et af de Væsener, som der aldrig kan være Mangel paa, og for en levende Machine, som man ikke skylder andet, end de faa Skillinger, der udkræves til at holde den i Gang. Lærer Eleven intet, saa er det Lærerens Skyld; lærer han derimod virkelig meget, saa er det hans Genie, hans opvakte Hoved, ikke Lærerens Flid, som Forældrene tilskrive hans gode Fremgang. Utaknemmelighed er saaledes Ungdomslærerens Løn. Saalænge han endnu har Kraft nok til at trælle, lader man ham nogenledes vederfares Ret; men naar han enten bliver udygtig hertil eller at man ikke behøver længere hans Tjeneste, søger man at blive af med ham som med en Amme, naar Barnet er fravænnet. Sjelden er man saa taknemmelig at forskaffe ham et anstændigt Levebrød eller understøtte ham med en Pension.

Kun i faa af vore private Læreanstalter have Ungdomslærere nogen blidere Skjebne. Naar de ikke kunne gjøre Vind og agere Münchhausen, drive de det næsten aldrig videre end til at

faae 1 Mk., høist 24 ß. for Timen. De ere hoveriegjørende Bønder, og Entrepreneurene ere deres Herremænd.

Paa enkelte Undtagelser nær ere Ungdomslærere, der blot skulle leve af at undervise, i mange Henseender meget at beklage. De maae paa deres gamle Dage næsten give Slip paa enhver af Livets Beqvemmeligheder; de kunne aldrig tænke paa at gjøre sig selv, og endnu langt mindre andre Mennesker lykkelige. Men desuagtet seer man dog saa mange hundrede unge Mennesker, uden udmærket Genie, uden Velyndere, uden Formue, trænge sig frem paa en Bane, hvor Informationer, saalænge de ikke have faaet noget offentligt Embede, er det eneste Middel til at opholde et kummerligt Liv. Mange af disse Ubesindige indsee kun alt for sildig deres Feil; mangen en enfoldig Fader smedder sin Søn til Bogen, i den taabelige Tanke, engang at see ham som en fornem Embedsmand, uden i Forveien at overveie, om han ikke var bedre skikket til at staae ved en Ambolt. Denne Studeresyge, om man tør bruge dette Udtryk, bliver Dag for Dag almindeligere; ingen vil være Haandværksmand; alle ville studere. Denne Vrimmel og Overflødighed af saakaldte studerede Folk avler Trang, og denne Trang nedsætter end mere Ungdomslærerens Værdighed i den store Hobs Øine.

Enhver, som har taget første eller anden Examen er, som bekjendt, en studeret Mand, et Subject, som er fuldkommen uddannet til Ungdomslærer. Men hvor stor en Idiot kan man dog i Grunden ikke være, fordi man har lært de sædvanlige academiske Videnskaber af Compendier? Om man end talde Græsk som en Homer og Latin som en Cicero, vilde man dog kun spille en ussel Rolle i vore Dage, naar man ikke forstaaer de Sprog, der tales i den Verden, man lever i. I de senere Tider har man ogsaa begyndt at lægge sig efter levende Sprog. Fordum forstode endog mange Danske Studerende ikke et eneste Tungemaal, som de, i det Øieblik de kom over Beltet, kunne hjelpe sig frem med hos læg Mand. Denne sørgelige Erfaring har ogsaa lært dem at indsee, at man bør kunne mere end Latin og Græsk. Enhver Fader, der antager en Lærer, fordrer nu omstunder, at han, foruden de gamle Sprog, bør kunne Fransk og Tydsk, og i det mindste noget Engelsk. Den vigtige Rolle, som disse tre Nationer spille, saavel i den politiske som lærde Verden, gjør det ogsaa til en sand Nødvendighed at kjende deres Sprog. Men hvad udfordres der ikke til at have lært fem, sex Sprog i en Alder af 25 Aar, som bør være den høieste Alder for en Ungdomslærer. Og hvem lønnes vel uslere end den, der skal søge sit Ophold derved? Den simpleste Skriver faaer jo større Løn end den dueligste Huuslærer. Enhver søge Exempler i hans egen Erfaringskreds, og han vil finde mine Ord stadfæstede. — Dersom de fleste Forældre forstode, i Forveien at overveie, hvad der i vore Dage egentlig udkræ-

ves til en studeret Mand, og hvilke Fordringer man for det meste gjør af en Ungdomslærer, saa vilde saa mangt et ungt Menneske, uden mindste Genie, ikke blive tvunget til at vælge den lærde Bane.

Saalænge som det er saa mange Forældre aldeles ligegyldigt, hvorledes deres Børn oplæres, saa længe som deres Handel eller Qvægavl, deres Haugers eller Jorders Drivt ligger dem mere paa Hjertet, end deres Børns hensigtsmæssige Undervisning, saa længe vil Ungdomslærerens Kald ogsaa blive et af de sørgeligste, der kan tænkes, og den fremspirende Slægts Dannelse kun alt for ofte overlades til uduelige Lærere. Vi have nok der giver sig af med Børneundervisning; Sprogundervisning f. Ex. er det sidste Smuthul for enhver forløben Tydsker, Franskmand eller Engelskmand, og der gives næsten lige saa mange Indfødte, som ikke tage i Betænkning, at undervise i Sprog, de kun kjende saare lidet til. Endog det største Udskud af Lærere, som ingen skjøtter om, behøver aldrig at frygte for at savne Condition. De behøve kun at melde sig i de Instituter, hvor man i Almindelighed seer mere paa den ringe Priis end paa Dueligheden, og man modtager dem med Kyshaand. Men alt dette er imidlertid Aarsag i, at Ungdommen maaskee aldrig har lært mindre end nu omstunder, hvor den skal lære Alt, og at det agtværdigste Kald i Verden betragtes og drives som et ussel Haandværk.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Afdøde Kammerherre Berent Ankers Testamente bestaaer af følgende Puncter: 1) Da min Massa Bonorum ikke bør separeres, fordi for manges Levebrød og Statens Interesse hænge af den sammenholdte Kjæde i mine Eiendomme, som laane hinanden gjensidig Værdie under fornuftig Bestyrelse, saa skal Alt blive et bestandig Fidei-Commis, som skal forvaltes af min kjere Broder Kammerherre og General Vei-Intendant Peder Anker, eller hvem han paa sine Vegne antager, de Herr. Jacob Nielsen og Thomas Bagge, og Forvalter Semb paa Mosse Værk, naar han indfinder sig 2 Gange aarlig, for at gjennemsee Tingenes Forvaltning. — 2) Naar nogen af disse Herrer ved Døden afgaaer, udnævner enhver af dem en Successor i sit Sted til Administrationen; er dette forsømt, skeer det af Stiftamtmanden over Aggershuus, om han ikke vil selv være det, som er ham uformeent. — 3) Der holdes Protocol, hvori al Deliberation indføres og Decision skeer i vigtige Tilfælde efter Pluralitet; og naar Stemmerne ere lige, er den Mening, hvortil min Broder eller udnævnte Successor accederer, den gjeldende. — 4) De løbende Forretningers Administration føre de Herrer Bagge og Nielsen eller udnævnte Successores i deres Sted. — 5) Alle Fuldmægtiges Poster besættes ikkun efter Pluralitet, som nævnt i 3die Post; Hr. Niels Gressen beholder sin Post med nu havende Emolumenter ad dies vitæ, og saalænge den brave Forvalter Semb lever, forestaaer han som hidindtil Mosse Værk med Saugbrug, Gaarde og Skove derunder uden at staae under Administrationen her, uden ved Correspondence postdaglig som hidindtil i Henseende til løbende Forretninger og i at indgive som hidtil det sædvanlige aarlige Regnskab. — 5) Det af mig indrettede Vaisenhuus for 12 Børn skal efter nærværende Indretning bestandig continuere. — 6) Alle af mig betalte Pensioner og bestemte Lønninger for nuværende Fuldmægtige continuere uforanderlig. — 7) Mine Bøger, Samlinger af Mineralier, Naturalier, Physicalske Instrumenter og alt paa Bibliotheket, skal tilhøre min Brodersøn Christian Anker. — 8) Naar Morten Anker er i Byen

skal han tiltræde Administrationen. — 9) Hver Administrator skal have 500 Rdlr. aarlig foruden den Løn, som de Herr Semb, Bagge og Nielsen nu have, og disse sidste 3de skal have desuden 5000 Rdlr. Courant hver strax efter min Død. — 10) Alle mine Tienestefolk, de paa Frogner inclusive, Peder Someroe, Kone og Datter, skal hver have 100 Rdlr. efter min Død. — 11) Hr. Morten Anker beholder Aas Gaard, Skov og Saug ligesom Grørud og Ammerud Gaarde, Skov og Sauger til Odel og Eiendom, samt nyder af Hakkedahls Værk med underlagte Gaarde og Skove, de efter mit Brev til ham fastsatte Emolumenta; Planke-Producter af Aas leveres til Fidei-Commisset efter aarlig bestemt Markeds-Priis for hver Sort eller Artikel. — 12) Min Broder Peder Anker skal have Sanne Gaard i Maridahlen med Skov og Saug, som een for ham beleilig Eiendom, og 100,000 Rdlr. Courant, er min eneste Broder ham alleneste. — 13) Mine Skibe skal sælges, undtagen Falken og de ¾de Dele i Nicolai Anna; ingen Skibe maae kjøbes; jeg har tabt over 500,000 Rdlr. ved Skibe. — 14) Man skal dirigere Alt efter min Plan og med den Orden, som mine Bøger og mit utroelige Arbeide kan forklare for Efterverdenen. — 15) Mit Huus med Hauge, jeg boer i, skal gives til offentlig Brug efter Overlæg med Stiftbefalingsmanden over Aggershuus. Min Hauge bør være en botanisk Hauge for Cathedral-Skolen her. Mine Meubler skal sælges ved offentlig Auction. Mine Malerier, Tegninger, Statuer, Kobberstykker, som er en prægtigere og af sande Konststykker mere bestaaende Samling end man troer, skal tilhøre Hendes Kongelige Høihed Kronprindsesse Maria — dette Ideal af en fuldkommen Kone — om Hun naadigst vil beholde dette til Minde af Hendes Beundrer. — 16) Hr. Secretair Pram skal sendes alt mit Litteraire med mine Forelæsninger, som jeg beder han vil udgive som mine Oeuvres posthumes, og samle alt strøet som er trykt og af mig forfattet; for hvilket Arbeide han skal have 5000 Rdlr. Courant; og paalægges min Brodersøn Christian Anker at gaae Hr. Secretair Pram heri tilhaande. — 17) Provsten Bernt Anker skal have — som en af de værdigste Mænd jeg kjender — 5000 Rdlr. Courant, og min Ven Hr. General-Krigs-Commissaire Harthausen 5000 Rdlr. — 18) Martine Collett, Hr. John Colletts Kone, de 10,000 Rdlr., som ere hende tilsagde ifølge min Kones Disposition, og Mathia Collett, Enken Madame Colletts Datter, de hende tilsagde 4000 Rdlr. — 19) Hver af mine Broderbørn — Sønnerne skal have 2000 Rdlr. aarlig af Fidei-Commissets Revenüer — Døttrene 1000 Rdlr. aarlig. Morten Anker, som har saa meget forud, ikkun 500 Rdlr. aarlig af Fidei-Commissets Revenüer; men hans Børn, Christian Ankers og hans Broder Peder Bernt Ankers Børn efter Forældrenes Død 2000 Rdlr. aarlig hver, og naar de ei existere, da Carsten Ankers Børn. — 20) Min Gjeld skal successive betales med 7 PC. aarlig paa alle Capitaler, jeg skylder, foruden Renten. Inter Legatum udbetales før 2 Aar efter min Død, men til enhver Renten af det legerede fra Dødsdagen aarligen 11te December. — 21) Frogner med alt skal sælges i Parceller eller under eet, ligesom det meest kan udbringes. — 22) Alle mine Eiendomme i Byen, Oranienborg og Sommerroe skal sælges. Hr. Capitaine v. Eliesen skal have 800 Rdlr. Courant aarlig ad dies obitus. 23) Hans Majestæt ansøges Allerunderdanigst, ved Understøttelse af Stiftamtmanden i Aggershuus, at denne min Disposition maa corroboreres, og at ingen Capitaler af de offentlige Instituter maae opsiges i mit Boe, naar Renten aarlig og præcis betales og naar 7 PC. paa Capitalerne tillige afdrages. — 24) Alt som her i Tiden oplægges, naar Gjelden er betalt, og man har en Capital tilovers, som kan udgjøre Indskudder til Driften af Alt i eet Aar, skal uddeles imellem virkelig Trængende, nemlig værdige Enker, Studentere af Hoved som mangle Evne at soutinere sig ved Universiteter, og endelig Huus-Arme.

Hr. B. Prahl, en Mand af Kundskaber og Talenter, agter, dersom man nogenlunde vil erstatte ham hans Umage, at udgive to Værker: 1) Warren Hastings Gouvernement, hvori han vil søge at udvikle denne Mands Fortjenester og vise Ostindiens Tilstand, og 2) Kongen af Zion, hvori han vil skildre den anabaptiske Sects Stiftere Joh. Mathias og John Boccold, der agtede at oprette et Universalmonarchie.

Paa Øen Ærøe gives en Sø, Virsø kaldet, som er 130 Tdr. Land stor og hvoraf 70

Tdr. formodes at kunne blive tjenlige til Sæd og Græsning. I mange Aar er der kun med maadeligt Held arbeidet paa dens Udtørring. Men nu gaaer det bedre; omtrent 40 Tdr. Land ere udtørrede, og lidet deraf allerede bragt under Plougen. Søen udtørres ved en aaben Vandsnekke, som drives af en Veirmølle, ligesom i Mærsken, og Vandet udledes til Havet igjennem en kort Canal. Præsten Hr. Monrad har i mange Aar med utrættelig Flid arbeidet paa denne Søes Udtørring.

Efter Christiania Byes sidste Vognmandstaxt betales for en løs Hest baade Sommer og Vinter 60 ß. for hver Miil.

Vagtmester Michelsen i Christiania har ladet bekjendtgjøre: at Udpantningen for denne Byes Kirkestole tager sin Begyndelse d. 16de.

I den af Josua White Esq. udgivne Levnedsbeskrivelse over Lord Nelson siger Forfatteren: de Danske havde ved deres priisværdige Tapperhed saa roesværdig udmærket sig, at Lord Nelson altid kun med Beundring talde om dem; ogsaa vor Willemoese findes deri hæderligst erindret, samt en Samtale, der ham angaaende skal være holdt mellem H. K. H. Kronprindsen og Nelson; ligeledes en Anecdote, der i det mindste her i Staden hidtil ikke har været bekjendt: denne nemlig, at da en fornem Dansk Officier ved Sundet kom til Admiralen med et mundtligt Svar paa dennes Forslag, og hellere vilde føre Svaret til Papiir, leverede man ham en Pen, der ikke duede meget. Han holdt da Pennen for Øiet og sagde med sarkastisk Latter til de Omstaaende: "Ere eders Kanoner ikke bedre istand end eders Penne, ville I ikke udrette meget for Kjøbenhavn."

Den i dette Blad allerede yttrede Formodning om den Taage, der lod sig see d. 22 f. M. over hele Fyen, at den kunde have reist sig fra en Hedebrand, sees i Viborg Samler paa en Maade bekræftet, da der paa samme Tid skal være opkommet en Ild i en Hede i Hammerum Herred, der brændte i 8 Dage og paa nogle Miles Omkreds beskadigede Hederne mangfoldig i Øtred, Ikast, Sunds og Haverup Sogne. Over 1000 Mennesker skulle have været samlede for at dæmpe Branden; men fordi det blæste hver Dag, maatte det bedste skee

om Natten; og dog skal først den veldædige stærke Regn have slukt den; thi i Mosebunden, som kan ligge paa Hederne, er, som bekjendt, slig Brand dobbelt umuelig at slukke. Røgens Virkning paa Luften fornam man ikke i Viborg (det ligger 5 Mile derfra), fordi Vinden i den Tid bar fra og var Nordvest.

Den korte Levnedsbeskrivelse over General Huth, som man for en Tid siden har læst i dette Blad, findes nu oversat paa Tydsk i sidste Hefte af politisches Journal.

I Asnes Sogn, Ods Herred, i Sjælland, afbrændte d. 7 d. M. Gaarden Gyldenholm, tilhørende Jens Madsen. Ilden, hvis egentlige Aarsag ikke kunde opdages, udbrød saa pludselig og greb saa stærkt om sig, under den stærke Blæst, at Gaardens fire Huuslænger inden en halv Time vare nedstyrtede, og Hestene og Qvæget bleve et Offer for Luen. En frugtsommelig Kone vilde med 5 endnu levende Børn, forbrændt paa Hænder og Ansigtet, styrte sig ind i Luerne, for at redde sit to Aars Pigebarn, men for sildig. Det var allerede omkommet i den almindelige Ødelæggelse. Bidrag til Understøttelse for denne ulykkelige Familie modtages hos og besørges afleverede af Hr. Handelscontrolleur Ockenholt, boende paa Hjørnet af lille Helliggeist- og Løvstrædet No. 142 Littr. B.

I Gaar Eftermiddag Kl. 5 opkom en heftig Ild hos Grovsmed Skjellerup paa Hirschholm, som tillige ødelagde Guldsmed Reises og Bager Bærentsens Vaaninger.

Udenlandske Efterretninger.

I Nottæks Sogn i Smaaland fødte en Ko d. 19de Martii med stor Besværlighed et Foster, som havde to Hoveder med Øine, Øren, Tænder og alt Tilbehør indtil Brystet, der var usædvanlig massivt, men iøvrigt havde det kun eet Hjerte og een Lunge. Koen lever endnu, og underholdes med Hø og Melk.

Geheimeraad Formey, som nylig reiste til Paris i Anledning af Prinds Louis Sundhedstilstand, fik 5000 Rdlr. i Reisepenge.

I det Salzburgske døde den 1 Dec. f. A. en Tjenestepige, navnlig Maren Ederin, i en Alder af 117 Aar og 7 Maaneder. Hun havde be-

standig tjent for sit Brød; i de sidste tyve Aar blev hun underholdt af Bønderfolkene.

De hidtil indkomne Bidrag til Luthers Mindesmærke beløbe sig til 18,335 Rdlr.

(Slutning af Stykket i forrige Numer af politisches Journal for Maji Maaned). Har end Dannemark formedelst sin Stats Størrelse og sin Magt i Tingenes nuværende Forfatning ingen Vægt; saa udmærker det sig dog ved sin erkjendte loyale og upartiske Fremgangsmaade, og den indre Energie, hvorpaa det støtter sig. Behøver Dannemark sine veløvede Tropper og dets Militairvæsens bedre Organisation ikke som Øiemed for Krig, saa trænger det dog dertil, for at vise sin Energie; for at vise, at de Fordele, som Neutraliteten tildeels kan yde det, ikke nedsænke det i Svaghed, Qvindagtighed og Mismod. Selv den svagere Deel vinder det stærkere Parties Agtelse, naar den viser Energie, og naar denne ledes efter uegennyttige Grundsætninger. Vor Tidsalder udkræver rustede Krigshære ikke blot til at slaaes eller gjøre Erobringer. Statsklogskabens og de militaire Rustningers Aand afgjører nu mere ved sin Consequence end fordum store Hære i bestandige Krige. Vilde man ikke søge at sætte Statens Stridskræfter under en voxende Energie i et passende Forhold til Culturens Tilstand, saa vilde det forrige Barbarie let indfinde sig igjen. En forbedret Krigskunst, og rustede Hære ere Grundstøtter for Statsklogskaben. En stor Krigshær uden Statsklogskab er et Legeme uden Aand, og omvendt er Statsklogskab uden Krigsmagt en Aand uden Legeme.

Den Spanske Regjering i Havanna har ved en Lov bestemt, at enhver Negers Navn og den Sum, han er bleven kjøbt for, skal, saasnart han kommer i Land, indføres i Rettens Protocol. Negerens Herre er forpligtet at tilstaae ham een Frihedsdag om Ugen, til at arbeide for sig selv. Saasnart det er lykkedes Slaven at erhværve sig en klækkelig Sum, maa Herren, naar hiin fordrer det, overlade ham mod Betaling en anden, tredie rc. fri Dag om Ugen, og naar han har betalt den 6te er han ganske fri. Prisen for enhver fri Dag er $\frac{1}{5}$ af den Sum, Negeren er bleven kjøbt for.

Den 5 Junii havde den ny Tyrkiske Ambassadeur Audience hos Keiser Napoleon. Da han traadte ind i Salen gjorde han de tre anordnede Reverencer, og da han kom hen til Tronen, tog Keiseren Hatten af, og sad derpaa med ubedækket Hoved. Ambassadeuren foreviste nu de Foræringer, han havde medbragt for Napoleon. De bestode i en Aigrette af Diamanter, og et Skrin, besat med mange Ædelstene og Storsultanens Navn i Træk. Derpaa gik Keiseren hen til Vinduet, for at see de Arabiske Heste, prydede med kostbart Seletøi, der ligeledes vare bestemte til en Foræring for ham. Siden foreviste Ambassadeuren de Foræringer, han havde medbragt for Keiserinden. De bestod af en Rad kostbare Perler, Parfumer og herlige Stoffer. Han holdt derpaa en kort Tale paa Tyrkisk, som blev oversat af den Franske Tolk, og Keiseren svarede ham igjen i en kort Tale paa Fransk, som ligeledes strax blev oversat af Tolken. Begges Taler findes aftrykte i Moniteuren saavel paa Tyrkisk som paa Fransk. Keiseren forsikkrede Ambassadeuren, at saalænge den høie Port var forenet med ham, havde den intet at befrygte af nogen muelig Magt. — Samme Dag havde Prinds Louis, den bataviske Minister og Deputationen fra de Høimægtige Audience hos Keiseren. De Taler, som ved denne Leilighed bleve holdte, gik alle ud paa, at vise Nødvendigheden af, at Holland faaer en Konge, da intet bedre kan bevare dets Existence. Keiseren henvendte sin Tale til Prinds Louis, opfordrede ham til ikke at ophøre at være Franskmand og til at blive en Fader for sine nye Undersatter. Da Ceremonien var tilende proclameredes Prindsen til Konge af Holland.

Talleyrand er af Napoleon bleven udnævnt til Prinds og souverain Hertug af Benevento, og Marchal Bernadotte til Prinds og souverain Hertug af Pontecorvo. — Benevento ligger ved Foden af Appeninerne, og er en anseelig Stad i Neapel, som tillige med sit lille District indtil 1796 tilhørte Paven, og allerede forhen kaldtes Hertugdømme. Staden har 12,000 Indbyggere, og den betydeligste Kornhandel i Neapel; den ligger kun 7 Mile fra Residencen. Den er Sædet for en Erkebisp og 19 Klostere. — Pontecorvo ligger ligeledes i Neapel, i Terra di Lavora, men er langt ubetydeligere.

Dronningen af Engelland havde nyligen for 150,000 Pund (9 Tønder Guld) Diamanter paa.

Blandt alle Franske Generaler har ingen staaet i saa mange Aars fortroligt Venskab med Napoleon, end Marchal Alexander Berthier; han har bestandig ledsaget ham i Krigen. Næst Keiserens Paarørende var han og den første Franske, der til Belønning for sin udmærkede Tapperhed blev fra Privatmand ophøiet til souverain Første og Hertug. Han er født i Versailles, hvor han blev opdraget til Krigsstanden, og var allerede Ingenieur-Officier, da de Americanske Colonier gjorde Opstand mod Engelland. Han var een af de Officierer, der, efter Ludvig XVI. Befaling, bleve sendte til Ohios Bredder, hvor han udmærkede sig under la Fayette. Ligesom alle de Krigere, der havde deeltaget i Americas Frihedskrig, var ogsaa han, førend Bastillen blev bestormet, en erklæret Patriot. Han blev af sine Medborgere udnævnt til Generalmajor over Nationalgarden i Versailles. Ved klog Maadehold mod den excentriske Lecointre skaanede han paa denne Post meget Menneskeblod. I Maji udbredtes det falske Rygte, at han havde nedlagt sin Commando i Versailles, men han gjendrev det offentlig. Da Kongens Tanter forlode denne Stad beskyldtes han for, at have givet Anledning dertil, men Departementet, Municipaliteten og Nationalgarden i Versailles, gjendrev Beskyldningen. Han fik nu en Commando ved Marchal Luckners Armee; ogsaa her forfulgtes han af Skumlere; men Luckner selv erklærede i sine Breve til Legislaturen Beskyldningerne mod Berthier for falske, og roste hans Talenter og Fortjenester. Ved Angrebet paa de vestlige Insurgenter, udmærkede han sig især. Siden kom han til at fegte ved Siden af Bonaparte, som traadte i Spidsen for den Italienske Armee. Efter Overgeneralens Beretning havde han deeltaget i alle den Franske Armees Seire i Italien, og fornemmelig udmærket sig i Slaget ved Arcola. Han meddeelte Regjeringen udførlige Efterretninger om hvad der forefaldt. Da Freden var sluttet, blev han beskikket til, at overbringe Overgeneral Hoche de i Leoben af Bonaparte og Marchese Gallo undertegnede Fredspræliminairer. Mathieu Dumas sagde ved denne Leilighed i Femhundredesraadet: "Berthier har ved sine sjeldne Talenter bidraget saa meget til Italiens Erobring, at Bonaparte ærer sig selv i det han begjerer, at han skal dele med ham Æren og Taknemmeligheden.

— Den 27 Vendemiaire i Republikens 6te Aar sendte Bonaparte ham til Paris med Campo Formio-Freden, og tilmeldte Directoriet: "General Berthier er een af Republikens Støtter, og Frihedens ivrigste Forsvarere. Den Italienske Armee har ikke tilfegtet sig nogen Seier, som han ikke har Deel i." — Berthier vendte derpaa tilbage til den Hæderspost, Bonaparte havde betroet ham. I Mailand fik han Befaling at marchere til Rom, for at hevne den myrdede General Duphots Mane. Befalingens Fuldbyrdelse var forbunden med stor Vanskelighed, men desuagtet holdt Berthier dog snart sit Indtog i Capitolet. Paa samme Tid udbrød et Oprør i Rom og dets Omegn, hvilket Generalen strax fik dæmpet. Da General Brune fik Overcommandoen i Italien, ilede Berthier til Paris. Der blev han udnævnt til Overgeneral for den Engelske Armee, men da Landingsplanen blev opgivet, og Bonaparte gik til Ægypten blev han udnævnt til Chef for Generalstaben. Han vendte derpaa med Bonaparte tilbage til Frankrige, hvor han i Paris understøttede ham i at udføre hans store Plan. I Slaget ved Marengo fegtede han ved Bonapartes Side, og Resultatet af begges Raadslagning var Desaix's March, en ny Kamp og Seieren. Efter dette Slag blev han to Gange udnævnt til Krigsminister, og siden sendt som overordentlig Gesandt til Spanien. Da hans Sendelse var fuldbyrdet, paatog han sig tredie Gang Krigsministerpladsen, som han beklædte indtil han i sidste Feldtog igjen bestyrede den store Armees Generalstab, under Keiserens Overbefaling.

For en Tid siden opstod der, som bekjendt, en Tvistighed imellem Nürnberg og Preussen angaaende en Deserteur, navnlig Kraus, som Staden havde optaget igjen. Denne Deserteur har nu Alt i Alt kostet Nürnberg 11,000 Fl.!

Erkehertug Carl har forelagt den Østerrigske Keiser en Plan, efter hvilken alle invalide Officierer og Soldater, som endnu kunne tjene, skulle udgjøre et Sundhedscorps, der skal tjene istedetfor Inspecteurer, Oeconomer og Sygevogtere i Hospitalerne. — Borgermilitsen i Wien beløber sig til 20,000 Mand. — I Zenng eller Seni (i det Ungerske Dalmatien ved det Adriatiske Hav) løb d. 9 April et nyt Skib af Stabelen, der var usædvanlig stort og kaldtes den Østerrigske Keiser.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 72.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 21 Junii, 1806.

Kjøbenhavns Physiognomie.

(Fortsat.)

Østergaden.

Gives der nogen Gade der med Føie fortjente at kaldes Dronningen blandt Kjøbenhavns Gader, saa er det Østergaden. Den, som eier en Gaard eller et Huus der, han eier en Guldgrube, kun med den Forskjel, at en Guldgrube er udtømmelig og kan tabe sin Værdie med Aarene, istedet for at en Bygning paa Østergaden bestandig stiger i Prisen, bestandig indbringer sin Eier flere Penge. Hvilken hemmelig Tryllekraft besidder da denne Gade, — vil maaskee mangen en udenbys Læser spørge, — siden den søges med saa stor Begjerlighed? Er den skjønnere og behageligere end Kjøbenhavns øvrige Gader? — Ingen af Delene. I mine Øine er den endog meget styg. Den slynger sig i Bugter som en Slange, og man kan ikke see nogen af dens Ender, førend man kommer midt i Gaden. Men det gaaer med Gader som med Mennesker; den som engang er kommen i Ry for, at være en klog Mand, han kan gjerne være saa enfoldig som et Faar, og hans Dumheder passere for socratisk Viisdom.

I det Øieblik en Kræmmer, en Modehandler eller en anden Handlende nedsætter sig, saa anseer han Østergaden for den directe Vei til Lykkens Tempel. Om han ogsaa skal opslaae sin Bolig i en Rønne, der hvert Øieblik truer ham med at begrave hans hele Krambod under sine Ruiner, maa han dog boe paa Østergaden. Den er derfor i vore Dage saa besaaet med Handelsmænd og handlende Professionister, at endog den, der kommer her, saa uforsynet med Klædebon og alle Livets øvrige Fornødenheder, som Adam, da han første Gang saae Edens Have, kan i en eneste Time blive her udpyntet og forsynet med Alt, hvad han kun ønsker sig. Der gives endog her en eneste Gaard, der ikke bestaaer af andet end Boutiquer, og

saa at sige udgjør en heel liden Kjøbstæd. Kort sagt, paa Østergaden kan man finde Alt, lige fra Hatte og Bøger — indtil Lov og Ret.

Hovedaarsagen til den Prædilection, som Kjøbenhavnerne have viist denne Gade, ligger uden Tvivl deri, at den er den fornemste Foreningspunct for Byens Hovedgader, og at alle, der enten fra Toldboden eller Vesterport komme til Hovedstaden, sædvanlig passere den. Dertil kommer endnu, at den er Centrumet af Kjøbenhavn. — Fordum skal Østerport have været ved Enden af denne Gade; nu er der en længere Vei fra Østergaden til Østerport, end fra denne til Vesterport.

En besynderlig Egenskab har denne Gade, at de Glædesnympher, som egentlig høre til Natfuglenes Classe, have udkaaret den til deres Vandringsplads om Aftenen. Indtil Kl. 12, ja 1 om Natten have de deres Strøg her, ligerviis som Sildene, der, som enhver Naturkyndig veed, trække sig i store Colonner fra det nordlige Ishav til Shetlandsøerne, og omsider tabe sig i Oceanet. Ligesom af et Slags Instinct komme disse Nympher bestandig fra Amagertorv, holde sig altid paa den venstre Side af Gaden, og tabe sig derpaa i Kjøbenhavns store Ocean: Hallandsaas.

Ny Amagertorv.

Før Kjøbenhavns store Ildebrand kaldtes dette Torv slet og ret Amagertorv, og det bar med Rette dette Navn, thi her kom ingen andre til Torvs end netop Amagere. Efter Ilde-

branden har det opsluget Høibrostrædet og Færgestrædet, ligesom Pharaos fede Køer de magere; det har nu ikke allene udvidet sin Plads, men endog sin hele Bestemmelse; Amagerne ere her kun et Slags Et caetara. Pladsen er besaaet med Boutiquer paa Ruller, som Magistraten bortleier mod visse aarlige Stadepenge, og som hver Aften af bestemte Folk rulles hen til Sandkisten. Denne Rullen foraarsager en Bulder, der ligner stærk Torden, og kan, som der staaer i Harlequin Patriot, skræmme Liv og Sjel af Herremænd og Ammer.

En større Carricatur af et Torv kan man neppe tænke sig. Hver Torvedag sees her en saadan Vrimmel af alskens Handlende, at Øiet næsten ikke er istand til at overskue den ligesaa brogede som comiske Hvirvar. Vel udgjøre Slagterboderne og Amagerne med deres Grønt Hovedgruppen i Maleriet, men foruden disse gives der endnu utallige Bissekræmmere, hvoraf nogle endog have deres Kram midt paa Fortoget. Ved Enden af Torvet sees en stor Flok Drenge og Tøse, der have alle Slags hvide Varer liggende omspredte paa Gaden.

Dersom en Anatom skulde beskrive Kjøbenhavn, vilde han maaskee kalde Amagertorv Hjertet i dette store Legeme; thi dets fleste Livskræfter ere concentrerede paa dette Sted. Naar man en Onsdag eller Løverdag befinder sig paa denne Plads, skulde man snarere troe, at man var i Paris eller London, end i Kjøbenhavn. Menneskene surre her imellem hverandre som Bier i en Biekube.

Vimmelskaftet

er endnu det samme som det har været fra Arilds Tid af, og den Holbergske Muses gode Genius synes at have vaaget over dets Inviolabilitet, paa det Jespers Ord til Jacob von Tybo: "Herrens — er Amagertorv, Faldet i Ryggen Vimmelskaftet" maatte blive en evig Sandhed. Luerne selv sparede denne Gade i den sidste store Ildebrand, og dreiede af, da de naaede Amagertorv, for ikke at forstyrre Prototypen eller Mønsterbilledet af Tybo's Taille. Endnu er Vimmelskaftet den samme pukkelryggede Vanskabning som i Holbergs Dage.

Kongens Nytorv.

Kütner, som just ikke har holdt nogen Lovtale over Dannemark, siger et Steds i hans Reise, at Kongens Nytorv er en Plads, som vilde gjøre Neapel og Venedig Ære. Den fortjener ogsaa at kaldes Kronen for alle offentlige Pladse i Hovedstaden. Den har i de senere Tider vundet meget i sit Udseende. Charlottenborg er altid bleven anseet for en Bygning i den ægte Italienske Smag; Hasdorfs forrige Gaard, og Agent Erichsens nuværende smagfulde Hôtel, — thi Gaard er her et alt for lavt Udtryk, — have i høi Grad forøget Skjønheden af denne Plads. Den Bygning, som Justitsraad Lange har ladet opføre, bidrager ikke mindre hertil. Den kostbare og fortræffelige Statue midt paa Torvet er blevet istandsat, og kappes nu om Rangen med Frederik den Femtes Statue paa

Amalienborg. Hovedvagten er bleven opmalet og har faaet et Uhr, kort sagt, man har fra alle Kanter søgt at give denne stolte Plads, som meget urimeligen kaldes Torv, fordi nogle Slagterboder have faaet Lov til at vanzire den, og enkelte Bønder indfinde sig der om Torvedagene, al muelig Elegance. Enhver Hjemfødning føler intet ved at betragte denne Plads; det falder ham aldrig ind, at man kan reise mange hundrede Mile, førend man i nogen af Europa's berømteste og meest forroste Residenser kan finde en skjønnere.

(Fortsættes.)

Atter en etymologisk Anmærkning.

Vore Skribenter have længe været uenige om, enten man skal skrive Jordemoder eller Gjordemoder. Videnskabsselskabets Ordbog henviser fra den første til den sidste Benævnelse, og ingen har hidtil anført nogen egentlig Grund for nogen af disse Skrivemaader. I Ossians Digte, T. 2, Side 105 troer jeg at have fundet en Oplysning angaaende dette Udtryk, og denne synes at vise, at man bør skrive Gjordemoder, ikke Jordemoder.

I Digtet selv (Battle of Lora) hedder det: "og hundrede Gjorde skulle vorde dine til at binde høibarmede Møer: Heltebyrds Venner, de under Veer fødte Sønners Lægedom." Macpherson forklarer dette Sted med følgende Note: "helligede Gjorde ere indtil de seneste Ti-

der blevne gjemte hos mange Familier i Nordskotland; de bleve bundne Barselqvinder om Livet, og man antog, at de lindrede deres Smerter og fremskyndte Forløsningen. De vare betegnede med forskjellige mystiske Caracterer, og de Ceremonier, der bleve iagttagne, naar man bandt dem omkring, viste, at denne Skik nedstammede fra Druiderne."

Vore Oldgrandskere maae vide om saadanne Gjorde ogsaa ere blevne brugte i vort Norden. Men om end Historien ikke taler noget derom, saa er det derfor endnu ikke beviist, at de ikke ere blevne brugte. Rimeligt er det imidlertid, at det Fruentimmer, som bandt en Barselqvinde et saadant Gjord omkring Livet, ogsaa betjente hende ved Forløsningen. Dette oplyser i saa Fald tilfulde hvorfor en Fostermoder kaldes **Gjordemoder**, hvilken Benævnelse ved Udtalen nok er bleven til Jordemoder. De Svenske bruge rigtig nok Jordgumma, men hvorfor skulde Ordet **Gjord** ikke ligesaa godt hos dem som hos os have forandret sig ved Udtalen til **Jord**? — Af det Engelske Ord Midwife lader sig intet udlede; **Johnson** siger, at baade **Skinner** og **Junius** have deriveret det fra Meed (en Belønning) og Wife; men Serenius udleder det rigtigere af den Svenskgothiske Partikel med, una & wife, uxor, og dette staaer altsaa aldeles ikke i nogen Forbindelse med Ordet Gjordemoder.

At Benævnelsen iøvrigt nødvendigvis maa være ligesaa gammel som vort Sprog, falder af sig selv, og det er derfor ikke usandsynligt, at Ordets oprindelige Bemærkelse grunder sig paa en ældgammel Skik hos en Nation, der ved Søfarten stod i saa nøie en Forbindelse med de gamle Danske, og desuden saa ofte maatte føre Krig med dem.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Commissionen for Odense Byes Fattigvæsen har offentlig takket Kammerjunker Petersdorff til Einsidelsborg, som har sendt den en Anvisning paa 52 Rdlr. og derhos tilkjendegivet den, at den i de fire paafølgende Aar kan hæve ligesaa stor en Sum, som et extraordinair Bidrag til Byens Fattige. Den gavmilde Einsiedelsborgske Familie har med Renter af de 1000 Rdlr, som General-Gouverneur Repstorff skjenkede afvigte 11 Dec. foruden de anførte 52 Rdlr., som Kammerjunker Petersdorff skjenker, saaledes hidtil bidraget aarligen 150 Rdlr. til Odensees Fattige. — Commissionen forsikrer, at den, dersom Fattigvæsenet havde mange saadanne formuende udenbyes Velgjørere, vilde glæde sig ved, efter mange uformuende Indbyggeres Ønske, at nedsætte de byrdefulde, men formedelst den ualmindelige Mængde Fattige, nødvendige Bidrag.

Hr. Conferenceraad Colbjørnsen har kjøbt Lyststedet Eenrum.

Salomon Isaac og Levin Hirsch have, som Forstandere af det i Odensee oprettede Begravelsessted for jødiske Indbyggere i Fyen ladet bekjendtgjøre, at de, som ville være Medinteressentere deraf maa melde sig inden 4 Ugers Forløb, da efter den Tid ingen antages paa samme billige Vilkaar som de første Interessentere. Skulde nogen, som ikke er Medinteressent, sende et Lig did, saa modtages det ikke, uden der medfølge 15 Rd. foruden de øvrige Omkostninger.

I den Bergenske Tidende findes nu det fjerde offentlige Regnskab for Bergens Søndagsskole. Skolen har en Capital af 600 Rdlr. udestaaende, hvoraf den trækker Renter. Subskriptionsbidragene beløbe sig aarligen til 438 Rdlr. Indtægten i f. A. var 557 Rdlr. 40 ß. og Udgiften 459 Rdlr. 9 ß. De, som bidrage meest til den

ne fortræffelige Indretning, ere: Nøisomhedsklubben og Selskabet den gode Hensigt. Den første betaler 50 Rdlr. og det sidste 20 Rdlr. aarligen. I det fjerde Skoleaar ere her underviste 17 Svende, 65 Drenge, 74 Ikkehaandværkere, ialt 156, og siden Skolens Oprettelse 60 Svende, 157 Drenge, 91 Ikkehaandværkere, ialt 308. I fjerde Aar er antagne 25 Haandværksdrenge og 31 Ikkehaandværkere. Ved den offentlige Examen d. 25 Maji bleve 13 Lærlinge udmærkede for Flid i at skrive, 17 for Regning, og alle bleve hædrede med Belønninger, der bestode af almeennyttige Bøger. Hr. Porath underviser i Skrivning og Hr. Gjestvang i Frihaandstegning uden Betaling. 9 af Skolens Disciple underviser derimod for Betaling i Skrivning, Regning og Tegning.

Capitain Krusenstern siger i et Brev, dateret St. Peter og Paul i Kamtschatka, d. 26 Junii 1805, at han under sit Ophold i Kjøbenhavn havde truffet paa en Journal, hvori der stod et Stykke af en Fransk Chemiker, som foreslaaer, at man for at beholde Vand feiskt og klart, bør brænde den indre Side af den Tønde, det gjemmes i, til Kul. Han lod derpaa strax bringe 50 Tønder i Land, som han, efter den Franske Chemikers Forslag, lod stærk brænde her i Staden. Ideen er vel ikke ny, thi man gjør det paa alle Krigsskibe, men man brænder dem kun lidet, istedetfor at den indere Side bør aldeles brændes til Kul. Ved dette simple Hjelpemiddel har han paa hans hele Reise bestandig forskaffet sig det fortræffeligste Vand.

Blandt de Skibe, som d. 7de d. M. ankom i Sundet, vare to Americanske og tre Preussiske Coffardiefarere, som Kongen af Engelland havde tilladt at gaae til Østersøen, for at tage Trælast ind, men paa det Vilkaar, at de inden en bestemt Tid skulde vende tilbage til Engelland igjen.

To Svenske, Forsgreen og Grønbek, som formedelst falske Bancosedler sidde arresterede i Altona, blive nu udleverede og transporterede til Sverrig.

De Franske Skuespillere agte, naar de ere færdige med deres Forestillinger i Kjøbenhavn, at reise til Brønden i Ramløse, for der at opføre Skuespil.

Den unge Baron Selby, som fra Kiel er kommen til Hovedstaden, gaaer nu som Charge d'Affaires til Berlin.

Grev Schmettau, Chef for det jydske Dragon-Regiment, er bleven udnævnt til Commandeur for Livgarden til Hest.

Der arbeides nu daglig paa Odense nye Vesterports Opførelse, som ogsaa snart vil blive færdig. Den er anbragt lige paa det Sted, hvor de 2de Landeveie sammenstøde. Den opføres efter Tegning, forfatter af den brave Tømmermester Langhoff, og skal bestaae af 2 næsten Alen tykke Mure, henved 5 Alen høie, hvori paa hver Side af Porten anbringes tvende Piller, hvis Størrelse er 2 Alen i Qvadrat og Høiden tæt ved Indkjørselen 6¼ Alen og ved Sidebygningerne 1 Alen 10 Tommer. Over Indkjørselsstedet viser sig et af Kleinsmedmester Matthias Christensen forfærdiget Zirat eller Løvværk af udarbeidet Jern, ¾ Tomme tyk, hvori er anbragt det kongelige Vaaben med Vildmændene, samt Rum i Midten til en Glaskugle-Lygte, som skal oplyse Stedet og Gaden. Saa anbringes og paa hver af de forbemeldte Piller en Vase af Kobber, som bliver bronceret, og hvorfra skal gaae Jernkjæder som Festons. Arbeidet bliver i det Hele smukt og godt, og, hvad som endnu forhøier det er, at Alt gjøres af Byens egne Mestere, nemlig, foruden de tvende Ovennævnte, Muurmesterne Peter Michael Jensen og Jørgen Jensen, Malermester Jacobsen og Kobbersmed Tydsk. Indkjørselsporten selv, 6 Alen høi, gjøres af dobbelte Planker, der males saaledes, at den skal forestille Stakit af Jern. — Formedelst nogle tilstødte Udgivter, hvoriblandt Godtgjørelse til en Mand, som maatte forandre sit Huus, vil Bekostningen nok blive 3 a 400 Rdlr. høiere end Licitations-Summen, som beløb 1117 Rdlr. Den Kongelige Toldbod er bygt af Procurator Faber paa hans Grund efter Overeenskomst med General-Toldkammeret, der betaler aarlig Leie for Brugen. Porten selv opføres paa Byens Regning. Den gamle og brøstfældige Indkjørselsport af 2 Etager Muur- og Bindingsværk, er solgt ved Auction for 350 Rdlr. Aarstallet paa den gamle Port er 1580, hvilket netop indeholder de samme Tal som Aaret 1805, da dens Nedbrydelse blev besluttet!

Udenlandske Efterretninger.

Preussen har, som bekjendt, endnu ikke ladet udgaae nogen Erklæring mod Engellands djærve

Declaration. Derimod er der nu i Paris udkommen Anmærkninger over samme, hvis Kilde er umiskjendelig. De udgjøre i Originalsproget over et halvt Ark, men de vigtigste Puncter ere følgende: 1) At Preussen, om det end havde skjulk sine fiendtlige Hensigter, under venskabelige Demonstrationer, aldeles ikke havde gjort andet end Engelland: da det førend sidste Feldtog søgte at mislede det Berlinske Hof, som paastod, at et heelt Aarhundrede og 2 Millioner Mennesker ikke vare tilstrækkelige til at udføre Nowosiltzoffs Forslag, for at frembringe Resultater, der omsider kun kunde være gavnlige for Engelland: da det carasserede Preussen, skjulede alle sine Planer, forenede talrige Russiske Armeer i Polen, og siden med Vaaben i Haanden vilde tvinge det, at gjøre fælles Sag mod Frankrige: da det listigen søgte at dysse Preussen i Søvn ved den falske Erklæring, at de Russiske Armeer true det med Indfald, og at Krigen allerede var begyndt, uagtet Preussen hverken kjendte Coalitionens Arrangements eller Krigens Existence. 2) At Engelland, som klager over, at man har fortrængt det fra dets ældgamle Arvelande, har selv berøvet Europa dets Arvelod i og Souverainetet over Havet; fraranet Tippo Saibs og Soubah af Decans Familie og alle Indiske Førster deres Arvelod; at Kongerne af Sardinien og Neapel maa takke Engelland for, at de have mistet deres Arvelod, efterdi den Krig, de bleve indviklede i, var den eneste Aarsag dertil; at man, naar Kongen af Engelland reclamerer sin Ret som Souverain, kan spørge: hvilken Souverains Rettigheder ere ikke blevne krænkede af Engelland? 3) At Preussen aldrig, som Engelland indbilder sig, vil blive angreben af Frankrige, da begge Stater ikke have noget at befrygte af hinanden. 4) At Preussen vil gjerne være Fredsmægler, men ikke for at formindske Frankrige og forstørre Østerrige, thi det var ikke Grev Haugewitz's Skyld at der, førend Slaget ved Austerlitz, ei blev mæglet Fred; han forlangte for det første en Vaabenstilstand; den Franske Keiser samtykkede deri, men Rusland satte sig derimod, og Stadion og Giulay afsloge den ligeledes. Fire Dage derefter leveredes Slaget ved Austerlitz; Russerne trak sig tilbage, Østerrige sluttede en Vaabenstilstand og underhandlede om Fred.

Hvad kunde Preussen nu gjøre andet end sige til Frankrige: ville I tilintetgjøre Østerrige, saa er Fastlandet forstyrret; ville I derimod sætte det paa faste Grundstøtter igjen og ikke forlange Alt hvad Seieren berettiger eder til at fordre, saa er Potsdammer Tractaten opfyldt. Preussen gjorde endnu mere: Engelske Tropper landede i Hannover; 80,000 Mand Franske, under Prinds Louis, vare i Holland i Begreb med at marchere imod dem; Frankrige kunde gjøre her en reen Fangst af 15 — 16000 Engellænder, men Kongen af Preussen tog dem under sin Beskyttelse, sluttede forskjellige Conventioner med dem, og sørgede for, at de kom lykkelig hjem igjen. (fortsættes.)

Greifswald d. 31 Maji: alle fra Anklam og de omkring liggende Steder indløbne Efterretninger stemme overens i, at den største Deel af de paa Grændsen henlagte Tropper har faaet Befaling at trække sig tilbage. En stor Mangel paa Levnedsmidler hersker i Preussen, hvilket endog Desertionen synes at vidne om. — Wolgast d. 31 Maji. D. 21 afseilede Lieutenant Wallis herfra med to under Embargo lagde Preussiske Jagter. — Paa Preussisk Side forholdt man sig ganske rolig, uagtet Canonerne vare rettede mod Søen og Tropper af Jægere og Infanterie placerede paa Broen og langs med Stranden. Gjennem Lotserne tilkjendegav det Preussiske Licent-Kammer, at Jagterne maatte betale 100 Rdlr. i Mulct, dersom de ikke ankrede; men paa Svensk Side hverken svarede eller agtede man derpaa. — Samme Dag Kl. 11 om Aftenen ankom Capit. Baron Klinckowstrøm fra Briggen Disa med Slupper og bevæbnet Mandskab til Grünschwad, kappede Ankeret paa et derliggende Preussisk Fartøi, og boxerede det tilligemed en Tømmerflaade ud igjennem Sundet. — Natten imellem d. 23 og 24 afgik fra Viiks Red en Division Canonslupper, under Capit. og Ridd. Roswalls Befaling, for at tage Station ved Fresendorffer Strauch. Under Indseilingen paa Canon-Skydehullerne, nær ved Penemünde Skandse, hørtes Allarmtrommer og saaes Tropper under Gevær, baade til Hest og Fods, som rykkede ud af Byen. Samme Division Canonslupper formerede sig d. 25 Maji langs med Farvandet ved Penemünde, for at bedække og betrygge Udløbet af en Tømmerflaade fra Grünschwade,

hvortil Underlieutenant Grev Løvenhaupt med bevæbnet Mandskab var commanderet. Han udførte Tømmerflaaden under Canonsluppernes Linie, uagtet Preusserne ofte fornyede Werda=Raab i et Bøsseskuds Afstand. De Kongel. Svenske Liv=Grenaderer sang imidlertid Viser. For at forsikkre sig et Partie Preussisk Bygningstømmer, som paa Dänholm ved Gränschwad laae under Embargo, blev det indtaget paa en Jagt og ført til Stralsund. Alle Fartøier, som kunne tjene til større Transporter, ere af Canonslupperne udtagne ved Peneſloden.

Hovedqvarteret i Greifswald d. 3 Junii. — Den 28 Maji begav H. Svenske Majestæt sig til Dersekow, hvor General=Adjutanten, Oberst v. Morian havde sit Hovedqvarteer, og besøgte derpaa General=Major Frih. v. Blixen Finecke paa Zastrow. — H. M. har forundt det Pommerske Landværn Tilladelse at reise hjem, i Betragtning af den Nidkjerhed og Troskab, det har viist i den hele Mødetid. Naar det gjøres fornødent skal det forsamles igjen. Endeel af Wolgast Batallionen, som i Aftes drog igjennem Staden, har Kongen selv taget i Oiesyn; Mandskabet yttrede de lydeligste Fryderaab, og afsang Folkesange.

I Moniteuren findes en meget skarp Anmærkning over Fox's Yttring i Parlamentet angaaende Nødvendigheden af, at Engelland tager offensiv Deel i Krigen paa Fastlandet. Ved at gjennemgaae alle Europæiske Magters Stilling mod Frankrige, vises her, at der ikke existerer mere nogen Krig paa Fastlandet, og at alle have Aarsag at være Engellands Fiender. Rusland, siges der, kan ikke være uvidende om, at den Ringeagtelse, dets Ambassadeur mødte i China, var en Virkning af de Engelske Factorers Cabaler. — Engelland allene kan umuelig virke mod Frankrige, da dets Soldater aldrig have været gode Krigere, og det altid har betjent sig af Tydske, Franske og Hollandske Tropper; dets Folkemængde er for ringe og dets Kræfter altfor fordeelte ved de mange Tusinde Mand, det maa holde i Indien og de 150,000 Matroser, det behøver til sin Marine, til at det nogensinde skulde kunne tilveiebringe en respectabel Armee.

St. Petersborg d. 26 Maji. Her indskibes aldeles intet til Preussiske Havne; de Varer, som

allerede ere blevne indlossede i Preussiske Skibe, maae udlosses igjen. De Russiske Producter ville derfor i mange Egne stige betydelig i Prisen. De til Lübeck bestemte Skibe gaae for det meste til Neustadt; andre til Kiel.

Førend Cattarro blev rømmet af Russerne havde den Tydske Keiser befalet, at spærre alle Østerrigske Havne for Russiske og Engelske Skibe, men denne Befaling ophæver sig nu selv.

De Franske Tropper skulle nu ufortøvet forlade Tydskland, Fæstningen Braunau skal overleveres Østerrigerne og den Presburgske Fred i alle Dele fuldbyrdes.

Politieministeren Fouchée og Senateuren Lavalette, hvis Kone er en Cousine af Keiserinde Josephine, skulle ophøies til Hertuger.

Midt i den Aigrette, som Storsultanen blandt andre Foræringer har sendt Keiser Napoleon, findes en Diamant, som Parisiske Juvelerere have vurderet for 50,000 Rdlr. De Perler, som Keiserinden har faaet, vurderes for 80,000 Franker. Porten har aldrig tilforn sendt saa kostbare Foræringer.

Prindsen af Hessen=Philipsthal staaer i Forbindelse med adskillige Bjergbeboere, som nylig understøttede ham meget, da han gjorde et Udfald fra Gaeta. De Franske Skibe, som vare bestemte at angribe Fæstningen fra Søsiden af, ere faldne i Engellændernes Hænder.

Man har nu i gamle Schweizerske Krøniker opsøgt Noticer angaaende Cardinal Fesch's Familie, og ved denne Leilighed med Glæde fundet, at hans Forfædre have været anseelige Embedsmænd.

I Rusland har man forbudet udenlandsk Salpeters Indførsel.

Mellem Preussen og Sverrig underhandles endnu bestandig, og Grev Kalkreuth begiver sig i den Anledning til Stralsund.

I Berlin har man nylig opført et nyt Ridder=Skuespil af Werner, hvori Luther er Hovedpersonen. Man seer ham i Wittenberg, hvor hans Fader og Moder, som i 20 Aar ikke have seet ham, besøge ham, i Worms paa Rigsdagen for Carl V. og alle Førster, og tilsidst igjen i Wittenberg, hvor Stykket endes med hans Giftermaal. Det vandt stort Bifald.

Den 29 April blev en Forbryder henrettet i Nürnberg, der siden et Tidsrum af 18 Aar var den første, som Livsstraffen blev fuldbyrdet paa. Hans Forbrydelse var følgende: I en Landsby ikke langt fra Staden havde en Bonde, navnlig J. Leykauf, der var Enkemand og meget skrøbelig, i sit 66de Aar (1793) giftet sig med en ung smuk Pige paa 20 Aar. Hun havde ladet sig overtale af sine Forældre, der vare meget fattige og som derfor ansaae dette Giftermaal for en sand Lykke. I en Tid af 6 Aar levede de temmelig godt sammen, endskjønt den Gamle bestandig var skinsyg; men 1799 kom en vis G. Roth til at tjene hos dem som Karl, og da denne var et smukt Menneske paa 20 Aar, saa vidste han at forføre sin Madmoder. Den Gamle, som mærkede det, begyndte nu at behandle sin Kone ilde, og denne blev derved endmere utilfreds med sin Forfatning. Opægget af sin Boler mod sin Ægtemand, pønsede hun nu i Forening med ham paa, at rydde ham af Veien. De besluttede at betjene sig dertil af en vis G. Maul, der var almindelig bekjendt som en forvoven og ondskabsfuld Karl. Ved nogle Smaaforæringer og Løvtet om en Belønning af 50 Gylden, bevægede de ham dertil. Da den gamle Leykauf en Aften vilde gaae til Alfeld, sagde han til sin Kone: "det falder mig i Dag saa tungt at gaae til Altdorf." "Tosse," svarede Konen, "saa kan du jo blive hjemme og sende din lille Pige!" — Men han gik alligevel, og nu opsøgte den onde Qvinde den leiede Morder, for at sige ham, at det nu var den rette Tid. Maul gik da om Natten den gamle Leykauf i Møde, overfaldt ham paa Veien bagfra, og da det Halstørklæde, hvormed han vil qvæle ham, gik itu, puffede han ham med Næven og Knæet saalænge paa Maven, indtil han døde. — Efter den Tid fik han gjentagne Gange Penge af den Myrdedes Kone, og de gjorde nu indbyrdes Aftale om, ikke at tilstaae noget, dersom de skulde blive grebne. Omsider fattede man Mistanke mod Roth og Maul; de bleve arresterede, men negtede Alting, og maatte derfør indtil videre sættes paa fri Fod igjen. Roth ægtede den Dræbtes Kone. Men det varede ikke længe, saa fik man større Mistanke mod dem, og de bleve nu alle tre heftede. De vedbleve vel længe, at negte Gjerningen, men omsider gik Konen dog til

Bekjendelse, og dette bevægede de andre til at følge hendes Exempel. G. Roth blev dømt til 3 Aars Tugthuusarbeide, Konen, som Medvider, og Maul, som leiet Morder, dømt til at halshugges. Men Konens Straf blev formildet til 10 Aars Tugthuusarbeide. Imidlertid maatte hun dog udstaae Dødsangesten, og være Vidne til, hvorledes Maul blev henrettet. — Et sørgeligere Exempel paa Følgerne af tvungne Giftermaale gives der vel neppe. — Man seer imidlertid af denne Beretning, hvor usselt det maa være bestilt med Rettens Pleie i Nürnberg. Forbryderne maatte hensidde i henved fem Aar!

Bønderne i Gerolfingen, en By i det Anbachske, gjorde nyligen, under deres Sognefogdes Anførsel, Opstand mod Kredsdirectoriet, fordi de indbildte sig, at de nu, som Bayerske Undersaatter, ikke vare bundne til nogen Orden, saalænge de havde Fransk Besætning. En Fransk Capitain, som commanderede denne Besætning, understøttede dem ikke allene heri, men opførte sig endog usømmelig mod Kredsdirecteuren. Denne red strax til General Suchet i Dinkelsbühl, som endnu samme Nat befalede to Brigadegeneraler, at begive sig til Gerolfingen; ganske tidlig om Morgenen red han selv med Kredsdirecteuren derhen, og trak underveis alle Compagnier til sig. Saavel Bønderne som Besætningen maatte marchere frem; Generalen holdt en Tale til dem angaaende Disciplinen, den anklagede Capitain fik i en sluttet Kreds af Generaler og Stabsofficierer en Irettesættelse og blev dømt til 4 Ugers Arrest; de to Gemene, som kunde tale Tydsk og havde ophidset Bønderne, bleve casserede i Fronten af Tropperne og gjorde til Stykknegter; Besætningen i Gerolfingen blev afløst, og dømt til at marchere hver Dag lige til Dinkelsbühl, for at exercere der, og at ligge om Natten under fri Himmel. For at give de Franske Soldater et tilbørligt Begreb om en Kredsdirecteurs Embede lod Generalen hele Mandskabet præsentere Geværet for ham. — Sognefogden og to Tingmænd bleve arresterede, og de øvrige oprørske Bønder fik i en Tid af 8 Dage 75 Mand i Qvarteer, som Executionscommando, og maatte desuden levere hver Mand dagligen en Flaske Viin og ½ Gylden.

I Lissabon ankom i afvigte Aar ialt 154 Svenske Skibe.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 73.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 24 Junii, 1806.

Nogle Optrin af en moderniseret Erasmus Montanus.

At ethvert satirisk Malerie af Tidsalderens Sæder stedse maa forandre sig med Tiden, og tabe sin Interesse ligesom det Latterlige i Sæderne skifter Farve, derom er der vel neppe mere end een Stemme. En stor Menneskemalers Skildring kan vel i Henseende til Hovedtrækkene bestandig opvække og fortjene Beundring, men de fine Nuancer, de mærkelige Overgange fra Lys til Skygge maae nødvendigen tabe deres Værd, ligesom den Synspunct, vi betragte dem fra, forandrer sig. Selv adskillige af Holbergs Mesterstykker sees og læses ikke mere med den Interesse som fordum, fordi Copierne have overlevet deres Originaler, og vi tildeels ikke gjenkjende mere de Daarligheder der revses; vi troe, at de ikke ere til mere, fordi de have antaget andre Skikkelser. Erasmus Montanus forekommer os som en fremmed Person, fordi den Klosterdialectik, Holberg vilde gjøre latterlig, har ophørt at være til under den Skikkelse, han saae den i. Men derfor existerer den dog ligefuldt i vore Dage. Det er kun den udvortes Skal, der har forandret sig; Tingen selv er og bliver den samme. Originaler til Erasmus Montanus, Jacob v. Tyboe, Gert Westphaler, Herman v. Bremenfeldt, Don Ranudo, kort sagt, til de fleste af Holbergs Helte, findes endnu i Hobetal hos os — men kun i andre Dragter.

Jeg har altid troet, og troer endnu, at det ikke vilde være noget utaknemmeligt Arbeide, at benytte sig af Holbergs kostbare, og saa at sige uforgjængelige Materialier, til at opføre en Bygning efter Tidens Tarv. Det er langtfra ikke min Mening at omarbeide Holberg; den blotte Tanke vilde være en utilgivelig Formastelighed. Men at benytte sig af Hovedcaractererne i hans Stykker, at lempe hans Satire efter vort Aarhundrede, uden i nogen Henseende at følge ham slavisk, synes at være et Foretagende, som neppe kan kaldes formasteligt. — Hvorvidt Forfatteren af disse Linier har Kald dertil, det bliver et Spørgsmaal, hvorom han lettelig vilde kunne overbevise sig, dersom Tiden og Omstændighederne nogensinde tillode ham at levere en Række af Lystspil i den Holbergske Smag. Da han kun skriver for det læsende Publicum, og aldrig attraaer at blive nogen Theaterskribent, saa maatte det være meget sært, om hans Arbeider, dersom de mangle al Værdie, skulde finde Læsere i en Tidsalder, hvor litteraire Usurpateurer kun uddele deres Kroner og Belønninger blandt de Træle, der støtte deres ranede Trone, hvor ethvert Stykke, som ikke opføres, af Mængden betragtes som slet, hvor man i den lærde Verden maa høre til et Laug, for at kunne gjøre Lykke.

Som en Prøve leverer jeg her et Par Optrin af Lystspillet Erasmus Montanus, saaledes som jeg troer at det kunde have Interesse for vor Tidsalder, fordi det er Sæder af vore Sæder, Daarligheder af vore Daarligheder, jeg søger at skildre.

Peer Degn (allene).

Sandt at sige, saa skjøtter jeg ikke stort om, at den Rasmus Berg kommer hjem. Ikke fordi jeg er bange for ham — for da han endnu lærde sit Ab ab, saa kunde jeg allerede alle Declinationerne og Conjugationerne paa mine Fingre, og da han, med Tugt at sige, endnu ikke kunde binde sine Buxer, da deponerede jeg allerede fra Frue Skole med Karle, der havde Been i Panden og Kaarde ved Siden. Men andre Tider, andre Sæder, hedder det for et gammelt Ordsprog; den, som i gamle Dage var capabel at disputere med Rector Magnificus, han staaer nu som en Sinke, naar han kommer i Kast med een af de nymodens Kjøbenhavnske Lærde. De har faaet saa mange hedenske Fixfaxerier ind i deres Studia, at en gammel ærlig Degn som jeg maa blive ør i Hovedet, naar han bare hører dem nævne. Professorer voxer der op som Græs, og nylig læste jeg i Avisen, at de har faaet dem en Professor, som vil see Folk paa Pandeskallen, ligesom man seer Heste paa Tænderne. De Konster han gjør skal — som jeg har læst i en ny Bog — hedde Galevanisme, fordi han selv hedder Gall. Det skal nok betyde saa meget som gale Vaner; den latinske Endelse skal vel ikke tjene til andet end til at give Ordet et sprænglærdt Udseende. Saaledes kan jeg huske, at Høreren i Frue Skole altid pleiede at skjælde os, naar han blev ret vred, for Skabhalsismer. — Men frisk Mod, Peer! Dit Hoved er vel for gammelt til at lære al nymodens Hvisvas; men derfor bør du dog ikke lade dig gjøre til Aalehoved af en Dunhage som denne Rasmus Berg.

Nille. Jeppe. Peer Degn.

Jeppe. Veed I vel Peer, at min Søn kommer hjem i Dag eller i Morgen? See her et

Brev fra ham, som I nok kunde hjelpe mig at læse, for det er mare saa høitravende, som Hr. Jespersens Præken anden Juledag.

Peer. Lad see Jeppe! Jeg skal nok læse det for eder.

Jeppe. Det kommer an paa om I forstaaer det?

Peer. Hvad Snak, skulde jeg ikke forstaae mit Modersmaal? Hvad seer I mig an for?

Jeppe. Nei, det er ikke min Mening. Men jeg meente kun om I forstaaer det ny Kjøbenhavnske Tungemaal. Nu er jeg kjørt i femten Aar med Tørv til Hovedstaden, men siden den Tid er der ganske artig vendt op og ned paa Sproget. I min Ungdom kaldte man en Parsil en Parsillerod, nu betyder en Parsil et Stykke Jord, som Herremanden sælger Bonden, naar han vil slagte et Gods, og saadan er det gaaet med mange Ord. I min Ungdom kunde man sige I til Herren paa Godset, og han tog det aldrig ilde op. Nu bliver man stevnet naar man siger I til en Stodderkonge. Naar jeg nu kommer op paa Gaarden og Herren ere mutters allene, saa maa jeg sige De, og det skal aldrig fortryde mig. Men naar den Skabhals Ridefogden staaer ved Siden af Herren, og jeg taler til dem begge, saa maa jeg Drollen ride mig ogsaa sige De, i hvorvel Ridefogden dog ikke er andet end min Ligemand. Nei, Peer, I kan troe, det ny Sjællandske har ganske artig forandret sig.

Peer (stødt). Ih Snak! giv kun hid, jeg skal nok læse Brevet. (Jeppe flyer ham Brevet; Peer tørrer sin Briller, sætter dem paa, og begynder at læse.)

Hafnia, 180¾.

Det maa være efter nyere Stiil — den kjender jeg ikke. (læser videre.) P. M.! —

Paa Glædens Vinger iler mit urene Jeg jer i Møde, kjere Forældre! Mit rene Jeg er allerede hos jer, og underholder sig med jer som min Personheds Personstiller i Samfærsel med jer. O, hvor meget længes jeg ikke efter at kunne feire Barnkjerlighedens Fest i eders Sirkel, at kunne ostne mig ved jeres hulde Side i Philosophiens store Ocean — hvor vore Væsener falde sammen i eet. Tilgiv, at jeg ikke har tilskrevet jer, kære Forældre, siden mit Ophold i Æ. — (Peer Degn meget eftertænksom.) Æ? hvad skal det betyde? Det pleier man jo ellers at sige til Smaabørn?

Jeppe. Læs kun videre Peer. (han kløer sig bag Øret.) Hjertet hopper i mig af bare Glæde! I kan jo siden forklare mig det nøiere.

Peer (læser videre). "Farvel! jeg sidder just i Deliskansen" (Peer mumler i Skjægget) hvad mon det er for en Skandse? — "og skriver paa en Disputats." — Det er noget høitravende! Men jeg forstaaer det dog heelt vel, skjønt det kunde bryde Hovedet paa mangen Anden. Seer I, jeres Søn maa formodentlig have væltet underveis i en Mose, og nu klager han over sit urene Jeg.

Nille (begynder at hulke). Herre Gud! Den stakkels Dreng! Maar han kun ikke er kommen til nogen Ulykke.

Peer. Giv jer tilfreds, Nille! Det er kun et Suppositum. I maa vide jeres Søn skriver allegorisk, og Allegorier ere altid vanskelig at forklare. Birkedommeren selv har saa ofte sagt, at han aldrig har værre Sager at dømme i, end de allegoriske.

Jeppe. Hvad vil det sige Allegorier!

Peer. Det er det samme som Kistelaagsbilleder.

Jeppe. Fanden staaer i den Peer — han veed nu perfect at gjøre Rede for Alting. Ja, vor Søn er heller ikke at kaste bag af en Vogn. Han vil blive en haard Nød at knække for jer!

Peer (smilende). Om den end var saa haard som en Steen, Jeppe, saa skal jeg nok knække den. Det kommer kun an paa, om der er nogen Kjærne i den. Nu til Dags ere de haardeste Nødder sædvanlig ormstukne. (drikker og spiser tillige.) Seer I, i min Ungdom, da var der Karle ved Universitetet. Der var nu Mads Hansen, som vi i Skolen kaldte Mads Pandekage, — han havde faaet dette Tilnavn, fordi han engang holdt en Disputats om en Ciceroniansk Pandekage, som han blev ved at holde indtil Pedellen i Rectorens Navn lod ham vide, at Vægteren havde raabt tolv. Men den Gang forstod man ogsaa ganske anderledes at undervise Børn end nu omstunder. I mine Skoleaar var der ordentlig en Taxt for Prygl. En Bogstavfeil kostede to Haandtage — en Constructionsfeil — en Portion Strambux. Ja, hvad mener I vel, Nille? Mensa istedet for Mensæ kostede mig engang en blodig Næse! Men derfor kunne man den Gang allerede i Mesterlexen sin Donat og Aurora udenad, saa godt som I kan jeres Fadervor.

Nille (korser Hænderne). Det var dog forskrækkeligt!

Peer. Naar i mine Skoleaar Høreren traadte frem og sagde: silete, saa var det det samme som om man havde affyret et Skud Hagel blandt en Flok Spurrer. Det blotte Ord Horer havde noget imponerende hos sig. Men nu har Respecten tabt sig tilligemed Navnet. Legende lærer man Latin, legende examineres man, legende demitteres man, legende admitteres man. O tempora! o mores!

Jeppe. Det Latinske Sprog maa mare have stor Lighed med vort. Mors — det er jo næsten Dansk.

Peer. Ha! ha! ha! jeg er færdig at lee mig ihjel over jeres Enfoldighed, Jeppe! I læg Folk gjør jer løierlige Tanker om lærde Sager. (Med en vigtig Mine i det han atter drikker.) Nei, Jeppe, Mores var egentlig en berømt Conrector i Rom, som skrev en Bog, der kaldes Epitome, der siden blev trykt i Leipzig.

Jacob (med en Sæk paa Nakken kommer ganske forpustet ind). De forrige.

Jacob (i det han kaster Sækken beængstet hen paa Gulvet; stæbende). Herre Jemini! Herre Jemini!

Nille. Hvad er der paa Færde, Dreng?

Jacob (stæbende). Herre Jemini! Herre Jemini!

Jeppe. Hvad er der? Saa tael!

Jacob. Aa, Faer skulde bare vide, hvad der ligger i denne Sæk? I vilde løbe af Skindet af Forskrækkelse. (hulker.)

Nille. Hvad er der da i Sækken?

Jacob. Nisser — Trolle — Spøgelser — aa, jeg arme Menneske! — jeg arme Menneske! (hulker.)

Peer (aabner Sækken og finder ikke andet end Pandeskaller i den). O tempora, o mores! Dreng, sig, hvor har Du faaet alle disse Dødningehoveder fra? (med en truende Stemme). Har du været blandt Røvere? Har du gravet dem op paa Assistencekirkegaarden.

Jacob. Aa nei — nei! jeg skal fortælle jer det altsammen, naar I kun vil give mig Tid. (Tørrer sig Oinene.) Da jeg for lidt siden var ude ved Ellemosen, for at plukke Brøndkarse, saa hørte jeg langt borte et fælt Skrig, ja ret et Ravneskrig. Jeg kaster min

Brøndkarse — og løber i fuld Firespring til Stedet, hvor Skriget kom fra. Men hvad seer jeg? Rasmus Berg ligger midt paa Kongeveien — al hans Tøi rundt omkring ham — og tre Karle tærske paa ham som paa et Umælende. Jeg løber til for at hjelpe ham, men istedetfor at tage imod min Hjelp, giver han mig et Spark, og raaber: bring den Sæk hjem til Faer, din Skabhals! gav mig derpaa atter et Spark, og raabte: hvorfor gaaer du ikke din Trold! Jeg tog Sækken paa Nakken, og troede, Drollen ride mig, at den var mange Penge værd, siden Rasmus var saa bange for, at Røverne skulde plyndre den. Jeg smurte Haser og løb saa skrapt jeg kunde, og da jeg var kommen saa langt, at jeg kunde give Røverne en god Dag, gav jeg mig til at eftersee Sækken. Men Herre Jemini! Herre Jemini! Jeg var færdig at døe af Skræk. Det var, som I seer, ikke andet end Dødningehoveder. Naar vi bareste var vel af med dem igjen.

Peer. Giv jer tilfreds Børn! Jeg lugter Lunten! Jer Søn studerer Galevanismen, som vi Lærde kalde det. (Fortsættes.)

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Prof. Knapp har i det 62de Stykke af hans neuere Geschichte der evangelischen Missions-Anstalten rc. 1806 leveret en udførlig Efterretning om Missionsanstalternes nuværende Tilstand i Ostindien, især i Trankebar. Man kan umuelig gjøre sig noget rigtigt Begreb om de Vanskeligheder, Missionairerne have havt at kjæmpe med, uden at gaae tilbage til Missionsanstalternes første Stiftelse. Det var i Aaret 1704, da Kong Frederik den Fjerde, der allerede som Kronprinds havde besluttet, at lade Hedninger omvende, lod sin Hofpræst F. J. Lüt-

kens, der var kaldt herind fra Berlin, vælge et Par unge Tydskere, Bartholomäus Ziegenbalg og Heinrich Plütschau, og derpaa sendte dem som Missionairer til Trankebar. De reiste d. 8 Octob. fra Kjøbenhavn til Indien, og ankom d. 9 Julii 1706 til Trankebar. Men her bleve de, mod al Formodning, ikke vel optagne. Forgjeves forevifte de den af Kongen selv underskrevne Befaling; man vilde ikke engang optage dem i Byen; de maatte forblive under aaben Himmel udenfor Porten, og udholde Solens og Landevindenes brændende Hede, indtil om Aftenen, og da man endelig lod dem komme ind, haanede man dem og lod dem længe staae allene paa Torvet. Denne ugunstige Modtagelse svarede til den øvrige Behandlingsmaade, de mødte i Begyndelsen af deres Ophold der paa Stedet; ja selv de Kongelige Embedsmænd i Trankebar lagde dem ved hvert Skridt Hindringer i Veien, og Commandanten behandlede dem med uhørt Strenghed. De Folk, som de skulde omvende, talde et særdeles vanskeligt Sprog, som var dem aldeles ubekjendt, og som ingen Europæer kunde undervise dem i. De manglede Sproglærer, Ordbøger og alle øvrige Hjelpekilder. Endog det Portugisiske og Danske Sprog forstode de ikke. Indianerne, som fra Barndommen af vare blevne underviste i deres Fædrene-Tro, og hvoraf der boede over 30,000 paa Compagniets Grund, bare et almindeligt Had til Christendommen, som dagligen forøgedes ved de der boende Europæeres uretfædige og usædelige Opførsel. Derimod gjorde der, som disse, i det Malebariske Sprog endnu ukyndige Mænd, ved deres Vandel, uden Ord, prækede for Malabarerne, et saa meget fordeelagtigere Indtryk paa dem. De troede almindeligen, at disse maatte være ganske andre Folk end de Christne, de hidtil havde lært at kjende. Missionairerne lagde sig nu efter det Portugisiske, og gjorde saa hastige Fremskridt, at de ved Enden af samme Aar allerede kunde catechisere paa Portugisisk. For at lære Begyndelsesgrundene til det Malebariske, besøgte de dagligen en Indiansk Skole, satte sig i Kredsen af Skolebørnene, og lærte som disse, at tegne Bogstaver i Sand. Men her mødte de atter store Vanskeligheder, da der i disse Skoler kun blev talet Malabarisk, og Skolelærerne selv ikke forstode noget andet Sprog. Og

saa denne Hindring overvandt de snart. Ziegenbalg forskaffede sig især i en meget kort Tid en saadan Færdighed i det Malabariske, at han baade kunde skrive og tale det, og endog overgik heri mangen en lærd Brahamaner. Allerede 1707 havde begge bragt det saavidt, at de kunde catechisere i dette Sprog. Ved Aarets Udgang havde de allerede en Menighed af 35 Personer; 1708 var de Omvendtes Tal allerede steget til flere end 100, og den Tydske, Malabariske og Portugisiske Skole de havde stiftet, i fuld Gang. Men de levede ogsaa ganske for deres Kald, gave Slip paa alle Livets Beqvemmeligheder, og bestrede Skoleudgivterne &c. med deres ringe Løn, 200 Rdlr. — I Aaret 1708 truedes Missionen med en fuldkommen Undergang. Nogle unge Europæere, som de havde taget i Tjeneste, og hvis Hjelp man ansaae for uundværlig, bleve utro imod dem, og forlode dem; Øvrigheden forbød dem at fortsætte den begyndte Malabariske Bibeloversættelse, Ziegenbalg, uden hvis Hjelp det syntes umueligt at fortsætte Missionen, blev uforskyldt kastet i Fængsel, hvor han maatte forblive i 4 Maaneder, og de første 1000 Rdlr., man fra Kjøbenhavn havde sendt dem til Missionens Vedligeholdelse, forlistes paa Søen. — Men 1709 blev deres Mangel, der var stegen til det Yderste, dog afhjulpen ved Understøttelser fra Dannemark og Tydskland; Missionen var saaledes for det første betrygget mod Opløsning, men den havde dog endnu mange Vanskeligheder og haarde Stød at overvinde, førend den blev til den Planteskole, hvorfra de Engelske Missioner fremstode, og de Engelske Missionspladse fik velunderviste Catecheter og Skolelærere. — I Aaret 1804, i hvis Slutning denne Efterretning er bleven optegnet, har Christendommen paany viist sin Virksomhed hos levende og døende Christne, hos Nydøbte og hos Hedninger. Tyve Personer af begge Kjøn ere blevne omvendte i Aaret 1804. Skolerne besøges stedse flittigere, og i Trankebar beløber Skolebørnenes Tal sig til 162, de i de omliggende Landsbyer og Soane uberegnede. Bibelen og andre i det Tamuliske Sprog oversatte Bøger finde bestandig flere og flere Læsere; Hedningernes Guder tabe deres Anseelse, og vilde endmere tabe den, hvis mangen en Europæer ikke sendte Foræringer til deres Feste, og endog lod sig mærke

med, at den christelige Religion er ham ligegyldig, eller i Landsbeherskernes Øine synes skadeligere end den hedenske. Imidlertid have Missionairerne dog i det Hele vundet i Anseelse; de Fornærmelser, man ellers tilføiede dem, have ophørt; det Kongel. Danske Gouvernement i Trankebar tager sig med stor Omsorg af dem, og Missionscollegiet i Kjøbenhavn har i Aaret 1804 adskillige Gange sendt dem Foræringer i Penge og andre Fornødenheder. Ogsaa andre Europæere, der ikke høre til de Danske Colonier, især Engellænderne, lære bestandig mere at agte Mænd, hvis Hovedformaal er at fremme Almeenvel. Der spørges kun lidet om, fra hvilket Land eller fra hvilken Nation en saadan Mand kommer, men der sees meest paa, om han er duelig og føielig, om han fornemmelig tager sig af Enker og Faderløse, af Fattige og Ungdommen, og er istand til at tjene i de mangfoldige Forhold, hvor man behøver duelige Folk. Og naar dette er Tilfældet, saa kan han uforstyrret følge sit Kald, lære og prække naar og saa meget han vil. Mangen en Gentleman og Lady, især paa Pladse, hvor der ikke er ansat nogen egen Præst, hører gjerne en christelig Prædicant, og betjener sig gjerne af en Missionairs Raad. — Men alt dette uagtet lyder Efterretningen om denne Missionsanstalters udvortes Velstand ikke behagelig. Antallet af brugbare Europæiske Medarbeidere blive ringere, og Understøttelserne fra Europa komme seent, endskjønt der endnu bestandig indløbe Gaver, især fra Tydskland. Cassen er ikke mere tilstrækkelig til at forsørge Kirkerne, Skolerne og de Fattige paa en tilbørlig Maade. De i Trankebar udestaaende Smaacapitaler lade sig vanskeligere inddrive nu end før. Husene og Jordeiendommene, som hidtil vare den eneste Sikkerhed, ere ikke værdt Halvdelen af hvad de tilforn gjeldte; Indbyggerne og Jorddyrkerne blive bestandigen fattigere; de laane sig frem saalænge de kunne, og da deres Omstændigheder sjelden forbedre sig i den Grad, at de kunne betale deres Gjeld, saa sælges der Huse, Gaarde og Hauger i Mængde ved Auction. Siden den Tid, det Asiatiske Compagnie har opgivet sin Handel paa Trankebar, have Vævere, Farvere og andre Haandværksfolk intet at fortjene her, og gaae derfor til de nærliggende Engelske Landeiendomme, hvor de finde Arbeide i Overflødighed. Det bedrøveligste er, at Floden Kaveri ikke mere som tilforn

tilfører Landet Vand. De mange nye Canaler i de indre Engelske Districter formindske Vandets Mængde, og formedelst den bestandige, stærke Landvind fra April til September, bliver saavel Floden som Landet bestandig høiere ad Søen til. Indbyggerne i Trankebar kunne altsaa ikke faae deres Jorder vandede, uden ved Regnen, men da denne hverken retter sig efter Saaenings- eller Plantningstiden, og ikke vander Markene saa meget som fordum Kaverifloden, saa er Landmanden allerede saa ofte blevet skuffet i sit Haab, at han endelig maa tabe Modet til, paa ny at anvende saa megen Møie og Bekostning; thi snart arbeider han ganske forgjeves, snart faaer han neppe sin Udsæd igjen. Naar dette nu er skeet adskillige Aar efter hverandre, saa kan man let indsee, hvor meget den nødvendigste og bedste Menneskeclasse maa forarmes i saadanne Egne. Men netop hos denne fattige og saa fortrykte Menneskeclasse er ogsaa Evangeliet den eneste og varigste Trøst i dens sørgelige Forfatning. — Kan man iøvrigt end ikke paastaae, at de Nydøbte just strax ved at antage Christendommen blive bedre Mennesker, ja maa man end tilstaae, at mange, som ere blevne Christne, kun ombytte den gamle Overtro med en ny, og at der hersker iblandt disse den høieste Grad af lav Egennytte, saa kan man tillige heller ikke negte, at Missionairerne have udbredt her christeligt Sindelav, skjenket mange Lidende Trøst og Husvalelse, indført en bedre Ungdomsundervisning, og mangen nyttig Opfindelse, som f. Ex. Kokopperne, som nu ere meget almindelige her.

I Moniteuren paastaaes, at det er hos Svenske Handelshuse, at vort Asiatiske Compagnie for ikke længe siden har faaet 300,000 Rdlr. laant.

Breve fra London d. 10 d. M. melde, at vor Regjering har forbudet alt Samqvem imellem dets Vestindiske Besiddelser og St. Domingo.

Gaarden paa Hjørnet af Stormgaden og Philosophgangen er solgt ved Auction til Hr. Cancellist Kemp for 18,700 Rdlr.

Odelsbonden Erling Balhald har nylig foræret det Kongel. Norske Myntcabinet to høist sjeldne Mynter af fiint Sølv, som ere blevne fundne i Jorden.

I Fredags Morgen Kl. 8 opkom Ild i Ringsted Kloster, hvis Eier, Hr. Cancelliraad Qvist

gaard just uheldigviis var i Kjøbenhavn. Ilden greb saa hastig om sig, at Klosteret, Kirken — nemlig det som kunde brændes deraf — Postgaarden, som for ikke længe siden var afbrændt og paa ny opbygt, — samt nogle og tyveHuse bleve et Offer for Luerne. En Postkarls Kone omkom ulykkeligviis i Ilden. Dens egentlige Aarsag vides ikke; efter nogles Mening er den opkommen i Tærskeladen, og andres i den saakaldte Portlængde. Skaden er betydelig. Endnu i Mandags afbrændte to Huse, og Ilden var samme Dag endnu ikke dæmpet, især i Kirken. — Imidlertid kan man trøste enhver Elsker af Oldsager med den Efterretning, at de indre Dele af Kirken, saavidt man veed, ere blevne frelste, og følgeligen ogsaa de ældgamle Kongelige Begravelser saavelsom de nyere, f. Ex. Etatsraad Neergaards kostbare Marmor-Gravmæle ꝛc. — Ringsted Kloster, som var tæt ved Kirken, har før været et Benedictinerkloster, stiftet af den Roeskildske Biskop Svend Nordbagge. Den nuværende Eier kjøbte Gaarden af Cancellieraad Neergaard for 5 Tønder Guld. — Kirken er ligeledes bygt af S. Nordbagge. De Kongelige Liig, som gjemmes her ere: Hertug Knud den Hellige, Valdemar I. og II., Kong Byrge af Sverrig og hans Dronning, Erik Plovpenning, Erik Menved og hans Dronning Ingeborg. — Ildebrand synes i denne Tid at være Sjællands Landeplage. Om det er Uforsigtighedens eller Niddingers Værk, det vil Tiden lære. Der tales meget om en Bande Mordbrændere ꝛc., hvoraf endeel allerede skulle være paagrebne. Hvad der imidlertid skal bidrage meget til saadanne Ulykker skal især være uforsigtig Tobaksrøgen.

I Løverdags oplæste Hr. Prof. Nyerup i det Skandinaviske Litteraturselskab, som om Sommeren holder sine Forsamlinger paa Skydebanen uden for Vesterport, en Afhandling om Instituter for Døvstumme i alle de Lande, hvor de hidtil have været oprettede, deres Litteratur, Stiftere ꝛc.

Uagtet Assurancecompagniet i Aar paa den ene Side har tabt betydelig ved de saa ofte indtrufne Ildsvaader, saa har det paa den anden vundet meget i det Land- og Provindsbeboere nu fra alle Kanter indfinde sig, for at faae deres Bohave forsikkrede. Dets Indkomster stige Aar for

Aar, og de hyppige indtrufne Uheld anspore saaledes ikke allene Folk, at tænke paa deres eget Vel, men sætter tillige Compagniet istand til at opnaae en høi Grad af Fasthed.

Udenlandske Efterretninger.

De Hessiske Provindser i det Darmstadtske, hvor Marchallerne Augereau's og Lefevres Tropper ligge, lide stor Nød. Indbyggerne maae overalt levere Fourage og alt hvad der udkræves til Officierernes Taffel, uden Betaling. Magistraten i Staden Darmstadt har allerede betalt til dette Brug 80,000 Fl. Bønderne og Borgerne gjøre Gjeld; de offentlige Casser ere udtømmede; og man seer allerede de tydeligste Spor paa den meest trykkende Nød og Fattigdom, som endnu mere forøges ved de stigende Priser paa alle Livets Fornødenheder. — Landsførsten har vel i alle Provindser ansat Krigscommissioner og i Residencen selv endnu desuden en Qvarteer-Commission; men de kunne ikke udrette andet end nogenlunde formilde Nøden, beskytte Undersaatterne mod Egenraadighed, Udsugelser ꝛc. I samme Diemed have Naboførsterne og Nabogreverne, hvis Congres er i Friedberg, forenet sig. Man veed ikke hvorlænge det Hele vil vare, efterdi Marchal Soult nylig har valgt Jagtslottet Kraningstein ved Darmstadt til sin Bolig. Iøvrigt opføre Tropperne sig temmelig godt, naar man fraregner adskillige Optrin imellem Franske og Hessiske Tropper og en Landgrevelig Embedsmands Mishandling, som laae farlig syg i Steinheim ꝛc. Marchal Lefevre har nylig ved en mundtlig Ordre indskjærpet Tropperne, at iagttage god Disciplin.

I Neustadt ved Orla, ere adskillige anseelige Borgere blevne enige om, ikke at tage Hatten af for hinanden indbyrdes eller for nogen Anden, og den, som overtræder denne Overeenskomst, maa betale en Mulct af 1 Rdlr. De have ladet udgaae en offentlig Bekjendtgjørelse desangaaende, for ikke at blive miskænkte for Uhøflighed.

I Cleve og Berg udbredte der sig i forrige Maaned et Rygte angaaende en Forandring i Regjeringen, da det hedte at Hertug Joachim havde faaet en anden Bestemmelse. Men Hertugen har nylig yttret i et Brev, at der aldeles ikke er tænkt paa noget nyt Mageskifte.

I Hamborg gives nu saakaldte musicalske Dejeuér, der, naar Veirliget er godt, tage deres Begyndelse Kl. 5½ om Morgenen.

Den ny Hertug af Benevent — Talleyrand — hedder nu Moritz I. og skal udnævnes til Vice-Storvalgherre, efterdi Kongen af Neapel har beklædt denne Værdighed. — Talleyrand har tilforn været Biskop i Autum og nedstammer fra en berømt Familie, som i Qvindelien var beslægtet med det Bourbonske Huus. Hans Fødsel og Genie forskaffede ham stor Magt over den ringere Geistlighed i Nationalforsamlingen, hvor han udmærkede sig ved mange Taler. Pariserne valgte ham til at forrette Kirketjeneste som Ypperstepræst ved Nationalhøitideligheden paa Marspladsen d. 14 Julii 1790. Han var klædt i hvid Dragt med trefarvet Baand, og stod i Spidsen for 200 Præster og lyste Velsignelse over Kongens og de 83 Departementers Fane. Da det decreteredes, at de Franske Bisper skulde vies af Erkebispen eller andre Prælater, og Paven tog dette meget ilde op, var han den eneste, der vilde paatage sig at vie den ny Biskop i Versailles. Paven kaldte ham en Ugudelig, der havde lagt sine vanhellige Hænder paa een, der havde tilsneget sig et Embede. Ogsaa i Frankrige blev han fra alle Kanter angreben og forfulgt. Endog de ivrigste Patrioter vare imod ham; de troede, at hans Fritænkerie og den umaadelig store Gjeld, han havde gjort, havde forskaffet ham en Plads blandt Revolutionsmændene; man beskyldte ham for at have modtaget store Summer af Hoffet; han blev anklaget, men strax derpaa frikjendt igjen. Han blev siden sendt som Underhandler til Londen, men i Robespierres Tid gik han til America, og derfra reiste han igjen til Altona, hvor han opholdt sig nogle Maaneder. I Begyndelsen af 1796 reiste han tilbage til Paris, efterat han i Forveien havde ansøgt Velfærdscomiteen om Tilladelse. Derpaa blev han Secretair i Nationalinstitutet, og da Carl Lacroix blev afsat, udnævntes han til Minister for de udenlandske Sager.

Den 10 Maji slog Lynilden ned i et Huus i Landsbyen Ehingen ved Augsburg, og lagde 14 Huse og Lader i Aske. Indbyggerne reddede intet uden deres Liv, og over 20 Heste og endeel Kreature omkom. — To Dage derefter slog Lynilden ligeledes ned i Visselhøvde, i det Hannoverske, og lagde 18 Huse og 6 Lader i Aske. 2 Børn omkom.

I Assmannshausen, i det nuværende Nassau-Ussingske ved Rhinen, hørte man d. 4 Maji om

Morgenen Kl. 3 en stærk Knagen og Bragen. Da det blev Dag saae man, at det Bjerg, hvorved Landsbyen ligger, havde faaet en haandbred Revne. Denne blev snart større, og Kl. 3 om Eftermiddagen gik en Deel af Bjerget løs, og bedækkede 4 Huse, hvis Indbyggere toge Flugten. Næste Dag mærkede man, at den anden Deel af Bjerget ligeledes truede med at styrte ind. Alle Beboerne forlode deres Huse, men siden den Tid er der intet Uheld paafulgt.

Breve fra Breslau melde, at de derværende Handlende befinde sig i en høist sørgelig Forfatning nu, da alle Preussiske Havne ere spærrede for alle Engelske Skibe og Varer, hvorved Stadens saa vigtige Transithandel er ganske standset. Preussen, tilføie de, ødelægger ve sin Fremgangsmaade ikke allene sin egen Handel, men udsætter tillige sine Havne i Østersøen for et Engelsk Bombardement, som de Lande, det har faaet, og den usikkre Besiddelse af det udsugede Hannover langt fra ikke kan holde det skadesløst for. — Ogsaa fra Danzig meldes, at Nøden der er meget stor. Matroserne kunne ikke komme ud, og de Haandværksfolk ꝛc., som skulle leve af Skibsfarten, have intet at bestille, kort sagt, der er en Standsning i de fleste Næringsveie.

Den lille By Capo d'Istria, som kun har 4000 Indbyggere, havde d. 26 April 6000 Franske i Indqvartering; alle Huse, Kirker og Klostere vare opfyldte med dem.

Ved en Undersøgelse, som der nylig blev anstillet i Augsburg, fandt man, at 570 Indbyggere ere i de 8 Maaneder, Staden har baaret Krigsbyrderne, blevne saa forarmede, at de maae fritages for al videre Indqvartering. Den nerveagtige Forraadnelsesfeber, som endnu grasserer her, ligesom i det hele sydlige Tydskland, dræbte fra d. 27 April til d. 3 Maji imellem 60 til 70 Mennesker dagligen.

Af enkelte Franske Regimenters Bevægelser i Bayern, Schwaben og Franken har man hidtil vel formodet, at de Franske snart ville forlade Tydskland, men nu seer man, at disse Bevægelser kun ere en Følge af den store Mangel paa Levnedsmidler og Fourage. I Egnen af Landshut, hvor en Malter Havre i Fjor kun kostede 5 Fl., betales den nu med 30 Fl. — Marchallerne Ney's og Soult's Tropper lægges derfor mere fra hinanden.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 74.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 28 Junii, 1806.

Ildsvaader paa Landet.

I Mandsminde er der ikke indtruffen saa mange og betydelige Ildsvaader paa Landet, som i et Tidsrum af et Aar. Det besynderligste er, at dette store Onde næsten ene og allene har rammet Sjællands Stift. Den almindelige Brandassurance-Casse for Meubler og Effecter har i fem Aar ikke tabt saa meget i begge Rigerne som i et eneste Aar i Sjælland.*) Mange troe, at disse Ildsvaader have været paasatte, Andre derimod mene, at de blot have været en Følge af uforsigtig Omgang med Ild. Saa meget er vist, at Luen med utroelig Hurtighed synes at flyve, lig en Ilddrage, fra den ene Kjøbstæd, Landsby og Gaard til den anden, og det vilde i det mindste være meget besynderligt, dersom Alt dette blot skulde være Vaade-Ild. Hvert følende Hjerte kan ikke tænke sig Mennesket saa infernalsk, at det af Egennytte skulde kunne overtale sig til, med kold Blod, at sætte Ild paa sine uskyldige Medborgeres Bolig, at see Oldinger, diende Børn og frugtsommelige Koner fortæres af Luen, og Frugterne af hele Familiers Sveed forvandles til Aske. Selv en Djævel, dersom man antager hans Tilværelse, skulde man næsten ikke kunne tiltroe en saadan Ondskab. — Hvad Erfaringen imidlertid lærer Mennesket, kan ingen Philosophie bortraisonnere; hvad der er skeet maa ogsaa endnu kunne skee, saalænge som Aarsag og Virkning svare til hinanden. Til Skjændsel for Menneskeheden har man seet **Mordbrændere**, der ere blevne overbeviste og straffede; til Skjændsel for Menneskeheden har man seet formuende Folk lade deres Skibe **hoit** assurere, og siden bore i

*) Efter et løseligt Overslag kommer Compagniet nok til at udbetale for Brandskader i det ulykkelige løbende Aar omtrent 80,000 Rdlr., men derimod have de hyppig indtrufne Uheld ogsaa tilskyndt saa mange til at lade deres Eiendom assurere, at dets aarlige Indkomster nu beløbe sig til omtrent 90,000 Rdlr. Da det synes umueligt, at der, især ved en forbedret Brandanstalt paa Landet, kan indtræffe saa mange og betydelige Ildsvaader, som i det indeværende Aar, saa maa Compagniet lettelig kunne forvinde igjen dette Tab, ja dets Udsigter i Fremtiden ere endog blevne meget fordeelagtige. Et saadant Tab er kun en Overgang, men Tilvexten af Indkomster maa blive bestandig.

Grund, blot for at faae Forsikkringssummen udbetalt. Det er Kjendsgjerninger, som de fleste Landes Domstole ville kunne bevidne. Hvad Mennesker altsaa have været istand til tilforn, maa de ogsaa kunne være istand til nu. Det er en skrækkelig Tanke, som fornedrer Menneskets Værd, men den er derfor ikke mindre en uomstødelig Sandhed.

Uden at tage Hensyn til de hyppige Ildsvaader, der i Aar have været paa Landet, hvis Aarsager jeg aldeles ikke kjender, kan man dog ikke noksom tilraade Vedkommende at iagttage den strængeste Forsigtighed. Men det Rygte, at der i Sjælland gives en Bande af Mordbrændere, der paasætte Ild, for at kunne plyndre i Tumulten, er imidlertid sikkert ganske falsk, thi deels kunde en saadan Bande umuelig saa længe have undgaaet vort aarvaagne Landpolities Opmærksomhed, deels er det urimeligt at antage, at saadanne Personer just behøvede at paasætte Ild, for at stjele, da der paa Landet desuden gives Leilighed nok dertil. Men der er sikkert ingen Tvivl om, at de fleste af disse Ildsvaader ere opkomne ved uforsigtig Omgang med Ild. Bønderne kunne nu engang ikke leve uden at smøge Tobak; deres Tobakspibe udgjør saa at sige deres andet Jeg, og følger dem som deres Skygge; Brændeviin, er deres bestandige Yndlingsdrik, og denne gjør dem ør i Hovedet; paa de ulykkelige Virkninger af uforsigtig Omgang med Ild tænke de ikke; den Straf, som Loven byder, kjende de ikke, og den Vanskelighed, der er forbunden med at opdage Ophavsmanden til en Ildsvaade, maa naturlig have den Følge, at den fastsatte Straf aldrig kan fuldbyrdes, aldrig kan afskrække nogen fra at begaae deslige Overtrædelser. Af denne Aarsag omgaaes de just ikke alt for spirituelle Sjællandske Bønderfolk ofte temmelig skjødesløst med Ild;

de have deres tændte Pibe, for det meste uden Hytte, i Munden ved alle deres Forretninger, i Tærskeloen, paa Kornloftet rc., og kline Lyset endog stundom fast ved Væggen. Hvad Under, at der under saadanne Omstændigheder opkomme hyppige Ildebrande? *) — Jeg har ved andre Leiligheder erindret, at vore criminelle Love ikke tilbørlig nok kjendes af vor Almue, og at det vilde være at ønske, at den paa en hensigtsmæssigere Maade blev mere underrettet derom. Vi have en fortræffelig Brandanordning, men hvor mange af den egentlige Almue kjende den? Jeg er overbeviist om, at ikke een blandt hundrede engang veed, at den, som f. Ex. røger Tobak paa Sengen, skal, efter Anordningen, betale 2 til 10 Rdlr. i Mulct, og jeg er ligesaa overbeviist om, at det vilde blive en betydelig Indtægtskilde for Politiecassen, dersom alle de, der dagligen røge Tobak paa Sengen, kom til at udrede den bestemte Mulct. — Efter min individuelle Mening ere desuden Straffene i dette Tilfælde for milde; Straffens Øiemed, at betrygge den almindelige Sikkerhed, kan ikke saa aldeles opnaaes ved denne Mildhed. Hensigten af en Handling gjør i Henseende til Virkningerne intet til Sagen. Naar en Mordbrænder paasætter Ild af Ondskab, eller et uforsigtigt Menneske frembringer den ved Skjødesløshed, blive Virkningerne for det Hele dog det samme. For at betrygge det Almindelige imod disse sørgelige Virkninger, maa Staten altsaa betjene sig af virksomme Straffe, der staae i et passende Forhold til hine, om end Aarsagen ikke har været andet end Skjødesløshed; den, der ved øiensynlig Uforsigtighed gjør mange Familier ulykkelige, burde i det mindste straffes haardere end den, der ved Uforsigtighed f. Ex. overkjører et Menneske.

*) En meget agtbar Godseier sagde nylig til mig: Tobakspiber bidrage til de fleste saadanne Ulykker.

Vel maa man tilstaae, at Ild er et Element, som man næsten ikke kan omgaaes forsigtig nok med, thi den mindste Gnist er nok til at lægge en heel By i Aske, men der gives dog visse Tilfælde, hvor Uforsigtigheden drives saavidt, at man næsten maa undres over, at der ikke indtræffe flere Uheld. Jeg vil kun anføre et eneste Exempel. Er det forsigtigt, at lade Gaardskarle hænge deres Lygter med Glas op i Stalden, — en Omstændighed, som er ganske almindelig, — uagtet det er bekjendt, at en saadan Lygte for omtrent et Aar siden faldt ned i en Stald i London, og da Glasset gik itu og Lyset faldt ud, lagde en heel stor Bygning i Aske? Burde de ikke, efter et Paabud, være forsynede med Horn istedet for Glas? Og saaledes kunde man endnu anføre flere Exempler. — For at forekomme alle saadanne Uleiligheder burde der være ansat bestemte Folk, hvis Pligt det burde være, at inqvirere i alle de Huse, hvor de havde Formodning om, at der omgaaes skjødesløst med Ild, eller at de i Brandanordningen foreskrevne Regler ikke tilbørlig iagttages. Enhver Huuseier burde det, under Mulct, være paalagt, at angive de af hans Huusfolk, som, hans Erindring uagtet, omgaaes uforsigtig med Lys og Ild.

Hvor fuldstændig end Brandanordningen i de fleste Henseender er, kunde den i adskillige maaskee dog endnu behøve flere Bestemmelser. Den siger f. Ex. i 1 Cap. 4) Ingen maa i Gaarde, Stalde, paa Loftet eller andre farlige Steder gaae med Lys, uden i forsvarlige og vel tillukte Lygter ꝛc. Men hvor mange farlige Steder gives der ikke, som kunne henføres under denne saa almindelige Benævnelse, uden at de af Mængden ansees for farlige? Er det f. Ex. ikke farligt at gaae med Lys i en Viin- eller Pakkjelder? og dog skeer det saa ofte, ja

uforsigtige Drenge og Folk kline det endog stundom paa Viinfadene. — Man tør ikke gaae med en tændt Tobakspibe uden Hytte over Gaarden eller Gaden, men i Dyrehaugen f. Ex. findes der jo antændte Baal, ja hele ildsprudende Bjerge bag hvert Telt? Hvor let kunde her blandt berusede Folk ikke komme Ild i Teltene, ja endog i Skoven? Saalænge som saadanne Uheld endnu ikke ere indtrufne, ansees den, der taler derom, for en Drømmer, og den største Deel Mennesker siger i Almindelighed: "det er jo endnu ikke skeet!" Men skal da Alting først skee, førend vi kunne overbevises om at det kan skee?

Paa Landet og i Kjøbstæderne trænge Brandanstalterne unegtelig til en stor Reform, thi de ere i Almindelighed saa ubetydelige, at de ikke bør komme i Betragtning. Baade Land- og Kjøbstedsbeboerne burde det paalægges, at anskaffe sig flere og forsvarligere Brandredskaber; selv i Landsbyer burde der oprettes blandt Bønderne ordentlige Brandcorpser, kort sagt, det Hele magtte og kunde sættes paa en saadan Fod, at ikke hver ubetydelig Ildebrand kan have saa ødelæggende Følger. I en Tidspunct, hvor der hos os arbeides saa meget paa at afhjelpe hvert Almeen-Onde og befordre Menneskeheld, bør man haabe, at denne Sag vil blive taget i alvorlig Overveielse og værdiget den Opmærksomhed, den fortjener.

Forfatteren af disse Erindringer troer tildeels at kunne bidrage noget til maaskee at forekomme enkelte Følger af uforsigtig Omgang med Ild og Lys, ved at give de fornemste Puncter, som Brandanordningen i den Henseende fastsætter, end mere Offentlighed. Det første Capitels 1—5 Artik., som omtaler denne Gjenstand, lyder saaledes:

"1) Alle Huusfædre og Huusmødre befales, at have Opsyn med deres Tyende, ligesom og Huuseierne med de i deres Huse Boende og Logerende, at de ved deres Haandteringer varligen og agtsom omgaaes med Ild og Lys. 2) Det skal være aldeles forbudet, at kline Lys paa Vægge, Borde, Bænke eller andensteds; at hensætte Lys om Nattetider ved Sengegardiner, med mindre det er saaledes bevaret, at det ei kan gjøre Skade; at røge Tobak paa Sengen, eller i Hørboder, i Stalde, i Staldkamre, i Værksteder, hvor Spaaner findes, eller paa andre Steder, hvor Foder, Hør, Hamp eller anden ildsængende Materie er henlagt. For enhver Forseelse herimod skal den Skyldige, endskjønt ingen Skade derved foraarsages, bøde første Gang fra 2 til 10 Rdlr., efter Omstændighederne, og anden Gang lide Fængsel paa Vand og Brød, fra 4 til 8 Dage. Men dersom Skade ved saadan Forseelse opkommer, straffes den Skyldige første Gang med Fængsel, saaledes som ovenmeldt, og skeer det anden Gang dømmes han til Forbedringshuset fra 4 Uger til eet Aar. 3) Hør, Hamp, Hø, Halm og andre ildsængende Ting maae ikke henlægges op til noget Skorsteens-Rør; derfor skal alle Skorstene, som gaae igjennem Rum, hvor saadanne ildfængende Ting bevares, under Straf af 10 Rdlr., være forsynede med Bræde-Omklædning eller Kasse rundt om Skorstenen, i 18 Tommers Afstand fra samme paa alle Sider. 4) Ingen maae i Gaarde, Stalde, paa Lofter eller andre farlige Steder, gaae med Lys, uden i forsvarlige og vel tillukte Lygter, og skal enhver, som herimod forseer sig, uagtet ingen Skade deraf opkommer, betale 2 Mk. i Straf første Gang, anden Gang 4 Mk., tredie Gang 8 Mk., og saa fremdeles dobbelt for hver Gang Forseelsen oftere igjentages. Men foraarsages deraf Skade, skal han første Gang lide Fængsel paa Vand og Brød i 4 Dage, og, anden Gang, hensættes i Forbrdringshuset fra 4 Uger til 1 Aar. Desaarsag skal i hver Gaard og Huus altid haves de fornødne Lygter til Brug paa Loftet og i Stalde eller andre lige farlige Steder, og disse Lygter skal ved de befalede Brand-Inqvisitioner forevises. Ved den første, efter denne Forordnings Bekjendtgjørelse,

foretagende Brand-Inqvisition, skal de, som forrette samme, anmærke, hvor det fornødne Antal af Lygter, efter deres Skjønnende, mangler, og skal derefter Brand-Sessionen ved Kjendelse bestemme, hvor stort et Antal Lygter paa ethvert saadant Sted bør holdes. For hvert Horn eller Glas, som i de anbefalede Lygter fattes eller er i Stykker, skal gives i Straf 10 Skilling, og Lygten, om den ellers findes ubrugelig, skal casseres. For hver Lygte, som fattes i det befalede Antal, skal af vedkommende Beboere gives 4 Mk. til Straf. 5) Ingen maa bære Ild eller Gløder i aabne eller ubedækkede Kar, paa Trapper, over Gaard eller Gade, eller der gaae med antændt Tobaks-Pibe uden Hytte, under 4 Rdlr. Straf; ikke heller skyde eller kaste Raketter, under Straf af 5 til 20 Rdlr., første Gang, endskjønt der ved disse Forseelser ingen Skade forvoldes, men begaaes nogen af berørte Forseelser anden Gang, straffes den Skyldige med Fængsel paa Vand og Brød fra 8 til 14 Dage. Samme corporlige Straf skal den Skyldige lide første Gang, i Tilfælde, at Skade foraarsages; men anden Gang hensættes han i Forbedringshuset fra 4 Uger til eet Aar, alt efter Forseelsens Beskaffenhed og den Skyldiges Kaar."

Enhver vil af denne Prøve kunne see, at vor Brandanordning er, som de fleste af de i de senere Decennier udkomne Love, høist fortræffelig. Den bærer det tydeligste Præg af Iver for Almeenhedens Tarv. Men den berømte Forfatter af Voyage du jeune Anacharsis siger meget rigtig der, hvor han taler om Grækernes Love: il vaudroit mieux en avoir de mauvaises & les observer, que d'en avoir des bonnes & les enfreindre. (Det er bedre at have slette (Love), og overholde dem, end at have gode, og overtræde dem). Love, som ikke ere tilbørlig bekjendte blandt den Menneskeclasse, som de nærmest vedkomme, kunne heller ikke saa let blive overholdte. Den Straf, som ingen kjender, kan ikke afskrække. Straffelove for uforsigtig Omgang med Ild kunne ikke

nytte, naar der ikke er sørget for, at vedkommende Øvrighedspersoner kunne gjøres opmærksomme derpaa. Det eneste Middel til at forebygge saadanne Uforsigtigheder i Kjøbstæder er at paalægge Huuseierne, under Mulct, at gjøre Vedkommende opmærksomme paa enhver Forseelse. Der gives overalt visse Overtrædelser, hvor den blotte Frygt for Straf kun virker meget lidet. Ægteskabsbrud henhører sikkert ikke blandt de sjeldne Forbrydelser, og hvor sjelden hører man at nogen bliver straffet derfor?

Dersom Brandanordningen skulde opfylde den tilsigtede Nytte, burde Almuen allerede i Skolen gjøres opmærksom paa de Artikler, der nærmest angaae samme; de burde opslaaes i alle Kroer, aarligen oplæses paa Prædikestolen ꝛc., kort sagt, paa alle muelige Maader bekjendtgjøres.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Som et Beviis paa med hvilken Hurtighed man nuomstunder bygger kan følgende tjene. I Prindsessegaden er nu allerede 23 tildeels prægtige Bygninger færdige, hvoraf de 16 ere Gaarde og de 7 Huse. Blandt de første udmærker sig især den, som Oberst Hallander lader opføre.

En Norsk Mand, ved Navn Mehlum, formodentlig en Bergkyndig, har i Trondhjemsavisen fremsat nogle Anmærkninger i Anledning af den Malmanvisning, som Bonden Elling Balhald i Værdalen, skal have fundet efter en Oplysning i Amtmand Povel Juuls gode Bonde. Mehlum siger, at han i sin Ungdom har læst denne Bog, men at dens Forfatter, saavidt han kan erindre, blot har villet give Bonden en Veiledning til at skjelne imellem de ualmindelige Bergarter og de almindelige, og nogenledes opgive de Kjendemærker, der kunne lede Bonden paa Spor til Mineraliers Opdagelse. Bønder og Hyrder ere unegteligen,

især i det bjergfulde Norge, de eneste, som have meest Leilighed til gjennemstreife Bjerge og Udmarker, og de vare følgeligen ogsaa de eneste, som kunne have bedst Adgang til at opdage alle Slags Mineralier, dersom de havde nogen sand Kundskab derom. Ved Bønder ere de fleste Bjergværker, for det meste hændelseviis, ikke ved Søgning, fundne, og unegtelig har det skaffet mange af Landets Undersaatter baade Arbeide, Næring, ja endog Rigdomme. Han ønsker derfor, at Bonden Elling Balhald, saavelsom hver anden Norsk Mand, maatte, hver Gang de opdagede usædvanlige Steenarter, forevise Kyndige dem. Det blev da hver retskaffen bergkyndig Mands Pligt, at undersøge dem, og Finderen maatte nøiagtig opgive, om Anvisningen indeholdt saadan Erts, der fortjente nøiere Undersøgelse. Naar dette da var skeet, var det Tids nok, at undersøge Stedets Beliggenhed, og Beqvemmeligheder til et Værks Opkomst. Ønskeligt var det derfor, at en nogenlunde velskreven Afhandling om Mineraliers Kjendemærker og enhver Malmarts Beskaffenhed blev uddeelt blandt Bondestanden *), thi vort Fædreneland kunde høste mange Fordele deraf. At det er Regjeringens Mening, at Norge endnu skjuler mange Skatte af forskjellige Mineralier i sit Skjød, og at det er det Danske Landhuusholdningselskabs Villie, at opmuntre enhver, der kan opdage samme, kan sluttes deraf, at det har i Aaret 1804 udsat en Præmie fra 10 til 100 Rdlr. for Opdagelsen, alt efter Mineraliets Værd.

Det er kun Tagværket ꝛc. af Ringsted Kirke, som i sidste Ildsvaade er blevet fortæret af Luen. Tallet af brandlidte Familier beløber sig til 34 og af ødelagte Gaarde til 22. De Brandlidte fik intet reddet af deres Bohave, og adskillige have desuden taget Skade ved Udflytningen. Nogle af dem, og deriblandt Forpagteren paa Ringsted Kloster, ere i nogle faa Timer bragte fra Velstand til Armod. Ingen af dem vil kunne fortsætte sin forrige Næringsvei eller opbygge sin afbrændte Eien-

*) Man eier allerede et saadant Skrivt under Titel: Forsøg til Metallers, Stenes og Mineraliers Paaskjønnelse, 1790. Det er udkommet uden Navn, og forfattet af afdøde Secretair Bradt.

dom uden ædelmodige Menneskers Understøttelse. Hr. Stiftamtmand Stemand har i dette Øiemed paataget sig at samle Bidrag. De kunne enten sendes directe til ham i Sorøe eller til Hr. Postcontrolleur v. Stöcken i Kjøbenhavn, paa store Kjøbmagergaden Litr. M. No. 11.

Den saakaldte Americaner fra Øen Tanna, som kan æde Steen og nu forviser sin Konst i Dyrehaugen, har ogsaa været i Odensee, men der vilde hans Speculation ikke lykkes.

Nogle faa Dage førend Ildebranden i Ringsted afbrændte en Mølle i Sjælland. Man formodede, at Ilden var paasat, da Møllerens Meubler fandtes nedgravede i en gravet Grøvt i Jorden. Der er i den Anledning optaget Forhør, og nogle paastaae endog, at Mølleren og hans Kone sidde arresterede.

For nogle Dage siden indtraf et ulykkeligt Tilfælde, som kan tjene dem, der gjøre Dyrehaugereiser til Søes, til et advarende Exempel. En nordamericansk Skibscapitain, som havde losset en Ladning for Grosserer Fantauzzi, laae her paa Reden og kunde formedelst Modvind ikke komme til Helsingøer. I denne Mellemtid besluttede han at gjøre en Lysttour til Dyrehaugen. Han satte sig i en Barcasse med fire Mand. Underveis reiste sig en Kastevind og Baaden kantrede. Capitainen, som kunde svømme, havde let kunnet redde sig, men da han holdt sig for længe ovenfor Vandet, for at faae sit Mandskab reddet, som ikke kunde svømme, tabte han tilsidst Kræfterne og druknede. Folkene reddede sig nu paa Masten af Barcassen, hvor et Svensk Skib kom dem til Hjelp. — Besynderligt var det iøvrigt, at Fartøiet kantrede, uagtet Folkene holdt ved Fokken og Klyveren. Men efter søvandte Mænds Forsikkring skal det næsten være umueligt at blive en Kastevind vaar, naar den kommer fra Landsiden.

Hr. Baron Kaas-Lehn er d. 19de d. M. ankommen i Hamborg.

General-Lieutenant Sir John Doyle, som hidtil har været Commandant paa Jersey, ventes i et særeget Ærinde til Kjøbenhavn.

Den 14de d. M. ankom de to unge Prindser af Oldenborg, Hs. D. Hertugens Sønner, til Kiel. I deres Følge var den unge Grev Holmer og Baron Malzahn. Ved denne Leilighed var den 15de en Diner paa Slottet i Kiel, og samme Dags Aften Apartement. Den 16de tiltraadte Prindserne Reisen til Husum, for derfra at indskibe sig til Engelland.

Hs. D. Landgrev Carl af Hessen ankom til Kiel d. 16 d. M. og agter at forblive der i nogle Dage, inden han fortsætter sin forehavende Reise til Badet.

En vis Hr. v. Sydow fra Schlesien gav den 15de d. M. et saakaldet Declamatorium i Kiel, hvor han i de franske Skuespillere Talmas og Lafonds Maneer declamerede adskillige tydske og franske Poesier og Monologer af Schiller, Racine og Shakespeare.

Hr. Conferenceraad Colbjørnsen har solgt Nærum til Grev Trampe for 55,000 Rdlr.

Under 6te d. M. er igjennem General-Toldkammeret udfærdiget en Forordning for Dannemark og Norge, hvorved Afgivten efter Forordningen af 21 Oct. 1803 forhøies, formedelst de overordentlige Udgivter, som de nærværende Tidsomstændigheder foranledige. Foruden det ved ovennævnte Anordning paabudne Tillæg, som er ⅛ Deel af de i dens §. 1. anførte Hovedafgivter, betales fra 1 Julii d. A. af indtil videre endnu ⅛ Deel, altsaa fra den Tid af betales ialt ¼ Deel mere end Hovedafgivterne lyde paa. — Formalings-Afgivten af Hvede, Rug, Byg, Havre, Erter, Bønner, Vikker og Boghvede til Meel og Gryn fritages efter denne Forordning for Afgivt, hvorimod det for disse Artikler forbliver ved det Tillæg af ⅛ Deel til Hovedafgivterne, som i Forordn. af 21 Oct. er paabudet.

Under 6te d. M. er, igjennem General-Land-Oeconomie- og Commercecolleg., udfærdiget en Forordning for Dannemark og Norge, hvorefter den ved Forordn. af 10 Nov. 1802 og Placat af 1 Febr. 1804 paabudne Afgivt af Skibsfragter forhøies indtil videre, naar og hvor den forefalder, fra denne Forordnings Bekjendtgjørelse i begge Rigerne, til ¼ Deel mere end hidtil, og denne ¼ Deel beregnes og afleveres paa samme Maade som de til Skatkammerfondet henlagte Indtægter.

For det Classenske Legat paa 3000 Rdlr. til 28 Senge paa Frederiks Hospital er i afvigte Aar indlagt i Hospitalet 223, i Aaret 1804, 253, og ialt have siden 1792, 2946 Personer nydt fri Cuur og Pleie. De Qvæstede af 2den April, som helbredede forlode disse Senge have ialt faaet 947 Rdlr. 45 ß. — I Fødselsstiftelsen, hvor der

holdes 5 Senge for et Legat af 1000 Rdlr., ere i Aaret 1805, indlagte 86 Barselqvinder, og siden 1792, 997.

Udenlandske Efterretninger.

Den 21 Junii blev Prindsesse Charlotte, en Datter af den regjerende Hertug af Mecklenborg-Schwerin, formælet med H. H. Prinds Christian, i hele Hoffets Overværelse. D. 22de holdt det høie Ægtepar Kirkegang; den 24 var Fyrværkerie, og Bal ved Hoffet; den 25 Concert og Illumination i den Engelske Hauge, hvormed Høitidelighederne endtes. — Prindsesse Charlotte er født d. 4 Decbr. 1784, og Prinds Christian den 18 September 1786.

Fox har atter i en lang Tale fermelig paastaaet i Parlamentet, at Slavehandelen saa snart som muligt bør afskaffes. Den gode Sag seirede denne Gang, og hans Forslag blev antaget med 114 Stemmer mod 15.

De Franske Tropper, under Oberst Evers, have nu erobret med Storm den lille Neapolitanske Fæstning Civitella del Tronto, hvor en Irlænder, Matteo Wade, commanderede. Denne Fæstning ligger paa en høi Klippe i Provindsen Abruzzo oltra. Besætningen, som bestod af 200 Mand, overgav sig paa Naade og Unaade. — Øvrighederne i Neapel have d. 21 Maji tilsvoret Kong Joseph Huldskab og Troskab. — I enhver Neapolitansk Provinds er der bleven oprettet en Legion Nationalgarde, bestaaende af 3 Compagnier Fodjægere og Artillerister, som skulle vaage over den offentlige Orden.

Man mener nu med Vished, at den Franske Armees Seiersfest vil blive høitideligholdt d. 15 August.

En Italiensk Skibsdivision, bestaaende af 1 Schebekke og tre Canonerslupper, havde d. 5 f. M. to Timers Fægtning med en Russisk Division, bestaaende af 1 Schebekke og 1 Trabaccolo, som vilde forhindre den at bringe Øen Lesina Tilførsel. Men tilsidst naaede den Italienske Division dog sit Diemed, at convoyere Skibe med Krigs- og Levnedsfornødenheder derhen.

For alle Kirker i Holland er der nu anordnet en Bøn, hvori det hedder: "vi bede for H. Majest. Kongen af Holland, vor Souverain, for H. M. Dronningen og for det øvrige Kongel. Huus &c." — Alle Præster formanes til at afholde sig fra, i deres Bønner &c. at betjene sig af Udtryk, der vise Landets Regjering eller Forfatning i et ugunstigt Lys &c.

Engellands Krigserklæring mod Preussen blev d. 11 d. M. bekjendtgjort ved den Londonske Børs af en Herold. Han oplæste en Bekjendtgjørelse, efter hvilken alle Fiendtligheder mod Preussen anbefaledes alle Brittiske Undersaatter som lovlige.

De seneste Efterretninger fra Kingston melde, at General Miranda har ladet de forrige Peruaneres Vaabentegn anbringe paa de Faner, de have medtaget; han har mange Penge med sig, men hans Ledingstog er ikke blevet holdt hemmeligt nok. Den Spanske Regjering i Carraccas og andre Egne have allevegne væbnet Indbyggerne.

Hieronymus Bonapartes Escadre, som har været 5 Uger i S. Salvador, er seilet derfra til Vestindien. Hans Skibe havde mange Syge.

Lord Melville er frikjendt. De Engelske Aviser anføre nu Antallet af de Stemmer, som have erklæret sig imod ham og for ham, og man seer deraf, at han ikke har havt saa faa imod sig.

Lord Melville optages nu igjen i Geheimeraadslisterne, og han haaber, at faae sine Procesomkostninger godtgjorte. Da hans Frikjendelse blev ham bekjendtgjort, bukkede han sig dybt for Lorderne. Mange af hans Venner trængte sig hen til ham, for at lykønske ham.

Tre Franske Capere fra Isle de France have i de Indiske Vande taget 7 Engelske Skibe, hvoraf eet vurderes for 1 Mill. 800,000 Franker.

Den 31 Maji om Aftenen Kl. 10 sprudede Vesuv atter Ild. Dens hele Krater stod i Luer. De Franske Soldater betragtede dette store Skuespil med Forbauselse, medens Neapolitanerne ikke yttrede mindste Frygt eller Skræk, da de af Erfaring veed, at der aldrig indtræffer Jordskjelv, naar Vesuv i Forveien har sprudet Ild.

Af en i Frankrige bekjendtgjort Efterretning har i Militair-Hospitalerne i Alt været i Aaret 11, 204,490 Syge under Cur, hvis Underhold har kostet 8 Mill. 901,299 Franker; 181,584 deraf ere blevne helbredede, 6437 ere døde, og i Begyndelsen af Aaret 12 fandtes endnu 16,469 Syge i Hospitalerne.

Det hedder, at Keiser Napoleons Moder skal være Dronning af Rom, og Lucian Bonaparte hendes Efterfølger.

Den 2 Junii om Middagen opkom en forfærdelig Ildsvaade i et Begbrug ¼ Miil fra Ny-Carleby i Sverrig. Hele Bruget med tilhørende Magaziner og et uhyre Forraad af Tjære blev et Rov for Luerne. Endnu Kl. 5 rasede Ilden, uden at de virksomste Anstalter formaaede at dæmpe den, og uden sikkert Haab om at redde det betydelige Qvantum Tjære, der fandtes i Nabo-Magazinerne. Ligesaa uvist var det, hvorvidt Ilden endnu kunde tage fat i de tilgrændsende Skove og Avlsgaarde.

General Miranda, der i Sydamerica i denne Tid spiller en saa betydelig Rolle, er født i Karakos i Sydamerica, hvor han har betydelige Eiendomme. I Begyndelsen af den Americanske Krig var han Adjutant hos Gouverneuren af Havanna og siden blev han Oberst i Spansk Tjeneste. Gouverneuren blev kaldt tilbage, og ved sin Ankomst kastet i Fængsel: en Lod, som paa den Tid sædvanlig rammede Ministre og Gouverneurer i dette Land. Regjeringen ansaae det, efter Hofmaxime, for rigtigt, at skaffe saadanne Folk efter en vis Tids Forløb af Veien, og Fængslet undertrykkede da Klager og Retfærdiggjørelser. Men Miranda, som, skjønt født i Slavernes Land, havde høie Begreber om Frihed, holdt det ikke for raadeligt, at udsætte sig for den Fare, at blive indspærret i et Fængsel i Cadix eller Madrit, under et Paaskud eller af en Aarsag, som han maaskee aldrig vilde faae rigtig Kundskab om. Han reiste derfor til Nordamerica, for at staae de derværende Indvaanere bi i at erobre deres Uafhængighed. Siden nedsatte han sig i Engelland, efterat han forhen havde gjennemreist de fleste Lande i Europa, endog Rusland og Tyrkiet. Han blev gjentagne Gange anmodet om, at komme tilbage til Spanien, men han var alt for stor en Ven af Friheden til at betroe sig i Despoters Hænder. Hans Frihedskjerlighed bevægede ham til, i Sommeren 1792 at være et Oienvidne til Revolutionskrigen i Frankrige. Hans militaire Talenter vare almindelige bekjendte og erkjendte, og man bad ham derfor at anvende dem til dette Lands Tjeneste. Han forføiede sig, i Følge heraf, i August til Paris, og erholdt en Marchal de Camps Plads ved Republikens Armee; han gik strax til Dumouriers Leir, og var tilstede ved adskillige Actioner, som forefaldt mellem den 12 og 20 September, og tvang Preusserne til at trække sig tilbage. Formedelst hans Opførsel og Fortjenester ved denne Leilighed blev han befordret til General-Lieutenant, og fulgte i denne Caracteer med Dumourier til Belgien. I sit første Brev fra Brüssel siger Dumourier: "at han havde overladt Hovedcorpset til den vise og tappre General Miranda's Anførsel, som rykkede frem med samme i det Oieblik Canonaden begyndte." Ved General Labourdonnes Afgang sagde han: "denne Deel af Armeen er anbetroet General Miranda: en Mand, som agtes høit formedelst hans militaire Talenter og hans Philosophie", og efter de Depecher, som just ankom fra det erobrede Citadelle ved Antwerpen, lader det, som Mirande commanderede der som Chef. Efter den Skildring, som Thomas Paine har leveret af ham, nød han 1787 af Catharine den Anden en Pension af 4000 Pd. Sterling aarlig, siden skal han have underhandlet med Pitt om et Forslag til et Angreb paa Sydamerica. — Da han fra General Dumouriers Armee blev sendt som Fange til Paris, var det Paine, der ved sit fordeelagtige Vidnesbyrd forskaffede ham Frihed.

I en Skrivelse fra Arala, i Spansk Sydamerica, meldes under d. 15 April: For to Dage siden ankom her det Americanske Skib Leander paa 18 Canoner, Capit. Lewis, 2 Skaanerter og et mindre Fartøi med 170 Mand ombord, for paa Veien til Carraccas, Laguira ꝛc. at sætte alle Kyster, fra Orinoco til Porto bello, i Oprør. Dette Skib har opvakt stor Allarm her; hele Kysten er allerede i Oprør og det er velbekjendt, at Miranda har et stort Partie fra Orinoco til Marycabo; Skibene ville seile igjen i Morgen. De synes at være forvissede om et lykkeligt Udfald. Denne Kyst skal dannes til en mægtig og stor Nation, som fører det gamle Perus Vaaben: en Regnbue og en Soel i sit Flag. De have siden deres Ankomst lagt en Embargo, som skal vedblive 8 Dage efter deres Afseiling. — E. Sk. d. 15de: der siges vi skulle reise i Eftermiddag med Expeditionen. (Af Lloyd's Evening-post).

I ingen stor Stad i det Franske Rige tør der nu være flere end to Theatere, og i de øvrige kun eet. I Paris tør intet nyt Theater oprettes uden Keiserlig Tilladelse. Intet Stykke tør opføres uden Politieministerens Tilladelse.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 75.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 1 Julii, 1806.

Er vort Sprog fattigt?

Prof. Guldberg havde nylig i Kieler Wochenblatt ladet indrykke en Taksigelse til de af hans Tilhørere, der, som et Erkjendtlighedstegn for den Undervisning, de havde nydt ved hans Forelæsninger over det Danske Sprog, havde overrasket ham med et Sølvtaffelservice, som de havde ladet sætte paa et Bord i hans Dagligstue en Morgen før han kom derind. I denne Taksigelse yttrede Professoren den Mening, at vort Modersmaal fuldkommen kunde sættes ved Siden af Europa's bedste nyere Sprog, og at ethvert Angreb paa samme enten er et Foster af kaad Vankundighed eller ligefrem Niddingsværk. — Dr. Ryge, en indfødt Dansk Mand, fandt sig beviet til at fremkomme med en Tydsk Erklæring derimod, hvori han forsikkrer, at han stedse har været og endnu er stolt af Navnet Dansk, at han stedse har elsket og endnu elsker sit Fædreneland høiere end Alt, og erklærer enhver, som paastaaer det Modsatte, for en Løgner; at det derfor naturligviis har maattet glæde ham, at man ved at dyrke hans Modersmaal søger at afhjelpe en videnskabelig Mangel hos hans Landsmænd, om man end gik for vidt i sin Iver, og paastod, at vort Sprog kan sættes ved Siden af ethvert nyere Europæisk Sprog; at han kan oversee det med et Smil, uden at troe det, thi en Enestes Tro er ingen Troesartikel, men at den, der, fremtrædende som Dansk Sproglærer eller Sprogforbedrer, beskylder enhver, som ikke vil indrømme det Danske Sprog dette Fortrin, for kaad Uvidenhed eller nedrige Hensigter, haaner, og at han beklager den, som kan misbruge det Danske Sprog dertil. "Saaledes" siger Hr. Ryge endvidere: "har jeg, da jeg læste Hr. Prof. Guldbergs Taksigelse, først smilet, men siden hjertelig beklaget ham, at han betjener sig af Udtryk, der, naar han ikke forsætlig har villet fornærme, snarere godtgjøre vort Sprogs Ufuldkommenhed. Var jeg den Mand, der æng-

fteligen opsøgte Fornærmelser, saa kunde jeg let føle mig fornærmet ved disse Udtryk, thi jeg har ofte paastaaet, ja engang offentlig erklæret og undskyldt mig med i Fortalen til en Oversættelse, at vort Sprog er fattigt. &c. &c. — Prof. Guldberg har derpaa ladet indrykke en Besvarelse, hvori han med Baggesens og Jenisches Vidnesbyrd godtgjør vort Sprogs store Fortrin. Prof. mener, at om det end var fattigt i Henseende til videnskabelige medicinske Udtrykke, endskjønt han ikke erindrer, at en Tode eller Saxtorph har klaget derover, vilde hans Paastand, at det Danske Sprog fuldeligen kan sættes ved Siden af de bedste nyere Europæiske, endnu ikke være gjendreven &c." — Det egentlig Polemiske forbigaaes her.

Det vilde ved første Diekast synes sært, at en Strid af den Natur egentlig skulde opstaae i en Provinds og i en Stad, hvor de fleste Mennesker ikke skjøtte om at læse, studere eller tale det Danske Sprog, var det end det rigeste Tungemaal paa Jorden. Men det er indfødte Danske Mænd, som her føre Striden, og man maa derfor blot undres over, at Hr. Dr. Ryge har villet aabne Kampen i et fremmed Sprog, da de Puncter, han paaanker, dog ere blevne fremsatte paa Dansk. Fandt han da vort Sprog saa fattigt, at han end ikke kunde skrive sin Replik paa Dansk?

Naar Prof. Guldberg siger: at Dannersproget fuldeligen kan sættes ved Siden af Europa's bedste nyere Sprog, at hvert Angreb — vel at mærke hvert Angreb — blev enten et Fo-

ster af kaad Uvidenhed eller ligefrem Niddingsværk, saa kan enhver, der ikke vil mistyde eller forvende hans Ord, umuelig andet end give ham Ret, endskjønt man ikke kan negte, at Udtrykket Niddingsværk er for haardt. Men det er alt for aabenbart, at Professoren ikke sigter her til andet end til det Slags Udlændinge, som ringeagte vort Modersmaal, uden at kjende det, og at det aldrig kunde falde ham ind at mene nogen indfødt Dansk; thi hvilken Dansk Mand kunde vel nedlade sig til at gjøre et Angreb paa sit eget Sprog? Hvorlidet jeg end kjender Hr. Ryges Fortale, hvori vort Sprogs Fattigdom omtales, tiltroer jeg ham dog alt for megen Liberalitet til at antage, at han har betjent sig af Yttringer, der kunde kaldes Angreb paa vort Modersmaal. "Det er kaad Uvidenhed at tale om Ting, som man ikke forstaaer — det er Niddingsværk at nedsætte og ringeagte et af de ældste, værdigste og meest vellydende Sprog i Fremmedes Dine, som, for ukyndige til at kunne dømme om Sagen, saa meget lettere lade sig kaste Sand i Dinene." Anden Mening kan man ikke uddrage af Guldbergs Ord, naar man vil være billig. — Et Folks Ære, siger Realis de Vienna, beroer for størstedelen paa dets Modersmaal. Det er Landshæderens Befordringsmiddel.

Hr. Ryge siger, vort Sprog er fattigt, men han siger det blot, han beviser det ikke, og en Enestes Tro er jo, som han selv anfører, ingen Troesartikel. Naar nogen siger: jeg er fattig, der er intet at fortjene for mig, saa

bør man altid spørge: min Ven, har han da ogsaa skjøttet om at arbeide? Den Flittige klager aldrig over Fattigdom, men den, som ikke gider arbeide, ere Tiderne bestandig slette for. Som det gaaer med Tiderne, saaledes gaaer det med vort Sprog. Baggesen klagede ikke over vort Modersmaals Fattigdom, da Gratierne dicterede ham den fortræffelige Labyrinth, men Hr. Ryge fandt det fattigt, da han skulde oversætte en Bog. Men bør man kalde en Guldmine fattig, førend man har prøvet paa at grave efter Guldet?

Forfatteren af disse Udladelser har havt Leilighed til at studere og sammenligne adskillige ældre og nyere Sprogs erkjendte Mesterværker. Han veed saa omtrent, hvad der kan fordres og ydes i den Henseende; men har aldrig havt Leilighed til egentlig at klage over vort Sprogs Fattigdom. Det mangler intet uden Dyrkere. Det har Rigdomme nok, men der findes kun faa, som forstaae eller ønske at benytte sig af dem. Et Sprog, hvori en Evald har kunnet skrive sine udødelige Værker, kan desuden umueligt være fattigt. — Men førend vi gaae videre maa vi først bestemme Begrebet om et Sprogs Fattigdom og Rigdom. Et egentlig rigt Sprog — det vil sige rigt paa Ord af egen Malm — existerer der ikke. Det ene Sprog har bestandig maattet laane af det andet, og selv de allerældste have atter maattet laane af andre, maaskee aldeles forsvundne Tungemaal. Jo mere et Sprog endnu befin-

der sig i sin Barndom, desrigere er det paa allegoriske Udtrykke. Saalænge Menneskene ikke see sig istand til at laane Ord af andre Sprog, der ere beslægtede med deres, maae de umiddelbar laane Ordene af Naturen og de Gjenstande, der paatrænge sig deres Indbildningskraft; af denne Aarsag har man ogsaa antaget, at Poesie er ældre end Prosa. Blandt de Sprog, som i dette Tilfælde meest have maattet laane sig frem, er unegtelig det Engelske og Tydske. Dersom de skulde betale enhver sit, vilde de maaskee være de fattigste Tungemaal, vi kjende. Et Sprogs Rigdom bestaaer altsaa ikke i at have laant mange Ord, Udtryk og Vendinger af andre Tungemaal, men det kommer an paa, om det besidder en Mængde Ord, Udtryk og Vendinger af egen Malm. Og hvo kan vel negte vor Sprog den sidste Egenskab? Hvilket Tungemaal er vel bedre skikket til at danne sammensatte Ord end netop vort?

Jeg veed, at de fleste Tydske paastaae, at deres Sprog er meget rigt. Men er Campes Wörterbuch zur Erklärung und Verdeutschung der unserer Sprache aufgedrugenen fremden Ausdrücke, ein Ergänzungsband zu Adelungs Wörterbuch — 665 Sider, i stor 4to!! — da ikke det tydeligste Beviis paa, at det Tydske ikke er noget rigt Sprog? — Gaaer man tilbage til Begyndelsen af dette Sprogs egentlige Cultur, saa finder man, at det for 50 Aar siden — da Lessing og flere begyndte at dyrke det — kom saa godt som ud af Ægget, og at

det for den Tid, i Gottscheds Periode, var saa usselt og udyrket, at Preussens største Konge ikke engang værdigede dette sit Modersmaal den mindste Agtelse *). Hundrede Aar førend Gottsched havde opslaaet sin Trone paa det Tydske Parnas og skrevet et Sprog, som røbede den yderste Grad af Barbarie, oversatte Wedel vor Saxo paa Dansk, som man, med Hensyn til Tidsalderen, næsten kunde kalde classisk, og som baade røbede Sprogcultur og Sprogsmag. Ja, endog længe før denne Periode, da Tydsklands Litteratur endnu var nedsjunken i den dybeste Munkeuvidenhed, finder man allerede i adskillige af de gamle Kjæmpeviser et Sprog, som vort Aarhundrede ikke behøvede at skamme sig ved. Et Sprog, som er saa rigt paa Ord og Udtryk af egen Malm som det Danske, fortjener virkelig ikke at kaldes fattigt. — At det tildeels mangler Videnskabsord og Konstord beviser aldeles ikke dets Fattigdom; det Tydske har manglet dem i ligesaa høi en Grad; det har taget sine paa Borg hos andre, ja det vedbliver endnu daglig at laane flere, og det samme kunne vi ogsaa gjøre. — Men vi trænge maaskee mindre dertil end Tydskerne, og det er kun vore

*) I en Afhandling om den Tydske Litteratur siger han: — — la langue allemand, laquelle je dis être diffuse, difficile à manier, peu sonore, & qui manque de plus de cette abondance de termes méthaphorique, si necessaire pour fournir des tours nouveaux, & pour donner des grâces aux langue polies.

Originalskribenters og Oversætteres utilgivelige Magelighed, som er Aarsag i, at vort Sprog bebyrdes med Udtryk og Ord af det Tydske. Den, som alvorlig vilde søge dem i vort eget Modersmaal, vilde altid finde, men det hænder jo saa ofte, at vi søge hos andre Nationer, hvad vi ret godt kunde finde hjemme.

Der gives ingen Green af Litteraturen, hvori vi ikke langt tidligere end vore Naboer, Tydskerne, have aflagt Prover paa, at vort Sprog ikke er fattigt. Hvilken af Holbergs Samtidige i Tydskland har skrevet et satirisk Digt, som hans Peder Paars, eller dramatiske Arbeider som hans Lystspil? Man betænke, det er over 80 Aar siden, og hvor meget er vort Sprog ikke blevet dyrket og beriget siden Holbergs Tid?

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I det Dyrehuus (Menagerie), som i Aar forevises i Dyrehaugen, udmærker sig især en Africansk Tiger, der er saa stor som en lille Hest. De øvrige vilde Dyr, saasom Leoparden, Hyænen, Løvinden, ere endnu meget unge, og følgelig endnu temmelig smaa. Eieren af dette Menagerie har allerede været for fem Aar siden i Dyrehaugen med en Samling af Dyr, hvoriblandt en Løve, som var temmelig lille, og som derfor ikke tiltrak sig nogen stor Opmærksomhed. Denne Løve er nu bleven saa udmærket stor, at Eieren i afvigte Aar har faaet den betalt i Paris med 1000 Louisd'orer (5000 Rdlr.). — Mærkeligt er det ellers, at disse Dyrs Oppasser, et ungt Menneske paa neppe 20 Aar, kan omgaaes den blodtørstige Hyæne, det meest lumske blandt alle glubende Dyr, som den bedst dresserede Hund. Han sætter sig paa Ryggen af den, putter Haanden ind i Gabet, slaaer den, naar den ikke vil ligge stille, og Hyænen er saa taalmodig derved som et Lam.

Istedet for 12, er der nu kun 8 Bude ansat ved Fodposten.

I Fredags gave de Franske Skuespillere Nina ou la folle par amour (Nina, eller den Vanvittige af Kjerlighed). Vi kjende dette Stykke tildeels allerede af Gakeottis nydelige Ballet, som afviger fra samme deri, at man seer Nina blive vanvittig, istedet for at hun i Operaen allerede er det. — Madame Fourés udførte Nina's Rolle ganske mesterligen. — Men i øvrigt er det neppe rigtigt, at gjøre een af de sørgeligste og ulægeligste Sygdomme, der berøver Mennesket det største Gode, det eier, til en Gjenstand for Skuepladsen.

To Bayerske Bønder, som Krigens Elendigheder have drevet fra Bayern til Jægersborg Dyrehauge, fornøie der de Kildereisende med at blæse paa et Slags Trompeter, der sikkert ere tre Alen lange, og som de holde lige imod hinanden. I deres Oine læser man de tydeligste Spor af Sorg og Kummer. Det er en Musik, der burde lyde rædsomt i Erobreres Øren!

Prof. G. Becker er, efter Ansøgning, i Naade fritaget for sit Embede som Prof. Extraordinarius ved Kjøbenhavns Universitet, og Hs. Majest. har tilkjendegivet ham sit allerhøieste Velbehag med hans flittige og uegennyttige 11 Aars Embedsførelse.

I Søndags Formiddag mellem 11 og 12, opkom i Valløe Ild i en Halmstak og en Høstak, som man ikke fik slukket førend Kl. $3\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen. Lykkeligviis bar Vinden af.

Den Kongelige Danske Legations-Secretair Kammerjunker Gyldenpalm i Stockholm gaaer i samme Egenskab til Madrid.

Præsidenten Kammerherre v. Møsting er ankommen fra Kiel til Hovedstaden, og vender igjen tilbage om 14 Dage.

Den 24de d. M. forlod H. D. Hertugen af Augustenborg Hovedstaden for at reise til Als, hvor han agter at opholde sig i nogle Uger.

I Trondhjemsavisen læses følgende Brev til Udgiveren. Christiansund, den 17 Junii 1806. Istedet for at komme til Kjøbenhavn, er jeg, mod min Villie kommet herhid. Aarsagen, eller Grunden dertil, ville De høre af efterfølgende Beretning, hvilken jeg beder Dem snarest muligt at indrykke i de Trondhjemske Adrestidender. —

"Den 12te Junii om Morgenen mødte Skibet die Einigkeit, ført af Capitain Peter Krempin fra Rostok, paa Høiden af Olden, en engelsk Fregat, eller saa kaldet Sloop of War paa 19 Canoner, commanderet af Capt. Butt, og Fregattens Navn var Spitfire. Efterat Fregatten havde skudt skarpt, dreiede Krempin bi, heisede Rostokkerflagget, og hentedes med en Sluppe fra Fregatten, for at vise sine Papirer. Kort efter kom Sluppen igjen, med Ordre at hente Passagererne og Skibsmandskabet. En Priismester sattes nu paa Krempins Skib, tilligemed Capt. Krempin selv, og af Passagererne, som vare tagne med bemeldte Krempin fra Trondhjem, for at reise til Kjøbenhavn, bleve en dansk Styrmand Blankholm fra Faaborg i Fyen, Artilleriekadet Wibe, Jomfrue Sara Modin fra Trondhjem, og en Tømmermand tilbage paa bemeldte Skib, der opbragtes og styrede til Engelland. De øvrige danske Passagerer, nemlig, Magister Bloch fra Trondhjem, Student C. Møller, Guldsmedsvend Schjødt, en Gartner Bowman, Matros Christensen, Kahytjunge Graah, og adskillige til Kjøbenhavn reisende hvervede Militaire, 12 danske Passagerer i alt, bleve bragte om Borde paa den engelske Fregat, men den største Deel af deres Tøi blev tilbage paa det opbragte Rostokkerskib, da de fik hverken Tid eller Lov at tage det med sig, saa at de beholdt næsten blot det de stode og gik i. — Nysnævnte Passagerer bleve om Borde paa Fregatten, indtil Morgenen derefter den 13de Junii, da Capit. Butt lod Magister Bloch kalde ind i Kahytten, hvor han, i en anden Officiers Nærværelse, spurgte denne først: om han vilde sige ham paa sin Ære, om det Dagen forhen opbragte Skib var Preussisk? Bloch forsikkrede da, at det ikke var et Preussisk, men at det var Rostokkerflag, nemlig en Grif, og at Skibet var fra Meklenborg. Uden at indlade sig videre derom, bad Capitainen ham derpaa vise sit Pas. Sidstnævnte foreviste derpaa sit Præsidentpas fra Trondhjem, hvilket han oversatte Ord for Ord, ligesom Studenten Møllers Pas for den engelske Capitain. Herpaa erklærede Capitain Butt, at han vilde sætte dem frie som danske Undersaatter, og ikke tage dem med sig paa sit Krydstog 6 Uger i Søen. Da kort derefter et norsk Skib, ført af Capt. Fogt, hjemmehørende i Christiansund, kom tilseilende, lod

den engelske Capt. Butt den norske Skipper ved sin Sluppe hente om Bord, og de 12 ovennævnte Passagerer bringe over paa sidstnævntes Skib; da han tillige sendte 14 Pd. muldne Brød-Skrællinger med, og 6½ Pd. saltet Kjød. Søndagen den 15de Junii kom disse Passagerer med Fogtes Skib til Christiansund. — Saa trøstende end de Forsikkringer maatte være Passagererne, som Capt. Butt gav, at deres paa det opbragte Skib efterladte Tøi skulde være i Sikkerhed — da Skibet var bragt op af et Krigsskib og ikke af nogen Søerøver (hvorfor han og bad Bloch om en Fortegnelse, ved Afreisen, paa Tøiet, som sidstnævnte og i den Skynding gav, saa godt han kunde), — saa mindskedes dog deres Glæde derved, at de troede sig beføiede til Anke over, — at titnævnte Capt. Butt, under deres Ophold paa hans Skib, syntes at drage saa liden Omhu for dem i Henseende til deres Livs Ophold, at hvis de ikke havde faaet Levnedsmidler af Capt. Butts ædle Søefolk (hvilke de betalte derfor), saa vilde de, i den bogstaveligste Forstand, have lidt — Mangel!" — Vær saa god, at indrykke ovenstaaende Beretning i Deres næste Tidende. I disse Dage kommer jeg (i min nærværende, næsten Nøgenhed, til Trondhjem), med en Capt. Petersen. En vidtløftigere Fortælling skal De da faae om dette Eventyr. Deres Model til Landhuusholdningsselskabet med Brevet til Assessor Bærens, ere naturligviis tilligemed Wibe, Jomfrue Modin ꝛc. reist til Engelland.

Dr. N. H. Sevel Bloch.

For nogle Dage siden blev en gammel Mand ihjelkjørt af en Bondevogn, hvis Eier sad i en Kjelder paa Gammelmynt og overlod sine Heste til egen Raadighed. Det er en Misbrug, som alvorlig burde straffes. De fleste Bønder, der komme til Kjøbenhavn, ere saa uforsigtige, saa ligegyldige for Medmenneskers Liv og Førlighed, at de lade deres stundom endog løbske Heste staae allene, medens de selv sidde og suppe i Kjeldere.

Uagtet Veirliget er saa ugunstigt for Dyrehaugen, at Folk maa kjøre dertil i Cavayer og Peltse, besøgtes den dog i Søndags af en utallig Mængde Mennesker. Veien vrimlede endog af Gaaende.

Lieutenant Lüders ved Marinerne var for nogle Dage siden kommen saaledes til Skade paa et Rid fra Dyrehaugen til Kjøbenhavn, at han tre Dage derefter maatte opereres, og under Operationen døde.

Udenlandske Efterretninger.

Hofraad D. Hunold i Cassel har fra d. 4 til 7de Junii gjennemboret Trommehinden paa 8 Mennesker, som have været døve deels paa det ene, deels begge Øren, og hvoraf nogle ikke have kunnet høre i en Tid af nogle tredive Aar. Han gjennemstak 11 Trommehinder; 7 af disse Døve fik i Øieblikket deres Hørelse igjen. Men den 8de, som var bleven døv formedelst en Steen, som engang faldt ham paa Hovedet, blev ikke helbredet. Overhofraad Michaelis i Marpurg har nylig lykkelig forrettet denne Operation, som næsten ikke medfører nogen Smerte, paa et Fruentimmer. Dens første Opfinder er Saarlægen Astley Cooper i London.

Prindsen af Hessen-Philipsthal har nu virkelig faaet Engellændere til Forstærkning i Fæstningen Gaeta. Deres Tal er imidlertid ikke bekjendt. D. 16 gjorde han i 3 Colonner et Udfald. Den første lod han gjøre 6 Mile fra Gaeta til Vands med omtrent 500 Engellændere og Neapolitanere. Den største Deel af samme besatte det lille Fort St. Andreas, som ligger paa Hovedlandeveien til Neapel, dræbte et Antal Franske, og fornaglede Canonerne, men den blev snart angreben af et større Corps Franske, som tog 20 Engellændere og 80 Neapolitanere til Fanger. Een af dem blev hængt paa Landeveien i et Olietræ. Resten af Colonnen trak sig tilbage til Bjergene og er maaskee afskaaren fra Fæstningen. De to andre Colonner gjorde Udfald mod de Franskes Løbegrave, og i Spidsen for samme befandt Prindsen af Philipsthal sig, men efter en liden Skarmydsel vendte de tilbage til Fæstningen igjen. I Mellemtiden gjorde Engellænderne fra Søsiden en heftig Canonade og tilføiede de Franske nogen Skade derved.

Sicilien har opstillet en Armee paa 30,000 Mand til sit Forsvar. De skulle commanderes af indenlandske Officierer.

Man har atter prøvet paa at bestjele Paven. Tyvene havde allerede aabnet tre Dørre med Tyvenøgler, da den fjerde Nøgle gik itu. For tre Uger siden frastjal man den hellige Fader en betydelig Deel Sølvtøi, 26,000 Pjastre ꝛc.

Den sidste Bogmesse i Leipzig har leveret 3077 Skrivter, hvoriblandt 1) 257 Theologiske, hvoraf 36 henhøre til Exegese og Critik og 40 til Catechetik. 2) 231 angaaende Jurisprudence med Indbegreb af Statsvidenskaben. 3) 229 Medi-

einske, hvoraf 10 for og imod Gall's Lære. 4) 66 philosophiske, hvoraf 28 angaaende den speculative Philosophie og 32 angaaende Moralen. 5) 107 pædagogiske. 6) 59 i Naturvidenskaben. 7) 88 i Mathematiken. 8) 77 i Geographien, hvoriblandt 55 Reisebeskrivelser.

I Boulogne er Makrelfangst saa heldig i Aar, at der daglig fanges 15,000 Stykker.

Den Engelske Regjering har tilladt alle venskabelige og neutrale Nationer at handle paa Godthaabs Forbjerg. Men Indførslen af asiatiske Varer, og al Udførsel af Krigsfornødenheder er forbuden.

Det Danske Skib Diamant, Skipper H. Müller, er opbragt fra Danzig til Mallaga.

St. Petersborg d. 30 Maji. Admiralitetet har ladet indkjøbe her og i det Indre af Landet 20,000 Stykker Seildug. Det Alexandrowske Manufactur-Institut har ligeledes kjøbt af denne Artikel omtrent 10,000 Stykker og sendt dem til Nordamerica. Da den aarlige Indførsel af Seildug sædvanlig ikke overstiger Tallet fra 60 til 70,000 Stykker, saa har dette Indkjøb betydelig forhøiet Priserne paa denne Artikel.

Den 12 Junii blev Hr. Dübecks betydelige Sukkerraffinaderie i Stockholm lagt i Aske ved en heftig Ildsvaade.

I London ymtes der nu igjen om nær forestaaende Fredsunderhandlinger. De offentlige Fonds stige dagligen, og de ministerielle Tidender tilstaae, at der fra Dover er afgaaet en Cutter, og at der i Calais er landet et Statsbud med Depecher fra Regjeringen. Det hedder tillige, at Lord Holland skal gaae til Paris. — Engelske Blade paastaae ogsaa, at der siden Pitts Død er foregaaet en stor Forandring med det Russiske System, og at Rusland, i Forening med Storbritannien, vil søge at komme i fredelige Forhold med Frankrige.

Det hedder, at General Miranda har indtaget Provindserne, Margareta, Cumana, Barcellona og Carracas i Sydamerica. Det sidste skal han endog have taget uden Modstand, og 16,000 af Landets Indbyggere skulle have forenet sig med ham. — I forskjellige Egne af Spansk America kunde man modsætte Miranda 3000 Mand regulaire Tropper og 20,000 Milits.

Da Kong Ludvig paa sin Reise til Haag var ankommen i Peronna, mistede en Artillerist, i det han vilde affyre een af de Canoner, der bleve løsnede i Anledning af Regentens Ankomst, den venstre Arm. Kongen forærede ham strax 700 Franker og forundte ham en Pension af 12,000 Franker aarlig.

Den Franske Digter Guilhermier har udgivet et Heltedigt i 2 Sange om Silkeormene. I en tilføiet Historie om dette kostbare Insect klager han over, at det allerede for længe siden burde have været besjunget, men at Virgil neppe har omtalt det, at Martini kun har helliget det to Vers, Properz kun eet, og at Plinius og andre Gamle have talet om det med største Vankundighed.

Den Franske Keiser har ladet ophæve den Embargo, der siden Fiendtlighederne med Rusland toge deres Begyndelse, var lagt paa Russiske Skibe i Franske Havne.

Den Engelske Fregat Pique har i Vestindien taget to Franske Brigger: le Phaeton paa 16 Canoner og 120 Mand, og le Voltigeur, paa 16 Canoner og 115 Mand, begge kun 9 Maaneder gamle. De forsvarede sig med Haardnakkenhed, og Halvdelen af deres Mandskab blev deels dræbt, deels saaret. Paa Engelsk Side bleve 9 Mand dræbte og 12 saarede.

Fra Frankfurt meldes under d. 14 Junii: Hr. Hauy, Opfinderen af Konsten at undervise Blinde, har allerede opholdt sig her i adskillige Dage med hans Eleve Hr. Fourny. Han fremstillede i Gaar i en Forsamling af agtbare og sagkyndige Mænd den Methode, han bruger. Haandarbeider, Læsning, Skriven, Regning, Musik, Bogtrykkerkonst, Geographie — altsammen Ting, som man hidtil ikke har anseet Blinde istand til at lære — udgjøre de fornemste Dele af hans Undervisning, og hans unge Blinde aflagde Prøver paa hans store Indsigter og Duelighed. Man kan ikke noksom rose den Iver, Taalmodighed og Standhaftighed, hvormed han i 35 Aar har søgt at udføre sin Plan. I Paris existerer der nu to offentlige Indretninger, som ene ere bestemte til Blindes Opdragelse. Den ene bestyres paa Regjeringens Bekostning. Hr. Hauy begiver sig, efter Indbydelse, til en fremmed Magt, for at deeltage i at oprette et lignende Institut i dens Stater. For at gjøre sin Reise saa nyttig som mulig for den Classe af Ulykkelige, som han har helliget sit hele Liv, modtager han med Taknemmelighed Efterretninger, Anmærkninger og Anmodninger angaaende Blinde.

I Nürnberg er der nu opstaaet et Tydsk Bibelselskab, af samme Indretning som det Engelske. Det søger at foranstalte en simpel Udgave af Bibelen for Almuen til en meget let Priis. Det ny Testamente, hvormed det har gjort det første Forsøg, er nu færdigt, og det overlades for den særdeles billige Priis 12 Kreutzer. Til denne Foranstaltnings videre Fremme er der nu allerede ialt indkommet 5000 Gylden, men denne Sum er ikke tilstrækkelig til en Stereotyp-Udgave af Bibelen, hvortil der i det mindste udkræves 11,000 Fl., naar den, som man ønsker, kun skal koste 40 Kreutzer. Det anførte Selskab venter derfor at understøttes af den formuende Deel af Publicum.

Den 14 April gav det borgerlige Artilleriecorps i Wien en Caroussel i det Keiserlige Ridehuus, som, under det største Bifald, blev to Gange gjentaget. Indtægten beløb sig til 11,763 Fl. som bleve anvendte til Veldædighed.

Understøttelsesselskabet i Hannover, som har forenet sig, for at indsamle Bidrag til at ophjelpe de af Landets Undersaatter, som have lidt ved den Franske Occupation, har nu faaet samlet en Sum af 20,473 Rdlr. Hertugen af Oldenborg har bidraget 1000 Rdlr. i Guld.

I Mandsminde har man i Schwaben ikke havt saa frugtbart Veirlig som i denne Maaned. Sæden staaer ganske fortræffelig, men det er ogsaa Landmandens og Undersaatternes eneste Haab, da de have lidt saa meget ved Krigen og endnu bestandig trykkes af Indqvartering. I Landsbyen Pfuhl, som meest har prøvet Krigens Trængsler, have Indbyggerne i mange Dage ikke engang havt tørt Brød at spise.

I Hannover udkom d. 13de f. M. en Forordning, efter hvilken Preussisk Courantmynt nu ogsaa indføres i det Lauenborgske, og maa antages saavel af offentlige Casser som i Handel og Vandel. — Ved en anden Anordning afskaffes alle ved Justitsvæsenet og andre Departementer hidtil brugelige Sportler; Embedsmændene sættes paa fast Gage, og denne beregnes efter deres Embedsemolumenter i de sidste 6 Aar.

I Holland skal der nu indføres en Kongelig Orden.

General Soult har i den Franske Keisers Navn taget Republiken Ragusa i Besiddelse, for — som det hedder i hans Proclamation — at forhindre Fiendernes Indflydelse. Ragusa, som efter Tidens Tegn at dømme, nu let kan blive et Fransk Lehn, har hidtil staaet under Portens Beskyttelse. Det bestaaer af en Landstrimmel, som er 14 Mile lang og 1½ bred, støder mod Vesten til det adriatiske Hav, og er iøvrigt omgivet af det Tyrkiske Dalmatien, som hører til det Bosniske Statholderskab. Det har 56,000 Indbyggere, hvoraf 8000 boe i Hovedstaden Slavonisk Dobronich, som driver betydelig Handel. Det almindelige Sprog er Slavonisk, men Indbyggerne tale ogsaa Italiensk. Religionen er Catholsk. Regjeringen, som er aristocratisk, bestyres af et Raad, hvis Præses kaldes Rector. Da denne lille Republik er for svag til at forsvare sig selv, saa har den tilforn staaet under forskjellige Europæiske Magters Beskyttelse, f. Ex. under Venedigs, under Kongen af Ungerns og tilsidst under den Tyrkiske Sultans. Den sidste maatte den aarligen betale 60,000 Rdlr. — Regenterne af det Franske Keiserhuus beherske nu følgende Folkeslag: 1) Franske, 2) Italienere, (hvoriblandt Neapolitanerne allene udgjøre en heel Nation), 3) Tydskere, 4) Hollændere, 5) Slavonier. Disse Nationer udgjøre Overgangen fra den fineste Civilisation til den største Raahed i Sæder. Hvilken himmelhøi Forskjel imellem en sleben Pariser og en raa Slavonier!

Tallet af alle Svenske Coffardieskibe beløb sig i Aaret 1805 til 1003 paa 64,711¼ Læster.

Det nylig opløste Svenske Compagnie havde fra 1768 til 1786 faaet fra Whampoo 39 Skibe, hvis Retourladning beløb sig efter Facturerne til 12,583,466 Piastre.

I Følge en Kongel. Engelsk Anordning, at alle Engelske Krigsskibe skulle convoyere alle Svenske Coffardiefarere, de møde, er en Flaade, bestaaende af flere end 60 Svenske Skibe fra Portugal ankommen i Canalen. Den Svenske Skibsfart til Engelland selv har i de sidste Maaneder været meget ubetydelig.

Efter Breve fra Vera Cruz havde man der i Begyndelsen af April en Overflødighed af Europæiske Varer, som neutrale Skibe have bragt derhen.

I Cadix er der ankommen Svenske Fregatter for at convoyere de Svenske Coffardieskibe, som ligge der i Havnen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 76.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 5 Julii, 1806.

En Skrivelse til Udgiveren.

Hr. Udgiver!

Allerede i syv samfulde Aar har jeg været bandlyst fra den Danske Litteratur, og har efterladt mig mange fader- og moderløse Børn, mange frygtsomme og beskedne Genier, der alle beklage mit Savn. Jeg er vanæret og foragtet i den Danske Bogverden; end ikke den alleruskyldigste Skabning tør jeg tage under min Beskyttelse; blot at nævne mit Navn er en Brøde; det er tungt og yderst nedslaaende! Men det er ogsaa kun i Dannemark, hvor min Skjebne har været saa meget ublid; i adskillige andre Lande har jeg endnu ikke tabt min Myndighed. Min Fordømmelse smerter mig ikke saa meget, thi jeg er vant til at blive miskjendt; men det gjør mig meest ondt, at netop Dannemark skulde være det første Land, som stødte mig ud af sit litteraire Skjød. De største Mænd ere voxet op under min Varetægt og Pleie. Det var mig, der fremledte en Evald paa Forfatterbanen; det var mig, der forskaffede den Danske Skneplads en Dyveke, en Gulddaase og andre fortræffelige Arbeider. Uden min Hjelp vilde saa mangen en ypperlig Forfatter blevet qvalt i Fødselen, ja, jeg kan uden Selvroes, uden at fornærme Beskedenheden eller Sandheden, paastaae, at jeg har været den Soel, der har fremlokket de skjønneste Blomster i den Danske Litteratur. Der gives kun faa af vore gode Skribenter, som ikke fuldkommenligen ville indrømme mig Sandheden af min Paastand. — Sandt er det! ogsaa mangt et skadeligt Ukrud har fremsneget sig ved min Haand. — Men fremlokker ikke den samme Soel, hvis oplivende Varme udvikler den spæde Rosenknops Blade, ligeledes den dræbende Gifttyde? At virke Godt og Ondt er min Bestemmelse. Jeg har Pandora's Æske i den ene Haand og Lykkens Overflødighedshorn i den anden. Dersom de Lærde i Deres Fædreneland ville være upartisk, saa

maae de tilstaae, at min fyvaars Landsforvisning just ikke har været til nogen Baade for deres Litteratur. Enhver begyndende Skribent trænger til min ømme Veiledning, og kun den Ubeskedne foragter min Haand. Mine Hadere kalde mig Mørkhedens Datter; de paastaae, at kun den Onde og Feige behøver at skjule sig i mit skumle Tempel; men de have Uret; mine Modstandere see alting igjennem et sort Glas; ogsaa den Gode, den Frygtsomme, den Beskedne, tyer ligesaa godt som den Onde under mine Vinger, og finder der det tryggeste Værn.

Man opsøger med største Engstelighed det Onde, der flyder fra min Haand, men man betænker aldrig, hvor meget Godt, jeg tillige i Løndom har stiftet. Hvor mangen en uskatterlig Sandhed vilde ikke have været tabt for Verden, dersom den ikke var fremkommen ved mig? Hvor mangen en Nidding vilde ikke ustandset kunnet trodset Lovene og ved tusinde Krogveie undgaaet deres straffende Arm, dersom jeg ikke havde været til? Jeg vil ikke opregne her hvad Verden Alt har mig at takke for; det kunde lettelig ansees for Skryderie, og Beskedenhed udgjør et Hovedtræk i min Caracteer. — Jeg behøver heller neppe at sige Dem, at ikke ethvert Menneskes Stilling i Livet er af den Natur, at det kan sige hvad det bør sige, eller bør sige hvad det kan sige. Intet Menneske er saa uafhængigt, at det ikke skulde staae i visse individuelle Forhold, som forbyde det en saadan Frimodighed. Selv det Alleruskyldigste kan, naar

det eengang staaer paa Prent, have vigtigere Følger, end man tænker. De Sandheder, som fremkomme ved mig, bedømmes uden Hensyn til Personen, og derved vindes allerede meget; thi selv det Skjønne, det Gode, det Sande har hos de svage Dødelige allerede tabt Halvdelen af sit Værd, i det Dieblik de vide, hvem det kommer fra. Sandheden er hos dem en Mynt, som de vurdere efter Præget, ikke efter Gehaltet. Det er mig, som bedækker dette bedragerske Præg med et mørkt Slør, og nøder Menneskene til at bedømme Mynten efter Guldets Finhed, ikke efter et usselt Billede, som man kan anbringe paa enhver Regnepenge.

Men det er ogsaa kun fra Litteraturens Rige at jeg er bandlyst i Dannemark; det er kun de Forfattere, som ikke forstaae at skrive Tydsk, som jeg egentlig er tabt for; i alle andre Henseender skal, som jeg har hørt, min Trone endnu staae urokket. Hvor De henvender Deres Øine vil De finde Folk, som søge Ly og Beskyttelse i mit Tempel; de skjønneste Planer og Forslag fremkomme endnu under min Haand, endskjønt ikke paa Prent; de finde imidlertid Pleiefædre nok, der tage de uskyldige Glutter til sig, og lade dem opkalde efter sig.

Men hvad der smerter mig meest er, at jeg i Kjøbenhavns Klubber har fundet saa mange Dyrkere, som jeg ikke skjøtter om; der sløifes, som jeg har hørt, saa mangen en Mands Hæder og Ære; der udsaaes saa mangen en Sæd til Skumlerie og Bagvaskelse, og voxer frodigere end ved tusinde

Skandskrivter; der udbredes Rygter under min Couvert, lig et tidobbelt Eccho, fra Byens ene Hjørne til det andet, og til at opdage Forfatteren og Forlæggeren til saadanne Rygter, ere alle Verdens Love for svage. Dog — nok om Kjøbenhavn, De ønsker maaskee hellere at høre noget om min Forfatning i andre Lande.

De veed, at min Søster, Trykkefriheden, i de senere Aar i adskillige store Riger næsten har havt samme Skjebne som Engelske Manufacturartikler; adskillige Europæiske Stater spærres for hende. Imidlertid seer man dog imellemstunder Toldinspecteurer gaae i Engelsk Klæde, og Meningsfrihedens Visiteurer betjene sig af temmelige fri Udtryk, uden at det paaankes. Det store Germanien frembringer endnu, under min Varetægt, mangt et Skrivt, der, lig et Lyn, gjennembryder mørke Tordenskyer, oplyser Horizonten og forsvinder. Dette trøster mig dog endnu nogenlunde, og viser mig, at ikke alt Haab er tabt. Man har beskyldt mig og min Søster, at det var os, der tændte Borgerkrigens Morderfakkel midt i det skjønne Frankrige; at det var os, som styrtede Ludvig fra Tronen, og udbredte saa megen borgerlig Elendighed over eet af de lykkeligste Lande i Europa. Tiden, — den retfærdigste og ubestikkeligste Dommer, — har bortdraget Sløret og viist vor Uskyldighed. Have de senere Aars Erfaringer ikke lært, at et Land kan blive ulykkeligt, — at Konger kan styrtes fra Tronen, — at ødelæggende indbyrdes Krige kunne opstaae — uden vor Medvirkning? Jeg spørger kun; Spørgsmaalets Besvarelse overlader jeg til Dem selv.

Jeg vil forlade det urolige Europa, som, lig et brusende Hav, truer den fredelige Søfarende med Død og Ødelæggelse. Jeg agter at opslaae min Bolig paa det lykkeligere America's Kyster; der vil jeg være et taust Vidne til Alt, hvad der foregaaer blandt Menneskene; der vil jeg oppebie Udfaldet af de mange Farcer og Sørgespil, der nuomstunder spilles i Europa. Jeg forudseer, ligesom ved et Slags Spaadomskraft, at de ikke kunne vare evig. Der vil maaskee komme en Tid, hvor man ikke vil kalde mig mere Mørkhedens, men Lysets Datter; hvor Frugten af Alt, hvad mangt et stort Hoved nu maa skjule hos sig selv, igjen vil frembæres ved min Haand paa Sandhedens og Fædrenelandets Alter. Om da end mangen en giftig Tyde vil indsnige sig i den Krands, jeg fletter, vil de Roser, som findes deri, dog fuldkommen bøde derpaa.

Tør jeg end ikke opholde mig mere i Dannemark, saa har jeg desuagtet dog endnu ikke ophørt at elske det Land, hvor min Søster Trykkefriheden har nydt og endnu nyder saa store Rettigheder. Paa hendes Vegne skylder jeg Deres Fædreneland stor Taknemmelighed. Det er ikke min Skyld, at Skjebnen lod mig fødes blind, og at jeg stundom antager min afsagde Fiende for min bedste Ven. Tro ikke, at nogen navnløs Skumler vilde faae sine Hjernefostere udbredte blandt Menneskene, dersom Skjebnen havde for-

undt mig Synet: denne Guddomsstrøm, hvoraf alle Væsener leve, som selv Planten synes at hige efter. Med inderlig Harme har jeg seet saa mangen en Nidding misbruge min Godhed og Beskyttelse til at haane et Folk, som selv ved at miskjende mig, ikke har tabt min Agtelse; med inderlig Foragt har jeg nylig ladet mig forelæse de Linier i et Kielsk Ugeblad, hvori en — Sproget mangler Ord til at udtrykke hans rette Navn — anvender den uskyldige Adelungs Ord til at haane den Danske Nation — til at kalde den et raat og usædeligt Folk. Vee mig! dersom det nogensinde kunde faldet mig ind, med velberaadt Hu, at bringe saadanne foragtelige Producter for Lyset. Men det Allerhelligste kan jo krænkes i Menneskenes Hænder, hvorfor skulde jeg just være den, som ikke kan blive misbrugt?

Anonymiteten.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Branden paa Hirschholm, som var anmeldt i No. 71 af dette Blad, begyndte ikke hos Grovsmeden Hr. Skiellerup, men i et Sidehuus hos Guldsmeden Hr. Reis, hvorfra den strax antændte den førstmeldtes Bygninger. Hvorledes Ilden er opkommen, har man endnu ikke kunnet udfinde ved de derom optagne Forhører.

Efter Befaling skulle Oberofficiererne ved det borgerlige Infanterie her i Staden, bære Skjerf naar de forrette Militairtjeneste, ligesom Armeens Officierer.

I Kjøbenhavn er det Brug, at de Vertshuusholdere, der boe nærmest ved Havnen og Canalen, og altsaa vente meest Søgning hos Søfarende, udhænge et Skildt, hvorpaa der sædvanlig males et Skib, under hvilket der anføres et Navn, som Vertshuset kaldes efter. I en af de Gader, der støde til Smaagaderne, har en Kjeldermand havt det Indfald, at udhænge et saadant Skildt med et paamalet Skib, hvorunder der staaer med gyldne Bogstaver: Fregatten Venus.

I dette Øieblik indløber den Efterretning, at Ladegaarden paa Baroniet Løvenborg er afbrændt.

Under den 6 Junii d. A. er igjennemmen Rentekammeret udfærdiget en Forordning angaaende videre Forhøielse i den ved Forordn. af 1 Oct. 1802 paabudne aarlige Afgivt af Besiddelse, Nytte og Brug af Jorder og Tiende i Dannemark, efter hvilken, som en Følge af Tidsomstændighederne, den anførte Afgivt indtil videre skal forhøies med endnu ¼ Deel af dens oprindelige Beløb, dog med følgende nøiere Bestemmelser: 1) at Tiendeafgivten undtages herfra i det Tilfælde, at Tienden er afhandlet for bestandig til Yderne imod en fast og aarlig Pengebetaling; 2) at, for saavidt Paabudet af Arvefæstejord angaaer, skal, naar den aarlige Arvefæsteafgivt af slig Jord er bestemt til en fast og uforanderlig Pengebetaling, Afgivtseieren være fritagen for at udrede, og Arvefæsteren saaledes ikke være berettiget til af ham at fordre godtgjort nogen Deel af den herved anordnede Forhøielse.

Hr. Voelker, Kystbestyrer i Kiøng Sogn og Inspecteur ved Obierre Gaard og Fabrik har oprettet et Skydeselskab til Øvelse for Kystvogterne i Kiøng-Sogn, nemlig for a) Obierregaards Godses forrige Hoveriebønder, som under afdøde Conferenceraad N. Ryberg for 10 Aar siden ere blevne Fribønder eller Gaardeiere; b) for Arbeidere ved den i Kiøng Sogn af Conferenceraaden oprettede Hør- og Linnedfabrik; c) for enhver anden Mand og Karl i Kiøng Sogn, der besidder Lyst og Duelighed til at deeltage i Selskabet, hvis Øiemed er, deels at forædle de blandt Land-Almuen hidtil brugelige Forlystelsesmaader, deels at øve Landboen i at bruge Skydegevær for i paakommende Tilfælde desløttere at kunne forsvare Fædrenelandet. Den 9 Junii holdtes den første Øvelse paa følgende Maade. Tidlig om Morgenen forkyndtes Dagens Høitidelighed og Forsamlingsti-

men med Trommen paa Gaden. Selskabets Medlemmer indfandt sig hos Kystbestyreren, og Lovene bleve derpaa oplæste under aaben Himmel. Den ikke langt fra Stranden liggende Kiønge-Mølle, som H. M. Kongen har bestemt til en Samlingsplads for Kystvogterne i Sognet, dersom nogen Fiende skulde angribe Landet, blev af Kystbestyreren valgt som den passeligste og værdigste Plads til Skydesvelserne. Selskabet gik didhen i følgende Orden: a) 5 Musicanter af Bønder og Fabricanter med blæsende Instrumenter, b) 4 smaa bekrandsede Piger, som bare de 3 udsatte Sølvgevinster, og som tillige vare bestemte til at hænge det af Kystbestyreren bekostede smukke Æresbaand paa den af Medlemmerne, som efter Lovene blev det værdigt; c) Kystbestyreren, Stedets Sognepræst, Hr. Windekilde, og Kystanføreren, Hr. Apel; d) Selskabets 4 Formænd og efter disse e) alle øvrige Selskabets Medlemmer, 71 i Tallet, parviis med Geværer paa Skuldrene og grønne Qviste paa Hattene. — Ved Ankomsten til Samlepladsen hilsedes med Canoners Løsning. Det Danske Flag vaiede paa Møllen, som den Dag stod stille. — En sort og hvidmalet Skyde-Skive var opreist, og i en Afstand af 90 Alen fra Skiven var Anlægspælen; der maatte kun bruges glatte Bøsser. Det første Skud foruden Numer affyredes ved Kystbestyreren for Hr. Agent Nyberg, der efter samtlige Medlemmers Anmodning er blevet Selskabets Præses og Forfremmer. Det andet Skud ligeledes uden Numer og efter Medlemmernes Begjering for Kystbestyreren, som Selskabets Stifter, ved Hr. Apel. Siden blev skudt af enhver sit Numer. Sognepræsten Hr. Windekilde vandt ved Hr. Apels Skud Gevinsten No. 1, 6 Theskeer, og blev Selskabets Ypperste for dette Aar. Da Alting var tilende, gik Medlemmerne i forrige Orden med vaiende Fane og under Afverling af blæsende Instrumenter og Trommer, ledsagede af deres Koner, Børn, Piger og Karle, og en stor Deel Tilskuere, tilbage til Kystbestyreren, og derfra til Præsten, hvor de alle bleve beværtede. Derfra gik de igjen til Hørfabriken, hvor Kystbestyreren paa det bedste havde besørget simpel Mad og Drikke, saavel for Medlemmerne som for deres Familie.

Efter et Middeltal forbruges aarligen i Kjøbenhavn til Brødbagning 47,504 Tønder Hvede og 79,544 Tønder Rug.

Universitetsbibliotheket har nu faaet de to første Bind af Griesbachs Pragtudgave af det ny Testamente, trykt paa Velinpapir, i Folio. Disse to Bind koste allene 80 Rdlr. Dette Værk kan man med Føie kalde Bogtrykkerkonstens Triumph.

Danske Tilskuere finde det meget upassende, at de Franske Skuespillere annoncere de Stykker, de agte at give midt imellem Acterne. Saaledes saae man i Torsdags med stor Forundring, en gammel Ridder, nogle Øieblik efter at man havde seet ham i fuld Fortvivlelse over sin Datters Bortførelse af Røvere, fremtræde og fortælle: hvilke Stykker Troupen agtede næste Gang at give. Det er sært, at Franskmændene, som dog ved andre Leiligheder ynde saa meget Illusionen, her saa ganske tilsidesætte den.

Efter Hamb. Correspondent ventes H. H. Prinds Christian og hans Gemalinde først i October til Kjøbenhavn, da han agter at tilbringe Sommeren i Mecklenborg.

Til de Brandlidte i Ringsted har H. K. H. Kronprindsen skjenket af sin Chatolcasse 600 Rdlr.; Grev Moltke til Rønnebeksholm og Kammerherreinde Reetz-Thott 125 Rdlr. 2c. — Af de hidtil indkomne Bidrag har Understøttelsescommissionen allerede uddeelt 1356 Rdlr. i Penge, og en stor Deel Fødevarer.

Efter Brandcommissionens Forslag skal den afbrændte St. Nicholai Kirke indrettes til et Bevaringshuus for Hovedstadens Brandredskaber, efter en fortræffelig Tegning af Hr. Major Kirkerup. De gamle Mure blive staaende, og Taarnet faaer en smuk Cuppel.

Udenlandske Efterretninger.

I Calabrien har der været et Jordskjelv, som man endog har sporet paa Ischia, en Øe, 2 Mile fra Neapel. — Vesuv har d. 2 Junii sprudet saa megen Ild, at de ældste Neapolitanere forbausedes derover. Det lignede hele Natten igjennem Millioner stigende Raqueter. Man befrygter, at Faren endnu ikke er forbi, efterdi det endnu bragede stærkt indvendig i Bjerget, uden at man saae Luen udenfor Krateren, hvilket, som Erfaringen lærer, ikke er noget godt Tegn.

Forstanderne for det saa berømte Fattigvæsen i Hamborg have nu officiel meddeelt en Efterretning om dets Tilstand. Fattigvæsenet har i Aar ialt anvendt en Sum af 397,683¼ Mk., nemlig til ganske Fattiges Forsørgelse: 167,521 Mk., til at forekomme Forarmelse, der er en Følge af Mangel paa Næringsveie: 42,054 Mk.; til at forebygge Forarmelse, som er en Følge af Sygdom: 20,479 Mk.; til Fødselsanstalter: 3,050 Mk.; til at forebygge saadanne Forældres Forarmelse, der ikke ere istand til at føde deres Børn: 112,431 Mk.; Bespisningsanstalter: 2,811 Mk.; til at forekomme Tiggerie: 8,501 Mk.; Kostpenge for Pleiebørn: 11,537 Mk.; Understøttelse for Fattige i Barakerne: 1,910 Mk.; almindelige Udgivter: 27,377 Mk. For disse ere 1690 Familier eller omtrent 2100 enkelte Mennesker blevne fuldkommen forsørgede; i det mindste 2200 Personer sysselsatte; 295 Familier ere blevne hjulpne i at fortsætte deres Næringsvei; 5926 Syge ere blevne helbredede og pleiede; 210 Syge ere blevne optagne i Sygehusene; 130 Barselqvinder, som vare uden Huusly, ere blevne forløste; 2838 Børn ere blevne paa mangfoldige Maader understøttede, klædte, pleiede og underviste i Instituterne; 483 Personer ere dagligen blevne bespiste med sund Mad for 2 ß.; 2220 Personer ere med Reisepenge blevne sendte over Grændserne; 399 Tiggere ere satte i Forvaring. I Aar ere altsaa 16,000 Personer, følgelig 1400 flere end i forrige Aar, blevne underholdte.

I den Tractat, som Catharina II. sluttede med Porten, forbeholdt hun sig, at alle de Tyrkiske Indbyggere, som under Krigen havde slaaet sig til hendes Partie, skulde have Tilladelse at nedsætte sig i hendes Rige. Rusland fik derved Overherredømmet over et stort Antal Græske Familier, især i Morea og Archipelagus. De fleste Coffardieskibe fra disse Egne seilede derfor under Russisk Flag. I denne Tid modsætter Porten sig dette Privilegium, og har ladet tilkjendegive alle de Fartøier, som det Russiske Flag vaier paa, at tage det ned under Straf af Skibets Confiskation.

Den ny Konge af Neapel har for at skaane sine Undersatters Blod og Eiendom hidtil ikke villet beleire Gaeta med ret Eftertryk, men han har imidlertid dog besluttet, at anvende alle de Midler, der staae i hans Magt, for at fratage Fienden denne Fæstning.

Den detroniserede Konge af Neapel, Ferdinand IV., er en Broder af Kongen af Spanien — Svigerfader til den Østerrigske Keiser — og Svoger til den ulykkelige Ludvig XVI. Hans Dronning er en Datter af den Østerrigske Keiser Franz I., og Svigerinde til Keiser Franz II.

Prinds Murat har to Broderdøttre i Mad. Campans Institut, hvoraf den ældste, som er 14 Aar gammel, har forladt samme for 14 Dage siden, og i Fremtiden skal leve under sin Tantes Tilsyn. Man har allerede bestemt en Tydsk Første til hendes Gemal.

General Marsois er rykket ind i Ancona, i hvils Citadel man istedet for Kirkestatens Flag nu har heiset det Franske.

Den fra Neapel bandlyste Cardinal Ruffo er nu ankommen i Rom.

D. 23 Junii holdt Kongen af Holland sit høitidelige Indtog i Haag. Hele Veien var besat med Franske og Hollandske Tropper. Folket raabte leve de Koning en de Koningin! — Der er allerede bleven udnævnt mange høie Embedsmænd.

I Tunis er der udbrudt en meget smitsom Syge.

Cardinal Maury skal nu udarbeide for den Franske Regjering en Plan til en almindelig Religionsforening.

Det Corps, hvormed General Lauriston har besat Republiken Ragusa, bestaaer af 6000 Mand.

Alle Russiske Krigsskibe have nu forladt Høiden af Triest, og Farten paa denne Havn er nu ganske fri.

Den berømte Salzmann har nu udgivet en Myrebog eller Anvisning til at opdrage Opdragere.

Friherren v. Essen har ladet offentligen bekiendtgjøre, at Regjeringen i Svensk Pommern, efter hans Konges Befaling, er opløst. Som Grund anføres, at den største Deel af Regjeringsmedlemmerne har gjort sig skyldig i en høist strafværdig Ulydighed, da der blev holdt Raad angaaende Landeværnet. v. Essen er nu udnævnt af Kongen til ene at fuldbyrde hans Befalinger i hans Tydske Stater.

Hofraad Hunold har nylig meldt Dr. Faust, at han fra 1 til 22 Junii 85 Gange har forrettet Operationen at gjennemstikke Trommehinden, og derved skaffet Døve deres Hørelse igjen. — Churførsten af Hessen har besluttet, at der for ethvert af hans Regimenter skal anskaffes en Beenbrudsmachine af D. Faust's Opfindelse.

Luftskipperen Alexander, som d. 11. f. M. i et meget ugunstigt Veirlig vilde gjøre en Luftreise i St. Petersborg, var saa uheldig, at Ballonen, som var efter Montgolfieres Methode, formedelst de Folks Forseelse, som skulde holde den, fik en Revne i det Øieblik den skulde gaae op. Alexander tørnede mod Stilladset, og blev saaledes saaret paa Hovedet og Brystet, at han maatte bæres bort uden Bevidsthed. Machinen steg vel, men dalede derpaa strax igjen paa det Sted, hvor den var gaaet op. — Det er ubegribeligt, hvorledes Mennesker, blot for at fortjene Penge og uden synderlig Baade for Videnskaberne saaledes kunne sætte deres Liv i Fare; og det er endnu ubegribeligere, hvorledes det Petersborgske Publicum, der nu saa ofte har seet dette Skuespil, endnu bestandig kan finde Morskab i at see det paa ny.

Efterat General Lauriston, d. 26 Maji var ankommen i Ragusa, havde han faaet Efterretning, at fremmede Tropper fra Nabolavet, vare, i Forening med Montenegrinerne med deres Græske Biskop i Spidsen, paa Marchen, for at besætte Gammel-Ragusa. I Dagbrækningen nærmede de sig, 1000 Mand i Tallet, og begyndte Angrebet med stort Skrig. Der blev skudt i 3 Timer. Da en Fransk Corporal fik Øie paa den fiendtlige Fane, sprang han frem, for at tage den bort, men blev i det samme dræbt ved et Flinteskud. Montenegrinerne anfaldt ham, og skjar Hovedet af ham. De Franske bleve saa forbittrede derover, at de gjorde Angreb fra alle Kanter, og forfulgte Fienden med Kaarden i Haanden lige til Grændserne af Cattaro. Indbyggerne forbausedes, da de saae Franskmændene med deres Tornister paa Ryggen klyve hurtigere op ad Klipperne end Montenegrinerne ere istand til. 2 til 300 Montenegriner med deres Chef, som commanderede under Biskoppen, bleve paa Valpladsen, efterat man havde drevet dem hen til utilgjængelige Klipper. — Den Franske Brigadegeneral Delgorgue har besat Stagno og hele Halvøen Sabionocella, som ligger under Republiken Ragusa i Tyrkisk Dalmatien, S. for Bugten Narenta og N. for en Canal, som skiller den fra Øerne Cursalo og Meledo; den har 15 Mile i Omkreds.

Spalatro, som de Franske nu have taget i Besiddelse, er en By og Fæstning ved en Bugt af det Adriatiske Hav i Østerrigsk Dalmatien, 24 Mile N. V. for Ragusa. Den er Sædet for en Erkebiskop, har en god Havn og 20,000 Indbyggere; Oldgrandskere finde her endnu mange Mærkværdigheder. Jupitters Tempel er nu forvandlet til en Cathedralkirke; de hedenske Statuer, som findes i samme, ere blevne forvandlede til christne Helgene. Her findes ogsaa et Tempel for Janus og Æskulap; det sidste staaer i Nærheden af Jupiters og midt i Palladset, hvis Forside vender ud til Søen. Mandfolkene ere her velskabte, men Kjøbstædsfruentimmerne ere ikke smukke. Climatet er næsten ligesom i Languedoc. Man træffer her ikke sjelden Folk paa 100 indtil 110 Aar.

I offentlige Blade læses nu følgende Methode at gjemme Asparges Vinteren over: man koger Vand i en velfortinnet Casserolle; naar det har kogt kommer man Aspargeserne deri, men de maa først vaskes, og det Træagtige nedentil maa skjæres bort; man tager derpaa Casserollen fra Ilden, bedækker den med et ofte sammenlagt Klæde, og lader den saaledes staae en Time. Herpaa lægger man Aspargeserne i en Sie, paa det Vandet kan løbe af, lægger dem derpaa igjen i et Klæde, og sætter dem hen paa et Sted, hvor der ikke er Soel og hvor de kunne tørres. Imidlertid koger man en temmelig stærk Saltlage i rindende Vand, lader den blive kold og slaaer den siden paa Aspargeserne, efterat man forhen har kommet dem paa Glasse eller i Steenkrukker, og lagt noget Tungt paa Enden. For at afholde Luften slaaer man tilsidst smeltet Faaretalg paa Overfladen. Naar man vil bruge disse Aspargeser om Vinteren, saa vander man dem først, og tillaver dem derpaa som sædvanlig.

Følgende Forskrivt til at tørre Grønærter, som læses i udenlandske Blade, vil i denne Tid ikke være Huusmødre uinteressant. Man tager unge Grønærter, og lægger dem, naar de ere pillede, i en Sie, som holdes i en Casserolle med kogende Vand, indtil det koger to Gange op. Rindende Vand eller Brøndvand er bedst skikket dertil. Man lader derpaa Vandet afløbe lidet, lægger Ærterne paa Papiir, og lader dem tørres i en maadelig varm Bagerovn; thi naar Ovnen er for varm, tørres de for meget, og tabe deres grønne Farve. Naar dette er skeet, kommes de i Lærredsposer, og ophænges paa et tørt Sted. Naar de skulle bruges, lægges de Aftenen i Forveien i Blød, koges derpaa halv opblødte i Vand, og behandles iøvrigt som friske.

Uagtet Kong Joseph har fundet Skatkammeret i Neapel udtømt og Financerne i største Uorden, uagtet han ved den endnu ikke ganske endte Krig maa holde en Armee paa 100,000 Mand, har han dog ladet anlægge ny Landeveie og forbedre de gamle, ikke anordnet nogen ny Afgivt, og endog tvertimod besluttet, efter mange indløbne Ansøgninger fra Calabrien, at afskaffe den trykkende Saltafgivt, som han ved sin Ankomst saae sig nødsaget til at fordre.

Handelsefterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Ligesom der i London gives Stock-jobbers, saaledes gives der i Kjøbenhavn Actieprangere, der bruge alle muelige Slags Finesser, for at faae Statspapirer og Actier til at falde eller stige. De have i Almindelighed, ligesom Comoediebilletprangerne, et Par rige Oldermænd, som ikke bryde sig noget om at tabe adskillige tusinde Rigsdaler paa den ene Side, naar de paa den anden have Udsigt til at vinde en Tøndeguld. Naar de f. Ex. ville bringe Actier til at synke, saa lade de ved Commissionairers Commissionairer tilbyde samme for en Priis, som endog er ringere end den, de selv betale for dem. — I denne Tid drives dette Prangerie især med Actier i det Asiatiske Compagnie og i den almindelige Brandassurance-

Casse. Der skraales ideligen i Adresseavisen, at, f. Ex. det sidste Slags overlades for 109 à 110 Rdlr., uagtet man kan godtgjøre, at der i Compagniet er en reen Værdie af 120 Rdlr. og derover for hver Actie. — Imidlertid bør man haabe, at de fleste Actieeiere ere for fornuftige til saaledes at lade sig føre bag Lyset.

Udenlandske Efterretninger.

Lissabon d. 31 Maji. Om kort Tid skal her udløbe en Fregat, som skal gjøre Jagt paa forskjellige Tripolitanske Capere, der krydse i vore Vande, for derved at betrygge Hamborger Skibes Ankomst.

Triest d. 6 Junii. Handelen er gaaet noget i Staa; der ankommer kun faa Skibe, og afgaaer ligesaa faa. Men vi have den bedste Udsigt til en god Høst.

Riga d. 21 Maji. Indtil Dato er her i Aar ankommen 1278 Struser med Hamp, Hør, Korn og Hørfrø. Rugpriserne stige.

Danzig d. 10 Junii. Breve fra Warschau melde, at nylig 1000 Læster Rug ere passerede forbi Thorn. Efter de seneste Efterretninger passerede atter 125 Læster Hvede, 114 Læster Rug &c. forbi den anførte Stad. Polsk (hochbunter) Hvede noteres for 750 til 800 Fl. og indenlandsk dito til 690 indtil 720 Fl.

Memel. d. 7 Junii. I vor Handel hersker der stor Uvirksomhed. — Den for vor Havn krydsende Svenske Fregat, har Ordre, at lade alle Fartøier, som blot have Ballast inde, uforhindret passere.

Stettin d. 26 Junii. Alle de Svenske Skibe, som ligge under Embargo her, kunne nu, imod Caution, afseile.

Tønningen d. 26 Junii. Her er ankommen: Watson fra Newcastle, S. Duncan fra Leith, Absalon fra London, og Hanshild fra London.

Rettelser.

I nogle Aftryk af forrige Numer, S. 1184 Lin. 2 nedenfra: Troesbekjendelse læs: Troesartikel. — S. 1185 L. 18: faaet læs: havt. — S. 1186 L. 13: Et Sprogs Rigdom er &c. læs: Et Sprogs Rigdom bestaaer &c.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 77.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 8 Julii, 1806.

Kirsten Piils Kilde.

Veien til Udødeligheden er ligesom Veien til Lykken uendelig lang for mange, og saare kort for andre. En Alexander maatte væde Persien med Blod, for at blive udødelig, en Kirsten Piil behøvede kun at opdage en Kilde, *) for at leve i Efterverdenens Hukommelse. De Lærde ville maaskee trække paa Smilebaandet over denne Parallel; de ville finde det urimeligt, at man vover at sammenligne en Verdenserobrer med en simpel Bondeqvinde; men jeg er overbeviist om, at Alexander, dersom han kunde staae op fra de Døde og see den Sæbeboble, han higede efter, i sit rette Lys, hellere vilde ønske, at forskaffe sig Udødelighed som Kirsten Piil, end som Darius's Overvinder.

Dersom nogen vilde paatage sig det utaknemmelige Arbeide at skrive denne Kildes, eller rettere sagt, Dyrehaugens Historie, saa vilde han lettelig kunne frembringe et lidet Værk i et Par Bind. Dette Sted er en sand Maalestok for Yppighedens Tiltagelse blandt Kjøbenhavnerne. Aar for Aar stiger det i Flor, og bliver saa bekjendt i Verden, at alskens Gjøglere, fra de fjerneste Lande, finde det lønnende nok, at opslaae der deres Fjelleboder. For tyve Aar siden herskede der i Dyrehaugen næsten den samme Simplicitet som i vore daværende Sæder. Man tog derud for at indaande friere Luft og glæde sig i den romantisk skjønne Skov. En gammel Linedanser (udenfor Kildetiden Kok af Profession), som uden at gjøre andet end dreie sig tre fire Gange omkring paa en slap Line, bestandig raabte: geben Sie nun wohl Achtung — var den eneste Gjøgler man fandt her, og ham ansaae man

*) Den Inscription, som findes udhuggen i en Steen over denne Kilde, siger, at den er opdaget 1583, og at Grev Reventlov, Sjællands daværende Stiftsamtmand, har ladet den istandsætte 1750.

for et Non-plus-ultra i Linedandsekonsten. Den Gang troede jeg med de fleste andre Mennesker, at den maatte først fødes, som skulde overgaae ham. Der var vel adskillige Spillemænd her, som morede Kildegjesterne med deres Spil, men det var ogsaa Alt. Der forløb en lang Tid førend Harlequin-Manden endelig indfandt sig, og opvakte almindelig Sensation og Beundring. Han var saa meget lettere istand dertil, som han ikke mødte her Concurrenter. Men siden den Tid har Dyrehaugen aldeles forandret sin Skikkelse, og den, som ikke har seet den i dette Mellemrum, vil nu neppe kunne gjenkjende den. Hvert andet Skridt støder man paa en Fjellebod, hvori der for Penge forevises saavel mærkværdige som umærkværdige Ting; den, der vil see alle disse Rariteter, som en Person af Stand, kan letteligt berødsle en Halvsnees Rigsdaler, istedet for, at man for nogle og tyve Aar siden kunde see alle Dyrehaugens Mærkværdigheder for nogle Mark, om man end talte sexten Aner. — For vore Efterkommeres Skyld vil det maaskee ikke være uinteressant, at opregne de mærkeligste Ting, her ere at see; det bliver dog altid et lidet Bidrag til et Maleri af Tidsalderens Sæder.

Den første Mærkværdighed, man støder her paa, er en Perspectivcasse, som i og for sig aldeles ikke er mærkværdig, men som formedelst Maaden, den fremvises paa, virkelig er mærkelig. Den tjener til Bevis paa, at Maaden, hvorpaa en Ting udføres, næsten altid er vigtigere end Tingen selv. Der har hidtil været saa mange i Dyrehaugen med Perspectivcasser, men ingen har gjort den Lykke, som den her anførte. Den er anbragt paa en egentlig dertil indrettet Kurvevogn, og, for at slaae ti Fluer med eet Smæk, forsynet med ti Glasse. Ovenfor Cassen findes et Positiv; og foran paa samme staaer der med store Bogstaver skrevet: mit hoer Obrigkeits Erlaubnits ꝛc., og en heel Ramse, som ingen kan eller gider læse; i Vognen selv har Eierens trofaste Ægtemage placeret sig; med en mandig Stemme opramser hun alt hvad her er at see, f. Ex. hier ist die große Keiserkrönung in Paris; hier sitzt der Keiser Bonaparte auf den Keiserlichen Thron, wo die Keiserliche Krone überreicht wird; hier sitzt die Keiserinn Bonaparten — — hier ist die Schlacht bey Austerlitz — Austerlitz in Mähren in Oesterreich; hier sind die Keiserliche französischen Truppen — — hier ist die Erleuchtung der Stadt Prag, Prag in — hier ist Schinderhannes, Schinderhannes der große Bandit. — Naar Stykkerne ere afseete, dreier hun igjen paa sit Positiv, og raaber: gleich gehts wieder loß! — Alt dette gjør hun med en saadan Færdighed, at hun næsten aldrig mangler Søgning.

Gaaer man op paa Bakken, saa finder man her det egentlige Parnas for alle Konstnere. Her seer man Voxcabinetter, hvor man finder det meest broget Selskab der kan tænkes. Hertugen af York og Keiser Jacob, Storsultanen og Schinderhannes, alle klædte som

sande Stoddere. Det pudseerligste af Alt er, at disse Voxfigurer tildeels have maattet undergaae de besynderligste Forvandlinger. Den, som i Fjor f. Ex. har været een af Schinderhannes Bande, er i Aar, Will. Pitt. o. s. v. Jeg har tydelig kunnet gjenkjende de Personer, jeg under en anden Skikkelse har seet i forrige Aar. De omklædes bestandig efter Tidens Tarv og Publicums Smag. Pichegru, Moreau og flere saadanne store Mænd, som for otte Aar siden have været courante Varer i et Voxcabinet, betragtes nu som reent Udskud, og maae have andre Klæder og Navne, dersom de skulle indbringe saa meget, som den Plads, de opfylde, koster. Vil man see, hvem der er i Velten, — hvem vor Tidsalder meest beundrer eller afskyer, saa gaae man ind i et saadant Cabinet.

Man kan ikke noksom beundre den menneskelige Speculationsaand, naar man betragter alle de Midler, som alle muelige Slags Virtuoser her have udfundet, for at spænde Folks Nysgjerrighed. Alting er beregnet paa at opvække Opmærksomhed, og enhver søger her at raffinere sin Konst saa meget som muelig. Det Hele er en grændseløs Kjæde af Blændeværk. Udenfor hver Fjellebod seer man malede Afbildninger af de Ting, som indvendig forestilles, og som alle uden Forskjel ere fremstillede i en overnaturlig Skikkelse. Udenfor Menageriet sees Afbildninger af de Dyr, der forevises, to Gange saa store som de virkelig ere. — Den vilde Americaner, som kalder sig Hercules, er i colossalsk

Størrelse malet udenfor Fjellehytten. Paa et Slags Altan opføres tyrkisk Musik, og de mange Tilberedelser, her ere gjorte, lokker de Nysgjerrige, at tage denne Kjæmpe, det vidunderlig Vidunder, i Øiesyn. Naar man kommer ind i Hytten, fremkaldes, naar det fornødne Antal Tilskuere er samlet, Americaneren; han er klædt som en Vild, og har et overordentlig langt sort Skjæg; et Fruentimmer, som fortæller, at det er hendes Mand, præsenterer ham en Tallerken med Smaastene, hvoraf han, skjønt ikke uden Anstrængelse, sønderbider adskillige med Tænderne, og derpaa nedsluger enkelte Stykker. At han virkelig sønderbider dem, er vist, men at han har Steen i Maven, er temmelig tvivlsomt. Man har, for at sætte ham paa Prøve, leveret ham Flintestene, og han har sønderbidt dem. Hans Kone, som er Tydsk af Fødsel, foregiver, at han var 5 Aar gammel, da Capitain Cook medbragte ham fra Øen Tanna, og at han siden var bleven solgt i Ostende. Men uagtet Tanna *) ikke, som Adskillige synes at troe, er nogen opdigtet Øe, saa synes dette Foregivende dog at være falsk; thi hvor urimeligt er det ikke, at en Indianer, som Cook havde medbragt, skulde være bleven solgt i Ostende? Imidlertid er dette Menneske altid en Naturmærkværdighed, der lige saa godt for-

*) Øen Tanna ligger i Sydhavet og er en af de nye Hebrides. Capitain Cook opdagede den, men Indbyggerne vilde ikke tillade ham, at trænge dybere ind i Landet.

tjener at sees som en Tiger eller Vaskebjørn.

Tæt ved denne Hercules seer man: die Königliche Preussische General privilegirte Reitergesellschaft &c., hvor Chiariny & Comp. vise deres Ridekonster, som nu ere blevne naturaliserede hos os, og ugentlig forevises paa Vesterbro. For at lokke Tilskuere rider her næsten Alt, hvad der hører til Fjelleboden og kan sidde paa en Hest, parviis i en Carroussel, som det her kaldes. Den, som ikke er bedre underrettet, troer, at alle disse ridende Væsener skulle gjøre Konster, men naar man er kommen ind paa Ridebanen, erfarer man, at det Hele kun er Illusion, og at kun fire fem af disse Ryttere ere Konstberidere. — For at lokke Folk til at tage Billetter, staae to Personer, klædte som Bajazer, udenfor paa en Altan, og gjøre de væmmeligste Narrestreger, og vræle uophørlig: nur herein! nur herein! jetzt ist's Zeit! o. s. v. Naar man seer saadanne Karle, kan man ikke andet end falde i Staver over Politikernes Lovtaler over Folkeformerelsen. Ønsker man at vide, hvor mange Vandbier der i det menneskelige Selskab hele Aaret igjennem leve paa Arbeidsbiernes Bekostning, saa behøver man kun at tage ud til Dyrehaugen.

Ogsaa en Machanicus har her indfundet sig med en Machine, hvori simple Folk og Børn kunne blive veiede for 4 ß., men Folk af Stand derimod for 8 ß. De fleste betale naturligviis 8 ß., og der mangler ikke paa Lysthavende.

Dersom Folk kunde her faae veiet deres Redelighed, deres Oprigtighed, deres Beskedenhed, deres Nedladenhed o. s. v., saa vilde den gode Mechanicus neppe fortjene det tørre Brød; men han kjender Mennesket, og derfor veier han kun deres Legeme! — Machinen er iøvrigt indrettet som en Stoel, der hænger imellem to Pæle; oventil er der anbragt en skjult Vægt, og i det man sætter sig paa Stolen vises Tallet paa de Pund, man veier, i et Speil, for hvilket der er anbragt en stor Skive med en Viser paa. Indretningen er meget compendieus.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Lieutenant Lyders døde ikke under Operationen paa Frederiks Hospital, men ti til elleve Timer derefter.

Den Nordamericanske Skibscapitain, som ulykkeligviis druknede paa en Lysttour til Dyrehaugen, stod paa Liigparade paa det Skib, han havde ført. Dagen derpaa blev hans Lig høitidelig ført i Land. Kisten stod i en Baad for sig selv, hvori der ikke sad nogen, og var ganske tildækket med det Americanske Flag. Baaden var befæstet ved en større, hvori hans Eftermand sad, klædt i Sort. Da Liget ankom paa Toldboden, blev det sat i Ligvognen, som tillige med det øvrige Ligfølge holdt der. Ved Siden af hver Vogn gik 2 Matroser.

At den saa ofte omtalte Skadelyst blandt Almuen, til at beskadige offentlige Anlæg, ikke saameget er en Følge af national Lyst til at skade, som af dum Kaadhed, og Mangel paa Eftertanke om Følgernes Skadelighed, saaes i Onsdags Eftermiddag et Exempel paa ved Canalen i Odensee, paa det Sted hvor fordum Flydebroen var lagt. Der var i adskillige Dage ved Amtets Bønder opgravet og bortført af den fra Canalgravningen opkastede Fyldning, til at dæmme med ved Klusebroen, hvorved saamange Steen vare afsankede, at de næsten skjulte Vender-

pletten. Disse fik nu i Onsdags en halvsnees Bønderkarle det Indfald, paa en Tid da ingen Vogne vare tilstede til Paalæsning, at moere sig med at kaste til Maals over Canalen, saalænge der var en Steen, hvorved da de fleste og tungeste Stene faldt i Canalen, medens de lettere naaede det paa Broehovedet værende Rækværk og søndersloge samme. — At dybtgaaende Skibe med lavt Vand derved kunde beskadiges, tænkte de vel mindst paa, og dette var dog et meget skadeligt Tilfælde!

Blandt de forskjellige Tyverier, der er udøvet paa Viborg Snapsting, er og fra en Mand stjaalet en Tegnebog med endeel Documenter og Penge samt et Skjøde paa 8250 Rdlr. Tegnebogen med Documenterne er funden henslængt i en Mands Hauge, men Skjødet var der ikke.

Berghauptmand Heltzen har nu ladet bekjendtgjøre følgende i Anledning af Odelsbonden Elling Balhalds Opdagelse: "Maatte man ikke vente et Potosi i en Opdagelse, som i Trondhjems Adressecontoirs Efterretninger nu 3 Gange kort efter hinanden er lovtalet, ja derfra endog forleden saaes omtalt i de fyenske Avertissements Tidender? Det værste er, at Folk af de senere herunder forsætlig eller ubetænkt anbragte Udtryk, maatte endog troe: at vedkommende Kongelige Embedsmænd vare i det mindste ligegyldige for Landets Vel, om ikke endogsaa i Forening med Andre for at undertrykke denne Opdagelse. Imidlertid er det Sande i Sagen: at Elling Balhald fra Wærdalen kort før Lovtalen over ham m. m. udkom i Trondh. Adressec. Efterretn. No. 37, personlig anmeldte for mig, Berghauptmanden her Nordenfjelds, sin Opdagelse og det ganske beskedentlig uden Pral, hvorhos han foreviste Prøve af sin Anviisning, udbedende sig Raadføring i, hvorledes han skulle forholde sig med et Geverkskab, som i Nærheden af hans Boigd skjerper og driver Gruben, og havde, som han foreviste mig, gjort ham skrivtligt Tilbud, hvilket han ogsaa strax havde vedtaget, men var nu tilraadet at forkaste. Stuffen og hans mundtlige Beskrivelse overeensstemmede deri, og langtfra at Anmeldelsen og Anviisningen vare vigtige, mindre uhørt forhen, endsige da Ophævelser været i Aviserne! var Malmen vel Guulkobbermalm, men med Steen indmængt og Laget eller Gangen, som dette her gemeenlig kaldes, ikke heller af nogen betydelig Mægtighed. Manden forlod mig overbeviist om, syntes det, at han ikke kunde gjøre bedre end fastholde Tilbudet, der sparte ham al Bekostning og forbeholdt ham dog alle hans Finder- og Grundeiers Rettigheder, og nu efter de sidste Indberetninger undersøge bemeldte Geverkskab: Levanger Skognens Kobberværks Participantskab saaledes hans Anviisning og vist gjøre alt sit til at faae oprettet i Værdalen et andet Røraas, var dette kun mueligt! Uvittighed maa saaledes nu skamme sig! da bedre Gang for Sagen ikke kan ønskes. — Det udi denne Anledning i Stedet for Juuls Veiledning anpriste Priisskrivt paatrænger, som i sin Tid kronet, ikke af mig at anbefales her. Adskilligt i "Forsøg til Malmers, Stenes og andre Mineraliers lettere Paaskjønnelse" vil jeg derimod tilraade Enhver, som vil befatte sig med Malmers Eftersøgelse, at efterſee og gjøre sig velbekjendt; men dette af en egen Skjebne forfulgte Skrivt mangler det i Indledningen belovede og uomgjengelig fornødne Register, er altsaa ikkun en Defekt, hvis Forfatter ikke heller har nævnt sig og neppe, hvor meget det endog kunde være at ønske, befatter sig med dette Skrivts Forkortning, Omstøbning hvad Formen angaaer, og de nye opkomne nu brugelige Navnes Tilsættelse, thi Forelæsningen i Aviserne fra Ole Mehlum for retskafne bergkyndige Mænd og hans Opfordring kan snarere volde Modbydelighed end skjenke Lyst og blive Opmuntring til at udgive en nyttig Oplysning i det Fag for Almuen. — Mod den i sin Tid affatte og senere endnu ulykkeligere Amtmand P. Juuls Veiledning til Ertsers Opsøgelse i hans "gode Bonde," troer jeg aldrig nok at kunde advare Almuen og det fornemmelig mod den vrange Tanke, at Malmene maae blive bedre jo dybere man kommer ind i Klippen eller Berget, som det her nævnes. Saadan Tanke har ofte været og kan fremdeles blive Folk til Tids og Penges Spilde, ja hindre nyttige Anlæg; men den Fordom er desværre de fleste af Almuen nu for meget indgroet, og den Bonde, som nylig bragte mig Katteguld, og endelig overbeviist om, at det ikke var andet end guul Glimmer og ikke virkeligt Guld, paastod halstarrigen saaledes, at det dog vist blev rigtigt Guld, saasnart han kom dybere ind i Berget. — Trondhjem, den 23 Junii 1806."

Heltzen.

I Aftes gave de Franske Skuespillere Stratonice og Paul & Virginie til Bedste for Mad. Fourés. Publicum viste sig meget skjønsomt mod denne ypperlige Konstnerinde, og Huset var temmelig fuldt; begge Stykkerne bleve i det Hele meget godt udførte. Kun maa man undres over, at den utrættelige Hr. Fourés ikke har overladt Pauls Rolle til sin yngre Konstbroder, Hr. Calais, hvis Ungdom synes at give ham en fortrinlig Ret til denne Rolle. Ikke mindre maa man undres over, at den talentfulde Hr. Peyroux saa sielden har Leilighed til at fremtræde i nogen vigtig Rolle. — Da begge Stykkerne vare tilende fremtraadte Hr. Bernard og takkede Tilskuerne paa Mad. Fruré[illegible] Vegne.

For en rum Tid siden havde tre Personer i Christiansands Stift i Norge gjort sig skyldige i en meget afskyelige Forbrydelse. En Mand, navnlig Ole Søftestad, som mishandlede sin Hustrue meget tyrannisk, medens han førte et løsagtigt Liv med Tarjer Aslachsdatter Strand, besluttede omsider at forgive hende. Han skrev til den Ende en falsk Attest, forskaffede sig Gift, og bibragte hende den. Men da dette ikke vilde lykkes ham, leiede han den fattige Gjermund Kittelsen Tingstaae til at myrde hans frugtsommelige Hustrue, hvilket Mord denne derpaa udførte. — Ved Christiansands Stiftsoverretsdom blev Morderen Tingstaae dømt til at have sit Liv ꝛc. forbrudt og at lægges paa Hjul og Steile; Søftestad til at arbeide sin Livstid i nærmeste Fæstning, bøde dobbelte Leiermaalsbøder og straffes paa yderste Formue, og Aslachsdatter Strand til 3 Aars Tugthuusarbeide. — D. 28 Junii blev denne Dom stadfæstet ved Høiesteret.

Udenlandske Efterretninger.

London d. 23 Junii: Den 15 Junii afgik en Coffardieflaade til Newfoundland, under Convoy af de Kongel. Skibe Milan og Childers; ogsaa til Gibralter er der afgaaet Handelsflaader under Convoy.

Følgende Danske Skibe ere blevne opbragte: til Plymouth: Skibet Constantin, Skipper Hancow, fra St. Croix til Kjøbenhavn; — til Cork: Skibet Helena fra Cette; — til Gibralter: Skibet Flora, Skipper Wessing fra Mallaga; Skibet Alert, Skipper Hansen, fra Mallaga til Flensborg; — til Barbados: Skibet John, Skipper Smith, fra Cayenne til Altona.

St. Petersborg d. 3 Junii. I Aar er der

indtil Dato ankommen i Cronstadt 100 Skibe, hvoraf 47 ere afseilede igjen, og deriblandt 2, som for det Alexandorowske Manufactur-Institut gaae til Philadelphia.

Tønningen d. 30 Junii. Her er ankommen Cook fra Greenok, Schyds fra Nantes, Claasen fra St. Thomas, J. Lernowy fra Martinique, A. Holdt fra Alicante, senest fra Dover, og P. Peters fra Teneriffa. — D. 1 Julii: M. Eeg fra Plymouth, W. Linder, J. Smith og S. Bossey fra London, J. C. Kruse fra Mallaga.

Udtog af et Brev, dat. Canonslupsleieren under Grünschwade den 7 Junii. I Gaar besøgte H. Svenske Majestæt vor Leir. Efter et Lystrid af omtrent 4 Mile, ankom Kongen med sit Følge til Hovedqvarteret, og gjorde derpaa en Promenade til Søes, som strakte sig saa langt ind under den Ysedomske Kyst, at Skildvagternes Bevægelser paa Penemündes Skandse kunde sees med blotte Øine. Ved Tilbagekomsten lykønskedes Kongen til sin Navnedag, som just indtraf samme Dag. Canonernes Torden gjenlød fra den Svenske og den Preussiske Kyst.

I det Bayerske Regjeringsblad blev Sognet Ismaningen ved Müuchen offentlig rost, fordi det, i Følge Anordningen, havde indført Staldfodringen, og allerede har anvendt Halvdelen af sine Brakmarker til Foderurters Dyrkning.

Den ny Opdagelse, at skaffe Døve deres Hørelse igjen ved at gjennemstikke Trommehinden, er alt for vigtig og trøstende for en stor Deel af vore lidende Medmennesker til at ikke enhver nøiere Efterretning derom skulde glæde hver Menneskeven. Anmelderen tager derfor ikke i Betænkning, at anføre her følgende Exempler, som D. Hunold har ladet bekjendtgjøre den 7de Junii: "Første Forsøg: C. Mehlberg, 25 Aar gammel, Tjenestepige i Cassel, fik for 6 Aar siden, formedelst en Forkjølelse en Betændelse i begge Øren, hvorved hun blev tunghørig paa det venstre Øre, men paa det høire saa døv, at hun end ikke ved Hjelp af Wichmanns Hørerør — hvoraf hun med Nytte betjente sig paa det venstre — kunde forstaae et eneste Ord. Det venstre Øre blev derfor valgt til Operationen, og til den Ende renset fra al Ørevox, saaledes at man kunde tydelig see Tympanum ligge hvid og glindsende i

Dybden af Høregangen. Jeg gjennemstak nu Trommehinden i den indere og nedere Deel, og i samme Øieblik fik den Opererede sin tabte Hørelse igjen i den Grad, at hun kunde forstaae Alt hvad man talde til hende. Hun forsikkrede, ikke at have fornummet nogen Smerte, men kun en knagende Lyd, da Trommehinden blev gjennemstukket. — Andet Forsøg. D. 2 Junii: Kleinsmed Wienbracht, 50 Aar gammel, siden 30 Aar aldeles døv paa det høire Øre, men noget tunghørig paa det venstre. Indtil sit 30te Aar kunde han høre fuldkommen godt paa begge Øren. Men da han en Sommer vilde bade sig i Søen, begyndte hans Cammerater at brydes med ham, og ved denne Brydен styrtede han nøgen, med Hovedet ned ad, fra en Bakke i Vandet, hvorfra han blev trukket op tilsyneladende død. Efter megen Møie bragte man ham til Live igjen, men Hørelsen havde han tabt. Patienten var bleven meget varm ved Brydning, og ved pludselig at falde i Vandet, havde han forkjølet sig og endnu lang Tid derefter har han havt Smerte i Lemmerne som en Følge deraf. Omsider kom han til at høre saa meget paa det venstre Øre, at han kunde forstaae, hvad Folk, der stode tæt ved ham, talde. I Følge hans Ønske blev Trommehinden paa det fuldkomne døve høire Øre perforeret, og da dette var skeet, kunde han forstaae Alt hvad der blev talet til ham, ja endog det, som man i en Afstand af nogle Skridt spurgte ham ganske sagte. — Tredie Forsøg. D. 4 Junii: Enken Greißin, 63 Aar gammel, havde i 30 Aar været saa aldeles døv, at man ikkun kunne gjøre sig forstaaelig for hende ved at skrige ganske høit og lægge Munden tæt op til Øret, eller optegne de fornødne Spørgsmaal og Svar. Efter hendes Sigende skal hendes Døvhed hidrøre fra mange og stærke Ørefigen, som hendes drikfældige Ægtemand havde givet hende. Da denne Kone var døv paa begge Øren, bleve ogsaa begge opererede paa eengang; paa det høire Øre fik hun vel Hørelsen ufuldkommen igjen, men paa det venstre saa fuldkommen, at hun ordlydende gjentog de Spørgsmaale, man gjorde hende, og ganske bestemt besvarede dem. — Fjerde Forsøg. D. 6 Junii: L. Schnell, Muursvend, 56 Aar gammel, havde været døv i 43 Aar. Allerede i sit 13de Aar havde han tabt Hørelsen ved at falde paa Baghovedet. Nogen Tid derefter stak han en Knappenaal i sit høire Øre og fik derpaa, under en bragende Lyd, Hørelsen igjen, men mistede den atter, da der ved hans Arbeide engang faldt ham en Steen paa Hovedet, og gjorde ham ganske bedøvet. Siden den Tid kunde han, naar man ganske stærkt skreg i det venstre Øre, høre hvad der blev sagt. Operationen blev hos denne Mand foretaget under tvivlsomme Forventninger, men ogsaa uden Nytte, fordi den gjentagne udvortes Beskadigelse uden Tvivl havde gjort Hørenerverne lamme. — Femte Forsøg: Mariane Hesse-Benedict, Tjenestepige, 26 Aar gammel og siden 14 Aar tunghørig paa det venstre Øre og ganske døv paa det høire, kunde ikke anføre nogen egentlig Aarsag dertil. Hun blev opereret paa det høire og i Øieblikket befriet fra sin Døvhed. — Sjette Forsøg. Den 7 Junii: Rose Attenstein, 28 Aar gammel, siden et Aar, døv paa begge Øren af ubekjendte Aarsager, blev opereret og fik sin Hørelse igjen. — Syvende Forsøg: J. Hirsch, 58 Aar gammel, har i en Tid af 40 Aar, efter en heftig Halsbetændelse, været døv. Operationen blev udført paa begge Øren, og gjorde den heldigste Virkning. — Ottende Forsøg: J. J. Lipsius, 74 Aar gammel, forhen Liv-Forrider hos Wilhelm VIII., siden 30 Aar ganske døv paa det høire Øre. Stærk Ophidselse og en paafulgt Forkjølelse havde foraarsaget en Hævelse i den høire Ørekjertel, som gik over til Betændelse og Suppuration, hvorpaa der fulgte Døvhed. Ved Operationen fik han sin Hørelse igjen.

Den Lessina eller Lesina, der ligesom Spalatro nu er tagen i Besiddelse af de Franske, ligger i det Adriatiske Hav, paa Grændserne af Dalmatien, 1½ Mile S. for Brazza og 28 Mile Ø. for Ancona. I Oldtiden kaldtes den Pharos eller Pharia; den er 12 Mile lang og 2 Mile bred, og har omtrent 15,000 Indbyggere. Tilforn tilhørte den Venedig, og i den senere Tid Østerrige. Indbyggerne leve af Skibsfart, Fiskerie, Skibsbyggerie, Faareavl m. m. Korn, Viin og Fruater findes her i Overflødighed. Paa Øen er et Marmorbrud, hvis spraglede Marmor søges meget. En stor Mængde fiin Uld udføres herfra. Den har en liden Hovedstad, som ligger paa den vestlige Side, med et Castel og en rummelig Havn.

Ved den Bayerske Armee er der skeet adskillige nye Indretninger, hvori den Franske Militair-Organisation er tagen til Mønster. Den Kongel. Befaling desangaaende indeholder blandt andet, at der i Corps-Commandantens Hovedqvarteer skal være en Ambulance-Casse (vandrende Casse), der, som en Afdeling af Hoved-Feldt-Krigscassen, skal udbetale fra Tid til anden de fornødne Gager og Lønninger; at, eftersom Tropperne i Følge den antagne Underholdningsmaade skulle underholdes ved alle Slags Requisitioner og Indqvarteringer i Fiendens Land, skal Lønningen, efter Omstændighederne, henstaae nogle Dage, og derpaa hver 10de eller 15de Dag kunne hæves ved Ambulancecassen. — Kjørselen indskrænkes, da man gaaer ud fra den Erfaring: at, ved den nærværende yderst fordeelagtige Maade at føre Krig paa, det hyppige og vanskelige Befordringsvæsen kun er til Byrde og Unytte for forcerede Marcher og hastige Bevægelser, og at Vognene stundum ikke engang kunne følge Kjedelvognene. Mandskabet skal derfor i Fremtiden bære Kjedler og Casseroller. — Alle Officiererne, lige fra Capitainen af, har allerede i sidste Feldttog gjort alle Marchene med Tropperne til Fods. Hele Armeen, Officiererne og de Gemene, og nu Kongen selv, bære nu rundt Haar; Officiererne med eller uden Pudder, efter Behag.

I Bayern er under den 2den Maji udkommen en Forordning, der bestemmer, "at der i Betragtning af de skadelige Følger, som hemmelige og uoverlagte Ægteskabsløvter kunne have for de Trolovedes huuslige Lykke, Forældrenes Tilfredshed, og mange Familiers Vel, skulle saadanne Løvter, naar de gjøres af umyndige Personer ikke have Retskraft, førend de hos den verdslige Øvrighed, hvorunder begge eller i det mindste een af Parterne har Forum ordinarium eller privilegiatum, stadfæstes. Hos Umyndige skulle vel Ægteskabsløvter kunne finde Sted, uden Rettens Mellemkomst, men for at have forbindende Kraft maae de bestandig forfattes saavel med egen som to Vidners Underskrivt.

I de ny erhvervede Würtembergske Lande er det nu bleven anordnet, at ingen, uden Regjeringens Disposition, er myndig eller tør indlade sig i Ægteskab, førend han har fyldt sit 25de Aar.

De Brunsvigske Undersaatter have, som bekjendt, i sidste Krig taget Deel i Preussens bevæbnede Neutralitet og i afvigte Vinter endog havt en Preussisk Armee. De, som den Gang have leveret Levnedsmidler til en fastsat Priis, faae nu, efter Hertugens Beslutning, en Erstatning af 60,000 Rdlr., der skulde hæves, som en almindelig Skat, i de Brunsvigske Lande.

I Aaret 1805 er i Schlesien ægteviet 15,300 Par og født 89,754 Børn (hvoraf 5200 vare uægte). De Døde beløb sig til 75,086, altsaa 7319 flere end i Aaret 1804. I en Tid af 13 Aar er der ikke bleven indgaaet saa faa Ægteskaber, som i det afvigte, uagtet Folketallet (som Glatz iberegnet nu er 2,047,000) har tiltaget. I Forhold til de andre Aar er der ogsaa født 10,000 færre Børn, og de Uægtes Tal tager mere til end af, især i Landsbyerne. Dødeligheden er overordentlig stor. I en Tid af 70 Aar overgaaes det forløbne kun af to, nemlig af Aarene 1737 og 1758. — Af Børnekopper døde der i forrige Aar 6929 Mennesker!! — Dødeligheden i Landsbyerne har været større end i Kjøbstæderne; i de første døde ellers hvert 31te og i de sidste hvert 28de Menneske; i Fjor derimod døde i Landsbyerne hvert 27de Menneske, og i Kjøbstæderne hvert 26de.

Kongen af Preussen har befalet, at de af Kongen af Engelland udsatte Præmier ved det Göttingske Universitet fremdeles skulle udsættes for bestemte Priisopgaver. Men Uddelingsterminen er bestemt til August, H. Preussiske Majestæts Fødselsdag, og paa Medaillen præges hans Billede og Navn. De til Præmiedagen d. 4 Junii, Kong Georgs Fødselsdag, bestemte Medailler, skulle for det første gjemmes i det Göttingske Museum.

I Moniteuren af 1 Junii hedder det: det Hamburgske Senat staaer stor Fare for, at komme i en alvorlig Strid med Kongen af Sverrig, som har forlangt, at den mod Preussen udstædte Erklæring saavelsom Grev Løvenhjelms Breve skulde indrykkes i de Hamburgske Tidender; Senatet eller rettere Censurcommissionen har negtet det, fordi den befrygtede at fornærme Preussen. Kongen af Sverrig paastaaer imidlertid, at de anførte Stykker skulde bekjendtgjøres, og at han i modsat Fald vil tilbagekalde sin Minister.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 78.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 12 Julii, 1806.

Svommekonsten.

Ingen gymnastisk Øvelse er i vore Dage bleven almindeligere i Kjøbenhavn end Svømmen og Badning, og ingen Øvelse synes at fortjene mere Anbefaling end den. Badehusene ere i denne Tid, naar Veirliget kun nogenlunde tillader det, opfyldte med Folk, og i de fleste store Instituter øves Eleverne i at svømme. I en Søstad som Kjøbenhavn, der overalt er omgivet med Vand, og hvor der gives saa mange Leiligheder til at omkomme i dette farlige Element, er det dobbelt nødvendigt, at øve unge Mennesker i en Færdighed, der ikke allene kan tjene dem til at frelse deres eget og andres Liv, men som endog i høi Grad kan bidrage til at styrke deres Sundhed. Enhver anden Legemsøvelse er forbunden med langt større Fare end denne. Man kan være den meest øvede Springer, og dog paadrage sig et Legemsbræk; man kan være meget færdig i at klavre, og med al muelig Forsigtighed dog komme til Skade. Men Svømmeren er ikke udsat for nogen egentlig Fare, naar han først er ret øvet i Konsten. Det Element, han befinder sig i, kan i ingen Henseende tilføie hans Legeme nogen Skade; han kan hverken falde eller støde sig; hverken brække eller beskadige noget Lem, saalænge han er i Vandet; i dets Skjød finder han det trygeste Værn, som aldrig sviger ham, saalænge hans Kræfter ikke forlade ham. Man maa kun undres over, at man tilforn saa aldeles har forsømt denne Konst. Rousseau siger i sin Emil: alle unge Mennesker, som faae en omhyggelig Opdragelse, lære at ride, fordi det koster meget, og næsten ingen af dem lærer at svømme, blot fordi det ikke koster noget og fordi hver Haandværksmand ligesaa godt kan lære det som enhver anden. Imidlertid kan enhver Reisende, uden at have besøgt Rideskolen, bestige en Hest, og i Nødsfald gjerne betjene sig deraf; men i Vandet maa man drukne

ne, naar man ikke kan svømme, og man kan ikke svømme uden at have lært det. Desuden er man ikke tvungen til at ride, men ingen er sikker paa at undgaae en Fare, som man saa ofte er udsat for. Emil skal ligesaa godt kunne leve i Vandet som paa Jorden; maatte han kun kunne leve i alle Elementer. Jeg vilde gjøre ham til en Ørn, dersom man kunde lære ham at flyve i Luften, og til en Salamander, dersom man kunde hærde sig mod Ilden." — Adskillige, og blandt disse den bekjendte Ferro, paastaae, at Mennesket af Naturen kan svømme, men det er en Mening, som Naturlæren og den daglige Erfaring modsiger. Ikke een blandt hundrede vil, naar man binder Hænder og Fødder paa ham, og kaster ham i Vandet, svømme paa Overfladen som Kork. Hvert Menneske, som kommer i Vandet, uden i Forveien, at have lært at svømme, vil, naar endog dets Hænder og Fødder ere fri, saasnart det ikke føler Bund mere, gjøre mange heftige og unyttige Bevægelser, indtil det omsider ved Øvelse udfinder de rigtige. Det er derfor vist, at Svømmen ingenlunde er nogen medfødt Færdighed hos Mennesket. Selv Naturmennesket lærer den ikke uden foregaaende gradviis Øvelse.

Sandt er det, man hører ofte, at de bedste Svømmere drukne; men Aarsagen ligger ikke i Svømningen. Enten stole de for meget paa deres Kræfter, og blive i Vandet indtil de tabe dem, eller og hænder det sig, at de falde i rum Sø, hvor de ikke kunne holde sig saa

længe oven for Vandet, indtil de naae nogen Kyst. Men saadanne overordentlige Tilfælde bør ikke komme i Betragtning. Naar en Svømmer kjender sine Kræfter, og tillige kan anvende dem paa et Sted, hvor det er muligt at redde sig, vil han altid kunne undgaae den Fare, som hver anden maa bukke under. Vi have for ganske nylig havt et Exempel, at en Americansk Capitain, uagtet han kunde godt svømme, druknede; men han druknede i Grunden ikke fordi han kunde svømme, men fordi han af ædel Iver for sine Folks Redning, holdt sig længere ovenfor Vandet, end hans Kræfter tillode ham det.

Nu, da Badning er bleven saa almindelig hos os, og næsten hvert Aar adskillige Mennesker tilsætte Livet derved, kan man ikke noksom tilraade Forældre, betimeligen at lade deres Børn lære at svømme. Vor Søfart tager desuden dagligen til, og dagligen vælge flere og flere denne de Danskes Vei til Lykke og Hæder; under saadanne Omstændigheder kan man ikke tidlig nok erhverve sig den for enhver Sømand nødvendigste Færdighed. Høiligen vilde det være at ønske, at der i Kjøbenhavn snart maatte oprettes en ordentlig Svømmeskole, hvor Mænd, der besjeles af sand Iver for den gode Sags Fremme, ikke af lav Egennytte, mod en billig Godtgjørelse, som selv den Uformuende saae sig istand til at yde, vilde paatage sig Underviisningen.

Marchandisere.

Kjøbenhavn tæller en stor Mængde af dette Slags Handlende, men enhver, som ikke er født i denne Stad, kan ikke let gjøre sig et rigtigt Begreb om dem. Til at blive Marchandiser udkræves der intet andet end en liden Pengesum og nogen Credit. Enhver, som kan betale sit Borgerskabsbrev, kan blive det, uden at man i Forveien undersøger hans Redelighed eller Handelsdygtighed. De fleste af dette Slags Kræmmere indkjøbe deres Varer paa Auctioner. De kjøbe og sælge alle muelige Ting, uden Forskjel, ligefra det kostbareste Taffeluhr indtil gamle Stegevendere og Jydepotter. Tilforn udgjorde de indbyrdes et Slags Laug. De havde en egen Bøsse, hvori de gjemte alle de Penge, de fik som et Slags Tribut paa Auctionerne, enten for at drive Varerne i Veiret eller og for ikke at byde. Det sidste skede især naar nogen af Arvingerne ønskede at faae Godset tilslaaet for en lav Priis. Dette gav Anledning til mange Stridigheder, thi de kunne næsten aldrig blive enige om Delingen. Men tilsidst blev denne Misbrug afskaffet, og nu er dette Laugsvæsen aldeles ophævet iblandt dem. — Da det staaer frit for enhver, at blive Marchandiser, saa er det naturligt, at pøbelagtige Mennesker, saavel Mandfolk og Fruentimmere, stundom indsnige sig blandt disse Handlende. Paa Auctioner ansee de sig for et Slags privilegerede Folk; og Virk-

ningerne af gjensidigt Brødnid sees aldrig tydeligere end blandt disse Mennesker.

Inden en Auction begynder, placere en Halvsnees Marchandisermadamer sig omkring Bordet, og finde bestandig Stof nok til at stikle og skjende paa hinanden. Enkelte af dem føre Ordet, og betjene sig af Udtryk, som en Femme des halles vilde rødme ved.

Man skulde troe, at Marchandiserne, der handle med alle muelige Ting, maatte blive meget rige, eller i det mindste formuende. Men det er langtfra ikke Tilfældet. Netop fordi de handle med alle muelige Ting, uden at forstaae at bedømme alle muelige Ting, kjøbe de saa meget Kram, som de enten siden aldeles ikke blive af med, eller som de i det mindste maae tabe meget paa. Jeg har været Vidne til, at der paa en Auction efter en Vognmand blev opraabt fire Heste, som ingen vilde byde noget paa, fordi de vare aldeles aflægs. Men en Marchandiserske brød den almindelige Taushed og bød en Rigsdaler for Stykket, og de bleve hende tilslaaede. Alle de Tilstedeværende opsloge en høi Latter, da de ikke kunde begribe, hvor denne Kone vilde blive af med disse udlevede Dyr, men hun svarede leende: at en Marchandiser maa kunne kjøbe Alting. — Af denne Aarsag har man endnu ikke seet nogen blive rig ved Marchandiserie, og seer man engang en enkelt af dem blive det, saa udspringer hans Rigdom sikkert fra en ganske anden Kilde.

Fra en anden Side betragtet ere dette Slags Alskens Kræmmere meget nyttige i en stor Stad som Kjøbenhavn. Man kan stundum kjøbe hos dem en og anden Ting for meget billig Priis. Men det er desuagtet nødvendigt at medbringe nogen Forsigtighed hos dem. Ikke sjelden ere de ny Ting, der falholdes hos dem, forfærdigede paa Kjøb, og de gamle derimod saaledes opsminkede, at deres Feil ikke saa let kunne opdages. Den, som lader sig lokke af den billige Priis, kan let blive ført bag Lyset. Visse Ting, som f. Ex. Sengeklæder, burde man ikke kjøbe hos Marchandisere, i det mindste burde man ved Kjøbet iagttage den strængeste Forsigtighed. — Paa Auctioner bør man ikke ændse deres Raad, thi enten fraraades eller tilraades man af dem at kjøbe en eller anden Ting, og i begge Tilfælde har Marchandiseren gjerne sine gode Grunde, hvorfor han fraraader eller tilraader. Ofte have de selv indsat Varer paa Auctioner, og de udtømme da naturligviis deres hele Konst. Naar der f. Ex. skal sælges Dækketøi, som de have indsat, saa holde de bestandig de gode Servietter i Veiret, og søge at skjule de stoppede og hullede; Dugen udsprede de saaledes, at dens Feil ligeledes skjules. Ville de derimod afskrække Lysthavende fra at kjøbe dem, saa forevise de bestandig det sletteste, og søge at skjule det gode. At alt dette kun gjelder om enkelte, det falder af sig selv.

Inden og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den saakaldte Silkefabrik i Bredgaden er kjøbt i Forening af Selby, De Konincкerne og Dunzfeldt for 34,000 Rdlr.

En Muurmester i Aalborg lyser efter sin Læredreng, der er 28 Aar gammel og indskrevet i Lære sidste St. Hansdag, efter et mislykket Forsøg paa at blive Soldat i Holsteen.

De Franske Skuespillere have faaet Tilladelse til, endnu at give 12 Forestillinger i store Kongensgade; men hver Billet vil nok komme til at koste 6 Mk.

Uagtet det offentlig er sagt, at den Snedkerdreng, som nylig ved et Fald paa en Trappe fik et Huggejern i Siden, strax derpaa døde paa Hospitalet, kan man dog forsikkre, at Drengen befinder sig frisk og vel.

Trondhjem d. 1 Julii. Den Engelske Fregat Spitfire under Capit. J. Butt, som d. 12 Junii opbragte den Rostokske Skipper Peter Krempins Skib — er af Lotser seet sidst i forrige Uge ved Onna og Husøen eller Haaversøerne, omtrent 6 à 7 Mile Vesten for Christiansund.

Den nye Helsingørske Postcaret tildrager sig endnu bestandig mange Tilskueres Opmærksomhed. Den er virkelig ogsaa meget skjøn, men Sædet bag paa denne Vogn synes ikke at være hensigtsmæssigt. Det er alt for høit, og Ryggen bestaaer af aabne Jernstænger. Ikke at tale om, at det er høist ubehageligt for Reisende, næsten ikke at have nogen Rygstøtte, saa er det tillige farligt for Folk, som blive svimmel eller ør i Hovedet ꝛc.

Den betydelige Skjøde, der i Snapstinget blev stjaalet, er fundet i samme Hauge som Documenterne, men da det havde regnet stærkt om Morgenen og Skjødet var ganske tørt, maa man formode, at Tyven har gjort sig Uleilighed dermed om Dagen.

Etatsraad Heinzelmann, Deputeret i det Kongl. Danske Cancellie, er bleven udnævnt til Landfoged i Landskabet Süderditmarsken i afdøde Etatsraad Boyes Sted.

Biskop J. N. Brunn har ladet bekjendtgjøre følgende: Da nogle blandt Publicum troe, at det stod til Chordegnene om eet eller flere Vers bleve sjungne over Graven, maa jeg heved bekjendtgjøre,

at det i min Interimsorganisation for Sang, hvortil jeg af høiere Vedkommende var bemyndiget, og som snart kan ventes allernaadigst confirmeret, er udtrykkelig befalet, at kun eet Vers skal synges over Graven ved Jordfæstelse. De, som have fornuftig Høiagtelse for Guds Ord, veed uden min Erindring, at Guds Navn tages forfængelig, naar man staaende under aaben Himmel, skal høre en heel Psalme, ikke at tale om, at de syngende Disciple lide derved, og at det af Ligets Beslægtede var at misbruge deres Taalmodighed, som beviste deres afdøde Ven den sidste Ære at følge ham til Graven.

I Egnen af Bramstedt skal der oprettes en Leir, bestaaende af en Bataillon og nogle Escadroner.

Fra Fahrsund meldes under d. 27 Junii, at der i Nærheden er forefaldet en Fægtning imellem en Engelsk Fregat og to Franske Capere, hvoraf den ene blev taget. To andre Franske Capere befinde sig endnu ved de derværende Kyster.

Det academiske Facultet i Kiel har tilkjendt Apotheker Odelsloe Doctorværdigheden.

I første Aargang S. 786—787 af dette Blad har Anmelderen gjort Vedkommende opmærksomme paa den urimelige Skik, at de, der besøge Børsen, bestandig opholdt sig indvendig i Børssalen, og aldrig benyttede sig af den skyggefulde Plads udenfor, hvis Bestemmelse egentlig er, at den i godt Veir skal tjene til Samleplads for Kjøbmændene ꝛc. I Gaar saae man alle de Handlende, der besøge Børsen, første Gang samles udenfor samme. Denne store Samling af Mennesker paa een Plads, opvakte, som alt Nyt, stor Opmærksomhed. Efter et Forslag fra et af Grosserer-Societetets Medlemmer, skal der nu anbringes her smukke Bænke.

Det paa Gaarden Lykkensfæde paa Baroniet Brahetrolleborg af Hr. Schroll oprettede Høravlingsinstitut, er nu i fuld Flor. Her modtages Lærlinge fra forskjellige Egne og undervises frit i Høravling, Hørberedning, Heglerie ꝛc., imod at Regjeringen aarligen tilstaaer Schroll en vis Godtgjørelse. Allerede i Aaret 1802 vare ti Personer i Lære hos ham, og blandt disse et Par, som vare komne til ham af egen Drivt, og en Student fra Frederiksborg. Læretiden er ansat til 9 Aar,

nemlig 4 Aar til at lære Hørrens Behandling, og 5 til at lære at hegle og sortere. Lærlingerne have fri Kost, Kammer og Seng paa Institutet, nyde desuden en aarlig Løn af 24 Rdlr., og ere fri for alle personlige Skatter. Alle dem, som have udlært her og tillige ere forsynede med et godt Vidnesbyrd om deres Duelighed, har Regjeringen tilstaaet visse Fordele til at fortsætte Høravlingen efter Schrolls fortrinlige Methode. De faa Lærlinge, som hidtil ere udgaaede fra dette Institut, og have nedsat sig, have vundet almindeligt Bifald.

Det Classenske Bibliothek har i Aarene 1804 og 1805 faaet en anseelig Tilvext af gode Værker, der have kostet 2002 Rdlr. 2 Mk. 9 ß.

Udenlandske Efterretninger.

Kjøbmand Pingel fra Kjøbenhavn er d. 4 Julii ankommen i Hamburg.

Panoramet af Hamburg er nu færdigt, og Kjendere paastaae, at det aldeles ikke giver de foregaaende Malerier af dette Slags noget efter. Det er forfærdiget af den Italienske Maler Taragniola, som agter at reise dermed og at forevise det i andre store Stæder. Planen dertil er taget fra St. Nicolai Taarn, og Broerne, Canalerne og Havnene ere meget veltrufne.

Statssecretairen Fox er i denne Tid syg af Vatersot.

Sir Home Popham og General Beresford ere afseiled fra Godthaabs Forbjerg med en Expedition til Buenos Ayres, i Spansk Sydamerica, Hovedstaden i Rio de la Plata og een af de vigtigste Søstæder i Sydamerica med 30,000 Indb. Dersom Engellænderne bemægtige sig den, bliver det et stort Tab for Spanien. Expeditionen bestaaer af 1 Skib paa 64 Canoner, 1 paa 50 og 2 Fregatter, som have to Regimenter ombord.

I Engelske Blade hedder det, at Rusland maaskee vil slutte en særskilt Fred med Frankrige.

Over 300 Hottentotter paa Cap ere traadte i Engelsk Tjeneste. De ere fortræffelige Skarpskyttere og deres Corps recruteres stærkt.

Ogsaa i Overhuset blev Lord Greenvilles Forslag angaaende Slavehandelens Afskaffelse antaget med en Stemmeflerhed af 41 mod 20. Kongen af Engelland er blevet ombedet af Huset i en egen Adresse, at indbyde andre Magter til at deeltage i denne menneskekjerlige Beslutning.

Paa Barbadoes saavel som paa andre Vestindiske Øer har man sporet Jordskjælv.

Dr. Michaelis i Marburg har i Reichsanzeiger ladet indrykke følgende Opfordring til tunghørige Fattige: Tilforn troede man, at Trommehindens Gjennemboring tidlig eller sildig frembringer Døvhed. Cooper, en Engellænder, har i de sidste Aar af det afvigte Aarhundrede med fire særdeles lykkelige Forsøg beviist, at denne Gjennemboring i mange Tilfælde (som man imidlertid ikke altid kan forudbestemme med Vished), er et Middel til igjen at forskaffe Tunghørige og fuldkommen Døve i Øieblikket deres Hørelse igjen. Samme Forsøg er i Følge Corvisarts Journal, med ligesaa stort Held blevet efterlignet i Paris. I Tydskland og overhoved i andre Lande end Engelland og Frankrige, var denne Operation, saavidt jeg veed, ikke bleven forsøgt. Jeg har nu prøvet den tre Gange, to Gange paa en Døvfødt paa begge Øren, men forgjeves. Manden var allerede 45 Aar gammel. Operationen var aldeles ikke smertelig, og efterlod i det mindste ikke den ringeste Uleilighed, thi han kunde i Øieblikket gaae til sine Forretninger igjen. Tredie Gang opererede jeg en Dame, som allerede i 8 Aar havde været fuldkommen døv paa det venstre Øre, og jeg havde den Fornøielse, uden mindste Smerte, at forskaffe hende i et Secund sin tabte Hørelse igjen. — Et Fruentimmer, 6 Mile herfra, fuldførte, ved en Hændelse, selv denne Operation. Hun havde fra Ungdommen af været døv paa det ene Øre. Et Barn stødte hende engang paa Armen, da hun vilde rense Øret. Trommehinden blev gjennemstukket med et Slags Bragen. Fra dette Øieblik af kunde hun høre paa det forhen døve Øre. — Denne Operations heldige Udfald og den store Nytte, jeg har havt af Indsprøitningen i det eustachiske Rør, har opvakt det Ønske hos mig, at gjøre begge disse Operationer saa bekjendte som mueligt. Jeg indbyder derfor alle fattige Døve, som endnu ikke have tabt Hørelsebenet ved Supuration, til at indfinde sig i den herværende Sygeanstalt, hvor de skulle have medicinsk Pleie og Lægemidler uden allermindste Betaling. Men for deres Bopæl og Kost maae de selv sørge. Denne Indbydelse gjelder ikke blot for indenlandske, men

ogsaa udenlandske Lidende. Jeg gjentager ogsaa min forrige Opfordring til de Patienter, der lide af Steensmerter, (der blev understøttet af en Præmie af 2 Caroliner), at lade sig operere i det herværende Clinicum.

Den i Gaeta commanderende Prinds Ludvig af Hessen-Philipsthal var forhen Ritmester i Hollandsk Tjeneste, som han, ved Udbrudet af Krigen med Frankrige, forlod. Han stod ved et Cavallerieregiment, som hans afdøde Fader, Gouverneur i Herzogenbusch, var Chef for. I sidste Krig overlevede han to af sine Sønner, hvoraf den ene faldt ved Frankfurt og den anden i Brabant. Hans yngste Søn var forhen Oberstlieutenant i Hollandsk Tjeneste.

Lucian Bonaparte lever for nærværende Tid ved Tivoli, i Omegnen af Rom. Han har nu tilkjøbt sig det smukke Pallads Lancellotti i Rom, hvilket han som en stor Konstelsker har prydet med mange gamle og ny Konstsager. Hans Maleriesamling er endnu ikke stor, men den bestaaer næsten ikke af andet end Mesterstykker. Han har i Sinde at samle 300 saadanne Malerier, og hans Samling vil da blive, ikke allene den eneste i Rom, men endog i hele Europa. Med Palladset, som han hidtil har havt til Leie, har han store Planer. Det hedte endog, at han vilde kjøbe en heel Gade dertil, og betydelig udvide det. Han lever ganske for sin huuslige Kreds. Hans Studerekammer er tæt ved Ammestuen.

I Mandsminde har Vesuv ikke saa uophørlig sprudet Ild som i denne Tid. Den øverste Deel af Bjerget er ganske sønderrevet, Krateret Bredde søndersplittet og forandret, ja man troede endog d. 7de f. M. at Siderne af Bjerget vilde næste Dag styrte aldeles sammen. Henved 100 Huse og Eiendomme, store Strækninger af Vinbjerg og Kornagere 2c. ere ødelagte. Vulcanen synes endnu at skjule megen Stof i sit Inderste; thi dens Bragen og underjordiske Torden er skrækkelig; frygtelige Skyer fare af og til ud fra dens Røgskyer.

En vis Baronet og hans Gemalinde have fremført en krænkende Beskyldning mod Prindsessen af Wales. Der er i London nedsat en Commission, som undersøger Sagen.

De Franske havde beleiret Staden og Fortet Cetella del Tronto i 56 Dage, og i en eneste Nat kastet 650 Bomber og Granater ind i samme.

Mechanikus Melzel i Wien har forfærdiget for Keiser Napoleon et musicalsk Værk, som drives ved Fjedre, Valtser og Blæsebælger. Uagtet det kun optager meget lidet Rum, spiller det en fuldstændig Tyrkisk Musik, Haydns store March ɛc. meget skjønt. Melzel reiser selv dermed til Paris; han har lignende Værker i Arbeide for Churførsten af Sachsen og Hertugen af Sachsen Teschen.

I de sidste Engelske Tidender, som gaae til d. 4 Julii, findes atter et Stykke, som efter Breve fra Hamburg, bestemme Keiser Napoleons Plan med Tydskland, som skulde forelægges paa Rigsdagen d. 28de f. M. Efter denne Plan skulde der organiseres forbundne Stater i Tydskland, som omtrent fordum Hansestæderne, Dannemark og Sverrig skulde udelukkes fra det Tydske Rige, Rigsdagene ophøre ɛc. Men det Hele synes at være en Engelsk Avisskrivers Opfindelse.

Breve fra d. 24 Maji melde, at de Engelske have taget Caraccas, men i Engelske Tidender siges, at det maa være General Miranda's Expedition, som har taget det, og at Feiltagelsen ene reiser sig deraf, at Miranda, i Følge Efterretninger fra Philadelphia, har 6 Engelske Fregatter med 6000 Mand Tropper i sit Følge.

Lord Petty har forestillet Parlamentet Vaccinationens slette Fremgang i Engelland, og paastaaet at Sagen burde undersøges af en Commission af Sagkyndige, hvis Undersøgelse burde meddeles Huset. Uagtet den brave Jennert allerede siden 1777 har arbeidet paa denne Opdagelse, døde dog endnu i afvigte Aar i London 1685 Mennesker af de naturlige Kopper, og altsaa ligesaa mange som førend Kokopperne blevr opfundne.

Blandt de Mærkværdigheder, som skulle offentlig udstilles ved den store Fest i Paris, findes et Stueuhr, som bestaaer af 6000 Stykker, der alle ere dreiede. Konstneren har allerede arbeidet paa samme i 10 Aar.

I Botany Bay trykkes nu Aviser. Af nogle, som ere komne til London, sees, at de Indfødte allerede have et Slags Cultur, thi de ligge næsten bestandig i Krig med de adspredt boende Colonister, og overvinde dem ofte. Nogle Taheiter og Nyzelændere, som af Gouverneuren bleve opfordrede til at lære hvilket Haandværk de selv vilde vælge, antoge Opfordringen med Glæde. — En Mand, navnlig Crook, har oprettet der et Opdragelses-Institut. Pensionen bestaaer af 27 Pund i Penge og 30 Pund Svinekjød.

I London og i en Omkreds af 10 Mile findes nu 6000 privilegerede Kroer.

De rebelske Sørøvere paa Kysterne af China ere nu saa talrige, at de udruste Flaader, som ere besatte med 13,000 Mand, men nogle Europæiske Fregatter, ja endog nogle Canonerbaade adsprede hele Flaaden.

I Præsidentskabet St. Georg og dets underliggende Districter ere fra 1802 til 1805, 429,821 Mennesker blevne vaccinerede.

De seneste Breve fra Capitain Krusenstern ere daterede Peter Pauls Havn d. 8 Junii 1805. Den Gang havde han tilbagelagt Reisen til Japan. Han havde store Farer at overvinde. Han seilede igjennem van Diemens Stræde, og fandt, at det baade paa de Franske og Engelske Kort var meget urigtig regnet. Han lod optage en fuldkommen nøiagtig Tegning af denne Deel af Japan. Over 100 Vinkler bleve opmaalede. I van Diemens Stræde fandt han 5 Øer, og man kan næsten ikke forestille sig, siger han, hvor urigtig de fleste Kort over denne Deel af Japan ere. Japaneserne vare Gesandtskabet meget behjelpelige i at forfærdige en nøiagtig Plan over Nangasakki. Lieutenant Løvenstern har tegnet sig en fortræffelig Samling af alle Slags Japanske Fartøier; Baron Billinghausen har forfærdiget adskillige Modeller af Japanske Baade; Hofr. Tilesinis har leveret en Mængde fortræffelige Tegninger af Fugle, Fiske, Søvexter ɛc., og Dr. Langsdorf har udstoppet de fleste af disse Fugle og Fiske.

Lady Spencer Smith, som er undvigt fra Fransk Fangenskab, har nylig skrevet et Brev fra Prag, hvori det hedder, at hun over Sverrig vil reise tilbage til Engelland.

Kongen af Holland har ikke samtykket i den ny anordnede Kirkebøn. Han erklærede, at der i en Bøn til det høieste Væsen ikke bør findes vidtløftige Titulaturer. Han har foreskrevet en simplere, hvori det hedder: "Herre, bevaer og beskyt vor Konge ꝛc.; og ved passende Leiligheder tilføies: "vi bede for din Tjener, vor Konge Ludvig Napoleon, som ved din Styrelse er bleven bestemt til at regjere dette Kongerige ꝛc."

Den afdøde Prindsesse af Asturiens Skriftefader er bleven forvist, efterat man i Forveien havde frataget ham adskillige Papirer.

Engellænderne have bemægtiget sig et Portugisisk Skib fra Buenos Ayres, som havde 2 Mill. Pjastre ombord for Statsgjeldscassens Regning.

I Tydskland udgives en ny Tydsk Oversættelse af Hume's History of England, hvoraf den første Deel, oversat af Gebhard Timæus, 46½ Ark stort, nu er udkommen.

I Wien forfærdiges nu, under det Græske Navn Dyplasion, dobbelte Fortepianer for to Personer, som frembringe den reneste Harmonie for dobbelte Concerter.

Den 9 Junii rasede der i Sala, i den Neapolitanske Provinds Salerno en overordentlig stærk Orcan. Ved en fra Bjergene nedstyrtende Strøm kom 100 Mennesker deels til at drukne, deels til Skade.

71 Svenske Skibe befandt sig, efter seneste Efterretninger, i Spanske Havne.

Handels- og Skibsefterretninger.

London d. 24 og 27 Junii. Vort Haab om Fred har vel for største Delen været grundet, men man veed nu, at Lord Yarmouth's Sendelse er aldeles mislykket. Saasnart dette blev bekjendt, begyndte vore Fonds at synke. Imidlertid er Hr. Wilbraham, som bragte de Depecher, der indeholdte denne Efterretning, d. 23de f. M. igjen afreist fra London til Paris. Regjeringen har sluttet en Contract angaaende 6000 Tønder Hamp.

Sex Seilere fra Jamaica, som ved et Vindstød ere blevne skilte fra Convoyen, ere ankomne til Dover. De have tilbragt 12 Uger paa deres Reise. Underveis erfarede de af et Skib, at Jerome Bonaparte er ankommen i Guadelupe. Vor Flaade for Rochefort bestaaer af 6 Linieskibe, og den fiendtlige af en Tredækker, 4 paa 74 Canoner, 3 Fregatter og 2 Brigger.

Den Preussiske Gesandt Baron Jacobi opholder sig endnu i London, og man haaber, at han aldeles ikke vil komme til at reise.

De sidste Communicationer imellem vor og den Franske Regjering have, som man nu paastaaer, ikke havt andet Diemed, end Fangernes Udvexling, og man venter, at samme snart vil blive iværksat paa billige Vilkaar. Vor Regjering har, efter Foregivende, vægret sig ved at værdige andre Forslag nogen Opmærksomhed, saalænge som denne Punct ikke er bragt i Rigtighed.

Hvalfangsten i Davisstrædet har i Aar været saa heldig, at de fleste Skibe have fanget 8 til 11 Hvaler.

Lissabon d. 10 Junii. Den herværende Hanseatiske Consul har erklæret, at Prinds Regenten vil lade det Hamburgske Skib, som en Tripolitansk Caper har taget, reclamere. — Keiseren af Marocco har sluttet Fred med Lübeck og Bremen, og vil frigive de 9 Fanger, som findes der. Men i Henseende til de her liggende og til Hamburg bestemte Skibe er intet besluttet.

De Danske Skibe Anna Christina, Skipper Ahlmann, fra Barcelona til Lübeck, og Cometen, Skipper Anderson fra Bourdeaux, ere indsendte til Plymouth.

Det under d. 14 Aug. 1803 i Rusland oprettede Compagnie for Sildefangsten paa det hvide Hav, har nu 11 Skibe, hvoraf 1 udrustes til Hvalfangst. Adskillige Skibe ere allerede komne tilbage fra Iishavet til Archangel med en rig Ladning Tran, Fisk og Peltsværk.

Tönningen d. 4 Julii. Her er ankommen d. 1ste: M. Eye fra Plymouth, J. Smith, W. Linder jun. og J. Johnson fra London, J. Kruse fra Mallaga, J. F. Pronk fra Amsterdam, H. Henriks fra Rotterdam og H. Klein fra Carthagena. D. 2den: C. Brady og W. Findlay fra Hull, R. Richie, Pattison og H. Himsly fra Newkastle, og A. A. Bakker fra Amsterdam. D. 4de: W. Hemsby fra Sunderland og Noble fra Newkastle.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 79.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 15 Julii, 1806.

Fødselsstiftelsen.

Denne Stiftelse er det skjønneste Mindesmærke, Menneskekjerligheden har opreist sig i Kongestaden. Intet følende Hjerte gaaer den forbi, uden inderlig Bevægelse, uden at offre Dannemarks uforglemmelige Lovise — alle forladte og ulykkelige Børns Moder — en taknemmelig Taare. Hende var det, som vi fornemmelig bør takke for denne menneskekjerlige Indretning; hende var det, som, rørt ved at see, saa mangen en ulykkelig Moder hensukke sine Dage i Fængsel eller ende sit Liv under Bøddelens Sværd, fordi hun af Blussel havde født eller omkommet sit Barn i Dølgsmaal, bødede paa Lovens Strenghed ved at forekomme Forbrydelser af den Natur. O, Lovise, du som døde i Opfyldelsen af dit helligste Moderkald, endnu lever dit Minde i alle Danskes Hjerte, endnu er du dem kjer! Et halv Seculum efter din Død, kan jeg ikke nedskrive dit Navn uden at væde det med Taarer. En saadan Hylding synes maaskee ringe, men hvor ringe den end synes, kunde en nordisk Semiramis dog ikke forskaffe sig den, hverken med Persers Blod eller Indiens Skatte. Despoten kan opreise sig usle Smigerstøtter af Marmor og Metal, tvinge Nutiden til at falde i Støvet og tilbede ham, men han kan ikke aftvinge Menneskevennen en eneste Taknemmelighedstaare, om han end udtømte al sin Vælde og alt sit Guld.

I Aaret 1750 blev denne Stiftelse oprettet, i den ædle Hensigt, at forebygge Barnefødsel i Dølgsmaal. For den Tid vare Børnemord meget almindelige; ideligen saae man ulykkelige Offere for Forførelse og Skjændsel blive henrettede midt i Hovedstaden. Men Aarsagen ophørte med Virkningen i det Øieblik, da det saakaldte privilegerede Gjordemoderhuus blev oprettet. Da dette i Aaret 1759 blev forenet med Frederiks Hospital, som blev anlagt samme Aar, vare indtil den Tid 2841 Børn fødte;

fra 1759 til 1770: 3169, og fra 1771 til 1780: 4552. I en Række af 30 Aar vare saaledes 10562 Børn fødte. Hvor mange blandt disse bleve ikke tillige med deres Mødre reddede fra en skjændig Død!

I Aaret 1771 blev Indretningen end mere udvidet. Ved Siden af Hospitalets Port blev der indrettet en stor Casse, hvorover der med gyldne Bogstaver stod udhuggen i Steen: Ulykkelige Børns Frelse. Børn, som stode Fare for at blive et Offer for deres Forældres Armod eller Skjødesløshed, kunde lægges heri. Cassen gik ind af sig selv, og foraarsagede, at tre Klokker til forskjellige Værelser i Hospitalet paa eengang ringede og tilkjendegave, at et af sine Forældre forladt Barn raabte om Hjelp. De Børn, som saaledes bleve overladte til Stiftelsens Omsorg, bleve paa dens Bekostning, ligesom endnu er Tilfældet, udsatte hos Bønder paa Landet til Opdragelse. Men ogsaa denne menneskekjerlige Indretning blev paa det uforsvarligste misbrugt. Udenlandske Børn bleve indførte; ryggesløse Forældre skilte sig her ved deres Børn, for at spare hvad deres Underholdning kostede; følesløse Bønder indbragte her deres egne Børn, for at faae dem tilbage igjen tilligemed ugenlig Betaling. Disse Misbrug gave Anledning til, at der 1774 udkom et Kongebud, efter hvilket denne Casse skulde lukkes. Men dog befalede Kongen, at de Mødre, der ikke kunne betale de bestemte tyve Rigsdaler til Barnets Opdragelse, skulde, naar de vilde tage Barnet med sig, og forlange Hjelp til dets Underholdning, henvises til Sognecommissionen, men at de ingenlunde skulde tvinges til at medtage Børnene, som Pleieanstalten bør besørge opdragne paa Landet, under den Forpligtelse, at Moderens Navn som forhen bør forties. I Aaret 1780 vare i Alt 3627 Børn saaledes udsatte. — Siden den Tid er Stiftelsen alt mere bleven bragt Fuldkommenheden nærmere. Ved ædelmodige Menneskers Understøttelse er dens Indkomster blevne forøgede. Den er nu ikke blot ulykkelige Mødres Tilflugtssted, men ogsaa lykkelige og formuende tage derud, og forløses der mod en billig Betaling. Den Omhu og Pleie, de her finde, overgaaer al Forestilling.

Man modtager her trængende Frugtsommelige paa enhver Tid, uden Forskjel; man spørger dem ikke, hvor de komme fra; man iagttager den ubrødeligste Taushed i Henseende til deres Frugtsommelighed; men paa Mangel af Plads modtages de sædvanlig ikke førend kort for deres Nedkomst. De forlade Stiftelsen, uden at man spørger dem, hvor de tage hen; nogle Dage derefter indfinde Bønderkoner og og andre leiede Folk sig, og medtage de Børn, der efterlades her. Kun saare sjelden see deres Mødre dem nogensinde igjen.

Hvilket Menneske med mindste Følelse kan vandre med Ligegyldighed igjennem disse Rækker af Vugger, hvori Børn, der engang forbausede ville spørge: hvor ere de Grumme, der skjenkede os Livet, for at bedrøve os? de grusomme

Mødre, der bare os under deres Hjerte og stødte os fra sig, førend vi kunne lalle — sove saa sødt, uden at ane hvad der forestaaer dem! Her ligger den frække Rigmands Barn ved Siden af Stodderens; Adelsmanden og Borgeren, den Lærde og Ulærde have lige Deel i alle disse Forladtes Skjebne. For evig skilt fra deres Mødre klynge disse uskyldige Væsener sig fast til leiede Ammers Bryst, og smile saa kjerlig til en Qvinde, der blev Moder af Trang, ikke af Pligt. Intet Moderhjerte lønner deres Smiil med ømme Kys, ingen Fader trykker dem i sin Arm. Naturen behandler dem, som fordum Spartanerne deres Børn; dem, som have Kræfter, lader den leve; dem, som ere svage, lader den omkomme. En lykkelig Uvidenhed om deres Fødsel formilder det Kummerfulde i deres Skjebne. Medens mangen en Lykkelig svømmer i Vellyst, slæbes her det ulykkelige Væsen, han gav Livet, ud paa Landet, og opfødes og døer i Elendighed. Hvor ydmygende for Menneskeheden!

Og dog besøges denne Stiftelse dagligen mere og mere, ikke allene af forførte og ulykkelige, men ogsaa af ryggesløse Qvinder. Ligesom Sædeligheden taber sine Rettigheder, saaledes forsvinder den Undseelse, som Fruentimmere i sædeligere Tider følte ved at efterlade deres Børn paa saadant et Sted. Mange ere saa menneskelige, at vedkjende sig deres Børn, og enten strax eller efter adskillige Aars Forløb at tage dem til sig igjen, men de fleste af dem

ere følesløsere end det ufornuftigste Dyr. De forlade Fødselsstiftelsen, uden nogensinde at tænke paa deres Børn. Ryggesløsheden gaaer saavidt, at der endog drives Spot med Naturens helligste Rettigheder.

Hvor meget uægte Børns Antal dagligen tiltager sees deraf, at Fødselsstiftelsen endog har Ondt ved at faae dem alle udsatte hos Pleiemødre. Det er sædvanlig kun de allerfattigste Bønderfolk, som neppe kunne føde sig selv, der paatage sig saadanne Børns Pleie mod Betaling; de overlade dem til deres egen Skjebne, og lade dem dele deres kummerlige Omstændigheder. Som oftest døe de førend de have naaet deres Skjelsaar, og om end deres stærke Natur kan modstaae deres haarde Skjebne, streife de dog ikke sjelden omkring paa Landet som lasede Tiggerbørn. Det er neppe nogen Overdrivelse, naar man paastaaer, at mangen en formuende og fornem Mand, paa sine Lystreiser i Sjelland har ladet sig oplukke Ledet ved en nøgen og barfodet Tiggerdreng, der ene maa takke ham for sin ulykkelige Tilværelse. Dog, — et Slør over dette skrækkelige Malerie! — et Slør over den Skjændsel, der saa hviligen vanærer vor Slægt og vort Aarhundrede! Vor Regjerings utrættelige Bestræbelser for at gjøre Veien til Ægteskaberne saa let som muligt, og ved en forbedret Opdragelse, ved Oplysningens Udbredelse, at forædle de offentlige Sæder, aabne trøstende Udsigter for Menneskevennen. Der vil komme Tider, hvor den offentlige Skjænd-

fel vil brændemærke den Nidding, der saaledes bebyrder Staten med hjelpeløse og ulykkelige Skabninger — den frække Qvinde, der, for at tilfredsstille lastværdige Lidenskaber, træder alle Moderpligter under Fødderne, og misbruger Regjeringens Medlidenhed.

Men nu da Tingene ere saaledes og ikke kunne være anderledes, maa man undres over, at endnu ingen rig Mand er kommet paa det Indfald, at tage fem eller sex saadanne ulykkelige Børn til sig, opdrage dem paa sin Bekostning og danne dem til nyttige Medlemmer af Staten. Hvilken trøstende og opløftende Tanke, i Livets sidste Stund, saaledes at have frelst, var det end kun to Ulykkelige, fra Elendighedens Afgrund? Hvilken Følelse, at være en anden Fader til disse Forladte! En saadan Handling maatte kunne bære tusindfold Renter. For den, som kun troer paa et Forsyn og har Følelse for Menneskeværd, behøves der maaskee neppe mere end dette Vink.

O, I, som Forsynet har betroet den herligste af sine Gaver, den: at aftørre Ulykkeliges Taarer og skabe Held i Kummerens Bolig — I, som en lykkelig Skjebne har skjenket Børn, I kunne trykke til eders Bryst, og Forældre, der glæde sig ved at kunne kalde eder Børn! — Ædle Qvinder, som bidrage saa meget til Mandens Lykke og stemme hans Sjel til blidere og ømmere Følelser! Tænker paa de Ulykkelige, som Navnet Moder er fremmed for, som aldrig kunne favne en Faders Knæer, aldrig

udøse deres Sorg i hans Barm, aldrig dele deres Glæde med ham — tænker paa dem, søger at opmuntre eders rige, lykkelige Ægtefæller til at opfylde Menneskelighedens milde Bud mod disse Fader- og Moderløse, som slæbes bort for vore Øine og skjules som ulykkelige Offere! Hvor mange gives der ikke iblandt eder, som Naturen har negtet den Lykke, at vorde Moder. Lader Ædelmodigheden erstatte eder hvad Naturen har negtet eder. Tager saadanne ulykkelige, forladte Væsener til eder i Børns Sted, opdrager og danner dem som deres anden Moder! I eders eget Hjertes Bifald, i Himmelens Velsignelse, i eders Fosterbørns Taknemmelighed ville I finde tusindfold Løn! Og I, som Omstændighederne eller skuffet Kjerlighed, i eders Manddoms kraftfulde Dage, har afskrækket fra at opfylde Mandens første Kald, I, som henleve eders Dage, ubekjendte med den Lykke, en Fader nyder i sine Børns og sin Familiens hulde Kreds, I, som ofte anvende saa meget paa Malerier, Medailler, Blomster og Fugle — tænker paa de mange hundrede elskværdige Glutter, der aarligen overlades til leiede Qvinder! Tager een eller to af disse Ulykkelige til eder i Barns Sted! Naar I da engang forlade Verden, har I dog paa denne Maade afbetalt noget paa den Gjeld, I skylde Staten og Menneskeheden.

Ved at gjøre uægte Børns Rettigheder mere gjeldende, kunde ogsaa Lovene bidrage meget til at formilde deres Skjebne. Jeg kan

ikke indsee, hvorfor uægte Børn ganske skulle udelukkes fra alle de Rettigheder, som Naturen ikke negter dem. Hvad har den Ulykkelige syndet, der er bleven født udenfor et lovligt Ægteskab? Hvorfor skal Forældrenes Brøde hvile paa de uskyldige Børn? Kan ikke ethvert uægte Barn udraabe med Emund hos Shakespeare:

Why bastard? Wherefore base?
When my dimensions are as well compact,
My mind as generous, and my shape as true,
As honest madam's issue? Why b r a n d they us
With base? Whith baseness? bastardy —

Med Menneskehedens stadige Fremskridt til Fuldkommenhed maa og vil der komme en Tid, hvor Lovene vil tvinge den Barbar, der støder sine naturlige Børn fra sig, medens han overøser den, han **vedkjender** sig, *) med Velgjerninger, til at gjøre af Tvang, hvad han burde gjøre af Pligt.

S p ø r g s m a a l.

(Indsendt.)

Hvorfor kom der aldrig noget Svar paa det Spørgsmaal i Dagen No. 80, hvem den fattige Pige er, som i Aar har nydt de 2000 Rdlr. til Udstyr af det Brokske Legat, eller er maaskee samme endnu ei givet bort? Dette ønsker en Person (som troer sig berettiget til at kunne nyde dette Legat) besvaret.

---

*) Om hvilke man ofte med Føie kan sige:
Got 'tween asleep and wake.

Inden og udenlandske Efterretninger.

I n d e n l a n d s k e E f t e r r e t n i n g e r.

Hidtil havde alle Indbyggerne i Frederiksberg By Nøgel til Frederiksberg Allee. Men da man i saa udstrakt Forstand benyttede sig af denne Frihed, at man endog kjørte derigjennem med Arbeidsvogne, Gjødning ꝛc., saa er Laasene nu blevne forandrede, og ingen andre end de, der have de ny Nøgler, kunne nu kjøre eller ride denne Vei. Denne Forandring er til stor Beqvemhed for alle Fodgjængere og Spadserende, da de nu ikke mere ere udsatte for at blive overstøvede af den Mængde Kjørende og Ridende, som især om Søndagen hidtil pleiede i fuld Fart at jage igjennem denne skjønne Allee.

I Løverdags gave de Franske Skuespillere Syngestykket D e s e r t e u r e n, som allerede for mange Aar siden er deserteuret fra den Danske Skueplads. Hr. B e r n a r d, som denne Aftens Indkomst tilfaldt, spillede Deserteurens Rolle med Smag og Følelse. Man gjenkaldtes her i Erindring med vemodsøde Følelser de henrundne Tider, da Musted og Rosing, Schwarz og Kemp, glimrede i dette Stykke. De ere henrundne disse Dage, og ville ikke saa let komme igjen! — Da begge Stykkerne vare tilende, fremsagde Hr. Bernard en kort Epilog med Eftertryk og Varme.

Over tyve Danske og andre Skibe ere blevne anholdte og opbragte til Engelske Havne.

D. 10 d. M. skulde et Corps af 7500 Mand forsamle sig paa Bramstedter Hede, i Segeberg Amt, i Holsteen; Infanteriet, bestaaende af 2½ Regimenter, opslaaer en Leir ved Bokel. Det ridende Artillerie og Cavalleriet cantonere i Egnen af Bramstedt; H. K. H. Kronprindsen og Staben tage Qvarteer hos Sognefoged Wohlt i Bramstedt. Cavalleriet bestaaer af 15 Escadroner, nemlig 7 Escadroner Husarer, 4 Escadroner Liv-Ryttere og 4 Escadroner af det Holsteenske Rytterregiment. Evolutionerne og Manoeuvrene under H. K. Høiheds Anførsel, ville vare indtil den 16de, og den 17de komme Tropperne igjen i deres forrige Qvarteer. Fra Bramstedt fortsætter H. K. H. sin Mønstringsreise, for at holde en Special-Revue over de forskjellige Regimenter i det Holsteenske.

Biskop Hansen i Odensee har i en meget hjertelig Bekjendtgjørelse indbudet alle ædle Menneskevenner til at bidrage til Understøttelse for de Brandlidte i Ringsted. I ni Aar, siger han, har et høie Baand forenet ham med denne By, som dens Lærer.

Fra Trondhjem meldes under d. 4 Julii: af Kornvarer have vi kun havt liden Tilførsel; de ere faa og dyre; faae vi ikke klækkelig Tilførsel, vil Mangel og Hunger snart indfinde sig. Den Fattige, som maa kjøbe hos Høkeren, maa give 7 ß. for et Pund Rugmeel, og 6 ß. for et Pund Bygmeel. Omtrent 90 Engelske Skibe fra forskjellige Havne, som alle have hentet Trælast, have indfundet sig siden Fartens Begyndelse i Aar. Førend disse ankom gjeldte 36 Pd. Hvedemeel 8 à 9 Rd. og man maa tilstaae, at de og i Aar have bragt os adskillige Fødevarer, da de ellers pleie at være tomme. — I hele 3 Maaneder har intet indenlandsk Skib herfra til Kjøbenhavn fundet Fragt. — Brændeviin og Tobak er som sædvanlig godt Kjøb her. En Pot Fransk Brændeviin kjøbes for 28 ß. og 1 Pd. Tobak for 40 ß.

Som et Beviis paa Snapsting-Tyvenes Spedighed tjener til Exempel, at de fra en Mand, der røgte Tobak, stjal uformærkt et Pibehoved, medens han beholdt Røret i Munden.

En Gaardmand, C. O. Skjeppestad, kom sidste St. Hansdag fra Sunds Annex i Oudalen til Christiania, for at indkjøbe Korn og andre Fødevarer. Han havde egentlig ingen rede Penge med, men da han har en Capital staaende paa Renter, saa leverede han en Panteobligation paa 399½ Rdlr. til Sikkerhed for hvad han kjøbte. Denne velhavende Bonde var nedrigsindet nok til at stjele alt hvad han saae sig istand til at rapse. Han logerede paa to forskjellige Steder, og begik Tyverie paa begge. Paa det første stjal han 7 Rdlr. og paa det sidste — hos en Bondekone — noget Garn ꝛc. Den virksomme Politiemester Wulffsberg blev snart opmærksom derpaa, og forskaffede nu Personen et tredie Logis paa Raadstuen. At Bønder i Almindelighed, siger Politiemesteren i sin Bekjendtgjørelse, kjøbe alle de stjaalne Koster, der tilbydes dem, er slemt nok, men at formuende Gaardmænd reise til Byen for at stjele, er langt værre.

I Classelotteriets fjerde Classe udkom No. 37983 med 12,000 Rdlr. hos Sørensen i Flensborg.

Sidste Langfredag, den 4 April, blev efter Kirketjenesten holdt første Gang offentlig Examen i den publique Skole i Sæby, i Overværelse af Byens Embedsmænd og respective Borgere. Cancellieraad og Herredsfoged Boeck holdt ved denne Leilighed en passende Tale, og indsamlede derpaa hos de Tilstedeværende anseelige Bidrag til Præmier og Skolebøger for Børnene. Et Drengebarn paa 7 til 8 Aar udmærkede sig især i at besvare de fremsatte Spørgsmaale.

Italienske Capere opbragte d. 31 Junii to Danske Skibe, Skipper Neukirchen og Bahnsen, som begge for neutral Regning vare bestemte fra de Joniske Øer til Triest, og ladte med Olie til Ancona; men de bleve snart igjen frigivne.

Det Danske Skib Staden Rønne, Skipper C. Marker, med en Ladning Hvede, er total forlist paa Kysten af Curland, 5 Mile fra Riga. Mandskabet er reddet.

Den Americanske Regjering har bestemt vor Consul i Tripolis, Hr. Nissen, som et Bevis paa sin Erkjendtlighed for de Tjenester, han beviste de der fangne Americanere, en Sølvvase, som med det første ventes hertil.

Tønningen, d. 7 Julii. Her er ankommen: J. D. Probst fra Guadeloupe, C. J. Stein fra Puerto Cabello, P. N. Jensen fra Exon, C. P. Haslop fra Rochelle, P. Lassen fra Barcelona, J. H. Jaborg fra St. Andero, O. Benedict fra Hoorn, H. Jürgens fra Borkum, M. Kunatten fra London, F. Remts fra Amsterdam, J. Kruse, H. Schmidt, B. Noß, M. J. Weichand, S. Galle, H. Petersen, H. Riesbeck, N. Andersen og J. M. Wallis fra Riga, og B. Willems fra Stralsund.

Udenlandske Efterretninger.

Libau d. 15 Junii. De Preussiske Havnes Bloquering af de Svenske er Aarsag i, at der kommer mange fremmede Skibe hertil, og denne Omstændighed maa man tilskrive de høie Kornpriser. Man har tilsidst betalt 120 til 126pundig Hvede med 130 à 140 Rd. Alb., for 112 til 117pundig Rug 102 à 105 Rdlr. Alb. og for 98 til 103pundig Byg 63 à 66 Rdlr. Under disse Priser vil man nu ikke kunne kjøbe disse Artikler. Der spørges ikke mere om Havre, og den vil derfor nu kunne kjøbes for 54 til 57 Rdlr. Alb. Læsten. Tilførslen af Salt har ikke været betydelig.

Man har tilsidst betalt i Fragt til Lissabon 65 Mk. Hamb. Banco for Læsten af Hvede og til Maas 40 Holl. Cour.

Cette d. 24 Junii. Polsk (hochbunter) Hvede noteres 750 til 800 Fl. og indenl. Hvede 650 til 720 Fl.

Madrid d. 29 Maji. Ved Bemandingen af de 21 Linieskibe, som vor Marine endnu bestaaer af, er der stor Mangel paa duelige Matroser. En ikke mindre slem Omstændighed er det, at alle disse 21 Linieskibe ligge adspredte i alle Spanske Krigshavne.

Man er her temmelig ubekymret for General Mirandas Planer paa det Spanske America. Imidlertid ere to Kongel. Corvetter, som skulde bringe Forholdsordre til America, blevne opsnappede af Engellænderne.

Da de Americanske Skatte udeblive, saa begynder Pengemanglen at blive følelig.

London d. 1 Julii. Der vexles endnu bestandig Depecher imellem vor Regjering og den Franske, og først i Fredags gik atter en Baad herfra til Calais.

I Forgaars Eftermiddags ankom i Deal Depecher, som strax bleve sendte til Ministeren. Man troer at de ere afsendte fra Boulogne.

Et Brev fra Curacca melder under 1 Maji, at General Miranda's Flaade 8 Dage forhen var seilet luvarts forbi denne Stad, og at alle Forretninger i Landet ligge, fordi man bestandig frygter for, at Miranda vil gjøre Landgang.

Paa Lloyds Caffehuus frygter man meget for den Vestindiske Flaade, som ventes hjem. Americanske Skibe have medbragt den Efterretning, at adskillige Skibe ere faldne i fiendlige Hænder.

Amsterdam d. 5 Julii. D. 3de er afseilet L. Schomberg til Trondhjem, d. 4de er ankommen A. N. Amberensen fra Norge, og et Dansk Pinkskib. Afseilet: T. Torngrensen til Norge. — Efter Breve fra Yarmouth blev d. 14 Junii opbragt det Danske Skib Haabet herfra til Smyrna, men efter Breve fra d. 26de var det den Gang allerede frigivet.

I Mallaga ligger Skipper Ulrichsen, bestemt fra Cette til Kiøbenhavn.

Uagtet alle Tidender talde med Bestemthed om de Franskes Tilbagemarch fra Bayern d. 27 Junii og Fæstningen Braunaus Overgivelse til Østerrige, skede dog hverken det ene eller det andet; der kom tvertimod d. 27 Junii bestemt Contra-Ordre.

Den Franske Justitsminister faaer fra 1 Januarii 1807 af 2 Millioner aarligen til at forsørge Dommernes Løn.

I Annecy, i Frankrige, ere de hellige Levninger af to Helgene, som en Kjøbmand under Revolutionens Storme hemmelig havde gjemt, i en høitidelig Procession blevne bragte til Hovedkirken ved Biskoppen af Genf.

Parisernes Lyst til Skuespil er i denne Tid saa stor, at de paa en eneste Dag offre 16000 Franker paa Thalia's og Melpomene's Altar.

D. 3 Julii holdt Kongen og Dronningen af Holland med deres Søn, Kronprindsen, deres høitidelige Indtog i Rotterdam. Stadens Guldnøgler præsenteredes Kongen paa en prægtig Pude, og 12 unge Piger bestrøede Dronningens Vei med Roser.

Befolkningen af Staden Amsterdam, som Kongen af Holland nu har erklæret for Rigets Hovedstad, regnes for 230,000 Mennesker, og Stadsindkomsterne, som Magistraten daglig hæver, for henved 100,000 Fl.

Det hedder nu, at en anseelig Fransk Magt skal marchere til Asien mod det Engelske Ostindien. Den bestemmes til 3 Corpser, hvert paa 20,000 Mand.

Livegenskabet i Svensk Pommern ophæves aldeles i Aaret 1810.

Undersøgelsen af Beskyldningen mod Prindsessen (ikke Prindsen, som ved en Trykfeil stod i nogle Aftryk af forrige No.) af Wales, er nu tilende. Det Hele bliver officiel bekjendtgjort. Efter at Undersøgelsen var endt, gav Prindsessen en stor Diner, hvilket beviser, at den er faldet ud til hendes Fordeel.

I Engelland døde nylig den berømte Skribent Sheridan, forhen Krigssecretair i Irland.

Hr. Oubril, forhen Russisk Charge d'Affaires ved det Franske Hof, er ankommen i Strasburg, og reiser derfra til Paris.

Krigens Efterveer.

Ulm. Saare meget har Ulm og dets Omegn lidt ved den sidste Krig, men endnu sørgeligere er de Franske Troppers vedholdende Ophold

i vore Egne. Der er aldeles ikke at tænke paa, at Borgeren og Bonden nu vil kunne komme sig af de udstandne Trængsler. Tropperne ligge i Landet uden Sold; Borgeren kan altsaa ikke fortjene noget hos dem; adskillige Haandteringer ligge gandske og Svendene have maattet forlade deres Tjeneste. Selv de rige og velhavende Borgere lade ikke forfærdige andet end det Uundværligste, fordi Underholdningen af de mange Officierer ꝛc. fra det store Hovedqvarteer kræve saa store Udgivter. Vintermarkene kunne formedelst Krigsurolighederne ikke dyrkes, og dette har allerede været til stor Skade for Jordavlingen. Alle Landsbyer ere desuden bebyrdede med Standqvarterer, endog de, som have lidt meest. Soldaternes Begjerlighed er ikke mindre i Fred end i Krig; Bonden mishandles, maa yde mere end hans Kræfter formaae, og bringes ved Udsuelse til Bettelstaven. Hvad skal vel nu give ham Lyst og Mod til Arbeide? Hvorfra skal han tage de ved Extra-Skatter forhøiede Afgivter, som han skylder Landsherren? — Hvor vanskeligt det iøvrigt falder, at faae Skatterne inddrevne og de Afgivter tilveiebragte, som de vedholdende Indqvarterings-Tyngder kræve, sees af adskillige Forordninger, og blandt andre af en, som General-Landcommissariatet i Ulm under d. 14 Maji har udstedt i Anledning af Provindsen Schvabens Sognegjeld. Heri hedder det blandt andet: "de uhyre Fornødenheder til de Keiserlige Franske Troppers Underhold, som allerede siden adskillige Maaneder have cantoneret i de ved nærværende Krig saa særdeles udtømmede Provindser, have allerede længe ikke kunnet blive tilveiebragte ved Natural-Bidrag fra de, for den største Deel for Forraad blottede Undersaatter, men have allerede i en rum Tid maattet blive anskaffede ved Livrandeurer. Under disse sørgelige Forhold seer General-Commissariatet sig nødsaget til, for ikke at unddrage Undersaatterne Livets første Fornødenheder, at tilstede de Sogne, som ikke kunne levere de fornødne Levnedsmidler in natura, at indgaae en Accord, og at opfylde samme ved at optage Penge af Sognets Capitaler. — For at iværksætte dette, paatager Landsdirectionen sig Garantien af alle de Capitaler, der optages."

Augsburg d. 9 Junii. Byerne paa begge Sider af Lechstrømmen ere uafbrudt besatte

med Franske Tropper, og Indvaanerne i samme sukke under trykkende Indqvarteringer. Staden Augsburg, som siden den sidste Krig har bragt saa store Offere, er indtil dette Øieblik saa opfyldt med Tropper, at allerede mange Familier have tabt deres hele Formue, ja endog ere styrtede i den største Armod. I Qvarteerslisterne seer man allerede hele Foliosider, hvorpaa Navnene paa saadanne Ulykkelige ere betegnede med den sørgelige Anmærkning, at de ere uformuende til at taale Indqvarteringer, ja at de endog ere overladte til Fattigvæsenets Omsorg, og man maa desværre formode, at denne Lod endnu forestaaer mange. Mærkeligt er det ogsaa, som et af Tidernes sørgelige Tegn, at der efter en paalidelig Beretning, er død i Augsburg ligesaa mange Mennesker i de 4 første Maaneder af dette Aar, som ellers sædvanlig i et heelt Aar. — Ikke mindre stor er Dødeligheden i München, hvor der i den sidste Uge af Maji Maaned døde 52 Mennesker, da derimod kun ialt 22 Børn fødtes.

Fra Rhinegnene. I det Nassau Usingske er, formedelst de miserable Tider, alle offentlige Forlystelser, saasom Musik og Dans, blevne forbudne.

Handels- og Skibsefterretninger.

Danzig. Endnu kunne ingen Skibe afgaae herfra, formedelst Forholdene imellem Engelland og Preussen. Fra det Russiske Polen kommer intet til os, ligesaalidet fra det Østerrigske, ja selv med Dannemark kunne vi ikke handle, fordi en Svensk Fregat bloquerer vor Havn, og ikke tillader noget Skib at løbe ind eller ud. Den har endog taget et Fartøi, fordi det, foruden Brændeved, havde Skibsbygningstømmer inden Borde. Alt dette foraarsager os stor Skade. I Engelland er der lagt Beslag paa omtrent 20 Danziger Skibe. Da de ere smukke, store Skibe, saa vilde Skaden blive betydelig for vor vore Redere, dersom de bleve erklærede for gode Priser. Da Handelen med Polen er standset, og aldeles ligger søværts, saa lide her over 1000 Mennesker paa det føleligste. Efter en moderat Beretning taber vor Stad, dersom Skibene tillige condemneres, henved 20 Millioner Ducater! Dertil kommer endnu mange Ægtekoners, Forældres og Trolovedes Sorg over deres Elskede og Paarørende, som nu tilligemed Skibene holdes fast i Engelland.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 80.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 19 Julii, 1806.

Jis.

For tyve Aar siden gaves der kun faa Mennesker i Kjøbenhavn, der havde noget rigtigt Begreb om Jis. Den kom kun paa de Stores Taffel, og Smaafolk loe af fuld Hals, naar man fortalde dem, at Jis kunde spises som en Forfriskning. Nu omstunder ere Menneskene saavel heri, som i saa meget andet, blevne meget klogere. Der gives intet Barselgilde, fra den dybeste Kjelder til den høieste Qvistsstue, hvor man ikke finder i det mindste to Sorter Jis paa Bordet. Vort Sjælland er i dette Tilfælde et sandt Island.

Den menneskelige Forfinelse har neppe opfundet et herligere Forfriskningsmiddel, og en Glacier er en sand Konstner. Midt i den stærkeste Sommerhede fremtryller han den koldeste Substance, og forener Vinterens Production med Vaarens skjønneste Frugter. Udenfor Kjøbenhavn kan man reise mange Snese Mile, uden i begge Rigerne at kunne faae et eneste Glas Jis, og den er saa at sige eet af Hovedstadens eiendommelige Producter. Her finder man Jis af Hindbær, Chocolade, Vanille og Jordbær. Hvor lidet vort kolde, fugtige og stormende Clima end trænger til en saadan svalende Forfriskelse, er den dog vore Damers Yndlingsnydelse. I den senere Tid kan den kun faaes paa et eneste offenligt Sted i Kjøbenhavn, nemlig hos Conditor Courtein. Alle de øvrige Restaurateurer have vel havt den før, men nu kan den ikke faaes mere hos dem. For at tillave den konstige Jis, udkræves der en stor, hvælvet Iskjelder, hvor den naturlige kan gjemmes Sommeren over, og en saadan Kjelders Indretning koster adskillige tusinde Rigsdaler.

Paris er Isens egentlige Fødeland. Procope var den første, der i Ludvig den Fjortendes Tid afvænnede fine Folk fra at besøge Øl og Vinhuse, ved at præsentere dem Caffe. Hans Ef-

terfølger Dubuisson kom siden paa det Indfald, at sælge Iis paa enhver Tid af Aaret. I Hundedagene afsættes ofte paa en eneste Dag i Palais Royal for tre hundrede Louisd'orer Iis, hver Kop til 12 Sous.

Punsch.

Denne Drik kjendte vore Forfædre aldeles ikke. De drak Øl og Mjød, og disse var stærke nok til at beruse deres Sandser. Engellænderne faldt først paa at blande varmt Vand med Rom, Sukker og Citroner, og at give denne Blanding Navn af Punsch. Hos os er den nu bleven en indenlandsk Drik, og har aldeles fortrængt vore Fædres Øl og Mjød. Dersom man i vore Dage endnu haabede at komme i Valhal, vilde man uden Tvivl heltere ønske sig at kunne drikke der Punsch end Mjød, og see sine Fienders Hovedskaller forvandlede til Punscheboller.

Blandt alle Drikke er i det mindste i Kjøbenhavn Punsch den, som er meest skikket til en Dame-Drik. Aquaviter og andre skarpe Drikke stride mod Delicatessen, og en Kjøbenhavnsk Dame vilde tage sin Chapeau det meget ilde op, dersom han paa et offentligt Sted vovede at præsentere hende et Glas Aquavit, var det end af den allerfineste Slags, som koster 16 ß. Glasset. Af Punsch derimod kan hun drikke saa mange Glasse, hun vil, i hele Verdens Paasyn, uden at nogen finder det udelicat.

I Kjøbenhavn er denne Drik i den senere Tid bleven særdeles almindelig. Man kan uden Overdrivelse paastaae, at der dagligen drikkes 1000 Glasse Punsch i Hovedstaden. Den tillaves paa to forskjellige Maader, med Rom eller Arak. Ligesom man i andægtigere Tider ikke kunde gaae rolig til Sengs førend man havde læst sin Aftenbøn, saaledes kunne de fleste Mennesker nuomstunder ikke lægge deres Hoved til Hvile, førend de have tømmet eet eller flere Glasse Punsch.

Hvor meget der end fra Diætetikens Side kunde lade sig sige mod denne saa almindelige Yndlingsdrik, er den i andre Henseender igjen en Modgivt mod det skadelige Fylderie paa Øl- og Drikkehuse. Der er vel neppe nogen Tvivl om, at den i vort raae Clima er ligesaa sund som konstige Aquaviter, slette og forfalskede Vine, eller daarligt og suurt Øl.

Østers.

Naar efter Aartusinders Forløb Kjøbenhavn ikke er mere til, ville Naturgrandskerne maaskee bryde deres Hoved med: hvor alle de Bunker af Østersskaller, som nu til Dags bortslænges, egentlig komme fra. De ville maaskee uddrage deraf den Slutning, at Omegnen af Kjøbenhavn tilforn har været Havbund, og anføre disse Levninger af Skjældyr som et Bevis paa Rigtigheden af deres Hypothese.

Man maa baade lee og græde over den menneskelige Ganes Capricer, naar man seer et heelt Selskab gotte sig ved en saadan Sneglerææt, som Moden har gjort til en Delicatesse.

Østers tjene hverken til at stille Hungeren eller Tørsten, og bruges kun til at tilfredsstille en kaad Ganes Lyster. Man paastaaer de ere sunde og corroborende, og dog kan man ikke nyde dem, uden at bevæbne Maven med en eller et Par Flasker Viin.

Naar Østers ikke ere friske, ere de en sand Gift, og alligevel nyde saa mange Mennesker dem, uden i Forveien at overbevise sig, om de ikke ere gamle.

I andre Lande have Guld- og Sølvarbeiderne opfundet et eget Slags Gafler til at spise Østers med, og en liden Kniv, hvormed de løses fra Skallen. Hos os er man endnu ikke kommen saavidt i Forfinelsen; den fineste Herre og Dame spise deres Østers paa ligesaa simpel en Maade som den raaeste Vilde.

Skallerne ere et herligt Gjødningsmiddel; de Rige og Lykkelige, som paa en eneste Ræt Østers anvende mere end det, som en fattig Familie en heel Uge igjennem kunde leve af, stifte paa denne Maade, endog imod deres Vidende, noget Godt. De Planter, der fremlokkes derved paa vore Marker, bør takke hines Slikkenhed for deres Tilværelse, og man kan derfor ikke noksom ønske, at formuende Folk maatte spise ret mange af disse Lækkerbid.

Briller.

Den, som opfandt Briller, har unegtelig beviist Menneskeslægten en stor Tjeneste, men det er ligesaa vist, at mangt et Menneske, ved for tidlig eller uden Nødvendighed, at betjene sig af disse Øienvaaben, aldeles har fordervet sit Syn. Det er med Synet som med enhver anden physisk Kraft: den maa øves naar den ikke skal svækkes, og den svækkes naar man i Utide vil understøtte dens Virkninger ved en udvortes og fremmed Kraft. De Vilde, som hverken have Glarøine eller Kikkerter, kunne, efter alle Reisendes Forsikkring, see bedre med deres ubevæbnede Øine, end vi med vore konstige Glasse. I en Afstand af hundrede Skridt kunne Hottentotterne ramme med en Steen et Maal, der ikke er større end en Sølv-Toskilling, endskjønt de ikke som vi hefte deres Øine paa Maalet, men bestandigen dreie og bevæge sig. Hvor meget end deres sunde Legemsbeskaffenhed bidrager til deres Øines Sundhed, kan man dog ikke negte, at deres bestandige Øvelse i at bruge dem, er Hovedaarsagen til deres skarpe Syn. — Jeg kjender Oldinger, der bestemt havde foresat sig, ikke at bruge Briller, førend de saae sig høilig nødsagede dertil, og de have undværet dem indtil deres firesindstyvende Aar. — At et tarveligt Liv er nødvendigt dertil, maa enhver tilstaae, og at vor Ungdoms Udsvævelser bidrage meget til, i en ung Alder at svække deres Seenerver med deres hele Nervesystem, kan ikke neg-

tes. Men at de fleste som nu omstunder lade som de ere stærblinde, ikke ere det, er ikke mindre vist.

Der gives tre Aarsager, hvorfor unge Mennesker affectere at være stærblinde; deels skeer det for at kunne betjene sig af Glarøine, som et Fripas til at gloe smukke Fruentimmer i Ansigtet, deels for at undgaae at hilse de Folk, som man troer sig ophøiet over, deels for at kunne paradere paa offentlige Steder med et Par brillante Stangbriller af Sølv. Adskillige udenlandske Daarer have indført denne høist latterlige Mode. I Skuespilhuset seer man i denne Tid adskillige hundrede Mennesker, og deriblandt endog Børn, som alle ere forsynede med Sølv-Stangbriller.

Dersom det Latterlige i denne Mode ikke medførte anden Ulempe for disse Mennesker, end at mange af dem, om hvilke man med Vished veed, at de have Øine som Falke, uagtet de bruge Briller, gjøre sig til en Gjenstand for fortjent Latter, saa kunde det endda være ligegyldigt, men den store Skade, der flyder heraf for saadanne Taabers Syn i Fremtiden, fortjener Medynk. Det er Pligt at gjøre Forældre opmærksomme paa denne Misbrug; dersom de ville være fornuftige, bør de forbyde deres Børn, uden yderste Nødvendighed at bruge saadanne Stadse-Briller, thi de forvænne derved deres gode, sunde Øine, og ville omsider blive virkelig stærblinde.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Trondhjem d. 30 Martii. Kl. 10 i Formiddags holdt Stifts- og Domprovst Wille i vor Frue Kirke en Erindringstale over Arveprinds Frederik. Talen var, som man kunde vente det af en lærd, øvet og saa god en Taler — skjøn og kraftfuld, og fyldestgjorde vist hver opmærksom Tilhører. Faa af de Mænd, som have holdt Mindetaler over den afdøde Første kunne vel neppe have anvendt større Flid enten i at opsøge eller i deres Taler at fremsætte saa mange Kjendsgjerninger til hans Hæder, som Hr. Stiftsprovsten. Saavel, f. Ex., af Fyrstens Brevvexling med Stiftamtmand v. d. Osten i sin Tid hørtes adskillige Træk, Prindsens ædle Hjerte til Ære, som og en detailleret Fortegnelse over de næsten utroligt gavnende Virkninger hans ved det Kongelige Norske Videnskabernes Selskab, fra 1772 udsatte Præmier havde frembragt, til Landoekonomiens og Industriens Opkomst i Norge. Endog blot fra den historiske Synspunct betragtet, var det derfor at ønske, at Hr. Stiftsprovsten vilde behage at give sin Tale i Trykken.

I Følge den virksomme og oplyste Provst Rønnou's Foranstaltning og Opmuntring er Almuen i Opdals Præstegjeld, i søndre Trondhjems Amt, gjort opmærksom paa den Fordeel, der er ved at indsamle Steenmossen, som er tjenlig til Farverier. Bonden Peder Lo, i Opdal, bragte nylig 8 Vogne deraf til Trondhjem.

Jomfrue Catharina Borchgrevink, som døde paa Røraas den 17 December 1804, og hvis efterladte Formue løb op til 94,535 Rdlr. 1 Ort og 21 Sk., har paa Kirkegaarden paa Røraas ladet opføre en skjøn, velindrettet Skolebygning, hvilken hun d. 30 Julii 1800 har skjenket 1400 Rdlr. og tillige fastsat, at ethvert Skolebarn, som paa Forlangende vorder antaget til Underviisning i Skriveskolen, skal betale som Indtrædelsespenge fra 1 Rdlr. til 64 Sk. efter enhvers Omstændigheder.

Hr. Svejnd Busch Brun, som fordeelagtig er bekjendt for at være Forfatter af: Observationes nonnullæ ad historiam et usum linguæ hebrææ pertinentes. Dissertatio qvam pro stipendio collegii medicei conscripsit. Hafniæ

MDCCC. Typis K. H. Seidelin. 29 Pag. in 8vo, blev, i Trondhjems Domkirke den 30 Maji, ordineret til at være Sognepræst for Sneeaasens Præstegjeld, af Hr. Biskop Bugge.

Af den over Kobberværket Røraas, af Directeur Hjort udarbeidede Beskrivelse, eie det Kongelige Norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem, de Herr. Bergraad Knoph og Bergskriver Støp paa Røraas betydelige Afskrivter *).

H. H. Prinds Christian Frederik har d. 11 Junii behaget at modtage Præsidiet for det Kongel. Norske lærde Selskab i Trondhjem.

Sognepræsten i det nu ledige Sognekald Brøn-Øe, beliggende 30 Mile Norden for Staden Trondhjem, opgav 1802 sit Sognekalds Indkomster (naar den residerende Kapellans $\frac{1}{3}$ Deel af de visse og $\frac{1}{4}$ Deel af de uvisse Indkomster vare fradragne), at være:

1)	Af Mensalet 17 Voge 1 Pd. 6 Mk.	20 Rd.	Mk.	10 ß.
2)	Af Fiske- og Sildetiende	150 —	—	—
3)	Af Korntiende, Qvægtiende m. v.	150 —	—	—
4)	Høitidsoffer	120 —	—	—
5)	Barnedaab og Introduktioner	40 —	3 —	—
6)	Brudevielser	71 —	1 —	8 —
7)	Offertolden (Offerskjeppen)	100 —	—	—
	Summa	651 Rd.	5 Mk.	2 ß.

Denne Beregning synes at være taget efter et ret misligt Aar. Man holder nemlig for, at Brøn-Øe Sognekald indbringer aarligen 1200 Rdlr. — Den 1 Febr. 1801 fandtes Folketallet i Brøn-Øe Sognekald at være 4,386. — Præstegjeldet er 6 Mile langt og 10 Mile bredt, hvilket kan sees af en Beskrivelse over Brøn-Øe Præstegjeld, forfattet 1723 og indført i Hr. Amtmand Thaarups Magazin for Dannemaks og Norges topographiske, oeconomiske og statistiske Beskrivelse, 1ste Bind, Khavn 1797—1801. Dette Sognekalds Beliggenhed synes altsaa med største Føie at kræve dets Deling, da Brøn-Øe Sognekald bestaaer af 5 Sogne, og at Vass-Aas Sogn, 4 Mile fra Brøn-Øe, blev

*) Kobberværket Røraas har 172 Parter.

Hovedsognet for det ny Sognekald, som burde hedde Bindals Præstegjeld. Man har i disse 3 Sogne saavel Havfiskerier, Agerdyrkning, som Qvægavl, Skovhugst og Mølleskovsbrud, lutter indbringende Næringsgrene. Brøn-Øe Sogn, hvis Præstegaard, med tilliggende Avlsgaard, kan ansees som en Herregaard, for dens Agerdyrkning, Qvægavl og Saltvandsfiskerier, burde tilligemed Velsfjorden blive det andet Sognekald. Denne Deling synes at være saa meget mere gavnende som vort oplyste Danske Cancellie har under 3 Sept. 1803 tilskrevet samtlige Biskopper i begge Rigerne følgende:

P. M.

"Da det ansees fordeelagtigt baade for Menighederne og de vedkommende Præster, at de store Sognekald, hvor 3 eller flere Sogne ere kombinerede og hvor residerende Capellaner desaarsag ere nødvendige, bleve, ved indtræffende Vaçance, delte enten i tvende Sognekald, eller at tvende af hine store Sognekald, hvor saadant efter det Lokale beqvemmeligen kunde skee, bleve fordeelte i trende mindre, eller og et af Annex-Sognene henlagt til et mindre Nabo-Sognekald, hvorved de residerende Capellanier kunde ophæves m. v.; saa skulde man tjenstligst anmode Deres Høiærværdighed at ville herover meddele Cancelliet Deres behagelige Betænkning, samt Forslag i Henseende til de Sognekald i det Dem anbetroede Stift, som saaledes beqvemmeligen og med Nytte kunde deles." — Ved en saadan Deling vilde da og den Uenighed og Misundelse bortfalde, som vist nok ofte ikke til Opbyggelse har fundet Sted imellem Sognepræsten og de residerende Capellaner, og hvorom Peder Schiøtz, nu død som Sognepræst til Tysnæs Præstegjeld ved Bergen, har med Sagkundskab skrevet en ypperlig og med lys Orden udarbeidet Afhandling i Maanedskrivtet Minerva for Junii Maaned 1801.

Subskriptionen paa de nye transportable Statsfonds var allerede complet i Tirsdags Middags. Subskribenterne maa love sig store Fordele, siden de subskribere med saa stor Begjerlighed. En eneste Privatmand her i Staden har tegnet sig for 5 Tønder Guld, og en anden for 35,000 Rdlr. i Species.

I Trondhjem er der nu ankommen en Konstner fra Sverrig, ved Navn Joseph Legat, som fore-

viser Linedansekonster paa stiv og slap Linie, og Illuminationer og Transparenter paa det offentlige Theater. Det hedder, at han giver 3 Rdlr. for hver Aften, han benytter sig af Theatret, at han har Tilladelse at spille 14 Gange for sin egen Regning og den sidste eller 15de Gang til Bedste for de Fattige. Han har nu allerede 10 Gange havt saa fuldt Huus, at Folk, som allerede vare gaaede did, maatte gaae hjem igjen af Mangel paa Plads. Prisen er for første Etage 4 Mark, anden Etage 3 Mk. og Parterret 1 Mk. 8 ß. Logerne og Parterret rumme næsten 300 Mennesker. Udgiveren af Trondhjemsavisen mener, at denne Konstner vil gjøre et godt Marked ved sin Dans, men at de stakkels Fattige nok komme til at gaae bag af Dansen, naar de ikke skulde have andet end den allersidste og følgelig den allermagreste Indtægt. Han troer, at de i Følge Anordningerne med Føie kunne fordre 10 PC.

Hr. General-Major Oxholm har nylig i en egen Afhandling om Negerhandelens Ophævelse søgt at bevise, at det vel fra den moralske Side var at ønske, at denne Handel blev ophævet, men at det umueligt vilde kunne skee, dersom Sukkerdyrkningen ikke skal formindskes eller tilsidst ganske ophøre. Blandt de Grunde, han anfører, ere især følgende: 1) At det kan være ligegyldigt for den, som maa taale at han sælges, og som er Slave i sit Fødeland, enten han sælges i Vestindien eller paa Kysten; 2) at det i Grunden kommer ud paa eet, enten Fremmede, som kjøbe 100,000 Negere paa Kysten af Guinea, sælge 1000 paa de Danske Øer eller ikke, og at vor Borteblivelse fra Kysten ikke vil have mindste Indflydelse paa Negrenes Salg og Behandling, saalænge andre Nationer ikke efterkomme Forordningen af 1792; 3) at Negrene fra denne Kyst og Guldkysten ere de bedste saavel i Henseende til Legemsbeskaffenhed som Forstand, og at disse, naar Danske Undersaatter have Tilladelse til i nogle Aar endnu at føre Handelen fra Guldkysten, med Tiden ville forbedre hele Arten. — I Aaret 1792 var Antallet af Marknegere 18121 og i Aaret 1797 derimod, da Tilførslen ophørte, 22,465, hvorved Landets eiendommelige Masse forøgedes med 1½ Million Rdlr., hvortil endnu komme adskillige Bomuldsplantager, som ere blevne forandrede til Sukkerplantager og 13 nyopbygte Veirmøller. Coloniens forøgede Værdie kan derfor anslaaes, siden Forordningen af 1792, til 2 Mill. Rdlr. — For at lette Arbeidet, har man blandt andet i de senere Tider anbragt Kobbercylindere omkring Kongerullen i Møllerne, hvorved een eller to Negeres Arbeide spares, og Faren ved Magassens Omdreining fra den ene Rulle til den anden er bortryddet. Ved Vandledninger og flere Drivhjules Anbringelse ved Brønden forskaanes Negeren for at bære Vand ɪc. — I Aaret 1804 vare Marknegernes Tal 22,076. Disse beboe 8227 Huse paa et indhegnet Jordflade af 2257 Agre Land. Imellem Husene plantes endeel Rødder og Frugttræer. Mange af Negrene have to, nogle tre Værelser. Et enkelt Huus er almindelig 16 Fod langt og 3 Fod dybt. For Negrene staaer desuden Kjelderen med Maismeel og Sild stedse aaben; uldent Tøi og Lærred til Klæder gives dem aarligen. — Anmelderen maa tilstaae, at de fleste Grunde, Forfatteren anfører, ere meget vægtige i det Dieblik, man gaaer ud fra den Grundsætning, at Sukker er nødvendigt til Livets Ophold, og at Dannemark ikke kan bestaae uden sin Coloniehandel. — At imidlertid Negeren i Almindelighed ikke behandles saa slet af vore Colonister, som mange ville indbilde os, og at Handelen med samme umuelig pludselig kan ophæves, uden at drage mange Familiers Ødelæggelse efter sig, det er en Sandhed, som hver Sagkyndig umuelig kan negte.

I Torsdags gave de Franske Skuespillere Soliman second, og Lodoiska ou les Tartares. — Soliman den anden have vi fordum seet paa det Danske Theater, med Musik af Sarti, og Stykket er uden Tab for vor Skueplads blevet henlagt. Forfatteren har ganske utilgivelig forsyndet sig mod Mahomedanernes Sæder, og den stolte Soliman er bleven forvandlet af ham til en Fransk Petitmaitre, der lader sig gjøre til Aalehoved af en knibsk Coquette. Roxelanes Rolle, som fordum spilledes paa vort Theater af Mad. Preisler, blev fortræffelig udført af Mad. Fourés, der i denne Tid saa ofte erindrer os om, hvad vi tabte i Mad. Preisler. — Lodoiska er eet af de ubetydelige Franske Stykker, hvis Plan og Indhold man saa ofte tilforn har seet under andre Skikkelser, og hvis hele Værd beroer paa Musiken og Udførelsen paa Skuepladsen; naar disse, som her var Tilfældet, ere gode, glemmer man gjerne Forfatteren og tænker kun

paa Componisten og Skuespilleren. — Ved Enden af Stykket, hvor Slottet sættes i Brand, havde Hr. Machinmester Nielsen anbragt sin fortræffelige Ildregn, som vi kjende af Balletten den forladte Dido. Den blev med Føie applauderet.

I der Freimüthige findes atter Efterretninger fra Kjøbenhavn angaaende vort Theater, hvori der klages over Billetprangeriet. Der tales ogsaa et Par Ord om Theaterforfatterne. Prof. Sanders Niels Ebbesen og Hospitalet nævnes blandt andet.

D. 13de ankom det første Danske Skib med Sild, Skipper C. Hansen, fra Nordsøen til Altona. Han medbragte 184 Tønder Flamske Sild.

I Adresseavisen læses følgende: den eller de, som kan give tilstrækkelig Oplysning om, hvem den nederdrægtige Skurk er, som Aftenen den 16de Julii farvede en guulagtig Mops sort, faaer en passende Douceur i lille Kongensgade 89.

I Bergen skal der nu oprettes en Realskole. Planen og Indbydelsen dertil uddeles hos Georg Wallace.

I all. Hall. Litt. Zeitung. 1806 Febr. No. 42—43 findes en vidtløftig Recension over Pharmacopea Danica. Rec. mener, at den neppe har tilfredsstillet Publicums Forhaabninger. Ved Exempler søger han at godtgjøre, at Valget af Lægemidler ikke er heldigt, Beskrivelsen over Planterne hverken fuldstændig eller veltruffen, Nomenclaturen en synderlig Blanding af Gammelt og Nyt &c.

Den som Foræring for H. M. Keiseren af Rusland bestemte smukke Lootsbaad, afseilede i Torsdags Eftermiddags herfra til Petersborg, under Lieutenant Møllers Commando.

I Amsterdam er ankommen d. 7 Julii: S. H. Engel, J. Kock, M. Nielsen, O. J. Watry, S. E. Olst, J. Hansen og J. J. Krenger fra Norge, B. Willemsen fra Bergen; afseilet er: N. W. Jasmus til Dramen. — Til Falmouth er indbragt det Danske Skib Silenus, Skipper Smith, fra Tønningen til Africa.

I Onsdags Formiddags slog Lynilden ned i en Brændevinsbrænders Gaard paa Fredensborg, og lagde Bygningen i Aske. Ogsaa foran i Sverrig har Lynilden, efter indløbne Efterretninger, slaaet ned paa samme Tid.

Udenlandske Efterretninger.

Hovedqvarteret i Greifswald. d. 28 Junii. Efter H. Majestæts Befaling har Armeen endelig d. 26 dennes taget en anden Stilling, langs Trebel- og Rikfloderne. Den første Linie, som bestaaer af første og tredie Brigade, strækker sig imellem Tribsees og Greifswald med Artilleriet i Grimm. Anden Linie, ander Brigade-Chefen, Oberst Hampus Mørners Befaling, bestaaende af Skandsedragoner og Mørnerske Husarer, samt ridende Artillerie, er forlagt imellem Redebas og Benkenhagen med Liniechefens Hovedqvarter og Artilleriet i Richtenberg. Forpostekjæden under General-Adjutant Løvenhjelm, strækker sig langs Peenefloderne og Trebel. Kongens Hovedqvarter kommer til at forlægges herfra til Franzburg; Dagen, som Tropperne skulle bryde op, bliver nærmere bestemt.

Endskjønt den Algierske Reis er ankommen i Mallaga med Passe fra Deyen, og Leidebreve fra de fremmede Consuler i Algier for det Svenske Presentskib, saa har man dog anseet det for nødvendigt, først at forskaffe sig et lignende Pas fra den Portugisiske Regjering, for ikke at udsætte sig for den Fare, at blive opbragte af de Portugisiske Krigsskibe, der krydse paa Høiden af Algier.

Kornhøsten er faldet meget heldig ud i Omegnen af Wien.

London d. 4 Julii. De i Dag indløbne Efterretninger fra Barbadoes melde, at vor Flaade fra Cork, som man var saa bekymret for, er lykkelig ankommen.

De i Gaar ankomne Engelske Tidender gaae til d. 12 Julii og melde blandt andet følgende: efter Breve fra Newyork havde man der Efterretning, at General Miranda's to Skaanerter ere blevne tagne i rum Sø af en Spansk Brig, men at Miranda paa Skibet Leander jagede Briggen, efter en heftig Kamp paa Flugten, og styrede luvarts. Det hedder, at Generalen er landet paa Pladsen Coma i det Spanske District, og en Skaanert med Depecher fra ham, som er underveis, ventedes hvert Øieblik til Newyork. Begge Skaanerterne vare ikke ladede med andet end Ammunition og en stor Mængde trykte Proclamationer i det Spanske Sprog fra Miranda's Presse, som skulde uddeles blandt Colonisterne, for at opægge dem. Begge strøge efter en kort Modstand. To unge Spaniere, som vare ombord paa samme og forudsaae deres Skjebne, sprang i Søen. — Som et Bevis paa Americanernes Had til Engellænderne, tjener til Exempel, at de ved Paketbaaden Lord

Hobarts Ankomst til Newyork fyrede paa den, men dog uden at tilføie den nogen Skade. — D. 14 og 15 Maji ere alle de levnede hvide Undersaatter paa Cap Français blevne myrdede paa en skammelig Maade, og som det hedder, bleve tillige alle hvide Indbyggere paa alle de Øer, der staae under Dessalines, dræbte. De paa Cap Français fik under visse Paaskud d. 14 Maji for størstedelen Befaling, at begive sig til et Fort, 3 Mile fra Staden. Der bleve de arresterede, og Natten d. 14de stranguleredе man 150 af disse Ulykkelige, i deres Senge, efter Keiserens Ordre. Barbarerne lode sig ikke nøie hermed, men gjennemborede dem endog med deres Bajonetter og mishandlede dem paa det grusomste. — Den Expedition, der nu arbeides paa med saa megen Iver i Engelland, kommer til at bestaae af 12,000 Mand, og er bestemt til Sicilien. — Den Engelske Regjering har faaet Efterretninger angaaende den Flaade, som Jerome Bonaparte befinder sig paa, og venter med det første at erfare, at Sir Richard Strachan, som er paa Spor efter den, har havt en Fægtning med den. — Admiral Linois har begjert Tilladelse, i Betagtning af sine Saar, at reise tilbage til Frankrige paa sit Æresord, men det er blevet ham afslaaet, fordi den Franske Søminister, enten med Forsæt eller af Efterladenhed, skal have forsømt at lade et passende Antal Engelske Officierer i Fransk Fangenskab, i Følge den tilstaaede Tilladelse, reise hjem. Den Engelske Regjering vil ikke tillade nogen Fransk Officier af høi Rang, at vende tilbage til Frankrige, førend det bestemte Antal Engelske er kommet tilbage til Engelland. — Den nylig afdøde Prinds og Erkebiskop af Narbonnes, sidste Primat under den ulykkelige Ludvig XVI., skal med det første høitidelig begraves i London. Denne Jordefærd skeer med alle de Ceremonier, der efter den Romerske Kirkes Love, tilkommer hans høie Rang. Den Kirke, han bisættes i, beklædes med Sort ꝛc. Greven af Artois er allerede ankommen til London for at overvære Ligbegjængelsen.

Fæstningen Wesel skal anseelig forstørres og forstærkes. Planen dertil er allerede bleven Keiser Napoleon forelagt til Bevilgning, og Omkostningerne anslaaes til 9 Mill. Franker. Lippe skal ledes omkring Staden og i Egnen af Flüren i Rhin; ogsaa Büderich skal forenes dermed, forsynes med 5 Bastioner og ved Broer sættes i Forbindelse med Strandbredden ligefor. Som nordlig Fæstning skal Wesel omtrent sættes i samme Stand som Maynz og Strasburg.

I Nürnberg blev d. 5te d. M. om Morgenen de Kongel. Bayerske Vaaben ophængt rundt omkring Staden udenfor Portene, men paa den saakaldte Bayreuthske Side igjen nedtaget, efter den Preussiske Øvrigheds Ordre.

Selskabet for Videnskabernes og Konsternes Befordring i Agen holdt d. 11te d. M. en offentlig Forsamling, hvori den berømte Philolog Julius Scaligers Brystbillede, kronet med Laurbær, fandtes opreist, og Forfatteren til den bedste Lovtale over denne store Mand blev tilkjendt den udsatte Belønning.

Til Duyns er indsendt, formedelst Blokadens Overtrædelse, et Doggerskib under Hamburger Flag, ladet med Spansk Uld, Indigo og andre kostbare Varer, samt tre andre Tydske Skibe.

Den hele Spanske Magt af regulaire og irregulaire, Europæiske og indfødte Tropper, i Provindserne Carracas, Cumana, Maracaibo, Guyana og Den Marguerte, beløber sig kun til omtrent 13000 Mand.

Beløbet af de bestandige Paalæg i Engelland i sidste Aar, nemlig fra 5 Januarii 1805 til 1806 var efter de sidst i Underhuset fremlagte Papirer, 40 Mill. Pd. St. (240 Mill. Rdlr.!!)

I Aaret 13 ere i 42 Franske Departementer 125,992 Mennesker blevne vaccinerede.

Engelskburg i Rom er bleven besat med Franske Tropper. En ubehagelig Forvarsel for den hellige Fader!

I Hamborg ere ankomne følgende Danske Reisende. Den 10de: Hr. Capitain Zeplin fra Kjøbenhavn; d. 11te: Kammerjunker Rumohr fra Schlesvig og Kammerherre v. Ahlfeld fra Kiel.

Man har nylig atter havt et Exempel paa Engelske Caperes Uforskammenhed mod neutrale Skibe. Skibet Samson, Capit. N. Nielsen, fra Barcellona ꝛc., bestemt til Helsingøer og Kjøbenhavn, som nylig blev opbragt til Plymouth, og faa Dage derefter til Falmouth, havde Caperen frataget med Magt alle Papirer, Certificater, Connossementer, Certepatier, Manifestet ꝛc. Skipperen, som nu ikke seer sig istand til at opgive Eiernes Navne, har sendt en Nota over alle Mærkerne til Kjøbenhavn.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 81.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 22 Julii, 1806.

En Skrivelse fra Gert Westphaler.

Siden den Tid, jeg havde den Affaire med Apotheker Gilberts Datter, har jeg fuldt og fast foresat mig, at lægge Tømme paa Tungen, og ikke at aabne Munden i politiske Sager, om end hele det Tydske Rige skulde opløses som Mercurius, og alle syv Churførster smelte sammen til een. Jeg har hidtil trolig holdt mit Løvte, og roligen været Vidne til saa mange Ting, som i mine yngre Aar havde kunnet sætte mig i Fyr og Flamme. Men jeg tænker som saa: det er at kaste Perler for Sviin, og Diamanter for blinde Høner, Gert! For mig maa man nu gjerne vende op og ned paa den halve Jordklode — jeg tier bomstille. Jeg har først ganske nylig været i Kiel, og gjort mange curieuse Jagttagelser. Da jeg i Aftes var i Hammers Hauge, spurgte Richard Børstenbinder mig ret nysgjerrig: "Mester Gert, hvorledes staaer det til i Kiel?" — men jeg svarede ham ganske tørt — reis derover, min kjere Mester, saa faaer Han det at vide! — Jeg har imidlertid seet og hørt saa meget paa min Reise, at det baade vilde være Synd og Skam, dersom det skulde følge mig i Graven. Men eftersom jeg seer at man her i Kjøbenhavn ofte ret godt kan sige hvad man ikke vover at skrive, og derimod skriver hvad man ikke vover at sige, saa slutter jeg heraf, at jeg uden Skade vil kunne sige paa Prent, hvad der tilforn voldte mig saa megen Uleilighed, da jeg fremførte det mundtlig. Da jeg fordum paastod, at den Hattemagersvend, som reiste med mig fra Harslev til Kiel, var Karl for sin Hat, og gjorde bedre Hatte end nogen Laugsmester i Kjøbenhavn, saa kaldte man mig en Skabhals, og sagde om mig: der sidder en carnaliosk Tunge paa den Karl! Men see om jeg ikke havde Ret! Nu, da Hattemagersvenden fra Harslev er baade død og borte — nu maa det hele respective Hattemagerlaug offentlig lade sig kaste i Næsen, at in-

gen Kjøbenhavnsk Laugsmester hidtil har været istand til at fæste en Hat op. Men som det er gaaet mig med Hattemagerne, saaledes er det gaaet mig med min Politica. Jeg har allerede for tyve Aar siden sagt: Holland kan ikke blive nogen Republik — mange Hunde er Harens Død — mange Kokke fordærve Suppen. Men det maatte jeg døie nok for. Man kaldte mig en Fæhund — en Aristocrat, som først burde staae i Gabestokken og siden jages ud af Landet. Jeg turde ikke lade mig see paa noget Spiseqvarteer. En Hollandsk Skipper svor engang i Revolutionstiden paa sin Hollænder-Salighed, at han vilde slaae Arm og Been itu paa mig, dersom jeg ikke holdt op at snakke om en Konge i Holland. Med Frankrige gik det mig ikke et Haar bedre. Mens det var en Republik kaldte jeg det altid et Uhyre, som under Nationalconventet havde 1000 Hoveder, under Directoriet fem, og under Consulerne tre. Eet er nok, raabte jeg altid — skjær de øvrige af! — Men hvad var Følgen? Spot og Spee var min Løn. Man gjorde Nar af mig, man forfulgte mig hvor jeg gik og stod. Om det kun var min Værtinde, saa opsagde hun mig mine Værelser, blot fordi hun havde hørt, at jeg var en Aristocrat. Syv af mine bedste Kunder mistede jeg af samme Grund. Men nu hører jeg, at Folk synge af en ganske anden Tone. Jeg har ladet mig fortælle, at Jørgen Handskemager, een af mine arrigste Fiender, som bestandig pleiede at være mig paa Nakken i poli-

tiske Discourser, nylig skal have sagt, da han læste i Avisen, "at Keiser Napoleon paa den Bataviske Deputations Bøn, havde i den store Audience givet sit Minde til, at Prinds Louis, efter deres Høimægtigheders Ønske, maa være Hollands Konge": "Fanden fare i den Gert, han var dog bedre Mand end vi holdt ham for at være!" — Jeg er færdig at lee mig ihjel nu da jeg seer at alle mine Spaadomme gaae i Opfyldelse. Da Herrenstaterne regjerede, raabte jeg bestandig: vek med dem! da Statholderen kom, gjorde jeg det samme, og da Storpensionairen kom, sagde jeg: Republiken har nok at bestille med Smaapensionairer, hvad skal den med de Store? Men det var altsammen en Stemme i Ørken. Ingen hørte, ingen skjøttede om at høre. Jeg takker min Gud for, at jeg endnu, mens jeg er i Live, kan see mine Fiender curerede for deres Blindhed, og triumphere over deres Frækhed. — Men det arme Tydske Rige! det ligger som en tung Steen paa mit Hjerte. Tydskland har altid været min Øiesteen, for jeg reiste engang fra Harslev til Kiel, som den Gang var Tydsk, ligesom det tildeels endnu er — men holdt! det var ikke det, jeg vilde sige — Tydskland har altid været min Kjæledægge, for det var dog det eneste Rige i Verden, som var et ordentligt Oplagssted for Churførster og Førster, og Hertuger og gefürstede Førster. Gid jeg kun havde været paa sidste Rigsdag, jeg skulde have hvisket Churførsten af Maynz et Par Ord i Øret, som

skulde have givet den hele Sag en anden Vending. De Mennesker maa aldeles have glemt Sybillæ Spaadom, at Verden skal forgaae, naar Churførsterne forgaae. Men man kan nok mærke, at Rigsherrerne nuomstunder ikke bryde sig stort om enten Verden forgaaer eller ei — det seer man jo paa Alting. Naar Paven vilde, saa behøvede han jo kun at sige: "Ihre Kaiserliche Majestät, warum so viele weltliche Fürsten auf einmahl zu machen?" — Var jeg Pave, saa skulde jeg min Tro tale i en anden Tone. Jeg skulde tage den gyldne Bulle frem, og spørge: om den gjelder til Wandsbeck? Og om end Keiseren svarede: "Ihro Päpstliche Exellentz, ich wil es so haben!" saa vilde jeg dog ikke lade mig forbluffe. Jeg vilde sige: at jeg hverken er Pave eller den Romerske Kirkes Hyrde og St. Peters Nøgledrager for Nummer Niks. — Men jeg vilde! jeg vilde! det er saa meget som slet intet. Naar man ikke kan sige: jeg vil eller — puf! saa er det ligesaa godt at tie bomstille, og det har jeg ogsaa vant mig til i den senere Tid. Men, Herre Gud! nogle maa jo dog tage sig af Tingen? Naar hele Rigsdagen bestandig vil nikke med Hovedet, og sige: wir wenden nichts dagegen ein! — saa bliver jo Riget tilsidst saa søndersplittet som et parcelleret Jordegods. — Den pavelige Nuntius har jeg aldrig havt nogen ret Tro til, for det maa være en reen Philister! Naar han vilde, kunde han udrette meget. — Men Engelland — vil De maaskee spørge — hvad skal der blive

af det? — Mig forekommer det som et stort Skib, der er læk og driver for Vind og Veir! Saalænge som man kan digte Hullerne med Guineer og kalfatre det, saa gaaer det nok an — men naar dette Guldverg engang slipper, saa frygter jeg for, at Skroget John Bull gaaer aldeles til Bunds! Jeg, for min Part, har aldrig kunnet lide Engelskmænd, for de ere saa grove og kjephøiede, saa indbildske og opblæste. Men Franskmændene ville aldrig komme nogen Vei med dem, for de bære dem alt for forkeert ad. De spærre alle Søhavne for Engelske Manufacturartikler — det er kun at slaae Vand paa en Gaas. Saalænge som de ikke kunne spærre Luxushavnen og Modesygehavnen — saa længe som alle Franskmænd, lige fra Overceremoniemesteren indtil Havnecommissairen, ville klæde sig i Engelske Artikler, saa længe er al denne Spærren til Unytte. Jeg talde nylig med den forrige Franske Ministers Kok, og han vilde med Pokkers Vold og Magt overtale mig til at opsætte mine Tanker skrivtlig, og indsende dem til det Franske Statsraad. Men jeg siger: mange Tak. Mester Gert er bekjendt nok baade her og udenlands. Vil man mig noget, saa kan man komme til mig. — Men jeg har talet saa meget om fremmede Anliggender, nu burde jeg ogsaa tale et Par Ord om vore egne Sager. Men sande Politiker ere i den Henseende meget delicate, og sandt at sige, saa er det heller ingen Spøg nu til Dags. De veed hvad Grenaderen Kraus nylig kostede Staden Nürn-

berg — det vilde være Synd og Skam, dersom Mester Gert skulde koste Dannemark var det end kun halv saa meget. Jeg er bekjendt i Verden — mange af mine Laugsbrødre, som have tjent med mig paa Barberstuen i Harslev, ere nu komne udenlands høit i Veiret — adskillige skulle endog, som jeg har hørt, i andre Lande sidde ved Statsroret. De vare i gamle Dage næsten alle mine Avindsmænd, fordi jeg førte Discoursen allene i alle Selskaber, og de gjerne vilde tale, men ikke kunne, og maatte tie, naar jeg var tilstede. Alle disse Mennesker lure nu kun paa, at faae Haand i Hanke med mig — det veed jeg. De vare istand til at paaføre Landet Krig, blot for at hevne sig paa mig. Jeg maa derfor tage mig vel iagt, og veie mine Ord med Guldvægt. Men at Folk skulle sige: "den Karl sidder som en Færhund, han har hverken Maal eller Mæle" — det kan jeg ikke taale, om vi ogsaa skulde faae en trediveaars Krig med hele Europa, og Fienden skulde forlange mig udleveret som Gidsel — al den Stund, at der er saa vigtige Sager paa Tapetet som i dette Øieblik. Frants Kleinsmed hviskede mig i Aftes adskilligt i Øret om et Mageskifte — om Holsteen og Skaane, og jeg veed ikke hvad, thi han var, efter Sædvane, blikfuld; men drukken Mund taler af Hjertens Grund, siger et gammelt Ordsprog, og der maa dog være Ugler i Mosen, enten Uglerne nu ere sorte eller graa. Frants Kleinsmed staaer i store Connexioner — han er Hof-

smed, og veed altid saa omtrent hvad der foregaaer ved Hoffet, fordi han saa ofte har Leilighed til at kige igjennem Nøglehullet. Men naar han er ædru er han saa hemmelighedsfuld som en Frimurer, og naar han er beskjenket kan han ikke rime tre fornuftige Ord sammen. Derfor kan man aldrig blive ret klog paa ham. Men, som sagt! noget er der i Gjærde — det vilde jeg vedde mit Sølvbarberbækken, ja mit hele Amt paa! — Dersom man vilde kyde mit Raad, saa skulde man sige: "ich danke, Ihr päpstliche Exellentz!" og betænke, at een Fugl i Haanden er bedre end ti i Luften — at man veed hvad man har, men ikke hvad man faaer.

Gert Westphaler.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage indtraf i Roeskilde det ulykkelige Tilfælde, at en Pige, som rullede Tøi, fik Hovedet imellem Rullen, og knuste det saaledes, at hun døde paa Stedet.

I Christiania Avis læses følgende: Man fortæller i denne Tid i Kjøbenhavn en græsselig Tildragelse, som skal have hændt sig i Jylland. En Bonde gik paa Marken ved Plougen og havde eet af sine Børn hos sig. Et stort Sviin nærmede sig Barnet, og Faderen tog en Steen, som han kastede efter Svinet, men var saa ulykkelig, at træffe Barnet, som blev liggende dødt paa Stedet. Nu løb Manden ind i Huset og beklagede sig for sin Kone, og hun, som havde et mindre Barn i Vuggen, forlader Alting, og farer ud med Manden, for at forsøge om det første Barn endnu stod til Redning. I Forskrækkelsen forglemmer hun at lukke Døren, og medens hun og Manden er ude af Huset, gaaer Svinet derind og dræber det i Vuggen liggende Barn. Af Fortvivlelse skal

Bonden have taget sig selv af Dage. Politiemester Wulfsberg har ladet denne sørgelige Tildragelse, som, hvad enten den er opdigtet eller sand, dog altid er lærerig, offentlig bekjendtgjøre, for at gjøre mange Mennesker, der lade deres Smaabørn løbe omkring paa Gaderne, opmærksomme paa deres Efterladenhed, og paaminde dem om, at holde deres Sviin, som imellemstunder virkelig ere farlige Dyr, indelukkede. — Ellers seer man af denne Bekjendtgjørelse, at der i Norges Hovedstad gaaer Svin løse paa Gaden, da Politiemesteren seer sig nødsaget til at bringe Placaten desangaaende i Erindring.

Rosenborg Slot opmales nu udvendigen. Foran i Rosenborghauge har man allerede begyndt at nedbryde Muren der, hvor der skal opføres et nyt Bevaringshuus.

Agent og Stadshauptmand Lysholm, og hans Broder J. M. Lysholm, have med betydelige Omkostninger anlagt paa deres Landsted Lysholmsminde ved Trondhjem et Sæbesyderie, hvor der tillige tilberedes forskjellige smukke Farver for Malere og Farverier, Salt rc., næsten Alt af Norges egne Producter. Disse Mænd ere næsten de eneste, som have vovet at betræde denne Norges Vei til Hæder og Velstand: dets egne Naturfrembringelsers Forædling. — Hvad Sæben angaaer, da har i nogen Tid Rygtet ikke villet være den gunstig, thi man har fra Begyndelsen af Syderiets Anlæg udspredt, at den ikke duede, eller havde Feil. Men Udgiveren af Trondhjemsavisen, som nylig lod kjøbe deraf for 3 Rdlr. 2 Ort, har ladet den undersøge og fundet, at den var meget god. Han paastaaer, at det unegtelig er Fabriken til Skade, at den ikke udsælger i Smaaqvantiteter eller har et Oplag i Trondhjem. Ellers er det mærkeligt, at den Norske Almue ikke betjener sig af Sæbe, men koger sit Linned i Lud og banker det, efter Fædres Skik, hvorved det naturligvis slides meget. — Afsætningen paa den Lysholmske Sæbe skal imidlertid være anseelig, og der sendes endog Qvantiteter deraf til Kjøbenhavn, næst Kjøbstæderne og paa Landet i Norge.

Den 11te d. M. ordinerede Biskop og Stiftsprovst Lumholtz i Christiania Hr. Thom. Svendsen, residerende Capellan til Rollong og Kongsberg Provstie, og Hr. C. F. Hvidt, Capelan pro persona til Læsøe i Guldbrandsdalen.

Det Reitzensteinske Skuespillerselskab er ankommet til Christiania og agter, med Øvrighedens Tilladelse, at opføre Comoedie tre Gange ugentlig paa Raadstuesalen!!!

Udenlandske Efterretninger.

Udfaldet af Grev Kalkreuths Sendelse til Kongen af Sverrig er vel endnu ubekjendt, men man troer imidlertid dog, at Tvistighederne mellem Preussen og Sverrig ville blive bilagte. Keiseren af Rusland skal have villet mægle Fred, men Kongen af Sverrig har afslaaet den tilbudne Mægling, fordi, som det hedder, Keiser Alexander har paataget sig at garantere Svensk Pommern. — Anledningen til den Pommerske Regjerings Opløsning var følgende: den almindelige Bevæbning fandt stort Mishag i Landet selv, og de Pommerske Landstænder, som ansaae den for et Indgreb i deres Rettigheder, protesterede derfor hos den Pommerske Regjering mod et Landværns Oprettelse, og vilde forelægge den Tydske Rigsdag hele Sagen. Den Pommerske Regjering fandt denne Forestilling ikke ugrundet, og understøttede den hos Kongen. Nu fik vel Landværnet d. 21 Maji Tilladelse at drage hjem igjen, men Regjeringen havde derved paadraget sig Kongens største Mishag, og som en Følge deraf sin Opløsning.

De ulykkelige Indbyggere i Voigtland og Erzgebirge understøttes paa det kraftigste af ædle Menneskevenner. I Dresden blev der nylig opført en Concert til Bedste for samme, hvorved der var 2000 Tilhørere og som indbragte 11,000 Rdlr. Churførsten har nylig sendt 100,000 Rdlr. til deres Understøttelse. I et stort Institut traadte Eleverne uopfordrede sammen, og samlede indbyrdes af deres Lommepenge 150 Rdlr., som siden ved Lærernes og fleres Deeltagelse voxte op til 300 Rdlr. Adskillige 100 Pd. Sterl. ere indløbne fra det i London i Nov. f. A. oprettede Selskab for Elendigheden i Tydskland, hvis Fond allerede i Martii Maaned d. A. var 20,000 Pd. St.

Efter en Beregning i et offentligt Blad skal det sydlige Tydskland i en Tid af 4 Maaneder — eller siden den Tid at Cattaro er bleven overgivet til Russerne, — have lidt et Tab af 18 Mill. Gylden. Det regner nemlig 150,000 Franske i Bayern, Schwaben og Ansbach, og en Gylden dagligen for hver Mand.

I Erfurt er det under en Mulct af 5 Rdlr. blevet forbudet, at give nogen Betler nogen Almisse.

I Tugthuset i Lucau, i Nedre-Lausitz, ere Natten mellem d. 30 og 31 Martii fem Forbrydere undvigte, under Omstændigheder, der næsten gjøre deres Undvigelse utrolig, dersom den ikke stadfæstedes ved et offentligt Stikbrev. To af disse Forbrydere bleve, som meget farlige Mennesker, der allerede tilforn vare undvigte fra de fasteste Fængsler og Tugthuse, meget strengt bevogtede. De sov om Natten med svære Jernbøiler om Benene, der vare befæstede med stærke Lænker ved Gulvet, bagved et Gitterværk, hvorved der hele Natten igjennem brændte en Lampe. 3—4 Skridt fra deres Leie stod en Skildvagt, der blev afløst hver anden Time. De undveg uden at denne mærkede det allermindste. De tre andre gjennembrøde en ¾ Alen tyk Muur.

I sidste Moniteur meldes, under Artiklen Semlin d. 10 Junii: d. 2 Martii rykkede Rebellerne frem mod Reitzenstadt, og forsøgte at tage det med Storm. Tyrkerne oppebiede Angrebet, og modsatte sig dem siden med Heftighed. Henimod Kl. 2 om Eftermiddagen nødte deres Canonild Servierne til at opgive deres Forsæt. Under Slaget gjorde 200 Janitscharer til Hest et forgjeves Udfald. Paa alle Sider omringede maatte Oprørerne med stort Tab og Møie søge at vende tilbage. Fem af dem, som bleve afskaarne, styrtede sig med deres Heste i Save, for ikke at falde i Serviernes Hænder. Kl. 4 samme Dag fornyede de Angrebet, men atter forgjeves. De bleve med Tab drevne tilbage; Ilden varede til Kl. 8½. Den 3die var man paa begge Sider rolig, men Kl. 4 om Morgenen vilde Tyrkerne plante en Canon ved Danuberne, for at beskytte de Fartøier, der seile paa hiin Side Vandet. Men et Corps Servisk Cavallerie, som imidlertid laae paa Luur, angreb dem, toge Canonen, dræbte 6 Tyrker, styrtede 6 i Vandet, og toge 6 andre til Fanger. — — Det hedder atter, at de Serviske Christne ville samle sig en Masse, og gjøre fælles Sag med Servierne. — — Tyrkerne skulle atter være trængte ind i Bosnien, i det Serviske Territorium, og have ødelagt Alt med Ild og Sværd; end ikke Qvinder, Oldinger og Børn skaanede de. De, som undkom, reddede sig i det Østerrigske District. — Tyrkerne, som bestaae af 6000 Mand, agte at ophæve Beleiringen af

Schabatz. — E. Sk. Det hedder, at de Tyrkiske Tropper, som ere trængte ind i Servien, ere blevne aldeles slagne og nødte til at trække sig tilbage over Dwina. Czerni-Georg er ankommen til Belgrad med en Forstærkning af 4000 Mand. 2000 Arnauter skulle have tilbudet sig, at tage denne Stad med Storm, paa det Vilkaar, at Byttet skal tilhøre dem allene.

Servien, som den offentlige Opmærksomhed nu er henvendt paa, ligger i det Europæiske Tyrkie, og har et Fladeindhold af 920 Qvadratmile og en Folkemængde af 960,000 Indbyggere (1044 Mennesker paa hver Qvadratmiil). Landet er bjergfuldt, har store Skove, en frugtbar Jordbund, god Agerdyrkning, stærk Fædrivt, især betydelig Svineavl. Paa nogle Steder gives Bomuldsvæverier og Garverier. Indbyggerne er Servier og Raitzer: en Slavonisk Stamme, som tale Slavonisk og bekjende sig deels til den Græske, deels til den Mahomedanske Religion. Landet havde i det 14de Aarhundrede sine egne Konger, men blev siden erobret af Tyrkerne, der ved Freden 1718 til Passarowitz afstode den største Deel deraf til den Romerske Keiser, som maatte give det tilbage ved den Belgradske Fred 1739. Det bestaaer af 4 Sangiakater og Hovedstaden er Belgrad. Dette skjønne Land ødelægges nu af Oprør. — Storsultanen agter for Alvor at tugte Rebellerne. Hovedarmeen, som skal findes did, bestaaer allerede af 100,000 Mand, under Ibrahim Paschas Hovedanførsel. Men kun 40 til 50,000 Mand skulle agere mod Servierne; de øvrige deles i Reserve- og Observationscorpser, hvorved der er ansat udenlandske Officierer.

Adskillige Districter i det Würtembergske befinde sig formedelst de mange Tropper, som drage igjennem og opholde sig i Landet, i en sørgelig Forfatning. Allerede Levnedsmidler ere høist dyre. Marchal Davousts Hovedqvarteer er i Oeringen, General Morlands i Nördlingen, Brigadegeneral Debilly's i Wallerstein, Brigadegeneral Brourard i Dischungen, Brigadegeneral d'Honnier's i Baldern.

Churprindsen af Baden og hans Gemalinde Prindsesse Stephanie-Napoleon er d. 4 Julii ankommen til Strasburg.

De i Gaar Eftermiddags ankomne Engelske Tidender gaae til d. 14 Julii, og melde blandt

andet: I Overhuset er forefaldet Debatter angaaende de Frivillige og Exerceer-Billen (Training-Bill). Lord Melville paastod, at Engelland nu har en Magt af 3 til 400,000 Frivillige, som ere tilstrækkelige til at værne om Landet. Men Lord Westermore paastod, at Trainingbillen var uoverlagt og svag, og sagde, at den udkrævede en Afgivt af 500,000 Pd. — Efter de seneste Efterretninger fra China ere Ladronerne blevne meget stærke og frygtelige. De have angrebet en Engelsk Brig; men den jog dem paa Flugten med et Tab af 50 Mand. De, som ikke kunne undkomme tog den til Fanger. De have ogsaa angrebet et Portugisisk Skib. Paa samme Tid have de sat Ild paa en Landsby ved Whampo, og anrettet store Ødelæggelser. — D. 1 og 2 Junii vidste man paa Trinidad endnu intet angaaende Mirandas Expedition. — Leward-Øernes Paquetbaad har taget den Franske Skaanert Imperial paa Høiden af Dominica. Den blev forfulgt af tre Franske Capere, men undkom ved at seile hurtigere. — Et mærkværdigt Testamente af Lord Nelson, dateret d. 20 Oct. 1805, lyder saaledes: "Emma Hammilton har beviist vor Konge og vort Land de største Tjenester, uden at faae nogen Belønning af Kongen eller Landet, nemlig: 1) da hun modtog Kongen af Spaniens Brev til hans Broder, Kongen af Neapel, i Aaret 1796, hvori han underrettede ham om sin Hensigt, at erklære Engelland Krig, efter hvilket Brev Ministeriet sendte Ordre til Sir J. Jervis, at bibringe de Spanske Arsenaler og Flaader et Stød, dersom Leilighed gives. At ingen af Delene skede, var ikke Lady Hammiltons Skyld. 2) Den Brittiske Flaade under min Commando kunde aldrig anden Gang have kommet tilbage fra Ægypten, dersom Lady Hammilton ikke ved sin Indflydelse hos Dronningen af Neapel, havde foranstaltet Breve skrevne til Syracus, med Begjering, at forsyne Flaaden med Levnedsmidler, hvis den skulde løbe ind i nogen Siciliansk Havn. Vi løb ind i Syracus og fik alt det Fornødne, — gik til Ægypten og ødelagde den Franske Flaade. — Kunde jeg have belønnet hende, saa skulde jeg nu ikke have paakaldt mit Fædreneland. Men da jeg ikke har Evne dertil, saa overlader jeg Lady Hammilton som et Legat til min Konge og mit Fødeland, der ville give hende en klækkelig Pension. Jeg anbefaler

ogsaa min Datter H. Nelson Thompson til mit Fædrenelands Godhed, og ønsker, at hun i Fremtiden vil antage Navnet Nelson. Disse ere de eneste Tjenester, jeg forlanger af min Konge og mit Fædreneland, nu da jeg staaer i Begreb med at fægte for dem." — — I det stærke Uveir, som rasede i London d. 13de d. M. faldt electriske Ildkugler ned i adskillige Huse. I Hunslow slog Lynilden ned i fire Krudtmøller, som alle fløi op; men da Arbeidsfolkene just vare fraværende, for at spise Frokost, saa kom intet Menneske til Skade. Ogsaa paa andre Steder i Omegnen af London har Lynilden anrettet Skade, og dræbt adskillige Mennesker. — I London troer man fuldt og fast, at Freden er nær. I Hovedpuncterne skal man allerede være enig. Ogsaa i Frankrige længes man efter Fred. Da Basilico ankom til Bologne, stimlede Indbyggerne hen til hans Vogn, for at høre Fredsefterretninger.

Handels- og Skibsefterretninger.

Indenlandske. En Kongelig Forordning af 5 Julii bestemmer nu, hvorledes der skal forholdes med de Skibes Losning, der fra fiendtlige Havne ankomme til Tønningen. Anledning dertil gav Toldindspecteurernes Forespørgsel under d. 3die f. M.: om det, under nærværende Elbbloquade, kan tillades neutrale Skibe, der have indtaget deres Ladninger i een af de krigførende Magters Havne, at angive Ladningen paa Toldkamret i Tønningen for en derværende Spediteur, og derpaa lade samme ved Spediteuren udklarere fra Tønningen med samme Skib, som den er indkommen med, for saaledes at kunne løbe ind i Elben eller en anden bloqueret Havn, som kommende fra en neutral Havn. Derpaa tilkjendegaves Toldinspecteurerne, i Overeensstemmelse med de af Departementet for de udenlandske Anliggender meddeelte Fragter, at det, efter de af den Engelske Regjering fastsatte Bestemmelser, angaaende Havnenes og Flodernes Bloquering, kun kunne tillades neutrale Skibe, at indløbe i en bloqueret Havn, naar de ikke have indtaget deres Ladning i en fiendtlig Havn. Naar Gods bona fide skal kunne betragtes som kommende fra et Sted i de Kongelige Stater — maa det virkelig ogsaa være indlosset der, og Skibet ved sin Afseiling være forsynet med saadanne Papire, der godtgjøre, at Ladningen

er expederet og at det, efter dets Bestemmelse, gjør en egen for sig selv bestaaende Reise. — Naar nu Godset forhen er kommet fra en fiendtlig Havn, saa er det, paa det at de Skibe, der skulle føre det videre, kunne blive forsynede med saadanne Papirer, uden at urigtig Angivelse virkelig finder Sted derved, nødvendigt, at Godset i en Havn har været formelig udlosset, som sammesteds indført Eiendom. — At det siden i samme Skibe expederes igjen, kan ikke ansees for utilladeligt, men dette er, naar Gjenudførslen skeer paa ovenanførte Maade, efter den antagne Grundsætning, ligegyldigt. Imidlertid ville saadanne Tilfælde, naar de hyppigen indtræffe, letteligt foranledige Vanskeligheder.

Paa den sidste Rybergske Auction blev hvid Havanna Sukker betalt med 19 til 19½ ß. og de bedste Maccaobønner med 49 ß. Pd.

I Torsdags Aftes ankom Chinaskibet Lovise Augusta, ført af Capitain Rosenvinge, her paa Reden. Capitainen er død, medens Skibet passerede Canalen. Styrmand Herker førte det hjem som Capitain.

Caffeen betaltes i April Maaned paa St. Thomas med 27 Patagoner pr. 100 Pd. og bruunt Sukker med 9 Patagoner pr. 100 Pd. Fragten beregnedes til 2½ Skilling netto pr. Pd. Caffe og 1¾ Sill. netto pr. Pd. Sukker.

Capitain From, som for Tiden ligger i Portsmouth, ventes om en kort Tid her paa Reden. De til hans Frigivelse fornødne Papirer ere allerede afgaaede.

F. Tax, N. W. Heuß og T. Jacobsen fra Norge, ere d. 8 Junii indløbne i Tessel. D. 10 afseilede derfra C. Hvidt til Drammen.

Til Clyde er indsendt Skibet Maria und Francisca, fra Havanna til Tønningen; til Plymouth: Skibet Fortuna, Skipper M. Edding; til Falmouth: Skibet Anna Margaretha, Skipper Pedersen fra Teneriffa til Tønningen.

Hr. Etatsraad Seidelin og Hr. Oberst v. Schmidt med Familie ere d. 13de d. M. ankomne i Hamborg.

Udenlandske. Den Russiske General-Consul i Triest har faaet en Efterretning fra den Russiske Gesandt i Wien, efter hvilken hans Hof skal have tilkjendegivet den Russiske Viceadmiral Sinjavin, som krydser i det Adriatiske Hav, fra nu af at respectere alle venskabelige og neutrale Flag paa det strængeste, at meddele alle øvrige Commanderende paa Stedet denne Ordre, og underrette om deres Bestemmelse i Fremtiden. Dernæst vil Keiser Alexander fuldkommen erstatte al den Skade, der hidtil er tilføiet neutrale Flag. Denne Efterretning har d. 24 Junii bragt Assurance-Præmierne i Triest til at synke, og adskillige begyndte end og at udruste Skibe, uden Assurance, til Italienske Havne, hvorhen man hidtil maatte betale 3—4 PC. i Præmie.

Sir Sidney Smith skal, efter den Klagenfurthske Tidende, have faaet Ordre, at bloquere Triest og Fiume paa det strængeste.

Siden nogle Maaneder og især paa sidste Leipziger Messe har Afsætningen af Sachsiske Fabricater været langt betydeligere end de foregaaende Aar.

Prinsen Alexanders Effecter skulle allerede være indpakkede, og man seer derfor Cattaros Overgivelse med det første i Møde.

I hele Kongeriget Neapel har man havt en velsignet Høst, især af Olie.

I Venedig ligger foruden den allerede udrustede Flotille, endnu mange Krigsskibe paa Verfterne, og i det Venetianske hverves mange Matroser.

Til Kiøbmandsstanden i Königsberg er der under d. 25de f. M. udstædt en Skrivelse, undertegnet Auerswaldt, hvori der yttres Haab om, at Preussiske Havnes Bloquering af de Svenske snart vil ophøre, og at Engelland har erkjendt Farten paa Østersøen for fri, og erklæret, at det vil suspendere Navigationsacten i Henseende til neutrale Skibe, der bringe Preussiske Producter til Engelland, ved Tilladelsesskrivelser fra Admiralitetet. Engellands Søtribunaler antage fremdeles den Grundsætning, at et fiendtlig Skib gjerne kan overdrage sin Eiendom til en neutral Reder, for aldeles gyldig.

Keiser Napoleon har forbudet alle Engelske Fabricaters Indførsel i Kongeriget Italien, under Varenes Confiscation.

Den 28de f. M. blev i Lindau i Schwaben uformodentlig slaaet Generalmarch; Dammen og Skibene bleve besatte med Franske Tropper, adskillige Poster udstillede, og en almindelig Visitation i Henseende til Engelske Varer foretaget. Men man fandt aldeles intet.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 82.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 26 Julii, 1806.

En Sproganmærkning.

(Meddeelt.)

Ved en Hændelse faldt Dagen No. 95. mig i Hænde. Deri spørges, om man skal skrive Jordemoder eller Gjordemoder. Naar man i alle vore Bibeloversættelser, i Love og Christian den Femtes Ritual seer, at disse hæderlige Koner allevegne skrives Jordemodre, og at de ere forblevne i Besiddelse af denne Benævnelse i alle Lovgivninger siden efter, lige fra 30 Nov. 1714 indtil Rescriptet af 4 Febr. 1797, og ere saaledes kaldte i begge Rigerne, saalænge nogen Mand mindes, skulde man troe de havde vundet Hævd paa deres Embedsnavn. Hvor kommer da dette Gjordemoder fra? og hvad har vel Gjord, være sig til Heste eller Sengebunde, med Fødselshjelp at gjøre? Jo, siger man, Barnet ombindes med en Gjord; jeg svarer: nei. Et saadant Bindsel heed i Oldsproget Linda, saa at den vise Kone, naar hun derefter skulde benævnes, maatte kaldes Lindemoder ikke Gjordemoder. Den første, som i de senere Tider lod sig falde ind, at skrive Gjordemoder, maa have troet at optage et ved Udtalen forloret G; men han har ikke lagt Mærke til, at naar den slappe Udtale, hvor G og j mødes, finder Sted, er det aldrig G, men snarere j der faaer Afsked. Saaledes hører man gerne, Gerde, Gerning m. fl. isteden for gjerne, Gjerde, Gjerning, men aldrig jerne, Jerde, Jerning; derfor vilde Gordemoder blevet i saa Fald det gjængse Navn, men ikke Jordemoder. Heller maatte Nyhedsmanden i sit Had mod Jordemoder have kaldet hende Hjordemoder af Hirda (vogte); men Skade, at Jyderne, som til Held for vort Sprog, endnu kan udtale H forved j, aldrig sige Hjordemoder, men ligesom andre Danske og Norske: Jordemoder, hvilket viser denne Gjetnings Urigtighed.

Spørgeren i Dagen opgiver selv en meget antagelig Mening om Ordets Oprindelse, nem-

sig den Skik vore hedenske Forfædre havde tilfælles med Romerne: at den Nyfødte nedlagdes for Faderens Fødder paa Jorden (hvilken Forretning den vise Kone, der havde hjulpet den Fødende, rimelig udførte) paa det at hans Vink kunde bestemme, om Barnet skulde optages, eller overlades sin Skjebne; heraf kunde vore Forfædre ligesaavel kalde den vise Kone **Jordemoder**, som de Tydske af samme Aarsag kaldte hende **Hebamme**, af heben (touere) og amme (mater af det Hebraiske).

Tilsidst vil jeg, efter Spørgerens Ønske, fremsætte min Mening om Ordets Oprindelse. Jeg forudsætter, som bekjendt, at den i Barnsnød hjelpende Qvinde (thi hos Qvinder maatte i de Dage Hjelp for al Svaghed søges) i Oldsproget fik det skjønne Navn **Lysmoder** (Liosmother), fordi hun bragte den Nyfødte til at skue Lyset, ligesom Romernes Gudinde Lucina havde sit Navn af Lux. Ligeledes forudsættes, som bekjendt, at Navnet af Gudfader, Gudmoder, hvilke endnu ere i Sproget, ere opkomne i de første christne Tider i Norden, fordi disse bragte Hedningsmanden, der blev døbt, til et nyt Liv, hvoraf, som bekjendt, endog opstod et aandeligt Slægtskab; nu blev Benævnelsen **Lysmoder** alt for herlig og paa en Slags Maade endog tvetydig, da den efter de første catholske Geistliges Dogmer snarere maatte tilkomme Gudmoderen, der havde bragt Barnet til det himmelske Liv eller Lys, end Fødselshjelperinden, der ikkun havde bragt det til det jordiske. Da nu disse Præster formedelst de mange ved Barnets Daab forekommende vigtige Spørgsmaale i de Tider, havde Opsigt over disse Qvinder, der stode under dem, ligesom det endnu er paa en vis Maade Tilfældet med vore Geistlige; saa er det ikke at undres over, at Lysmodernavnet maatte bortfalde; men ligesom de havde optænkt det høie Navn af Gudmoder til den, der bragte Barnet til Himlen, saaledes nedsatte de ogsaa Lysmoder til Jordemoder, fordi hun blot bragte Barnet til Jorden.

Vort Modersmaals Skjebne.

Medens man paa den ene Side seer saa mangen en Indfødt ringeagte vort Sprog og med Haanlighed nedsætte det i Udlændingers Øine, maa det paa den anden glæde hver sand Fædrenelandsven, der elsker sit Modersmaal, at see vore Sproggrandskere vaage over, at end ikke et eneste **Ord** staves urigtigen. En saadan Samvittighedsfuldhed i Smaating røber en Agtelse for vort Sprog, der gjør vor Tidsalder Ære. Hos enhver Nation er dens Tungemaal Maalestokken for dens Cultur; ligesom denne tiltager, fremblomstrer ogsaa Sproget; ligesom denne aftager, forfalder det. Britterne ere i denne Henseende et talende Exempel. Deres Overgang fra Raahed til Cultur sees aldrig tydeligere end i deres Sprog. Naar man gjennemgaaer med Eftertanke en Engelsk Ordbog, seer man strax hvilken Nation der virkede meest paa deres Nationalcultur. Under Bog-

ſtavet C ſporer man Romernes og Galliernes Indflydelse; under W de gamle Gothers og Angelſaxers. Saaledes er det ogſaa med vort Sprog. I Wedels Overſættelse af Saxo finder man ægte Danſk, reent ſom luttret Guld, uden Tilſætning af fremmede Ord; i Holbergs Periode yttre ſig allerede Virkninger af utidigt Hang til at forfranſke og latiniſere Sproget; i de ſenere Tidspuncter, hvor Alting ſkulde hentes fra Tydſkland, og hvor enhver

Som os ſtort fortæller
Om daraußens Bagateller,

beundres og berømmes, maatte vort Sprog naturligviis fortydſkes. Uſle Overſættelser af Germaniens Uſſelheder bidroge tillige meget dertil.

Vort Modersmaal befinder ſig unegtelig i denne Tid i en ſtor Criſis. Aldrig er der maaſkee blevet ſkrevet bedre og ſlettere Danſk paa eengang end netop nu. Aldrig er der tillige blevet arbeidet mere paa at dyrke vort Sprog, renſet det fra fremmede Tilſætninger og berige det med Ord af egen Malm, end netop nu. Spørgsmaalet bliver kun, hvilken Ende denne Criſis vil tage, og om man ikke ved at kalfatre for meget paa den gamle Bygning mere vil ſkade end gavne den. Mange Pedanter, der af Lyſt til at udmærke ſig paa hvilkenſomhelſt Maade, ſammenſlikke Ord, uden Sands eller Mening, og bortkaſte Bogſtaver, uden at vide hvorfor, er i denne Tid en ſand Landeplage for vor Litteratur. De ſkade

langt mere end de fleſte tænke, thi de forvirre Begreberne og føre Mængden i Vilderede. Tilſidſt veed den ſtore Hob næſten ikke hvorledes den ſkal ſtave ſit eget Modersmaal.

Men hvad der endnu mere bidrager til vort Sprogs Fordærvelse er den hidtil upaaankede Misbrug, at Tydſkere og andre Udlændinger, der neppe have opholdt ſig et Par Aar i Dannemark, give ſig af med at ſkrive Lærebøger i Sprogvidenſkaben for Danſke. Vel benytte de ſig ved ſaadanne Leiligheder af Indfødtes Hjelp, men hvor mange Feil maa der alligevel ikke indſnige ſig? Hvor er det muligt for en Udlænding, ſom kun i en meget kort Tid har opholdt ſig i Dannemark, eller ſom lever i Danſke Provindſer, hvor der næſten ikke tales andet end Tydſk, at vogte ſig for alle de Skjær, han her møder? Hvor mange Urigtigheder maae ikke paa denne Maade forplantes i vort Sprog? Jeg kunde opregne adſkillige linguiſtiſke Bøger for den Danſke Ungdom, ſom vi deels allerede eie, deels trues med at komme til at eie, ſom alle ere af Udlændinger. Jeg behøver kun at nævne Müllers Danſk-Tydſke Lexicon, ſom for faa Aar ſiden er udkommet. Et ſkrækkeligere litterairt Misfoſter exiſterer der neppe i Europa. Forfatteren, ſom iøvrigt kan være en meget lærd og agtværdig Mand, har aflagt her det ſørgeligſte Bevis paa, hvor meget vort Sprog kan blive mishandlet, naar en Mand, der ikke tilbørlig kjender dets Egenheder, vil indlade ſig paa at udarbeide et ſaadant Værk. For at krone

Værket have Forlæggerne ladet det trykke i Tydskland, hvorved de latterligste Trykfeil have indsneget sig. — Medens jeg skriver dette indbyder Hr. Gustmeier, — Lærer i den Engelske Skjønskrivning, det Tydske Sprog m. m., — til Subskription paa en Omarbeidelse af Adelungs Tydske Sproglære, til Brug for Danske rc. I denne Indbydelse siger Hr. Gustmeier, at han ved sin Undervisning i det Tydske Sprog her i Staden har savnet en saadan Bog, og at han derfor har besluttet, selv (?) at afhjelpe denne Mangel. Jeg forsikkrer her ved Alt hvad der er mig helligt og dyrebart, at jeg aldrig har seet eller kjendt Forfatteren, og det maa altsaa blot blive Tingen, ikke Manden, jeg her taler om. Men saa meget veed jeg, at han kun i nogle faa Aar skal have levet i Dannemark, og at han altsaa maatte være et reent Vidunder, dersom han i saa kort en Tid har lært det Danske Sprog saa fuldkommen, at han kan skrive en Lærebog for Danske. Men antaget, at Naturen har udrustet ham med et saa ualmindeligt Sproggenie; hvorledes kan han offentlig paastaae, at vi savne en Tydsk Grammatik? Er han, hvad man ikke bør forudsætte, uvidende om, at Baden, Reisler, Tillemann og flere have leveret os gode og brugbare Tydske Grammatiker, saa burde han ikke give sig af med at skrive en ny, og staaer han i den Tanke, at han kan levere en bedre, hvorom hans korte Subskriptionsplan ikke vidner, saa ledes han sikkerlig derved paa slemme Afveie. Til Prøve anføres her Begyndelsen af hans Plan: "Subskription — (det skulde nok hedde: Subskriptionsplan) — paa J. C. Adelungs tydske Sproglære, indrettet til Brug for Danske, samt (!) forøget med Exempler, Stiilsøvelser og Prøver til Reglernes Anvendelse. — Da jeg ved min Undervisning — (hvilken Undervisning? Da Hr. G. blev selv underviist eller underviiste Andre?) — i det tydske Sprog her i Staden savnede en saadan — (hvilken saadan? Undervisning?) — besluttede jeg selv at afhjelpe denne Mangel, — (hvilken?) — overbeviist om, at denne nye Maade, — (hvilken?) — for Danske at lære det tydske Sprog paa, jo vil vinde Bifald. Jeg aabner altsaa herved en Subskription paa bemeldte Grammatik, som bliver aaben (Grammatiken bliver aaben! O, nei lad den heller blive lukket!) til i næste Maaned." — Behøver man noget tydeligere Bevis paa, at Forfatteren af denne Subskriptionsplan ikke har Kald til at skrive en Grammatik?

Hvorledes kan man under saadanne Omstændigheder vente, at vort Modersmaal skal kunne bringes sin Fuldkommenhed nærmere og hævde sin Rang som eet af Europa's meest dyrkede Sprog?

Noget om Dannemarks Landvæsen i Aaret 1806. Julii Maaned.

Enhver tænksom Agtpaagiver kan ikke andet end lægge Mærke til, at den Danske Regiering stedse gaaer frem i det fordum saa meget forsømte

Landvæsen, og at den nu i et Par af de sidste Decennier og derover, har fulgt Naturens Orden som den rigtigste, efterdi at ingen Plan, i hvad som helst den end tilsigter, er nærmere ved sin Feiltagelse, end naar den paa eengang vil det fuldkomneste; og hvorpaa endogsaa Underskrevne har oplevet mange Erfaringer. Saaledes Landvæsenet: af dette var Fælledsskabets Ophævelse det første, som det vigtigste Skridt til at fremme Bondens og det hele Riges Velstand. Men Fælledskabet (denne Hydra med de mange Hoveder, og som i ligesaa mange Aar har vedligeholdt ei allene Tvedragt, og flere Stæder aarsaget Snese Aars Processer, og hindret alle flittige Landmænds Dagværk til at sønderbryde dets Lænker), kunne ikke begynde med mere end Udskiftningen af Jord i Ager og Eng; derefter blev Stavnbaandet løsnet, og den største og til Landets Tarv bedst arbeidende Menneskeclasse, skjenket Selvstændighed til endmere at kunne arbeide i Familieled, Søn efter Fader, og nyde Sikkerhed for udvisende Flittighed og — den deraf flydende Velstand. Derfor have de store, ædle og indsigtsfulde Regjeringsmænd, under Kongens og hans Søns — Thronarvingens høieste Bifald, kunnet virke til end større og fuldkomnere Maal, med Landværns Indretning, hvor Titusinde Leiesvende ikke kan stoles saa meget paa som Eet af de, der værne for Fødeland og Arnested. Til Slutning sees udkommet i forrige Aars September: Forordning om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning i Kongeriget Dannemark. Og for at give Skovgrundeiere et følgeværdig Exempel, begyndte Udøvelsen deraf i Store-Slagelse paa Frederiksborg Amt, hvor H. M. Kongen eier Grunden og H. K. H. Kronprindsen Skoven. Udgiveren af Nordisk Landvæsens

og Landhusholdnings-Magazin, Landinspecteur Niels Lund, er for nærværende Tid i Begreb med denne Udskiftning, — den første i Dannemark af sit Slags. Saaledes giver Kongen og Kongesønnen altid det første Exempel til uopholdelig at følge og at nyde Nytten af de med Visdom givne Love, og saaledes forstaae De at vælge Mænd til at udføre Deres Hensigter, som i mere end een Forstand have fortjent Publicums Agtelse og Tillid.

Jens With,
Kammerraad.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Tirsdags Morges vare en stor Deel Mennesker samlede paa Volden, for at see Executionen paa den Skibscapitain, der, i Følge Høiesteretsdom, skal stryges til Kagen og gaae for Livstid i Slaveriet, fordi han har solgt det ham anbetroede Skib 2c. Men der blev for det første intet af Executionen, thi Delinqventen skal paa høiere Sted have ansøgt om Formildelse i sin Straf.

Af et offentlig Blad seer man nu, at der ogsaa gives Præmie-Hingster. Ved sidste Stutterie-Besigtelse i Odensee var der blandt andre en rødblisset Hingst, som allerede tre Gange er bleven belønnet med Guldmedaillen.

Under den Danske Gesandt i den nedersachsiske Kreds, Geheimeraad v. Eibens Fraværelse, reiser Kammerjunker v. Levetzau, Legationssecretair i Stockholm, som Charge d'Affaires til Hamborg.

Det i dette Blad paaankede Sæde paa den ny Postkareet er paa en meget hensigtsmæssig Maade blevet forandret.

H. K. H. Kronprindsen, som ventedes d. 21de d. M. til Kiel, var d. 17 i Poppenbüttel i det Slesvigske, hvor Prindsen Dagen derpaa holdt Special-Revue over et Regiment lette Dragoner.

Landgreven af Hessen-Cassel ankom d. 11te d. M. til Carlsbad.

Paa Elben er atter et Dansk Skib kommet tilbage fra Sildefangst med 287 Tønder Sild.

Hr. Leopold v. Buch, Medlem af Videnskabsacademiet i Berlin og en fortrolig Ven af den berømte Humboldt, har nyligen, paa egen Bekostning, tiltraadt en Reise til Island, hvor han vil opholde sig Vinteren over, for at gjøre physiske og gnogstiske Jagttagelser.

I Altona exister der siden St. Hansdag en ny Undervisnings- og Opdragelsesanstalt, som bestyres af to Mænd, Perks og Rolendez, hvoraf den ene kalder sig Professor ved Universitetet i Oxford og den anden Professor i de skjønne Videnskaber i Genf. I Indbydelsen anføres: "der mächtigen Schutz dessen Sie von hohen Personen gewürdiget werden," som en Anbefaling for Institutet. Ogsaa Udlændinger, som ville perfectionere sig i Sprog og Videnskaber, modtages her, og kunne endog medbringe Heste og Betjentere.

I Tirsdags blev et Fruentimmer og hendes Kjereste begge paa engang kagpidskede her i Kjøbenhavn. Pigen, som formedelst Tyverie allerede tilforn havde siddet i Christianiæ Tugthuus, havde brudt ud fra Stokhuset og derpaa gjort Indbrud.

Linedanserne i Trondhjem have nu foranlediget en liden Pennekrig. Hr. Angel har først oplyst det Trondhjemske Publicum om, hvorfor han har paalagt disse Linedansere at spille den sidste Aften til Bedste for de Fattige; det skede i den Tanke, at det skulde indbringe mere end 10 PC. Han handlede deri, siger han, deels efter Erfaringen, deels efter sine nærmeste Formænd, der, især, naar det angik Fattiges Sag, ere velbekjendte nidkjere Mænd. Dersom han har feilet, ligger Skylden i den almindelige Tænkemaade. Men han kjender sit Publicum fra en ganske anden Side, og behøver ikke at opmuntre det til at besøge den sidste Aftens Forestilling. De Grunde, hvorfor han tillod Linedanserne at vise deres Konster, ere 1) at gymnastiske Øvelser bidrage til legemlige Evners heldige Udvikling og Sundhedens Vedligeholdelse, 2) at de anførte Konstnere kom did med vedkommende Øvrigheds og competente Dommeres Anbefaling til at vise deres Konster. — Hr. Politiemester Blom er dernæst fremkommen med en lille Epistel mod Hr. Bogtrykker Stephansons Argumentations-Maade i denne Sag. Politiemesteren paastaaer, at den af Stephanson paaraabte §. af Planen for Fattigvæsenet, kun gjelder for Kjøbenhavn allene.

Toldinspecteur J. Dajon paa Strømsøe har ladet bekjendtgjøre, at eftersom han har erfaret, at adskillige have beskyldt ham for, at have Deel i den anonyme Anmeldelse, der gav Anledning til Sags Anlæg mod William Stork angaaende Branden i hans Gaard paa Tangen, saa finder han det, — uagtet Udfaldet af Sagen har viist at der var Grund for denne Anmeldelse — nødvendigt at erklære, at han aldeles ikke havde nogen Deel deri.

Den 13 April fandtes paa Veien fra Frederiksborg til Helsingøer, imellem Frederiksborg og Fredensborg, hvor der er Skov, en fremmed og ubekjendt Person, stærk saaret i Hovedet og i en Forfatning, der opvakte Formodning om, at han var bleven overfaldet og plyndret. Ved det Sted, hvorpaa han fandtes, saaes Spor af Mennesker, og en stor Plet Blod. Af den optagne Obductionsforretning formodede man, at han om Natten havde lagt sig til at sove saa nær ind paa Veien, at han var bleven overkjørt paa Hovedet. I det Forhør, der strax blev optaget i Districtets Sygehuus i Esbønderup, hvor han blev indbragt, var han maalløs, og kunde ikke sige paa hvilken Maade Saarene vare blevne ham tilføiede. Men anden Dags Morgen Kl. 3 sparkede og slog han om sig, naar der blev rørt ved ham, og raabte: Djefvulen anfäckta mig! hvoraf man da mærkede, at han var Svensk af Fødsel. Omsider døde han af sine Saar. — Hr. Amtmand Arktander ønsker nu paa Embedsvegne Oplysning om denne Sag.

I Kjøbenhavn circulerer der i denne Tid endeel falske Femrigsdalerssedler fra 1793. De ere næsten ukjendelige fra de rigtige. Det eneste, som man kan kjende dem paa, ere Stemplerne, som ere stærkere paa de rigtige, og Ordene: Hvo, som gjør falske Bancosedler rc. som ere slettere skrevne end Resten. Der hører ogsaa Mod til saaledes at skrive sin egen Straf, uden at skjelve.

Magistraten i Odensee har nu i Følge Cancellieskrivelse af 12te d. M. ladet denne Stads Indbyggere bringe de Kongelige Anordninger angaaende forsigtig Omgang med Ild og Lys i Erindring. Der anføres i dens Bekjendtgjørelse 16 Bestemmelser af Anordningerne.

Skipper Michel Sørensen fra Aarhuus, har

paa sin Hjemreise fra Christiansund mødt ved Norske Kyst en Engelsk Caperfregat, der havde priisgjort et Hamborger Hvalfangerskib. Da den kom Galeasen paa et Canonskud nær, skjød den først med løs Krudt, siden skarp, hvorpaa Skipper Sørensen heisede sit Flag og modtog en Baad fra Caperen med en Officier, som forlangte, efter at have gjennemseet Papirerne, at Skipperen skulde følge ombord paa Caperen, hvilket han negtede, men sendte en Matros med Papirerne. Officieren blev imidlertid paa Galeasen. Caper-Capitainen satte strax derpaa ved en Chaluppe 23 Matroser af det priisgjorte Skib over paa Skipper Sørensens Galease. Da den Engelske Officier derpaa forlod Skibet, forlangte Skipperen at faae Proviant til dette Mandskab, som blev ham lovet, hvorfor han og opholdte sig en heel Time ved Caperen, men der kom intet; han seilede da sin Cours og maatte løbe ind til Fladstrand for at kjøbe Proviant. Han havde dette Mandskab ombord hos sig i 7 Dage. Caperskibets Navn eller Capitainens Navn som førte det, vides ikke, men Skibet førte 3 Master, 10 Canoner, og havde til Galeon en hvid Jomfrue. Capitainen var en ung Mand af Middelhøide, og efter hvad de fangne Hamborger Matroser havde hørt, var Caperen fra Liverpool og havde omtrent 24 Mand til Besætning. Det priisgjorte Hamborger Hvalfangerskib hedde Frau Anna, blev ført af Capitain Cornelis Cornelsen og havde 34 Mand til Besætning, hvoraf de 11, og deriblandt Capitainen og Styrmanden blev bragte med Skibet til England. Rhederens Navn er Henrich Tonnes de Jager, boende i Hamborg.

Udenlandske Efterretninger.

I Frankrige ventes med det første et nyt Decret angaaende den offentlige Undervisning, efter hvilket der kun skal være et eneste Lærecorps under Navn af det Keiserlige Universitet, som bestyres af en Stormester, der udnævnes af Keiseren. Den skal bestaae af 28 Academier i forskjellige Egne af Riget, og hvert Academie faaer 4 Faculteter. De Professorer, som bestemme sig til Læreembeder, maa leve i Fællesskab og tør ikke gifte sig, førend de have faaet et Embede. Stormesteren faaer et Raad, og tillige Tilladelse at indlades i det Keiserlige Cabinet. Medlemmerne bære en sort Kjole med en Palmgreen af Silke, Sølv eller Guld, alt

efter Graderne, paa det venstre Bryst. Paa Chatedret maa Professoren være klædt i en sort Toga. Universitetets Indkomster blive 1 Mill. 500,000 Fr. aarligen.

Den sidste Caravan, som var i Færd med at drage til Mecca, er underveis bleven overfaldt af Wechabiterne. Den største Deel blev i en mordisk Fægtning nedsablet, og de, som undgik Sværdet, bleve bortførte som Slaver.

Fæstningen Gaeta skal nu for Alvor angribes. 100 Canoner og 25 Mørsere vente kun paa et Vink, for at spye Ild, og forberede Stormen, som skulde foretages i indeværende Maaned. Men Prindsen af Hessen-Philipsthal vedbliver uafbrudt at fyre paa de Beleirende, som arbeide med Langsomhed paa deres Værker, og efter deres eget Udsigende ikke kunne blive færdige dermed førend Julii Maaneds Udgang. Man havde begyndt Underhandlinger med den Neapolitanske Regjering, men de bleve strax afbrudte, og siden den Tid er Ilden bleven fortsat uafbrudt. Parallerne kunne kun opreises i en Afstand af 70 Roder fra Batterierne, thi den lille Landtunge, som forener Fæstningen med Fastlandet, omgives af et Vand, som vrimler af Lancioner og bevæbnede Fartøier. Prindsen har ladet anlægge tre Batterier, som kaldes de Hessiske, hvorfra man kan beskyde Gravene. En Løbgang kan her ikke anlægges, thi Jordbunden bestaaer enten af naturlige Klipper eller staaer nogle Qvarteer dyb under Vandet. Desuden ere her Miner, og to berømte Spalti, besatte med dobbelte Rader Canoner og Mørsere. — Alt dette uagtet mener man, at de Franske vil bestorme Fæstningen med 30,000 Mand; Blodbadet vil da blive skrækkeligt. Prindsen af Hessen-Philipsthal har imidlertid ladet alle de Kostbarheder, der findes i hans Fæstning, indskibe og føre til Sicilien. Kongen af Sicilien reiser, som det hedder, til Triest.

Paa Vendomepladsen skal der opreises en Støtte af Metal, som aldeles skal svare til den Trajanske og være 13 Fod i Gjennemsnit. Endeel Canoner, som bleve erobrede i sidste Feldtslag, skulle bruges til Massen.

I Anledning af Kongen af Hollands Tronbestigelse ere 65 Fanger blevne satte paa fri Fod og benaadede. Den enes Kone, som var ganske beruset af Glæde, fødte i sin Henrykkelse en Dreng, der fik Navn af Louis.

Statsforfatningen i den lille Republik Ragusa er i flere Henseender mærkelig. Ligesom Rektoren kuns regjerer een Maaned have de underordnede Embedsmænd kuns deres Post i een Uge, og Fæstningscommandanten er det kun i 24 Timer. Han vælges hver Aften af Senatet; man snapper ham paa Promenaden, giver ham et Klæde om Hovedet, og slæber ham med tilbundne Øine hen paa Fæstningen til sin Døgn-Værdighed. Saaledes sikrer dette forsigtige Folk sig imod Forræderier, ved at gjøre alle hemmelige Aftaler umuelige.

I Egnen af Hanau forsamle 6 Regimenter Hessiske Tropper sig, hvis Bestemmelse man ikke kjender.

Hertug Alexander Berthier har ladet afgaae endeel af sine Heste til Frankrige.

Den Dorsiske Tidende melder, at Fredsunderhandlingerne mellem Engelland og Frankrige ere aldeles afbrudte, og at det Franske Infanterieregiment, som var paa Marchen fra Düsseldorf til Paris, har faaet Ordre, at marchere tilbage.

Adolph Fried. Aug. Schulz i Hamborg har d. 19de d. M. erklæret sig insolvent med omtrent 107,000 Mk. Bco.

De Blindes ædle Lærer V. Hauy opholder sig i denne Tid i Berlin, hvor han allerede har aflagt mange offentlige Prøver paa sin Methode og høstet stor Ære.

Kongen af Preussen har skjenket til de Berlinske Fattiges bedre Forsørgelse 48,000 Rdlr.

Den berømte Villoison gjorde fra Aaret 1785 til 1789 en Reise til Grækenland, i det Haab, at opdage ubekjendte Manuskripter, og enten at kjøbe dem eller lade dem afskrive. Men endskjønt han var uheldig heri, gjorde han dog en Mængde andre vigtige Opdagelser i den gamle Historie og Geographie, og angaaende de Gamles offentlige Bygninger, Gravmæler, Sæder, Skibsfart 2c. Han foresatte sig til den Ende at gjennemgaae alle gamle Græske Skribenter og Alt, hvad der kunde have Hensyn til de Jagttagelser, han havde gjort paa sin Reise. Han havde allerede forfattet 20 Bind af saadanne Anmærkninger, da han ulykkeligviis døde. Denne Manuskriptsamling blev nylig ved en offentlig Auction i Paris tilslaaet Kongen af Preussen for 6000 Livres. Men da det offentlige Parisiske Bibliothek har den Forrettighed, at det endog kan faae de Bøger, der ere tilslaaede den Høistbydende, naar det vil betale samme Priis, saa har det, efter Begjering, ogsaa faaet denne Samling af Manuskripter.

Kong Joseph tog den 30 Junii Fæstningsværkerne ved Gaeta personligen i Øiesyn. Da han vovede sig hen paa de farligste Steder, yttrede Soldaterne deres Frygt paa en rørende Maade. — En Bombe fra Fæstningen faldt igjennem et Bord, hvorved der sad 5 Officierer; den saarede dem alle og dræbte Kokken i Kjøkkenet. Kongen traadte strax derpaa ind i det samme Huus og spurgte de Saarede: hvorledes de befinde sig. De svarede, at deres Saar vare ubetydelige, og bade Kongen, kun ikke at haste med at bestorme Fæstningen, paa det de kunne komme til at tage Deel deri.

Handels- og Skibsefterretninger.

Triest d. 26 Junii. Rusland respecterer nu alle neutrale og venskabelige Flag i alle Henseender. Keiser Alexander vil ogsaa erstatte al den Skade, som hidtil tilføiedes disse Flag.

London d. 11 Julii. Vore Fredsforhaabninger synes at være blevne svækkede ved den Omstændighed, at Regjeringen har givet Ordre, ufortøvet at sende Tropper til Sicilien. Man sluttede deraf, skjønt uden tilstrækkelig Grund, at Ministerne selv kun havde lidet Haab om, at Underhandlingerne vilde falde heldig ud. Sicilien skal være een af de fornemste Anstødssteen; Fienden paastaaer, at denne Øe skal overgives, og vor Regjering vil ikke samtykke deri. Tropperne, hvoriblandt der findes to Bataillоner af det andet Grenadeerregiment, skulle indskibes i næste Uge. 250 Mand af den anden Bataillon have frivilligen tilbudet deres Tjeneste.

Udsigterne til Høsten ere i det Hele ret gode i Aar. En lang Tørke har længe standset Sædens Vert. Men den varme Regn har i de sidste tre Uger for største Delen bødet paa denne Skade.

Berlin d. 15 Julii. Man har tilstedet de neutrale Consuler fri Communication med Commandeuren over de Svenske Fregatter, som bloquere Havnen. Vore Havnes Commandanter have allerede faaet Tilladelse dertil.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 83.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 29 Julii, 1806.

Collegium Politicum i Aaret 1806.

Herman v. Bremen. Hør godt Folk, vi tale saa meget om fremmede Sager; lad os hellere tale noget om Kjøbenhavn; den Materie kan skye os noget at bestille. Jeg har saa tidt tænkt paa, hvorfor vore Kjøbmænd og Handelscompagnier sidde med Hænderne i Skjødet og lade sig ruinere af Americanerne. De kunne, min Tro, spille dem et ganske artigt Puds, naar de bare vilde.

Richard Borstenbinder. Lad høre, Mester Herman! Jeg har længe havt Lyst til at spille Americanerne et Puds, for de ødelægge saa, tidlig eller sildig, det hele Europa. De hænge sammen som Ertehalm; først var de tretten Fristater, saa bleve de femten, nu ere de en heel Snees, og tilsidst blive de nok et heelt hundrede. Naar de saaledes ville flokke sig sammen, saa bliver der jo tilsidst ligesaa mange Republiker i America, som Kongeriger og Hertugdømmer i Europa.

Herman. Det maa du nok sige, Richard Borstenbinder! Jeg mener derfor, at man partout burde spille dem et Puds, og det var en smal Sag for os. Der har vi nu Grønland, som ligger til ingen Nytte. Lidet Tran til Vauxhall og lidet Fiskebeen til røde Silkeparaplujer faae vi vel derfra, men det er ogsaa Alt, og Engellænderne og Hollænderne løbe alligevel af med Profiten. Nei, Grønland er mæn en Diamant, og vore Handelsspeculanter ere blinde Høner, som skrabe den bort med Foden. Fra Grønland maatte man kunne komme ligesaa nemt til America som fra Kattesund til Larsleistrædet.

Franz Knivsmed. Saa maa jeg da forstaae mit Landkort ilde! Grønland er jo næsten det samme paa Jordkloden som Pustervig i Kjøbenhavn.

Geert Bundtmager. Franz, du est en ung Mand! Vedst du ei at Skriften siger: "lad

Aarene tale og Alderens Mangfoldighed bevise Visdom?"

Herman. Min Mening var, at man først skulde opsøge Viinland, hvorfra Dronning Margretha høilovlig Hukommelse og hendes høie Hof fik hele Skibsladninger med Viin, Citroner, Appelsiner og saa mange andre rare Ting, som Arild Hvidtfeldt, der ikke pleier at fare med Løgn, saa herlig beskriver, og som vi nu maae betale andre Nationer i dyre Domme. Naar man først havde fundet Viinland, maatte der strax oprettes et Vinlandsk Handelscompagnie. Til Actierne vilde der findes Lysthavende nok, især i vore Dage, hvor man er saa gridsk efter Actier. Vore Skibe kunne da seile med Danske Producter lige til Vinland, og føre Vinlandske Producter til America, China og hvor Pokker de vilde. Istedet for at man nu maa seile omkring Porthsmouth og Cap og tilbringe to Aar paa en Reise, kunne man ved at seile omkring Grønland gjøre tre fire Chinareiser i et Aar. Det Asiatiske Compagnie vilde da komme i Veiret, og Americanerne faae Skam.

Sivert Posekiger. Det var et herligt Indfald. I taler som en Salomon, Mester Herman. Dersom det havde Regjeringens Bifald, saa fuldkommen som det har mit, saa skulde det i Øieblikket udføres. Vi Smaabetjenter vilde heller ikke tabe derved.

Richard. Du snakker altid om at tabe og vinde. Man bør see paa Statens Fordeel, ikke paa sin egen. Da der nylig blev gjort Forslag, at indføre Hatte af Sælhundeskind, saa mærkede jeg strax, at det vilde være til Skade for os Børstenbindere; men derfor bifaldt jeg det ligefuldt. Hvad bryder Patrioten sig om et Par Dusin Børster?

Herman. Ret saa! Det er Fundamentet til al Politik i Verden. For nogle Aar siden tænkde jeg vel anderledes. Det hele Tydske Riges Flor var mig ikke saa magtpaaliggende som en eneste Tinkande. Men sligt har jeg nu lært at foragte. Uegennyttighed er den allerstørste politiske Dyd, og den Ædelsteen, som pryder Regenter og Øvrigheder. Var jeg Keiser — jeg troer, jeg gav mit hele Keiserdømme bort, blot for at vise min Uegennyttighed.

Franz. Ja, Broder! det er maaskee lige saa vanskeligt for en Kandestøber at sige, hvad han vilde gjøre som Keiser — som for en Keiser at sige hvad han vilde gjøre som Kandestøber.

Herman. Men nok om den Materie. Tiden gaaer bort og vi har endnu ikke læst Aviserne! Henrich! Fly os de sidste Berlings Aviser. Richard Børstenbinder, Du pleier jo at læse?

Richard (læser). Fra London meldes: at man med Utaalmodighed venter Basilisk fra Paris. Paa hans Reise til Boulogne omringede Folk hans Vogn og spurgte, om man snart kunde vente Fred?

Franz (spodsk). Har nu Engelskmændene sendt en Basilisk til Paris?

Herman. Du kommer altid med din Spot, Franz. Du har et godt Hoved, og der kan med Tiden blive noget af dig, men du bør vænne dig af med dine Spottegloser. Lad mig see, Richard! Det maa sikkert være en Trykfeil. — Basilics skal det hedde. — Siden vi just er kommet paa den Punct, I gode Mænd, gad jeg nok hørt jeres Mening om Freden.

Geert. Min Mening er, at man aldrig bør ønske Fred. Verden forekommer mig som en Flaske dobbelt Øl. Maar det bruser og gjærer, saa er Øllet just godt. Fred er en reen Pest for et Land. Naar Vandet staaer stille, bliver det plumret, og naar et Land ikke har Krig, bliver det til ingen Ting. Jeg læste nylig i en politisk Journal, at Krig er for Staten det samme som en Byld for Legemet. Alle usunde politiske Vædsker trække sig derhen; og naar Bylden engang er aabnet, er Statslegemet igjen saa frisk som en Fisk. Dersom jeg var i Ministeren Fox's Sted — jeg sluttede aldrig Fred med Frankrige.

Sivert. Ja, det kunde være godt nok — dersom man fra Canalien ikke kunne løbe lige ind i Frankrige. Men sæt nu, at den engang fryser til, og Franzosen marscherer med nogle Hundredetusinde Mand til London, hvad saa?

Geert. Den Dag, den Sorg! Desuden kunne Engelskmændene ligesaa godt marschere til Paris, som Franskmændene til London.

Verten. Men der er, for en Skam, meget længere fra London til Paris, end fra Paris til London. Det har min Samuel, som lærer Orthographie i Institutet saa ofte fortalt.

Franz. I snakker som en Øltapper. Kan I da ikke begribe, at der maa være ligesaa langt fra London til Paris, som fra Paris til London.

Herman. Ingen Splid, Børn! Splid har gjort saa mangt et stort Rige lille.

Franz. Og saa mangt et stort Rige større.

Herman. Lad os ikke spilde Tiden med tomme Ord. Læs videre Richard Børstenbinder!

Richard (læser). Fra Haag meldes —

Herman. Spring Haag over. Jeg har aldrig kunnet lide den Hollandske Politik. Hollandsk Ost og Hollandske Ducater har jeg altid havt stor Respect for, men deres Politik — —

Richard (læser). Fra Italien meldes, at Prindsen af Hessen Philipsthal hidtil ikke har gjort noget Udfald fra Gaeta; at de Franske berede sig paa at løbe Storm, og at Prindsen roligen oppebier Stormen.

Herman. Ak, Hans Durchleuchtighed er slagen med Blindhed! jeg giver ikke 4 ß. for Gaeta, naar han vilde ligge saaledes og kukulure.

Gert Bundtmager. Jeg holder min Tro for, at Prindsen gjør Ret. Det er just

den rette Maade at lokke Franskmanden i Musefælden. Sagde jeg ikke forgangen, Franz Knivsmed, at man burde bære sig saaledes ad?

Franz. Nei! jeg kan ikke erindre det.

Gert. Jo min Tro har jeg sagt det hundrede Gange. Hans Durchleuchtighed gjør min Tro Ret. Det tør jeg forsvare mod hvem det skal være.

Sivert. Jeg havde min Tro gjort det samme, om Fæstningen havde været mig betroet.

Franz. Du taler som en Posekiger, Sivert. Der er ingen der betroer dig 4 ß., mindre en Fæstning.

Sivert. Mener du det, Franz Glosesmed?

Herman. Stille, Børn! Lad enhver beholde sin Mening. Der er aldrig noget værre til, end at stride om Meninger. I kan jo begge have Ret. Det er jo saa ofte Tilfældet. Naar man i Retterne siger: "Parterne bør for hinandens Tiltale fri at være", saa er det jo det samme som at sige: "gak Pokker i Vold! I har begge Ret." — Naar jeg ret eftertænker denne Sag, saa har Prindsen maaskee ikke saa ganske Uret, og det lader virkelig som han har studeret sin Politica. Nu falder det mig just ind, at der engang var en General, som hedte Poul Jonas; om jeg husker ret, saa var han Taskenspiller tillige. Han commanderede i Gibralter; Spanierne, hvis Tænder altid løb i Vand efter denne Fæstning, fordi den ligger dem lige i

Næsen, vilde med Pokkers Vold og Magt rive den fra Engellænderne. De beleirede den, byggede svømmende Batterier, og troede at være ganske sikkre paa Fangsten. Men hvad gjorde min gode Jonas? Han lod Spanierne bygge deres Batterier i al Magelighed — men paa eengang sagde han kakalorum! og alle deres Batterier fløi med Rub og Stub i Luften.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Hamborg ere følgende Danske Reisende ankomne: d. 21 Julii: Grev Schack og Ritmester v. Tegnagel fra Kjøbenhavn; d. 22de: Hr. Ingversen med Familie fra Flensborg; d. 23de: Kammerjunker v. Bentzon fra det Holsteenske, og Kjøbmand Waenecke fra Flensborg.

Følgende Danske Skibe ere blevne frigivne i Engelland: Skibet Elisabeth, Skipper T. Søstad, bestemt til Smyrna; Hendrik og Jan til Kjøbenhavn.

Prinds Carls Gemalinde agter, efter Correspondenten, at reise fra Lovisenlund til Kiel, for at besøge sin Datter, H. K. H. Kronprindsesse Maria.

Den ved Universitetet i Kiel, i Aaret 1792, oprettede Æresret skal, som det hedder, ophæves igjen.

Den nylig afdøde Regimentschirurg Steffens, hvis tidlige Død med Føie beklages af alle, som kjendte ham, skal have været i Begreb med at gjøre en Reise til Holland, for der at afhente en betydelig Arv, som er tilfaldet een af hans Familie, efter en afdød Slægtning paa Batavia.

Blandt de til Brittiske Havne opbragte Danske Skibe findes ogsaa den Ostindiske Paquetbaad, som, under Lieutenant Rasch's Commando, er paa Hjemveien til Kjøbenhavn.

To Franske Fregatskibe, som krydse i de Norske Vande, skulle have taget og ødelagt adskillige Engelske Skibe, som vendte tilbage fra Hvalfangst.

De nye transportable Statsfonds Bestemmelse er: at de, ligesom de Engelske, skulde forøge den circulerende Pengemasse og gaae fra den ene Haand i den anden, uden at frembringe de skadelige Virkninger af Papirspenge. For at befordre Afsætning deraf og forekomme, at de ikke skulle falde under deres sande Værdie, skulle de synkende Fonds indcassere dem fra Tid til anden for de gangbare Priser, ved aarligen at anvende en vis Sum, som er bestemt til 2 PC. for den hele nu oprettede Sum. Staten vil altsaa have betalt denne uopsigelige Statsgjeld efter 50 Aars Forløb. Men for at bevæge Capitalister til at tegne sig for disse Statsfonds har man forøget hvert 100 med ⅓ eller 33 Rdlr. 16 ß. og der svares altsaa virkelig 4 PC. En anden Fordeel ere Præmierne, som foruden den bestemte Sum, der indbringer 4 PC., gives Subskribenterne. Disse Præmier bestaae af 10, 15, 20 og 25 PC. af den subskriberede Sum, ligesom det ene eller andet af de 4 Numere, hvormed Subskribtionsbeviserne ere betegnede, udkommer. Men den, som hellere ønsker en sikker Fordeel, end at overlade sig til Lykkehjulet, kan strax lade et lige Antal Beviser betegne med hvert Numer, altsaa af 400 Beviser 100 med 1, 100 med 2; 100 med 3 og 100 med 4. Han faaer da af hver Præmie een, og netop 20 PC. eller ⅕ af hans hele Indskud, som Præmie. Enhver kan altsaa ufeilbarlig forskaffe sig i disse Statsfonds for 80 Rdlr. en Sum af 133⅓ Rdlr., hvoraf der aarlig svares ham 4 PC. Courant.

Den fortjente Archiat Hensler i Kiel har, som bekjendt, udmærket sig ved sin store Kjerlighed til Litteraturen. Han samlede med utrættelig Møie og betydelige Omkostninger en Bogsamling, hvis Værd forøgedes derved, at den var mere udsøgt end talrig, og som bestod af Bøger, der slaae ind i forskjellige Fag. Det Hele udgjør omtrent 10,000 Bind, som ere deelte i tre Afdelinger. Den ene indbefatter Medicinen med dens Hjelpevidenskaber, især Physik, Naturhistorie og Chemie; den anden Classikerne med Indbegreb af de gamle Læger og Physiker; den tredie Litteratur, Historie og Landskundskab, skjønne Videnskaber, Philosophie og Technologie. Han efterlod desuden en meget kostbar Samling af Landkort, bestaaende af omtrent 3000 Blade. Denne Leilighed til at berige det Kielske Universitets-Bibliothek undgik ikke dets Foresattes Opmærksomhed. Bibliothek-Commissairerne anbefalede Vedkommende at kjøbe den hele første Afdeling af den Henslerske Bogsamling, som især udmærkede sig ved Hensigtsmæssighed og Fuldstændighed, da man derved kunde afhjelpe en væsentlig Mangel. Af den anden og tredie Afdeling vilde de kjøbe enkelte vigtige og uundværlige Værker, som Bibliotheket hidtil manglede. Hele Landkortsamlingen ønskede de ligeledes at indlemme i Bibliotheket. — Dette af Curatorerne understøttede Forslag bifaldt H. M. Kongen, og bevilgede ved en Resol. af 27 Junii d. A. Bibliotheket 6000 Rdlr. Slesv. H. C. til at tilkjøbe sig, for det første, Landkortsamlingen for 640 Rdlr. og den første Afdeling af Bogsamlingen, som, Bøgerne vurderede til halv Bogladepriis, beløb sig til 4000 Rdlr. For de resterende 1360 Rdlr. skal der paa Auctionen kjøbes enkelte, vigtige Værker af anden og tredie Afdeling.

Ved den sædvanlige Skiveskydning i Fredericia d. 18de d. M. tilfaldt første Gevinst et Par moderne Sølvsporer H. M. Kongen, ved Hr. Cancellieraad Buhls Skud.

Ved Enden af den ny Assistencekirkegaard bygges nu en egen Gaard til Bopæl for Graveren. Veien fra Kirkegaarden til den forrige Falconeergaard er nu spærret.

Udenlandske Efterretninger.

Man læser nu en udførlig Beskrivelse over Baumgärtners nyopfundne Kjøkkenvogn til Brug for Militairetaten og Politieanstalter. Den bestaaer egentlig af en tillukt Jernovn i Form af en Reisevogn, med to store Kjedler under et Ovnhul, oven for hvilke der er anbragt en Trækcamin. Alt dette hænger i Kjedre. Hele Vognen veier tilligemed Vandet, foruden Ingrediencerne, 27,053 Pund, og kan kjøres som en Canon. Man har anstillet en Prøve dermed, den 6 Jan. d. A., da Keiser Napoleon i Selskab med Kongen af Bayern kom tilbage fra Jagten, og befundet den meget hensigtsmæssig. Keiser Napoleon, Kongen og Kronprindsen af Bayern, Prinds Murat og adskillige Franske og Bayerske Generaler toge dens Bygning i Øiesyn. Napoleon spurgte især, hvad Vognen veiede, hvor lang Tid der behøvedes til Kogningen, hvor ofte om Dagen, og for hvor mange Mand der kunde koges i

samme. Saavel Keiseren som Kongen smagte den Suppe, man havde kogt deri, og bifaldt Opfindelsen. Alle de Bønder, som, efter Befaling, vare med paa Jagten, spiste af Kjedelen, da Jagten var tilende, og glædede sig ved at finde i det kolde Veir, midt i Skoven en varm og styrkende Ræt. Man kan daglig koge i denne Vogn Mad for 1000 Soldater, og til Kogningen behøves kun 10 Personer. Naar man regner 6 Timer til hver Kogning, kan man 3 Gange om Dagen, i Nødsfald bespise 3000 Mand dagligen. Anden og tredie Gang, naar Kjedelen er varm, kan man koge saa meget lettere. Man kan tillige have samme Nytte deraf som af en varm Kakkelovn.

Under den Franske Keisers Beskyttelse skal der nu oprettes et Statsforbund imellem Churerkekantsleren, Bayern, Würtemberg, Baden, Hessen-Cassel og Darmstadt. Den første faaer Rigsstaden Frankfurt, hvori disse Forbundsstaters Forsamling skal holdes, under Cardinal Fesch's Bestyrelse. De fire sidste antage Kongetitel; Landgreven af Hessen-Darmstadt skal hedde Konge af Westphalen. Hans Stat bliver da det mindste Kongerige i Europa; thi det bestaaer kun af et Fladeindhold af 130 □ Mile med 40,000 Indb., en Krigsmagt af 5000 Mand, og 80,000 Rdlr. Indkomster. Churførsten af Hessen-Cassels Gemalinde er, som bekjendt, en Søster af vor Konge.

I den ny Concordat, som nu sluttes, hersker en Aand, der gjør vor Tidsalder Ære. Chatolicismen faaer derved en heftig Rystelse. Tolerance, Tænke- og Samvittighedsfrihed skulle indføres allevegne i Tydskland. Alle Klostere — de barmhjertige Brødres og Søstres og de, hvori der holdes Skoler, undtagne — skulle ophæves, og alle Controversprækener og offentlige Processioner afskaffes, alle Pillegrimsreiser forbydes, Helligdagenes Tal formindskes, Kjødspisen tillades og al Cœlibat (eller ugivt Stand) ophæves.

General Mack har erklæret, at han i det sidste ulykkelige Feldttog ikke har havt Hovedcommandoen, men at han blot har bestyret Krigsanliggenderne som Feldttøimester.

Det Embdenske Sildefangst-Compagnie har af Kongen af Preussen faaet Tilladelse til i Aar at

indføre Danske og Hollandske Sild for ringere Toldafgivter end de sædvanlige.

Prinds Ludvig af Hessen-Philipsthal, Gaetas tappre Forsvarer, er en Søn af den regjerende Landgreve Wilhelm af Hessen-Philipsthal *), og født d. 8 Oct. 1766. I Begyndelsen var han Ritmester i Hollandsk Tjeneste ved sin Faders Regiment, siden tog han Neapolitansk Tjeneste og blev 1799 General-Feldtmarchal-Lieutenant, Gouverneur over Gaeta og Inspecteur over alle Grændsefæstninger. Han er givt med en Frøken Trip, som levede i et Stift. Vielsen forrettede en Hollandsk Præst (1791), uden at nogen af begges Forældre vidste noget deraf. Han traadte samme Aar i Neapolitansk Tjeneste; Krigsministeren Acton var ligeledes givt med en Frøken Trip, og dette bidrog saavel til Prindsens Befordring som til hans Forsoning med hans Familie. Hans Gemalinde blev Overhofmesterinde hos Dronningen, og døde i afvigte Aar i München.

Keiser Napoleon har befuldmægtiget sine Ministere ved de udenlandske Hoffer, hvor Kongen af Neapel endnu ikke har nogen Gesandt, indtil videre at besørge sammes Forretninger, og directe at correspondere med Kongens Ministere.

Præfecten i Mont-Tonnerre Departementet har ladet udgaae en Anordning, som forbyder Eleverne fra Secundairskolerne al Adgang til Caffehuse, Værtshuse, Billardhuse og offentlige Baller. Kun naar deres Directeur er selv nærværende eller deres Professorer følge med dem, tør man tilstede dem Adgang til saadanne offentlige Forlystelsessteder. Men i alle andre Tilfælde er det Værterne og Be-

*) Han er født d. 29 Aug. 1726, og altsaa en Olding paa 80 Aar. Han er Preussisk General af Infanteriet, Gouverneur til Herzogenbusch, og Ridder af Johannisordenen. — Philipsthal er egentlig kun et smukt Slot ved Werra, i Nedre-Hessen, og har tilforn tilhørt Landgreven af Hessens Broder, Philippus, som residerede her. Hans ældste Søn Carolus, Ridder af den Danske Elephantorden, efterlod sig den nuværende Landgreve.

stederne af saadanne Steder paa det strengeste forbudet at indlade Elever fra Secundair-Skolen. Naar de første Gang overtræde dette Bud dømmes de til 3 Dages Fængsel; anden Gang lukkes Vertshuset eller Dansesalen for bestandig.

I St. Martins Stiftelsen i Augsburg har man oprettet et Institut for Kokoppers Indpodning. Fattige og trængende Forældre faae endnu desuden en Belønning af 24 Kreutzer.

Franciscanerklosteret i Augsburg, som skal opløses, har produceret en Fundats, hvoraf man seer, at den rige Fugger, som i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede stiftede det under den Betingelse, at dets Formue skal, dersom det i Fremtiden skulde opløses af nogen geistlig eller verdslig Magt, tilfalde hans Familie. Senioren for samme, Første Fugger af Babenhausen, reclamerer altsaa dette Klosters Eiendomme.

I Holland er det nu blevet bestemt, at alle Opslag paa de Liberier, som bæres i hele Kongeriget, skulle ikke være af andet end Garn eller Silke. Denne Anordning fortjente at efterlignes i flere Stater. Hvad kan vel tænkes urimeligere end en galoneret og forgyldt Tjener?

I Holland haaber man endnu bestandig, at Fredspræliminarierne imellem Frankrige og Engelland snart ville blive sluttede. Man nævner allerede General Clarke som den, der skal sendes som Gesandt til London. Efter de seneste Engelske Tidender vedder man paa Lloyds Caffehuus 100 Guineer mod 65, at Krigen ikke vil vare til Aarets Udgang.

Den største Deel af de Franske Tropper forlade nu Holland og gaae til Wesel, Cölln og Boulogne. Det hedder, at der i Fremtiden kun skulle ligge 2 Regimenter Franske Tropper i Holland.

Ved det Hamborgske Selskab for Druknedes Redning ere i afvigte Aar 363 Mennesker blevne frelste.

En berømt Skribent i Greifswald har duelleret med en Lieutenant og faaet et Skud i Hoften.

Siden Carl II. Tid er der ikke foregaaet saa store Forandringer i det Svenske Militairvæsen, som under den nu regjerende Konge. Een af de vigtigste deraf er den, at Garderegimenterne ere blevne reducerede til det Halve og at Lønnen for Subalterneofficierer og Gemene er bleven forhøiet. Garden skal nu være en Planteskole, hvoraf høiere Officierer tages. Fortrinlig talentfulde Officierer af andre Regimenter ansættes ved dette udvalgte Corps. Hele Cavalleriet skal efter Haanden forvandles til Husarer og lette Dragoner, og Infanteriet exerceres som Jægere. Hele Armeen skal inddeles i Bataillоner, Brigader og Divisioner. Sverrig faaer rimeligviis ogsaa et Landværn.

I Engelland har man opdaget følgende Middel til at gjemme Korn i tre eller flere Aar og betrygge det mod Insecter og Muus. Naar Kornet er tærsket, svinger eller kaster man det ikke, men opdynger det med Avnene, og lægger vilde Viinranker eller stærkt lugtende Hekkeplanter omkring disse Hobe.

Engelske Blade leverede nu følgende Fortegnelse over Afsætningen paa de fornemste Engelske Tidsskrivter:

Af	Monthly Magazine	afsættes	5000	Expl.
—	Monthly Review	—	4250	—
—	Gentlemans Magazine	—	3500	—
—	European Magazine	—	3500	—
—	Ladies Magazine	—	3500	—
—	Medical and physical Journal	—	2500	—
—	British Critik	—	2000	—
—	Journal of Voyages and travels	—	1500	—
—	Universal Magazine	—	1500	—
—	Philosophical Magazine	—	1250	—
—	Critical Review	—	1250	—
—	Anti-Jacobine Review	—	1250	—
—	Monthly Miror	—	1000	—

Afsætningen paa periodiske Skrivter i Dannemark taaler ingen Sammenligning med denne. Naar man undtager egentlige Aviser, saa gives der i dette Øieblik ikke et eneste Dansk Tidsskrivt, hvoraf der afsættes 1000 Exemplarer. Aftenposten har i fordums Dage vel havt en Afsætning af 2200, men den sank efter Haanden ned til en Trediedeel. De Kjøbenhavnske lærde Efterretninger afsætte omtrent kun saa mange hundrede som Monthly Magazine afsætter tusinde.

I Spanien skulle 20,000 Mand Tropper gjøres mobil.

Ved den store Fest i Paris skal der og foranstaltes Veddeløb til Hest og til Vogns paa Marspladsen. Saavel Rytterne som Hestene maae være fødte i Frankrige. Den første Priis for Rytterne er 2400 Franker og en Guldmedaille; den anden 1500 Fr. og en Sølvmedaille. Den første Priis for Veddeløbene til Vogns er 3000 Fr. og en Guldmedaille; den anden 1800 Fr. og en Sølvmedaille.

20 Engelske Canoneer- og Bombardeerbaade have d. 4 Julii gjort et frugtesløst Angreb paa den Neapolitanske Division Canoneerchalupper ved Castellone, en liden By i Catalonien, i Spanien, 3 Mile fra Gironne. Det Fransk-Neapolitanske Tab bestod af 6 Mand Døde og Saarede.

Jesuiter-Collegiet i Augsburg har været til siden 1772, da Jesuiter-Ordenen blev ophævet. Det vedblev lige til de seneste Tider at antage Novicer, og aflagde ikke andet end Dragten. Det beholdt tillige alle sine Godser og Besiddelser. I næste Maaned gaaer dette Collegium til Rusland, nemlig til Stæderne Mohilow og Polozk, hvor der allerede existerer Jesuiter-Collegier.

Ogsaa i Basel er det nu blevet forbudet at indføre Engelske Manufacturvarer, under Confiscation, Fængselstraf ꝛc.

Efter en Artikel fra Constantinopel i Moniteuren synes Forholdene imellem Frankrige og Rusland ikke saa venskabelige som man kunde ønske.

Den i Venedig udrustede Escadre ligger endnu i Chizza. I Arsenalet arbeides endnu Nat og Dag paa at udruste en anden og stærkere Escadre.

Handels- og Skibsefterretninger.

Philadelphia d. 15 Maji. Den Act, hvorved Indførelsen af forskjellige Engelske Varer i Nordamerica forbydes skal d. 15 Nov. d. A. virkelig sættes i Kraft. I Følge af samme tør i de forenede nordamericanske Stater fra den Tid af følgende Varer ikke indføres fra nogen Havn, som ligger i Storbritannien eller i nogen Engelsk Colonie eller i andre Lande, som staae under Britisk Herredømme: 1) Alle Artikler, hvori Læder er den Materie, som er af meest Værdie. 2) Alle Artikler, hvor Silke er den vigtigste Materie. 3)

Alle Artikler, hvori Hamp eller Hør udgjøre de vigtigste Materialier. 4) Alle Artikler, hvori Tin eller Messing udgjøre de vigtigste Materialier, (Tinplader undtagne). 5) Klæde, som, efter Facturen koster over 5 Shilling Alen. 6) Alle Sorter strikkede Uldvarer. 7) Vinduesglasse og alle andre af Glas forfærdigede Sager. 8) Sølvtøi og pletterede Sager. 9) Søm. 10) Hatte. 11) syede Klæder. 12) Alle Slags Galanterievarer. 13) Spillekort. 14) Porter og andre Sorter Øl; Malerier og Kobberstykker. — De anførte Artikler tør, naar de ere forfærdigede paa et Sted, som ligger under Storbritanniens Herredømme, heller ikke fra fremmede Havne indføres i de nordamericanske Stater. Men fra dette Forbud undtages de Artikler, som inden 15 Dage førend denne Acts Bekjendtgjørelse afsendes fra en nordamericansk Havn til Godthaabs Forbjerg eller noget andet Sted paa hiin Side samme. — Skulde nogen af de anførte Artikler, efter d. 15 Nov. indføres i de nordamericanske Stater, eller bringes ombord paa et andet Skib eller Fartøi, for at indføres, saa skulle alle saadanne Artikler, saavelsom alle andre Artikler, der findes i Fartøiet, være underkastede Confiscation, og Eieren endnu desforuden tilpligtes at betale den tredobbelte Værdie af Varene. Skulde disse Artikler derimod findes ombord paa et Skib, som er ankommet efter d. 15 Nov. i de nordamericanske Stater, og være udeladte fra den generelle eller specielle Angivelse, som gjøres ved Eieren af Varene, eller den, de ere consignerede til, saa skulle de ligeledes confisqueres, og den samme Straf, som er fastsat i lignende Tilfælde, i Henseende til Varer, som ved Indførslen skulde fortoldes, ogsaa her finde Sted.

Stockholm d. 15 Julii. Kornpriserne stige her meget, fordi Haabet om en god Høst slaaer bestandig mere og mere feil. En Tønde Rug betales allerede med 12 Rdlr. 24 ß.

London d. 15 Julii. Dersom man kan stole paa velunderrettede Privatpersoners Forsikkring, saa er det allerede kommet saa vidt med Fredsunderhandlingerne mellem Frankrige og Engelland, at vor Regjering vil erkjende Prindserne Joseph og Louis for Souverainer af Neapel og Holland. Det Franske Ministerium skal i sine Yttringer have opvakt gode Forhaabninger om Freden.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 84.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 2 Augusti, 1806.

Bogtrykkerier.

Kjøbenhavn tæller i denne Tid to og tyve Bogtrykkerier i alle Formater, nogle i Folio, andre i Duodece. Antager man, at hvert af disse i Gjennemsnit har to Presser, og at hver Presse leverer tusinde trykte Ark dagligen, saa er det næsten ubegribeligt, hvorledes der i en Stad som Kjøbenhavn kan skaffes Manuskript til 44,000 Ark om Dagen. Men reducerer man end dette Tal til det Halve, saa bliver der dog 22,000 Ark: et Antal, som maa sætte enhver, der ikke er indviet i Bogtrykkerkonstens Hemmeligheder, i største Forundring.

Naar man træder ind i et Trykkerie seer man Mennesker i deres Ansigts Sved trælle ved en Presse. De arbeide med en Hurtighed som om det gjeldte deres Liv. "Hvilke almeennyttige, for hele Menneskeslægten vigtige Værker bringe disse svedende Trykkere og Presser for Lyset?" — "Ak!" svarer man ofte — "Sædernes Skilderie af N. T. L. Gunnerus, — alle Slags Røver-, Morder- og Bandithistorier — Reisers Levned og andre saadanne Producter."

En Trykker ligner en Gjordemoder. Ligesaa ligegyldigt som det er denne, enten det Barn, hun hjelper til Verden, ender sit Liv som Tugthuuslem eller hæderlig Borger, ligesaa lidet bryder Trykkeren sig om, enten hans Presse avler Sædernes Skilderie eller Riegels's Kjøbenhavns Skilderie, Reisers Ildebrandshistorie eller et af Suhms udødeligste Værker. Ligegyldigt er det ham, om Frugterne af hans Ansigts Sveed befordre Ryggesløshed og undergrave fredelige Borgeres Rolighed, eller bidrage til mange Tusindes Lykke og hele Nationers Forædling og Oplysning.

Kun faa Huuseiere skjøtte om at bortleie deres Værelser til Bogtrykkere, og de fleste af disse ere derfor selv Huuseiere. En Presse frembringer, naar den er i Gang, en uophørlig Torden i et Huus. De gjentagne Slag

ryste Bygningen, og det er næsten afgjort, at er Bogtrykkerie sætter et nyt Huus i en Tid af ti Aar i en saadan Stand, som om det var tredive Aar gammelt.

Et mere talende Billede paa Bogtrykkerkonstens moralske Virkninger gives der neppe. Hvad Pressen er for Bygninger, det er den ogsaa for Overtroen. — Bogtrykkerkonsten sønderknuser Systemer, som have Aarhundredes Hævd for sig. Den oplyser Nationer og Regenter om deres gjensidige Pligter; den gjør Regjeringen opmærksom paa herskende Feil og Misbrug; den udbreder Moralitetens Rige og befordrer Menneskeslægtens Held.

Den er heller ikke fri for Misbrug; men dersom den var det, saa var den ikke Menneskers, men Guders Opfindelse. Blandt Korn voxer der Klint, og Jorden frembringer ligesaavel Skarntyden som Rosen. Hver slet Bog bærer desuden i sig selv Spiren til sin egen Tilintetgjørelse, og hævner sig sædvanlig paa sig selv. Den er en Selvmorder, der uden nogen critisk Færgemands Hjelp vandrer den lige Vei til Lethe. Den kan i en kort Tid finde Læsere og Kjøbere; Recensenter kunne sætte Liv i en slet Bog, ligesom Ægypterne ved konstig Varme kunne udruge Æg. Men hvor længe kan et saadant Liv vel vare? Tiden — den ubestikkeligste Recensent — dræber ufeilbarlig den skrantende Skabning.

Da Guttenberg opfandt Bogtrykkerkonsten, tænkte han neppe paa, at hans Opfindelse vilde

give Verden en ny Skikkelse. For hans Tid vare Bøger kostbarere end Guld. I Oldtiden havde man egentlige Reenskrivere, saaledes som f. Ex. Esdræ, der paatog sig at reenskrive det hele gamle Testamente. I de christne Tidsrum var det især Munkenes Forretning, at afskrive Bøger, og det er dem, som vi maa takke for, at vi nu eie de fleste Classiker. Men ved dette Afskriverie kunde der saa meget lettere komme uforsætlige og forsætlige Feil i saadanne Bøger. Det er næsten beviist, at Munkene have indflikket visse Perioder i Josephi Jødiske Historie, som ikke findes i nogen af de ældste Afskrivter. Denne Misbrug er nu hævet. — I Tyrkiet leve endnu en saa stor Mængde Mennesker af at afskrive Bøger, at Storsultanen, af Frygt for at gjøre dem brødløse, hidtil ikke har vovet at indføre flere Trykkerier i sine Stater, end det, der allerede existerer i Constantinopel.

Man har tilskrevet Bogtrykkerkonsten meget ondt. I Frankriges revolutionaire Dage troede man i saa mangen en Stat, at intet uden den har kuldkastet Ludvigs Trone og tændt Borgerkrigens Fakkel i det skjønne Frankrige. Voltaire og Rousseau betragtede man som Formænd for de Skribenter, der have udsaaet Oprørssæd blandt de Franske. Men man har sikkert taget meget Feil heri. Intet Skrivt i Verden har nogensinde bidraget til Revolutioner. I Regjeringssager maa altid saavel det Gode som det Onde komme ovenfra. Tusinde Terrorister, Marater og Robespierrer kunne ik-

ke udrette saa meget som en eneste Hertug af Orleans. Ikke Voltaire, ikke Rousseau, ikke Bogtrykkerkonsten, men dette Uhyre var det, som styrtede det Bourbonske Huus. Himlen var retfærdig, og lod Uhyret begrave sig selv under Ruinerne af den Trone, det styrtede.

Dannemark har ved sit Exempel beviist Europa, at Pressefriheden, langt fra at være skadelig, bidrager til Staters Held. Er vort Fædreneland i de 32 Aar, det har nydt en saa udbredt Trykkefrihed, ikke gaaet Oplysningen med Kjæmpeskridt i Møde? I hvilket Land tænke endog de allerlaveste Stænder mere oplyst end hos os? Hvor er Overbærenhedsaand mod anderledes Troende almindeligere end hos os? Hvor er Kjerligheden til Fødeland og Konge knyttet med stærkere Baand til Frihedskjerligheden end blandt os? Dersom Pressefriheden virkelig skulde kunne bidrage til Nationers Fordærvelse, hvilket Folk kunde lettere blevet fordærvet end netop vi, der i en Række af Aar have nydt den meest uindskrænkede, ja til visse Tider meest misbrugte Trykkefrihed? Maatte vore Konger endnu i mange Aarhundreder vedblive at indsee denne Friheds velgjørende Virkninger, og skulde der engang langt, langt hen i Tiden opstaae en Regent, der vilde betage os den, o saa gid han maatte skue tilbage til Christians og Frederiks Dage, der vare lykkelige, skjøndt Pressen var ligesaa fri for uværdige Baand som Borgeren, Bonden og Negeren. Han vil da drage sin Haand tilbage og ikke røre ved en

Helligdom, der er Kongens og Folkets Hæder og Støtte.

Uagtet man ved første Øiekast indseer, at 22 Bogtrykkerier, der alle skulle føde deres Eiere, maa fremavle mangt et litterairt Ukrud, saa bidrager denne store Concurrence dog lige saa meget til gavnlig Læsnings og Oplysnings Udbredelse. Blandt menig Mand er der i den senere Tid opstaaet en Læselyst, der rigtig styret og tilfredsstillet paa en fornuftig Maade, ikke ved Schinderhannes Historie og Røverromaner, kunde bidrage meget til Almuens Cultur og Forædling.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

En mærkværdig Præmieuddeling skede ved Stutteriebesigtelsen i Holbech d. 17 Julii. En rødblisset Jydsk Hingst, 17 Aar gammel, Cimbrer kaldet, som i Aaret 1795 blev ved Hingstmødet i Skive belønnet med 100 Rdlr., og strax derefter kjøbt for høi Pris til Landstodhingst for Baroniet Løvenborg, blev den Dag for femte Gang belønnet med Guldmedaillen; Kongen har saaledes ialt ladet udbetale 500 Rdlr. i Belønning for denne udmærkede gode Hingst. — Paa bemeldte Baronie findes efter den adskillige Præmie-Hingster, og i disse Dage er en Sønnesøn af ham, rød med Blis, hvid Hale og Man, bleven i sit tredie Aar solgt til Sverrig, og betalt med adskillige hundrede Rigsdaler.

Politiemester Blom i Trondhjem havde af vigtige Grunde offentlig opfordret et Fruentimmer, som indfandt sig paa Torvehuset for at vexle en 100 Rdlr. Bancoseddel, da han ønskede at vide, hvem hun havde forrettet dette Ærinde for. Men Fruentimret meldte sig ikke; Politiemesteren ansaae dette for mistænkeligt, og har derfor opfordret hende anden Gang.

D. 15de April d. A. vare i det borgerlige Sygehuus i Trondhjem 32 Patienter under Cuur, og indtil d. 12 Julii sidstleden vare 22 indkomne, tilsammen 54. Deraf ere i bemeldte Tid 26 udgaaede som curerede og 5 døde, altsaa 23 Patienter tilbage.

I Aaret 1800, d. 19 April, indgik Grosserer H. P. Neergaard, som handlede i Forening med Grosserer G. Jørgensen, en Interessentskabscontract med Thorkel Bergmann, Islandsk Kjøbmand, angaaende en Handel paa Reikevig. Denne skulde tage sin Begyndelse fra bemeldte Datum og vedvare uafbrudt i to paa hinanden følgende Aar. I Følge Contractens første Post indskjød Bergmann i denne fælles Handel de ham i Island tilhørende Varer, af Beløb 3899 Rdlr. 3 Mk. 4 ß., de ham sammesteds tilhørende Handelshuse med Inventarium, tilsammen af Værdie 1085 Rdlr., en Galease til 3500 Rdlr., 15 Rdlr. 2 Mk. 12 ß. i rede Penge, ialt 8500 Rdlrs. Værdie. Neergaard forpligtede sig derimod til at betale en lige Sum eller forholdsmæssige Varer, som skulle indlægges og forblive for fælles Regning. Der blev tillige fastsat, at dersom den Capital, han saaledes maatte indskyde, ved de nødvendige Udredninger m. v. enten skulde overstige eller blive mindre end den anførte Sum, da skulde Fordeel og Tab blive i Forhold til den af ham indskudte Capital. Fremdeles blev det fastsat, at Bergmann, som bosat i Island, skulde drive og have Opsigten med Handelen sammesteds, og at Neergaard skulde forhandle de hjemkommende Retourvarer, og ene bestemme, enten der skal skee her i Staden eller udenfor samme, samt besørge og anskaffe alle de Udredninger og Fornødenheder, som maatte finde Sted ved denne Handel udenfor Island, hvorimod de begge skulle staae hinanden til Ansvar indtil ovenmeldte to Aar maatte være udløbne, da enhver beviislig Antegnelse og Feiltagelse skulde rettes og godtgjøres paa bedste Maade. Endelig blev det, i Henseende til Handelens Ophævelse, vedtaget, at saafremt den efter to Aars Forløb skulde blive ophævet, da skulde Bergmann være forpligtet til at modtage ovenmeldte Galease, Huse og Inventarium for samme Sum, som de vare ansatte til, naar iøvrigt intet tilfældigt Uheld, eller Beskadigelser vare tilstødte dem. Begge Contrahentere forpligtede sig til at forfatte

et General-Inventarium over Beholdningen, som, efterat den til Handelens Fremme gjorte Gjeld var fradragen, skulde deles, i Forhold til enhvers beviislig gjorte Tilskud, imellem dem, hvorefter enhver skulde beholde sin Andeel, uden Paaankning, som sin Eiendom. For det første Handels-Aar blev der gjort Afregning ved en af Neergaard opgjort Conto-Courant, dat. d. 23de Junii 1802. Men da Neergaard & Jørgensen opgave deres Bo, som blev taget under Behandling af Commissarier, til Deling imellem deres Creditorer førend Afregning var skeet for det andet Aar, have Revisorerne i Boet, hvor Bergmann i Forveien havde indgivet Regninger i Anledning af hans og Neergaard & Jørgensens Mellemværende, under 9 Decbr. 1802 opgjort en Conto-Courant, i Følge hvilken Boet tilkom per Saldo hos Bergmann 6178 Rdlr. 7 ß. Bergmann paastod derimod at være Creditor i Boet for en Sum af 4582 Rdlr. 73 ß. Boets Curator indstevnede nu Bergmann d. 3 Maji 1803 for det anførte Tilgodehavende, men Bergmann paastod ved Contrastevning af 10 Sept. s. A., ikke allene Frifindelse, men endog Udbetalingen af 4701 Rdlr. 31 ß. ꝛc. — Ved Hjesteretsdom af 4 Junii 1806 kjendtes for Ret: at Parterne skulle være fri for hinandens Tiltale, men dog saaledes, at Bergmann forbeholdes Ret til, paa vedkommende Sted at indtale de efter Sagens Udfald formeentlig tilkommende Fordringer i Neergaard & Jørgensens Bo.

Det afvigte Aars Befolkningslister for Hertugdømmerne ere ualmindelige gunstige. Flere end en Trediedeel — 5726 — ere fødte end døde. De Fødtes Tal var ialt 20004, de Dødes 14278, de Ægteviedes 4855. De uægte Børns Tal var 967, altsaa neppe een blandt 20 Fødte. Men de Dødfødte var ualmindelig talrige. Der var 896 blandt 20,000 Fødte, altsaa blandt 22 Børn eet dødt. De voldsomme Dødsfalds Tal var ikke betydeligt. I Slesvig talte man 15 Druknede, 10 Forulykkede, 2 Selvmordere; i Hertugd. Holsteen 71, som ere omkomne paa en voldsom Maade. Af Tvillinger vare 40 i Slesvig, 137 i Holsteen, 5 i Altona, 8 i Grevsk. Rantzau. I Herskabet Pinneberg vare 393 flere Fødte end Døde, altsaa ¼ Fødte. I Altona vare derimod blandt de Fødte 68 uægte, altsaa hvert 12te Barn uægte. I Holsteen var Overskudet af Fødte forholdsmæssig større

end i Slesvig. Blandt 14278 Fødte døde over ⅓, nemlig 5318 førend det 10de Aar, men næsten ligesaa stort et Tal naaede en Alder over 60 Aar, nemlig 1829 døde imellem 60 og 70, 1585 imellem 70 og 80, 819 imellem 80 og 90, 107 imellem 90 og 100, og 8 over 100, ialt 4448. Derimod døde imellem det 11te og 60de Aar kun 4512, eller ⅓ af det Hele. — I Slesvig døde en Indsidder i en Alder af 105 Aar, og i Grevsk. Ranzau en Jøde i en Alder af 106 Aar.

I Hamburg ere følgende Reisende ankomne fra de Danske Stater: d. 24 Julii: Kammerjunker v. Benzen fra det Holsteenske, Prof. Olivarius og Kjøbmand Good fra Kiel, Hr. Ponnalk, Suda og Guanin fra Kjøbenhavn; d. 25de: Hr. Blankensteiner og Hr. Henneberg fra Kjøbenhavn.

Odensee, d. 30 Julii. Natten til den 20de d. M. havde man her en meget stærk Regn, hvorpaa fulgte med Hundedagenes Indtrædelse en mildere Luft, som siden har været svanger med Torden og Regn. Det samme meldes og fra Viborg, hvor Afgrøden paa de fleste Steder tegner godt, hvad Rug og Byg angaaer. Paa mange Steder, især paa Sandmarkerne, har Rugen dog taget betydelig Skade før den blomstrede, men paa sædvanlig gode Rugmarker staaer den ypperlig, og tegner til at blive hammel; Havren har taget meest Skade og bliver kort. Baarhøet blev borte, og her i Viborg saa maadeligt, at intet er at faae tilkjøbs. Derimod er Græsset, saavelsom alt Korn paa Venlæssøe fortrinlig i Aar, og denne i mange Henseender mærkværdige Øe, hvor vindskibelige Qvindehænder dyrke Jorden, mens Mændene befare Havet, vidner om, at dens Jordbund maae være af en anden Natur end Jyllands. Engene give i Aar maadelig Udbytte, og man har ganske nylig begyndt at slaae Græs, da Kulden og Tørken i saa lang Tid hindrede Græssets Vext.

Sidst i forrige Aar havde en Person, navnlig Peter Gramborg, indfundet sig, tilligemed to andre, i Brandsborg Skov, for at stjele et Asketræ, hvilket de Natten forhen havde begyndt paa at omsauge. Da de kom hen til et Gjærde ikke langt fra Træet, hvor Ladefogden J. A. Bagger tilligemed en anden Mand havde lagt sig i Skjul, mærkede de noget pusle; de bleve bange, løb tilbage og gik derpaa atter hen til Gjærdet, hvor Gramborg, som blev kastet omkuld af Ladefogden, saaledes at den sidste kom til at ligge oven paa Gramborg, som greb ham i Haaret. Under denne Strid tilføiedes Ladefogden ved Gramborgs Kniv, som han havde oplukket i Haanden, da han kom til Stedet, for, efter hans Foregivende, at skjære et Kosteriis, et Saar i Ryggen, 2 Tommer dybt og 1 Tomme langt, hvilket Lægen ansaae for farligt, ja næsten dødeligt, endskjønt Bagger dog siden blev helbredet. Ved Landstifts-Overretten blev han dømt til at betale for Haandgreb trende sex Lod Sølv, for Saar med Kniv trende sex og trende femten Lod Sølv, Voldsbøder trende fyrgetyve, og endelig Erstatning til Bagger 45 Rdlr. 24 ß.

I Mandags ankom fra Sverrig til Hovedstaden to Arrestanter, hvoraf den ene var en bortrømt Slave, og den anden en Person, som skal have udgivet sig for en vis fornem Mands Søn. Ved hans Ankomst til Toldbodvagten forgav han, at have stor Familie i Kjøbenhavn, og udbad sig, paa Grund heraf, Tilladelse til at kjøre i en Kareet hen til Commandanten. Hans Begjering blev opfyldt. Han og hans Reisekammerat, ledsaget af en Gefreider, satte sig i Vognen, og utallige Mennesker fulgte bag efter. — Da han under sit Ophold i Sverrig logerede med een af sine Staldbrødre hos en Præst, skal han ordentlig have spillet ham et Puds. Han trængte nemlig til Penge, og vidste just ikke hvor han saa lige skulde tage dem fra. Han accorderede derfor i Præstens Nærværelse med sin Hr. Staldbroder om et Jordegods, som skulde koste henved en Tøndeguld. Præsten gjorde store Øine, og tænkde: hillemænd! det maa være en rig Mand. Da han skulde til at reise, sagde han til Præsten, at han er i stor Forlegenhed for nogle og tyve Rigsdaler i Smaasedler. Hans Velærværdighed gjorde sig en sand Fornøielse af at laane ham dem, uden nogensinde at see sine Penge eller sin Skyldner mere.

I Christiania koste nu Formelys 26 ß. Pundet og Spedelys 24 ß. Pd. Det er en ualmindelig høi Priis.

I Sjelland har en Bonde og hans Kone været underkastet Arrest og Tiltale ved Herredstinget og Landstinget, han, fordi han for ti Aar siden

havde taget en Langvogn til 6 Skillings Værdie, hvilket den Bestjaalne havde tilgivet ham, imod at han gav en Potte Brændeviin til Byemændene. Anledningen til Actionen var blot, at denne Tildragelse blev fortalt af nogle Vidner under nedenmeldte Sag. Ved Herredstinget blev han dømt til 2 Maaneders Forbedringshuus; men Landstinget (som fandt det for haardt, at denne Forseelse skulde paadrage Personen ei allene en langvarig Arrest, men endog den almindelige korporlige Straf) frikjendte ham. Besynderligt var det, at Konen, som havde samme Skjebne, var sat under Justitiens Tiltale, fordi hun for ogsaa over 10 Aar siden havde malket en anden Mands Ko, hvilket var blevet hende tilgivet af Vedkommende!

Grosserer G. Kyhn havde d. 22 April f. A. sagsøgt Islandsk Kjøbmand Ørum og Kjøbmand C. F. A. Wulff, den første til at betale, i Følge Conto Curant, der angaves at være grundet paa hans til Kyhn afleverede Regnskaber og Regnskabsbøger, angaaende den Handel han havdeført for ham i Island, for Aaret 1796, samt hans Forskrivning og Factura af 21 Maji, 25 Julii og 17 Oct. 1797, formeentlig skyldige 26,085 Rdlr. 3½ ß. med Renter fra 13 April sidstleden, da Kyhn paaklagede foranførte sin Fordring til Forligelses-Commissionen, og den sidste i Følge den af ham under den hos Ørum d. 25 Junii 1801 passerede Arrest-Forretning indgaaede Forening til, som Cautionist og Selvskyldner, in solidum med Ørum at betale 10,000 Rdlr. af den paastevnede Sum med Renter, som ovenmeldt. — Ørum og Wulff paastode derimod Hovedsøgsmaalet afviist, som allerede afgjort ved Høiesterets-Dom af 21 Februarii f. A. samt Hovedcitanten for sit ved sammes Anlæg udviste formeentlig dumdristige og formastelige Forhold anseet med følelig Mulct, hvorhos Ørum har contrasagsøgt Hovedcitanten til at betale ham 1473 Rdlr. 43 ß. med Renter af 1255 Rdlr. 8 ß. fra 16 Febr. 1798, da han leverede Hovedcitanten Regning over sit Tilgodehavende, og af det øvrige fra 27 Martii f. A. under hvilken Datum han har indklaget sin Fordring til Forligelsescommissionen. Hof- og Stadsretten afsagde derpaa d. 3 Martii 1806 følgende Dom: det af Grosserer G. A. Kyhn anlagte Hovedsøgsmaal afvises, saavidt Contra-Citanten Islandsk Kjøbmand N. Ørum angaaer. — Derimod bør indstævnte Kjøbmand C. F. A. Wulff i denne Sag frie at være. Og bør sidstmeldte for sit ved bemeldte Søgsmaals Anlæg udviste formastelige og lovstridige Forhold bøde 100 Rdlr. til Stadens Fattigvæsen og ligesaa meget til Justitscassen. — Fremdeles bør Hovedcitanten betale de contrapaastævnte 1473 Rdlr. 43 ß., med Renter 4 PC. af 1255 Rdlr. 8 ß. fra 16 Febr. 1798, og af det øvrige fra 17 Martii f. A., alt indtil Betalingen skeer. — Endelig betaler han til Contracitanten og Indstævnte denne Processes Omkostninger med 60 Rd. og til Justitscassen for unødig Trætte saa meget som Dom og Segl koste. — Det Idømte at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse.

Udenlandske Efterretninger.

Doctor Jenner i London har henvendt sig umiddelbar til den Franske Keiser, for at udvirke to af sine Venners Frigivelse. Den ene er Dr. Windham og den anden Hr. William, som hidtil have siddet fangne i Verdun. Keiseren har bevilget deres Frigivelse, og de indskibes i Morlaix. Hr. Fox har anholdt om, at 5 Engelske Krigsfanger maatte udvexles mod Generalerne Laprype og Boyer, hvilket ogsaa skal være blevet bevilget.

De i Neufchatel confisquerede Varer, som skulle sælges d. 1 Aug. kunne frit indføres i Frankrige.

Den Franske Regjering har forbudet dem, som handle med Kobberstykker, at udhænge Carricaturer, der ere fornærmelige for en vis udenlandsk Regjering. Moniteuren har ikke optaget Artiklen angaaende Beskyldningen mod en Engelsk Dame af høi Rang. Begge Dele ere et Beviis paa Frankriges fredelige Sindelav.

Det hedder nu, at Italien skal deles i to store Kongeriger, et sydligt og et nordligt, til hvis Hovedstæder man bestemmer Mayland og Rom.

Marchal Massena befinder sig nu i Leiren ved Gaeta.

5285 Mand Franske Tropper fra Holland skulle nu for største Delen have Qvarteer i Wesel.

de Husbeiere, som forhen kun havde 4 Mand i Qvarteer, skulle nu have 12 til 20. Meningerne om disse Troppers Bestemmelse ere forskjellige. Nogle paastaae, at de skulle bruges til at anlægge nye Fæstningsværker og grave en Canal, andre derimod sige, at de skulle tage nogle Nabodistricter i Besiddelse.

Kongen af Sverrig har befalet alle Skaanske Landshøvdinger, at paasee, at de Oldsager og Mindesmærker, som endnu findes paa Landet, ikke ødelægges. — Han har tillige fornyet sine Paamindelser til de Svenske Bogtrykkere: intet at lade trykke om Keiser Napoleon, hans Bedrivter, hans Forbindelse med fyrstelige Huse, og Fordelingen af Europas Lande.

Statsbudet Basilico er hidtil endnu ikke afreist fra Frankrige. Man anfører forskjellige Aarsager, hvorfor Svaret paa de sidste Depecher fra Frankrige hidtil er udeblevet. Snart anføres Fox's Svagelighed, snart en ny Hindring i Prailiminairerne, snart det Londonske Cabinets ulige Mening, som Grund for denne Forhaling.

De Deputerede, som efter Keiser Napoleons Befaling skulle forsamle sig i Paris i Anledning af en Forbedring i Jødernes borgerlige Forfatning, have endnu ikke aabnet deres Forsamling. Franske Blade anmærke, at den Jødiske Nation ikke i en Tid af 2000 Aar er bleven sammenkaldet til en saa lovmæssig Forsamling, som den nærværende vil blive.

Den gamle Marchal Kellermann staaer nu i Spidsen for en Comitté, som siden d. 26de Martii d. A. har aabnet en frivillig Subskription, for at lade støbe Keiser Napoleons Statue til Hest af Metal. Modellen dertil er allerede færdig. En udmærket Konstner skal udarbeide den, og Ministeren for de indere Anliggender har bestemt, at denne Statue skal opreises paa hvilken Plads, Subskribenterne selv ønske.

Det hedder nu, at den Catholske og Protestantiske Kirke i Frankrige skal forenes, og at de fornemste Misbrug, der adskille dem, skulle bortryddes.

Fra Neapel meldes følgende: da Prindsen af Hessen-Philipsthal ikke fik nogen Efterretning fra de Oprørere, som han havde afsendt fra Gaeta, for at ægge Landmændene til Oprør, afsendte han en sikker Torelli, for at indhente Underretning desangaaende. Men saasnart denne havde forladt Fæstningen, gik han hen til den første Øvrighed og erklærede: at han blot havde antaget Prindsens Forslag, for at undgaae den Undertrykkelse, som Gaetas Indbyggere lide. Han har tillige sagt, at Prindsen selv ikke kunne foretage noget uden den Engelske Commandants Samtykke, og at denne har anmasset sig al Magt. — Men bør man vel sætte Lid til en saadan Overløbers Udsagn?

Kong Joseph har befalet, at alle de, som have mistet deres Eiendom ved Vesuvs Ødelæggelser, skulle have en Godtgjørelse af den offentlige Skat, og at de, som ikke ville boe længere ved Foden af dette farlige Bjerg, kunne flytte hen til det ligesaa frugtbare som ubebyggede Apulia. Men man mener, at kun faa ville modtage det sidste Tilbud; Indbyggerne elske deres Fødested saa høit, at hverken Jordskjælv eller ildsprudende Bjerge kunne fordrive dem derfra.

Kongeriget Holland sparer nu aarligen 12 Millioner Gylden ved dets Fritagelse for at have Franske Tropper paa Batavisk Bund, og ved dets egen Armees Formindskelse.

Den 6 Junii, da det regnede og blæste overordentlig stærkt, og hele Horizonten var overtrukken med Tordenskyer, holdt Arbeidsfolkene i en Tørvemose i Skotland, i Grevskabet Perthshire, formedelst det slette Veir, tidligere end sædvanlig op at arbeide. De gik med deres Jernspader paa Skuldren, troppeviis bort; derpaa fulgte sexten, den ene efter den anden; bagefter disse, i en Afstand af 20 Skridt, gik tre, og omtrent 130 Skridt fra disse, gik igjen een ganske allene. Denne sidste seer pludseligen en Lynstraale slaae ned og kaste de 19 Arbeidsfolk, som gik foran, omkuld. Da han med fordoblede Skridt nærmer sig dem, finder han, at den bageste af de tre, som i den anden Afdeling gik ved Siden af hinanden, er paa Stedet bleven dræbt af Lynilden; Straalen var trængt ind i Hjerneskallen og i Brystet; paa begge Steder fandtes Smaahuller. De Klæder, som den Dræbte havde paa, havde Lynilden revet fra Kroppen, og laae i Laser og Stumper omspredte paa Pladsen. En Kone, som var iblandt Dagløønnerne, laae omtrent 12 Skridt borte fra Veien; Blodet styrtede hende ud af Næse og Mund, og saavel hun som een af de andre, var uden Bevidsthed. De øvrige 17 laae vel udstrakte paa Jorden, men ubeskadigede, og i en saadan Tilstand, som Beskjenkede pleie at at være, naar Rusen taaer af.

Konen og de øvrige 17 bleve næste Dag helbredede igjen; men deres Fødder vare noget blaa og ingen af dem kunde sige, hvad der var foregaaet med dem.

Prindsen af Dolgorouki og Grev Pontowsky ere d. 24 Julii ankomne fra Moscau til Hamburg.

Sundhedscommissionen i Ancona har fra Rom faaet Ordre, at paalægge alle de Skibe, der komme fra Triest, Fiume, hele Istrien og Dalmatien og Strædet ved Cattaro, 7 Dages Qvarantaine. Dette skeer, fordi der i de anførte Egne grassere smitsomme Sygdomme blandt de Franske Tropper.

Fra Archangel meldes under d. 1 Junii: d. 22 April begyndte Isgangen her. Uagtet Vandet steg usædvanlig høit, har det dog ikke foraarsaget stor Skade. De Skibe, som have overvintret her, lave sig nu til at afseile. I Aar er her endnu intet Skib ankommet. Af den kolde Nordvind maa man formode, at endnu meget Is driver omkring i det hvide Hav. Vor Handel ligger aldeles. Rugen gjelder $7\frac{1}{2}$ Rubler pr. Tetw. Hvede og Hørfrø 10 Rubler pr. Ttw. For reen Hamp har man betalt 46 Rubler pr. 10 Pud, og for Sæbetalg 50 Rubler for 10 Pud.

Handels- og Skibsefterretninger.

Den Svenske Fregat Thetis, som bloquerer Danzig, er bleven afløst af Fregatten Freya, som har Ordre, ikke at lade Svenske Skibe med Sild, der seile til Preussiske Havne, passere, saafremt de ikke ere forsynede med Passe, Kongen selv har undertegnet. Den ved Pillau stationerede Fregat har nu faaet Ordre, at lade de tre smaa Skibe under Russisk Flag, som den har afviist, løbe ind.

Den Preussiske Admiralitets- og Handelsret har under d. 2 Julii tilkjendegivet de Handlende, at alle Britiske Skibe, som komme fra eller gaae til Preussiske Havne i Østersøen, nu kunne fare uforhindrede og uindskrænkede, som førend Misforstaaelsen mellem Preussen og Storbritannien.

Den 28de f. M. strandede det Americanske Skib Plato, Skipper Wohland, fra Newyork, ladet med Sukker, Caffe og Cattuner, ved Cordoan Klipperne. Mandskabet og Passagererne bleve reddede; men af Ladningen blev der sandsynligviis lidet eller intet reddet.

Efter de seneste Breve fra Triest er man der

i stor Bestyrtelse formedelst ubehagelige Optrin, man tænker sig der som muelige og snart indtræffende. Endeel Familier belave sig allerede paa at reise til Østerrige eller Ungarn.

Til Bladets Læsere.

Udgiveren af nærværende Blad og alle de Mænd, som beære ham med Bidrag, have nu uforskyldt fundet en drabelig Modstander i en meget ung Person, som kalder sig N. T. L. Gunnerus og fører Titel af: "Revisionsassistent" i Generaltoldkamret. Han har overøst Udgiveren med Gadestænk i nogle Blade, som, paa Lumpenheder nær, er et Non-plus-ultra af Vaas og Pesthuussnak. Den hele Person er kun tre Gange saa gammel som nærværende Blad (omtrent 15 Aar). Men uagtet han endnu er saa ung, forener han dog alle de Egenskaber, der allerede nu kunne gjøre ham til en fuldkommen Reiser den yngre, og, naar han har lært at skrive og stave rigtigt Dansk, til en Sigvard Lycke den mindre. Hans Forældre vilde imidlertid gjøre vel, i Tide at frelse ham fra den Afgrund, paa hvis Bredde han befinder sig, thi han synes at være voxen fra Riset. Vore Love have rigtig nok bestemt, at ingen maa betroe Umyndige noget, uden selv at tage Skade for Hjemgjeld, men de have hidtil endnu ikke kunnet forbyde vindesyge Bogtrykkere, at benytte sig af sjogede unge Menneskers Uforstand, uagtet vi leve i Tider, hvor Iis, Chocolade og Bakkelse ere for saadanne Personer saa stor en Fristelse at gribe til Pennen. — Følgende, som findes S. 2 af det Gunnerus-Reiserske Product, tjener til Prøve paa Personens Stiil og Forstand: "en Student, som har de saakalte smaa Examiner kan kalde sig Studiosus Jura, Theologi, Medicine; som han selv finder for godt, mangen Gang studerer han ingen Ting, — uden at det kaldes at studere, at forføre Fruentimmere og speculere hvordan den store Codillie Beet bedst skal vindes." — O, du bedrøvelige Studiosus Jura, Theologi, Medicine og Codille Beet!

Rettelser.

I Nogle Aftryk af No. 82. S. 1295. L. 10: (touere) læs: (tollere) — S. 1318. L. 11 nedenfra: 27,053 læs: 2,705.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 85.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 5 Augusti, 1806.

Slaver.

To Hundrede indtil halvtredie Hundrede er det sædvanlige Antal paa de Slaver, som Stokhuset gjemmer. I dette Dieblik tæller man der 268, hvoriblandt der er 47 uærlige. Deres Dragt udmærker dem fra alle andre Mennesker og deres Jern *) er et sørgeligt Tegn paa deres Farlighed for Selskabet. Men selv blandt dem gives der Grader. De af dem, som have Tyvsmærke og ere dømte til evig Fæstningsarbeide, kaldes uærlige; de, som mangle dette Mærke, og kun ere dømte til at arbeide en vis Tid, kaldes ærlige. Man har offentlig gjort sig lystig over Prædicatet ærlig, fordi det anvendes paa en Slave, endskjønt hver Fornuftig indseer, at den Benævnelse, som her tillægges saadanne Forbrydere, netop gjør vor Lovgivning Ære. End ikke den saa dybt sjunkne Slave har den villet negte dette for Mennesket saa nødvendige Tillægsord, naar Domstolene ikke ansee ham for uforbederlig; endog ham har den ladet staae Veien til at forbedre sig aaben; end ikke den slette Green paa Statssamfundets store Stamme har den villet afskjære aldeles, saa længe der er Haab om, at den endnu kan blive nyttig *).

Fæstningsværkerne og alle de øvrige Arbeider, som henhøre under Commandantskabet, give disse Forbrydere nok at bestille. Naar de

*) For omtrent et Aar siden var der 7 Slaver, som havde Jern om Halsen, foruden det Jern, de havde om Foden, men Hr. General-Major Gedde, som for Tiden besørger Gouvernementet, følte Medlidenhed med disse Ulykkelige, og lod dem befrie derfra. Een af dem, som er en Sjellænder af Fødsel, har imidlertid, ved at desertere paa ny, selv gjort det nødvendigt, at det blev ham paalagt igjen.

*) Der gives desuden visse Slaver, som virkelig kunne være sande ærlige Mænd, uagtet de gaae i Slaveriet. Kan f. Ex. den Bonde, som for Opsætsighed mod en Øvrighedsperson dømmes dertil, ikke være en fuldkommen ærlig Mand?

ikke arbeide faae de 2 ß. dagligen, og naar de arbeide faae de derimod et Tillæg af 3 ß., som kaldes Arbeidspenge. Endeel af dem lade sig paa visse Tider frivilligen bruge til de allerforagteligste og meest usunde Forretninger. Jeg har endog om Søndagen seet adskillige Slaver i den største Sommerhede rense den mephitiske Skarnkiste ved Vibens Allee. Ganske afklædte lode de sig hidse ned i denne Gifthule, og da de bleve trukne op, vare de saa sorte paa hele Kroppen som Negere. Jeg vilde have anseet det for umueligt, at Mennesker kunde lade sig bruge til saadant et Arbeide, dersom jeg ikke havde været Vidne til, at disse Slaver endog, som man forsikkrede mig, gjorde det frivilligen, for Betaling.

De føres fra og til deres Arbeide i en lang Jernlænke, som en heel Trop af tyve, tredive og flere, to og to, holde ved. Alle disse farlige Forbrydere, hvis Frihed vilde undergrave hele Borgerselskabets Rolighed, lade sig her ganske roligen føre af een eneste Slavefoged. Sammenlænkede som Tigre, Løver og Hyæner føres de hjem til deres Baraquer, som snarere ligne et Menagerie, end Boliger for menneskelige Skabninger. Her ligge disse gustne og af Elendighed udtærede Mennesker paa Straa. Hvorledes det seer ud i disse Stalde kan ingen Pen beskrive, ingen Pensel male. De, som kunne see Enden paa deres Lidelser, ere lykkelige; men de, som ere dømte til at ende her deres elendige Liv, o, deres Skjebne vilde være skrækkelig, dersom ikke alle Lidendes

Ven — Vanen — gjorde dem deres Lænker lette og deres Trældom taalelig! Ingen Straale, ja intet Glimt af Haab smiler ned i disse Ulykkeliges Huler.

De Forbrydere, som her gjemmes, ere ikke blot fra Danske Provindser, men næsten fra de fleste Europæiske Lande. Her findes Tydske, Franske, Engelske, Russer, som tildeels oprindeligen ere komne til Kjøbenhavn som Soldater, men som for gjentagen Desertion og Tyverie ere blevne dømte til at gaae i Slaveriet.

Naar man seer en saadan Trop Forbrydere, lænkede, tæmmede og ydmygede, saa gyser man. Man synes ordentlig at harmes over Lovens Strænghed; men denne Tanke forsvinder snart, naar man betænker, at netop disse rædselfulde Skabninger, som man af Nødvendighed har betaget den første af Himlens Gaver, ere en sand Lovtale over vore Loves Menneskekjerlighed. I mangt et andet Land havde de fleste af disse Forbrydere maaskee endt deres Liv under Bøddelens Haand, — i Dannemark har man ladet dem beholde hvad endog Ormen krymper sig ved at miste. Selv som ufri Mennesker og stemplede med offentlig Vanære, kunne de endnu nogenlunde bøde paa deres begangne Feil ved at gavne deres Medmennesker; de kunne endnu see Guds skjønne Soel, og nyde de behagelige Indtryk, som i Lænker og Purpur føles lige stærkt.

Physiognomisten finder her en viid Mark til at gjøre Iagttagelser. "I dette skumle Am-

„sigt — disse vilde Træk — disse lumske Øine, siger „han, læser jeg Anlæg til tusinde Forbrydelser. „Han vilde myrde sin Fader, dersom Omstæn„dighederne tillode det og hans Fordeel krævede „det. Paa denne rynkede, trodsende Pande og i „disse falske Hyænesine læser jeg den lumske Rans„mand. I en ensom Skov vilde han gjennem„bore mig bagfra for at rane min Eiendom. „Nu fordrer han med tusinde Bønner og Vel„signelser den Gave, som han, fri for Lænker og „paa Landeveien, vilde affordre mig med Pisto„len eller Dolken i Haanden." — Men hold inde med disse Betragtninger, strenge Dommer! Ingen uden Gud kan see saa dybt ind i det menneskelige Hjertes lønlige Vraaer. Lader os være overbærende mod vore faldne Medmennesker, hvis vi ville at den Allerhøieste skal være overbærende imod os, naar vi engang fremtræde for hans Domstoel. I intet Terra incognito findes flere uopdagede Steder, end i det menneskelige Hjerte. Den, som ofte indhyller sig i Lykkens Glands, vilde maaskee, under andre Omstændigheder, under en anden Styrelse, have baaret disse Lænker, og man havde da i hans Ansigt fundet ligesaa mange slette Træk, som man nu finder ædle, store og gode. Blandt disse Ulykkelige gives der maaskee ikke faa, hvis Kraft, Mod og Snildhed, rigtig styret ved en omhyggeligere Opdragelse, vilde gjort dem til Menneskeslægtens Velgjørere, istedet for, at de nu ere dens Skjændsel.

Den frie, lykkelige og retsindige Mand kan ikke tænke sig et ulykkeligere Væsen end en Slave, som forener i sine Kaar alt hvad der er det Modsatte af Lykke. Og dog ere disse Ulykkelige til visse Tider lykkelige. Barføddede, med en gnavende Lænke omkring den blottede Fod, plagede af alle Følger af Ureenlighed, udsatte for Frost og Slud, seer man adskillige af dem endog være glade ved deres Arbeide. Søvnen, som stundom flyer de Høiloftssale, hvori man hviler paa bløde Duun og i Senge, bebræmmede med Guld og Silke, indfinder sig frivilligen i de usleste Stalde i Slaveriet. Saaledes har den retfærdige Natur nogenlunde søgt at vedligholde Ligevægten imellem de Ulykkelige og Lykkelige, og aldrig aldeles bortdraget sin Haand fra de første eller udøst sit hele Overflødighedshorn over de sidste. Man har havt dem, som ganske have tabt al Følelse for Frihed, og som aldeles ikke skjøttede om at forlade Slaveriet. Kun for faa Aar siden saae man en Slave, som otte Aar i Forveien var rømt bort, uden at han kunde blive paagreben, og som den hele Tid havde arbeidet som Karl hos en Bonde, vende frivilligen tilbage til Slaveriet, da han var kommen i Uenighed med sin Husbonde. Man har seet andre, som havde levet nogle tredive Aar i Stokhuset, og som aldrig ønskede at komme paa fri Fod igjen, uagtet man tilbød dem deres Frihed.

Der gives Slaver, som have lært Haandarbeider, og have Frihed at benytte sig deraf. Den berygtede Peer Michelsen, som kan udskjære alle Slags Træsager til Huusbrug, har et ordentligt lille Værksted, og adskillige andre Slaver

arbeide deels under ham og affætte deels disse Arbeider for ham. Han skal have samlet sig en Capital af 500 Rdlr., og opfører sig nu meget ordentlig. Den anførte Tilladelse, som gjør Vedkommendes menneskekjerlige Tænkemaade Ære, burde, dersom det ikke allerede er Tilfælde, finde Sted paa andre saadanne Steder.

Men hvor prisværdig end denne Straffemaade er, der i mange Tilfælde tjener istedet for Livsstraffe, som vor Regjering med saa stor Ret i Almindelighed kun ønsker anvendt paa forsætlige Mordere, saa har den dog mødt mange Indvendinger. Man har paastaaet, at det er alt for farligt, at have saa stor en Samling af Forbrydere samlede i en Stad, og at det, som Erfaringen lærer, giver Anledning til at der deserterer mange Slaver, som siden gjøre Indbrud og begaae andre Forbrydelser paa Landet. Men hvor rigtig end denne Indvending synes at være, kunne de betydelige Arbeider ved Fæstningværkerne, saalænge som de skulle forrettes ved Slaver, neppe besørges ved et ringere end det sædvanlige Antal. Den eneste Maade, hvorpaa man maaskee vilde kunne forekomme, at saadanne Forbrydere, ikke alt for hyppigen, rømme deres Vei, vilde maaskee være den: at fordele dem paa forskjellige Fæstninger. De, som havde begaaet Forbrydelser i Dannemark, kunde sendes til Norge, og saaledes omvendt. Derved vilde man forebygge, at saadanne Slaver, især naar de ere fødte i eller omkring Kjøbenhavn, kunne have Kipper, Kjeldere og Smuthuller, hvor de strax

kunne tye til, nyde Skjul og faae andre Klæder. En eneste Bygning er vel heller ikke hensigtsmæssig, thi det bestandige Samqvem imellem saa mange Forbrydere foranlediger mange Misbrug. Den ene kan saa let forføre den anden, bibringe ham Ideer og give ham Vink, som ved Rømningen kunne være ham nyttige.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Anne Dorothea Margareta Rabe, født i Aaret 1780 paa Godset Gyldenstein, hvor hendes Fader var Skovfoged, blev dragen til Ansvar af den Kielske Magistrat i Anledning af, at hun havde født et Barn i Dølgsmaal, hvilket siden blev fundet dødt. Hun havde allerede forhen i Februarii 1800 født i hendes Moders Huus et Barn, som endnu befinder sig hos Moderen, og, under Ægteskabsløvte, er avlet af en Tjenestekarl. Men Moderen havde lagt Hindringer i Veien for Ægteskabets Fuldbyrdelse, fordi, efter hendes Udsigende, disse to unge Mennesker først skulde erhverve sig noget; ogsaa efter Fødselen tilkjendegav hun Datteren sit Mishag. Med Moderens Samtykke forlovede Inqvisitinden sig paa ny med en Hjulmagersvend, hendes forrige Skolekammerat. Ugen efter Paaske 1804 besøgte han hendes Moder paa 8 Dage; han opholdte sig der adskillige Nætter med sin Kjereste, og Bryllupet bestemtes til næste Michaelis. Men allerede St. Hansdag blev hun uenig med sin Kjereste, og begge ophævede Ægteskabsløvtet. Ved Michaelis tog hun Tjeneste hos en Spisemester Spethmann i Kiel, uden endnu at mærke noget til, at hun var frugtsommelig. Først da hun var midt i Frugtsommeligheden sporede hun den af Barnets Bevægelse og Melken i Brystet. Hverken sin Moder eller sin Besvangrer, de Folk, hun tjente hos eller nogen anden aabenbarede hun sin Frugtsommelighed, thi hun frygtede for, at tilstaae den, efterdi hun allerede havde havt et Barn tilforn; hun har tvertimod negtet den for sin Moster og søgt at undgaae Tjenestepigens

Spørgsmaale. Men dog paastaaer hun, at hun agtede, at holde Barsel hos sin Moster, og naar det kom til det yderste, at aabenbare hende det; at hun havde bestemt hertil Løverdagen efter hendes Nedkomst, og tillige allerede bedet Huusholdersken at forskaffe hende hendes Madmoders Tilladelse til at besøge sin Moster. Nogle Dage før hendes Forløsning bliver hun sat i saadan en Forskrækkelse ved Tjenestepigen, der havde forklædt sig og med udstrakte Arme foer løs paa hende i Kjøkkenet omtrent Kl. 7 om Aftenen, at hun gav et høit Skrig fra sig, blev bleg som et Liig, og skjelvede over hele Legement. Kl. 10 samme Aften følte hun en stærk Kulde; hendes Vand var noget blandet med Blod, og siden den Tid havde hun ikke sporet noget til Barnets Bevægelse. Den 2 Martii 1805, da hun stod op om Morgenen, følte hun Smerter over Ryggen, som efterhaanden tiltoge. Om Eftermiddagen kan hun vel skylle Karrene op, men ikke mere sætte dem paa deres Sted. Da Huusholdersken spørger hende om Aarsagen, klager hun over heftige Smerter over Ryggen, som en Følge af Forkjølelse. Hun sætter sig paa Skorstenen, gaaer derpaa, skjønt med Møie, paa Privetet, og troer at føle, at Barnet endnu ikke vil komme saa snart. Hun gaaer tilbage til Skorstenen, og efter Huusholderskens Raad, som skaffer hende noget varm Viin op paa hendes Kammer, hvor hun fryser saa stærkt, at hun lægger sig tværs over Sengen, fordi hun, formedelst de mange Veer, ikke kan klæde sig af. Efter Tjenestepigens Raad lagde hun sig imidlertid dog ordentlig i Sengen. Ikke længe derefter klagede Inqvisitinden for Huusholdersken, der besøgte hende paa Kamret, over bestandig tiltagende Smerter over Ryggen, og Pigen sender da strax Chirurgus Schreiber, som netop befandt sig der i Huset, op til hende; men han forlader hende i den Hensigt, at ordinere hende Olie til at gnide Ryggen med, uden at undersøge Maven. Hun føler nu Trang til Stolgang, gaaer, skjønt bedøvet, over Gaarden paa Privetet, uden den Gang at føle Veer eller Barnets Bevægelse. Men nu betages hun af saa pludselige og heftige Smerter i Ryggen, at hun, efter at hun nylig havde reist sig, maa sætte sig igjen, hvorpaa Barnet, uden at hun kan hjelpe samme eller sig selv, falder i Privetet. Hun paastaaer, ikke at have mærket nogen Lyd eller Bevægelse hos Barnet, men at hun samme Øieblik var uden Bevidsthed, og overalt har troet, at Barnet allerede var død i Modersliv, da hun, siden den Tid, hun var bleven forskrækket, aldeles ikke havde sporet nogen Bevægelse. Først ved et Raab fra Tjenestepigen, som, da hun savnede Inqvisitinden paa Kamret, kom til hende, paastaaer hun, at være bleven vakt fra sin Bedøvelse, og da hun reiste sig, at have mærket, at Barnet tilligemed Efterbyrden var borte. Uden at bryde sig om Barnet følger hun med Pigen op paa sit Kammer, og da denne vilde trække hendes Strømper af, mærker hun, at hendes Mave er bleven tyndere. De Folk, hun tjener hos, lade nu Chirurgen undersøge Inqvisitindens Mave, og Huusholdersken og Tjenestepigen gaae imidlertid paa Privetet, hvor de ikke allene finde Spor af en stor Deel Blod, men endog Barnet selv med megen Blod. Ved den Undersøgelse, som Chirurgen og Husbonden anstillede, befandtes, at Barnet allerede var fastfrossen, og at der ikke var nogen Redning mere for det. Efter foranstaltet lovlig Angivelse blev, ved den foretagne Section, Lægernes Erklæring: at Barnet var et fuldvoxen Foster, og omtrent 40 Uger gammelt; at det har levet indtil det blev født, men at det, da den 2 Fod 3 Tommer lange Navlestræng var halvanden Gange slynget saa fast om Halsen, at den tydelig havde gjort et Indtryk i Halsen og paa Brystet, ikke har draget Aande efter Fødselen, følgelig ved Forsømmelse efter Fødselen er blevet qvalt, og at dets Død var bleven fremskyndt ved Kulden og Stedet, det befandt sig paa. — Da Inqvisitinden oprigtig havde tilstaaet alle Omstændighederne angaaende hendes Fødsel i Dølgsmaal har H. Majestæt efter den Holsteenske Over Criminalrets Forslag resolveret, under d. 26 April f. A., at der, uden foregaaende Specielinqvisition og Klage skal beskikkes Inqvisitinden en Defensor, og at hun, naar Forsvaret er indkommet, skal straffes efter Loven. — Efterat Forsvaret var indkommet, blev Inqvisitinden d. 9 Dec. f. A af Over Criminalretten dømt, efter Edictet af 17 Maji 1754 og dens Extension af 3 Nov. 1775 til Tugthuusarbeide for Livstid. Imidlertid er denne Straf dog ved allerhøieste Resolution af 24 Jan. 1806 af Kongelig Naade bleven formildet til ti Aars Tugthuusarbeide.

En Krokone i Valby lader nu paa Vesterbro opføre en Gaard, som bliver een af de største og smukkeste Gaarde paa Broen.

Hr. Buch, en fortrolig Ven af Humboldt, er nu ankommen i Kjøbenhavn, og agter at opholde sig Vinteren over i Norge og Island, for at gjøre gnognostiske Jagttagelser.

Kammerherre v. Knuth er reist fra Berlin til Dresden.

Vor Frelsers Menighed i Christiania har skjenket de Fattige 476 Exemplarer af den Evangelisk-Christelige Psalmebog. Efter Hr. Biskop Bechs Forslag ere disse Psalmebøger blevne stemplede med Byens Segl, og forsynede med følgende Placat: "denne Psalmebog tilhører Fattigvæsenet i Christiania, og udlaanes paa Vilkaar, at den ei maa sælges, pantsættes eller bortgives, men efter Laanerens Død af Vedkommende leveres til Fattig-Inspecteuren." — Uddelingen skede offentlig i Byens Kirke d. 1 Aug.

Hr. John Collet har udlovet en Præmie af 5 Rdlr. for den, som opgiver Navnet paa den Person, som d. 24 Julii anstillede Jagt i Taasen Havnen og nærliggende Eiendom, hvor man anholde en Jagthund; en anden Jagthund og Jægeren undkom.

Den 1 August opførte det Reitzensteinske Selskab i Christiania Stykket Lanasse (?), og d. 3die Jeppe paa Bjerget.

Helsingøer faaer nu Theaterforestillinger ved det Wedel-Jarlsbergske Selskab.

Hr. Translateur Jørgensen har i begge de Fyenske Aviser sat Præsten Hr. Zimmermanns afdøde Kone: Pauline Skibsted, et smukt Hædersminde.

Aftenen d. 30 Julii opførtes paa det Døbbelinske Skuespillerselskabs Theater i Altona, Grovsmeden eller den smukke Marketenterske, en stor Militair-Opera i 3 Optog. Pludselig opkom, formodentlig ved Skud paa Theatret, Ild i Coulisserne. Ved den overdrevne paniske Skræk, som opvaktes derved, var Trængslen paa Galleriet, for at komme ud af Skuespilhuset, saa stor, at 7 Mennesker tilsatte Livet, og 15 andre i større eller mindre Grad bleve beskadigede. Skuespilhuset har kun taget indvendig nogen Skade, men Branden blev snart slukket. — Ved denne Leilighed kan man ikke uden de ængsteligste Følelser tænke paa vort indknebne Kjøbenhavnske Skuespilhuus. Dersom der en Spilleaften ulykkeligviis der skulde opkomme den allermindste Ild, saa vilde ufeilbarligen mange Mennesker omkomme i Trængslen, om end Ilden ikke anrettede den ringeste Skade. Ved den første Forestilling af Syngespillet Bøbkeren — for omtrent 30 Aar siden — foraarsagede en blind Allarm om Ild paa Theatret saa stor en Tumult, at Folk endog klavrede fra Parterret op i Logerne, for at bane sig en Udvei.

I Hamburg ere følgende Danske Reisende ankomne: d. 28 Julii Hr. Kammerherre Buchwald med Familie, fra Holsteen; d. 29de Hr. Prof. Nachtigall med Familie fra Kjøbenhavn.

Udenlandske Efterretninger.

Imellem Rusland og Frankrige er Freden nu sluttet d. 20 f. M. i Paris. Den er undertegnet af Divisionsgeneral, Stats- og Cabinetsraad Clarke, og Geheimeraad v. Oubril. Keiser Napoleon har allerede ratificeret den, og Oubril er nu reist dermed til St. Petersborg. Der er allerede givet Ordre til alle Franske Havne, at behandle det Russiske Flag venskabeligen. Engelland og Sverrig ere nu de eneste Magter, som ere Frankriges Modstandere. Men efter Omstændighederne at dømme er ogsaa Freden imellem Storbritannien og Frankrige temmelig nær.

Fæstningen Kufstein i Tyrol, som skulde sløifes, da Tyrol tilfaldt Bayern, hvilken Sløifning allerede havde taget sin Begyndelse, skal nu atter istandsættes og forsynes med Skyts.

Den store Fest i Paris er bestemt til midt i September Maaned.

Erkebiskoppen af Lucca har vægret sig ved, at tilsværge sin Souverain Huldskab og Troskab.

De Franske Tropper skulle ikke forlade Tydskland, førend den ny Statsforfatning er indført og erkjendt for gyldig.

Et Algiersk Caperskib, som havde 43 Portugisiske Fanger i Lænker ombord, er bleven taget af en Portugisisk Fregat.

De Franske have nu fuldendt deres Værker ved Gaeta; den tredie Parallel kostede dem meget, thi Arbeidsfolkene vare endog udsatte for Flinteskud. — Massena opholder sig i Mola (4 Ital. Mile fra Neapel), og vil ikke vende tilbage til Neapel førend Fæstningens Skjebne er afgjort. Ky-

sten er besat med Franske Tropper, og fra Terracine (i Kirkestaten, 15 Mile fra Neapel) indtil Pestina (i Neapel) ligge Vagtskibe, for at afskjære Gaeta al Forbindelse med Fastlandet. — En Bombe fra Fæstningen har dræbt en Artilleriecaptain, som er bleven høitidelig begraven ved det bekjendte Taarn, hvor Cicero, hvis Landhuus, Formianum, ikke er langt derfra, skal være jordet. Parallelernes Ild skal begynde i Slutningen af denne Maaned; de Militaire befinde sig vel, men Indbyggerne meget ilde. Prindsen, som nu er bleven udnævnt til Generallismus over alle Kong Ferdinands Tropper, opholder sig bestandig i Brecherne, men befinder sig dog vel. Gaeta er bleven erklæret for Rigets Hovedstad og Havnen for en Frihavn. — — Gaeta er en ældgammel Stad og bygt af Grækerne førend endnu Rom var anlagt. Antonin lod Havnen forbedre. Omegnen er fortryllende, og Romerne opholdte sig for deres Fornøielse ved Kysterne. Paa alle Sider seer man Appelsin-, Citron- og Myrtetræer og andre vellugtende Planter midt imellem gamle Gravmæler og Ruiner. Udenfor Staden ligger en Klippe, der, formodentlig som en Følge af Jordskjelv, er flekket midt igjennem. De forbiseilende Skibe hilse paa den.

Hollands Statsudgivter for de 6 sidste Maaneder i dette Aar ere bestemte til 14 Millioner 880,000 Gylden. Dets faste Indkomster kunne ikke regnes over 50 Mill. og i Aar, ved de nye Paalæg, ikke over 55. Men heraf betales allene i Renter af den consoliderede Nationalgjeld 35 Mill., hvorved der altsaa kun blive 20 Mill. tilovers.

Som Fredspreliminairer med Frankrige anføre nu Engelske Blade følgende: 1) Engelland og Frankrige tilbagegive deres gjensidige Erobringer; 2) Engelland beholder Maltha; 3) Godthaabs Forbjerg bliver en Frihavn; 4) Kong Ferdinand af Neapel faaer til Erstatning for de allerede erobrede Lande, Dele af de 7 Øers Republik; 5) Kongen af Sardinien faaer Erstatning i Italien; 6) Den Franske Keiserværdighed erkjendes; 7) Portens Besiddelser garanteres af Engelland, Rusland og Frankrige; 8) Surinam afstaaes til Engelland; 9) Forandringerne i Italien, Holland ꝛc. erkjendes for lovlige. — Maaden, hvorpaa Neapel

og Sicilien skulle holdes skadesløse, skal endnu være en Gjenstand for Undersøgelse.

Een af Londons berømte medicinske Journaler søger nu en Correspondent i den afdøde Prof. Arnemanns Sted.

To Engelske Canoneerbrigger skulle i hele 8 Timer have bombarderet Calais.

Engellands Statsfornødenhed udkræve i Aar 83 Mill. 375,000 Pd. St. Dets Nationalgjeld beløber sig til 580 Mill. Pd. St. En saadan Udgivt og en saadan Gjeld ere begge lige mageløse i den ældre og nyere Statshistorie.

Da Peter den Store blev udnævnt til Keiser, var Holland een af de første Europæiske Stater, som erkjendte hans Værdighed, ligesom det og var Tilfældet ved Napoleons Ophøielse til Keiser. Polen og Paven vare derimod de eneste, som ikke vilde erkjende ham derfor. Hvo skulde den Gang have troet, at omtrent 100 Aar derefter, ved en ny Keisers Udnævnelse, Polen vilde være forsvunden fra Europas Kort og Pavevælden forvandlet til en Skygge?

I Lloyds Evening-Post berettes, at den Svenske Commandeur Cederstrøm har opbragt et Russisk Skib, bestemt fra Reval til Stettin, og at den Russiske Minister forgjeves har forlangt det frigivet, da man paa Svensk Side paastaaer, at det har overtraadt Oderens Blocade.

I London har man nylig aabnet en Dronning Catharines Ligkiste og fundet Kroppen og Benene ligesaa friske som den Dag, hun blev bisat. Man fandt tillige, at hun har været balsameret, og indsvøbt i et vist Slags Lærred. Adskillige Lærde ere nu sysselsatte med at undersøge Bestanddelene deraf.

I Mandsminde har man ikke havt saa stærk en Tordenregn og Torden i London, som den 29 Julii. Hele Gader stode i Vand; man maatte lægge Broer, for at passere dem, og Folk, som boe i Kjeldere, vare nær ved at drukne. Masterne paa de Skibe, der laae i Havnen, bleve knuste, og store Jernlænker sønderbrudte.

Det Ragusanske District skal være aldeles ødelagt af Montegriner og Russer, og Ragusa skal befinde sig i en sørgelig Forfatning.

I den lille Stad Treuen i Voigtland udbrød d. 10 Junii midt om Natten en stærk Ildsvaade. Alle Indbyggerne sov, og Luen greb saa hastig om sig, at de fleste Borgere, da de vaagnede, saae deres Vaaninger udsatte for største Fare, og maatte ile med at redde deres Eiendom. I en Tid af en Time stode 71 Borgerhuse, Kirken, Præsteboligen, Skolebygningen, Raad- og Bryggerhuset, og 24 Lader i lys Lue; den havde lagt hele Byen i Aske, dersom Nabofolkene ikke vare ilede dem til Hjelp. Man mener at Ilden er opkommen i et Brændeskuur. 118 Familier med deres 544 Medlemmer have i en Tid af en Time mistet alt hvad de eiede.

Den pavelige Nuntius della Genga har ikke allene legitimeret sig hos Chur-Erkekantsleren, men endog fuldbyrdet sin Legitimation paa Rigsdagen d. 28 Junii. Men det Ikke-Catholske Gesandtskab fandt i hans Creditiv nogle Udtryk, som den pavelige Nuntius v. Kaprara og derpaa Maury ved andre Leiligheder ikke havde betjent sig af. Udtrykkene: "vore Sønner", "almindelig Kirke" og "Apostolisk Velsignelse" stødte dem. Man lod Rigsdirectoriet igjennem den Chursachsiske Gesandt bede, at formaae den pavelige Nuntius til at forandre disse Ord og Opskriften, hvor Rigets Førster kaldes: ceteri S. R. J. status. Den pavelige Nuntius samtykkede deri uophol delig. Han udstædte endnu samme Aften en Skrivelse, skreven efter de Ikke-Chatolskes Ønske, og forseglet med Fiskerringen, som blev Rigsdirectoriet overleveret. Men nu var Ordet Filiis i Opskriften atter den Evangeliske Gesandt imod. Man bad nu atter Rigsdirectoriet igjennem den Chursachsiske Gesandt, ved en Directorialnote, at erklære dette Udtryk for en Trykfeil. Dette skede vel ikke, men der blev imidlertid foranstaltet et nyt og tredie Aftryk. Den pavel. Nuntius's Sendelse er ubekjendt. Efter hans Creditiv vil man blot søge at forekomme derved, hvert Indgreb i den Catholske Religion ꝛc. Men man formoder at den sigter til det Chur-Erkekantslerske Metropolitancapitels Organisation ꝛc. Han er d. 5 Julii reist til München, for at underhandle med det Bayerske Hof angaaende en Concordat.

Prof. Eschke har i de Berlinske Døvstummes Institut i Berlin, hvis Forstander han er, gjort Forsøg med at gjennembore Trommehinden.

Af 5 Døvstumme er kun een bleven hjulpen, og selv denne hører ikke saaledes, at man paa den sædvanlige Maade kan lære ham Sprog.

Handels- og Skibsefterretninger.

Petersborg, d. 11 Julii. Regnen, som allerede længe har vedholdt, vedbliver endnu, og der indløber sørgelige Efterretninger fra mange Egne, især fra Provindser, der ligge ved Søen. Man forudseer Mangel paa adskillige Producter. F. Ex. i Kystprovindserne er Frugt for det meste fordærvet af Frosten, da de kolde Dage og Nætter netop indtraf i Blomstertiden; de allerfleste Frugttræer er uden Blade og tildeels fortørrede. Ogsaa Kornet staaer i mange Egne meget slet. Men fra mere bortliggende Egne inde i Landet meldes, at man har Haab om en god Høst. Ved Moscau, i Ukraine ved Astrachan staaer Alting godt. Man befrygter altsaa ikke Mangel, men snarere Dyrtid.

En heftig Storm, ledsaget af Oversvømmelse, har paa Jamaica anrettet stor Skade, revet en Mængde Huse bort med sig, og skilt mange Slaver ved Livet.

Amsterdam, d. 26 Julii. Til Plymouth er indsendt det Danske Skib Havfruen, Skipper H. Adamson, fra Mogador; til Gibralter: Doris, Skipper Poulsen, bestemt til Kjøbenhavn; Skibet Schwulweg, fra Cefalonien.

I det Ostindiske Huus sælges d. 2 Septbr. følgende Ostindiske Varer: 33,400 Pd. Thee-Bohe, 1,261,500 Pd. Congo, 288,660 Pd. Camponi, 182,000 Pd. Souchon, 1900 Pd. Padri Souchon, 32,075 Pd. Pecco, 47,650 Pd. Songlo, 89,430 Pd. Tonkay, 57,800 Pd. Haysan Schin, 59,020 Pd. Haysan, 2250 Pd. Urim, 9400 Pd. Joosjes, 425 Pd. Soulong, 6800 Pd. Radix China, 3360 Pd. Cassia lignea, 2250 Pd. Snørrottinger, 250 Unzer Caneelolie, 600 Unzer Macisolie, 600 Unzer Nødolie, 600 Pd. Nellikeolie, 30,000 Stykker Nankin, samt noget anholdt Gods. Theerne og Olien sælges med en Stilstand indtil 1 Aug. 1807.

Britiske Skibe krydse bestandig for Havnen af Neapel og langs med den Neapolitanske Kyst. De tillade ikke noget Skib at løbe ind; men de Danske Skibe lade de passere.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 86.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 9 Augusti, 1806.

En Hundrederigsdalersseddels Hændelser.

"Atter en gammel, forslidt Idee!" vil den strænge Kunstdommer maaskee udraabe, naar han seer denne Overskrivt. Men hvorfor gammel? hvorfor forslidt? Hvor meget Nyt gives der vel i Ideernes Rige? Desuden fortjener en Hundrederigsdalersseddel jo ligesaa godt en Biographie, som saa mangen en Mand, der blot levede for at leve. Uden altsaa at gjøre mange Undskyldninger skrider jeg lige til Texten.

I hvilket Aar jeg er født, kan jeg ummelig bestemme, og det gjør heller intet til Sagen. Vi Bancosedler datere vor Fødsel fra den Tid af, vi sendes ud i den vide Verden, og min Fremtrædelse paa denne store Skueplads indtraf i Aaret 1793. Den første, der afhentede mig var en Landsbypræst, hos hvem jeg lovede mig lykkelige og rolige Dage. Han puttede mig meget glad i sin store Brevtaske, hvor jeg kom til at ligge ved Siden af tre Kammerater, der vare af samme Rang, som jeg. Han reiste ufortøvet hjem med mig, og lagde mig og mine tre Staldbrødre, sammenbundne med en Silkesnoer, i sit Chatol. Her laae jeg i en Tid af to Maaneder, og havde god Leilighed til at gjøre mig bekjendt med Præstens huuslige Forfatning. Det lod som jeg og mine tre Brødre vare hans kjereste Kjeledægger. Hver Aften præcise Kl. 10 kom han, førend han gik til Sengs, til os, for at vende, lufte, og næsten havde jeg sagt kysse os. Han forsømte aldrig at lukke os op, og at eftersee, om vort Tal endnu var fuldt. I Begyndelsen troede jeg, at det skede, fordi han frygtede for, at nogen af os skulde være bleven stjaalen; men tilsidst mærkede jeg, at han fandt en ordentlig Glæde i, saaledes at vende, tælle og mønstre os. Hans Øine tindrede hver Gang han tog mig i Haanden, og saavidt jeg kunde skjønne vare disse Øieblikke nogle af de lykkeligste i hans Liv. — Hvorledes en Landsbypræst kan leve, naar han

forstaaer at leve, det kan kun den, der har havt saa fortrolig Omgang med min Herre, som jeg, gjøre sig et tydeligt Begreb om. Havde Croesus spurgt mig: hvo er den Lykkeligste paa Jorden? saa havde jeg svaret: en Landsbypræst, og havde Solon vidst hvorledes en Landsbypræst lever, saa havde han sikkert sandet mine Ord.

Min Herres Indkomster vare ikke betydelige. 400 Rdlr. vare det Høieste, han Alt i Alt kunde gjøre Regning paa. Men da hans Kone var født og opdraget paa Landet, og aldrig havde offret sine Kinders Roser paa de Kjøbenhavnske Forlystelsers Altar, da hun troede, at Qvinden ikke havde nogen høiere Bestemmelse, end at leve for sin Ægtemand og sine Børn, og da hun aldrig følte sig lykkelig, uden naar hun havde forsødet disses Dage, saa havde Hans Velærværdighed mere end nok til at leve glad og fornøiet, ja han kunde endog aarligen lægge Penge op. Hans Avling kunde fuldkommen føde ham og hans Familie; Apothekeren, Doctoren, Modehandleren, Gjøglere, af høiere og lavere Rang, kostede ham intet, og dersom Ordsproget "hvad der er sparet er fortjent" er en Sandhed, fortjente min Herre derved adskillige hundrede Rigsdaler om Aaret, og havde større Indkomster end den bedst lønnede Sognepræst i Kjøbenhavn. Der gaves visse Ting, som kun maatte søges hos min Herre; blandt disse var det bedste Syltetøi i hele Sjælland — den herligste Knaster — og de bedste Keiserinder — det vil sige af

det Slags, som voxe paa Træer. Man kom fra Østen og Vesten, Norden og Sønden for at faae disse Herligheder, som egentlig Paarørende og Venner kun kunne gjøre Regning paa at faae. — Min Herre var temmelig fri for Sorg og Bekymring, og om ham kunde man med Føie sige, hvad der staaer i Visen: "Som Bækken i Engen det blomstrende Skjød: Saa stille, saa klare de Dage henflød."

I Førstningen, da han var bleven Præst, havde han været meget bekymret for at komme til at mangle Emner til Prækener. Han smigrede sig med den behagelige Drøm, ved sine Taler engang at udbrede Lys og Sædelighed blandt sine Sognefolk. Men da han mærkede, at hans Prækener i Zollikoffers og Marezolls Maneer mishagede hans Tilhørere og frembragte en ganske anden Virkning end han havde formodet, saa tog han fat paa Mossins Huuspostil, og den gode gamle Mossin skaffede ham ligesom ved et Slags Tryllekraft alle de Tilhørere tilbage, som Zollikoffer og Marezoll havde bortskræmmet. — Om Litteraturen bekymrede han sig fra den Tid af kun lidet, thi han havde præket saalænge over den Text: "der er intet Nyt under Solen", at han tilsidst ikke engang skjøttede om at kjøbe en ny Bog. Hans Bogsamling betydede derfor ikke ret meget. Evalds bibelske Concordance, der af Ælde saae ud som en Mumie, den geistlige Statscalender, Christian den Fjerdes Bibel, den ny Psalmebog med de gamle Collecter, vare omtrent Hovedværkerne

i denne Samling. Men hvad der satte ham mange graa Haar i Hovedet var Politiken. Han fik Aviserne laant hos Forvalteren, og disse udgjorde hans Hovedstudium; Forvalteren, som var ligesaa stor en Sinke i Politiken, som Mester i at udstykke Godser for Herremænd, laae bestandig i Strid med ham. Der var i Almindelighed ingen Mening i alle hans Meninger, og dog vilde han altid have Ret. Men derimod kunde min Herre langt bedre enes med Herremanden. Denne paastod bestandig: at Krig er ligesaa gavnlig for Landmanden, som Fred er skadelig; at Udskiftningen er den Basis, hvorpaa hele Herregaardshandelen hviler. "Jo flere Huse der udskiftes, sagde han, desmere tiltager Befolkning; jo mere Befolkningen tiltager, des dyrere blive Levnedsmidlerne; jo dyrere Levnedsmidlerne blive, desmere stige Herregaardene — desmere nødes Folk til at arbeide for hele Reder fulde af nøgne Rollinger, deslettere bliver Arbeidslønnen." Han meente endog, at Udskiftningen, naar den paa den rigtige Maade blev indført i Vestindien, vilde gjøre Ende paa al den Skraal om Slavehandel og dens Afskaffelse. Han paastod, at der ikke gives stærkere og uopløseligere Lænker, end dem, man lader Mennneskene paalægge sig selv, og at en sulten Mave og Smaabørn, der raabe om Brød, ere den bedste Lade- og Slavefoged. Hans Raisonnement gik i Almindelighed ikke ud paa andet end Herregaarders Kjøb og Salg. I denne Mands Selskab levede min Herre bestandig, og Smaakopper ere i mine Øine ikke saa smitsomme som et slet Selskab. Min Herre kunde under saadanne Omstændigheder umuelig opfylde sin værdige Bestemmelse, og han sørgede derfor mere for de Faar, der gik paa hans eget Vænge, end for dem, der gik paa Kirkens. Han lod de sidste græsse efter eget Behag, lod fem være lige, bekymrede sig intet mere om Bøndernes moralske Dannelse og Oplysning, thi Herremanden paastod bestandig, at oplyste Bønder og lærde Koner vare begge kun skikkede til at ødelægge en Mand i Bund og Grund.

Min Herre førte, som sagt, i det Hele det lyksaligste Liv. Om Formiddagen saae han til sine Folk paa Marken, i Lærsteloen ꝛc.; om Eftermiddagen spillede han Polskpas med Forvalteren; to Gange om Ugen holdt han Forelæsninger over de Tydske Aviser for Herremanden, og drak hans Frues Skaal; og for at erstatte de physiske Kræfter, hvad de havde tabt ved de intellectuelles alt for store Anstrængelse om Søndagen, spiste han, naar han kom fra Kirken, et herligt Maaltid hos den naadige Herre paa Godset. Om Hans Velærværdighed kunde man med Føie sige hvad Pope siger i the happy Life of Country Parson:

He that has these, may paſs his life,
Drink with the 'Squire, and kiſs his Wife,
On sunday preach and eat his fill;
And fast on Friydays — if he will.
Toast Church and Queen, explain the news
Talk with Church-Warden about pews.
Pray heartily for some new gift,
And shake his head at Doctor Swift.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Biskop Hansen har hidtil indsamlet i Odensee til Understøttelse for Ringsteds Brandlidte 58 Rdlr. 3 Mk., som han allerede har indsendt til Commissionen.

Vesterbro tilbyder nu enhver Ynder af Forlystelse en heel Række af offentlige Anstalter, som alle sigte til at fornøie Andre og gavne sig selv. Enhver, som kommer tilreisende, bibringes her ved sin første Indtrædelse i Kjøbenhavn, en ikke ringe Forsmag paa den Nydelse, der er at finde i denne Dannemarks Hovedstad. Det første Sted af den Natur, man fra Byen af kommer til, er en Bygning, som ene er indviet til Glæden. I Huset til Gaden holdes en offentlig Dansesal for Haandværkssvende og Tjenestepiger rc., og i Haugen staaer en Gynge, hvor man for sine 4 Skilling kan, under Trommers og Pibers Lyd, svinges en Halvsnees Gange omkring. Huset har bestandig Søgning og er Glædens sande Bolig. Nogle Skridt videre kommer man til et Voxcabinet, derpaa til Steenæderen, som endnu ligesaa lidet er bleven mæt af Danske Otteskillinger, som af Danske Steen, derpaa atter til et Voxcabinet, derpaa det Priceske Sommertheater rc., og endelig sluttes den hele Række af Konen med Perspectivcassen paa Vognen; hun vedbliver endnu bestandig med sit: geben Sie nun wohl Achtung mein Herrschaft! hier ist die Erleuchtung der Stadt Prag rc. Om Aftenen ere alle disse Steder oplyste, og om Søndagen kroner det Kjøbenhavnske Vauxhall, der, som Assessor Høst nyligen saa rigtig har anmærket (i: Ei blot til Lyst, No. 19.), er en i Øine og Næse faldende Modsætning af det Londonske, det hele Assemblee af jordiske Glæder. En Fremmed, som hændelsesviis kommer til Byen paa en saadan Tid, maa gjøre sig en underlig Idee om det Hele. Han kan ikke slutte andet deraf end at der høitideligholdes en stor Fest i Hovedstaden.

Da Kongeriget Neapel ved den ny Regjeringsforandring har tiltrukket sig hele Europa's Opmærksomhed, saa maa det unegtelig interessere alle Danske Læsere, at kunne finde en ligesaa udførlig som underholdende Beskrivelse over dette mærkværdige Riges nyeste Tilstand under den detroniserede Konge i Kotzebues paa Dansk oversatte Erindringer om en Reise fra Liefland til Rom og Neapel. Dette Værk, som bestaaer af to Bind, er trykt paa Universitetsboghandler Prosts Forlag, og faaes i hans Boglade paa Børsen.

I Zeitung für die elegante Welt findes nu ogsaa et Stykke angaaende Professor Sanders Lystspil Hospitaler. I det Væsentligste kan det betragtes som et Pendent til det, som har været sagt om samme Æmne i der Freimüthige. Der siges i samme, at man næsten aldrig, deels formedelst visse Omstændigheder, deels formedelst Stykkets indvortes Værd har havt noget Skuespil, der har gjort saa stor Lykke som dette. Den Varme, hvormed Publicum tog sig af det, og den Maade, hvorpaa Flerheden stoppede Munden paa de nymodens Philosopher, roses især. Een Stemme raabte: "leve Sander!" og mange hundrede gjentoge hans Ord. Da Stykket var tilende trængte adskillige af dets sande Yndere sig hen til Forfatteren, og trykkede henrykte hans Haand.

I Moniteuren anføres under Beretningen angaaende de falske Femrigsdalerssedler, som ere i Omløb i Kjøbenhavn, den Anmærkning, at Paris nu er næsten den eneste Stad i Europa, hvor man til Smaaudgivter ikke behøver at betjene sig af Papirsmynt.

Den studerende Deel af Hr. Secretair Schouboes Institut er for nærværende Tid inddeelt i 5 Classer, som tilsammen have 72 Disciple. Secretairens Medarbeidere bestaae ialt af 19 Personer. I Institutet har der i de sidste fem Aar bestandig været imellem 30 og 40 Pensionairer, hvoraf ⅓ næsten altid vare saadanne unge Mennesker fra Vestindien, som i modsat Fald upaatvivleligen vare blevne sendte til Engelland. Femten Elever lader Secretairen tage Deel i Underviisningen uden Betaling.

Den Danske Gesandt i Holland, Grev Danneskjold Løvendal, har overleveret Kong Louis sit ny Creditiv.

Størdalen, den 26de Julii 1806. I Gaar, d. 25 Julii, omtrent Kl. 5 om Eftermiddagen, blev Gaardmanden Joen Olsen Hammer, af Værnes Sogn, 54 Aar gammel, truffet af en stærk Lynstraale paa fri Mark nær ved Gaarden Berrie, ¼ Miil fra Størdalens Præstegaard, i det han gik paa Alfarveien og ledede sin Hest, der skulle bringe en Kløv med Høe til Exerceerpladsen. Folket paa

Berrie saae ham styrte ned tillige med Hesten, og fandt ham liggende paa Ansigtet, med et Saar i Hovedet, hvoraf der var udstrømmet meget Blod; en Deel Haar var afrevet tillige med det venstre Øre, som dog hængte ved Hovedet; hans Ansigt, Bryst og hele Underliv var ganske blottet og rødbrunt af Udseende; Hüen var ligesom sønderplukket, alle Klæder foran lige til Skoene ere ganske sønderslidte og Skoespænderne knuste (men ikke smeltede), kun nogle smalle sønderrevne Strimler af hvidt Vadmel ere noget brune paa inderste Side, og lugte stærkt brændt eller svedne. En Skindpung med Jernlaas fandtes i Dag jevnsides ved Veien bortrevet af hans Lomme, med Bankosedler og Smaapenge, alt ubeskadiget. Hans Hest (eller Hoppen) laae udstrakt paa Veien ligesom død, men ved Folkenes Nærmelse reiste den først Hovedet i Veiret, og strax efter sprang den op med Kløven paa, men dens Føl blev lam paa tvende Been. I Selskab med ham var en ung Karl, Peder Hansen Hægre, 20 Aar gammel, som i samme Øieblik faldt i Besvimelse, og da han kom sig, saae han alt omkring sig liggende, men hans Kløvhest var ved Tordenslaget rendt tilbage hjemad. Paa Gaarden Berrie fulgtes Lynstraalen og Tordenslaget ad i samme Øieblik, med en stærk Raslen ned ad Væggen paa Huset, og efterlod sig en fæden Lugt, uden videre Virkning. Den Døde efterlader sig en ung Kone med smaa Børn.

Ved Rectoratets Omskiftelse og de academiske Præmiers Uddeling d. 4 Junii holdtes paa Studiigaardens store Auditorium en Latinsk Tale af den afgangne Rector Magnif. Prof. C. F. Hornemann. I denne Tale vistes: at Videnskabernes Dyrkelse er nyttig for det Almindelige og for de Studerende selv ærefuld og behagelig. — Efterat Prof. Norbergs Theologiske Doctorpromotion ved Kjøbenhavns Universitet og tvende Befordringer i det Theologiske Facultet vare anmeldte, foretoges Rectoratets Omverling paa den sædvanlige Maade, og Prof. Medicinæ F. L. Bang proclameredes til Rector Magnificus for næste Aar. Det af Prof. B. Thorlacius i Anledning af samme Hoitidelighed forfattede Indbydelsesskrivt, indeholdt en Skildring af Lærernes Tilstand ved Høiskolen i Bordeaux i det fjerde Aarhundrede efter Christi Fødsel.

Udenlandske Efterretninger.

Den Svenske Prof. Retzius, der i sit betydelige Naturaliecabinet havde samlet adskillige Stykker, som egentlige tilhøre Historien, og i Særdeleshed de nordiske Oldsager, har overladt disse til det nylig oprettede Museum historicum i Lund. Han har ikke allene forestaaet Værelser paa Academiet til et historisk Auditorium samt Mynt- og Antiqvitets-Cabinet, men han har tillige forøget disse Samlinger med endeel Mindesmærker fra Oldtiden af forskjellige Arter, baade fremmede og indenlandske, f. Ex. Gravurner, Drikkekar, Vaaben, Redskaber o. s. v. En anden anseelig Tilvært har dette Museum faaet i endeel Mærkværdigheder, hvoriblandt en Stridsøxe fra Gustav Adolphs Tider med en Pistol i; to originale pavelige Afladsbreve; adskillige Røgelsekar og andre Levninger fra Catholicismens Tid; nogle Runecalendere; en femsidig Stok, fuld af gamle Ordsprog, skrevne med Runer; adskillige Steenknive, Tænger, Saxe, Ringe; nogle Stempler til Sigiller. I dette Museum gjemmes ogsaa et Stykke af Cartesii Hovedskal, hvori der staaer skrevet: Cartesii Dödskalle 1691 No. 6. Indvendig ligger en Papirslap med en Latinsk Paaskrivt. Cartesius døde i Stokholm d. 11 Februarii 1650 og blev der begravet paa St. Olufskirkegaard *). Da hans Lig 1666 skulde føres til Paris og blev bragt ned til Skibsbroen i Stokholm, tog Officieren ved Slotsvagten Hovedskallen bort og lagde en anden istedet. Den vandrede siden fra een Familie til den anden, indtil Biskop Celsius's Enke overlod den til Prof. Retzius, paa det Vilkaar, at den skulde skjenkes til Lunds academiske Samling, hvilket ogsaa skede. — Hele Antiqvitetsamlingen bestaaer af 262 særskilte Numere, men ofte indbefattes adskillige Stykker Varieteter og Dubletter under et Numer. — Mynt-Cabinettet, som hører dertil, bestaaer af omtrent 4800 Stykker; af dem udgjør den Svenske Samling i Guld, Sølv og Kobber henved 1350 Stykker, foruden en complet Samlig i Bly, der benyttes ved Forelæsninger. De Romerske og Græske Mynter ud-

*) Paa Gustav den Tredies Befaling har den berømte Sergell forfærdiget et Mindesmærke over ham i denne Kirke, som nu kaldes Adolph Frederiks Kirke.

gjøre omtrent 3050, af hvilke 1200 endnu ikke ere ordnede, men Samlingen af Danske, Tydske, Arabiske, Spanske og Engelske Mynter er endnu ganske ubetydelig.

Admiral Linois er nu reist til Bath med den Engelske Regjerings Tilladelse. Han bruger der Sundhedsbrønden for sin svækkede Helbreds Skyld.

I Paris har nyligen en Mand stukket sin egen Kone ihjel, medens hun laae i Sengen, og derpaa dræbt sig selv. Børnene, som sov tæt derved, hørte den døende Moders og den Myrdedes Kallen. Den sidste er en Datter af en i Monarchiets Dage meget anseelig Øvrighedsperson, som emigrerede med sin Kone og med denne hans Datter, der paa den Tid kun var 9 Aar gammel. For at forskaffe Datteren sine Familiegodser sendte han hende tilbage til Frankrige og lod hende tage hen til hans forrige Friseur, som besørgede hans Forretninger. Da Datteren havde naaet det 15de Aar, blev hun forført og besvangret af Friseurens Søn. Faderen sendte hende nu en anden Curator, som modsatte sig Givtermaalet med Friseurens Søn. Da hun var 21 Aar gammel ægtede hun ham alligevel, skjønt imod Faderens og hele Familiens Villie, men hun blev siden mishandlet af ham. Aftenen forend hun blev myrdet spadserede hun med sin Pige paa Boulevard og syntes at have anet Mordet, efterdi hun vilde tilbringe Natten uden for Huset, men lod sig endelig overtale til at gaae hjem. Man fandt paa hendes Camin et Brev fra hendes Fader, hvori denne melder, at hun bestandig vilde finde hos ham et Tilflugtssted, dersom hun vilde forlade sin Mand. Dette Brev, som Manden rimeligviis har fundet, har formodentlig bevæget ham til dette skrækkelige Mord.

Efterat Freden imellem Frankrige og Rusland nu er sluttet, har Napoleon befalet, at holde inde med alle Troppebevægelser i Tydskland. Som Fredspuncter anføres: 1) at de Franske skulle rømme Cattaro og skille sig fra Montenegrinerne; 2) at de ligeledes skulle rømme Ragusa, som kommer under Portens Beskyttelse; 3) at Portens Integritet garanteres af begge Magter; 4) at Frankrige, efterat have rømmet Cattaro, trækker sine Tropper tilbage fra Tydskland. — Rusland lover, at mægle Fred imellem Frankrige og Engelland, saavelsom Preussen og Sverrig. — Engelland staaer altsaa nu næsten ene tilbage, men efter Kongens Tale i Parlamentet synes Freden imellem dette og Frankrige at være nærmere end man troer.

Den Russiske Etatsraad Oubril har allerede leiet en prægtig Bolig for en Russisk Ambassadeur i Paris.

Den ny Konge af Holland, hvis Helbred synes at være meget svag, er reist til Wisbaden for at bruge Badet, og agter indtil videre at vælge denne Stad til sit Opholdssted. Imidlertid skee dog store Forandringer i Holland, der er Riget til megen Lettelse. De Franske Tropper, som endnu opholde sig her og koste maanedligen 1 Mill. 741,863 Fl. at underholde, skulle fra den 1 Aug. underholdes paa Frankriges Bekostning. De Transportskibe, som tilforn brugtes i Texel, ere afskaffede, og derved spares 200,000 Fl. maanedligen.

Kongen af Sverrig har tilladt sin Minister i Kjøbenhavn, Grev v. Oxenstjerna, at reise paa nogen Tid til Sverrig, og overdraget Commissionssecretair, Friherre Taube, imidlertid at besørge Anliggenderne som Charge d'Affaires.

Det Engelske Admiralitet har faaet Efterretning om, at 6 Franske Linieskibe under Jerome Bonapartes Commando, paa fire forskjellige Dage, fra 4 til 25 Junii, er ankommen til Martinique. Den Engelske Admiral Conchrane var for svag til at angribe disse Skibe. Men d. 28 Junii lod han sig see med 4 Linieskibe for Martinique.

Medens Udsigterne til Freden er saa store, vedbliver Engelland dog at ruste sig. I Portsmouth er der indskibet Tropper til en udenlandsk Expedition og i Ramsgate er man syssel sat med at indskibe flere. De første have Levnedsmidler for 8 Maaneder ombord, og man formoder, at de ere bestemte til Cap eller Sydamerica.

Det var Opositionsbladene, som falskeligen udspredte, at Fox plages af Letharg e eller Sovesyge. Hans Fødder ere imidlertid meget hovne.

Hannover anføres som den største Anstødssteen for Freden imellem Frankrige og Engelland, thi man paastaaer, at der ikke er at tænke paa dets Tilbagegivelse, efterdi Napoleon har givet Preussen den fuldkomneste Garantie derfor. Men da Ombytning af Lande er saa almindelig i vore Dage, kan denne Anstødssteen vel ryddes af Veien.

Der gives jo Lande nok, som kunne tjene til Skadesløsholdelse.

En Engelsk Caper har opbragt et Skib, hvorpaa der fandtes et fuldstændigt Omhæng til en Stadseseng, forfærdiget i China og bestemt til en Foræring for den Spanske Fredsførste. Grunden var guult Atlask, og paa Sengetæppet forestilledes Keiserinden af China, som giver Audience, omringet af en heel Gruppe Figurer, som alle vare ganske fortræffelig malede. Det blev kjøbt af en Hr. Goldsmith, som man havde budet 500 Pd. St. (3000 Rdlr.) for det. Men han forærede det til Prindsen af Wales, som modtog det med saa stort Velbehag, at han strax befalede, at ophænge det i hans Stadse-Sovecabinet i hans Chinesiske Pavillon i Brighton.

Regjeringen i Berg har udgivet en Forordning, som byder, at der skal sættes Vagt for ethvert Huus, hvori der findes en Syg, som har de naturlige Kopper.

Den Svenske Constructionsetat for Krigsflaaden har ladet præge til Hæder for den fortjente Friherre af Lagerbjelke, Admiral og Chef for Søanliggendernes og Flaadernes Forvaltning, en Guldmedaille med hans Brystbillede.

I Bologne har Madame Tambroni, Professorinde i den Græske Litteratur, begyndt sine Forelæsninger med stort Bifald.

For at forsikkre det ny Neapolitanske Hofs Creditorer de Summer, de have tilgode, skal der i det Neapolitanske sælges for 10 Mill. Ducater Godser, som hidrøre fra andægtige eller geistlige Stiftelser.

Abbediet St. Denis i Paris, som er bestemt til et Begravelsessted for den Keiserlige Familie, istandsættes nu paa det prægtigste. Denne tusindaarige Oldtidslevning har siden dens Forstyrrelse i Revolutionstiden staaet uden Tag, omtrent som vor Nicholai Kirke. De pragtfulde Vægge vare hidtil gjennembrudte som Kniplinger, Ziraterne ødelagte, og det Hele et Chaos af Forstyrrelse. Fuglene byggede deres Reder, og endeel Meeltønder gjemtes deri. I Ødelæggelsens Dage havde man aldeles forstyrret de Dødes Hvilesteder, og kastet alle de Kongers og Heltes Been, som her gjemtes, imellem hinanden. Omtrent 100 Skridt fra Abbediet foreviste man endnu i de sidste Aar en Græsplet, hvor flere end 40 Kongers, Dronningers, Prindsers og Heltes Been laae slængte imellem hinanden. Kirkebetjenten, en gammel Schweizer, som havde levet der i 40 Aar, havde i en Hast sanket dem her i denne Grav. — Da man imidlertid kjender de Steder, hvor de Afdøde have ligget, skal der nu oprettes et passende Monument med Paaskrivt paa hvert Gravsted.

Fæstningen Gaeta, som syntes at være skabt til at prøve de Franskes Mod, har nu, imod al Forventning, overgivet sig, efterat de Beleirende havde fyret paa den uafbrudt fra den 7 indtil den 18 Julii. Man var i Begreb med at løbe Storm, da Garnisonen begjerte at capitulere i 6 Engelske Krigsskibes Paasyn. Prindsen af Hessen-Philipsthals meget lovende Ord: "Gaeta er intet Ulm, og Prindsen af Hessen-Philipsthal ingen Mack", ere altsaa i Hovedsagen ikke blevne stadfæstede, endskjønt man ikke kan negte, at han forsvarede sig længe og tappert. De Beleirende havde i disse faa Dage forbrugt 800,000 Pd. Krud. — Prindsen skal, efter Privatefterretninger fra den 16de Julii, være heftig saaret og have capituleret ombord paa en Engelsk Fregat. Sicilien er nu saa godt som erobret.

D. Tassara, i Klosteret Neuburg ved Wien, vaccinerede et Barn, hvis ældre Broder laae syg af sammenflydende naturlige Kopper, men det var allerede smittet af disse. Den tredie Dag efter Vaccinationen frembrøde godartede naturlige Kopper; den syvende Dag efter Vaccinationen kom derimod Kokopperne tilsyne. Lægen vaccinerede nu to andre Børn med disse. Begge fik Kokopper, uden Spor til de naturlige. Dette beviser tilfulde, at Kokopperne ikke optage eller meddele nogen i Legemet værende fremmed Sygdomsstof.

Ved et Kongel. Patent af 20 Junii ere de ældre Forbud mod Brændes Udførsel fra visse vestlige Districter i Holsteen, og langs med Støren, blevne ophævede. Saavel fra Holsteen, Herskabet Pinneberg og Grevskabet Ranzau er Udførslen nu tilladt mod den sædvanlige Tolds Erlæggelse.

De Studerendes Antal ved Universitetet i Kiel var i Sommeren 1805 ialt 109, nemlig 52 Jurister, 36 Theologer, 14 Læger; 5 studerede Oeconomie-, Cameral- og Forstvidenskaben, 1 Philologien, og 1 Mathematiken. Blandt de Studerende vare 8 Udlændinger.

Skånelle Sogn i Upland d. 23 Julii. Forleden Dag hændte sig den Ulykke: at dette Sogns Kirke blev truffen af en Lynstraale, der først rammede Taarnet, men siden den midterste Deel af Kirken, som i nogle Øieblikke antændtes, og Ilden udbredte sig herfra saa hastig, at al menneskelig Hjelp til dens Slukning var forgjeves. Det hele ydre Tag, saavel paa Taarnet som Kirken selv med dens Tilbygning, var i mindre Tid end en halv Time lagt i Aske. Lykkeligviis bleve dog ved de tililende Fols Hjelp saavel Kirkens Pengekiste, der gjemtes i Sakristiet, som Sølvet, Altartavlen og andre Kostbarheder reddede. Alt det indre i Kirken, Prækestolen, Altaret, Bænker ꝛc. reddedes fra Ilden, som Hvælvingen afholdte. Men begge Klokkerne i Taarnet smeltede, og faldt ned paa Hvælvingen.

Falckenberg (i Sverrig) den 18 Julii. I Gaar Nat Klokken 11 hændtes her den Ulykke, at der under en stærk sydvestlig Storm, opkom en Vaadeild i Stadens østre Deel, som inden 4 Timers Forløb lagde 8 Huse i Aske, hvorved 26 Personer og deriblandt en med prægtige Meubler nylig her til Staden indflyttet Enkefrue, bleve huusvilde, og al deres Eiendom fortæret af Luen. Ilden udbredte sig saa hastig, at de Ulykkelige neppe kunde redde deres Liv. Det var imidlertid i Ulykken en Lykke, at Vinden ikke kom fra Øster, thi i saa Fald vilde hele Staden ufeilbarlig blevet et Offer for Luerne.

Dronningen af Sverrig og begge Prindsesserne ankom d. 21 Julii til Beckaskog. Den foregaaende Dag var Kronprindsen af Sverrig ankommen til Carlshamn.

Handels- og Skibsefterretninger.

Paris d. 25 Julii. Siden Freden med Rusland og det daglig tiltagende Haab om Fred med Engelland stige vore Fonds ganske overordentlig. De 5 cons. PC. ere i Gaar løbne op til 67 Fr. 20 Cent.

Lissabon. I Gaar havde vi den Fornøielse, at see den Neapolitanske Caper, som ved vore Kyster har taget det Hamborgske Skib, Capit. Henn, indbringes af et af vore Krigsskibe. Vor Regjering vil ikke frigive Caperen og Equipagen, indtil Skibet Mercurius og dets rige Ladning er fuldkommen erstattet.

Ofen d. 17 Julii. Det varme Veirlig opvækker de bedste Forhaabninger om Viinhøsten i hele Riget. Ungern vil i Aar ikke allene have Viin i Overflødighed, men ogsaa af stor indvortes Godhed. Bærrene ere allerede meget store og begynde at modnes.

Stockholm d. 25 Julii. Efter en Foranstaltning fra Rigsgjeldsseddel-Comptoirets Befuldmægtigede er en Sum af 2,289,375 Rdlr. af de siden Aaret 1804 maculerede Creditsedler i Smaamynter bleven brændt d. 17de og 18de f. M.

Ogsaa her bliver Alting daglig dyrere, og Prisen paa Kornet stiger med hver Dag, endskjønt Regjeringen har udgivet adskillige fortræffelige Anordninger, for at forekomme dette Onde.

Fra Gothenborg er fra dette Aars Begyndelse indtil Junii Maaneds Udgang indført i Malmøe: 26,105 Skipp. Stangjern, 8004 Tylter Bræder, 95,278 Tønder Spægesild. I samme Tidsrum er i Gothenborg indført omtrent 60,262 Tønder Salt. St. Uebes Salt gjelder nu 5 Rdlr. og Salt fra Terravecchia 6 Rdlr. Sild kunne nu faaes her for 6 Rdlr. Tønden.

Amsterdam d. 29 Julii. Følgende Danske Skibe ere her ankomne: d. 25 Julii: O. Hansen fra Christiansand; d. 27de: A. H. Patje fra Flensborg; afseilet er: M. Nielsen til Arendal, O. J. Natvig, L. Holst og N. V. Heys til Norge.

Til Plymouth er opbragt det Danske Skib Jupiter, Skipper J. P. Maag, fra Cette til Lybeck; til Foeway: det Danske Skib Margaretha, Skipp. A. Westly, fra St. Martin til Stavanger.

Efter Breve fra St. Thomas d. 6 Junii havde man sammesteds Efterretning om Misforstaaelsen imellem Engelland og Preussen. Et Skib, bestemt til Emden, skulde derfor ikke afgaae, førend der var indløben nøiere Underretning fra Europa.

Danzig d. 15 Junii. Tilførslen fra Landet er bestandig endnu ubetydelig. Norske Sild noteres for 40 à 50 Fl. Tønden; Svenske dito for 40 à 46 Fl. Kjøbenhavnsk Tran for 145 à 150 Fl. Tønden; Svensk for 110 à 120 Fl. Tønden. Norske Klipfisk 110 à 120 Fl. pr. Skipp.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 87.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 12 Augusti, 1806.

En Hundrederigsdalersseddels Hændelser.
(Fortsat.)

Det synes ikke, at have været min Bestemmelse, at henleve min Tid paa Landet, fjern fra det store moralske Pulterkammer, hvor Dyder og Laster ligge imellem hinanden, hvor det ene Menneske bestandig hemmelig lurer paa det andet, hvor Alles Bestræbelse næsten gaae ud paa, gjensidigen at forbittre den korte Vei fra Vuggen til Graven. I Selskab med to andre Bancosedler blev jeg sendt til Kjøbenhavn, hvor en Mand, der var meget rig, puttede mig imellem en stor Hob Cammerater af forskjellig Rang. Dette store Assemblee af Bancosedler opvakde den Formodning hos mig, at min Herre maatte være meget lykkelig, thi jeg beregnede Graden af hans Lykke efter Mængden af hans Penge. Alle Folk kaldte ham ogsaa lykkelig, mange misundte ham, tusinde ønskede at være i hans Sted. Men her havde jeg Grund til at udraabe med Baggesen: "O "Lyksalighed! af alle Jordens Chimærer er du "den allermeest chimæriske! Heller vil jeg lede "om tørre Figener paa Bunden af Havet, og "om friske i denne Hede, — heller vil jeg lede "om Frihed og Sandhed selv, eller de Vises "Steen, end være saadan en Nar, at løbe surr "efter dig, Veirlys for alle Veirlys, Jordens "almindelige Lygtemand!"

Min Herre havde saa stor en Formue, at han, om han end naaede Methusalems Alder, kunde nyde Livet, og alle de tomme Glæder, som Menneskene kalde Lykke. Han behøvede kun at vinke, og de kostbareste Retter, Viin fra Cap og Madera blinkede paa hans Bord. En Halvsnees Betjenter surrede omkring ham som Bier, alle beredte til at efterkomme hans Bud. Hans Rigdom fandt overalt den sædvanlige Hylding; man kappedes om hans Selskab; man betragtede hans Ord, som Orakelsprog. Men en

Aften, da der var Selskab hos ham, underholdte han sig i en Krog med en Mand, som ikke noksom kunde beundre hans lykkelige Forfatning. "Ak," sagde min Herre: "det er sandt, Lykken — denne falske Flane — har fra min Fødsel gjøglet omkring mig; den har givet mig Alt, hvad der kan bidrage til at opvække mine Medmenneskers Misundelse, til at svække min Helbred og neddysse min Virksomhed. Mit Navn er bekjendt fra den ene Verdensdeel til den anden; mine Skibe gjennemstrømme Oceanet; min Formue sætter tusinde Hænder i Virksomhed. Men hvad nytter mig alt dette? Lykken har givet mig et Guldbæger, fyldt med Malurt. Bægeret straaler af Glands, men den Drik, det indbefatter, er bitter. Udvortes er jeg rig og lykkelig, men i mit Inderste hersker Øde og Mørke. Naar min Hypochondrie vaagner er jeg den ulykkeligste Skabning paa Jorden. Ikke allene mine Rigdomme, men endog mit eget Jeg er mig da til Byrde. Jeg seer Alting igjennem et taaget Slør; Menneskene, selv min nærmeste Paarørende, betragter jeg da som Tigere, der kun lure paa min Død, for at bemægtige sig min Formue. Jeg føler hos mig selv, at jeg maaskee gjør dem Uret, men jeg kan ikke tænke mig dem anderledes. Mit Hjerte er omspændt af Sorg og Kummer. O, i saadanne Øieblik vilde jeg bortgive min hele Rigdom og bytte med Hyren ved Ledet, for at kunne kaste mig i et Menneskes Arme, i hvis Barm jeg kunde udtømme

mine Følelser, og, som uden egennyttige Bevæggrunde, vilde yde mig Trøst! Men saadan en Ven synes Jorden ikke at have frembragt. Hvor jeg henvender mine Øine finder jeg ikke andet end Skabninger, hvis Venskab og Fiendskab ikke ere andet end den givtige Frugt af lav Egennytte." — — Min Herre var endnu ikke tilende med sin Tale, da Cassereren kom med en Vexel, der skulde betales. Han tog nu mig og 10 af mine Staldbrødre op af Pulten, — og jeg forlod nu, efter et meget kort Ophold og, uden at min Herre engang havde seet mig, dette fornemme og rige Huus.

Min Skjebne førte mig nu hen til en fattig Snedker i Adelgaden. Denne Mand havde Kone og sex vakkre Børn, som han ernærede med sine to Hænder. — Fattig var han, det er sandt; han ansaae sig just ikke for lykkelig, men heller ikke for ulykkelig. Han var ikke aldeles fri for Misundelse, thi hans Svoger holdt tre Svende, havde bestandigen Arbeide, og boede og klædte sig meget bedre end han. Men denne Misundelse — om den fortjener dette Navn — var ikke andet end en Spore for ham til at arbeide, og ved sit Arbeide, at være sin egen Lykkes Smed. Men da det er nødvendigt at være en meget stor Lykkesmed, dersom man skal kunne samle sig, var det end nok saa ubetydelig en Capital med to tomme Hænder, der skulle føde 8 Mennesker, saa opstod naturligvis den Tanke hos ham, at søge Fortuna paa en Gjenvei. Denne Gjenvei,

søgte og fandt han paa et Sted, hvor saa mange løbe April, i Tallotteriet. Han havde længe anseet en Skillingstærne for den yderste Grad af Lykke, der paa denne Jord kunde blive ham til Deel, og paa dette Haab havde han allerede i en Række af Aar bygt saa mange gyldne og brogede Casteller i Luften, der, naar Lotteriet var trukket, eller Posten ankommen, brast som usle Sæbebobler. Men Haabet — denne Menneskehedens retfærdigste Beskytterinde — denne Guddomsdatter, hvis velgjørende Straaler saa ofte oplyse den mørkeste Phantasie — forlod ham aldrig. Bestandig troede han at naae, hvad der paa Sandsynlighedens Vægtskaal næsten synes umueligt — en Tærne i Tallotteriet. "Naar jeg engang vinder en Tærne, Moder!" sagde han altid, naar han var ret glad: "saa skulle vi begynde at leve. Du skal have en ny Sirtses Kjole — jeg anskaffer mig mere Værktøi, og tager mig en Svend — vor ældste Søn Carl skal lære at spille paa Fløite, og alle vore Børn skal gaae klædte som Dukker." Konen smilede over Mandens Enfoldighed, og rystede med Hovedet hver Gang han beskrev hende alle de Herligheder, som Veisenhuusdrengen paa Kongens Nytorv, engang vilde hente frem for ham med eet Greb. Hun tænkde sig end ikke Mueligheden af at kunne komme i Besiddelse af saa stor en Lykke. Hun havde snarere anseet det for mueligt, at hendes Mand engang kunde blive Oldermand, end vinde en Tærne i Lotteriet: men begge Dele laae saa dybt

inde i Mulighedens Rige, at man ikke kunde øine dem med den bedste Dollons Kikkert. Imidlertid er det, som vi ofte troe fjernest, os allernærmest. Den Sunde troer stundom, at Graven er tusinde Mile borte fra ham, medens han staaer paa dens Brink — og den Ulykkelige staaer ofte i den Tanke, at Lykkens Soel er allerede dalet for ham, medens den begynder at straale i sin fulde Glands bag Horizonten. Skjebnen leder saaledes Menneskene med et Bind for Øinene omkring ved sit Daiebaand. De vilde være ulykkelige, dersom den tog Bindet bort. — Glad, som den, der længe har maattet drive omkring paa det urolige Hav, og omsider har naaet en tryg Havn, ilede min ny Herre hen til Collecteuren, for at afhente mig. Han havde saa gjerne deelt sin Lykke og Glæde med hele Verden. Han tog mig i Haanden med de samme Følelser, som man favner en Broder, man aldrig har seet før. Alle hans Ideer vare nu sysselsatte med, hvorledes han egentlig skulde anvende den i hans Øine uhyre Capital. 6 Rdlr., som næsten vare $\frac{1}{12}$ Deel af hele Gevinsten, forærede han Collecteuren, og jeg gjorde her den Jagttagelse, at ingen holder mindre paa Penge end den, som har mindst af dem. Jeg fandt tillige, at vi 100 Rigsdalerssedler næsten have samme Skjebne, som Menneskene; det beroer meget paa, i hvilke Hænder vi komme. I den rige Mands Haand var jeg en Graasteen, i Snedkerens en Diamant. Den første ændsede mig aldeles ik-

ke, den sidste betragtede mig som hans Lykkes Skaber.

Da min ny Herre kom hjem, skulde hans Kone og alle hans Børn, lige indtil den mindste, som gjorde Fingerbøller af Sand, tage mig i Diesyn. Ingen af dem havde nogensinde seet en saadan Talisman, ingen af dem havde troet, at en 100 Rigsdalerseddel ikke saae anderledes ud. Efterat den hele Familie ret nøie havde betragtet og beundret mig, lagde min Herre mig ind i sit Chatol, og pønsede nu kun paa, hvorledes han, uden at det skulde gjøre for megen Opsigt, skulde faae mig byttet. Om Natten havde han en meget urolig Søvn, thi han drømte, at jeg var bleven stjaalen.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I No. 32 af Kjøbenhavns lærde Efterretninger findes en meget interessant og anbefalende Recension over Prof. Nyerups Oversigt over Fædrenelandets Mindesmærker rc. ved vor fortjente Abrahamson. Recensenten søger blandt andet at udvikle Begrebet om den himmelhøie Forskjel imellem de Gamles Altere og Begravelser, som mange have saa urigtig en Idee om. Den aabnede Pragtgrav viser nemlig tre Stene af næsten parallelipipedisk Form, hvilke med den uhyre Overligger danne et firekantet, allevegne lukket Rum, paa Forsiden nær, hvor den lukkende Steen er borttagen. Et Alter derimod viser tre coniske Stene, som paa deres Toppe bære den store Overligger saaledes, at Rummet under denne har brede Aabninger paa tre Steder. At saadanne Altere undertiden findes ovenpaa en Gravhøi, gjør den ikke til Grave. Disse Altere stige maaskee op over den Odinianske Epoke. Endnu for nogle og tyve

Aar siden saaes tæt ved den for sin i Cirkeler opkastede Gravhøi saa mærkelige Ringsted Mark (Aamarken) et saadant dobbelt Altar, nemlig to overhaands store Stene, der laae saa meget tæt sammen, at de i deres hele Længde rørte ved hinanden, og saaledes laae paa opreiste mindre, at hver af de overliggende hvilede paa sine to, men begge tilsammen paa den femte, altsaa hver, som sædvanlig, paa tre. — Recensenten er af samme Mening som Hr. Justitsraad Thorlacius, at de i Figur af et Knivsblad eller Spydodd tilslebne Flintstene, hvoraf der næsten i alle Grave findes een eller flere, ikke ere andet end Symboler af Thor, som personificerede Torden, ligesom de ogsaa jevnlig fundne Steenøxer kun ere Symboler paa den samme Guddom, som Styrkens og Kraftens Gud. De lagdes i Graven, for at bortskræmme Trollene.

Branddirecteur J. C. Smith i Christiania har gjort sig fortjent ved at meddele Politiemester Wulfsberg et Udkast til den forhen omtalte offentlige Hauges Anlæg, som fandt Repræsentanternes Bifald, og overlade 122 Vognlæs god og feed Muldjord, som blev brugt ved Plantningen til Grundens Forbedring. Hr. Gartner Balle har uden mindste Vederlag været behjelpelig ved Træernes Plantning. Man er for nogen Tid siden bleven færdig saavel med Træplantningen som med Grundens Planering. 303 Træer staae allerede i fuld Flor.

Trondhjem d. 3 Julii. I en Tid af fem Uger have vi ganske manglet Regn; Agrene og Engene staae de fleste Steder fortørrede. I denne Tid har Søfarten til og fra næsten været standset formedelst Vindstille.

I Christiania Avis har der været indrykket et Forlig angaaende et Stokkeslag i Vidners Overværelse. Udgiveren af Trondhjemsavis har i den Anledning fremsat den Yttring, at dette Forlig umueligt kan være bekjendtgjort med Forligelsescommissairernes Vidende. Da den Indklagede neppe har formodet, at hans Modstander ved Publiciteten vilde tilføie ham et større Onde end det, han troede at undgaae, ved ikke at indlade sig i Proces.

I all. Hall. Litt. z. Intell. Bl., Maji 1806, S. 523—525 findes Prof. Todes Levnet, uddraget af nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

I Fredags Formiddags blev der i Raspehuset atter begaaet et skrækkeligt Mord. Et Raspehuuslem, ved Navn Peder Andersen, havde en Tidlang savnet nogle Penge, som han havde en anden Forbryder, der arbeidede tæt ved ham, mistænkt for, at have stjaalet. Han kom i Ordstrid med ham, og huggede ham derpaa med sin Arbeidsøxe tre, fire Gange over Hovedet, og i det den anden vilde værge sig, afhuggede han ham adskillige Fingre. Den Saarede døde en Time derefter og ved Obductionsforretningen d. 11te d. M. befandtes et af Hullerne at være over tre Tommer dybt. — Delinqventen er en Sjællænder af Fødsel og omtrent 29 Aar gammel. Han var oprindeligen bleven dømt til at arbeide i Slaveriet formedelst Hestetyverie. Men da han deserterede, og blev paagreben, blev han kagpidsket og brændemærket, og derpaa for Livstid hensat i Raspehuset. — Ved denne Leilighed kan Anmeld. ikke undertrykke det Ønske, at der maatte skee en Forandring med den Bygning i Raspehuset, hvor Forbryderne raspe, og at enhver kunde have et Lukaf for sig selv, som ikke stod i Communication med hans Sidemands. Da det ved Raspningen er nødvendigt for disse Forbrydere, bestandig at have drabelige Instrumenter ved sig, saa kunde saadanne Ulykker saa meget lettere indtræffe, naar der ikke er et ordentlig Skillerum imellem hvert Lukaf. Blandt Forbrydere, som saa at sige ere bestandig sammen, kan der let opkomme Uenigheder, som kunne foranledige blodige Optrin.

I Morges blev den Delinqvent, der for en Tid siden huggede saaledes en af Fangerne i Raspehuset med en Øxe, at han døde syv Dage derefter, kagpidsket og brændemærket. Han blev kjørt hen og tilbage paa en Rakkerslusse, med Hænderne bagbundne.

Hr. Jameson, en ung Engelsk geistlig Mand, som opholder sig i Riga, fik under sit korte Ophold her et Exemplar af Peder Syvs Kjæmpeviser. Med utrolig Flid har han erhværvet sig megen Kundskab i det Danske Sprog, og med særdeles Held har han begyndt at oversætte disse vigtige Levninger af vort Fædrenelands gamle Sange. Disse blive i den gamle Ostscotske Dialect eller Balladesproget, trykte hos Scott i Edinburgh. En Prøve af sit Arbeide har han i Manuskript sendt til Hr. Justitsraad Thorkelin. Den indeholdt blandt andet Oversættelse af: Jeg lagde mit Hoved til Elverhøi ꝛc. De Røvere vilde stjele gaae ꝛc. og kjær Moder! I strax kjender mig Raad. — Den første Engelskmand, som egentlig har begyndt at oversætte enkelte af vore Kjæmpeviser, er den bekjendte Forfatter af Ambrosio or the Monk. Han har ikke allene indført een af dem i denne Roman, men endog udgivet en egen Samling af saadanne Ballader, hvori der findes endeel Oversættelser af Kjæmpeviserne.

I det Skandinaviske Litteraturselskabs Møde d. 19 Julii forelæste Hr. Justitsraad Kjerulf Fortsættelsen af sine i Skandinavisk Museum for 1802 aftrykte Breve om Moral i Skuespil.

Af Hr. Assessor Høsts Ugeblad: Ei blot til Lyst, er nu No. 20 udkommet. Udgiveren agter i Fremtiden at levere to Numer, hvert paa et halv Ark, ugentligen. Hvert Numer sælges særskilt for 2 ß. Anmeld. vilde ønske dette Blad al muelig Fremgang, thi baade i Henseende til Indhold og Foredrag udmærker det sig som eet af Dagens bedste Blade. Især er Udgiverens Brevverling en høist interessant Læsning. Ogsaa Theaterbladet af samme Forfatter loves fortsat til Vinter. — Et andet Blad, som fortjener hver Menneskevens varmeste Understøttelse, er Penia, som udgives af Hr. Assessor Bærens. Det leverer de interessanteste Efterretninger om Kjøbenhavns fortræffelige Fattigvæsens vidtløftige Bestyrelser.

Udenlandske Efterretninger.

I Wezlar er der sammentraadt et Selskab af unge Mennesker paa 12 til 15 Aar, hvis Diemed er at udvikle deres Forstandsævner. De komme sammen hver Søndag Eftermiddag. Der fremsættes Opgaver, som snart bestaaer af historiske, naturhistoriske eller geographiske Gjenstande, snart af Charader og Gaader eller Digte ꝛc. Der anstilles af og til Declamationsøvelser, og de Arbeider, som ere blevne indleverede hele Ugen igjennem, oplæses og prøves. Een af Selskabet har bestandig Forsædet og Bestyrelsen over det Hele, og overlader efter fire Ugers Forløb sin Post til en Anden. En paa fire Uger udnævnt Secretair sørger for, at ogsaa udenlandske Venner og Bekjendter kunne tage Deel i Selskabet; han meddeler f. Ex.

Resultaterne af de ugentlige Sammenkomster, og i næste Sæde forelægges ham nogle af deres nye Arbeidsproducter til Oplæsning. For at forekomme Uorden, bliver alting afgjort deels ved Statuter, som de selv have udkastet, deels ved Stemmeflerheden.

Den berømte Geheimeraad D. Thaer har med Kongen af Preussens Understøttelse anlagt i Moyelen i Preussen, hvor han i Aaret 1804 nedsatte sig, et Agerdyrknings-Institut. Kongen har under d. 24 Junii tilskrevet ham en Cabinetsskrivelse, hvori det hedder, at H. Majest. tager Instituttet under sin Beskyttelse, at den fortjente Lærer Einhof skal være Professor derved, og at fire Bønderkarle, som imidlertid ikke maae være udmærket høie, skulle, saalænge de ere Elever her, være fritagne for Krigstjeneste. Hvormeget Almeenheden understøtter denne Indretning sees deraf, at der efter faa Ugers Forløb var subskriberet for 8000 Rdlr. til Bygningens Opførelse, og at endog en dobbelt saa stor Sum blev tilbudet. Bygningen er snart færdig, og til Michaelis tager den første Cursus sin Begyndelse.

Fra den 1 Aug. af tør intet Skib, som giver sig af med Slavehandelen, forlade nogen Britisk Havn, for at drive Slavehandel.

2000 Mand Engelske Tropper afgaae med Admiral Stirling til det gode Haabs Forbjerg.

Den Britiske Magt paa Sicilien bestaaer nu af 10,000 Mand. General Stuart opretter et Regiment, hvis Officierer for største Delen bestaae af Landets Prindser, Marquis, Hertuger &c.

Miranda er virkelig afseilet til Spansk Sydamerica med en ny Forstærkning af Sydamericanere, og det hedder, at Admiral Conchrane har forstærket ham med nogle Krigsskibe.

Det ny Rhinforbunds Oprettelse, og den Tydske Rigsstats Opløsning ere begge saavel i Henseende til deres Aarsager som Virkninger een af de vigtigste Begivenheder i det nittende Aarhundrede. Tydsklands forrige Forfatning var det eneste i sit Slags. Hver af de større og mindre Tydske Stater, som ialt bestode af flere end 300, havde vel en egen Regjeringsform og Indretning, men det Hele stod dog under Rigets fælles Overhoved, den Tydske Keiser. Han blev valgt af Churførsterne;

Rigets samtlige Anliggender bleve besørgede ved Rigsstændernes Sammenkaldelse; men i denne Forvaltning deeltog kun Churførsterne, Rigsførsterne og 6 Rigsstæder. Churførsterne havde, efter gammel Skik, egne Embeder, som de fordum beklædte ved Keiserhoffet, og i de senere Tider ved Kroningen. Rigsdagene ere siden 1662 blevne holdte i Regensburg. Rigscammerretten, det hele Romerske Riges almindelige Ret, blev stiftet 1495 af Keiser Maximiliano I., og holdes siden 1693 i Wetzlar; den blev egentlig indført da Næveretten afskaffedes. I denne Ret maatte ofte Sagerne henligge i mangfoldige Aar. Dens Domme kunde ikke appelleres, men de mægtige Rigsstænder vilde ofte ikke respectere dem. Keiseren havde, uagtet han var Rigets Overhoved, ingen uindskrænket Magt: men ved hans Valg opsattes visse Betingelser, der kaldtes Valgcapitulationen, som han ved Kroningen edeligen maatte forpligte sig til at holde. Dens fornemste Puncter vare, at han skulde beskytte Kirken og Riget, nøie iagttage Rigsgrundlovene, og vedligeholde Churførsternes og Stændernes høie Jura. Han er ogsaa indskrænket ved den gyldne Bulle, som han ligeledes maa besværge. Den er forfattet paa Latin i Aaret 1356, og indeholder Bestemmelser, som skulle forebygge Stridigheder ved Keiservalget, og Fundationen af Churførsternes og Vicariernes Forrettigheder.

De 16,000 Mand, som beleirede Gaeta, kunne nu bruges mod Calabrien. Da den saarede Gouverneur, Prindsen af Hessen-Philipsthal, var bragt ombord paa et Skib, paatog en Engelsk Officier sig Commandoen over Fæstningen. Denne begjerte derpaa ved Bombarderingen en Frist af 15 Dage, for at capitulere. Men Marchal Massena tilstod ham kun 15 Timer.

I Gaetas Capitulation blev det bestemt, at den Catholske Religion skulde beskyttes og haandhæves; at Garnisonen skulde have Tilladelse at indskibe sig med Vaaben og Bagage, men dog paa det Vilkaar, at den ikke skal bære Vaaben, og i en Tid af et Aar ikke tjene mod Frankrige eller dets Bundsforvandte, eller Kong Joseph, hverken paa Fastlandet eller Øerne. Den 19 Julii skulde hele Besætningen være indskibet og Citadellet være besat med Franske Tropper.

General Lauriston kastede sig med 2000 Mand Franske Tropper ind i Ragusa og bød 16,000 Fiender Spidsen, og ved fortræffelige Marcher og Manoeuvres jagede han dem med stort Forlis tilbage. De Franske havde kun 2 Døde og 7 Saarede. Russerne have trukket sig tilbage til Corfu og Montenegrinerne til Bjergene.

Prindsen af Hessen=Philipsthal blev stærkt saaret i Armen og Hoften. Den Engelske Officier, som paatog sig Commandoen efter ham, udholdt endnu tre Dage de Beleirendes frygtelige Ild.

Den lærde Portugisiske Jøde Furtado fra Bourdeaux er bleven udnævnt til Præsident i den Jødiske Forsamling i Paris. Da dette Bureau var organiseret d. 26 Julii, besteg han Præsidentsædet og holdt en kort Tale. Forsamlingen har yttret det Ønske, enten tilfælles eller ved Deputerede at gjøre Keiseren sin Opvartning i en egen Audience.

Det hedder, at der paa Øen Rügen skal anlægges en ny Stad med en Havn, hvorfra Paquetbaadene i Fremtiden skulle afgaae.

Den sydlige og vestlige Deel af det Tydske Rige faaer nu en ganske ny Forfatning. Den Franske Charge d'Affaires Bacher har d. 1 Aug. ladet overlevere Churerkekantsleren en Note til Dictatur, hvori Aarsagen til disse store Forandringer vidtløftigen anføres. Kongerne af Bayern og Würtemberg, de souveraine Førster af Regensburg, Baden, Berg, Hessen-Darmstadt, Nassau og de øvrige betydeligste Førster i det sydlige og vestlige Tydskland have besluttet at oprette en indbyrdes Conføderation. Den Presburgske Tractat og disse Staters forandrede Forhold til Frankrige har gjort en saadan Forandring nødvendig og kunne ikke bestaae med den sædvanlige Rigsstat. Det Tydske Statslegeme har tabt sine oprindelige Kræfter; Rigsdagen havde ingen Stemme mere; de øverste Domstoles Kjendelser kunde ikke fuldbyrdes. De tre sidste store Coalitioner have bragt denne Afmagt og den deraf flydende Uenighed til det Yderste. Keiser Napoleon har derfor erklæret, at han ikke erkjender mere den Tydske Constitutions Existence, men at han derimod erkjender hver af de nu existerende Tydske Førsters fuldkomne og absolute Souverainetet, og vil vedligeholde med den de samme Forhold, som med andre uafhængige Magter i Europa. Keiser Napoleon har antaget Titel af Rhinconføderationens Protector, for paa denne Maade bestandig at være Fredsmægler imellem den Stærkeste og den Svageste. — Det ny Rhin=Forbunds væsentligste Puncter ere: 1) at de Bayerske og øvrige i Forbundet indbegrebne Stater skulle for bestandig være skilte fra Tydskland; 2) at alle Tydske Love, undtagen de, der angaae Creditorer, Pensionister og Rhinoctroien, skulle være ophævede; 3) at hver af de forenede Førster skal give Slip paa hver Titel, som blot har Hensyn til den Tydske Rigsforfatning; 4) at Churerkekantsleren antager Titel af Primas og Altesse Eminentissime, og faaer Staden Frankfurt, hvor Confølderationen har sit Sæde, som tager sin Begyndelse d. 1 September. Som Primas har han Forsædet, men Beslutningerne forelægges bestandig Keiser Napoleon; 5) de forenede Førster ere souveraine i deres Stater og have indbyrdes en Austregal-Instance. Efter den Frankfurtske Forsamlings Begjering levere de bestandigen deres Contingent. Napoleon lover i Tilfælde af et Angreb at levere 200,000 Mand, Bayern 30,000, Würtemberg 12,000, Baden 8000, Darmstadt 4000.

D. 6 Julii rykkede General Lauriston ud af Ragusa, og General Molitor af Stagno, og fik et Corps Russer og Montenegriner imellem en dobbelt Ild. De dræbte mange af dem, og deres Folk fordreve dem fra det Ragusaniske District, fratoge dem deres Artillerie og Munition, hvoriblandt otte 36pundiger og Mørsere. Montenegrinerne have begaaet store Excesser mod Indbyggerne i Castole og Ragusa, medens det ubetydelige Antal Franske Tropper, som var indsluttet i denne Plads, lod dem beholde Herredømmet over de forskjellige Provindser.

I Tydske Blade læses følgende naive Stykke:

Erklärung:

Wenn Julius meint
Ich werde sein Feind,
So kennt er mich nicht.
Wenn Julius meint
Ich werde sein Freund,
So kennt er sich nicht.

Churerkekantsleren er den første, der har begyndt at realisere en hensigtsmæssig Theaterskole. Der er for det første ansat 3 Lærere, hver med en Lønning af 400 Fl., nemlig Prof. Koller i Declamationen, Musikdirecteur Burgmüller i Syngekonsten, og Fegte- og Dansemester Müller i Dansekonsten. Skolen tæller allerede 2 Elever af Qvindekjønnet og 9 af Mandkjønnet. I hvert Fag gives dagligen en Times Undervisning. For at forene Praxis med Theorie, ere Eleverne forpligtede til at tjene som Chorister og Statister. Efter det første Aars Forløb sættes de i Forhold til deres Talenter og Brugbarhed paa Gage. Selv Udlændinger ere ikke udelukkede fra denne Skole, som iøvrigt staaer under den Churførstelige Theater-Direction.

I Hamburg er der nu oprettet en Livassurance-Casse, indrettet efter den Londonske. Den har en Cautionsfond af 1 Mill. Mark Banco, inddeelte i 200 Actier.

Dr. Mendel i Breslau har havt den heldige Idee, at oprette en Læreanstalt for Sygeopvartersker eller Vaagekoner, hvori der optages Personer af en god moralsk Charakteer og den fornødne Legemsconstitution. De undervises her i et halvt Aar, uden Betaling, og naar Undervisningstiden er tilende, examineres de af en Commission, der bestaaer af Medlemmer af det Kongel. medicinske Collegium, og de, som ved denne Examen findes duelige, faae et Approbationsbevis.

I Benestedt, en Landsby i Grevskabet Mannsfeld, udbrød d. 17 Junii en skrækkelig Ildsvaade, som i den store Tørke greb saa hastig om sig, at inden nogle faa Minutter Alting stod i lys Lue. 17 Gaarde bleve lagde i Aske, og 4 andre meget beskadigede. Nogle Bønderbørn, hvis Forældre var ude i Marken, befandt sig ene hjemme. En Dreng paa 8 til 9 Aar sprang, da han blev Ilden vaer, ud i Stalden, tog de to Køer, som Faderen pleiede at dyrke sin ubetydelige Jordlod med, spændte dem for Vognen, satte sine smaa Sødskende paa den, og kjørte disse, saavelsom nogle Børn, han mødte underveis, ud paa Marken. Forældrene, som blive Luerne vaer, skjelve for deres Børn, og ile hjem for at redde dem, men til deres Forundring erfare de, at den lille Dreng allerede havde bragt dem i Sikkerhed.

Den Wienske Redningsanstalt for Skindøde har i en Tid af et Aar reddet 9 Druknede og andre forulykkede Mennesker.

Handels- og Skibsefterretninger.

I Uddevalle opkom d. 29 Julii en Ildsvaade, som lagde hele Staden i Aske, uden at spare et eneste Huus. Ulykken og Elendigheden er forfærdelig; mange Mennesker ere aldeles ødelagte. — Uddewalla er en temmelig stor og beqvemt beliggende By og Stapelstad i Bahuslehn, ved en Bugt af Nordsøen og paa begge Sider af en Elv, 9 Mile fra Gothenborg, 40 fra Kjøbenhavn og 50 fra Stockholm. Den er over 800 Aar gammel, og havde før Branden to Torve, en smuk Kirke, et Sukkerraffinaderie, en Reberbane, et Hospital, et Kornmagazin og henved 4000 Indb., hvis vigtigste Næringsveie er Handel, Haandværker, Skibsfart og Fiskerie. Handelen er temmelig vigtig og føres meest paa udenrigs Steder.

London d. 1 Aug. Lord Lauderdale er endnu ikke afreist til Paris; det er tillige endnu uafgjort, om han eller Lord Holland gaaer did. Det siden nogle Dage almindelige Rygte, at Hr. Fox formedelst sin Sygelighed med det første vil nedlægge sit Embede, og at han, naar han bliver frisk igjen, vil atter antage det, synes ikke at være troværdigt.

Den i Portsmouth udrustede Expedition er i Onsdags seilet til St. Helene, hvor Admiral Stirling venter paa den, for at ledsage den til Godthaabs Forbjerg, som den er bestemt til.

Man taler om et Angreb paa Martinique.

Paris d. 29 Junii. Siden i Gaar har der udbredt sig et Rygte, at Underhandlingerne med Engelland ere komne saavidt, at man snart kan vente Preliminairerne undertegnede. Vore Fonds ere stegne til 67 Fr. 2 Cents.

Amsterdam d. 2 Aug. D. 29 Julii ankom i Tessel: S. Strøm, P. Jacobsen, M. Bug, J. Bull, H. N. Holst, C. Pauls, P. Balruhs, N. Petersen, og N. C. Langaard, alle fra Norge. — D. 30 ankom: A. Wiers fra Kjøbenhavn, A. Jensen, K. Gundersen og H. Onger fra Drammen.

Til Plymouth er indsendt det Danske Skib Catharine, Skipper Frein, fra Livorno til Tønningen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 88.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 16 Augusti, 1806.

Penges Omsætning.

(Meddeelt.)

Blandt de mange ypperlige og gavnlige Foranstaltninger, vor Tidsalder kan rose sig af, fortjener den Opmærksomhed, som værdiges vor Penge-Omsætning, især at nævnes. Regjeringen har endog for ganske nyligen ladet udstæde nye Statsfonds for en meget betydelig Sum, og enhver af vore Medborgere, som har Evne og Leilighed dertil, arbeider paa at sætte vor Mynt i saa stort et Omløb, som muligt. Langt fordeelagtigere er det unegtelig, at Landets Mynt gaaer fra Haand til Haand, end at den skal henlægges i eet eller andet skjult Gjemme, eller, som det hedder, forvares paa Kistebunden. Eieren af saadan en skjult Capital kan kun betragtes som et Barn, og hans Skat som Legetøi. Klogere handler derimod den, som i det Øieblik, han kommer i Besiddelse af Penge, søger at gjøre dem frugtbringende paa en fornuftig Maade. Foruden de Leiligheder, man allerede har givet os til at opnaae dette Øiemeed, har jeg tænkt paa en, som jeg troer Kjøbenhavn endnu mangler, og som ikke savnes i de fleste andre Handelsstæder i Europa. Planen er simpel, og derfor ikke vanskelig at iværksætte. Jeg tvivler aldeles ikke paa, at den jo vil blive til væsentlig Nytte for mange, der enten til visse Tider af Aaret eller paa eengang blive Eiere af en Capital, den være stor eller liden, som de ikke strax behøve at udgive, men kun Tid efter anden kunne gjøre Brug af. Dette vilde, efter min Formening, kunne opnaaes ved en Laanebanque. Man vil maaskee indvende, at vi allerede have en saadan Banque, men jeg svarer, at den, jeg her vil foreslaae, vil baade i Henseende til sin Indretning og Formaal være forskjellig fra den, vi allerede eie. Vel kan man i den sidste, saavidt jeg veed, faae indsat Capitaler, for deraf at trække Renter; skjønt det er mig ube-

kjendt, hvor stor og hvor siden en Sum der kan faaes gjort frugtbringende, men jeg formoder med Grund, at Eieren hverken kan faae den hele Capital eller en Deel deraf tilbage, hvad Dieblik han ønsker, men det Hele skal formodentlig henstaae til visse bestemte Terminer. "Ja, saa kan man discontere med sine Penge," vil man maaskee svare, "saa veed man forud, hvad Tid man faaer dem tilbage." — Men deels er denne Maade ikke saa ganske sikker, deels er heller ikke enhver bekjendt med de Forsigtighedsregler, som i dette Tilfælde maa iagttages, naar man vil undgaae Ubehageligheder. Her maa man desuden udbetale den hele Sum paa eengang. Min Plan til en Laanebanque i Kjøbenhavn, som jeg troer kunde blive nyttig for alle Stænder og endmere befordre Pengenes Circulation, er denne: Der skulde, om mueligt midt i Byen, oprettes et Comptoir, hvorved der maatte ansættes en Casserer, Bogholder og maaskee endnu en tredie Person. Der skulde enhver med Sikkerhed kunne levere sine Penge baade i store og smaa Summer, lige indtil 10 Rdlr., imod at nyde 3 PC. aarlig deraf. For Indskudet skulde leveres Deponenten et eller flere Beviser, ligesom han selv fandt for godt, som, for ikke at foraarsage Ophold, allerede i Forveien maatte være underskrevne af Cassereren og Bogholderen. Naar nogen leverede 100 Rdlr. og forlangte 10 Beviser, hvert paa 10 Rdlr., eller et mindre Antal paa større Summer, maatte det

ikke negtes ham. Disse Beviser maatte lyde paa Ihændehaveren, eller være indrettede omtrent som vore Bancosedler, paa det de her i Staden kunde rullere som god Betaling imellem Mand og Mand. De burde ogsaa være saaledes indrettede, at baade Capitalen og Renter, hvilket Dieblik Beviserne bleve foreviste paa Comptoiret, kunde uopholdelig blive udbetalte. Men for at forebygge al muelig Uorden, naar Tingen kom i Gang, vilde det maaskee være nødvendigt, at Tiden til Penges Indlevering blev bestemt til hver Formiddag fra Kl. 8 til 12, og Udbetalingstiden igjen blev bestemt fra Kl. 2 til 6 om Eftermiddagen. For ikke at gjøre Arbeidet alt for vidtløftigt og ikke foranledige Misbrug, troer jeg det var godt, at 8 Dage bleve fastsatte som den korteste Tid førend Pengene igjen kunde blive udbetalte efter noget Bevis. At afholde Eieren længere fra at gjøre andet Brug af sine Penge, naar han finder det fordeelagtigere, eller nødvendigere for sig, vilde, af Grunde, jeg forhen har anført, ikke være raadeligt, thi der paalagdes da her, som i andre saadanne Tilfælde, Eieren et Slags Tvang. Jeg ønsker, at Indretningen skal være saa simpel og tillokkende som mueligt, man kan da vente desflere Lysthavende, hvorved en Deel af Hensigten og Nytten: Pengenes Rullering, vil blive opnaaet. Jeg siger en Deel af Nytten, thi den væsentligste Fordeel for enhver Deeltager vilde efter min Overbevisning blive den: at ingen, af hvad Stand han end er, som eier

mange eller faa Penge, han ikke strax kan gjøre Brug af, men kun benytter sig af efter Haanden, ikke behøver at henlægge dem i sit Chatol, uden at de bære mindste Frugter. Fra det Øieblik af, han faaer dem i Hænde, bør han kunne høste Fordeel af dem, og om end denne Fordeel er nok saa ringe, er den dog altid bedre end aldeles ingen. Jeg vil blandt Mængden anføre nogle, for hvilke denne Indretning især vilde være nyttig. En Embedsmand eller Pensionist, der hæver sin Gage eller Pension maanedsviis, qvartaliter eller kun eengang hvert Aar, kan ikke anvende det, han beholder i sin Casse, paa en rigtigere Maade, end ved at sætte det paa Rente paa et saadant Sted, hvor han veed, det staaer sikkert, og hvor han kan faae det Hele eller en enkelt Deel deraf tilbagebetalt imod Renter, hvad Dag han vil. Det samme er Tilfældet med en Vertshuusholder, Bager eller anden Borgermand,*) der i Almindelighed tager sine Penge ind i det Smaa, og kun til visse Tider af Aaret igjen forsyner sig med de Varer, han behøver til sin Næringsdrivt. Ja endog for adskillige af vore Tjenestetyender, der almindeligen hæve deres Løn halv- eller heelaarsviis, maatte Indretningen kunne være gode Huusholdere til stor Nytte. Kort, jeg kjender kun faa Stænder, for hvilke

*) Ligeledes for Huuseiere, som faae deres Leie ind d. 15 April og 21 October, og først behøve at betale Rentepengene d. 11 Junii og 11 December.

Planen, dersom den kom til Virkelighed, ikke vilde være fordeelagtig, skjønt, efter Omstændighederne, i større og mindre Grad. Man kunde maaskee troe, at Renterne 3 PC. vilde være alt for ringe, da almindelige Renter ere 4 PC.; men lader os antage, at Laanebanquen fik saa meget, at den saae sig istand til at udsætte endeel af det Indkomne paa Renter til 4 PC., saa er den vundne PC. dog jo nødvendig til Lønningers og andre Udgivters Bestridelse. Rigtig nok vilde dette ikke være tilstrækkeligt for det første, men maaskee dog efter 1, 2 eller 3 Aars Forløb. Skulde man ikke kunne formode, at H. Maj. Kongen allernaadigst vilde tillade, at en passende rentefri Capital imidlertid blev forstrakt af Creditcassen? Her var intet vovet; det er kun et spædt Barn, som skal ledes ved Haanden indtil det kan gaae allene. Til Sikkerhed for enhver ønskedes naturligviis Kongelig Garantie for denne Laanebanque.

Kjøbenhavn, d. 5 Aug. 1806.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Torsdags blev den Skibscapitain, som uden Redernes Vidende havde solgt Skib og Ladning og derpaa begivet sig til Boston, offentlig kagvidsket, tilligemed en Slave, som har villet desertere fra Stokhuset. Tilskuernes Antal var overordentlig stort.

Af det philosophiske Facultet i Kiel er af egen Bevæggrund Doctorværdigheden tildeelt de i Videnskaberne og Skolevæsenet fortjente Mænd, Hr. Pastor Georg Samuel Franke i Sønderborg, forhen Rector i Husum, og Hr. Bern

hard Ludvig Königsman, Rector i Flensborg.

Bogtrykker Stephanson i Trondhjem har sat sin forrige Antagonist, Regimentschirurg Steffens, et Hædersminde i den Trondhjemske Avis.

I Trondhjemsavisen læses følgende af dens Udgiver:

Det hører nu til Dagens Orden,
At jage Fanden bort fra Jorden,
Jeg gjerne troer det lykkes kan,
Men spørger blot, hvad vinder man,
Naar at han reent maa emigrere?
Og rolig i sit Hjem kogere:
Profiten er saa saare fiin:
For Fanden fik vi Brændeviin.

Mechanicus Lichey agtede d. 10 Aug. at lade en stor Luftballon opstige i Grændsehaugen i Christiania. Machinen er 30 Fod høi og 90 Fod i Omkreds, og præsenterer sig — efter Konstnerens egen Bekjendtgjørelse — for Tilskuerne som en liden Fugl (af 30 Fods Høide og 90 Fods Omkreds!!!). — Samme Lichey forevíser os der sin konstige Bramin, som han i Norge ligesom i Kjøbenhavn kalder et Arbeide, hvilket Konstneren har arbeidet paa i 15 Aar, og viser især hans Indsigter i Naturkyndighed, Mechanik og Mathematik.

Paa Gaarden Garneset, i Wukhaugs Sogn og Wærdals Præstegjeld i Norge, er Natten imellem d. 29 og 30 Julii begaaet et afskyeligt Mord. Bonden Peter Garneset, to af hans Sønner og hans Datter bleve paa deres Senge myrdede med Knive. Manden og den mindste af Sønnerne, som først bleve dræbte, laae i Sengestuen. To af hans Sønner laae paa et Overværelse; den ene af dem blev dræbt, og den anden stukket med en Kniv, men han fandt Leilighed til at krybe imellem en Væg og skjule sig; han opholdt sig der til Dagen brød frem. Datteren laae i Dagligstuen og var den sidste, de dræbte. Det unge Menneske, som kun var 15 Aar gammel, og som, skjønt svag og haardt saaret, reddede sig, har berettet, at han har seet to Personer, men at han i Mørket ikke kunde kjende dem, og forsikkrer, at de vare sværtede i Ansigtet. Saasnart Mordet var begaaet bleve adskillige Laase opbrækkede, og Penge, Klæder og Madvarer borttagne.

Den 25 Julii er en Mand, Joel Olsen Hammer, i Størdalen, bleven ihjelslagen i sit 54de Aar af en Lynstraale, da han paa Veien gik og ledede sin Hest.

I Gaar blev der solgt paa Børsen 100 almindelige Brandactier for 109 til 110 Rdlr. Stykket, foruden Auctionsomkostninger.

Udenlandske Efterretninger.

Den Engelske Nationalgjeld var d. 31 Jan. 1806, 507,125,792 Pund St. Heraf bestaae næsten 100 Mill. af 4 à 5 PC. Den Sum, der oprindelig blev udsat til at afbetale een Mill. aarligen paa Gjelden, beløb sig, tilligemed Renterne af de Stocks, som Commissairerne have opkjøbt, tilsammen til 8,000,000 Pd. aarligen. Saadanne Facta og 20 Aars Erfaring have godtgjort, at den berømte D. Prices Plan var ene istand til at bøde paa det forrige Ministeriums Ødselhed. Fra 1786 af er der oplagt 1 Mill. aarligen, og derved har man, formedelst Renter og Renters Renter, tilveiebragt en Capital, som nu beløber sig til 8 Mill. om Aaret. Nationalcommissairerne have 113 Mill. i Hænde. Nationen har paa denne Maade, omtrent for 20 Aar siden, begyndt at afbetale sin Gjeld. For den bestemte Sum af en Mill. aarligen vilde man kjøbe saa mange Stocks, som Publicum kunde bringe til Torvs. Siden have Commissairerne anvendt Renterne af de indkjøbte Stocks til Capitalens Forøgelse, og Nationen har paa denne Maade afbetalt 113 Mill. med Renterne deraf paa sin Gjeld. Paa Stockbørsen findes sædvanlig flere Kjøbere end Sælgere, og man mener endog, at Nationalcreditorerne, trods adskillige Politikeres evige Skraal om de Engelske Financers slette Tilstand, efter nogle Aars Forløb ville blive nødsagede til at tage deres Penge tilbage. Denne Beregning er meget simpel, naar man betænker, at Forholdet i Henseende til Afbetalingen bestandig maa blive det samme. Da den synkende Fonds aarlige Indkomster for Tiden ere 8 Millioner, saa maa de kunne være i:

Aaret 1810 en Sum af 34,480,000 Pd. St.
— 1820 : : : 156,700,000 —
— 1830 : : : 356,000,000 —

En Capital, som langt overstiger den nuværende Nationalgjeld. — Ved en Parlamentsact blev det

1792 fastsat, at der ved alle paafølgende Laan skal af de Stocks, som tilveiebringes derved, henlægges 1 PC. til deres Afbetaling. Nationalgjelden kan derfor være nok saa stor, og den hele Gjeld vil alligevel inden 37 eller 42 Aars Forløb være afbetalt, naar der regelmæssig bestemmes 1 PC. til dette Oiemeed. Om end Engelland skulde laane 50 Mill. for at bestride Udgiverne for 1806, saa vilde dets Laan dog paa denne Maade være betalt i Aaret 1843.

Man har hidtil ikke kjendt Negerkeiseren Dessalines's Caracteer uden af Franske Blade, der skildrede ham som et reent Uhyre. En Engelskmand navnlig M. Rainsford, forhen Capitain i Vestindien, har nu udgivet en Bog om St. Domingo, hvori han skildrer Dessalines med ganske andre Farver, og endog beviser, at han er en retskaffen Mand. Den Franske General Rochambeau, som ene skyldte Leclerks Død sin Udnævnelse til Overgeneral, skal ikke have været sit Kald voxen. Han begyndte at angribe Negerrepubliken, uden at udkaste en rigtig Plan. Negrene under Dessalines havde daglig faaet Forstærkning fra alle Kanter, og deres Overgeneral havde bestemt foresat sig, at ende Krigen med Eftertryk. Han samlede en betydelig Magt paa en Slætte ved Cap François; Rochambeau, som mærkede dette, sammentrak sine Tropper fra alle andre Puncter; efterat der i Nærheden af Akul var forefaldet adskillige Smaatræfninger, besluttede han at levere et Slag, hvorved Lykken var ham noget gunstig. Tropperne vare posterede med beundringsværdig Konst. Den første Bevægelse var temmelig uheldig for de Franske, thi et Forstærkningscorps blev omringet, drevet ind i Negrenes Leir og taget til Fanger. Rochambeau gjorde et heftigt Angreb; Negrene vege et Oieblik, men dreve ham henimod Aften med Tab tilbage. Men da de Franske havde gjennembrudt Negrenes Linie og taget en Deel af dem til Fanger, besluttede de at hevne sig paa disse. Man ombragte dem uden at tænke paa de ulykkelige Franske Krigsfanger, som vare i Negrenes Hænder. Lemlæstede bleve endog mange af dem liggende paa Marken, og deres Jammerskrig udbredte Forfærdelse over hele Landet. Dessalines lod i Oieblikket oprette en Deel Galger, lod blandt Krigsfangerne udlede Officierene, og da disse ikke vare tilstrækkelige,

endeel Gemene, og befalede at hænge dem i de Franskes Paasyn. De forbittrede Negre styrtede nu løs paa den Franske Leir, bragte dens Linie i Uorden og dreve de Franske tilbage til Cap François. Dessalines betjente sig her kun af den strængeste Gjengjeldelsesret. — Medens Rochambeau havde valgt sit Hovedqvarteer i Cap François, havde Dessalines saaledes besat hele Landet, at de Franske ikke kunde udbrede sig længere end 2 Mile; men jo svagere de bleve, desmere tiltog deres Haardhed. De lode sig — efter den Engelske Forfatters temmelig usandsynlige Beretning — ikke nøie med at hedse et betydeligt Antal Blodhunde, som de havde ladet komme fra Cuba, paa recognoserende Smaacommandoer Negre, men de kastede endog disse levende hen for Hundene, og lod dem sønderslides. (Fortsættes.)

I den sidste Ildebrand i Uddewalla ere 5000 Mennesker blevne huusvilde; de befinde sig i en sørgelig Forfatning. De af Indbyggerne, som have Gaarde paa Landet eller Sildsalterier i nogen Frastand fra Byen, ere flygtede did.

I Lloyd's Evening-Post siges, at Frankrige har anmodet Spanien om, at modtage en Ambassadeur fra Keiserens Broder, Kongen af Neapel, og forlangt, at det skal afstaae adskillige Provindser, saasom Arragonien, Biscaja &c.

Statssecretairen Fox er endnu bestandig syg af Vattersot, og dette gjør ham udygtig til at fortsætte sine Embedsforretninger. Lord Holland, som forelæser ham Depecherne, besørger dem til Lord Greenville og faaer Svar og Forskriver af ham. Lægernes Konst synes endnu at vedligeholde Fox's Liv. Hans Mave kan aldeles ikke taale andet end noget Chocolade og Tvebak. Dersom han kunde ende sin jordiske Bane med at bidrage til en Fred, som hans Fædreneland saalænge har trængt til, saa har han i den korte Tid han har været ved Roret, i det mindste for Menneskeheden, udrettet mere end Pitt i sit lange Ministerium.

Den bekjendte Franske General Santerre, som før Revolutionen var Brygger, og ved Ludvig XVI. Henrettelse havde øverste Commando i Paris, er nu saaledes paa Knæerne, at hans Creditorer lade bortsælge hans Huus og Gaard.

Prindsen af Hessen-Philipsthal beskrives som en smækker Mand, 5 Fod og 8 Tommer høi. Han seer meget mørkladen ud, og klæder sig næsten som

Friedrich den Store. Han har lange Handsker paa, der naae ham op til Armen, og store Støvler, der naae op til Laarene. Han bærer en stor Preussisk Hat. Han var under Beleiringen bestandig lystig, og spøgede med sine Undergivne. Hans Bolig var paa eet af de farligste Steder, hvor han stedse var udsat for fiendtlige Kugler, men han agtede aldeles ingen Fare. — Det var d. 11 Julii Prindsen blev saaret ved et Stykke af en Muur, som en fiendtlig Bombe omstyrtede. Han faldt ligesom død hen paa Jorden. Hans Saar skulle være farlige. Oberst Hotz paatog sig efter ham Commandoen over Fæstningen.

I Calabrien seer det noget uroligt ud; de landede Engellændere ere blevne forstærkede med adskillige tusinde Insurgenter. Gaetas Erobring kunde altsaa aldrig være beleiligere for de Franske end i dette Øieblik, og der er neppe nogen Tvivl om, at ogsaa denne Deel af begge Sicilierne inden en føie Tid vil være erobret. Calabrien er den sydligste Provinds i Neapel. Det grændser i N. til Basilicata, og er paa de øvrige Sider omgivet af Middelhavet. Floden Necto deler det i Calabr. citra (det nordlige) og Calabr. ultro (det sydlige). Begge Dele udgjøre omtrent 450 Qvadratmile, og skjønt Naturen har velsignet dette Land med den frugtbareste Jordbund og den mildeste Luft, leve dog kun 1700 Mennesker paa hver Qvadratmiil, og Indbyggernes Tal befandtes 1788 kun at være 753,335, hvilket Tal endog skal have aftaget ved Krigen. Den 5 Febr. 1783 indtraf her et frygtelig Jordskjelv, hvorved den sydlige Deel af Landet især leed meget. Kun en eneste By undgik Ødelæggelsen og næsten 17,000 Mennesker mistede Livet.

I Neapel oprettes nu, paa Indbyggernes Bekostning, en Nationalgarde paa 6 Regimenter, hvert paa 2 Batailloner; hver Bataillon bestaaer af 6 Compagnier, og hvert Compagnie af 80 Mand. Kun bosatte Folk optages deri. Den skal vaage over den indre Orden, og staae umiddelbar under General Jourdans Befaling. Den, som ikke hører til dette Corps og dog lader sig see i Vaaben, anholdes og straffes militairisk.

Det hedder, at Marchal Davoust vil formæle sig med Enkegrevinden af Oetting-Wallenstein, hvis Grevskab ligger i den Schwabiske Kreds. Hendes Mands Familie er i Aaret 1674 bleven ophøiet til Rigsførstestanden. — Det hedder ogsaa, at den ny Første af Leyen, i det forrige Trierske, ved Mosel, skal have Staden Regensburg, og at Hertugen af Neufchatel vil ægte hans Datter.

Man har Efterretninger fra den bekjendte Mungo Park, som ere senere daterede end Beretningen om hans Død, som nu ansees for falsk.

Imellem Neapel og Portici ankom d. 15de f. M. om Natten 12 Vogne med Krudt, hvoraf de første kjørte et godt Stykke i Forveien. Af een af Tønderne spildtes en Mængde Krudt, som tændtes ved en Gnist af Hesteskoen. I Øieblikket sprang alle 6 Vogne med de Heste og Stude, som vare spændte for samme, samt 9 Kudske i Luften. Alle Nabohusene styrtede sammen, og 22 Mennesker bleve begravede under deres Ruiner.

Engelske Avisskrivere paastaae, at den Russiske Fredsmægler Oubriel har overtraadt sine Forskrivter, og at Keiser Alexander aldrig vil ratificere Freden.

Natten til Mandaas henimod Morgenstunden rasede over og omkring Odensee et forfærdelig stærkt Tordenveir, med en øsende Regn. Som man siden erfarer, har Lynilden slaaet ned i en Udflyttergaard under Veirup Gods, og ved den deraf opkomne Ild er Gaarden reent afbrændt, da den laae for langt borte fra andre beboede Steder til at kunne faae hastig Hjelp. Bondens Kone, som havde trængt sig ind i Huset, for at bjerge Noget, kunde ikke for Røg finde Veien ud af Døren; man maatte derfor slaae Hul paa Væggen og trække hende derud af meget ilde tilredt. Hun blev ført hen til Landsbyen Birkum, for der at nyde Bistand af Stadschirurgen, men hendes Tilstand skal være meget betænkelig, og naturligviis tillige høist pinefuld.

I det sidste Hefte af det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrivter findes Bemærkninger over nogle imod smittende Sygdomme nødvendige Foranstaltninger, af D. Scheel. Som smitsomme Sygdomme, Europa nu med Rette frygter for, anfører Forfatteren: 1) den Orientalske Pest; 2) den gule Feber, som kommer den nærmest; 3) den saakaldte Forraadnelsesfeber. I Kjøbenhavn er den ikke sjelden sporadisk (adspredt, fordeelt), men naar den formedelst sin Smitte er gaaet igjennem nogle Individuer, ophører den sædvanlig af sig selv. Det var f. Ex. Tilfældet med den Feber, som

fortrev vor fortjente Aasheim, der var det 3die Individuum, den angreb og dræbte; fra ham gik den over til tre andre, hvoriblandt Dr. Castberg, som imidlertid, uden at forplante Sygdommen, blev helbredet paa Frederiks Hospital. 5) Skarlagensfeber bliver i enkelte Epidemier saa ondartet, at den fortjener at kaldes pestartet. 6) Meslinger, en Feber, som er bleven saa almindelig hos os, at dens Standsning ved de Syges Afsondring kun vilde være muelig i de mindre beboede Dele af de Danske Stater, f. Ex. Island og Finmarken. 6) Børnekopper. 7) Den ofte ondartede Blodgang. — De farligste af de anførte Sygdomme truer vor udbredte Handel og udenlands fra, og man synes, efter Forf. Mening, allevegne at stole for meget paa Quarantaineindretning. Giftfængende Smaating kunne let undgaae Quarantainebetjenternes Opmærksomhed; Uld eller Bomuld kan, om den end luftes nok saa meget, indeholde en sammenfildtet Klump med Pestmiasma, som kan undgaae Luftens, ja selv de mineralsure Dampes Indvirkning. Desuden maa Quarantainelovene kjæmpe mod Kjøbmænds Snuhed, som Vindesygen har skjærpet, og det hedder her: inventa lex inventa fraus. Som hensigtsmæssige Midler til at standse smitsomme Sygdomme foreslaaer Forfatteren: 1) At Bestyrerne for saadan en Foranstaltning til Smittens Standsning maatte saa hastig og ordentlig som mueligt faae deres Befalinger udførte, uden langvarig Correspondence med Collegierne og andre Omveie; 2) smitsomme Sygdommes Tilværelse maatte strax kunne erfares, og ethvert Liig maatte i Epidemier, førend det begraves, eftersees, for at erfare dets Dødsmaade; 3) over de Fremmede, som omgaaes giftfængende Varer, burde strengt vaages, naar man sporede det mindste til Sygdomme. Ved de Personer, som handle med Uld, kunne Pesten muelig vedhænge, og endog den i Magaziner oplagte Uld kan ved sine Uddunstninger blive farlig. I Fredericia herskede for et Aar siden en Forraadnelsesfeber, hvis første 7 Offere paa eengang bleve angrebne deraf, efterat de havde danset i en Sal, der længe havde været brugt som Uldmagazin, og var gjennemtrængt af Uldens Dunster; 4) Afdødes gamle Gang- og Sengeklæder burde til alle Tider undergaae den fornødne Rensning, og Handelen med gamle Klæder burde ogsaa i Henseende til andre chroniske Sygdomme være underkastet streng Opsigt; 5) der burde bæres største Omsorg for reenlige og luftige Gader og Boliger; Frederiks Hospital burde udvides, da det ikke staaer i noget rigtigt Forhold til de Trængendes Tal. 6) Over Indgangen til de Huse, hvor der er smitsomme Sygdomme, burde det tilkjendegives med store Bogstaver. 7) Staten maatte sørge for Lægens Efterladte, naar han i sin Praxis var bleven et Offer for Smitten.

Courantbanquen i Kjøbenhavn har d. 9 f. M. ladet offentlig brænde 800,000 Rdlr. i Bancosedler.

I Dannemark, Norge og de Vestindiske Øer ere i afvigte Aar ialt 204 Forbrydere blevne paalagte Livsstraf og større eller mindre Legemsstraffe. Deriblandt vare 25, altsaa næsten ⅛, Udlændinger; i Forhold til Folkemængden var der følgelig blandt 10,000 Mennesker kun een Forbryder. Blandt 7 Mordere vare 3, blandt 7 Falsknere 2, og blandt 3 Drabsmænd 1 Udlænding. I Norge begik ingen Indfødt noget Mord, men 7 Fruentimmere bleve straffede for Fødsel i Dølgsmaal. De 3 Drabsmænd vare ikke ved deres fulde Sandser. Det samme var Tilfældet med En, som var anklaget for Mordbrand, og med 2 blandt 6, som anklagedes for tilsigtet Mord. De bleve kun dømte til strængere Forvaring og taaleligt Arbeide.

Indtil d. 15 April d. A. ere, efter de for afvigte Aar til Sundhedscollegiet indsendte Lister, 4397 Mennesker blevne vaccinerede i Hertugdømmene, hvor der fra 1801 til 1804 ialt er vaccineret 6483, altsaa i det Hele 10,880.

Den anden Afdeling af det borgerlige Militair i Svendborg indviede d. 3 Aug. høitideligen sin Fane. Aftenen forud blev det bekjendtgjort ved Tappenstreg, om Morgenen ved Revillen, og derpaa Kl. 8 ved 9 Canonskud. Kl. 3 om Eftermiddagen forsamlede Mandskabet sig paa Torvet; Hr. Chirurg Finks Kone havde uden Vederlag meget skjønt broderet Fanen, som blev nedhentet fra Raadstuen, og Hr. Major v. Bülow indslog det første Søm i Kongens Navn. Da Fanen var indviet, blev der løsnet 9 Skud, og den blev derpaa bragt til Capitainens Huus. Kl. 8 bebude atter 9 Canonskud, at Ballet paa Raadstuen aabnedes. Man dansede til Kl. 7 om Morgenen.

Hr. Zoega, Kongel. Dansk Agent i Rom, er bleven optaget til det Berlinske Academies udenlandske Medlem.

Den 21 Junii opkom, under en stærk Tørke og Nordvind, Ildløs paa Sørmarks Gaard, Østmarks Sogn, i Wermeland, og lagde inden to Timer hele Gaarden, som lignede en liden Stad, og tilhørende 146 større og mindre Huse, i Aske. 100 Personer ere huusvilde og næsten berøvede al deres Eiendom, paa Kreature nær. Ilden synes nu at have trukket sig fra Dannemark til Sverrig.

Prindsen af Wales besøgte nylig i Selskab med nogle af de andre Kongelige Prindser Abraham Goldsmith, Chef for et Jødisk Handelshuus i London, for at tage hans nylig opbygte Villa i Oiesyn. Den skal være een af de skjønneste og smagfuldeste i hele Riget.

De Engelske have taget en Fransk Fregat paa 44 Canoner, Rhinen kaldet.

I Engelland døde nyligen en Enke, navnlig M. Leigh, som efterlod sig en Formue, der indbringer 110,000 Rdlr. i aarlige Renter. Denne Indkomst vilde være endnu langt større, dersom hendes Godser ikke vare bortforpagtede for den samme Forpagtningsafgivt, som svaredes af dem for 60 Aar siden.

En lille Dreng vilde nylig klavre op paa et gammelt Kirketaarn i Haddington i Skotland, for at hente en Uglerede ned, men da det faldt ham for vanskeligt at komme derop, opgav han sit Forsæt. Men om Natten klavrede han i Søvne op paa Taarnet, naaede Spidsen, hentede Reden ned og lagde sig igjen. Da han vaagnede op, erindrede han det som en Drøm, og vilde ikke troe sine egne Oine, da han saae Ugleredeu ligge lige ved Sengen.

Handels- og Skibsefterretninger.

Archangel d. 15 Junii. Af de 23 Skibe, som have overvintret her, ere allerede 17 expederede. Hidtil er der i Aar ankommen her 30 Skibe. For Rugen begjeres 7 indtil $7\frac{1}{4}$ Rubler; under 10 Rubler pr. Zetw sælges Hveden og Hørfrøe ikke; de ere blevne solgte for $9\frac{3}{4}$. Prisen paa Matter er stegen til 150 à 160 Rubler. Tran gjelder $3\frac{1}{2}$ Rubler; for Beeg har man betalt 75 à 76 Copek; for nærværende Tid sælges de bedste Slags Børster ikke for $21\frac{1}{2}$ Rubler; for Sæbetalg forlanges 10 Rub. pr. 10 Pud og for Hør

60 Rub. Den rene Hamp af første og anden Sort er bleven betalt med 48 Rub. pr. 10 Pud, og Tjære med 325 Copek. pr. Tønde.

Riga d. 19 Julii. Man befrygter, at Rughøsten formedelst det kolde og vaade Veirlig ikke vil falde godt ud. Den koster for Tiden 92 Rd. Alb. Læsten.

Alicante d. 8 Julii. De Svenske Skibe, som for kort siden bleve afviste herfra, have nu, efter senere fra Madrid indløble Befalinger, faaet Tilladelse, at tage Salt ind, ved Terravecchia, og ere allerede ankomne sammesteds.

Stockholm d. 1 Aug. For nogle Dage siden lod Regjeringen alle Grossererne sammenkalde, og paalagde dem, at bære Omsorg for, at Hovedstaden til Vinter forsynes med det fornødne Korn. I Dag er Brødtaxten bleven forhøiet, men Priserne paa Korn stige imidlertid ikke. Efter Forlydende have to Magter alvorlig begjert for deres Flag fri Seilads paa de Preussiske Havne.

Følgende Danske Skibe ere ankomne i udenlandske Havne: til Hamborg ankom fra d. 9de til d. 10 Aug.: B. Elle, fra Bergen; Hen. Rippe, fra Aarhuus; H. Schütt fra Kiel; J. C. Biørklund, fra Faaborg; til Dallaro d. 21 Julii: B. Nielson, fra Flekkefjord; til Sandham d. 28 Julii: J. Petersen, fra Kjøbenhavn; til Riga d. 26 Julii: Johan Madsen, sammest. fra; Ch. P. Friis sammest. fra; Frid. Christiansen, fra Aarhnus; Jens Brandt fra Helsingøer; til Cronstadt d. 25 Julii: P. H. Møller, fra Kjøbenhavn; Jens Just, sammesteds fra; til Stade, d. 7 August, C. Sievers fra Bergen; til Travemünde, O. Wendel fra Aarhuus.

Til Plymouth er indsendt det Danske Skib, Heinrich, Skipper P. B. Diriks, fra Triest til Tønningen, som sidst var bleven opbragt til Gibralter og derpaa frigivet.

Riga d. 30 Julii. Der ymtes her stærkt om, at Kornudførslen selv landværts vil blive forbudt i hele det Russiske Rige, og at Forsendelsen kun vil blive tilladt i Havnene Riga og Lithau.

Pillau d. 3 Aug. Commandeuren paa den Svenske Fregat, som ligger her i Havnen, vilde ikke tillade to Skibe, ladede med Sild fra Gothenborg, at løbe ind i Havnen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tredie Aargang. No. 89.
Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.
Tirsdagen den 19 Augusti, 1806.

En Hundrederigsdalersseddels Hændelser.

(Fortsat.)

Som Hundrederigsdalersseddel kunde jeg umuelig blive længe i min Herres Hænder. Hvor nødig han end vilde tage Afsked med mig, hvor inderlig han end ønskede, endnu at kunne betragte mig ret længe, saae han sig dog nødt til at ile med mig op paa Banquen, for at faae mig — som det nu til Dags hedder — mageskiftet. Han skiltes fra mig som fra en Ven, han aldrig ventede at faae at see mere, og han var i mit hele Bancoliv den første Mand, der troede, at jeg kunde gjøre ham lykkelig.

Jeg befandt mig nu igjen i mit oprindelige Element blandt Myriader af mine Slægtninge, i det Huus, om hvilket man kan sige med Prædikeren: "alle Vande løbe til Havet, alligevel bliver Havet ikke fuldere; til det Sted de udflyde flyde de hen igjen." Dersom alle mine Staldbrødre kunde have beskrevet deres Levned ligesom jeg, hvor mange nye Opdagelser vilde man da ikke have gjort i det menneskelige Hjertes grændseløse Rige! Alle Tydsklands Boghandlere havde ikke seet sig istand til at paatage sig Forlaget af det litteraire Ocean, som disse Bancosedler kunde have frembragt.

Det varede ikke længe førend en Mand, hvis hele Udvortes røbede, at han ikke hørte til det sædvanlige Slags Mennesker, afhentede mig. Dersom en aandelig Chymicus havde kunnet opløse hans Bestanddele, saa er der intet Spørgsmaal om, at han vilde have fundet $\frac{7}{8}$ Aand og $\frac{1}{8}$ Legeme. Hans Ansigt var et Prøvekort paa alle Lidenskabernes mægtige Indvirkning. Hans concave Kinder, hans matte Øine, der syntes kantede med rødt Fløiel, hans Ansigtsfarve, der indbefattede Couleurer, som Newton ikke omtaler i sin Theorie, og Rubens Pensel endnu ikke har fremtryllet, Alting røbede, at han maatte være et Universalgenie. Hans indvortes rene Jeg har maaskee været i

ret god Stand, men hans udvortes urene Jeg saae saaledes ud, at jeg næsten rødmede paa hans Vegne. Fjerene paa hans Kjole vare talløse som Sanden paa Havets Bund, i hans hele Paaklædning herskede en evig Modsigelse, Knapperne vare næsten alle defecte, og paa hans Albue frembrød et Skjær, som saarede Øiet. Hans adspredte Væsen foraarsagede ham mange Ubehageligheder og hans Aand og Legeme vandrede her paa Jorden som et Ægtepar, der er skilt fra Bord og Seng. Naar hans Legeme var paa Banquen eller i Christenbernikovstrædet, saa var hans Aand i Grækenland, Rom eller Jerusalem. Naar hans urene Jeg spiste hos Eisen eller Schmidt, saa var hans rene Jeg i Færd med at slaae Helte ihjel i et Sørgespil, mane Aander i en ny Roman, eller modsætte sig Israeliternes Gang igjennem Havet.

Min ny Herre krøllede mig sammen som en Fidibus og puttede mig i sin Uhrlomme: en Benævnelse, som i Grunden kun var titulair, thi min Herre bar aldrig noget Uhr, fordi Tid og Rum, efter hans Mening, vare Begreber, som ikke existerede uden for os selv; ja han havde endog skrevet en heel Bog om den Absurditet, at ville maale et Non-ens. Han paastod deri, at der i en Stat ikke gives unyttigere Væsener end Uhrmagere, thi de ville maale hvad der er umaaleligt, og dele hvad der er udeleligt. Min Herre gik nu hjem med mig, og jeg fik Leilighed til at see eet af de Musehuller, hvori Apollo's udkaarede Sønner have

deres Rede. D. Gall skal i sine Forelæsninger have villet bevise Hoffærdighedsorganet af Steenbukkenes Lyst til at bestige høie Steder; af min Herres Lyst til at boe i et Værelse, hvorfra man næsten kunde trække en Parallel til Pynten af Rundetaarn, kunde man maaskee bevise, at hans Sjel var ligesaa mange Etager ophøiet over hans Medmennesker som hans Legeme. Men saadanne Beviser vilde føre os alt for langt bort fra Maalet, — nok er det, — han boede paa et Qvistkammer, hvorfra han med sin Pibe i Munden saae spodsk ned paa sine mindre sublime Medmennesker, og tænkde hos sig selv, hvad en vis Philosoph fordum sagde: "alle disse Skabninger ere kun til for at tjene mig!"

Hans Kammer lignede det Allerhelligste, som næsten ingen Dødelig — paa hans Vertindes Pige og nogle faa indviede Venner nær — turde vanhellige med sin Nærværelse. Enten han var hjemme eller ei, var hans Dør dog bestandig i Laas; den, som havde noget at tale med ham, maatte skrive det paa en smal Papirsstrimmel, og putte det ind i Nøglehullet, eller og optegne det paa Døren med et Stykke Kridt, som altid laae i Beredskab paa Tverbjelken. Hans Dør lignede een af de grønne Bænke i Rosenborg Hauge; overalt var den beskreven med Anmærkninger og Navne. — Jeg kunde i Begyndelsen ikke indsee, hvorfor han frygtede saa meget for, at lade nogen komme ind til sig, men omsider mærkede jeg, at han selv

troede det saae alt for uryddeligt ud hos ham, og i Grunden havde han heller ikke Uret. Men jeg forundrede mig ikke saa meget over: at der ikke herskede større Orden hos ham, som over Muligheden: at kunne frembringe en saadan Uorden. Det hele var et Chaos, som Jupiter selv ikke havde paataget sig at ordne. Hans ubetydelige Bogsamling bestod for det meste af Skole- og Lærebøger, der laae adspredte paa Gulvet og Bordet, som sande litteraire Trophæer. Her laae et Bind af Badens Latinske Lexicon, som der hverken var Ende eller Begyndelse paa, hist Cicero's Bog om Pligterne, hvori de vigtigste Pligter manglede baade for og bag; her en Tydsk Musenalmanak, hvis Titelkobber Musene havde fortæret, hist sex Numer af et Blad, der havde ruineret sin Forfatter paa Legeme og Sjel; her et Hefte af allg. Litteraturzeitung, indsvøbt i et Par sorte skjerede Veteran-Buxer, hist Støvleknægten, der maatte beklæde en Interim-Nodestoels Plads. En langhalset Ølflaske maatte tjene som constitueret Lysestage, og i denne saae man det Tællelys, hvorved min Herre sørgede for Statens Bedste og Videnskabernes Tarv. Hans Skriverbord havde i gamle Dage havt en bruun Farve, men med Tidens Længde vare Blækklatterne saaledes smeltede sammen, at Grundfarven næsten var ukjendelig. Et Par strikkede Pantalons, som min Herre havde baaret saa længe, til de fleste Masker vare gaaede op, udgjorde den vigtigste Deel af hans Inventarium. De vare blevne forvandlede til et

Slags Sæk, hvori hans ypperligste Aandsproducter gjemtes hver især som Embryo. I denne Sæk laae halvfuldendte Tragoedier, Planer til Romaner og Tidsskrivter, vigtige Troesbekjendelser, som ikke skulde see Lyset, førend min Herre havde ophørt at see det, dramatiske Skandskrivter over agtværdige Mænd, som skulde trykkes i det Øieblik, Pressefrekheden indførtes igjen, — kort sagt, disse demaskerede Pantalons ansaae min ny Herre for sit Potosi, for Veien til Udødelighedens Tempel, for sin største Rigdom paa Jorden. Ingen Dødelig turde nærme sig dem, og han selv behandlede dem med den yderste Varsomhed, for ikke at bringe deres intellectuelle Indvolde i Uorden. Ikke langt fra dette geheime Archiv laae en høi Bunke med trykte Sager, som ingen Feiekost turde nærme sig hen til. I denne Bunke fandtes de notoriske Beviser paa min Herres Ret til Digterkronen og til Navnet Universalgenie, saasom nydelige Selskabssange, indheftede i Guldpapir, Hefter af Maanedsskrivter, som han havde prydet og beæret med sine udødelige Arbeider, smaa satiriske Skrivter, hvori almindelig agtede Mænd stilledes offentlig til Skue for den litteraire Pøbel, adskillige Ark Nytaarsønsker, Oversættelser af Røverromaner ꝛc. Naar min Herre saae paa disse Pantalons og denne Papirsbunke, saa hoppede Hjertet i ham af bare Glæde, og naar Pigen vovede at nærme sig den med sin Stovekost, opløftede han sin tordnende Stemme, som han ellers kun betjente sig af paa Prent, imod

sine Antagonister og Recensenter. Paa dette Qvistkammer sad min Herre i en Slaabrok, hvori der næsten var flere Huller end i vor Litteratur, og skrev om den gode Orden i Staten, om den evige Fred, om Menneskeslægtens bestandige Fremskridt til Fuldkommenhed, om Frihed og Lighed, om Keiseres, Kongers og Geistlighedens Pligter. Som Voxcabinetmagerne udpynte deres Figurer efter Omstændighederne, saaledes indrettede min Herre sine Ideer og sit hele intellectuelle Voxcabinet efter Tidens Tarv. Da det var Mode, at nedrive Religionen, gik han løs paa den med alle de Stormvaaben, han fandt i sit Blækhorn, da man skjeldte Aristocrater Huden fuld, saa var han den, der bestandig vilde skyde bag det hældende Læs, — kort sagt, han var en Chamæleon, der stedse skiftede Farver efter Tiden, og som ved alle Leiligheder fløitede i Fingrene, naar der var Opløb paa Litteraturens Gader og Stræder. I Revolutionstiden skal han overalt have været et stort Lys, men nu er dette Lys brændt saa langt ned, at det er færdig at gaae reent ud. I de Drikkehuse, hvor han fordum præsiderede, hvor ethvert af hans Ord betragtedes som en Perle, og hans terroristiske og blasphemiske Udtrykke forskaffede ham fri Fortæring, — der er hans Anseelse nu ganske sjunken.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Imellem Onsdags og Torsdags skede et Indbrud paa Observatoriet paa Rundetaarn. Tyven aabnede et af Vindues-skudderne, som næsten bestandig ere lukkede, og steg ind igjennem Vinduet. Man har hidtil ikke savnet noget, uagtet der var endeel Smaasager, som f. Ex. smaa Søuhre ꝛc., som han meget let kunde medtaget; imidlertid opbrak han dog et stort Søuhr, som tilhører det Asiatiske Compagnie, og gjemmes i en Casse af Mahagonietræ, men han fandt det ikke raadeligt at tage det med sig. Man formoder at Indbrudet er skeet omtrent Kl. 4 om Eftermiddagen, og at en Matros, der anstillede sig beskjenket, og opholdt sig længe paa Taarnet, har været Tyven.

I Løverdags Aftes har en Mand, som hørte til een af Springertrouperne paa Vesterbro, hængt sig i Frederiksberghauge i et Træ ved den saakaldte Øe. En Person, som just kom tilgaaende, og vilde sætte sig paa Bænken, blev ganske forfærdet, da han kom til at røre ved den Hængtes Arm.

Baron Kurtzrok, der har havt en Proces med Kongen for Rigsretten, har nu solgt Hs. Majestæt sit Gods Wellegebyttel, nær Pinneberg, for 80,000 Rdlr.

Antallet af dem, som have tilsendt Sundhedscollegiet Lister over de i Hertugdømmene Vaccinerede, beløber sig ialt til 63, hvoriblandt 49 Læger og Saarlæger, 2 Jordemødre, 9 Præster og Skolelærere, og 3 andre Personer. Paa et eneste Exempel nær have alle Erfaringer beviist Kokoppernes velgjørende Virkning, og endog deres gode Indflydelse paa Constitutionerne, især scrophuløse Børn. Kun en eneste Gang hændte det sig for Licentiat Hübener i Heide, at et Slags Neldeudslag frembrød den 11te Dag efter Vaccinationen, da den peripheriske Rødhed aftog, og at dette Tilfælde drog Døden efter sig. Formedelst Kokoppernes almindelige Udbredelse, ere Børnkopperne blevne meget sieldne i Hertugdømmene; kun fra et eneste District i Holsteen har Sundhedscollegiet havt Efterretning, at Børnekopper grassere der. Men ogsaa her saae man i et Huus, 5 Sødskende, som vare vaccinerede, blive fri for Smitten. Den lettere Maade at forskaffe sig Kokoppematerien paa, befordrede ogsaa i afvigte Aar Vaccinationen. Dr. Ehler i Alto-

na lod komme 55 Portioner, som bleve uddeelte blandt Vedkommende i Hertugdømmene.

I de Danske Stater bleve i afvigte Aar begaaet følgende criminelle Forbrydelser: i Kjøbenhavn 1 Mord og 1 attenderet Mord, i Sjællands Stift 1 Mord, 1 Ran; i Fyns Stift 1 Mord, 1 Drabsgjerning; i Jylland 2 Mord, 1 Drabsgjerning, 1 attenderet Mord; i Aggershuus St. 1 Mord, 1 Drab; i Christiansands St. 1 Ran; i Bergens St. ingen; i Trondhjems St. 1 Drabsgjerning; i Island 2 attenderet Mord; paa Færøerne ingen; paa de Vestindiske Øer 1 Mord, 1 attenderet Mord.

Den Mønstring, som H. K. H. Kronprindsen nylig holdt i Holsteen, skede efter følgende Orden: Armeecorpset var deelt i 3 Divisioner, en Avantgarde og en Reserve. Efterat H. K. H. havde holdt Specialrevue over den første Division og Reserven, lod Prindsen Regimenterne af 2den og 3die Division, under Gener. Lieutn. v. Dürings og v. Moltkes Commando trække sammen, for at holde Specialrevue over begge Divisionerne og øve dem i Manoevrering. Infanteriet rykkede d. 10 Julii ind i en Leir, som var opslaaet 1 Miil fra Bramstedt; Cavalleriet blev henlagt i Cantoneringspuncter nær ved Bramstedt. Det sammentrukne Corps bestod af følgende Tropper: Cavalleriet af Livregimentet Dragoner, det Holst. Rytterregiment og Husarregimentet paa 7 Escadroner; Infanteriet: det 1ste Jydske og 3die Jydske Infanterie Reg.; 1 Bataill. af det Slesvigske Regim.; det Sjæll. Jægercorps; den anden Sjæll. lette Bataillon, og 1 Grenadeer-Jægercompagnie; Artilleriet: det Danske og Holsteenske ridende Artillerie-Compagnie og nogle Batterier Fodartillerie. Gener. Lieutn. v. Düring commanderede det ved Bramstedt forsamlede Artillerie og Gener. Lieutn. v. Moltke Infanteriet. Samme Dag (den 10de Julii), da Tropperne forsamlede sig ved Bramstedt, forflyttede H. K. H. sit Hovedqvarteer fra Kiel til Bramstedt. D. 12, 13 og 14 holdt H. K. H. Specialrevue over hvert enkelt Regiment og Corps, hvorved Tropperne særdeles udmærkede sig; Artilleriet, især det ridende, godtgjorde her, at det i Henseende til den Lethed, hvormed det behandler Canonerne, neppe overgaaes af noget Artillerie i Europa. D. 14 blev det ved Bramstedt forsamlede Cavallerie, saavel som det i Leiren værende Infanterie, hvert for sig sammentrukket, for at udføre nogle Liniemanoeuvres. D. 15 holdt man formedelst Regn og Storm Hviledag. Tropperne formerede næste Dag et Heelt, og combinerede et stort Manoeuvre under H. K. Høiheds Anførsel. D. 17 marcherede Infanteriet ud af Leiren, som blev opbrudt, og drog ind i sit forrige Cantoneringsqvarteer. Samme Dag forlod H. K. H. Bramstedt, begav sig med Hovedqvarteret til Wellingebüttel og holdt der en Specialrevue over Livregimentet lette Dragoner. Herfra tog H. K. H. d. 19 til Segeberg, og mønstrede den af General-Major v. Evald commanderede Avantgarde, hvorpaa Hovedqvarteret d. 21 blev forflyttet til Kiel igjen.

For Elskere af den fædrenelandske Litteratur bliver nu et meget vigtigt Værk færdigt, som i mange Aar har været under Arbeide, nemlig det andet Bind af det ny Danske Magazin. Det udgives paa det Kongel. Danske Videnskabersselskabs Bekostning.

I Odensee er der nu ankommen et nyt Selskab af Konstberidere og Springere, hvis Formand kalder sig Kuhn. Han kommer fra Wien og kan med det første nok ventes til Kjøbenhavn. Alle de Ting, han forevise, have, som han forsikkrer, aldrig tilforn været seete, og han vil vise Voltigeren, "ligesom den paa alle Ridderlige Academier og Universiteter foretages."

Den 1ste September begynde Sessionerne i Høiesteret.

Det Kongl. Konstkammer har nu tilkjøbt sig det Guldkors, som en Kobbersmed i Roeskilde for nogen Tid siden havde fundet i et Crucifix af Træ, der var blevet solgt paa Auctionen over endeel af Domkirkens gamle Inventarium.

Man venter H. K. H. Kronprindsen endnu i denne Maaned for en kort Tid til Kjøbenhavn.

Adresseavisen leverer nu et Exempel paa, hvor vigtige Følger det ofte kan have, naar Fruentimmer see paa fremmede Mandfolk. En Fremmed har fundet sig beføiet til offentligen at gjøre det Spørgsmaal: om det Fruentimmer, der saae paa ham d. 9 Aug. om Middagen Kl. 12 ved Comoediehuset, er givt eller ugivt? og bedet den gode Dame, at aflevere Svaret i en forseglet Seddel paa Adressecomptoiret. Dette Spørgsmaal har i disse

Dage været een af Hovedgjenstandene for selskabelige Debatter, og man bryder sit Hoved med at udfinde, om den Fremmede ønskede, at den Dame, der saarede hans Hjerte med sine Øiekast, skulde være gift eller ugivt.

Theaterskolen har nu faaet to ny Elever, nemlig Hr. Rungsted og Hr. Simonsen.

I Dag skydes efter Fuglen paa Eutin.

Til Understøttelse for de Brandlidte i Skjelskjør er hidtil ialt indkommen 228 Rdlr.

I Gaar indløb den Efterretning, at Statssecretairen Fox er død d. 11 d. M. — Det hedder, at Sverrig har ophævet Blocaden af Preussiske Havne.

Til Clyde er indsendt det Danske Skib de tre Søstre, Skipp. Marcussen, fra Archangel til Riga; til Plymouth Skibet Johannes, Skipper Møller, fra Porto til Hamburg; Leo, Skipper H. E. Moll, fra Cette, og Patrioten, Skipper Johansen, fra Cette til Husum; det sidste er allerede frigivet.

Udenlandske Efterretninger.

Arveprindsessen af Darmstadt nedkom nylig med en Prinds, blandt hvis Faddere den Franske, Russiske og Tydske Keiser vare.

I Wien er det bleven alle Professorer i Lovkyndigheden, Stats- og Handelsvidenskaben forbudet, at publicere Critiker over Financeplaner.

I Hofetiquetten i Carlsruhe er der siden Prindsesse Stephanies Ankomst skeet nogle Forandringer; ingen tør f. Ex. komme mere til Hove med Støvler paa.

I Tydske Blade læses nu en fuldstændig Genealogie af det Franske Keiserhuus, hvoraf følgende, som ikke aldeles bekjendt, fortjener at mærkes: Keiserens Moder, Maria Laetia Ranolino, født d. 24 Aug. 1750, er en Datter af N. Ranolino, hvis Gemalinde anden Gang giftede sig med Boccard Franz Fesch (fra Basel), Præmierlieutenant ved Schweizerregimentet. Hun blev Enke d. 24 Febr. 1785. Om Vinteren boer hun i Paris, og om Sommeren i Argilly ved Troyes. Keiserens Morbroder: Joseph Fesch, er født d. 3 Jan. 1763, og har oprindelig været Canonicus i St. Miniato al Tedeso. Keiserindens Fader: de Lepagerie, levede paa Martinique, hvor hans Enke med to Cousiner, Mesdames St. Catharine og Charlotte Andiffredy, endnu opholder sig. En Broder af Keiserinden, François Boharnois, nu Ambassadeur i Paris, var oprindelig Militair og emigreret til Dresden. Keiserens Brødre ere fødte i følgende Tidsorden: Napoleon Joseph 1768 (altsaa et Aar ældre end Keiseren), Lucian 1772, Ludvig 1778, Hieronymus 1785.

Hertug Joachim har opfordret Kjøbmandsstanden i Hertugd. Berg, at sende to Deputerede, den ene paa Fabricanternes og den anden paa Kjøbmændenes Vegne, til Paris, for at slutte en Handelstractat med den Franske Regjering. — Hertugen har udnævnt Grev v. Nesselrode til Minister for det Indre. — Han har gjort Fordring paa Huset Oranien Nassaus Lande, nemlig Amterne Diez og Dillenburg, som fordums Lehn af det gamle Hertugdømme-Berg, og ladet dem besætte med Franske Tropper. Den regjerende Første af Nassau-Oranien skal derfor være reist fra Fulda til Berlin.

Som Aarsag til de krigerske Bevægelser i Tydskland anføres nu den Omstændighed, at Frankrige skal tilskrive Østerrige de Uheld, der have mødt det ved Ragusa, og den forhalede Overgivelse af Cattaro. Det skal af Østerrige have fordret Erstatning i den Henseende saavel paa sine egne som paa sine Bundsforvandtes Vegne.

De Tydske Aviser levere nu, — efter inofficielle Franske Blade, thi Moniteuren taler intet derom, — 11 Spørgsmaale, som man skal have forelagt de Jødiske Deputerede. Men de fleste af dem synes at være saa yderst simple, at man har Grund til at drage deres Authenticitet i Tvivl. Hvor kunde det f. Ex. falde den Franske Regjering ind at spørge: om Ægteskabsskilsmisser efter de Jødiske Love ere tilladte? Man kunde jo ligesaa godt have spurgt: om Ægteskaber ere tilladte? Men de maa sikkert være ganske anderledes fremsatte.

Marchal Marmont er med sin Generalstab og et anseelig Corps brudt op fra Udine og dets Omegn til Dalmatien.

I Domkirken i Frankfurt gjøres, efter den Franske Commandants Forskrivter, paa Statens Bekostning, Tilberedelser til store Høitideligheder. Der oprettes Triumphbuer og Æreporte, og gjøres Anstalter til en almindelig Illumination. Man venter der Keiser Napoleon og Medlemmerne af det ny Rhinforbund.

Churførsten af Baden havde ogsaa notificeret

eet af sine Børneborns Kongel. Gemal (formodentlig Kongen af Sverrig), Churprindsens Formæling med Prindsesse Stephanie; men Notificationen blev tilbagesendt med den Erklæring, at den under Høistsammes nuværende Forhold til en vis anden Magt ikke kunde modtages.

Det hedder, at Østerrigerne ville fomere en Leier ved Egra. I Böhmen ere Regimenterne blevne completterede.

Efter en Skrivelse fra Regensburg af d. 8de d. M. tør de Østerrigske Krigsfanger endnu ikke fortsætte deres March. Man vedbliver nu stærkt at sammentrække Franske Observationscorpser ved de Østerrigske og Sachsiske Grændser. Bayreuth er omringet.

Lissabon d. 19 Julii. For nogle Dage siden indløb fra Fara den Efterretning, at to Algierer krydse imellem Cap St. Vincent og Cap Marie, en paa 40 og en anden paa 16 Canoner. Den Hamborgske Consul har derfor begjert og faaet bevilget Convoy for Hanseskibe, hvoraf adskillige skulle afseile d. 20 Julii, under Bedækning af en Fregat.

Ulm d. 3 Aug. I den store Franske Reservepark mærker man her siden nogen Tid store Bevægelser; betydelige Transporter Artillerie og Munition ere afgaaede til Armeecorpserne i Franken og Bayern, og endnu flere ankomme fra Strasburg; ogsaa i Laboratoriet arbeides med stor Iver. Det hedder nu, at der er kommen Ordre fra München, at holde inde med denne Afsendelse og en nylig til Augsburg afgaaet Artillerietrain bliver liggende i Günzburg.

I Ostindien havde en dristig Partiegjænger bemestret sig i Spidsen for en stor Deel Tropper Fæstningen Goruht, men de Engelske erobrede den igjen med Storm, skjønt det kostede dem mange brave Officierer. Hverken Holkar eller Scindiah har directe Deel deri, og det er falskt, at disse have atter begyndt Fiendtligheder.

Den 7 Aug. blev Lord Lauderdale forestillet den Franske Keiser. I Paris troede man, at Freden vilde blive bekjendtgjort paa Keiserens Fødselsdag (d. 15 August).

I Journal de l'Empire af 6 og 7de d. M. findes heftige Anmærkninger mod det Wienske Hof.

Efterretningen om Forbudet mod Kornudførslen fra Rusland trænger til den Berigtigelse, at dette kun indskrænker sig til Gouvernementerne Ltco, Ehst og Curland, i hvilke Havnene Riga og Libau ene skulle have Tilladelse at udføre Korn.

De i Gaar ankomne Engelske Tidender gaae til d. 11 Aug. og melde blandt andet følgende: Admiral Guillaumets Escadre, hvorpaa Jerome Bonaparte befinder sig, er endnu i Søen. Et Skib, som afgik d. 8 Julii fra Barbadoes, er ankommet til Liverpool. Det beretter, at den Franske Escadre, som ankom midt i Junii til Fort Royal, i Martinique, har forladt denne Øe i 3 Divisioner, og den første afseilede d. 30 Junii, den anden den 1 Julii. Admiral Conchrane mærkede snart, at Fienden var undsluppen sit Smuthul, og forfølger ham nu med 4 Linieskibe. Da Skibet forlod Øen havde man endnu ingen Efterretning om Escadrerne under Sir John Warren og Sir R. Strachan. — Den nylig erobrede Franske Fregat, le Rhin, var i Febr. Maaned afseilet fra Cadix og har paa sit hele Krydstog kun taget to Skibe. — Guillaumets Escadre skal have sex Feldtstykker og otte 42pundige Caronader ombord; han har 6 Linieskibe, hvoraf 1 paa 84 Canoner, hvert Skib er bemandet med 750 til 800 Mand. — Conchranes Escadre er vel bemandet og har 350 Mand udvalgte Tropper af St. Annes Garnison ombord, men han har kun 4 Linieskibe; hans Magt er derfor i Henseende til Skibenes Tal og Størrelse, mindre end de Franskes. Imidlertid venter man dog, at han vil angribe dem. — I Carlisle Bay er Embargoen bleven ophævet. — Expeditionen under General Miranda er lykkelig ankommen til Trinidad, hvor der strax blev foranstaltet en Embargo. Han har forstærket sine Tropper. — En Division af Guillaumets Escadre saaes d. 30 Junii under Vinden af Dominica; Resten saaes ved Diamantklippen d. 1 Julii. Conchrane seilede efter den d. 2 Julii. — Den 11 August ventedes i London Statsbudet Pegler hvert Øieblik med Depecher fra Lord Lauderdale til Fox. — En Telegraphefterretning fra Portsmouth, dateret d. 10 August, lyder saaledes: Julii: den Franske Escadre i Læ 6 Linieskibe; Admiral Conchrane 4 Linieskibe — under hurtig Seil paa Høiden af St. Thomas, styrede ad Vesten til. — Blandt Fredsbetingelserne mellem Rusland og Frankrige skal ogsaa være den: at Rusland garanterer Sverrig Svensk Pommern.

I en Memoir, som Rigsstaden Frankfurt am Mayns Deputerede have overleveret i Paris i Maji Maaned, for at bevæge den Fr. Regjering til at eftergive Staden Halvdelen af de 4 Mill. Rdlr., man har paalagt den som Contribution, anføres, at denne Stad allerede har betalt 3 Mill. 750,000 Rdlr. i Contribution for den Franske Armee; at dens Indbyggere i Sept. M. 1804, formedelst det Wienske Hofs Financeoperation og de Østerrigske Penges Nedsættelse, havde tabt betydeligen; at de ved at betale den første Halvedeel af den ny Franske Contribution, havde paa en ligesaa stor Sum Stadsobligationer, som før vare saa godt som rede Penge, tabt 20 PC., og at endelig den Franske Garnisons Underhold, Troppernes Gjennemmarch ꝛc. havde kostet den 375,000 Rdlr. — Men disse Forestillinger vare, som bekjendt, uden Virkning.

I Norrköping har L. J. Søderberg & Arsenius oprettet en privilegeret Halmpapirsfabrik, som nu er i fuld Drivt. Der forfærdiges Cardus- og Elephantpapir, Conceptpapir, Pap af forskjellig Tykkelse, Alt af Halm og med Halmens naturlige Farve. Ligeledes mørkeblaat Sukkerpapir, som er ligesaa brugbart som det Hollandske, af større og mindre Format. Disse Papirsorter sælges til langt billigere Priser end de sædvanlige Slags. — Det vilde være at ønske, at ogsaa Dannemark maatte faae en saadan Fabrik, der under de nærværende høie Papirspriser vilde være Almeenheden til stor Nytte. Den vilde saa meget lettere lade sig indrette, som Halm er et Product, man ikke behøver at hente udenlands fra.

Det Svenske Ostindiske Compagnie lader i Gothenborg d. 28 August ved offentlig Auction bortsælge saavel de ved sidste Auction overblevne Chinesiske Varer, som adskillige Varer af andre Skibsladninger.

Miranda, som i denne Tid spiller saa betydelig en Rolle i Sydamerica, er allerede temmelig bedaget, men desuagtet fuld af Kraft og Ild. Han er af en stærk Legemsbygning og brunguul af Ansigtsfarve. Paa sine Reiser i de nordiske Lande skal han for endeel Aar siden have opholdt sig i Kjøbenhavn, og adskillige Gange have været ved Hoffet.

Lord Lauderdale, som d. 5 Aug. er ankommen som Fredsmægler til Paris, har Fuldmagt til at undertegne Freden, hvis Hovedgrunde allerede ere ordnede ved Statsministeren Talleyrand og Lord Yarmouth.

Engellænderne havde bragt udmærket skjønne Mørsere, 120 Ildsvælg og en stor Mængde Munition til Fæstningen Gaeta, som nu Altsammen er faldet i de Franskes Hænder.

Tre reformerede Præster i Paris have overleveret Ministeren Portales, i alle Genever Præsters og Professorers Navn, et trykt Exemplar af en Bibeloversættelse, som der har været arbeidet paa i 80 Aar. Den er nu indført hos den reformerede Menighed i Paris.

De Franske Tropper i Holland have besat Bent-Bentheim og Bentheim-Steinfurth, to Grevskaber i den vestphalske Kreds, mellem Münster og Over-Yssel, Horsmar, en By med Slot i det forrige Stift Münster, og Førstendømmet Looz paa venstre Side af Ems. — Den Kongel. Hollandske Garde er bleven forøget til 3000 Mand og forskjellige Franske Officierer ere blevne ansatte derved. Uniformen er hvid og himmelblaa istedet for at Raadspensionairens Garde var hvid med Skarlagen.

40 Preussiske Skibe, der ere blevne erklærede for Priser, skulle sælges i Engelske Havne fra 1ste til 22 August, og desforuden skulle 30 andre Skibe med deres Ladning sælges i September.

I Canton Agen lever en 111 Aars Invalid, som har tjent i 28 Aar, og i Slaget ved Guastalla faaet tre Saar. Keiser Napoleon har forhøiet hans Pension fra 108 til 408 Franker aarligen.

Admiral Linois er endnu ikke helbredet, og først nylig har han begyndt at gaae ved Krykker paa sit Værelse. Man er endnu ikke vis paa, om han ei bliver en Krøbling; hans Søns Saar er ikke farligt, men han har mistet ti Tænder.

Den 22 Julii rykkede de Franske ind i Gaeta, bedækkede med Støv og ganske soelbrændte. Garnisonen bestod ved Capitulationen af 9000, hvoraf 3000 Mand, Officierer og Gemene, istedetfor at benytte sig af Tilladelsen, at drage til Sicilien, toge Fransk Tjeneste. — I Calabrien hersker endnu store Uroligheder, og alle de Franske Emigranter, som have nydt Understøttelse hos den forrige Regjering, maa forlade Landet.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 90.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 23 Augusti, 1806.

Menneskehandel.

Saavel hos os som i Engelland er Handelen med vore sorte Brødre bleven en Gjenstand for de alvorligste Undersøgelser, værdige det Aarhundrede, vi leve i og den Aand, der besjeler det. Hvilken Tanke kan vel mere fornedre Mennesket, end den: at rive Børn fra Forældre og Forældre fra Børn, sønderslide de helligste Baand, og smedde uskyldige Mennesker, der ikke ere forskjellige fra os i andet end Farven, næsten i evig uopløselige Lænker? Hvilken Handling kan vel fornedre os mere, end den, at drive Menneskehandel? Alt dette er allerede længe sagt og tusinde Gange igjentaget, og alligevel vedbliver dog Negerhandelen. Hvad er da vel Aarsagen til dette moralske Særsyn? Kan denne Handel ikke afskaffes eller vil man ikke afskaffe den? Dette Spørgsmaal fortjener en nærmere Undersøgelse.

Moralisterne sige: hvad der er Pligt, det bør skee uden Betingelse, og de vilde have Ret, dersom det Ord **bør** lod sig ligesaa godt udføre i det virkelige Liv, som det lader sig nedskrive paa Papiret. Verden vilde være et Paradis, og dens Beboere Engle, dersom Alt, hvad der **burde** skee, **kunde** skee. Men man sætte en Kant paa Tronen, og vi ville see hvor længe en Stat vil kunne bestaae, naar han bestandig vilde practisk udføre, hvad der i Theorien klinger saa skjønt. Hvad er vel uretfærdigere i Verden end at føre Hære af tvungne og leiede Folk hen paa Valpladsen, og lade dem dræbe hinanden i unyttige Krige? Hvad burde vel snarere afskaffes end saadanne Blodsudgydelser, hvor der med tusinde Menneskers Liv stundum ikke udrettes saa meget som med en snild Ministers eneste Pennestrøg? Og dog anseе Philosopherne Krig for hvad den virkelig er — et nødvendigt Onde — en Uretfærdighed, som engang indført, hævdet og rodfæstet, ikke kan afhjelpes ved enkelt Mand. Gives der altsaa Ting i Verden, der, efter Moralens

Forskrivter, burde, men ikke kunde være anderledes, hvorfor kan da Negerhandelen ikke ligeledes tælles blandt disse Ting?

At indføre en uretfærdig Handling er fra Begyndelsen af en Skjændighed, men naar den engang er indført, naar tusinde Menneskers timelige Lykke staaer i Forbindelse dermed, saa maa man i det mindste vogte sig vel for, ikke at indføre en ny, maaskee større Uretfærdighed, for at afhjelpe den gamle. Menneskevennen kan ikke andet end sukke over den Europæer, der første Gang beskjæmmede vor Slægt ved at gjøre fri Mennesker til Slaver, sine sorte Brødre til en Handelsartikel. Men kun paa de Europæere, som have begyndt denne Handel, hviler denne Skjændsel. Allerede Sønnen var uskyldig i, at Faderen efterlod ham en saadan Arvelod og lod hans timelige Vel beroe paa den. Han vilde handle ædelt, dersom han gav Slip paa den, men ikke uretfærdig, dersom han beholdt den som en Eiendom, hvis Retmæssighed endog Lovene selv hævdede, saalænge han ikke havde faaet en passende Skadesløsholdelse.

Vist og sandt er det, at ikke Alt, hvad der bør skee — efter vor nærværende Forfatning — kan skee. Hvad vilde Følgen blive, dersom man i dette Øieblik sagde: at de 25,000 Negerslaver, som dyrke Plantagerne paa vore vestindiske Eilande, skulle være fri? Lykkelige vilde disse til Trældom opdragne og vante Mennesker aldrig blive ved en saa pludselig Forandring.

De Plantere derimod, hvis vigtigste Eiendom de udgjøre, vilde med eet blive ødelagte og med deres Familier gjorte virkelig ulykkelige. Deres Uheld vilde virke paa mange andre Mennesker, som ved dem sættes i Virksomhed; 25,000 Negere vilde faae en Frihed, som i det mindste strax ikke vilde være dem til stor Gavn, og ligesaa mange Blanke vilde maaskee i mange Led gjøres ulykkelige. Et rodfæstet Onde maa oprykkes med Lempe, ikke pludselig med Roden. Menneskehandelen bør og kan afskaffes, men ikke i eet Aar, ja ikke i ti. Den bør ophæves paa en Maade, som kan bestaae med Negrenes og deres Eieres fælles Tarv.

Længe har man allerede indseet det Uretfærdige i al Negerhandel, og Kongen har allerede for fjorten Aar siden (ved Forordningen af 16 Martii 1792) befalet, at denne Handel skal ophøre med Aaret 1803 for alle Danske Undersaatter, saavel paa de Africanske Kyster, som paa andre Steder udenfor Kongens Besiddelser, og at Udførslen af Negere og Negerinder fra de Vestindiske Kyster paa det strængeste skal være forbuden. Denne Anordnings menneskekjerlige Øiemed var, at sætte vore Vestindiske Eilande istand til, i Tiden at bestride Plantagernes Dyrkning ved Arbeidere, som ere fødte og opdragne paa Øerne, og fra Ungdommen af vante til Arbeidet og Himmelegnen. Der skulde tillige sørges for, at fremme Negrenes Ægteskaber, Oplærelse og Sædelighed. — Dette var altsaa et Skridt til at sønderbryde

de Lænker, som i Aarhundreder have betynget vore sorte Brødre. Jeg siger et Skridt, — thi der er endnu mange tilbage, førend man kan naae det store Maal: Negerslaveriets totale Afskaffelse. Er end Tilførslen afskaffet, saa ere dog de mangfoldige Generationer, som ved de paa Øerne allerede værende Slaver i Fremtiden faae deres Tilværelse, ligefuldt Slaver — Slaver i tusinde Led. Naar General Major Oxholm derfor i sin Afhandling siger, at Forbudet angaaende Negertilførslen ikkun virker lidet til Menneskehedens Held, saalænge Negersalg ikke ligeledes ophæves, saa kan man neppe andet end tilstaae, at han har Ret. Er Negerhandelen en Uretfærdighed, er det stridende mod Morallovens første Bud, at Mennesker sælges og kjøbes som Umælende, saa er det uretfærdigt og umoralsk, hvad enten der paa vore Mennesketorve i Vestindien sælges 10 eller 10,000 Slaver om Aaret. Antallet af disse Offere for Uretfærdighed og Umenneskelighed gjør her intet til Sagen. Kan og bør denne Handel ophæves, saa bør end ikke en eneste Neger være Slave i de Danske Stater.

At det burde skee og at Menneskevennen ikke kan nære noget varmere Ønske, end at det maatte skee, det er en Punct, som jeg allerede tilforn har berørt. Men her komme to vigtige Ting i Collision: en fra Begyndelsen af uretfærdig, men dog ved Lovene hævdet Eiendomsret, — og de Pligter, man skylder vore sorte Medmennesker i Almindelighed. Man kan

have Ret naar man paastaaer, at man ikke bør have nogen Eiendomsret i Mennesker, og det var, som jeg før har anført, fra Begyndelsen af en Uretfærdighed, at man gjorde Mennesker til en Gjenstand for Handel, men naar saadan en Eiendomsret engang er helliget og hævdet ved Lovene, saa bør den være Staten hellig; den bør heller gjøre Opofrelser, end træde denne Ret et Haarbred for nær. Vor Regjering har tilfulde indseet dette, og den har derfor blot forbudet Negertilførslen, for dog nogenlunde at standse dette Ondes alt for store Fremskridt. Mit Hjerte bløder, naar jeg tænker mig Negerslavens ulykkelige Forfatning, der fra den Synspunkt, vi betragte den, og med de Farver, Skribenter skildre os den, maaskee synes ulykkeligere end den virkelig er, men at afhjelpe en gammel Uretfærdighed med en ny, er og bliver dog altid uretfærdigt.

Men skal da denne ulyksalige Handel, dette skjændige Slaverie vedvare evig? Skal Menneskelighedens helligste Bud evig vige for Eiendomsretten? Disse Spørgsmaale maae falde enhver ind, der, uinteresseret i Sagen, føler for sine Medmenneskers Vel. Der er ingen Tvivl om, at begge Dele jo kunne og bør ophøre, naar man betjener sig af lempelige Midler, og naar man ikke tænker saa meget paa de Forandringer, der skulle skee strax, som paa dem, der kunne skee med Tiden. Paa den nærværende Slave-Generations almindelige Frigivelse er der aldeles ikke at tænke. Den Eiendomsret, som de-

res Eiere besidde i dem, er saa nøie indflettet i det Heles Vel, at deres Frigivelse i deres nuværende Forfatning vilde være Dem til liden Baade og det Almindelige til stor Skade. Det vilde give en Forvirring i det Hele, og det bliver endnu et Spørgsmaal, om de fleste af disse Slaver, som ei have lært noget andet end at dyrke Plantagerne, ikke vilde være ilde tjente med en Frihed, som de fra Ungdommen af have tabt al Sands for, og om de ikke siden frivilligen vilde sælge sig selv til andre Nationer. Man kan nu rigtig nok indvende: "alt dette bør være os ligegyldigt og vedkommer ikke os; fordi et Menneske begaaer en Uretfærdighed mod sig selv, bør vi ikke begaae en Uretfærdighed." Indvendinger af den Natur klinge meget godt, men saalidet som Alt hvad der klinger som Guld er Guld, ligesaalidet er alle de Indvendinger, der klinge godt, derfor altid rigtige og sande. — Vil man for evig sønderbryde Negrens Lænker, saa bør man efterhaanden og lempeligen vænne Negereierne til at indsee, at de, for at befordre den gode Sag, bør gjøre Opoffrelser. Man kunde fra bestemt Tidspunct fastsætte, at alle de Negerbørn, som fødes, skulde være fri. Naar altsaa den nærværende Generation Slaver, der nogenlunde er vant til sine Lænker, er uddød, vilde der opstaae en ny Slægt frie Negere. Disse burde indtil videre være vornede til Øerne, men deres Arbeide burde betales dem ligesom andre fri Mennesker. Skulde deres Antal ikke være tilstrækkeligt til at bestride

Arbeidet, saa kunde man for en bestemt Tid tillade Negerindførsel fra de Africanske Kyster paa det Vilkaar: "at de Negere, som indføres, efter en bestemt Tids Forløb skulde frigives igjen og arbeide for Betaling som andre Frinegere." For at holde Planterne nogenlunde skadesløse, kunde man jo maaskee i Begyndelsen eftergive dem Tolden af Sukker. Men det vilde ikke være nok, at de Negerbørn, som i Fremtiden fødes, ere frie; Frihed uden Cultur og Sædelighed er i saadanne raae Menneskers Hænder et farligt Vaaben. Negerbørnene burde holdes mere til Skolen, underviises paa offentlig Bekostning, og ikke allene opdrages til frie, men ogsaa til sædelige Mennesker.

Men hvor betænkeligt det end er, med eet at ophæve Negerhandelen, saa billigt og retfærdigt vilde det være, at Negrene iøvrigt kom til at nyde den samme Beskyttelse af Lovene som deres blanke Brødre, og at enhver Vold, der udøves imod dem, netop blev strængelig straffet, fordi deres ufri Tilstand saameget lettere udsætter dem for Mishandling. Ikke allene Lovene, men ogsaa den offentlige Foragt burde straffe den Nidding, der saaledes vilde misbruge sit tilkjøbte Herredømme over et ulykkeligt Medmenneske, der fødtes Slave fordi det fødtes sort.

Den, som skriver disse Linier, er ingen Planter, eier ingen Slaver, og staaer i ingen Forbindelse med nogen, som driver denne Handel. Hvad han her har sagt, er efter hans Overbeviisning, som, saalænge han kan drage

Aande, ikke skal vige for noget andet Vaaben: end fornuftige Grunde.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter Stavangers Kjøbstæds Regnskab for afvigte Aar var Kjøbstædscassens Beholdning 1561 Rdlr. 41 ß., dens bestemte Udgivter 800 Rdlr. 95 ß. og dens ubestemte 108 Rdlr. 53 ß.

Christiania d. 15 Aug. Dersom man i Dag har saa megen Regn i Paris som her i Staden, da vil det være ret ubehageligt for de mange Mennesker, som ere samlede der til den store Fest.

52 af Trondhjems Indbyggere have skrivtligen yttret for denne Stads Magistrat det Ønske, at den derværende Torveindretning, som de ikke allene ansee for skadelig, men endog for en Medaarsag til Prisernes Forhøielse paa Alt hvad der fra Landet indføres, maatte blive enten aldeles eller i det mindste for nogen Tid ophævet. Magistraten har derfor offentlig opfordret de øvrige Indbyggere, som ønske dens Vedblivelse, der en Tid blev meget attraaet, enten skrivtlig eller mundtlig at tilkjendegive deres Mening paa Byens Raadstue.

Theaterskolen bestaaer nu af 8 Elever af Mandkjønnet og 9 af Fruentimmerkjønnet, foruden adskillige smaae. Indtægten af Forestillinger i afvigte Vinter beløb sig til 1400 Rdlr., hvoraf 900 Rdlr. ere blevne uddeelt blandt Eleverne. De komme nu til at nyde bestemt Løn fra 15 til 3 Rdlr. om Maaneden. I September Maaned begynde de at spille, og det første Stykke bliver: Manden af Ord af Iffland, og en Oversættelse af Défiance et Malice. Der skal kun gives saadanne Stykker, som ikke opføres paa det Kongelige Theater. Blandt de Stykker, som fremdeles ere bestemte at opføres, ere: Abracadabra og den Vægelsindede af Holberg, de Skinsyge, Reversen ꝛc.

Prof. Baggesen er ankommen her til Hovedstaden.

Etatsraad Bruun vil sælge sin store og skjønne Gaard i Bredgaden.

Paa Etatsraad v. Hemmerts Gaard er der ved tredie Auction budet 40,000 Rdlr., men under Haanden skal der være budet 50,000 Rdlr.

Delinqventen Peder Andersen, som nylig begik et Mord i Raspehuset, har i disse Dage adskillige Gange været i Forhør i Criminelkamret. Han gaaer klædt i hvide Bondeklæder. Han har hver Gang faaet endeel Skillinger af Almuen. Det er overalt nu blevet Brug i Hovedstaden, at menig Mand, hver Gang en Forbryder føres hen til Executionsstedet ꝛc., viser en Medlidenhed, der just ikke altid harmonerer med Straffens Hensigt.

I September Maaned skal Cadetskibet Prinds Christian, afhente H. H. Prinds Christian og Gemalinde.

I Aar har man i Sjælland en saa velsignet Mængde Kirsebær, at de allerede nu sælges for 6 til 7 Mark Fjerdingen. Ogsaa af Æbler venter man sig en stor Deel. Hvede, Byg og Havre ere lykkedes temmelig godt, men Rugen skal tildeels have taget Skade i den stærke Tørke i Begyndelsen af Sommeren.

Den Franske Minister ved det Danske Hof, General Victor, ankom d. 15 d. M. til Hamburg, hvor han tog ind hos den Franske Minister Bourienne. Nogle Timer derefter fortsatte han sin Reise til Plombiers, for at bruge de derværende Bade.

Den Efterretning, man har læst i No. 88 af dette Blad, angaaende Slaverne, trænger til følgende Berigtigelse: af de Slaver, som der omtales, gjennemes nogle 40 i Raspehuset, og 214 i Stokhuset.

Hr. Justitsraad og Landsoverrets Assessor Steph. Jørgensen i Viborg har udgivet et Forslag til en ny Eeds-Formular for Vidner. Efter dette Forslag skulde Vidnerne tages i Eed paa følgende Maade: Dommeren: Den Sag, som skal afhandles her for Retten, angaaer (her nævner Dommeren kortelig Sagens Indhold). Retfærdigheden kræver den strængeste Undersøgelse. Ville I gjerne at Sandheden skulde komme for Lyset? Vidnerne: Jo. Dommeren: O! at I ogsaa vilde betænke Eedens Vigtighed! See her Maaden, den aflægges paa: hvert Menneske, som vil sværge nogen Eed skal, medens han gjør sin Bekjendelse, (eller om det er et Vidne, hans Løvte at vidne Alt hvad der er ham vitterligt) lægge den flade Haand paa Brystet (eller Hjertet). Derved betegnes Samvittigheden eller Menneskets indvortes Dom-

stoel, der vidner med ham, om han taler Sandhed. Derefter, naar han bekræfter denne Bekjendelse (eller dette Løvte) med den befalede Formular: saa sandt hjelpe mig Gud og hans hellige Ord, skal han med Øiet henvendt til Dommeren, række den samme Haand i Veiret, og dette være et Tegn paa, at han ogsaa i Dommerens eller Rettens Paasyn, kalder Gud til Vidne herom, ja! til Hevner over sig, om han sværger falskelig eller ikke holder sin svorne Eed. — Vidner! frygte I for Straf, er det eders alvorlige Forsæt, ikke at fordølge Sandheden og ville I bevare en god Samvittighed, saa aflægger da nu paa Eders Bekjendelse saaledes som I for Gud og Eders egen Samvittighed edelig tør bekræfte det. — Vidnerne (hver for sig med Haanden paa Brystet eller Hjertet). Jeg lover og bekræfter, at jeg vil aflægge mit sandfærdige Vidnesbyrd og intet fordølge af Alt hvad jeg veed til Oplysning i denne Sag, hverken af Frygt eller Avind, for Gunst eller Gave, eller for nogen anden optænkelig Aarsag. Dommeren: Og dette Løvte ville I bekræfte med Lovens Eed? Vidnerne: (Hver for sig med oprakt Haand). Ja, saa sandt hjelpe mig Gud og hans hellige Ord.

Den 21 d. M. blev Statsministeren Grev v. Bernstorff formælet med Comtesse v. der Nath i Emdorph ikke langt fra Kiel.

Mærkeligt er det, at Østermariæ Sogns Præstegaard, som tildeels afbrændte d. 19 og 20 April 1804, er i Mandsminde tre Gange bleven lagt i Aske, og alle tre Gange af Lynild. Af denne Aarsag blev Gaarden for 4 Aar siden, efter den næstsidste Ildebrand, flyttet fra de gamle Bygge-Tomter til et andet Sted, som man udsøgte nærmere hen mod Kirken, da man troede, at det Sted, hvor Gaarden stod paa, maatte have en Electricitet ledende og maaskee ertsholdig Jordbund. Hvorledes imidlertid den sidste Ildebrand opkom, veed man ikke; man troer ved Mordbrændere, endskjønt der ved Undersøgelsen ikke udkom noget Bevis mod de Tiltalte.

Udenlandske Efterretninger.

Keiser Napoleons Fødselsdag blev den 15 d. M. høitideligholdt i Hamburg paa en glimrende Maade. Om Morgenen blev i det Franske Capel læst en høitidelig Messe, og derpaa afsjunget et Te Deum. Om Aftenen gave de Franske i Schimmelmanns Hotel en glimrende Soupee og et Bal, hvortil det diplomatiske Corps, Senatets Medlemmer og Cheferne for Stadens første Huse vare indbudne. Haugen var oplyst med 6000 couleurte Lamper. Under et Transparent ved Hovedbygningen saae man Napoleons Brystbillede, og paa hver Side læstes følgende transparente Ord: For Freden, Handelen og Staden Hamburg. Den første Skaal, som Borgermesteren drak, var for Keiseren og hans Familie, den anden, som den Franske Minister drak, var for de neutrale og de med Frankrige allierede Magter, den tredie, som den Franske Consul drak, var for Freden, Staden Hamburgs Handel og Velstand. 250 til 300 Personer toge Deel i denne Høitidelighed.

Marchal Soults Armeecorps skal have faaet Ordre, at marchere til Servien, for at hjelpe Porten at bringe de derværende Insurgenter til Lydighed.

Den berømte Campe udgiver nu sine samlede Skrivter for Ungdommen i 28 Bind, forsynet med 82 Kobbere.

For at udvide Handelen med de Folkeslag, som boe imellem det caspiske og sorte Hav, har den Russiske Regjering ladet indrette to Paquetbaade, som skulle seile paa de Mingreliske Kyster. Fra Feodossia meldes under d. 10 Julii, at et Fartøi med 2500 Pud Jern og 500 Pud Salt er, for at gjøre et Forsøg, reist derhen.

Den Stockholmske Brandassurance har i afvigte Aar udbetalt til Brandskader 123,680 Rd. Bco, og siden dens Stiftelse har den ialt udbetalt 297,490 Rdlr. Bco.

München d. 11 Aug. I Onsdags gik en Østerrigsk Cabinets-Coureer, kommende fra Paris, herigjennem til Wien. Hans overordentlige Hurtighed og de paa samme Tid indtrufne Depecher (en Tyrkisk Coureer fulgte lige efter ham), har gjort det sandsynligt, at han overbringer et Ultimatum fra det Franske Hof. — Det Østerrigske Hof har samtykket i Cardinal Fesch's Coadjutorvalg, i den ny Konge af Neapels Ophøielse, i det ny Rhinforbund og den ny Indretning i det Tydske Rige. — Dersom Østerrige havde vægret sig ved at antage Frankrigs Forslag, skulde den Franske Armee have rykket frem mod Inn; nu tager den derimod en anden Vei. Det Augereauske og

endeel af det Bernadotske Corps fortsætter sin March til de Sachsiske Grændser.

Statsraad Oubril er d. 4de d. M. paa sin Reise fra Paris til Petersborg passeret Riga.

I Rusland er der udskreven en ny Recruitering, hvorved den Russiske Armee vil komme til at bestaae af 500,000 Mand.

Magdeburg d. 16 Aug. Siden d. 13de d. M. er vor Fæstning sat i Beleiringsstand og Depoterne paa Feldtfod. 2000 Bønder arbeide paa Fæstningsværkerne, og til d. 20de skal Alting være marchfærdig. Regimenterne fra Bayreuth indtræffe her d. 20de. Paa alle Skibe mellem vor Stad og Sachsen er der lagt Beslag. Trainen for den Sachsiske Armee skal være færdig til d. 20de. — Næsten den hele Preussiske Armee gjøres mobil. Prinds Louis Ferdinand af Preussen, Første Hohenlohe og Generalerne v. Rücher og v. Blüchel faae Hovedcorpser under deres Commando. — Det Preussiske Land-Deputations-Collegium i Hannover har forlangt, at dette Land med det allerførste skal stille 3120 Heste. — Troppe-Forflyttelsen i Hannover vedvarer endnu; Stæderne i de nordlige Dele ere nu tildeels besatte med Borgerskabsvagter.

Nienburg, paa hvis Fæstningsværker der endnu vedvarende arbeides, skal sættes i bedste Forsvarsstand.

I Journal de Paris af 11te d. M. findes et Stykke med Overskrivt: Un autre Glaneur (en anden Efterhøster), som synes at komme fra høiere Haand og gjør de forskjellige circulerende politiske Rygter latterlige: "det er meget let, at samle Ax i Bogmagernes vide Mark, men gives der intet at samle i Nyhedsfabricanternes ikke mindre frugtbare Mark! De have siden nogen Tid med glad Hjerte ladet sig bruge, og hver Classe af Drømmere eller Speculanter har efter egen Indbildning og af Interesse fabrikeret Rygter. — Man har sat de Franske Armeer i Bevægelse mod Østerrige og Preussen og Gud veed hvad der alt er blevet sagt i Henseende til disse to Magter, men at det oprigtigste Venskab forener Frankrige og Preussen, det har man ikke sagt, ligesaalidet at Misforstaaelsen imellem Frankrige og Østerrige, som Cattaros Rømning havde foranlediget, er bleven bilagt ved Fredstractaten med Rusland rc. — Da Spanien har anseet det for nødvendigt at recrutere sin Armee, og Frankrig har ladet nogle Tropper nærme sig Pyrenæerne,

har man udspredt, at der existerer Misforstaaelser mellem begge disse Magter. Men at de nu mere end tilforn ere enige om at forsvare fælles Sag: Havets Frihed, det har man ikke sagt. — Underhandlingerne med Engelland have givet Anledning til endnu urimeligere Opdigtelser. Nogle ville, at en Fransk Armee skal marchere til Polen, ja endog allerede er paa Marchen, for, i Overensstemmelse med en anden stor Magt, at krone en Konge. Efter andres Beretning gaae den Britiske Flaade i Forening med den Franske til America, for at angribe det. Endelig har man endnu sagt, at Freden er sluttet, men at Opfyldelsen af store Planer kræver, at der gjøres en Hemmelighed deraf; man har endog indrykket i nogle Tidender, at de Befuldmægtigede allerede ere blevne H. Maj. forestillede, men man har ikke sagt, at uagtet Underhandlingerne med Engelland allerede have varet siden Martii Maaned, og altsaa have havt Tid til at modnes, have de raskeste Conjecturmagere dog ikke kunnet uddrage Resultater deraf.

I Rotterdamer Courant fra 16 Aug. findes følgende Udtog af en Londonsk Efterretning af 12te d. M.: I Gaar indløb fra Fastlandet Depecher af ubehageligt Indhold; strax efter deres Ankomst sammenkaldtes et Cabinetsraad, som varede fra Kl. 10 til Kl. 3 om Eftermiddagen. Derfor blev der udfærdiget Depecher for Lord Lauderdale og endnu samme Aften afsendt. Naar Hs. Herlighed endnu ikke er bleven tilbagekaldt, og Underhandlingerne endnu ikke ere afbrudte, vil det sandsynligviis skee med det første. Her i Rotterdam hedder det, at de allerede ere afbrudte, og de i Dag fra Braband ankomne Breve, som melde det samme, sige, at det i Breve fra Paris hedder: "man siger og troer her almindelig: at Lord Lauderdale er i Begreb med at afreise, og at Underhandlingerne ere afbrudte." — I Hamburg har man havt Breve fra Paris, dat. d. 12te, som alle stemme overeens i det Anførte, men som dog tilføie, at uagtet Lord Lauderdale allerede har forlangt Pas, vil han dog have endnu en Conference, og om han end virkelig reiser, kan Underhandlingerne dog ikke ansees for aldeles afbrudte, efterdi Lord Yarmouth bliver tilbage, og denne har modtaget Indbydelser fra Ministeren for det Indre paa 13 og fra andre Ministre paa flere følgende Dage af indeværende Maaned.

Den forrige Doge i Venedigs Palais er nu forvandlet til et Kongeligt Slot.

Paa Klipperne i det hvide Hav har man opdaget det strandede Skib Argo, som aldeles var omgivet med Iis. Det eneste Væsen, man endnu forefandt levende, var en Hund, som havde opholdt Livet ved at æde Kjødet af 4 Liig, hvoraf man opdagede Spor $1\frac{1}{2}$ Fod under Sneen.

De Nybyggere, som have nedsat sig i de sydlige Provindser af det Russiske Rige henad det sorte Hav gjøre fortræffelig Fremgang. De have gode, velindrettede Vaaninger, og staae i Begreb med at faae en god Høst af deres veldyrkede Marker. 250 Familier finde allerede deres Udkomme i disse Egne. Henved 60 Familier ere tildeels allerede komne did med deres Vogne og Heste. Der er endnu Plads for henved 200 Familier.

Den Svenske Handelsflaade, under Fregatten Chapmanns Convoy, var allerede 5 Mile fra Alicante, da den af det Spanske Hof fik Tilladelse til at indtage endnu en Retourladning Salt i Terravieja. Den vendte derpaa strax tilbage, og Fregatten har formodentlig begivet sig til Barcellona, for imidlertid at afhente de derværende Svenske Skibe, og ved Alicante at forene den hele Convoy. — Om den Svenske Krigsfregat Camille havde man den 22 Julii endnu ingen nøiere Efterretning.

Keiseren af Østerrige har nu nedlagt den Tydske Keiserkrone. Den Østerrigske Gesandt har tilkjendegivet Rigsdagsgesandterne det i en trykt Note.

I Schwaben vedbliver de Franske Forstærkningstroppers March, og de trække næsten dagligen igjennem Ulm. Artillerietransporterne synes heller ikke at være tilende. Den Franske Armee i Tydskland regnes efter authentiske Beretninger for 153,000 Mand.

Præsidenten for den Jødiske Forsamling i Paris, Hr. Furrado, og begge Secretairerne, — alle tre Jøder, — have af Keiser Napoleon faaet Æreslegionsordenen, ledsaget af Keiserens egenhændige Skrivelse. Den første har endog faaet **Storkorset.**

Af den Svenske Lovbog fra 1734 er nu en fuldstændig Oversættelse færdig for Svensk-Pommern. — Ved den lille Øe Zyker paa Rügen skal der anlægges en Havn; Fæstningen Stralsund er sat i fuldkommen Forsvarsstand, og der arbeides endnu fremdeles paa dens Befæstning. Ikke allene Udenværkerne ere tildeels ganske ny anlagte, deels repareret, men ogsaa Egnen udenfor Fæstningen er paa en hensigtsmæssig Maade bleven forandret. Der er udkastet en Plan, efter hvilken Forstæderne komme til at ligge længere bort fra Fæstningen.

Inscriptionen paa Keiser Josephs Statue i Wien lyder saaledes: Joseph den Anden, Folkets Yndling, Franz den Andens, for sin anden Fader. Den veier 400 Centner.

Det Romersk-Tydske Rige, som nu aldeles er opløst, har ialt staaet 1006 Aar. Det var i Aaret 800, da Paven udraabte den Frankiske Konge, Carl den Store, som just den Gang opholdt sig i Rom, for Romersk Keiser. Efter hans Søns Død, deelte dennes Sønner Lotharius, Carl den Skaldede og Ludvig den Tydske, ved Foreningen i Verdün (843) det i det store Frankiske Monarchie. Strax derefter gik den Romerske Keiserværdighed over til den Tydske Linie, som den ogsaa forblev hos. Efter den Tid opstod der mange Smaastater i dette Rige, som baade har havt Konger og Keisere af forskjellige Huse. I Begyndelsen af det 16de Aarhundrede inddeelte Maximilian Tydskland i ti Kredse, men det meste af den Burgundiske og en stor Deel af den Overrhinske Kreds blev i det 16de og 17de Aarhundrede skilt derfra.

Man veed endnu ikke, hvad der vil foretages med de Tydske Rigsclenodier, der gjemmes i Nürnberg og Frankfurt. Disse Klenodier, som ellers brugtes ved den Romerske Keisers Kroning, bestaae af følgende Stykker: 1) Carl den Stores Krone af støbt Guld, veiende henved 15 Pund, og næsten $\frac{1}{2}$ Alen høi og oventil spids. Ovenpaa et Kors med Ædelstene og Perler (men uden Diamanter), indvendig foret med rødt Fløiel; 2) Carl den Stores Ring; 3) hans Sværd i en forgyldt og med Perler besat Skede; 4) det gyldne Rigsscepter; 5) Rigsæblet; 6) Carl den Stores Kjole, besat med Perler; 7) en Robe og Vaabenkjole; 8) Halvstøvlerne ꝛc., hvilket altsammen gjemmes i Nürnberg; 9) et med Ædelstene besat Skrin, hvori, efter Foregivende, den Jord gjemmes, som den hellige Stephanies Blod flød paa; 10) Carl den Stores Sabel; 11) dens efter gammel Façon forfærdigede Gehæng; **12) Evangeliet, skrevet med gyldne Bogstaver.**

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 91.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 26 Augusti, 1806.

Breve fra Fruentimmere, som ønske at givte sig.

Udgiveren har Tid efter anden faaet endeel Breve med Fodposten, men han har ikke kunnet overtale sig til at indrykke noget enkelt af dem, forend han saae sig istand til at levere adskillige af dem paa eengang. Til Prøve leveres her to, som han har faaet tidligst:

Fra en Enke.

P. M.!

Jeg har nu, Gud bedre, siddet tre Maaneder Enke og er færdig at følge min afdøde Mand i Graven af bare Græmmelse. Hvor jeg gaaer og staaer synes hans Skygge at ledsage mig, og hver Gang jeg triner ind i hans Værelse og faaer Øie paa hans Kjole, Vest eller noget andet af hans Klædestykker, maa jeg briste i Taarer. Hver Gang jeg seer en Gig jage igjennem Gaden, hver Gang jeg hører Musik i en Klub, hver Gang jeg seer Borgerne exercere, maa jeg holde Tørklædet for Øinene. Men, ak! der veed heller ingen hvad jeg har mistet! Man siger nok, det er let at faae en Mand igjen, men der er ligesaa stor Forskjel paa Mænd, som paa Danske Skillinger og paa Engelske Skillinger. Ak, saadan en Mand, som jeg har havt, faaer jeg aldrig igjen! Men jeg skal heller aldrig glemme ham, — om jeg end, hvilket Himlen forbyde! skulde blive to Gange Enke igjen. Jeg lader ham ogsaa sætte en Liigsteen eller Monument paa Kirkegaarden, som mæn koster mig rene 500 Rdlr. Det er af bare Marmor, og med hans livagtige Portrait paa. Men han har ogsaa fortjent det, for han var en rar og eiegod Mand, det maa jeg sige. Jeg har heller ikke sparet noget paa hans Begravelse, og jeg kan sige, han kom med Ære i Jorden. Ligvognen allene har mæn kostet mig 30 Rdlr., og Bedemandens Regning var min Tro 120 Rdlr. Ved saadanne Leilig-

heder sparer jeg aldrig, og allermindst naar jeg lader saadan en rar Mand begrave. Naar De en Søndag vil følge ud med mig paa Kirkegaarden, saa skal De faae at see hvor smukt jeg holder hans Grav istand. Der er plantet Roser, Forglemmigei, og Passionsblomster rundt omkring den. Oven paa Gravmælet skal der staae to Duer af Alebaster, som nebbes. De skulle forestille den ømme Kjerlighed, der herskede imellem mig og min salig Mand. Ja, jeg levede et kjerligt Liv med ham; det er sandt, det var et kort, men lykkeligt Ægteskab. Vi harmonerede sammen i fem Aar, som to sande Turtelduer. Men Herre Gud! det var Himlens Villie, at min stakkels Mand skulde døe af en tærende Syge. Ondskabsfulde Mennesker paastode, at han havde ærgret sig ihjel, men det er ikke sandt, det vil jeg døe paa. Han var altid saa from som et Lam, og saa myg, at jeg kunde vikle ham om min lille Finger. Naar jeg vilde have den kostbareste Stads fra Modehandleren, saa behøvede jeg kun at tage ham om Halsen, og strax opfyldte han mit Ønske. En eneste Gang, da jeg vilde, at han skulde kjøbe mig et Shawl til 150 Rdlr., satte han sig rigtig nok lidet paa Bagbenene, men det varede ikke to Minuter, saa var han god igjen. Hvor kunde nu saadan en Mand ærgre sig ihjel? — Men hvad nytter det at tale om, hvad man har havt? Jo mere jeg tænker paa mit Savn, desmere græmmer jeg mig; og om jeg ogsaa sørgede mig ihjel, saa faaer jeg dog

ikke min salig Mand igjen. Jeg kan jo desuden ikke saaledes vedblive at hensukke mine unge Aar i bare Sorg og Græmmelse. Rigtig nok har jeg lovet min Mand paa hans Dødsseng, at jeg aldrig vilde givte mig mere, — men love og holde er to Ting. Min Mand sagde vel, at jeg kunde leve som en Dronning, dersom jeg vilde lade være at givte mig. Men ingen Dronning lever som en Dronning, naar hun er ugivt, hvorledes skulde jeg da kunne leve som en Dronning? Desuden phantaserede min Mand da det var paa det yderste med ham, og om han end havde forlangt, at jeg aldrig skulde gaae paa Masquerade mere, saa havde jeg lovet ham det, for ikke at hindre ham i at døe. Men naar alle saadanne Løvter skulde holdes, saa saae det godt ud! — At jeg er givtesyg, det skal en Skjelm dutte mig paa, men at jeg heller ikke evig vil sørge, hyle og græde over min Mands Død, der kan ingen fortænke mig i. Paa det Monument jeg har ladet forfærdige for min salig Mand, findes der desuden to Engle, som græde; lad dem græde, de har ingen Taarer at miste! Men at jeg skal hensukke mit unge Liv i Graad, det kunde min Mand ikke forlange, om han ogsaa i dette Øieblik stod op af Graven. Jeg troer derfor at skylde mig selv den Pligt, at givte mig, naar jeg seer Leilighed dertil. Det er den eneste muelige Maade for mig at forslaae Grillerne paa. Jeg beder Dem derfor venskabeligst, at lade følgende bekjendtgjøre saavel i Deres som i andre offentlige Blade:

"En ung Enke i sine bedste Aar, som tidlig har mistet sin Mand, ønsker, for at adsprede Sorgen over hendes store Tab, paa ny at knytte Hymens Baand med en ung rask Mand, som ikke er meget over 30 Aar gammel. Paa Formue sees ikke saa meget som paa et godt Udvortes og et raskt Væsen. Hun eier selv en Capital paa nogle tusinde Rigsdaler, der staae i hendes Mands Fabrik, næst efter femte Panteretiighed."

Deres forbundne
Else *** salig **.

Fra en Kone, som er bleven skilt fra sin Mand.

P. M.!

Jeg er en Kone, som har været saa ulykkelig at blive givt med en Mand, der hidtil har forsuret mine Dage istedet for at forsøde dem. For ti Aar siden stjal han mig ud af mine Forældres Huus og lod sig vie til mig paa St. Hans Hospital. Min Fader fik en Rørelse og min Moder døde et Aar derefter. Jeg vil ikke paastaae, at mit Givtermaal just var Aarsag dertil, men imidlertid sagde de fleste Folk det. Jeg troede at min Mand var mig nærmere end mine Forældre, og brød mig om ingen Ting. I Førstningen, da jeg havde faaet min Mødrenearv, var Alting saa godt og saa rart, og saa kjerligt! Min unge Mand førte sig meget honet op. Vi havde to Gange om Ugen Loge paa Comoedien, en Eenspændervogn, prægtige Møbler, og al den Stads, jeg ønskede mig, kunde jeg faae. Men hvorlænge var Adam i Paradis? Aldrig saasnart begyndte min Mødrenearv at mindskes, før min søde lille Mand begyndte paa alle Kanter at knibe Muskaten. Jeg beraabte mig ved alle Leiligheder paa de 1500 Rdlr., jeg havde arvet efter min Moder. Men min Mand ansaae det for ingen Ting. Bestandig talde han ikke om andet end at spare, bestandig lod han mig høre, at vi tilsidst komme til at gaae bag af Dansen. I Førstningen lod jeg mig nøie med, at afparere hans Jeremiader og Spaadomme med at kaste ham de 1500 Rdlr. i Næsen. Men tilsidst blev han saa gnidsk, saa paaholden, at han endog engang prostituerede mig i Skomagerens Øine og negtede at betale 24 Rdlr. for 12 Par couleurte Skoe, som jeg dog havde slidt paa et heelt Aar. Bi du kun — bi du kun! sagde jeg i min Forbittrelse; jeg skal nok lære dig noget andet. Jeg kastede mit Shawl om mig og gik hen til Procurator **. Han opsatte strax en Ansøgning til Magistraten for mig, og ein, zwey drey var jeg skilt fra min Mand. Han betaler mig rigtig nok kun 2 Rdlr. om Ugen, og det er temmelig smalt, men det bryder jeg mig intet om. Han har taget sine tre Rollinger til sig, det er jeg glad ved; og nu er jeg igjen saa fri som førend jeg kjørte ud med ham til St. Hans Hospital. Jeg er desuden en Kone, som ikke behøver at være bange for at blive givt. Rigtig nok er jeg ikke mere saa smuk, som den Gang jeg var Pige,

men saa har jeg ogsaa nu mere Forstand og Erfaring, og forstaaer hvad der hører til at bestyre et Huus. Jeg kan danse Skotske Trin, spille paa Claveer, sye Pynt, perlere Fransk, synge alle muelige Slags Selskabssange, kort sagt, mangfoldige Ting, som tusinde andre Fruentimmere forstaae sig ligesaalidet paa som Bønder paa Agurkesalat.

Jeg er vis paa, at der gives tusinde rige og fornemme Folk, som med begge Hænder vilde snappe efter en saadan Kone, naar de bare vidste hvor hun stak. Jeg er desuden heller ikke saa aldeles blottet for Penge. Jeg har 500 Rdlr. staaende, som en Ven af vort Huus har testamenteret mig, og som ogsaa have sat min naragtige Mand Fluer i Hovedet. Men hvad kunde jeg for, at Mennesket kunde lide mig? Byens Skumlere og Sladdertasker blæste vel min Mand i Øret, at man i vore Dage ikke giver sin Pære bort, uden at faae et Æble igjen. Men hvo uden min taabelige Mand kunde vel troe saadanne Skumlere?

Jeg har nu i Sinde at givte mig igjen — til Trods for min Mand, — og for at gjøre Ende paa Legen saa hastig som muelig, har jeg besluttet at offerere min Person offentlig i Aviserne, for Adresseavisen er nu omstunder dog den eneste sikkre Vei til at finde Lysthavende og Kjøbere, hvad enten man vil være af med et Hjerte, eller velsmagende Æbleskiver eller Herregaarde. Jeg haaber og at De, Hr. Udgiver, er saa god at recommandere min ringe

Person paa det bedste, og paa denne Maade at bidrage Deres Skjærv til at gjøre en ung Mand lykkelig. Deres ydmyge Tjenerinde

Birgitte **, født ***.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Bornholm er et Land, hvorfra man saa sjelden faaer authentiske Efterretninger, at følgende Optegnelser neppe ville være dette Blads Læsere ubehagelige. Næsten overalt paa Bornholm, og især i Rønne var man i Aaret 1804 misfornøiet med Fattigvæsenets ny Indretning. Der indkom over 50 Klager over Fattigvæsenet i Almindelighed og Commissionens Ansættelse i Særdeleshed, foruden 4 Skrivelser fra Indvaanerne i de 4 Qvarterer, hvori anholdtes om, at Alt maatte forblive ved det Gamle. I Rønne var der almindelig Gjæring og Misfornøielse; man trængte endog voldsomt og støiende ind i Commissionens Forsamlinger og bestormede den med navnløse Breve. Sognepræsten mistede Offringer af Halvskillinger ꝛc. og led Skaar i sine Indtægter. Paa henved 100 Steder i Byen maatte Amtmandskabet foranstalte Udpantninger for resterende, tildeels ubetydelige Bidrag til Fattigvæsenet. Misfornøielsen lagde sig imidlertid i det Hele, uden at der skede nogen Standsning i det begyndte Organisationsværk. Uordenen var en Følge af Fordomme, Mistillid, almindelig Trang, smaa Næringsveie, Mangel paa Legater og andre saadanne Hjelpe- og Indtægtskilder. I samme Aar fik Landet to examinerede Jordemødre; den ene for Rønne- og Vesterherred, den anden for Nexøe- og Sønderherred, Aakers Sogn undtagen. De andre Egne mangle endnu dette Gode. — Blandt 8 Strandinger, som indtraf i Aaret 1804 paa de Bornholmske Kyster, var der et Skib fra Lübek, Fortuna kaldet, som blev sønderslaaet i Søen uden for Sandvig og Allinge. Formedelst den svære Søgang og Nattens Mørke, var det umueligt at faae det sat paa Land. Masten kappedes. Da Besætningen var kommen i Baaden, tog en svær Sø den bort; kun Capitainen og en Baronesse v. Jægerhorn, som var

Passager, bleve tilbage paa Vraget, indtil endelig en Baad fra Landet, ført af de brave Sømænd, Jacob Hansen Holm og Johan Kaas fra Sandvig, efter megen Møie og med største Fare, reddede dem, da Baronessen stod i Vand over Beltet, og Capitainen i Vantet, og Skibet nogle faa Minuter derefter skiltes ad. Ladningen drev derpaa omkring i Østersøen og forbifarende Fartøier opfiskede endeel af de flydende Foustagier, nogle bleve bjergede af Landets Folk. — Af Sager, som vedkomme det almindelige Forligelsesvæsen, blev der i Aaret 1804 ialt foretaget 333, forligte eller hævede 204, udsatte 17, til Retten henviste 12; af Politiesager, for saavidt de kunne forliges: foretagne 46, udsatte 9, paadømte 13 og afviste 1. — De Bornholmske Kirke- og Skolecasser, samt Fattigcasser og Hospitalets Midler befandtes samme Aar saaledes: Kirkerne: Beholb 13,494 Rdlr. 31½ ß., Gjeld 2775 Rdlr. 31½ ß. Skolecasser: Behold 16,659 Rdlr. 52 ß. Fattigcasser: Beholb: 2422 Rdlr. 17 ß., Gjeld 3 Mk. 9 ß. Hospital: Behold: 4637 Rdlr. 89½ ß.

I de Norske Intelligencesedler fremsættes det Ønske, at Graveren ved Aggers Kirke vilde sørge for, at ikke Hunde tillodes at komme ind i Kirken, hvad enten de vare løse eller fulgte med deres Herrer. Den 15de d. M. var en Complot af 4 til 5 Hunde kommen ind i Kirken, og een af dem løb endog op til Altaret, der hvor Communicanterne knælede. Een af Betjenterne maatte gaae op og jage den ned. En anden af dette Hundeselskab løb af og til hen til Døren, og knurrede, fordi den vilde ud, hvilket ikke kunde skee, da Døren var i Laas og Vogteren uden for. Denne Vogter skal have den slemme Vane, at han, naar Gudstjenesten er begyndt, ikke lukker nogen Fremmed op, uden han faaer til en Dram.

Præsten Teilman i Modum har atter i Aar gode Frugttræer tilkjøbs.

Trondhjem d. 15 Aug. D. 12 Aug. Kl. 1 om Eftermiddagen blev afdøde Skolelærer ved Vaisenhusets Skole, Størker How, henbragt til sit Hvilested paa Domkirkens Kirkegaard. Et anseeligt Liigfølge, deels Budne, deels Ubudne, fulgte ham til Graven og deriblandt Biskop Bugge. Lærerne ved Latin- og Realskolen og adskillige Studerende bare Liget. I Lighuset vare Lærerne ved Friskolen og 10 af Vaisenhusets Disciple tilstede, som afsang den 226 Psalme i den ny Psalmebog. For og efter Begravelsen blev der ringet med Domkirkens Klokker, og spillet paa Orgelværket medens Liget blev baaret igjennem Kirken. Da det var nedsat strøede 8 Piger af Vaisenhusets Skole Blomster paa Graven, og Følget gik atter igjennem Kirken, hvor der spilledes paa Orgelværket. En stor Mængde Tilskuere vare tilstede; Orden og Taushed herskede i den hele høitidelige Handling, og man saae mange, som i sin Tid havde været den Afdødes Disciple, at fælde Taarer.

Det er blevet resolveret, at der skal opføres et nyt Tugthuus i Kjøbenhavn paa den forrige Renovationsplads paa Christianshavn. Efter det gjorte Overslag vil det komme til at koste 400,000 Rdlr., hvortil Kongen giver aarlig 100,000 Rdlr., og det Hele bliver færdigt i 4 Aar. Bygningen skal bestaae af 4 Afdelinger, hvoraf den ene ikke skal staae i Communication med den anden. Hr. Capitain og Muurmester Martens har paataget sig at opføre denne Bygning.

General-Auditeur Rosenstand er ankommen fra Kjøbenhavn til Kiel.

Til Duins er indsendt et stort Skib, under Dansk Flag, bestemt fra Norge til Barcellona; til Plymouth er indsendt det Danske Skib Archipelagus, Skipp. Brandt, fra Smyrna (det var sidst opbragt til Gibralter og derpaa igjen frigivet).

Udenlandske Efterretninger.

Regjeringen i Ulm har været saa ædelmodig at tilstaae alle uformuende Kongel. Embedsmænd, der have lidt ved Krigen, 10 PC. af deres Indkomster som Gratification.

De til Understøttelse for de forarmede Undersaatter i Hannover deels fra Churførstendømmet selv og Nabolandene, deels fra London indløbne Bidrag udgjøre efter den 11te Fortegnelse, 31,243 Rdlr. i Cassemynt. Heraf ere allerede 25,648 Rdlr. blevne uddeelte.

München d. 26 Julii. Efterretningerne fra Nedre Bayern lyde endnu meget sørgelige. Man frygter med Grund for, at Mangel paa Underhold med det første vil tvinge de derværende Landmænd til at forlade Huus og Gaard. I Egnen af Ingolstadt og Pfaffenhofen ligger en stor Mængde Franskmænd, som vandre fra det ene Sted til det andet, og ere paa alle Kanter i bestandig Bevægel-

se. Spørger man dem, hvor de marchere hen, saa svare de snart: til Frankrige! snart at de selv ikke vide hvorhen, hvilket nok er det rimeligste. Iøvrigt er Publicums Forventning spændt paa det høieste. Man haaber lidet, og frygter Alt.

Efter en offentlig Opgivelse brændes aarligen i det Preussiske Monarchie 7 Mill. Skjæpper Steenkul, hvorved der spares 1 Mill. Favne Brænde. Schlesien leverer den største Deel af disse Steenkul.

Efter en Beregning er i Leipzig næsten hvert fjerde Barn uægte, og der døer af disse uægte Børn i de første Aar efter deres Fødsel $\frac{9}{10}$, om ikke $\frac{19}{20}$.

Den ny Catholske Catechismus, som efter et Keiserligt Decret, skal indføres i hele det Franske Keiserdømme, er nu bleven færdig. En Boghandler har betalt for Privilegiet 160,000 Fr. Den trykkes med Sterotyper.

De seneste Engelske Aviser tale vel meget om Fredsunderhandlingerne, men Alt, hvad de sige, røber, at der hviler det tætteste Slør over disse Underhandlinger, og at det Londonske Publicum er ligesaa uvidende om deres sande Sammenhæng som det Kjøbenhavnske. — Imidlertid tale disse Tidender om Keiser Napoleon i en Tone, som just ikke synes at love Fred.

Kongen af Engelland har, efter Engelske Blade, aldrig været ved saa god Helbred som i denne Tid. Hans Øiensyge er vel ikke ganske ophørt, men langtfra ikke mere farlig. Han staaer hver Morgen op Kl. 6, holder sin Andagt i Capellet Kl. 7, rider ud K. 8 sædvanlig i Selskab med nogen af den Kongelige Familie, og sætter sig, naar han kommer hjem, ved Arbeidsbordet. Han spiller gjerne Skak.

Den Skipperefterretning, som i forrige Uge indløb i Kjøbenhavn angaaende Fox's Død, er, Himlen skee Tak, ikke bleven stadfæstet. Efter de sidste Engelske Tidender af 18de d. M. bedrer det sig tvertimod dagligen mere og mere med ham, og man mener endog, at han snart vil kunne tage ud paa Landet. Hans Læge er kommen ind fra sit Landsæde i Kent, 20 Engelske Mile fra London, og har indtil videre opgivet sin vidtløftige Praxis, blot for at være uophørlig hos ham.

Den 7 Julii døde i Berlin, efter en kort

Sygdom, den Kongelige Hofbygningsraad Isaak Daniel Itzig, en fortjent Mand, som har henlevet sine bedste Ungdomsaar i den berømte Mendelssohns Huus og der dannet og forædlet sin Caracteer. Han var Medstifter af en jødisk Friskole i Aaret 1778 og bestyrede den fra 1783 indtil sin Død med utrættelig Iver. Udmærkede Mænd, som endog ikke hørte til hans Troesbekjendere, ledsagede ham uopfordrede til Graven.

Hovedqvarteret Greifswald d. 4 Aug. Efterat Kongen i Formiddags, efter endt Parade og Cour, havde modtaget de sædvanlige Rapporter, befalede H. Maj. Nordstjerne-Ordenens Herold, første Cabinetssecretair af Wetterstedt, ledsaget af 2 Herolder, at udblæse paa den sædvanlige Maade den her berammede Landdag. H. M. behagede derpaa at udnævne Capitain-Lieutenanten ved Livdrabanterne, Greve Jac. Pontusson de la Gardie til Landmarskal, som derpaa aflagde H. M. Landmarskals-Eden, og siden, efter gammel Skik, førtes op paa Ridderhuset af een af Rigsherrerne, Gener. Lieuten. Greve v. Bohlen. Derefter indkaldtes General-Superintendenten D. Gotl. Schlegel, som H. M. havde udnævnt til Præstestandens Talsmand, for at aflægge sin Eed.

Voltaire, som hidtil har havt et simpelt Gravmæle i Genovevekirken i Paris, faaer nu et prægtig Mausoleum af Marmor.

(Fortsatte Efterretningen om Dessalines.) Efterat de Franske havde capituleret, og Landet var kommet under Negrenes Herredømme, fik det, som bekjendt, en ganske ny Constitution. Een af Dessalines's første offentlige Foranstaltninger viser ham fra en meget fordeelagtig Side. I Begyndelsen, da Indbyggerne udvandrede, havde forskjellige rige Planteurer, for at glimre, medtaget deres Huusnegere, men da siden Rimesserne fra deres Eiendomme udebleve og de ikke saae sig istand til mere at underholde disse Negere, sloge de, under forskjellige Paaskud, Haanden af dem. Andre, som frivilligen vare udvandrede i de urolige Tider, manglede siden alle muelige Midler til at vende tilbage til deres Fædreneland. For at hjelpe disse Ulykkelige udstædte Dessalines en Proclamation, hvori han lovede enhver Americansk Skibscapitain, der fører noget fra St. Domingo til Nordamerica udvandret Individuum tilbage til sit Fædreneland, en Be-

lønning af 40 Dollarer. Proclamationen blev trykt, og opslaaet paa alle offentlige Pladse, og en Gjenpart deraf blev ufortøvet sendt til Congressen i de forenede Stater. — Paa samme Tid lod han udgaae et Decret, efter hvilket det befaledes, at de Personer, som under Leklerk og Rochambeau havde bidraget til at flere end 6000 af Hayti's Indbyggere vare blevne myrdede, og som endnu opholdte sig paa Øen, skulde drages til Ansvar og straffes. — Efterat den delibererende Forsamling havde udnævnt ham til Gouverneur for Livstid og tillige givet ham uindskrænket Magt til at begynde Krig og slutte Fred, bereiste han hele Øen, for at undersøge Alt hvad der var fornødent til Folkets Tarv. — Da Dessalines formelig havde erklæret, at han vilde modtage Keiserværdigheden, holdt de constituerede Autoriteter en Forsamling i Port au Prince, hvori Tiden og Maaden blev bestemt. Der blev udstædt et Program, som anordnede de forskjellige Former og Ceremonier, der skulde iagttages ved Kroningen. Der blev foranstaltet en høitidelig Procession, som forestillede de forskjellige Functioner i Staten; i Spidsen saae man Opdragelsen, ved Siden af den Konsterne og Haandværkerne, derpaa fulgte Agerdyrkning, næst efter den saaes den udenlandske og indenlandske Handel; derpaa Retfærdigheden og Lovgivningen, og til allersidst det Militaire. Et prægtigt Amphitheater var oprettet paa en stor Slette. Andre Nationers Skibe, som laae i Havnen, løsnede deres Canoner, og under denne Høitidelighed blev Dessalines udraabt til Keiser af Hayti. I Kirken blev der afsjunget et Te Deum, og Dagen endtes med offentlige Forlystelser. (Fortsættes.)

Blandt de nye Indretninger, som Kongen af Sverrig har gjort i Svensk Pommern, hører ogsaa Kirkevæsenets Forandring. Saavel dette som hele Geistligheden skal sættes paa Svensk Fod. General-Superintendenten, som hidtil har havt sit Sæde i Greifswald, skal efter et Kongel. Edict af 12 Julii fremdeles have Opsyn over Kirkevæsenet og Skolerne i Rügen og Pommern. Med de hidtil værende Consistorier i Greifswald og Stralsund skulle gaae ind, og istedet for samme oprettes i Greifswald et Domcapitel for Rügen og Pommern, under General-Superintendentens Forsæde. Det skal bestaae af de Medlemmer, som den Svenske Kirkeanordning bestemmer. — Pommern deles i syv, og Rügen i to Provstier, og disse igjen i forskjellige Kirkesogne. Fra 1 September 1807 skal den Svenske Kirkeanordning i Forbindelsen med den almindelige Svenske Lov og de Anordninger der angaae den, tjene Consistoriet og Geistligheden i Pommern og Rügen til Efterlevelse. De som have Kaldsrettighed, beholde den, for saavidt den kan bestaae med de Svenske Love. Fra samme Tid af skal den i Sverrig antagne Kirkeagende fra 1693 tjene til Rettesnor for Pommern og Rügen, og ved Ungdomsundervisningen skal ingen anden Religionsbog bruges end Erkebiskop Svebelii Catechismus, som er den eneste, der bruges ved Læreanstalterne i Sverrig. Disse betydelige Forandringer have opvakt stor Sensation blandt de Pommerske Landstænder, som hidtil saa ængsteligen have vaaget over deres gamle Privilegier og Vedtægter. Alting er derfor i Gjæring, og de, som have lidt derved, yttre lydelig Misfornøielse. Landmanden, som er bleven befriet fra Livegenskab, er derimod meget glad.

Godseieren G. W. U. Wedel har ladet bekjendtgjøre adskillige Bemærkninger og Erfaringer angaaende Kaalsaftens Nytte som Lægemiddel. Saften af den krusede Rød- og Grønkaal er især tjenlig til at læge Saar, Hævelser og Døvhed. Ved Saar stødes Kaalen med en Støder, og lægges om Aftenen og Morgenen paa Saaret, efterat det i Forveien er blevet renset med en i varmt Vand dyppet Svamp. Hr. Wedel anfører Exempler paa de farligste Tilfælde, som han har lægt paa denne Maade; men Kaalen maa ikke vaskes, paa det Saften saa meget som muligt kan beholde sin naturlige Kraft. Tre Døve har han forskaffet deres Hørelse igjen ved Hjelp af Kaalsaft. En Brolægger i Eutin, navnlig Vidal, som havde i saa høi Grad Svindsot, at Lægerne kun havde lidet Haab om, at han vilde kunne leve, vedligeholdt ikke allene Livet ved at drikke Vand, som Kaal var kogt i, lunkent og uden Tilsætning paa fastende Mave, men levede endog 20 Aar derefter. Kaalen maa i dette Tilfælde omrøres med en ny Træskee, da det mindste Fedt, som Træet har indsuet, skal foraarsage uophørlig Brækning. Ogsaa det Slesvig-Holsteenske Sundhedscollegium anbefaler Rødkaal som et fortræffeligt Huusmiddel for Bylder og aabne Skader, der formedelst en skorbutisk eller skrophuløs Beskaffenhed ere vanskelig at læge. Som indvortes Middel anbefaler det især samme i chroniske Brystsygdomme.

Breve fra Beckaskog og Karlshamn af 7 dennes melde, at Dronningen, Kronprindsen og begge Prindsesserne befinde sig der endnu i bedste Velgaaende.

Tydskland har nu faaet et Pendant til Naturdigteren Hiller i en Skomager, navnlig Joh. Simon Königs, som af indvortes Trang nu er bleven Poet. Han har udgivet to Digte, som røbe Talent. Han siger i et af dem med Hensyn til sig selv:

So wenig als der Haselstrauch
Zeugt Loorbeer oder Wein,
So wenig kann der Schuster
Ein großer Dichter seyn.

Endeel af de Franske Tropper, som have staaet i Braunau, er nu virkelig rykket ind i Innqvarteret, men, som det hedder, blot af Mangel paa Levnedsmidler, uden mindste fiendtlig Hensigt, og med den Forsikkring, at de vilde betale Alting contant, hvilket da ogsaa virkelig er skeet.

Efter en Skrivelse fra Esens af 15 d. M. har paa den derværende Watt mellem Baltrum og Landgeog en Engelsk Caper opbrændt 3 smaa Wattenfarere, ladede med Steen ꝛc., hvorfra Mandskabet var flygtet. Et tomt Skib, Sir Will. Behrens, blev bortført. 2 Gröninger Tjalker med Beeg, bestemte fra Tönningen til Amsterdam, kunde de ikke bortføre formedelst lavt Vand, og siden, da høit Vand indtraf, bleve de hindrede deri ved tililende Preussiske Jægere ꝛc.; begge Skipperne have de imidlertid medtaget. De skulle hedde Jan Ade, og Jansen, og have faret under Russisk Flag.

Efter Breve fra Amsterdam af 16 d. M. vare de Holl. Fonds pludselig faldne 5 PC., men ved Postens Afgang vare de stegne igjen 3 PC. For Caffe fordrer man 3 Styver mere, skjønt der ikke fandtes Kjøbere dertil.

Angaaende Cattaro er hidtil intet Officielt blevet bekjendtgjort.

Det sidste Preussiske Artillerie samt Besætning i Stade og Cuxhaven, er d. 21 ankommen paa Elben fra Hamburg, for at transporteres videre til Magdeburg.

Franske Tropper samle sig endnu bestandig paa de Sachsiske Grændser. Men ikke blot i disse Egne, og i Bayern og Schwaben, ogsaa i andre Districter, hvorfra man ikke havde ventet deslige Efterretninger, marchere de vestlige Krigere ad Østen til, og tage nye militaire Stillinger.

Cagliari d. 30 Junji. Ved et Patent er det nu befalet, at Afgivten og Havnepengene af de Skibe, som indløbe i nogen af Kongerigets Havne, Krigsskibe undtagne, skulle forhøies. Pengene skulle anvendes til at beskytte Kysterne mod de barbariske Magters Corsarer. En Kongel. Galei, ledsaget af 2 Halvgaleier, er udløben, for at krydse ved Kysterne af Sardinien. Foruden disse maae Artilleriepiqueter patrouillere og Kystmilitsen være under Vaaben, fordi Tuneserne have ladet sig see i vore Farvande.

I Følge Privatbreve fra Amsterdam af 19 Aug. er man der almindelig af den Mening, at Freden mellem Engelland og Frankrige endnu vil komme istand, af hvilken Aarsag Priserne paa adskillige Hovedartikler endnu ere lave.

Breve fra Rotterdam melde, at man sammesteds har havt Efterretninger til d. 14de d. M. som lyde meget krigerske, og efter hvilke Omnium igjen er faldet 2 PC.

Paris d. 15 Aug. I Senatets overordentlige Sæde d. 13 d. M., skal det være blevet besluttet, at det maa være den Keiserl. Prinds og Prindsesse af Borghese tilladt at ombytte Førstendømmet Guastalla mod Besiddelser i Frankrige. Fremdeles at der skal oprettes et Senat i det forrige Genua ꝛc.

Alting er i Dag (d. 15) i Bevægelse, for at høitideligholde Keiser Napoleons Navnedag, ved hvilken Leilighed der paa Seinen og i de Elysæiske Marker foranstaltes offentlige Lege. General Junot begiver sig i Dag med det hele Pariser Municipalitet til St. Cloud til en stor Levee hos Keiseren, og derpaa til Notredamekirke, hvor der bliver afsjunget et Te Deum.

Efter Breve fra Wien af d. 23 d. M. har Keiseren samtykket i, at der anlægges to Fæstninger, nemlig en i Ens og en anden i Bruck ved Muhr, og anvist dertil 15 Mill. Gylden. Der spores iøvrigt ikke det mindste til nye krigerske Foranstaltninger.

Af de i Ungern samlede Bidrag til Understøttelse for de Østerrigske Undersaatter, som have lidt ved Krigen, ere hidtil 256,237 Fl. blevne uddeelte.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 92.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 30 Augusti, 1806.

Breve fra Kjøbenhavn til en Ven paa Landet.

Kongestaden har maaskee aldrig været fattigere paa interessante Nyheder end netop i denne Tid, og en Brevskriver er ligesaa forlegen med at finde Emne til Breve, som Norges Bjergfolk med at finde Sølv i Kongsbergs Gruber. Alting synes at sove her saa trygt, at der udkræves alvorlige Stød til at bryde denne Lethargie, og den synes endog at have en saa sympathetisk Kraft, at selv Skribenterne, som ellers ved alle Leiligheder pleie at være lysvaagne, ligge i den dybeste Søvn. Og staaer end een og anden engang op, og søger at holde sig munter, saa bryder man sig intet om ham, og lader en saadan Nattevandrer spadsere ene omkring, saa længe han ønsker. Kan han ikke more sig selv, saa betages han af Søvnen inden han veed et Ord deraf. Men denne Søvnagtighed indskrænker sig i det Hele dog kun til intellectuelle Ting; i Sandselighedens Verden er man næsten bestandig lysvaagen. Der faaer man ikke Tid til at sove for bare Forlystelser. Franske Comoedier, Spisegilder, Spilleselskaber, Fugleskydning — kort sagt, tusinde sandselige Glæder møder man hvert andet Skridt. Den eneste litteraire Nyhed, som i dette Øieblik i det mindste interesserer mig, og derfor maaskee Dem, er følgende:

I et offentligt Blad er Forfatteren til endeel Erindringer mod General-Major Oxholms Anmærkninger angaaende Slavehandelen fremkommen med følgende Indvendinger mod Stykket om Menneskehandel i No. 90. af dette Blad:

"Et iblandt vore Ugeblade har nu og (?) leveret et Stykke med Overskrivt: Menneskehandel. Heri tilstaaes, at "denne kan og bør afskaffes; men — forsikkres det uden mindste Bevis — ikke i eet Aar, ja ikke i ti" — Dannerkongen og hans ædle Raadgivere toge sig den Frihed (et ganske nymodens Udtryk)

at være af anden Overbevisning. "Her komme," siger Forfatteren: "to vigtige Ting i Collision: en fra Begyndelsen af uretfærdig, men dog ved Lovene hævdet Eiendomsret, og de Pligter, man skylder vore sorte Medmennesker i Almindelighed." "Staten" bliver han ved: "bør heller gjøre Opoffrelser, end træde denne (Eiendoms-) Ret et Haarbred for nær." Mig er ingen Dansk Lov bekjendt, som "hævder Eiendoms Ret" til Guineakystens sorte Indvaanere, og ingen saadan Lov lader sig heller tænke *); thi disse Negre staae paa ingen Maade under de danske Love, førend de af danske Undersaatter ere kjøbte, stjaalne eller voldførte. Ingen Eiendoms-Ret trædes altsaa et Haarbred for nær derved, at Kongen forbyder vor Stats Borgere at forhverve sig en "fra Begyndelsen af uretfærdig Eiendoms-Ret," at skænde (?) sig og Nasionen ved en Handel, som selv dens Forsvar (skal nok være Forsvarere) maa erkjende for umenneskelig og uretfærdig. Staten bør følgelig heller ingen Opoffrelser gjøre af Dyd og Retfærd, af sand og værdig Statskonst, af alle Ædles og egne Borgeres Sædelighed, af "de Pligter, man skylder vore sorte Medmennesker," for ei at træde en Eiendoms-Ret for nær, der — ikke er til. — Dette kan iøvrigt være nok til en Prøve paa denne Forfatters Grunde og Slutninger."

*) Og dog vil Forfatteren paastaae, at jeg har tænkt mig en saadan Absurditet?

Dette kan man kalde at løbe en Ting over med en Harefod, og afsmække en Dom i en Ruf!

At jeg har sagt — uden mindste Bevis — at Negerhandelen *) ikke bør og kan afskaffes, det kan kun den anførte Forfatter paastaae; enhver anden maa indrømme, at netop mit hele Stykke næsten gaaer ene ud paa at bevise denne Sætning. At Dannerkongen og hans Raad tog sig den Frihed (!!!) at være af anden Overbevisning, det maa bevises, og dersom den anførte Forfatter kan bevise det, saa vil jeg give mig tabt. Men denne Forfatter synes overalt ikke at gjøre nogen Forskjel imellem Negrenes Tilførsel fra Guinea-Kysten, som Loven har forbudet, og Negerhandelen, som paa vore Vestindiske Øer hidtil har været tilladt. I mit hele Stykke findes der ikke et eneste Ord, hvoraf man kan udlede den absurde Idee, han vil paastaae at jeg har yttret, at "nogen Dansk Lov hævder Eiendoms-Ret til Guinea-Kystens sorte Indvaanere." Han kunde jo med ligesaa god Grund have sagt til Mesopotamiens Indvaanere. Jeg har bestandig kun talet om Menneskehandel paa vore Vestindiske Øer, og det kunde aldrig falde mig ind, at tale om den Slavehandel, der drives af Danske Undersaatter paa Kysten Guinea, der, ophævet ved en Lov, maa betragtes som ikke existerende; allermindst da jeg selv citerede denne Lov.

Men endskjønt der ikke existerer en saa afsindig Lov, som kan hævde Eiendomsret til

*) Negersalg havde maaskee været passeligere.

Guinea-Kystens sorte Indvaanere, saa kan det dog ikke negtes, at alle Danske Slave-Eiere have Eiendomsret til de Negre, som de i dette Øieblik eie, og at dette er en virkelig Eiendomsret, det sees jo tydelig deraf, at man paa vore Vestindiske Eilande kan kjøbe og sælge Negere, som Qvæg, og at Lovene hævde denne Ret, stadfæstes jo daglig ved tusinde Exempler. Endog Kirker i Vestindien lade stundom ved offentlig Auction bortsælge de Slaver, der tilhøre dem. Naar dette ikke kan kaldes Eiendoms-Ret, saa existerer der ingen Eiendoms-Ret paa Jorden.

Naar Forfatteren fremdeles siger: at Danske Undersaatter stjele eller voldføre Negrene, saa er det en Beskyldning mod Nationen, som det paaligger ham at bevise og som jeg aldrig har hørt uden af ham.

Naar han paastaaer, at ingen Eiendomsret trædes et Haarbred for nær, hvis det forbydes vor Stats Borgere at forhverve sig en fra Begyndelsen af uretfærdig Eiendomsret — (her kalder han det en Eiendoms-Ret, og 9 Linier videre kalder han det en Eiendomsret, der ikke er til) — saa synes han aldeles at glemme, at der i dette Øieblik gives saa mange i Vestindien, som forhverve sig denne Eiendomsret og nyde denne Eiendomsret, uden at Lovene hidtil have forbudet det. Saalænge man kan kjøbe og sælge Slaver paa vore Vestindiske Øer, lige saa længe bliver den Eiendomsret, deres Eiere have i dem, i juridisk Forstand retfærdig. Staten kan afkjøbe dem denne Eiendomsret, men ikke forbyde den, uden at give Eierne af disse Negre et Slags Skadesløsholdelse.

Naar Forfatteren siger: Staten bør følgelig (?) heller ingen Opoffrelse gjøre af Dyd og Retfærd, af sand og værdig Statskonst, af alle Ædles Agtelse og egne Borgeres Sædelighed, af "de Pligter, man skylder vore sorte Medmennesker", for ei at træde en Eiendoms-Ret for nær, der — ikke er til — saa kan man billigen spørge: hvad vil han da egentlig at Staten skal gjøre? Vil han, at den skal sige: "I Negere skulle alle være fri, og I Neger-Eiere maae finde eder I, at I ikke faae en eneste Skilling til Erstatning? Vel have Lovene hidtil tilladt eder at kjøbe dem for Penge, vel er det muligt at de fleste af eder blive ødelagte herved, men den Eiendoms-Ret, I hidtil har havt, var uretfærdig, og eders Fædre burde ikke have benyttet sig af den Ret, som Lovene forundte dem!" — Naar Staten vilde eller kunde raisonnere saaledes, saa havde min Modstander fuldkommen Ret. Men Staten tænker billigere.

Dette kan iøvrigt være nok til en Prøve paa denne Forfatters Grunde og Slutninger.

Saaledes, bedste Ven! er jeg lige fra dette Blads første Fremtrædelse, fra mange Kanter bleven modtagen. Den ene angriber mig med Indvendinger, som ikke fortjene noget Svar, den anden med Grunde, som gjendrive sig selv, den tredie med Vaaben, som jeg er ubevæbnet imod.

Jeg tør, uden at fornærme Beskedenheden, paastaae, at enhver, der er vant til at tænke, vil tilstaae, at mine Arbeider ikke ere henskrevne uden al Eftertanke. Uden at hige efter litterair Hæder eller Partiers Bifald, har min Agtelse for Publicums Domstoel, dog altid været saa stor, at jeg nøie har vaaget over Popes Ord:

Be silent always, when you doubt your sense
And speak, though sure, with seeming diffidence.

Jeg kan mange Gange have feilet af falsk Overbevisning, men aldrig af Efterladenhed i at tænke, aldrig af Lyst til at forskaffe mig et Partie ved at støde i Trompeten med Forfatterskaren. Jeg har altid troet, at en Skribent, der ikke kan staae paa sine egne Been, og som maa ledes frem ved skrøbelige Recensent-Krykker, er en ussel Skabning, som ikke fortjener et tænkende Publicums Agtelse. Det er iøvrigt ikke Forfatterlaugets Skyld, at mit Blad endnu finder Læsere, Yndere og Understøttere; de have trolig arbeidet paa, at tilintetgjøre det, og at berøve det endog den allerubetydeligste Fortjeneste, det maaskee har. Men det sande Publicum har været retfærdigere; dets tause Tilfredshed er min Løn, og mere forlanger jeg ikke.

Det har aldrig været min Maade, at synge Chor med Mængden, eller at smigre herskende Meninger, blot fordi de vare herskende. Dersom dette havde været min Hensigt, saa havde jeg skrevet en hjerterystende Opfordring til uopholdelig at afskaffe Negersalget paa vore Vestindiske Øer, uden Hensyn til de Virkninger, det i andre Henseender kunde have. Jeg behøvede kun at udskrive og eftersnakke andre, især Engelske Forfattere, som næsten have udtømmet denne Gjenstand. Men det var Sandhed, ikke Ordbram, jeg ønskede at fremføre.

Ar jeg i iøvrigt i det Hele er enig med min Modstander angaaende Negerhandelens og Negerslaveriets Afskaffelse, naar det skeer gradeviis, det har jeg viist i Stykket om Menneskehandel. Ligesaa lidet miskjender jeg hans menneskekjerlige Iver. Med Glæde ønsker jeg at høre fornuftige og grundede Modsigelser og Berigtigelser, hvor og fra hvem de end komme. Men forsætlig Ordfordreielse, uædle og ugrundede Angreb paa Arbeider, der ere Resultater af ikke faa Aars Eftertanke, skal jeg, naar de komme fra Mænd eller fra Folk, man kan være bekjendt at svare, møde med de eftertrykkeligste Grunde.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Gjerningsmændene til det paa Gaarden Garnesset, Natten til d. 30 Julii, begaaede gyselige Mord, ere nu paagrebne; den ene er en Skræder ved Navn Ole Morlin, som i nogen Tid har opholdt sig i Bøygden, og den anden en Student ved Navn Niels Toldsteen, begge fra Sverrig. De ankom i Løverdags d. 16de d. M. Kl. $9\frac{1}{2}$ om Formiddagen til Gaarden Kraag til Hr. Foged Lund, og have der frivilligen tilstaaet den hele Tildragelse.

I Christiania Avis opkastes det Spørgsmaal: kan en Bonde vente efter indgiven Ansøgning, at bekomme Bevilling paa et Qvantum Skov, naar han eier Vandfald og Skov til Saugens

Fournering eller skal samme blot blive tilladt for Embeds- eller Handelsmænd?

Amtmand Ployart i Flensborg uddeler en Sølvmedaille med D. Jenners Billede paa til Kirkesangere og Skoleholdere, som lade sig underviise i Vaccineringen, og nu er den der i Egnen i fuld Gang. — De naturlige Kopper grassere for nærværende Tid en Miil fra Flensborg i Munkbrarup. — Hertuginden af Glücksborg har ogsaa været en med de første, der have udbredt Vaccineringen, og ladet endeel smaa Piger, som opdrages paa hendes Bekostning, indpode med Kokopper.

I Kiel er nu foranstaltet, at alle Kirkedøre lukkes i Laas, saasnart Prækenen er begyndt, og kun een i Nødsfald oplukkes, ved hvilken der posteres en Politiebetient.

I Aaret 1800 fødtes paa St. Croix 512 Negere og døde 956; 1801 fødtes 360 og døde 594; 1802 fødtes 498 og døde 428.

I det sidst udkomne Hefte af Hr. Lahdes fortjente Mænds Biographier har Hr. Prof Nyerup meddeelt nogle biographiske Efterretninger angaaende Prof. Baggesen, som Kjøbenhavn netop i denne Tid har inden sine Volde, og som de Danske Muser nu, da de engang have ham, ikke burde slippe saa let. I Fortalen til dette Hefte seer Hr. Lahde ind til dem, der ikke bifalde, at endnu levende Menneskers Levnedsbeskrivelser udgives. Han mener endog, at "Ludvig Reventlows Minde" vil bortsvinde i Tidens henrivende Strøm, fordi Hr. Lahde forgjeves har stræbt, at faae hans Portrait.

Chiariny og hans Troupe er i Torsdags reist til Sverrig, hvor han agter at gjøre Konster. — Konstberideren Lüstre har nu ogsaa faaet en Dansk Dreng i Lære, som har bestemt sig til denne halsbrækkende Konst.

Fædrenelandet mistede i Aaret 1801 en Mand, som hidtil ikke er blevet omtalt i offentlige Blade, uagtet hans Minde bør være hver Fædrenelandsven hellig. Denne Mand er Oberst Ammon, Commandant paa Bornholm. Han er født d. 19 Sept. 1724 i Gjentofte, hvor hans Fader, Capitain ved de nationale Dragoner, boede. Kun 5 Aar gammel blev han, tilligemed to ældre Brødre, faderløs. De indgik siden alle tre i det Kongel. Cadetcorps, og udmærkede sig saa meget ved Flid

og Duelighed, at hans to ældste Brødre begge døde som Majorer. I sit 23 Aar blev han Officier med 3 Aars Anciennitet i det Falsterske Regiment. 1760 anbetroedes ham et Compagnie Norske Grenaderer, med hvilket han marcherede ind i Mecklenborg mod Keiser Peter den Tredies Tropper, som truede vore Grændser. 1765 marcherede han med sit Compagnie til Bergen, for at stille der nogle opkomne Uroligheder, og i dette vanskelige Ærinde opførte han sig med saa megen Klogskab og Forsigtighed, at han ikke allene vandt sine høie Foresattes Naade, men tillige Nordmændenes Agtelse og Kjerlighed. Han avancerede gradeviis, og efterat have tjent som Officier i en Række af noget over 50 Aar, opsvingede han sig ved egne Fortjenester til Oberst i Aaret 1795, da han blev beskikket til Commandant paa Bornholm. Som en 71 Aars Olding ankom han til dette Land, hvor han erhvervede sig almindelig Høiagtelse og nød de blideste Dage. Men denne hans Ro blev med et forstyrret, da den Engelske Flaade i Aaret 1801 hjemsøgte de bornholmske Kyster og tvang Indvaanerne til at fordoble deres Aarvaagenhed og Anstrængelse. I en Alder af 77 Aar maatte han Dag og Nat, tidlig og sildig modtage de indløbne Rapporter, og igjen udstæde de fornødne Befalinger. Men endnu mere svækkedes hans Helbred ved de i Junii Maaned samme Aar indtrufne Bornholmske Uroligheder, hvis Undersøgelse siden blev overdraget til en Kongel. Commission. Fra den Tid af svækkedes øiensynlig hans Sjels- og Legemskræfter, og han døde pludselig ved en voldsom Blodstyrtning d. 25 Dec. s. Aar i en Alder af 77 Aar og 3 Maaneder. Denne hæderværdige Olding havde aldrig været givt, og levede og døde i Toldinspecteur Lohmans Huus, som han i 30 Aar havde staaet i inderligt Venskab og Fortrolighed med. Prof. Andresen holdt en smuk Ligtale ved hans Grav og 12 unge Piger sang en smuk Afskedssang, medens 2 Børn bekrandsede Kisten.

I sine Optegnelser paa en indenlandsk Reise roser Prof. Olufsen den behagelige Vei fra Altona til Dockenhude, der overalt ved Elbens bankefulde Bred er besat med Landhuse, som vidne om Prof. Hansens Genie og Smag. Ogsaa Naturen har moderligen sørget for denne Egns Forskjønnelse. Her findes de skjønneste Hauger i den bedre Smag,

som indbefatte mange moderne Zirtræer. Men dette skjønne Strøg er kun smalt, strax mod Norden er Egnen blot frugtbar og veldyrket, men dog temmelig jevn. Der fattes tillige for det meste den herlige Udsigt over Elben, som den nærmeste Bredde tilbyder: en Udsigt, der i Elbens Frihedsdage er saa meget mere levende og interessant, som denne Flod, næst Øresund og Themsen, er det meest beseilede af Jordklodens smalle Farvande.

Der bygges allerede af alle Kræfter paa det i forrige Numer omtalde ny Tugthuus paa Christianshavn. Murene blive saa høie, at det næsten vil blive umueligt for nogen Fange at undvige.

Vaisenhuset har ved Auctionen d. 26 d. M. kjøbt Etatsraad v. Hemmerts Gaard paa store Kjøbmagergaden for 41250 Rdlr., hvor Missions-Collegiets og Vaisenhusets Contoir og Archiv blive henflyttede til førstkommende Flyttetid, ligesom og Vaisenhuus-Inspecteuren, som tillige er Secretair ved Missions-Collegiet, til den Tid erholder Bolig i samme. Men til Paaske næste Aar agter man deri at anbringe Vaisenhusets Bogtrykkerie og Boghandling, som hidtil i en Gaard i Studiistrædet have havt meget indskrænkede Værelser, der i nogle Aar have været leiede til dette Brug.

Hr. Byfoged Wiborg beretter i et Avertissement angaaende Taffel-Uhrmageriet i Rønne, at dette endnu er i sin spæde Barndom; at ingen endnu kan bestemme om det nogensinde vil blive til noget, som fortjener offentlig Opmærksomhed, og at der for nærværende Tid paa hele Bornholm ikke findes mere end een Uhrmager — den unge Hr. Funk — som vedholdende sysselsætter sig med denne Konst. Det saakaldte Ottedagsuhrmagerie, som tilforn satte 10 til 12000 Rdlr. aarligen i Circulation i Byen, og hvorved en Snees Huusfædre har erhværvet Brød for sig og Familie, er nu saaledes gaaet tilbage, at Byen nu tæller blandt sine Almisselemmer Mænd, som den tilforn kalte blandt sine virksomme, velhavende og gode Borgere. — I de statistiske Efterretninger, som Hr. Byfogden arbeider paa, skulle ogsaa indeholdes Efterretninger om det Bornholmske Uhrmageries Opkomst, Fremgang og Skjebne.

D. 23 April d. A. døde i Sélígni, ikke langt fra Geneve, Johan George Mourier, Fader til Pastor Mourier i Kjøbenhavn, i sit 79de Aar. Han er af en Familie, der siden 1721 har været bosat i Dannemark, hvoraf adskillige deels have beklædt anseelige Embeder, deels været Præster ved den reformerede Menighed. Hans Forkjerlighed for Dannemark har altid været stor. I Maanedsskriftet Minerva for Martii 1792 findes et Brev fra ham med vedføiet Dansk Oversættelse, hvori han ivrer meget mod Revolutionens Yderligheder.

De Danske Skibe Marie Charlotte, Skipper H. P. Hollander, fra Mogador, og Alida Georgiana, Skipp. C. Tothammer, fra Livorno til Tønningen, ere indsendte til Plymouth.

Udenlandske Efterretninger.

I Storbritannien og Irland udgives for Tiden 203 Ugeblade, hvoraf Staten har over 1,085,000 Rdlr. i reen Indtægt.

Den 15 August — Napoleons Fødselsdag — var Thuilleriernes Palads og Hauge paa det prægtigste illumineret. Den skjønne Indgang fra de Elysæiske Marker udgjorde en lang Ild-Allee. Et stort Antal Particulair-Huse kappedes om Forrangen i Glands og Smag med de offentlige Bygninger. Hele Staden var illumineret. Keiseren bivaanede den Concert, der blev opført paa Paladsets Terrasse, og det Fyrværkerie, der blev givet paa Broen Concordia.

Bladet the Argus indeholder adskillige Anmærkninger angaaende Personalet i det nuværende Britiske Cabinet og paastaaer, f. Ex., at der ikke hersker nogen politisk Overeensstemmelse i dets Sindelav 2c.

Tre Franske Fregatter, som en Tidlang have krydset ved de Africanske Kyster, ere ankomne paa Royans Reed.

Efter en Skrivelse fra Lissabon af 29 Julii laae de til Hamburg og Bremen bestemte Skibe endnu der, og ventede paa Convoy. Den der indbragte Tripolitanske Caper skal paa visse hemmelige Betingelser have faaet Tilladelse til at seile igjen.

Den Spanske Regjering har givet Befaling, at gjøre 13 Regimenter Infanterie, 2 Regimenter Artillerie og 12 Regimenter Milits mobil. Ogsaa Commandeuren i Cadix har faaet Ordre, paa første Vink at være seilfærdig med sin Escadre, der bestaaer af 8 Linieskibe.

Det hedder, at Marchal Duroc befinder sig i Madrid i hemmelige Ærinder. (Som bekjendt siges der, at Spanien vil afstaae 3 Provindser til Frankrige.)

Tre forskjellige Expeditioner: 1) til Spansk Sydamerika, 2) til Cap og Ostindien, og 3) til Sicilien, ligge seilfærdige i Plymouth og Portsmouth.

London d. 19 Aug. Efter Kjøbslutningerne at dømme synes Fredsforhaabningerne i den mercantilske Verden bestandig at tage af. Priserne paa Caffe ere vel ikke stegne, og ligesaalidet er der solgt meget ved offentlig Auction, men under Haanden er der solgt betydelige Partier. Adskillige opraabte Partier f. Ex. af fin ordinair Holl. Caffe ere gaaede ind igjen paa Auctionen, uagtet der var buden 134 til 136 s. derfor.

Hamborg d. 26 Aug. Adskillige Breve, som den Hollandske Post har medbragt, indeholde det Rygte: at Fredspræliminairerne mellem Frankrig og Engelland ere blevne undertegnede i Paris den 19de; at Lord Yarmouth er afreist til Engelland igjen, og at Lord Lauderdale er bleven tilbage der, men da der hverken er gjennempasseret Courerer eller Estaffetter med denne Efterretning, saa kan man neppe fæste Lid dertil. I Amsterdam ere Varene endnu mere faldne i Prisen. Domingo Caffe sælges for $15\frac{1}{2}$ St. og ved offentlig Auction blev bruunt Sukker betalt med $9\frac{5}{8}$ à $11\frac{1}{2}$ og hvid assorteret Martinique med $11\frac{1}{4}$ og $14\frac{3}{4}$ St.

Ved en Forordning af 1 Aug. er Tolden af fremmede Kornvarer, som indføres i Sverrig, bleven nedsat.

Foranstaltningerne mod smitsomme Sygdomme i Skjærene af Gothenborg og Bahuslæn, ere nu ophævede igjen.

Fra Cattaro har man endnu ingen sikkre Efterretninger; derimod indløbe fra Calabrien frygtelige Efterretninger. Der er udbrudt en almindelig og rædselfuld Borgerkrig, som ødelægger dette skjønne Land.

Efter Reisendes Forsikkring er der opslaaet Russiske Leire og anlagt Magaziner lige fra St. Petersborg til Russisk Polen.

Den 19de d. M. har Divisions-General Lambert, i den Franske Keisers Navn, taget Staden Frankfurt provisorisk i Besiddelse, med den Erklæring: at Rettens Pleie og Forvaltning vedbliver ligesom hidtil.

Prindsen og Prindsessen af Borghese faae nu, istedfor Førstendømmet Guastalla, som ophøies til et Hertugdømme, Besiddelser i Frankrig.

I Brest er der ankommen en Kjæmpe, som er 6 Fod 7 Tommer høi, og agter at gaae til Paris, for at blive ansat som Tambour-Major ved den Keiserl. Garde. Han er meget velskabt og taler forskjellige Sprog. — Den Schweizer, som for en Tid siden lod sig see i Kjøbenhavn, var ligesaa høi.

Da Svensk-Pommern i denne Tid saa ofte omtales i offentlige Blade, og en stor Deel af Europa's Opmærksomhed er henvendt paa dette Land, saa vil følgende Efterretning, som passende til Tiden, neppe staae her paa sit urette Sted. Svensk-Pommern, som udgjør den nordvestlige Deel af hele Pommern, har, tilligemed Øen Rügen, som hører dertil, et Fladeindhold af 70 □ Mile, 106,000 Indb. og 1514 Mennesker paa hver □ Miil. Jordbunden er paa mange Steder meget frugtbar, især paa Øen Rügen, men dog gives der hist og her Flyvesand. Tobaksavlen drives meget her. Udførselsartiklerne bestaae af en Mængde Korn og Haugefrugter, Qvæg, Sviin og Uld. Fabriquer og Manufacturer have ikke fundet den fornødne Understøttelse, og ere derfor ikke heller saa mange og blomstrende som i Preussisk Pommern. Befolkningen er, i Forhold til Landets Frugtbarhed, meget maadelig, og Aarsagen dertil søgtes hidtil i det nylig ophævede Livegenskab, og Adelens hidtil overdrevne, men nu svækkede Magt. Det har tilhørt Sverrig siden den Westphalske Fred 1648.

Uddewalla, d. 14 Aug. Blandt de Ildsvaader, som i Mandsminde have overgaaet vort Fædreneland, kan ingen sammenlignes med den, som d. 29 f. M. traf Uddewalla. Kl. 5 om Morgenen mærkede man, at der var Ild i Apotheker P. J. Bergis Ladegaard, og uagtet Klimtning og Trommeslag skede, og Stadens 5 Sprøiter og Brandseil i største Hast indfandt sig og sattes i Brug, havde Ilden alligevel allerede faaet saadan Overhaand, at intet Middel og ingen Menneskekræfter kunde dæmpe den eller hindre dens videre Udbredelse over hele Staden. Den levnede kun 4 smaae Huse; Stadens smukke Kirke samt et paa et Bjerg opført Klokketaarn med 4 Klokker, de publique Bygninger, Raadhuset, Pakhusene, Jernmagazinet, Præste- og Skolebygningen, og et nylig indrettet Lands-Lazareth bleve lagte i Aske. Ilden udbredte sig

og til de uden for Stadens Sobom beliggende Pladser og Bygninger; Kronmagazinet med dets Kornoplag, Beeg- og Smeltehuus, Manufactur-Smedens Forvaringshuus, Reberbanen 2c., tilligemed de paa denne Plads oplagte store Partier af Planker og Bræder, Beeg og Tjære, Korn, Hamp 2c. bleve et Offer for Luerne. Stadens to Broer og adskillige Pramme opbrændte, og Ilden kastedes endog hen til Fartøier, som laae en Fjerdingvei fra Staden, og kun ved de ombord værende Folks Bestræbelser blev det forekommet, at den ikke tændte. Heraf kan man nogenlunde gjøre sig en Idee om denne Ildebrands Hæftighed. — Hvoraf Ilden er opkommet er endnu ubekjendt, men Undersøgelsen desangaaende er allerede befalet og foretaget. — Stadens Indvaanere ere saaledes uden Huus og Hjem, de fleste eller de, som ikke kunde faae Plads i de udenfor Staden værende Huse, ere med deres reddede ubetydelige Eiendom flyttet ud paa aaben Mark, hvor endog een af Ilden beskadiget Mand, og en Kone, som nylig fødte et Barn, maatte udflyttes, og Barnet Dagen efter Ildsvaaden døbes. — En Mængde indhøstet Hø er opbrændt, og Kornagrene ere ved Kjørsel og Trampning blevne aldeles ødelagte. Mange formuende Indvaanere manglede de første Dage endog Brød og andre Levnedsmidler. Med eet Ord: Nøden er almindelig og kan ikke beskrives, og Udsigten til Vinteren er skrækkelig. Nogle nærliggende Stæder og nærværende Reisende bevægedes til Medlidenhed, og ilede ædelmodigen til Hjelp med betydelige Pengesummer og Levnedsmidler, og toge tillige af de Brandlidtes Børn til sig. Gothenborg udmærkede sig især i den Henseende. Oberst-Lieutenant og Ridder v. Hjerta, saavelsom andre Reisende viste sig meget behjelpelige. I Gaar holdtes Gudstjeneste paa det afbrændte Torv.

I der Freymüthige læses nogle Efterretninger fra D. Espenburg angaaende den Krusensternske Gesandtskabsreise. Den 11 Sept. havde de Reisende en saa ubeskrivelig heftig Storm, at intet Seil stod stille, og at Rorer maatte fastbindes; man kunde intet see og maatte holde Øinene tillukte. Stormen pidskede saaledes Bølgerne, at de lignede Regn, og Vandet trængte ind i Næse og Mund; en Bølge knuste Galleriet; Vandet løb ind i Cahyten, og paa Skandsen svømmede Kister 2c. Mærset

hang over 40 til 50 Fod over Vandskorpen, og alligevel fandt man næste Dag Muslinger og Sand deri. Skibet havde allerede tilforn faaet en Revne, og var nu saa læk, at der uophørlig maatte pompes. Til Lykke dreiede Vinden sig endnu samme Nat. Ved Indløbet i St. Diemens Strædet glindsede Pimpsteen paa Vandet, og man fandt her den i la Peyrouse's Atlas under Navn af Isle de feu afbildede Vulcan. Den 8 Oct. saae de Gotto Oerne og styrede mod Nangasaki. En Fiskerbaad kom dem i Møde, Folkene deri vare nøgne og havde kun et Belte om Livet. De klavrede uden Frygt op paa Nadescha og drak det Brændeviin, man gav dem. Da de Reisende anmodede dem om, at lotse dem ind i Havnen, pegede de paa Halsen, for at tilkjendegive, at det vilde koste dem Halsen. Blot deres Nærmelse til Skibet var i Japan allerede en halsløs Gjerning. Efterat Russerne havde affyret en Canon, kom en Baad med to Øvrighedspersoner, som underrettede sig om det Fornødne. De toge en Gjenpart af det Tilladelsesbrev, som Laxmann havde forskaffet sig. Spørgsmaalene vare: "af hvilken Nation? Aarsagen til Reisen? Hvormange Canoner 2c. For 12 Aar siden havde Laxmann forskaffet sig hos Keiseren af Japan den Tilladelse, at sende et Russisk Skib did, og denne copierede de nu meget omhyggeligen. Derpaa kom atter to andre Øvrighedspersoner; de havde Jerninsignierne og vare altsaa fra Politiet. Af alle disse kom ingen ombord paa de Russiske Skibe; de sidste tillode ikke engang nogen af Russerne at komme ombord paa deres Fartøi. Da det allerede var mørkt og silde kom flere Fartøier, iblandt andre et meget stort og et under Hollandsk Flag; paa det store var en grooter Herre, saaledes kaldte Tolkene ham. Denne paastod, at Gesandten skulde komme ombord til ham. Tolkene talde Hollandsk. Siden kom den Hollandske Overhoft Dreff, Secretairen og en Skibscapitain. De talde Tydsk og Fransk, og den groote Herre lod Tolkene erklære, at al Snaphaan gg Kreut (Flinter og Krud), skulde afleveres. Mod det sidste gjordes Indsigelser; tilsidst forlangte Gesandten kun 7 for de Soldater, han havde taget med i Kamschatka. De lovede vore Reisende Levnedsmidler, og først efter Midnat seilede de bort.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 93.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 2 September, 1806.

En Hundrederigsdalersseddels Hændelser.

(Fortsat.)

Det Fag, som min Herre egentlig var et Lys i, var Satiren; naar jeg siger et Lys, saa maa man ikke tænke sig ved dette Billede et saadant Lys, som man kan kjøbe hos enhver Lysestøber i Kjøbenhavn, men et Lys, som Poeterne kalde Dagens eller Nattens Dronning. Han var den Soel, som utallige Maanedsforfattere, der ligesom Maanedsroser kun blomstre en Maaned, laante deres Straaler hos. Hans Satire var saa satirisk, at den endog satirede over sig selv; endskjønt han imellemstunder for Tydelighedens Skyld og for ikke at gaae Glip af Maalet, maatte følge den Hollandske Malers Exempel, der, for at udtrykke sig saa tydelig som mueligt, satte under den Kat og Hund, han havde malet, dat zal en hond en dat en kater zyn. Publicums Uskjønsomhed mod hans superieure Aand, var en rig Kilde til Satire for ham, og han blev aldrig mere vred end naar nogen paastod, at han fegtede med Veirmøller. Han agtede at udgive et satirisk Maanedsskrivt, hvori han vilde satirisere de Feil, hans Tidsalder ikke havde, og hvori han, for ikke at tale for meget om Andre, vilde tale meest om sig selv, fordi han med Peter i Menneskehad og Anger troede, at man med ingen kan enes bedre end med sit eget dyrebare Jeg. Store Feil og store Mænd, store Daarligheder og store Forfattere gav han sig aldrig af med, men ligesom Hvalfisken lever af Smaafiske, saaledes levede hans Satire kun af Smaadaarligheder og Smaafolk, fordi der sjelden vovedes noget ved at skyde til Maals efter dem. Over sine litteraire Modstandere skrev han satiriske Comoedier og Harlequinader, hvori han, som Kosakkerne, end ikke skaanede det diende Barn i Vuggen. Naar han dramatiserede sine Antagonister, saa rammede hans Svøbe endog deres Kone og deres uskyldige Glutter. Han tog Deel i alle offentlige Debatter, og forstod sig

paa Alting, fordi han forstod sig paa ingen Ting. Bondefrihed og Negerfrihed, Skrivefrihed og Folkefrihed, Pibefrihed og Haanefrihed, kort sagt, tusinde Slags Friheder tog han sig i sin Tid den Frihed at tale om. Og da man i et offentligt Blad havde udledet det store og dybe Resultat, "at hvert tredie Ægteskab i Kjøbenhavn er ulykkeligt, fordi Forholdet mellem de skilsmissesøgende og indgangne Ægteskaber havde i et Aar været som 1 til 3," og alle Hollandske, Franske, Engelske og Tydske Blade, som en Følge heraf, raabte helas! ah! alas! ach! over det stakkels Kjøbenhavn, da forfattede han endog et Værk i 3 Bind over dette Emne, som han ulykkeligviis ikke kunde finde nogen Forlægger til, og som derfor nu ligger hos ham som et uudruget Æg. Jeg kan umuelig give mine Læsere et bedre Begreb om min Herres satiriske Talenter, end ved at anføre her en Prøve af hans hidtil utrykte Maanedsskrivt: den satiriske Satiricus:

Indledning.

Ligesom Oplysningen har trukket sig fra Østen til Sønden, og fra Sønden til Norden, saaledes er den Tid nu kommen, hvor den atter skal gaae tilbage fra Norden til Sønden. Alle Tidens Julemærker synes at bebude det. Medens Tydsklands elegante Welt maa lade sig nøie med den "elende Zeitung" og andre saadanne Producter, seer man især den periodiske Litteratur trives og blomstre hos os i den Grad, at Addison og Steele og flere saadanne Bladskrivere, i Sammenligning med Danske see ud som en Lampe ved Siden af Solen. Voltaires og Hume's Ideer ere saa almindelige hos os,

at man bruger dem til at indsvøbe Peber og Rosiner. Tydskland kan ikke opvise en stor Skribent, som vi ikke kan sætte to imod. Vi have, som en Forfatter allerede for mange Aar siden har beviist, en Dansk Wieland, Schiller, Lafontaine, Göthe, endog in duplo. Selv den forrøste Kotzebues Comoedier tør ikke lade sig see paa Dansk, uden omarbeidede, localiserede, raffinerede, og næsten havde jeg sagt kjøbenhavniserede, saa fiin er vort Publicums Smag. Men endnu mangle vi et Skrivt, som kunde sætte Kronen paa Værket, — et Skrivt, som jeg her tilbyder mine ærede Landsmænd og Landsmændinder. Vi have nemlig satiriske Blade nok, og med Føie har en Recensent nylig kaldet vor Litteratur en Blade-Litteratur, ikke fordi der jo ogsaa groer modne Frugter under disse Blade, men fordi ingen skjøtter om at plukke dem, og Mennesket fra Adams Tid af altid har havt meest Lyst til de forbudne Frugter. Mit Skrivt skal nemlig være et satirisk Maanedsskrivt, som jeg, dersom den gode Smags Dragoner tillode det, næsten hellere vilde kalde Maaneskrivt, fordi det, liig Maanen, hver Maaned skal fornye sin Skikkelse, og tiltage i Lys og Glands og Herlighed. Dets Hovedtendence skal være Satire, fordi vi leve i Tider, hvor Menneskene ere en Satire over Tiderne, og Tiderne over Menneskene.

Men ligesom Sukker bestaaer af tre Sorter, saaledes lader Satiren sig ogsaa inddele i tre Classer. Det første Slags Satire er ligesom brunt Sukker, uforfalsket som det kommer fra Naturens Haand. Jevne Folk nyde det og befinde sig meget vel derved, men for fine Folk maa det først renses, koges og raffineres, førend det vil smage dem; thi de see ikke saa meget paa den virkelige Smag, som paa Farven. Dette Slags Satire er den samme, som simple

Folk betjene sig af, og som fine Folk ansee for aldeles uanvendelig i anstændigere Selskab. Imidlertid bliver den dog, ligesom det brune Sukker, kogt og raffineret af saakaldte vittige Hoveder, og siden solgt i dyre Domme paa deres litteraire Sukkerhuse; uagtet Hovedsubstancen i Grunden er een og den samme. Men ogsaa dette Slags rensede Sukker lader sig igjen dele i to Sorter: Lumpensukker og Raffinade. Den lumpne Satire har samme Egenskaber som Lumpensukker. Ligesom dette betales dobbelt saa dyrt som det brune, skjønt det ikke er forskjelligt fra det i andet end Farven, saaledes maa den lumpne Satire ogsaa betales med 4 til 8 ß. Arket, naar den leveres paa Prent, istedet for at man kan have samme for intet, naar man vil søge den i Drikkehuse, Kjeldere, paa Spiseqvarterer ꝛc. — Men da enhver ikke kan være bekjendt at søge dem paa saadanne Steder, saa falder det af sig selv, at man heller betaler 4 til 8 ß. for Arket. — Den fine Satire er ligesom Raffinade luttret for al Ureenlighed, og hvid som Uskyldigheden selv. Men den er derimod saa haard, at den skal have god Tid til at smelte og maa stødes itu, naar den ikke skal blive siddende i Halsen. Ingen af disse tre Slags Satirer agter jeg at betjene mig af. Jeg vil ikke være nogen almindelig Skribent, fordi alt hvad Engelskmanden kalder common nu omstunder, lige indtil common Sense, ikke gjør nogen Lykke mere. Og selv i vort Sprog er Ordet almindeligt kommet saa meget af Brug, at ingen synes at ville gjøre noget mere for det Almindelige, uden at han faaer det ualmindelig betalt. En Middelting er i vore Dage Ingenting. Man maa være en Evald eller en Reiser, en Schinderhannes eller Keiser Jacob, naar man ønsker Nutidens Opmærksomhed og Fremtidens Beundring. I den Gjæring, hvori Verden nu til Dags er, i disse declamatoriske Tider, hvor man endog har Skoler for Declamationen, kræves unegtelig store Ting. I en Tidspunct, hvor tusindaarige Riger opløses, hvor Troner falde hen i Smulder, hvor Saturnus synes at vende op og ned paa vor Klode, er det nødvendigt at foretage sig frappante Ting, dersom man ønsker at udmærke sig blandt Legioner Udmærkelser. Kun en Sol kan skinne ved Siden af Solen.

Bidrag til et National-Museum.

Man har længe ønsket et National-Museum oprettet, hvori Alt, hvad der fra Konstens, Sjeldenhedens og Ældens Side ansees for mærkværdigt, kunde blive hensat eller henlagt til Nutidens og Efterverdenens Beundring. Som en Elsker af Sjeldenheder, som den, der med Glæde vilde gjøre en Fodreise til Rom for at see Leo den Tiendes Pampuser, maa naturligviis den blotte Tanke at see et saadant Ønske opfyldt, være yderst behagelig. For ogsaa at bidrage min Skjærv til dette Øiemeds Opnaaelse, har jeg forfattet følgende Fortegnelse over en Deel Sjeldenheder, som nu findes adspredte i Privatmænds Gjemmer, og fortjente en Plads i et National-Museum:

En A. B. C. i den Pestallozziske Maneer, hvoraf især Drengeborn kunne lære at læse og skrive Bøger paa engang, udarbeidet til Brug for Pugeskolen i **.

En stor Kikkert med et grønt, rødt og sort Glas, der skal være forfærdiget efter en anden Kikkert, som Forfatterne af den Engelske Spectator længe have benyttet sig af med stort Held. Naar man seer igjennem denne, saa see hvide Lam ud som sorte Gedebukke, grønne Træer som ildrøde Støtter, Solen som en

broget Sæbeboble, Fluer som Elephanter, og Myretuer som Bjerge. Man kan ogsaa see igjennem disse Glas Folk gaae paa Hovedet og hele Verden bagvendt.

En stor hidtil utrykt Afhandling, skreven paa Pergament 1460, hvori det vidtløftigen undersøges, af hvilken Aarsag Recensenter, ligesom Potentater, kalde sig Vi, og hvorfor en eneste Recensents Stemme altid lyder som tusinde. Forfatteren beviser, at det har sin Grund i Echoet, som bestandig gjentager, skjønt svagere, hvad andre have sagt meget tydelig.

Et Pund litterair Givt og en halv Dusin litteraire Morderdolke, fundne blandt en Forfatters Efterladenskaber. Medens Eieren var i Live troede han, og med ham mange andre fuldt og fast, at den mindste Grad af denne Givt meget hastig kunde dræbe. Men hvad enten nu denne Tro har været urigtig, eller at begge Dele have tabt deres oprindelige Kræfter, saa har man efter Eierens Død, ved at hensætte Givten for Fluer, befundet, at end ikke en eneste af dem døde deraf, og dernæst ved en Prøve overbevist sig om, at Dolkene ere saa sløve, at man ikke kan gjennembore et Stykke Papir, mindre et Menneskes Bryst dermed. (Imidlertid fortjene begge Dele dog, for deres Sjeldenheds Skyld, en Plads i et National-Museum.)

Et Par store Sølv Stangbriller, igjennem hvilke man kan see om de Fruentimmer, man møder paa Gaden, ere gifte eller ugifte.

Et ditto Slør, hvorigjennem Fruentimmer kunne see paa Mandfolk, uden at sees igjen.

Et Par andre Briller, igjennem hvilke unge Mennesker med sunde Øine kunne see ligesaa godt som Stærblinde.

En fuldstændig Anvisning for Børn til at glemme deres Modersmaal.

To store Folianter, hver paa 10,000 Sider, alle tæt beskrevne, hvori man meget omhyggeligen har optegnet alle de Forfattere, som kaldes fortjente og vore, for at forekomme at ingen anden Nation i Tiden uretmæssigen skal kunne tilegne sig nogen af dem. Til disse Folianter hører der et Anhang, hvori Forfatteren i et Slags Selvbiographie viser, hvor meget han i sit litteraire Jubelliv har bidraget saavel til Litteraturens som til Maculaturens Flor i vort Fædreneland.

En stor Pandeskal af pure Guld med alle Organer paa, efter Galls System, som Hans Velbyrdighed Dr. Gall skal have ladet støbe af alle de Danske, Tydske og Hollandske Ducater og andre Kostbarheder, han paa sin Reise har indsamlet. Paa dette Hoved sees især Viisdomsorganet meget fremstikkende, og Doctoren selv skal, som man paastaaer, have forsikkret een af de Potentater, han idelig har havt Leilighed til at tale til, for og med paa sin Reise, at dersom der var mueligt at befæste denne Guldpandeskal paa et Menneske uden Hoved, saa vilde dette Menneske ikke allene kunne tælles blandt de største Vise, Jorden nogensinde har baaret, men endog kunne blive Præsis hvor det end skulde være.

En Ansøgning fra 100 Døve og Blinde, til Haüy og til Opfinderen af Trommehindens Gjennemboring, om at beholde deres Døvhed og Blindhed saalænge, til Tingene i Verden have taget en anden Vending, da de ikke skjøtte om at høre og see hvad der nu omstunder foregaaer paa Jorden. (Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Blandt de Industrieværker, der gjøre Dannemark Ære, fortjener unegtelig det Øhrholmske Interessentskabs Papirmølle, Oliemølle og Brede-Kobberværk, som for ikke længe siden er blevet kjøbt af det, en udmærket Plads. Det sidste især hædrer sin Stifter. Værket er bestandig i Gang, og 24 Mennesker finde her deres gode Udkomme. Vandet driver Hammere, som ingen Menneskekraft saa let vilde være istand til at bevæge. Man har nylig smeddet her en Kjedel til Trankogning, hvoraf Bunden allene veiede 2 Skippund. Fra dette Værk forsynes alle Kobbersmede i Kjøbenhavn med udhamrede Plader. Det Kobber- og Messingtøi, som forfærdiges, afsættes for det meste ved de saakaldte Kobberførere, som have Privilegium paa at reise omkring i Landet dermed. De udgjøre et Slags Laug, ere for det meste Holstenere og have indgaaet den fælles Forpligtelse, ikke at givte sig. De have sædvanlig store Vogne og store Hunde til at bevogte dem. Det gamle Kobber og Messing, de tilbytte sig for nyt Tøi, bringe de igjen til Værket og faae det ombyttet med forarbeidet Kobber. De have deres Opholdssted i en Gaard paa Vesterbro, hvor de have logeret i mange Aar, og bestaae af 12 Personer. Den Hauge og Lund, der hører til Brede-Værk, ere begge ganske fortryllende og rige paa de skjønneste Anlæg. I Lunden finder man et Træ, som er voxet igjennem Hullet paa en Møllesteen, hvorpaa Aarstallet 1652 staaer, og som omgiver Træet som en Ring. Man har Tid efter anden maattet bore Hullet større, paa det Stammen kunde faae Plads til at voxe i Tykkelsen. — Den Skolebygning, som hører til Brede, indrettes nu for de ved alle 3 Værker arbeidende Folks Børn, som regnes for henved 50.

I Søndags indbragtes til Stokhuset 4 Matrosere, som for nogle Dage siden havde bemægtiget sig en Fiskerbaad ved Strandkanten og vare deserterede dermed. Men de bleve strax paagrebne af Fiskerne. De havde vidst at forskaffe sig stribede Matrosklæder, som de vare klædte i ved Paagribelsen.

Foran i Lyngby lader Translateur Moyel nu opføre en Gaard, der uden Tvivl vil blive den skjønneste og smagfuldeste, denne Bye nogensinde har eiet.

Endeel af de Handlende i Christiania have nu forenet sig om, at forskaffe denne Stad en for Handelen næsten uundværlig Beqvemmelighed, nemlig — en Børs, hvilken den hidtil har manglet. Enhver, som en saadan Indretning maatte kunne interessere, er bleven indkaldt til at møde hos Hr. Jacob Wærner, hvor der skulde gjøres nærmere Aftale.

L. Larsen i Frydenlund i Ourdal har ladet bekjendtgjøre: at han i de to Aar, han har været Fuldmægtig hos den forrige Landkræmmer i Ourdal, har erfaret, at mange i Præstegjeldet have opkjøbt og handlet med Varer, som ikke andre end Landkræmmere, der dyrt maa kjøbe deres Privilegier og have betydelige Skatter at yde, tør falholde. Da han nu selv har faaet Privilegium paa, at være Landkræmmer, saa advarer han alle og enhver — (altsaa de andre Landkræmmere med) — paa det alvorligste, ikke at befatte sig dermed.

I Hamborg ere følgende Danske Reisende ankomne: d. 26 Aug. Grev Reventlov med Familie fra det Holsteenske, General-Adjutant Lindholm med Familie fra Kjøbenhavn, General Ahlefeld fra det Holsteenske.

Udenlandske Efterretninger.

De Svenske Tropper, som under Grev Løvenhjelm ere rykkede ind i det Lauenborgske, anslaaes til 450 Mand.

Paa de ydre Fæstninger af Stralsund arbeide nu dagligen 2000 Mand.

De Preussiske Tropper, som have staaet paa Grændserne af Svensk Pommern, have for største Delen trukket sig tilbage igjen.

Følgende authentiske Efterretning viser Klæde-Manufacturernes blomstrende Tilstand i Engelland: I Aaret 1729 forfærdigedes i de vestlige Egne af Yorkshire, 26,617 Stykker bredt Klæde, og i Aaret 1805: 300,237 Stykker, som udgjør 10,079,256 Engelske Alen (Yards). I Aaret 1738 forfærdigedes 14,196 Stykker smalt Klæde, og i afvigte derimod 165,847 Stykker, som udgjøre 6,193,817 Yards.

I Antwerpen bygges 9 Linieskibe, som hedde

le Charlmagne, l'Anversois, Duguesclin, Commerce de Lyon, Cesar, l'Audacieux, l'Illustre og le Dalmate. Det sidstes Navn er endnu ikke bekjendt.

General Jacobe-Trigny er d. 11 f. M. reist til Wesel, for at tage denne Fæstning i Besiddelse for Keiser Napoleon.

En anseelig Jødisk Kjøbmand i Baden er bleven myrdet af en anden Jøde i sit eget Huus, hvor han havde indrømmet ham et Værelse, med 20 Dolkestik. Man fandt ham saaledes i Sengen om Morgenen. Morderen er allerede paagreben.

En Skoleholderinde i Moulins har med utrolig Taalmodighed og stor Konst broderet et Landkort over Frankrige med Haar. Det er, efter hendes Ønske, allerede blevet den Franske Keiser og Keiserinde forelagt ved Ministeren Champagny.

I Woolwich indtraf nylig den Ulykke, at en stor Fregat paa 44 Canoner, som havde 120 Mand, 50 Fruentimmere og 25 Børn ombord, afbrændte ligge til Vandskorpen. Kun 2 Mennesker have imidlertid tilsat Livet derved. Den ene var en Arrestant, der formedelst en Subordinationsfeil laae lænket i det nederste Rum.

Staden Sicigamo, hvis Indbyggere gjorde Oprør, er bleven lagt i Aske, og Alt, hvad der gjorde Modstand, er bleven nedsablet. Hele Calabrien er erklæret i Krigsstand og under d. 31 Julii er der udstædt en Proclamation, bestaaende af 11 Artikler, som bestemmer Forholdsreglerne i Henseende til Rebellernes Undertvingelse.

Düsseldorf d. 24 Aug. Adskillige Breve fra Vestphalen bekræfte, at de Preussiske Tropper have forladt Stæderne Hanau, Unna, Soest og de øvrige Stæder i Grevskabet Mark. De Preussiske Tropper i Münster have d. 13de faaet Befaling, at være beredt til at marchere paa første Vink.

Efter den i St. Petersborg udkomne Ukase angaaende Troppernes Recruitering, skal Armeen forøges til henved 600,000 Mand. Ved Grændserne befinde sig over 150,000 Mand.

Efter Breve fra de Sachsiske Grændser af 24de f. M. har, foruden Chursachsen, ogsaa Churhessen sluttet en Overeenskomst med Preussen.

Garnisonerne i Berlin og Potsdam have under d. 26 Aug. faaet Befaling, at holde sig færdige til Afmarch. — Tropperne i Schlesien ere

ligeledes gjorte mobil. — Ved Halle skal der opslaaes en anseelig Leir.

De Franske Tropper, som befinde sig langs med de Sachsiske Grændser, regnes for 30,000 Mand.

Man har i Tydske Blade læst Kongen af Sverrigs Tale fra Tronen i Anledning af Regjeringsforandringen i Pommern, men de øvrige Taler, ved samme Høitidelighed have de udeladt. Disse Taler ville neppe være uinteressante for Danske Læsere, og de vil altid være et Bidrag til dette Naboriges Historie, som staaer i saa nøie en Forbindelse med vor. Den 18 Julii lod Kongen for første Gang alle Stænderne sammenkalde til en almindelig Landdag i Greifswald. Til Ridderskabets Forsamlingssal var Academiets Bygning, til Præsternes Samlingsplads General-Superintendentens Huus, for Borgerstanden Skaanefarare-Compagnie-Huset og for Boudestanden den store Stadsskoles Høresal udseet og indrettet. Den 3 August blev det ved Placater bekjendtgjort, at saasnart Landdagen den følgende Dag var proclameret skulde Stændernes Fuldmægtige legitemere sig hos Hofkantsleren. Den 4 Aug. Kl. 10 om Formiddagen, da Paraden var opmarcheret og Touren forbi, lod Kongen Heroldderne, klædte i deres Heroldkapper, indkalde i sit Sovecabinet, og overleverede en af dem Kundgjørelsen om Landdagen, paa det den høitideligen kunde blive proclameret. Herolderne, ledsagede af en Afdeling af Livgarden til Hest, under Paukers og Trompeters Lyd, bekjendtgjorde nu Landdagen paa behørige Steder. Da dette var skeet, tog Kongen Marskalk-Staven i Haanden, holdt en passende Tale, og udnævnte Grev de la Gardie til Landmarskalk, og denne svarede herpaa i en kort Tale. Kongen befalede derpaa Grev Bohlen, at ledsage Marskalken og tilkjendegive Ridderskabet hans Udnævnelse. Marskalken kyste derpaa Kongens Haand, og kjørte nu i en Stadsvogn, med 6 Heste og 6 Hofbetjenter, til Ridderhuset og blev i denne Egenskab Ridderskabet forestillet. Derpaa bleve de Familiechefer, der havde indfundet sig, opregnede. Nu befalede Kongen General-Superintendenten og Procantsleren at fremtræde, og udnævnte dem til Præstestandens Repræsentanter i en kort Tale, som General-Superintendenten igjen besvarede. Da alle

3 Stænder paa den bestemte Tid havde indfundet sig, og overleveret deres Fuldmagter, bleve de tilsagde at møde den følgende Dag i Academiehuset, for at modtage Fortegnelser paa deres Stands Medlemmer og blive forsynede med de nødvendige Indtrædelsestegn, som Bevis paa deres Rettighed til at deeltage i Forsamlingen. Den 6 Aug. lod Kongen Stænderne tilkjendegive ved Herolden, at indfinde sig i den Sal, hvor Landdagen høitideligen skulde holdes. Kongens Villie blev desuden tilkjendegivet de særskilte Stænder ved 2 Kammerherrer, som tillige indbød alle Deputerede at spise d. 7 Aug. til Middag ved Kongens Taffel. Det var Kl. 9 om Morgenen, at Kongen begav sig til Salen i Academiehuset, hvor alle 3 Stænder havde indfundet sig. Paa Galleriet var der anbragt Pladser far de tilstædeværende udenlandske Ministre, saavelsom for uden- og indenlandske Fruentimmer. Fra Slottet til Forsamlingssalen vare Tropper posterede. Saasnart Kongen havde taget Sæde paa Tronen, hilsede han sine Pommerske Stænder første Gang fra dette Sted med en passende Tale. Da denne var tilende, aflagde alle fire Stænder, efter deres Rang, deres Eed, som Hofkantsleren dicterede dem. Landmarskalken holdt derpaa følgende Tale:

Stormægtigste allernaadigste Konge!

En af vort Hjerte længe ønsket Dag er endelig kommen. Pommerns og Rügens Ridderskab skal i Dag for første Gang, i et Tidsrum af mere end halvandet Aarhundreder, sværge sin Konge Troskab ved Foden af Tronen. En Afkom af Wasa Stamme har nu selv for alle Kongers Konge givet den Forsikkring, som for tilkommende Aarhundreder skal grundfæste vor Lykke, og modtaget af sit tro Folk den Hylding, som tilkommer hans Byrd og hans Dyder. — Eders Kongel. Maj. seer her adskillige Afkom af de Mænd, som omgave Tydsklands første Befriere. Som en hellig Arv har samme Trofasthed, samme Hengivenhed for et lige dyrebart Navn, forplantet sig hos dem fra Slægt til Slægt, og lykkeligere end deres Forfædre have de ikke først med deres Lands Ødelæggelse maattet kjøbe de Velgjerninger, som de nu modtage af Gustaf Adolphs Haand. Den virksomme Omsorg, hvis lykkelige Følger Sverrigs Indvaanere allerede længe have følet, har Eders

K. Maj. nu endog behaget at udvide til dette Land, og derved kun levnet vort Hjerte det Ønske, at Forsynet maatte forlænge Eders Dage til den seneste Alder, paa det Skaberen af vor Velstand maatte høste Frugterne af Sine vise Bestræbelser, og blive belønnet med taknemmelige Velsignelser af dem, hvis Lykke allerede nu af E. M. forberedes. — Ved den nøieste Forbindelse har E. K. M. for bestandig forenet Pommerens Skjebne med Sverrigs, og forvisset det første om alle de Velgjerninger, som det sidste nyder under E. K. Majestæts Regjering. — Ved den Frihed, som E. M. har skjenket den talrigeste Deel af E. Maj. herværende Undersaatter, har E. M. opfyldt hvad Ridderskabet og Adelen ofte ønskede at kunne iværksætte. Under Beskyttelsen af en blot ved Loven indskrænket Frihed har den arbeidende Hob seet en uventet Dag opgaae for sin Fremtids Lykke, og en umaadelig Byrde er løftet fra dens Skuldre, hvilken Skjebnen, Fordomme og Samfundets Forfatning syntes for evig at have betynget den med. — Med største Oprigtighed og Hengivenhed for sine Førster, som den Tydske Nation udmærker sig ved, yde vi alle E. M. vor inderligste Taknemmelighed for denne Velgjerning, overtydede om, at blandt alle os forundte Beviser paa Bevaagenhed og Naade, hvorom Bevidstheden opfylder E. M. Hjerte med Tilfredshed, just dette skal forskaffe samme den reneste Nydelse, da dets velgjørende Indflydelse almindelig erkjendes af E. M. Selv, af Ridderskabet og Adelen, saavelsom af alle øvrige tro Undersaatter i Eders Maj. Stater. — Ridderskabet og Adelen anbefaler sig ved mig i dybeste Underdanighed til Eders Kongelige Majestæts bestandige Naade og Yndest.

(Fortsættes.)

Da Handelen i Flensborg i den senere Tid har tiltaget saa meget, saa har denne Stad blandt andre Foranstaltninger ogsaa trængt til en Politiemester. Denne har nu under d. 27 Aug. faaet en Kongel. Instruction, som bestaaer af 22 §.

Mærkeligt er det, at der i vort Fædreneland er indkommet langt flere Bidrag til Understøttelse for de Brandlidte i Ringsted, som kun har 750 Indb., end i Sverrig til Understøttelse for de Brandlidte i Uddevalla, som har 4 til 5000 Indbyggere.

De Franske Troppers truende Bevægelse, hvis Tal regnes for 153,000, vedvare endnu. Bestandig komme nye Forstærkninger, samt en stor Deel Canoner og Munitionsvogne over Rhinen til Inn. Den 22 Julii toge Franske Tropper endeel af det Østerrigske Friaul, nemlig det førstelige Grevskab Görz og Fæstningen Gradiska i Besiddelse, for, som det hedder, at dække Gjennemmarchen til Dalmatien og Albanien. Andre Efterretninger paastaae, at Landet blot besættes militairisk for Kongen af Italien, at man af de derværende Embedsmænd har forlangt, at de skulle tilsværge Kongen af Italien Huldskab og Troskab, og at de, som vægrede sig derved, ere blevne afsatte og arresterede. — Ikke mindre trues nu Sachsen, hvis sydlige Grændser ere aldeles omringede af Franske Tropper. Ved Schweinfurt i det Würzburgske, ikke langt fra de Sachsisk-Maimingske Grændser skal der nu oprettes en Fransk Leir. Siden August Maaneds Begyndelse samledes der forskjellige Afdelinger Infanterie, Cavallerie, ridende Artillerie og en betydelig Deel Canoner og Munitionsvogne.

London d. 19 August. En meget rig Handelsflaade ventes daglig fra Jamaica. To Skibe deraf ere allerede ankomne; den bestaaer af 180 Seilere. Den 2den d. M. blev den seet ved de Newfoundlandske Banker.

Efter et Rygte har Spanien afstaaet den vigtige Øe Porto-Rico til Frankrige, og Hensigten af Flaaden under Admiral Guillaumez og Hieronymus Bonaparte skal være, at tage den i Besiddelse.

Staden Newyork og dens Omegn i America blev for ikke længe siden sat i Angest ved et nyt Slags Orme paa de Italienske Pappeltræer, hvis Stik, efter et almindeligt Folkesagn, skal være giftig. Det midicinske Facultet værdigede Sagen sin Opmærksomhed, men man har fundet de anførte Meninger ugrundet. Disse Orme sætte sig vel fast paa Dyr ligesom Blodigler, men deres Bid frembringer ingen anden Virkning end Døsighed.

Negociationen med Engelland, siger Gazette de France, er endnu ikke afbrudt. I en Tid af to Dage har man sporet større Communication imellem Negociateurerne. Man har seet Lord Lauderdale og Lord Yarmouth begive sig til Ministeren for det Indre og disse igjen samme Dag aflægge et Contrabesøg.

De Franske Tropper i Hertugdømmet Vestphalen ere rykkede frem til Amterne Balve og Meden ved Grændserne af Grevskabet Markt; de Churhessiske skulle være rykkede frem mod Hertugdømmet Vestphalen og det Waldeckske.

I Franken ytrer der sig mellem de forskjellige Franske Armeecorpser store Bevægelser. Hidtil udbredte de Franske sig i deres Cantonering i det Bambergske mod Norden, i Amtet Lauenstein, og i det Würzburgske langs de Hennebergske Grændser.

I Frankfurt am Mayn lader Hertug Joachim anlægge et Postamt. I Noten til Senatet siges desangaaende: at denne Indretning lover den Franske Correspondence mere Sikkerhed og store Fordele.

Lord Lauderdale har nu antaget sig en Huushovmester, anskaffet sig en egen Eqvipage, og agter for en bestemt Tid at leie sig Værelser i Paris.

Natten imellem d. 18de og 19de f. M. faa Timer efter en Conference med de Franske Diplomatikere de Champagny og Clarke afreiste Lord Yarmouth fra Paris til Engelland. Man slutter deraf, at de i denne Conference afhandlede Sager maa have været af største Vigtighed. Denne Herres Afreise og Lord Lauderdales Forblivelse der i Staden har foranlediget mange Formodninger og havt en gunstig Indflydelse paa de Franske Fonds.

Keiser Napoleon synes at ville opholde sig længere i Rambouillet end man hidtil troede, og Ministerne have været der i Forgaars, for at arbeide med Keiseren. Alle de Depoter, som have været paa Marchen for at støde til den store Armee, og, som endnu ikke ere gaaede over Rhinen, have faaet Befaling, indtil videre at gjøre Holdt der, hvor de nu ere.

Før kort Tid siden er der i de østlige Departementer i Frankrig givet Befaling angaaende de Troppers Marcher og Optagelse, som ufortøvet skulle passere Rhinen og overvære Triumphfesten, som er bestemt til d. 14 Sept.

I Meudon opslaaes en Leir. To andre skulle opslaaes ved Charenton og St. Denis. I disse tre Leire skal den store Armee, som er i Begreb med at begive sig til Paris, for at bivaane Septemberfesten, fordeles.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 94.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 6 September, 1806.

Skuespils Udpibning.

Det kunde maaskee i manges Øine synes sært, at man netop i et Øieblik, hvor Skuespilhuset paa ny aabnes, vil indlade sig paa at undersøge, hvorvidt Stykkers Udpibning er tilladelig eller ei. Men ligesaa lidet som man bør forudsætte, at den Øvrighed, der lader opføre et større Tugthuus, just gjør sig Regning paa et større Antal Forbrydere, saa lidet bør man antage, at den Skribent, der, ved et Theaters Aabning, begynder at skrive om Parterrets Ret til at udpibe Stykker, just har nogen Anelse om, at der vil indtræffe Leiligheder, hvor det vil kunne gjøre Brug af denne saakaldte Ret. Vore Lovkyndige have skrevet meget om saare ubetydelige Gjenstande, men ingen af dem har hidtil, hverken fra den juridiske eller moralske Side undersøgt, hvorvidt det er billigt eller ubilligt, paa Parterret at yttre sin Mening ved Piben og Trampen. Loven har vel, under Straf, forbudet al Piben, Trampen og anden Uorden i Skuespilhuset, men mange have alligevel hidtil staaet i den vrange Tanke, at Piben, i det mindste naar Kongen ikke er nærværende, er en af Parterrets første Rettigheder; thi de forudsætte, at det ligesaa godt bør være denne offentlige Domstoel tilladt at yttre sit Mishag som sit Bifald.

Vort Parterre har saa bestandig de store Ord castigat ridendo mores for Øine, at det umueligt kan tage det ilde op, om man for en enkelt Gang husker det paa det Usømmelige i dets egne Sæder. Ligesaa vist som det er, at en Pibe er et meget usselt Argument, saa sandt er det, at den ligeledes er et Vaaben, som langtfra ikke anstaaer et Publicum, der, hvad enten Flerheden deraf bestaaer af beføiede eller ubeføiede Dommere, dog altid er det Tribunal, som har et Skuespils Liv og Død i sin Haand. Vel er det sandt, at dette Tribunal har megen Lighed

med den hemmelige Ret, hvor den Anklagede blev dømt af ukjendte Dommere; vel kan man indvende, at Dommere, der ikke kunne fremlægge andet Vidnesbyrd om deres Competence end den Billet, de have betalt to Mark for, aldrig kunne betragtes som competente Dommere, og at deres Stemmerettighed, saa længe man ikke kjendte videre dertil, burde drages i Tvivl; men da man i de fleste Lande har overladt Forfatteres litteraire Ære til en saa blandet Domstols Enevoldsmagt, saa er det næsten overflødigt at tale om Parterrets Competence til at fælde en saadan Dom, men man bør lade sig nøie med at undersøge, hvorvidt den hidtil brugelige Maade anstaaer en Forsamling af Mennesker, som tiltroer sig en saa afgjørende Stemmerettighed i en Sag, der dog er saa vigtig for det Individuum, den vedkommer.

Det første man her maa undersøge er: fortjener den Forfatter, der har skrevet et Stykke, som mishager, at haanes saa offentligen, og er det nødvendigt at haane, fordi man ikke vil bifalde? Jeg siger med Flid, et Stykke, som mishager, thi ingen Sagkyndig troer blindt hen, at et Stykke just er slet, fordi det udpibes. Man kan med Bestemthed sige, at ikke een blandt alle dem, der nedlade sig til at udpibe et Stykke, forstaaer at bedømme om det er slet, thi til at bedømme om et Stykke er slet, bør man ogsaa vide hvad der udfordres, naar det skal være godt. Et Skuespil, som mishager, kan desuagtet have store Fortjenester, og man

har endog havt Exempler paa, at Stykker faldt igjennem da de første Gang bleve givne, og hundrede Aar derefter bleve opførte med største Bifald *). Ofte hænder det sig, at Skuespillet ikke er modent for Tiden, og ligesaa ofte at Tiden ikke er moden for Skuespillet. Visse Arbeider have stor Lighed med Viin, der ordentlig vinder ved at blive ældre. Naar et Skuespil derfor ikke er reent Nonsens, naar det ikke strider mod Anstændighedens og Sædelighedens Forskrivter, saa burde ethvert Parterre være meget samvittighedsfuldt i at afsige sin Dom, deels for ikke uretfærdigen at krænke en Forfatter, deels for ikke at fælde en Dom, som Efterverdenen maaskee med Harme vil underkjende. Man kan ikke aftvinge det Bifald, men kan fordre af det, at holde sin Haan tilbage.

At det er en Straf, ja en følelig Straf, at see Frugterne af sin Anstrængelse — de være heldige eller uheldige — udpibes som en foragtelig Skjøge, derom er der vel neppe to Meninger. At enhver Straf bør have en Brøde til Grund, det tilstaaer ogsaa enhver, og at den Forfatter, der endog har skrevet et slet Stykke, ikke har begaaet nogen egentlig Brøde, det kan heller ingen negte, thi hvilken Forfatter udarbeider og indleverer vel et Stykke til Opførsel, naar han i Forveien troer at det er slet? Enten han arbeider blot for at fortjene Penge eller høste Bifald, saa gaaer jo dog hans Ønske be-

*) Dette har f. Ex. været Tilfældet med Stykket den Sandsesløse.

standig ud paa at behage Publicum. Hvor ubilligt er det nu ikke, at lønne den med Haanhed, hvis ivrigste Attraa det netop er, at behage og fornøie os? Det er altsaa vist, at den, der har forfeilet dette i sig selv rosværdige Maal, langt fra ikke fortjener en saa haanlig Straf.

Men nu indvender man: Parterret bør ligesaa godt have Tilladelse til offentlig at tilkjendegive sit Mishag som sit Bifald *). Men denne Indvending taaler ogsaa nogen

*) Blandt de sære Fordringer, som Parterret gjør, er ogsaa den, at den Skuespiller og Skuespillerinde, som Kongen har forundt en Aftens Indkomst, skulle, naar Stykket er tilende, træde frem, og i dybeste Underdanighed betakke sig for Publicums Yndest. Det er en absurd Skik, som man længe burde have afskaffet. Har en Konstner eller Konstnerinde fortjent at nyde en Benefice, saa indseer jeg ikke, hvorfor de just skulle gjøre Reverenceer for Tilskuere, hvis Pluralitet ikke besøge Skuespillet for at belønne den Benificerede, men for at more sig selv, i hvilket Tilfælde de aldeles ikke blive hinanden noget skyldige. Ubilligt var det derfor, at vort Parterre fandt sig fornærmet ved, at en gammel høist fortjent Skuespiller engang ved saadan en Leilighed ikke fremtraadte og gjorde den sædvanlige Reverence. Langt billigere viste det Dansk-Franske Parterre sig, da Madame Fourées havde en Benefice, under sin Mands Direction, uden at efterkomme denne hos os saa almindelige Skik.

Modsigelse. Naar et retfærdigt Parterre ytrer sit Bifald, saa er det et Udbrud af dets Følelser, en Tribut, som Forfatterens Talent aftvinger det, ofte maaskee endog imod dets Villie, en Belønning, som det kan holde tilbage, naar det vil være partisk, men ikke naar det vil være retfærdigt. Hvor Hjertet henrives, uden at Forstanden kan følge det, der handler endog den Uretfærdige stundom mod sin Villie retfærdig. Den, som vil nedværdige det sande Gode og Skjønne, røber Uvidenhed eller Ondskab, og beskjæmmer sig selv. Der gives Tilfælde, hvor den sande Fortjeneste maa seire endog over grundede Fordomme, og hvor Arbeidet kommer os til at glemme Mesteren, og med ham Alt, hvad vi have imod ham. Den bekjendte Violinspiller Möser har i den Henseende været et frappant Exempel. Da han, som en meget ung Mand kom til Kjøbenhavn, for at lade sig høre paa Violin, var han saa indtagen af Fordomme mod den Danske Nation, at han endog paa offentlige Steder haanede den paa det uforsvarligste. Man var yderst opbragt imod ham, og der fandtes adskillige Mennesker, der af Iver for deres Fødelands Ære, bestemt havde foresat sig at udpibe ham, naar han første Gang lod sig høre. De indfandt sig ogsaa virkelig paa Parterret i dette Forsæt. Men neppe havde han begyndt at spille, førend de glemte den ubesindige Möser og kun tænkde paa den fortryllende Virtuos; istedet for at pibe begyndte de at klappe og tilraabe ham Bifald. Det er

altsaa vist, at intet lader sig mindre bestikke end Hjertet, og at alt det Bifald, der kommer fra denne Domstoel, bør betragtes som en aftvungen Tribut, ikke som en frivillig Hylding. — Man kan altsaa antage, at Parterret, naar det yttrer fortjent Bifald, ikke gjør andet end betaler en vitterlig Gjeld, som den, der faaer den betalt, i Grunden ikke skylder det Tak for, men at det derimod, naar det tilkjendegiver sit Mishag ved Piben og Trampen, straffer en Uskyldig, hvis hele Brøde kun bestaaer deri, at han ikke har været saa heldig at behage det.

Nu vil man maaskee indvende: hvo anden end Parterret bør da vel vaage over, at Thalia's og Melpomene's Blomstereng luges for Ukrud? Hvo anden end det skal forekomme, at ikke hvert litterairt Misfoster skal indsnige sig paa Skuepladsen, og kjede og ærgre Publicum? Herpaa kan man svare, at tusinde Piber aldrig vil kunne forekomme slette Stykkers Opførsel, saalænge der i Dannemark og Norge kun existerer et eneste Nationaltheater. Saalænge Mennesker ere Mennesker, saalænge Fordomme regjere Verden, saalænge Konstdommerne bedømme litteraire Arbeiders Gehalt paa samme Maade som man ofte bedømmer Sølvets — efter Stemplet, ligesaa længe ville i alle Lande mangt et slet Stykke antages, mangen en Stymper opmuntres og mangt et Genie undertrykkes. Man kan, ved at vise sig stræng, i det høieste tvinge Forfattere til ikke at fremkomme med slette, men aldrig til at levere gode Stykker. Hvad behøver desuden Tilskuerne andet end at tie, for at tilkjendegive deres Mishag? Forfatterens Hensigt er det jo at behage, og naar man negter ham Bifald, saa har han jo tabt Alt hvad han higede efter. Hans Indkomst formindskes ikke ved Piben, thi utallige Erfaringer have tvertimod lært, at endog den største Forfatter, naar han blot vil tage Hensyn til Fordelen, næsten hellere bør ønske, at hans Stykke bliver udpebet end applauderet. — Alt dette kan iøvrigt, som enhver let indseer, kun gjelde om Originaler. Oversættelser, de være nok saa usle, udpibes aldrig hos os. Vi have alt for stor Forkjerlighed til alt hvad der kommer udenlands fra.

Nu gives der nogle, som paastaae: „netop mod Originaler bør man være stræng." Men ogsaa denne Indvending gjendriver sig selv. Hvorfor skulle vi være strængere mod de Producter, der frembringes hos en Nation paa $2\frac{1}{2}$ Millioner, end mod dem, der frembringes hos Nationer paa 30 Millioner? Burde dette ulige Forhold ikke tvertimod gjøre os overbærende mod vore Landsmænds Aandsprodukter? Hvor kan man overalt vente, at Forfattere uden Forbindelser og Partier, vil vove sig ud paa en saa slibrig Bane, hvor de ikke allene have tusinde Vanskeligheder at kjæmpe imod, forend de kunne nyde den Lykke at see deres Stykker opførte, men hvor de endog ere udsatte for endeel Hundrede Menneskers Haan, naar det opføres? Saadan en Strænghed vanærer vor Tidsalder og vort Theaterpublicum.

Hvor ønskeligt det end er at Meningens Yttring bør være ligesaa fri som Meningen selv, hvor lidet der i Smagens Rige bør herske noget Slags Tvang, saa vilde det dog være godt, at vort skuespilyndende Publicum frivilligen vilde give Slip paa en Skik, der ligesaa meget beskjæmmer et oplyst Folk, som den skader den sande Konst.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Til Christiansborg Slot forfærdiges nu af Hr. Professor Dajon fire Statuer af Sandsteen, forestillende: Sandheden, Retfærdigheden, Klogskaben og Tapperheden. Endnu vides ikke om vor Thorwaldsen, der synes tabt for Fædrenelandet, vil pryde det ny Christiansborg med sit Arbeide.

I Onsdags har en Landpranger hængt sig paa Vesterbro.

Hr. Procurator Palle har solgt sin Gaard paa store Kjøbmagergaden til Hr. v. Hemmert, for 25,000 Rdlr., og Hr. Blikkenslager Irgens har ved Auction kjøbt Klædekræmmer Hays Huus i samme Gade for 6100 Rdlr.

Roeskilde Domkirke er i denne Tid bleven indvendig oppudset. De røde Piller ere blevne marmorerede med Kalk.

Konstkamret har betalt Kobbersmeden i Roeskilde for det Guldkors, han havde fundet i et Træ-Crucifix 60 Rdlr. 3 Mk. — De ægte Stene, som det er indfattet med, skal ikke være af ubetydelig Værdie. Det vilde være at ønske, at det maatte blive saa bekjendt som mueligt, at Konstkamret betaler mere end almindelig Priis for saadanne Sjeldenheder, thi da vilde mange Oldsager af Værdie, der nu supprimeres af Folk, som troe, at de ikke faae noget synderligt for dem, naar de melde sig paa behørige Steder, reddes fra Ødelæggelse.

Kammerherre Lütichow er d. 29de f. M. ankommen fra Kjøbenhavn til Hamborg.

I Tydske Blade meldes under Artiklen Kjøbenhavn: Ophævelsen af de Preussiske Havnes Blocade i Østersøen har atter bragt noget Liv i vor Handel; 14 Smaaskibe ere tildeels allerede ladede, for med det første at afgaae til forskjellige Preussiske Havne.

I Nærheden af Bidsterup Gaard i Sjælland findes en Høi, hvorpaa Absalons Slot i fordums Dage skal have staaet, og som er omgivet af Grave, der ere fyldte med Vand, som kommer fra den Arm af Isefjorden, der løber ind i Roeskilde. Paa denne Høi, som tilforn har vrimlet af Snoge og hvorpaa der findes Blomster, som ikke synes at være vilde, er der nylig bleven opbygt et smukt og smagfuldt Lyststed, som kan sees naar man kjører ad Holbeksveien.

Fredagen den 29de August blev i Fattig-Anstaltens Skole i Odense, i Overværelse af Stiftamtmanden, adskillige Honoratiores, Præster og andre Videnskabsmænd, som dertil vare indbudne, af Hs. H. Hr. Dr. Biskop Hansen holdt en interessant Prøve med nogle Børn, som Hs. Høiærværdighed, i Forening med Lærerne ved Byens danske Skoler, har givet Underviisning siden afvigte Efteraar, efter en saavel paa nyere Theorier som egen Erfaring bygget Methode. Den Fremgang disse Børn, 4 Piger og 3 Drenge, have gjort i Elementarkundskaber, var saa meget større, som der kuns havde været holdt 49 Samlinger, og de største deelen vare Begyndere, der ikke havde lært det mindste i Forveien. I de anstilte Forstands-Læse-Tælle- og Beskuelses-Øvelser forbandt de tydelige Begreber med et bestemt og rigtigt Udtryk. I en foregaaende Tale udviklede Hr. Biskoppen de to væsentlige Betingelser for Ungdommens Underviisning: Eenhed i Methoden og rigtig Anvendelse af Tiden. Efter den lagte Plan inddeles Børnene i 3de Klasser, hver med 2de Afdelinger. Ingen forlod dette Forsøg uden glade Følelser og de varmeste Ønsker for, at et saa ædelt og for Menneskeheden vigtigt Foretagende maatte krones med det bedste Udfald!

Efter en varm og beklumret Dag opkom i Søndags Aftes Kl. 6 ved Odense et saa frygteligt Tordenveir, som man i Mands Minde neppe veed af at sige. Det lynede og tordnede næsten uophørlig fra alle Sider og sagtnedes først ved Midnat. To Gange var Uveiret lige over Byen, og den første Gang omtrent Kl. 8 slog et Lyn ned i St. Knuds Taarn, ved siden af en Vægter, som dog

ikke kom til nogen Skade, slog store Splinter af en Bjelke i Nærheden af Klokkerne, splindrede Fjellene i Lofterne, slog en Jernstang over og drog derpaa ned ved Uhrværket (som strax kom i Staa) fulgte nogle Staaltraade, ned i Kirken, hvor en Strækning af Gibsloftet over Daaben er reent oprevet. Derfra har Straalen søgt lige op til Consistoriet, hvor den er faret ind over Døren og har ligeledes der fulgt Staaltraaden rundtom i Gibsloftet. Til Lykke blev saavel denne prægtige Kirke som Byen selv sparet, og man kan ingensteds spore at dette Lyn har været tændbart. Det smukke Orgelværk har heller intet liidt. Langs med den nordre Side af Kirken har ventelig en anden Green af Straalen nedkastet endeel Muursteen af Gesimsen og bøiet Blyet; den har derpaa fra Jorden atter slaget op i nogle Værelser af Fru Cammerraadinde Holms næstved liggende Gaard. Dette Tilfælde vil forhaabentlig have den gode Følge, at man ved en Torden-Afleders Anbringelse paa denne høie og fremragende Kirke og Taarn vil gjøre hvad man kan, for at frelse et saa kostbart Mindesmærke fra Ødelæggelse, hvorved tillige hele Byen vilde være udsat for den øiensynligste Fare. En Person paa Gaden fik sine Klæder reent forsvedet af et Lyn. Paa Landet er det ogsaa slaaet ned paa flere Steder. For en Enke ved Andrup ere 3 Heste ihjelslagne. Ved Haarslev er afbrændt en Selveiergaard; men Rygtet om at Vigerslef Kirke og skulde være afbrændt, veed man bestemt er uden Grund.

Udenlandske Efterretninger.

I Salzburg døde nylig J. M. Haydn, som var en stor Mester i at componere Kirkemusik og en Broder til den udødelige Forfatter af Skabningen 2c., i sit 68de Aar.

Det var d. 9 Aug. at Kongen af Sverrig lod Stænderne tilkjendegive, at han i en almindelig Sammenkomst vilde meddele dem visse Puncter angaaende Landets Forfatning og hans videre Hensigter. Da alle Stænderne i Følge heraf havde indfundet sig i Salen, begav Kongen sig did, omgiven af sin sædvanlige Suite og Drabanter, og efterat han havde besteget Tronen, holdt han en Tale, som begyndte saaledes: "Jeg har sammenkaldet eder til dette Plenum Plenorum, for nærmere at underrette eder om den Maade, som jeg følger ved den i mine Tydske Stater indførte Svenske Statsforfatning. Tager derfor, gode Herrer og Mænd! Plads her, for med Opmærksomhed at høre, hvad nu for eder skal oplæses." Derpaa oplæste Regjeringsraad Brinckmann Puncterne, hvorefter Kongen fortsatte sin Tale: "Denne Time har skjenket mig en særdeles inderlig Tilfredshed, da jeg med den Tillid, der altid bør herske imellem os, kan underrette eder, mine elskede Undersaatter, saavel om de Indretninger, som jeg allerede til eders Bedste har foretaget, som og om dem, paa hvilke min Opmærksomhed i Fremtiden er henvendt. Da herved Landets større Tarv og eders deraf opkommende Velstand udgjør et af mine kjereste Formaal, saa er jeg overbevist om, at blive understøttet af eder heri paa en med Almeenhedens Gavn overeensstemmende Maade, og da skal I snart høste Frugterne af eders patriotiske Bestræbelser, og jeg erholde min største og kjereste Belønning — den at see eder lykkelige." — Landmarskalken og de øvrige Stændernes Talsmand fremtraadte derpaa for Tronen og modtoge under Kongens Haand hver sin Afskrivt af den oplæste Beretning. (Af den i Greifswald udkommende Landdags-Tidning.)

Den i Aftes ankomne Engelske Estaffette har medbragt Engelske Tidender, der gaae til d. 29 Aug. Følgende er den mærkeligste Nyhed: Portsmouth d. 27 Aug. Det Franske Linieskib, som stødte paa Champion og Quebek-Flaaden, var Veteran, paa 74 Can., commanderet af Jerom. Bonaparte, som nok allerede i Forveien var ankommen til Frankrige. Capitainerne paa de 6 Skibe, som alle ere blevne tagne, ankom her i Morges. De berette, at Skibene d. 16 d. M. ere blevne tagne og brændte Nord mod de vestlige Øer af Skibet Veteran. Jerom. Bonaparte, som forlod sin Escadre i Golfo de Florida, befalede at ødelægge Skibene. Veteran var i slet Tilstand og Folkene tilbøielige til Oprør. De Franske Officierer behandlede Fangerne venskabeligen, formodentligen i den Hensigt, at kunne søge deres Bistand, naar den behøvedes. Jer. Bonaparte har et smukt Væsen, er magerladen og bærer mange Ordener. Da Coffardiecapitainerne klagede over, at de fik slet Kost og at de maatte spise med de Gemene paa det urene Dæk, bad han dem at bie lidet, saa skulle de faae Svar. Strax derpaa bleve de bragte ombord paa et Americansk Skib, som satte dem i Land. De mødte uheldigviis ingen af vore Kryd-

fere. — Ombord paa Veteran høitideligholdt Jer. Bonaparte Keiser Napoleons Fødselsdag; han indbød Fangerne til at tage Deel deri. — Capitainerne og Lærlingerne bleve frigivne, og kun de Gemene, 120 i Tallet, tilbageholdte. — Da Jer. Bonaparte ikke var længere end 200 Engelske Mile fra Brest, saa formoder man, at han er lykkelig ankommen der. Imidlertid er der allerede udsendt en Engelsk Flaade paa 6 Linieskibe, 1 Fregat og 1 Chaloupe, under Contra-Admiral Louis, imod ham.

I Staden Augusta i den Nordamericanske Provinds Massachusets, har en Capitain Purlington myrdet sin Kone og 6 af sine Børn, hvoraf nogle vare voxne Pigebørn, og tilsidst sig selv paa en grusom Maade, deels med en Øxe, deels med en Ragekniv. Sønnen flygtede og raabte Folk til Hjelp, men for seent! Mordereren laae allerede svømmende i sit Blod med Kniven ved Siden og sine Offere omkring sig. Han eiede et stort Landgods og ansaaes endog for velhavende.

Mange Mennesker ere flygtede fra Neapel, for at undgaae Masakren. Politiet har derfor anordnet, at de inden to Dage skulle løse deres Sikkerhedsbeviser, da de i modsat Fald skulle landforvises.

Machal Duroc har forelagt den Franske Keiser Modellen til Triumphal-Monumentet, som skal bestaae af lutter Artilleriestykker, der ere blevne erobrede i sidste Krig.

Hertugen af Clarences Fødselsdag blev nylig høitideligholdt paa en meget glimrende Maade. Under Maaltidet blev der sat en Æske paa Bordet, hvori der fandtes to Træstykker paa 18 Tommers Længde af det Nelsonske Admiralskib Victory's Dæk. De vare udskaarne paa den samme Plet, hvor Nelson faldt i Slaget ved Trafalgar, og vædede med Heltens Blod. Æsken indbefattede desuden to Lænkekugler, som et af de fiendtlige Skibe havde affyret. Disse sørgelige Reliquier fremlokkede Taarer hos adskillige af de Tilstedeværende. Hertugen af Clarence brød den almindelige Taushed ved følgende Toast: "Maatte hver Brittisk Sømand opfylde sin Pligt og hver Brittisk Officier fegte som Nelson!"

Prindsen af Wales tilligemed hans Brødre saavelsom endeel andre Personer af høi Rang besøgte nylig Abraham Goldsmith paa hans ny Lyststed, der er saa skjønt, at de Engelske Aviser levere en meget udførlig Beskrivelse over dets hele Indretning, og paastaae, at det i Engelland er det eneste i sit Slags.

Kongen af Sverrig har atter sendt sin Adjutant med en Depeche til Kongen af Preussen. Dens Indhold angaaer Lauenborgs Besættelse.

Mod Libellers Udbredelse er der i Würzburg udkommen en Forordning, som for den første Overtrædelse af den Natur bestemmer en Straf af 100 Rdlr.

Endnu bestandig marchere Conscriberede til deres Corpser i Bayern; store Munitionsvogne trække opad, og ved intet Corps spores endnu noget til Afmarchen.

I Livorno er der ankommen et Americansk Skib directe fra China, som har medbragt alle Slags kostbare Varer, og meget Guld, som det med 20 PC. Fordeel har tilbyttet sig i Canton mod Sølv.

Kongen af Preussen ventes i August Maaneds Udgang i Münster, og naar han har holdt Revue over de Preussiske Tropper, gaaer han over Hamm og Lippestadt til Cassel, og derfra til Armeen i Franken.

Ministeren for det Indre har i Mailand udstædt en Publication, hvori det hedder: at han har erfaret, at der i nogle Steder i Kongeriget Italien gjøres Forskjel imellem Jøder og Christne; Rigets Constitution erkjender ikke en saadan Forskjel; Jøderne skulle altsaa i Fremtiden nyde de samme Rettigheder, som alle andre Statsborgere.

En Mechanicus Diez i Emmerich har opfundet et nyt Instrument, som han kalder Melodion. Lyden frembringes hverken ved Strænge, Piber, Glas, Staal eller Klokker. Dets Tone skal være ganske fortræffelig. Virtuosen Bezold lader sig høre paa dette Instrument.

I Neapel har man siden Gaetas Overgivelse opdaget forskjellige Mytterier. Endeel af Oprørerne ere blevne paagrebne. Deres Hensigt var, deels at sætte forskjellige Provindser i Oprør, deels at nedsable Modpartiet.

I Paris udkommer der nu ogsaa en Spansk Tidende.

Den berømte Iffland ventes til Hamborg, hvor han agter at spille adskillige Gjæsteroller.

Man har nu begyndt paa Fæstningsarbeiderne ved Ems. Denne Fæstnings Anlæg koste 35 Mill. Fl. Udværkerne strække sig en Miil langt.

Blandt de Russiske Tropper ved de Polske Grændser herske adskillige Bevægelser. Man venter der ogsaa Storførsten Constantin fra Petersborg.

Land-Deputations-Collegiet i Hannover har befalet, at det indhøstede Korn saa hastig som mueligt skal tærskes, paa det man kan levere de Preussiske Tropper det Fornødne; naar de existerende Magazin-Forraad ikke skulde være tilstrækkelige.

London d. 26 Aug. Den 22de d. M. om Eftermiddagen Kl. 5 ankom Statsbudet Lyel i Deal med Depecher fra Lord Lauderdale. For at holde sin Ankomst saa hemmelig som mueligt, leiede han sig i Nærheden af London en Vogn. Kl. 2 om Eftermiddagen holdtes et Raad hos Hr. Fox, som varede henved 2 Timer, og da det var tilende blev der strax sendt Depecher til Paris. — Natten d. 23de ankom Lord Yarmouth og havde Dagen derpaa en Conference med Fox, men han har ikke medbragt Depecher og vender heller ikke tilbage til Paris, da Lord Lauderdale allene i Fremtiden skal besørge Forretningerne.

Den Franske Flaade, hvorpaa Jeronimus Bonaparte befinder sig, var d. 7 Julii ved St. John paa Portorico. Den skal være bleven forstærket med 1 Linieskib og 2 Fregatter.

Lord St. Vincent ligger nu med en Escadre paa 5 Linieskibe og en Fregat i Tagus. Men imidlertid lyde de sidste Efterretninger fra Portugal og Spanien dog meget fredeligen, og der tales intet om Landes Ombytning.

Den store Engelske Jamaica-Flaade er kommen lykkelig hjem; den har været den Franske Flaade 30 Sømile nær, men undkom dog lykkeligen.

De Engelske Expeditioner vare d. 26de f. M. endnu ikke afgaaede, men de laae formedelst Modvind i Plymouth.

Skrivelse fra Donau d. 3 Aug. De Franske have, som det hedder, til Sikkerhed for, at Østerrige ikke skal tage Deel i en gjenudbrydende Krig, forlangt, at den hele Østerrigske Kreds skal besættes indtil Freden med Engelland er sluttet. De ere ikke allene endnu bestandig i Braunau, men de have endog besat den høire Bredde af Lisonzo. Alle de Foranstaltninger, der gjøres i Stilhed, vidne om, at Roligheden ikke vil vedvare længe. Ogsaa i Mähren, ved den Schlesiske Grændse oprettes et stort Magazin. Artilleristerne have faaet Befaling, at forfærdige 8 Mill. Canonpatroner og 22 Mill. Geværpatroner. Fem Compagnier arbeide i en Tid af 4 til 5 Dage uafbrudt derpaa.

Med den Notification, at Rusland ikke har ratificeret Freden med Frankrige, har Grev Stadion tillige sendt et Russisk Statsbrev, trykt i Petersborg, hvori Rusland anfører Grundene for sin nuværende Fremgangsmaade.

Aarsagen, hvorfor der sendes saa meget Artillerie og Munition til Ungern, er den: at dette Land netop ligger i Middelpuncten for de Operationer, som blive fornødne for Østerrige, thi fra Ungern kan der opereres saavel mod Italien som det indre Østerrige.

I Mähren og Østerrigsk Schlesien anlægges betydelige Magaziner. Der haves der en saa stor Overflødighed af Korn, at Kirker maa gjøres ryddelige for at gjemme det.

Den til Constantinopel bestemte Keiserl. Franske Gesandt, General Sebastini, er, efter at han allerede var ankommen i Orsowa ved de Wallachiske Grændser, uformodet vendt tilbage. Ingen veed Aarsagrn til denne besynderlige Begivenhed.

Handels- og Skibsefterretninger.

Det betydelige Antal Skibe, som i Aar ere ankomne i Archangel har foraarsaget, at Priserne paa mange Archangelske Produkter ere stegne.

I den Finske Bugt bygges nu ny Fyrtaarne. Det første ved Odden af Øen Ekholm, og det andet i Staden Reval ved Matrosernes Caserner paa et Bjerg. Paa begge skal fra 2 Oct. af underholdes Ild. Til større Sikkerhed for Øerne Steinscheer og Rothscheer skal der paa den sidste ligeledes anlægges et nyt Træ-Fyr paa 60 Fods Længde.

I den mellem Rusland og Portugal sluttede Tractat er det fastsat, at der af det Salt, som indføres i Rusland, kun skal betales den halve Told, naar det indførte Qvantum ikke i et Aar overstiger 6000 Læster; af det, som indføres over dette Tal, maa der betales Toldafgivt. Denne Indskrænkelse er nu ophævet ved en Ukase af 6 Julii d. A. Denne tillader nemlig, at Portugisisk Salt uindskrænket indføres i alle Havne, hvor Salthandelen er fri. — Ved en Ukase af 10de s. M. tillades det, at indføre alle til Industrien tjenlige Machiner, uden Tolds Erlæggelse.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 95.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 9 September, 1806.

Publicum.

I hvert Sprog gives der Ord, som man idelig betjener sig af, uden at tænke noget derved, og som i saare faa Tilfælde have nogen egentlig Betydning. Blandt disse Ord hører især Udtrykket Publicum, saaledes som det i Almindelighed forstaaes. Enhver fører det i Munden, enhver beraaber sig paa dets Dom. Selv den allerusleste Skribler troer, at han har et Publicum, og hvad enten to Kandestøbere kjævles offentlig om deres Kander, eller to Oldgrandskere om en halv udslettet Inscription paa Ruinerne i Palmyra, saa beraabe de sig alle paa Publicum, uden at betænke, at de færreste af det forstaae sig paa Tinkander eller Inscriptioner. Tænker man sig ved dette Ord den sagkyndige og retfærdige Deel af Folket, saa gjør man vel i at appellere til dens usynlige Domstoel, men dens Medlemmer ere ikke talrige, og hvo indestaaer os desuden for, at netop den sagkyndige og retfærdige Deel af Folket har Tid eller Leilighed til at læse vor Appel? Der er vel neppe nogen Tvivl om, at i de fleste Sager, som appelleres til Publicums Domstoel, bestaae de fleste Dommere sædvanlig af ubefoiede Mennesker, thi de Kloge og Beskedne holde ved saadanne Leiligheder sædvanlig deres Dom tilbage.

Frederik den Store har ikke uden Grund kaldet Publicum et Uhyre med tusinde Hoveder. Den berømte Mercier siger: "den Maler, som vilde forestille Publicum i sin sande Skikkelse, burde male det under Figuren af en Mand med langt Haar og en galoneret Kjole, besat med Epauletter, en Hue paa Hovedet og en Kaarde ved Siden, med en kort Kaabe og lange røde Hæle, bærende en Kjep med et Ravnenæb i Haanden, Ludvigskorset i det venstre Knaphul, og en Domherrepelts paa den høire Side. Denne Person vil omtrent raisonnere som han er klædt." — Menneskene i Almindelighed kalde denne Figur Publicum, Statsstyrerne kalde den Folket. Man

taler bestandig om den med den største Ærbødighed, ja man lader endog som man er meget bange for den, og alligevel behandles den, især af skrivende Mennesker, paa det uforsvarligste; endog Peblinger spille Gjæk med den, nappe den ved Kjolefliggen, og behandle den paa det haanligste, uden at den, saalænge man har kjendt dens Navn, nogensinde har vovet at knye. Dens foregivne Dyrkere tracterer den næsten som Chineserne deres Huusguder; i det ene Øieblik falde de ned i Støvet og tilbede dem, og i det andet prygle de dem paa det grusomste, fordi de troe, at de ikke have opfyldt deres Begjeringer.

Der gives derfor ingen større Urimelighed, end ubetinget at tale om Publicums Bifald og Mishag, Agtelse og Ringeagtelse, ingen større Latterlighed end at see en Skribler, hvis Aandsproducter maaskee flygtigen læses af 50 Mennesker, og derpaa bruges til Haarkrøller, tale med en vigtig Mine om sit Publicum. Intet Menneske er saa ædelt, at det blandt den Skare, som fører dette Navn, jo finder Folk, der mistyde, laste og fordømme dets bedste Handlinger, intet Skrivt er saa tomt for sund Sands, saa anstødelig mod Sædeligheden, at det jo finder Beundrere blandt denne talløse Hob, intet Værk saa fortræffeligt, at det jo finder Dadlere nok iblandt den.

Men der gives en anden Domstoel, som hvert retsindigt Menneske bestandig burde have for Øine, bestandig burde appellere til: Fornuftens og vort eget Hjertes Bifald. Dette Tribunal kan aldrig mislede os. Mange store Forfattere have derfor bestandig, naar de havde Bøger under Arbeide, havt en vis Mand, om hvis Forstand, Indsigter og Retsindighed de følte sig overbeviste, svævende for deres Phantasie. Saaledes siger Mendelsohn i Fortalen til et af sine Værker: "under dette Arbeide har jeg bestandig havt min Ven Lessing for Øinene. Hver Gang jeg nedskrev en Linie, tænkde jeg mig, "hvad mon din Ven vel vilde sige dertil?"" — Ogsaa Lichtenberg anpriser denne Methode. Ikke allene hver Forfatter, men ogsaa hvert andet Menneske burde i enhver muelig Stilling altid vælge sig et saadant Mønsterbillede, og hvilket Menneske har ikke engang i Livet havt Leilighed til at lære at kjende en klog, retskaffen og indsigtsfuld Mand? Istedet for at tænke sig hvad den store blandede Hob, som man giver Navn af Publicum eller Folk, vil sige, burde man hellere ved enhver vigtig Handling, tænke sig en saadan Mand som sin høieste Dommer.

Kun faa Mennesker betænke, hvor megen Skade der stiftes ved den evige Higen efter at bestikke Publicum. De nyttigste Sandheder undertrykkes, den lastværdigste Forstillelse findeires som en ordentlig Konst, de uskyldigste Handlinger vises fra de ufordeelagtigste Sider, kort, mange Mennesker benytte sig af de laveste Konstgreb, blot fordi de have vant sig til den Tanke, at Publicum er et Barn, som man kan indbilde Alt, og fordi virkelig maaskee ingen

lettere lader sig føre bag Lyset end netop Publicum.

Ganske anderledes vilde det see ud i Verden, dersom Menneskene og Statsstyrerne ikke skabte sig et saadant non-existerende Ideal, men bestandig havde et eneste, virkeligt Subject for Øinene. Hvor mangt et litterairt Misfoster vilde ikke døe som Embryon, dersom hver Forfatter, ved hver Periode han skrev, tænkde sig: "hvad mon T. Rothe, Suhm eller Birckner vilde sige, dersom de skulle dømme om hvad du her skriver?" Hvor mangen en skadelig og ødelæggende Lov vilde ikke undertrykkes, dersom hver Regent tænkde sig, førend han underskrev den: "hvad mon Trajan, Marc Aurel, Frederik den Store, Christian den Fjerde vilde sige, dersom De skulle sanctionere den?" Hvor mangen en mercantilsk Handling vilde ikke dræbes i Fødselen, dersom enhver Kjøbmand spurgte sig selv, førend han udførte den: "Hvad mon B. Anker eller Ryberg vilde sige dertil?" O, hvor lykkelig vil Menneskeslægten ikke være, dersom hvert Individuum, næst efter Fornuftens og Hjertets Bifald, bestandig kun erkjendte en eneste stor og retskaffen Mand, ikke den blandede Menneskehob, som kaldes Publicum, for sine Forsætters eneste og øverste Dommer!

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Man har i et af de foregaaende Numere læst en Efterretning om Brede-Kobberværk; Anmelderen kan her atter meddele Læseren en ligesaa interessant Efterretning om Raadwads Fabrique, der blandt alle Industriværker i Dannemark, fortjener en udmærket Plads, og gjør National-Vindskibeligheden Ære. Dette Værk, som er det eneste i sit Slags i vort Fædreneland, ligger i Jægersborg Dyrehauge og tilhører Isenkræmmerne i Kjøbenhavn. Til ikke liden Hæder for disse Handlende have de nu i en Tid af 40 Aar anvendt betydelige Summer af deres egen Formue, for at bringe det til den Grad af Fuldkommenhed, som det nu kan rose sig af. Disse brave Mænd have med sand Iver og Patriotisme anvendt Alt, for saa meget som mueligt, at gjøre det unødvendigt, at forskrive visse Isenkræmmervarer udenlands fra, og derved at forekomme, at betydelige Summer gaae ud af Landet. 78 Arbeidere, foruden Koner og Børn, der tilsammen udgjøre omtrent 150 Personer, finde ved denne Fabrique deres gode Udkomme. Hvad der forfærdiges her, er ikke Overdaadighedsartikler, men gangbare og nyttige Sager, f. Ex. Agerdyrknings og Huusholdningsredskaber, og alle Slags Professionisters Værktøi. — Ved Værket ere to Vandstuer, og over disse to Overkjørselsbroer, den ene af Tømmer og den anden af Kampesteen med Jern-Rækværk. Ved den første er anlagt en complet Vandhammer og et Valtseværk, samt fire forskjellige Vandhammere, den største omtrent paa 350 til 400 Pund, dertil høre fire Smede-Esser og et complet stort Valtseværk, hvor enhver Ting efter sin Bestemmelse kan valtses tyk eller tynd. Maaden at stille disse Valtser paa er meget mærkelig. To Mennesker kunne, uden Anstrængelse, løfte og sænke den øverste Valtse med Tilbehør, uagtet den veier 5 til 6 Skpd. Hertil hører ogsaa en beqvem Glødeovn. Alle disse Hammere, Valtser og Blæsebælge drives ved et eneste Vandhjul. — I samme Vandstue findes et andet Vandhjul, der driver et Slibe-, Polere- og Dreierværk, syv forskjellige Polereskiver og et andet meget stort Dreierværk. — Ved den anden Vandstue af Kampesteen er der, ved et skjønt Vandhjul, anlagt et ypperligt Polere- og Dreierværk, der driver med et dobbelt Gangtøi fire Slibestene, sex Polereskiver af forskjellig Størrelse og et stort Dreierlade; til at fugte disse Stene ved Slibning, frembringer Gangtøiet selv ved et Sving af en Pompe det fornødne Vand, der ved Render

sedes til enhver Slibesteen. — Fra Kronhjulet drives et opretstaaende Axel, der i anden Etage driver 5 forskjellige complette Dreierlader. — I disse Værker slibes, poleres og dreies Alt, hvad i Hammerværket og i de øvrige Værksteder forfærdiges, f. Ex. af Gjørtlerne, Klokkestøberne, Smedene, Been-, Horn- og Træarbeiderne, deels med Hænderne og deels ved ethvert Værksteds mechaniske Indretninger. I Værkets forskjellige Smedeværksteder findes endvidere Kleinsmede, Tøismede, Hængselsmede, Gjørtlere, Klokkestøbere, Blikkenslagere, Been-, Horn- og Trædreiere, en vel indrettet Karde- og Heglefabrik, og endelig et for et Par Aar siden anlagt Jernstøberie, hvor der blandt andet støbes skjønne Jernstrygejern, der i det Hele kunne sættes ved Siden af de Engelske. — Paa Værket er der ogsaa en Skole, hvis Lærer lønnes af Interessentskabet selv, og faaer frit Huus for sig og Skolen saavelsom Brændeved og Lys. — Værket ligger paa eet af de skjønneste Steder i Dyrehaugen, i Nærheden af Eremitagen. Ialt høre til samme sytten Bygninger, deels af Grundmuur, deels af Bindingsværk, paa to Etager, alle teglhængte og overmaade godt vedligeholdte. — Man seer heraf, hvad nidkjere og virksomme Borgeres forenede Bestræbelser kunne bidrage til en Stats Gavn og Hæder. Saadanne Indretninger fortjene i enhver Henseende offentlig at bekjendtgjøres. Derved opflammes sand Borgeraand og overbevises enhver om, hvormeget den sande Borger fortjener at hædres, opmuntres og belønnes.

Den 18 Sept. om Eftermiddagen Kl. 4½ Slet holdes Generalforsamling i det Asiatiske Compagnie, hvor Interessenterne underrettes om: 1) de siden sidste Generalforsamling fra Compagniets Factorer og Skibe indløbne Efterretninger; 2) hvilke Regnskaber der i samme Tid ere blevne deciderede; 3) at samtykke tre foreslagne Expeditioner til Indien, endnu i dette Efteraar, med Skibene Norge, Kjøbenhavn og Dannebrog, samt at erfare, hvilke af Compagniets bestandige Commission ere valgte til Capitainer og Overstyrmænd med de to første af disse; 4) at underrettes om Tilfældet med det fra Batavia nylig hjemkomne Skib, Prindsen af Augustenborgs Anholdelse paa Cap og Ophold i Engelland, hvor den Danske Consul i London har viist Compagniet virksom Tjeneste, som efter Commissionens Mening fortjener at paaskjønnes, hvortil er gjort Forslag; 5) at lade sig foredrage de af Directionen og Commissionen føiede Foranstaltninger, i Anledning af opdagede Uordener under Udlosning først i dette Aar af Skibet Dannebrog. De øvrige Puncter angaaer for det meste Ansøgninger om Eftergivelse &c.

I No. 36 af lærde Efterretninger findes en vidtløftig Anticritik af Præsten Galskjøt i Anledning af Recensionen over hans Afhandling om det Fornuftige og Rette i at paalægge Præsterne i Dannemark 4 Timers ugentlige Læsning i Skolerne. I denne Anticritik nævnes blandt andre for Præsterne tidsspildende Forretninger Mantals-Listerne, som de maa besørge forfattede hvert nyt Aar. Arbeidet er saa vanskeligt, at de gamle Lister maa ansees som aldeles ubrugelige. Naar enten Mandtalsmændene, som skulle opgive Folketallet og dets maanedlige Forandringer, eller Amtstuens og Herskabsbetjenterne ere Aarsag i, at der indløber Feil, saa overløbes Præsten. Der udkræves nødvendig ny Opgivelser, som maa gjøres af hver Gaard- og Huusmand; det samme er Tilfældet med Forsørgelsesanstalterne. Intet Aar gaaer forbi, at jo nogle Fattige døe eller at deres Tilstand forandres; om kun en eneste døer maa hver Mand i Sognene give mindre; hvad enhver Fattig tilkommer maa igjen meget smaalig beregnes i Vægt og Maal. Hver Forsørgelsesplan maa derfor aarligen omgjøres paa ny. — Den Tid, der udkræves til Prædikeners og andre Talers Forfattelse, beregner Hr. G. paa følgende Maade: til en halv eller lidt mere end en halv Times Præken maa et Ark Papir maadelig fiint beskrives, hvortil en middelmaadig Skriver behøver en Dag af 12 Timer. Naar man nu regner, at der medgaaer hermed to Dage om Ugen, saa behøves de overblevne 15 Timer til Prædikenens Valg, Ordning &c.

Den almindelige Brand-Assurance-Casse for Meubler og Effecter har aldeles ikke tabt noget ved den sidste Ildebrand i Ribe.

Prinds Carl af Hessen tiltraadte d. 2den Aug. sin Tilbagereise fra Cassel til Schlesvig over Altona.

Kammerjunker Baron v. Bülow er bleven udnævnt til Dansk Charge d'Affaires i Lissabon, Senator Veltheim til Archivarius ved Administra-

tionen af det Schlesvig-Holsteenske Laaneinstitut i Kiel.

I Gaar begyndte det Kjøbenhavnske Borgerskab første Gang i denne Sommer sine Vaabenøvelser uden for Porten. Over-Officierene have ligeledes i Gaar første Gang anlagt Skjærf.

Efter authentiske Efterretninger var i disse Dage Antallet paa Arrestanterne i Stokhuset saavelsom paa Slaverne i Slaveriet følgende:

1) Under Inqvisitions-Commissionen:

For Tyverie	12	Mandfolk	7	Fruentimmere
For Opsætsighed	2	—	:	—
For slet Opførsel	2	—	:	—
Delinqvent	1	—	:	—
Voldsgjerning	1	—	:	—
Under Forvaring	2	—	:	—
Ialt	20	Mandfolk	7	Fruentimmere

2) I Slaveriet:

ærlige Slaver	161
uærlige —	48
Ialt	209.

Deraf vare detacherede paa Arbeide 171 og i Slavehuset 38.

Slavehuset aabnes i denne Tid Kl. 4½ om Morgenen og lukkes Kl. 8 om Aftenen. Vagterne ere besatte med 2 Underofficierer, 1 Gefreider og 17 Mand.

En Skomagermester her i Staden har nu under fire bekjendte og vederheftige Mænds Garantie oprettet et Selskab, under Navn af det bestandig garanterende Selskab for Skomagerarbeide, hvor Personer af alle Stænder og begge Kjøn kunne forsikkre sig alt Slags Skomagerarbeide mod en ubetydelig ugentlig Contingent.

Moniteuren siger: at Dannemark ikke synes at vil deeltage i det nordiske Forbund, og Holsteen bliver da nok forenet med det Danske Monarkie.

Ogsaa i Schleswig skal der nu bygges et nyt Arbeids- og Tugthuus, hvortil der allerede er kjøbt en Plads.

Forsalen til Comoediehuset er blevet noget udvidet og Cassererens Comptoir henflyttet til høire Side af Indgangen.

Det var et Portugisisk, under d. 16 f. M. fra Petersborg afseilet Skib, som bragte d. 26de en Skrivelse til den Portugisiske Charge d'Affaire i Kjøbenhavn fra hans Collega i St. Petersborg med Efterretningen, at den af Oubril undertegnede Tractat ikke er bleven ratificeret af Keiser Alexander.

Hr. Assessor Nyborg i Commercecollegiet er bleven ansat ved Banquen i Berlin med en anseelig Gage.

Assistencehusets Auctions-Catalog bør billigen betragtes som et ubedrageligt Barometer paa Pengetrangens Tiltagelse saavel blandt den lavere Folkeclasse som Middelstanden i Hovedstaden &c. For omtrent 30 Aar siden var dette Catalog kun 18 Ark stort, derpaa blev det ved at voxe i Tykkelse indtil det kort for Ildebranden var voxet op til 55 Ark. Da Ildebranden derpaa bragte mange Penge i Omløb, saa faldt det Aaret derefter ned til 20 Ark. Men i de senere Tider har det igjen saaledes efterhaanden tiltaget i Tykkelse, at det i Aar er 47 Ark stort, og indbefatter 10,014 Numere, hvoriblandt 2834 Numere Guld, Sølv &c.

Ogsaa i Aalborg havde man d. 31 f. M. om Aftenen den heftigste Lynild og Torden. Da det var heftigst gik Lynet Slag i Slag, Ilden syntes at styrte ned i store Masser og Tordenen rullede hen over Byen med saadan buldrende Kraft, at Husene rystede. Saavidt hidtil er hørt har dette stærke Tordenveir dog ingen Skade foraarsaget der i Egnen. I Fyen hører man daglig til flere ulykkelige Virkninger af samme. Ved Svendborg slog Torden tre Gange ned i en Gaard og afbrændte den. I Anderup ved Odensee slog den ogsaa ned i et stort Pæretræe midt imellem to straatakte Bygninger, paa 10 a 12 Alens Afstand. Barken er afskaldet og Træet spaltet paa mange Steder fra 10 Alens Høide. Slaget med Røgen var saa frygteligt, at de Omkringboende i største Forvirring flygtede ud af Husene med deres Børn. En Mand, som stod paa den anden Side af Gjerdet, 16 til 20 Alen fra Træet, blev brændt paa den ene Haand. De 3 Heste, som ligeledes bleve dræbte for en fattig Enke i samme Bye, fandtes om Morgenen, skjøndt de stode tøjrede hver paa sin Ager 14 til 16 Alen fra hinanden, døde, liggende i lige Linie og med Been og Hoved i samme Direktion; men hverken paa Huden eller Tøjrene var mindste Mærke af Lynilden. Den fjerde Hest var ubeskadiget.

Paa Lumbye Mark har Tordenen desuden kløvet to Piletræer. Det var ellers mærkeligt, at denne Torden strax ved dens Frembrud virkede Engstelse, selv hos dem, som intet pleie at føle dertil. Dens heftige Gang og Tordenens Lyd viste rigtig nok, at den var af det Slags der afledes mod Jorden, men da Engstelsen indfandt sig strax ved Tordenens Opkomst, var den ingen Følge af Overlæg.

I Archenholz Minerva for Julii Maaned findes et Stykke om det lette Infanterie, af General-Major Ewald.

Paa det Spørgsmaal: om en Bonde kan vente Bevilling paa et Qvantum Saug, eller om det blot er Embedsmænd og Handlende, som kunne vente en saadan? (see No. 92) læses nu følgende Svar i Christiania Avis: "Man veed ikke i de senere Tider, at nogen Handelsmand har faaet saadan en Bevilling, undtagen ved Krogfoss i Winger Sogn, hvor Omstændighederne ere disse: alt Tømmeret til Saugen hugges i egne Skove og fløodes 1, 2 à 3 Mile igjennem Vanddrage, som fra Saugen af falde strax ind i Sverrig. Dersom dette Tømmer ikke blev opskaaret der, maatte det fra bemeldte Vanddrage overkjøres 1¼ Miil til de Friderichshaldske Vanddrage, for der at sælges, efterat det vel ofte formedelst Ophold ved Transporten blev halvraaddent. Skulde nogen Bonde have saadanne Bevæggrunde til eget, almindeligt og Statens Bedste, kan man ikke tvivle paa, at et Qvantum Saug jo ogsaa vil bevilges ham. At der midt i Saugbrugernes bedste Flødetragt er bleven bevilget et nyt Qvantum Saug for en Embedsmand, er vel noget som denne bør have fortrinlig Ret til."

Endeel af de Canonkugler, som bleve affyrede i det store Søslag i Kjøgebugt 1677, under Admiral Niels Juul, ere for kort siden blevne optagne, efter at de havde ligget 129 Aar i Søen. De have været 24 pundige, men ved deres Optagelse veiede de kun 18 Pund. Hr. Major Molderup paa Dragsø har til Amindelse om dette berømte Søslag, anbragt dem paa Stolperne af Stakitværket om hans Hauge.

Udenlandske Efterretninger.

Breisgau, som ved den Presburgske Fred er bleven deelt mellem Kongen af Würtemberg og den nuværende Storhertug af Baden, skal nu komme heel og holden under een Herre. Den Würtembergske Deel afstaaes til Storhertugen af Baden, og denne overlader derimod sine Lande i Middelpuncten af Schvaben til Kongen af Würtemberg. Staden Villingen er allerede besat af Badenske Tropper.

En Borger i Graben (i det Churbadenske), som for ikke længe siden om Morgenen tidlig vilde gaae ud paa Marken til sit Arbeide, blev heftig anfaldet af to Hunde, der tilhørte begge Røgterne. Disse Dyrs Adfærd forekom ham saa meget mere besynderligt, som deres heftige Gjøen var forenet med en klagende Hylen. Ved Mod og gode Ord bragte han det endelig saavidt, at de lode ham komme hen til Hytten. Her fandt han denne omstyrtet, tildeels opbrændt og endnu rygende; under Gruset fandt han et afbrændt Øre, og endelig begge Røgterne jammerligen forbrændte. Af Forskrækkelse udstødte han et Skrig, som førte Folk, og deriblandt den ene af de Ulykkeliges Sønner hid, som just vare i Færd med at skove. De styrtede sig hen paa deres Fader, som nedenfra var ganske brændt. Den sammenstyrtede Hytte havde nemlig bedækket Overdelen af hans Legeme, hvorved Ilden brændte hans Fødder aldeles bort, men sparede endog den Svamp, han havde i Vestelommen. Overdelen af hans ulykkelige Staldbroders Legeme var aldeles opbrændt. Mærkelig er det ellers, at disse to Mennesker havde lige Skjebne. Begge havde i deres yngre Aar været Soldater ved eet Compagnie, holdt i eet Aar Bryllup, faaet eens Bestilling, været Venner og Naboer længe, og døde paa een og den samme Maade.

Den 24 f. M. oplæstes paa alle Prækestole i Svensk Pommern Kongen af Sverrigs Bekjendtgjørelse angaaende den Romerske Keiserværdigheds Afsigelse.

Marchal Massena slaaer og adspreder Insurgenterne i Calabrien fra alle Kanter.

I Paris er der nylig ankommen en Dreng, som er en sand Natursjeldenhed. Uagtet han kun er 3 Aar 8 Maaneder gammel, har han dog en fuldkommen mandig Stemme og Skjæg paa Hagen. Han kan ved et Maaltid spise 2 Pund Kjød og forholdmæssigen Brød, og tømme sine to Flasker Viin. Hans Forældre ere fattige, og ville formodentlig lade ham see for Penge. Havde han levet i Engelland, saa havde man maaskee dresseret ham til at spille Hamlets Rolle og gjort en ny Betty af ham. For

at forebygge Mistanke, anføres, at saadanne Børn ikke ere nogen overordentlig stor Sjeldenhed. En Dreng, som 1753 blev født i Cahors, havde allerede i sit tredie Aar saa stærk en Stemme, at alle Mennesker, som hørte ham skrige, forskrækkedes derover. I sit femte Aar søgte han allerede begjerligen Fruentimmerselskab. Men hans Forstandsævner vare meget svage.

Løsenet til nye Krigsuroligheder synes allerede at være givet. D. 26 f. M. kom henved 200 Bayerske Infanterie og Cavallerie til den lille By Iphofen, ikke langt fra Mayn, i det forrige Bispedømme Würzburg, i Franken, brød Porterne op med Magt, droge derpaa ind i Byen, fordrede af de Preussiske Embedsmænd Nøglerne til Casserne, Registraturerne rc., og da man negtede dem disse, lode de hente en Smed, som maatte aabne Dørene. Den næste Dag vilde de tage Markt Bibert i Besiddelse.

München d. 28 August. I Følge en fra Paris indtruffen Befaling skulle de i Schwaben standsede Østerrigske Krigsfanger igjen fortsætte deres March. Paafaldende er den Ordre, at Østerrigerne ikke skulle transporteres over Donau, uagtet der allerede var føiet Anstalt dertil, men til Lands.

Den Storbritanniske Landdrost i Lauenborg har befalet, at de Kongel. Segl og Curalier skulle indføres igjen, og alle fremmede Insignier nedtages og afleveres.

Den Frankiske Kredsforsamling er nu opløst. I det Preussiske vedbliver man endnu at samle Recruter og Heste.

Fra det Østerrigske d. 21 Aug. Det er nu vist, at der i Ungern skal holdes en Landdag, og Alting bebuder, at den vil blive meget mærkværdig, da dens Hovedøiemed skal være, at indrette hele Ungern efter den i det egentlige Østerrigske gjeldende Constitution. — Skulde denne Plan virkelig udføres, saa kan Østerrige gjøre sig sikker Regning paa den lykkeligste Fremtid, især naar man tillige med denne Statsforandring vil forene et Riges Cultur Forbedring, som med Indbegreb af Slavonien, Croatien, Siebenbürgen og Landets militaire Distrikter, har et Fladeindhold af omtrent 4780 geographiske Qvadratmile, tæller henved 9,340,000 Indbyggere, og har en Jordbund, der kan frembringe 6 Gange saa meget som den nu virkelig yder. Blot Kornvarene vilde bringe ligesaa mange Penge ind i Landet, som alle andre Udførselsartikler tilsammentagne.

I Hamborg faldt d. 28 Julii et Barn paa 9 Aar i Alster. Adskillige saae det, men ilede ikke til Hjelp. I det samme kommer en Franskmand, Hr. Desmolande, tilgaaende, bliver Barnets Fare vaer, og springer i Vandet, ganske uafklædt og med Støvlerne paa. Han griber Barnet med den ene Haand og svømmer i Land med det. Det er det tredie Menneske, som denne ædle Mand, i en Tid af et halvt Aar, med egen Livsfare har reddet. Det Hamborgske Selskab for Konsters og nyttige Haandteringers Befordring, har tilsendt ham sin Guldmedaille med Paaskrivt: "for Borgerdyd," som en Hædersbelønning.

I Slutningen af Aaret 1805 var der i det hele Preussiske Monarkie ikke vaccinet flere end 170,118 Personer, og som en Følge heraf vare deres Antal, der døde af de naturlige Kopper meget betydeligt.

Efter Breve fra Rom agter Lucian Bonaparte at reise til Paris.

Den Hamborgske Correspondent har nu udeladt Ordene: Mit Keiserl. K. Privilegium.

I Paris gave nylig Skuespillerne ved Louvois-Theater, til Hæder for deres Directeur Picard — Forfatter til adskillige paa Dansk oversatte Lystspil — en glimrende Fest paa hans Navnedag. Da det sædvanlige Skuespil var tilende, og Tilskuerne vare borte, bleve Lysene atter tændte og de indbudne Gjester indfandt sig. Mad. Picard, som var indviet i Hemmeligheden, havde imidlertid ført sin Mand til et Boulevard-Theater, men paa Hjemveien magede hun det saaledes, at hun henved Midnat kom med ham forbi Louvois-Theater. Da han bliver Lysene vaer, løber han derind, for at see hvad der er paa Færde. I det samme begyndte Musiken og en almindelig Jubel; Skuespillerne kronede ham, anviste ham det bestemte Sæde og opførte et Stykke med indstrøede Vers til hans Roes. Da Skuespillet var tilende blev der dækket et Bord for 100 Personer, og derpaa aabnet et Bal. — Picard forlader med det første Theatret, efterdi en Plads i National-Institutet og Æreslegionens Kors er bestemt for ham. Han faaer tillige Directionen over alle Skuespil i Paris med 15,000 Franker i aarlig Løn.

Paris d. 29 Aug. Underhandlingerne med Engelland fortsættes ivrigen. I Forgaars ankom det Engelske Statsbud Shaw, og nu siger man, at Hr. Basilico er i Begreb at afgaae til London igjen, og at tillige Lord Lauderdales Privat-Secretair reiser med ham.

Den Fest, som det Franske Senat lader foranstalte i Anledning af den seierrige Armees Hjemkomst, bliver een af de meest glimrende, der nogensinde have existeret.

Pillau d. 27 Aug. Commandeuren paa den her for Havnen liggende Svenske Fregat har fra Admiral Cederstrøm, som er stationeret paa Danzigs Reed, faaet en Skrivelse med den Ordre, at lade alle neutrale Skibe, ladede eller ikke ladede, løbe frit ud og ind, men Preussiske Skibe omtales ikke deri.

Generallieutenant v. Blücher har holdt en varm Tale til Garnisonen i Münster, hvori han opmuntrede den til at efterkomme sine Pligter, og i Nødsfald at forsvare det Preussiske Navns Hæder.

I Berlin venter man Storfyrsten Constantin fra Petersborg, til hvis Modtagelse der allerede føies Anstalter paa Slottet.

Breve fra Stettin melde, at Regjeringen har tilkjendegivet de derværende Kjøbmænd, at de vilde gjøre vel i, at sikkre deres Eiendomme i Frankrige.

Forholdene mellem Preussen og Frankrige synes bestandig at blive mere krigerske. I Berlin hersker den største Virksomhed; alle Regimenter, paa fire nær, sættes i Bevægelse. Det svære Artillerie, der skulde bruges mod de Svenske, har pludselig faaet Contraordre; fra det Beureuthske og Erfurtske have de Preussiske Tropper trukket sig tilbage, for at concentrere sig; i det Hannoverske mærker man overordentlige Bevægelser; ved Fæstningen Nienburg arbeide nogle 100 Mand; ved Peine (i Hildesheim) og Schulingen opslaaes Leire; fra de nordlige Dele af Hannover forslyttes Tropperne til den sydlige og med en Ilfærdighed, som vidner om vigtige Ting; i den Skrivelse, som Landdeputations-Collegiet i Hannover under d. 15 f. M. har udstædt til alle Øvrigheder, hedder det: "at der vil forefalde saare mange Marcher for de Preuss. Tropper i Egnene af Lüneburg, Uelzen og Zelle; i en Efterskrivt til en anden Skrivelse hedder det: at Øvrighederne ufortøvet maa besørge disse Ordrer efterlevede, hvor haardt det end maatte falde i den nuværende Høstetid, for at forekomme et større Onde.

I Augsburg findes 570 Familier, som er nu saa forarmede, at man har seet sig nødsaget til at fritage dem for Indqvartering.

I Buchariet, i Wallachiet, faldt der f. M. Hagel, saa store som Dueæg, der ødelagde dette Aars rige Høst.

Vera Crux d. 1 Junii. Med Cochenillen er her foregaaet en stor Forandring. Sædvanlig samler man aarligen 60,000 Arrober af dette Insect. Terrainet, som Nopalplanten, hvorpaa Cochenillen befinder sig, behøver, er i en Tid af et Aar mislykket i den Grad, at man kun har indsamlet 13,000 Arrober, ja Udsigterne ere saa slette, at man frygter her for, aldeles at tabe denne Farvestof.

I Wien skal der nu lægges en Skat paa alt forarbeidet Sølv, som man troer vil indbringe 16 Mill. Virkningen deraf er, at meget Sølv sendes til Mynten og at mange Guldsmede blive brødløse.

Efter de seneste Engelske Tidender af 2 Sept. er Fox anden Gang bleven tappet, hvilket man allerede forudsaae første Gang. Iøvrigt kommer han sig daglig mere og mere.

Abr. Golsmith har kjøbt den største Deel af Lord Nelsons Jordegods for 52 Pd. hver Acre.

Marchal Augereau har tilskrevet Magistraten i Frankfurt et Brev, hvori han gjør den Bebreidelser angaaende den Proclamation, den i hans Fraværelse har ladet uddele, som fornærmelig for den Franske Regjering, da det tvertimod paalaae dette Raad, at oplyse Indbyggerne om, at den ny Forandring sigtede til deres Bedste. Han forsikkrede den tillige, at han veed fuldkommen, at adskillige af Magistraten ikke havde nogen Deel deri, og opfordrer den derfor, inden 24 Timers Forløb at opgive Forfatteren til den circulerende Proclamation. — Følgen heraf var, at Magistraten overleverede Marchal Augereau en Forestilling med den Erklæring, at den omtalte Proclamation saavelsom dens Uddeling ikke har været et eneste Medlems, men hele Raadets Værk.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 96.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 13 September, 1806.

Holsteens Forening med det Danske Monarkie.

Slutningen af det henrundne Aarhundrede lignede det fjerde Optog af et Skuespil, hvor Interessen er spændt paa det høieste og hvor Knuden er saa stærkt knyttet, at dens Opløsning næsten synes umuelig; Begyndelsen af det ny ligner det femte Optog, hvor Alting mere og mere udvikler sig, og Knuden med raske Skridt nærmer sig sin Opløsning. Mørke og uudforskelige ere Forsynets Veie! Den Franske Revolution har frembragt ganske modsatte Virkninger end de fleste ventede; istedet for at udbrede skadelig Frihedssyge, har den tvertimod undertrykt alle overspændte Begreber om Frihed og Lighed; istedet for at rokke Regenternes Troner, har den tvertimod befæstet dem, som have undgaaet Stormen, saa stærkt, at de fleste, forhen indskrænkede Regenter i Tydskland og flere Stater, nu ere souveraine.

Under alle de Forandringer, det sydlige Europa, som en Følge af Tingenes Gang, har maattet undergaae, har imidlertid Dannemark, sit System bestandig tro, og aldrig higende efter at forstørre sine Grændser, hidtil været den eneste Magt, der ikke prøvede nogen af de store Forandringer, der hjemsøgte de fleste øvrige Stater. Men Ophævelsen af det Tydske Riges gamle Constitution og med den den Tydske Keiserværdighed, maatte naturligviis ogsaa forandre Holsteens Forhold til Dannemark. Denne Forandring er nu under 9de September bleven bekjendtgjort ved et Kongebud, i Følge hvilket Hertugdømmet Holsteen, Herskabet Pinneberg, Grevskabet Rantzau og Staden Altona skulle under den fælles Benævnelse af Hertugdømmet Holsteen, være forbundne med det hele Danske Monarkie, og, som en fuldkommen uadskilt Deel af samme, allene staae under vor Konges uindskrænkede Regjering. Over-Dicasteriet i Glückstadt skal fra nu af føre Navn af den Kongelige Holsteenske Overret og være den øverste, Kongen allene, underordnede Domstoel, uagtet den sammesteds værende adelige Landret indtil videre vedbliver, under Hs. Majestæts allerhøieste Autoritet. Men alle Retssager i Holsteen skulle dog behandles og paadømmes, efter de allerede givne Anordninger og Love, Rigslovenes Forskrivter indbegrebne, for saavidt disse angaae den borgerlige og criminelle Ret, indtil en almindelig Lov

kan blive indført, hvortil de fornødne Befalinger allerede af Kongen ere givne.

Paa denne Maade knyttes nu de gamle Baand, som i Aarhundreder have forenet Holsteen med Dannemark, end fastere, og dette kan umueligt have andet end de bedste Virkninger for begge Lande.

Det vil i dette Dieblik neppe være dette Blads Læsere ubehageligt, at finde her en kort Skildring af Hertugdømmenes oprindelige Forening med Dannemark og de Privilegier, hvorpaa den er grundet.

Slesvig har fra de ældste Tider været forenet med Dannemark, men Tid efter anden blev det bortgivet til Danske Prindser som Appanage, ikke som Arvelehn. Omsider søgte disse Prindser, især Abel, og Waldemar, der fik det som Lehn (1254), at gjøre det arveligt. Erik, den sidstes Broder, tvang, efter Slaget ved Loheede (1261), Kong Erik Glipping til at forlehne ham med Slesvig, som først (1285) høitideligen blev overgivet til Hertug Waldemar med Arve-Ret. Under Christopher den Anden og den bekjendte Grev Geert vare Stænderne i Dannemark meget misfornøiede med deres Konge, og besluttede derfor at opsige ham Huldskab og Troskab. De søgte Understøttelse hos Grev Geert, som var villig til at tage Partie og bidrage til Hertug Waldemars Ophøielse paa den Danske Trone. Det var de Danske Stænders Hensigt, at forene Slesvig med det Danske Rige, men Hertug Geert havde allerede saaledes indsmigret sig hos Waldemar, at denne aldrig saasnart var kommen paa Tronen, førend han overgav til Hertugen Forlehningen af Slesvig arveligen, og formaaede Rigets Raad til at confirmere denne Forlehning. Paa denne Maade bleve begge disse Stater forenede. Da Kong Christopher af Bayern (1448) døde, vare Valgherrerne blevne enige om at udnævne Adolf den Ottende, Herre til Holsteen og Slesvig, men han vilde ikke modtage Tilbudet og foreslog derimod sin Søstersøn, Grev Christian af Oldenborg, der paa hans Anbefaling ogsaa blev Konge i Dannemark og Norge. Da Adolf 10 Aar derefter døde, uden Arvinger, saa gjorde a) Otto den Anden, Greve af Schauenborg, og b) Christian den Første og hans Brødre, Fordringer paa Adolfs Lande. Stænderne vare deelte i to Partier, men omsider blev Kong Christian valgt til Herre over Slesvig og Holsteen, og kort derefter, paa sin Reise til Rom, da han besøgte Keiser Frederik den Tredie, blev Landet ophøiet til et Hertugdømme. Af denne Konge fik Hertugdømmet store Privilegier, hvoraf de vigtigste vare 1) at han tilstod ikke at være kaaret til Slesvig og Holsteen som Konge i Dannemark, men af Stændernes fri Villie, som stedse skulle beholde Valgrettighed; 2) at de ikke skulde være forpligtede til at følge Kongen i nogen Krig udenlands, og at de ikke skulde indstevnes for Kongen i Livs-, Æres- og Gods-Sager, men for deres egen indenlandske Ret; 3) at Kongen ikke skulde paalægge nogen Skat, uden de geistlige og verdslige Stænders Samtykke; 4) at Slotte og Lehne ikke skulde betroes uden til indfødte Mænd; 5) at Kongen skulde love at holde uryggeligen hvad Raadet i disse Lande med Drosten og Marsken ordinerede til Førstendømmets og Grevskabets Nytte; 6) at hvad det geistlige og verdslige Ridderskab vilde indføre i Lander til deres eget Brug, ikke til Kjøbmandskab, ingensteds skulde fortoldes; 7) at om nogen indenlandsk og udenlandsk vilde tilføie disse Lande Skade, skulde Drosten og Marsken i Kongens Fraværelse have Magt til at samle Undersaatterne, for at hindre saadant; 8) at Kongen ikke skulde afsætte eller indsætte nogen Lehnsmand, uden Stændernes

Samtykke; 9) at intet Gods skulde bortgives til Dronningen eller nogen af Indbyggerne i Landet, uden Raadets Samtykke; 10) at Kongen ikke skulde slaae nogen Mynt, uden den, som er gangbar i Lübek og Hamborg.

Saaledes vidste Stænderne i Slesvig og Holsteen, at benytte sig af Tidsomstændighederne, og at forskaffe sig de urimeligste Privilegier, som Kong Christian den Første saae sig nødsaget til at tilstaae dem, dersom han vilde undgaae større Ubehageligheder. De havde, dersom han havde gjort Indsigelser, maaskee antaget Greven af Schauenborg til Landsherre. Han maatte endog, i en Revers af 1448, hvortil Originalen endnu findes, forpligte sig til at underskrive en Artikel i Kong Waldemars og det Danske Rigsraads Haandfæstning, efter hvilken Slesvig ikke skulde forenes med Kongeriget Dannemark.

Disse Privilegier bleve efterhaanden confirmerede, ligesom en ny Konge tiltraadte Regjeringen. De gjemmes i Staden Kiel i en saakaldt "Privilegienlade", der bestaaer af en firekantet Trælade, som lukkes ved et Trælaag, som skydes ind. Paa dette Gjemme staaer: "Anno 1504 lebten noch so viele Geschlechter in diesem Lande", og saavel paa Laaget, som paa de mindre Sidestykker findes malede Vaaben. Denne Lade er fra Aaret 1580. Documenterne ere deels betegnede med Numere, deels med Bogstaver, og det ældste deriblandt er fra 1422, udstædt af Christian den Første.

Hertugdømmene ere blevne fem Gange deelte imellem Kongerne af Dannemark og Hertugerne. Den 1ste Deling skede 1490, da de bleve deelte i den Segebergske og Kielske Deel, men den blev igjen ophævet 1523, da Stænderne opsagde Christian den Anden Huldskab og Troskab, og tilbøde Hertug Frederik Kronen;

*) Disse Privilegier ere udgivne i Trykken 1797 ved F. C. Jensen og D. G. Hegewisch.

den 2den skede 1543, da de deeltes mellem Frederik den Førstes tre Sønner; den 3die skede 1564, da Frederik den Andens Brødre, Magnus og Hans, paastode deres Andeel i Hertugdømmene; den 4de skede 1622, efter Hertug Hanses Død, som i sit Testamente havde deelt dem mellem sine fem Sønner; den 5te skede 1581, da der opstod store Stridigheder mellem Frederik den Anden og Hertug Adolf.

Saaledes have disse Provindser fra de ældste Tider af været et Tvistens Æble og bestandig givet Anledning til Stridigheder.

Grevskabet (nu Herskabet) Pinneberg kom til Dannemark, da Kong Christian den Fjerde kjøbte samme af Grevinde Elisabeth, den nærmeste Arving efter Otto den Tredie, der døde uden mandlige Arvinger, for 150,000 Rdlr. Da Keiseren paastod, at det var et Lehn af Tydskland, beviste Kongen, at det var et Allodium. Siden kom den anden Halvedeel til Dannemark, da Statholderen i Holsteen, Grev Rantzow, solgte sin Andeel for 210,000 Rdlr.

Det Pløenske Huus nedstammer fra Christian den Tredie. Johan den Yngre fik af sin Broder, Kong Frederik den Anden, Sønderborg, Nordborg ꝛc. Kong Frederik den Fjerde forlehnede 1731 den afdøde Hertug Johan Frederiks Søster-Søn, Frederik Carl, med dette Land, og til Taknemmelighed afstod denne siden igjen Nordborg til Kongen, og overgav derpaa, da han ikke haabede Arvinger, det Pløenske til Kong Frederik den Femte (1756), ved en af Keiseren confirmeret Successionsact, i Kraft af hvilken Kongen, da Hertugen (1761) døde, tog Pløen i Besiddelse.

Ditmarsken fik Christian den Første, da han (1474) besøgte Keiser Frederik i Rothenburg, foræret ved et Gavebrev. Keiseren skjenkede ham hele Landet, for at indlemme det i

Holsteen og Stormarn. Ditmarskerne have, som bekjendt, adskillige Gange modsat sig Dannemark, og bleve 1559 bragte til Lydighed. Landet blev to Gange deelt, og blev omsider, under Frederik den Fjerde, ophøiet til et Hertugdømme, da Kongen fik af Keiseren et Lehnspatent.

Holsteen maatte, som et Lehn af det Tydske Rige, hver Gang en Keiser døde eller en ny Hertug kom paa Tronen, søge om et nyt Lehnsbrev, hvilket maatte begjeres inden Aar og Dag, da ellers Lehnet skulde være tabt. Tilforn brugtes i dette Brev kun Udtrykket **Hertug**, men Frederik den Fjerde udvirkede, at han kaldtes deri **Kongelig Majestæt**. — Forlehningsmaaden skede i gamle Dage ved Fanen, som, naar Ceremonien var tilende, blev kastet ud blandt Folket; men i de nyere Tider skede det i Keiserens Audiencegemak. Keiseren sad paa Tronen, med Lehnsværdet ved Siden, og den, som fik Lehnet, maatte ligge paa Knæ og med sammenfoldede Hænder mellem Keiserens Hænder, gjøre sin Eed, derefter kysse Knappen paa Lehnsværdet, hvormed Ceremonien var tilende.

Den, der fik Lehn, skulde med Rette personligen møde for Keiseren, som Lehnsherre; men dette er ikke skeet i en Tid af langt over hundrede Aar. Kongen lod een af sine Ministere møde og begjere Lehn.

I hvilken Anseelse den Slesvig-Holsteenske Adel fordum stod sees deraf, at Kong Christian den Første i Aaret 1448, førend han modtog den Danske Krone af Rigsraadet i Dannemark, bad de Slesvig-Holsteenske Riddere og Riddersvende (Knappen) at være **Borgen** for ham i Henseende til de Puncter, han forpligtede sig til at opfylde.

Stændernes **Valgret** blev første Gang udeladt i Frederik den Tredies Confirmation af de Slesvig-Holsteenske Privilegier.

Nu, da den Østerrigske Keiser har fragsagt sig hver Ret som det Tydske Riges Overhoved, ophæve alle saadanne Vedtægter sig selv.

Den Holsteenske Adel har tildeels allerede længe indseet, at Undersaatter, som nyde fælles Gavn og fælles Beskyttelse af Staten, bør give Slip paa et Chaos af forældede Rettigheder, som kun frembringe en skadelig Disharmonie i hele Statsbestyrelsen. Vore Holsteenske Medborgere ville ved den ny Forening vænnes til at betragte sig, ikke allene som een Konges **Undersaatter**, men ogsaa som een Konges **Folk**, der bør glemme sin Tydske Herkomst og sine fordums Forhold til Tydskland. De ville lære at indsee, at de aldrig hædre sig selv mere, end naar de hædre det Danske Folk, dets Sprog og dets Sæder. Dannemark, Norge og Holsteen være evig en eneste Stat, knyttet ved Slægtskabs, Broderskabs og retfærdige Loves fasteste Baand! Dette er hver Fædrelandsvens varmeste Ønske. Ved fælles Stræben efter at fremme fælles Tarv og lyde fælles Love, ville de ikke allene vedblive at være een af de ældste, men ogsaa een af de selvstændigste, frieste og lykkeligste Stater i Europa. Allerede længe have de overbeviist Verden om, at, under en retfærdig og viis Regjering lader den meest uindskrænkede Kongemagt sig meget godt forene med den meest uindskrænkede Borgerfrihed.

Spørgsmaal.

Skulde det være sandt, at et Selskab i Kjøbenhavn, som ikke har noget bestemt Antal Lemmer, har negtet at indtage en Mand af den jødiske Nation, som eier og driver to temmelig betydelige Fabriker, er almindelig bekjendt for en retskaffen og redelig Mand, og altsaa, saa-

vel fra Vindskibelighedens og Gavnlighedens som fra Moralitetens Side, kan maale sig med enhver af Selskabets almindelige Lemmer? Og er dette sandt, har da Selskabet havt nogen anden Grund til at refusere hans Optagelse, end den, at han er af den jødiske Nation? Man venter dette Spørgsmaal besvaret ligesaa offentligt som det er fremsat, for at betage dem, dette kunde være bekjendt, al Tvivl om, at det er en svag Fordom og ingen hemmelig Animositet, der har udelukket den Proponerede fra dette Selskab.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af det under Navn af Melodion i dette Blad forhen omtalte nyopfundne Instrument har J. T. Reinke i Hamborg ladet bekjendtgjøre følgende: Ligesom en Reisende i en liden Stad snart erfarer alt hvad der er mærkværdigt, saaledes blev jeg og snart bekjendt i Kiel med et mærkværdigt musicalsk Instrument, som kaldes Melodica, hvorpaa Opfinderen, Hr. Riffelsen fra Kjøbenhavn, nogle Dage i Forveien havde givet en Concert med almindeligt Bifald. Jeg erfarede tillige, at Hr. Riffelsen endnu opholdt sig i Kiel og jeg søgte naturligviis at lære at kjende ham og hans Instrument, hvilket ogsaa lykkedes mig. Hr. Riffelsen, en meget beskeden og aabenhjertig ung Mand, vægrede sig aldeles ikke ved at vise mig sit Instrument, gik med mig hen til Prof. Cramers Huus, hvor Instrumentet stod. Min Forventning blev snart nedstemt, da jeg fik Øie paa Instrumentet: en uanseelig Ting, næsten i Form af en Commode, omtrent 2½ Fod bred og 3 Fod høi. Hr. R. undskyldte dets uanseelige Udvortes, og sagde: tillader De, at jeg lader Dem høre mit Instruments Tone og derpaa viser Dem dets indvendige Construction? Han satte sig ned, begyndte at phantasere og jeg forfærdedes over Virkningen. Hr. R. spiller kun maadelig, og i Concerten spillede derfor ikke han, men en derværende Musicus. — Da Hr. R. var færdig, vare alle mine Undskyldninger frugtesløse; jeg maatte sætte mig ned og spille. Jeg phantaserede lidet, og de skjønneste Toner fortryllede mig. Derpaa viste Hr. R. mig Instrumentets indvendige Beskaffenhed, uden mindste Tilbageholdenhed, og jeg fattede i Dieblikket Alting saa tydelig, at jeg næsten turde driste mig til at gjøre det efter. Instrumentet er næsten ganske noie overeensstemmende med det Dietzeske Melodion. Det være mig tilladt, at anføre her følgende: 1) Riffelsen paastaaer, selv at have opfundet sit Instrument og at have anvendt paa denne Opfindelse mange Aars Flid. Hvorledes kan nu Mechanicus Dietz i Emmerich være Opfinderen deraf? Det Instrument, som Talen her er om, er, efter alle opgivne Kjendetegn, af een og den samme Beskaffenhed. 2) Uagtet det ikke er mueligt, at to eller flere paa een Tid kunne gjøre en og den samme Opfindelse, saa har det bekjendte Exempel, at Leibnitz og Newton paa een Tid paastode, at have opfundet Differencial- og Integral-Regning, dog ikke havde opfunden samme (hvilket siden blev beviist), men at Barrow havde opfundet den meget tidligere; dette Exempel har bragt mig paa den Tanke, at hverken Dietz eller Riffelsen er Opfinder af Instrumentet. 3) En gammel, prøvet Ven, en passioneret Elsker og Kjender af Musik og musicalske Instrumenter gav denne min Mening snart stor Vægt. Han fortalte: at i hans Ungdom en Konstner i Frankenland allerede havde opfundet et saadant Instrument, og havde solgt det ad Kjøbenhavn til. Alderdomssvaghed og Sygdom hindrede ham i, videre at undersøge det Sande i Sagen. 4) Hr. R. yttrede for mig, at han vilde reise til Lübek og der lade sig høre; jeg raadte ham, først at reise til Hamborg. 5) Hr. R. forsikkrede mig, at han kunde bringe det til en saadan Fuldkommenhed, at det kunde bruges i Kirker. Jeg er af samme Mening, thi Gulvet rystede, da Instrumentet spillede forte. Dette vilde være meget raadeligt, thi: quod potest fieri per pauca, nos debet fieri per plura. Og saaledes kunde da de uhyre og meget kostbare Machiner, som kaldes Orgelværker, fortrænges af et meget simpelt og ubekosteligt Instrument. 6) Man troe for alting ikke, at jeg er Hr. Riffelsens Talsmand. Han kjender mig ligesaalidet som jeg kjender ham. Det er kun Tingen, som jeg har talet for.

I Gaar var der Marked i Roeskilde. En stor Mængde Kjøbenhavnere kjørte derned.

Paa Domhuset i Kjøbenhavn arbeides nu af alle Kræfter; een af Bygningerne skal være færdig i Aar, en anden i næste Aar og det Hele om fire Aar. Man forsikkrer, at denne Bygning ikke allene vil blive een af de skjønneste i Kjøbenhavn, men endog i hele Europa. De sex store Steenpiller, som skulle staae lige for Opgangen til Raadhuset, og inden for hvilke Raadstuesalen skal være, ere næsten færdige. Trappen, som bliver omgiven med et prægtigt Jernrækværk, skal gaae 20 Alen ud paa Torvet.

Moniteuren indeholder en Efterretning fra Christiansand, hvori der anføres, at de Franske Fregatter i de Grønlandske Farvande have ialt taget 28 for det meste fra Hvalfangsten tilbagevendende Engelske Skibe, hvis Værdie beløber sig til 2 Mill. Rdlr. Ved den Franske Escadres Ankomst til Grønland tog den den Engelske Caper Simps paa 20 Canoner og 120 Mand og sænkede Skibet.

Det Danske Skib Fortuna, af Værdie 20,000 Pund St. er bleven taget af Garnisonen i Capstadt og overladt den som Prise. Den Danske Ostindiefarer Lisette er ved Simons Bay bleven tagen af den Engelske Commandant, fordi den havde hemmelige og vigtige Statspapirer fra det Hollandske Gouvernement til Adm. Hartsink ombord. I disse gaves ham Anvisning til Operationer mod den Britiske Handel.

Imellem Kjøbenhavn og Holsteen er der kommet og gaaet fra 1ste til 12 Sept. 12 Estafetter.

I Hamborg ere følgende Danske Reisende ankomne: d. 4 Sept. Commissionair Rothe fra Hannover; d. 5 Sept. Capitainerne Haffner og Rømmling fra Nendorf.

For nogle Dage siden savnedes Vand i mange Qvarterer i Kjøbenhavn. Aarsagen hertil var, at Peblingesøen i denne Tid er bleven opmuddret langs ned ad St. Hans Hospital, og man kan nu vente sig klart og godt Vand.

Kongen af Sverrig agter for en kort Tid at reise tilbage til Skaane; men hans Tydske Armees Bestemmelse er endnu ikke bekjendt.

En Engelsk Convoy var bestemt at afgaae til Tønningen d. 7 d. M.

Sexten beqvemme Sømænd ere blevne antagne til at veilede Russiske Krigsskibe, hvis Tal skal være tyve, fra Kjøbenhavn til Portsmouth. Saavidt man hidtil veed, faaer hver af dem 400 Rdlr. i Salarium.

Lynilden slog d. 11 Augusti ned i Sergeant Schrøders Skorsteen paa et lidet Sted, kaldet Fredtoft, Aal Sogn, ved Varde. Den kastede hans Kone omkuld, sviede hendes Klæder og Legeme, der var fuldt af Vabler. Da hun kom til Live var hun meget elendig. Munden var fuld af Leer og Kalk, som hun kastede op tilligemed Blod. Leve kan hun neppe.

I Island har der hidtil været forskjellige Meninger om, hvorledes Bøder, som ere bestemte til Lod Sølv, bør beregnes. Cancelliet har under 8 Julii d. A. tilkjendegivet vedkommende Øvrigheder i Island, at et Lod Sølv bør i den Henseende beregnes i Island som i Dannemark, til 48 ß.

Bundtmager Gross har under d. 26 Junii d. A. faaet Privilegium paa, ene at være berettiget til, i 3 Aar at forfærdige Hatte af Sælhundeskind til Udsalg, men dog kan denne Eneret ikke blive til Hinder for Andre, som kunne bevise, at de forhen have drevet denne Fabrication.

Under 1 Aug. d. A. er Brødrene Henriques bevilget 5 Aars Forlængelse af den Eneret, de forhen have havt, til at præparere og udsælge fernisserede Papirer efter deres egen Opfindelse.

Udenlandske Efterretninger.

Den berømte Iffland er d. 4 Sept. ankommen i Hamborg.

Leiren ved Meudon bestaaer af 6 overmaade lange Rækker af Tælte. Officierenes Tælte udmærke sig ved Faner. Forved Soldaternes findes Ovne, hvori Soldaterne koge deres Mad.

Den hele Strækning af Ny-Holland, som Capitain Baudin har opdaget og som naaer fra Øerne St. Pierre og St. François, indtil den sydligste Odde, har faaet Navnet af Terre Napoleon.

Den tjenstgjørende Engelske Marine bestaaer nu af 131 Linieskibe, 11 paa 50 Canoner, 169 Fregatter, 184 Chalouper, 259 Canonbrigger — Cuttere og Canonbaade, foruden leiede bevæbnede Skibe og Capere.

En Negerførste i Sego skal virkelig have ladet dræbe den berømte Reisende Mungo Park tilligemed de tre eneste af hans Følge, efterat han

i Forveien havde behandlet ham meget venskabelig og vist ham Alting.

Nylig afbrændte i Vestminster det største Brændevinsbrænderie, Staden nogensinde har eiet, tilligemed en kostbar Dampmachine, som havde kostet 30,000 Rd. Værket var assureret for 462,000 Rd.

Den i Gaar ankomne Estafette har medbragt Engelske Tidender, der gaae til d. 5te d. M. De melde, at Fredsunderhandlingerne endnu bestandig fortsættes og at man i Engelland den 4 d. M. har vidst, at Keiser Alexander ikke har ratificeret den Fred Oubril har sluttet. Navnene paa det Russiske Statsraads Medlemmer, der, under Keiserens Præsidium, har fattet denne Beslutning, anføres udførligen. — Fox kommer sig daglig mere og mere. — Ogsaa den detroniserede Konge af Neapel har, efter den af Engellænderne tilsegtede Seier, ladet udgaae en Proclamation til sine Undersaatter, hvori han roser dem meget, og forsikkrer, at denne Seier vil opvække Beundring hos den sildigste Efterverden. — Bedrageren Daniel er bleven paagreben paa Øen Man, hvor Skjelmen blev fanget i sin egen Snare. I Stikbrevet havde man taget Feil af nogle Bankenoters Numere. Han betjente sig af Feiltagelsen, og vilde sælge en Note paa 200 Pund, som hørte blandt de ikke anførte. Men da hans hele Udvortes svarede til de beskrevne personlige Kjendemærker, blev han strax paagreben.

Prinds Eugen af Würtemberg, General-Major i Russisk Tjeneste, og den Russiske Armee-Leverandør Mayerowitz ere ankomne til Berlin.

Skrivelse fra de Russiske Grændser d. 28 Aug. Hr. Oubrils Navn staaer nu ikke mere paa Fortegnelsen over Medlemmerne af det udenlandske Departement i St. Petersborg. — Prinds Gustav af Curland, som ved de Russiske Troppers sidste Ophold, paa alle Maader har sørget for at forskaffe dem alle Fornødenheder, har af Keiseren faaet St. Anne Ordenen af første Classe. — Det hedder, at der med det første skal afseile nogle Linieskibe og Fregatter fra Cronstadt, og deres Bestemmelse skal være at gaae til Corfu.

Jerome Bonaparte er nu lykkeligen ankommen med Linieskibet Veteran til Bayen la Foret. Et Vindstød havde skilt ham fra Villaumez's Escadre.

Adskillige Hamborgske Skibe, som allerede længe havde ligget seilfærdige i Lissabon, men ikke vovede at afseile, af Frygt for de paa Høiden krydsende Corsarer, anholdte hos den Portugisiske Regjering om en Convoy, som ogsaa blev dem lovet. Men formedelst indtrufne Omstændigheder forhaledes dette adskillige Uger; det var den skjønneste Aarstid, Vinden var gunstig, men alligevel var der endnu ingen Udsigt til Afseilingen. Alle Capitainerne paa 11 Skibe besluttede derfor i en Forsamling, at afseile, uden Portugisisk Convoy. De havde ialt 44 Canoner, med hvilke de vilde forsvare sig, dersom nogen Corsar skulde gjøre Jagt efter dem. Der blev opsat et Document, der indbefattede 7 Artikler, og som blev af alle Capitainerne underskrevet: 1) Vi love at seile i Selskab, og ikke at skilles ad, førend vi ikke mere have at befrygte noget af Corsarerne. 2) Skal et af vore Skibe bestemmes til Convoyskib, og dets Capitain skal være dets Commandeur. Alle Extra-Omkostninger, som han har, skulle samtlige Skibe bære. 3) Enhver af os forpligter sig til, at gjøre sit Bedste baade om Dagen og Natten, for at sætte Seil til, paa det han kan følge os, og skulde det, imod Formodning indtræffe, at een af os ikke opfylder sin Pligt, saa skal han udstødes fra Convoyen. 4) Der kan ingen forlade Convoyen, naar han ikke har alles Tilladelse dertil, og i Forveien har taget Afsked med alle. 5) Tør ingen vende eller lægge sig paa en anden Side, førend Commandeuren har givet Tegn dertil. 6) Skulde en eller anden, ved at seile stærkt, miste Seilestag eller paa andre Maader lide Skade, saa forbinde vi os gjensidigen til at hjelpe ham med vort Forraad. 7) Skulde een iblandt os være saa nedrig, ikke at opfylde ovenanførte eller forlade Convoyen, saa skal han i Fremtiden være banlyst fra vort Selskab, og enhver skal have Tilladelse til at kalde ham en slet Karl. — Farten gik for sig, og de ankom alle lykkeligen paa Elben.

Fra det indre Rusland, saavelsom fra Churland, Liefland og Danzig meldes, at Kornhøsten i Aar er meget gunstig.

Efter Privatbreve fra München ventede kun Krigsministeren, Prinds Alexander af Neufchatel, fra Petersborg den Efterretning, at den Russiske Keiser har ratificeret Freden, for strax at give den store Armee Befaling at marchere hjem til Frankrige. — Da dette ikke er skeet, saa kan man let forklare sig, hvorfor den store Triumphfest er bleven opsat.

Maynsfloden d. 26 Aug. Rigsstaden Frankfurts Occupation af Tydsklands Første-Primas, er imod Formodning bleven opsat.

D. 25 Aug. gik en betydelig Artilleriepark igjennem Frankfurt over Mayn. Man troer at den tager Veien til det Frankiske.

Westphalen d. 31 Aug. Alle Franske Tropper have igjen trukket sig tilbage fra det Bentheimske til Holland. — De Emigranter, som have opholdt sig i Münster, have begyndt at forlade Staden.

Lissabon d. 1 Aug. Capit. Hermite har ved Guinea-Kysten taget eller ødelagt 40 Engelske, for det meste til Slavehandelen bestemte, Skibe. I St. Salvador har han solgt 1300 Negre, og derpaa fortsat sit Tog.

Den 1 Sept. skulde Ludvig den Fjortendes Værker, som for et halvt Aar siden bleve anmeldte, udkomme. De bestaae af 6 Bind, og paa deres Authenticitet tvivles ikke. Ludvig d. 14de overleverede et Aar før sin Død Marchal Noailles sit Haandskrivt, og denne afleverede det igjen til det Kongelige Bibliothek. Han vedføiede selv et Vidnesbyrd, hvori han paastaaer, at Kongen en Aften befalede ham at hente forskjellige Papirer, der laae indelukkede i en Skuffe i hans Cabinet, og efter at have brændt endeel deraf, tilstod ham hans indstændige Begjering, at beholde Resten, som især angik 4 Feldttoge. — Han lod dem indbinde i 3 Foliobind. Hr. Grouvelle har besørget den historiske Deel og General Grimourd den tactiske.

I Engelland har man nu faaet nærmere Efterretninger angaaende det Engelske Transportskib, som i en stærk Storm forliste f. A. i det nordlige America. Da Skibsbaaden ulykkeligviis kantrede, brak den commanderende Officier Armen og druknede; forskjellige Folk paa Skibet fandt ligeledes deres Grav i Bølgerne; de øvrige bleve, den ene efter den anden, kastede overbord, og, da Skibet adsplittedes, vare kun 60 Mennesker ombord. 34 af

dem reddede sig, paa Vraget, hen paa en øde og ubeboet Øe. Tre, som bleve ved Strandkanten, fandt Beskyttelse hos en Mand, der boede her om Vinteren i en Hytte, og som beholdt dem hos sig indtil Foraaret, da han bragte dem til Fortunabay, hvorfra de kom lykkelig, skjønt meget udtærede, til Quebek. De øvrige 31 begave sig til det indre Land. Paa Skibet fandtes 9 Officierer, 220 Mand og 30 Koner og Børn.

De Stæder i det Frankfurtske, som Bayerne have besat, fordi de troede, at de hørte til det Anspachske, skulle allerede være rømmede af dem igjen.

I London har man officielle Efterretninger fra Sicilien, som gaae til d. 11 Julii. General Stuart landede d. 1 Julii i Golfo St. Euphemia, erobrede Amantea *), tog 400 Mand i samme til Fanger og 200 i Skoven. D. 2den angreb han General Regnier, hvis Tab ialt regnes for henved 2000 Mand. De Engelskes Tab anslaaes kun til 40 Døde og 231 Saarede. General Compere blev tagen til Fange. D. 10 Julii overgav Fæstningen Reggio **) sig ved en Capitulation til de Engelske. Den Franske Garnison paa 668 Mand maatte strække Geværet, og blev indskibet til Messina. Landmændene yttre lige stor Hengivenhed til Ferdinand IV. og Engellænderne, hvis Armee de tilbøde sig at forsyne med Levnedsmidler, uden Betaling. De bære overalt røde Cocarder. I den Proclamation, som General Stuart udstædte, hedte det, at Ferdinands Fane atter skulde vaie ved Kysterne, at der ikke forlanges Contribution, at Alting skulde betales, at Indbyggerne skulde faae Vaaben og Munition, at deres Religion &c. skulde respecteres &c.

*) Amantea er en liden Stad ved Søkanten af Calabria citra, ved Indløbet af Floden Oliva. Den har et befæstet Slot.

**) Reggio, en gammel, forhen smuk og betydelig Stad, ligger kun 3 Mile fra Messina. Førend det frækkelige Jordskjelv 1789 havde de den 17,000 Indbyggere, nu har den neppe 10,000. Skjønt den er en Søstad har den dog ingen egentlig Havn, men Skibene maae ligge for Anker paa den aabne og usikre Rhed.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 97.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 16 September, 1806.

En Dannemands gode Handlinger.

(Meddeelt.)

Hvem der har reist noget veed, hvorledes de Reisende i Kroer, Værtshuse, eller — fornemmere talt — Gæstgivergaarde ofte optrækkes. Alt maa her dyrt betales — under Paaskud af de dyre Tider, som kunne være antageligt nok, naar kun Varene vare gode. Men man reise fra Kjøbenhavn til Hamborg, og man tælle da de Gæstgiversteder, hvor Maden var saa god som paa Prindsen i Roeskilde, eller som man spiser den hjemme hos sig selv. Man minde sig dertil de mange Leiligheder, Gæstgiveren har til ved smaa, men for den Reisende — især Fremmede og Ubekjendte — ofte vigtige Høfligheder, at forbinde sig sin Gæst, og man overregne da paa hvormange saadanne Værter, man har truffet. Naar vi derfor stundum støde paa en saadan blandt sine Lige sjelden høflig, selskabelig, forekommende, og uinteresseret Vært, fornøier det os inderligt. Men viser denne Ædle paa sin egen Interesses Bekostning Opofrelser ved flere Leiligheder; er han dertil vor mellem Fremmede bosatte Landsmand, saa ønske vi at kunne dele vore patriotiske Følelser med flere Landsmænd.

Anmelderen heraf staaer ikke i allermindste Forbindelse enten med den Dannemand, her skal omtales, eller med dennes Venner, eller Vens Venner. — Han er ingen af dem mindste interesserende Forbindtlighed skyldig, veed og at ædel Daads værdigste Løn er den Handlendes egen Selvfølelse. Alligevel troer han dog, at det i flere Henseender kan medføre Nytte, naar saadanne gode Handlinger komme til Fleres Kundskab. Overalt see vi jo daglig anden ædel Daad, som Skindødes Redning, udmærket Flid o. s. v. offentlig bekjendtgjort. Anmelderen tør derfor ikke tage i Betænkning, offentlig at kundgjøre følgende Dannisdaad.

Indskrænkede snævre Kaar vare oftest Videnskabsmandens og Konstnerens Skjebne; falde Rigdom og Overflod i vor Lod, tjenes det gjerne paa Videnskabernes og Konsternes Bekostning. En saadan Reisende kom med Familie at logere paa en Gæstgivergaard i den By, hvorfra han nu til Søes kunne naae sin Bestemmelse. En vidtløftig Reise havde medtaget Pengene, og nu maatte de Reisende flere Dage opholde sig i Gæstgivergaarden, til Skibsleilighed faldt, og Vinden blev føielig. Her levede de derfor saa tarveligt som muligt; men den ædle Vært, der formoder deres Forfatning, gjør dem alligevel saa meget tilgode, som han, uden at fornærme deres Undseelse, tør. Dagen til Afreisen kommer nu, da den Reisende maa for Værten skrifte reent ud, han ikke kunde betale, hvad han var bleven ham skyldig, ja at han endog manglede Penge til at klarere Skipperen med. Han tilbyder derfor Værten til Sikkerhed for hvad han var bleven ham skyldig, en som Præmie vunden Guldmedaille, og desuden, da Medaillen var af langt større Værdi, forlanger paa den at faae ti Rigsdaler til Laans. Værten, som i sit Udvortes har noget, jeg veed ei selv hvad jeg skal kalde dette Ligefremme, som gjør, at han taler i samme Tone med Stormanden som med den Allerringeste — den ikke Dybtseende vil maaskee kalde det et hampet Væsen — kort, Værten, som kun den øvede Menneskekjender strax antager for den, han er, griber Guldmedaillen, beseer den, gaaer hen til sit Chatol, og derfra igjen til den Reisende. "Der har De," siger han til den Reisende: "Deres Medaille, jeg kan ikke tage den; thi hvad har De saa til Bevis for hvilken duelig Mand De er, naar De kommer paa Steder, hvor De kan gjøre Deres Lykke. Der er tyve Rigsdaler, thi ti Rigsdaler kunde maaskee ikke slaae til; naar Deres Leilighed bliver, kan De jo altid tilbagebetale mig det." — Handlingen taler for sig selv, og behøver derfor ikke videre Anmærkninger.

Men anmærke bør jeg, at ikke denne er den eneste ædle Handling, som man om denne Dannemand veed at fortælle i hans Cirkel. Et ungt Menneske, der kom til Byen, for paa dens Universitet at skulle studere, fik Lyst til, heller at ville fare til Søes. Han havde til videre lagt sig ind paa samme Gæstgivergaard, og den værdige Professor R******, hvem den Unge yttrede sin saa inderlige Lyst for, at han ikke kunne bringes derfra, gav ham Anvisning paa Værten, som den, der bedst kunde bringe ham an i denne Vei. Imidlertid havde den Unge ligget saalænge paa denne Gæstgivergaard, at han frygtede for hans Pung ikke skulde kunne slaae til. Oftest gik han derfor ud om Middagen, foregivende, han skulle spise ude; men Værten, som gjettede Aarsagen, nødte ham at blive hjemme og spise. Efter nogen Tid skaffede Værten ham ikke allene en god Skibscondition, men eftergav ham endog Alt, hvad han for Kost og Logement skulde betale.

Fischer — saa hedder denne Ædle, der eier l'Hotel de Kopenhagen i Schumacherstraße i Kiel — og om hvem der endnu kunde siges meget mere godt, som mine mange brave Landsmænd, der ved deres Ophold i Kiel daglig søge hans Huus, vide. For hvem der føler og tænker Dansk er det en sand Vellyst mellem Fremmede at finde en saa ædel Landsmand, der og er agtet baade af Fremmede og af Landsmænd, af den Høie, der kjender ham, som af den Ringere. Held følge denne ædle Olding paa sin Rest af Livets Bane, og hans Dyd gaae i Arv til hans Børn!

En Begjering til General-Vei-Commissionen.

Ved Indkjørslen til Lyngby, strax ved den ny Bygning, paa høire Haand, hvor der skulde være en Grøvt, findes et Hul, som trænger høilig til en hastig Forbedring. Et velklædt Mandfolk og Fruentimmer, som d. 31 Aug. vilde gaae hen til deres Vogn, der holdt paa Veien, kom uheldigviis ned i dette Hul, som er en ordentlig Pøl, da Vandet, der løber fra Glarmester J. R. Monnichs og Sam. Moses Gaard ikke allene bliver staaende deri, uden at have noget Afløb til nogen af Siderne, men endog formeres der ved Vandets Tilløb fra Kongeveien paa den hele Side af Veien, som Gaaende, især naar det har regnet og Veien er slem, næsten aldeles ikke kunne passere. Vandet, som bliver

staaende og forraadner, foraarsager desuden en høist ubehagelig Lugt. For 9 til 10 Aar siden blev det vel Hr. Monnich paalagt at anskaffe sig de fornødne to Steenkister, som bleve nedsatte uden for hans Huus, ligesom der og blev nedsat en anden uden for S. Moses Huus, men siden den Tid ere hverken Kisterne eller Grøvterne blevne oprensede. — Da Lyngby er en By, som saa idelig besøges af mange Mennesker, saa er man overbeviist om, at den høie Commission behageligst vil lade føie Anstalt til det paaankede Steds Forbedring.

Inscriptionen paa Skuespilhuset.

Paa ikke faa af vore offentlige Bygninger, der ere opførte i de nyere Tider, findes Inscriptioner, som man hidtil ikke har optegnet i vore Topographier, og som af denne Aarsag aldeles maae forsvinde af Efterverdenens Erindring, naar de enten forsømmes at opfriskes, eller udslettes af Regn og Slud, eller ødelægges i en ulykkelig Ildebrand. Imidlertid ere saadanne Indskrivter ikke sjelden historiske Monumenter, hvis Vigtighed aldrig føles mere end naar de ere forsvundne. Selv den fortjente Pontoppidan har i sit Danske Atlas aldeles forbigaaet den mærkelige Inscription, som findes paa den ene Side af Skuespilhuset, uagtet den ikke allene viser os, hvilken Dag Theatret første Gang blev aabnet, men tillige lærer os, hvorledes man tænkde om Skuespil og deres Be-

stemmelse for omtrent tredsindstyve Aar siden. Inscriptionen, som er udhuggen i en Steentavle, og som allerede begynder at blive noget ulæselig, lyder saaledes:

Landsmand og hvo du end er
Naar du i vores Skuespil som i et Speil
Betragter Verdens Vandel
Det Onde og det Gode,
Beleer Menneskets Skröbelighed, Daarlighed og Udyd
Da lær derved at kjende din egen
At rette den, forbedre og forandre dig
Fra det Uanstændige til det Anstændige,
Fra det Onde til det Gode,
Fra Dyd til Udyd.
Tak den stormægtigste, allernaadigste, viseste Enevoldsherre
FREDERIK DEN FEMTE,
K. t. D. o. N. d. V. o. G. K. H. u. S. H. St. o. D. &c.
Som skjenkede Pladsen og lod Huset bygge
Til sine Undersaatters Nytte og hver Mands Forlystelse
Lagde dertil mange naadige Friheder
Lod Skuepladsen aabne den 18 Dec. 1748.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Det saakaldte Viinhuus ved Toldboden begynder nu at ligne en liden Kjøbstæd. Ligefra Hjørnet ned til Amaliegaden er der indrettet 8 Boutiquer, hvoraf de syv ere beboede af to Strømpehandlere, en Blikkenslager, en Tobakshandler 2c. — I Centrumet er en Barbeerstue.

I Dag ere to Karle, som i Fjor gjorde Indbrud i Vibens Huus, blevne kagstrøgne.

Efter at den Danske Gesandt v. Bourkes var kommen tilbage til Madrid, er den hidtil værende Charge d'Affaires v. Rist reist derfra over Lissabon til Engelland.

Det Kongelige Landhuusholdnings-Selskab har tilskrevet Uhrmager Barlien i Trondhjem, at efterdi Selskabet jevnligen modtager Præmieæskninger fra Norge for opbygte Steen-Fæhuse, uden at Vedkommende give nogen Underretning om disse Huses specielle Indretning, og Selskabet ønskede mere at befordre denne Sag, ifald indsigtsfulde Oeconomer anbefalede den, saa udbeder det sig de Oplysninger Hr. Barlien er istand til at give om Fæhuse af Steen, om de nemlig ere almindelige og hensigtsmæssige indrettede og hvad Virkning de have paa Huusdyrenes Velbefindende. Hr. Barlien har nu opfordret Vedkommende til at meddele ham Underretninger i den Henseende.

Af en Bekjendtgjørelse fra Biskop Bugge i Tronhjemsavisen sees, at adskillige agtbare Mænd i Menigheden have subskriberet paa endeel Exemplarer af den evangelisk-christelige Psalmebog til Uddeling blandt de Fattige, og at disse Exemplarer nu ere ankomne.

En Ildebrand lagde Natten til d. 2den d. M. et nyt Huus paa Vinde Byes Mark, ved Skive, i Aske, medens Eieren og hans Kone vare i Marken. Da de kom hjem maatte de friste den haarde Skjebne, at see deres 3 Børn: et paa 9 Aar, et paa 2, og et spædt paa 1 Aar, indebrændte, tilligemed deres hele Eiendom. Man fandt siden noget af Børnenes Mavrr, og Hovedet af den ældste.

Udenlandske Efterretninger.

Bremen d. 11 September. Adskillige her fra Haag indløbne Estafetter have medbragt den Efterretning, at Frankrige har erklæret Preussen Krig. Priserne paa Varer, især Korn, ere derfor stegne betydeligen.

I en Fortegnelse paa Kadetterne i den fordums Franske Konges Militairskole har man funden følgende 22 Aars gamle Beskrivelse over Keiser Napoleon: "Monsr. Bonaparte (Napoleon) fød den 15 Aug. 1769, 4 Fod 10 Tommer høi, har fyldt sit 15 Aar, har en god Legemsbeskaffenhed, ypperligt Helbred, et ydmygt, ærligt og taknemmeligt Gemyt; har altid udmærket sig ved sin Tilbøielighed til Mathematiken; han kan skikkelig godt Historie og Jordbeskrivelse; derimod er han temmelig svag i alle zirlige Øvelser, og i Latinen er han ikke kommen videre, end i 4de Classe. Han kunde blive en fortræffelig Sømand."

Berlin d. 6 Sept. Den Preussiske Regjering har ladet bekjendtgjøre den i Frankrige nylig udkomne Anordning, at enhver Udlænding, der reiser til dette Rige, skal være forbunden til, at melde sig hos den Franske Præfect i hver Grændsestad, og forskaffe sig hos ham udtrykkelig Tilladelse til at fortsætte sin Reise. Som de nærmeste Grændsestæder

bestemmes for Tydskland og Holland: Antwerpen, Mastricht, Cölln, Maynz og Strasburg; for Schweiz: Bescanzon; for Italien: Turin og Genua; for Spanien: Bayonne og Perpignon.

D. 9 Sept. skulde Staden Frankfurt og dens District høitideligen overleveres den Tydske Første-Primas's Commissairer. Denne Høitidelighed skulde gaae for sig i St. Catharine Kirken i hele Magistratens og begge de borgerlige Collegiers Overværelse.

Triest d. 15 Aug. For nogle Dage siden nærmede det Russiske Linieskib Helena sig igjen vor Havn; men den herværende Marine-Commandant tilkjendegav det, at man endnu ikke havde faaet nogen Ordre, at ophæve det Keiserlige Forbud, ikke at lade noget Krigsskib indløbe i vor Havn, og da Skibets Commandeur endnu heller ikke havde faaet nogen Efterretning fra sit Hof, angaaende den med Frankrige sluttede Fred, saa lod han sig nøie med at lægge sig for Anker uden for Havnen, og at bie saalænge, til de her værende Coffardieskibe under Russisk Flag ere aldeles ladede og seilfærdige; Linieskibet Helena skal da ledsage dem til Corfu, Zante, Sicilien og tildeels til Levanten.

Fra Venedig meldes under 23 Aug. Endelig ville Misforstaaelserne angaaende Cattaro nu blive endte. Efter tilforladelige Beretninger er den Franske Befuldmægtigede, den Russiske General Senuvin, og den Østerrigske Gener. Grev Bellegarde ankomne der, for, i Følge den Presburgske Fred at regulere Cattaros formelige Overgivelse til Frankrige.

Fra Ulm meldes under d. 2 Sept. Natten imellem d. 31 Aug. og 1 Sept. bragte en Coureer Prinds Alexander (Berthier) den Ordre, at bryde op med den store Artilleriepark. Den skal fra i Dag af, transporteres dagligen paa Afdelinger af 50 Vogne til Strasburg.

Til d. 16 d. M. skulde alle Franske Tropper ganske bestemt forlade Bayern og Øvre-Pfalz.

Hovedpladsen i Maynz faaer efter Napoleons Villie Navn af Guttenberg, Bogtrykkerkonstens Opfinder.

Breve fra Lissabon af 16 Aug. melde, at en Engelsk Flaade under Admiral St. Vincent uformodet er ankommen i Tagus. Den Spanske Gesandt og den Franske Befuldmægtigede have fordret en Erklæring desangaaende af Cabinettet i Lissabon, og man tvivler ikke paa, at de ville forlade Staden, naar de ikke faae et for deres Hoffer tilfredsstillende Svar.

Den ny Konge af Neapel har nedsat fire overordentlige Tribunaler, der deshastigere kunne dømme de arresterede Statsforbrydere. Hvert Tribunal bestaaer af 5 borgerlige og 3 militaire Dommere, en Kongel. Procurator og en Secretair. Dets Domme ere inappellabel og fuldbyrdes inden 24 Timers Forløb. De Urolige kalde sig Troens Forsvarere. I Forstaden mødte nylig to Neapolitanske Officierer en saadan Person, som raabte af fuld Hals: Vand! Vand! Og dette skal betyde: "Blod over den ny Regjerings Tilhængere!" saa trak de deres Kaarde og stekkede Skraalerens Hoved. Siden den Tid arresteres igjen adskillige. — Der udkastes Planer til en Expedition paa Sicilien, og Massena skal allerede være udnævnt til Vicekonge over denne Øe.

Den Petersborgske Hoftidende leverer nu den af Oubril sluttede, men af Keiseren ikke ratificerede Fred, med et Tillæg, hvori det hedder, at Oubril ikke allene har afveget fra sin Instruction, men endog har handlet tvertimod dens Sands og Meening. De væsentligste Puncter i denne Fredsslutning er: at Rusland skal overgive Cattaro og Dalmatien til Frankrige, 2) at Frankrige erkjender Ragusas Uafhængighed under Portens Beskyttelse; 3) at de Franske beholde deres Position paa Halvøen Sabiriella, for at betrygge Forbindelsen med Cattaro; 4) at Fiendtlighederne med Montegrinerne ophøre, saalænge de ere rolige som Portens Undersaatter, men at de strax skulle forføie sig hjem; 5) At Uafhængigheden af de 7 Øers Republik erkjendes af begge Magter, og ligeledes det Ottomanske Riges Uafhængighed og Uforkrænkelighed.

Stockholm d. 2 Sept. For nogle Dage siden forføiede de herværende Børs-Medlemmer sig hen til Cancellie-Præsidenten Ehrenheim, for at indhente nøiere og sikkrere Underretning angaaende Ophævelsen af de Preussiske Havnes Blocade, og fik til Svar: ja, indtil videre, men dog vilde det være raadeligt, endnu at bie noget med Expeditioner paa samme.

Keiser Franz har tilskrevet Keiser Napoleon et egenhændigt Latinsk Brev, hvori han forsikkrer ham om sit Venskab og sin urokkelige Kjerlighed til Fred.

Under sit Ophold i Hamborg spiller Iffland følgende Gjæsteroller: Regulus, Hofraaden i Huusfreden, Wallenstein i Wallensteins Død af Schiller, Baron Ostburg i Bagtalelsens Skole, Scheva i Jøden.

I de første Dage af August Maaned blev, som bekjendt, Directeuren over den Stageske Boghandling i Augsburg arresteret af Franske Gensdarmes og d. 16, under Bedækning, ført som Fange til München. To andre Boghandlere der paa Stedet, Joseph og Simon Rieger, have Huusarrest og bevogtes af Gensdarmes. Aarsagen dertil er, at disse Boghandlinger skulle have udbredt Flyveblade mod den Franske Regjering og dens Chef. I Journal de l' Empire findes følgende Artikel desangaaende: Man har hos Boghandler Stage lagt Beslag paa en Mængde Tydske Libeller, hvormed han har oversvømmet Schwaben. Denne Boghandler har faaet dem fra sin Correspondent, Stein i Nürnberg, som atter har faaet dem af Boghandlerne Kupfer fra Wien og Eurich fra Linz, hvor saadanne Skandskrivter fabriqueres. Det er en besynderlig Maade at ophidse Schwabens Indbyggere mod Keiser Napoleons Armeer. Sandeligt, et bedrøveligt Hjelpemiddel! Iøvrigt vil denne uværdige Opførsel komme Boghandlerne Kupfer og Eurich dyrt at staae. Keiseren har ladet dem, som have baaret disse Libeller omkring, indkalde for en Militaircommission, som Folk, der have villet opægge Armeen &c.

I Augsburg, Ansbach, Bamberg, Ulm, Frankfurt og overalt i alle Tydske Steder, hvor der ligge Franske Tropper, er d. 15 August, Napoleons Fødselsdag, bleven høitideligholdt. Ligeledes i Hertugdømmet Cleve, hvor der i forskjellige Kirker blev afsjunget et Tedeum.

Paris d. 3. Sept. Man siger, at Hoffet ufortøvet vil gjøre en Reise til Fontaineblau.

Statsbudet Basilico skal Natten til d. 1ste være afreist til London.

I Følge en Skrivelse fra Erlangen af 5 Sept. skal der i Førsten af Ponte-Corvos Hovedqvarteer i Anspach være ankommen den Befaling, at de Franske Tropper skulle marchere tilbage, hvortil der allerede skal være føiet adskillige Anstalter. Man troer imidlertid, at det Anspachske ikke vil blive fuldkommet rømmet, førend midt i denne Maaned. Med de Bayerske Tropper skal der være forefaldet nogle Stridigheder.

Artilleriecorpserne i Ulm have faaet Ordre, at bryde op til Strasburg.

Tre Collonner Østerrigere, som vende tilbage fra Fransk Fangenskab, ere passerede igjennem Augsburg.

Braunau skulde, som det hedder, d. 3die d. M. overgives til Østerrigerne.

Troppebevægelserne i det Hannoverske vedvare endnu bestandig. Det Preussiske Armeecorps under Genneral Kalkreuths Anførsel, trækker sig igjennem Priegnitz over Danneberg, Celle og Hannover til det Osnabrückske. Hovedqvarteret skal, som det hedder, forflyttes til Göttingen. Besætningen af Fæstningen Hameln og Nienburg, hvor der ogsaa er anlagt store Magaziner, er bleven anseelig forstærket, og til det sidste Sted skal, som det hedder, Armee-Lazarethet henflyttes.

Kongen af Preussens og Feldtmarchal Møllendorffs saavelsom den Kgl. Suites Feldt-Equipage, er d. 8de d. M. afgaaet fra Berlin til Armeen.

Den Coureer, som man i Berlin ventede fra Paris, er endnu ikke ankommen.

En fremmed Kongelig Prinds er under Navn af Friherre v. Eck ankommen i Berlin.

I de schlesiske Provincialblade, Maji 1806, læses et Brev fra D. Mohr i Kiel, hvori der meddeles en Efterretning om en høist nyttig Plante, der med Tiden kunde blive ligesaa almeennyttig som Kartofler. Efterretningen er tagen af de nylig begyndte Annals of Botany, by Charles Konig. Denne Plante er fra Kongeriget Santa Fé de Bogota, og beskreven af Hr. Vargas, en Indfødt, som siden 1804 opholder sig i London. Den kaldes Arracha, hører til Umbellaternes Orden, og ligner i Habitus meest en Apium. Stammen deler sig sædvanlig lige over Roden i forskjellige Grene, som ere tæt besatte med store runde paa forskjellige Maader taggede Blade. Bladstilken er ligeledes stor, huul og af Tykkelse som en Pennepose. Stammen deler sig ligeover Roden i fire eller fem Grene, og hver af dem bliver, naar Jordbunden og Veirliget ere gode, saa store som et Oxehorn, hvilket de ogsaa have nogen Lighed med. Denne Rod giver et Fødemiddel, der kan tillaves ligesom Kartofler. Den smager overordentlig godt, og er saa let at fordøie, at man overalt i Landet giver den til Reconvalscenter og andre Folk, der have svage Maver. Den

er langt fra ikke saa opblæsende som Kartofler. Man gjør ogsaa Stivelse og et Slags Bagværk deraf. I Staten Santa Fé og allevegne i Kongeriget bruges Arrachaen ligesaa almindelig som Kartofler hos os. Planten kræver en feed Jordbund, hvori Rødderne kunne udbrede sig dybt i Jorden. Man forplanter den ved at skjære Roden i Stykker, og stikke hvert af dem, som indbefatter Spiren, til en ny Plante, i et Hul. Efter tre eller fire Maaneders Forløb have Rødderne naaet den tilbørlige Størrelse for at kunne bruges. Men naar man lader dem blive et halvt Aar i Jorden, blive de overordentlig store. Af Farve er Roden hvid, guulagtig eller rød. Alle ere imidlertid af eens Godhed. I Santa Fé agtes de fra Bispaçon, en Landsby, omtrent ti Legoas Norden for Hovedstaden, for de bedste. — Ligesom Kartofler trives Arrancha ikke i de hede Egne af Kongeriget. Rødderne naae der ingen betydelig Størrelse, men faae en langt mere busket Stamme; i det høieste bliver Roden her kun liden og uden synderlig Smag. I de Strøg, som man her kalder tempererede, fordi det ikke er der saa varmt som ved Foden af Cordilleres, finder man stundom denne Plante af temmelig god Vært. Men ingensteds vorer den saa hyppig, som i hine høie Bjergegne, hvor man har en middelmaadig Hede af 50 til 60 Grader. Her blive Rødderne anseeligst og meest velsmagende. — Hr. Vergas troer, at denne fortræffelige Plante egentlig har hjemme i Kongeriget Santa Fé og Provindsen Carracas. Han fandt den ikke i nogen af de andre Dele af America, som han besøgte. Ingen Skribent har hidtil omtalt den.

Det Franske Senat har under d. 14 Aug. udstædt følgende Decret: Artik. 1) Da Førstendømmet Guastalla med Keiserens og Kongens Samtykke skal afstaaes til Kongeriget Italien, saa skal det for sammes Beløb og til Erstatning holdes skadesløst med Lande paa det Franske Riges Territorium. Art. 2) Disse Eiendomme skulle, saavel for H. K. H. Prindsesse Pauline og hendes Gemal Prinds Borghese, saavelsom for deres Efterkommere af den mandlige Linie i Henseende til Arv og Hjemfald, være fri for alle Afgivter, paa samme Maade som det anførte Førstendømme skulde tages i Besiddelse, og med de samme Pligter og

Betingelser, i Følge Acten af 30 Martii. 3) I det Tilfælde, at Hs. Maj. skulde vilde bortbytte eller afhænde de Eiendomme, der udgjøre Donationen af Hertugdømmer, der ere afhængige fra det Franske Rige, i Følge Acten af 30 Martii, eller vilde bortbytte eller afhænde nye Hertugdømmer eller andre Titeler, som H. M. i Fremtiden skulde stifte, skulde samme erstattes med Godser paa det Franske Riges Territorium efter Afstaaelses-Prisen. Art. 4) De tilbyttede eller forhvervede Lande skulle hvad Arverettigheden eller Tilbagefaldet angaaer, være fri for alle Paalæg, i Følge Acterne angaaende de anførte Hertugdømmer eller andre Titeler og tages i Besiddelse med de Pligter og Betingelser, som i Acten ere anførte. Art. 5) Naar H. M. skulde ansee det for tjenligt, enten for at belønne store Fortjenester eller opvække gavnlig Kappelyst eller bidrage til Tronens Glands, kan Han authorisere en Familie at substituere sin fri Titel, for at stifte Donationen af en arvelig Titel, som H. M. maatte behage at oprette til Gunst for ham, og som falder tilbage til hans ældste Søn, der enten allerede er født eller maatte fødes, eller til hans mandlige Efterkommere i directe Linie, efter Førstefødselens Orden. Art. 6) De paa denne Maade paa Fransk Territorium værende Eiendomme skulde i Følge de foregaaende Artikler hverken have eller overdrages nogen Ret eller noget Privilegium med Hensyn til H. M. andre Undersaatter og deres Eiendomme. Art. 7) De Acter, hvorved H. M. authoriserer en Familiechef, at substituere sine frie Eiendomme, saaledes som det er anført i forrige Art. eller tillader at give Erstatningen i Frankrige for Donationen af Hertugdømmer, der ere afhængige af Riget, eller for andre Titeler, som H. M. i Fremtiden maatte stifte, skulle forelægges Senatet og indføres i Registret. Art. 8) For Udførelsen af nærværende Senatus Consultus, skal der ved offentlige Administrations Reglementer sørges, og i Særdeleshed for hvad der angaaer saavel de Lande Eiendomme, der hjemfalde til Kronen, som de i Følge Art. 5 substituerede Eiendomme.

I Chatsworthshouse i England findes det Værelse, hvori den ulykkelige Dronning Maria Stuart af Skotland i lang Tid sad fangen, besat endnu med samme Meubler som dengang.

Fra Syd-America meldes, at 8 af Mandskabet paa Mirandas Skaanert ere døde i Lænker, og at alle Officiererne, 15 i Tallet, ere blevne hængte, men at de Gemene ere blevne frigivne.

I Schlesien lever en Chirurgs Kone, som i 22 Barselsenge har født 44 Børn. Hun givtede sig i en Alder af 17 Aar, nedkom i sin Ægtestand 19 Gange, og fødte i elleve Barselsenge 11 Børn, i sex 12 Børn, i en 3, og i en anden 4, ialt 30, nemlig 27 Drenge og 3 Piger. I sit andet Ægteskab fødte hun i første Barselseng 3 Drenge, i den anden 5 og i den tredie 6, altsaa ialt 14 Drenge. Af alle disse Børn leve ikkun to Pigebørn. Denne vidunderlige Kone er ikke ældre end 47 Aar. Hun nyder en fuldkommen Sundhed og er bestandig i godt Lune. Hun havde den Ære at blive Kongen og Dronningen af Preussen forestillet, da de besøgte Schlesien for to Aar siden. Dronningen især interesserede sig meget for hende, og befalede, hver Gang hun i Fremtiden skulde komme i Barselseng, at underrettes derom.

Constantinopel d. 2 Julii. I Ægypten er nu Roligheden fuldkommen tilveiebragt igjen, hvilket er en Følge af den Eftergivenhed, som Storsultanen har viist Bayerne. Han har igjen indsat dem i alle deres forrige Rettigheder, paa den Betingelse, at de erkjende Portens Souverainetet. De 26,000 paa Europæisk Viis disciplinerede Mand, som sidst forlode vore Egne, maatte gjøre Holdt ved Tschurta og Burgos. Janitscharerne og Indbyggerne i Algier have ikke villet lade dem komme ind i deres Stad. Efterat de havde forjaget de Commissairer, der vare komne for at bestille Qvarteer, greb de til Vaaben, forbedrede Fæstningsværkerne, plantede Canoner paa Voldene og føiede alle Anstalter til stærk Modstand. Den civile Øvrighed saae sig nødsaget til at modsætte sig deres Foretagender, og den Skat, der skulde udskrives under Navn af Nisami-Gedid. Hele Landet fra Omegnen af Adrianopel til Danuberne er ligeledes i Oprør. Man veed endnu ikke hvilket Partie den Høvedsmand, der anfører Tropperne, Cadri-Pascha, agter at tage. — Efter Breve fra Bagdad marcherer Kongen af Persien med en Armee til Bassora; han vil bemægtige sig denne Stad, som han gjør Fordring paa. — Porten har tilstaaet det Preussiske Flag fri Fart paa det sorte Hav. Den har sendt en Officier til Algier, Tunis og Tripolis, for at udvirke alle de Prussiske Skibes Frigivelse, som disse barbariske Magters Capere havde taget for nogle Maaneder siden, fordi de ikke vare forsynede med Storsultanens Firman.

Handels- og Skibs-Efterretninger.

Følgende Skippere fra de Danske Stater ere ankomne i fremmede Havne: d. 9 Sept. til Travemünde: J. Andersen fra Horsens; d. 2 Sept. til Amsterdam: Torbiørnsen; d. 3die Olsen, Gratierne, f. Kjøbenh.; Dahl f. Norge, Moris, Catrine Dorthea, f. Kiel; Ambjørnsen, Frederica, f. Norge; d. 31 Aug. til Vlie, Lund, Venskabet, f. Norge; d. 30 Aug. til Westerschelling, Rasmussen, Grev E. Schimmelmann, f. Norge, Olsen, Prosperitas, f. Norge; d. 2 Sept. til Helvoet, Olsen, Jubelaaret, f. Drøbak; d. 1 Spt. til Brielle, Samuelsen, Leborin, f. Flekkefjord; d. 25 Aug. til Bordeaux, Langefald, f. Trondhjem, Wichman, Enigheden, f. Bergen; d. 31 Aug. i Nærheden af Dover, Niels Aasgaard f. St. Croix; d. 10 Spt. til Hamborg, Lorenz v. Rigen, N. N. Deugen, begge f. Aalborg; d. 10 Sept. til Travemünde, N. Svensen f. Aarhuus, J. P. Duck f. Eckernførde; d. 28 Aug. til Riga, Knud, N. Mogensen, f. Faaborg, A. Aaberg, f. Kjøbenhavn, Mart. Hansen f. Svendborg, P. Rasmussen f. Kjøbenhavn, J. J. B. Winning fra Faaborg, R. Rasmussen fra Christiansand, Ralp Short f Helsingøer, Hans Rande f Stavanger, N. Sundby f Kbhavn; d. 29 J. Nielsen f Stubbekjøbing, S. Madsen f Stege; d. 30 H. P. Schiøt f. Kbhavn; d. 29 P. Hansen f Trondhjem, R. Andersen f Arendal, H. Bierfreund, S. Helleward, J. Hansen, alle f Kbhavn, N. C. Schøn f Aalborg, G. O. Smidt f Kbhavn, H. J. Mørk f Tønsberg, H. Larsen, N. Andersen, A. P. Fisk, H. Jacobsen, R. Sørensen, F. P. Smidt, P. E. Rehoff, H. Sørensen, alle f Kbh. P. Andersen f Aalborg. D. 22 Aug. til Cronstadt: Halvorsen, Alliancen, f Kbhavn; Abrahamsen, Cutteren Paquetten, f Norge; d. 25: Andersen, Maren Johanne, f Aalborg, Foster Byfield f Kbhavn; d. 26: Harder f Kiel, Reed Milbank f Kbhavn. D. 15 Aug. til Archangel: Lange, Fortuna, f Sønderborg. D. 26 Aug. til Nantes: Eyner, Marte Beate, f Christiania. D. 31 Aug. til Liverpool: Rose, Esther, f Kbhavn. Dette betydelige Antal Skibe vidner tilfulde om vor Handels blomstrende Forfatning.

Til Tessel er indkommen den 6 Septbr. J. S. Arøe f Norge; afgaaet: E. Ramøe til Drammen; den 3 ankom O. M. Natvig og J. Jürgensen f Norge; d. 5 ankom H. Jacobs og J. Jesson f Norge.

Til Plymouth er indsendt de Danske Skibe: Thetes, Skipp. L. P. Dreborg, fra Triest til Hamborg, Cornelia Catharina, H. J. Hansen, fra Tarrago til Tønningen, Charlotte Sophie, Skpp. Vallet, f Altona til Alziras.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 98.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 20 September, 1806.

Breve fra Kjøbenhavn til en Ven paa Landet.

Aldrig have Samtalerne i Kjøbenhavn været rigere paa Emne end i denne Tid. Hver Post bringer ny Stof til de skrækkeligste Betragtninger over Menneskehedens moralske Krebsgang og over de mørke Tordenskyer, Europas politiske Himmel paa ny overtrækkes med. Krig og Ødelæggelse er det Løsen, som gjenlyder fra den ene Verdensdeel til den anden, og det synes som en uforsonlig Dæmon, der aldrig kan blive mæt af Blod, har besluttet Menneslægtens Undergang. Calabrien, Italiens Hauge, væ-des med Tusindes Blod; Tydskland, hvis Saar endnu bløde, trues med en ny Krig. Og et saadant Aarhundrede kalde vi det oplyste, en saadan Slægt den lykkelige! Der gaves Tider, hvor man førte blodige Krige for Religionen, der gaves andre, hvor man ene stred for Nationers Frihed, — man fandt det billigt, fordi man troede, efter de Tiders Tænkemaade, at begge Dele krævede hvert muligt Offer. Men hvad Navn fortjener vel de Krige, som i vore Dage føres? Er det for Religionen, er det for Fornuften, er det for Nationers Frihed, at Italiens blomstrende Egne og Mährens golde Sletter ere blevne vædede med Blod? Det er et Spørgsmaal, som hver fribaaren Dansk Mand vel uden Frygt tør opkaste i det fri og uafhængige Dannemark.

En anden Gjenstand, som i denne Tid ikke allene meget omtales, men ogsaa meget omskrives, er Selvmord: et ikke mindre sørgeligt Tegn paa Menneskeslægtens stadige Fremskridt til Ufuldkommenhed. Et ulykkeligt Fruentimmer, som besluttede at ende sine Dage paa et Sted, der er Naturens stille Glæder helliget, og hvis Handling fik en upassende Publicitet ved en offentlig Bekjendtgjørelse, har blandt mange andre givet Anledning til at Selvmords voxende Tal *) i denne Tid er bleven en Gjenstand for offentlige Undersøgelser og Omtale. Hr. Pastor Brorson har udgivet et Skrivt, hvori han fremsætter Ønsker og Forslag til Selvmords Formindskelse. Hans Øiemed er høist rosværdigt og hans Skrivt fortjener at læses og tages til Eftertanke. Men er Lyst til Selvmord en Sygdom, der fornemmeligst bør afhjelpes ved

*) En udførlig Beretning herom findes blandt de indenlandske Efterretninger S. 1556.

physiske, ikke blot ved moralske Midler, saa burde den snarere være en Gjenstand for Lægernes end Moralisternes Undersøgelse; endskjøndt de første hidtil næsten aldeles ikke have indladt sig paa at undersøge dens physiske Helbredelsesmaade, men aldeles have overladt den hele Sag til de sidste. Man beraaber sig bestandig paa, at det er den tiltagende Ringeagt for Religion, den daglig voxende Forlystelsessyge, med alle dens Følgesvende, som foranlediger de hyppige Selvmord. Men vidne ikke tusinde Erfaringer om det modsatte? Man har jo seet de meest religieuse, de meest moralske, de meest formuende Mænd tage sig selv af Dage. Man har endog i Kjøbenhavn for nogle Aar siden seet et Menneske skyde sig ihjel i Rosenborg Have, medens han gik og læste i en Psalmebog, og det er ikke uden Grund at Addison lader sin Cato studere i Platos Bog om Udødeligheden kort før han døer. — At Lyst til Selvmord er en Sygdom, som bør kunne læges ved physiske Midler, det sees tillige deraf, at de i visse Lande ere hyppigere end i andre. Saaledes ere de temmelig almindelige i England og sjeldnere i Frankrig, uagtet man ikke kan negte at der hersker fuldkommen saa megen Religieusitet og Moralitet i det første Land som i det sidste. Men det er bekjendt at den megen animalske Føde, Engelskmændene nyde, og overalt det Clima, hvori de leve, bidrage meget til at sætte dem i en melankolsk Sindsforfatning og frembringer den saa almindelige Engelske Nationalsyge: the Spleen. Dr. Gall paastod i sine Forelæsninger, at Selvmord fremkomme periodisk *), ved Luftens Indflydelse, og at de derfor paa visse Tider indtræffe hyppigere end paa andre. Han havde neppe Uret. Vi see hvad Luften kan virke paa Mennesker med usvækkede Nerver; hvormeget stærkere maa den ikke virke paa dem, hvis Nervesystem er saa svagt, at de ikke have mere Følelser for den skjønne Natur med sine tusindfoldige Yndigheder? og at de frivilligen give Slip paa et Gode, som selv Ormen sætter Priis paa?

*) Hr. Pastor Brorson har ogsaa, efter meddeelte Opgivelser, befundet, at de fleste Selvmord begaaes hos os om Foraaret.

Uagtet man har havt mange Exempler paa, at Selvmordere have gjort Forberedelser, der krævede det koldeste Overlæg og den største Eftertanke, kan man dog gjerne antage, at Handlingens Udførelse ikke er Resultatet af Eftertanke. Et saadant Skridt kan umuelig udføres, uden i et Øieblik, hvor Tankeævnen har tabt sin Spændekraft, og hvor Mennesket befinder sig i en syg og unaturlig Tilstand. Den Idee, ikke at frygte Døden, er et reent Hjernespind. Endskjøndt hvert Menneske seer den i forskjellig Skikkelse, saa er denne Skikkelse dog for enhver rædsom. Den Helt, der griber Fanen og vil bestorme en med Canoner beplantet Bro, trodser i Grunden ikke Døden, men vender kun Øinene bort fra den. Hvo røres ikke i det Øieblik, han for evig skal tage Afsked fra sine Paarørende eller Venner, og Selvmorderen skulde, naar han i Handlingens Øieblik fik Tid til at tænke, ikke standses ved den skrækkelige Tanke: for evig at skilles fra Alt hvad der er ham kjert og dyrebart — "at drage hen til det uopdagede Land, fra hvis Grændser ingen vender tilbage." — O, for den, som denne Tanke ikke kan holde tilbage, er hvert moralsk Hjelpemiddel til liden Nytte! Han er syg, og bør fornemmelig behandles som en Syg.

Blandt Aarsagerne til Selvmord anfører Hr. Pastor Brorson Tungsind, frembragt ved

Svækkelse — falske Religionsbegreber — det vrange Begreb om Djævelen — urigtige Begreber om Død og Uheld — religieus Sværmerie — overspændte Lidenskaber — overspændt Følsomhed — Stolthed og Hevngjerrighed — Spillesyge — misbrugt Magt over Undergivne — Fængslers slette Beskaffenhed og Fangers utilbørlige Behandling — Armod og Trang — Forlystelsessteders overdrevne Tal. — Han gjennemgaaer alle disse Aarsager med megen Grundighed, og gjør Forslag til at afhjelpe dem.

Det kan ikke negtes, at Alt det Anførte hos enkelte Individuer kan være en Medaarsag til Selvmord, men at der foruden denne, ogsaa hos enhver Selvmorder maa være et physisk Anlæg til at begaae en saadan Handling, derom er der vel neppe nogen Tvivl. Der gives, som sagt, ingen mægtigere Drivt hos Mennesket end Kjerlighed til Livet; ingen Ulykke — ingen Lidenskab — ingen Vane er saa mægtig, at den hos den Sunde kan undertrykke denne Drivt, og man kunde maaskee derfor kalde Selvmords Udøvelse en uvilkaarlig Handling. Jeg taler her kun ene om Udførelsen, ikke om Forberedelserne. Dersom det var muligt, at Dødens Traad ikke kunde overskjæres uden saa langsomt, at Mennesket havde Tid til at betænke sig, vilde Halvdelen af Selvmord ikke blive begaaede. Jeg kjender i dette Øieblik to Mennesker, der have prøvet paa at aflive sig, og som begge blive hindrede i Udførelsen. Allerede Aar ere forløbne, uden at de have forsøgt paa, atter at begaae en saadan Handling, skjønt deres Kaar hverken ere blevne anderledes, eller deres Grundsætninger forædlede ved moralske Skrivters Læsning eller moralske Taleres Formaninger. Religieusitet er en prisværdig Egenskab, men neppe noget Middel til at forekomme Selvmord. Man har seet Oldinger paa 70 Aar med de meest religieuse Grundsætninger aflive sig. Religieusitet frembringer maaskee i et saadant forstemt Sind ganske modsatte Virkninger end man tænker. De religieuse Sværmere sige med Cato: the soul, secur'd in her existence, smiles at the drawn dagger, and defies its point. (Sjelen, betrygget i sin Tilværelse, smiler ad den dragne Dolk, og trodser dens Od.) Med den samme Rolighed, som den til Døden beredte Synder gaaer sin Henrettelse i Møde, maa den religieuse Selvmorder ogsaa kunne gaae sin frivillige Død i Møde. Hvorfor skulde den samme religieuse Trøst, der skal gjøre hiin ligegyldig for Livet, kunne opvække hos denne Frygt for Døden? Hvorfor skulle eens Aarsager kunne frembringe modsatte Virkninger? — Man har i de senere Tider klaget saa meget over vore offentlige Forlystelser og Restaurationer, at det endelig nu er kommet saavidt, at adskillige Forfattere endog tildeels tillægge dem Skyld for de hyppige Selvmord. Det være langt fra, at jeg anseer nogen af Delene for nogen Lykke for vor Tarvelighed. Men at de fleste Forfattere gaae her for vidt i deres Iver, det vil enhver, som kjender Kjøbenhavn og dets Forlystelser, let kunne overbevise sig om. Vore Restaurationer fortjene neppe den Haan, hvormed mange betragte dem, og gives der noget offentligt Sted, som et ungt Menneske, uden Fare for sin Moralitet, kan besøge, saa er det netop disse Restaurationer. Her spilles ingen Hazardspil, her findes ingen forføriske Qvinder, her spottes ikke med Religion og Sædelighed. Her iagttages tvertimod i Almindelighed den strængeste Anstændighed, og findes altid de almindeligste periodiske Skrivter i forskjellige Sprog, hvoraf man i det mindste sjelden lærer noget Ondt, og hvorved der altid maa udbredes gavnlige Ideer. Er det da ikke langt bedre at besøge saadanne

Steder, som sædvanlig kun staae aabne til Kl. 11 om Aftenen, end at tilbringe hele Nætter i Spille- og Drikkehuse? Det er vanskeligt at indsee, hvorfor man saa idelig og saa heftig ivrer mod disse Restaurationer. At de ofte misbruges, det er sandt, men at de blandt alle offentlige Steder give mindst Leilighed til farlige Misbrug, det er ikke mindre sandt.

Forlystelsessygen har vel tiltaget meget, men Forlystelserne selv ere virkelig ikke saa mange, som man skulde troe. Uagtet Kjøbenhavn tæller henved 100,000 Indbyggere, har det dog kun et eneste Skuespilhuus, som til visse Tider endog ikke er fuldt. Vore Klubber kunne i Grunden ikke betragtes som andet end Spiseselskaber, hvor man spiser, drikker og spiller ved et sluttet Bord; thi den Conversation, som finder Sted i de fleste af dem, kan ikke komme i Betragtning. Vel kommer der engang imellem en Bjørnetrækker, en Linedanser og en Konstberider hertil, der sædvanligen tilsætter sine Penge førend han reiser herfra, — men, Herre Gud! — alt dette kan jo dog ikke ødelægge Mængden — ikke bidrage til Selvmord!

Hovedaarsagen til de fleste Selvmord bør søges i Menneskets physiske Constitution, og ved at behandle de Mennesker, hos hvilke man sporer Anlæg dertil, som Syge, vilde man kunne forebygge mangt et Selvmord. Sært nok er det, at ingen Stat hidtil har tænkt paa, at oprette et egentlig Hospital for Hypochonderister. Man har gjort saa meget for at frelse ufødte Menneskers Liv, men man har aldeles ikke tænkt paa at frelse hine allerede existerende Ulykkelige, paa hvis Tilværelse mange andres Liv ofte beroer. Mangt et Menneske, der gaaer frugtsommelig med den Idee, at aflive sig, vilde tye hen til et saadant Hospital, naar han i Forveien var overbevist om, at den ubrødeligste Taushed iagttoges der. Hvor mangt et Offer vilde man her ikke kunne frarive Døden? Hvor let vilde her ikke Lægevidenskaben og Moralen kunne række hinanden Haanden? Til hvem har den Tungsindige vel mere Tillid end til den indsigtsfulde, tause og retskafne Læge?

Ogsaa Røverromaners Læsning angives som Aarsag til Selvmord, og i det anførte Skrivt berettes, at der i St. Hans Hospital findes to Afsindige, som indbilde sig at være Røver-Capitainer. Men de ere neppe, som Forfatteren anfører, blevne afsindige ved Røverromaners Læsning. Den, som veed, med hvilken Tankeløshed den store Hob læser Romaner, maa tilstaae, at den hverken kan blive klog eller gal af denne Læsning. Desuden gives der jo ogsaa Folk i Daarehusene, som indbilde sig at være Konger og Keisere? Altsaa maatte Læsningen af Curtius og Carl den Tolvtes Levned, ligeledes kunne berøve Folk Forstanden. Men Galskab maa jo, ligesom Døden, altid have en Aarsag.

En anden Gjenstand, som i disse Dage er bleven meget omtalt i Kjøbenhavn, og som jeg ikke kan forbigaae, er den Tydske Boghandler Palms Død. Af Privatbreve vidste man allerede hans Skjebne adskillige Dage forend Posten ankom.

Deres hengivne.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I de sidste ti Aar have 614 Mennesker ombragt sig selv i Kjøbenhavn, og i de Søer, der omgive det, foruden dem, der paa Hospitalerne aflivede sig i Vildelse. I Civiletaten var Selvmordernes Tal fra Aaret 1785 til 1795, 380, men derimod fra 1795 til 1805, 522, altsaa i et lige Tidsrum 142 flere, og i de sidste ti Aar

aarligen 14 Selvmord; fra 1795 til 1800 er der begaaet 222, og fra 1800 til 1805 295, altsaa 73 flere i de sidste fem Aar end i de fem forrige, og alle i Civiletaten, hvor de ere blevne stadfæstede ved lovlige Synsforretninger. I de afvigte fem Aar er der begaaet 42 i Landetaten og 10 ved Holmens Mandskab. I dette Aar have 70 dræbt sig selv ved August Maaneds Udgang. Fra Fyens Stift ere i tre Aar offentlig anmeldte 28 Selvmord. Hr. Justitsraad Pontoppidan har efter nøiagtige Optegnelser beregnet, at der aarlig omtrent omkomme ved Uheld 3030 Mennesker i Dannemark, Norge og Hertugdømmene, Island, Grønland og Færøerne. — Man har uddraget den rimelige Slutning, at der hvert Aar begaaes omtrent 100 Selvmord i Kjøbenhavn. Blot i April og Maji Maaned dette Aar er der begaaet her 25.

I der Freymüthige anføres: Baggesen, Parthenæus's eller Alpereisernes elskværdige Sanger, har i sit Elysium i Marly endelig aldeles fuldendt dette idylliske Epos. Tydskland faaer nu endelig dette den ægte Tydske Digtekonsts Mesterværk, — som i det mindste ikke giver Voß's Lovise og Göthes Hermann og Dorthea noget efter, — som Lommebog for Damer for Aaret 1807, i en liden elegant Udgave, med fortræffelige Kobbere, tegnede i Paris af Kolbe og stukne af de første Konstnere. Til Paaske udkommer det i en Skikkelse, som er det fuldkommen værdig. Det forlægges af Industrie-Comptoiret i Leipzig.

Vi faae nu med det første et nyt Stykke af Kotzebue, som kaldes Strikkenaalen. Det skylder, efter Forfatterens egen Tilstaaelse, en meget ubetydelig Omstændighed sin Tilværelse. Kotzebue spadserede en Dag med den berømte Meisner. Underveis paastod den sidste, at det maa være meget vanskeligt at finde Stof til Skuespil; den første derimod forsikkrede, at det var meget let. I det de saaledes gik og talde, kom de endelig ind i et Vertshuus, hvor der laae en Strikkenaal paa Bordet. "Jeg forbinder mig til," sagde Kotzebue, "at skrive et Stykke over denne Strikkenaal." Han holdt virkelig ogsaa Ord, og kort Tid derefter var Lystspillet færdigt.

Den 18 Sept. holdtes General-Forsamling i det Asiatiske Compagnie. Der blev besluttet: 1) at sende Skibet Norge i November Maaned til Batavia, for at hente Caffe. Det skal føres af Capitain Holm; til Overstyrmand udnævntes Hr. Lehmann. 2) At sende Skibet Kjøbenhavn i December Maaned til Tranqvebar, for at hente Salpeter. Det skal føres af Capitain Schmidt; til Overstyrmand udnævntes Hr. Stein. 3) At aflægge Consul Wolff i London Compagniets Taksigelse og tilsende ham en Guldmedaille, som Hædersbelønning for den Iver og Nidkjerhed, hvormed han har skaffet det anholdte Skib, Prindsen af Augustenborg, Capit. From, fri igjen, og den Uegennyttighed, hvormed han har afslaaet de 4000 Rdlr., der med Rette tilkom ham og Compagniet har tilbudet ham, da det befriede Skibs Ladning var 400,000 Rdlr. værd, og det altsaa kun var 1 PC. af hele Summen. 3) At de Varer, som ere blevne Overstyrmand A. L. Rørup fratagne paa Skibet Dannebrog; skulle confisqueres. Efter Directionens Forslag skulde den halve Sum, som egentlig tilfaldt Compagniet, eftergives ham, men een af Interessenterne gjorde Paastand paa, at der skulde voteres desangaaende, og nu blev det ved 35 Stemmer mod 37 afgjort, at Varene skulde confisqueres. — Interessenterne samtykkede, at Directionen betaler, efter Rentekamrets Forestilling til Cancelliet, 12 PC. i Auctionssalarium af Compagniets Licitationer og mindre Auctioner, og at modtage som Betaling af Kjøbmand Lessøes 12 PC. af de skyldige 782 Rd. 48 ß., af Kjøbmand J. C. Ditmanns 10 PC. af de skyldige 1531 Rdlr. 63 ß., af Kjøbmand M. G. Holms, Søns & Comp. 20 PC. af skyldige 1450 Rdlr., af Kjøbmand S. Arnemann 15 PC. af skyldige 500 Rdlr., af Kjøbmand M. Stampe 18 PC. af skyldige 1680 Rdlr. — Udbyttet for hver Actie i Aar blev bestemt til 30 Rdlr. — Compagniets Behold af hvide Varer beløber sig til 6,440,000 Rdlr. — Det afvigte Aar maa ansees for et af de uheldigste i Compagniets Aarbøger. Men indeværende Aar tegner allerede til at blive bedre. Priserne paa hvide Varer ere temmelig stegne, og paa dem, som blive solgt ved denne Auction, vinder Compagniet anseeligen. Dets Fond af henlagte Penge, der Tid efter anden, foruden det sædvanlige Udbytte, ere blevne fortjente, beløber sig til 1 Mill., altsaa omtrent 200 Rdlr. pr. Actie. Disse Penge staae i Skibe, Vare rc., og gjøres paa denne Maade end mere frugtbringende.

I den sidste Moniteur læses en Prøve paa Franskmændenes Styrke i det Tydske Sprog, hvoraf der saa idelig oversættes Stykker i denne officielle Tidende. Man erindrer, at der for nogen Tid siden har staaet i Hamborger Correspondent, at hele Kister fulde af Søm smeltede i Klumper i den store Ildebrand, som for kort siden lagde Staden Uddevalle i Aske. Dette oversætter Moniteuren saaledes: "de Søm, der laae i Kister i "Jernværkerne i Klumpen (en Landsby ikke "langt derfra) smeltede." Det hedder nemlig: les clous qui etaient en caisses dans les forges de Klumpen (Village a peu de distance) ont eté mis en fusion.

Onsdagen d. 31 Aug. vare Adskillige fra Svendborg og Omegnen forsamlede i deres Klub, for igjen at høre deres lille Landsmand Mads Dams Violinspil. Han er der i disse Dage, for at besøge sin Lærer Simonsen. En udvalgt Concert lovede de dem, og de vare heller ikke blevne skuffede i deres Forventning. Kammerherre Juul fra Thorsinge og hans Musici assisterede. Begyndelsen var skjøn, men et skrækkeligt Uveir trak op over Byen og rasede med en Heftighed, som selv de ældste Folk ikke vidste at erindre Mage til. Dette forstyrrede Concerten. Der fulgte Lyn paa Lyn og Skrald paa Skrald, og de fleste droge derfor hjem.

Hr. Justitsraad og Viceborgermester Bangs Portrait er stukken i Kobber med følgende Underskrivt af Ove Malling:

I Tale, Tanke klog og blid,
I Kald og Venskab tro,
Han ofred' Æsculap sin Flid
Og Muserne sin Ro.

Til Hamborg ankom d. 10 Sept. Baron Kaas Lehn; d. 12te: Kjøbmændene Johansen og Hansen fra Aalborg.

Christian Hey i Hamborg har erklæret sig insolvent med 290,000 Mk. Bco.

I den Tydske Provinzial-Zeitung læses følgende: Offentlige Blade tale nu om et tredie Forbund, som skal hedde det Skandinaviske og dets Hoved skal være Keiseren af Rusland. Man nævner Dannemark og Sverrig som Medlemmer af samme.

I Christiania gives der et Selskab, som kaldes: det aarlig forenede Bal-Selskab, som holder ordentlige Generalforsamlinger. Saavidt har Kjøbenhavn endnu ikke bragt det.

Paa Slottet i Pløen arbeide i denne Tid henved 100 Mennesker dagligen, for at istandsætte samme. H. H. Prinds Christian og Gemalinde ventes der og agte at opholde sig der Vinteren over. Skibet Prinds Christian, som var bestemt at føre dem til Kjøbenhavn, aftakles igjen.

I Valsølilles store Søe, ved Godset Skjoldnesholm i Sjælland, findes en liden Øe med Træer, Alleer, Lysthuse og Labyrinther. Næst ved Øen skal Kong Skjolds Slot have staaet og nogle Rudera deraf sees endnu. Hr. Major Neergaard, Eier af Skjoldnesholm Gods, lader nu grave paa dette Sted, for, om mueligt, at opdage skjulte Oltidslevninger.

Efter en Reisendes Beretning, som kom i Aftes fra Kjøge, vare de der i Bugten ankomne russiske Krigsskibe endnu under Seil, og man kunde kun see to af dem. Deres Bestemmelse skal være at gaae til Corfu, og det hedder, at den hele Flaade vil komme til at bestaae af 16 Skibe.

Den berømte Prof. Robertson er i Torsdags ankommen til Hovedstaden, og logerer hos de Herrer Rau og Schmetzer. Han agter om 10 til 12 Dage at opstige i en Luftballon her i Kjøbenhavn. Han vil fra en vis Høide lade een af sine Elever dale ved Hjelp af en Faldskjerm, og derpaa gjøre en Luftreise til Sverrig. Dette interessante Skuespil bliver for os Kjøbenhavnere det første i sit Slags.

Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse udsætter to nyprægede Guldmedailler, hver af 40 Ducaters Værdie, for: 1) det bedste Digt i selvvalgt Form, om Kjerlighed til Fædrenelandet, og 2) for Griffenfeldts Levnedsbeskrivelse, med en Udsigt over Dannemarks politiske Stilling i hans Tidspunct; to Sølvmedailler: den ene for en poetisk Oversættelse af: Euripides's Phoenicerinder, den anden for en Oversættelse af: Isocrates's Panegyrik. — Skriverne indsendes uden Navn inden August Maaneds Udgang 1807.

Udenlandske Efterretninger.

Det hedder, at der ved Lüneborg skal opslaaes en stor Leir af Svenske Tropper.

I Grevskabet Mark er det under Fængsels-Straf blevet forbudet at udføre Heste.

Privatbreve fra Frankfurt melde, at Franske

Tropper allerede lade sig see paa denne Side Fulda. I det Bentheimske, ved Ems &c. kommer der et Fransk Armeecorps paa 40,000 Mand, hvoriblandt 16000 Mand Hollandske Tropper.

General v. Blücher har i Münster gjort den offentlige Erklæring, at Preussen aldeles ikke vil afstaae flere Lande.

Den 7 Aug. slog Lynilden ned i Kirketaarnet i St. Michel, i Finland, tændte den østre Deel af Taget, hvorfra Ilden inden en halv Times Forløb udbredte sig med en saadan Heftighed, at den hele Bygning i en Tid af to Timer laae i Aske. Den var een af de største Kirker af Træ i Finland, og først opbygt 1754. Intet Sogn seer sig mindre istand til at bygge en ny Kirke end St. Michel. Plyndret i sidste Krig med Rusland, fattig fra de ældste Tider, og i nærværende Dieblik hjemsøgt af Misvext, har det kun lidet Haab at kunne erstatte dette Tab.

London d. 8 Sept. Statsbudet Shaw er afvigte Løverdags Aften ankommen til Deal med Depecher fra Lord Lauderdale.

I Haag hedte det d. 11 Sept. at Landarmeens respective Corpser have faaet Ordre, paa enhver Tid at holde sig beredte til, efter foregaaende Befaling, at begive sig til Leiren i Zeist. Et Compagnie Hollandske Skandsegravere i Bergen op Zoom har faaet Ordre, at begive sig did, for at bringe denne Leir i Orden. Det hedder ogsaa, at Troppernes Tal skal bestaae af 16,000 Mand, hvoriblandt 2000 Mand Cavallerie, og at de skulle inddeles i tre Divisioner.

De Franske Tropper i Augsburg have endnu ikke faaet nogen Befaling at marchere til Frankrige, og det hedder, at der atter er indtruffet Ordre, at den store Armee indtil videre skal forblive i Tydskland. Den Franske Krigsadministrations Personale, som vilde afgaae til Strasburg, har igjen ladet udpakke de allerede indpakkede Effecter, og er i stor Virksomhed.

Berlin d. 13 Sept. Kongen af Preussen agter nu, som det hedder, ikke at gaae til Armeen ved Halle, men til Magdeburg. — Den med Længsel fra Paris ventede Coureer, er endnu ikke ankommen. — Ved Halle anlægges anseelige Magaziner.

Altenburg d. 9 Sept. I dette Dieblik faae vore Chursachsiske Tropper March-Ordre, og i Morgen bryde 20,000 Mand op fra deres Standqvarteer, for at marchere mod Pirna og Meissen, og at støde til de 60,000 Mand Preusser, der staae ved Grændserne af Øvre-Lausitz. Omtrent 8 Mile herfra staae Franskmændene paa Bayersk Grund, men de hæve endnu ikke gjort mindste Bevægelse til at betræde vort Territorium.

6 Franske Regimenter skulle være rykket ind i Cattaro og Castelnuovo, og de østerrigske Tropper under General Bellegarde skulle allerede have indskibet sig til Triest.

Ved de Schlesiske Grændser forsamler et stærkt Russisk Corps sig.

Den ulykkelige Boghandler **Palm** i Nürnberg, der blev ført af de Franske som Arrestant til Braunau, er nu, efterat man i Forveien havde overbevist ham om at være Forlægger af Skriftet: "Deutschland in seiner tiefsten Erniedrigung" (Tydskland i sin dybeste Fornedrelse), — efter en Fransk Krigsrets Dom, — skudt. Det hedder, at han kunde reddet sig, dersom han havde villet opgive Forfatterens Navn. Da man paa Retterstedet opfordrede ham dertil, raabte han, at han vilde heller døe end forraade Forfatteren. Den Ulykkelige, der maatte døe for "Deutschland in seiner tiefsten Erniedrigung," efterlader sig en Enke og tre umyndige Børn.

Det Hospital for Blinde i Paris, — de Quince-Vingt — som er stiftet 1260 af Ludvig den Hellige, indbefatter ikke allene, saaledes som dets Navn bebuder, 300 Blinde, men 420, der ere deelte i to Classer. I den ene faae de Blinde foruden Føde en daglig Løn, i den anden faae de foruden et fuldstændigt Underhold, Undervisning i saadanne Ting, som de have Anlæg til. Hospitalet har blandt andet en Tobaksfabrik og et Bomuldsspinderie.

Af den Brunsvigske Jøde Jacobsens Brev til Keiser Napoleon er et stort Antal Exemplarer bleven gratis uddeelt i Paris.

Paa det ny Instrument Melodion, som skal være en Copie af Hr. Riffelsens Melodica, har en vis Bezold nylig ladet sig høre i Paris, men uden synderlig Lykke.

I den Preussiske Cabinetsordre, efter hvilken Forfatteren af Feldttoget i Aaret 1805 er bleven arresteret i det saakaldte Hausvogtey, befales at hans Sindsforfatning skal undersøges af en Læge, og en berømt Doctor besøger ham nu virkelig i dette Diemed.

I Aaret 1786 solgtes i Engelland i Detail 6,846,606 Pund Røgtobak; i Aaret 1804 derimod 12,656,471 Pund. — I Aaret 1805 beløb Udførslen af alle Slags Engelske Producter sig, efter deres reelle Værdie, til 41,068,942 Pd. St. — Fra Spanien indførtes ellers aarligen 30,000 Baller Uld, men i de sidste ti Maaneder beløb Indførslen sig, Krigen uagtet, til 33,000 Baller.

Billedhugger Nollekens har forfærdiget et fortræffeligt Brystbillede af Ministeren Pitt, og Westmacort General Abercrombies Billedstøtte til Hest, i det Øieblik, han fik det dødelige Saar. Den sidste faaer for sit Arbeide 6000 Pd. Sterling.

I Dublin holdes nu efter Hertugen af Bedfords Foranstaltning, to Gange ugentligen offentlige Forelæsninger over Agerdyrkningsvidenskaben.

En Blind og en Seende, som man havde bundet for Øinene, holdt ved Wheitechapel et Vedløb. Den første vandt, fordi han gik den lige Vei til Maalet, den sidste havde neppe tilbagelagt Fjerdeparten af Veien førend han kom ud af Direction, tumlede ind paa en Mark og faldt i en Grøvt.

Panoramet blev egentlig opfundet i den berømte Ridder Hammiltons Huus i Neapel. En Hjørnestue i samme blev paa begge Sider forsynet med Balconer, og Væggene beklædte med Speile. Paa denne Maade havde man den skjønne Omegn for sig, uden man behøvede at see ud af Vinduet. Ideen til et Panorame var nu meget nær, og efter nogle af Hammiltons Venners Ønske blev den udført.

Capitain Stuart sysselsætter sig nu i Calcutta med at forfærdige et Catalog over de orientalske Skrivter, som udgjorde den ulykkelige Tippo Saibs Bibliothek. Han har opdaget et vigtigt Persisk Manuskript, om hvis Tilværelse allerede Dew og Orme talde, men som de aldrig kunde komme efter. Det indbefatter de 40 sidste Aar af Anreng Zeb's Regjeringsaar; Forfatteren er Mahomet Saki.

Handels- og Skibs-Efterretninger.

Uagtet Kongen af Sverrig har ophævet de Preussiske Havnes Blocade, har dog den Svenske Fregat Thetis Ordre, ikke at forlade sin Station ved Danzigs Havn.

Russerne lade nu alle Skibe i det adriatiske Hav, hvilket Flag de end føre, uden Forskjel frit

passere, men Engellænderne ere des strængere. De anholde og visitere alle Skibe.

Sidst i Aug. Maaned ankom i Genua et Americansk Skib fra Ny-York med Sukker, Caffe etc. og strax derpaa to andre Americanere, hvilket i denne Havn er et sandt Særsyn. To Engelske Krigsskibe visiterede det første, men lod det derpaa igjen passere.

Misforstaaelserne mellem de forenede Stater og de barbariske Magter ere fuldkommen bilagte, og de Americanske Krigsskibe ere seilede hjem igjen.

Et af de ældste Vexelhuse i Venedig, Testori, har erklæret sig insolvent.

I de Venetianske Stater bygges der med stor Iver paa Krigsskibe.

Til Travemünde er ankommen d. 12 Sept. Skipper P. Petersen og C. Mørk, begge fra Kbh.; til Svinemünde: d. 31 Aug. Bronck, junge Jacob, Pernck, Speculation, begge f. Kbh.; til Amsterdam d. 6 Sept. Holst, Høsten, Hansen, Petronelle, Arnbjørnsen, Frederica, alle f. Norge; til Texel d. 5 Sept. Jac. George, Fyan, St. Christine f. Norge, d. 7de Martensen, Venskab f. Drammen, Christensen, Soph. Eleon., Bakker, Minerva, Larsen, Spes & fides, begge f. Norge; til Vlie d. 4 Sept. Bjerregaard, Chatarine f. Kbh.; til Bourdeaux, d. 28 Aug. Eendrægtigheden f. Kbh. til Mallaga, d. 21 Julii Petersen, Cecilia f. Kbh. til Travemünde, d. 13 Sept. O. Wendell f. Aarhuus, J. Malgreen fra Kbh., d. 14de C. Brandt f. Horsens, M. Roloff f. Femmern, H. Paulsen f. Rudkjøbing, Albertsen f. Ærøe, J. Andersen f. Odensee, H. Rippa f. Aarhuus, F. Ritz f. Odensee, d. 13de J. J. Ellegaard f. Faaborg, P. Petersen f. Sønderborg, F. Wickholm f. Kbh.; til Kiel d. 15 Sept. Møller og Siemsen f. Kbh.; til Pillau d. 4 Sept. Møller, Juliane Johanne, Bjestrup, Lovise Emilie, begge f. Kbh., d. 5te Giesa Maria f. Kbh.

Til Plymouth er indsendt følgende Danske Skibe: Johan, og Margaretha, Skipp. Petersen, Aurora, Skipper Jensen, alle fra Cette; Haabet, Skipp. Petersen, f. Bay Rose, Fortuna, Skipper Kordt, og Haabets Anker, Skipp. Bull, f. Benicario, alle 4 f. Kbhavn; Formica, Skipp. J. G. Nysom, f. Benicario til Drammen og Christiania, Skippr. Nichols f. Christiania.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 99.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 23 September, 1806.

Griffenfelds Levnetsbeskrivelse.

(Indsendt.)

Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse har udsat en Guldmedaille for den bedste Levnetsbeskrivelse over Griffenfeld, med en Udsigt over Dannemarks Tilstand i det Tidsrum, hvori han levede og virkede. Ligesom der ikke gives nogen interessantere Mand i den Danske Historie end Griffenfeld, saaledes gives der neppe nogen vigtigere Tidspunct i Fædrenelandets Annaler end den, hvori han levede. To store Begivenheder udmærkede den: Adelsmagtens Tilintetgjørelse og Enevoldsmagtens Indførsel. Dannemarks Gjenfødsel begynder med denne Periode.

Det er næsten ikke at undres over, at en Mand som Griffenfeld, der fra simpel Borgerstand opsvingede sig til en Høide, som sædvanlig kun Fødselen kunde bringe hiin Tidsalders Mennesker til, og, som født af saa ringe Stand, havde bidraget saa meget til at sønderknuse Aristocratismens ældgamle Kjæmpeværk, nødvendig maatte forskaffe sig Fiender, uforsonlige indtil Døden, og mægtige til at berede hans fuldkomne Undergang. Derfor see vi ogsaa den samme Griffenfeld, der var Kongens første Fortrolige og Raadgiver, føres til Retterstedet og knæle for Bøddelens blinkende Sværd. Hans Skjebne var hverken ny eller sjelden. Hvor Adelsaand og Borgeraand støde saa mægtigen sammen, kunne Følgerne aldrig blive gode. Griffenfeld kunde ikke modsætte sin Hovedfiende, Uldrik Frederik Gyldenløves Magt og Indflydelse andet end sit sjeldne Genie, sin Klogskab og sine Fortjenester af Staten, men hvad formaaede vel disse Vaaben i en Tidsalder, hvor Aristocratismen først nylig havde faaet sit

Stød, hvor en simpel Borgers Ophøielse til store Ærestrin var et ligesaa stort Særsyn ved Hoffet, som et Middel til at opvække Had og Forfølgelse?

Et Tidsrum af hundrede og tredive Aar har sat et stort Skillerum imellem os og Griffenfelds Avindsmænd. Vi begynde at betragte ham som en stor Mand, der gjør sit Fædreneland lige saa megen Ære, som hans Fald vanærede hans Tidsalders Vældige. Men den Dødsangest, han har maattet udstaae paa Rettersstedet, de sexten Aar han har maattet hensukke paa Munkholms Fæstning, som et Offer for Aristocratismen og en alt for stræng Retfærdighed, berettiger hans Mane til en Erstatning, som, hvor meget den end maatte kaste Skygge paa dem, der beredte hans Fald, Efterverdenenen skylder ham som en vitterlig Gjeld.

Men er den Tidspunct kommen, hvor denne Retfærdiggjørelse kan og bør skee? Dette er det store Spørgsmaal, som maaskee kunde besvares med nei, og det vilde uden Tvivl ikke have skadet den gode Sag, om Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse havde overladt det til den næste Generation, at bedømme Griffenfeld som Menneske og Statsmand. Vor Tidsalder er endnu ikke moden dertil. Med alle de Fremskridt, vi have gjort i Oplysning og Humanitet, gives der dog endnu mange For-

domme at bortrydde, førend vi kunne vente, at Griffenfelds Biograph tør vove at fremføre Alt hvad der bør fremføres, naar hans Levnetsbeskrivelse ikke skal blive et Maleri, som kun maa sees og bedømmes fra bestemte Synspuncter. Endskjønt der allerede er forløbet henved halvandet Aarhundrede siden denne store Mand virkede, er Tiden dog endnu for nær til, at alle de Hindringer, der ligge Historieskriveren i Veien, allerede skulde være bortryddede. Antage vi, at Mænd af den Danske Kongestægt bør af forskjellige Grunde behandles med den yderste Varsomhed, naar deres Periode grændser saa nær til vore Tider, og at den forsigtige Historieskriver maa vogte sig vel for, at berøre Handlinger, der kunne kaste et ufordeelagtigt Lys paa samtidige Regenters nærmeste Forfædre, saa er det vanskeligt at indsee, hvorledes Griffenfelds Biograph i vore Dage skal kunne skildre hans Levnet med Sandhed, Upartiskhed og Retfærdighed, uden at berøre saadanne ømme Sider. Er det sandt, at en Historieskriver ikke bør have noget Fædreneland, saa er det ikke mindre sandt, at han bør skrive og leve i Tider, hvor intet muligt Baand kan standse hans Pen, naar den, henreven af ædel Iver, taler Sandhedens og Retfærdighedens Sag. Enhver, som kjender Griffenfelds Levnetsløb, maa indrømme, at hans Biograph, i det mindste i nær-

værende Øieblik, ikke er fri for saadanne Baand. Fra denne Side betragtet havde det maaskee været bedre, at Selskabet havde valgt en Mand fra en ældre Periode i den Danske Historie, hvis Levnetsomstændigheder ikke stode i saa noie en Forbindelse med Personers Caracteer, som Biographen maa behandle med ængstelig Forsigtighed. Sandhed er Historieskriverens første Kald, og han bør hellere tie, end træde dens Rettigheder et Haarbred for nær.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Een af de menneskekjerlige Indretninger, som gjøre vor oplyste Tidsalder Ære, er Sygehuset i Kiel. Det blev stiftet 1785 af Etatsraad og Archiater Weber, efter en Overeenskomst med hans Tilhørere. Det fik egentlig sin første Fasthed ved den afdøde brave Christianis Tilbud, at levere Lægemidler for Indkjøbsprisen. Det var den første Fattiganstalt i Kiel, og denne Stads ædelmodige Indbyggere understøttede den ved den allerførste Indbydelse paa det kraftigste med frivillige Bidrag. Allerede i de første 8 Maaneder bleve 165 Syge helbredede her. Saaledes var nu dette Hospital en bestandig practisk Underviisningsanstalt for Academiet, hvorved en væsentlig Mangel blev afhjulpen. 1786 bleve allerede 254 Syge optagne deri, og paa 28 nær, helbredede. De fattige Syges Tal tiltog saaledes, at blot i Februarii Maaned over 100 Mennesker søgte Bistand og fandt Redning her. De betydelige Udgivter uagtede, var dog Overskudet ved Aarets Udgang 305 Rdlr. 32 ß. Weber, som indsaae Vanskeligheden i at pleie de Syge hjemme i deres Huus, ønskede nu i det mindste at indrette et Værelse med Senge, og saaledes at lægge Grunden til et egentligt Sygehuus. En ædel Mand, Hr. Niedermeyer, som levede næsten ubekjendt i Staden, forærede frivilligen

3000 Rdlr., og udbad sig kun Renterne deraf saa længe han levede. Siden skjenkede Hertugen af Holsteen-Oldenborg 1000 Rdlr. Nu kjøbte Weber den Wittenschenske Gaard til et Sygehuus, men Institutet kom derved i en Gjeld af 2000 Rd. I samme Aar forsørgedes her 278, og deriblandt var allerede 55 udenbyes Folk, 21 døde og 244 bleve fuldkommen helbredede; Cassens Overskud var 1447 Rdlr. 11 ß. — 1788 døde af 297 Syge 26. Weber begyndte nu at indrette Huset. Etatsraad Hane, Prof. Meyer og Pastor Paysen paatoge sig at indsamle Bidrag til Understøttelse, og vare heldige i deres Bestræbelser. Ogsaa udenbyes fra indkom, foruden Pengeunderstøttelser, Jernsenge, Matratser &c. Der blev indkjøbt Fornødenheder for 1026 Rdlr. 29 ß., og udgivet til Bygning 1631 Rdlr. 29 ß. — Byskriver Tamsen viste sig meget patriotisk ved Bygningsvæsenet, og Weber paatog sig Bestyrelsen af hele Oeconomien. Kongen skjenkede 30 Favne Brænde. 1789 deeltes Indretningen i to Grene: de Syges Pleie hjemme, og i det egentlige Sygehuus. 286 fik Understøttelse i deres eget Huus. 1790 derimod 299. I dette Aar var Cassen temmelig udtømmet, men den blev paa forskjellige Maader saaledes hjulpen, at der, foruden Gaarden, Haugen &c. havdes en reen Formue af 1200 Rdlr. 1791 tog H. K. H. Kronprindsen sig meget af Indretningen, og lovede den Understøttelse. Kongen forærede den 300 Rdlr., og Enkedronningen gav den et aarligt Bidrag af 50 Rdlr. Bidragene tiltoge meget, og endnu i samme Aar var Indtægten i rede Penge 1400 Rdlr. 32 ß., og Udgivten kun 1363 Rdlr. 2¼ ß.

(Fortsættes.)

I Onsdags, da Borgerne exercerede paa Nørrefælled, vare adskillige Mennesker Vidne til et mageløst Exempel paa umenneskelig Raadhed. En halvvoxen Pige mødte uheldigviis tre Friskfyre til Hest paa Fælleden. Uden at raabe Varsko satte de i fulde Firespring bort over hende og opsloge endnu ovenikjøbet en infernalsk Latter, da den arme Pige blev liggende saaret og uden Bevidsthed paa Stedet. Nogle retskafne Folk toge hende op og bragte hende ind i det nærmeste Huus.

Konstfyrværker og Borger Pierre Galiver agter i Trondhjem at lade opgaae en Luftballon, 17

Alen høi og 51 Alen i Diameter: et Syn, som — efter hans Forsikkring — Trønderne endnu aldrig have seet, thi naar Ballonen naaer en vis Høide i Luften, kommer den til at see ud som en Stjerne og kaster to Raquetter med Stjerner fra sig. Der afbrændes tillige et Fyrværkerie.

For 22 Aar siden lod Greve Moltke, daværende Eier af Baroniet Bregentved, ved kostbare Inddæmninger vinde mange hundrede Tønder Land fra Stranden ved Einsiedelsborg, Skam Herred, Odensee Amt. Ved ypperlige Sluser af hugne Stene med dobbelte Porte og en Hollandsk Veirmølle af det Slags, som bruges i Marsken, hvorved Vandet afføres eller udmales, lod han det vundne Land betrygge mod Havet. Til Arbeidet brugtes Holsteenske Digegravere, som indrettede det Hele fuldkommen planmæssig. Inddæmningerne gaae fra Øe til Øe og forbinde disse med hinanden. De bestaae lagviis af Tang og Jord, og ere omtrent 30 Fod brede og 8 Fod over Vandets Overflade med en jevn Docering. Til Sikkerhed ere de belagte ved Siderne med store Stene. Arbeidet skal have kostet 12 til 14,000 Rdlr., og, efter Andre, 20,000 Rdlr. Naar man tilføier de fra Stranden vundne 606 Tdr. Land, som den gik over i haardt Veir, og som nu er blevet god Ager og Eng, saa beløber det Hele sig til henved 1300 Tdr. Land, som nu mange Slægter kunne høste Gavn af. Hvor meget vilde Fædrenelandet ikke kunne vinde i Velstand, dersom enhver formuende Mand saaledes vilde anvende Flid paa at forøge Landets Areal!

Medlemmerne af den nuværende Holsteenske Overret, saavelsom Secretairerne og andre Embedsmænd ved samme, skulle fra nu af føre Titel af: Overretsraader, Overretssecretairer 2c.

Ernst. Frid. Schrøder er bleven udnævnt til Dansk Viceconsul i Collberg.

Under d. 6 Septbr. meldes fra Riga, at det Danske Skib Grev Adeler, ført af H. L. Berg, har været saa ulykkelig at kantre og synke ved Øen Oesel. Man fordrer 16000 Rubler for at løfte det op af Vandet, og det trænger, naar det bliver flot igjen, til stor Reparation.

Udenlandske Efterretninger.

De i Aftes ankomne Engelske Tidender gaae til d. 15 Sept. De medbringe en officiel Efterretning om Buenos Ayras Erobring

ved de Engelske Tropper i Sydamerika, under General-Major W. C. Beresford og Sir H. Popham. Depecherne ere daterede: Fortet Buenos Ayras d. 22 Julii 1806. Flaaden forlod St. Helena d. 2 Maji; d. 27 Maji blev Capit. Kennet detacheret med Skibet Narcissus, for at undersøge Floden. Formedelst Taage og ustadige Vinde mødte Flaaden ikke Narcissus førend 6 Dage efter sin Ankomst i Floden, og her traf den den Transport, som forlod den førend den seilede til St. Helena. Beresford og Sir H. Popham raadsloge nu strax, om de skulde gjøre et Angreb paa St. Philip de Monto Video, eller Buenos Ayras, og endelig blev det besluttet, at det sidste skulde angribes. Først den 24de om Natten ankom Flaaden paa hiin Side Buenos Ayras. Den 25de landede de Engelske om Eftermiddagen og Natten, 8 Engelske Mile fra Quilmes-Odden, hvor man beqvemt kunde lande. Fienden gjorde ingen synderlig Modstand. Den fiendtlige Magt bestod især af Cavallerie (omtrent 2000 Mand), med 8 Canoner. Fienderne flygtede, og de Engelske gik frem med raske Skridt, erobrede Canoner 2c. De fiendtlige Tropper, som i to Dage modsatte sig Engelskmændene, lode til at bestaae af Landmilits og en Mængde udtjente Soldater. De, der vare ved Strandkanten, meenes at have bestaaet af 2000 Mand Infanterie. Men deres Modstand var meget svag. Den fiendtlige Besætning havde omsider forladt Staden, og efterat de Engelske i Forveien havde opfordret den til at overgive sig, blev der d. 2 Julii sluttet en Capitulation, efter hvilken de Spanske Tropper overgive sig som Krigsfanger (paa de Officierer nær, som ere fødte, givte eller virkelig bosatte i Sydamerica); al Privateiendom respecteres, den gamle Orden i Alting vedbliver, men alle offentlige Eiendomme overleveres de Engelske. Af Ammunition erobredes: 44 Jerncanoner af forskjellig Caliber, 46 Malmcanoner, hvoriblandt 14 enpundiger, 4 Morterer og 1 Haubits, 550 Fade med Krud, 2064 Geværer med Bajonnetter, 616 Carabiner, 4079 Pistoler, 1208 Sabler 2c. Hertil komme endnu 7 Malmcanoner, 139 Geværer med Bajonnetter, 39 Sabler 2c., som Fienden efterlod sig da han flygtede. Tropperne under Beresford bestode, foruden Overofficierer, Officierer og andre militaire Betjente, af 1466 Mand. Hans Tab, saavel af Dræb-

te, Saarede og Savnede, bestaaer kun af 9 Mand, hvoriblandt 2 Officierer. Beresford har nu hjemsendt til Engelland med Skibet Narcisses alle de Penge, han efter en Overeenskomst med Gouverneuren i Buenos Ayras, har modtaget som Bytte. De beløbe sig, foruden de Penge han har holdt tilbage, for at bestride de fornødne Udgivter, til 1,086,208 Dollarer; den hele Sum, som er forefundet i Skatkamret og de offentlige Casser beløber sig til 1,291,323 Dollarer. De Varer, som findes i Kongens Magaziner, især Forraadet af Chinabark og Qviksølv, anslaaes til 2 à 300,000 Dollarer.

Buenos Ayras ligger i Provindsen de la Plata, som maaskee er et af de skjønneste Lande i Verden, og har Overflødighed af Hornqvæg og Heste, som dræbes næsten blot for Talgens og Hudernes Skyld. Det ligger ved den berømte Rio de la Plata, omtrent 5 Engelske Mile fra Flodens Munding, som i denne Afstand fra Søen er 7 Mile bred. Staden, som er Sædet for en Vicekonge, har 30,000 Indb., og ansees for meget rig. Buenos Ayras er Oplagsstedet for tre til fire Registerskibes Ladning, som man aarlig pleier at sende til Europa. De Artikler, som de befragtes med, ere Guld og Sølv fra Chili og Peru, Sukker og Huder. Det er ligeledes Sædet for en betydelig Contrabandhandel, og man formoder derfor, at der, formedelst Krigen, maa ligge her mange Varer, bestemte til Europa.

Guillaumet har erobret den lille Engelske Øe Montserrat (een af Antillerne). Den er to Mile stor, og har 2000 blanke og 9000 sorte Indbyggere. Den Franske Admiral lod den tage i Besiddelse ved et ubetydeligt Corps.

Fox er, desværre, efter officielle Efterretninger, ikke mere. Han havde sin Samling indtil faa Minuter førend han opgav Aanden.

Blandt Seeværdighederne i Gaeta tælles: 1) Lucius Munantius Plancus's Grav, som Indbyggerne almindelig kalde la Torre d'Orlando; 2) et Taarn, som kaldes Latratina; 3) Carl af Bourbons Grav. Han døde 1528, da han beleirede Gaeta, og hans Beenrad blev for 60 Aar siden offentlig sat til Skue i Fæstningsporten. Men Paven befalede, at den ikke skulde begraves i christen Jord, fordi han havde ført Krig mod Kirken.

De sidste Engelske Tidender indeholde saakaldte opsnappede Breve fra Berthier til Generalerne Regnier og Verdier, og fra disse til Berthier. I de første dadles de Franske Tropper i Calabrien, og gives Vink i Keiserens Navn; i de sidste skildres Neapels og Calabriens Tilstand med mørke Farver. Det kommer an paa om disse Breve ere ægte.

Da Guillaumet's og Cochranes Escadrer seilede forbi St. Thomas, vare de hinanden saa nær, at utallige Mennesker samledes paa Strandbredden og ventede at begge skulde komme i en Fægtning sammen, men der blev, som bekjendt, intet deraf.

Ved det ny Rhinforbund komme nu otte Millioner Tydske Undersaatter under Fransk Protection. — Man troer endnu bestemt, at der ogsaa vil blive oprettet et nordiskt Forbund. I det mindste har Hr. v. Goote, Preussisk Minister ved den nederrhinske Kreds, som det hedder i allgemeine Zeitung, officiel tilkjendegivet alle tre Hansestæder, at hans Hof staaer i Begreb med at slutte en Conføderation for det nordlige Tydskland. Den anførte Minister skal af denne Aarsag være reist til Bremen.

I Stockholm gives der et musicalsk Academie, der ikke, som det Kjøbenhavnske, blot fører dette Navn, men hvori der virkelig dannes musicalske Elever. Dets Skole bestaaer for Tiden af 34 Lærlinger. Den 19 Julii anstilledes en ordentlig Examen, og endeel af Eleverne bleve belønnede med Sølv-Præmier for deres Flittighed. En Jomfru Liljander, hvis Fader er Fabrikør, havde i afvigte Aar faaet en Guldmedaille som Belønning for sin Færdighed i Sang, og i Aar en mundtlig Opmuntring. En Jomfru Hedmanson, som med største Færdighed udførte en af Clementis sværeste Solo-Sonater paa Fortepiano, fik en Guldmedaille af 14 Ducaters Værdie.

Den unge Roscius trækker nu omkring paa Landet i Engelland og bortfæster sig for godt Kjøb. Faderen er saa pengegjerrig, at han paa een Dag har villet engagere ham til at spille i Leids om Aftenen og i Harrowgate om Morgenen, uagtet disse Steder ligge 15 Engelske Mile fra hinanden og hans Søn altsaa maatte reise 30 Mile om Dagen. Men Skuespil-Directeuren i Harrowgate vilde ikke indlade sig derpaa.

London d. 10 Sept. I Søndags ankom Depecher fra Lord Robert Fitzgerald til vort Ministerium. Lord St. Vincents Ankomst i Tagus var, endskjønt uformodet for Indbyggerne i Lissabon, dog Regjeringen meget vel bekjendt, og de indsee alle meget vel, at de ere Engellands beskyttende Omsorg takskyldige. — Vore vestindiske Øer ere, i Følge indløbne Efterretninger, saa blottede for Tropper, at det 70de Regiment, som havde faaet Befaling at vende tilbage til Engelland, er blevet tilbageholdt der, for først at oppebie nogle Regimenters Ankomst fra Engelland. Denne Efterretning skal, som man siger, være Aarsag til, at der ufortøvet skal sendes 6 Regimenter derover. — I Søndags Eftermiddags havde Lord Grenville omtrent en Times Audience hos Kongen i Windsor. — I Dag er Grev Michael Woronzow ankommen her. Man troer, at han om nogle Dage afreiser til Rusland. — I Gaar afgik to Statsbude, Hr. Basilico og Smith, til Paris. Som Aarsag til to Statsbudes Affendelse paa eengang anføres, at det skeer, for ikke at sætte Lord Lauderdale i Forlegenhed, naar han i paakommende Tilfælde ønsker at meddele Efterretninger. — I Følge forskjellige Americanske Skipperefterretninger befandt den Franske Escadre, under Admiral Villaumez, sig d. 10 Aug. N. V. for Bermuda; de vare ogsaa underrettede om Sir J. B. Warrens Ankomst. — De Tropper, der ere blevne udskibede i Plymouth, have opslaaet en Leir paa en stor Mark i Nærheden. — Fox er saa syg, at selv hans bedste Venner have opgivet alt Haab om hans Liv. I Morges hedte det endog, skjønt uden Grund, at han var død.

Lord Lauderdales vil, efter de seneste Efterretninger fra Paris, endnu ikke saasnart forlade denne Stad.

Den 12 Sept. passerede en Keiserlig Fransk Cabinetscoureer igjennem Brussel, med Depecher, der med muligste Hurtighed skulde besørges til Haag.

Det skal være vist, at Kongen af Preussen d. 20de d. M. vilde afgaae fra Berlin til Armeen.

Den 12 d. M. marcherede 2 Regimenter Preussisk Infanterie og 2 Batailloner Musketerer igjennem Dresden, og den følgende Dag skulde der følge endnu flere. De fleste Preussiske Tropper passere $1\frac{1}{2}$ Mile fra Dresden ved Nedre-Wartha og ved Meissen over Elben.

Den hele Sachsiske Armee, paa de Tropper nær, der udgjøre Garnisonen i Dresden, gjøres mobil. Prindsen af Hohenlohe og Prinds Louis befinde sig i Dresden. Ved Hof skal der oprettes en stor Leir.

Den Svenske Minister i Regensburg har under d. 9 Sept. ladet distribuere følgende:

"Vi Gustav Adolph gjøre vitterlig: Efterat H. R. K. Majestæt under d. 6te af indeværende Maaned har nedlagt den Romerske Keiserkrone, og det Baand, som forenede det Tydske Rige, maa ansees for opløst, saa opfylde vi herved den Os som Rigsførste paaliggende smertelige Pligt, ved hoslagte Aftryk af ovenanførte Rescript, at underrette vore Tydske Undersaatter herom. Naar end den hellige Forbindelse, som i flere end 1000 Aar har holdt det Tydske Rige sammen, nu opløses, saa kan dog ikke den Tydske Nation tilintetgjøres, og ved den Allerhøiestes Naade vil Tydskland engang paa ny forenes og faae sin Magt og Anseelse igjen.

Mähren d. 30 Aug. Efter Breve fra Cracau havde man der ved en Estafette faaet Ordre fra Wien, at transportere 24 Pontons og 6 Løbebroer med forcerede Marcher og 230 Heste til Klosterneuburg, 1 Mill fra Wien.

Ved den Hamborgske fortreffelige Redningsanstalt for Druknede ere fra Aaret 1800 til 1805, 363 Mennesker blevne reddede. Blandt disse vare 39, som der ikke spoeredes mindste Livstegn hos, da de bleve trukne op af Vandet, men som ved Lægernes Omsorg bleve bragte til Live igjen.

I Prag er der oprettet et Humanitetsselskab, som ikke allene saa meget som muligt søger at befordre nyttige Anstalter, men ogsaa udbreder egne Opfindelser til Medmenneskers Gavn.

I München har en vis Franz Xaver Schwab opfundet et nyt Slags Bogholderie, som han, for at udmærke det fra det Italienske og Engelske, kalder det Tydske. Det skal være kortere og nøiagtigere end hine og kunne anvendes i alle Forretninger. Opfinderen har allerede meddeelt adskillige Handelshuse denne Opfindelse, men dog kun mundtligen og paa det Vilkaar, at iagttage den strængeste Taushed. Han paastaaer, at han kan lære det fra sig i — en Time!

Ved en Circulair fra den Østerrigske Landsregjering er det under d. 10 Julii blevet bekjendtgjort, at den Østerrigske Keiser, for at befordre Kokoppernes Udbredelse, har udsat tre Belønninger fra 100 til 200 Fl. for tre Læger i Wien og Østerrige nedenfor Ens, som bevislig godtgjøre, at de have vaccineret de fleste Mennesker.

I Greßhartmannsdorf ved Bunzlau (i Preussisk Schlesien) har en Bondedreng, som røgtede Qvæg og ikke er ældre end $14\frac{1}{2}$ Aar, nylig begaaet et Mord paa et Pigebarn paa 11 Aar, som græssede sine Forældres Ko. Denne vanslægtede Dreng var kommen i Ordstrid med den lille Pige. I sin Forbittrelse anfaldt han hende saaledes bagfra, at hun tørnede med Hovedet mod en Afviser, og blev liggende uden Bevidsthed. Drengen, som nu frygtede for at blive straffet af sin Fader, tog en skarp Kniv frem, og skar Halsen af Pigen. Ikke tilfreds hermed stødte han hende Kniven fire Gange ind i Tindingen, for at berøve hende den sidste Livsgnist. Derpaa stødte han hende atter Kniven indtil Halvdelen af Bladet ind i Hjertekulen, og skjar hende Underlivet op i Længden og Breden. Nu skjulede han Liget i Kornet tæt ved paa Marken, skrabede Blodet bort med Fødderne, og kom Jord derpaa. Han drev derpaa sine Stude hjem, vandede dem, vaskede ved samme Leilighed sine blodige Hænder og tog Blodpletterne ud af Skjorten. Siden gik han hjem, spiste med de andre Tjenestefolk og lagde sig til at sove. Koen løb imidlertid rasende og brølende bort, da hun saae den Dræbtes Blod flyde. Da den kom til Byen, blev den Myrdedes Fader den vaer. I Begyndelsen forskrækkedes han, men siden troede han, at hans Datter var faldet i Søvn. I Skumringen ile Moderen og Søsteren ud paa Veien, kalde ængsteligen paa det dræbte Pigebarn, løbe i Forvirringen, forbi det Sted, hvor det var blevet myrdet, og finde det først ved Solens Opgang i den forhen anførte skrækkelige Tilstand. Mistanken faldt strax paa Güttler, og da Øvrigshedspersonerne indfandt sig paa det forhen omtalde Gjerningssted, nærmede den unge Morder, som vogtede Qvæg der i Nærheden, sig, og spurgte dem: hvad de søgte efter, man svarede ham: Blod søge vi! og befalede ham at trække Kjolen af, paa det man kunde see om der fandtes Blod paa hans Skjorte. Man fandt virkelig ogsaa en allerede noget afvettet Blodplet, som han paastod at have faaet af Næseblod, og paaberaabte sig sine Medtyenders Vidnesbyrd. Men ved Forespørgsel vidste disse intet heraf. Han vedblev at negte Gjerningen indtil man aabnede den Myrdedes Hjerneskal. I samme Øieblik blev han gandske bleg og Angestens Sved trængte frem paa hans Pande. Han tilstod endelig sin Misgjerning og blev derpaa sendt som Arrestant til Jauer. — — Denne unge Forbryder mistede i sit 3die Aar sin Fader og i sit 6te sin Moder, blev opdraget fra sit 8de til sit 12de Aar hos en Paarørende, besøgte sjelden Skolen, viste sig meget gjenstridig, og opførte sig ved alle Leiligheder meget slet. Han fandt ogsaa Fornøielse i at pine uskyldige Kreature, og denne Grusomhed sløvede tilsidst gandske hans Medlidenhedsfølelse.

For nærværende Tid besidder Rusland alle Lande og Havne fra Dniester til Fachs. Det har en Marine, som er den Tyrkiske langt overlegen, og hastig forøges. 7 til 800 Coffardieskibe besøge nu disse Havne, som med uhyre Omkostninger udvides, og ved Dæmninger, Kaier ꝛc. gjøres beqvemmere og sikkrere. Man graver Canaler, for at lette Befordringen af Kjøbmandsgods fra de fjerneste Dele af Riget. For Tiden have Russerne kun endnu faa egne Coffardieskibe og Matroser. De fleste Fartøier under deres Flag bygges udenlands og bemandes med fremmede Sømænd. Men de bygge nu meget hurtig i Cherson, og man søger at befordre Skibsbygningen ved udsatte Belønninger. Man anlægger ogsaa Planteskoler for Sømænd, hvorfra man vil bemande saavel den Keiserl. Marine som Coffardieskibe. Disse skulle bestaae af 1500 Fartøier med flad Bund i det Asovske Hav; hvert skal have 8 Matroser, og bringe Varer fra Don til Taganrok ꝛc. og Arabat, for at understøtte Handelen i Caffa; dernæst af 100 bevæbnede Vagtskibe, hvert med en Besætning af 30 Mand, som skulle staae under Quarantaine-Collegiet og sørge for at intet Skib, der holder Quarantaine, har nogen Samqvem med Kysterne, og endelig omtrent af 2 til 300 Transportskibe paa 50 til 100 Tdr. hvert. Alle disse Matroser ere Russer. I de sydlige Provindser hersker intet Livegenskab som i de nordlige, og derfor kunne Indbyggerne frit fare til Søes. Kosakkerne, som altid have elsket Søen og engang vare saa frygtelige, at de med en Flaade af Smaa-

skibe løb ind i Canalen ved Constantinopel, og brandskattede denne Stad.

Ruslands fornemste Havn i det sorte Hav er Odessa, som i en kort Tid er bleven saa berømt og besøges af saa mange Skibe, der indtage der Kornvarer. Det har altid været et ubetydeligt Sted, skjøndt det har en god Reed, hvor der stundom ankrede Krigsskibe. Det blev imod sin Bestemmelse valgt til en Havn for Handelsskibe, ved Folks Indflydelse, som hverken kjendte til Handel eller Skibsfart, og man har nu anvendt saa uhyre Summer paa Havnens Forbedring, tre Havnedæmningers Bygning, en Quarantaineanstalt, Magaziner, offentlige Bygninger, et Theater, mange smukke Huse af Steen rc., at det nu vilde være for sildigt at vælge en Havn af beqvemmere Beliggenhed der i Nabolavet, uagtet det kunde være bedre for den vigtige Handel paa Dnieper. Valget af denne Havn kan næsten kaldes en offentlig Ulykke. Men man maa tilstaae, at den daværende Gouverneur, Hertugen af Richelieu, har sat den i sin nuværende blomstrende Tilstand. Han har tvunget Naturen.

Irokeserne i Nordamerica drive allerede siden 1794 Agerdyrkning, Qvægavl, og selv Spinderie og Væverie. Der gives allerede 7 Skoler hos dem, hvori Børn lære at læse, skrive og regne.

Louvre i Paris demasqveres fra alle Kanter. Man nedriver nu den gamle St. Yves Kirke, som er bygt 1348.

Handels- og Skibs-Efterretninger.

Paa tre Svenske Skibe nær, som ligge i St. Ubes, findes der nu intet eneste Fartøi under Svensk Flag i nogen Portugisisk Havn.

Efter Breve fra Mallaga af 4 Aug. var den Svenske Fregat Camille i Begreb med at afseile med en Svensk Convoy paa 14 Skibe; den anden Svenske Fregat Chapmann passerede samme Dag Mallaga med en anden Convoy fra Barcelona og Alicante.

Formedelst den Foranstaltning, som nogle Nabomagter have gjort i Henseende til Bancosedler, var det sidste Margarethemarked i Wien et af de bedste man i Mandsminde havde havt der. Alle Varene vare afsatte førend de endog vare udpakkede. Alle Eiere af Bancosedler toge dem for hver Priis; og mange Sælgere benyttede sig deraf og

forhøiede deres Priser 10 ja 20 PC. Der manglede overalt Varer. Man sluttede Contracter paa Artikler, som siden skulde leveres, og forudbetalte store Summer. Pludselig udstædte Regjeringen d. 22 Julii en Bekjendtgjørelse, hvori den lovede aldrig lovlig at nedsætte Bancosedlernes bestemte Værdie, og nu stege de næste Dag 15 PC.

Indtil d. 24 Aug. var der i Aar ankommen i Liebau 221 Skibe. Kornforraadet er ganske udtømt. For Hvede betales 140 à 150 Rdlr. Alb., for Rug 105 à 108 Rdlr., for Byg 75 à 78 Rdlr. og for Havre 57 à 60 Rdlr. — Hør søges og betales med 25 à 27 Rdlr. Skp. Og saa Tilførslen af Salt er ringe; Terravecchia Salt betales med 90 Rdlr. Alb., St. Ubes med 80 Rdlr., Leverpooler Salt med 60 Rdlr. Man venter, at det vil stige endnu mere. Sild koste 70—72 Rdlr. Alb. Adskillige Skibe ligge ubefragtede.

I Danzig betaltes d. 22 Aug. Hvede med 480 til 525 Fl., Rug 390 Fl., Byg 270 Fl. (grovt Preussisk Cour.)

Til Hamborg ankom d. 16 Sept. J. M. Hansen fra Kbhavn, H. N. Jessen f. Aalborg, d. 17de N. von Riegen f. Kbh; til Travemünde d. 17de N. Jørgensen og J. Madsen f. Faaborg, F. Frost f. Stege, A. Hansen f. Aalborg; til Cronstadt d. 26 Aug. Christiansen, Elisabeth og Maria f. Kbh, d. 28de James Jeny og Thomas Holyday f. Kbh; til Hamborg d. 17de H. J. Orum f. Trondhjem, d. 19 Sept. H. H. Jørgensen f. St. Thomas; til Pillau d. 9 Sep. Rønne, Bertha Maria f. Kbh; til Riga d. 1 Sept. Lars J. Holm f. Kbh, Paul Nielsen f. Nyborg, Andrew Adamson, Lars Jensen, Christ. Petersen, Hans Perhøi, alle f. Kbh, d. 31 Aug. Christ Larsen f. Hadersleb, Niels Beer f. Kbh, d. 1 Sept. Mads Sørensen f. Randers, Math. J. Dahl f. Rudkjøbing, J. L. Adamson f. Odense, Geor. Notzke f. Kbh, Sør. Buchstrup f. Aarhuus, d. 5te J. Thausen f. Kbh, d. 6te Thom. J. Corneliussen f. Trondhjem; til Cronstadt d. 30 Aug. Mugford, Harald, Coring, Phønix, Boker, Marie Dor. f. Kbh; til Archanchel d. 22 Aug. Bleicken, Bona fides f. Flensborg, Jensen Steyermann Speculation f. Arendal; til Amsterdam d. 9 Sept. Jacobsen, Norge f. Norge, Pieper, die Hofnung f. Kbh.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 100.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 27 September, 1806.

Luftmachiner.

Professor Robertsons Ankomst til Kjøbenhavn og hans Bekjendtgjørelse, at opstige i en Luftballon, har paa ny henvendt den offentlige Opmærksomhed paa en Opfindelse, der unegtelig hører blandt de mærkværdigste i det henrundne Aarhundrede.

Joseph og Etienne Montgolfier, Papirfabricanter i Annonai i Frankrige, vare de første, der i Aaret 1783 faldt paa denne store Idee. De havde længe i Forveien anstillet Betragtninger over, hvorledes Dunsterne stige i Veiret og dannes til Skyer, og hvorledes de, deres Masse og Tyngde uagtet, svæve i Luften. Dette ledte dem paa den dristige Tanke, at forfærdige et Slags konstig Sky, som den atmosphæriske Lufts Tyngde kunde drive i Veiret. Den første Ballon, de forfærdigede, var af Papir og i Skikkelse af en Sæk. Den brændbare Luft var den, de ansaae for den letteste, og den eneste, de troede at burde betjene sig af. Ballonen steg vel, men holdt sig kun nogle Dieblikke i Veiret, fordi Luften trængte igjennem Papiret. Denne Omstændighed og den store Bekostning, der var forbunden med Experimentets Udførelse, standsede noget deres Foretagende. Vanskeligheden i at kunne stige, holde sig i Veiret og dale, efter Behag, i de forskjellige atmosphæriske Luftregioner, nødte dem til at tænke paa andre Midler. Efter at de havde anstillet forskjellige Forsøg, indbøde de d. 5 Junii 1783 en stor Deel Mennesker til at overvære et aerostatisk Forsøg. Da Ballonen var fyldt, maatte otte Mennesker holde den; den steg 1200 Toiser *) høit. Tilskuernes Forbauselse var grændseløs, da de første Gang saae denne tunge Masse svæve i Luften. I Paris fik man aldrig saasnart Efterretning om dette Forsøgs heldige Udfald, førend Physikens Yndere kappedes om at efterligne det. De Efterretninger, der indløb, meldte ikke hvilken Luftart, der brugtes til at fylde Ballonen.

*) En Toise er omtrent 6 Fod (3 Alen).

Man vidste blot, at den var en halv Gang saa let som den atmosphæriske. De Parisiske Physiker indsaae snart, at det maatte være brændbar Luft, som er ti Gange lettere end den almindelige. Man forfærdigede en Ballon af Taft, overstrøget med Gummi, som var 12 Fod i Gjennemsnit. Efterat man havde befriet den for den atmosphæriske Luft, fyldtes den med brændbar. Denne Ballon lod man stige d. 26 Aug. 1783 i utallige Menneskers Overværelse. Den steg 1700 Toiser, og blev tre Korteer i Luften. Efter adskillige større og heldige Forsøg prøvede en vis Pelatre de Rozier første Gang at sætte sig i en Ballon, som Montgolfier havde forfærdiget i dette Øiemed. Den blev saaledes befæstet ved Touge, at den kunde trækkes ned, naar man vilde, og man lod den stige 80 Fod høit. Man overtydedes nu om, at den ikke falder, men daler langsomt, man gjentog Forsøget, og siden vovede man at slippe Ballonen og lade den stige saa høit som den vilde. Nu fandtes mange Efterlignere, som paa forskjellige Steder anstillede saadanne Forsøg. Men blandt alle disse Efterlignere udmærkede især Blanchard sig. Denne Mand havde i mange Aar forgjeves pønset paa at opfinde en mechanisk Flyvemachine: en Ting, som alle Fornuftige hidtil have anseet for den største Urimelighed. Men da han engang havde sat sig i Hovedet, at prøve sin Lykke i Luften, saa forfærdigede han en Luftballon, som han gik til Veirs med d. 2 Martii 1784. Siden den Tid have mange med større

og mindre Held gjort saadanne Luftreiser, og bragt det temmelig vidt i at construere og fylde Ballonen paa en simplere Maade, men i Hovedsagen staaer denne Konst endnu paa samme Trin, som da Montgolfier opfandt den. Endnu har man ikke seet sig istand til at styre den efter bestemte Regler. Imidlertid anseer man det dog endnu ikke for umueligt. Man har prøvet paa at naae denne Muelighed, deels ved Seil, deels ved Vinger, deels ved et Slags Efterligning af Fiskenes Svømmefødder, men hidtil uden Held. Man har ligeledes forsøgt at styre Ballonen ved at affyre Skydegeværer i en vis Direction, og ved Tilbagestødet at faae den til at stige efter Behag, da man veed, at et saadant Tilbagestød kan bruges som en Modvirkning saavel mod Vandet som mod Luften. Guillard har 1784 gjort adskillige interessante Forsøg i den Henseende, men, saavidt jeg veed, har man siden ikke betjent sig meget af denne Styrelsesmaade.

Nytten af Luftballoner er for Naturlæren og alle de Videnskaber, der staae i Forbindelse dermed, næsten uberegnelig. De Jagttagelser, der ved Hjelp af samme kunne gjøres i Luften med Thermometret ere lige saa vigtige som interessante. Man kan her sammenligne Varmegraderne i forskjellige Regioner, og uddrage deraf de vigtigste Resultater. Efter de berømteste Physikeres Paastand have næsten alle meteorologiske Jagttagelser hidtil været upaalidelige, og kunne ikke bringes til nogen Bestemthed,

uden ved aerostatiske Machiner. Hygrometrien, eller Konsten at maale Graderne af Luftens Fugtighed og Tørhed, har faaet en ganske ny Skikkelse ved denne Opdagelse.

Ogsaa med Barometret kan der ved Hjelp af Luftballoner anstilles de interessanteste Jagttagelser, naar man vil undersøge Luftens forskjellige Virkninger paa samme.

Ved Hjelp af Luftballoner kan man lære at kjende de forskjellige Grader af Luftens Tæthed (Densitet), naar man medtager forskjellige Flasker med Vand, tømmer dem i forskjellige Høider, og veier dem siden naar man kommer ned paa Jorden. — Man kan ligeledes undersøge derved Luftens slette eller gode Beskaffenhed. Det skeer ved det saakaldte Eudiometer: et Instrument, som i de nyere Tider er blevet opfundet for, saa at sige, at justere Luften. Saussure har fundet, at Luften i en Høide af 2 til 300 Toiser over Havets Speilflade er den gavnligste for Sundheden, og at den derimod paa Bjerge, der ere 5 til 600 Toiser høie, endog er slettere end paa lave Sletter, hvor den fixe Luft findes. For at anstille saadanne Forsøg medtages paa forskjellige, bestemte Høider, visse Qvantiteter Luft i vel tilproppede Flasker, og naar man kommer ned paa Jorden igjen, undersøges disse forskjellige Portioner Luft med Eudiometret. For at faae saadan Luft paa et bestemt Sted, tømmer man en Flaske fyldt med Vand, og tilpropper den igjen saa hastig som muligt. Den Luft, som tages i høie Regioner, findes næsten formindsket til det Halve, naar man kommer ned paa Jorden dermed.

Luftens Indflydelse paa den dyriske Oeconomie læres aldrig bedre at kjende, end ved de Jagttagelser, der i den Henseende kunne anstilles i Luftballoner. Der er ingen Tvivl om, at jo Lægevidenskaben med Tiden vil vinde meget ved saadanne Jagttagelser. Ved at medtage svage og matte Dyr, og lægge Mærke til, hvorledes de forskjellige Luftgrader virke paa dem, maa man nødvendig kunde slutte fra disse til Mennesket. De samme Jagttagelser kunne gjøres med Planter. Ved at sammenligne de forskjellige Luftgraders Virkninger paa disse, maa der kunne udledes store og vigtige Resultater for Plantelæren.

Men ingen Green af Naturlæren kan udvides mere ved denne Opdagelse end Electricitetlæren. Man kan forfølge her Electriciteten i Regioner, som intet Instrument hidtil har kunnet naae.

Den militaire Nytte, man i den Franske Revolutionskrig har høstet af denne Opdagelse, er alt for bekjendt, til at man behøver mere end blot at nævne den her.

Hvor meget man hidtil end har søgt, at bringe denne Opfindelse til end større Fuldkommenhed, saa synes her dog endnu at staae en meget viid Mark aaben for Grandskeren, og Konsten selv virkelig endnu at være i sin Barndom. De færreste Mennesker indsee, at den endnu kan lede til store, ja overordentlig store

Opdagelser. Vi kunne her beseile et nyt Element, der er langt sikkrere end Vandet, fordi vi ikke møde her en eneste af de Hindringer, som vi i Tusindetal støde paa i Havet. Mennesket opløftes ved denne Opdagelse til Engles Rang. Uden Vinger svæver man bort over Skyerne, sporer Tordenen rulle under sine Fødder, og svinger sig op til Regioner, som ingen Dødelig nogensinde har draget Aande i, og hvor en ny Verden aabner sig for vort Øie. Den blotte Tanke er stor og opløftende!

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage blev en Bonde, navnlig Peder Pedersen, fra Høie Tosterup i Sjælland, indbragt som Arrestant til Kjøbenhavn, fordi han nylig har dræbt en anden Bonde i samme By ved Navn Niels Jensen. Anledningen dertil var en Kalv, som tilhørte den Ihjelslagne, og som løb op paa Drabsmandens frugtsommelige Kone, hvorved han følte sig saa fornærmet, at de først kom i Ordstrid og derpaa i Slagsmaal. Peder Pedersen tog under Slagsmaalet en tyk Kjæp, og huggede den anden Bonde saaledes over Hovedet, at han døde 8 Dage derefter. Drabsmanden har fem uforsørgede Børn.

Den Danske Consul i Malaga, Hr. F. Hoppe, har fra Tanger faaet følgende Skrivelse: Tanger d. 17 Aug. Ved mit forrige Brev havde jeg den Ære at melde Dem, at to Danske Skibe ere blevne ved Maroccanske Capere opbragte og anholdte i Larache. I Dag kan jeg have den Fornøielse at melde Dem, at de anførte Skibe ere blevne givne fri igjen, og allerede ere afseilede til deres Bestemmelsessted. Dersom disse Skibes Anholdelse allerede skulde være bleven bekjendt hos Dem og have gjort et ufordeelagtigt Indtryk paa Danske Skippere, saa kan De forsikkre samme officiel, at denne Discussion med det Maroccanske Hof er bleven bilagt, og at det Danske Flag fremdeles vil bevidnes den Agtelse, der i Følge den med dette Land sluttede Tractat tilkommer det. Men for at undgaae de ubehagelige Optrin, der kunde flyde af de Mauriske Capitainers Uvidenhed, maa man raade Skipperne, aldrig at opgive nogen Havn i Rusland, Preussen, Lübeck eller Bremen som deres Bestemmelsessted, hver Gang de visiteres af dette Lands Capere, thi Keiseren har erklæret, at han er i Krig med de anførte Lande.

Den Tjener, som d. 16de skjød sig paa Frederiksberg kommer sig daglig. Han havde baaret et Slags Kjerlighed til et Fruentimmer, som tjente i et Huus med ham, og som ikke vilde indlade sig med ham. Da han d. 16de forlangte at tale med hende, og Pigen gav ham et haardt Svar, lukkede han sig inde paa sit Kammer, hvor han, som bekjendt, skjød feil. Mærkeligt er det, at han selv aabnede Døren efterat Skudet var gaaet løs.

Af Lollands og Falsters Tidende, som udgives af Proc. Høst, ere de første Numere udkomne.

Ideen til den ny Guldmedaille, hvortil Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse har ladet forfærdige en Stempel, er af Hr. Justitsraad Abildgaard, og Stempelen selv, som forfærdiges af Hr. Gianelli, forestiller paa Forsiden Homers Hoved og paa Bagsiden en Tripus,*) een af Oldtidens Kampprise. Paa Randen af Medaillen bliver Modtagerens Navn, og Aarstallet, da den tildeles ham af Selskabet, at læse.

Det Danske Skib Venskab, Capit. Petersen, er strandet paa Skjærene ved Plymouth og bliver nødsaget til at losse. — Skibet Pauline, bestemt fra St. Thomas til Amsterdam, er opbragt til Plymouth.

Siden Luftballonens Opfindelse har man inden for Kjøbenhavns Mure ialt ladet opgaae 5 større og mindre Balloner, men dog bestandig uden at nogen mennefkelig Skabning prøvede paa at sætte sig deri. Den allerførste lod Brødrene Henriques opgaae. Siden lod Apotheker Mühlensted en anden gaae op paa Exerceerpladsen i det Kongelige Herskabs Overværelse. Efter den Tid vilde afdøde Skuespiller Uhrberg lade en Taftes Ballon gaae op paa den gamle Skydebane i Sølvgaden, og for

*) Et Kar med tre Fødder, der gaves som Foræring (Concertavisse de Tripode, Cic.).

dog at have en eneste levende Luftskipper i Ballonen, placerede han i samme en Hane. Det Hele var en Financeoperation, som for saavidt lykkedes, at der indfandt sig en stor Mængde Tilskuere. Men neppe var Ballonen kommen 20 Alen i Veiret førend der gik Ild i den; den tumlede over i Rosenborg Hauge og Hanen spadserede sin Vei. Pøbelen vilde stene Aerostaten og han maatte redde sig igjennem en Bagdør. Siden den Tid har ingen gjort flere Forsøg, indtil Kobbersmed Kjerstrup agtede at gaae op i en stor Seildugsballon, som han troede at kunne styre. Dette Forsøgs Udfald er endnu i frisk Minde.

I denne Tid sees mange Russiske Militairpersoner fra de Russiske Krigsskibe, paa Kjøbenhavns Gader. De indkjøbe allehaande Vareartikler og betale Alting med Rubler og Hollandske Ducater. De fleste af dem ere meget velskabte Folk. Ogsaa deres Poper eller Præster, hvoraf nogle ere klædte i violette Slaaprokker, komme ofte i Land, for at gjøre Kjøbmandsskab. Deres lange Skjægge giver dem et gravitetisk Udseende.

I Pløen agter H. H. Prinds Christian og Gemalinde ved deres Ankomst at holde et høitideligt Indtog.

I den Bergenske Avis findes et Ligvers over en Mand, som kaldtes J. Bernstorf.

Til Hamborg er ankommen d. 20 Septemb. Kammerherre Knuth fra Kbhavn, Kammerjunker v. der Maase og General Quarteermester Glode du Plat fra Kiel.

Den Luftballon, som Prof. Robertson agter at gaae op i, er saa høi, at den ikke kan staae heel opreist i det musicalske Academies Sal. Det er den niende Gang, at Professoren har betjent sig af denne Ballon til sine Luftreiser. Gondolen er af Kurvemagerarbeide.

I der Freimüthige findes følgende Spørgsmaale: Hr. Prof. Münter har villet udgive en Afhandling om det kostbare Monument i Kivick i det Christianstadske Landshøvdingsdømme i Skaane. Er dette skeet, og er den anførte Afhandling at faae? Hr. Prof. Nyerup vil bedst kunne give Oplysning herom, naar dette kommer ham for Øine, dersom han vilde have den Godhed. — Er den Svenske Polyhistor (ret et Merkelsk Udtryk!), Akerblads bebudede Skrivt om en Runeskrivt paa den colossalske Løve i Venedig udkommet? Hvor og i hvilket Sprog? Ogsaa herom kunde Prof. Nyerup snarest give Oplysning.

I Overeensstemmelse med Plac. af 22 Martii 1805, skal der nu foretages en Forandring med de lærde Skoler i Helsingøer, Frederiksborg, Roeskilde, Nykjøbing, Nyborg, Viborg, Randers, Horsens, Colding, Fridericia, Bergen og Trondhjem. Overlærerne og Lærerne ere allerede udnævnte. Saaledes er nu den ny Skolereform indført i de fleste lærde Skoler i Dannemark og Norge.

Under d. 5 Sept. har Hs. Mgj. befalet, at der skal nedsættes en Commission, hvori Kammerherre Kaas præsiderer, som skal overveie en af H. K. H. Kronprindsen udarbeidet ny Plan til en bedre Indretning i Landrekrutteringen og Landværnets hensigtsmæssige Organisation i Forbindelse med Linietropperne.

Fra Sverrig meldes, at Professor Robertsons Luftreise i Stockholm ikke svarede til Publicums Forventning. Omtrent 40,000 Mennesker vare forsamlede deels paa den egentlige Skueplads, deels paa Taarnene og Tagene der i Nærheden. De ventede til Kl. 7 om Eftermiddagen, da han endelig steg op til en Høide af Stadens Kirketaarne, og gik i Øieblikket ned igjen. Han var ikke 5 Minuter i Luften og kom ned nogle 100 Skridt fra det Sted, hvorfra han steg. Veiret var saa godt som nogen Luftseiler kunde ønske sig, og Statholderen havde, da det just var Søndag, ladet Landboerne i de tilgrændsende Kirker paa Landet opfordre til at modtage Luftseileren vel og understøtte ham i Alt. Hertuginden af Södermanland var kommen ind fra Landet, for at overvære dette Skuespil. Professoren lod d. 8de Septbr. atter en lille Ballon stige i Veiret med en Hane i en Kurv, som, efter nogen Tids Forløb, kom ned igjen, ved Hielp af en Faldskjerm. — — Man maa forudsætte, at Prof. Robertson har havt gyldige Grunde, hvorfor han i Stockholm ikke steg høiere, men man kan bestemt antage, at han i Kjøbenhavn, saafremt Omstændighederne tillade det, vil stige saa høit, som hans Talenter og hans foregaaende heldige Luftreiser berettige os til at vente. Der er vel heller ingen Tvivl om, at vore lærde Physiker vil fremsætte adskillige physiske Opgaver, der bedst kunde undersøges i høiere Luftregioner, og at Prof. Robertson vil gjøre sig en Fornøielse af at undersøge saadanne Opgaver paa hans Luftreise.

Krigsudsigter.

Hvad man længe har formodet synes nu virkelig at gaae i Opfyldelse. Endskjønt der endnu ingensteds er udstædt nogen Krigserklæring, synes dog de store Krigstilberedelser, der gjøres i hele Tydskland, at bebude en nær forestaaende Kamp, der i sine Virkninger og Følger maaskee vil blive een af de vigtigste og blodigste Europa nogensinde har oplevet. I det hele Preussiske Monarkie spores de alvorligste Bevægelser. De Tropper, som hidtil have ligget i Münster, marchere til de Ostfrisiske Kyster; General Blücher følger dem; Skatten og andre Kostbarheder i den Münsterske Domkirke føres til Magdeburg. Igjennem Halle marchere saa mange Tropper, at selv Professorerne maa tage Indqvartering og at Kirker maa tjene til Gjemmesteder for Levnedsmidler og Fourage. Hertugen af Brunsvig er allerede ankommen i Nauenburg. Det Armeecorps, som kommer fra Schlesien, er ved Meissen gaaet over Elben. Sachsen sætter 30 til 40,000 Mand i Bevægelse. Ogsaa i Østerrige vedbliver man at ruste sig. Ligeledes er i Hanau ankommen svær Skyts fra Cassel, og Garnisonen er bleven saa meget forstærket, at Adskillige, af Frygt for Krigens Udbrud endog allerede have begivet sig bort. Igjennem Dresden marchere daglig Preussiske Regimenter. Allerede d. 21 vilde Kongen bestemt afreise fra Berlin, og Ministeren Haugewitz skulde da strax derefter begive sig til Hovedarmeen. Livgarden afmarcherede d. 20de. Med Længsel ventede man imidlertid de første Efterretninger fra Oberstlieutenant v. Krusemark, som d. 17de afgik til Paris; fra General Knobelsdorff i Paris er imidlertid den anden Beretning indløben. Et anseeligt Russisk Korps har, som det hedder, faaet Tilladelse til at marchere igjennem Sydpreussen og Schlesien, og dets Anførsel skal være betroet til General v. Chlebowsky i Warschau. Preussen og Sverrig nærme sig alt mere og mere, og de Svenske Skibe, der have været lagt Beslag paa i Preussen, ere nu ogsaa frigivne igjen. Den Preussiske Garnison i Warschau er brudt op. Ogsaa i det Würtembergske gjøres store militaire Rustninger. Fæstningen Hameln er bleven forsynet med 3 Maaneders Proviant og paa Fæstningen Niemburg arbeides uafladelig. Rusland synes at opbyde sin hele Kjæmpekraft, for denne Gang ret at virke med Eftertryk. Fra Grændserne af Churland igjennem den hele Russiske Deel af Polen lige ned til Oczakow og Cherson staae 350,000 Mand, hvoraf der i Egnen af Casemir Podolski staae allene 50,000 Mand udsøgte Tropper. Frankrige paa sin Side holder sig beredt til Kampen. Uagtet Fredsmægleren Lauderdale endnu er i Paris, ere Fredsudsigterne dog saa svage, eller i det mindste saa ubekjendte, at man i London har maattet slutte fra den Skildpadde, Statsbudet Basilico har medbragt, til en muelig Fred. I Paris arbeider Keiseren efter de seneste Efterretninger dagligen med Ministerne og Generalerne. Livgardens Infanterie og Cavallerie bryde op, og Garden i Thuillerierne er bleven afløst af andre Tropper. Det hedder ogsaa, at der ved Mayn skal opslaaes en Leir, og at Keiseren reiser til Maynz, hvor der efter de seneste Efterretninger ogsaa allerede føies Anstalter til hans Modtagelse. Hoffets Reise til Fontainebleau er opsat, og da Keiseren nylig øvede sin Garde i Vaaben talde han om Krig og Feldtslag. De Bevægelser der i denne Maaned have hersket mellem de Franske Tropper ved Rhin og Mayn ansees nu for noget ganske andet end blotte Troppe-Forflyttelser. Frankrige vil forøge sin Armee i Tydskland med 30,000 Mand; iblandt andre har den ved Meudon staaende Leir paa 12,000 Mand faaet Befaling at begive sig did. Selv Hospitalsforstanderne have allerede faaet Ordre at indsende Lister over alle de Chirurger og Læger, der ere ansatte ved Armeen. I Schweiz hverves stærkere end før for de Franske, og selv i Schwaben hverves ligeledes meget for at forstærke den Bayerske Armee. Rhinforbundets Førsteprimas har i en egen Circulairnote forestillet dette Forbunds Medlemmer, ikke at lade fremmede Tropper, vare de end ubevæbnede, passere igjennem deres Stater, uden Lemmernes fælles Samtykke: en Bestemmelse, som er alt for aabenlys til, at man behøver at forklare til hvad den sigter. Til alt dette kommer endnu, at Engelland netop i denne Tid, ved at tage Buenos Ayras fra Spanien, har gjort en af de vigtigste Erobringer, og fundet her Penge til at bestride endeel af sine uhyre Omkostninger.

Adskillige Franske Generaler reise til Paris, for at indhente ny Instructioner. Ved Erlangen trækker paa adskillige Steder Franske Tropper sig

sammen. Hertug Berthier faaer indtil videre sit Hovedqvarteer i Amberg, Hovedstaden i Øvrepfalz. Ved Kreuznach, i Nedrepfalz, staaer et betydeligt Fransk Corps, som ved Krigens Udbrud skal gaae over Rhinen.

Haag d. 18 Sept. I Aftes indløb her den Efterretning, at H. M. iler med at komme hertil, og at han kan ventes her d. 27de. I Følge denne Efterretning ere 4 Detachementer af Livgarden til Hest rykket op herfra til Gorinchen, Dortrecht, Rotterdam og Delft, for at ledsage H. M. fra det ene af disse Steder til det andet. General-Secretairen i Krigsdepartementet, Statsraad Jansen, ventes i Morgen her tilbage.

Fra alle Rigets Kanter indtræffe her Efterretninger fra Landarmeecorpserne, som ere paa Marchen til Leiren i Zeiz. Denne Leir, som skal bestaae af 11,150 Mand Infanterie og 1670 Mand Cavallerie, skal være fuldstændig d. 23de d. M.

En vis Prechtl har udtænkt, at indrette en Luftballon af fortinnede Jernblikstykker, og med denne troer han, ved Hjelp af Passatvinde, i meget kort Tid at kunne gjøre en Reise omkring Jorden, besee Africas ubekjendte Lande ovenfra, nedlade sig paa Spidsen af Chimborasso, eller synke ned paa et Iisbjerg i det nordlige Iishav, og gjøre mange flere Opdagelser, saavel i de koldere som varmere Climater, da han i denne Machine troer at kunne have et rummeligt varmt Værelse.

I Malta fløi d. 18 Aug. 370 Fade med Krudt og 1500 Bomber og Granater i Luften, hvorved omtrent 1300 Mennesker bleve dræbte og saarede. Fortet blev aldeles ødelagt, Skibene have lidt meget, og Skaden er i det Hele uberegnelig. Ulykken indtraf Kl. 7 om Morgenen. Hele Familier bleve begravede under Ruiner, Kirkerne ere opfyldte med Døde, og Synet af de Lemlæstede er rædsomt.

I Egnen af Rom har et Jordskjelv anrettet stor Skade, og i Velletri og flere Stæder omstyrtet Bygninger. Hovedstødet synes især at have rammet den Neapolitanske Provinds Abruzzo. Et ulykkeligere Land end Neapel gives der neppe i denne Tid. Udvortes og indvortes Krig, smitsomme Sygdomme og Jordskjælv kappes om at

ødelægge det. — Lucian Bonapartes smukke Borg: Frascati, er bleven saa beskadiget, at han har maattet reise med sin hele Familie til Rom.

Paven lever yderst indgetogen. Han tilbringer hele Nætter med at bede paa St. Peders Grav.

I de sidste Engelske Aviser findes et Stykke om den Europæiske Politik, hvori det hedder, at i dette Øieblik Alting beroer paa Preussen, hvis Armeer og Financer hidtil have været lige usvækkede. — I samme Avis findes en vidtløftig Efterretning om den paagrebne Daniels Forhør.

Det forhen saa berømte Hamborgske Fattigvæsen befinder sig nu i en beklagelig Forfatning. Til at bestride sine Indkomster mangler det 25,000 Mk., uagtet den høieste Understøttelse, som nogen Fattig faaer om Ugen, er omtrent 24 ß. eller 3 Mk. D. C. Huusleien og Levnedmidlerne stege saaledes afvigte Vinter i Prisen, at de Fattige umuelig kunde leve af den Understøttelse, de fik — thi de kunde ikke engang anskaffe sig Brød og Kartofler. Den sidste Mangel blev afhjulpen ved den Rumfordske Suppe, men den første kunde ikke afhjelpes ved noget Slags Surrogat. Fattig-Collegiet opfordrer nu det Hamborgske Publicum paa en meget rørende Maade til at understøtte sine fattige Medmennesker med Brød, som de saa høiligen trænge til.

Statssecretairen Fox.

Denne store Statsmand opgav Aanden i sin Brodersøn Lord Hollands Arme. Han hensov saa gradeviis, at hans Død neppe var mærkelig. Hans Venner havde i det mindste den sørgelige Trøst, at han ikke led nogen Smerte, og vare allerede Dagen forhen blevne forberedte derpaa ved ubedragelige Kjendetegn. Fredagen tilforn, i Middagsstunden, tilkjendegav Lægerne ham, at hans Endeligt var nær, og han hørte det med den urokkelige Rolighed, som var ham saa medfødt og som ikke forlod ham indtil det sidste Øieblik. Der gives maaskee neppe nogen Mand, med hvis Opførsel og Grundsætninger Nationen i Almindelighed var saa fortrolig bekjendt, end Fox. Hans store Talenter, som bestandig anvendtes til Almeen-Anliggender, hans Repræsentation for den folkerige Stad Westminster, hvor han levede og virkede i Skjødet af sine Constituenter, — den Lethed, hvormed man kunde faae ham i Tale, — hans behagelige, selskabelige Væsen, — hans venlige Sindelav og hans

føielige Væsen, — den Oprigtighed, der fremstraalede i Alt hvad han sagde og den Godlidenhed, der udmærkede Alt hvad han gjorde, — vare Egenskaber, der gjorde ham til en personlig Ven af Staten, og til en Mand, der blandt alle Politikere var bedst kjendt af Folket. — Fox var den anden Søn af Henrik, den første Lord Holland, og blev født d. 13 Jan. 1749. Eton var det Sted, hvor han blev opdraget, og allerede der aflagde han Prøver paa de Talenter, han siden udmærkede sig ved. Herfra kom han til Oxford, han gik over fra det Classiske Studium til den dramatiske Litteratur. Medens han opholdt sig der, skal han have læst alle Engelske Skuespil. Hans Opdragelse endtes med den sædvanlige Reise igjennem Europa, og ved sin Tilbagekomst til Engelland blev han valgt til Parlamentslem for Midhurst, en god Tid førend han var myndig. Da han blev Ministernes Stridsmand stemte han mod Middelsex Valget, og hans første Tale i Parlementet var stilet imod Wilkes. Han blev udnævnt til Admiralitetslord, forlod sin Post af Lede, blev atter udnævnt, og derpaa ansat ved Skatkamret, hvor han siden fik sin Afsked. Alle disse politiske Omskiftelser mødte ham førend han var 25 Aar gammel. Inden han endnu havde naaet sit 24de Aar var han i en heel Session Ministernes kraftigste Understøtter, og i det følgende Aar blev han een af deres mægtigste og farligste Modstandere. Hans pludselige Forflyttelse fra Skatkamret tilkjendegaves i følgende fyndige Seddel: "Hans Majestæt har behaget, at "befale en ny Skatkammer-Commission oprettet, "hvori jeg ikke finder Deres Navn."

(underteqnet) North.

Fox tog nu Deel i Oppositionspartiet, og var, saalænge den Americanske Krig stod paa, Ministernes mægtigste Modstander. Da Lord North faldt, udnævntes han til Statssecretair, hvilken Post han opgav, da Marquis Rockingham døde, og Grev Shelburne, siden Lord Lansdowne, udnævntes til hans Eftermand. Da denne korte Administration opløstes dannede han en Coalition med Lord North, og opgav sin forrige Post. Han fremlagde nu sin Indiske Bill, som, efterat den var gaaet igjennem i Underhuset, blev uformodet forkastet i Overhuset, og gav Anledning til Resignationen af det Ministerium, hvis Medlem han var. Fox forlod, som en Følge heraf, sin mægtige Stilling i Opositionen.

Regjeringen, Hastings Proces, og fremfor Alt den Franske Revolution og dens relative Virkninger paa hans Fædreneland, gav ham Leilighed nok til at udvikle sine Talenter og Veltalenhed mod Pitts Statsbestyrelse, den Mellemperiode fraregnet, hvor han fandt det passende, at unddrage sig fra Parlamentet. Denne Ministers Død foranledigede hans Tilbagekaldelse. — Hans Taler kunne betragtes som de fineste Mønstre paa Argumentationsære; de vare fulde af de fyndigste Anmærkninger, sande Slutninger og kraftige Udtryk, og fremsagdes med mandig Kjekhed. Der findes ingen mere i Parlamentet, der i Analytiken kan sættes ved siden af ham. — I alle muelige Stillinger var han sine Venner dyrebar. I det Dieblik han døde, sagde han til Mistr. Fox: "jeg døer lykkelig; men jeg beklager Dem!"

Handels- og Skibs-Efterretninger.

Messen i Frankfurt er faldet bedre ud end man ventede. Der indsandt sig mange Kjøbere, især Franskmænd, og faa Sælgere. Især bleve hvide Varer, f. Ex. Piqueter, Museliner ꝛc. meget søgte.

Til Hamburg ankom d. 20 Sept. N. Terkelsen f. Ringkjøbing, d. 23de C. Petersen f. Flensborg, til Elben d. 23de G. Schütz f. Kbh., til Travemünde d. 20de A. Brostrup f. Aarhuus, H. G. Stein f. Kiel, d. 21de J. P. Anderson f. Horsens; til Pillau d. 11te Marcker, Fr. Marg; til Riga d. 7de J C. Steen, G. C. Schon f. Kbh, L. Eckberg f. Eckernförde, G. Leithneß f. Kiel, C. Lund f. Horsens, A. Moll f. Mandal, H. J. Borg f. Christiansand, O. J. Thonbo f. Aalborg, d. 13de M. Christensen f. Rudkjøbing; til Cronstadt d. 3 Sept. Hayden, M. Washington f. Christiansund, d. 5te W. Raackmann f. Apenrade; til Gravesand d. 7de Wolf, Sophia og Faust, Pløen f. Norge; til Liverpool d. 4de Murron, Nancy f Kbh; til Travemünde d. 19de S. Tode f. Randers, G. Langemark f. Nacskon, M. Hinrichsen f. Faaborg.

Rettelser.

Side 1539. Linie 15: fra Dyd til Udyd. læs: fra Udyd til Dyd. — S. 1553. L. 15 nedenfra: Dødens Traad l. Livets Traad.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 101.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 30 September, 1806.

Tolerance.

Ikke behøver man at være indtagen af Fordomme, for at paastaae, at Regjeringen i intet Land i Verden har gjort og gjør mere for at fremme sand Oplysning og at udrydde ældgammel Overtro, end i Dannemark. Det er ikke ved sin politiske Magt, ikke ved sin store Befolkning, men ved sin ivrige Bestræbelse for Menneskehelds og Oplysnings Befordring, at Dannemark hævder sin Rang som een af de agtværdigste Stater i Europa. I saadant et Land og under saadanne Omstændigheder vil det maaskee forekomme den Oplyste besynderligt, at tale om Tolerance: et Udtryk, der just ikke burde nævnes som en saa stor Dyd blandt oplyste Nationer, thi hvad fornedrer vel mere Menneskene, end naar de ansee det for en Fortjeneste, at taale Brødre, der dyrke den samme Gud som de, skjønt paa en anden Maade? Hvad mon Irokeseren vilde sige, dersom man fortalde ham, at der gives Folk under Solen, som forfølge hinanden blot for Troens Skyld?

Men man vilde virkelig gjøre vor Nation Uret, dersom man paastod, at endog dens laveste Almue gjør sig skyldig i Intolerance. Tvertimod vandre her alle muelige Slags Troesbekjendere i broderlig Samdrægtighed ved Siden af hinanden, og selv Pøbelen blues ved at vise sig uoverbærende mod andre Religionsbekjendere. Det er kun Enkelte, der, efter at have traadt Religion, Dyd og Medborgeres Hæder med Fødderne, haane Nationer, oprippe gamle Fordomme og ægge Almuen til Religionsforfølgelse. Hvad de ikke gjøre af Ondskab, det gjøre de af andre Bevæggrunde. For at naae deres uædle Diemed vilde de, dersom det blot kom an paa dem, gjerne indføre Inqvisitioner, Auto da fee, Korstog og alle de Skjændsler, der vanærede Middelalderen.

Sandt er det, enhver, selv den mindst Oplyste, foragter saadanne Mennesker; men Op-

Lysningen ligner en spæd Plante, som ofte lider ved det mindste udvortes Indtryk; Fordomme kunne ikke dybt nok oprykkes med Roden, thi den mindste Spire der bliver tilbage, skyder hastig frem og bliver inden man veed et Ord deraf atter til en stærk Stamme. Man kan derfor ikke for tidt og lydelig tilraabe Statsstyrerne: "standser ethver Uhyre, der vil opfriske gamle Nationalfordomme eller udstrøe Overtroens Sæd blandt eders Undersaatter, det være af Uvidenhed, Ondskab eller Egennytte!"

Med største Engstelighed vaages i de fleste Lande over, at der ikke skrives noget mod Staten og den herskende Religion, men frit kan man i mangen en Stat haane de Troesbekjendere, hvis Religion ikke er den herskende; frit tør hver Nidding fremkomme med de løgnagtigste Beskyldninger mod anderledes Tænkende, uden at Retfærdighedens straffende Arm nogensinde rammer ham.

Jo længere man gaaer tilbage i Tiden, des mindre finder man Exempler paa Intolerance, som Europa først synes at have antaget tilligemed sin Civilisation. De gamle Israeliter og selv Romerne lode enhver Nation roligen dyrke sin Gud, uden at forfølge den for Troens Skyld. Jacob ægtede en Afgudsdyrkers Datter, og Laban tilbad en anden Gud end hans Broder. Romerne forundte alle Nationer uden Forskjel, lige indtil Jøder, ja indtil Ægypterne, som de hadede saa meget, fri Gudsdyrkelse, endog da de vare Verdens Beherskere. Ingen

af Oldtidens cultiverede eller de nyere Tiders uciviliserede Nationer arbeidede nogensinde paa at gjøre Proselyter, at omvende Folk ved Missionairer, eller at hade, forfølge og haane deres Brødre, fordi de søgte at finde Himmelen paa en anden Vei end de. Fra den Side betragtet har Hierarkiet uendelig skadet Menneskeslægten. Det brugte Religionen som et Middel til at væbne Nation mod Nation, Broder mod Broder, Borger mod Borger. Man vise mig et eneste Exempel i den hedenske Historie, hvor man i Religionens Navn har fornedret Menneskets Værdighed saa dybt, som Spanierne i America, Carl den Niende i Frankrige, kort, som saa mangen europæisk Stat og Regent i Middelalderen og de nyere Tider? Hvo kan opregne alle de Blodsoptrin, som Kirkens Annaler ere opfyldte med?

Disse Tider ere imidlertid forbi. Selv den enfoldigste Almuesmand troer nu ikke mere, i det mindste ikke i nogenlunde oplyste Stater, at man kan tilkjøbe sig Salighed ved at slaae Tyrker ihjel i Palæstina eller Huguenotter i Frankrige; at man kan handle Gud til Behag ved at hade, forfølge eller bespotte sin Broder, fordi den Gud, som har skabt dem begge og som vaager over dem begge, ikke har ladet ham fødes som Catholik eller Lutheraner; at man gjør Himlen en Tjeneste i at overtale eller tvinge andre Mennesker til at vælge en Religion, som man anseer for den ene lyksaliggjørende. Det er kun Mahomed, der paastod, og Mahe-

medanere, der troe, at man bør forfægte Religionen med Sværdet i Haanden.

Men nagtet vort Fædreneland i Almindelighed udmærker sig ved saa skjønne Prøver paa oplyst Tænkemaade, saa seer man dog endnu Folk, som gjøre sig en Glæde af at oprippe gamle Fordomme, og som ved alle Leiligheder søge at bruge haanlige Udtrykke mod Nationer, der ikke høre til de saakaldte herskende. Det er en sørgelig Følge af Tingens Natur. Aarhundreder udkræves til at udrydde rodfæstede Fordomme, fornemmelig i Religionssager, og hvad man med Modersmelken har indsuet, det lader sig siden ikke saa aldeles glemme. En Braad bliver altid tilbage, og naar man ikke i den spædeste Alder søger at standse dens Vext, eller i det mindste at berøve den sine Næringssafter, voxer den hastig til. Det vilde være at fordre for meget, dersom [illegible] paastod, at hvad Fanatismen i Aartusinder har bygget, med eet skal styrte sammen i Ruin[illegible]; det vilde være urimeligt at paastaae, at Almuen, efter at man i Aarhundreder har sat den vrange Ideer i Hovedet, har i Religionens Navn opmuntret den til at hade og forfølge sin anderledes tænkende Næste, har skildret Forfølgelsesyge som en Egenskab, der er Gud behagelig — at den, efterat man saaledes har forstemt Guds Mesterværk, skulde i alle Henseender vise sig tolerant. Med Ligegyldighed vandrer derfor Ikke-Christenen den uoplyste Catholik eller Lutheraner forbi, som troer at haane ham ved at bruge hans Fædres Na-

tionalnavn som et Spottenavn imod ham; han ynker hans Svaghed, og forbander i Hjertet de snedige Klerke, som for Aarhundreder siden have lagt Fanatismens Sæd saa dybt i Menneskenes Hjerte. I dette Tilfælde maa den uoplyste Almue betragtes som et Barn, der er ond af Vane, ikke med Forsæt. Man kan i det høieste kun sukke over den Blindhed, hvormed den er slagen.

Men Skribenter! hvorledes kunne de være saa intolerante! De, som vide, at Menneskekjerlighed og Overbærenhedsaand er Grundvolden for den Christelige Religion? Ingen maa troe at de gjøre det for Religionens Skyld; en saadan Uvidenhed kan man ikke forudsætte hos dem; de have i Almindelighed ganske andre Bevæggrunde.

Saadanne Skribenter høre sædvanlig til den laveste, foragteligste Classe. De angribe de Religioner, der ikke høre til de herskende, og omvendt vilde de sikkert gjøre det Modsatte. I Constantinopel vilde de være ligesaa haarde mod Christne, som de i Kjøbenhavn ere det mod Ikke-Christne. De ligne heri den Lutherske Franz den Første, som forenede sig med Tyrkerne mod den Catholske Carl den Femte, den samme Franz, som uddeelte Penge blandt Lutheraner i Tydskland, for at understøtte dem i Oprøret mod Keiseren, — som i Sachsen lønnede dem af Politik, og i Preussen lod dem brænde af Politik. Saadanne Skribenter, hvis Egennytte er Vehikelet for alle deres uværdige Bestræbelser, burde i egentlig Forstand ikke komme i Betragt-

ning, dersom deres Skrivter ikke ulykkeligviis havde større Indflydelse paa menig Mands Tænkemaade end man skulde troe, dersom de ikke umærkeligen oprippede gamle, halvglemte Fordomme, tilintetgjorde i Løndom Regjeringens ivrigste Bestræbelser og forstyrrede med deres frække Hænder Oplysningens skjønneste Værk.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Efter en Cancelliesskrivelse af 4 Oct. 1788 maa alle Øvrigheder i Dannemark saavelsom Landsstiftsoverretten i Kjøbenhavn indsende til Cancelliet Qvartalslister over alle Criminelfanger, hvori der anføres Arestanternes Navn, Tiden, de bleve heftede, hvorfor det skede, Actor og Defensors Navn, naar Sagen er bleven ankagt, hvorvidt det er kommet dermed, og hvorpaa Fuldbyrdelsen beroer, hvad Tid Dommen er afsagt, og om Delinqventen har appelleret. Ved denne prisværdige Foranstaltning underrettes Cancelliet om Tilstanden af Rettens Pleie i begge Riger. Efter en senere Skrivelse af 14 Junii d. A. skal der tilføies endnu en Rubrik, nemligen Tiden, da Dommen blev fuldbyrdet, paa det Cancelliet kan overbevise sig om, at ingen Sag udelades fra Listen, førend Straffen er fuldbyrdet.

I den Hempelske Tidende læses, at Prof. Robertson paa sin Lufttour i Stockholm for 14 Dage siden, endte sin Fart i Dyrehaugen uden for Byen. Folket, der med Henryktelse deeltog i dette Syn, bragte Hr. Robertson som i Triumph tilbage til midt i Hovedstaden.

Mandagen d. 22de d. M. afmarcherede fra Aalborg til Holsteen Hr. Kammerjunker og Capitain v. Moltke, Præmierlieutenant v. Münster og v. Bülow, med en Commando af 244 Recruter af 3die Jydske Infanterie Regiment.

St. Knuds Kirkegaard i Odensee er nyligen bleven prydet med et kostbart Marmor Monument over den i sin Tid agtede og elskede Stiftslandinspecteur Bergs Grav. Kun Skade, at dette

skjønne Minde ikke tillige kunde fredes ved et Gitter, thi endog den første Nat er den skjønne Urne ovenpaa voldsomt bleven løsrevet og ødelagt af vanhellige Hænder, som et Beviis paa, at denne Barbariske Aand ikke er mindre fremmed her end andre Steder. Træplantningen paa vore ny Landeveie give ogsaa ved hvert Skridt et talende Beviis paa denne Ødelæggelses-Epidemie. — Hvad der inderlig maa harme hver Konstelsker i Kjøbenhavn er den Maade, hvorpaa Samsons fortræffelige Marmorstøtte i Rosenborg Hauge behandles. Gjentagne Gange har man offentlig ønsket, at der maatte sættes et Jerngitterværk omkring den, — men forgjeves.

Den af Landhuusholdningsselskabet udnævnte Committee, som skulde gjøre Forsøg med Brødbagning af Kartofler, havde anstillet samme den 28de November f. A. med 528 Pd. Denne Masse veiede efter Kogning 463 Pd. Af 48 Pd. Kartofler, 32 Pd. Rugmeel og 7 Pd. Suurdei fik man efter Kogningen, Æltningen ꝛc. en Deimasse paa 100 Pund, hvoraf Bageren leverede 13 bagte Brød, hvert paa 6 Pd. 12 Lod, og et paa 4 Pd. 14 Lod. Den hele Masse af raa Kartofler var altsaa ialt svunden $22\frac{7}{8}$ Pd. eller $\frac{1}{5}$. — Af 96 Pd. Kartofler, 44 Pd. Rugmeel og 7 Pd. Suurdei, tilsammen 147 Pd., hvortil man siden maatte lægge 36 Pd. Rugmeel, fordi Deien ved Æltningen fandtes for blød og fugtig, fik man en Deimasse paa 180 Pd. Heraf fik man 25 Brød paa 7 Pd. 4 Lod, som førend Bagningen veiede 178 Pd. 4 Lod og efter Bagningen $19\frac{5}{8}$ Pd. mindre. — Naar man beregner en Tønde Kartofler paa omtrent 200 Pd. til 9 Mark, en Tønde Rugmeel paa 12 Lisp. til 10 Rdlr., 3 Skjepper Steenkul, til Kogningen, til 20 ß. Skjeppen, Brændevedet til 12 ß. og Arbeidslønnen ved Kogningen ꝛc. til 3 ß. for hvert Brød, saa koster de anførte $86\frac{7}{8}$ Pd. Brød $366\frac{27}{50}$ Skilling eller lidet under 4 Skill. Pundet, og de anførte $158\frac{1}{2}$ Pd. $582\frac{2}{25}$ Skill. eller $3\frac{5}{7}$ Skill. Pundet. Beregner man derimod en Tønde Rug til 7 Rdlr., saa har man hvert Pd. omtrent en Skill. lettere. Jo mere Kartofler der tages i Forhold til Rugmelet, desletere bliver Prisen, men saalænge en Td. Kartofler koster over 9 Mk. og en Td. Rug over 7 Rdlr., kan det Brød, der bestaaer af Kartofler ikke haves lettere end det, der bestaaer af bare Rugmeel.

Om den Ildebrand, som nylig udbrød i det Døbberleinske Theater i Altona, har man nu udførligere Efterretninger. Den Døbberleinske Troup havde allerede siden Junii Maaneds Udgang givet i denne Stad, som mangler et saadant fast Selskab, ugentlig nogle Forestillinger med stort Bifald. Garderoben og Decorationerne vare saa smagfulde og stundom saa prægtige, at Tilløbet var overordentlig stort; Døbberlein fandt især sin Regning ved at give Spektakelstykker. Saaledes opførtes d. 30 Julii anden Gang den militaire Opera: Grovsmeden, som man ikke havde seet her før, og trak saa mange Tilskuere, at nogle 100 maatte negtes Adgang. Alle Pladsene, især Galleriet, vare opfyldte, og da de fleste Tilskuere bestode af Hamborgere, og Portene i Hamborg lukkedes Kl. 8½, saa maatte Stykket sammenknibes i 2 Acter. Den første Act endtes med en formelig Bataille, hvor nogle 40 Soldater skjøde gjentagne Gange paa hverandre. Nu faldt Tæppet og lydelige Bifaldsraab gjenløde. Men ikke længe derefter hørtes Angestens og Forfærdelsens Toner; og en ængstelig Tummel reiste sig paa Theatret. Gjennem Tæppet saae man en stor Lue; Allarmen tiltog og en Actrice tilraabte Tilskuerne, at de skulde redde sig. Nu fremtraadte vel Døbberlein, og bad kun at tøve, da det ikke havde nogen Fare, men hans skielvende Stemme kunde ikke formindske den Skræk, de fleste vare betagne af. Man raabte Brand! og Bestyrtelsen var almindelig. Gandske beængstet raabte enhver paa sine nærmeste Paarørende og Venner; alle stimlede ud af Døren, og havde end en Enkelt Aandsnærværelse nok til at blive tilbage, saa blev han dog reven bort af Mængden. Ilden greb hastig om sig, og en qvælende Damp forfulgte de Flygtende. En Udgang fra Galleriet blev ved Trængslen fra Parterret aldeles spærret; en anden var i Laas, fordi man sædvanlig først ved Enden af Forestillingen pleiede at aabne den. Den ved samme ansatte Kone kunde i Forvirringen og Angesten ikke finde Nøglen og blev maaskee ogsaa af Folkestimlen fortrængt fra sin Plads. Tilskuerne stimlede skareviis hen til denne Dør og ned ad Trappen. Her kunde de ikke komme videre; der opkom en frygtelig Trængsel, hvorved nogle faldt, og endnu flere bleve nedtrykte, og saavel af de første som de sidste gaves omsider saa mange, at Andre i Dødsangesten trængte bort over dem igjennem et lidet indslaaet Vindue, uden at tænke paa, at de traadte paa Mennesker. Døren blev endelig aabnet, men for seent; de ulykkelige Fortrykte laae her saa sammendyngede, at man kun med stor Anstrængelse kunde trække dem frem. De, der endnu vare i Live, mistede deres Klæder deels ganske, deels stykkeviis. Mange vare saa beskadigede, at de for Livstid ville blive Skrantninger, og 7 Mennesker have sat Livet til, især formedelst den Dør, der var i Laas. Ilden har kun anrettet ubetydelig Skade; kun nogle Decorationer og Coulisser ere brændte, thi Luen blev strax standset ved de hastig tililende Sprøiter, som just vare blevne prøvede samme Dag. — Blandt de Døde var en gammel Borgermand paa 70 Aar og et Pigebarn paa 13 Aar af anseelig Familie, som havde mistet sin Fader 8 Maaneder forhen, og første Gang havde besøgt dette Skuespilhuus; da hun faldt kom en Jæger af Corpset i Altona til at ligge paa hende. Paa hendes jammerlige Bøn forsøgte han adskillige Gange at reise sig, men forgjeves; Massen af dem, der faldt paa ham, blev bestandig større. Da man bragte hende hjem var hun ganske ukjendelig i Ansigtet, og Armene og Benene vare paa det grusomste fortraadte. Moderen faldt, ved Efterretningen herom, i Fortvivlelse. Tyve af den Afdødes Veninder eller Skolecammerater ledsagede hende til Jorden. De vare alle klædte i Hvidt, havde et sort Baand om Livet, bare en Blomsterkost i den ene Haand og en Kurv med Blomster i den anden. Taarene fløde ned ad deres Kinder. Tilskuernes Antal var saa stort, at man i den store Michaeliskirke, hvor hun blev jordet, talte 7 til 8000 Personer.

Ridder van Kinsberg, der i Aaret 1795 traadte som første Admiral i Dansk Tjeneste, er nu, efter Ansøgning, bleven fritaget for denne Post.

Hans Majestæt Kongen og det øvrige Kongelige Herskab beære Prof. Robertsons aerostatiske Forsøg paa Onsdag med deres Nærværelse. De tage Plads paa Altanen ved Livvagts-Casserne. 300 Mand Militaire skulde have Vagt paa forskjellige Steder af Exercerpladsen, for at vaage over den gode Orden. — Ballonen indbefatter 1200 Alen Taft.

I et Stockholmsk Blad findes et vidtløftigt Stykke, hvor Medlemmerne af Videnskabersælskabet

bevise, at den Victriol, der var bleven brugt til Prof. Robertsons Forsøg i denne Stad, har havt de tilbørlige Egenskaber, og hvori Hr. Robertson i en Efterskrivt bevidner, at ikke Victriolen, men andre Aarsager have foranlediget et Ophold i hans Luftfart. — Stockholms farlige Beliggenhed for Aerostater skal især have været Aarsag til, at Hr. Robertson ikke gik høiere. — Vist er det, at der, efter de største Physikeres Vidnesbyrd, gives mange Aarsager, der kunne lægge Hindring i Veien for saadanne Forsøg, og at et humant Publicum aldrig kan være overbærende nok mod en Aerostat.

I disse Dage saae man 3 Galeaser og Jagter paa eengang flagge for Losning i det saakaldte Bassin i Odensee. Det er nu udmuddret efter samme Dybde som det Øvrige af Canalen, og Havnen er tillige bleven saa udvidet, at de største Skibe, der befare Fjorden, nu ligge tæt til Bolværket. Dette Bassin bør nu rettere hedde Ladested. — Tillige er i denne Sommer gravet en særskilt Tømmerhavn, hvor de Skibe, der ellers laae i Veien for de Andre og stoppede Passagen i Canalen, kunne ligge og vende Enden til, for at losse. Canalen mangler nu intet til Handelens og Søfartens Beqvemhed end formuende Handlende, hvis Tal i Odensee paa nogle Aar har formindsket sig. I Odensee mener man, at det endog vilde være en god Speculation for Handlende i Kjøbenhavn eller andensteds, at etablere en Handel med reelle Artikler i denne Landets Middelpunct.

I Jylland frygter man i Aar for stor Mangel paa Foder.

Til Hamborg ankom d. 22de Justitsrd. Rachel og Conferenceraad Feldmann fra Glückstadt. D. 23de Capit. Zeplin fra Kbhavn.

Skibet Elisabeth Charlotte, Capit. Halvorsen, bestemt til Østerrisser, har mistet Anker og Toug, og har maattet vende tilbage til Harlingen. — Skibet St. Thomas, Capit. P. Pedersen, bestemt fra Aalborg til Amsterdam, har formedelst Modvind og ondt Veir maattet løbe ind i Ny-Hellesund; det var allerede ankommen til Doggersbank.

Hr. Prof. Robertson har ladet bekjendtgjøre, at ingen kan faae Udgangsbilletter ved hans aerostatiske Forsøg. Billigheden kræver imidlertid, at ingen saaledes indelukkes, og man bør derfor haabe, at Hr. Robertson forandrer denne Bestemmelse.

Udenlandske Efterretninger.

Neapel den 19de August. (Af den seneste Moniteur No. 262). Kongen af Neapel har oprettet et Kongeligt Ingenieur-Corps. Han har ligeledes overdraget Krigsbestyrelsen til et Corps Militairintendanter, der skal bestaae af følgende Medlemmer, nemlig: en General-Inspecteur, 3 Oberster, 8 Oberst-Lieutenanter, 14 Capitainer af 1ste Classe, 14 af 2den, 7 Lieutenanter af 1ste Classe, 7 af anden ꝛc. — De skulle have hos sig 2 Compagnier Minerere og 4 Sapeurer, som commanderes af Corpsets Officierer. — Ingen antages førend han har underkastet sig en Examen. — Officiererne af Hydrolique-Corpset, som gaae over til Ingenieur-Corpset, beholde samme Grad og nyde samme Løn som forhen. Det overlades til Krigs- og Søministeren at bestemme Antallet af de Ingenieur-Officierer de behøve til hydraulogiske Arbeider. De Søvæsens-Planer, som disse Officierer udkaste, maa ikke udføres førend Søministeren har bifaldt dem. De Ingenieur-Officierer, til hvilke en saadan Plans Udførelse overdrages, maa holde sig de Love, der iagttages i Havnene, Arsenaler og Verfterne, efterrettelige. — Dette Corps tilkommer det, at holde Mønstring over alle Armeecorpser, at besørge Indtægs- og Udgivtssystemet i Almindelighed, at have Opsyn med Orlov, Afsked, Fæstningernes Proviantering, Militairvaaningerne, Levnetsmidlernes Levering, Transporterne, Militairsygehusene, Equipagerne ꝛc. — — De Engelske have forsøgt en Landgang ved de Mondragoniske Moradser, men de ere blevne drevne tilbage. — — Adskillige Herrer, der havde forladt deres Fædreneland og Eiendomme, for at frelse deres Frihed, vende i Dag tilbage til deres Familier, overbeviste om at nyde Rolighed under en retfærdig og beskyttende Regjering. Blandt disse findes Hertugen af Mandragona og af Monteleone, som er udnævnt til H. M. Kammerherre. — Oberst-Lieutenant Gaull, Adjutant hos Marchal Bernadotte (Prindsen af Corvo), er nylig ankommen her til Staden, hvor han havde den Ære, at blive H. M. forestillet. Han begav sig ufortøvet til Ponte Corvo, for at tage det i Besiddelse i den ny Souverains Navn og lade Undersaatterne aflægge Troskabseed. — — To Klostere, der høre blandt de ophævede, indrettes til offentlige Bygninger.

En fra Messina kommende Reisende beretter, at der i St. Euphemie hverken findes Tropper eller Engelske Skibe mere. I hele Calabrien ere kun 200 Mand tilbage, som ere i Besiddelse af Scylla, og arbeide paa at opbygge et Fort.

Prinds Alerander har d. 12te udstædt i Frankfurt en Ordre, hvorledes de Franske Armeecorps i Tydskland skulde bryde op. Efter samme skulde visse Corpser Husarer og Jægere, svært Cavallerie, Dragoner, Musketerer og Infanterieregimenter være til bestemte Dage i October Maaned deels i Strasburg, deels i Maynz.

Frankfurt d. 15 Sept. I Forgaars Aftes fik Marchal Augereau en Coureer fra Paris, og han reiste endnu samme Nat i største Hast didhen. Man troer aldeles ikke, at han vil komme her tilbage igjen. Den 16de rykkede den herværende Besætning ud; i Limburg ved Lahn gjøres det første Holdt, og de skulle være der endnu i Aften. I Dag har hver Fransk Soldat faaet 60 skarpe Patroner.

Det hedder, at Lord St. Vincent har taget alle Portugisiske Krigsskibe og lader dem istandsætte i største Hast, for at tage dem med sig. Han vil tillige medtage den Kongelige Familie.

Der tales om at Prinds Jerome Bonaparte vil formæle sig med Prindsesse Catharine af Würtemberg.

I den Bayerske Provinds Schwaben, som tæller omtrent 50,000 Mennesker, ere indtil afvigte Aars Udgang 32,093 Mennesker blevne vaccinerede.

I en Tid af 14 Dage har den Engelske Admiralitetsret ikke condemneret noget Preussisk eller neutralt Skib, men opsat Kjendelsen.

I Paris ansees Krigen for uundgaaelig.

I Vestfalen oplevede man i Aar et sørgeligt Exempel paa Oplysningens Krebsgang i Tydskland. Man høitideligholdte nemlig den store Lambertisfest i Koesfeld i Anledning af det i Lambertiskirken opreiste velgjørende Kors, som, efter et Sagn, under Carl den Store skal være bragt paa Studehorn til Koesfeld. Vel har dette Kors i mange Aar ikke yttret sine Undervirkninger, end ikke under Festen, nagtet det blev opfordret dertil, men man fandt snart en Undskyldning. Der blev paastaaet, at det var en Følge af Klosternes Ophævelse, og Tvivlen paa dette Undebilledes tusindaarige Tilværelse, endskjønt det efter et paalideligt Sagn, først er blevet opreist der 1656. Allerede midt i April Maaned lod den protestantiske Rhingrevelige Regjering i Koesfeld, i Forbindelse med det Catholske Vicariat i Münster, bekjendtgjøre denne Høitidelighed i en offentlig Skrivelse, hvori det hedder, at Paven ved et Breve har behaget at forunde 30 Dages Aflad i Anledning af dette miraculeuse Korses tusindaarige Jubelæum tilligemed de i Bullen anførte Privilegier; at denne Jubelfest skal høitideligholdes d. 25 Maji, og at Geistligheden har føiet de fornødne Anstalter rc." Man tvivlede i Begyndelsen paa, at en protestantisk Regjering og det Münsterske General-Vicariat, der staaer under den Preussiske Regjering, vilde medvirke til et saadant Øiemed. Men Udfaldet hævede denne Tvivl. Fra d. 25 Maji til d. 23 Jun. blev Festen høitideligholdt, og især i den første Octave. Paa Regjeringens Indbydelse indfandt Biskoppen af Münster sig, for første Pintsedag at synge en Pontifical-Messe, og bære den indviede Hostie i en Procession gjennem Staden. Om Aftenen var Bal ved Hoffet og et Fyrværkerie paa en dertil opreist Fothøining ved Lambertiskirken. Den anden Dag blev Processionen holdt i en Omkreds af to Mile omkring Staden. Korset ledsagedes af en talløs Skare Andægtige og beskyttedes af bevæbnede Borgere. Tilløbet var forfærdeligt. Paa Processionsveien saaes Qvæg, som førtes af Bedende og Børn i Skubkarre. Der var ingen Senge at faae, og den simple Mand sov paa Gaden og i Kirkerne, der om Natten bleve 3 Gange aabnede. Sovende Qvinder og Børn laae omkring Alterets Fod. Luften var forpestet og Gulvet tilsølet med dyriske Excrementer. Alt hvad der kun eiede Fireskilling til at betale Natteleie, opfyldte Høloftene, uden Hensyn til Kjønnet. Det store Aflad var den stærkeste Lokkemad for de fleste; ligesaa mange ny Synder, der bleve begaaede under Festen, saa mange gamle tilgaves. De Koefeldske Skriftefædre havde uindskrænket Fuldmagt dertil; de absolverede for alle Reservattilfælde, selv for Hexerie, Forbund med Djævelen rc. Alle stimlede derfor til, og de havde saa mange at absolvere, at de ikke kunde overkomme det. Munke sadde paa Kirkegaardene og Gaderne, og toge Folk i Skrifte. Kort, denne Jubelfests skadelige Følger for Religion og Sædelighed ere uberegnelige.

D. 18de gik i Paris Rygte, at Leiren ved Meudon er rykket op; dette er hidtil endnu ikke skeet, men vil formodentlig dog meget snart blive Tilfældet.

Mange Folk i Paris troe ikke, at der vil udbryde Krig mellem Frankrige og Preussen.

I Havre er der ankommen to Krigsfanger fra Engelland, som havde bemægtiget sig en Baad, og tilbragt 24 Timer paa Søen. Den ene er en Brabanter og den anden en Preusser.

Det hedder at Slottet i Soesdyk skal istandsættes, hvoraf man slutter at Kongen af Holland vil komme derhen. — Til Leiren i Zeist henføres Canoner fra alle Hollandske Egne.

Keiser Joseph den Andens Statue, som den 14 Julii blev opreist i Wien, er forfærdiget af Prof. Zauner, en indfødt Tyroler. Allerede for 11 Aar siden havde han indgivet Ideen dertil hos Keiser Franz, og 1795 støbt en Model deraf i det Smaa, der blev forfærdiget paa samme Maade som i det Store. Derpaa tog han, ved Hjelp af et Stykke Lærred, malet som Bronzo og af Størrelse som Monumentet, og lod det opspænde paa Josephspladsen. Siden gjorde han den egentlige Model af Strucko, og derpaa tog han af hvert enkelt Stykke af Statuen en Gibsafstøbning. Da de vidtløftige Forberedelser til Støbningen vare tilende, blev Støbe-Ovnen anbragt omkring Hesten, Metallet smeltet, og Figuren og Hesten støbt hver for sig. Fra Modellens Forfærdigelse indtil Støbningen medgik halvandet Aar til hvert Værk især. Der brugtes 374 Centner Metal til Hesten, 256 Centner til Keiserens Billedstøtte, og 120 Centner til Basrelieferne paa begge Sider af Piedestalen. Metallet, som maatte smelte 42 Timer førend det blev ret flydende, bestod halv af Kobber og halv af Messing, og noget Tin. Da Støbningen var tilende, blev den Struck, der fandtes i begge Figurer, og Jernskelettet, formedelst en Aabning i Ryggen taget ud af Hestens Figur, og imellem Benene af Keiserens Figur, og siden blev det Hele poleret af Billedhuggere. Hesten er fra Hoven til Ørene 13½ Fod, og i Længden 15 Fod 10 Tommer. Figuren af Keiseren, i Romersk Costume med en Laurbærkrands om Hovedet, er 11 Fod høi. Begge Basrelieferne, som forestille Josephs Reiser, Kjerlighed til Agerdyrkningen, Handelen rc., ere 10 Fod lange og 6 Fod høie. Piedestalen, der er opreist midt paa Pladsen, er af Granit, 18 Fod høi, 46 Fod lang og 37 Fod bred. Det hele Monument er 36 Fod høi. Paa hvert Hjørne af Piedestalen staae 4 Piller med 6 Medailloner, der forestille Keiserens fornemste Daad: Tolerancens Befordring, de Døvstummes Instituts Oprettelse, Josephs Academie rc. Monumentet blev ved egne Machiner bragt op paa Fodstykket i Hoffets og en utallig Mængde Menneskers Overværelse.

Franz v. Holbein i München, der ogsaa er bekjendt som Digter, har opfundet et musicalsk Instrument, som han kalder Uranicon. Formen deraf er to antique Harper, der staae opret over hinanden, og hvis nedre Halvdeel skjules i en Piedestal. Strengenes Berørelse skeer ved et Claviatur. Instrumentet er saa stort som et Pianoforte af 5 Octaver. Tonerne frembringes uden Bue og uden Pedel, blot ved Berørelsen. De ere meget behagelige og især er Crescendo uefterlignelig.

Man stimler nu skareviis hen til den berømte Canovas Værksted, for at beundre en Statue af Hebe, som denne Konstner har fuldendt og som overgaaer i Fuldkommenhed alle de øvrige Arbeider, hans Meissel nogensinde har frembragt. Gudindens Brystbillede er nøgen og det øvrige af Kroppen bedækket med et Drapperie. Hun forestilles røgtende sit Kald ved Gudernes Bord. Man kan ikke tænke sig skjønnere Haar, naturligere Folder i Klædebonet rc. Det er den sande Græske Stiil af Lysippus og Praxiteles. Der forfærdiges en Gjenpart deraf i Bronze.

I Moniteuren findes et Brev fra Marie de Saint Arsia, hvori han raader, at komme de Ulykkelige, der nylig i Canton Schwütz ere blevne begravede under deres egne Huse ved et afrevet Fjeldstykke, saa hastig som muligt til Hjelp. Han mener, at endnu mange kunne være i Live, og anfører et Exempel, som beviser, at en heel Familie, der 1755 ligeledes blev begravet under en Snee- og Jordklump, levede 36 Dage af en Geeds Melk, og siden blev reddet. Han beretter ligeledes, at en Arbeidsmand i Eure og Loire-Depart. for 8 Aar siden blev levende begravet af indstyrtet Jord, og at han, uagtet han ikke blev befriet førend den 8de Dag, dog blev bragt til Live igjen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 102.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Fredagen den 3 October, 1806.

Professor Robertsons Luftreise.

Aldrig har nogen Opdagelse i Videnskabernes Rige opvakt større Opmærksomhed hos det Kjøbenhavnske Publicum, end Prof. Robertsons aerostatiske Forsøg. Vante til at see ethvert Legem, efter Tyngdens almindelige Love, falde ned paa Jordens Overflade, maa Tanken om det Modsatte naturligviis være meget paafaldende for Tilskuere, der aldrig tilforn have været Vidne til at see Mennesker fare igjennem Luften. Dobbelt stærkt maatte den almindelige Opmærksomhed blive spændt, da en Mand, der allerede havde aflagt 36 Prøver paa sine Indsigter i Aerostatiken og sit Mod til at beseile Luften, bebudede et saadant aerostatisk Forsøg. Med Længsel ventede man den Dag, der var bestemt til dette Forsøg, og Alle, lige fra den Høieste til den Laveste, glædede sig her ved at kunne beundre den menneskelige Opfindelsesaands Storhed.

Fra Regjeringens Side bevidnedes Prof. Robertson al den Agtelse og al den Føielighed, som den altid forunder enhver af Videnskabelighedens Befordrere. Der forsikkres, at H. K. H. Kronprindsen udtrykkelig skal have ønsket, at Alt hvad der nogenlunde kunde lægge Hindringer i Veien for dette Forsøgs gode Fremgang skulde saa meget muligt bortryddes, og at al muelig Understøttelse fra Vedkommendes Side skulde ydes Aeronauten.

Allerede adskillige Dage tilforn taldes i Kjøbenhavn næsten om inter andet end Luftballoner. Den 1ste October kom, og hele Staden var i Bevægelse. De fleste Forretninger standsede; selv Børsen var lukket. Hele Volden fra Nørre- til Østerport var spærret; allevegne posteredes Vagt. Prof. Robertson var allerede om Morgenen Kl. 3 paa Exerceerpladsen, hvor han med sine Folk sysselsatte sig fra Kl. 4 af med Ballonens Fyldning ꝛc. Den brændbare Luft

var anbragt i 15 Tønder, paa hvilke der var Blikrør, hvorved Luften bragtes igjennem en Slange ind i Ballonen. Til at præparere den brændbare Luft brugtes 13 store Flasker med Vitriololie. Ballonen var fuldkommen fyldt Kl. 11. Den er sammensat af guult og grønt Taft, og overtrukket med et Næt af Silke. Gondolen saae omtrent ud som en stor Vugge, og var behængt med et smagfuldt rødt broderet Tæppe. I samme sad, indtil Ballonen steg, en Mand, og 8 Mand holdt bestandig ved den, paa det den ikke skulde gaae i Veiret. Altanen, der var bestemt for det Kongelige Herskab, var belagt med et rødt Fløiels Tæppe, besat med Galoner. Antallet af Mennesker blev bestandigt større, og endelig ankom det Kongelige Herskab Kl. 1½. H. Majestæt Kongen og det øvrige Kongelige Herskab tog nu Ballonen i Dieſyn. Statens første Embedsmænd og Rangspersoner, alle klædte i Stadseuniform, omgave denne glimrende Kreds. Pladsen var fuld af Mennesker. Alle høie Steder var besatte med Folk. Selv paa Pynten af Møllevinger og Skorstene saae man Mennesker, der med spændt Nysgjerrighed ventede paa det Dieblik, hvor Ballonen skulde stige. Det er en sand Triumph for Videnskaberne, saaledes at see mange Tusinde af alle muelige Stænder interessere sig for deres Resultater.

Prof. Robertson beredte sig nu til sin Reise med en Koldsindighed, Bestemthed og Orden, der opvakte Tilskuernes almindelige Beundring og viste tilfulde hvor megen Lid han satte til sin Konst. Han lagde et Barometer, et Thermometer, et Compas, en Kikkert, adskillige Flasker, en Trøie af Kork, uden Ærmer, som han først proberede, i Ballonen. Siden bandtes en Faldskjerm ved en Hane, som ogsaa blev lagt deri. Nu tog han den lille Ballon, hvorved der hang et hvidt Flag med Kongens Chiffre paa, fyldte den, leverede den til Over-Hofmarchallen, som bad H. H. Prindsesse Juliane at overskjære Baandet. Derpaa lod Prof. den lille Ballon stige som et Signal. Han tog sin Frakke, sagde Farvel til endeel af de Tilstedeværende, modtog et Pas, hvori alle og enhver anmodedes om at modtage ham vel ved hans Nedkomst, og satte sig i Gondolen. Da han kom i samme prøvede han adskillige Gange Ventilet *), som var i Ballonen, gjorde derpaa en Promenade omkring hele Pladsen, paa det alle kunde nøie besee Ballonen, og sagde Farvel til alle Tilskuerne, som tilraabte ham Bifald. I det Ballonen saaledes svævede omkring Pladsen, udtrykte Prof. Robertson med megen Anstand sin Taknemmelighed for det Danske Publicum. Da han kom midt paa Pladsen slap man Ballonen, og lod den stige. Prof. Robertson svingede nu det Danske Flag, som han

*) Dette Ventil er anbragt øverst i Ballonen, og aabnes som en Klap gjentagne Gange efter Haanden, for at formindske den brændbare Luft, naar man vil dale.

holdt i Haanden, og tusinde Bifaldsraab ledsagede ham. Det var det meest majestætiske Syn man kan tænke sig. Solen skinnede i sin største Glands; Himlen var saa blaa og klar, at end ikke den allermindste Sky formørkede den. Den prægtige Ballon, den smagfuldt prydede Gondol, hævede sig langsomt, men stolt, med den modige Aeronaut, og var inden nogle faa Minuters Forløb meget høit. Nu udkastede Professor Robertson noget af det Sand, han havde medtaget som Ballast, for at faae Ballonen til at stige desmere. Henrykt af Forbauselse og Beundring, blandet med de gladeste Følelser ved at see et Menneske kappes med Ørnen om Forrangen, forfulgte man Ballonen med Øinene, lige indtil den forsvandt i høiere Regioner. I fuld Tillid til Prof. Robertsons store Erfaring gik nu enhver hjem til sit, fuldkommen rolig i Henseende til hans Skjebne, uagtet han befandt sig saa langt over Jorden.

Følgende er en authentisk Efterretning om denne Luftfart, forfattet efter Noticer, som ere Anmelderen meddeelte af Hr. Professor Robertson.

Rapport précis du voyage aërostatique de Mr. le professeur Roberison.

La ville de Copenhague n'avoit point encore joui d'une grande experience aërostatique; sans doute, les aëronautes avoient regardé cette expé-

rience comme difficile dans une ville batie en partie sur la mer. Mr. le professeur Robertson de Moscow n'a pas été détourné par ces obstacles et a offert ce nouveau spectacle à notre ville. Il s'est élevé mercredi 1 Octobre de la cour des exercices du château de Rosenborg. Cette ascension a été honorée de la présence de Sa Majesté et de la famille Royale; Son Excellence Mr. le grand Maréchal de la cour offrit une petit aërostat qui portoit un oriflamme avec le chiffre du Roy à Son Altesse Royale la princesse Juliane; elle coupa le ruban et le ballon precurseur indiqua aux spectateurs la route qu'alloit suivre le phisicien. Après avoir fait le tour de l'enceinte, monté dans sa gondole, il prit congé de la societé et s'éléva majestueusement au milieu des applaudissemens et de tous les voeux que formoient plus de 70,000 personnes pour le succès de ce premier voyage. A environ 400 pieds le professeur a laissé tomber un parachute qui portoit un animal dans une corbeille. L'aërostat est monté pendant une heure à une très grande élévation, et à la quelle il étoit à peine visible. Cette expérience s'est faite avec le plus grand ordre et malgré cette grande reunion de citoyens, la tranquillité a regné par tout. Le voyage s'est terminé à 3 milles et demi de Copenhague dans une prairie dépendante du village d'Estrup. A la plus grande élévation le barometre a marqué 22 pouces moins deux lignes mesure de france, et le thermométre de Reaumur 2 degrés sous glasse. Cette experience est une suite de la recherche que fait Mr. Robertson pour connoitre si à une grande élévation, la temperature est toujours la même: et pendant combien de tems, un aërostat peut suivre un plan hori-

sontal, le professeur a observé que pendant plus de trois quarts d'heure le mercure de son barometre n'a pas monté ni descendu d'un 50ieme de ligne.

Mr. Robertson est rentré dans la ville le même jour vers les 10 heures du soir aux applaudissemens du public qui l'a accompagné jusqu'à son hôtel.

Kjøbenhavn har endnu ikke været Vidne til et saa stort aerostatisk Forsøg. Uden Tvivl have Aeronauterne anseet dette Forsøg for vanskeligt i en Stad, der tildeels ligger ved Havet. Prof. Robertson fra Moscau lod sig imidlertid ikke afskrække ved disse Vanskeligheder, og ydede vor Stad dette ny Skuespil. Han opsteg d. 1 October paa Exerceerpladsen ved Rosenborg Slot. Dette Forsøg beæredes af H. Majestæt og den Kongelige Familie. Hans Excellence Overhofmarchal Hauch præsenterede H. H. Prindsesse Juliane en liden Ballon, hvorved et Flag med det Kongelige Chiffre var befæstet. Hun overskjar Baandet og Ballonen viste nu Tilskuerne hvad Vei Physikeren vilde følge. Efterat han havde gjort en Tour omkring Kredsen, besteg han Gondolen, tog Afsked med Selskabet og gik majestætisk i Veiret, midt under Bifaldsraab, ledsaget af flere end 70,000 Menneskers Ønske, at denne første Reise maatte lykkes. I en Høide af omtrent 400 Fod lod Professoren falde en Faldskjerm, som bar en Hane i en Kurv. Aerostaten steg i en Time til en meget stor Høide, hvor den neppe kunde øines mere. Dette Forsøg blev udført med den største Orden, og uagtet Forsamlingen af Tilskuerne var saa stor, herskede der dog overalt den største Rolighed. Reisen endtes 3½ Mile fra Kjøbenhavn paa en Mark,

som hører til Landsbyen Estrop. Da Ballonen var allerhøiest var Barometret 22 Tommer mindre end to Linier (Fransk Maal), og Reaumours Thermometer 10 Grader under Iispuncten. Dette Forsøg var en Følge af den Undersøgelse, som Prof. Robertson gjorde, for at erfare, om i en stor Høide Temperaturen bestandig er den samme*), og i hvor lang Tid en Aerostat kan følge en horizontal Flade. Professoren gjorde den Jagttagelse, at i en Tid af mere end 3 Korteer Qviksølvet hverken steg eller faldt een 50de Deel Linie.

Prof. Robertson kom tilbage til Staden igjen samme Dags Aften henved Kl. 10, under Publicums Bifaldsraab, som ledsagede ham til hans Bolig.

Prof. Robertson agter Søndagen d. 12 Oct. at lade een af sine Elever stige i en Ballon og siden dale igjen fra en vis Høide ved Hjelp af en Faldskjerm. Ballonen overlades derpaa til sin egen Skjebne.

---

*) Prof. har fundet, at dette virkelig er Tilfældet her til Lands.

**) Da Professoren kom ned paa Marken ved Estrop bleve de første Bønder, der mødte ham, i Begyndelsen noget forbausede, men da han viste dem sit Anbefalingsbrev, fulgte de med ham til Præsten i den nærmeste Landsby, hvorfra han uopholdelig fik Reisebefordring til Kjøbenhavn. Over to Hundrede Tilskuere samledes her omkring ham. — Faldskjærmen, som bar Hanen, faldt ned i en Hauge paa Nørrebro, og skal nu være i Hr. Consul Saabyes Værge, der gjemmer den som et kjert Minde om denne heldige Luftfart. — Adskillige gode Ryttere fulgte Aeronauten til Hest, og fik ham virkelig at see i den Egn, hvor han dalede.

Tillægsblad til Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 102.

Løverdagen den 4 October 1806.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den Danske Gesandt i Holland, Grev Danneskjold Løvendal, havde d. 23 d. M. Audience hos Kongen af Holland, og overleverede ham sit ny Creditiv.

Efter de seneste Efterretninger fra Holsteen forblive vore Tropper ganske sikkert der Vinteren over.

I Stockholm er udkommet en Beskrivelse over Kjøbenhavn, ved J. E. Angelini, med et Kort over samme.

Lærerne Stoud Platou, M. R. Flor, P. Andersen, i Christiania, have anmeldt en Forberedelses-Anstalt, hvori fornemmelig de Elever, hvis Bestemmelse er at indtræde i Cathedralskolen, kunne forberedes et heelt Aar i Forveien. Betalingen for hver Eleve er 4 Rdlr. om Maaneden.

En Fange i Fængslet i Uttersen, har afkastet sine svære Lænker og er rømt sin Vei. Det er allerede anden Gang at han har prøvet dette Vovestykke.

I Gaar Morges blev Regimentschirurg Fenger høitidelig begravet. Han blev baaret af 10 Artillerister. Endeel af det Kongelige og Borgerlige Artilleries Over- og Underofficierer fulgte ham til Fods til Jorden.

Den Ballon, som Prof. Robertson sidst gik op i, har kostet 1800 Rdlr. — Paa Frederiksberg lagde man den Dag, da den steg, Mærke til, at en meget stor Ørn forfulgte den, og af og til vilde sætte sig paa den, men at den hver Gang syntes at være bleven skræmmet tilbage.

Digteren Malthe Conrad Bruun er en flittig Medarbeider af Journal de l'Empire, hvori han nu drager til Feldts mod de nymodens Philosophar.

Ved Prof. Robertsons Luftfart i Onsdags var Folkestimlen i og udenfor Nørreport saa stor, at Prindsessernes Vogn ikke kunde komme igjennem Porten, men maatte vende om, og tage en anden Vei.

Udenlandske Efterretninger.

Som et Beviis paa, hvorledes Stemningen i denne Tid er i Sverrig, kan følgende Stykke tjene, der findes i et offentligt Svensk Blad: Naar det ved enkelte lykkelige Tilfælde er en hellig Pligt, at tænke paa den Nødlidende og Trængende, hvor behageligere bør Følelsen af denne Pligt ikke da være, naar Forsynet, som vaager over Rigets Held, lader et heelt Folk erfare Virkningen af sin Naade og opfylder den ivrigste af dets Ønsker. Og hvis det med Grund kan regnes blandt vore Tiders Fortrin, at Mængden af Indvaanerne i et Land, selv under Krigens Bulder, roligen kan fortsætte sine fredelige og nyttige Sysler, og betroe Fædrenelandets Hæder og Forsvar til Landsmænd, der have gjort det til deres Kald at forsvare Landet med Liv og Blod, hvor meget fortjener Soldaten da ikke Borgernes Kjerlighed, naar han forlader Huus og Hjem, Hustru og Barn, opfylder, under Besværlighed og Farer, en for sig og andre hellig Pligt, hvorpaa det Heles Tilværelse og Sikkerhed beroer. Han bliver sine Landsmænd dobbelt kjer og agtværdig, naar han, ved en elsket Konges Side, tjener til Værn for hvad der er Fædrenelandet dyrebarest og helligst. Blandt de Stiftelser, der hædre Menneskeheden, er maaskee ingen mere rørende for Hjertet og mere opløftende for Tanken, end de, der ere Krigeren og dem, der tilhøre ham, helligede. Besjelet af saadanne Følelser og ledet af en saadan Overbevisning, har en Svensk Mand, der, under vor elskede Konges Ophold ved Krigsskuepladsen, fulgte H. Maj. med sine ivrige og oprigtigste Forbønner, nu ved den første Tidende om Kongens Tilbagekomst til Sverrig, villet vise sin Taknemmelighed mod Forsynet og sin inderlige Glæde ved en Gave af eet Tusinde Rigsdaler Banco Specie til Dronning Fred. Doroth. Wilhelminas for den Kongl. Livgarde til Fods indrettede Hospital. Hans Navn er ikke kjendt, thi, nøiet med at være gavmild, har han ikke begjert mere end indvortes Tilfredshed.

Paris d. 20 Sept. Den Bataillon Keiserl. Grenadeer-Garde til Fods, der har ligget i Quai Bonaparte, er i Gaar Morges ganske tidlig bleven mønstret af Commandanten. Efter adskillige Timers Exercise vendte Tropperne igjen tilbage til Casserne Eugen, og tilbragte den øvrige Tid af Dagen med at berede sig til Afmarchen. I Gaar Morges afmarcherede de i forskjellige Detachementer og

paa forskjellige Veie. Det Corps Keiserl. Cavallerie Garde, som har ligget paa samme Quai er allerede for nogle Dage siden afmarcheret.

Tre Handlende i Paris ere af Tugt- og Politietribunalet blevne dømte til at bøde 3000 Franker, fordi de ubeføiede have blandet sig i Børs-Operationer.

Fra Rhinstrømmen d. 13 Sept. De sidste Courerer, der gik fra Paris til Tydskland, have underveis mødt mange Krigstropper, som ere bestemte til at være ved Rhinen. Indtil dette Øieblik ere imidlertid hverken Forstærkningstropper eller Depoter ankomne fra den venstre Rhinbredde, paa nogle faa Tropper nær, der støde til deres Corps for at complettere det. De Officierer og Underofficierer, der for nogle Maaneder siden vare bestemte til Frankrige for at organisere de Conscriberede, vende nu ogsaa tilbage. — Siden 3 Dage saae vi her dagligen Artillerie- og Munitionsparke, paa 50 til 100 Vogne, kommende fra Schwaben, drage igjennem vor Egn til Kehk, og vende derfra tilbage til Strasburg, hvor dette Artillerie for det første skal opstilles i og uden for de derværende Tøihuse. Til dette Brug er der sat et betydeligt Antal Heste i Requisition. Men dog troer man, at der ved nærværende forandrede Omstændigheder skal holdes inde med Transporten af Artillerie- og Munitionsparken, og de til Strasburg førte Canoner skulle snart komme tilbage til den venstre Rhinbredde igjen.

Wetterau d. 13 Sept. De aarlige Revenuer af de ny Lande, Storhertugen af Hessen har faaet, skulle beløbe sig til mere end en Million. De i Wetterau liggende Franske Tropper have faaet Ordre at holde sig marschfærdige og gaae tilbage over Rhinen. Men dog er der paafaldende, at Soldaterne paa mange Steder have faaet skarpe Patroner. Det hedder, at den Preussiske Armee kun staaer $3\frac{1}{2}$ Miil bag Magdeburg. Imidlertid forholde de i vor Egn liggende Franske Tropper sig ganske rolige. Ogsaa blandt de Hessiske Tropper mærkes endnu ingen Bevægelse.

I Berlin sluttedes mellem Baron v. Weila, i Churførsten af Hessen-Cassels Navn, og den Preussiske Minister v. Haugewitz, en Tractat, som Churførsten ikke har ratificeret.

General en Chef Monnet har under d. 21 Sept. i Hovedqvarteret Vliessingen udstædt to Ordrer, at

den i Beleiringsstand erklærede Øe Walcherens og Staden Vlissingens Indbyggere skulle proviantere sig paa 6 Uger, og borthugge de Træer, Hækker, Krat ꝛc. (Frugttræer undtagne) som findes i en Afstand af 300 Toiser fra Staden, inden 10 Dage. Den, som ikke efterkommer denne Ordre, skal i første Tilfælde jages ud af Staden, strax naar den skulde beleires, og i sidste Tilfælde skulle de ikke borthugne Træer ꝛc. fældes ved Ingenieurer og confisqueres til Brug ved Fæstningsarbeide.

I Paris er der slaaet en ny Medaille i Anledning af Napoleons Tilbagekomst fra Ægypten. Den ene Side forestiller Fregatten la Muiron og de tre smaa Fartøier, der, ledede af en Stjerne, nærmede sig den Franske Kyst. Paa den anden Side sees den Romerske Guddom Bonus Eventus: en nøgen Yngling, der i den ene Haand holder et Patera, og i den anden Ax og Valmue. I Musée Napoleon findes den eneste endnu existerende Billedstøtte af Bonus Eventus.

De Engelske Tidender opfordre Ministerne til at angribe de Canariske Øer, og paastaae, at denne Øe, da Nelson trak sig tilbage fra Teneriffa, hvor han havde mistet sin Arm, allerede virkelig har været erobret.

Prof. Cramer i Paris udgiver et Hefteskrivt under Titil af "Individualitæten" i hans sædvanlige originale Maneer. Tre Hefter ere allerede udkomne.

Calabriens Indbyggere er det under Straf blevet forbudet at opholde sig i Hovedstaden Neapel, uden udtrykkelig Tilladelse fra Politiet.

Mange Fabriker i Basel falbydes nu offentlig, og de øvrige have ophørt at arbeide eller i det mindste givet deres Arbeidere Afsked.

I London ere to Huse nylig styrtede sammen, og 22 Mennesker deels blevne dræbte, deels lemlestede derved.

Prof. Hay har under sit Ophold i Königsberg fundet der to Blinde, der ere udmærkede Lærde og offentlige Lærere, og en duelig blind Musicus, som alle tre ikke trængte til hans Methode. Den ene af dem, Prof. Golz, Dr. og Prof. i Lovkyndigheden, var i sit 13de Aar bleven blind i Børnekopper; han fik Lyst til Lecture, og lod en Dreng, der var hans Leder, lære A. B. C., for at have en Forelæser. Nu lod han ham stave visse Tira-

der, som han kunde udenad, og lærte saaledes efterhaanden Drengen at læse. Han kom til Academiet, blev bekjendt med sin nuværende Kone, og lagde sig derfor desivrigere efter Studeringer. Han lærte meget snart Latin, og erhværvede sig gode mathematiske Kundskaber. Ved geometriske Legemer og ved Demonstrationer hjalp han sig med at danne Figurerne af Vox. I Arithmetiken kom hans fortræffelige Hukommelse ham til Hjelp, thi uden mindste Hjelpemiddel kunde han extrahere en Cubikrod af 3 Tal. Han har skrevet adskillige juridiske Dissertationer, og er nu anden Professor i Lovkyndigheden i Königsberg, og Inspecteur over et Institut for Studerende. — Den anden Blinde er Corsepius, som har været blind siden sit 7de Aar. Hans Talent for Musik opdagedes tilfældigen, og hans Fader uddannede det. Han spiller paa alle Instrumenter, og componerer tillige, men Claveer og Orgel ere hans Hovedinstrumenter. Han er ansat som Organist, og ernærer af sin ubetydelige Indkomst sin gamle Moder. Han har studeret ved det Königsbergske Academie, forstaaer fuldkommen at anføre en Kirkemusik, og har uden Anviisning forfærdiget gode geographiske Kort. Den tredie Blinde er den bekjendte Skribent Batzke, Forfatter af denne Efterretning. Han spiller Skak, blot ved Hjelp af Følelsen, former enhver Gjenstand, der opgives ham, i Vox, og forfærdiger af Muslingskaller, Moos, Glas og lignende Gjenstande alle Slags Smaa-Arbeider. Han har selv ladet forfærdige og prøvet forskjellige Hjelpemidler for Blinde efter egen og andres Idee. Han har samlet Efterretninger angaaende Blinde, og i en Række af Aar sammenlignet og prøvet Alt, hvad han kunde erfare angaaende Prof. Hay og hans Institut. Alle disse tre Mænd, som Hay nu har gjort gjort bekjendt med sin Methode, ere enige om, at hans Maade, at lære Blinde at læse paa, vel ligner noget den Oliverske, men at den dog fortjener deres fuldkomne Bifald.

I det Genuesiske har man i Aar høstet for 70,000 Franker Champignoner.

Den Rigaiske Kjøbmandstand, der, efter Hr. Merkels Forsikkring, skal være saa berømt for sin Ædelmodighed, har subskriberet for 4000 Exemplarer (!!) af Kotzebues nylig anmeldte: "Papiere eines Unglücklichen."

Den bekjendte Grattenauer, som nylig har forladt Fæstningen Glogau, har nu i Ledtog med en Boghandler Korn anmeldt et Theaterblad. Han lover, at tillade sig deri Alt, hvad Lovene ikke forbyde, og det betyder ikke lidet!

I den Leudenske Journal findes følgende Artikel, dat. Cassel d. 2 Sept. Det Berlinske Hof har tilkjendegivet vor Churførste, at han kunde vedblive at gjøre sine Tropper mobil. Churførsten har ladet Kongen af Preussen vide, at han ikke indseer nogen Grund til disse Bevægelser. Dersom de ere stilede mod Rusland kan vort Hof ikke tage Deel deri, da det ikke har nogen Aarsag til at klage over Rusland; dersom de ere foranledigede ved Østerriges foregivne Troppesamling i Østerrige, Böhmen eller Schlesien, har vort Hof endnu mindre Aarsag til at indlade sig deri, da Østerrige ene er syssełsat med at ordne sine Anliggender og ikke har Lyst til at yppe Trætte med nogen; dersom de sigte til at sætte sig i Forsvar mod Sverrig, har vort Hof saa meget mindre Aarsag til at blande sig deri, da Uenighederne mellem Preussen og Sverrig ikke vedkommer det; og endelig dersom disse Troppesamlinger gjelde Frankrige, tilkommer det os endnu mere, at holde os derfra, thi, da denne Magt har erklæret vor Churførste, at den vil lade ham fuldkommen uafhængig og frit tage hvilket Partie han vil, saa have vi ingen Grund til at klage over Frankrige. Vor Churførste tilføiede, at, eftersom han desuden befinder sig i Avantgarden, kan han ikke andet end bede Kongen af Preussen, at forblive neutral og holde sig rolig. Hvor meget man end er Preussen hengiven, hvor meget man end ynder dets politiske System, kan man dog ikke andet end undres over en saa uforklarlig Bevæbning, som i enhver Henseende er aldeles unyttig.

Handels- og Skibsefterretninger.

Philadelphia d. 25 Julii. Hverken her eller i nogen anden Americansk Havn hersker i Aar nogen smitsom Syge.

Ancona d. 15 Aug. Messen i Sinigaglia har i Aar været uheldig. Fra Tydskland og Schweitz kom kun faa Manufacturvarer, fordi mange fremmede Kjøbmænd, som ellers pleiede at besøge Messen, i Aar afholdtes ved den Frygt, at man vil

fordre af dem Certificater angaaende Stedet, hvorfra Artiklerne ere. Formedelst Pengemangel have selv den ringe Qvantitet Manufacturvarer, der bragtes did, fundet liden Afsætning. Udeblivelsen af Smaaskibe fra Levante, som ellers kun pleie at bringe Levantiske Artikler, har ogsaa været Messen til stor Skade. Raa Silke er den eneste Artikel, som gik godt af. Man har kjøbt store Qvantiteter for Franske Fabriker, især for Genua, og Priserne ere derfor ogsaa stegne meget. — Uagtet Kornhøsten i Aar har været meget god, vil den Franske General dog endnu ikke tillade Udførslen. Man haaber imidlertid, at det til Efteraaret vil tillades. I dette Haab gjør forskjellige Speculanter betydelige Kjøbslutninger. For gammel Hvede betales 89 Paoli pr. Rubbio og for ny Hvede $88\frac{3}{10}$ Paoli pr. dito.

Memel d. 6 Sept. Den Uvirksomhed, der længe har hersket her, forsvinder efter Haanden: men vor Træhandel ligger aldeles, thi her ere endnu ingen Engelske Skibe ankomne. Denne Handelsgreen vil ikke komme til at blomstre, førend den gode Forstaaelse er fuldkommen tilveiebragt igjen. Man lover sig en god Høst, især af Hvede, Byg og Havre. Den første Artikel tør fremdeles endnu udføres, den sidste derimod ikke; det berøer paa Freden, om der vil skee nogen Forandring. — Af Hør haves endnu et godt Forraad, og vil formodentlig kunne indkjøbes for billig Priis. Tømmer og Bræder, hvoraf der ogsaa haves et godt Forraad og kun søges lidet, ville ogsaa kunne indkjøbes for godt Kjøb.

Danzig d. 9 Sept. En Svensk Fregat, der ankom i Løverdags fra Stralsund, har bragt Fregatten Thetis Ordre, at forlade vor Havn, og saavel denne som Cutteren, er derpaa afseiler til Carlscrona. Adskillige Skibe, der ere komne her, for at søge Fragt, have endnu ikke kunnet faae samme. Polsk (bunter) Hvede noteres for 750 til 800 Fl. og indenlandsk Hvede til 650 à 720 Fl.

Königsberg d. 9 Sept. Kornhøsten er faldet temmelig godt ud, hvortil det varme Veir, vi have havt nogle Uger, har bidraget meget. Men da en betydelig Qvantitet Korn maa leveres til de Kongelige Magaziner, saa vil Udførslen nok i lang Tid ikke blive tilladt. Man venter en velsignet Høst af Sommersæd, især Byg, hvoraf Skjeppen kan kjøbes for 3 Fl. 9 Gr. Hveden søges ikke meget, og er siden 8 Dage faldet 50 til 70 Fl. Læsten.

Rostok d. 15 Sept. Siden den Preussiske Blocade ankom her fra St. Petersborg og andre Russiske Havne endeel Ladninger Stykgods, for at forsendes til de Preussiske Havne, og deriblandt nedlagdes her især en stor Mængde Rigaisk Rug, hvoraf en stor Deel allerede er forsendt. Alt hvad der er kommet for Preussisk Regning er allerede afgaaet til Svinemünde. Vort Kornforraad er blevet formindsket derved. — De nærværende Udsigter til Krig i Tydskland bringe Rugpriserne til at stige. God Hvede mangle vi aldeles, men vi have imidlertid havt en god Hvedehøst. Paa Rugen nær lykkedes alle øvrige Kornarter. Af Engelsk Salt, som vi manglede, have vi nu faaet nogle Ladninger fra Leverpool, hvorved dets Priis er faldet. Fordi Kornet er saa dyrt og Fransk Brændeviin kan faaes for saa godt Kjøb, ere vore fleste Brændeviinsbrænderier gaaede ind. Speculanter have derfor ladet komme en stor Mængde Fransk Brændeviin. Forraadet af Sirup, Sukker og andre Colonievarer er ubetydeligt.

Kornpriserne i Archangel stige. — Kornudførslen fra Russiske Havne er ikke, som det hedte, blevet forbuden.

Stockholm d. 10 Sept. Den Svenske Convoy, under Major Ameen, 16 Seilere stærk, er ankommen til Gibralter, men den har mistet et Skib, som Stormen har skilt fra de øvrige, og derpaa er bleven opbragt af en Spansk Caper til Algeziras. Men man mener dog, at det vil blive frigivet. Ogsaa den anden Svenske Fregat Camilla er nu ankommen med sin Convoy paa 16 Seilere til Gibraltar. Den hele Expedition, 60 Svenske Seilere stærk, er nu ude af Middelhavet. De Svenske Skibe, der endnu skulde være i Gallizien eller Asturien, have faaet Ordre at begive sig til St. Ubes, for der at kunne støde til Convoyen.

Rettelser.

Side 1615. Linie 7: Silke læs: Reb. — S. 1620. L. 4: 10 Grader l. 2 Grader.

Udgivet og forlagt af J. Werfel. — Trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 103.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Tirsdagen den 7 October, 1806.

Luftmachiner.

(Fortsat.)

Pilatre de Rozier, den første, der vovede at opstige i en Luftballon, var ogsaa den første, der, efter tre lykkelige Forsøg, den 13 Junii 1785, blev et Offer for denne Opdagelse. Det var i Bologne, hvor han i Selskab med en vis Romain, faldt ned, efterat han havde naaet en meget stor Høide. Dette ulykkelige Tilfælde opvakte i Begyndelsen Mistanke mod Opfindelsens Paalidelighed, men man kom dog snart til at indsee, at Aarsagen laae i urigtige Midlers Anvendelse, ikke i Aerostatiken. Rozier vilde forene i eet Forsøg to Midler, som af alle Luftseilere hidtil ere blevne anvendte særskilte; han hængte nemlig en Ballon med brændbar Luft ved en Ballon med fortyndet Luft. Galleriet, der bar begge Luftseilerne, var, som sædvanlig, fastgjort neden for samme. Roziers egentlige Idee var en Hemmelighed, der døde tilligemed ham, ligesom og det egentlige Urigtige i hans anvendte Midler hidtil ikke er fuldkommen opdaget. Begge Aeronauterne fandtes ganske qvæstede paa det samme Sted i Galleriet, hvor de havde befundet sig, da de steg i Veiret. Dette afskrækkede imidlertid ikke Andre fra at gjøre flere Luftreiser.

Blandt dem, som siden anstillede saadanne Forsøg i Frankrige, udmærkede især Testu sig. Han betjente sig af Aarer, for at styre Ballonen, men underveis gik den ene af dem itu. Han saae sig derpaa nødt til at dale, for at indtage frisk Ballast. Da han kom ned paa en Mark ved Montmorenci, mødte ham en besynderlig Hændelse. I det han opsamlede Stene, uden at stige ud af Baaden, blev endeel Bønder ham vaer. De ansaae ham formodentlig for en Hexemester, og vilde ikke tillade ham at stige i Veiret igjen, men holdt fast ved Rebene ꝛc. Nu kom Markens Eier tilløbende med endnu flere Bønder, og vilde pante Aeronauten for

den Skade, den tilstimlede Hob havde tilføiet hans Kornager. Testu, som ikke kunde slippe dem ved Magt, betjente sig her af en List. Han foreslog dem ganske troskyldig, at trække ham hen hvor de vilde, ved et Reb; tyve Personer snoede Rebet om Livet, og trak saaledes afsted med ham. Da Ballonen var kommen omtrent 20 Fod i Veiret, boxerede Bønderne ham hen til Landsbyen. Testu udkastede nu sin Ballast, og overskjar Rebet, som faldt Bønderne paa Næsen, medens de troede at være ganske sikkre paa deres Fangst. Luftseileren fortsatte nu roligen sin Reise. Han foer igjennem Skyer, som gjennemkrydsedes af Lynild og Torden. Der reiste sig en skrækkelig Storm, som han i hele 3 Timer maatte passere. Han befandt sig i Sneeskyer, hvor det var saa mørkt, at han ikke kunde observere Barometret, uden ved Hjelp af Phosphorus. Gondolen var bedækket med Jisslag, og Sneen faldt saa stærkt, at han samlede hele Næver fuld, og kastede den ud. Han blev kastet op og ned af Stormen; han kom fra Sneeskyer med eet ind i Regnskyer. Denne Bevægelse ansaae han for Virkningen af electrisk Tiltrækning og Tilbagestød. En Syl, som han havde lagt paa Kanten af Gondolen, forekom ham som en tindrende Aigrette, da han kom i Sneeskyen; paa Fingerspidsene blev han omtrent samme Phænomen vaer. Hans Flag, hvorpaa det Franske Vaaben var broderet med Guld, funklede bestandig. Han maatte holde sig i Bunden af Gondolen, fordi han befrygtede at kastes ud ved de heftige Frem- og Tilbagestød. Han hørte Tordenen brage ved Siden af sig; den varede hver Gang kun kort; men under og efter samme hørtes en susende Lyd. Denne Bragen og Lynen trættede ham saa meget, at han maatte holde noget for Øinene og Ørene. Efter mange Besværligheder kom han omsider igjen lykkelig ned paa Jorden; men i nogle Timer var han næsten døv.

Blandt alle Luftseilere er **Blanchard** ikke allene een af de ældste, men endog den, der har gjort de fleste Reiser. Allerede i Aaret 1793 havde han i det mindste gjort 36, og endnu ganske nylig har han foretaget en i Brüssel. Han har nu i det mindste gjort henved 70 Reiser. — Hans mærkværdigste Luftfart var den, som han, i Selskab med en Doctor Jefferies, gjorde den 7 Januarii 1785, fra Frankrige til Engelland. Den var langt vanskeligere end den, han gjorde fra Engelland til Frankrige, da han i sidste Tilfælde kunde styre fra en bestemt Punct til et stort Fastland.

En vis **Cosbie** steg den 19 Julii 1785 op i en Ballon, hvis Gondol paa Kanten var besat med Blærer, paa det den skulde være synkefri. Han lod slippe en saa stor Deel af den brændbare Luft, at Ballonen faldt meget hastig ned i Vandet, og Gondolen blev fuld af Vand. Men Blærene holdt den dog til Lykke oven for Vandet, og han blev reddet.

Naar Luftballonen kommer op i høiere Regioner, fryse Aeronauterne sædvanlig meest

om Ørene, og føle et Slags Dorskhed og Tilbøielighed til Søvn. Det er en Erfaring, som ogsaa Professor Robertson har gjort paa sine Luftreiser.

Adskillige Skribenter have, skjønt uden Grund, villet paastaae, at Montgolfier ikke er den første Opfinder af Luftballoner. Nogle, som næsten aldeles ikke bør komme i Betragtning, hente endog deres Beviser fra den Græske Fabellære; andre beraabe sig paa en Jesuit, Pater Lana, fra Brescia, der 1776 har udgivet et Italiensk Skrivt *), med Kobbere, i Folio, som i det 6te Capitel foreslaaer et Skib med Seil og Ror til at seile i Luften. Det skulde fornemmelig drives af fire Kugler, som Luften er pumpet aldeles ud af. Men det Hele lader sig ikke udføre, hvilket ogsaa Leibnitz, som havde begyndt paa dette Forsøg, selv har tilstaaet.

Man har ogsaa villet tillægge Roger Bacon, at være den første Opfinder af Luftballoner, fordi han i sin Afhandling de mirabili potestate artis & naturæ taler om en Flyvemachine, der i en Stool bærer et Menneske, som kan flyve deri efter Behag; men da han ikke forklarer hvorledes dette kan skee, og kun beraaber sig paa en Machine af den Natur, der er bleven forfærdiget og prøvet med Held af en Anden, saa maa man antage, at han har ladet sig føre bag Lyset.

*) Prodromo dell' arte maestra, Brescia 1670.

Joseph Galien, en Dominicaner, Prof. i Philosophie og Theologie ved Universitetet i Avignon, udgav 1755 et lidet Skrivt, under Titel: "Konsten at seile i Luften, en geometrisk og physisk Forlystelse, med en foreløbende Efterretning om Hagelens Natur og Dannelse." I hans Tidsalder ansaae man Skrivtet for reent Hjernespind; men siden Montgolfiers Opdagelse har man fundet, at hvor phantastisk den gode Paters Idee end synes, kommer den dog Montgolfiers nærmest. Han foreslaaer nemlig, at forfærdige et Skib af stærkt dobbelt Voxlærred, bedækket med Skind, og befæstet med Reb. Dette Skib skulde være meget længere og bredere end Staden Avignon, og saa høit som det høieste Bjerg. Det skulde anbringes i Hagelens Region, og efter en Beregning, som her vilde blive for vidtløftig at anføre, troede Galien at kunne godtgjøre, at denne Machine skulde kunne svæve i Luften langt lettere end en Fjer, og dale meget langsommere.

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Den Holsteenske Over-Criminalret har dømt en Forbryder, navnlig C. F. Behrmann, til at arbeide for Livstid i Tugthuset, som, uagtet han ikke er ældre end 24 Aar, har begaaet sex Gange Tyverie, foruden to andre Tyverier, som han er mistænkt for. Hans Fader skal have været Svensk Lieutenant og siden Preussisk Husar. Fra sit 7de til sit 14de Aar stod han i Lære hos en Skorsteensfeier i Berlin, hvor han, formedelst Tiggerie,

havde siddet to Gange i Forbedringshuset. I Aaret 1800 blev han Soldat ved det Jydske Infanterieregiment, og i Slaget den anden April fegtede han tappert paa Blokskibet Prøvestenen, blev saaret og fik derfor sin Afskeed, med en aarlig Pension af 50 Rdlr. af Understøttelsescommissionen. Siden givtede han sig i Itzehoe med et Fruentimmer, der endnu nyder hans Pension, trak snart med og snart uden hende omkring i Landet som Kjeddelslikker og Tigger. I Selskab med en vis Wagner, der havde siddet 10 Aar i Tugthuset, gjorde han to farlige Indbrud, det ene hos Præsten Wichmann i Wilster og det andet hos Landværnslieutenant Voß i Bischof. Paa begge Steder stjal de forskjellige Sager af 1010 Mks Værdie. Behrmann blev arresteret, men brød ud tilligemed en anden Skjelm, og gik til Lübeck. Underveis plyndrede han en Reisende, som han fandt sovende paa Landeveien. I Lübeck blev han paagreben og arresteret, men brød under Forhøret atter ud af Fængslet, gik til det Hannoverske, tjente som Husar, deserterede, solgte sin Hest, og kom i April 1805 tilbage til Holsteen igjen. Her gjorde han atter Indbrud i Selskab med en dømt Forbryder, gav sig et falsk Navn, drog omkring i Ledtog med to Qvinder, hvoraf han udgav den ene for sin Kone, blev arresteret i Hoisbüttel, brød atter ud af Fængslet, gik til Hamborg, hvor han blev paagreben og løb siden atter sin Vei. Nu drev han omkring i det Hannoverske, tog Tjenste i den Fransk-Hannoverske Legion, og deserterede. Ved sin Tilbagekomst gjorde han i Ledtog med en anden Tyv igjen Indbrud. Da man inqvirerede i hans Logis, hvorfra han var rømt, fandtes, foruden endeel Tyvekoster, adskillige Passe, lydende paa andres Navn, hvis Aarstal Behrmann havde forfalsket. Han drog derpaa til Lübeck, hvor han tilligemed en anden Tyv gjorde Indbrud og stjal 14 Skinker og Pølser. Men nu blev han endelig for sidste Gang paagreben og arresteret. Hans Staldbroder hængte sig i Fængslet. — Overcriminalrettens Dom blev d. 26 Sept. confirmeret af H. M. Kongen.

Omtrent for tyve Aar siden levede i Trondhjem en agtet Borger og Kjøbmand, Abraham Mosling, som anlagde en Tobaksfabrik, der blev saa godt dreven, at endeel andre af Byens Kjøbmænd, der forskreve forarbeidet Tobak fra Holland,

følte en betydelig Mangel paa Afsætning. Især forfærdigede Mosling et Slags Skraatobak, som Hollænderne kalde Isenbiir, saa godt, at end ikke Kjendere kunde skjelne den fra den Hollandske. Men da der i de Hollandske Tobaksruller bestandig laae en Seddel, hvorpaa der stod Isenbiir, og Mosling formodentligen ligeledes havde lagt en saadan Seddel i sin Tobak, saa raadede adskillige Trondhjemske Kjøbmænd Hollænderne at forsyne deres Ruller med et andet Mærke. Hollænderne, opbragte over den Moslingske Fabriks gode Fremskridt, have siden den Tid bestandig lagt i deres Ruller en Seddel, hvorpaa der læses: Dat is Isenbiirs, en niet van Abraham Lurendreiers.

I Aaret 1798 indkom i Trondhjems 88 Collectbøger 1252 Rdlr. 64 ß.; i Byen, Forstæderne og Baklandet vare da 1285 Huusnumere. Denne Sum mod Husenes Antal er kun meget liden, og bliver endnu mindre, naar man betænker, at af dette Antal vare den Gang 48 Huuseiere, som gave i dette Aar i Collectbogen over 600 Rdlr. — Fattigforstander Carstensen havde i nogle Aar den skjønne Idee, at bekjendtgjøre i de offentlige Regnskaber Navnene paa dem, som gave noget Klækkeligt; Udgiveren af Trondhjemsavisen mener, at ogsaa Navnene paa dem, der i flere end 20 Aar ikke have givet 1 ß., burde offentlig bekjendtgjøres, og han forsikrer, at han, uden mindste Betaling, med Fornøielse vilde trykke deres Navne, Stand, Alder &c., da det er disse Mennesker, der, døve for den Fattiges Raab, betynge Staten med Laster og Forbrydelser. I Aaret 1805 indbragte Collectbøgerne 1154 Rdlr. 23 ß.; det gaaer altsaa nedad med Indtægten, medens de Fattiges Tal bestandig tiltager.

Digteren Heiberg, der er ansat som Tolk, fornemmelig i de nordiske Sprog, i Departementet for de udenlandske Anliggender i Frankrig, er tilligemed andre Bureaupersoner afreist fra Paris d. 23 Sept., efterat han og de øvrige Dagen i Forveien havde faaet Ordre dertil.

Hamborger Correspondent fortæller som et Rygte, at Borgersønner i Kjøbstæderne skulle, ligesom Bøndernes Sønner, være pligtige til Militairtjeneste.

Biskop Bruun har i en Tilegnelse til Biskop Balle, i en Samling af aandelige Taler, fremsat sine Tanker angaaende Forandringer i Kirkeskikkene. Han mener: 1) at Fleerheden i begge Riger troer endnu, at Skriften er Guds Ord, og har hidtil gaaet flittig i Kirken; at man derfor ikke bør forarge den ved at lokke den mindre Deel til Kirken ved forbedret Høitidelighed, da man desuden ikke vilde beholde den længe, efterdi det ny snart bliver gammelt og taber sin Glands; at vi have vant os til at betragte endog det Udvortes af Religionen som en dyrebar Antique, der kun vanskabes ved moderne Konstværk; at den, der eiede en gammel Norsk Kjæmpes Harnisk vilde omhyggelig afbørste Støvet og borttørre Rustplætterne med Olie, men neppe besætte den med Nutidens skjønne Epauletter. 3) At om vi end skulde faae et nyt Kirkeritual, burde Kjøbstæderne dog ikke komme i Betragtning, men blot hvad der lod sig indføre paa Landet. 3) At Pengevæsenet ogsaa her vilde lægge store Hindringer i Veien, da adskillige Tøndeguldts Byrde vilde blive lagt paa Landet ved ny Psalmebøgers ꝛc. Indførelse. 4) At Opmærksomhed og Andagt ikke er det samme, og at et bekjendt gammelt Vers opvækker mere Andagt end et nyt, virkelig skjønnere, men ubekjendt; at Skikke kun ere en Dragt, og ligesom vi bør ære den Forsamling, der elsker sin 100aarige Nationaldragt, saaledes bør Gudsdyrkelsens endnu ældre Costume, der elskes af sande Gudsdyrkere, heller ikke gjøres ukjendeligt.

Den Efterretning man har læst i adskillige Blade, at Stubberup Kirke skulde være afbrændt ved Lynild, er ugrundet. En velhavende Mand i Taarup er derimod bleven ødelagt ved Lynild, hvilket har foranlediget hiint Rygte.

I disse Dage øve Regimenterne sig paa Nørrefælled i at opslaae Telte.

En Linedanser, navnlig Legat, har i Trondhjem givet fjorten Forestillinger og aldrig savnet Tilskuere. Den 15de Forestilling, som var bestemt for de Fattige, indbragte 104 Rdlr. 12 ß. I Trondhjemsavisen har der for en Tid siden været Strid om, enten der var bedre, at lade de Fattige faae en Aftens Indkomst eller 10 PC. Fattigforstanderen troer nu, at have handlet rigtig i, at have valgt det første, da de 14 foregaaende Aftener ikke have indbragt i reen Fordeel mere end noget over 500 Rdlr.

Paa Viborg Raadstue er d. 4 Sept. bleven solgt ved Auction over 6 til 700 Alen Lærred og omtrent 20 Lisp. Hør- og Blaargarn, alt af Asmild og Tupdrup Fattigspind.

I de Norske Intelligencesedler findes en Opfordring til at betjene sig af Hestekjød, især da den høie Høpriis synes at bebude, at der til næste Høst vil blive lidet Kjød for den Fattige i Norge.

Den Kongelige Bekjendtgjørelse angaaende Holsteens Forening med det Danske Monarkie, findes heel og holden indført i Moniteuren.

Udenlandske Efterretninger.

Østerrige vil, dersom Krigen skulde udbryde igjen, forsvare sin Neutralitet, og det har i dette Øiemed sat et anseeligt Corps i Bevægelse ved Grændserne.

Den Franske Minister i Berlin, Laforest, har nu faaet tilsendt sit forlangte Pas fra det Preussiske Hovedqvarteer.

Alle de Franske Tropper, der hidtil have staaet i Bayern og Schwaben, ere paa Veien til Franken. Den hele Bayerske Armee skal, som det hedder, opstilles som Observationscorps ligeover for de Østerrigske Stater.

De Chursachsiske Tropper ere stødte til de Hohenloeske, af hvilke adskillige Regimenter igjen ere stødte til Hovedarmeen. Ogsaa det Kalkreuthske Corps fra Pommern er ankommet til Hovedarmeen.

Til Gaeta er der ankommet et Skib fra Boston med Caffe, Farvetræ, Rom ꝛc. — Ogsaa en Polacre, under Russisk Flag, ankom der med forskjelligt Kjøbmandsgods.

Nimwegen d. 27 Sept. I Leiren ved Zeist skulle kun Garderegimenterne, det lette Artillerie og Chasseurerne blive liggende. De øvrige Tropper marchere til Cleve. Det hedder, at Kongens Hovedqvarteer kommer i Morgen herhid.

Eisenach d. 23 Sept. En stor Preussisk Armee befinder sig i vor Egn. Man anslaaer dens Tal til 100,000 Mand. Allevegne ved Grændserne opføres Batterier, og afstikkes Leire; dette er nyligen skeet omkring vor Stad. Det lader som man har oprettet i vor By Artilleriedepotet, thi vort Torv er ganske besat med Canoner.

Fra Mayn d. 26 Sept. Følgende er de Franske Armeecorpsers Styrke og Dislocation i vor og andre Egne: 1) Marchal Soult concentrerer sit Corps mellem Phaffenhofen (i Nedre-Elsaß), Neumarkt, og Ingolstadt (i Øvrebayern), og Rigsmarchal Bernadotte sit mellem Nürnberg og Fürth; begge Corpser staae under den sidstes Hovedanførsel, og ere tilsammen 60,000 Mand stærke. 2) Marchal Davoust's Corps, som drager fra det Østerrigske til det Anspachske, er bestemt til at forstærke denne Armee, og bestaaer af 30,000 Mand; 3) Marchal Lefevres (ellers Mortiers) Corps trækker sig til Schweinfurt (i det forrige Bispedømme Würzburg, i Franken) for at forene sig med de der allerede værende Tropper, som ville tilsammen udgjøre 20,000 Mand. 4) Marchal Ney trækker sig fra Schwaben til Franken. — Alle de Tropper, der have staaet ved Werre, concentrere sig ved Hämmelburg, for at marchere over Aschaffenburg til Frankfurt, og forstærke Augereaus Corps.

Cleve d. 23 Sept. Militairrustningerne paa Fransk og Preussisk Side blive frygtelige. Foruden den store Franske Armee, som endnu er i Tydskland, og bestaaer af 160 til 170,000 Mand, dannes endnu i Egnen af Wesel en Armee paa 100,000 Mand.

I St. Petersborg blev d. 15 Sept. ved Trommeslag oplæst en Russisk Keiserlig Bekjendtgjørelse i det Russiske Sprog, som indeholder de Relationer, der siden et Aar have fundet Sted og endnu finde Sted i Henseende til en anden Magt, og dernæst den Erklæring, at Krigen, i Fald ingen Fred skulde tilveiebringes, skal fortsættes i Forening med de Allierede med Eftertryk, for at hævde Rigets Værdighed og Sikkerhed. Denne Bekjendtgjørelse havde den Virkning, at Coursen paa Hamborg strax faldt fra $26\frac{1}{4}$ til $25\frac{5}{8}$.

Den Franske Gesandt i Dresden har i Anledning af Preussernes Indrykkelse i Sachsen, og de Sachsiske Troppers Fremrykkelse indgivet Noter, og derpaa forladt Dresden.

Ved de Böhmske Grændser kommer et Østerrigsk Observationscorps af Cavallerie at staae.

I Moniteuren findes følgende Artikel, dateret Cassel d. 13 Sept., i Anledning af at Hessen ikke har ratificeret den med Preussen sluttede Tractat:

"Hvo havde ventet at Preussens Fordringer vilde gaaet saavidt? Det vilde ikke mindre end bringe Hessen og Sachsen under sit Overherredømme. I denne Tractat hedte det at der skulde dannes to Kredse: den Sachsiske og Hessiske, og at Preussen skulde nyde samme Rettigheder som forhen den Tydske Keiser, det vil sige: Rigshofret, Rigstribunaler &c. Fra dette Øieblik af vilde Sachsen og Hessen have været udslettede af Staters Tal. Paa denne Maade vilde Preussen med eet Ord forskaffe sig en Befolkning af 10 Millioner. Den Tydske Keisers Rettigheder vare indskrænkede ved den virkelige Magt, som det store Antal Førster, det Tydske Rige indbefattede, besadde, og ved de mægtigste Europæiske Førsters Garantie. Derved havde Keiserens Overherredømme kun lidet at betyde. Men Preussens mellem to umiddelbare Naboer vilde være en fuldkommen Tilintetgjørelse (Destruction) af disse to Staters Souverainetet. Vor Regjering har ikke villet ratificere Tractaten, men de Preussiske Tropper rykke frem og marchere mod Göttingen.

Dresden d. 11 Sept. (ligeledes af Moniteuren). Vort Hof er i største Bekymring. Det Berlinske Hofs Forslag sigter til intet mindre end til at forskaffe sig et virkeligt Overherredømme (Suzeraineté) over os og Hessen. Vor Første har negtet at føie Preussen, men de Preussiske Tropper omringe os fra alle Kanter, og rykke allerede ind hos os. Frankrige paa sin Side har ladet os erklære med megen Høimodighed og med den Storhed, der anstaaer Keiser Napoleon, at det stod til os, at gjøre hvad vi vilde. Vilde vi indtræde i Rhinforbundet, saa skulde ingen Magts Trusler kunne forhindre det. Vilde vi forblive uafhængige, forene det Sachsiske Huses Provindser, antage Kongetitel, og sætte os under Preussens, Østerriges, Ruslands og Frankriges Garantie, saa stod det endnu til os. Vilde vi endelig — dersom det skulde være Resultatet af vor bestemte Villie — forene os med Preussen, saa samtykkede Napoleon ogsaa heri. Men dersom det sidste skulde være Resultatet af vor fri Villie, saa burde ingen Preussiske Tropper rykke ind i vort Land. Det hedder, at vor Churførste, da dette blev ham tilkjendegivet af Frankrige, yttrede den ømmeste Bevægelse; men hvad nytter Erklæringer?

Vi have faa Franske Tropper ved vore Grændser, og de Preussiske angribe os allerede. Men vi vide imidlertid, at Keiser Napoleon, netop fordi han ikke er saa beredt til at begynde sine Bevægelser, er saa meget des virksommere og urokkeligere. Sachsen er meget stærkere end Sverrig, og endog end Dannemark *), og har intet udestaaende med Frankrige. Vi kunne blive neutrale og holde Ligevægten mellem Østerrige og Preussen. Det er hele Nationens og vor Churførstes Ønske.

Det Hamborgske Selskab til Konsternes og nyttige Haandteringers Befordring havde i f. A. udsat Præmier for den bedste Afhandling om Anlægget og Indretningen af et Fangehuus for Inqvisiter saalænge deres Proces staaer paa. Der indkom 7 Afhandlinger, hvoraf en af J. F. Kaufmann, Consistorialraad i Hannover, vandt Prisen, 50 Specieducater, og to af Architect Lange og Polerer Koch i Hamborg, Accessit 20 Ducater.

I Hamborg existerer der allerede i en Tid af 12 Aar et Selskab af unge Mennesker, der skjenke Fattigvæsenet de Penge, de sammensamle saavel ved at negte sig Fornøielser, som ved Subskription og Collecter. I Aaret 1805 fik de Fattige 4650 Mark og i Aar 5000 Mark af dem. Dertil komme endnu 550 Mark, som de endnu desuden skjenkede til de Fattiges Bespisning. Medlemmerne bestaae for det meste af Ynglinger, der høre til Kjøbmandsstanden, saasom de meest velhavende Kjøbmænds Sønner, Comptoirbetjenter 2c. Det er deelt i 10 Distrikter, og hvert Distrikt igjen i

*) Begge Dele ere urigtige. Sachsen har kun en Krigsmagt af 30,000 Mand, og en Befolkning af 2 Mill. Sverrig derimod har 46,000 Mand Tropper og 3 Mill. Indbyggere. Dannemark, som har 70,000 Mand Tropper og 2½ Mill. Indb., kan i Krigstider, naar man regner Landværnet med, stille 100,000 Mand. Kun i Henseende til Statsindtægterne er Forholdet mellem Sachsen og Sverrig lige, nemlig 6 Mill. Men Dannemark har langt over 7 Mill. Indtægter.

3 Cantoner, hvorved der er ansat Directeurer og Casserere. Hvor lykkeligt vilde vort Kjøbenhavn ikke være, dersom mange af dets unge Mennesker, istedet for at offre deres overflødige Penge paa Odselhedens Altar, vilde anvende dem til at husvale den Fattige og lindre Enkers og Faderløses Nød!

I Pforzheim var nylig et Drengebarn paa 9 Aar faldet i Vandet. Nogle Børn, som badede sig der i Nærheden, saae det, og raabte om Hjelp. Adskillige Bønder gik forbi, uden at bryde sig noget derom. Nu kom en ædel Dreng paa 12 Aar tilløbende, styrtede sig i Vandet, og reddede det synkefærdige Drengebarn med største Anstrængelse.

I Martii Maaned blev, som bekjendt, en stor Deel Engelske Varer, efter den Franske Regjerings Befaling, confisqueret og solgt ved offentlig Auction i Neufchatel. Der indfandt sig mange Lysthavende udenlands fra. Men da de mærkede, at de sørgmodige Eiere af disse Varer vilde kjøbe dem til sig, vare alle næsten eenstemmigen saa ædelmodigen, ikke at overbyde dem.

Den Bayerske Regjering har befalet det Jesuiter-Collegium — som siden Ordenens Ophævelse har havt et Collegium i St. Salvador, antaget Novicer og, paa Klædedragten nær, ikke forandret sin Indretning — at romme Landet. Det gaaer nu til Petersborg.

Til Luthers Mindesmærke er nu i alt indkommet 20,266 Rdlr.

Et af de paalideligste Parisiske Blade indeholder følgende af 24 Sept. Senatet har i Dag havt et overordentligt Møde. Man troer at Gjenstanden for det Budskab, Keiseren har sendt, var at tilkjendegive Senatet den besluttede Formæling imellem Prinds Jerome og en Kongel. Würtembergsk Prindsesse; der tilføies, at der efter dette Budskab oplæstes to Breve, det ene til Rhinforbundets Førsteprimas, for at tilkjendegive ham Keiserens Villie, at understøtte Confoederationen med hele Frankriges Magt, og et andet til Kongen af Bayern, for at bebude ham, at Keiseren haa-

ber at vedligeholde Freden med Østerrige, men at han, dersom denne Magt ikke giver noget hastig og cathegorisk Svar paa den forlangte Erklæring, er beredt til, at rykke ind i Tydskland med 300,000 Mand.

Keiserens Brev til Førsteprimas er følgende: Min Broder, da Formene af vor Communication i Vor Egenskab som Protector med Congressen i Frankfurt endnu ikke ere bestemte, saa have Vi troet, at ingen var passeligere end at adressere Nærværende til Deres høie Eminence, for at meddele samme begge Collegierne. I Sandhed, hvilket Organ kunde Vi vel vælge end en Førstes, hvis Visdom anbetroedes Omsorgen for at forberede det første Fundamental-Statut? Vi havde ventet, at dette Statut vilde besluttes af Congressen og meddeles Os, dersom det ikke maatte indeholde Bestemmelser, der angik Os personligen. Dette alene har bevæget os til at gjøre Forslag for at tilkjendegive de forenede Førsters Visdom Vort Sindelav og vore Betænkninger. — Da Vi antoge Titel af Rhinforbundets Protector, have vi kun havt det Øiemærke, retmæssigen at befæste, hvad der virkelig allerede siden adskillige Aarhundreder har existeret. Da Vi antoge samme, paalagde Vi os den dobbelte Forbindtlighed, at garantere Confoederationens Territorium mod fremmede Troppers Betrædelse og hver Confoedererets Territorium mod de andres Foretagender. Disse kun vedligeholdende Forpligtelser bifaldtes af Vort Hjerte; de stemme overeens med de Velvillies- og Venskabs-Følelser, Vi ved ingen Leilighed have undladt at give Confoederationen Prøver paa. Men her endes Vore Forpligtelser mod samme. Vi ville aldeles ikke anmasse Os nogen Deel af den Souverainetet, Tydsklands Keiser udøver som Over-Lehnsherre. Da Regjeringen af de Folkeslag, som Forsynet har anbetroet Os, sysselsætter Os hvert Øieblik, saa kunne Vi ikke, uden at blive bekymret derover, see Vore Forpligtelser forøge sig. Da Vi ikke ville, at man skal tillægge Os det Gode, som disse Landes Souverainer udøve, saa ville Vi ligesaalidet, at man skal tillægge Os de Uheld, som de menneskelige Tings Ubestandighed kunde medføre. Vi bryde os intet om hver Stats indvortes Anliggender. Rhinforbundets Førster ere Souverainer, som ikke have nogen Over-Lehnsherre. I denne Egenskab have

vi erkjendt dem. De Uenigheder, der kunne reise sig mellem dem og deres Undersaatter, kunne derfor ikke bringes for nogen fremmed Tribunal. De Confoedereredes Forsamling er det politiske Tribunal, som skal vedligeholde Freden mellem de forskjellige Souverainer, Forbundet indbefatter. Da Vi have erkjendt alle de øvrige Førster, som det Tydske Statslegeme bestaaer af, for uafhængige Souverainer, saa kunne Vi ikke erkjende, hvem det end maatte være, for deres Overlehnsherre. Det er ikke Forhold til Overlehnsherredømme, men Forhold til Beskyttelse, der forbinder os med Rhinforbundet. Mægtigere end de forenede Førster ville Vi ikke bruge Overlegenhed af vor Magt til at indskrænke deres Souverainetetsrettigheder, men til at garantere dem fuldkommen.

Professor Robertsons Faldskjærm.

Mange physiske Theorier have en mathematisk Vished, hvorpaa Physikeren med største Tryghed kan bygge. Blandt disse hører det physiske Forsøg med den dobbelte Faldskjærm, som Prof. agter at anstille Søndagen d. 12 Oct. Ved første Øiekast skulde man troe, at der udkrævedes en grændseløs Forvovenhed til at dale fra en overordentlig stor Høide ved Hjelp af en saadan Skjærm. Men den, som har seet med hvilken Lethed, Simpelhed og Nøiagtighed Professoren har indrettet sin sidste Luftreise, vil neppe negte ham de fornødne Talenter til at foretage et saadant Forsøg. Desuden har hans Eleve allerede 6 Gange tilforn prøvet dette Forsøg, og først i Julii Maaned dette Aar i Moscau nedladt sig med en Faldskjærm fra en Fjerdingveis Høide. Den Faldskjærm, han betjener sig af, er af Silke, 20 Fod i Diametre, og forbedret af Professoren. Fra de yderste Kanter gaae Smaareb lige ned til en Kurv. I denne Kurv sidder Eleven, som ved dette Forsøg forholder sig ganske passiv og ikke behøver andet end at overskjære Rebet, naar Professoren giver ham et Tegn. Naar dette Reb er overskaaret, flyver Ballonen bort, Faldskjærmen falder med stor Hurtighed; men noget derefter udfolder den sig majestætisk, og daler sagte med Eleven, som hidtil bestandig er kommen ned uden mindste Uleilighed. — Professoren agter at lade Faldskjærmen komme ned paa Exerceerpladsen selv, hvor Eleven gaaer op.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tredie Aargang. No. 104.

Udgivet og forlagt af J. Werfel; trykt i Kjøbenhavn, hos P. H. Höeckes Enke.

Løverdagen den 11 October, 1806.

Tolerance.

(Fortsat.)

Man maa ingenlunde troe, at Forfatteren af disse Betragtninger ved Ordet Tolerance forstaaer utidig Overbærelse med Nationers eller Secters virkelige Feil og Uskikke. Alt, hvad der strider mod Sædeligheden, bør af alle Kræfter revses, hvor og hos hvem det end findes. Kun maa man lade Nationer i Almindelighed blive udenfor denne Sag; ikke tillægge hele Folkeslag uden Forskjel Feil og Laster; ikke lade det Hele lide for den Enkelte eller den Enkelte for' det Hele. Om man end kun gjorde een blandt ti Tusinde Uret, saa var det allerede nok. At der vel gives visse almindelige Nationaltræk og Nationalfeil, der forplante sig fra Slægt til Slægt, det kan ingen negte; men at disse Træk og disse Feil antage tusinde forskjellige Modificationer og gaae over til saa fine Nuancer, at de hos Individuet tilsidst maa blive aldeles umærkelige, det vil enhver, der har lært at kjende forskjellige Nationers Caracterer, indrømme. At man af falsk Religionsiver kan sige: "dette Menneske bekjender sig til en Tro, som jeg anseer for vrang, og er forstokket nok til ikke at ville antage min Religion, som er den eneste lyksaliggjørende; derfor hader jeg ham" — det kunde man maaskee finde menneskeligt; thi hvad formaaer ikke Fanatismen? men at nogen tør lade sig forlyde med: "dette Menneske hader, haaner og forfølger jeg, fordi det bekjender sig til en Religion, som jeg hader", — det er skrækkeligt og umenneskeligt. At nogen kan finde Glæde i at see et andet Menneske endog offentlig bespottet, fordi det henhører til et andet Slags Troesbekjendere, de kalde sig Menighed, Sect eller Kaste, er en Skjændsel for Menneskeheden.

Vist er det, at en Stat meget vel kan bestaae, til hvilke og til hvor forskjellige Religioner dens Undersaatter end bekjende sig, naar disse Religioner kun grunde sig paa Troen om et Forsyn og Udødelighed. Lovene bør gjelde for alle, uden Hensyn til Religion, thi naar de kun gjelde for enkelte, ikke for alle, komme disse enkelte saa let til at udgjøre en Stat i Staten, og dette kan aldrig have gode Følger. Vise og retfærdige Loves Herredømme kjender derfor ingen Undtagelse.

Den Franske Regjerings Hensigt med at sammenkalde et Convent af jødiske Troesbekjendere, er ikke let at indsee. Keiser Napoleon har udgivet en almindelig Lov for sine Undersaatter, og dens Bestemmelser burde gjelde for alle Nationer uden Forskjel. Kan det ikke være Staten ligegyldigt, om de Borgere, der adlyde dens Love, dyrke Gud paa den eller hiin Maade? Naar Mennesket handler moralsk, kan det da ikke være det samme, hvad enten det handler moralsk efter Evangeliets Forskrivter eller de Mosaiske Love? At befordre Cultur og Oplysning blandt alle sine Undersaatter, uden Forskjel, er Statens Pligt; men dette kan skee ved at befordre den rene Moral, uden Hensyn til de religieuse Dogmer, som en Nations eller Sects Tro staaer i Forbindelse med. Naar Staten siger til alle sine Undersaatter uden Forskjel: "I skulle alle nyde eens Rettigheder og eens Beskyttelse, men I skulle alle ogsaa lyde eens Love!", saa har den gjort Alt, hvad den kan og bør gjøre. Især bør enhver Stat, der har indført en herskende Religion, og vaager over at ingen rører ved dens Sætninger, ligeledes tilstede, at den ikke herskende beholder sin Samvittighedsfrihed ukrænket. En anden Sag er det, naar Reformatorer og Morallærere søge ved Grunde at overbevise Nationer om det Vrange i deres Tro. Regjeringerne burde aldrig umiddelbar blande sig i andre Troesbekjenderes Religionsanliggender. Har nogen Sects Medlemmer forseet sig mod de borgerlige Love, saa straffe man dem; have de gjort sig fortjente af Fædrenelandet, saa belønne man dem; men aldrig burde man lade enkelte undgjelde for det Hele eller det Hele for Enkelte. Iøvrigt gives der ingen større Urimelighed, end at kalde Troesbekjendere, der henved to Aartusinder hverken have havt noget andet Fædreneland end det Land, hver enkelt af dem fødtes i, eller nogen anden Regjering, end den hver enkelt af den levede under, en Nation, og at man efter henved to Aartusinders Forløb endnu bestandig ikke kan glemme, fra hvilke Forfædre de nedstamme.

(Fortsættes.)

Inden- og udenlandske Efterretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hertugen af Augustenborg har solgt sit Palais paa Amalienborg til Kammerherre Kaas og Agent Duntzfeld for 60,000 Rdlr. Det hedder, at det blandt andet er bestemt til et Fransk Theater. — Ogsaa Etatsraad Bruun skal have solgt sin Gaard i Bredgaden til Major Hallander for 53,000 Rdlr.

Den Commission, der skal forfatte et Udkast til en Lovgivning for Hertugdømmene, overeensstemmende med den Danske og grundet paa Christian d. Femtes Lov, skal bestaae af Conferentsraad Hoe, alle Deputerede i det Slesvig-Holsteenske Cancellie, Etatsraaderne Frelsen og Heinzelmann, Justitsraad Rothe, — under Cancelliepræsidenten Kammerherre Møstings Præsidium. Kherre Møsting ventes derfor snart hertil fra Kiel.

I disse Dage døde Mad. Clemmentsen i en Alder af 85 Aar, efterat have levet 58 Aar i Ægteskab med sin endnu levende Mand.

Ved Gammelskagen er nyligen strandet et tremastet Skib, kommende fra Petersborg med en kostbar Ladning af Hør, Hamp, Seildug, Olie ꝛc. Det meste af Ladningen ventedes ved det stille Veir bjerget, men Skibet skal ikke kunne komme af igjen.

Fra den ny academiske Boghandling i Kiel udkom i sidste Paaskemesse en Roman, som kaldes: der Mörder bey kaltem Blut und mit Ueberlegung, aber doch ein Mann der Achtung verdient. — I den Iversenske Avis formodes, at det

er en Oversættelse af den første Fortælling i Hr. Kruses æsthetiske Forsøg.

Odensee d. 7 Oct. Efter al Sandsynlighed have vi igjen opnaaet Aarstidernes gamle Veirligt, saaledes som det var, da vore Forfædre glædede sig over skjønne Foraar og Efteraar; thi en god Sommer ændser ingen, da enhver i denne Periode gjør Fordring paa godt Veir, fordi det skal være Sommer. Efteraaret har begyndt saa skjønt, som Sommeren endte, og da Luften lader til at tage Passet af sydlige Vinde for dette Qvartal (skjønt Vinden i Dag er V. N. V.), saa vil samme blive mere mild end kold og ikke give synderlig Væde, uden ved Dug og Taage. De, som have leerede Jorder, gjøre altsaa bedst i at skynde dem med deres Hovedsæd. Liggende Frost vil neppe indfinde sig til Varighed, førend ved Soelveir mod Julen, men da Vinden saa, efter rimelig Formodning, vil fæste sig nordlig, kan Vinteren, efter alle Aspecter, blive desto alvorligere i det nye Aar, som den rette Tid, og bringe megen Snee.

I Gaar solgtes Theehandler Brønsteds Gaard i Kronprindsensgade ved Auction for 25,500 Rd. til Hr. Mægler Witter.

Een af de smagfuldeste nyere Bygninger i Kjøbenhavn bliver den Gaard i Kronprindsensgade, som Frimurerlogen lader opføre. Især skal den store Forsamlingssals Decorering være ganske fortræffelig.

Det hedder nu, at der skal være sluttet Fred mellem Engelland og Preussen, og at det første faaer Hannover tilbage.

Den Bod paa Børsen, hvor Udsalget af Dreiel fra den Rybergske Fabrik hidtil har været, indrettes nu til et Secretariatcomptoir for Meubelassurancen. Derimod har Dreieloplaget faaet Universitetsboghandler Proffts Comptoir til Udsalgssted.

I Politievennen No. 409 d. A. læstes en Fortælling om et mordiskt Overfald, som skulde være skeet paa Landeveien i Nærheden af Aarhuus, hvilken Fortælling siden har været udtogsviis indført i andre Blade. Dette foranledigede, at der blev foranstaltet en nøiagtig Undersøgelse og optaget et Forhør. I dette forklarede den Paagjeldende, Fogh Jensen, at han ikke havde seet om nogen af de to Karle, som skulde have overfaldet ham, havde enten Kniv eller noget andet mordisk Redskab hos sig, skjønt han havde faaet nogle Rivter paa Balden af den høire Haand, der dog ikke have været anderledes end at de ved Forhøret vare ukjendelige. Der blev ogsaa afhørt Vidner, af hvis Forklaring der ikke kunde udledes noget. Cancelliet tilkjendegav derpaa Amtet, at der ikke fandtes Grund til at foretage noget videre i denne Sag. Men da Præsten Blicher, Forfatter af den omtalte Beretning, havde tillige talt om to fra Arresthuset i Aarhuus undløbne Arrestanter, saa har Cancelliet anmodet Vedkommende om, at indhente Hr. Blichers Erklæring, og derpaa udbedet sig nærmere Underretning angaaende dette Fængsels Tilstand &c.

Udenlandske Efterretninger.

De i Dag ankomne Engelske Tidender melde, at Engelskmændene have taget 5 Franske Fregatter.

I Bordeaux døde i f. M. en heel Familie, bestaaende af en Fader, Moder, et Barn paa 2 Aar, Søster og Moster, af giftige Champignoner.

Fransk Klæde har fundet stor Afsætning paa sidste Messe i Frankfurt.

I Neapel opdages dagligen nye Oldtidsskatte. Et antique Tempel er blevet fundet ved Forbjerget Japigio. Nedenfor dette Bjerg, som løber ud i et Næs, findes en stor Grotte, som Havet trænger ind i, og tjente før Iis- og andre Søfugle til Opholdssted. Biskoppen til Castro vilde nyligen derind. Han tog en Baad, og mærkede nu at Vandet, naar man er kommet igjennem Grotten, er seilbar. Grotten er meget dyb og bliver alt større, ligesom man kommer dybere ind i den. Dette opvakte endmere hans Nysgjerrighed, og han kom næste Dag igjen, for at undersøge Tingen nøiere. Den anden Dags Morgen trængte han virkelig ogsaa ind til Grottens Baggrund, og fandt der et prægtigt Tempel med de skjønneste Colonner af det ypperligste Marmor, og en Architectur fra Grækernes skjønneste Tider.

Krigsudsigter.

Endnu er Loddet ikke kastet; men krigerske Efterretninger følge hinanden Slag paa Slag, og Alting synes at bebude: at Krig er uundgaaelig. Ligesom Engelland og Preussen paa den ene Side alt mere og mere nærme sig hinanden, saaledes blive paa den anden Misforstaaelserne mellem Frankrige og Preussen mærkeligere. Engelland har ophævet Elbens, Weserens og Emsens Blocade, og sendt Lord Morphet med vigtige Depecher til Berlin. I Frankrige bereder man sig kraftigen til Krig. De fornemste Statspersoner, lige indtil Statssecretairen Maret, hvis Nærværelse hos Keiseren, som nu befinder sig i Maynz, er nødvendig, have forladt Paris. Vel opholder Fredsmægleren Lauderdale sig endnu der, men dette hans Ophold i denne Stad maa snarere tilskrives hans Upasselighed end hans ministerielle Forretningers Besørgelse. Frankrige synes at befrygte et Angreb i det Ostfrieslandske, og derfor ruster man sig ogsaa i Holland ganske overordentlig. Især bliver Groeningen den Punct, hvor man sætter sig meest i Forsvarsstand. Kong Louis cammanderer det Hele som Connetable af Frankrige *). Den hele Hollandske Armee kommer til at bestaae af 35000 Mand. Ogsaa Engelske Tropper skulle i Forening med Tydske fegte i det nordlige Tydskland. Keiser Napoleon har tilskrevet Kongen af Bayern et Brev, hvori det hedder: at Preussen, der, som hele Verden veed, ruster sig mod Frankrige, uagtet Kongens Breve til den Franske Keiser lyde meget venskabeligen og den Preussiske Minister for de udvortes Anliggender har tilkjendegivet, at hans Hof erkjender Rhinforbundet og ikke har noget imod de politiske Forandringer i det sydlige Tydskland. Er Preussens Rustning, hedder det endvidere, en Følge af en Coalation med Rusland eller blot af Intriguerne mellem de forskjellige Partier i Berlin, eller af Cabinettets Ubesindighed? Sigte de til at tvinge Sachsen, Hessen og Hansestæderne til at indgaae Forbindelser, som de to sidste Magter ikke synes at ville indgaae? Skulde Preussen selv vilde tvinge os til at afstaae fra den Erklæring: at Hansestæderne ikke skulde kunne sammentræde i noget særeget Forbund? I det hele Brev betragter Keiseren Preussens Fremfærd som en Gaade. Vi have, siger han, i en heel Maaned ikke agtet alle disse Rustninger. Vor Taalmodighed har kun forøget disse Forvirringer, der ville styrte Preussen i den meest uforsigtige Kamp. Keiseren tilkjendegiver Kongen af Bayern at det Tilfælde nu er indtruffet, at Rhinforbundets Souverainer bør ruste sig, for at forsvare deres Lande og deres Tarv, og forbinder sig selv til at stille 300,000 Mand istedet for de 200,000 Frankrige i Tractaten har lovet. Han anmoder Kongen, at lade sine Tropper, som han bestandig har holdt paa Krigsfod, sættes i fuldkommen marchfærdig Stand, for at virke med imod Preussen, dersom det skulde vilde bruge Vold. Paa samme Maade har Keiseren tilskrevet de øvrige af Rhinforbundets Souverainer, hvis Tal nylig er blevet forøget med Førsten af Würzburg, den Tydske Keisers Broder. 6000 Mand Bayerer støde til Bernadottes Armee. Fiorten Franske Pengevogne med to Spænd Heste, ere allerede afgaaede til Würzburg, som er besat af Franske Tropper. Medens man saa eftertrykkelig ruster sig i Tydskland, er i det Russiske Senat d. 30 Aug. blevet oplæst et Manifest, hvori det blandt andet hedder, at Keiseren midt under sin Medvirkning til Fredens Tilveiebringelse, havde hans Forbundnes Stilling og Frankriges daglig tiltagende Forstørrelsesaand og Herskesyge tvunget ham til, at tage virksom Deel i en Krig, hvis uheldige Følger ere bekjendte. De med Frankrige siden begyndte Fredsbetingelser fandtes uantagelige, men alligevel er han dog ikke utilbøielig til Fred, og har foreslaaet Grundbetingelser, der ere ligesaa billige som fredelige. Fred eller Krig vil være en Følge af disse Betingelser. Men dersom Freden ikke skulde tilveiebringes, da vil Keiseren anvende al den Anstrængelse, han skylder det

*) Under den gamle Franske Regjering var Connetablen Kronens fornemste Betjent, havde umiddelbar samme Rang som Prindser af Kongeligt Blod, og commanderede Armeen næst Kongen. Ludvig den Trettende ophævede 1627 denne Værdighed ved et Edict, og overdrog Marchallerne af Frankrige det Kald, som ellers tilkom Connetablen. Siden blev de paa en vis Maade etableret deels under Marchal Turenne, deels i Duc de Vendome, og endelig i Moritz, Greve af Sachsen, som Kongen gav Prædicatet Capitain-General eller Generallissimi, for at udmærke dem fra Marchaux de France.

Russiske Navns Hæder, Fædrenelandets Sikkerhed, sine Forbunds Hellighed og Europas almindelige Redning. — Østerrige bliver imidlertid neutral, og for at forsvare sin bevæbnede Neutralitet sammentrækker det en Armee i Bøhmen, og en anden i Østerrige. Et Russisk Armeecorps skal, som det hedder, være paa Marchen igjennem Øst- og Syd-Preussen til Schlesien, og en Convention angaaende dens Underholdning skal være sluttet. Sachserne have allerede begyndt at forene sig med Preusserne, og Kongen af Preussens Hovedqvarteer er i Naumburg (i Sachsen, 7½ Mile fra Leipzig), bekjendt i Historien af Hussiternes Beleiring.

Fra Øverhin d. 16 Sept. Det Franske Artillerie, der kommer fra det indre Schwaben, og skulde gaaet over Rhin til Strasburg, vil nu gaae fra det Würtembergske afsides Rhinen. Det hedder, at det for det første bliver staaende i Egnen af Frankfurt. I det Badenske og i de nedre Neckar-Egne indtræffe ogsaa siden kort Tid flere Franske Troppeafdelinger, hvis nærmere Bestemmelse man endnu ikke veed. I Bruchsal oprettes et Krudtmagazin. Det hedder, at endeel af den Franske Armee vil med det første bryde op fra Schwaben til Mayn, medens det Augereauske Armeecorps concentrerer sig ved de Churhessiske Grændser.

Nürnberg d. 27 Sept. Indtil d. 20 Sept. var i Braunau endnu Alting roligt. De Franske arbeidede nu ikke mere paa at forbedre de derværende Fæstningsværker. De Østerrigske Tropper, som hidtil have ligget i Øvre-Østerrige og Salzburg, trække sig for det meste tilbage; ved Regimenterne faae ogsaa mange Orlov paa fire til sex Maaneder. 3519 Østerrigske Krigsfanger vare allerede trukne forbi München. General-Inspecteuren over den Franske Artilleriepark, General Songis, fik i Gaar ved en Estafette fra Augsburg, hvor han siden nogen Tid befandt sig, den Befaling, at bryde hastigen op; de derværende Canonerer skulle følge ham.

Baron Jacobi Kløst har faaet en meget hastig Reisebefordring. Han mødte paa sin Reise til Cuxhaven i Egnen af Stade en fra London kommende Extra-Paquetbaad med en Coureer ombord. Denne blev strax sat i Land, og Paquetbaaden seilede derpaa, under gunstig Vind, med Baronen til Engelland.

Det hedder nu, at Generalerne Lecourb og Macdonald ville komme i Tjeneste igjen.

I Rom har man siden 1703 ikke havt saa stærkt et Jordskjelv som den 26 Aug. Senateur Lucian Bonapartes Lyststed har især lidt meget. En colossalsk Billedstøtte blev kastet omkuld, og Lucian faldt ud af Sengen. Alle Folkene i Huset vare i Livsfare, men undkom dog. Senateuren ankom samme Dag til Rom, tog hen i Kirken og lod holde offentlige Bønner i Anledning af sin Frelse.

National-Industriens Udstillinger i Paris vare i Aar saa talrige, at de 124 Sale, som man indrettede i dette Øiemed paa Invalidepladsen, umueligen kunne rumme alle de indsendte Konstværker. Regjeringen maatte derfor lade indrette endnu 11 Sale.

Der er for nærværende Tid en mærkværdig Familie paa Reisen fra Boulogne til Paris, nemlig en Kat, som, foruden sine egne Unger, lader sig patte af en Rotte.

Den til Sicilien bestemte Engelske Expedition paa 4200 Mand Tropper, der ere fordeelte paa 40 Transportskibe og convoyeres af Viceadmiral Duckworth, som fører Linieskibet Royal Georg paa 110 Canoner, afseilede d. 24 Sept. fra Portsmouth, men den blev ved Øen Wight tilbageholdt af Modvind.

I Portsmouth ligger endnu et stort Antal Tropper paa seilfærdige Transportskibe.

Sidst i September havde man en heel Dag en skrækkelig Orcan i London. Den oprev Træer med Roden, omkastede Skorstene 2c. Endeel Skibe i Havnen bleve drevne paa Grund eller beskadigede.

Ogsaa i London har man aabnet en Subskription for Boghandler Palms Enke og Børn. — I den Berlinske Avis findes en udførlig Efterretning om denne Ulykkeliges Henrettelse. Det hedder deri, at de to første Soldater, der skulde skyde ham, skjød feil, og at derpaa fire andre maatte fyre paa ny.

Granville d. 23 Sept. I Forgaars begav en Deel af Stadens Indbyggere sig ud paa Klippen, hvor de Canonskud, der hørtes fra Havet, havde draget dem hen. Saa meget man kunne mærke, var det en Affaire ved Fortet Latte, i Bayen Frénage. I en Tid af omtrent fire Timer hørtes en

stærkt vedholdende Canonade. Vi erfare i Dag af en Baad, som kommer fra Saint=Malo, at tre Engelske Fregatter og to Smaafartøier have pludselig angrebet Fortet, og at man har modsat sig dem paa det kraftigste. Nogle Bomber, der affyredes fra Fortet, tvang dem til at trække sig bort. Der siges, at to Engelske Fregatter, der havde heiset Fransk Flag, have ladet sig jage af een af deres Fregatter i to Timer, og reddede sig derpaa ind under Fortet, som lod dem løbe ind i sit Farvand; den sidste heisede med eet sin egen Nations Flag, gav Fortet det glatte Lag, men den Skade, de tilføiede, kan repareres i to Dage ved en eneste Mand.

D. 8 Sept. spadserede to Mennesker i Nærheden af Baht og gik igjennem Crosley Skoven, hvor de hørte en Mand stønne. Da de kom hen til ham laae han paa Jorden i Begreb med at opgive Aanden, og saa afmægtig, at han ikke kunde frembringe et eneste Ord. Græsset var afrevet og Jorden fortraadt rundt omkring ham, hvilket viste at han længe havde befundet sig i denne sørgelige Forfatning. Begge Menneskenene mærkede sig Stedet, løb hastig til de nærmeste Folk, for at underrette dem derom; man raabte nu "o, den stakkels Lokier! han gik ud den Dag den store Orcan var, og siden den Tid har man ikke hørt noget fra ham." Man løb nu hen til ham, og fandt ham næsten uden Aandedræt; man satte ham paa en Bærestoel, bragte ham ind i en Kro, hvor han ved den fornødne medicinske Pleie snart blev sat istand til at fortælle sine Hændelser. D. 19 Aug. tvang en Orcan ham at søge Ly i denne Skov; han vidste ikke hvad der siden mødte ham, men han formoder at et Tordenslag berøvede ham Sandserne og Bevægelsen. Den første Omstændighed, han erindrer sig var, at han hørte forskjellige Flinteskud, hvoriblandt han kunde skjelne adskillige Mennestemmer. Han sluttede deraf at det var den 1ste Sept., og at han i Tid af 13 Dage har befundet sig i en fuldkommen følesløs Tilstand. Han formaaede ikke at give Lyd fra sig, og da han vilde reise sig, vare hans Lemmer stive og ligesom døde. Imidlertid tog han en liden Kop op af Lommen, som tjente ham til at samle Regndraaber i, og han afrev alt det Græs, han kunde naae, og spiste det. Han havde og saa megen Aandsnærværelse at optegne i en liden Bog, han havde hos sig, omstændeligen Alt hvad der mødte ham, paa det man, dersom man hændelsesviis skulde finde ham, kunde see, hvor lang Tid han havde befundet sig i denne Forfatning. Han ventede intet uden den visse Død. Man troede endnu at kunne frelse hans Liv ved at afsætte ham adskillige Tæer, hvori der var kommet Koldfyr.

(Af the Star.)

(Indsendt.)

Følgende under 9de d. M. fra Stiftamtmanden og Amtmanden S. T. Hr. Kammerherre v. Hauch til mig tilstillet Skrivelse:

"Det Kongelige Danske Cancellie har under 7de "Julius tilskrevet mig saaledes:

"Assessor og Birkeskriver Horn har i en hertil "indkommen Skrivelse af 7 Julii sidstl. udbedet sig "Cancelliets Resolution om det kunne tillades en Mand "at udsætte en Capital paa Pante=Obligation under "følgende Betingelser: 1) at Laanet skeer i Penge, men "at Obligationen skal lyde paa Kornvare beregnede til "Penge efter Middeltallet af Varenes Capitelstaxter "for de 10 sidst forløbne Aar; 2) at Debitor selv betaler ¼ PC., men til Creditor 3¾ af hvert Hundrede "Kornvare, som Laanet lyder paa, med Penge efter "Middeltallet af Varenes Capitelstaxter for de sidst "forløbne 10 Aar, og 3) at Capitalen tilbagebetales "med Penge efter sammr Maalestok. — Man har herom correspunderet med det Kongel. Finantscollegium, "og da samme fra Finantsernes Side intet har havt "at erindre imod Pante=Obligationens Udstædelse under "saadanne som de anførte Betingelser, naar allene den "paabudne Procentskat uden Hensyn til Kornvarenes "Stigen eller Falden aarlig erlægges af den Capital, "Obligationen er udstædt for, hvori ogsaa det Kongel. "Rentekammer er enigt, saa skulle man herved tjenligst "anmode Hr. Kammerherre behagelig at tilkjendegive "fornævnte Assessor Horn, at dette Collegium intet haver imod, at han som Mandatarius udsætter en Capital paa Pante=Obligation paa de i hans Skrivelse "hertil opgivne Betingelser, naar det ovenmeldte Vilkaar i Henseende til ¼ Procento Skatten iagttages. "Hvilket hermed tilmeldes Hr. Assessoren til behagelig "Efterretning."

Giver jeg mig den Ære at bekjendtgjøre for Vedkommende, der have forlangt Laan af de 10,000 Rdlr. under foranførte Betingelser har i Commission at udlaane i 11 Junii Termin 1807.

Kjøbenhavn d. 10 Oct. 1806.

Horn,
paa Kultorvet No. 79.